

**Wàlisài Tàacáisi
Wáiwacali Jesucristo
Iwali Wataacái Iyú**

**El Nuevo Testamento
de Nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco
[pio]**

Wàlisài Tàacáisi Wáiwacali Jesucristo Iwali Wataacái Iyú

El Nuevo Testamento De Nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco de Colombia
[pio]

Texto: © 1986-2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Primera edición
© 1986, La Sociedad Bíblica Internacional

Segunda edición
© 1994, La Sociedad Bíblica Internacional

Tercera edición
© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Edición Revisada
© 2010, José Reynaldo Rodríguez.
E-mail: reystrak@hotmail.com
Roberto Flores Ávila. E-mail: piapocorf30@gmail.com

Colaboradores de traducción:
Walter Rojas Guarín, piapoco (Inírida-Guainía).
Silvio Rodríguez Gaitán, piapoco (Inírida-Guainía)

Colaboradores técnicos:
Wen Jones, SIL Internacional.
Guillermo y Patricia de Gibson, Iglesia Cristiana Nuevos Horizontes.

© Es propiedad de los traductores autores, 2019 Bogotá, D.C. Todos los derechos quedan reservados por los traductores autores. Prohibida la reproducción total o parcial de esta obra por cualquier procedimiento (ya sea gráfico, electrónico, óptico químico, mecánico, fotocopia, etc.) y el almacenamiento o tras-misión de sus contenidos en soportes magnéticos, sonoros, visuales o de cualquier otro tipo, así como el préstamo, alquiler o cualquier otra forma de cesión del uso del ejemplar sin permiso previo y por escrito de los titulares del Copyright.

Visita para más recursos bíblicos en Piapoco.
www.ScriptureEarth.org/pio

Índice

<i>libro</i>	<i>abreviatura</i>	<i>página</i>
Mateo.....	(Mt.).....	5
Marcos	(Mr.).....	91
Lucas.....	(Lc.).....	141
Juan	(Jn.).....	229
Hechos	(Hch.).....	289
Romanos	(Ro.).....	361
1 Corintios	(1 Co.).....	395
2 Corintios	(2 Co.).....	428
Gálatas	(Gá.).....	448
Efesios.....	(Ef.).....	461
Filipenses	(Fil.).....	473
Colosenses.....	(Col.).....	482
1 Tesalonicenses	(1 Ts.).....	490
2 Tesalonicenses	(2 Ts.).....	497
1 Timoteo.....	(1 Ti.).....	502
2 Timoteo.....	(2 Ti.).....	512
Tito	(Tit.).....	519
Filemón.....	(Flm.).....	524
Hebreos.....	(He.).....	527
Santiago	(Stg.).....	553
1 Pedro	(1 P.).....	563
2 Pedro	(2 P.).....	574
1 Juan.....	(1 Jn.).....	581
2 Juan.....	(2 Jn.).....	590
3 Juan.....	(3 Jn.).....	592
Judas.....	(Jud.).....	594
Apocalipsis.....	(Ap.).....	598
Glosario.....		636
Índice temático		648
Leer el Nuevo Testamento		664

Quéwa níái càiyéica watàaníca ìwali
chái, nutànàacaté nía yéewacaténá-
cué peebáidaca Cristoca yái Jesús,
yái Dios Iirica. Iná peebáidacaalí-
cué ìwali, yásí pidènàacuéca picáuca
càmíiri imáalàawa ìwalíisená.

San Juan 20.31

MATEO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Yái cuyàluta Mateo, yácata idàbéeri ichànàacawa cháí Wàlisài Testamento irícu. Néenáca níái báinúaca cuyàluta icàlidéeyéica Tàacáisi Cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

Mateo: Yáasáidaca Jesús, “Rey idéca yàanàaca.”

“Yácata nacái Wacuèriná imàaquéeri walí mawènfiri iyú.”

Itànèerité cuyàluta:

Yácata Mateo, yái itànàatèni, néenacaté níái doce Jesús yéewáidacalé-náica. Quéechaté ípidená Leví, ìwacáidéericaté nacái palata Roma yàasu rey írípíná. Néese, yáté Jesús icámbiaca ípidená Mateo iyú. Iná yácata yái itànàaté yái cuyàlutaca.

Camuí itànèericaté irícu cuyàluta:

Yái cuyàlutaca, Mateo itànàacatèni chábade camuí 60 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo, idécanáamité nacái natànàaca yái Lucas yàasu cuyàlutaca.

¿Càináté írípíná itànàani?

Mateo itànàacaté yái cuyàlutaca judíonái írí. Iná itàanica madécaná yàawírí judíonái fiwítáise ìwali.

Mateo yéewáidéeri wía ìwali:

Mateo yáasáidaca Jesús càide iyúwa Mesías, yácata nacái judíonái yàasu rey. Hebreo iyú ípidená Mesías, Griego itàacái iyú, Cristo. Yácata néená níái ípidenéeyéica báinúaca tàacáisi cayábéeyéi. Icàlidaca nacái ìwali yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Imáalàidáaná, ichùuliaca yàasunái wenàiwica yàaca icàlidaca itàacái macái wenàiwica fiwítáaná írí. Mt. 28.19-20.

Versículo máinfiri cawènica:

Mt. 2.2.

Yácata icàlidacatái walí Jesucristo isèenái yàawirináimi ìwali

(Lc. 3.23-38)

1 ¹ Irícu cuyàlutaquúi, yácata náipidenámi ìyacatái níái Jesucristo yàawirináimicaté. Yái Jesucristo yácata, rey David itaquérinámi, Abraham itaquérinámi nacái:^a

a 1.1 Cháí, “hijo de” fimaca wawáimi iyú. Quéwa iwàwáaná fimaca: itaquérinámi, càmicáináté Abraham líri Jesús, càmitaté nacái rey David lírini. Quéwasí nataquérinámica yái José, María nacái, níái Jesús isèenáipínacaté.

² Abraham ìiricaté yái Isaac. Isaac ìiricaté Jacob. Jacob ìiricaté Judá, nía nacái yéenánáica onceté namanùbaca.

³ Judá yéenibecaté, níai Fares, Zérah nacái. Náatúa úipidenáté Tamar. Fares ìiricaté yái Esrom. Esrom ìiricaté Aram.

⁴ Aram ìiricaté Aminadab. Aminadab ìiricaté Naasón. Naasón ìiricaté yái Salmón.

⁵ Salmón ìiricaté Booz, yáatúa úipidenáté Rahab. Booz ìiricaté Obed, yáatúa úipidenáté Rut. Obed ìiricaté Isaí.

⁶ Isaí ìiricaté yái David, israelnái yàasu reycaté.

Rey David ìiricaté Salomón. Uái Salomón yáatúaca, úacataté Urías yàaca-wéetúami quéechaté.^b

⁷ Salomón ìiricaté yái Roboam. Roboam ìiricaté Abías. Abías ìiricaté Asa.

⁸ Asa ìiricaté Josafat. Josafat ìiricaté Joram. Joram ìiricaté Uzías.

⁹ Uzías ìiricaté, yái Jotam. Jotam ìiricaté Acáz. Acáz ìiricaté Ezequías.

¹⁰ Ezequías ìiricaté Manasés. Manasés ìiricaté, Amón. Amón ìiricaté, Josías.

¹¹ Josías itaquérinamicaté, yái Jeconías.^c Quéwa nàyacaté áibanái Josías itaquénáinámi, Israel yàasu cáli finatatá, ipíchatéca natéca nía Babilonia yàasu cáli néré.^d

¹² Néese idécanáamité natéca israelnái Babilonia yàasu cáli néré, yá Jecónías ìiricaté Salatiel. Salatiel itaquérinamicaté Zorobabel.

¹³ Zorobabel ìiricaté, Abiud. Abiud ìiricaté, yái Eliaquim. Eliaquim ìiricaté, Azor.

¹⁴ Azor ìiricaté Sadoc. Sadoc ìiricaté Aquim. Aquim ìiricaté Eliud.

¹⁵ Eliud ìiricaté Eleazar. Eleazar ìiricaté Matán. Matán ìiricaté Jacob.

¹⁶ Jacob ìiricaté José, yái María yàacawéeripinacaté, uái Jesús yáatúacaté, yái ìipidenéerica Cristo.^e

¹⁷ Iná Abraham idénáami, nàyacaté catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi, iwérétaté asáica rey David. Néese David idénáami, nàyacaté áibanái catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi, iwérétaté natéca nía Babilonia yàasu cáli néré. Néese nàyaca idénáamité Babilonia yàasu cáli néré, nàyacaté áibanái catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi àniawa, iwérétaté asáica Cristo.

Asáicaalíté Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Càicaté wawàsi ichàbacawa: Néenialí èeri asáicaalíté Jesús, yái Cristoca, uái María, Jesús yáatúacaté, idéechúaté yeebáca José írí, ucásàanápínátéwa yáapicha. Quéwa ipíchawáiseca naimacaté náapichawáacawa, yá idécaté úalíaca quéenibeca úa, quéwa Espíritu Santo ichàini iyú. ¹⁹ Yái José,

b 1.6 2 S. 12.24. **c** 1.11 Rey Jeconías: ìipidená nacái Joaquín, camuí 598. Ipíchatéca natéca israelnái Babilonia néré. Yái Jeconías, Josías itaquérinámi. **d** 1.11 2 R. 24.14-15; 2 Cr. 36.10; Jer. 27.20; 1 Cr. 3.15-16. **e** 1.16 Yái Mesías, yácata Cristo. Yái idéericaté Yáaniri Dios imàacaca írí ichàini ichùllanápíná iyúwa rey israelnái iwícau.

uàcawéeripinacaté, iyacaté machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Inaté yéewa càmita iwàwa icháawàaca uináwaná ùyacàle mìnáná íríwa, yá fináidacáitaté imàacaca úa ibàacanéeri iyú.

²⁰ Quéwa idècunitàacá José fináidacaté imànica yái wawàsica, yá abéeri ángel Dios néeséeri, yáasáidacatéwa írí yáamacani írìcuísewa, íimacaté írí:

“José, pía David itaquérinámica, picá cáalu peedáca piacawéetúawa úái Maríaca.

Quéenibeca úa, quéwa yái ùiri càirica ìyaca udèerìcu, Espíritu Santo ichàini iyúta ìya ùwali.

²¹ Néese, yá asáipináca Maríá íicha abéeri sùmài, yá piàpináca íipidená JESÚS,^f yáacáinátá ichúuliadéeripiná yàasunái wenàiwicawa, nabáyawaná íicha.”^g

²² Càicaté ichàbacawa néenialí macáita, yéewacaténáté idéca imànicawa macáita càide iyúwaté Wáiwacali icàlidáanáté profeta Isaías írí, íimacaalíté írí:

²³ “Quéenibepiná abéechúa mànacàu càmfíchúaca idé íimáca asìali yáapicha, yá asáipináca úicha abéeri sùmài. Yá piàpináca íipidená Emanuel.”^h

Emanuel íimáaná: “Dios ìyaca wáapicha.”

²⁴ Néese José icawàacaalítéwa, yáté imànica càide iyúwaté Dios yàasu ángel íimáanáté írí, yá yeedacaté yàacawéetúawa úái Maríaca. ²⁵ Quéwa càmitaté José íimáca úapicha, iwérétaté idéca asáica úicha yái uìrica. Yá José yàacaté íipidená JESÚS.

Abénaméeyéi cáalíacáiyéi yàanàacaté Belén néré

2 ¹ Asáicaté Jesús, Belénⁱ iyacàlená írìcu, Judea yàasu cáli íinata. Néeni-
alí èeri rey Herodes ichúuliacaalíté israelnái yàasu cálica iwicáu. Néese
idécanáamité asáicani, yá nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená írìculé, abénamée-
yéi asianái cáalíacáiyéi, síisàade èeri imusúacatáiseacawa. ² Yáté nasutáca née-
míawa Jerusalén iyacàlená mìnáná:

“¿Aléná ìya yái sùmài wàlisàiricatàacá asáica, judíonái yàasu reyca?
Idéca waicáca yàasu dùlupùta icúacawa chènunibàa. Iwalíise wáalía idé
asáicani. Iná yéewa wàacatéwa néese wàacaténá íimíétacaná.”

³ Néese rey Herodes yéemíacaalíté natàacái iináwaná, yá máinícaté
achúmaca imànica iwàwa, madécanáté nacái Jerusalén ìyacàlená mìnáná
yáapicha.^j ⁴ Yá càicaté rey Herodes ìwacáidaca macáita níái sacerdotenái

^f 1.21 Jesús íimáaná: Ichúuliadéeri wenàiwica yùuwichàacáisi íicha. Lc. 1.31.

^g 1.21 Sal. 130.8. ^h 1.23 Is. 7.14. ⁱ 2.1 Belén: Abéeri yàcalé ìyéerica mawíenita Jerusalén
írì, ocho mil metro idècuni (8 Km). Yácataté rey David iyacàlemi. ^j 2.3 Achúmamacaté Herodes
iwàwa, càmicáináté iwàwa áiba rey icúaca yái cálica. Yá nacái cáalucaté macáita níái Jerusalén
mìnánáica, càmicáináté nawàwa ùuwicái wàlisài rey ìwalíise.

fiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica níái tàacáisi ichùulièyéica. Yá isutácaté yéemiawa nía, alénápinácaalí asái yái Cristo.

⁵Yá náimacaté rey Herodes irí:

“Belén ìyacàlená nérépiná asáini, Judea yàasu cáli finata. Càicáité profeta Miqueas itànàaca bàaluité:

⁶‘Pía Belén^k ìyacàlenáca, iyéechúaca Judea yàasu cáli finata, caináwanápináca pía quiríta náicha níái áibanái yàcalénái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata.

Piricúsepinácáiná imusúawa yái itéeripinácuéca píiwitápu, yái icuèripináca nacái israelnáí, níái nùasunái wenáiwicaca.’”^l

⁷Néese, yáté rey Herodes imáidaca ibàacanéri iyú níái cáaliacáiyéica. Yá isutácaté yéemiawa nía cayába càinácaalíté èrica yái idàbaté naicáca dùlupùta icúacawa chènunibàa. ⁸Néese, yá ichùuliàcaté nàacawa Belén ìyacàlená néré, yá nacái fimacaté nalí:

“Pìacuéwa néré, pisutácué péemiawa ìwali cayába yái sùmàica. Idéca-náamicué pianàacani, yá picàlidacuéca nulí iináwaná, nùacaténáwa nacái néré, nùacaténá nacái fimiétacaná.”

⁹Néese idécanáamité cáaliacáiyéi yéemiaca rey Herodes itàacái, yáté nàacawa. Quéwa úái dùlupùta naiquéechúacaté nàasu cáli néesewa, yá naicácaté ùacawa chènunibàa napíchalé àniawa, iwéréta uyamáaca ucùacawa iwicáu yái sùmài ìyacatáica. ¹⁰Yá naicácaalíté úái dùlupùtaca, yáté casí-máica nawàwa manuísíwata. ¹¹Nawàlùacaalítéwa capíi iriculé, yá naicácaté sùmài, yáatúa María yáapichawa. Yáta nabàlùacatéwa irí nàulul ipùata iyúwa nàacaténá fimiétacaná. Yá nacái nàacùacaté yái nàasu yàalusi cawèníyèi yàaluca. Yáté nàaca irí oro,^m àicu isééná pumènfíri,ⁿ àicu icáina, pumènfíri nacái.^o ¹²Néese, yáté Dios yàalàaca nía náamacani iricúsewa, ipíchanaté nèepùacawa rey Herodes yàatanábàa. Yáté nèepùacawa áiba àyapu iricubàata nàasu cáli néréwa.

Nachúuliadacaté Jesús Egipto yàasu cáli néré

¹³Néese idécanáamité cáaliacáiyéi yèepùacawa nàasu cáli néréwa, yáté abéeri ángel Dios néeséeri, yáasáidacawa José irí yáamacani iricúsewa. Yáté fimaca irí:

“Picawàawa, pichùnià pìasu wawàsiwa. Pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, piacatétacuéwa aléde Egipto yàasu cáli néré. Nérétaca piyamáacuéwa iwéréta nùcalidacuéca píri tàacáisi àniawa, Rey Herodes yàanápiná-cáiná icutáca yái sùmàica inúacaténáni.”

¹⁴Néese, yá José icawàacawa táiyápita, yáta yeedáca yái sùmàica, yáatúa yáapichawa, yáté nàacawa Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵Yá nàyacaté néréta,

k 2.6 Bàaluité profeta Miqueas itànàacaté asáinápinaté Jesús Belén ìyacàlená iricu.

l 2.6 Mi. 5.2. **m 2.11** Oro: íba cawènfíri, éwéeri nacái iicácanáwa. **n 2.11** Incienso: Abéeri àicu isééná, pumènfíri isàni, neeméerica templo iricu, capíi iricu nacái. Quéwa cawènfíri nacái, íná reynáita níái idèniáni. **o 2.11** Mirra: Abéeri àicu icáina, pumènfírta nacái isàni, ùlucái nacáiri, cawènfíri nacái, iyú judfonái ipusúa níái yéetánímicá. Quéwa pucháibanamata pumè-nica nasàni, áiba cáli néeséeyéi needáca yái fipidenéerica Arabia.

iwérétaté rey Herodes yéetácawa. Càicaté ichàbacawa yái wawàsica, yéewa-caténáté imànicawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta ímáanáté:

“Numáidacaté Nuiriwa Egipto yàasu cáli néese.”^p

Rey Herodes ichùuliacaté nanúaca níái sùmanáica

¹⁶ Néese idécanaámité rey Herodes yáalíaca cáalíacáiyéi imèniadacani, yáté calúacani báawanama. Yá fináidacatéwa cáalíacáiyéi itàacái iwali, cainácaalíté idècuni síisài idàbatáiseocaté naicáca dùlupùta icùacawa. Yá ichùuliacaté yàasu úwinái inúaca macáita níái sùmanái càmfíyéicatéca idé idèniaca pucháiba camuí, iyéeyéica Belén iyacàlená iricu, iyéeyéica nacái Belén iyacàlená itéesebàa. ^q ¹⁷ Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Dios yàasu profeta Jeremías itànàanáté, íimacaalíté:

¹⁸ “Casànaca néemianícawa níái iyéeyéica Ramá iyacàlená iricu.

Casànaca náicháanica cáiwina.

Níacata Raquel itaquénáinami níara càí íicháanica, yéenibenái finináwa.

Càmita nawàwa áibanái ichàiniadaca nawàwa,

idécáanáté néenibenái yéetácawa náicha.”^r

Nèepùadacaté Jesús Egipto néese, Nazaret néré

¹⁹ Néese idécanaámité rey Herodes yéetácawa, yáté abéeri ángel Dios née-séeri, yáasáidacatéwa àniawa José irí yáamacani iricuíséwa.

²⁰ Íimacaté irí:

“Pichùni plasüwa. Pité yái sùmàica, yáatúa yáapichawa, pèepùacuéwa Israel yàasu cáli néré. Idéca néetácawa níái iwàwéeyéicaté inúaca yái sùmàica.”

²¹ Néese, yáté José ichùniaca yàasuwa, yá itecaté sùmàí yáatúa yáapichawa, yá nèepùacatéwa Israel yàasu cáli néré. ²² Quéwa José yéemiacaalíté Arquelao iináwaná ichùuliaca iyúwa rey Judea cáli iwicáu, yáanirimi Herodes yàalumíseca, yáté cáaluca yàacawa néré. Quéwa Dios icàlidacaté tàacáisi José irí yáamacani iricuíséwa. Yáté nàacawa machacànita Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaalíté néré, yáté nàaca nàyaca abéeri yàcalé iricu íipidenéeri Nazaret. Càicaté ichàbacawa, yéewacatenáté imànicawa càide iyúwaté profetanái ímáanáté iwali: “Nàanápínáté íipidená, Nazaret néeséeri.”

Juan Bautista icàlida Dios itàacái máisawaliré

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

3 ¹ Néese madécaná camuí idécanaámité ichàbacawa, nàyacaalítàacá mamáalàacata Nazaret iyacàlená néeni, yá néenialícaté Juan Bautista

p 2.15 Os 1.11. Profeta Oseas itànàacaté yái tàacáisica: Bàaluité Dios imáidacaté Egipto yàasu cáli néese, níái Israel itaquénáinámica presocaalíté nàyaca néré 430 camuí. Néese, yáté Dios imáidaca Egipto yàasu cáli néeseta àniawa yái liri Jesús. **q 2.16** Cáalíacáiyéi icàlidacaté Herodes irí iwali yái idàbàanacaté naicáca dùlupùta. Càmináté idéca ichàbacawa pucháiba camuí, ipíchawáiseca nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá idecaté naicáca ucúacawa úái dùlupùtaca. **r 2.18** Jer. 31.15 Íimáaná: Níái yàcalé Belén, Ramá nacái, nàyacaté mawíénita nalíwáaca, Jacob iyacatáicaté bàaluité, yàacawéetúa Raquel yáapichawa. Iná yéewa Mateo fináidacawa iwali yái Jeremías icàlidàanacaté iwali.

idàbaca icàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí máisawaliré, Judea yàasu cáli finata. ²Iimacaté nali:

“Piwènúadacué pfiwítáisewa báawéeri fícha piyacaténacué Dios irípiná, mawiénicáiná Dios yàanàaca icùacaténá yàasunái wenàiwicawa.”^s

³Juan Bautista ìwalitaté yái, càité profeta Isafas itànàaca, càicaalíté fímaca:

“Abéeri asìali imáidáidapíná icàlidaca máisawaliré. Càipíná fímaca:

‘Iwàwacutácué pimàacaca píchawa yái pfiwítáise báawéerica, ipíchaca Wacuèriná yàanàaca pìatalécué.

Iwàwacutácué piyaca machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná.’”^t

⁴Yái Juan ibàleca càiricaté ìwalica, namànfírité camello ichùna iyú. Yá nacái idacùacaté ìwallabàawa cuwèesi fímami iyúta.” Yái iyáacaléca, níatái camàpuanáica, máaba ituní nacái, yàanèeyéica iríwa ànalima yèewibàa. ⁵Néese, yá wenàiwicanái yàanàacaté Juan yàatalé néemìacaténá yái icàlidéerica, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi, madécaná áibanái yàcalé néeséeyéi iyéeyéicaté Judea yàasu cáli finata, nía nacái iyéeyéicaté inanábàa Jordán idùlepiàa.

⁶Níái icàlidéeyéica fíchawa yái nabáyawaná namànfíricaté, yá Juan ibautizacaté nía inanábàa Jordán yáaculé.

⁷Quéwa Juan iicácaalíté manùba fariseonái, saduceonái nacái, yàanàacaté yàatalé ibautizacaténá nía, yá fímacaté nali:

“¡Píacué, báawéeyéi fiwítáise wenàiwicaca, piyúunáidasicué pichúulíapínacawa bautismo iyú, Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càicuéca pimànicade iyúwa àapi ipiacaalíwa quichái ipèrùa fícha! ⁸Iwàwacutácué piyaca machacàníri iyú wenàiwicanái ipíchalé, càide iyúwa idéeyéi iwènúadaca fiwítáisewa báisíta báawéeri fícha, Dios irípiná.

⁹Píacué càì pímaca piríwa: ‘Abraham itaquénáinámica wíaquéi, ínà càmita Dios yùuwichàidapíná wía’ Quéwa núumacué pirí, Dios iwàwacaalí imáalàidacuéca píata. Yáalimápináta imànica áibanái wenàiwica nayú níatái íbanái iyéeyéica cháí, Abraham itaquénáipíná àniawata.

¹⁰Yá nacái idé màulenáca Dios imáalàidáanápíná níái imàníiyéica báawéeri. Càide iyúwa abéeri bànacalé càmicaalí cayába iyacaná, yá iwàwacutá náucacani chipàali iyú neemácaténáni quichái iriculé.”

¹¹Báisítacué núumaca pirí: Núa, nubautizácué pía úni yáaculé, píacué idéeyéica iwènúadaca fiwítáisewa pibáyawaná fíchawa Dios irípiná. Quéwa yái yàanèerica nudénáami, máiníirica cachàinica nuícha quiríta, yái canéerica nuwèni ipíchale nuíbaidáanápíná irí. Yápináquéi ibànúacué piwàwaliculé Espíritu Santo. Quichái nacái áibanái irí.” ¹²Idéca nacái icáapica yái rast-rillo nacáirica iicacánáwa icusúadacaténá iyú trigo, icaláidacaténá iyacaná yéetaná ìwalíise, ìwacáidaténá trigo iyacaná cayábéeyéi. Yá idènlaca nía abéeri yàalusi iriculé, yá nacái yeemáca yái yéetanámica iriculé yái quichái ipucuéricawa càiripináta.”^x

s 3.2 Dn. 2.44; Mt. 4.17; Mr. 1.15. t 3.3 Is. 40.3. u 3.4 2 R. 1.8. v 3.10 Mt. 7.19.

w 3.11 Iimáaná: Níái càmíiyéica iwàwa iwènúadaca fiwítáisewa nabáyawaná fíchawa, yá nauuicháapínacawa yùuwichàacáisi quichái iriculé. x 3.12 Iwàwáaná fímaca: Níái yeebáidéeyéica iseripináca nía yàataléwa báawéeyéi fícha. Quéwa níái càmíiyéica yeebáida iwali, yá yúuca-pínáca nía iriculé yá quichái ipucuéricawa càiripináta.

Juan Bautista ibautizáca Jesús

¹³Yá néenialí èerica nacáitaté, Jesús imusúawa Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Juan Bautista yàatalé inanábàa Jordán néré, yéewacaténá ibautizácani. ¹⁴Quéwa càmitaté Juan iwàwa ibautizácani.

Yá fimacaté Jesús irí:

“Núatasí yái iwàwacutéeri pibautizáca.”

¹⁵Yá Jesús fimacaté irí:

“Siúcái, pimàacaca numànicani, pibautizáca núa. Iwàwacutáca wamànica machacànita càitáde iyúwa Dios iwàwáaná.”

Néese, yá Juan yeebácaté, ibautizácani.^y

¹⁶Néese idécanáamité ibautizácani, yátaté Jesús imichàacawa úni yáacuise. Yá icácaté yàacúacawa chènunfise, yá nacái iicácaté Dios yàasu Espíritu iricúacawa càide iyúwa abéechúa unùcu iicácanáwa, yá uyamáacatéwa iwali.^z ¹⁷Yá nacái néemiácaté Dios isàna itàaníca chènunfise. Càicaté fimaca:

“Yácata Nuìri yái, cáininéerica nuicáca, isíimáidéerica máiní nuwàwa.”^a

Jesús imawèniadacaté Camèniadacáiri

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 ¹Néese, yá Espíritu itécaté Jesús déeculé yáawanái quiríta máisawaliré, yéewacaténá Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwani, imànipinácaalí ibáyawanáwa ichùuliaca.^b ²Néese idécanáamité Jesús ìyaca néré mayáacata cuarenta èeri, cuarenta nacái catá, yáté máapicani. ³Yá Camèniadacáiri yàanàacaté yàatalé, yá fimacaté irí:

“Báisícaalí Dios lírica pía, pitàaní nací nái íbaca, nawèniacaténáwa pan iyú, yá piyáaca nía.”

⁴Yá Jesús fimacaté irí:

“¡Càmita! Càica Dios itàacái fimaca: ‘Càmita abéeri yàacàsica yái cáu iyú wenàiwica. Cáuta nacái nía macáita iyú yái tàacáisi imusuéricawa Dios inùmalicuise.’”^c

⁵Néese, yá Camèniadacáiri itécaté yáapichawa Jesús Jerusalén ìyacàlená néré. Yá nérécaté, nàiriawa Dios icapèe ipùata chènunfiri finatalé, ⁶yá Camèniadacáiri fimacaté Jesús irí:

“Báisícaalí Dios lírica pía, pipisiawa sfisài cáli finatalé. Càica Dios itàacái fimaca piwáli:

‘Dios ichùuliapináca yàasunái ángelnái icùaca pía,
nacúacaténá pía nacáapi iricuwa,
ipíchaná pinúaca piawawa íba iwéré.’”^d

⁷Yá Jesús fimacaté irí:

y 3.15 Juan ibautizácaté Jesús. Càmitaté ibáyawaná lwalfiseta, càmita cabáyawaná Jesús. Canáca nacái iwali Adán fiwitaíse. Iwàwacutátaté namànica càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, Dios ichùulièricaté Moisés itànàaca. z 3.16 Lc. 3.22. a 3.17 Is. 42.1; Mt. 12.18; 17.5; Mr. 9.7; Lc. 9.35. b 4.1 Mt. 3.3; He. 2.18; 4.15. c 4.4 Icàlidaca Quééchéeri Testamento iwali, israel-nái yèepunicaalítéwa máisawalíri yùucubàa, yàacaalíté nayáa maná, pan nacáiri iicácanáwa. Dt. 8.3. d 4.6 Sal. 91.12.

“Càicata nacái Dios itàacái fímaca: ‘Càmita iwàwacutá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios, imànicaténá ibáyawanáwa pichùuliacata.’”^e

⁸Néese, yá Camèniadacáiri itécaté yáapichawa Jesús àniawa, dúli chènuníri fínatalé. Yá fínatáiseca yáasáidaté iicá macáita níai yàcalénái iyéeyéica cháí èeri irícu, nàasu yàasusinái cawèninaméeyéi yáapichawa.

⁹Yá fímacaté Jesús írí:

“Nùapíná pírí macáita níai, pibàlùacaalíwa nulí pìlulù ipùata iyúwa, yá nacái piaca nuímiétacaná.”

¹⁰Yá Jesús fímacaté írí:

“Píawa nuícha, Camèniadacáiri! Càica Dios itàacái fímaca: ‘Abéerita Picuèriná Dios, yái yéewéeri piaca fímiétacaná, yá nacái pimànica ichùu-liaca càide iyúwa iwàwáaná.’”^f

¹¹Yá Camèniadacáiri yàacatéwa Jesús íicha. Yá nacái abènaméeyéi ángelnái yàanàacaté yàatalé, namànicaténá írí càide iyúwa iwàwáaná.

Jesús idàbacaté fíibaidacaléwa Galilea yàasu cáli fínata

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹²Néese Jesús yéemiacaalíté iináwaná, náucaca presunái icapèe iriculé Juan Bautista, yáté yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. ¹³Quéwa càmítaté Jesús iyamáa iyaca quirínama Nazaret iyacàlená irícu. Yàacaté iyaca Capernaúm iyacàlená néré, yái yàcalé iyéericaté calisa Galilea idùlepi, Zabulón itaquénáinámi yàasu cálica, Neftalí yáapicha.^g ¹⁴Yá càicataté ichàbacawa macáita càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté Jesús iináwaná ìwali, fímacaalíté:

¹⁵“Píacué iyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli fínata, mawiénita lamá idùlepi.

Píacué nacái Neftalí itaquénáinámica, iyéeyéica sfísiamade èeri iwàlùacatáiseacawa, depúawáise inanábàa Jordán ìwali.

Galilea yàasu cáli fínata. Nàyacataléca madécaná càmíiyéica israelnái.

¹⁶Níai wenàiwica, càmíiyéicaté yáalíawa Dios ìwali quéecha, siùcade, idé naicáca yái amaléeripínaca imànica náiwitáise.

Iná idé amaláca náiwitáise

níai catéeyéicaté fíiwitáise.”^h

¹⁷Iná néese idénáamita yái, yá idàbacaté Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái, fímacaté nalí:

“Píwènúadacué píiwitáiseewa báawéeri wawàsi íicha, yéewacaténacué plyaca Dios irípiná, mawiénicáiná Dios yàanàaca, icùacaténá yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús imáidaca báinúaca asíanái ibalání

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸Néese idècunitàacá Jesús ìpinaca yàacawa calisa Galilea icalisani idulè-pibàa, yá iicácaté pucháiba asíanái yéenáiquéeyéiwa. Abéeri fípidenéerité

Simón, yái ípidenéeerica nacái Pedro, yéénásàiri Andrés yáapichawa, icùa-déeyéi iyaca yàasu máyawa calisa yáacubàa, ibalánícáináté nía.

¹⁹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Aqualécué! Pìacuéwa núapicha, nuéwáidacatenácué picutáidaca wenàiwica, pimànicatenácué nuéwáidacalé iyú níái yeebáidéeyéica nùwali.”

²⁰ Yáta namàacacaté nàasu máyawa, yá nàacatéwa Jesús yáami.

²¹ Yá Jesús yàacatéwa abémáidata calisa idùlepibàata, cayábacatái idècuni, yá iicacaté ipíchaléwa pucháiba asianái àniawa: Abéeri ípidená Jacobo/Santiago yéénásàiri Juan nacái, nàaniri Zebedeo yáapichawa, ibaláníta nacái, ichùnieyéi yàasunái máyawa náidani irìcutawa. Yá Jesús imáidacaté nía nàacatenáwa yáapicha yéewáidacalénáipiná. ²² Yá caquialénamata namàacacaté nàasuwa, nàaniri nacái ídalicu, yá nàacatéwa Jesús yáami.

Jesús yéewáidaca manùba wenàiwica

(Lc. 6.17-19)

²³ Yá Jesús yèepunicaté Galilea yàasu cáli ínatabàa macáita, yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalu iricubàa. Icàlidacaté nacái yèepunicawa yái tàacáisi cayábéeerica ìwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Ichùniacaté nacái wenàiwica macái uláicái íiwitáaná íicha, macáita nacái níái cáiwíiyéi-caté ìwalíise yàcalénái iricubàa.ⁱ ²⁴ Yá néemi-acaté Jesús iináwaná macáita Siria^j yàasu cáli ínatabàa. Yá nàanàidacaté írí níái yùuwichèeyéica madécaná íiwitáaná uláicái, cáiwíiyéi ìwalíise, maliawáiseeyéica espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise, tèwacáimi íisíeyéi, càmfíiyéi nacái yéewa íipinaca. Jesús ichùniacaté nía macáita.

²⁵ Yá madécaná wenàiwicanái yàacatéwa Jesús yáami, Galilea yàasu cáli née-seeyéi, Decápolis^k néeseeyéi, Jerusalén iyacàlená mìnánái nacái, níái iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata, càita nacái níái iyéeyéicaté abeemáise inanábàa Jordán.

Jesús yéewáidacaté dúli ífinalé manùba wawàsinái ìwali

(Lc. 6.20-23)

5 ¹ Néese Jesús iicácaalíté manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé néemi-acaténá itàacái, yá írfacatéwa dúli ífinalé, yá iyamáacaté yáawinacawa néréta. Yá nacái yéewáidacalénái yàanàacaté yàatalé. ² Yá idàbacaté yéewáidaca nía, íimacaté nalí:

Tàacáisi casíimáiyéi imànica wenàiwica iwàwa

³ “Níái wenàiwica machawàaquéeyéica íiwitáise, quéwa nacutácaalí Dios, náalíacáiná yácata yéewéeri iyúdàaca nía, yá casíimáica nawàwa. Iná níacata iyéeyéipiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

⁴ Níái achúméeyéica iwàwa ibáyawaná ìwalíisewa, níacata Dios ichàinia-déeyéipiná íiwitáise. Iná casíimáipinaca nawàwa.^l

⁵ Níái càmfíiyéica cawèni iicáca yáawawa áibanái íicha, níacata yàasuíyéipiná yái cáli idéericaté Dios imàacaca nalí itàacáiná yàanàapináté nalíni. Casíimáipinaca nàyaca néréwa.

ⁱ 4.23 Mt. 9.35; Mr. 1.39. ^j 4.24 Siria: Yái cáli iyéerica depúawalé Israel yàasu cáli íicha.

^k 4.25 Decápolis: Íimáaná, diez yàcalénái iyéeyéica mawíenita írfwáaca. ^l 5.4 Is. 61.2.

⁶Níái iwàwéeyéica imànica yáawami cayábeerita wawàsica áibanái irí, Dios iyúudàapínáca namànicani. Iná casíímáipínáca nawàwa yáapicha.

⁷Níái iiquéeyéica áibanái ipùalé ìwali yái nawàwacutéerica, Dios iicápináca nacái napùalé. Yá casíímáipínáca nàyaca yáapicha.

⁸Níái iwènúadéeyéica íiwitáisewa báawéeri fícha, masacàcaténá náíwi-táise, níacata iiquéeyéipíná Dios. Iná casíímáipínáca nàyaca yáapichawa.

⁹Níái iyúudéeyéica áibanái nachùniacaténá nàasu wawàsiwa, yéewacaténá nàyaca náapichawáaca matuíbanáita, níacata Dios iiquéeyéipínáca yéenibe iyúwa. Yá casíímáipínáca nawàwa.

¹⁰Níái namàníyéica nàuwidewa, namànicáiná machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata iyéeyéipíná aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná casíímáipínáca nàyaca néré.

¹¹Píacué, nacuíseeyéica báawéeri tàacáisi iyú, namàníyéica nàuwidewa, namàníyéica nacái nachìwawa ìwali báawanama nùwalísená, píacatacué Dios isíímáidéeyéipíná iwàwa. ¹²Iná iwàwacutácué casíímáica piwàwa, piyanídacuéwa nacái manuísíwata, Dios yàapínacáinácué pírí piwèni manuírí aléde chènuniré. Càicataté nacái namànica nàuwidewa profetanái, níái iyéeyéicaté pípíchalécué.”^m

Níái yeebáidéeyéica Jesús, càica níade iyúwa ìwidùma, camalási nacái

(Mr. 9.50; 4.21; Lc. 14.34-35; 8.16)

¹³Jesús íimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Píacué càiyéide iyúwa ìwidùma èeri mìnánái irí. Yái ìwidùmaca, caséeri imànica yàacàsi wenàiwica irí. Quéwa càmicaalí puiwa quirínama yái ìwidùmaca, yá canápinácata walíni. Yá iwàwacutá wáucacani bàacháwalé wenàiwicanái ìipinanícaténá ínatábàa.”

¹⁴Càicuéca píade iyúwa camalási, icànéeyéica nalí níái càmfíyéica yeebáida Dios ìwali. Pìyacaalícué machacàníri iyú napíchalé, yácué píasáidaca nalí Dios íiwitáise. Càide iyúwa abéeri yàcalé iyéerica dúli ipùatalicu, asáica wenàiwicanái iicàcani macáita déeculé. ¹⁵Càmíta nacái wapucúada abéeri camalási, yá wamàacani abéeri yàalusi yàapiré. Wapucúadacaalíni, yá wacúadacani chènunibàa yàalu irícuwa, yéewacaténá icànaca amaláwaca macáita níái iyéeyéica caplí iricu. ¹⁶Iná càita nacái iwàwacutácué pìyaca, píibaidacué nacái machacàníri iyú wenàiwicanái ipíchalé, yéewáanápiná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri, yái iyéerica chènuniré.”

Jesús yéewáidaca nía tàacáisi ichùulíaná ìwali

¹⁷Jesús íimacaté nalí:

“Píacué piyúunáida nùanàaca aléi, nùanàacaténá numáaláidaca yái ley, yá nacái profetanái yéewáidéericaté wía ìwali. Nùanàaca numànica càide iyúwaté náimáaná natànàaca nùwali.

¹⁸Báisítacué núumaca pírí: Idècunitàacá iyaca èeriquéi, yá nacái cálica, càita nacái càmita ichàbapínáwa yái ley itàacáináca, éwita abéechúa letrapíná,

^m 5.12 2 Cr. 36.16; Hch. 7.52. n 5.13 Íimáaná: Níái yeebáidéeyéica nutàacái, càmicaalí nàya càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá canácata nawèni. Náasáidaca níawawa nàyaca abédanamata èeri mìnánái yáapicha. Yá càulenápináca èeri mìnánái yeebáidaca Jesús.

éwita nacái itàacáiná achúméeripiná, iwéréta idéca ichàbacawa macáita càide iyúwaté náimáaná. ¹⁹Iná cawinácaalí càmíta iwàwa yeebáidaca abéeri tàacáisi ley yéénaca, éwita achúméri tàacáisicani, yéewáidacaalí nacái càmíta áiba yeebáidani, yásí mawèñiripiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa yái yeebáidéerica fimáaná macáita, yéewáidéerica nacái áiba yeebáidacani, yásí cawèñiripiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. ²⁰Iná núumacué pirí: Càmicaalícué pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, nachàbaníise quiríta níái fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley, càmíta piwàlùapiná-cuéwa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús yéewáidaca nía lúasi ìwali

(Lc. 12.57-59)

²¹“Idécué pialíacawa ìwali yái náimáanácaté piawirináimi irí bàalutíe: ‘Picá pinúa wenàiwica.’ Cawinácaalí inúa wenàiwica, yá iwàwacutápináca nacái yéetácawa ìwalíise yái ibáyawaná imàñirica.’

²²Quéwa núumacué pirí: Calúacaalí abéeri wenàiwica áiba yáapicha, yá iwàwacutápiná icháawàacani nalí, níái yùuwichàidéeyéica wenàiwica. Yái máiwitáiséeri fiméerica áiba irí, iwàwacutápiná icháawàacani nalí, níái nacháawèeyéica irí wenàiwica. Quéwa yái ‘Dios yùuwide’, fiméerica áiba irí, yásí Dios yúuquéeripiná càiripináta yùuwichàacáisi quichái iriculé.

²³Pianàidacaalí abéeri wawàsi pièripináca Dios irí, aléde icapèe ichàwitani néré piacaténá fimíétacaná, quéwa nérécaalí piwàwali yái báawéeri wawàsi péenásàiri idènièrica piápicha, ²⁴pimàaca chàwita ìpunitatá yái pitéerica piacawa. Pía péenásàiri yàataléwa quéecha, pichùniacaténá yáapicha piasu wawàsiwa, imàacacaténá nacái iwàwawa pibáyawaná fícha. Néese, yá pèe-pùacawa néré àniawa, piacaténá Dios irí yái pièripináca iyú fimíétacaná.

²⁵Aibacaalí icháawàa pía, pimànicáinása irí báawéerita, iwàwacutá pichùniaca piasu wawàsiwa yáapicha mesúnamáita, idècunitàacá piacawa yáapicha àyapublicubàa, ipíchaca yèepùadaca pía irí yái nacháawèerica irí wenàiwica. Néese, yá yèepùadapináca pía úwinái irí, náucacaténá pía presunái icapèe iriculé.

²⁶Báisíta núumaca pirí: Càmita pimusúapináwa néese, iwéréta pipáyaidaca macáita iwèni, éwita abéechúa palata ituíná mawèñíchúa iwènicani.”

Níái imàñíyéica báawéeri iiná iyúwa áibanái yàacuéyéi yáapicha

²⁷“Píacué idéeyéi yáalíacawa ìwali, yái ley fimáanácaté: ‘Píacué piimá áibanái yáapicha, níái càmíyíéicuéca piacawéeyéisiwa.’”

²⁸Quéwa núumacué pirí siúcade: Abéeri asialí icáidacaalí abéechúa inanái irí, fináidacaalí imànica úapicha báawéeri iiná iyúwa, yá idéca imànica úapicha ibáyawanáwa iwàwallicúsewa.

²⁹Iná pituí, péewápu néeséechúacaalí imàaca pimànica pibáyawanáwa, pimusúada píchawa úa, piucacaténá úa déeculé. Cayábaca piúcaca píchawa úái piiná yéénaca, ipíchaná Dios yúucaca piinánáiná macáita yùuwichà-cáisi quichái iriculé.^q ³⁰Càita nacái, picáapi péewápu néeséericaalí imàaca

o 5.21 Ex. 20.13; Dt. 5.17. p 5.27 Ex. 20.14; Dt. 5.18. q 5.29 Iimáaná: Yáta càì iwàwacutá wáucaca wáichawa yái wáiwitáise báawéerica, wamànicáicha wabáyawanáwa mamáalàacata. Càmita úatái watúica. Mt. 18.9; Mr. 9.47

pimànica pibáyawanáwa, yá iwàwacutá pidalúacani, píucacaténá píchawani. Cayábaca piúcaca píchawa abéeri piíná yéenáwa, ipíchaná Dios yúucaca pía piínánáiná yáapichawa macáita yùuwichàacáisi quichái iriculé.”^r

Jesús yéewáidaca nàwali níái iwàwéeyéica imàacaca yàacawéetúawa

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ Jesús íimacaté:

“Càita nacái ley íimacaté: ‘Yái asiali càmfíríca iwàwa iyaca quirínama yàacawéetúwa yáapichawa, yá iwàwacutá yàaca ulí abéeri cuyàluta, icàlidaca-tái wenàiwica irí, idéca imàaca ùyaca ulínáamitawa.’

³² Quéwa núumacué pirí siúcade: Abéeri asiali imàacacaalí yàacawéetúawa áiba wawàsi ìwalíise, càmfíríca ìwalíise yái umànínáca báawéeri uíná iyúwa áiba asiali yáapicha, yá icùalétacani, umànicaalí ubáyawanáwa. Yá nacái asiali icásèericawa úapicha, imànita nacái ibáyawanáwa, iimácáiná áiba asiali yàacawéetúwa yáapicha.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wamàacacaalí watàacáíwa áiba irí

³³ “Idécué nacái píalíacawa ìwali, yái tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí: ¡Báísíta Dios!, píimacaalícué áiba irí Dios íipidená ìwali, iwàwacutácué pimànica Dios irí càide iyúwacué píimáaná íipidená ìwali.”^s

³⁴ Quéwa núumacué pirí siúcade: Càmita cayába wamàaca watàacáíwa áiba wawàsi íipidená ìwali. Càmita yéewa wáimaca: ¡Báísíta Dios!, càide iyúwa báisiínata èeri iyaca, càipínata nacái báisícata nuicáca pipualé! Yái èerica, yácata Dios yàalubái yàalu.”^t ³⁵ Ewita cáli íipidená ìwalipíná, yácáináta Dios yái imàaca càinacaalí wawàsica yái ichàbapínáwa cáli ínata. Ewita Jerusalén iyacàlená íipidená ìwalipíná, yácáináta Rey cachàinfiri iyacàle.”^u ³⁶ Càita nacái càmita yéewa pimàaca pitàacáíwa píiwita ìwaliwa, càmicáiná píalimá cabalèeca pimànica abéechúa píiwita ibáináwa, cúulíiwaca nacái. ³⁷ Iná, ¡báísíta! píimacaalí, yá iwàwacutá pitàaníca báisíta. ¡Càmita!, píimacaalí, yá càmita iwàwacutá pimànicani. Macáita yái tàacáisi wamàníríca ipùalé yái watàaníríca, yá Camèniadacáiri itàacáicani.”

Jesús yéewáidaca íipuinási ìwali

(Lc. 6.27-36)

³⁸ Jesús íimacaté:

“Idécué píalíacawa càinacaalíté ley íimacaté: ‘Cawinácaalí imusúada áiba ituí, yá nacái iwàwacutáta namusúadaca ituí. Cawinácaalí nacái imáalàa áiba iyéi, yá nacái iwàwacutáta namáalàaca iyéi.’^v

³⁹ Quéwa núumacué pirí siúcade: Picácué piawa íipunita yái wenàiwica báawéerica íiwitáise. Aibacaalí icapèeda pinànli ìwali péewápu néesema, pichùulia icapèedaca abéemàa nacái. ⁴⁰ Aibacaalí icháawàa píá úwínái irí, pimawèniacáináni, iwàwacáiná picamisani, píá iríni. Píá nacái irí yái pèe-pùanácawa. ⁴¹ Aiba ichùuliacaalí pitéca yáapicha yàasu íisasi abéeri milcatái

^r 5.30 Càita nacái, yáta càì íimaca ìwali yái wáiwitáise báawéerica, càmita máini wacáapicata. ^s 5.33 Lv. 19.12; Nm. 30.2; Dt. 23.21. ^t 5.34 Is. 66.1; Mt. 23.22. ^u 5.35 Sal. 48.2. ^v 5.38 Ex. 21.24; Lv. 24.20; Dt. 19.21.

àyapu icáalaca, yá iwàwacutá pitéca iríni pucháiba milcatái àyapu idècuni.
⁴²Aibacaalí isutá pícha abéeri wawàsi, pía iríni. Yái ichàbéerica pícha abéeri wawàsi, picá pimáisanía íichani, plà nacái ichàbani.”

Iwàwacutá cáininá waicáca watàlimanáiwa

⁴³ Jesús fimacaté àniawa:

“Idécué píalfacawa càinácaalíté ley fimaca: ‘Cáininá piicáca áiba wenàiwica. Quéwa báawa piicáca yái pitàlimacawa.’

⁴⁴ Quéwa núumacué pirí siúcade: Cáininácué piicáca piùwidenáiwa. Pisutácué Dios íicha nàwali cayábéeri wawàsica, níai imàniyéicuécua pirí báawéeri.

⁴⁵ Càicaalícué pimànica, yásí píasáidapínacuéca Wáaniri Dios yéenibecuéca pía, yái iyéerica chènuniré, yái imàaquéerica yàasu èeri icànaca èeri imanùbaca báawéeyéi irí, cayábéeyéi irí nacái. Imàaquéerica nacái unía yúuwàacawa nalí níai imàniyéica cayábéeri, nía nacái cabáyawanéeyéica.

⁴⁶ Quéwa cáininácaalícué piicáca níatái cáininéeyéicuécua iicáca pía, yá canácata Dios yèeripínacué pirí piwènica chènuniré. Níai iwacáidéeyéica palata Roma yàasu rey írípiná, cáininéeyéita nacái iicáyacácawa. ⁴⁷ Pitàidacaalícué níawami péenánáitawa. ¿Yásícué pimànica piyaca cayábéeri wawàsica nawi-cáubàa quiríta níai áibanáica? Níai èeri mìnánáica càiyéita nacái iicacánáwa imànica írìwàacawa. ⁴⁸ Iná iwalíise, iwàwacutá cayábasíwaca pííwitàiseecué Dios itàacái iyú càide iyúwa Wáaniri Dios, yái iyéerica chènuniré, yái íiwi-tàiseca yáawami cayábéerita.”^w

Jesús yéewáidaca ìwali yái waicáanáca áibanái ipùalé

6 ¹ Jesús fimacaté nalí àniawa:

“Cayábacué pícha, pimànicaalícué cayábéeri áibanái irí, pimànicáichacuéní wenàiwicanái iicápináta. Càicaalícué pimànica, yá canápinácata Wáaniri Dios yèeripínacué pirí piwènica.

² Piicácaalícué catúulécaneéyái ipùalé, piicácué picàlidáida ìwali áibanái irí càide iyúwa namànfíná níai cachìwéeyéica, judíonái yéewáidacàalu iricubàa, bàacháwabàa nacái, yéewacaténá wenàiwica yàaca náimiétacaná. Báisítacué núumaca pirí: yái wenàiwica yàanàaca náimiétacaná, yá idéca nàaca nalí nawèni cháí èeri irícu. ³ Iná piicácaalícué catúulécaneéyái ipùalé, picácué picàlidáida ìwali áibanái irí, éwita piacawéerinásíwa írípiná. ⁴ Iwàwacutá pimànicani ibàacanéeri iyú, yéewacaténá yái Wáaniri Dios iyéerica chènuniré, iiquéerica macáita yái wawàsi pimànírica ibàacanéeri iyú, yá yàapínaca piwèni.”

Jesús yéewáidaca natàaníca Dios yáapícha

(Lc. 11.2-4)

⁵ Jesús fimacaté àniawa:

“Pitàanícaalícué Dios yáapícha, picácué pimàni càide iyúwa namànfíná níai cachìwéeyéica, caséeyéica ibàlùu itàaníca Dios yáapícha judíonái yéewáidacàalu iricubàa, bàacháwa icùluwí iricubàa nacái, wenàiwicanái iicápiná.

Báisítacué núumaca pirí: Idéca wenàiwicanái yàaca nalí nawèni cháí èeri irícu. ⁶ Quéwa píacué, pitàanícaténacué Dios yáapícha, piwàlùacué

piimácaalu iriculéwa, pibàliacué inùma. Yácué pitàaníca Wáaniri Dios yáapicha, yái iiquéerica macáita yái wamànírica ibàacanéri iyú, yá yàpinácuéca piwèni wenàiwicanái yáacúalícu.

⁷Pitàanícaalícué Dios yáapicha, picácué pèpùadáida ìwali madécaná yàawiríá yái tàacáisica càide iyúwa namàníná níái càmfíyéica yáalfawa Dios ìwali, iyúunáidéeyéica Dios yéemíaca irí natàanícaalí yáapicha déecu.

⁸Picácué pimàni càide iyúwa nía. Píaniri Dios yáalfacáináwa ìwali yái wawàsi piwàwacutéericuécá ipíchaca pisutácuéca fíchani. ⁹Iwàwacutácué pitàaníca Dios yáapicha, càì iicácanáwade:

‘Pía, Wáaniri Dios iyéerica chènuniré,
wawàwaca nàaca pípidená ímíétacaná macáita.

¹⁰Pìanàa wàatalé mesúnamáita picùacaténá wía, píasunái wenàiwicaca,
wamànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, wía iyéeyéica cháì cáli íinata,
iyúwa namàníná níái lyéeyéica chènuniré.

¹¹Pìá walí siùca, níái yàcàsinái wawàwacutéeyéica èeri imanùbaca.

¹²Pimàaca piwàwawa wabáyawaná fícha
càide iyúwa wamàacáaná wawàwa nabáyawaná fícha, níái
imàníyéica walí báawéeri.

¹³Picá pimàaca báawéeri wawàsi ibasiadacawa walí, canàinéerica wainá
irí, wamànicáicha wabáyawanáwa.

Pichùuliada wía nacái Camèniadacáiri ichàini fícha’,
[Píacáináta yái icuèrica wía canánama,
cachàiniírica, caináwanéerica nacái càiripináta. Càicawani.]

¹⁴Pimàacacalícué piwàwawa nabáyawaná fícha níái imàníyéicuécá pirí báawéeri, yá nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapináca iwàwawa pibáyawaná fíchacué. ¹⁵Quéwa càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná fícha, yá nacái càmita Wáaniri Dios imàacapináta iwàwawa pibáyawaná fíchacué.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wenàiwica ìidacaalíwa

¹⁶“Pìidacaalícuéwa, picácué báawa pinàniacubàa ìwalíse, iyúwa namàníná níái cachìwéeyéica, nawàwacáiná áibanái yáalfacawa nàwali náidacawa. Báisítacué núumaca pirí: Càicáiná namànica, yá idéca wenàiwica yàaca nalí nawèni cháì èeri irícu. ¹⁷Quéwa píá, pìidacaalíwa, pípia píiwiata ibáináwa cayába pumèníri aceite iyú, píiba nacái pinàniíwa ¹⁸ipíchana wenàiwica yáalfaca pìidacawa. Abéerita Wáaniri Dios iicá macáita yái pimànírica ibàacanéri iyú, yá yápinácata yàa piwèniwa.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wàasupináca chènuniré

(Lc. 11.34-36; 12.33-34; 16.13)

¹⁹Jesús íimacaté:

“Picácué píináida pìwacáida piríwa manùba yàasusi, palata nacái cháì èeri irícu, yéewacatáica cuwée iyáacani, báawacatáica yàacawa déecucaalí iríacawa, yéewacatáica nacái cayéedèeyéi iwàlùaca yeedácuéca píchani. ²⁰Pìwacáidaca piríwa yàasusi cawèníyeyéi aléde chènuniré, càmicataléca píriasiná

iyáacué píchani, càmicataléca nacái báawapíná yàacawa quirínama, càmicataléca nacái cayéedèeyéi yáalimá iwàlùaca iyéedùacani. ²¹ Iná càì wawàsi ìyacade: Alénácaalíta pidèniacué yái yàasusi cawènfirica, yá nérèpinácata píináidacuéwa èeri imanùbaca.”

Yái watuíca, yácata wainá icamalá

(Lc. 11.33-36)

²² “Nayú níái watuíca, yá waicáca níái wawàsináica, yá nacái wáalíaca waicáca cayábéeyéicaalí nía, báawéeyéicaalí nacái nía. Càmicaalí cáuláica níái watuíca, yá wáalíaca waicáca macáita níái cayábéeyéi wawàsináica. ²³ Quéwa cáuláicacaalí níái pituíca, yá yéewaca pimèniadaca píawawa. Yá piyúunáidaca cayábaca macáita níái báawéeyéi wawàsica. Yá nacái piyúunáida báawaca macáita níái cayábéeyéi wawàsináica.”

²⁴ Jesús fimacaté:

“Péemìacué. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri fibaidaca pucháiba fiwacanánái iríwa abéericuíseta. Yáalimácaalí imànicani, yá cáininápináca iicáca abéerita, yá yáamàapínáca yái áibaca. Càita cáminá càmita píalimácué píibaidaca cayába Dios irí càide iyúwa iwàwáaná, píináidacaalícué máiní piwacáidaca píriwa manuí palata.”

Dios icùaca yéenibewa

(Lc. 12.22-31)

²⁵ Iná yéewa núumaca píricué:

“Picácué achúma piwàwa picáuca ìwaliwa, càinápinácaalí piyacué, piiracué nacái èeri imanùbaca, càinápinácaalí nacái bàlesica yái píwalicué. Báisíta, yá máiní cawènica wayáacalé fícha yái wacáuca Dios yèericaté walí. Càita nacái wainá, máiníca cawènicani quiríta wabàle fícha.^x ²⁶ Iwàwacutácué piicáca picáuwa níái màsibèenái yáaláanfiyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacaléwa, canácata nacái nacapèe nàwacáidacatáipíná nabànacalé ìyacanáwa. Càicáaníta, Wáaniri Dios chènunfiséeri yàa nayáapíná èeri imanùbaca. ¡Quéwa píacué, máinífiyéi cawènica quiríta màsibèenái fícha! ²⁷ Ewita máiní achúmaca abéeri wenàiwica iwàwa, càicáaníta, càmita yáalimá cáalaca imànica icáalacawa, éwita abéeri metro iwaaliabàapíná.

²⁸ Iná núumacué píri àniawa, ¿Cánácué achúma piwàwa bàlesi ìwali? Piicácué picáuwa níái fiwinásica càinácaalí iicácanáwa nadàwinàacawa manacúalibàa. Càmita náibaida nalíwa, càmita nacái needá nalíwa sáawáli ichùta nayèeripíná iyú nabàlewa. ²⁹ Quéwa núumacué píri: Càicáaníta càmitaté rey Salomón yáalimá iwàlica ibàlewa càiri iicácanáwade iyúwa níái fiwinási cayábanaméeyéica, éwitaté càasucani.^y ³⁰ Iná càicaalí nachùnica Dios imànica naicácanáwa macáita níái masicái fiwiná iyéeyéica manacúalibàa, éwita nàyaca siùca èerita, táwichata, yá wenàiwica yeemápináca nía quichái iriculé chuìcaalí nía.

¡Máiní yáawanái Dios icùaca píacué náicha quiríta! Picácué càì píade iyúwa níái wenàiwica càmfíyéica manuíca iwàwa Dios iwéré. ³¹ Iná picácué achúma

x 6.25 Iicácanáwa wàyaca: Wàyacaalí wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí máinfiri cawènica wayáacalé fícha, wabàle fícha nacái. y 6.29 1 R. 10.4-7; 2 Cr. 9.3-6.

piwàwa. Picácué càì pìma: Càinápínásica wayáa, càinápínásica wàira. Càinápínásica nacái bàlesica yái wàwali. ³²Nía càináí èeri mìnánáica, càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali, níacata achúméeyéi iwàwa yèepunícawa càiyéi wawàsi ìwali.

Quéwa píacué, idènièyèi Yáaniriwa chènuniré, yái yáalérica piwàwacu-táanacué macáita, níai wawàsi pímaapuèyéicuéca. ³³Iná macái wawàsi fícha píináidacuéwa ìwali, yái Dios icùanápínacuéca pía yàasunái wenàiwica iyúwa, pímanícué nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yásí yàapínáca píricué macáita níai wawàsi pímaapuèyéicuéca. ³⁴Iná picácué achúma piwàwa táwícha èeri ìwali, táwíchacáiná áiba càulenéri wawàsipínáta ichàbapínáwa néenialí. Iná èeri imanùbacata wadèniaca wàasu wawàsi càulenériwa.”

Picácué píchawa áibanái

(Lc. 6.37-38,41-42)

7 ¹Néese Jesús ímacaté nalf àniawa:

“Picácué pícháawàa áibanái wenàiwica iináwaná, Dios yùuwichàida cáichacué pía nacái píbáyawaná ìwalísewa. ²Iná càinácaalíta iicacánáwa pícháawàacuéca áibanái, càipínáta nacái iicacánáwa Dios yùuwichàidapínacuéca pía. Càinácaalíta nacái wawàsica yái pímanícué áibanái írí, càipínáta nacái iicacánáwa Dios imànicuéca pírí wawàsi.

³¿Cáná yáta asái píicáca yái muluísi achúméeri yúuwèericawa péenásàiri ituí iriculé? ¿Cáná càmita asái píicáca yái àicu imuluí manuírí iyéerica pituí iriculé?” ⁴¿Càiná yéewáaná píimaca péenásàiri íríwa: ‘Pimàaca nuedáca píicha yái muluísi achúméeri iyéerica pituí irícu’, iyacaalí pituí irícu abéeri àicu yéemaná manuírí? ⁵¡Pía cachìwéerica! Quéécha iwàwacutá peedáca pituí irícuísewa yái àicu yéemaná manuírí iyéerica pituí irícu, amalácaténá píicáidaca. Néese, yásí yéewaca peedáca péenásàiri ituí irícuísewa yái muluísi achúméeri iyéerica ituí irícu.”

⁶Picácué picálida nalf Dios itàacái níai áuli nacáiyéi ííwítáise, càmicáiná cawèni naicácani, ipíchaná nawènúacawa pípunita, yá namànicuéca pírí báawéeri. Picácué nacái píuca abéechúa íba perla cawènífichúa marranonái írí, nabawàidapínacáiná úa iwéréta báawaca namànica úa.”

Pitànicué Dios yáapícha ìwali yái piwàwacutéerica

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷Jesús ímacaté:

“Pisutácué Dios fícha abémáidata yái wawàsi pímaapuèrica, yásí yàaca píríwani. Pisutácué Dios fícha yái picutéericuéca pèepunícawa, néese, yásí píànàacuécani. Pínúacué capíi inùma yái Dios ìyacatáica, yásí Dios iicápinácuéca pípùalé. ⁸Iná cawínácaalí isutá Dios fícha abémáidata, yá yàapínáca íríni. Yái icutáidéerica wawàsi, yàanàapínáca íríwani. Yái imáidéerica abémáidata capíi inùma néeni, nàacuapíná íríni.

z 7.3 Íimáaná: Pía manuíríca ibáyawaná, picá píyúunáida máiní cayábaca pía fícha yái achúmérica ibáyawaná. Yáta iwàwacutá achúmaca piwàwa ìwali yái píbáyawaná manuírí pímaníríca. a 7.5 Íimáaná: Quéécha iwàwacutá achúmaca piwàwa ìwalíse yái píbáyawaná manuíríca. Néese, yásí yéewa píchùllaca áiba imàacaca ibáyawaná achúmériwa.

⁹Abéeri pìiri, isutácaalí pícha pan, càmita pia írí fba. ¹⁰Isutácaalí pícha abéeri cubái, càmita pia iyáa àapi. ¹¹Ewitacué báawéeyéica fiwitáisea pia, càicáaníta píalimácué piaca nalí cayábéeri wawàsica níái péenibenáicawa. ¡Máiní yáawanáitasí yái Wáaniri Dios iyéerica chènuniré yàapiná nalí yáawami cayábéerita wawàsica, níái isutéeyéica fíchani!

¹²Iná macái wawàsi ìwalita, pimànicué cayábéeri áibanái írí càide iyúwacué piwàwáaná áibanái namànica pirí cayábéeri, yácáináta ley fímáaná, yáta nacái profetanái yéewáidáaná.”

Capìi inùma achúméri

(Lc. 13.24)

¹³Jesús fimacaté nalí:

“Piwàlùacuéwa achúméri capìi inùma irìcubàata, manuicáiná yái capìi inùma, cáucufrì nacái yái àyapu itéerica aléde yùuwichàacáisi quichái iriculé. Yá nacái manùbaca níái yèyeyéicawa irìcubàa. ¹⁴Quéwa yái capìi inùma achúmérica, yá nacái àyapu máucuírìca, yácata àyapu itéeri wía aléde wadèniacatalépináca wacáuca càmfìri imáalàawa. Quéwa càmita manùba níái yàawa irìcubàa.”

Yái àicu cayábéerica, cayábacata nacái iyacaná

(Lc. 6.43-44)

¹⁵Jesús fimacaté:

“Picácué píchawa níái profeta cachìwéeyéica, yàanèyeyéicuéa piatalé càide iyúwa oveja, quéwa oveja fímamimita yái càì nàwalica, namèniadacaténácué pía. Quéwa yái náiwitáisea, càiride iyúwa níái cháwinái caluényéica. ¹⁶Quéwa ìwalíse yái wawàsi namànírica, yá píalíapínácuéa cachìwéeyéica nía. Càide iyúwa càmfíná camuíru iyacaná imusúawa áwa yúuba yéetaná ìwalíse. Càita nacái càmita yéewa weedáca úuluú iyacaná tuírì yéetaná fícha.

¹⁷Iná càita nacái, macáita níái àicu cayábéeyéica, cayábacata nacái nàyacaná macáita. Quéwa níái àicu macháitéeyéica, macháitatá nacái nàyacaná macáita. ¹⁸Iná yái àicu cayábéerica, càmita yéewa yàaca báawéeri iyacanásica. Càita nacái yái àicu báawéerica, càmita yéewa yàaca cayábéeri iyacanásica.

¹⁹Yái àicu càmfìrica cayába iyacaná, yá iwàwacutápiná náucacani, neemácaténáni quichái iriculé. ²⁰Iná càipináta iicacánáwa píalíacuéa nàwali níái profeta cachìwéeyéica, ìwalíseta yái báawéeri wawàsi namànírica.”^b

Càmita wenàiwica iwàlùapínáwa macáita Dios iyacàle iriculé

(Lc. 13.25-27)

²¹Jesús fimacaté:

“Ewita madécaná wenàiwica fímaca nulí: ‘Núiwacali, Núiwacali’, càmita nawàlùapínáwa macáita aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Níata iwàlùapínáwa néré, níái imàníyeyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré.

²²Aíba èeri wapíchaléwa, madécaná wenàiwica fimapíná nulí: ‘Wáiwacali, Wáiwacali, wacàlìdaté pitàacái áibanái írí. Wáucaté nacái espíritu báawéeyéi

wenàiwica ícha pípidená ìwali. Wamànité nacái madécaná wawàsi pípidená ìwali, níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica.’

²³Néese, yá núumapínáca nálí amalánama: Càmitacué núaliáwa pìwali. ¡Píacuéwa nuícha, píacué càmfíyéica imàaca imànica íbáyawanáwa!”

Jesús yéewáidaca pucháiba caplínái ìwali

(Lc. 6.46-49)

²⁴Jesús ímacaté:

“Yái wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa núumáaná írí, càicáaníde iyúwa yái asìali cáaliacáirica, imànírica icapèewa íba finata. ²⁵Néese unía yúuwàacawa cachàini, càita úni yéesacawa, yá nacái cachàinfíri cáuli ipùaca caplì ìwali cachàini. Quéwa càicáaníta, càmita caplì yúuwàawa, íbàlùacáináwa dàalanama íba finata. ²⁶Quéwa yái yéemièricáita nutàacái, càmfírica imànì càide iyúwa núumáaná írí, càicáaníde iyúwa yái wenàiwica máiwitáiséerica, yá imànica icapèewa càina finatátá. ²⁷Yá unía yúuwàacawa cachàini, càita úni yéesacawa, yá nacái cachàinfíri cáuli ipùaca caplì ìwali cachàini, yáté caplì yúuwàacawa. Yá nacái imáalàacatéwa macáita.”

²⁸Néese Jesús idécanáamité imáalàida itàaníca, yáté wenàiwicanái icalùadaca yéemiaca yái yéewáidáanáca, yéewáidacáiná nía cáaliacáiri iyú, ²⁹Jesús yéewáidacáinaté nía càide iyúwa yái idènièrica ichàiniwa Dios íiwitáise iyú. Càmita yéewáida càide iyúwaté néewáidáaná níái yéewáidéeyéicaté ley.^{c d}

Jesús ichùniaca abéeri asìali uláicái lepra isèeri

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 ¹Néese idécanáamité Jesús yéewáidaca, yá iricùacatéwa dúli finatáise, yá nacái madécaná wenàiwica yàacatéwa yáami. ²Néese, yá abéeri asìali cáuláiquéeri cacháunéeri ímami lepra iyú, yàacatéwa Jesús yàatalé. Yá íbàlùacawa írí yùlulù ipùata iyúwa, yá ímacaté Jesús írí:

“Nuíwacali, núaliaca píalimá pichùniaca núa. Iná piwàwacaalí, yá yéewa pichùniaca núa ícha yái uláicáica.”^e

³Yá Jesús iducúacaté ícáapiwa írí, yá nacái idunùacaté ìwali, yá ímacaté írí:

“Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Pichùnìawa!”

Yá mesúnamáita canáca ícha yái icháunáca.

⁴Néese, yá Jesús ímacaté írí:

“Péemia cayába. Picá picalídáida ìwali áibanái írí yái nuchùnianáca pía. Píawa aléde sacerdote néré píasáidacaténá íicá píimamiwa. Pité nacái Dios írí yái pièripínáca ìwalíise, yái ichùnianáca pía càide iyúwaté Moisés ichùulianá wenàiwica imànica, yéewacaténá sacerdotenái yáalíaca canáca píri uláicái lepra quirínama.”^f

c 7.29 Mr. 1.22; Lc. 4.32. **d 7.29** Níái yéewáidéeyéicaté ley, nacàlidacaté áibanái yéewáidéeyéi íiwitáise ìwali, càinácaalíte náimaca Dios itàacái ìwali. Quéwa Jesús yéewáidacaté Dios itàacái machacànita. **e 8.2** Abéeri leproso, yái idènièrica uláicái, cacháunéeri ímami macáita. Iná báawaca wenàiwicanái íicácani, casaquèeri nacái napíchalé. Iwàwacutá nacái iyaca déeculé yàcalé ícha. Iná íicácaalí wenàiwica, yá iwàwacutá imáidaca: “Cáuláiquéerica núaquéi.”

f 8.4 Lv. 14.4-32.

Jesús ichùniacaté úwinái fiwitápu yàasu wenàiwica

(Lc. 7.1-10; Jn. 4.43-54)

⁵Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Capernaúm iyacàlená iriculé, yáté abéeri romanonái yàasu úwinái fiwitápu, yàacatéwa yàatalé, yái nèerica nacái fipidená centurión. Yá isutácaté Jesús ícha wawàsi manuúsiwata.⁸

⁶Iimacaté irí:

“Nuúwacali, abéeri nùasu wenàiwica yái iriawa aléde nucapèe iricu, càmfiri yéewa lìpnaníca, cáiwíri nacái máini íwali.”

⁷Yá Jesús íimacaté irí:

“Íyá, núapínáca nuchùnicani.”

⁸Yá úwinái fiwitápu íimacaté Jesús irí:

“Nuúwacali, máini cayábaca pía nuícha, nubáiniaca piwàlùacawa nucapèe iriculé. Sísàata iwàwacutá pitàaníca, yá nùasu wenàiwica ichùniapínacawa. ⁹Núalíaca píalímáca pichùuliaca ichùniacawa, núacáiná yeebáidéerita nacái íiwacanánái ichùuliacawa. Yá nacái nudènìaca madécaná úwinái, nudènièyèi nuchàini yáawibàawa. Iná núumacaalí abéeri irí: Píawa, yá yàacawa. Núumacaalí nacái áiba irí: Quialé, yá yàacawa nùatalé. Càita nacái núumacaalí nùasu wenàiwica iríwa: Pimàni nulí abéeri wawàsi, yá imànicani.”

¹⁰Néese Jesús yéemìaca idénáami yái úwinái fiwitápu itàacáica, yá icalùadacaté yéemiacani. Yá íimacaté nalí níai wenàiwica yèeyéicatéwa yáami:

“Báisítacué núumaca píri: Canácatáitacá idé nuicáca abéeri israelnái yéena, máiníri manuúca iwàwa nuwéré càide iyúwa yá asialiquéi. ¹¹Núumacué píri nacái àniawa: Nàanàapínáca madécaná wenàiwica macái cáli néeséeyéi, náawinacaténá nayáapínáca wàawirináimi: Abraham, Isaac, Jacob yáapicha nacái, aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. ¹²Quéwa madécaná idàbéeyéicaté Dios imáidaca, iyéeyéipínacaté iriculé yátái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yúucapínacué pía catéeri iriculé. Yá nérépínáca pícháanícué, píamíapínacué nacái piyéiwa quiríquiriwaca isàna, piuwichàacáinacué cáiwina.”^h

¹³Néese, yá Jesús íimacaté úwinái fiwitápu irí:

“Pèepùa picapèe néréwa. Yái plasu wenàiwicaca idéca ichùniacawa càitade iyúwa idéená peebáidaca nùwali.”

Yáté néenialícata, úwinái fiwitápu yàasu wenàiwica idé ichùniawa.

Jesús ichùniacaté Pedro iyéeru

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴Néese, yá Jesús yàacatéwa Pedro icapèe néré. Yàanàacaalíté néré, yá iicácaté Pedro iyéeru iriacawa ùalubái finatawa iculuéchúawa. ¹⁵Yá Jesús íibàacaté ucáapi íwali, yáta mecuní ichàbacatéwa úicha. Néese, yáté umichàacawa, yátaté nacái umànicaté nayáapíná.

g 8.5 Centurión: Abéeri romanosàiri, úwinái fiwitápu, icuèrica 100 namanùbaca úwinái quéechatécáwa. Quéwa néese, yá madécaná quiríta 100 ícha úwinái fiwitápucani. **h 8.12** Iwàwàaná íimaca: Itàanica israelnái íwali, idàbéeyéicaté Dios imáidaca, quéwaté càmita neebáida irí. Iná áibanái fiwítáaná wenàiwicapínáta níai iwàlùapínáwa néré.

Jesús ichùniaca madécaná cáuláiquéeyéi

¹⁶Néese catácaalíté yàacawa, yáté natéca Jesús yàatalé manùba maliawái-séeyéi espíritu báawéeyéi imànica fiwítáise. Yáta Jesús ichùuliacaté espíritu báawéeyéi imusúacawa. Yáté itàacái iyúwata imusúada nía. Yá nacái ichùniacaté macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷Yá càicaté ichàbacawa yéewacaténá imànica cède iyúwaté profeta Isaías itànàanáté ìwali, fimacaalíté:

“Yácata ichùnìna wía macái uláicái fícha.

Yácata nacái yeedá wáicha macáita yái wàuwichàanácawa cáiwina.”ⁱ

Níái iwàwéeyéica yàacawa Jesús yáami

(Lc. 9.57-62)

¹⁸Néese manùbacaalíté Jesús iicáca wenàiwica itéesebàawa, yá ichùuliacaté yéewáidacalénái itécani abéemàalé calisa. ¹⁹Ipíchaca nàacawa, yáté yàacawa Jesús yàatalé yái yéewáidéericaté ley, yá fimacaté irí:

“Pía, yéewáidéerica, nuwàwa nùacawa píapicha alénácaalíta píawa pée-wáidacalépiná.”

²⁰Yá Jesús fimacaté irí:

“Càulenáca wenàiwica iyaca cède iyúwa nùyáaná. Níái yàlidunáica nadè-niaca nabànwawa, níái cuipìranáica nadèniata nacái namùlubewa. Quéwa núa asíali Dios néeseérica, canácata irícu núalía nuyamáidacawa.”

²¹Yá abéeri yéewáidacalénái yéená fimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, píamàacaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetá-catalétawa. Idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha.”

²²Yá Jesús fimacaté irí:

“Píawa núapicha. Pimàaca nabàliayacácawa níatái iyéeyéica cède iyúwa níái idéeyéica yéetácawa cháì èeri irícu, matufbanáiyéica iyaca Dios fícha.”

Jesús ichùuliacá cáuli iyamáacawa, màladàca nacái

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³Néese, yá Jesús iricùacatéwa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacatéwa abéemàalé calisa Galilea. ²⁴Idècunitàacá nàacawa, yá Jesús iimacaté iriacawa ída irícu. Yáta cáuli manuírí idàbacaté ipùaca cachàini calisa ìwali. Càita manuínáméeyéi màladàca, yúunidená yùucùaca yàacawa ída iriculé. ²⁵Néese, yá yéewáidacalénái yàacaté icawàidacani, náimacaté irí:

“¡Wáiwacali, pichúuliada wía! ¡Wasawíaca wàacawa!”

²⁶Yá Jesús fimacaté nalí:

“¿Cánacué máiní cáaluca pía, píacué aslanáica càmfíyéita manuí iwàwa nuwéré?”

Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá ichùuliacaté cáuli iyamáacawa, màladàca nacái. Yáté wíuca macáita yái wawàsica. ²⁷Yáté yéewáidacalénái icaluadaníca iicáca manuísíwata yái wawàsica. Yá náimacaté nalíwàaca:

“¿Cawínásica asialiquéi, íná yáalimá cáuli yeebáidaca irí, màladàca nacái, cède iyúwa ichùulianá nía?”

Wenàiwica idènièyéicaté espíritunái báawéeyéi

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Néese idécanáamité Jesús yàanàaca abéemàalé calisa yéewáidacalénái yáapichawa, Gadara yàasu cáli néré, yáté pucháiba asianái imusúacawa càli-cullimi iricúise, maliawáiséeyéi espíritu báawéeyéi imànica fiwítáise, calué-yéité báawanama. Ináté canáta yáaliméeri ichàbacawa iricubàa yái àyapuca. Yá nàacatéwa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá namáidacaté cachàini, náimacaté:

“¡Jesús, pía Dios Iirica! ¿Cáná pisèiwica walí wawàsi? ¿Yá pìanàaca piùwichàidaca wía yàara, ipíchawáiseca yàanàaca yái èeri wàuwichàacatái-pinácawa?”

³⁰ Déecuta náicha, nàya manùbéeyéi marranonái iyéeyéi yèepunícawa néenibàa. ³¹ Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús fícha wawàsi, yá náimacaté irí:

“Pimusúadacaalí wía, pimàaca wawàlùacawa marranonái iriculé.”

³² Yá Jesús fimacaté nalí:

“Piacuéwa néré.”

Yáta espíritu báawéeyéi imusúacatéwa asianái fícha, yá nawàlùacatéwa marranonái iriculé. Yáta napiacawa macáita quíratàli iriculé, yá nacaláacatéwa úni yáaculé, yáté nàisicùmacawa macáita.

³³ Néese níai asianái icuèyéicaté marranonái, yá napiacatéwa yàcalé iriculé. Yáté nacàlida macáita yái wawàsi ichàbéericatéwa marranonáimi irí, nalí nacái níai asianái maliawáiséeyéica espíritu báawéeyéi imànicaté fiwítáise.

³⁴ Néese, yá yàcalé mìnánái imusúacatéwa nàacaténá naicáca Jesús yàatalé. Idécanáamité naicàcani, yá nasutácaté fícha wawàsi manuísíwata, yàacaténá-téwa nàasu cáli fícha mèetàuculéta.

Jesús ichùniaca abéeri asiali máapinéeri iiná macáita

9 ¹ Néese, yá Jesús iricùacatéwa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacatéwa abéemàalé calisa Galilea. Yá nàanàacaté Capernaúm iyacàlená néré, yái Jesús iyacatécatáica nacái. ² Yá néenicaté, abénamée-yéi wenàiwica yàanàidaté Jesús yàatalé abéeri asiali cáuláiquéeri, máapinéeri iiná macáita, fíriériwa yàalubái finatawa. Yá Jesús yáalíacaté manuíca nawàwa iwéré, yá fimacaté máapinéeri irí:

“Pichàiniadawa asiali. Picá achúma piwàwa. Idéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

³ Nàyacaté nacái néeni, abénaméeyéi níai yéewáidéeyéicaté yái Moisés ità-nèericaté. Yá náimacaté nalíwàacawa:

“Yá asialiquéi itàanfiri báawanama Dios ípidená iwali, abéericáináta Diosca, yái yáalimá imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha.”

⁴ Quéwa Jesús yáalíacáináaté iwali yái náináidáanácawa, yá fimacaté nalí:

“¿Cánácué máini píináidacawa báawanama piwàwalicúsewa? ⁵ ¿Càiná-cué píimaca? ¿Chánásica yái máiníríca màulenáca? ¿Yásicái numàacáanaca nuwàwawa cáuláiquéeri ibáyawaná fícha? ¿Yásica nacái nuchùnianácani uláicái fícha? ⁶ Quéwa yéewacaténácué píalíaca nudèniaca nuchàiniwa cháí èeri iricu, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nuwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha.”

Yá íimacaté máapinéeri wenàiwica irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pia picapèe néréwa.”

⁷Yátatè imichàaca ibàlùacawa, yá yàacatéwa icapèe néréwa. ⁸Yá wenàiwicanáí, iicácaalítè ichàbacawa yáí wawàsica, yá nacalùadacatéwa, yá nacáí nàacaté cayábéeri Dios irí, ìwalíse yáí Dios imàacáanáca chàinisi wenàiwicanáí irí, nachùnìanápíná cáuláiquéeyéí.

Jesús imáidaca Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹Néese Jesús yàacaalítèwa náicha, yá iicácaté abéeri asìali ípidenéri Mateo, yáawinéeriwa aléde judiónáí ìwacáidacatáica palata Roma ííwítápu irípiná. Jesús itàidaca idénáamini, yá íimacaté irí:

“Aquialé, nuéwáidacalépiná.”

Idécanáamité Mateo fináidacawa, yá imichàacaté ibàlùacawa, yá yàacatéwa Jesús yáapicha.^j

¹⁰Yáta èericani, Jesús yàacaalítè iyáaca iyáacaléwa yéewáidacalénáí yáapichawa Mateo icapèe néré. Yá nacáí nàanàacaté néré madécaná níái ìwacáidéeyéí palata Roma irí, áibanáí yáapicha nacáí, níái báawéeyéícaté iináwaná wenàiwica. Náawinacatéwa néré nacáí mesa iwéré nayáacaténá Jesús yáapicha, yéewáidacalénáí nacáí. ¹¹Néese abénaméeyéí fariseonáí, iicácaalítè Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha, yá nasutácaté néemiawa yéewáidacalénáí:

“¿Cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái ìwacáidéeyéica palata Roma irí, cabáyawanéeyéica nacáí wenàiwica?”

¹²Jesús yéemiacaalítè càí náimaca, yá íimacaté nalí:

“Péemiacué. Níái càmfíyéica cáuláica, càmita nawàwacutá yáí idèpièripínáca nía. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níái cáuláiquéeyéica. ¹³Piacué pisutáca péemlawa áibanáí wenàiwica càinácaalítè Dios iwàwa íimaca iyú tàacáisiquéí: ‘Yá máiníiri nuwàwa pimànicuéca yáí cáinináanáca piicácuéca áibanáí wenàiwica. Piicácué napùalé ìwali yáí namáapuèrica. Càmita cayába nuicáca yáí peemáanácuéca nulí níawami cuwèesita.’^k Càmita nùanàa numáidaca níái iyúunáidéeyéica cayábaca áibanáí íicha. Níata nùanàa numáidaca, níái cabáyawanéeyéica, nawènúadacaténá náíwítáisewa nabáyawaná íichawa Dios irípiná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yáí nàidacaalíwa

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Néese, yá Juan Bautista yéewáidacalénáí yàacatéwa Jesús yàatalé, yá nasutácaté néemiawani:

“Wíá, wàidawa manùba yàawiríá, nía nacáí fariseonáica. Quéwa, ¿Cáná càmita nàidawa níái péewáidacalénáica?”

¹⁵Yá Jesús íimacaté nalí:

“Abéeri asìali icàsàacaalíwa ìyaca, níái yàacawéeyéináca càmita àwisi nawàwa, idècunitàacá ìyaca náapicha. Quéwa yàanàapíná èeri, yáí

j 9.9 Quéwa idécanáamité Jesús imáidaca Mateo yàanàapínátèwa yáapicha, yá Mateo imáidacaté nacáí Jesús, yàacaténá iyáaca iyáacaléwa yáapicha icapèe néré. k 9.13 Os. 6.6.

natécatáipíná náicha yái icásèericawa, néenialí èeri, yásí nàidapíná-cawa.”¹⁶

¹⁶ “Canácata wenàiwicaquéi ichanàidéeri abéeri bàlesi wàlisài, éwisèimi wáluma iyú. Càicaalí wamànica, yá wàlisài wáluma itesiáca yái éwisèimi bàlesica, yá quéwanáta manuíca icháuná. ¹⁷ Càita nacái, càmita yéewa wàucàca wàlisài uva ituní éwisèimi cuwèesi fimami iriculé.”¹⁷ Càicaalí wamànica, uva ituní isáacaalíwa, yá éwisèimi fimamisi icacanácawa, càmicáiná imulacàawa quirínama. Yá uva ituní yúucacawa macáita, fimamisi nacái. Quéwa wàucàcanáami wàlisài uva ituní, wàlisài yàalusi iriculé, yá cayábacata nía pucháibanamata.”

Jairo fidu yéetácawa. Abéechúa inanái cáuláiquéechúa

¹⁸ Idècunitàacá Jesús itàaníca ìwali yái wawàsica, yá abéeri judíonái fiwacali yàanàaca. Yá ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Jesús irí, yá fimacaté irí:

“Siúcasiwatàacá, idé uétácawa úái nuíduca. Quéwa piacaalíwa núapicha, píibàacaalí nacái ìwali, yásí cáuca úa àniawa.”

¹⁹ Yá Jesús yàacatéwa yáapicha, yéewáidacalénái nacái. ²⁰ Idècunitàacá nàacawa, yá abéechúa inanái imawiénidacatéwa Jesús finatawáise manùbéeyéi wenàiwica yèewi, cáuláiquéechúa, doce camuí iráí yàacawa úicha. Yá udunùacaté Jesús ináwani idùlema ìwali, ²¹ úumacáínaté ulíwa:

“Ewita nudunùaca ibàle ìwali, yá cayábaca núa.”

²² Yá Jesús iwènúa iicáidaca, yá iicacaté úa, fimacaté ulí:

“Picá achúma piwàwa, inanái. Manuícáiná piwàwa nuwéré, yá idéca pichùnìacawa.”

Yáté néenialícata, cayába úái inanáica uláicái fícha.

²³ Iná Jesús yàanàacaalíté Jairo icapèe néré, yái judíonái fiwacalica, yá iicacaté níái ipùlièyéica flauta,” nía nacái wenàiwica fícháanfiyéicaté uíwitaíse cáiwínáwa iyúwa judíonái fiwitaíse iyáaná. ²⁴ Yá Jesús fimacaté wenàiwica irí:

“Pimusúacuéwa bàacháwalé, úacáínái sùmauca, càmfíchúata yéetáwa, iiméechúacáita.”

Yá wenàiwicanái iicáanicaté Jesús iquíniná, náalíacáínaté udéca uétácawa báisita. ²⁵ Iná idécanáamité Jesús imusúadaca níái wenàiwica capli irícuíse, yá iwàlùacatéwa sùmau yàatalé, yéewáidacalénái yáapichawa, usèenái nacái. Yá fíibàacaté sùmau ucáapi ìwali, yá imichàidacaté úa néenialíta yéetácáisi fícha. ²⁶ Yáté Jesús iináwaná icàllàliacawa macáita finatabàa, yái nàasu cálica níái iyéeyéica nalí mawiénibàa.

Jesús ichùnìacaté pucháiba asianái matuíyéi

²⁷ Néese Jesús imusúacaalítéwa nacapèe fícha, yá pucháiba asianái matuíyéi yàacatéwa Jesús yáami, imáidéeyéi cachàini. Náimacaté:

“¡Pía rey David itaquérinámica, piicá wapùalé manuísíwata!”^o

1 9.15 Iwàwáaná fimaca yái versículoca: “Néenialí Jesús iyacaté yéewáidacalénái yáapichawa, ináté càmita iwàwacutá náidacawa. Quéwa yàasu èerité yàacawa náicha, yéetácaalítéwa nacái náicha, yásí nàidacatéwa.” m 9.17 Bàaluité nèepunídaca nàirapínáwa úni, nasucuéri cuwèesi fimami iricu. n 9.23 Flauta: Sànasí casàna cáuli iyú, càiri iicacánáwade iyúwa íwa, casànéeri napùlìacaalíni. o 9.27 David itaquérinámí fimáaná: Yácata Cristo, yái càí nàimaca ìwali.

²⁸ Néese Jesús iwàlùacaalítewa capii iriculé, yáté nawàlùacawa yáami néré níái matuíyéica. Yá isutácaté yéemíawa nía:

“¿Peebáidacué núalimáca catuíca numànicuéca pía?”

Yá náimacaté írí:

“Báisíta Wáiwacali, weebáidacani.”

²⁹ Yá Jesús idunùacaté natuí ìwali, yá íimacaté nalí:

“Manuicáinácué piwàwa nuwéré, yácué idéca pichùnìacawa.”

³⁰ Yáté asáica naicáidaca níái asianáica. Quéwa Jesús yàalàacaté nía, íimacaté nalí:

“Picácué picàlida áibanái írí ìwali yái pituí ichùnìanácawa.”

³¹ Quéwa namusúacaalítewa néese, yátaté nacàlidaca ìwali yái Jesús ichùnìanácaté natuí nàasu cáli mìnánái íríwa macáita.

Jesús ichùnìacaté abéeri asiali matàacáiri

³² Néese namusúacaalítewa yáatanáise níái matuíyéimica, yáta áibanái yàa-nàidacaté Jesús yàatalé abéeri asiali matàacáirité espíritu báawéeri imànica.

³³ Yáta Jesús imusúadacaté íicha yái espíritu báawéerica, yá itàanícaté yái matàacáirica. Níái wenàiwica iyéeyéicaté néeni, yáté nacalùadaca naicáca yái wawàsi ichàbéericawa náacúalicu, yá náimacaté:

“Canácatáita wadé waicáca càiri wawàsica cháí Israel yàasu cáli íinata!”

³⁴ Quéwa, yá fariseonái íimacaté Jesús ìwali:

“Jesús imusúada espíritu báawéeyéi wenàiwica íicha, quéwa espíritu báawéeyéi íiwacaliná, yàacáináta írí chàinisi imànínápináni.”

Achúmaca Jesús iwàwa iicáca wenàiwica

³⁵ Càicaté Jesús yèepunicawa yéewáidacaté macái yàcalénái manuínamée-yéi írìcubàa, púubenaméeyéi írìcubàa nacái, judíonái yéewáidacàalu írìcubàa. Icàlidacaté nalí tàacáisi cayábéeri ìwali yái Dios icùnánápináca yàasunái wenàiwicawa. Ichùnìaté nacái wenàiwica macái uláicái ííwítáaná íicha, macáita nacái níái cáiwíiyéica ìwalíise. ³⁶ Jesús íicácaalíté níái manùbéeyéi wenàiwica yèeyéicatéwa yáami, yá catúulécanácaté íicáca nía, càicáiná níade iyúwa wenàiwica iméerèeyéiwa írínámitawa, canéeyéica yáalíá íicáca ipùalé, càide iyúwa ovejanái, canéeyéica icuèriná. ³⁷ Néese, yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Báisíta manùbaca níái wenàiwica iwàwéeyéica yéemíaca nutàacái, quéwa càmita manùba níái icàlidéeyéipináca nalí nutàacái. ³⁸ Iwàwacutácué pisutáca Wáiwacali íicha níái icàlidéeyéipináca nalí nutàacái, ichùuliacaténá nía nàatalé.”^p

Jesús iníwàaca doce asianái yéewáidacalénáipiná

10 ¹ Néese, yá Jesús imáidacaté yàataléwa níái doce yéewáidacalénáica. Yá imàacacaté nalí chàinisi náucacaténá espíritu báawéeyéi, nachùnìacaténá nacái wenàiwica macái uláicái ííwítáaná íicha, yá nacái cáiwíínáca nàwalíise macáita.

² Yácaté náipidená níái doce apóstolnáica: Quéecha Simón, íipidenéerica nacái Pedro, iméeréeri Andrés nacái. Nía nacái Zebedeo yéenibeca: Ibèeri

Santiago, iméeréeri Juan yáapichawa. ³Felipe nacái, Bartolomé, Tomás, Mateo yái iwacáidéericaté palata yéenánái judfonái íchawa Roma yàasu rey írpiná. Jacobo, yái Alfeo ìirica, Tadeo nacái. ⁴Simón nacái, yái ípide-néerica Zelote,^q Judas Iscariote nacái, yái yèepùadéericaté Jesús yùuwide-nái íríwa.

**Jesús ichùuliaca yéewáidacalénái icàlidaca ìwali yái
Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)**

⁵Yá Jesús ibànùacaté níái doce yéewáidacalénáica, yá nacái yàlàacaté nía, íimacaté nálí:

“Picácué piawa nàatalé níái càmíiyéica judfonái. Picácué nacái piwà-lùawa nàyacalé ìricubàa, níái iyéeyéica Samaria yàasu cáli íinata.” ⁶Níata-cué iwàwacutá piacawa yàatalé quéecha, níái israelnái iméeréeyéicawa Dios íicha. ⁷Piacuéwa nàatalé, picàlidacué nálí yá tàacáisiqúei: ‘Mawiénica Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa.’ ⁸Pichùniacué cáuláiquéeyéi, cacháunéeyéi uláicái lepra imànica íimami, pimichàidacué níái yéetéeyéi-cawa, piúcacué espíritu báawéeyéi wenàiwica íicha. Nùaca pírí mawénita yái chàinisica, càita nacái iwàwacutá pichùniacuéca mawénita níái wenàiwicawa.

⁹Picácué pité pisáacuni ìricuwa yái piwèlianápínacuéca wawàsi càide iyúwa oro, palata ituíná, cobre nacái. ¹⁰Picácué pité pisáacuni ìricuwa malùesi. Abéeri bàlesita piyacué piwáliwa, abéerita nacái zapato. Picácué nacái pité picáapi ìricuwa àicu. Macáita níái fíibaidéeyéica áibanái írí nadè-níaca wawàsi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha.

¹¹Pianàacaalícué abéeri yàcalé manuúri ìriculé, achúméeri ìriculé nacái, picutácué abéeri wenàiwica yái yéewéeripínaca yeedácuéca pía yàataléwa cayábéeri iyú. Yátacué piyamáawa icapèe ìricuta idècunitàacá picàlidacuéca nutàacái áibanái írí, iwérétacué piacawa yàcalé íicha. ¹²Piwàlùacaalícuéwa abéeri icapèe ìriculé, pitàidacué nía, pímacué nálí: ‘Dios imàacacué piyaca matufbanáita.’ ¹³Needácaalícué nàataléwa pía cayába, yá Dios imànipínaca nálí cayábéeri. Quéwa càmicaalí náalimá needácuéca pía nàataléwa, yá càmita Dios imànipíná nálí cayábéeri. Yácué pitàaníca Dios yáapicha càmicaaténá imàni nálí quirínama càide iyúwacué piwàwáaná áibanái írí. ¹⁴Quéwa càmicaalícué needá pía nacapèe ìriculéwa, abéeri yàcalé ìriculé nacái, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca yái tàacáisi picàlidéericuéca nálí, yácué iwàwacutá pimusúacawa náicha. Pichùniacué piabàli ìwalísewa yái cáli ichùma-léca.”

¹⁵Báisítacué núumaca pírí: Yàasu èeri Dios yùuwichàidaca níái èeri mìn-naíca, yásí yùuwichàidapínaca nía quiríta Sodoma ìyacàlená mìnanáimi íicha, Gomorra ìyacàlená mìnanáimi íicha nacái.”

q 10.4 Zelote: Imáaná yái cáininéerica íicáca yàasu cáliwa, íná iwàwa cayábéeri wawà-sica yàasu cáli íríwa. Íná iwàwacutá ipéliaca ìwalíse, ipíchaná áibanái ichùulia yàasu cáli iwícau. **r 10.5** Samaritanonái: judfonáicaté nía, quéwa níái ícàsèeyéicatéwa náapicha níái imàlùdeyéicaté nàasu cáli, ípidenéeyéica asirionái, néenibenái nacái. Íná Jesús yàasu èeri, yá báawacaté judfonáisiwa íicáca nía. Íná càmítaté cayába samaritanonái íicáca níái judfonáica.
s 10.9 1 Co. 9.14; 1 Ti. 5.18. **t 10.14** Hch. 13.51.

Piùwidenái ipiadáidapinacué píawa

(Mr. 13.9-13; Lc. 21.12-19)

¹⁶ Jesús íimacaté nálí:

“Siùcade, nubànùacué pía càide iyúwa ovejanái, nèewiré níái wenàiwica cháwi caluéyéi nacáiyéica íiwitáise. Iná pèepunícuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa abéeri àapi yèepunínáwa. Piyacué nacái nèewi càide iyúwa unùcunái iyaná, càmfíyéica yáalimá imànica báawéeri áibanái irí.”

¹⁷Picácué píchawa níái wenàiwica báawéeyéica íiwitáise, nèepùadacáichacué pía nálí níái judíonái íiwitápunái idènièyéica chàinisi nachùnànapíná wawàsi yàcalé irícu. Nacapèedacáichacué pía judíonái yéewáidacàalu irícu.

¹⁸Natépinacué pía nacuerínánái ipíchaléwa, reynái irí nacái nùwalísená, yéewacatená picàlidacuéca nálí nutàacái nálí nacái níái càmfíyéica judíonái.

¹⁹Quéwa náibàapínacaalícué pía, picácué achúma piwàwa càinápínacaalí tàacáisica yái picàlidapinacué nálí. Néenialípinácáiná, yá Dios imàacapínaca pírfícué tàacáisi yái iwàwacutéeripínaca picàlidacuéca nálí, ²⁰càmicáiná píapínacué yái càì itàaníca. Yácata Wáaniri Dios yàasu espíritu yái itàanípínacué pinùmalicubàa.

²¹Néenialí èeri, wenàiwica icháawàapíná yéenanáisiwatawa úwinái irí nanúacatená nía. Aiba icháawàapíná iiritawa, nía nacái néenibeca nacháawàapíná nasèenáitawa, nachùullíacatená nanúaca nía.^v ²²Píacué, báawéeyéipíná naicáca macáita nùwalíse. Quéwa yái manuíríca iwàwa nuwéré abémáidata, ìidenièrica yùuwichàacáisi idècunitàacá báawaca, yácata ichúulíeripínáwa yèewíise. ²³Nacutáidacaalícué pía abéeri yàcalé irícu, iwàwacutácué pipiacawa náicha áiba yàcalé iriculé.

Báisítacué núumaca píri: Ipíchaca pímalàidacuéca picàlidaca nuináwaná ìwali, nalícubàa níái yàcalé iyéeyéica Israel yàasu cáli fínata, yá nùanàapínaca núa asìali Dios néeséerica.

²⁴Nucàlidacué píri abéeri wawàsi: Níái néewáidéeyéica, càmita cachàini nía quiríta fícha yái yéewáidéerica nía. Càita nacái níái íibaidéeyéica, càmita cachàini nía quiríta náiwacali fíchawa.^w ²⁵Yái yéewáidéerica iwàwacutá cayábaca iwàwa, iyáanápíná càide iyúwa iyáaná yái yéewáidéericani. Yái nàasu wenàiwicaca iwàwacutá cayábaca iwàwa, iyáanápíná càide iyúwa fíwacali iyáaná. Núa, nùyacué píri càide iyúwa caplí fíwacaliná, càicáaníta, yá Beelzebúb^x náimaca nùwali. Máini yáawanáipínata náimacuéca píwali, píacué nuéwáidacaléca.”

Yái iwàwacutéerica cáaluca wía fícha

(Lc. 12.2-9)

²⁶ Jesús íimacaté:

“Picácué cáalu píicáca níái wenàiwicaca. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri ibàaca ibáyawanáwa Dios fícha, éwita yácani namàníirica ibàacanéri iyú áiba èeripíná, áibanái yáalíawa ìwali macáita. ²⁷Càita nacái, yái nucàlidéericuéca

u 10.16 Pèepunícuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa abéeri àapi yèepunínáwa cáalíacáiri iyú yùuwidenái fíchawa. v 10.21 Mr. 13.9-12; Lc. 12.11-12; 21.12-16. w 10.24 Jn. 13.16; 15.20.

x 10.25 Beelzebúb: yácata Camènladacáiri, espíritu báawéeyéi fíwacalica.

pirí ibàacanéri iyú, picàlidacuéni wenàiwica yáacúalicu macáita. Yái nucàlì-déericuéca pirí nusèeseidáwa piúwi irícu, picàlidacuéni cachàini macái wenàiwica yéemiacténáni. ²⁸ Picácué cáalu pía náicha níái yéewéeyéica inúacuéca piiná, quéwa càmita náalimá nanúaca picáuca. Cáalucué pía Dios íicha, yái yáa-liméerica yúucacuéca piiná, picáuca nacái yúuwichàacáisi quichái iriculé.

²⁹ Péemiácué cayába: Níái màsibèe púubanaméeyéica, càmita cawèni nía. Iná nawénda pucháiba màsibèe, abéechúa palata ituíná iwalífise. Càicáaníta, càmita yéewa abéeri màsibèe achúméri yéetácawa isicúata, càmicaalí Dios imàaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáaliácawa cawinácaalí piíwita ibáiná imanùbaca. ³¹ Iná picácué cáalu pía, piacáinacué cawèníyíi madécaná màsibèenái íicha.”

Iwàwacutá wacàlidaca Jesús iináwaná áibanái irí

(Lc. 12.8-9)

³² “Cawinácaalí icàlida wenàiwicanái yáacuésemi yái yeebáidáanaca nùwali, yá nacái nucàlidapiná iináwaná yeebáidaca nùwali, Núaniri Dios iríwa yái iyéerica chènuniré. ³³ Quéwa yái ibèerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yáacúalicu, nubàapináta nacái iináwaná Núaniri íichawa yái iyéerica chènuniré.”

Càmita matufbanái wenàiwica iyaca Jesús yàanàaca idénáami

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ “Picácué piyúunáida nùanàaca matufbanáicaténá èeri mìnánái iyaca yáapichawáaca. Nùaná aléi càmita matufbanáicaténá wenàiwica iyaca yáapichawáacata, càmicaténá abédanama náiwitáise náapichawáacawa. ³⁵ Nùaná aléi nàacaténá náipunitawáaca níái wenàiwicaca:

‘Abéeri asíali yúuwidepiná imànica yáaniriwa.

Uái inanáica úuwidepiná umànica úatúawa.

Uái náiniruca úuwidepiná umànica uyéeruwa.

³⁶ Yá níacata wáuwidepiná níái

wéenánái iyéeyéica wáapicha wacapèe irícuta.’ ”y

³⁷ “Yái cáininéerica iicáca yáaniriwa, yáatúa nacái núcha quiríta, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Càita nacái, yái cáininéerica iicáca ìiriwa, fidu nacái núcha quiríta, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Yái càmfírìca iwàwa yúuwichàacawa nùwalíná nutàacái iwalífise, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Yái cawènfírìca iicáca icáuca, càmicáiná iwàwa yéetácawa nùwalíná, yúucapináca íichawa yái icáuca càmfírìca imáalàawa. Quéwa yái imàaquéerica yáawawa yéetácawa nùwalíná, yásí idènièripiná icáuca càmfírìca imáalàawa.”

Dios yàapináca wawèni

(Mr. 9.41)

⁴⁰ “Yái wenàiwica yeedéericuéca pía yàataléwa, yá núacata yái càì idé yeedáca yàataléwa. Yái yeedéerica núa yàataléwa, yá idéca yeedáca

yàataléwa Dios, yái ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Yái yeedéerica yàataléwa profeta, icàlidéerica Dios itàacái, Dios yàapináca iwèni càide iyúwa abéeri profeta. Yái yeedéerica yàataléwa yái asiali cayábéerica fiwítáise, quéwa cayábacáiná fiwítáise, yá Dios yàapináca iwèni nálí níái cayábéeyéica fiwítáise.

⁴² Báisítacué núumaca pirí: Yái yèerica nàira úni, éwita abéeri bacàa úni casalíníricani, nálí níái càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa áibanái fícha, quéwa nuéwáidacalécáiná nía, càmita Dios iimáicha yái cayábéeri imànírica nálí, yàapináca nacái irí iwèni.”

Juan Bautista ibànùaca yéewáidacalénáíwa Jesús yàatalé

(Lc. 7.18-35)

11 ¹ Néese idécanaámíté Jesús imáaláida icàlidaca doce yéewáidacalénái iríwa ìwali, yái iwàwacutéeripináca namànica, yá yàacatéwa náicha yàacaténá yéewáidaca, icàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica áibanái yàcalénái iricubàa.

² Néenialíté, idé náiyàca Juan Bautista presunái icapèe iriculé. Iná yéemàcanáamíté Jesús iináwaná imànica madécaná wawàsi, yá ibànùacaté yàatalé pucháiba yéewáidacalénáíwa. ³ Yá nasutácaté néemiawani, náimacaté irí:

“¿Píata Cristo, yái wacuèrica wàyaca, iwàwacutápinácaalí wacùaca áibata?”

⁴ Yá Jesús fimacaté nálí:

“Píacué picàlidaca Juan irí ìwali yái piiquéericuéca numànica, péemièri-cuéca nacái nucàlidaca wenàiwicanái irí. ⁵ Níái matuíyéica naicáidaca, níái éeruíféimi yàabàli nàipinaníca, níái cacháunéeyéica fimami nachùniacawa, níái càmíiyéica asái yéemiaca néemiaca, níái yéetéeyéimicawa namichàacawa yéetácaisi fícha. Níái catúulécaneéyéica icàlidacawa nálí yái tàacáisi cayábéerica. ⁶ Píimacué irí. ¡Yái wenàiwica càmíirica iméyàawa nutàacái fícha, Dios isíimáidapináca iwàwa!”

⁷ Idècunitàacá Juan yéewáidacalénái yèepùacawa, yá Jesús idàbacaté icàlidaca Juan Bautista ìwali, wenàiwicanái irí. Iimacaté nálí:

“¿Cawínaté pimúsúacué piicáca máisawaliré? ¿Abéeri iwàwi cáuli yáawiadáidéerica? ⁸ Néeni càmicaalí càini. ¿Càinaté pimúsúacué piicáca néré? Abéeri asiali ìwalíiri cawènfíri bàlesica. Càmita. Níái ìwalíiyéica cayábanameéyéi bàlesica, cawènfíyéi nacái, nàyaca reynái icapèe iricubàa. ⁹ Quéwa, ¿càinaté pimúsúacué piicáca néré? Abéeri profeta.

Báisíta núumacé pirí: Yái Juan máiníiri cachàinica quiríta áibanái profeta fícha. ¹⁰ Càicaté Malaquías itànàaca ìwali, ipíchawáisetéca yàanàaca:

‘Nùaa Dios, nubànùapíná pipíchalé yái icàlidéeripináca nutàacái, yái yàalèeripináca nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa báawéeri fícha, ipíchaca pianàaca nàataléwa.’ ”^z

¹¹ “Báisítacué núumaca pirí: Nèewfíse macáita níái asíanái asáiyéica cháí èeri iricu, canácata áiba wenàiwica cachàiníiri quiríta Juan fícha. Quéwa yái

z 11.10 Bàaluité Dios ichùuliaté profeta Malaquías itànàaca Juan Bautista ìwali, yàalànápinaté wenàiwica nawènúadacaténaté náiwitáisewa báawéeri fícha ipíchawáiseté Jesús yàanàaca nàatalé. Mal. 3.1.

mawènfirica iicácawa áibanái wenàiwica fícha, cháí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yácata cawènfiripiná quiríta Juan fícha nacái.

¹² Juan Bautista yàasu èeri néeseta inùmámi, àta siùcalénamade, mamáa-làacata wacàlida ìwali cachàini yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, éwita báawéeyéi wenàiwica yàacawa ìpunita yái wéewáidáanáca ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níatái macàluíníyéica imànica wawàsi, níata yáalimá yàacawa abémáidata ipíchaléwa. ¹³ Ipíchatéca Juan yàanàaca, macáita níái profetanáica, ley nacái, yái Moisés itànèericaté, macáitaté nacàlidaca ìwali yái wawàsi càirica ichàbacawa siùcade, iwèrétaté Juan Bautista yàanàaca.^a ¹⁴ Iná piwàwacaalí peebáidaca ìwali yái ley itàacáináca, yá nacái profetanái itànèericaté, yá peebáidaca yácata Elías yái Juan Bautistaca, yái profeta yàanèeripinacaté.^b ¹⁵ Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába, yáalícaténá yéemiàcani.

¹⁶ Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èeride, càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa yàcalé ibàacháwaléná bamuchúami. Yá náimaca namáidaca nàanacáiyéi iríwa:

¹⁷ ‘Wadéca wapùliaca pirícué íwa,
quéwa càmitacué pilabàa.
Walàbáidacué pirí isànaná yái nalabáidéerica yéetáními irí,
quéwa càmitacué pícháaní isànaná ìwalita.’”

¹⁸ “Càitacué nacái pimànica. Juan Bautista yàanàacaalíté, yái càmfirica iyáa cayábéeri yàacàsica, càmfíri nacái ìira uva ituní, yá wenàiwica ìmacaté ìwali: ‘Idèniaca espíritu báawéeri iwàwalicuwa.’

¹⁹ Néese, yá nùanacaté núa asíali Dios néeséerica, iyéerica iyáacaléwa, ìiréerica nacái uva ituní. Yá wenàiwica ìimaca nùwali: ‘Píicácué yái asíalica, manuf iyáaca, càiracáiri, yàacawéeridéeri nacái níái ìwacáidéeyéica palata Roma yàasu rey irí, nía nacái wenàiwica báawéeyéica iináwaná.’ Quéwa níái yeebáidéeyéica nutàacái náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíta.”

Níái yàcalé mìnánái càmfíyécaté iwènúadaca ìiwitáisewa Dios irí

(Lc. 10.13-16)

²⁰ Néese, yá Jesús yàalàacaté chàinisíiri iyú níái yàcalé mìnánái, imànita-bàacaté madécaná yái càmfirica wenàiwica idé imànica, càmicáináté nadé nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná fícha Dios irí. Ìmacaté nàwali:

²¹ “¡Máinipíná nàuwichàacawa níái Corazín mìnánáica! ¡Máinipíná nacái nàuwichàacawa níái Betsaida mìnánáica! Numànicaalíté níatái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, Tiro mìnánái yèewita, Sidón mìnánái yèewi nacáita, iyúwaté numàníyeyéi pèewibàacué, idépináté nàwalica nabàlesìamiwata, namutúaté nacái napùtalicuísewa balíita, náasáidacaténá idéca nawènúadaca náiwitáise nabáyawaná fíchawata.

²² Iná núumacué pirí: Aiba èeri Dios yùuwichàidacaalí èeri mìnánái, yásí Dios yùuwichàidapínacuéca pía quiríta náicha níái Tiro mìnánáimica, Sidón mìnánáimi nacái. ²³ Píacué Capernaúm mìnánáica, piyúunáidasicué

piyapináca chènuniré idécanáamicué péetácawa. Càmita. Dios yúucapinacué pía depuúwalé yúuwichàacáisi quichái iriculé. Numànicaalíté Sodoma iyacàlená irícu níatái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, nàypapináca siùcalénama-táde níatái yàcalémica.

²⁴Iná núumacué pirí: Aiba èeri Dios yúuwichàidacaalí nía èeri mìnanaíca, Dios yúuwichàidapinacué pía quiríta náicha níái iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená irícu.”

Jesús imáidaca yàasu wenàiwicawa nayamáidacaténáwa yàatalé

(Lc. 10.21-22)

²⁵Yá néenialícaté, càì Jesús fimaca:

“Pía, Núaniri Dios, Nacuèrináca macáita níái iyéeyéica chènuniré, chá nacái cáli finata, nua pirí cayábéeri, pibàacáináté náicha píiwitáisewa níái iyúunáidéeyéicaté cáalfáica. Yá pimàacacaté náalfacawa pitàacái ìwali níái càmfíyéica canúmasée, sùmanái nacáiyéica fiwitáise. ²⁶Pía Núanirica, báisíta pidé pimànica càide iyúwa piwàwáaná.”

²⁷Iimacaté nalí:

“Núaniri Dios idécaté yèepùadaca nulí chàinisi ìwali macáita yái wawàsica. Yá nacái, canácata yáaliériwa nùwali báisíri iyú, abéerita Núanirica yái yáa-líawa nùwali. Canácata nacái yáaliériwa Núaniri ìwali càide iyúwa núalíaná ìwali báisíta. Níata áibanái níái nuwàwéeyéica núsáidaca irí Núaniriwa.

²⁸Piacuéwa nùatalé macáita piacué chamàléeyéica imànica ley ichùu-liaca, achúméeyéica iwàwa fináidanícawa èeri imanùbaca, numàacacaténacué píiwitáise iyamáidacawa fícha. ²⁹Yásí pimànicué ichùuliaca ulíamaca yái nutàacái càmfíríca càulená, càmfíríca nacái fimí. Pimànicué càì iicácanáwade iyúwa numàníná. Núalimá nuideniaca madécaná wawàsi éeréeri iyú. Càmita nacái cayába nuicáca núawawa píchata. Càicaalícué pimànica, yásí àtata píiwitáise iyamáidapinácawa. ³⁰Yái nuéwáidéericuéca pía iyú, máiníri cayábaca, càmfíríca càulenáta. Yái nuchùulièericuéca píibaidaca, càmfíríca nacái fimíata.”

Jesús yéewáidacalénái iyáaca trigo iyacaná sábado èeri

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 ¹Néese áiba èerité, yái judónái iyamáidéericatéwa irícu, yá Jesús ichàbacaté yàacawa trigo ibànacaléná yèewibàa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá máapicaté nía, íná yéewa nadacáacaté nayáawa iyacaná yééná. ²Quéwa fariseonái iicácalíté yái namànfíríca, yá náimacaté Jesús irí:

“Piicáca. Yái càirica namànica níái péewáidacalénáica, càmfíríca Dios imàaca wamànica yá èeriquéi wayamáidéericawa irícu.”^d

³Yá Jesús iimacaté nalí:

“Càminátacué idé piléeca ìwali Dios itàacái irícu, càinacaalíté rey David imàni bàaluité, yàacawéeyéiná yáapichawa máapicaalíté nía. ⁴Iwàlùacatéwa Dios icapèema iriculé yàacawéeyéiná yáapichawa, nayáacaalíté

c 12.1 Judónái fiwitáise, namàaca wenàiwica yeedáca iyáawa achúmáanata bànacalé yééná, máapicaalí nía. Quéwa càmita yéewa natéca yééná nacapèe néréwa. d 12.2 Sábado: Naya-máidacatái nawàwawa náibaidacalé fíchawa níái judónáica.

níái pan naseriéyéicaté Dios yàasunái sacerdote iyáapiná, càmfíyéicaté yéewapiná nayáacata. Càicáaníta, càmitaté Dios yùuwichàida nía ìwalíse. ⁵Càminátacué idé piléecani ley irícu ìwali yái èeri nayamáidéericawa irícu. Néenialí, càmita yéewa wáibaidaca, càicáaníta sacerdotenái fíibaida Dios icapèe irícu, irícu yái èeri nayamáidataícawa, yá nachàbaca iwicáubàa yái ley ichùullánaca wía, càicáaníta, yá càmita cabáyawaná nía.”

⁶“Quéwa núumacué pírí: Siúcái nùyacué píapicha, núa máínfíríca cawè-nica Dios icapèe fícha quiríta.

⁷Càicaté Profeta Oseas itànàaca:

‘Yàaca máínfíri nuwàwacué pimànica, yái cáinináanaca piicácuéca áibanái wenàiwica, piicáanácuéca napùalé ìwali yái namáapuèrica. Càmita cayába nuicáca yái peemáanácuéca nulí níawami cuwèesita.’

Iná píalíacaalícué fimáanáta, càmitacué picháawàa níatái nuéwáidacalénáica, canéeyéica ibáyawaná. ⁸Iwàwacutácué píalíacawa, núa asìali Dios néeséerica, núacata yái èeri Iiwacaliná macáita, yá nacái èeri nayamáidéericawa irícu.”

Jesús ichùnìaca abéeri asìali máapinéeri icáapi

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha síisài itàanícataíca ìyaca náapicha, yá yàacaté iwàlùacawa judónái yéewáidacàalu irículé ìyéericaté néeni. ¹⁰Yá ìyacaté néeni abéeri asìali càmfíri yéewa mùlimùlica icáapi. Níái fariseonái nacúacaté Jesús imànica abéeri wawàsi cáuláiquéeri irí, yéewacaténa nacháa-wàaca ìwalíseni. Yá nasutácaté néemiawa Jesús:

“Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píimaca. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi irícu yái èeri wayamáidacataícawa?”

¹¹Yá Jesús fimacaté nalí:

“Abéeri péenacaalícué idènia ipírawa abéechúa oveja, quéwa irícu yái èeri nayamáidacataícawa, yá ucaláacawa fícha utàwi irículé. ¿Càmitasica yeedá néese úa caquialéta? Báisíta, yeedáca néese úa. ¹²Yái abéeri wenàiwicaca, cawènfíri quiríta oveja fícha. Yá yéewacata wamànica nalí cayá-béeri, éwita yaalíca yáni èeri nayamáidéericawa irícu.”

¹³Néese, yá Jesús fimacaté irí, yái asìali máapinéerica icáapi:

“Piducúa picáapiwa.”

Yá iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi.

¹⁴Idéca nacáita namusúacawa níái fariseonái, yáta nàwacáidacatéwa abéda-namacaténá nawàwa, càinápinácaalí yéewáaná nanúacaté Jesús.

Ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná Jesús ìwali

¹⁵Néese Jesús yáalíacaalíté ìwali yái nawàwanáca nanúacani, yá yàacatéwa náicha. Yá manùba wenàiwica yàacatéwa yáami. Yá nacái Jesús ichùnìacaté macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁶Yá quéwa Jesús yàalàcaté nía chàinisíri iyú, càmicaténá nacàlidaca iináwaná càinácaalíté yái ichùnìerica nía, ¹⁷yéewacaténa ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté ìwali, fimacaalíté:

¹⁸“Yácata nùasu wenàiwica yái idéericaté nuníwàaca.

Cáininéeri nuicáca, isímaidéerica nacái nuwàwa.

Numàaquéeripináca irí nùasu Espírituwa.

Icàlidapiná nálí nutàacái níái càmíyéica judíonái, mabáyawanacáténá Dios iicáca nfa.

¹⁹ Càmita itàanípiná ùuléeri tàacáisica, càmita nacái imáidáidapiná nálí.

Càmita nacái itàanípiná cachàini bàacháwanái iricubàa.

²⁰ Càmita imànìpiná nálí báawéeri quiríta níái idéeyéica báawaca iwàwa.

Càmita nacái inúapiná napùalé níái yéeteyéica yàacawa.

Ichàiniadapiná abémáidata níái machawàaquéyéica, iwéréta

imawèniadaca macáita yái báawéerica,

imànicaténá cayábéeri wenàiwica irí.

²¹ Abénaméeyéi wenàiwica níái càmíyéica judíonái, ípidená ìwalipináta manuí nawàwa macáita.”

Fariseonái iyúunáida Jesús yeedáca ichàiniwa espíritu báawéeyéi fícha

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Néese, yá natécaté Jesús yàatalé abéeri asiali matufíri, mataacáiri nacái, maliawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise. Yá Jesús ichùnìacaténí, yá asáicaté iicáidaca, itàaníca nacái àniawa. ²³ Yá nacalüadacatéwa macáita níái wenàiwicaca. Yá náimacaté nalíwáaca Jesús iwali:

“Yáta cáminá Cristo yái, rey David itaquérinámica.”

²⁴ Néese fariseonái yéemìacanáamité iináwaná imànica yái wawàsica, yá náimacaté:

“Yái asìaliquéi yúuquéri wenàiwica fícha espíritu báawéeyéi, quéwa Beelzebú ichàini iyúta, yái espíritu báawéeyéi íiwacalica.”

²⁵ Quéwa Jesús yáalíacaté iwali yái nánáidáanácawa. Yá íimacaté nálí:

“Péemìacué. Abéeri cáli mìnánái ipéliacaalí íipunitawáaca, yá namáalàidaca níawawa. Abéeri yàcalé nacái, abéeri caplí iricúyíe ipéliacaalí íipunitawáacawa, yá càmita nàypiná náapichawáaca quirínama. ²⁶ Iná Camèniadacáiri yúucacaalí yàasu espíritu báawéeyéiwa wenàiwica fícha, yá ipéliaca íipunita yái íináidéerica imànica. Yá càmita yéewapiná ichùuliaca quirínama càide iyúwa náiwitápu, yá imáalàapinácawa yái ichùulianáca yàasunái espíritu báawéeyéiwa. ²⁷ Iná nudèniacaalí Beelzebú ichàinita yéewacaténá núucaca iyú níatái espíritu báawéeyéica càide iyúwa píimáanacué nùwali. Nusutacué nuémìawa pía, píacué fariseonáica: ¿Cawiná ichàini iyú péewáidacalénái yúuca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha? Càmicaalícué nacháawàacué pía, pidèniacuéca Beelzebú ichàini, yá náasáidaca pitàanícuéca mètèauculé báisíiri fícha. ²⁸ Quéwa núucacaalí espíritu báawéeyéi Dios yàasu Espíritu ichàini iyú, yá báisícata núsáidacuéca píri iwali yái idéenáca yàanàacuéca píatalé, yái Dios icùacatáipináca yàasunái wenàiwicawa.

²⁹ Péemìacué: Yéewacaténá abéeri cayéedèeri iwàlùacawa abéeri asiali cachàiníiri icapèe iriculé, quéecha iwàwacutá idacùaca fíchawani, yási yéewaca iyéedùaca yàasumi icapèe iricúse.”

³⁰ Yái càmíirica abédanama íiwitáise núapicha, yá yàacawa núipunita. Yái càmíirica iyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, yá imàacapináca naméeràcawa fícha.

e 12.29 Càita nùalimá nudacùaca nuíchawa Camèniadacáiri nuwasàcaténá fícha wenàiwica.

³¹Iná númacué pirí: Macái bayáwanásita, éwita nacái pitàanícuéca báawanama Dios ìwali, yéewéeripiná Dios imàacaca iwàwawa ícha macáita. Quéwa yái itàanfíríca báawanama Espíritu Santo ìwali, yásí càmírita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ³²Ewita càinácaalí itàaní báawanama nùwali, núa asíali Dios néeséerica, Dios imàaquéeripiná iwàwawa ibáyawaná ícha. Quéwa yái itàanfíríca báawanama Espíritu Santo ìwali, yá càmírita Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná ícha, càiripináta.”^f

Yái àicu cayábéerica, cayábacata nacái iyacaná

(Lc. 6.43-45)

³³Jesús ímacaté fariseonái írí:

“Pidèniacaalícué abéeri àicu cayábéeri idàwinàacawa, yá cayábacata nacái iyacaná. Yái àicu càmírica idàwinàawa cayába, yá báawacata nacái iyacaná. Iná abéeri àicu iyacaná ìwalíseta, wáalí waicácani cawinácaalí ííwítáanáni. Càita nacái abéeri wenàiwica ìwalíseta, wáalí ìwali yái imànfíríca. ³⁴¡Píacué àapi nacáiyéi ííwítáise wenàiwica, càiyéitáde iyúwacué píawirínáimi!^g Níái wenàiwica báawéeyéica ííwítáise càide iyúwacué pía. Càmita yéewa natàaníca cayábéeri wawàsi ìwali. Yái wenàiwica báawéeri wawàsi ipunièricawa iwàwalícu, itàaníca yáawami báawéeri tàacáisita. ³⁵Yái cayábéerica ííwítáise, itàaníca yáawami cayábéeri tàacáisita, cayábéeri wawàsi-cáiná idènià iwàwalícuwa. Yái báawéerica ííwítáise, báawéeri wawàsi-cáiná idènià iwàwalícuwa, yá itàaníca yáawami báawéeri wawàsi ìwalita.

³⁶Quéwa númacué pirí: Aiba èeri Dios yùuwichàidacaalí níái èeri mìnáníca, macáita iwàwacutápiná wacàlidaca Dios írí néenialí, cánaté yéewa watàaníca báawanaméeyéi tàacáisica wéenánái ìwaliwa. ³⁷Iná nàwalíseta níái tàacáisinái pitàanfiyéicuéca, càinácaalíta pitàanícué, yá níapínacata icháawàacué pía. Yá nacái nàwalísecata mabáyawanápiná Dios iicácuéca pía. Càmicaalí, yá nacái nàwalísecata yùuwichàidapínácué pía.”

Wenàiwica báawéeyéi ííwítáise iwàwa iicáca yái càmírica wenàiwica idé imànica

(Lc. 11.29-32)

³⁸Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi ley ìwali, fariseonái nacái, náimacaté Jesús írí:

“Pía yéewáidéerica, pimàni waicá abéeri yéenáiwánási yái càmírica wenàiwica idé imànica, weebáidacaténá Dios néeséerica pía.”

³⁹Yá ímacaté nalí:

“Píacué wenàiwica báawéeyéi ííwítáise, idéeyéica nacái iwènúacawa Dios ícha. Piwàwacué numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, peebáidacaténácué nùwali. Quéwa càmita numàni píricué càide iyúwacué písutáaná. Yátacué nucàlidaca pírí ìwali, yái yéenáiwánási Dios imànfírícaté Jonás írí. ⁴⁰Càide iyúwaté Jonás íyáaná manuúri cubái idéericulé, máisiba èeri, máisiba nacái catá, núa, asíali Dios néeséerica, càipínáta nacái nulliacawa cáli iriculé, máisiba èeri, máisiba nacái catá.”^h

⁴¹Dios yàasu èeri yùuwichàidaca níái èeri mìnáníca. Néenialípiná, Nínive mìnánái icháawàacué pía Dios yùuwichàidacaténácué pía, níacáinátésí

iwènúadéeyéi fiwítáisewa Dios irí, Jonás icàlidacaalíté nálí Dios itàacái. Siùcade, nùyacué pèewi, máinírica cachàinica quiríta fiwítáise profeta Jonás fícha. Quéwa càitacué càmita peebáida nùwali.

⁴² Càita nacái, úái reina sur néeséechúaca, umichàapináwa yéetácáisi fícha ucháawàacaténácué pía Dios yàasu èeri yùuwichàidaca èeri mìnánái. Uanàa-cáináté déecuise, uémíacaténáté rey Salomón yéewáidáaná cáalíacáiri iyú. Siùcade, nùyacué pèewi, máinírica cachàinica quiríta fiwítáise Salomón fícha. Quéwa càitacué, càmita peebáida nùwali.”

Yái espíritu báawéeri yèepuèri yàanàaca àniawa

(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Càide iyúwa namusúadacaalí abéeri espíritu báawéeri wenàiwica fícha, yá yèepunicawa chuitabàa. Icutáidaca yèepunicawa iyamáidacatáipináwa, quéwa càmita yàanàani. ⁴⁴ Néese, yá íimaca iríwa: ‘Iwàwacutá nuèpùacawa nupapèe néréwa, asiali yàatalé idécataiseca namusúadaca núa quéecha.’ Iná yàanàacaalí néré, yá iicáca wenàiwica ìyaca càide iyúwa capii máiséeri, natu-nuéri, nachùnièri nacái cayába. ⁴⁵ Néese, yá espíritu báawéeri yàaca imáidaca yáapichawa áibanái siete espíritu báawéeyéi, máiníyèi báawaca fícha quiríta. Yá nawàlùacawa wenàiwica iriculé, yá nàyaca néeni. Yá namànica irí báawéeri manuísíwata, fícha quiríta yái quéechéerica. Iná càipináta ichàbacawa pirícué, píacué báawéeyéica fiwítáise wenàiwicaca.”

Cáinináca Jesús iicáca yéewáidacaléwa iyúwa yéénánáisiwa

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái, yá yáatúa yàanàacaté, yéénánái yáapicha, yá nayamáaca nabàlùacawa bàacháwáiseta, iwàwéeyéi itàaníca yáapicha. ⁴⁷ Yá abéeri íimacaté Jesús irí:

“Píatúa yàanàaca, péénánái yáapicha, níade ibàlùawa bàacháwáise. Nawàwa natàaníca píapicha.”

⁴⁸ Yá Jesús íimacaté asiali irí:

“¿Cháanásica úái báisíichúaca núatúaca, níai nacái báisíiyéica nuénánaíca?”

⁴⁹ Yá Jesús iducúaca icáapiwa yéewáidacalénái ipùaléwa, yá íimacaté:

“Níai wenàiwica iyéeyéica núapicha cháí, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáí, iyúwa nacái nuénánái. ⁵⁰ Macáita níai imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré, yá yácata nuénásàiri, nuénásàatúa, núatúa nacái.”

Yéewáidaca ìwali yái ibànèerica ibànacaléwa

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 ¹ Néenialí èerita, yaté Jesús imusúacawa capii fícha, yá yàacaté yáawinacawa Galílea icalisani idùlepiré. ² Yá manùba wenàiwica yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá iwàwacutácaté iricùacawa ídaliculé, yá iyamáacaté yáawinacawa iricu, yéewáidacaténá nía. Iná níai wenàiwicaca, yá naya-máacatéwa macáita càina íinatata úni idùlepi.

³ Yá Jesús yéewáidacaté nía madécaná wawàsi fiwítáaná iyú. Càide iyúwa yái, ibànèericaté ibànacaléwa, íimacaté nálí:

“Abéeri asiali yàacaté ibànaca ibànacalé ituínáwa. ⁴Idècunitàacá icasáaca yàacawa bànacalé ituíná, yá abénaméeyéi bànacalé ituíná yééná yúuwàacawa àyapulicubàa. Yá màsibèenái yàanàacaté, yá nayáacaté nía. ⁵Aibanái ituínási yééná yúuwàatéwa íbanái yèewibàa, canácatái cayába cáli. Yá quéwa nabacáacatéwa ráunamáita, càmícaínáté íbani néeni cáli. ⁶Quéwa èeri imusúacanáamiwa, yá ùulèeri yeemácani, quéwa canácáiná ipichu depuíwalé, yá yéetácawa. ⁷Aibanái ituínási yééná yúuwàacatéwa abéyanái catuíréeri yèewiré. Iná abéyanái catuíréeri idàwinàacaalítéwa bànacalé yèewibàa, yá icàlipiadaçani. Yáté càmíta ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Quéwa áibanái ituínási yééná yúuwàacatéwa cayábacatái cáli, yá idàbacaté càyacanáca nía. Abénaméeyéi yéetaná yàaté treinta nàyananáwa, áibanái yàaté sesenta, áibanái nacái yàaté cien ìyananáwa.

⁹Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába yáa-licaténá yéemíacani.”

Jesús icàlidaca ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰Yá néenialíta, yéewáidacalénái yàatéwa yàatalé, yá nasutácaté néemíawani, náimacaté írì:

“¿Cáná pèewáidaca nía iyú yái wawàsi náaliéericawa ìwali macáita?”

¹¹Yá ìimacaté nalí:

“Píacué idéeyéi nucàlidaca írì ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, yái ibèericaté wenàiwica íficha bàaluité. Quéwa níái wenàiwicaca, càmíta nucàlida nalí ìwali cànínacaalí iwàwáaná ìimaca. ¹²Cànínacaalí yáaliéyí yéemíaca nutàacái ìmáaná, yá nuéwáidapínáca nía quiríta, yá nacái Dios imàacapínáca náalíacawa ìiwitáise ìwali quiríta. Quéwa níái càmíyéica yáalía yéemíaca nutàacái, éwita náalíacawa ìwali achúmáana, yá Dios imàacapínáca naimáichacani. ¹³Iná yéewa nucàlidaca nalí ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa, náaliéericawa ìwali. Quéwa éwita naicá numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta, càmíta náalíawa nùwali. Ewita néemíaca yái nucàlidéerica nalí, càicáaníta, càmíta náalía ìmáaná.”

¹⁴Yá càicata ichàbacawa iyúwaté profeta Isaías itànàaté israelnái ìwali, ìimacaalíté:

“Ewita néemíaca yái nucàlidéerica nalí, càicáaníta, càmíta náalíapíná ìmáaná.

Ewita nacái naicáca yái numànírica, càicáaníta, càmíta náalíapíná néemíaca ìmáaná.

¹⁵Idéca dàalaca nawàwa níái wenàiwicaca.

Càmíta nawàwa náalíacawa nùwali.

Yá nacái nabàliaca natuíwa, ipíchaná naicáca yái numànírica.

Càmícaalí càì níata, yá náalíapínáca néemíaca ìmáaná yátái numànírica, néemiapíná nacái yátái nucàlidéerica nalí.

Yá nawènúdaca náiwitáise nùlíta,

yá nacái nuchúliadapínáca nía yúuwichàacáisi ífichata.”ⁱ

¹⁶“Quéwa piacué nuéwáidacaléca, idéeyéi cayábaca yàasu wawàsi, yéewa-cáinacué piicáca pituí iyúwa yái numànírica, píaliacaténacué nacái péemià-cué piúwi iyúwa yái nuéwáidéerica.

¹⁷Báisítacué núumaca pirí: Madécaná profetanái, áibanái wenàiwica cayá-béeyéi fiwitáise, nawàwaté naicáca yái càicué piicáca. Càmitaté náalimá naicáca núa. Nawàwaté nacái néemiàca nutàacái yái càiricuéca péemiàca, càitaté nacái càmita náalimá néemiàcani.”

Jesús icàlidaca iwali yái ibànéerica bànacalé ituíná

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸Jesús íimacaté nálí:

“Siúcade, péemiacué cayába càinacaalí fimáanáca yái asìali ibànéerica ibànacaléwa:

¹⁹“Yái bànacalé ituíná yúuwèericawa àyapulicu, yácata wenàiwica yéemièri iwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa càmita yáalía yéemiàca fimáaná. Yá Camèniadacáiri yàanaca, yá yeedáca fíchani iwàwalicuise, ipíchaná yeebáidaca iwali. ²⁰Yái bànacalé ituíná yúuwèeriwa íbanái yèewiré, yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái, yá mesúnamáita yeebáidacani casí-máiri iyú. ²¹Quéwa canácáiná ipìchu cayába, yá iyapínaca maléená èerita. Ímáaná, báawéeri wawàsi yàanàacaalíni, nacháawàacaalí nacái iináwaná Dios itàacái íwalíise, yáta iwènúacawa Dios fícha. ²²Yái bànacalé ituíná yúuwèericawa abéya catuíréeri yèewiré. Yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái, quéwa máinícáiná fináidacawa èeri yàasu iwali, iwàwacáiná càasucani. Yá idacúaca fiwitáise fícha yái Dios itàacái yéemièrica. Néese, yá canácata imà-níri Dios írì. ²³Quéwa yái bànacalé ituíná yúuwèericawa cayábacatái cáli, yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái báisíta, yá nacái yáalíaca yéemiàcani, yá imànica cayábéeri áibanái írì. Càide iyúwa bànacalé yéetaná idèniè-yéi treinta iyacanáwa, áibanái yéetaná idènià sesenta, áibanái yéetaná nacái idènià cien nàyacanáwa.”

Abéeri masicái báawéeri imusuériwa bànacalé cayábéeri yèewi

²⁴Néese, yá Jesús icàlidacaté nálí áiba ibànéeri iináwaná iwali àniawa, fimacaté nálí:

“Yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa abéeri asìali ibànéeri cayábanaméeyéi bànacaléca yàasu cáini yàaluná irícuwa. ²⁵Quéwa táiyápi idècunitàacá naimáca macáita níai asianái íibaidéeyéica írì. Yá bànacalé íiwacalíná yúuwide yàanàaca, yá ibànacaté néré báawéeri masicái, cayábéeyéi bànacalé yèewibàa, yá yàacawa náicha. ²⁶Néese bànacalé trigo ibacáacaalítéwa, yá idàwinàacawa càita càyacanácani. Iná idàbacanámité càyacanáca níai trogoca, yá néenialícaté nacái, idàba naicáca yái masicái báawéerica.

²⁷Néese bànacalé íiwacalíná yàasu wenàiwica íicácaalíté yái báawéeri masicáica, yá nàacaté nacàlidacani náiwacali írìwa, náimacaté írì: ‘Wáiwacali píbanacaté cayábanaméeyéi bànacalé ituínáca. Quéwa càmita wáalíawa síisàanácaalí imusúawa yái báawéeri masicáica.’”

²⁸“Yá fimacaté nálí:

‘Abéeri núuwideca yái càì ibànaca báawéeri masicáica néré.’”

“Yá náimacaté irí:

‘¿Píwàwa wacacàaca yái báawéeri masicáica?’ ”

²⁹ “Yá fímacaté nalí:

‘¿Càmita! Picácué picacàacani, ipíchanácué picacàaca yáapicha yái cayá-beéri bànacaléca. ³⁰ Pimàacacué nadàwinàacawa náapicha abédanamata, iwéréta nàyacanà idécawa. Néenialí èeri, yá nuchùuliapínáca nàwacáidaca nía nadacùacaténá nía quéecha, neemácaténá nía. Quéwa níái bànacalé iyacanà cayábanaméeyéica, yá píwacáidapínácuéca nía capii iriculé, yái bànacalé yàalunáca.’ ”

Jesús yéewáidacaté mostaza fími achúméeri iwali

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Néese Jesús yéewáidacaté nía àniawa, abéeri wawàsi iwali, fímacaté nalí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa àicu mostaza fími, abéeri asiali ibànéericaté yàasu bànacalé yèewiwa. ³² Uái bànacalé fímica, éwita achúméechúaca úa náicha canánama níái bànacalé fímica, quéwa idàwinàacaalíwa, yá manuíca yéetaná áibanái bànacalé fícha. Càita màsibèenái yàanàaca imànica imùlubèwa, yàanalicubàa.”

Jesús yéewáidaca iwali yái inísàidéerica pan

(Lc. 13.20-21)

³³ Jesús yéewáidacaté nía àniawa, áiba wawàsi iwali, fímacaté nalí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càita nacái iyacade càide iyúwa abéechúa inanái yèewiàdacaalí levadura íbesi yèewisá, éwita achúméricani, yá yáalimáca imùlucáidaca macáita yái íbesica.”^j

Càicata ichàbacawa iyúwaté profeta fímáanaté Jesús iwali

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Càicaté Jesús yéewáidaca wenàiwica iwali yái wawàsi náaliéricawa iwali, yá nacái wawàsi naiquéerica. Càmitaté yéewáida nía áiba wawàsi iyú, ³⁵ yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profeta fímáaná Jesús iwali, fímacaalíté:

“Nuéwáidapíná wenàiwica iwali yái wawàsi náaliéricawa iwali.

Nucàlidapíná nalí wawàsinái iwali, níái nudènièyéica ibàacáaná iyú wenàiwica fícha, síisàata inùmámi nudàbacaalíté yái èerica.”^k

Jesús icàlida iwali yái bànacalé nabànéerica yèewi báawéeri masicáica

³⁶ Néese Jesús ichùuliaca idénáamité wenàiwicanái yàawa, yá iwàlùacatéwa capii iriculé. Yá nérécaté, yéewáidacalénái isutá yéemiawani:

“Picàlida walí yái masicái báawéeri imusuéricawa bànacalé cayábéeri yèewi.”

³⁷ Yá Jesús fímacaté nalí:

“Núa asiali Dios néeséerica, núacata yái ibàna níái cayábéeyéi bànacaléca. ³⁸ Yái bànacalé yàalunáca, yácata cháí iricu èeriquéi. Níái bànacalé

j 13.33 Levadura: Yácata mulùwi: Abéeri wawàsi nèewièdéerica yèewisá yái namànfiripínáca iyú pan, imùlucáidacaténá nía. k 13.35 Sal. 78.2.

cayábanaméeyéica, níacata Dios yéenibe iyéeyéica yáapicha cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Níái masicái báawanaméeyéica, níacata imàníiyéi càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. ³⁹Yái ibànéerica masicái báawéeri, yácata nùuwide Camèniadacáiri. Yái èeri needácátáipínáca bànacalé iyacaná idéeyéica béerica, yácata èeri imáalàacatáipínáwa. Níái iwacáidéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái.

⁴⁰Iná càide iyúwa nàwacáidáaná yái báawéeri masicáica, yá nacái neemácani quichái iriculé, càita nacái iicácanáwapíná ichàbacawa, imáalàacaalíwa iyaca yá èeriquéi.

⁴¹Iná núa asìali Dios néeséerica, nuchùuliapíná nùasu ángelnái iwacáidaca Dios yàasu wenàiwica yèewíise, macáita níái imàníiyéica ibáyawanáwa, nía nacái ichùulièyéica áibanái imànica ibáyawanáwa. ⁴²Yá náucapínáca nía yùuwichàacáisi quichái iriculé. Nérépíná náicháani néemianícawa, naamíapíná casànwaca nayéi iwéréwáacawa nàuwichàacáináwa.

⁴³Néese macáita níái imàníiyéica cayábéeri áibanái irí, caináwanápináca nía aléde Náaniri Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába yáalíacaténá yéemìacani.”

Jesús yéewáidaca cawènfiri fba iwali

⁴⁴Jesús yéewáidaca nía àniawa áiba wawàsi iyú:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa abéeri fba cawènfiri nabèerica cáli yèewiré, abéeri manacúali iricu. Aiba èeri, yá abéeri asìali yàanàaca iríwa yái fba cawènfirica, yá yèepùacaté ibàliaca úa néenita àniawa. Iná casímáicáiná iwàwa ùwalíise, yá yàaca iwéndaca macáita yái yàasu wawàsi idènièrica. Yá iwèniaca iríwa yái cáli fba cawènfiri iyacatáica.”

Jesús yéewáidaca fba perla iwali

⁴⁵Jesús yéewáidaca nàwali níái íbanái perlaca:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa abéeri asìali iwéndéerica yèepuníca yàasu yàasusiwa, icutéerica nacái yèepunícawa íbanái cayábéeyéi, perlanái cawènfiyéi. ⁴⁶Aiba èeri yàanàacaalí iríwa úái cawènisíwéechúa fbaca canánama fícha, yá iwéndaca macáita yái yàasu idènièrica, yá iwèniaca iríwa úa.”

Jesús yéewáidaca maya iwali

⁴⁷“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càita nacái iicácanáwade iyúwa abéeri maya. Namàacacaalíni úni yáaculé, yá namúadaca néese macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸Idécanáami ipuniacawa cubái iyú, yá nawatàidacani chuitaliré. Yá nayamáaca náawinacawa naníwàacaténá nèewíise níái cubái cayábanaméeyéica mapiri iriculé. Quéwa níái cubái càmíiyéica nayáa, yá náucaca nía méetàuculé. ⁴⁹Càipínáta ichàbacawa imáalàacaalíwa iyaca yá èeriquéi. Néenialípiná nàanàaná níái ángelnáica, yá naseríapínáca níái cayábanaméeyéi wenàiwicaca nèewíise níái báawanaméeyéica. ⁵⁰Néese níái báawanaméeyéica, yá náucapínáca nía yùuwichàacáisi quichái iriculé, náicháanípináca néré, casànapíná nacái nayéi iwéréwáacawa nàuwichàacáináwa.”

Jesús yéewáidaca nàwali níái wàlisàaná wawàsi, éwisèimi nacái

⁵¹ Néese, yá Jesús isutácaté yéemiawa yéewáidacalénáíwa:

“¿Idécué pialía péemiaca macáita yái nuéwáidéericuéca pía ìwali?”

Yá náimacaté írí:

“Asái, idécata wáalía wéemiacani.”

⁵² Jesús íimacaté nalí:

“Macáita níái néewáidéeyéica ley ìwali, idéeyéica nacái néewáidaca ìwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Càica níade iyúwa abéeri asíali imusúadéerica icapèe iricúisewa caweníyíyí wawàsica, abénaméeyéi wàlisàna, áibanái nacái bàaluisàna wawàsica.”¹

Jesús yàacawa Nazaret néré

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Néese idécanaámité Jesús yéewáidaca nía wawàsinái ìwali, náaliéricawa ìwali, yá yàacatéwa náicha. ⁵⁴ Iná yàanàacaalíté iyacàle néréwa idàwinàacatalécawa, yá néenicaté yéewáida judíonái yéewáidacàalu iricu. Yá naca-lùadacaté néemiaca yéewáidáaná. Náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càina yéewáaná cáaliacáicani? ¿Cána yéewáaná idèniaca chàinisi imànicaténá yái càmfírca wenàiwica idé imànica? ⁵⁵ Yáta José ìirica yáara, yái imànífrica madécaná wawàsi àicu yéemaná iyú. Uái yáatúaca uípídená María. Nía yéenanái níái: Jacobo, José, Simón, Judas nacái. ⁵⁶ Níata nacái yéenanái inanái níái iyaca wáapicha cháí. Néese, ¿Sísàaná yeedá íríwa yáaliacáisi, chàinisi nacái imànínápíná yái càmfírca wenàiwica idé imànica?”

⁵⁷ Yáté báawaca naináidanícawa Jesús ìwali. Quéwa Jesús íimacaté nalí:

“Abéeri profeta nèeri fimiétacaná icàlidacaalí Dios itàacái áibabàa. Quéwa níái yàasu cáli mìnánáica, nía nacái yéenanái iyéeyéica yáapicha icapèe iricu, níasí càmfíyéita yàa fimiétacaná.”

⁵⁸ Iná càmicáináté neebáida ìwali, yáté càmita Jesús imàni néeni manùba níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica.

Nanúacaté Juan Bautista

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 ¹ Néenialí èerité, yái rey Herodes Antipas, ichùulia Galilea yàasu cáli iwicáu. Yá yéemiacaté wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ² yá íimacaté yàasunái wenàiwica íríwa:

“Yácata càmíná Juan Bautista yái càí idé icáuàacawa yéetácáisi fícha. Iná yéewa idèniaca chàinisi imànicaténá yái càmfírca wenàiwica idé imànica.”

³ Yéewaté càí Herodes íimaca, idécáináté ichùulia náibàaca Juan, yá nacái náiyàacaténi presunái icapèe iriculé. Yá nérécaté nadacùani cadena iyú. Càicaté Herodes imànica Juan, Herodías ìwalíise, úái yéenàsàiri Felipe yàaca-wéetúacaté quéecha.

⁴ Càicaté Juan yàalàaca rey Herodes:

“Càmita yéewa piyaca uápicha úái péenásàiri yàacawéetúacawa.”

⁵Iwalfiseta, yá Herodes iwàwacaté inúaca Juan. Quéwa cáalucaté imànicani, wenàiwicanái iwalfise, wenàiwicanái iicácáinaté Juan profeta iyú.^m

⁶Iná áiba èeri rey Herodes, ichàbáidacaalíté yái yàasu èerité asáicani. Yá Herodías fidu ilabàacaté náacuálìcu macáita, yá casíimáicaté umànica Herodes iwàwa. ⁷Yá yàacaté ulí itàacáíwa náacuálìcu macáita, yàanápínaté ulí yái wawàsica usutéerica fícha. ⁸Quéwa quéecha, yá idécaté úatúa itàaníca uápicha iwali yái wawàsi usutéeripínaca Herodes fícha. Yá úumacaté irí: “Pia nulí abéechúa quírápiali irícu úái Juan Bautista fiwitamica.”

⁹Yá achúmacaté rey Herodes iwàwa. Quéwa iwalfise yái idéénacaté imàacaca itàacáíwa mànacàu irí, náacuálìcu nacái macáita níái ìyeyéicaté yáapicha néeni, yá ichùulliaté nàaca ulí yái usutéerica fícha. ¹⁰Yá ichùulliaté úwínái yàaca idalúaca Juan icanápi presunái icapèe iriculé. ¹¹Yá nàanàidacaté Juan fiwitami abéechúa quírápiali iricu. Yá nàacaté úa mànacàu irí. Yá nacái utecaté úa úatúa iríwa.

¹²Néese, yáté Juan yéewáidacalénái yàanàaca yeedáca ichéecami. Yá nàacaté nabàliacani. Néese, yá nàacaté nacàlidacani Jesús irí.

Jesús yàacaté cinco mil asianái iyáa

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³Néese Jesús yéemiaca idécanáamité iináwaná nanúaca Juan, yá iricùacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa ídaliculé, yá nàacatéwa máisawaliré wenàiwicanái fícha. Quéwa néemiacaalíté iináwaná Jesús yàacawa náicha méetàuculé, yá nàacatéwa yáami chuitalibàa yàcalénái néese. ¹⁴Iná Jesús imichàacaalítéwa ídalicuíse, yá iicácaté madécaná wenàiwica yàanàaca yàatalé. Yá achúmacaté iwàwa iicáca nía. Yá ichùniacaté nèewfise níái cáuláiquéeyéica.

¹⁵Néese táicacaalíté yàacawa nàwali, yá Jesús yéewáidacalénái yàacatéwa yàatalé, náimacaté irí:

“Máisawaliréca wenàiwicanái fícha, yái càì wàyaca, yá nacái catáca yàacawa wàwali. Iná iwàwacutá pichùulia nàacawa níái wenàiwica, nàacaténá nawèniaca nayáapínáwa yàcalénái iricubàa.”

¹⁶Yá Jesús fímacaté nalí:

“Càmita iwàwacutá nàa nacutáca nayáapínáwa. Píatacué, iwàwacutá yàa nayáapíná.”

¹⁷Yá náimacaté irí:

“Canácata walí càì imanùbaca yàacàsi cháì. Wadèniaca cinco panináita, pucháibata nacái cubái imidecaná.”

¹⁸Yá Jesús fímacaté nalí:

“Pitécué nulí néese nía.”

¹⁹Yá Jesús ichùulliaté wenàiwicanái yáawinacawa masicái fínata. Yá yeedacaté icáapi iriculéwa níái panica, cubáinái nacái, yá iicáidacaté chènuniré yàacaténá cayábéeri Dios irí. Néese, yá isupáidacaté níái panica, yá yàacaté nía yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá nacái nía wenàiwicanái iwali. ²⁰Yá nayáacaté macáita iwéréta cadéca nía. Néese, yá Jesús

yéewáidacalénái ìwacáidacaté doce imanùbaca mapìri yàacàsi yéenáimi imàaquericawa. ²¹ Níái wenàiwica càiyéicaté iyáaca yái yàacàsica, nama-nùbacaté cáminá cinco mil asianái. Quéwa càmitaté naputàa inanái, sùmanái nacái.

Jesús ìipìnaca úni inàniacubàa

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Néese, yáté Jesús ichùuliacaté yéewáidacalénái iricùacawa ídaliculé, nachàbacaténáwa ipíchale abéemàalé calisa, idècunitàacá icàlidaca iináwawa wenàiwica irí. ²³ Iná idécanáamité itàidaca níái wenàiwicanái yèepuè-yéicawa, yá íríacatéwa dúli fínatalé itàanícaténá Dios yáapicha. Yá catácaté ìwali néréta írínámitawa. ²⁴ Yá nacái idécaté déeculéca níái yéewáidacalénáica cáli fícha. Yá cáuli ipùacaté náipunita cachàini. Iná màladàca iwènúadáida cachàini náidani.

²⁵ Néese amalácaalí yàacawa, yáté Jesús ìipìnaca yàacawa úni inàniacubàa yéewáidacalénái yàataléwa. ²⁶ Iná naicácaalíté yàacawa nàatalé úni inàniacubàa, yáté nacalùadacawa, néemíanícawa, náimacaté:

“¡Iwàwanásimiquéera!”

²⁷ Quéwa Jesús íimacaté nalí:

“¡Núacatéera! ¡Picácué cáalu pía, matuíbanáitacué pía!”

²⁸ Yá Pedro íimacaté irí:

“¡Nuíwacali! Báisícaalí píacani, pimàaca nacái nùipìnaca pìatalé úni inàniacubàa.”

²⁹ Yá Jesús íimacaté irí:

“¡Aquialé síisàara!”

Yáta Pedro iricùacawa ídalicuíse, yá ìipìnaca yàacawa úni inàniacubàa Jesús yàatalé. ³⁰ Quéwa cáuli ipùacaalíté cachàini Pedro ìwali, yáté cáalu-cani, yá idàbacaté isawíacawa, yá imáidacaté:

“¡Nuíwacali, piyúudàa núa!”

³¹ Yáta Jesús íibacaté Pedro icáapi ìwali, yá íimacaté irí:

“Pedro, pía càmfírta manuí iwàwa nuwéré báisíta. ¿Cáná píináidawa nuícha méetàuculé?”

³² Nalicùaca nacáitawa ídaliculé, yáta cáuli ichàbacawa. ³³ Níái iyéeyéica ídalicu, yáté nàaca fimiétacaná macáita, náimacaté:

“¡Báisíta Dios Íirica pía!”

Jesús ichùniaca cáuláiquéeyéi Genesaret iyacàlená néré

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Néese idécanáamité nachàbacawa abéemàalé calisa, yá nàanàacaté Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Iná níái Genesaret yàasu cáli mìnánáica, náalíacaalíté naicáca Jesús, yá nacàlidacaté áibanái irí ìwali yái yàanàacaté, nalí níái iyéeyéicaté natéesebàa. Yá nàanàidacaté yàatalé macáita níái cáuláiquéeyéica. ³⁶ Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi, imàacacaténá nadùnùaca ibàle ipùata ìwali. Macáita níái idùnuyéicaté Jesús ibàle ìwali, cayàbacaté nía macáita uláicái fícha.

Níái tàacáisi yéewéeyéica báawaca imànica wáiwitáise

(Mr. 7.1-23)

15 ¹Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi ley, fariseonái yáapicha, yàa-nèeyéité Jerusalén iyacàlená néese, yáté namawiénicawa Jesús irí, náimacaté irí:

²“¿Cáná càmita náiba nacáapiwa níái péewáidacalénáica ipíchawáiseca nayáaca, iyúwaté wàawirináimi iyáaná bàaluité?”

³Jesús íimacaté nálí:

“¿Cáná càmita pimànicué nacái càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yácué pimànicáita càide iyúwa piawirináimi íiwitáise yéewáidáaná?”

⁴Càica Dios itàacái íimaca:

‘Píà píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacái.’” Càita nacái íimaca àniawa: ‘Yái isúadéerica isèenáíwa, iwàwacáiná báawéeri ichàbacawa nálí, yá iwàwacutá-píná yéetácawa.’^o ⁵Quéwa, píacué yéewáidéeyéica áiba wawàsita Dios itàacái fícha. Yácué píimaca, cawinácaalí fíma isèenái iríwa: ‘Yái wawàsi nuyúu-dèeripínacuéca píà iyúta, càmita yéewapíná nùacuéca pírí quirínamani, idé-cáiná núaca itàacáiná Dios írípíná.’ ⁶Iná càiri yéewáidáanási iyú, yá càmita yéewa wàaca wasèenái íimiétacanáwa quirínama. Yácué píbàliaca yái Dios itàacáica, piawirináimi íiwitáise iyúwa. ⁷Píacué cachiwéeyéi! Báisítaté profeta Isafas itànàacaté píwalicué, íimacaalíté:

⁸‘Níái israelnáí, nanùma iyúwata nàa númíétacaná, quéwa náináidacawa núcha méetàuculéta.

⁹Nacáata iwèni nulí yái nàanàaca númíétacaná, néewáidacáiná asianái íiwitáiseta.’ ” ^p

¹⁰Néese, yá Jesús imáidacaté níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá íimacaté nálí:

“Péemíacué nutàacái píalíacaténacué nacái péemíaca íimáaná: ¹¹Yái yàacàsi wayéerica wanùmálicubàawa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios ipíchale. Níata báawéeyéi imànica wáiwitáise Dios ipíchale, níái tàacáisi báawéeyéi imusuéyécawa wanùmálicubàa.”

¹²Néese, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, náimacaté irí:

“Wáiwacali, càmitasica píalíawa. Báawaca fariseonái yéemíaca yái tàacáisi picàlidéerica walí ìwali.”

¹³Yá Jesús íimacaté nálí:

“Càide iyúwa bàncalé íiwacalíná icacáaná napìchu yáapichawa, níái àicu càmíyéica ibàna. Néese, yá yúucaca nía. Càipínata nacái Núaniri Dios yúucaca níái càmíyéica yéewáida báisfiri iyú nutàacái.” ^q ¹⁴Iná picácué achúma piwàwa nàwali. Càica níade iyúwa matufyéi wenàiwica, itéeyéica nacái ábanái matufyéi icáapi ìwali, íná náuwacaalíwa, yá pucháibanamata nacaláapínacawa utàwi iriculé.”

¹⁵Yá Pedro íimacaté Jesús irí:

“Picàlida walí íimáaná yái tàacáisi picàlidéerica fariseonái irí ìwali.”

¹⁶ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Càita nacái càmítacué píálíá péemíaca fimáaná. ¹⁷ Yáí yàacàsi wayéerica wanùmalicubàawa, macáita yàacawa wadèericulé, néese, yá wáucaca wáicha-wani. ¹⁸ Quéwa yáí tàacáisi wenàiwica imusúadéerica inùma iricubàawa, nawàwa iricúiséerita imusúacawa. Yási yéewéeri báawaca imànica áibanái fiwítáise. ¹⁹ Níái fiwítáisesi báawéeyéica, macáita namusúacawa wenàiwica iwàwalicuéseta: Nanúanáca wenàiwica, namànínáca báawéeri nainá iyúwa áiba asíali yáapicha, inanái nacái càmífiyéica nàacawéeyéi, namànínáca báawéeri nainá iyúwa, níái canéeyéicáwaca yàacawéeyéi. Iyéedesi, chìwái, natàanínáca báawanaméeri tàacáisi iyú. ²⁰ Nàwálíse níái càiyéi wawàsica, báawa Dios iicáca wáiwitáise. Càmita ìwalíse yátái càmínáca wáiba wacáa-piwa ipíchaca wayáaca wayáacaléwa.”

Abéechúa inanái cananeasàatúa yeebáidéechúa Jesús

(Mr. 7.24-30)

²¹ Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa Sirofenicia yàasu cáli néré, mawiénita Tiro iyacàlená írí, Sidón iyacàlená írí nacái. ²² Yá abéechúa inanái cananeasàatúa yàanàacaté isicúata Jesús yàatalé, yá úumacaté umáidaca írí cachàini:

“¡Núiwacali, pía rey David itaquérinámi, piicá nutúulécana manuísíwata! Abéeri espíritu báawéerica yáí yùuwichàida báawanama úái núiduca.”

²³ Quéwa masánata uícha Jesús. Yá yéewáidacalénái fimacaté írí:

“Pichùulla uèpùacawa wáicha úara inanáica, máiní umáidáidaca wáami.”

²⁴ Yá Jesús fimacaté:

“Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níatái Israel itaquénáinámica, níái iméerèeyéicatéwa Dios fícha, iyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa fiwacali fíchawa.”

²⁵ Néese, yá quéwanáta inanái yàaca ibàlùacawa Jesús fipunita. Yá ubàlùacawa írí ùlulù ipùata iyúwa, yá úumacaté írí:

“¡Núiwacali, piicá nupùalé!”

²⁶ Jesús fimacaté ulí:

“Càmita cayába núaca áulinái iyáa yáí yàacàsi nuèripináca nuénibenái iyáawa.”^r

²⁷ Yá úumacaté írí:

“Báisíta, Núiwacali. Quéwa, éwita áulináica nía, nayáata nacái yáí yàacàsi imuluf icaléericawa mesa yàapiré náiwacanánái fícha.”^s

²⁸ Néese, yá Jesús fimacaté ulí:

“¡Pía, inanáica, báisíta máiní manuíca piwàwa nuwéré! Iná yéewa iwàwacutá imànicawa pírí càide iyúwata pisutáaná nuícha.”

Yá néenialícata espíritu báawéeri imusúacatéwa uídu uícha, yá cayábacaté úái uíduca.

r 15.26 limáaná: Iwàwacutá nuyúudàaca quéecha níái israelnáí nùasunái wenàiwicaca. Bàaluité, níái càmífiyéica judónái, israelnáí yàacaté náipidená áulinái, casaquèeyéi nacái. Níái yéenibe Jesús ímíeyéica iwalí, níacata israelnáí. **s 15.27** limáaná: Càide iyúwa áulinái iyáaná yàacàsi imuluf, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri, éwita càmíficháca israelita núa.

Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi

²⁹Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa, yá yàanàacaté Galilea icalisani idùlepiré. Néese, yá írífacatéwa dúli ínatale, yá iyamáacaté yáawinacawa néré. ³⁰Yá madécaná wenàiwica yàanàacaté Jesús yàatalé, yàanàidéeyéité yáapichawa éeruíféica icàwa yéema, matuí-yéi, matàacáiyéi, manèeyéi nacái, áibanái madécaná cáuláiquéeyéi nacái. Yá naliadacaté nía Jesús yáacúaliculé, yá ichùniacaté nía. ³¹Yáté wenàiwica-nái icaluadaca iicáca matàacáiyéimi itàaníca, éeruíféimi icáapi ichùniacawa, éeruíféimi icàwa nàipinaníca, níai càmfíyéica asái iicáida, naicáidaca. Yá náimacaté:

“Wàa cayábéeri Dios írí, icùacáiná wía, wía ìyèeyéica Israel yàasu cáli ínata.”

Jesús yàacaté cuatro mil asianái iyáa

(Mr. 8.1-10)

³²Néese, yá Jesús imáidacaté yéewáidacalénáiwa. Yá íimacaté nalí:

“Achúmaca nuwàwa nuicáca níai wenàiwicaca, idécáiná nàyaca wáapicha máisiba èeri canáca náalí náyaca quirínama. Càmita nuwàwa nèepùacawa mayáacata, nawàwa ichàbacáichawa namáapicawa àyapulicubàa.”

³³Yá yéewáidacalénái íimacaté írí:

“Sísàanápíná weedá nalí càì imanùbaca yàacàsi níai wenàiwicaca. Chái càicatóica, canáca wenàiwica.”

³⁴Yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái íríwa:

“¿Càisimalénácué pan pidènià?”

Yá náimacaté írí:

“Siete paninái, abénaméeyéi cubái imìdecaná nacái.”

³⁵Yá Jesús ichùulíacaté wenàiwicanái iyamáaca yáawinacawa cáli ìwali.

³⁶Yá yeedácaté níai panináica, cubáiná yáapicha. Yá yàacaté Dios írí cayábéeri nàwali. Néese, yá isupáidacaté nía, yá yàacaté yéewáidacalénái íríwa nía nawacùacaténá nacái nía wenàiwicanái ìwali. ³⁷Yá càicaté náyaca macáita iwéréta cadéca nía. Néese idécanáamité náyaca, yáté nàwacáidaca yéénáimi, yá napuníadacaté siete mapíirinái. ³⁸Níai wenàiwica càiyéicaté iyáaca néenialí, báinúaca milté namanùbaca níawami asianáita. Càmitaté napatàa náapicha inanái, sùmanái nacái. ³⁹Néese idécanáamité Jesús ichùulíaca wenàiwicanái yèepùacawa, yá iricùacatéwa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá yàacatéwa Galilea icalisani abémàalé, Magdala yàasu cáli néré.

Nasutácaté Jesús fícha yái càmfírica wenàiwica idé imànica

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 ¹Néeseté abénaméeyéi fariseonái, saduceonái nacái, nàacatéwa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani. Yá nasutácaté fícha yái càmfírica wenàiwica idé imànica, náalfacaténá Dios ibànuericani.

²Jesús íimacaté nalí:

“Táicacaalí yàacawa, yácué píimaca: ‘Cayábapíná èeri icawàacawa táwicha, quíracáiná èeri inànì iwàlùacawa táicalémi.’ ³Mapisáita, yácué píimaca:

‘Siùcái cáuli cachàiníripiná yàawa néese unía yèewisá, itapùacáináwa quírawaca yái èeri inànica. ¡Píacué iyúunáidéeyéi cáaliacáica! Píaliacáinácué piicáca càinácaalí fimáanáca yái èeri yéenáiwanáca. Quéwa càmitacué píalí piicáca yái yéenáiwanási Dios néeseérica, yái càirica numànica siùcade. ⁴Píacué wenàiwica báawéeyéi íiwitáise, iwénúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, picùacué piicáwa yái càmirica wenàiwica idé imànica. Quéwa càmita numànipinácué piríni. Yátacué núsáidapiná pirí, yái ichàbéericatéwa Jonás irí.’”

Néese idécanáamité cài fimaca nalí, yá yàacatéwa náicha.^t

Yái fariseonái yéewáidáaná, saduceonái nacái, càicáaníde iyúwa levadura
(Mr. 8.14-21)

⁵Néese, yá Jesús ichàbacatéwa abémàalé calisa Galilea yéewáidacalénái yáapichawa. Quéwa naimáichacaté natéca nalíwa pan.

⁶Néese Jesús fimacaté nalí:

“Piicácué píchawa yái fariseonái yàasu levadura báawéerica, saduceonái yàasuca nacái.”

⁷Yá yéewáidacalénái idàbacaté itàaníca iríwáacawa, náimacaté:

“Cáminá cài fimaca walí, waimáichacáiná watéca walíwa pan.”

⁸Quéwa Jesús yáaliacaté íwali yái càinácaté náimaca nalíwáacawa, yá fimacaté nalí:

“Píacué aslanái càmiyéita manuí iwàwa nuwéré. Canácué pitàaní íwali yái pan píimáichéericuéca pitéca piyáawa. Càmita nutàaní pan íwali. ⁹Iwàwa-cutácué píaliaca péemiaca cayába yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí. ¿Píimáichacué yái wàanácaté cinco mil aslanái iyáa, cinco paninái iyúta? Néese, yáté píwacáidacuéca madécaná mapíri yéenáami. ¹⁰Yá áiba yái wàanácaté nayáa níái áibanái cuatro mil wenàiwicaca, siete paninái iyúta. Néese, yáté píwacáidacuéca madécaná mapíri, yéenáimi. ¹¹Iná càmitacué nutàaní pirí pan íwali. Nuwàwacué picùaca píawawa íicha yái fariseonái yéewáidáanáca, saduceonái yéewáidáanáca nacái, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise càide iyúwa levadura imùlucáidáaná pan.”^u

¹²Néese, yáté àtata Jesús yéewáidacalénái yáaliacaté càmita yàalàaca nía pan yàasu levadura íicha. Yàalàacaté nía nacàcaténá níaawawa fariseonái yéewáidáaná íicha, saduceonái yéewáidáaná íicha nacái, néewáidacáiná wenàiwica iyú yái càmirica báisi yéewáidáanáca.

Yái Jesús, yácata Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³Néese idécaalíté nàanàca mawiénita Cesarea Filipino íyacàlená irí, yá Jesús isutácaté yéemíawa yéewáidacalénáiwa, fimacaté nalí:

“¿Càiná náimaca nùwali níái wenàiwicaca, núa asiali Dios néeseérica?”

¹⁴Yá náimacaté irí:

^t 16.4 Jonás. Níái másiba èeri Jonás iyéeyéicaté irícu, cubái manuúri idéericulé, níacata másiba èeri Jesús iriyéyéitewa irícu càliculí iriculé. ^u 16.11 Levadura: limáaná, iicácanáwa fariseonái, saduceonái yéewáidaca càide iyúwa levadura imùlucáidacaalí pan. Iná yéewapiná báawaca imànica náiwitáise.

“Abénaméeyéi ímaca, píacatása Juan Bautista cài icáucàacawa. Aibanái íima, píacatása profeta Elías cài icáucàacawa. Aibanái nacái íima, píacatása Jeremías, càmicaalí áiba profetata cài icáucàacawa àniawa.”

¹⁵ Yá Jesús ímacaté nalí àniawa:

“Néenicué pía, ¿Càinacué píimaca nùwali? ¿Cawiná núaqué?”

¹⁶ Yá Simón Pedro ímacaté írí:

“Píacata Cristo, Dios íirica, yái íyéerica càiripináta.”

¹⁷ Yá Jesús ímacaté Pedro írí:

“Pía Simón, Jonás ìiri, idéca Dios imànica pírí cayábéeri, càmicáiná wenàiwica icàlida pírí yái píalíánápínacawa nùwali. Yáta Núaniri Dios íyéeri chènuniré yái cài icàlidaca píríni. ¹⁸ Yá nacái núumaca pírí, siúcade píipidená Pedro, péewáidáaná iyú madécana wenàiwica yeebáidapíná nùwali, càipíná nudàbacawa cháí èeri írìcu, yá nàwacápinacawa nuípidená ìwali alénácaalíta nàya.” Níái yeebáidéeyéica nùwali, càmita Camèniadacáiri yaalípiná imawèniadaca nía, éwita idéca néetácawa. ¹⁹ Numàacapíná nacái pírí chàinisi picàlidacaténá wenàiwica írí nutàacái, yéewáanápíná nawàlùacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Macáita yái wawàsi càmfírìca pímaaca namànica cháí cáli íinata, càmita nacái Núaniri chènuníiséeri imàacapíná namànicani. Macáita yái píbatèerica namànica cháí cáli íinata, yá nacái Núaniri chènuníiséeri imàacapínáca namànicani.”^w

²⁰ Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Picácué picàlida nuináwaná áibanái írí, núacata yái Cristo.”

Ipíchawáiseca Jesús yéetácawa, yá idécaté icàlidaca nalí ìwali

(Mr. 8.31–9.1; Lc. 9.22–27)

²¹ Néese idénáami, yáté idàbaca Jesús icàlidaca yéewáidacalénái íríwa ìwali yái iwàwacutáanápínáca yàacawa Jerusalén íyacàlená néré. Yùuwichàanápínacawa manuísíwata nacáapi írìcu níái israelnáí icuèrinánái béeyéica, sacerdotenái íiwacanánái nacái, nacáapi írìcu nacái níái yéewáidéeyéicaté ley, yá nacái nanúapínacani. Quéwa máisiba èeri írìcu, yá Dios icáucàidapínacani àniawa.

²² Néese, yá Pedro itéca náicha Jesús méetàuculé, yá idàbaca yàalàacani, ímacaté írí:

“¡Nuífwacali, canácata yéewáaná ichàbacawa pírí yái càiri wawàsica! ¡Càmìta Dios iwàwa piùwichàacawa cài!”^x

²³ Yá Jesús iwènúacawa Pedro yàatalé, yá ímacaté írí:

“¡Piawa núícha, Camèniadacáiri! Píwàwaca numànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. Càmita píínáidawa machacànita Dios ííwítáise ìwali. Píínáidacáwa càide iyúwa asíanái ííwítáise ìwalita.”

²⁴ Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Cawínácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, yá càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani yéetáanápínáwa

v 16.18 Iglesia ímáaná: Níái yeebáidéeyéica Dios íirica yái Cristoca. Càmita itàaní capíi ìwali.

w 16.19 Ímáaná: Dios imàacaca chàinisi càide iyúwa wachùuliacaalí abéeri wenàiwica icùaca wacapèe. Yá wamàacaca írí ichàini capíi ìwali, yéewacaténá íbàliaca capíi inùma, yàacua nacáini. x 16.22 Yéewa Pedro yàalàaca Jesús, judíonái iyúunáidacáiná càmita Mesías iwàwacutápiná yùuwichàacawa càide iyúwa ichàbáanápínáwa Jesús írí.

nùwalíná, yá yàacawa núapicha.^{y 25} Cawinácaalí cáinínéeyéi iicáca icáucawa núícha, yá náucapínáca nacáucawa. Quéwa níái yúuquéeyéica icáucawa núwalíná, nadèniapínáca nacáucawa càmfíri imáalàawa.^{z 26} Ewita abéeri wenàiwica idèniaca iríwa macáita wawàsi cawènfirica cháí èeri irícu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa yúuwichàacáisi quicháí irículé. Canácata áiba cawènfíri wawàsica yéewéeri wàaca Dios irí wawènipínáwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa. ²⁷Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapínáca Núaniri Dios ichàini icamaláaná yèewiwa, yàasu ángelnái yáapichawa nacái. Néese, yá nùapínáca nawèni náalimáwanama níái wenàiwicaca, ìwalíse yái wawàsi namànfiricaté cháí èeri irícu.

²⁸Báisítacué núumaca pirí: Abénaméeyéi péenacué iyéeyéica wáapicha cháí, càmitàacá néetápináwa ipíchawáiseca naicápináca yàanàaca yái asiali Dios néeséerica, yàanàacaténá icúaca yàasunái wenàiwicawa macáita.”

Jesús icànaca mèlumèluwaca

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 ¹Néese seis èeri idénáami, yá Jesús itécaté yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái. Yá nàacatéwa méetàuculé dúli chènunfíri ínatal é. ²Yá nérécaté náacuálicuta, naicáté Jesús iicacánáwa iwènúacawa áibawacata. Yáté inànni icànaca mèlumèluwaca càide iyúwa èeri icànáaná, yá nacái cabalèeca níái ibàleca càide iyúwa camalási. ³Yá isicúata naicácaté Moisés yàasáidacawa, Elías nacái, itàaníyéité Jesús yáapicha.

⁴Yá Pedro ímacaté Jesús irí:

“Wáiwacali, ¡Cayábasíwata wàyacuéca píapicha cháí! Iná piwàwacaalícué, yá iwàwacutá wamànica píricué máisiba capiimanái, abéechúa pirí, áiba Moisés irí, áiba nacái Elías irí.”

⁵Iná idècunitàacá Pedro itàaníca ìyaca nalí, yáta abéechúa acalèe icanèechúa ibàliaca nía. Yá néemiàcaté abéeri itàaníca nalí acalèe yèewíise, càiri ímacaté:

“Yácata Nuiri yái cáininéerica nuicáca, isíimáidéerica nacái nuwàwa. ¡Péemiàcué itàacái!”

⁶Iná néemiaca nacáita isàna itàaníca, yáté cáaluca nía báawanama. Ináté yéewa náuwàaca nanànni iyúwa cáli iwéré. ⁷Yá Jesús yàacatéwa nàatalé, yá íibàacaté nàwali, ímacaté nalí:

“Pimichàacuéwa, picácué cáalu pía.”

⁸Iná namichàidacaalíte náiwitawa, yá canácaté naicáca quirínama Moisés, Elías nacái. Abéeritaté Jesús naicá ibàlùacawa írnámitawa.

⁹Néese idècunitàacá nalicúaca nàacawa dúli ínatáise, yá Jesús yàalàacaté nía, ímacaté nalí:

“Picácué picàlida áibanái irí ìwali yái piiquéericuéca, iwéréta idéca nucáuàacawa yéetácaísi íicha, núa asiali Dios néeséerica.”

¹⁰Néese, yá yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani, náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa càí náimaca níái yéewáidéeyéica ley, Elíaspinása yái idàba yàanàaca quéecha?”^a

¹¹Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisíta Elías yàanàpináca quéecha, iyúudàacaténá wenàiwicanái iwènúa-daca íiwitáisewa Dios írípíná. ¹² Quéwa núumacué pirí: Idécate Elías yàanàaca, quéwa càmitaté náalía yácani, yá namànicáitaté írí càide iyúwaté nawàwàaná. Iná càipínáta nacái nàuwichàidaca núa àniawa, núa asìali Dios néeseérica.”^b

¹³ Néese, yá Jesús yéewáidacalénái yáalíacaté yéemiaca yái itàanínácaté iyaca nálí Juan Bautistami ìwalita.

Jesús imusúadaca espíritu báawéeri, abéeri ùuculiiri fícha

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Néese nàanàacaalíté aléde manùbéeyéi wenàiwicanái iyacataléca, yá abéeri asìali yàacatéwa Jesús yàatalé. Yáta ibàlùacatéwa írí yùului ipùata iyúwa yàacaténá ímíetacaná, yá ímacaté írí:

¹⁵ “¡Nuíwacali, piicá nuii itúulécana! Máiníca tèwacáimi yúuwichàidacani báawanama. Madécana yàawiría yúuwàcawa quichái iriculé, uníaculé nacái. ¹⁶ Iná yéewa nàanàidacani péewáidacalénái yàatalé. Quéwa càmita náalimá nachùnìacani.”

¹⁷ Yá Jesús ímacaté nálí:

“¡Píacué wenàiwica càmfíyéi yeebáida Dios, báawéeyéi nacái íiwitáise! ¿Càiná idècuni iwàwacutá nùyaca píapichacué mamáalàacata? ¿Càiná idècuni iwàwacutá nùideniacuéca píficha yái càiri wawàsica? Pitécué nulí néese yái ùuculiirica.”

¹⁸ Yáta Jesús ichùullacaté espíritu báawéeri imusúacawa, yá imusúacatéwa ùuculiiri fícha, yá nacái cayábacaténí.

¹⁹ Néese idénáami, yá Jesús yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani méetàuculéta, náimacaté írí:

“¿Cáná càmita yéewa wáalimá wamusúadaca yái espíritu báawéerica?”

²⁰ Jesús ímacaté nálí:

“Càmícinátacué manuí piwàwa cayába Dios iwéré. Báisítacué núumaca pirí: Manuícáalícué piwàwa Dios iwéré achúmáanata, éwita càica imanuícatáde iyúwa mostaza íimi achúméechúa, yá yéewacué píimaca dúlí íríta: ‘Pisirúawa síisài aléde méetàuculé, yá dúlí isirúacáwata.’ Yá canácata càulenéeripínacué pirí quirínamata. ²¹ Quéwa, yá espíritu báawéeri íiwitáaná-quéi, càmfírita imusúawa càmicaalí watàaní Dios yáapicha quéecha, càmicaalí nacái wàida wayáacalé fíchawa.”^c

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Néese Jesús yèpùacaalítéwa yéewáidacalénái yáapichawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús ímacaté nálí:

“Núa asìali Dios néeseérica, abéeri yèpùadapíná núa nálí, níái aslanái idènièyéica ichàiniwa cháí írìcu èeriquéi. ²³ Yá nanúapínáca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá Dios núcáucaidapínáca núa àniawa.”

Iná idécanaamité càì fímaca nálí, yá achúmasíwacaté yéewáidacalénái iwàwa.

b 17.12 Jesús itàanícaté iyaca nálí Juan Bautista ìwali. Càmitaté nacúa nàyaca Juan Bautista, nayúunàidapínacáiná Elías yàanàaca Cristo ipíchalé. **c 17.21** Uái versículo 21, itànèechúawa griegonái itàacái iyú Marcos 9.29 írìcu. Néese natànàaca úa cháí Mateo írìcu àniawa.

Jesús ichùuliacaté Pedro ipáyaidaca yái Dios icapèe irípinéerica

²⁴ Néese nàanàacaalíté Capernaúm ìyacàlená néré, yáté namawiénidacawa Pedro irí níái ìwacáidéeyéica palata camuí imanùbaca Dios icapèe irípiná. Yá nasutácaté néemìawani:

“Yái yéewáidéericuéca pía. ¿Càmita ipáyaidapíná níái pucháiba palata ituíná iwàwacutéeyéica wàaca camuí imanùbaca Dios icapèe irípiná?”

²⁵ Yá Pedro ímacaté nalí:

“Báisíta ipáyaidacani.”

Yá Pedro iwàlùacatéwa capìi irìculé ipíchawáiseca Pedro itàaníca, yá Jesús ímacaté irí:

“¿Càiná pífimaca Pedro? Níái reynái ichùulièyéica yàasu cáli íinatawa, ¿cawiná fícha nàwacáida palata? ¿Néenibenái fíchastica, áibanái fíchata-sica?”

²⁶ Yá Pedro ímacaté:

“Aibanái fíchata needáni.”

Yá Jesús ímacaté irí àniawa:

“Iná níái rey yéenibeca, càmita iwàwacutá napáyaidacani. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca yái nachùnianápináca Núaniri Dios icapèe, líricáiná núa. ²⁷ Quéwa ipíchaná náináidacawa wàwali báawanama, iwàwacutá piacawa calisalé, píuca pipùirewa yáaculé. Idàbéerita pibaláca cubáica, piacúa inùma, pianàapíná inùmalicu abéechúa palata ituíná cawènfíchúa uyúpináta píalimá pipáyaidaca yái numawènièrica nalí, yá nacái pimawènièrica. Peedá úa pítéca nalí úa.”

¿Cháná yái máiníirica cawènica aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 ¹ Yá néenialí èerita, yáté Jesús yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, yá nasutácaté néemìawani:

“¿Chánásica wéenáquéi, máiníiripínáca cachàinica náicha canánama, ieuèripínáca píapícha aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa?”^d

² Yá Jesús imáidacaté yàataléwa abéeri sùmài, yá ibàlùadacaté nalíni bamuchúami. ³ Yá ímacaté nalí:

“Báisíta núumacué pírf: Càmicaalícué càì píiwitáisede iyúwa sùmài fiwítáise ìyáaná, càmicaalícué nacái pimàni càide iyúwa sùmài imàníná, yácué càmita piwàlùapínáwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ⁴ Iná cawínácaalí iwènúada fiwítáise, ínàidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínàidánáwa, càmfíríca cáimacái iicácawa yáawawa áibanái fícha, yácata cachàiníiripíná náicha canánama, aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.

⁵ Yái yeedéerica yàataléwa núspidená ìwali abéeri sùmài càide iyúwa yái, yá núacata yái càì idé yeedáca yàataléwa.”

Waicácué wáichawa, wamànicáicha wabáyawanáwa

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Jesús ímacaté nalí nacái:

“Cawinácaalí imèniada níái púubanaméeyéi yeebáidéeyéica nùwali namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, Dios yùuwichàidapínáí cáíwinama. Yá cayába nadacùaca icanápi ìwali abéeri íba ímíeri, yá náucacani lamá yáaculé depuíwalé. ⁷ ¡Dios yùuwichàidapínáí cáíwinama níái èeri mìnánáica madécaná wawàsi iyúcináí namèniada wenàiwica, yá namànica nabáyawanáwa nacùaléta! Quéwa macáí èerita ichàbacawa yáí càiri wawàsica. ¡Yáí imèniadéerica áibanáí namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, máíníiripínáí yùuwichàacawa quiríta!

⁸ Iná pimànicaalí pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáí, pida-lúaca píchawa nía. Cayábaca piacawa Dios néré abéemàa picáapi yáapichatawa, abéemàa piabàli yáapichawa nacáí, ipíchaná piacawa pucháibanama picáapi yáapichawa, pucháibanama piabàli yáapichawa nacáí quicháí iriculé, yáí ipucuéricawa càiripínáta. ⁹ Pimànicaalí pibáyawanáwa pituí iyúwa, yá iwàwacutá pimusúadaca úa, píucacaténá píchawa úa. Cayába pidèniaca picáuca càmfíri imáalàawa, abéemàa pituí yáapichatawa, Dios yúucacáicha pía quicháí iriculé, pucháibanama pituí yáapichawa.^f

¹⁰ Cayábacué pícha. Piyúunáidacáichacué canéeyéica iwèni níái wàlisànéeyéica yeebáidaca nutàacáí.

Núumacué pírí: Níái ángelnáí iiquéeyéica Núaniri Dios chènuniré, maya-máacata nacùaca nía. ¹¹ Iná núa, asíali Dios néeséerica, nùanàaca nuchú-liadacaténá níái wenàiwica yúuquéeyéicawa Dios íicha.”^g

Jesús yéewáidaca oveja yúuquéechúawa ìwali

¹² Jesús íimacaté:

“¿Càinacué pínnáidacawa? Abéeri asíali idèniacaalí ipìranáíwa cien ovejanái. Néese abéechúa néenacaalí yúucacawa íicha. Yá imàacaca níái noventa y nueve ovejanáica dúli íinata. ^h Yá yàaca icutáidaca úái yúuquéechúacawa íicha. ¹³ Iná yàanàacaalí úa, báisítacué núumaca pírí: yá máíní casímáica iwàwa ùwalíise úái yúuquéechúacawa íicha, náicha níái noventa y nueve càmfíyéica iméeràawa íicha. ¹⁴ Càita nacáí yáí Píaniri Dios chènuníiséerica, càmita iwàwa abéeri néená yúucacawa íicha níái púubéeyéica.”

Iwàwacutéeri wamànica wéenàsàiri imànicaalí báawéeri

¹⁵ Jesús íimacaté nálí:

“Abéeri yeebáidéeri nùwali, imànicaalí pírí báawéeri, iwàwacutá piacawa yàatalé pitàanicaténá yáapicha pírnámitawa. Picàlida írì ìwali yáí báawéeri imàníirica pírí. Iná yéemiacaalí pírí càide iyúwa píimáaná írì, yá idéca piyúudaca péenàsàiri imusúacawa báawéeri íicha. ¹⁶ Quéwa càmicaalí iwàwa imànica càide iyúwa píimáaná írì, yá pimáidaca píapichawa áiba pucháiba nacáí, cáalífacanacaténá báisíca yáí càiricuéca pitàníca ìwali. ¹⁷ Quéwa càmicaalí iwàwa yéemiaca nálí, yá iwàwacutá picàlidaca iináwaná nálí macáita

e 18.8 Itàaníca wáiwitáise ìwali, càmita máíní wacáapi ìwalicata, wàabàli ìwali nacáita: Iwàwacutá wamàacaca wáichawa yáí wáiwitáise báawéerica, ipíchaná wamànica wabayawanáwa mamáalàacata. f 18.9 Càmita máíní itàaníca watuí ìwali. Itàaníca wáiwitáise báawéeri ìwali.

g 18.11 Yáí versículo 11, càmita áibanáí itànàa úa griegonáí itàacáí iyú. Iná yéewa canáca úái versículo onceca, áibanáí bíblia iricu. h 18.12 Yá imàacaca yàacawéeyéiná icùaca nía dúli íinata.

níái yeebáidéeyéica nùwali. Càicaalíta, càmita iwàwa yéemìa nàlí, yá iwàwa-cutácué piicácani càide iyúwa yái càmfíríca yeebáida nùwali, iyúwa nacái yái iwacáidéerica palata Roma irípiná.

¹⁸ Báisíta númacué pirí: Píináidacaalícué iwàwacutápináca Dios yùuwi-chàidacani, yá nacái abédanamacata Dios iwàwa píapichacué. Yái pimàa-quéericuéca piwàwa ibáyawaná fícha cháí cáli íinata, Dios imàacapínáta nacái iwàwa ibáyawaná fícha aléde chènuniré.

¹⁹ Númacué pirí áiba tàacáisi iyú: Piacué iyéeyéica cáli íinata, pucháiba péenacaalícué abédanama iwàwa yáapichawáaca abéeri wawàsi íwali, càiná-caalíta wawàsicani, yá pisutácuéca Núaniri Dios fíchani yái iyéerica chènuniré, yá yàapínácuéca piríni. ²⁰ Yá pucháiba wenàiwica iwacáidacatáicawa, máisiba nacái, nupídená íwali, núa Jesús, nùyaca náapicha néeni.”

²¹ Néese, yá Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Càisimaléná yàawíríca iwàwacutá numàaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yái nuénásàiri imàníríca nulí báawéeri? ¿Siete yàawíríasca?”

²² Jesús íimacaté irí:

“Càmita siete yàawíríca. Iwàwacutá pimàacaca piwàwa péenásàiri ibáyawaná fícha, madécaná yàawíríca, setenta yàawíríca siete.”ⁱ

Jesús yéewáidaca íwali yái càmfíríca imàaca iwàwa áiba ibáyawaná fícha

²³ “Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri rey iwàwéerica yàasunái wenàiwica ipáyaidaca irí namawèniacálewa. ²⁴ Iná idàba-caalí iicáca níái imawènièyéciani, yáté natéca irí abéeri asiali, yái imawènièrica irí madécaná mìl palata ituíná. ²⁵ Quéwa canácáiná iyú yáalía ipáyaidapínáca imawèniacálecawa rey irí, yá íiwacali ichùuliaca nawèndacani, yàacawéetúa, yéenibenái, macáita yáapicha yái idènièrica, yéewáanápíná ipáyaidaca imawèniacálewa.

²⁶ Néese, yá asiali, ibàlùacatéwa yùululù ipùata iyúwa icuèriná iríwa, yá isutácaté fícha wawàsi manuísíwata, iicácaténá ipùalé, íimacaté irí:

‘Nuíwacali, pidèniaca nuícha quiríta yái numawèniacaléca, nupáyaidapínáca piríni macáita.’

²⁷ Yá catúulécánacaté rey iicácani. Yá imàacacaté iwàwawa asiali imawèniacále fícha, yá imàacacaté yàawa.

²⁸ Quéwa imusúacaalítéwa yái rey yàasu wenàiwicaca, yáté yàanàicacáwa abéeri yàacawéeríná yáapichawa yái imawènièricaté irí cien palata ituíná. Yáta ibàacani, yá icawadaca icanápi cachàini, yá íimacaté irí:

‘Iwàwacutá pipáyaida nulí yái palata pimawènièrica nulí.’

²⁹ Néese, yáté yàacawéeríná yúuwàaca yáawinacawa irí yùululù ipùata iyúwa, yá isutácaté fícha wawàsi, íimacaté irí:

‘¡Piicá nupùalé manuísíwata, plideniaca nuícha quiríta yái numawèniacaléca, nupáyaidapínáca piríni macáita!’

³⁰ Quéwa càmita càì iwàwa. Yá ichùuliacaté úwinái ibàacani. Yá náucacani presunái icapèe iriculé iwéréta idé ipáyaidaca macáita yái imawèniacáleca.

³¹ Iná yàacawéeyéiná iicácaalíté càica wawàsi ichàbacawa irí, yá achúmacaté nawàwa manuísíwata. Yá nàacaté nacàlidaca iináwaná rey irí, càide iyúwaté ichàbàanàwa macáita.

³² Néese, yáté rey ichùullaca namáidacani, yá ímacaté irí:

‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise, numàacaté nuwàwawa pima-wèniacále fícha macáita. Piicá nupùalé manuísíwata, pímacáináaté pisutáca nuícha wawàsi. ³³ ¿Cáná càmita piicá piàcawéeriná ipùaléwa càide iyúwa nuicáaná pipùalé quéecha?’

³⁴ Yá íwalíseca máiníté calúaca rey, yá yèepùadacaténí nálí níái icuèyéica presunái, ichùullacaté nacái nàuwichàidacani iwéréta ipáyaidaca macáita yái imawènièrica.

³⁵ Iná càita nacái Núaniri Dios chènuníseeri yùuwichàidapínacuéca pía canánama, càmicaalícué pimàaca piwàwa péenánái ibáyawaná fícha báisíiri iyú piwàwalícuísewa, yái báawéeri namàniíricuéca pírí.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái namàacacaalí nàacawéetúawa

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 ¹ Néese idécanáamité Jesús imáalàida icàlidaca nálí yá tàacáisi-quéí, yáté yàacawa Galilea yàasu cáli fícha, Judea yàasu cáli nérépiná, abéemàalé inanábàa Jordán fícha. ² Yáté madécaná wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami. Yá nérécaté ichùnà macáita níái cáuláiquéeyéica.

³ Néese, yá abénaméeyéi fariseonái yàanàacaté Jesús yàatalé nasutácaténá néemiawani, quéwa náalimáidacaténá naicáwani. Náimacaté irí:

“¿Yéewasica abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa canéeri wawàsi ìwalíseta?”

⁴ Jesús ímacaté nálí:

“Idécué cáminá piléeca yái Dios itàacái irícu, Dios idàbàidacaalíté caná-nama yái wawàsica, idàbacaté ‘abéeri asìali, abéechúa nacái inanái.’”

⁵ Càica Dios itàacái ímaca:

‘Abéeri asìali yeedácaalí yàacawéetúawa, yá iwàwacutá ìyaca méetàucuta yáaniri fíchwawa, yáatúa fíchwawa nacái, yàacaténá ìyaca yàacawéetúa yáapichawa. Níái pucháiba wenàiwicaca, yá nàypínaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iinánáináta.’^k

⁶ Iná càmita quirínama pucháiba wenàiwicaca nía, abéeri wenàiwicacata nía. Iná níái idéyéica Dios imàacaca ìyaca yáapichawáaca, càmita wenàiwica yáalimá ichùullaca namàacayacáca.”

⁷ Yá fariseonái isutácaté yéemiawa Jesús, náimacaté irí:

“Néeni, ¿Cánaté Moisés ichùullia natànàaca nàacawéetúa iríwa abéeri cuyàluta namàacáanápíná úa, nachùullacaténá nacái ùacawa?”

⁸ Jesús ímacaté nálí:

“Báisíta Moisés imàacacaté nálí wawàsi, namàacacaténá nàacawéetúawa, máinícáináaté báawacuéca píiwitáise, píacué israelnáica. Quéwa idàbáanaté Dios imànica yái wawàsica, càmitaté imàaca namàacayacáca nía ìyeyéica yáapichawáaca.

⁹ Néese, yá núumacuéca pírí: Abéeri asìali imàacacaalí yàacawéetúawa, yá icàsàacawa áiba inanái yáapicha, imànica ibáyawanáwa ulí, iimá-cáiná áiba inanái yáapicha. Yáta abéerita yéewéeri, abéeri asìali imàacaca

yàacawéetúawa ìwalíise yáí umànicaalíta uiná iyúwa báawéeri áiba asìali yáapicha. Yá nacái yéewaca icàsàacawa áiba inanái yáapicha.”¹¹

¹⁰ Jesús yéewáidacalénái ìimacaté irí:

“Iná càicanáami nàasu wawàsi níái ìyèeyéica yáapichawáaca, yá cáminá càmíta cayába weedáca wàacawéetúawa.”

¹¹ Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Báisíta càmíta macái wenàiwica yáalimá iyaca irínámitawa. Níata yáalimá iyaca irínámitawa, níái Dios iyúudèeyéica iyaca càì náalimácáténá nàyaca nalínámitawa. ¹² Báisíta nàyaca abénaméeyéi asìlanái càmíiyéi yéewa icàsàacawa, yàacáináta namusúanáwa náatúa fíchawa, càmíta yéewa quéenibeca nía. Nàyaca áibanái, níái náiriéyéica ìwalíisesàì yéená càmícaténá quéenibe nía. Nàyaca nacái áibanái asìlanái càmíiyéi iwàwa icàsàacawa náibaidacáténá matufbanáita Dios irípiná. Iná yáí yáaliméerica yeebáidaca yá tàacáisiquí, yá yeebáidacani.”

Jesús isutáca nàwali cayábéeri níái sùmanáica

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Néese, yáté abénaméeyéi wenàiwica itéca yéenibewa Jesús yàatalé ìibàacáténá nàwali icáapi iyúwa, isutácaténá nalí cayábéeri Dios fícha. Quéwaté yéewáidacalénái icuísaca nasèenái, nayúunáidacáináté nasèiwicaca irí wawàsi.

¹⁴ Quéwa Jesús ìimacaté nalí:

“Pimàacacué nàacawa nùatalé níara sùmanáica. Picácué pimáisanía nàacawa néese. Níái càiyéica ìiwitáisede iyúwa níái sùmanáica, níacata iwàluèyéipináwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

¹⁵ Néese idécanaamité Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nacái nàwali cayábéeri Dios fícha, yá yàacatéwa náicha.

Abéeri ùuculiiri càasufrí itàaníca Jesús yáapicha

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Néese abéeri ùuculiiri yàacatéwa Jesús yàatalé, yá isutácaté yéemíawani: “Pía yéewáidéeri cayábéerica. ¿Càiriná wawàsi cayábéerica yáí yéewa numànica, yéewacáténá nudèniaca nucáuca càmíiri imáalàawa?”

¹⁷ Yá Jesús ìimaca irí:

“¿Cáná yéewa pisutáca péemíawa núa cayábéeri wawàsi ìwali? Abéerica Diosca yáí cayábéerica. Quéwa piwàwacaalí pidèniaca picáuca càmíiri imáalàawa, yá iwàwacutá pimàni càide iyúwa ley ìmáaná.”

¹⁸ Yá ùuculiiri ìimacaté Jesús irí:

“¿Cháná níái tàacáisi iwàwacutèeyéica nuebáidaca ichùuliaca?”

Yá Jesús ìimacaté irí:

“Picá pinúa wenàiwica. Picá piimá náapicha càmíiyéica piacawéeyéi. Picá piyéedua. Picá pimàni pichìwawa áiba ìwali. ¹⁹ Pía píaniri ìimíétacanáwa, píatúa nacái. Cáininá nacái piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáini-náaná piicáca píawawa.”

²⁰ Yá ùuculiiri ìimacaté:

“Idéca numànica macáita càide iyúwa náimáaná níái Dios itàacáica, sùmàicatáisetá núa siùcalénama nacáide. ¿Càiná wawàsica iwàwacutáwa nulí mamáalàacata?”

²¹ Jesús íimacaté írí:

“Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios itàacái iyáaná, yá iwàwacutá piwéndaca piasucawa macáita, piacaténá iwèninámi catúulécaneéyèi írí. Yásí pidèniapíná piasu cawènfíriwa chènuniré. Néese, yá iwàwacutá piacawa núapicha nuéwáidacaténá píá.”

²² Quéwa ùuculíri yéemiaca idénáami yái tàacáisica, yá yàacatéwa Jesús fícha, achúmacáináté iwàwa, máinicáináté càasucani. ²³ Yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Báisítacué númaca píri: Càulenáca abéeri càasuúri iwàlùapínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

²⁴ Númacué píri àniawa: Càmínáta màulenáca quiríta abéeri camello iwàlùacawa abéeri siduwápi ituí yáapi íricubàa, fícha yái abéeri càasuúri iwàlùanápínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

²⁵ Jesús yéewáidacalénái yéemiaca idénáami yái tàacáisica, yá nacalùadaca néemiacani, yá náimaca nalíwáaca:

“Néeni, ¿Cawínápiná yéewa ichùuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha?”

²⁶ Yá Jesús iicáidaca nalí, yá íimacaté:

“Níái wenàiwicaca, càmita náalimápiná nachúuliadaca yùuwichàacáisi fícha níawawa nachàini iyúwa. Quéwa càmita càulená Dios íríni, yáalimáca imànicani macáita.”

²⁷ Yá Pedro íimacaté Jesús írí:

“Idéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha péewáidacalénáipíná. ¿Càiná wawàsi cawènfírica yái wadèniapíná?”

²⁸ Jesús íimacaté nalí:

“Báisíta númaca píricué: Idécaalí Dios iwàlisàidaca macáita yái wawàsica, yá núawinapínacawa nùalubái mèlumèluíri fínatawa, núa asiali Dios néesée-rica, nuchùuliacaténá iyúwa Rey. Píacué nuéwáidacaléca, píawinapínacuéwa nacái doce yàalubáisinái fínata, pichùuliacaténacué nawicáu níái doce Israel itaquénáinámica.” ²⁹ Iná macáita níái imàaqueyéyica icapèewa, náaniriwa, náatúawa, néenánaiwa, néenibenáiwa, nàacawéetú, nàasu cáli nacái nùwalíisená, Dios yàapíná nawèni cien yàawírí, yá nacái nadèniapínáca nacáuca càmíiri imáalàawa.

³⁰ Quéwa manùba níái iyúunáidéeyéi cachàinica yàasu wawàsi áibanái fícha siùcade, canápináca nawèni aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái iyúunáidéeyéica canáca iwèni siùcái, níapínásí cawènfíyèi aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús yéewáidaca iwali yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa

20 ¹ “Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri asiali bànacalé íiwacalíná imànfíná. Yá imusuácawa mapisáisiwata yàacaténá icutáca asianái íibaidéeyéipíná írí yàasu uva yàaluná néréwa.

²Néese, yá idécaté itàanica náapicha ipáyaidáanápíná nía abéeri denario,ⁿ abéeri èeri iwènicatáita. Yá ibànùacaté nía yàasu uva ibànacaléná yùuculéwa.

³Néese idécanáamité chènúnica èeri yàacawa, yá yàacaté icutáca áibanái àniawa. Yá yàanàca áibanái àsiánái bàacháwabàa canéeyéica íibaidacalé.

⁴Yá íimacaté nálí:

‘Piacué píibaidaca nulí aléde nùasu uva ibànacaléná néré, nupáyaidacué pirí cayába yái píibaidacalé iwènica.’

Yá nàacatéwa.

⁵Néese machacànicaalí èeri, yèepùà imáidaca áibanái àniawa. Càita nacái imànica táicalé, èeri yàawíacaalíwa imáidata nacái áibanái àniawa.

⁶Néese táicalémisíwata, èeri iwàlùacanáami yàacawa, yá imáidaca áibanái àniawa, yá íimaca nálí:

‘¿Cánacué pibàlùaníwa máibaidacaléta èeríapinama?’

⁷Yá náimacaté irí:

‘Canácáináta imáidéeri wáibaidaca.’

Yá íimacaté nálí:

‘Piacué nacái píibaidaca nulí nubànacalé yàaluná néré. Nupáyaidacué pirí yái píibaidacalé iwènica.’

⁸Néese idécanáami catáca, yá bànacalé íiwacalíná íimaca yàasu wenàiwicanái íiwitápu íríwa:

‘Pimáida níara íibaidéeyéica pipáyaidacaténá nía. Quéwa níata idàba pipáyaidaca quéecha, níai yàanèeyéica náamiwáise, néese, yá níacani idàbéeyéica yàanàca napíchalé.’

⁹Yá idàbaca nàanàca níai íibaidéeyéica táicalémisíwata, yá ipáyaidaca nía abéeri denario, abéeri èeri iwènicatái. ¹⁰Néese, yá ipáyaidaca níai idàbéeyéicaté íibaidaca napíchalé mapisái íwalíiseta, yá ipáyaidacaté nía abéeri denariota, abéeri èeri iwènicatáita nacái. Quéwa nayúunáidapíná ipáyaidaca nía quiríta áibanái fíchata. ¹¹Idécanáamité needáca nawèniwa, yá natàanícaté yáapichasíwata yái náiwacalica, càmíicáináté cayába naicáca yái imàníirica.

¹²Yá náimacaté irí:

‘Níai yàanèeyéica táicalémi, íibaidéeyéi abéeri horata, yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha wía yùuwichèeyéica íibaidaca ùuléri yàapiré èeríapinama.’

¹³Yá abéeri néená íimacaté irí:

Péemíà cayába, pía nuicácaléca. Càmita numàni pirí báawéeri. Idéca nutàanica iwèni íwali píapichacué, nupáyaidáanápínacué pía abéeri denario, abéeri èeri iwènicatáita. ¹⁴Iná yáca píibaidacalé iwèni yái peedáni. Píapicapèe néréwa. Quéwa níai numáidéeyéica píamiwáiseucé táicalémi, nuwàwaca nupáyaidaca nía càitáde iyúwacué nupáyaidáaná pía. ¹⁵Núa, yéewa numànica càide iyúwa nuwàwáaná nupalátani yáapichawa. Picá cáudeni pía íwalíise yái nuwàwáanáca numànica cayábéeri áibanái irí.”

¹⁶Jesús íimacaté nálí:

“Níai iyúunáidéeyéica cawènica áibanái fícha siúcade, càmita máinípiná cawènica nía aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Níai

n 20.2 Abéeri denario: Abéechúa palata ituíná, romanonái imànfiyéité, napáyaidáanáté abéeri èeri iwèni nálí níai íibaidéeyéica.

nayúunáidéeyéica canáca iwèni siùcái, níasí cawèniyéipíná aléde Dios icùa-cataléca yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús icàlidaca iwali yái yéetáanápínacawa

¹⁷Idècunitàacá Jesús fíriaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ìwa-cáidaca àyapulicubàata, méetàucuta níái doce yéewáidacalénáica. Yá ímacaté nálí:

¹⁸“Piicacué wáíríaná wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Núa asiali Dios néeseérica, nérépiná nèepùada núa sacerdotenái íiwacanánái irí, nálí nacái níái yéewáidéeyéica ley iwali. Nacháawàapíná núa, yá nacái náimapínáca nulí iwàwacutá péetácawa. ¹⁹Néese, yá nèepùadapínáca núa nálí, níái càmfí-yéica judónái, naicáanícáténá nuqúníná, nacapèédáidacáténá núa, yá nacái natàtàapínáca núa cruz iwali nuétácáténáwa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá Dios imichàidapínáca núa yéetácáisi fícha.”

Jacobo yáatúa, Juan nacái, usutáca Jesús fícha nàwali

²⁰Néese úái náatúaca níái Jacobo, Juan nacái, Zebedeo yéenibeca uápícha, yá àcatéwa uénibe yáapichawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacatéwa irí úulufi ipùata iyúwa, usutácáténá fícha wawàsi, imànicáténá ulí cayábéeri.

²¹Yá Jesús ímacaté ulí:

“¿Càiná piwàwa numànica pírí?”

Yá úumacaté irí:

“Yàasu èeri pichùuliaca piasunái wenàiwica iwicáuwa, nuwàwa pimàacaca nuénibenái yáawinacawa píapícha néenialí pucháibanamata; abéeri péewápu néese, abéeri nacái apáu néese.”^o

²²Yá Jesús ímacaté nálí:

“Càmitacué píalíawa càinácaalí wawàsica yái càicué pisutáca nuícha. ¿Idésicué màulenáca pía yùuwichàacáisi irípiná càide iyúwa nuuwichàanápínáwa?”

Yá náimacaté Jesús irí:

“Báisíta, wáalímáca wamànicani.”

²³Jesús ímacaté nálí:

“Báisíta núumacuéca pírí, píacué yùuwichèeyéipínáwa càide iyúwa núa. Quéwa yái piwàwáanácuéca píawinacawa núapícha nuéwápu néeseema, apáu néeseema nacái, càmita nudènia iwali wawàsi. Níapínáta yáawinawa nulí mawiénita, níái Núaniri iwàwéeyéica yáawinacawa néeni.”

²⁴Iná níái áibanái diezca, néemiacaalíté càica ímaca nálí, yá calúacaté nía Jacobo yáapícha, Juan yáapícha nacái. ²⁵Néese, yá Jesús imáidaca nía macáita, yá ímacaté nálí:

“Níái reynái càmfíyéica judónái, nachùuliaca nàasu cáli mìnánaiwa chàini-síiri iyú, nadèniacáiná nachàiniwa nawicáu.

²⁶Quéwa píacué càmfíyéita iwàwacutá càica yàasu wawàsi yáapichawáacawa. Yái iwàwéerica caináwanáca pèewicué, iwàwacutápiná imàacaca yáawawa càide iyúwacué piasu wenàiwica. ²⁷Yái iwàwéerica caináwanáca

o 20.21 Yái abéeri wenàiwica yáawinánacaalíwa abéeri nacuèriná idanfàa, yáta yàalubáisi máiníri caináwanáca áibanái fícha.

pèewicué, iwàwacutá fíibaidaca quéecha iyúwa piasu wenàiwicacué. ²⁸ Càide iyúwa núa, núa asiali Dios néeséerica, nàanàaca iriculé èeriquéi, càmita píibaidacatenácué nulíta. Nàanàacaté nuíbaidacatenácué piríta, nùepùadacatená nucáucawa manùbéeyéi ìwaliná, nuchúuliadacatená nía yùuwichàacáisi quichái fícha.”

Jesús ichùnìaca pucháiba matufyéi

²⁹ Néese namusúacaalítéwa Jericó ìyacàlená iricuíse, yá manùbéeyéi wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami. ³⁰ Yá pucháiba matufyéi yáawinéeyéicatéwa àyapu idùlepi, néemiacaalíté Jesús isàna ichàbacaté yàacawa, yá namáidacaté írí:

“ìWáiwacali, pía rey David itaquérinámi, piicá watúulécana!”

³¹ Yá wenàiwicaná ichùuliacaté masànaca nía, quéwa quéwanáta namáidacaté cachàini, náimacaté:

“ìWáiwacali, pía rey David itaquérinámi, piicá watúulécana!”

³² Yá Jesús iyamáacaté ibàlùacawa náicha méetàuculéta, yá imáidaca nía, ìimacaté nalí:

“¿Càinacué piwàwa numànica pirí?”

³³ Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, wawàwaca waicáidaca.”

³⁴ Yá catúulécanaaté Jesús iicáca nía, yá idunùacaté natuí ìwali. Yáta nai-cáidaca, yá nàacatéwa Jesús yáapícha.

Jesús iwàlùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé

21 ¹ Idécanáamité mawiénica Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa Jerusalén ìyacàlená írí, yá nacái nadécaté nàanàaca mawiénita Betfagé ìyacàlená írí,^p dúli Olivos néeni. Yá néesecaté Jesús ibànua ipíchaléwa pucháiba yéewáidacalénáiwa.

² Ìimacaté nalí:

“Píacuéwa iriculé yái yàcalé ìyéerica wáalimábàa. Yá néréca, pìanàacué abéechúa burro nadacuéchúa ibàlùawa uiri yáapichawa. Piwasàacué nía, pítécué nulí néese nía. ³ Aibacaalí isutácué yéemiawa pía, píimacué írí:

‘Wáiwacali iwàwacutáca nía. Quéwa yèepùadapínacué pirí nía mesúna-máita.’”

⁴ Yá ichàbacatéwa macáita càide iyúwaté profeta itànàanáté Jesús ìwali:

⁵ “Picàlidacué Jerusalén ìyacàle minanái írí:

‘Piicácué piasu rey yàanàawa néese píatalécué catúulécaneéri iyú, wàlisài burro’ ìinata, yái cuwèesi ìiri yàasusí fimiéri yàasunáca.’”

⁶ Néese níai pucháiba Jesús yéewáidacalénáica, yá nàacatéwa namànicaténá càide iyúwa ichùullianá nía. ⁷ Yá nàanàidacaté úai burroca, uiri

p 21.1 Ipíchawáiseca Jesús yàanàaca Jerusalén néré, yáté iyamáacawa Betfagé ìyacàlená néeni. Néese, yá iwàlùapínacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé, burro ìinata càide iyúwa natànàanáté ìwali bàaluité. **q 21.5** Burro ìiri canéerica yáawinéeriwa ìinata (wàlisàitàacáwa), catúulecanéeri iyú Jesucristo yàanàaté wàwaliná bàaluité. Quéwa càmitaté nawàwani, báawacaté naicácani.

yáapichawa, yá naliadacaté náinatabàa nèepùanáwa, yá Jesús imichàaca yáawinacawa íinata. ⁸Yá manùbasíwaca wenàiwica yàanàacaté néré, yá naliadacaté nèepùanáwa Jesús ipíchalé àyapu iricubàa. Aibanái iwichùà àicu ibáiná, yá naliadaca nía àyapu iricubàa. ⁹Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Jesús ipíchalé, nía nacái yèeyéicatéwa yáamiwáise, náimacaté namáidáidaca:

“¡Piya càiripináta, pía ichúuliadéerica wía! ¡Pía rey David itaquérinámica!
Cayábéerica pía, pía yèericawa wàatalé Wacuèriná íipidená iwali!
¡Wàacué cayábéeri Dios irí yái chènunfiséerica!”

¹⁰Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yáté napianí-cawa, nacalùadaní-cawa nacái macáita níái wenàiwicaca, yá náimacaté:

“¿Cawiná asialiquéi?”

¹¹Yá wenàiwicanái íimacaté:

“Yácata profeta Jesús yáara, yàcalé Nazaret minalica, Galilea yàasu cáli néeséerica.”

Jesús imusúadacaté níái iwéndéeyéicaté Dios icapèe irìcu

¹²Néese, yá Jesús iwàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, yá imusúadacaté néese macáita níái iwéndéeyéica, iwèniyéyica nacái. Iwèniúadacaté nacái yúucawa nàasu mesa, níái icambiéyéica palata ituíná áiba cáli néeséeri iyú. Yúucacaté nacái nàalubái, níái iwéndéeyéica unùcu.

¹³Yá íimacaté nalí:

“Càica Dios itàacái íimaca:

‘Yái Dios icapèe, yácata watàanícataí Dios yáapicha.’ Quéwa píacué, idécué piwèniúadacani cayédèeyéi yàalu iyú, iyúwacué pimàníiri irìcu.”

¹⁴Idècunitàacá Jesús iyaca Dios icapèe irìcu, yá abénaméeyéi matuíyéi, áibanái icàwa ituwiyéyiwa, nàanàacaté Jesús yàatalé, yá ichùnìacaté nía. ¹⁵Quéwa níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica ley, naicácaalíté Jesús imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica, néemìacaalí nacái sùmanái isàna imáidáidaca casímaíiri iyú Dios icapèe irìcu, náimacaalíté Jesús irí:

“¡Piya càiripináta, pía ichúuliadéerica wía! ¡Pía rey David itaquérinámica!”
Yáté calúaca nía.

¹⁶Yá náimacaté irí:

“Càmita péemìà nasàna níara sùmanáica.”

Yá Jesús íimacaté nalí:

“Báisíta nuemìaca nasàna. Quéwa píacué idéeyéi iléeca iwali Dios itàacái irìcu, càirica íimacade:

‘Sùmanái inùmalìcuíse, quìraslínái inùmalìcuíse nacái,
pimàacaté nalabàidaca cayábanama nàacaténá pírì cayábéeri.’ ”^r

¹⁷Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha, imusúacatéwa nacái Jerusalén iyacà-lená íicha, yá yàacatéwa Betania iyacàlená néré. Yá néenicata iyamáidawa catá yàapiré yéewáidacalénái yáapichawa.

Jesús yáasáida ichàiniwa ùwali úái àicu màyacanéechúaca

¹⁸ Néese mapisáisiwata, yá Jesús yèepùacatéwa àniawa Jerusalén ìyacàlená néré, yáté máapicani. ¹⁹ Yá iicácaté abéechúa àicu higuera yéetaná ibàlùacawa mawiénita àyapu irí, yá yàacatéwa néré. Quéwa canácataté yàanèeri ùyacanáca, yáawami ubáináta, yá fimacaté ulí:

“¿Siùcade, càmita càyacanápíná píá quirínama!”

Yáta chuicaté úái higuera yéetanámica, yá míficaté úa. ²⁰ Néese yéewái-dacalénái iicácaalíté ichàbacawa yái wawàsica, yáté nacalùadacawa, yá náimacaté:

“¿Càiná yéewa mífica abéericuíseta úái higuera yéetanámica?”

²¹ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Báisítacué núumaca pírí: Manuícáalícué piwàwa Dios iwéré, càmicaalícué píináidawa fícha méetàuculé, càmita abéeri higuera yéetaná irípináca yái càicué pimànica wawàsi iyúwa yái numànfírica. Yéewapínácué nacái píimaca dúli irí:

‘¿Pisirúawa síisài, píuwàawa Lamá yáaculé!’ Yá càipínacata ichàbacawa iyúwacué píimáaná. ²² Iná peebáidacaalícué Dios, yá yàapínáca pírícué macáita yái pisutéericuéca fícha, pitàanfírícuéca yáapicha ìwali.”

Càmita Jesús yáasáidaca nalí càinácaalí yái yàa irí ichàini

²³ Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Dios icapèe irículé idècunitàacá yéewái-daca, yá nàanàcaté yàatalé níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái judíonái íiwitápu béeyéica, yá nasutácaté néemíawani:

“¿Cawíná yàa pírí chàinisi yéewacaténá pimàni yái wawàsica? ¿Cawíná yàa píríni?”

²⁴ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Nusutácué nacái nuémíawa píá. Picàlidacaalícué nulí fimáaná, yá nacái nucàlidacuéca pírí cawínácaalí ichùulia numànica yái wawàsica. ²⁵ Yái Juan Bautista, ¿Cawínaté ichùulia ibautizáca, Diosíca? ¿Wenàiwicanáisica?” Yá natàanícáté náapichawáaca ìwali, yá náimacaté nalíwáaca:

“Diosca yái imàacaté ibautizáca wáimacaalí irí, yá fimapínáca walí, ¿Cánáté càmitacué peebáida Juan irí? ²⁶ Wenàiwicaca níái ichùulliaténi, wáimacaalí irí, yá nanúapínáca wía íba iyú. Yácáiná Juan, macáita wenàiwica yeebáidacaté profetacani.”

²⁷ Néese, yá náimacaté Jesús irí:

“Càmita wáalíawa.”

Yá Jesús fimacaté nacái nalí:

“Càita nacái, càmitacué nucàlida pírí ìwali cawínácaalí ichàini iyú yái numàni yái wawàsica.”

Jesús icàlida ìwali yái abéeri asìali idènièricaté pucháiba yéenibewa

²⁸ Yá Jesús itàanícáté nalí abémáidata:

“¿Càinácué píináidacawa ìwali yái?

Abéeri asìali idèniàcaté pucháiba yéenibewa. Yá fimacaté ìiri béeri iríwa: ‘Nuìri, siùca píá píibaidaca nùasu uva yàaluná néré.’

²⁹ Yá fimacaté yáaniri iríwa:

‘Càmita nuwàwa nù nufbaidaca néré. Quéwa, néese, yá iwènúadacaté íwi-táisewa, yá yàacaté íbaidaca.’

³⁰Néese, yá yàacatéwa áiba ìiri yàataléwa. Yá càicata nacái fimacaté írí. Yá fimacaté: ‘Ílǵá pápa! Nùaca nufbaidaca néréwa’, fimacaté yáaniri íríwa. Quéwa néese, yá càmítatè yàa íbaidaca.

³¹Nèewfise níái pucháiba yéenibeca, ¿Càiná imàni càide iyúwa náaniri fimáaná nalfi?”

Yá náimacaté írí:

“Yái idàbèericaté ichùuliaca.”

Yá Jesús fimacaté nalfi:

“Báísita núumacúe pirí: Níái ìwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái inanái iwéndéeyéica iináwa, níacata iwàluèyéipináwa pipíchalécué aléde Dios icuacátáica yàasunái wenàiwicawa.

³²Juan Bautista yàanàacaté platalécué yéewáidacaténacué pimànica cayábéeri áibanái írí, peebáidacaténacué nacái Dios itàacái. Quéwa càmítatè piwàwacué peebáidaca írí.

Quéwa níái ìwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái inanái iwéndéeyéica iináwa, níasi yeebáidéeyéité írí. Píacué ìiquéeyéi nawènúadaca náíwítáisewa, càicáaníta, càmítacué peebáida írí, càmita nacái piwènúadacué pííwítáisewa.”

Jesús yéewáidaca nàwali, níái icuèyéica bànacalé yàaluná

³³“Péemiàcué áiba yéewáidáaná ìwali: Iyacaté abéeri asíali, yá ibànacaté abéeri uva yàaluná. Yátè ibàlùadaca iwáiná itéesebàa, iicátaté nacái abéeri yàalusi íba íinata, nabawáidacatáipiná uva ìyacaná, imànité nacái abéeri capí chènunfiri, naicácatáisepiná ìwali yái uva yàalunáca.

Néese, yá imàacacatèni áibanái icáapi iricu níái ipáyaidéeyéipináca írí iwèni. Yá yàacatéwa náicha déeculé.

³⁴Néese idécanáamité ìyacaná idécawa, yá ibànùacaté yàasu wenàiwicawa nàatalé needacaténá náicha uva ìyacaná yéená, yái iwàwacutéeripináca nàaca írí. ³⁵Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá náibàaca níái náíwacali yàasu wenàiwicaca, yàanèeyéicatè nàatalé. Abéeri nanúadáida báawama, áibaca nanúa yéetáwa, yái áibaca nanúadáidéeri íba iyú.

³⁶Néese, yá náíwacali yèepùacaté ibànùaca nàatalé áibanái àniawa, manùbéeyéi quiríta. Quéwa càita iicácanáwa namànicaté nía àniawa.

³⁷Néese imáalàidáaná, yá ibànùacaté nàatalé yái ìiricawa, fimacáiná íríwa: ‘Yái nùirica, yási nèeripiná ímíétacaná.’ ³⁸Quéwa naicácaalítè yàacawa nàatalé yái náíwacali ìirica, yá náimacaté nalíwàacawa: ‘Yácata yàasufripiná macáita yái yáaniri yàasumicawa. Iwàwacutácué wanúacani, weedacaténacué walíwa macáita yái yàasupinámica.’ ³⁹Yá náibàacatèni, yátè namusúadacani bànacalé yèewfise méetàuculéta, yátè nanúacani.”

Yá Jesús fimacaté nalfi:

⁴⁰“Yàasu èeri yàanàaca yái bànacalé ìiwacalináca, píalíacué ¿Cawinápinásica wawàsiquéi imàni nalfi níái icuèyéica ibànacalé yàaluná?”

⁴¹Yá náimacaté Jesús írí:

“Inúapináca macáita níái báawéeyéica ííwítáise máíníinánamata. Yá imàacapináca áibanáita icùa yái ibànacaléca nalfi, níái yèepùadéeyéipiná írí ìyacaná yéená yàasu èeri càyacanacani.”

⁴² Yá Jesús íimacaté nali:

“Cámináta idé piléecuéca Dios itàacái iricu, càicatáica íimaca:

‘Yái íba náamèericaté níai imànfíyéica capli,
yácata yái capli íbaná siúcade, yái máinfíricaté iwàwacutácawa.
Wáiwacalita yái càité imànica yái wawàsica,
yái wacalùadéerica waicáca.’”^s

⁴³ “Iná núumacué pirí, Dios yeedápinacué píicha yái pidèñanacatécué wawàsi, piwàlucawa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Yá yà-pinácani áibanái wenàiwica íiwitáaná írita, níai imànfíyéica írí macáita càide iyúwa iwàwáaná.^t

⁴⁴ Iná cawinácaalí yúuwàawa iwéré yái íba náamèericaté náichawa, níai imànfíyécaté capli, yá imáalàapínaca yáawawa iwéré. Quéwa íba yúuwàa-caalíwa finatabàa, yá inúapínacani piníwaca.”^u

⁴⁵ Néese níai sacerdotenái íiwacanánái, náapícha níai fariseonáica, née-miacaalíté yái Jesús yéewáidáanaca, yá náalícaté itàaníca nàwali.^v ⁴⁶ Yá nacutacaté wawàsi náibàacaténáni. Quéwa cáalucaté nía wenàwicanái fícha, wenàiwicanái íináidacáináté profetaca yái Jesús.

Jesús yéewáidaca iwali yái asiali icàsèericatéwa

(Lc. 14.15-24)

22 ¹ Néese Jesús yèepùacaté yéewáidaca nía àniawa, yá íimacaté fari-seonái írí, sacerdotenái íiwitápunái írí nacái:

² “Yái Dios icùacatáica yàasu wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri rey íwacáidacaalí wenàiwica naicáténá ìiri icàsàacawa. ³ Yá ichùuliacaté yàasu-nái wenàiwica imáidacaté níai wenàiwicaca aléde nàwacáidatalépinácawa. Quéwa níai namáidéeyécaté, càmitaté nawàwa nàacawa néré. ⁴ Néese, yáté rey yèepùwa ibànùaca áibanái àniawa, íimacaté nali:

‘Píimacué nali níai wamáidéeyéica: Idéca nuchùulia nachùniaca yàacàsi. Idéca nacái nanúaca nupìranái pacámi walíibanaméeyéi. Iná idé màulenáca macáita yái wawàsica. ¡Iwàwacutácué piacawa néese, aléi nuiri icàsàacatalécawa!’

⁵ Quéwa níai namáidéeyéica, càmitaté neebáida nali. Yá áibanái yàacáitawa náicha nabànacalé néréwa, áibanái nacái yàa iwéndaca yàasuwa. ⁶ Níai áiba-náica, yá náibàaca níai icàlidéeyéica nali tàacáisi, yá nacapèedáidaca nía iwéréta nanúaca nía. ⁷ Iná rey yéemiacaalíté naináwaná nanúaca nía, yáté calúacani. Yá ichùuliacaté yàasu úwináíwa néré, yáté nanúaca nía macáita, neemacaté nacái nàyacalémi.

⁸ Néese, yá íimacaté nali, níai yàasunái wenàiwicanái imàaquéeyéicawa:

‘Idéca màulenáca canánama yái yàacàsica. Níai numáidéeyéimicaté quéecha, càmita cáminá níatái iwàwacutéeyéicawa cháí. ⁹ Iná iwàwacutácué

^s 21.42 Sal. 118.22-23. ^t 21.43 Yá tàacáisiquéi itàanfiri Dios íiwitáise ichàini ìwali, càinácaa-líté yeedáca abènaméeyéi israelitanái fícha, yái Dios icùanáca nía, yèepùadacaténáni nali, níai imànfíyéica írí càide iyúwa iwàwáaná. ^u 21.44 Iwàwáaná íimaca yái versículoca: Yái càmfí-rica yeebáida Dios Írica Jesús, yéetápinácawa íbáyawaná íwalíisewa, yá yàapínácawa quichái iriculé. ^v 21.45 Jesús itàanficate náiwitáise ìwali, níai sacerdotenáica, nía nacái fariseonáica, càmicáináté namàni càitáde iyúwa Dios iwàwáaná.

piacawa àniawa, pimáidacué macáita níái wenàiwica pianèeyéicuéca yàcalé ibàacháwalená iricubàa, càinácaalitacué pianàa, nàanàcaténá aléi nuiri icá-sàacatalécawa.’ ¹⁰ Yá yàasunái wenàiwica yàacatéwa àyapulicubàa, nàwa-cáidacaté macáita níái nàanèeyéicaté néenibàa, macáita níái cayábanamée-yéica, báawanaméeyéi nacái. Yáté ipuníacawa wenàiwica iyú yái yàalusi nàwacatáipinácawa.

¹¹ Néese rey iwàlùacaalíté iicáca níái wenàiwica yàanèeyéica, yá iicacaté nèewi abéeri asiali càmíiri ìwali yái bàlesi yàasunáca yái nàwacáidacatáicawa. ¹² Yá ímacaté irí:

‘¡Néeni pía! ¿Càiná yéewáaná pidé piwàlùacawa aléi, pía càmíirica ìwali yái bàlesi yàasunáquéi nàwacáidatáicawa?’ ” Yá masànacata yái asàlica.

¹³ “Yá rey ímacaté yàasunái wenàiwica iríwa:

‘Pidacùacué icáapi, yàabàli nacái. Yá piucacuécani bàacháwalé, aléde catá-cataléca, nérécacaténá ícháání íiwitáisewa, yaamíapiná iyéiwa néré quiríquirí-waca, yùuwichàacáináwa cáíwinama.’ ¹⁴ Càicata nacái Dios imáidaca madé-caná wenàiwica, quéwa abénaméeyéita Dios yeedá nèewíise.”^w

Fariseonái yáalimáida iicáwa Jesús

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Néese, yáté fariseonái ìwacáidacawa nacutácaténá wawàsi càinápinácaalí yéewáaná nacháawàaca Jesús itàacái ìwalísetawa. ¹⁶ Yá nachùulícaté Jesús yàatalé néewáidacalénáíwa, náapicha níái Herodes yàasunái wenàiwica, yá náimacaté irí:

“Pía yéewáidéeri. Wáalíaca yáawami báisíiricata yái pitàaníirica, péewáidaca nacái machacàníiri iyú Dios itàacái. Wáalíaca càmita pibatàa áibanái ichùulíaca pía. Càmita nacái pitàaní càide iyúwa nawàwáaná. ¹⁷ Iná píima walí, ¿càiná píináidacawa ìwali yái wapáyaidáanáca rey irí iwèni wàyaca cháí yàasu cáli íinata? ¿Cayábasica wapáyaidaca César iríni, càmításica?”

¹⁸ Quéwa Jesús yáalíacaté náináidaca namànica irí báawéeri, yá ímacaté nalí:

“¡Píacué iyúunáidéeyéi cáalíacáica! Núalíaca càmítacué piwàwa nucàlídaca pírí ímáaná. ¹⁹ Píasáidacué nuicá abéechúa palata ituíná.”

Yá natéca irí abéechúa palata ituíná.

²⁰ Néese, yá isutácaté yéemíawa nía:

“¿Cawiná yéenáíwaná yái càì ìyaca ùwali, yá nacái ípidenási càì natà-nàaca ùwali?”

²¹ Yá náimacaté irí:

“¡César yéenáíwanáquéera!”

Yá Jesús ímacaté nalí:

“Píacué César iríta yái César yàasucata. Yá nacái Dios yàasu wawàsica, piacué nacái Dios irítani.”

²² Iná cayábacaalíté néemíaca Jesús yeebáca nasàna cáalíacáiri iyú, yá nacalùadacaté néemíaca itàacái. Yá nacái nàacatéwa ícha.

^w 22.14 Íimáaná: Yái rey, yácata Jesús. Níái yàasunái wenàiwicaca, níacata profetanái, Juan Bautista nacái. Níái idàbéeyéica namáidaca, níacata judíonái, càmíiyéica yeebáida nalí. Níái yèepuèyéica namáidaca àniawa, níacata càmíiyéi judíonái, yeebáidéeyéica nalí, yèeyéicawa fiesta néré. Níái idènièyéica ibàlewa fiesta yàasuná, níacata Dios yeedéeyéi iyúwa níái mabá-yawanéeyéica.

Saduceonái isutácáté yéemiawa Jesús nàwali níái yéetéeyéimicawa

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Néese néenialí èerita, yá saduceonái yàacatéwa Jesús yàatalé níái càmfí-yéica yeebáida cáupináca níái yéetéeyéimicawa. Yá náimacaté írí:^x

²⁴ “Pía yéewáidéerica. Moisés íimacaté: Abéeri asiali yéetácaalíwa méenibeta yàacawéetúa íchawa, yá iwàwacutáca yéenasàiricata icàsàawa uápicha úái yàacawéetúamica, idèniacaalíténá yéenibewa úapicha, yá nàyaca càide iyúwa yéenasàiri yéenibemi.”

²⁵ Nàyacaté wèewi siete asianái yéenáiquéeyéiwa. Yá nabèeri idàbacaté yeedáca yàacawéetúawa. Néese, yáté yéetácawa úicha méenibeta. Iná caná-cáináté yéenibe úapicha yá ichùullacaté iméeréeri yeedáca úa yàacawéetúamica. ²⁶ Quéwa càita nacái yéetácawa àniawa yái pucháibáanácáté nía. Yá nacái máisibáanáca nía, càita néetácawa úicha macáita níái siete asianáica méenibeta. ²⁷ Néese, yáté nacái uetácawa úái inanáica. ²⁸ Iná yàasu èeri Dios icáucàidaca níái yéetéeyéimicawa, ¿Chánápiná ùacawéeri nèewíse níái siete asianáica, yàacawéetuéyémicaté úa macáita?”

²⁹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Pitàanícuéca méetàuculé fícha yái báisíiri wawàsica, càmicáinacué pee-báida ìwali yái yèpùanápínáca namichàacawa yéetácáisi fícha níái yéetéeyéimicawa, càmicáinacué píalía íimáaná yái Dios itàacáica. Càmitacué nacái píalíawa ìwali yái Dios yáaliméerica imànica. ³⁰ Yàasu èeri Dios icáucàidaca níái wenàiwica yéetéeyéimicawa, yá canácata icàsèeripínáwa néré quirí-nama. Macáita nàypínáca càide iyúwa Dios yàasu ángelnái iyáaná aléde chènuniré. ³¹ Ìwali nacái yái Dios icáucàidáanápínáca níái yéetéeyéimicawa, càmínatacué idé píleecuéca ìwali Dios itàacái írìcu, càicatáica íimaca:

³² “Núacata yái Dios ìyéerica càiripínáta, Abraham yèerica írí cayábèeri mamáalàacata, Isaac, Jacob nacái.”

Yái Diosca, càmfírita yéetéeyéimi yàasu Diosta. Cáuyéi yàasu Diosta.”

³³ Iná wenàiwica yéemiacaalíté Jesús yéewáidáaná ìwali, yá nacalùadacaté néemiaca yái yéewáidáanácáté nía.

Yái Dios yàasu ley máiníri cawènica

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Néese níái fariseonái néemiacaalíté iináwaná masànaca Jesús imànica níái saduceonáica, yáté nàwacáidacawa náapicha abécátáita, ipíchaca nàacawa Jesús yàatalé àniawa. ³⁵ Yáté abéeri néená níái yáliyéyécawa cayába ley ìwali, yá iwàwacaté yáalimáidaca iicáwa Jesús, íimacaté írí:^z

³⁶ “Pía yéewáidéerica. ¿Cháná Dios itàacáica yái máiníríca cawènica nèewíse canánama níái Dios yàasu leyca?”

³⁷ Yá Jesús íimacaté írí:

“Cáininá píicáca Píiwacaliwa, yái píasu Diosca piwàwa yáapichawa macáita, picáuca yáapichawa macáita, píiwitáise yáapichawa nacái macáita.”

³⁸ Iná yácata máiníri cawènica nèewíse Dios yàasu ley irícu yái idàbanéerica tàacáisica.

³⁹ Yái pucháibáanáca nía, càirita iicácanáwa cawènica, càiri íimacade: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.’^b

⁴⁰ Iná níai pucháiba Dios yàasu leyca, níacata néetáaná macáita níai áibanái Dios yàasu leynáica, nía nacái profetanái itànèeyéicaté.”

¿Càiná Iiri yái Cristoca?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Néese idècunitàacá nàwacácawa abécataíta níai fariseonáica, yá Jesús isutacaté yéemiawa nía:

⁴² “¿Càinácué plínáidacawa Cristo ìwali? ¿Càináisica itaquérinámi yái Cristoca?”

Yá náimacaté Jesús irí:

“Rey David itaquéerinámicani.”

⁴³ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yái David, Espíritu Santo iyúdàacaalíté itànàaca, yá íimacaté:

⁴⁴ ‘Yá Nuíwacali Dios íimacaté, Nuíwacali Cristo irí:

Píawinawa nùwalibàa nuéwápu néesema,

iwéréta idéca numawèniadaca níai piùwidenáica.’^c

⁴⁵ Iná nuíwacali David íimacaalíté Cristo ìwali, yái Cristoca, yácataté cáminá máiníri cawènica David íicha.”

⁴⁶ Néese idénáami, yá canácaté yáaliméeri yèepùadaca irí tàacáisi, yá nacái canácataté iwàwéeri isutáca yéemiawa quirínamani.

Jesús icháawàaca fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica Dios yàasu ley

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹ Néese idénáami, yá Jesús itàanicaté wenàiwicanái irí, yéewáidacalénái irí nacái, íimacaté nalí:

² “Níai yéewáidéeyéica Dios yàasu ley, fariseonái nacái, níacata idèniawawàsi nacàlidáanápíná wenàiwica irí yái Dios yàasu ley. ³ Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwacué náimáaná pírí, iyúwa nacái nachùullianácué píá.

Quéwa picácué pimàni càide iyúwa namàníná, níacáiná yéewáidéeyéicuéca píá, càmita namàni càide iyúwa náimáaná néewáidáanácuéca píá. ⁴ Natànàaca càulenéeyéi tàacáisica càimíyéica wenàiwica yáalimá imànica. Yá nachùulliaa wenàiwica imànica càide iyúwa náimáaná. Quéwa níacani, càmita náalimáida namàni càide iyúwa náimáaná natànàaca, éwita achúmáanapíná.

⁵ Yá càicaté namànica madécaná wawàsi wenàiwicanái iicápiná. Nacha-nàidacaté nacái napùda ìwaliwa abéechúa yàalusí manuíchúa quiríta áibanái yàasu íicha, Dios itàacái íyèerité irícu cuwèesi íimami ìwali. Nacùadaca nacái

nabàle ichílináwa nabàle ipùata iwalísewa. ⁶Nàacaalí nayáaca wenàiwicanái yáapicha, nawàlùacaalíwa nacái judíonái yéewáidacàalu iriculé, yá nawàwaca náawinacawa máiní wenàiwicanái ipíchaléta iyúwa máiníyí caináwanáca. ⁷Nawàwaca nacái macái wenàiwica itàidaca nía bàacháwabàa cáimiétacanéeri iyú. Nawàwaca nacái wenàiwica íimaca nalí: 'Píatacué yéewáidéeyéi wía.'

⁸Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué picùa áibanái íimaca pírí: 'Píata yéewáidéeri.' Abéericáináta yái Yéewáidéericuécá pía, núata Cristoca, píacué yéenáiquéeyéiwa macáita.

⁹Picácué, 'Núaniri', píima cáimiétacanéeri iyú áiba wenàiwica írí cháí èeri iricu, abéericáináta yái Píaniri Diosca yái Ìyérica chènuniré.

¹⁰Picácué nacái pimàaca áibanái yàaca píimiétacaná, náimacaténácué pírí. 'Píata yéewáidéeri wía', abéericáináta yái yéewáidéericuécá pía, núata Cristoca.

¹¹Yái máinfíríca caináwanáca pèewfísecué, iwàwacutá fíbaidaca píricué càide iyúwa píasu wenàiwica. ^d ¹²Yái cáimacáiríca iicácawa áibanái fícha, Dios imàacapínaca íbáiniacawa áibanái yáacúalicu. Quéwa yái càmfíríca cáimacái iicácawa áibanái fícha, yásí cawèníripíná Dios imànica náacualícu. ^e

¹³Jesús íimacaté nalí mamáalàacata:

"Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Càmitacué picàlida cayába Dios itàacái, iwalíse yácué píyaca càide iyúwa níái imáisàniéyéica wenàiwica iwàlùacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Càmita nacái píwàlùapínácuéwa néré. Quéwa càita nacái càmita píbatàacué nawàlùacawa néré níái wenàiwica iwàwéeyéica iwàlùacawa néré." ¹⁴[Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Píyèedùacáinácué nàasu níái yàacawéeyéi yéetée-yéimicawa. Néese, yácué pitàaníca déecu Dios íipidená iwali, áibanái iyúu-náidacaténácué cayábaca píiwitáise. Iwalíse, Dios yúuwichàidapínácué pía quiríta áibanái fícha.]

¹⁵"¡Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Píacué càmfíyéica iméyàa icutáca wenàiwica péewáidacalépináwa. Abéeri yeebáidacaalícué pírí, yácué péewáidacani píiwitáise iyúwa, píacué fariseonáica, péewáidacaténácué imànica íbáyawanáwa pichàbanísecué. Yá ípáyaidapínaca íbáyawanáwa pichàbanísecué quichái iriculé, picùalétacué.

¹⁶¡Dios yúuwichàidapínácué pía! Càmicáinácué péewáidaca wenàiwica yeebáidaca machacànita Dios itàacái. Càita nacái càmitacué pímaní càide iyúwa-cué píimáaná péewáidaca. Yácué píimacáita:

'Yái, báisíta, íiméerica Dios icapèe iwali, càmita iwàwacutá imànica càide iyúwa íimáaná. Quéwa yái, báisíta, íiméerica oro iwali yái Ìyérica Dios icapèe iricu, yásí iwàwacutéeri imànica càide iyúwa íimáaná.'

¹⁷Píacué fariseonáica, càmfíyéita yáalíawa, máiwitáiséeyéi càiyéide iyúwa matuíyéi. Càmitacué píalíawa yái Dios icapèeca, yácata máinfírí cawènica

oro ícha. Dios icapèe ìwalfisená, yá cawènica Dios ipíchale yái oro iyéerica iricu.

¹⁸ Càita nacái pímacuéca: ‘Yái, báisíta, fiméerica chàwita ìwali, canáca iwèni irí. Quéwa yái, báisíta, fiméerica ìwali yái cuwèsi nanuérica Dios irípiná, yásí imànfiriwa irí càide iyúwa ímáaná.’

¹⁹ Píacué fariseonái máiwitáiseeyéi, càiyéide iyúwa matuíyéi. Yái Dios ichàwitanica, yácata cawènfiri imànica yái cuwèsi nanuérica Dios irípiná.

²⁰ Iná yái, báisíta, fiméerica chàwita ípidená ìwali, báisíta fimaca nacái ìwali macáita yái íiríericawa chàwita íinata macáita. ²¹ Yá nacái báisíta, fiméerica Dios icapèe ípidená ìwali, báisíta, fimaca nacái ìwali macáita yái iyéerica iricu. ²² Yá nacái báisíta, fiméerica chènuniré ípidená ìwali, yá idéca báisíta, fimaca Dios yàalubái ípidená ìwali, ìwali nacái yái yáawinéericawa íinata.

²³ ¡Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichéeyéipináwa cáiwina. ¡Pibàacínacué píwítáise báawéeriwa! Píacínacué diezcatái bàncalé yéénata Dios irí, quéwa níatái: menta, anís, comino nacái. Quéwa píimáichacué pímanica níai Dios yàasu ley máiníyéica cawènica: ‘Wamànfínaca cayábéeri áibanái irí, waicáanáca napùalé cáininéeri iyú, iwàwacutáanacuéca pímanica yái wamànfiripiná píméericuécá ìwali.’ Níásí iwàwacutéeyéipínacué pímanica quéechata, quéwa càmita pímacaténacué pímanica nachùulíaca níatái áibanái Dios yàasu leyca.

²⁴ ¡Píacué fariseonái, càicuécá píade iyúwa matuíyéi, itéeyéica áibanái icáapi ìwali. Càicuécá píade iyúwa níai ichàbáidéeyéica ìrawa úni wáluma yèewibàa, píriasi ícha. Quéwa, yácué píwetúaca píriwa ulámaca yái cuwèsi casaquèeri manuírí camellocá.’

²⁵ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéi! Càicuécá píade iyúwa wáibàacaalí bacàa, ínatàbàata, quírápialí nacái. Quéwa síisài píwàwalicuise ipuniériwa iyéedesi iyú, càmitacué nacái pímaní cayábéeri áibanái irí.

²⁶ ¡Píacué fariseonái, matuíyéi íwítáise! Quéecha, iwàwacutácué píibaca bacàa írìcuise, quírápialí nacái, yéewacaténá masacàaca ínatàbàa macáita.’

²⁷ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéica! Càicuécá píade iyúwa càlicullí napusúeri ínatàbàa cabalèewaca. Quéwa írìculéwa ipuniériwa yéetáními yáapi iyú, macái casaquèeri wawàsi iyú. ²⁸ Iná càicatacué pía nacái, píasáidacuécá píawawa wenàiwica iicá càide iyúwa cayábéeyéi íwítáise wenàiwicaca. Quéwa yái píwítáiseecuécá, ipuniériwa chìwái iyú, báawéeri wawàsi iyú nacái.

²⁹ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéica! Pimànicuécá capíi cayábanaméeyéi profetanáimi icàliculèenámi iwicáulé. Picùadacué nacái chflanási nacàliculèenámica iwicáu, níai wenàiwica imàníyéicaté cayábéeri áibanái irí. ³⁰ Yácué píimaca: ‘Wàyacanámíté wàawirináimi yáapichawa néenialí èerita, càmitaté abédanama wawàwa náapicha níatái inuéyéicaté profetanáimi.’

f 23.24 Versículo ímáaná: Níai Fariseonái nawàwaca wenàiwicanái yeebáidaca níatái Dios itàacái nayúunáidéeyéica mawénica. Quéwa càmita neebáida níai máiníyéica cawènica Dios itàacái iricu. g 23.26 Ímáaná: Quéecha iwàwacutá masacàaca pímanica píwítáiseewa píwàwalicuiseewa macáita. Néese, yásí masacàaca Dios iicápiná macáita yái pímaníricuécá.

³¹ Quéwa siùcade, idécué picàlidaca piináwanáwa píacatacué nataquénáinámí, yá idéca abédanamacata píiwitáiscuécú náapicha níái inuéyéicaté profetanáimi bàaluité. ³² Iná pimáalàidacué pimànica mesúnamáita yái báawéeri wawàsica càitáde iyúwacué piawirináimi idàbéericaté imànica, càita nacái pimànicuécá mamáalàacata.

³³ ¡Píacué iwàwacutéeeyéi waicáca wáichawa yái píiwitáiscuécú càiride iyúwa àapi iculáli. Iná càmita pichúuliapínacuéwa yúuwichàacáisi quichái fícha.

³⁴ Iná núumacué pirí: Nubànùapínacué pirí profetanái, aslanái cáaliacáiyéi, nía nacái yéewáidéeyéi ley. Quéwa pinúapínacué abénaméeyéi néená, pitàtàapínacué nacái áibanái cruz iwali, picapèedáidapínacué áibanái péewáidacáalu iricubàawa, pipiàdàidapínacué nacái pinúawa áibanái yàcalé imanùbacata. ³⁵ Yéewacaténacué yúuwàacawa piwérécué yái nacáuca iwèni macáita níái canéeyéicaté ibáyawaná, piawirináimi inuéyéicaté, Abel néeseta inùmámi yái cayábéericaté fiwitáise, iwéréta yàanàaca Zacarías néré, Berequías ìrimicaté, yái pinuéricatécué mawiénita Dios icapèe irí, chàwita idaní nacái.

³⁶ Iná báisítacué núumaca pirí: Nàwalíise níái piawirináimi inuéyéicaté bàaluité, yá Dios yàasu yúuwichàacáisi yúuwàapínacawa nàwali níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.”

Jesús fíchaca Jerusalén mìnánái iwali

(Lc. 13.34-35)

³⁷ Néese Jesús fímacaté:

“¡Píacué Jerusalén mìnánái! ¡Píacué Jerusalén mìnánái! Inuéyéica profetanái, inuéyéica nacái íba iyú níái Dios ichùulièyéicaté icàlidacuéca pirí tàacáisi. ¡Madécaná yàawirífa nuwàwacué nucùaca pía càide iyúwa cawámai icùaná yéenibewa uánabái yàapísewa. Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía! ³⁸ Iná máisapínacué picapèe imàacacawa, idécanáami piùwidenái imànìcuéca píipunita ùuwicái.

³⁹ Siùcade, núumacué pirí: Càmitacué pèepùapíná piicáca núa quirínama, iwéréta náimacataléta nùwali: ‘¡Cayábéerica yái yèericawa néese wàatalé Wacueríná Dios fípidená iwali!’”^h

Jesús icàlidaca iwali yái Dios icapèe imáalàanápínacawa

(Mr. 13.1-37; Lc. 21.5-36)

24 ¹ Néese Jesús imusúacanáamitéwa Dios icapèe iricúise, idècunitàacá iipinaca yàacawa, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé náasáidacaténá irí iicacánáwaca namànica itéesebàa yái Dios icapèeca.ⁱ ² Yá Jesús fímacaté nalí:

“Macáita yái càicué piicácade, áiba èeripíná namáalàawa. Canápináta irièri fínatabàawacawa íbaca quirínama, namutúapínáca macáitani.”^j

h 23.39 Sal. 118.26. **i** 24.1 Dios icapèe cayábanaméeyéi cháí iricu yái tàacáisca, yácata templo yái itàaní iwali, cáaliacanacaténá yái itàanfírica iwali. **j** 24.2 Madécaná iicacánáwa náináidacawa iwali yái. Aibanái fíma: Yái càiricaté Jesús icàlidaca iwali cháí, càicataté ichàbawaca yái Jerusalén iyacalénáca, Templo nacái, namutúacaténí, camuí 70 iricu, asáica idé-náamité Jesús.

Madécaná wawàsipiná ichàbawa ipíchawáiseca èeri imáalàacawa

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa aléde dúli Olivo finatalé, yá iyamáacaté yáawinacawa. Yá nérécaté yéewáidacalénái isutá yéemlawani, náimacaté irí:

“Picàlida walí. ¿Chácaalínápiná namutúa macáita yái Dios icapèe manuíríca? ¿Càinápiná wawàsica yái ichàbawa ipíchaca pianàaca? ¿Càinápiná wawàsica yái ichàbawa ipíchawáise èeri imáalàacawa?”

⁴Jesús iimacaté nalí:

“¿Cayábacué pícha! Picácué pimàaca áibanái imèniàadaca pía. ⁵Nàanàapínaca madécaná wenàiwica nuípidená ìwali. Yá náimapínaca wenàiwica irí: ‘Núacata Cristo.’ Yá nachíwáidapíná madécaná wenàiwica.

⁶Yá péemiapínacué ùuwicái ìwali, péemiapínacué áiba cáli iináwaná iwàwaca ipélia áiba cáli yáapicha. Quéwa picácué picalùadawa. Iwàwacutápináta ichàbacawa macáita yái càiri wawàsica, quéwa càmitàacá èeri imáalàacaténáwata. ⁷Abéeri cáli íiwacalíná ipéliapíná áiba íipunita. Níái manùba cáli icuèrinánáica napéliapíná nacái áibanái cáli icuèrinánái íipunita.

Yá nàuwichàapínaca uláicái níái wenàiwicaca, máapicái nacái, cáli icusúapínacawa nacái madécaná cáli finatabàa. ⁸Quéwa yéenátàacáwa yái yùuwichàacáisi wenàiwicanái yùuwichèeripínaca macáita cháí èeri irícu.

⁹Néese, yá náibàapínacuéca pía nàuwichàidacaténácué pía, nanúapínacué pía nacái. Báawapínacué naicáca pía macáita níái èeri mìnánáica nuípidená ìwalíisená. ¹⁰Néenialí èeri, madécaná wenàiwica imàacapíná yeebáidaca nùwali, nacháawàapíná níawáacawa, báawapíná nacái naicáyacacawa.

¹¹Yá nacái madécaná profeta cachiwéeyéi imusúapínacawa, yá nachíwáidapínaca madécaná wenàiwica.

¹²Néenialípiná, yá máiníca manùbaca níái wenàiwica imàníyeyéica madécaná báawéeri íiwitáaná. Iwalíise, yá batéwa macáita wenàiwica imàacapínaca cáinináca iicáyacacawa.

¹³Quéwa yái iidenièrica yùuwichàacáisi, yeebáidéerica Jesús báisíta, iwéréta báawéeri ichàbacawa, yácata Dios icuèripíná yùuwichàacáisi íícha.¹

¹⁴Yá nacái nacàlidapínaca macái èeri mìnánái irí yái tàacáisi cayábéerica, icàlidéerica ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, wenàiwicanái yáalíacaténá ìwali macáita. Néese, yásí èeri imáalàapínacawa.

¹⁵Iná péemiàacanáamicué iináwaná neemáca casaquèeri cuwèesica cháí Dios icapèe irícu, yái profeta Daniel icàlidéericaté ìwali, yácué píalíacawa. Yái iléerica ìwali, yá idéca yáalíaca íimáaná.”^m

¹⁶Néese néenialí èeri, níái íyeyéica Judea yàasu cáli finata, yá iwàwacutápináca naplacawa dúlinái chènuníyeyéi finatalé. ¹⁷Yái íyéerica icapèe ipùata finataléwa, càmita yáalimápiná yeedáca yàasu wawàsiwa icapèe irícuísewa, iwàwacutápiná ichúuliadaca ícaucawa. ¹⁸Yái yèepuníricawa méetàuculé icapèe ííchawa, càmita yáalimápiná yèepùaca icapèe néréwa yeedátaténá yèepùanáwa. ¹⁹Quéwa nàuwichàapínacawa manuísíwata níái inanái idèerícuíyeyéica néenialí èeri, nía nacái quìrasiyeyéica yéenibe. ²⁰Iná iwàwacutácué

pitàaníca Dios yáapicha ìwali ipíchaná yùuwichàacáisi yàanàacuéca pía unia-béepiré, ipíchaná nacái yàanàaca iricu yái èeri nayamáidacatáicawa.

²¹ “Néenialí èeripinácáiná yàanàa manuúri yùuwichàacáisi yái wenàiwic-nái yùuwichèeripináca. Yái yùuwichàacáisi càmfiricáwaca idé ichàbacawa cháí èeri iricu, Dios idàbaca idénáami yái èerica, néese idénáami, yá nacái canápináta càiri iicácanáwa yùuwichàacáisisca.

²² Quéwa cáininácáiná Dios iicáca yàasunái wenàiwicawa, yá maléenápiná-cata imànica yái yùuwichàacáisisca. Cáalapinácaalí imànicatani, yá néetá-pinácaawa canánama níatái wenàiwicawa.

²³ Iná néenialí èeri, áiba fimacaalí pirícué:

‘¡Píacué piicáca, yácata Cristo yái yàanàa cháí!’

Aibanái fimacaalí nacái pirícué,

‘Cristo idéca yàanàaca aléde!’

Picácué peebáida nalí, ²⁴ nàanàapinácáiná manùba níái cachìwéeyéi Cristoca, càita nacái profetanái cachìwéeyéi. Yá nacái namànipináca madé-caná níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica namèniadacaténá nayú wenàiwica. Càita nacái náalimáidapiná nachìwáidaca abènaméeyéi Dios yàasunái wenàiwica. ²⁵ Yácata idéerité nucàlidacuéca pirí ìwali quéecha yái, ipíchawái-seca ichàbacawa. Picácué piimáichani.

²⁶ Iná áiba fimacaalícué pirí:

‘¡Yácata Cristo, yái idé yàanàaca máisawaliré, piacué piicácani!’ Picácué píawa néréwa.

Aibanái fimacaalícué nacái pirí:

‘¡Cristoca, yái idé yàanàaca abéeri capli iriculé!’ Picácué peebáida nalí.

²⁷ Iná yàasu èeripiná nàanàaca, núa asiali Dios néeséerica, macái èeri mìnánái iicápiná núa càide iyúwa waicácaalí énu icànaca mèlumèluwaca, sísisàade èeri imusúacatáiseccawa àta yàanàacataléta aléde èeri iwàlùacatalé-cawa.ⁿ ²⁸ Càide iyúwa macái wenàiwica yáalíanáwa. Waicácaalí madécaná wáchulinái ìwacácaawa abécatalé, yá wáalíaca chèecáisimi iriacawa néré. Iná càipináta nacái ichàbacawa nàanàapinácaalí àniawa. Macái wenàiwicapináta yáalíawa nùwali.”^o

Yàanàapinácaalí àniawa yái asiali Dios néeséerica

(Mr. 13.24-37; Lc. 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ “Néese idéca nacáita ichàbacawa yái yùuwichàacáisi manuúrica:

‘Yá catáca úái èerica,

yá nacái càmita ucàna quirínama úái quéeerica,

níái dùlupùtanáica, yá nacaláapinácawa chènunfise.

Yá nacái nacusúapinácawa macáita níái iyéeyéica chènuniré.’

³⁰ Néese néenialí èeri, yá asáipináca naicáca nùasu yéenáiwánási chèn-unibàa nàanàapinácaalí àniawa, núa asiali Dios néeséerica. Yá naicá-pináca nùacawa néese acaléenái yèewi, nuchàini icamaláaná yáapichawa. Néese, yá náicháanipináca nacalùniwa macáita níái èeri mìnánáica. ³¹ Yá

nubànùapínáca nùasu ángelnáíwa napùliacaténá cachàini trompeta, nàwa-cáidacaténá macáita níái nùasunái wenàiwicaca macái cáli fiwítáaná néese.

³² Péewáidacuéwa ìwali cayába yái àicu higuera: Piicácaalícué éemica ibáiná imusúacawa yàana ìwalísewa, yá pálíacuéca mawiénica yái camuíca.

³³ Càita nacái, piicácaalícué nachàbacawa macáita níái càiyéi wawàsináica númúericuécá pírí ìwali, yá pálíapínácuéca mawiénica nùanàaca àniawa.

³⁴ Báisítacué núumaca pírí: Càipínáca ichàbacawa macáita ipíchawáiseca néetácawa macáita níái wenàiwica iyéeyéica néenialí. ³⁵ Yái èerica macáita, yá nacái cálica, namáalàapínacawa macáita. Quéwa yái nutàacáica, càmfírira imáalàapínáwa, iyéeripíná càiripínáta.

³⁶ Quéwa canácata yáaliériwa ìwali yái horaca, èeri nacái, yái nùanèeripínáca irícu, éwita ángelnáipíná yáaliáwa. Abéerita Núanirica yái yáaliáwa ìwali.”

³⁷ “Quéwa yàasu èeri nùanàaca, núa asíali Dios néeseérica, yá càipínáca nàyaca níái wenàiwicaca iyúwaté Noé yàasu èerité. ³⁸ Néenialí èerité, ipíchawáiseté manuúri úni yéesacái yàanàaca nía, nayáacaté nayáacaléwa matuíbanáita, nàiracaté nacái ìiracalési, needácaté nacái nàacawéetúawa, namàacacaté nacái néeninamata nàacawéetúawa iwérétaté Noé iwàlúacawa arca irículé. ³⁹ Yá càmitaté náaliáwa ìwali yái wawàsi ichàbéericatéwa iyaca nalí iwérétaté úni yéesacái yàanàaca nía. Yáté isawíadaca nía macáita. Iná càipínáta ichàbacawa àniawa, nùanàapínácaalí àniawa, núa asíali Dios néeseérica.

⁴⁰ Néenialí èeri, pucháiba asíanái fíibaidacaalí yèepunícawa manacúalibàa, yá Dios itépináca abéeri, abéeri nacái imàacapínáwa. ⁴¹ Càita nacái, pucháiba inanái imulúacaalí iyaca ituínási, yá Dios itépináca abéechúa, abéechúa nacái imàacapínáwa.

⁴² Iná ìwalíse, iwàwacutácué picùaca nùanàaca èeri imanùbacata, càmi-cáinácué pálíawa chácaalínápinácaalí nùanàa, núa, Píiwacalícuéca.

⁴³ Péemiácué abéeri wawàsi ìwali: Abéeri capíi fíiwacalíná yáaliácaalí catá idècuni, abéeri cayéedèeri yàanàapíná iyéedúacatani, yá icùacatani ipíchaná iyéedúaca yàasuta. ⁴⁴ Iná ìwalíse, iwàwacutácué nacái picùacani èeri imanù-baca, càmicáinácué pálíawa càinácaalí hora yái yàanàapíná yái asíali Dios néeseérica.”

Níái fíibaidéeyéica nalí

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ “Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa yái asíali fíiwacali ichùullerica icùaca icapèe, nía nacái yàasunái wenàiwicaca iyéeyéica néeni, yàacaténá nacái nayáa èeri imanùbaca, yái hora iwàwacutácatáica nayáaca. ⁴⁶ Yá casfímáipínáca yái asíalica fíiwacali yàanàacaalí ìwali, imànífiri iyaca càide iyúwa ichùullaná imànica.

⁴⁷ Báisítacué núumaca pírí: Yái fíibaidéerica cayába fíiwacali iríwa, imàacapínáca icùaca yàasu wawàsi macáita. ⁴⁸ Quéwa yácaalíni báawéerica fíiwítáise, wáimacáita, yá fimapínáca iríwata: ‘Yái nuíwacalica yèeriwa déeculé idècuniéripínáwa.’ ⁴⁹ Yá idàbaca inúadáidaca níái yàacawéeyéinácawa. Yá yàaca iyáaca iyáacaléwa, fíiraca nacái náapicha níái icàmaníca. ⁵⁰ Yá fíiwacali yàanàapínáca irícu yái èeri, càmicatáica icùa fíiwacaliwa, irícu nacái

horaquúi, càmicatáica yàasu wenàiwica icùapíná yàanàaca, ⁵¹yá yùuwichàidapínàcani manuísíwata iyúwa nàuwichàidáanà níái ichiwáidéeyéica íiwacaliwa. Yá íícháanípínáca ííwítáisewa, yaamíapínáca nacái iyéiwa casànwáaca néré, yùuwichàacáináwa cáíwinama.”

Jesús yéewáidaca nàwali níái diez mànacanáica

25 ¹“Néenialí èeri, yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càipínáca íicacánáwa ichàbacawa yái wawàsica càide iyúwaté ichàbáanáwa nalí níái diez mànacanái, càimíyécáwaca íimá asiali yáapicha. Idécanáamité catáca, yá needácaté nàasu lámparawa, ituníná aceite yáapichawa, yá namusúacaté náipunitáidaca yái icásèeripínácawa.”

²Níái néená cinco mànacanáica máiwítáiséeyéi, nía nacái áibanái cincoca, níasí cáalfacíyéi. ³Níái cinco mànacanái máiwítáiséeyéica natéca nacái nàasu lámparawa, quéwa càmita naté ituníná ipùalé, áiba quiríta.

⁴Quéwa níái cáalfacíyéica, natécaté nalíwa ituníná áiba yàalusi irícu mée-tàucuta nàasu lámpara íichawa.

⁵Quéwa idècuniacáinátéwa yái asiali icásèeripínácawa, yá cadàpulecaté macáita níái mànacanáica, yá naimácaté.

⁶Iná bamuchúami catá, yá néemíacaté áibanái isàna imáidaca:

‘Yàacawa néese yái icásèeripínácawa! ¡Pimusúacué píipunitáidacani!’

⁷Néese, yá nacawàacawa macáita níái mànacanáica, yá nachùnìaca nacái nàasu lámparanáíwa. ⁸Níái mànacanái máiwítáiséeyéica, yá náimaca nalí níái cáalfacíyéica:

‘Placué wàasu yéená yái plasu lámpara itunícawa, wàasu lámparanái ituní imáalàacáináwa wáicha, yá nacái nachàcaca nàacawa wáicha.’

⁹Yá cáalfacíyéi íimacaté nalí:

‘Càmita. Ipíchaná imáalàacawa nacái wáicha abédanamata, cayábacué placa piwèniaca pírfwani aléde nawéndataléca aceite.’

¹⁰Quéwa idècunitàacá nàaca nawèniaca ituníná, yá yàanàaca yái icásèeripínácawa. Yá níacata iwàlùawa yáapicha nacásàacatalépináwa, níái idéeyéicaté màulenáca. Yá ibàliacaté capíi inùma.

¹¹Néese idénáami, yá nàanàacaté àtata níái áibanái mànacanáica, yá náimaté namáidaca:

‘¡Wáiwacali, Wáiwacali, placùa walí capíi inùma!’

¹²Yá yeebácaté nasàna:

‘Báisítacué núumaca píri: Càmitacué núalfawa píwali.’”^q

¹³Yá Jesús íimacaté nalí:

“Píicacué matuíbanái píyaca, càmicáinácué píalfawa càinácaalí hora, èeri nacái, nùanàapíná núa asiali Dios néeséerica.”

Manuí piwàwa nuwéré èeri imanùbacata

¹⁴Jesús yéewáidacaté nía áiba ííwítáaná iyú, íimacaté nalí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càipínàcanide iyúwa yái abéeri asiali yèericawa déeculé. Ipíchaca yàacawa, yá imáidaca yàasunái wenàiwicawa imàacacaténá nacáapi irícu ípalátaniwa náibaidacaténá iyú.

¹⁵ Abéeri irí yàa cinco mil palata ituíná, áiba irí yàa pucháiba mil, namáalàid-
dàaná irí yàa mil palata ituíná. Yàacaté nálí palata ituíná càide iyúwa ima-
nuíca náalimá náibaidaca iyú náalimáwanama. Néese, yá yàacatéwa náicha
déeculé. ¹⁶ Yáí fiwacali yèerica irí cinco mil palata ituíná, yá fiibaidaca nayú,
yá yeedacaté nayú áibanái cinco mil napùalé. ¹⁷ Càita nacái yáí yeedéerica
pucháiba mil palata ituíná, yeedácata nacái napùalé pucháiba mil. ¹⁸ Quéwa
yáí yeedéericaté mil palata ituíná, yá fíccaté nàalu cáli iriculé, yá ibàliacaté
nái fiwacali yàasu palata ituínácawa.

¹⁹ Néese déecu idénáami, yá náiwacali yàanàacaté àniawa. Yá imáidacaté
yàataléwa nía ichùniacaténá náapicha wawàsi palata iwali. ²⁰ Yá idàbacaté
yàacawa yàatalé yáí yèericaté irí cinco mil palata ituíná. Yá yèepùadacaté
fiwacali iríwa nái cinco mil palata ituíná, náapicha nái áibanái cinco mil
icáanèyèica nayú. Yá fimacaté fiwacali iríwa:

‘Nuíwacali, piacaté nulí cinco mil palata ituíná, quéwa idé nuedáca pírí
áibanái cinco mil palata ituíná napùalé.’

²¹ Yá fiwacali fimaca irí:

‘¡Cayábacani! Pía cayábéeri fiwítáise nàasu wenàiwicaca, yáaliméeri
nacái imànica càide iyúwa nuwàwáaná. Iná píalimácáiná pimànica càide
iyúwa nuwàwáaná achúméeri wawàsi yáapicha, siùcade, numàacapíná
picùaca madécaná wawàsi. Iná piwàlùawa, piyanídacaténá píiwacali yáa-
pichawa.’

²² Néese, yá nacái yàanàacaté yàatalé yáí yèericaté irí pucháiba mil palata
ituíná. Yá nacái yèepùadacaté fiwacali iríwa pucháiba mil palata ituíná icáa-
nèyèica nayú, yá fimacaté:

‘Nuíwacali, piacaté nulí pucháiba mil palata ituíná. Idéca nucáanàaca pírí
áibanái pucháiba mil palata ituíná napùalé.’

²³ Yá fiwacali fimacaté irí:

‘¡Cayábacani! Pía cayábéeri fiwítáise nàasu wenàiwicaca. Yá nacái pía-
limáca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná. Iná píalimácáiná picùaca cayába
yáí achúméeri wawàsi nuèricaté pírí, siùcade, yá numàacapínáca picùaca
manúri wawàsica quiríta. Iná piwàlùawa, piyanídacaténá píiwacali yáa-
pichawa.’

²⁴ Néese, yá yàanàacaté nacái yáí yèericaté irí mil palata ituíná.

Yá fimacaté:

‘Nuíwacali, núalíaca cachàinírica yàasu wawàsi pía, peedácáiná píríwa
yàacàsi aléde càmicataléca pibàna. Yá nacái piwacáida píríwa yàacàsi aléde
càmicataléca píibaida. ²⁵ Iná iwálíise, yá cáalucaté nuicáca pía. Yá nacái
nùacaté nubàliaca nái piasu palata ituínáca cáli yèewiré. Níaca piasu
palata ituíná, nái nuèpùada pírí nía macáita.’

²⁶ Yá fiwacali fimacaté irí:

‘Pía nàasu wenàiwica báawéeri fiwítáise, ínufri nacái fiibaidaca, éwita
píalíaca cachàinírica fiwítáise núa, càicáaníta, càmita píibaida cayába
nulí. ²⁷ ¿Cáná càmita pité nupalátani ituíná nálí nái icuèyèica palata ica-
pèená iricu?’ Yá nèepùadaca nulí néese níatái nàasu palata ituínáca, yá
nacái icáanèeripínáca nulíta.’

²⁸ Néese, yá náiwacali fimacaté yàasunái wenàiwica íríwa:

‘¡Peedácué fícha níái mil palata ituíná! Yácué piaca írí nía, yái idènièrica diez mil palata ituíná. ²⁹Iná cawinácaalí fíbaida cayába iyú yái nuèrica írí, yá nùpináca írí ipùalé quéwanáta, idèniacaténá ichàbáanáwa. Quéwa yái càmírica fíbaida cayába, canápinácata yàasu. Idèniacaalí achúmèeri wawàsi, needápináta nacái fíchani macáita. ³⁰Yái nùasu wenàiwica canápinéerica, piucacuèni bàacháwalé catácataléca, nérécacaténá fícháa fiwítáisewa, casànapíná iyéi néré, yùuwichàacáináwa cáiwina. ’”^s

Asiali Dios néeséeri yùuwichàidapináca níái èeri mìnánáica

³¹ “Néese fimacaté: Nùanàpinácaalí àniawa, núa asiali Dios néeséerica, nuchàini icamaláná yèewiwa, macáita nùasu ángelnái yáapichawa, yá núa-nùapináca nùalubái finatawa nuchùuliacaténá. ³²Yá nàwacáidapináca yàatalé macáita níái èeri mìnánáica. Néese, yá iseríapináca náichawáacawa nía, càide iyúwa cuwèesi icuèriná iseríacaalí ovejanái, cabranái fícha. ³³Yá imàacapináca ovejanái yéewápu néesemáwa, níái cabranáica imàacapináca nía apáu néesema.’

³⁴ Néese, yá rey fimapináca nalí níái yéewápu néeséeyéica:

‘Aqualécué, piacué idéeyéica Núaniri imànica írí cayábèeri. Piyacué cháí Núaniri icuàcatáica yàasunái wenàiwicawa, idéericaté imànica pírpínácué, ipíchawáiseté imànica yá èeriquéi. ³⁵Bàaluité máapicaalíté núa, yá piacatécué nuyáa. Macàlacaalíté nuwàwa, piatécué nuira úni. Nuèpunícaalítéwa áibàalé nùasu cáli fíchawa, yá peedácatécué núa piataléwa. ³⁶Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cáláicacaalíté núa, piatécué piyúudàaca núa. Náucaalíté núa presunái icapèe iriculé, pianàatécué pipáchiaca núa.’

³⁷ Néese, yá náimapináca níái cayábéeyéica fiwítáise:

‘Wáiwacali, ¿Chácaalínáté waicá máapica pía, yá wàacaté piyáa? ¿Chácaalínáté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca pìira úni? ³⁸¿Càicaalínáté pèepuníwa áiba cálré, yáté weedáca pía wàataléwa? ¿Alénáté nacái wàa píri pibàlepiná? ³⁹¿Càicaalínáté cáuláica waicáca pía, yáté wàaca wayúudàaca pía? ¿Càicaalínáté piya presunái icapèe iriculé, yáté wàaca wapáchiaca pía?’

⁴⁰ Yá Rey, fimapináca yeebáca nasàna:

‘Báisíta núumacuéca píri, yái cayábèeri pimàníricuécá nalí níái nuénánái, abénaméeyéi iyúunáidéeyéica canáca iwèni, yá nulícata yái càicué pimànicani.’

⁴¹ Néese, yá fimapináca nalí, níái apáu néeséeyéica:

‘Piacuéwa nuícha, piacué báawéeyéica fiwítáise. Piacuéwa nuícha aléde quichái iriculé, yái càmírica ichàcawa, Núaniri imàníricatè Camèniadacáiri írípíná yàasu ángelnái yáapichawa. ⁴²Máapicaalíté núa, càmítaté piacué nuyáapíná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmítaté piacué nuira úni. ⁴³Nuèpunícaalítéwa áiba cálré, càmítaté peedácué núa piataléwa. Canácaalíté nubàle, càmítaté piacué nubàlepiná. Cáláicacaalíté núa, càmítaté piicácué nupùalé. Presocaalíté núa, càmítaté piacué pipáchiaca núa.’

^s 25.30 Iimáaná: Bàacháwalé catèeri iriculé, judionái iwàwáaná fimaca, quichái iriculé. Mt. 8.12; 22.13; Lc. 13.28. ^t 25.33 Aléde Israel yàasu cáli néré, níái icuèyéica cuwèesínái èeriapi, nèepunídaca abécátáita níái ovejanáica, cabranái yáapicha.

⁴⁴Néese, yá nacái náimapináca irí:

‘Wáiwacali, ¿Chácaalínáté waicá máapica pía, macàlaté nacái piwàwa, cáu-láicaté nacái pía? ¿Chácaalínáté pianàa wàatalé áiba cáli néese, yá càmítaté waicá pipùalé? ¿Chácaalínáté waicá pìyaca presunái icapèe iriculé? ¿Chá-caalínáté waicá canáca pibàle? ¿Chácaalínáté càmíta wayúudàa pía?’

⁴⁵Yá núumapináca nalí:

‘Báisítacué núumaca pírí, càmícáinacué pimàni cayábéeri nalí, níai nuénánai càmíyéica cáimacái iicácawa áibanái fícha, yácué nacái càmíta pimànita nulíni.’

⁴⁶Iná níai wenàiwica báawéeyéica íiwitáise nàuwichàapináca càiripináta quichái iriculé. Quéwa níai íyeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yàapináca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa.”

Nacutáca wawàsi náibàanápíná Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 ¹Néese Jesús idécaalíté icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá fimacaté yéewáidacalénai iríwa:

²“Píacué yáaliyéiwa, pucháiba èerita iwàwacutáwa nàwacáténáwa Pascua” iricu. Núa asiali Dios néeséerica, yá nèepùadapináca núa nùuwide-nái iríwa, natàtàcaténá núa cruz iwali.

³Iná néenialí èerité, yá sacerdotenái íiwacanánai iwacáidacatéwa, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley, náapicha níai israelnái íiwitápu béeyéica, Caifás icapèe néré, yái sacerdotenái íiwacalica. ⁴Yá natàanícáté náapichawáaca Jesús iwali, cànápínacaalíté yéewáaná náibàacani chìwái iyú, nanúacáténani. ⁵Quéwa, yá náimacaté nalíwáacawa:

Càmíta yéewa wáibàaca Jesús yaalí yái nàwacáidacatáicawa, ipíchaná calúaca wáapicha níai wenàiwicaca, ipícha nacái nanúayacacawa iwálíise yàcalé iricu, waculáléta.”

Abéechúa inanái yùucua pumènfiri Jesús iwali

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Idècunitàacá Jesús iyacaté Betania iyacàlená iricu, Simón icapèe iricu, yái cacháunéerimicatéca iwálíise quéecha, ⁷yá ùanàacaté Jesús yàatalé abéechúa inanái, icáapíchúa abéeri yàalusi, namàníirica fba bàsabàséeri iyú, cawènfiri pumènfiri yàaluca. Yá ùucùacatèni Jesús íiwita iwali idècunitàacá yáawina-caté iyáaca mesa iwéré. ⁸Yéewáidacalénai, iicácaalíté yái càiricaté umànica, yá calúacaté nía, yá náimacaté:

“Máiníta úucaca mawènta yái pumènfiri cawènfirimica. ⁹Cayábaté cáminá wawèndaca cawènitani, wayúudàacaténá iwèninámi iyú níatái catúulécaneé-yéica.”

¹⁰Quéwa Jesús yéemìacaté nasàna, yá fimacaté nalí:

“Picácué pisèiwica ulí wawàsi úai inanáica. Cayábéeri wawàsica yái càì idé umànica nulí. ¹¹Níai catúulécaneéyéica, èeri icáalacapináta nàyacuéca

u 26.2 Pascua: Yái fiesta judionái iwacáidacatáicawa, nàwàwalicaténá yái Dios imusúacaalíté nía Egipto yàasu cáli fícha ichàini iyúwa. Néenialíté, nanúa oveja náalimáwanama, napusúacaténá nacapèe inùmawa fíranámi iyú, ipíchaná yéetácáisi inúaca néenibe, níai idàbéeyéicaté asáica.

piápicha, piiquéeyéipínacué ipùalé. Quéwa núa, càmita nùypínacué piápicha déecu èeriwa. ¹²Yái càináca ùucùaca nùwali pumèníri íimáaná, uchùniaca ùyaca núa ipíchawáiseca nabàliaca núa càliculì iriculé.

¹³Báisíta núumacuéca pirí: Alénacaalíta nacàlida yái tàacáisi cayábéerica cháí èeri iricu, càita nacái nacàlidapínaca uináwaná ìwali ìwalíse yái càirica umànica nulí.”

Judas icutáca wawàsi yèepùadánápiná Jesús yùuwidenái iríwa

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Néese abéeri wéenata, wía docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacalénáica, yái ípidenéerica Judas Iscariote, yá yàacaté itàaníca sacerdotenái íiwacanánái yáapicha.

¹⁵Yá íimacaté nalí:

“¿Càinápiná imanùbaca palata ituíná piacué nulí nuèpùadacaalícué pirí Jesús?”

Néese, yá abédanamacaté nawàwa nàanápinaté irí treinta namanùbaca palata ituíná. Yá nàacaté irí nía. ¹⁶Yá, néese idénáamicata, Judas yèepunité icutáidaca wawàsi yèepùadánápinaté nalí Jesús.

Jesús iyáa iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷Nàwacáidacaalítéwa yái nayáacatáica pan màlisiquéeri, idàbáanéeri èeri iricu, yá nàacatéwa Jesús yàatalé níai yéewáidacalénáica, nasutácaténá néemiawani, náimacaté irí:

“Siùca èeri, ¿alénápiná piwàwa wamànica yái yàacàsi wayéeripínaca?”

¹⁸Yá Jesús íimacaté nalí:

“Piacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé abéeri asiali icapèe néré, yá píimacuéca irí: ‘Càica íimaca yái yéewáidéerica wía: Mesúnamáita nuétápiná-cawa. Iná nuwàwa nuyáaca nuéwáidacalénái yáapichawa picapèe iricu, yái yàacàsi wayéerica Pascua yaalí.’ ”

¹⁹Yá Jesús yéewáidacalénái imànicaté càide iyúwaté ichùulianá nía. Yá namànicaté néré yái yàacàsica nayáacaténáni, Pascua yàasu èericáiná nalí.

²⁰Idécánáamité catáca, yá Jesús yàanàacaté néré, yá iyamáacaté yáawinacawa mesa iwéré náapicha níai doce yéewáidacalénáica. ²¹Idècunitàacá nayáaca, yá íimacaté nalí:

“Báisítacué núumaca pirí: Abéeri péenápinacué yèepùada núa nùuwidenái iríwa.”

²²Yá máinícaté achúmaca nawàwa, yá nasutácaté néemiawani náalimáwawama:

“Nuíwacali, ¿Núasicani?”

²³Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yái wenàiwica yèepùadéeripínaca núa nùuwidenái iríwa, yátái idéerica yáapùadaca yàasu paniwa nuquírápiali iriculé nuyéerica nùyaca iricu.

²⁴Càica Dios itàacái íimaca: ‘Núa asiali Dios néeséerica, báisíta iwàwacutápiná nuétácawa. Quéwa yái yèepùadéerica núa, Dios yùuwichàidéeripiná manuísíwata. ¡Cayábaté cáminá càmita asáitani!’ ”v

²⁵ Néese yáí Judas yèèpùadéeripinácaté Jesús, yá isutácaté yéemíawa, ímacaté:

“Pía yéewáidéerica wía, ¿Núasica?”

Yá Jesús ímacaté írí:

“Báísita, càicani iyúwa píimáaná.”

²⁶ Idècunitàacá nayáacaté, yá Jesús yeedáca pan, yá yàacaté Dios írí cayábéeri. Néese, yá isupáidacaté pan, yá iwacùacaté yéewáidacalénái írìwani, yá ímacaté nalí:

“Yácata nuiná yái, peedácuéni, piyáacuéni.”

²⁷ Néese, yá yeedácaté úái bacàa, uva ituní yàaluca,^w yá yàacaté cayábéeri Dios írí. Néese, yá ichàbáidacaté úa yéewáidacalénái írìwa, yá ímacaté nalí:

“Píiracué ullicúse macáita. ²⁸ Yácata nuíraná yái, Dios imànírica iwalíse wàlisài wawàsi pipíchacué, imusuéripinácawa nuícha madécaná wenàiwica iwalíná, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íícha.

²⁹ Siúcade, núumacué pírí: Càmita nuìrapiná píapichacué quirínama yái uva ituníca iwéréta wàanàayacacawa abécatalé àniawa áiba èeri, aléde Núaniri icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Yásí nuìrapináca píapichacué àniawa yái wàlisài uva ituníca áiba wawàsi yaalíta.”

³⁰ Néese idécanáamité nacántàaca abéeri canción salmos írìcu,^x yá nàacatéwa dúli Olivos ífinalé.

Jesús icàlidaca yái Pedro ibàanápínáca iínáwaná

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³¹ Néese idécanáamité nàanàaca dúli Olivos ífinalé, yá Jesús ímacaté nalí:

“Siùca catá, yá pimàacapínácuéca núa abéerita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná:

‘Núa Dios, numàacapíná áiba inúaca náicha yái ovejanái icuèrináca, yá nacàlàlìapínáca macáita níái ovejanáica.’^y

³² Quéwa idécanáami Dios icáucàida núa àniawa, yá nùapínáca pipíchálé-cué aléde Galilea néré.”

³³ Yá Pedro ímacaté írí:

“Ewita naplàcawa píícha macáita níái áibanái péewáidacaléca, quéwa núa, càmfírìta yáalimápiná imàacaca pía pírinámitawa.”

³⁴ Jesús ímacaté írí:

“Báísita núumaca pírí: Yáta catáquéi, ipíchawáisea cawámai itàaca, yá idépináca píbàaca nuínáwaná máisiba yàawiría.”

³⁵ Yá Pedro ímacaté:

“Iwàwacutápinácaalí nuétáca pípícha, quéwa núa, càmfírìta yáalimápiná ibàaca piínáwaná.”

Yá nacái, càicata náimaca macáita níái yéewáidacalénáica.

^w 26.27 Copa: Bacàa Jesús iiríechúaté írìcu uva ituní yéewáidacalénái yáapichawa.

^x 26.30 Càminá nacántàaca Salmos 115-118 yééná, càide iyúwaté judionái íiwitáise imànica Pascua yaalí. ^y 26.31 Nanúapínáca yái icuèrica ovejanái. Iimáaná, Jesucristo itàanica iwalìwata, nanúanápínácani. Iná nacàlàlìapínáca níái yéewáidacalénáica, cáalucáiná nía.

Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa Getsemaní néeni

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Néese, yá Jesús yàanàacaté yéewáidacalénái yáapichawa Getsemaní néré. Yá íimacaté nali:

“Chátacué piyamáawa idècunitàacá nùaca nutàaníca Núaniri yáapichawa aléde.”

³⁷ Yá itecaté yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháibana: Jacobo, Juan nacái. Yá idàbacaté achúmaca iwàwa, yùuwichàacatéwa nacái iwàwalicúsewa manuísíwata.

³⁸ Yá íimacaté nali:

“Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama, yá nuwàwaca nacáica nuétacawa. Iná chátacué piyamáawa. Quéwa picacué pialimá piimáca.”

³⁹ Yá Jesús yàacatéwa náicha déeculé quiríta. Yá nérécaté, yáawíada yáawawa cáli iwéré, yá itàanícaté Yáaniri yáapichawa, íimacaté:

“Pía Núanirica, yéewacaalí, pimànica áiba wawàsi càmicaténá nuchàbawa yéewibàa yái yùuwichàacáisica. Quéwa picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, pimàni càitáde iyúwa piwàwáaná.”

⁴⁰ Néese, yá Jesús yèepùacatéwa nàatalé níai yéewáidacalénáicawa. Yá iicacaté naimáca naliacawa.

Yá íimacaté Pedro irí:

“Càmitacué pialimáta cáuca pía núapicha, éwita abéeri horapiná.

⁴¹ Picacué máiní piimáca matufbanáita. Pitàanícué Dios yáapicha ipíchanacué Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwa pía. Báisíta idécué màulenáca pía, piwàwacáinacué pimànica yái núuméericuéca pírí iwali. Quéwa máiní machawàacaca yái piinacuéca.”

⁴² Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha àniawa yàacaténá itàaníca Yáaniri yáapichawa, yá íimacaté:

“Núaniri, canácaalí yéewáaná peedáca núa fícha yái yùuwichàacáisica, yá iwàwacutáca nuchàbacawa yéewibàa càide iyúwa piwàwáaná.”

⁴³ Néese, yá Jesús yèepùacaté yéewáidacalénái yàataléwa àniawa. Yá iicacaté naimáca naliacawa abéta àniawa, máinícaínaté irénica natuí báawanama nadàpulewa. ⁴⁴ Yá Jesús yàacatéwa náicha àniawa itàanícaténá Yáaniri yáapichawa àniawa, máisiba yàawiríapiná, quéwa yáta tàacáisica mamáalàcata.

⁴⁵ Néese, yá Jesús yèepùacaté yéewáidacalénái yàataléwa àniawa, yá íimacaté nali:

“¿Mamáalàacatacué piimáca matufbanáita? Idéca nùasu hora yàanàaca, núa asiali Dios néeseérica, nèepùadacaténá núa cabáyawanéeyéi icáapi iriculé. ⁴⁶ Picawàacuéwa. Wàacuéwa. Idéca mawiénica yàacawa néese yái yèepùadéeripiná núa.”

Náibàacaté natéwa Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàaníca iyaca, yá Judas yàanàacaté nàatalé, néenáca níai doce yéewáidacalénáica. Yàanàidacaté yáapichawa madécaná wenàiwica cacáapisèeyéi, machete yáapicha, àicu nacái, sacerdotenái íiwacanánái

ichùulièyéi, náapicha níái béeyéi, yàcalé mìnánái íiwitápunáica. ⁴⁸ Yái Judas yèpùadéeripínacaté Jesús, yá idécaté imàacaca nalí abéeri yéénáiwánási, fimacaalíté nalí:

“Yái asíali nusùsuèrica inànii ìwali, yácata Jesús yáara. Yátacué iwàwacutáca píibàacani.”

⁴⁹ Yáta Judas yàacatéwa machacànita Jesús yàatalé, yá fimacaté irí:

“¡Pía yéewáidéerica wía, catáca walí!” Yáta isùsùaca inànii ìwali.

⁵⁰ Yá Jesús fimacaté irí:

“Pía nùacawéeriná, pimàni caquialéta yái wawàsi pìanèerica pimànica.”

Yáta nàacatéwa Jesús yàatalé, yáté náibàacani níái yàanèeyéica Judas yáapicha.

⁵¹ Yáta abéeri néená iwataaca imachetaniwa, níái yèpuníiyéicawa Jesús yáapicha, yáta iwichùaca abéechúa yùuwi yái sacerdotenái íiwitápu yàasu wenàiwicaca.

⁵² Yá Jesús fimacaté irí:

“Píiyàa yàalu iriculéwa yái pimachetenicawa. Macáita níái inuéyéica machete iyú, machete iyúpináta nacái néetáwa. ⁵³ Càmicáiná pialíawata, nuwàwacaalí áiba iyúudàaca núata, yáta nutàanica Núaniri Dios yáapichawata, mesúnamáipínáta ibànùaca nulí setenta y dos mil ángelnáita. ⁵⁴ Quéwa càicaalí numànicata, yá càmita ichàbawa càitáde iyúwaté Dios itàacái fimáaná.”

⁵⁵ Yá néenialícata Jesús fimaté nalí níái wenàiwicaca:

“Néeni. ¿Cánacué pìanàa nùatalé machete yáapicha, àicu yáapicha nacái, piyúunáidacáinácué abéeri cayéedèeri núa? Eeri imanùbacata núawinacaté nuéwáidacuéa píapicha Dios icapèe irícu, yáté càmita píibàacué núa néré. ⁵⁶ Quéwa yéewa ichàbacawa macáita yái wawàsica, yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profetanái fimáaná nùwali bàaluité.”

Néese, yáté naplàcawa íicha macáita níái yéewáidacalénáica, yáté namàacacani irínámitawa.

Jesús ibàlùacawa náiwitápunái íipunita, níái ichùulièyéipínáca nanúacani

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55,63-71; Jn. 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Néese níái fìbèeyéicaté Jesús, yáté natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdotenái íiwacalica, nàwacácatalécawa níái yéewáidéeyéica ley ìwali, nía nacái israelitanái íiwitápunái béeyéica. ⁵⁸ Yá Pedro yàacatéwa Jesús yáami ibàacanèeri iyú, déecuìseta náicha, càita iwàlùacatéwa Caifás icapèe ibàacháwalená iriculé. Yá néenicata, iyamáa yáawinacawa náapicha níái úwínáica iicácaténá càinácaalí wawàsi ichàbacawa Jesús irí.

⁵⁹ Níái sacerdotenái íiwacanánáica, níái nacái israelnái íiwitápunái béeyéica, macáita nacutáidacaté abéeri chìwái yéewéeripínaté nachùuliaca nanúaca iwalíse Jesús. ⁶⁰ Quéwa canácata nàanèerité ìwali chìwáica, éwita madécaná asianái yàanàacaté imànica ichìwawa néré ìwali, càmitaté abédanama yái tàacáisi nacàlidéerica.

Quéwa déecu idénáami, yáté nàanàaca néré pucháiba asianái icàlidéeyéipíná ichìwawa Jesús ìwali, ⁶¹ yá náimacaté:

“Yá asíaliquéi, càirité fimacade:

‘Núalimáca numáalàidaca yái Dios icapèe manuíríca. Quéwa máisiba èeri irìcuta, yá núalimápináca numànicani abéta àniawa.’”⁶²

⁶² Yá sacerdotenái íiwacali imichàaca ibàlùacawa, yá fímacaté Jesús irí:

“¿Cáná càmíta peebá nasàna? ¿Càiná pímíaca ìwali yái càináca nacháa-wàaca piináwaná ìwali níái asíanáica?” ⁶³ Quéwa masànata náicha Jesús. Yá sacerdotenái íiwacali fímacaté irí:

“Nuchùulla pia ípídená ìwali yái Dios iyéerica càiripínáta. Picàlida walí pìwaliwa báisíta. ¿Píata Mesías, Dios Íirica?”

⁶⁴ Yá Jesús fímacaté irí:

“Báisíta, càicatáni càide iyúwa pímáaná. Quéwa núumacué pirí nacái: Siùca èeri, wapíchaléwa nacái, piicápinácué yáawinacawa Dios yéewápu néeseema yái asíalí Dios néeséerica cachàiníri canánama fícha. Yá nacái piicápinácuéca iricùacawa chènuníise àniawa acalée yèewi.”

⁶⁵ Néese, yáta sacerdotenái íiwacali icacánáca ibàlewa yáasáidacaténá calúacani, yá fímacaté:

“¿Idéca pitàaníca báawanama Wacuèriná ípídená ìwali! Iná càmíta wawàwacutá quirínama áiba icàlidaca walí ìwali. Idécué péemíaca itàaníníá báawanama Dios ìwali. ⁶⁶ ¿Càinácué píináidacawa ìwali?”

Yá náimacaté níái wenàiwicaca:

“¿Báisíta cabáyawanácani, iwàwacutá yéetácawa!”

⁶⁷ Néese, yá abénaméeyéi yàapísáidacaté Jesús inàniacubàa. Aibanái inúa-áidaté icáapi iyúwani, áibanái icapèedáida inànli ìwali.

⁶⁸ Yá náimacaté irí:

“Báisícaalí Cristoca píá, picàlida walí, cawiná yái càì inúaca pìwali.”

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Néese idècunitàacá Pedro yáawinacawa bàacháwáise, yá abéechúa inanái yàacawa yàatalé íibaidéechúaca néeni, yá úumacaté irí:

“Píata, yái áiba yèepuníiricatéwa Jesús yáapícha yái Galilea néeséerica.”

⁷⁰ Yá Pedro íibàacaté iináwaná madécaná wenàiwica yáacúalícu, yá fímacaté:

“Càmíta núalíawa ìwali yái càirica pitàaníca nulí ìwali.”

⁷¹ Yá Pedro yàacatéwa capíi ibàacháwalená inúma néré. Yá nérécaté áiba inanái yèepùa iicàcani, úái íibaidéechúacaté néeni. Yá úumacaté nalí níái iyéeyéicaté néeni:

“Yáta áiba yèepuníirítéwa Jesús Nazaret néeséeri yáapícha yái.”

⁷² Quéwa Pedro yèepùaté ibàaca Jesús iináwaná àniawa, yá fímacaté Dios ípídená ìwali:

“¿Báisíta Dios, càmíta núalí ìwali yái asíalíquí!”

⁷³ Néese, déecu idénáamíta, yá nàacatéwa Pedro yàatalé níái áibanái yèepuníyéicatéwa néenibàa, yá náimacaté irí:

“Báisíta, càmíná píacata néená níái Jesús yéewáidacalénáica. Càica písaná pitàaníca iyúwa níái Galilea mìnánáica.”

z 26.61 Irícu versículoca yái, Jesucristo itàanáca ìwaliwata; càide iyúwa imichàanápínáwa yéetáními yèewíise, idéca idénáami yéetácawa.

⁷⁴ Yá Pedro ímacaté:

“Càmicaalí báisí yái nutàacáica, yá iwàwacutá Dios yùuwichàidaca núa,” yá ímacaté Dios ípidená ìwali: “¡Yá asìaliquéi, càmfírìta núaliáwa ìwali!”

Iná idéca nacáita càì ímaca, yáté cawámai itàaca. ⁷⁵ Néese, yá Pedro iwà-walicaté yái Jesús itàacáica, ímacaalíté írí:

“Ípìchawáiseca cawámai itàaca, yá idépináca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

Néese, yáté Pedro imusúacawa méetàuculé bàacháwa fícha. Yá nérécaté fícháani cachàini cáiwìnama.

Nèepùadacaté Jesús Pilato írí

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 ¹ Néese idécanáamité amaláca, macáita níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéi israelnái íiwitápunáica, nàwacátéwa natàanicaténá náapichawáaca Jesús ìwali, abédanamacaténá nawàwa ìwali yái nachùllianápinacaté nanúacani.^a ² Yá nadacùacaté natéwa Jesús, yá nèepùadacaténi Poncio Pilato írí, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli iwícaú.

Judas yéetácawa

³ Néese yái Judas yèepùadéericaté nalí Jesús, yáaliacaalíté nanúapinacani, yá achúmacaté imànica iwàwa. Yá yàacaté yèepùadaca níái treinta palata ituínáca, nalí níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái israelnái íiwitápu-nái béeyéica.

⁴ Yá ímacaté nalí:

“Idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí, nuèpùadacáinacué pírí yái mabáyawanéeri asialica.”

Yá náimacaté írí:

“¡Quéwa, canácata iwèni walí yái cabáyawanáanaca pía! ¡Piasu wawà-sicatéra!”

⁵ Néese, yá Judas yúucacaté níái palata ituínáca Dios icapèe iriculé, yá imusúacatéwa néese. Yá yàacaté isidùaca icanápiwa, yáté yéetácawa.

⁶ Néese, yá sacerdotenái íiwacanánái iwacáidacaté níái palata ituínáca. Yá náimacaté:

“Càmìta Dios yàasu ley imàaca wamàacaca níái càiyéi palata ituínáca, nèewiré níái palata nèeyéipinaca Dios írí, idécáiná wawèniaca nayú wenà- wica icáucami.”

⁷ Néese idécanáamité natàanica náapichawáaca ìwali, yá nawèniacaté nayú abéeri cáli ípidenéericaté “Cáli catùanáí imàníriná,” nabàliacatáipiná níái yéetéeyéica yàacawa Jerusalén ìyacàlená íricu, áiba cáli néeséeyéimica.

⁸ Néese yái cáli nawènièricaté, yá nàacaté ípidená “Íráibàa.” Ata siùcalé-namata càica ípidená.^b

a 27.1 Níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéi israelnái íiwitápunáica, nacutacaté wawàsi yéewéeripináté romanonái inúaca ìwalíise Jesús, níacáinatáté yéewéeyéi inúaca wenà-wica néenialí èeri. b 27.8 Íráibàa: Yái cálica nawènièrité nayú níái palata ituíná Judas yeedéeyéicaté quéecha Jesús icáuca iwèni. Néese Judas yéetácaalítéwa, yá nawèniacaté nayú yái cáli ípidenéerica íráibàa, nabàliacaténáté néeni Judas ichéecami, nía nacái yéetéeyéicawa áiba cáli néeséeyéica. Iná abéeri asiali icáuca iwèninámicaténí yái cálica. Hch. 1.19

⁹Yá càicata ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté, íma-caalfíté:

“Yá needácaté treinta palata ituíná,
 imanuícataíta Israel yàasu cáli mìnánáí imàacaca iwèni
 yái napáyaidáanápínáca abéeri asiali ícauca.

¹⁰ Yá nayúcaté nawènia yái cáli ípidenéerica cáli catùanái imànfiriná,
 càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulianáté numànica.”

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹Néese yái Jesús, yáté ibàlùacawa Pilato ípunita yái nacuèriná romano-sàirica. Yá isutácaté yéemiawa Jesús, ímacaté irí:

“¿Báísita, píacata yái judfónáí yàasu rey?”

Yá Jesús ímacaté irí:

“Báísita, càicani iyúwa píimáaná nulí.”

¹²Quéwa éwitaté sacerdote íiwacanánáí icháawàaca Jesús, náapicha níái béeyéí israelnáí íiwitápunáica, imànfínacátésa báawéeri wawàsica, càicáanítaté, càmita Jesús yeebá nasàna ìwalíse.

¹³Néese, yá Pilato isutácaté yéemiawani:

“¿Càmita péemia yái nacháawàanáca piináwaná madécanáwaca?”

¹⁴Quéwa, càmitaté Jesús yeebá isàna, éwita abéeri tàacáispiná. Yá ìwalíseca Pilato icalùadaté íicáca Jesús, càmicáináté yeebá isànata.

Náimaca Pilato irí, “Pitàtàacuéní cruz ìwali.”

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38–19.16)

¹⁵Péemiacué abéeri wawàsi: Camuí imanùbacata Pascua yaalí, yá nacuèriná Pilato, iwasàaca abéeri asiali presuúri yàcalé mìnánáí irí, càinacaalíta yái nawàwéerica iwasàaca nalí. ¹⁶Néenialí, nadènia abéeri asiali presunáí icapèe irícu, caináwanéeri ibáyawaná ìwalísewa ípidenáté Barrabás. ¹⁷Iná idécanáamité manùba wenàiwica ìwacáca, yá Pilato isutácaté yéemiawa nía:

“¿Chánácué piwàwéeri nuwasàaca pirí, Barrabásica, càmicaalí, yá yàcani ípidenéerica Jesús, nèerica nacáí ípidená Cristo?”

¹⁸Pilato isutácaté yéemiawa nía, yáalíacaté náudeni ìwalíseca yái càité nacháawàa irí Jesús.

¹⁹Idècunitàacá Pilato yáawinacawa cháí nacháawàacatáica wenàiwica, yá yàacawéetúa ichùulíacaté náimaca irí:

“Píca pímaní irí báawéeri wawàsica yái asiali mabáyawanéerica. Bàwina, catácáiná núamacaníní. Siùcade, yá nuínáidáanícawa ìwali abémáidata. Càmita yéewa matuúbanáica núa ìwalíse.”

²⁰Quéwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéí israelnáí íiwitápunáica, yá náiyàacaté wenàiwicanái irí tàacáisi, nachùulíacaténáté Pilato iwasàaca nalí Barrabás, yéewacaténá nanúaca Jesús. ²¹Yá Pilato yèepùacaté isutáca yéemia nía àniawa, ímacaté nalí:

“Néeni ¿Cháná asialiquéí piwàwéericuécá nuwasàaca pirí?”

Yá náimacaté irí:

“¡Yátái Barrabás!”

²² Yá Pilato ímacaté nalí:

“Néeni, ¿Càiná numànica Jesús, yái ípidenéerica Cristo?”

Yá náimacaté macáita:

“Pitàtàacuéni cruz ìwali.”

²³ Yá Pilato ímacaté nalí:

“Quéwa, yá asialiquéi, canéerita imànfiri báawéeri wawàsica.”

Yá namáidacaté cachàini quéwanáta, náimacaté:

“¿Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

²⁴ Yá Pilato iicacaté càmita wenàiwica imàni ichùuliaca quirínama, quéwanácáita nawàwaca namànica ípunita úuwicái yàcalé iricu. Yá ichùu-
liacaté natéca irí úni íibacaténa ícáapiwa naicá macáita. Yá ímacaté nalí:

“Núa, canéerita ibáyawaná yéetácaalíwa yái asiali mabáyawanéerica.
Píatacué cabáyawanéeyéipíná.”^c

²⁵ Néese, yá náimacaté macáita níai wenàiwicaca:

“Yéetácaalíwa yái asialica, yá wíacata cabáyawanápiná ìwalíise, wée-
nibenái nacái!”

²⁶ Néese, yá ichùuliacaté yàasu úwinái iwasàacaté nalí Barrabás. Yá ichùu-
liacaté nacapèedáidaca Jesús, yá yèpùadacaté nalíni, nàacaténáté natàtàa-
cani cruz ìwali.

²⁷ Yá yàasu úwinái itécaté Jesús Pilato icapèe ibàacháwalená iriculé ípide-
néerica pretorio. Yá nàwacáidacaté itéesebàa macáita níai áibanái úwinái
iyéeyéica néeni.^d ²⁸ Yá nawatàacaté Jesús ibàlemi, yá náiyàacaté ìwali áiba
bàlesita, quíiréeri cùlitunìwaca cáaléeri nacái. ²⁹ Yá nacái náiyàacaté íiwita
ìwali túfri icalipíacaná càide iyúwa corona. Yá nacái namàacacaté ícáapi iricu
abéechúa àicu yéewápu néeseema. Yá nabàlùacatéwa irí nàululì ipùata iyúwa,
naicáanica iquíniná. Yá náimacaté irí:

“¿Píya càiripináta, pía judíonái yàasu rey!”

³⁰ Yá nàapísáidáidacaténi, nanúadáidacaté nacái íiwita ìwali uyú úai àicu
namàaqueechúaca ícáapi iricu. ³¹ Néese idécanáamité, naicáanica iquíniná,
yá nawatàaca íicha yái bàlesi cáaléerica, yá yèpùa náiyàaca ìwali àniawa
yátái ibàleca. Yáté natécani nàacaténáté natàtàacani cruz ìwali.

Natàtàaca Jesús cruz ìwali

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Néese idécanáamité namusúacawa yàcalé íicha, yá náipunitacaté àyapu
iricubàa, abéeri asiali ípidenéeri Simón, Cirene iyacàlená néeseeri. Yá úwinái
ichùuliacaté itéca chàinisíiri iyú yái Jesús yàasu cruz natàèeripinacaté ìwalini.

³³ Iná nàanàacanáamité aléde ípidenácataléca Gólgota, ímáaná: “Náiwita
yáapimi yàalu,” ³⁴ yá nàacaté Jesús ìira uva ituní ípuíri nèewìadéeri ipì-
síiri wawàsi yèewisá. Quéwa idécanáamité yáalimáidaca iicáwa yéená, yáté
càmita yeebá íiraca quirínamani.

³⁵ Néese idécanáamité natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náucacaté íbanái cáli
iwéré náalimáwanama náalíacaténa càinápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi

^c 27.24 Yái Pilato íbáaná ícáapiwa, iwàwáaná ímaca: Pilato íináidacatéwa mabáyawanéerica
yái Jesús. Iná càmita iwàwa imànica náapicha càide iyúwa nawàwáaná, níai sacerdotenáica.

^d 27.27 Mr. 15.16.

yáapicha. [Yéewacaténáté ichàbacawa càide iyúwaté profeta ímáanáté bàaluité, ímacaalíté:

“Nawacùaca nàwaliwa yái nubàlemica, yá náucacaté íbanái cáli iwéré náalimáwanama náalíacaténá càinápínacaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáapicha.”] ³⁶ Yá nacái nayamáacaté náawinacawa néenita nacùacaténáni, ipíchanáté yéewáidacalénái iyéedùaca Jesús ichéecami.

³⁷ Néese, yá nachanàidacaté íwita iwicáubàa abéeri tàacáisi, yái tàacáisi nanuéricaté ìwalíseni, càiricaté ímacade: “YAI JESUS, YACATA JUDIONAI YAASU REY.”

³⁸ Yá nacái natàtàacaté Jesús yáapicha néenialíta pucháiba cayéedèyeyí. Abéeri yéewápu néese, áiba nacái apáu néesema fícha. ³⁹ Níái wenàiwica ichàbéeyéicatéwa néenibàa nacúsacaté báawéeri tàacáisi iyú Jesús, yá nacái nawenúadáidacaté náiwitawa naicácani, ⁴⁰ yá náimacaté írí:

“¡Pía íméericaté, ‘Numáalàidapíná wiúnamáiwaca yái Dios icapèeca, quéwa yèepùapíná nubàlùadaca àniawani máisiba èeri írìcuta.’ Iná pichúuliada píawawa báisicaalí Dios írìca pía, pìricùawa síisàara cruz ìwalíse!”

⁴¹ Càita nacái, naicáanicaté Jesús iquíníná níái sacerdote íwacanánáica, náapicha níái yéewáidéeyéicaté ley, nía nacái judíonái íwacanánái béeyéica.

Náimacaté nalíwáaca:

⁴² “Ichùuniacaté áibanái yéetácáisi fícha, quéwa càmita yáalimá ichúuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha. Iná báisicaalí israelnái yàasu reycani, yá iwàwacutá írìcùacawa cruz ìwalíse siùcata, weebáidacaténá ìwali. ⁴³ Iná manuícaalí iwàwa Dios iwéré, yá iwàwacutá Dios ichúuliadacani yéetácáisi fícha, báisicaalí cáinináca Dios íicáca írìwa: ‘Dios írìca núa’, ímacáináté walínama.”

⁴⁴ Càitaté nacái nacúsaca báawanama Jesús níái pucháiba cayéedèyeyéica natàtèeyéicaté inanàcubàa cruz ìwali.

Jesús yéetácátéwa cruz ìwali

⁴⁵ Iná síisàata inùmámi machacànicaalí èeri, máisiba horacatái, yáté catáca macái cáli iwicáu. ⁴⁶ Néese idécaalíté táicaca yàacawa, yá Jesús imáidacaté cachàini, ímacaté:

“Elí, Elí, ¿lama sabactani?” ímáaná: “Nùasu Dios, Nùasu Dios, ¿Cáná pimàaca núa nulínámitawa?”^e

⁴⁷ Iná abénaméeyéi néená níái ibàluèyéicatéwa néeni, néemiacanáamité Jesús isàna, yá náimacaté:

“Imáidaca iyaca cáminá profeta Elías.”

⁴⁸ Mesúnamáita abéeri néená ipiaca yeedáca abéechúa sàlusàluíchúa, yá íisapiacaté úa uva ituní càaméeri ituníná iyú, ipìsíiri nacái, yá idacùacaté úa àicu ipùata ìwali, yá imichàidacaté úa, yá yàacaté Jesús írìrani.^f

⁴⁹ Quéwa, yá áibanái ímacaté írí:

“Pimàacacué icùacawa néenita, waicàtaacáwa asáita Elías yàanàaca yeedácani.”

⁵⁰ Néese, yá Jesús yèepùacaté imáidaca cachàini abéta àniawa, yá yéetácátéwa.

⁵¹Yá néenialícata icacanáwa chènunfise cáliuculé pucháibawaca yái wáluma Dios icapée imàdánáca, icuèricatéwa iriculé. Yá cáli icusúacatéwa, yá nacái nasubèriacatéwa níai íbaca. ⁵²Yá nacái càliculíináimi inùma yàacùacatéwa, yáté nacáucàacawa madécaná níai yéetéeeyéimicatéwa quéecha, yeebáidéeyéicaté Dios íwali. ⁵³Yá namusúacatéwa càliculli iricuise, idécanáamité Dios icáucàidaca Jesús yéetácáisi fícha. Yá nawàlùacatéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nacái náasáidacatéwa madécaná wenàiwicanái írí.

⁵⁴Néese úwinái íiwacali iicácalité cáli icusúacawa yàasu úwinái yáapichawa icuèyéicaté iyaca Jesús, naicácaalité nacái macáita yái wawàsi ichàbéericawa néeni, yáté natàtàaca nacalùniwa. Yá náimacaté:

“Báisíta cáminá, Dios Iiricani.”

⁵⁵Yá nacái nàyacaté néeni madécaná inanái, níai yèeyéicatéwa Jesús yáami sfisàade Galilea yàasu cáli néese nayúudàacaténáni, yá nabàlùacáitaté naicáidaca déecuíseta. ⁵⁶Níacaté inanái càiyéi yàanàaca néré níai: Uái María Magdalena. Ua nacái María, náatúaca níai Jacobo, José yáapicha. Ua nacái náatúaca níai Zebedeo yéenibeca.

Nabàliacaté Jesús càliculli iriculé

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷Néese idécanáamité catáca yàacawa, yá yàanàaté néré abéeri asiali càasuíri, íipidenéri José, Arimatea iyacàlená néeséeri, idéericaté nacái Jesús yéewáidacaléca. ⁵⁸Yái José, idécaalité Jesús yéetácawa, yáté yàacawa Pilato yàatalé isutácaténaté fícha Jesús ichéecamica ibàliacaténáni. Yá Pilato ichùuliacaté nàaca íríni.

⁵⁹Yá José ichùuliacaté needáca Jesús ichéecami, yá yèepùacaténi wáluma cabalèeri masaquèeri iyú, ⁶⁰yá yàcaté iriadaca Jesús ichéecami yàasu càliculli wàlisài iriculétawa, yái ichùulièricaté naicáca dúli ibàlài íwali.

Néese idécanáamité José iwesíaca inùma néré, abéeri íba manuíri áibanái yáapicha, yá yàacatéwa. ⁶¹Quéwa úái María Magdalenaca, úapicha úái áiba Mariaca, yá nayamáacaté náawinacawa càliculli inùma yáalimábàata.

Uwinái icuacaté Jesús icàliculèenámi

⁶²Néese mapisáináami àniawa, iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa, yá nàacatéwa Pilato yàatalé níai sacerdote íiwacanánáica, náapicha níai fari-seonáica. ⁶³Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, wawàwalica itàacái yái Jesús cachìwéerica, cáucaalítécawani, ímacaté: ‘Máisiba èeri iricu, yá nucáucàapínacawa àniawa.’”

⁶⁴Iná íwàlfíse, iwàwacutá pichùulia píasu úwinái yàacawa néré nacúacaténá cayába yái càlicullica iwéréta máisiba èeri ichàbacawa. Ípíchaná yéewáidacalénái yàanaca iyéedùaca ichéecami táiyápi, èeríapi nacái, yá náimaca wenàiwicanái írí: ‘Idéca icáucàacawa yéetácáisi fícha.’ Yásí yèepùapínaca namèniadaca cachàini wenàiwica cáiwina, fícha quiríta yái quéechéericaté chìwáica.”

⁶⁵Yá Pilato íimacaté nalí:

“Níaca úwinái níara, pítécué nía. Pichùuliacué nàaca nàacùaca yái càlicullica càide iyúwa piwàwáanacué pimànica.”

⁶⁶Néese, yá nàacatéwa nàacaténá nabàliaca dàalanama yái càliculli inùmaca íba iyú. Yá nacái nadacùacaté íba ìwaliabàa fiyanási iyú. Yá nacái namàacacaté néré úwinái icuèyèipínáni.

Jesús icáucàacatéwa yéetácáisi fícha

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 ¹Néese idécanaámíté ichàbacawa yái èeri judíonái iyamáidéerica-téwa irícu, amalácaalíté yàacawa domingo èeri, yá nàacaté naicáca Jesús icàliculèená néré níái, María Magdalena, úapícha úái áiba Maríaca.

²Yá isicúata cáli icusúacawa cachàiniwaca. Yá abéeri Dios yàasu ángel iricùacatéwa chènuníise. Yá iwesíacaté méetàuculé úái íba manuífichúaca. Yá iyamáacaté yáawinacawa ufnata. ³Yái ángel iicácanáwaca càiride iyúwa abéeri énu icànacaalí mèlümèluwaca, yái ibàleca cabalèeri càide iyúwa sàwali ichùta. ⁴Yáté natatáca nacialùniwa níái úwináica naicácaalíténi. Yáté náuwàaca naliacawa cáli iwéré càide iyúwa yéetéeyéimiwa.

⁵Yá ángel fímacaté inanái irí:

“Picácué cálu pía. Núalíaca picutácuéca Jesús yái natàtèericaté cruz ìwali. ⁶¡Quéwa canáca chání! Idéca Dios icáucàidacani yéetácáisi fícha càide iyúwaté fímáanacué pirí. Quialécué piacué piicáca cháí naliadacatáicaté yái Wáiwacalica.

⁷Siúcade, iwàwacutácué piaca picàlidaca iináwaná mesúnamáita yéewáidacalénái irí: ‘Idéca Dios icáucàidacani yéetácáisi fícha. Yá nacái yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépináta piicácuéni.’ Yácata tàacáisi iwàwacutéericué nucàlidaca pirí yái.”

⁸Néese, yá nàacatéwa mesúnamáita càliculli fícha níái inanáica icaluàdeeyéiwa, quéwa nacái casímáiyéi iwàwalicúsewa manuísíwata. Yá napiacaté nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica yéewáidacalénái irí.

⁹Idècunitàacá nàacawa, yá Jesús imusúacatéwa náipunita, yá itàidacaté nía, fímacaté nalí:

“¡Matuíbanáitacué pía!”

Yá nàacatéwa yàatalé, yáta náawìadacaté níawawa cáli iwéré, yá náibàacaté yàabàli, yá nàacaté nacái fímiétacaná.

¹⁰Néese, yá Jesús fímacaté nalí:

“Picácué cálu pía. Iwàwacutácué piaca picàlidaca nuénánái irí yái tàacáisica, nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré. Yá nérépináca nuicáyacawa náapícha.”

Sacerdotenái ipáyaidaca úwinái namànicaténá nachìwawa

¹¹Néese idècunitàacá nàacawa níái inanáica, yá abénaméeyéi úwinái idécatéwa yàcalé irículé. Yá nacàlidacaté sacerdotenái fíwacanánái irí macáita yái naiquéerica, càinácaalíté wawàsi ichàbacawa càliculli néré. ¹²Yátaté sacerdotenái fíwacanánái ìwacàidacatéwa, israelnái fíiwitápu béeyéi yáapícha. Iná idécanaámíté natàaníca náapichawáaca, yá abédanamacaté nawàwa náapichawáaca napáyaidacaténáté úwinái manuí palata namànicaténá nachìwawa. ¹³Yá náimacaté nalí:

“Píimacué wenàiwicanái irí: ‘Idècunitàacá waimáca, yá Jesús yéewáidacalénái yàanàacaté táiyápi, yá nayéedùacaté yái ichéecamica.’ ¹⁴Quéwa

wacuèriná yáalíacaalíwa piináwaná ìwalicué, yá wíapínacata itàaní yáapicha píchawalíinacué, ipíchanacué cabáyawanáca pía ìwalíise.”

¹⁵ Yá úwinái yeedácaté náicha yái palátaca, yá namànicaté càide iyúwa sacerdotenái íimáaná nálí. Yá chìwáiquéi mamáalàaquéerita judíonái itàaníca ìwali, siùcalénamade.

Yái Jesús ichùulìèrité yéewáidacalénái imànica

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Quéwa níai once yéewáidacalénáica, yá nàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, uínatalé úai dúli Jesús ichùulíacataléca wàacawa.^h ¹⁷ Néese waicácaa-líté Jesús, yá wàacaté íimiétacaná. Quéwaté abénaméeyéi wéená, càmitaté neebáida yácata Jesús.

¹⁸ Yá Jesús yàacatéwa wàatalé mawiénita. Yá íimacaté walí:

“Dios idéca imàacaca nulí macáita yái chàinisica, nucùanápiná níai iyéeyéica chènuniré, nía nacái iyéeyéica cháí cáli íinata. ¹⁹ Iná iwàwacutácué piacawa, macái wenàiwica íiwitáaná yàatalé cháí èeri írìcu, pimànicaténacué nuéwáidacalé iyú nía. Níai yeebáidéeyéica nùwali, pibautizácué nía, Wáaniri íipidená ìwali, Nuípidená ìwali, núa íirica, Espíritu Santo íipidená ìwali nacái. ²⁰ Péewáidacué namànica macáita càide iyúwacué nuchùulianá pimànica. Nuwàwacué píalíacawa, núacata yàacawéeridapínacué pía èeri imanùbacata, àta èeri imáalàacatalépinátawa.” Càicawani.

^h 28.16 Mt. 26.32; Mr. 14.28.

MARCOS

Icàlìdacadatái walí cuyàluta iwali:

Marcos yáasáidaca walí Jesús càide iyúwa yái yàanèericaté fíbidaca càide iyúwa “Dios yàasu wenàiwica.” Yácata nacái tàacáisi cayábèeri nalípiná, níai càmfiyéica judío.

Itànèerité cuyàluta: Juan Marcos, yái itànàaté yái cuyàlutaca, quéwa càmfiiritaté néená níatái apóstolnáica. Pilée iwali: Hch. 12.12; Col. 4.10; Hch. 15.37-39; Fil. 24; 2 Ti. 4.11; 1 Pe. 5.13; Mr. 14.5; Hch. 10.36-42.

Yácataté Bernabé yéénàsàiriná, apóstol Pedro yàcawéerinaté nacái, yàcawéeridacadaté apóstol Pablo, Bernabé nacái, idàbacaalíté namànica àyapu, nacàlìdacadaténá Dios itàacái. Néese, yáté yèepùacawa náicha Jerusalén iyacàlená néré. Iná yèepùacaalíté namànica pucháibáaná àyapu, yáté càmita Pablo yèepù itéca yáapichawa quirínamani. Hch. 15.38-40. Quéwa doce camuí idénáami, yáté fíbidaca Pablo yáapicha àniawa. Col. 4.10; Fil 24. Néese, yáté Pablo ichùuliaca Timoteo itéca yáapichawani, Roma iyacàlená nérépiná, máinícáinaté fíbidaca cayába Dios irí. 2 Ti. 4.11.

Eeri itànàacadatái cuyàluta:

Juan Marcos itànàacadaté yái cuyàlutaca chábade camuí 50 iwéréta 60 néeni-bàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanaté itànàa yái cuyàlutaca?

Cáminaté Juan Marcos itànàacani Roma iyacàlená néese.

¿Cawinaté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípiná níai càmfiyéica judíonái, yá nacái níacataté idàbèeyéi iléecani, níai romanonáica.

Cuyàluta yéewáidéeri wía iwali:

Jesús yàanàacadaté ichùuliadaca yùuwichàacáisi fícha, níai wenàiwica cabáyawanéeyéica. Mr. 10.45. Yàanàacadaté imànica fíbidacalési, càmítaté iya wiúta. Càmítaté nacái iyamáidawa, cachàiníiri nacái. Iná yéewa waicàcani càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica. Yácata Dios Iiri, ichùuliadéeri wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.

Yái cuyàlutaca idèniaca pucháiba iseríanáwa:

1 Nàasu wenàiwica fíbidacalé, (Mr. 1.1–10.52).

2 Nàasu wenàiwica yèepùadacadaté yáawawa wáichawalfíná, (Mr. 11.1–16.20).

Verículonái máiníiyéi cawènica:

Mr. 1.1; 10.45

Juan Bautista icàlidaca Dios itàacái másawaliré

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

1 ¹ Càica idàbacawa yái tàacáisi cayábéerica, icàlidéerica Jesucristo iiná-wanà ìwali, yái Dios Iirica. ² Càide iyúwaté profeta Isaías itànnàná, Dios ìimacaalíté Jesús irí:

“Nubànùapíná pipíchalé abéeri wenàiwica, “icàlidéeripíná nutàacái, yàalèeripíná nía, namàacacaténá náichawa náiwitáise báawéeri ipíchaca pìanàaca nàatalé.

³ Abéeri asìali icàlidapíná cachàini másawaliré, ìimapíná nalí: ‘Pimàacacacué píchawa píiwitáise báawéeri, pìyacaténácué machacàníiri iyú Wáiwacali ipíchalé.’”

⁴ Yá càicaté Juan Bautista yàanàaca másawaliré, icàlidacaté wenàiwica irí iwàwacutáanacaté nawènúadaca náiwitáise, yá nacái iicacánáwa nàyaca. Yá nacái iwàwacutáca nabautizácawa úni yáaculé, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa nabáyawaná íicha. ⁵ Yá madécaná wenàiwica yàanàacaté yàatalé, níai iyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén iyacàlená mìnánai nacái, néemiacaténá icàlidáaná. Inaté nacàlidacaalí náicha nabáyawanáwa, yaté Juan ibautizáca nía inanábàa Jordán yáaculé. ⁶ Yái bàlesi Juan ìwalírica, namàníiríté camello ichùna iyú. Idacùacaté nacái ìwaliabàawa cuwèesi ìimami iyú.^b Iyáacaté nacái camàapuanái, máaba ituní nacái, yàanèyèica iwàwatanái yèewibàa. ⁷ Juan icàlidacaalíté nalí, yaté ìimaca nalínama:

“Nudénáami, yá yàanàapínáca yái máinírica cachàinica nuícha, yái nuíquérica càide iyúwa yái càmírica yéewa nuíbaidaca irí, máinícáiná achúmaca nuicáca nùasu wawàsiwa iwéré. ⁸ Núa, nubautizácué pía úni yáaculé. Quéwa yái yàanèrica nudénáami, yásí ibànùèripínácué pírí Espíritu Santo piwàwaliculé.”

Juan ibautizácaté Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Yá néenialí èeritaté, Jesús yàanàa Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Yá yàacawa Juan yàatalé. Yaté ibautizácani inanábàa Jordán yáaculé. ¹⁰ Iná idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuise, yá iicáca yàacàacawa chènuníise, yá nacái iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali càide iyúwa abéechúa unùcu. ¹¹ Yá néemìaca abéeri isàna itàanáca chènuníise, ìimaca:

“Píacata Nuíri, cáininéeri nuicáca, isíimáidéerica nacái nuwàwa.”^c

Camèniadacáiri yáalimáida iicáwa Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Yá mesúnamáita Espíritu Santo itécaté Jesús ìiwitápu másawaliré. ¹³ Yá nérécaté, Camèniadacáiri yáalimáidaté iicáwani, imànicaténáté ibáyawanáwa ichùuliacata. Iyacaté néré cuarenta èeri, yèepunícátéwa nacái cuwèesínái caluéyéi yèewibàa. Quéwa ángelnái icùacaté néréni.

Jesús idàbacaté yéewáidaca Galilea yàasu cáli íinata

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Néese Jesús yéemíacaalíté iináwaná, náucaca presunái icapèe iriculé Juan Bautista, yá yèepùacatéwa Galilea yàasu cáli néré, icàlidacaténá yèepunícawa nalí ìwali yái tàacáisi cayábéerica, Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. ¹⁵Yá Jesús íimacaté:

“Siúcade, idéca yàanàca yái èeri Dios icùacatáipínaca yàasunái wenàiwicawa. Iná piwènúadacué píiwitáisewa píbáyawaná fíchawa. Yá nacái pee-báidacuéca ìwali yái tàacáisi cayábéerica.”

Jesús imáidaca báinúaca ibalání

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Néese idècunitàacá Jesús yèepunícatéwa Galilea icalisani idulèpibàa, yá iicácaté Simón, yéenasàiri Andrés yáapichawa, icúadéeyéi ìyaca yàasu máyawa calisa yáacubàa, ibalánicáinaté nía.

¹⁷Yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Aquialécué! Piacuéwa núapicha, nuéwáidacaténácué picutáidaca wenàiwica, pimànicaténácué nuéwáidacalé iyú níai yeebáidéeyéica nùwali.”

¹⁸Yátaté namàacaca nàasu máyawa, yáté nàacawa Jesús yáami.

¹⁹Cayábacatáita idècuni, yá Jesús iicáca ipíchaléwa Jacobo, yéenasàiri Juan yáapichawa, níai Zebedeo yéenibeca, ichanáidéeyéi ìyaca yàasu máyawa ídalícu.

²⁰Jesús iicáca nacáita nía, yáta imáidacaté nía. Yáta namàacaca nániri Zebedeowa ídalícuta yàasu wenàiwicanái yáapichawa, yá nàacatéwa Jesús yáami.

Abéeri asiali idènièri espíritu báawéeri

(Mr. 1.21-28; Lc. 4.31-37)

²¹Néese, yá nàanàacaté Capernaúm ìyacàlená iriculé. Yàanàacaalíté nàwali yái èeri judíonái iyamáidéericawa irícu, yá Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá idàbacaté yéewáidaca nía. ²²Yá wenàiwica icalùadacaté yéemíaca yái yéewáidáanaca nía, Jesús yéewáidacáinaté nía càide iyúwa yái idènièrica ichàiniwa. Càmita càitáde iyúwaté néewáidáaná, níai yéewáidéeyéicaté Tàacáisi Ichùuliyéi.

²³Isicúata yàanàca néewáidacàalu iriculé abéeri asiali malíawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise, yá imáidacaté cachàini, íimacaté Jesús irí:

²⁴“¡Pía Jesús, Nazaret néeséerica! Picá pisèiwica walí wawàsi. Càmitàacá wàasu èeri yàanàacawa piùwichàidacatáipínaca wía. Núlíaca piwali, càinacaalí pía. Píacata yái mabáyawanéeri Dios néeséerica.”

²⁵Quéwa Jesús íimacaté irí chàinisi iyú:

“¡Masànata pía! ¡Pimúsúawa fícha yáara asialica!”

²⁶Yáta espíritu báawéeri itatáidaca yái asialica chàinisíiri iyú, yá yéemíaní-cawa báawanama isàna, yáté imusúacawa asiali fícha.

²⁷Yá nacalùadacawa macáita níai wenàiwicawa, yá nasutáca néemíawa nía-wáacawa, náimaca:

“¿Càinásica wawàsiquéi? ¿Wàlisài yéewáidáanásica? Idèniaca ichàiniwa, íná ichùulí espíritu báawéeyéi imusúacawa. Yá nacái namànica irí càide iyúwa ímáaná nalí.”

²⁸ Néese, yáté mesúnamáita Jesús iináwaná yàanàaca macáita Galilea yàasu cáli imanúfata.

Jesús ichùniacaté Pedro iyéeru

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judíonái yéewáidacàalu iricúise, yá Jesús yàacatéwa náapicha níái Jacobo, Juan nacái, aléde nacapée néré, níái Simón, Andrés nacái. ³⁰ Nàanàacaalíté néré, yáta nacàlidaca Jesús irí ùwali, úái Simón iyéeruca, iculuéchúaca iriacawa mecuní iyú. ³¹ Yá Jesús yàacawa ùatalé, fìbàaca nacái ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Yáta mecuní ichàbaca uícha. Néese, yá umànicaté nayáapiná.

Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Iná idécanáamité catáca, yáté nàanàidaca Jesús yàatalé macáita níái cáuláiquéeyéica, nía nacái maliawáiséeyéica espíritu báawéeyéi imànica íwi-táise.^d ³³ Iná macáita nàwacácawa níái wenàiwicaca capli inùma néenita. ³⁴ Yá Jesús ichùniacaté madécaná wenàiwica idènièyécaté madécaná íwi-táaná uláicái, imusúadacaté nacái náicha manùba espíritu báawéeyéi. Quéwa càmitaté ibatàa natàanica, náalíacáinátéwa ìwali.

Jesús yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalunái iricubàa

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Cacámalaléwa, catácatáitacá quiríta, yá Jesús icawàacawa, yàacaténa itàanica Yáaniri Dios yáapichawa, méetàuculé wenàiwica ìcha. ³⁶ Iná caná-cáiná naicácani, yá Simón yàaca icutáidacani, yàacawéeyéiná yáapichawa. ³⁷ Iná idécanáami nàanàacani, yá náimaca irí:

“Macáita nacutáca pía, níái wenàiwicanáica.”

³⁸ Quéwa Jesús íimaca nalí:

“Wàacuéwa náicha áibanái yàcalé néré, iyéeyéica walí mawiénibàa, nucàlidacaténá nalí yái tàacáisi cayábéerica, yápinácáináta yái nùanàa aléi.”

³⁹ Yá càicaté Jesús icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábéerica macáita Galilea yàasu cáli finatabàa, néewáidacàalu imanùbacata níái judíonáica. Imusúadacaté nacái espíritu báawéeyéi wenàiwicanái ìcha.

Jesús ichùniacaté abéeri asiali íimami ibadéeriwa chùwami iyú

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Néese abéeri asiali íimami ibadéeriwa uláicái lepra iyú, yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa irí, yá íimacaté:

“Piwàwacaalí, yá pidèpiaca núa.”

⁴¹ Quéwa càicáaníta, yáté catúulécánaca Jesús íicácani, yá iducúacaté icáa-piwa, yá fìbàaca ìwali, yá íimacaté irí:

“Nuwàwaca nuchùniaca pía. Iná idéca cayábaca pía siùcade.”

^d 1.32 Iwàwacutacáináté nacùaca iwéréta catáca, yáicáináta èeri sábadò imáalàacatáíwa (a la seis táicalémi). Yá domingo yàasu èeri idàbacawa, yéewacatáica judíonái fìbaidacaté.

⁴² Idéca nacáita càì Jesús ímaca, yáta uláicái ichàbacawa asialica fícha, yá cayábacani.

⁴³ Yáta Jesús ichùuliaca yàacawa. Yá quéwa, yàalàaca asiali chàinisíri iyú, ímaca írí:

⁴⁴ “Picá picàlida áibanái írí yái nuchùnìanáca pía. Iwàwacutá piacawa sacerdote néré iicácaténá pía. Yá nacái pitépináca Dios írí yái Moisés ichùulièricaté namànica, ìwàlìise yái idéenáca cayába píimami, wenàiwicanái yáa-íacaténá idéca pichùnìacawa uláicái fícha.”

⁴⁵ Quéwa idéca nacáita imusúacawa yái asialica, yáta idàbaca icàlidaca wenàiwicanái írí yái Jesús ichùnìanàcani. Iná ìwàlìise, yá càmitaté yéewa Jesús ìwàlùacawa quirínama asáiwaca yàcalé iriculé. Yá yèepunicáitawa chábàì canácatabàaca wenàiwicanái. Quéwa càicáaníta, yá macái yàcalé mìnánái yàanàcaté yàatalé.^e

Jesús ichùnìaca abéeri asiali mapinéeri icàwa

2 ¹ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yá Jesús ìwàlùacawa Capernaúm ìyacàlená iriculé àniawa. Náalíaca nacáita iináwaná yàanàaca abéeri capíi iriculé. ² Mesúnamáita wenàiwicanái ìwacáidacawa yàatalé manùbawaca, càita càmita náalimá quirínama cháì capíi inùmalicu. Yá yéewáidacaté nía Dios itàacái iwali.

³ Néese, yá báinúaca aslanái yàanàidaca Jesús yàatalé abéeri asiali càmfíri yéewa ìpìnaca. ⁴ Quéwa manùbacáiná wenàiwica, yá càmita náalimá natècani Jesús yàatalé. Iná yéewa nairíacawa capíi ipùata fínatalé. Yá nacaláaca capíi ibáiná Jesús yáalimábàa. Yá néenibàacaté, nalicùada yàalubái fínatawa yái mapinéerica icàwa. ⁵ Quéwa Jesús yáalíaca iicáca yái manuínáca nawàwa iwéré, yá ímaca cáuláiquéeri írí:

“Pía sùmàì, siùcade numàaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

⁶ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi yái Moisés itànèericaté, náawinacawa néeni, yá náimaca náináidacawa:

⁷ “¿Cáná yéewa càì fíma itàaníca yá asialiquéi? Imànica yáawawa Dios iyú. Abéericata Diosca, yái yéewa imàacaca iwàwawa bayáwanási fícha.”

⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa iwali yái náináidàanácawa, yá ímaca nalí:

“¿Càmitacué yéewa píináidacawa càì! ⁹ ¿Cháná yái màulenéerica numànica cáuláiquéeri írí? ‘Yásicái numàacáanáca nuwàwawa ibáyawaná fícha. Càmicaaalí, yá númaca írí: ¿Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, piipina?’” ¹⁰ Iná píalíacaténácué nudènìaca chàinisi iwali yái numàacáaná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná fícha cháì èeri iricu, núa asiali Dios néeséerica.”

Yá ímacaté màapinéeri wenàiwica írí:

¹¹ “Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pía picapèe néréwa.”

¹² Yáta imichàaca ibàlùacawa yái càmfíri yéewa ìpìnaca, yeedáca nacái yàalubáíwa, yá imusúaca yàacawa náacuálicuta macáita. Yá nacalùadacawa macáita, yá nacái nàacaté Dios írí cayábéeri, náimacaté:

“¿Canácatáita wadé waicáca càiri wawàsica!”

e 1.45 Quéwa ipíchatéca icàlidaca wenàiwicanái írí yái Jesús ichùnìanàcani, yáté idéca yàacawa quéecha sacerdote néré. **f 2.9** Pucháibanamata càulenáca nía, quéwa abéerita Diosca yái yáalimá imànicani.

Jesús imáidaca Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Néese idénáami, yá Jesús yèpùacatéwa calisa Galilea idùlepiré. Yá madécaná wenàiwica yàacatéwa yàatalé, yá yéewáidacaté nía. ¹⁴Néese idè-cunitàacá Jesús lipinaca yàacawa, yá iicáca Leví yáawinacawa, yái Alfeo iirica, íinata yái yàalubáisi nàwacáidacatáica palata Roma irípiná.

Yá Jesús íimaca irí:

“Aquialé. Piawa núapicha.”

Yáta Leví imichàaca ibàlùacawa, yá yàacatéwa Jesús yáapicha.

¹⁵Néese idécanáami, Jesús yàanàaca Leví icapèe irìculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, níái yeedéeyéica palata Roma irípiná, nía nacái áibanái caináwanéeyéica ibáyawaná ìwalísewa, madécanácáiná níái yèpuníyéicatéwa yáapicha. ¹⁶Níái fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, naicàcalíté Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha, níái yeedéeyéica palata Roma irípiná, nía nacái áibanái cabáya-wanéeyéica, yá náimacaté yéewáidacalénái irí:

“¿Cáná yéewa iyáaca iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha palata Roma irípiná, nía nacái áibanái cabáyawanéeyéica?”

¹⁷Quéwa Jesús yéemíacaalí nasàna natàaníca, yá íimaca nalí:

“Níái càmíyéica cáuláica, càmíta iwàwacutá nadèpiacawa. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níái cáuláiquéeyéica.⁸ Núa, càmíta nùanàa nàwalíná níái cayábéeyéica iicáca yáawawa. Nùanàaca nàwalíná níái cabáyawanéeyéica, nawènúadacaténá náíwítáisewa nabáyawaná íichawa.”

Jesús itàaníca wàlisài yéewáidáanáca ìwali
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Níái Juan Bautista yéewáidacalénáica nàidaca nayáacalé íichawa abénaméeyéi yàawiría, nía nacái fariseonáica. Iná nasutácaté néemiawa Jesús:

“¿Cáná càmíta nàidawa níái péewáidacalénáica?”

¹⁹Yá Jesús íimaca nalí:

“Níái yàanèeyéica aléi nacásàacatalépinácawa, càmíta iwàwacutá náidacawa nayáacalé íichawa idècunitàacá nàyaca náiwacali yáapichawa. ²⁰Quéwa yàasu èeri yàacawa náicha, yásí iwàwacutápiná náidacawa.”

²¹Íimaca nacái:

“Wachanàidacaalí abéeri bàlesi éwisèimi wàlisài iyú, yá icacanácawa yái éwisèimica, yá manuíca icháuná quéwanáta. ²²Càicata nacái yái uva ituní wàlisàica. Càmíta yéewa wàucùaca yàalusi^h éwisèimi irìculéni. Iná isáacanáamiwa, yá icacanáca yàaluwa. Iná iwàwacutá wàucùaca uva ituní wàlisài yàalusi irìculéta, ipíchaná yúucacawa pucháibanamata.”ⁱ

g 2.17 Chái: Jesús itàaníca nàwali níái fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nayúunáidacáiná cayábaca nía, masacàaca nacái náíwítáise áibanái íicha. **h 2.22** Yái yàalusi nadènièrica iricu uva ituní, abéeri cùwèesi íimami. **i 2.22** Yá tàacáisiquéi iwàwáaná íimaca: Níái idéeyéica wàlisàica ííwítáise nutàacái iyú, càmíta quirínama iwàwacutá nàyaca náíwítáise éwisèimi yáapichawa.

Yái asiali Dios néeséerica, yácata íiwacaliná yái èeri wayamáidéericawa iricu
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Abéeri èeri judíonái iyamáidéericawa iricu, yá Jesús ichàbacaté yàacawa bànacalé trigo yèewibàa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá yéewáidacalénái idacáacaté iyáawa ìyacaná.

²⁴ Néese, yá fariseonái ìimaca Jesús irí:

“ìPiicááara! ¿Cána yéewa péewáidacalénái ìibaidaca iricu yái èeri wayamáidacatáicawa?”

²⁵ Quéwa ìimaca nalí:

“Pidécué piimáichaca yái tàacáisi piléericatécué David ìwali, iyúwaté imàníiná yàacawéeyéiná yáapichawa máapicaalíté nía. ²⁶ Néenialí èerité, sacerdotenái ìiwitápu yái Abiatar, David ìwàlùacaalítéwa Dios icapèe iriculé, yáté iyáaca níái panínáa yàacawéeyéiná yáapichawa, naliedéeyéicaté sacerdotenái iyáapínáta.”

²⁷ Ìimaca nacái nalí:

“Dios imànicaté yái èeri nayamáidéericawa iricu wenàiwica ìwalfisenáta. Càmita Dios idàbaté wenàiwica ìwalfisená yái èeri nayamáidéericawa iricu.

²⁸ Iná núa, yái asiali Dios néeséerica, núacata íiwacaliná yái èeri nayamáidéericawa iricu.”

Jesús ichùniaca abéeri asiali icáapi ituwièriwa

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 ¹ Néese iricu yái áiba èeri nayamáidacatáicawa, yá Jesús ìwàlùacatéwa àniawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwièriwa. ² Quéwa abénaméeyéi fariseonái yèepunicaté iicáca Jesús ìwali, ichùniapínácaalí yái cáuláiquéerica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatái-cawa, yéewacaténá nacháawàacani.

³ Iná Jesús ìimaca cáuláiquéeri irí:

“Pimichàa, pibàlùacawa náacuálicu.”

⁴ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càiná wawàsica yái Dios ibatàa wamànica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa? ¿Cayábéeri wawàsica, báawéeri wawàsisica nacái? ¿Wamàacasica cáuca wenàiwica ìyaca, wanúasica nacái wenàiwica?”

Quéwa, yáté masànacata níái fariseonáica.

⁵ Yá Jesús iicáidacaté nalí calúawaca,^{jk} achúmacáiná iwàwa, dàalacáiná nawàwa itàacái fícha.

Yá ìimacaté asiali irí:

“ìPiducúa picáapiwa!”

Yá asiali iducúaca icáapiwa. Yáta icáapi ichùniacawa cayába. ⁶ Iná idéca nacáita fariseonái imusúacawa judíonái yéewáidacàalu iricúise, yáta nàwacáidacawa Herodes yàasu wenàiwicanái yáapicha, natàanícáténá náapichawáaca ìwali yái nanúanápínáca Jesús.

j 3.5 Calúacaté Jesús, ìimáaná: calúacaténi ìwalfise yái báawéeri namànfirica. Càmita imànicaténá áibanái irí báawéerita. Iná càmita calúani wenàiwica yáapicha. k 3.5 Ef. 4.26.

Manùbéeyéi wenàiwica iya calisa idùlepiré

(Mr. 3.7-12; Mt. 12.15-16; Lc. 6.17-19)

⁷Quéwa, yá Jesús yàacatéwa calisa Galilea idùlepiré yéwáidacalénái yáapichawa. Yá nàacatéwa yáami madécaná wenàiwica Galilea yàasu cáli mīnanái, Judea yàasu cáli néeseéyeyéi nacái, ⁸Jerusalén iyacàlená mīnanái nacái, Idumea yàasu cáli néeseéyeyéi nacái, abéemáiseeyéi inanábàa Jordán nacái. Nía nacái iyéeyéica Tiro, Sidón iyacàlená itéesebàa. ⁹Néese manùba-cáinái níái wenàiwicaca, ipíchaná nacáwadacani, yá ichùulìaca yéwáidacalénái icuadaca irí màulenáta abéeri ída, ¹⁰idécáinái ichùnìaca madécaná wenàiwica quéecha. Yá macáita nawàwa nadùnùaca Jesús ìwali, níái áibanái cáuláiquéeyéica, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹Iná níái wenàiwica idèniyeyéica espíritu báawéeyéi, naicácaalí Jesús, yá nabàlùacatéwa irí nàului ipùata iyúwa. Yá namáidaca chàinisi:

“¡Píacata yái Dios Iirica!”

¹²Quéwa Jesús yàalàaca nía chàinisíiri iyú ipíchaná náalíacawa ìwali.

Jesús iníwàacaté doce aslanái yéwáidacalénáipináwa

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Néese, yá Jesús imáidacaté abénaméeyéi nèewíise níái yèpuníyeyicawa yáapicha, náiríacaténáwa yáapicha abéeri dúli finatalé. Iná idécaalí nàwacácawa yàatalé, ¹⁴yá iníwàacaté nèewíise doce aslanái, yàacawéeyéinápíná yèpuníacawa, ichùulìeyéipíná, yá icàlidaca Dios itàacái, ¹⁵yèyeyéipíná irí chàinisi nachùnìacaténá cáuláiquéeyéi, náucacaténá nacái espíritu báawéeyéi wenàiwicanái ícha.

¹⁶Níacaté doce aslanái níái: Yái Simón, Jesús yèericaté nacái ípidená Pedro nèewíise, abéerita. ¹⁷Jacobo, yéénàsàiri Juan nacái, Zebedeo yéeni-beca. Yá Jesús yàacaté náipidená Boanerges, ímáaná: “Enu chènuníiséeri yéeni-be.” ¹⁸Andrés áiba, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo nacái, yái Alfeo iirica; Tadeo, Simón nacái, yái ípidenéericaté Zelote,^m ¹⁹Judas Iscariote nacái, yái yèpùadéericaté nalí Jesús.

Watàanícaalí báawanama Espíritu Santo ìwali

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰Néese idénáami, yá Jesús iwàlùacatéwa abéeri capli iriculé. Yáta madécaná wenàiwica iwacácawa yàatalé àniawa, càita càmita yéewa Jesús iyáaca iyáacaléwa yéwáidacalénái yáapichawa. ²¹Iná yéénánái yéemiacanáami ináwaná iyaca néré, yá nàacatéwa ìwalíná natécaténá náapichawani, nayúu-náidacáináté máalfawásecani.

²²Níái yéwáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená néese, náimacaté Jesús ìwali:

“Idèniaca cáminá Beelzebú” ichàini, yái espíritu báawéeyéi íiwacalica. Iná yéewa yúucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica ícha.”

1 3.17 Boanerges: Enu chènuníiséeri yéeni-be. Ímáaná: Caluéyeyéi ráunamáita, iwàwéeyéi nacái imànica ráunamáita ípuinási. m 3.18 Zelote ímáaná: úwi judíonái yéénámíté, ipéliyéicaté náipunita níái Roma yàasu úwínáica, nacàcaténá nàasu cáliwa náicha. n 3.22 Beelzebú ímáaná: Yácata Camèniadacáiri, espíritu báawéeyéi íiwacalica. Iná náimaca, cáminá ichùulìaca Jesús íwiwáise. Càicaté fariseonái íimaca Jesús ìwali.

²³ Yá Jesús imáidaca nía yàataléwa. Yá yéewáidaca nía abéeri yéewáidáaná iyú, íimaca nalí:

“Yái Camèniadacáirica, canácatáita iwàwa yúucaca yàasunái espíritu báawéeyéiwa. ²⁴ Napéliacaalí náipunitawáaca níái abéeri cáli mìnanaíca, yá imáalàapinácawa. ²⁵ Napéliacaalí náipunitawáacawa níái iyéeyéica abéeri capíi iricu, yá càmita yéewa nàyaca náapichawáaca quirínama.

²⁶ Iná càita nacái Camèniadacáiri, imànicaalí ùuwicái fipunitawa, iseriacaalí nacái fíchawáacawa, yá càmita yéewapíná iyaca quirínama iyúwa náiwitápu, yá ichàini imáalàapinácawa.

²⁷ Càita nacái, canácata yáaliméeri iwàlùacawa abéeri asàli cachàiniíri icapèe iriculé, càmicaalí idacùa quéecha fíchawani. Néese, yásí yéewaca iyéedùaca yàasu wawàsi icapèe iricúse.

²⁸ Iná báisítacué nùmaca pírí: Macáita yái ibáyawanási, éwita tàacáisi báawéericani, càinácalaíta bayáwanásicani, Dios imàacapínaca iwàwawa fícha, quéwa nawènúadacaalíta náiwitáise nabáyawaná fíchawa. ²⁹ Quéwa yái itàanírica báawanama Espíritu Santo ìwali, cabáyawanápinácani càiripináta.”

³⁰ Càicáinaté náimaca ìwali:

“Espíritu báawéeyéi ichùlliaca íiwitáise.”

Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, yéénánái nacái

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Néese, yá Jesús yáatúa yàanàacaté yàatalé yéénánái yáapicha. Quéwa nayamáaca bàacháwáiseta. Yá nachùlliacaíta áibanái imáidaca nalíni.

³² Néese níái wenàiwica yáawinéeyéicawa Jesús itéesebàa, náimaca írí:

“Píatúa yàanàaca, péenánái asianái, péenánái inanái nacái. Nacutáca pía. Níade ibàlùawa bàacháwáise.”

³³ Yá Jesús íimaca yeebáca:

“¿Cháná úái nùatúaca, nuénánái nacái?”

³⁴ Yá iicáidaca nalí níái yáawinéeyéicawa itéesebàa, yá íimaca nalí:

“Níái wenàiwica iyéeyéica cháí, nuicáca nía càide iyúwa nùatúanái, nuénánái nacái. ³⁵ Iná macáita níái imàniyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata nuíquéeyéi càide iyúwa nuénánái, nuénàsàatúanái, nùatúa nacái.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 ¹ Jesús yéewáidacaté àniawa Galilea icalisani idùlepi. Yá manùbaca wenàiwica iwacáacawa itéesebàa. Iná yéewa iricùaca yáawinacawa idalículé icuèricawa calisa yáacu, yéewáidacaténá néese nía. Yá níái wenàiwicaca, nayamáacawa macáita calisa idùlepita. ² Yá Jesús yéewáidacaté nía iyú yái náaliéricawa ìwali madécaná wawàsi. Iná íimacaté yéewáidaca nía:

³ “Péemíacué cayába yái nucalidéeripínacuéca pírí: Abéeri asàli yàacaté ibànaca ibànacaléwa. ⁴ Idècunitàacá ibànaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituíná yúuwàacawa àyapu idùlepi bàa, yá màsibèenái iyáaca nía. ⁵ Aibanái ituíná

yúuwàacawa íbanái imuchálicubàa, càmicatái íbaní cáli, yáta imusúacawa mesúnamáita. ⁶Quéwa èeri imusúacanáamiwa, yá ùlèeri yeemáca nía, caná-cáiná napichu depuíwalé, yá mísica nía. ⁷Aibanái ituíná yúuwàacawa tuíri yèewiré. Iná tuíri idàwinàacaalíwa, yá idacùaca nía, yá càmita càyacaná nía. ⁸Quéwa áibanái ituíná yúuwàacawa cayábacatái cáli. Yá imusúacawa, idàwinàacawa nacái cayábanama, yá manùbaca iyacaná. Abénaméeyéi idènia treinta iyacanáwa. Aibanái idènia sesenta. Aibanái nacái yáalimá idèniaca cien iyacanáwa.”

⁹Néese Jesús ímaca nalí:

“Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába yáa-lícaténá yéemiacani.”

Jesús icàlidaca nalí, cawinácaalí ímaca yái yéewáidéerica nía ìwali

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰Iná idécanáamité wenàiwicanái yàacawa náicha, níái áibanái wenàiwica imàaquéeyéicawa Jesús itéesebàa, náapicha níái doce yéewáidacaléca, yá nasutácaté néemiawani cawinácaalí ímáanáca yái ibànéerica ibànacaléwa.

¹¹Yá ímaca nalí:

“Píacué, numàaquéeyéi yáalíacawa ìwali yái Dios ibèericaté náicha bà-luité, yái Dios icúanápínáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái bàacháwái-séeyéica, nuéwáidaca nía macáita iyú yái náalíericawa ìwali wawàsica,

¹²‘Ewícaténáta naicáca yái numàníirica, quéwa càmita náalía nùwali.

Ewita nuéwáidaca nía, càicáaníta,

càmita náalía néemiaca nutàacái ímáaná, ipíchaná nawènúadaca nawàwawa nabáyawaná fícha,

Dios imàacacáicha iwàwawa nabáyawaná fícha.’ ”^p

Jesús icàlidaca nalí ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³Jesús ímaca nalí:

“Càmitacué píalía péemiaca yái nuéwáidéericuécá pía ìwali, yái ibànéerica ibànacaléwa. Néeni, ¿càiná yéewáaná píalíapínacuéca péemiaca níái áibanái nuéwáidáanáca? ¹⁴Yái ibànéerica ibànacaléwa, yácata icàlidéeri Dios itàacái áibanái írí. ¹⁵Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa yái cáli bànacalé yúuwèericawa ínatabàa àyapu idùlepi. Nadéca nacàlidaca nalí Dios itàacái. Quéwa idécanáami néemiacani, yá Camèniadacáiri yeedáca náichani nawà-walícuíse.

¹⁶Càicata nacái áibanái wenàiwica càide iyúwa yái cáli iyéerica íba imuchálicubàa. Iná nabànacaalí yèewiré bànacalé ituíná, yáta imusúacawa. Níacata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái, yáta needáca nalíwani casímáiri iyú. ¹⁷Quéwa caná-cáiná napichu depuíwalé, yá néetácawa mesúnamáita.

Ímáaná: càmicáiná nàya dàalanama Dios itàacái ìwali, íná yùuwichàacáisi yàanàacaalí nía, áibanái imànicaalí nalí báawéeri Dios itàacái ìwalfíse, yáta nawènúacawa Dios fícha.

¹⁸ Yáí cáli tuíri iyacatáica, bànacalé yúuwèyèicawa yèewiré, níacata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa máini náináidacawa èeri yàasu wawàsi ìwali, máini náináidacawa palata ìwali. Nawàwaca nacái nadèniaca madécaná wawàsi, yá ipuníadaca náiwitáise. Iná naimáichaca Dios itàacái, yá canácata namàníiri Dios irí.

²⁰ Yáí cáli cayábèeri nabànèerica yèewi bànacalé fími, níacata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái, yá nacái namànica càide iyúwa fímáaná. Càide iyúwa imusúanáwa bànacalé fími ícha treinta iyacaná, áibanái idènia sesenta, áibanái nacái idènia cien iyacanáwa.”

Péemíacué cayába Jesús yéewáidáaná irí

(Lc. 8.16-18)

²¹ Imaca iyaca nalí:

“Wapucúadacaalí abéechúa lámpara, càmita wabàlia úa bacàa iyú. Càmita nacái wáawinàidani waimácàalu yáapiréwa. Wapucúadaca lámpara, wami-chàidacaténá ucúawa chènunibàa. ²² Iná càita nacái Dios yáasáidapíná wenàiwica irí yáí píaliéricuéca ìwali ibàacanèeri iyú, iwàwacáiná wacàlidaca ìwali áibanái irí, macáita náalíacaténáwa. ²³ Iná yáí iwàwéerica yáalíacawa, yá iwàwacutá fínáidacawa ìwali yáí nuéwáidéericuéca pía ìwali.”

²⁴ Yá nacái Jesús fímaca nalí:

“Píacué yúuwíná cayába yáí nuéwáidéericuéca pía ìwali. Iná pimànicaalí-cué abémáidata càide iyúwa númáanácué píri, yá càipínácata Dios imàacapínáca nacái píalíacuécawa itàacái ìwali quiríta. ²⁵ Iná yáí yáaliéricawa nutàacái ìwali, imàníríca nacái càide iyúwa fímáaná, yá numàacapíná yáalíacawa quiríta. Quéwa yáí càmíríca iwàwa fínáidawa nutàacái ìwali, yá numàacapíná iimáichacani, éwita yáalíacawa achúmáaná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yáí bànacalé idàwinàanácawa

²⁶ Jesús fímacatè nacái nalí àniawa:

“Yáí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa idécaalí abèeri asíali ibànaca cáli yèewiré bànacalé itufná. ²⁷ Iná éwita asíali iya-máidaca yáawawa, táiyápi, èeríapi nacái, yá bànacalé itufná ibacácawa cáli yèewíse, idàwinàacawa nacái, éwita càmita asíali yáalíawa càinácaalí iicácanáwa idàwinàacawa. ²⁸ Yácáiná cálica, idàwinàidaca yàasu wawàsitawa bànacalé: Quéecha yéetaná imusúawa, yá cáiwínacani. Néese, yá iyacaná iyaca fíwiná yàalumíseca. ²⁹ Néese idécaalí béerica iyacaná, yáta nadalúacani, idécáiná bànacalé iyacaná yàasu èeri yàanàaca.”

Jesús yéewáidaca mostaza fími ìwali

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Jesús fímacatè nacái:

“Yéewacaténá píalíacuécawa ìwali yáí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yá iwàwacutá nuéwáidacuéca pía iyú yáí píaliéricuéca ìwali wawàsica. ³¹ Càicáaníde iyúwa nabànacaalí cáli yèewiré mostaza iyacaná fími, yáí achúmèerica náicha canánama níái bànacalé iyéeyéica cháí èeri írícu. ³² Quéwa idécaalí ibànacawa, yá idàwinàacawa, yá manuícani canánama náicha níái bànacaléca. Iná manuícáiná fíwítáaná, yá màsibèenái imànica imùlubèwa yàanalícubàa.”

Jesús yéewáidaca nía iyú yái náaliéricawa ìwali wawàsica

(Mt. 13.34-35)

³³ Càicaté Jesús yéewáidaca nía madécaná yàawírí ìwali yái wawàsi náaliéricatéwa ìwali, yéewacaténá náalíaca néemíaca iríni. ³⁴ Càmitaté Jesús yéewáida nía áiba wawàsi íiwitáaná iyú, ìwalita yéewáida nía yái náaliéricawa ìwali wawàsica. Quéwa níái yéewáidacalénáica, idécaalit é náalimánica nía yáapicha, yá icàlidacaté nalí ìwali macáita amalánama.

Jesús iyamáidaca cáuli, màladàca nacái

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Néenialí èerita, catácanáami yàacawa, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Wachàbacuéwa abéemàalé calisa.”

³⁶ Néese idécanáamité Jesús icàlidaca iináwawa nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca nàacaténáwa, yá yéewáidacalénái itéca yáapichawani ídalicu. Quéwa áibanái wenàiwica yàacawa nacái náapicha áiba ídalicu. ³⁷ Quéwa isicúata unía manuírí imichàacawa, cáuli cachàiníri yéewisá. Càita màladàca yùucùacawa náidani iriculé, yá nasawíaca nàacawa. ³⁸ Quéwa idècunitàacá nàacawa, yá Jesús iimáca iriacawa ída yàapùà néese, íiwita yàalubái finatawa.

Yáté nacawàidacani, náimacaté irí:

“¡Yéewáidéeri! ¡Càmícáiná achúma piwàwa ìwali yátái wasawíanáca wàacawa!”

³⁹ Yá Jesús icawàacawa, yá ichùuliacaté cáuli iyamáacawa, íimacaté nacái màladàca irí:

“¡Wíú píá, masàna nacái píá!”

Yáta cáuli ichàbacawa, wíúca nacái úni inànli canánama.

⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

“¿Cánácué máiní picalùadacawa? ¿Cánácué càmita manuí piwàwa nuwéré?”

⁴¹ Néese, yá quéwanáta máiníca nactalùadacawa. Yá náimaca nalíwàacawa:

“¿Cawínásica asìaliquéi, càì cáuli yeebáidaca irí, éwita únicaní yeebáidéerita ichùuliacaca nacái?”

Abéeri asiali idènièri manùba espíritu báawéeyéi

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 ¹ Néese, yá nàanàacaté abéemàalé calisa, gadareonái yàasu cáli néré. ² Iná Jesús imichàaca nacáitawa ídalicuise, yáta abéeri asiali ipiacawa ípunita, maliawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise, yéetáními icàliculèenámí néeséri imusúacawa. ³ Iyacaté càlicullí iricubàa. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, cachàinícináni éwita cadena iyúpiná. ⁴ Madécaná yàawírí nacàwadáaca icáapi, yàabàli nacái, macàpucuíchúu sìeru iriculé cadena ìwali. Quéwa càicàaníta, imàdáida fíchawani. Canáca yáaliméeri imawènàcani. ⁵ Eeri imanùbaca, táiyápinama nacái, imáidáidaca yèepuní-cawa dúli finatabàa, càlicullími néenibàa nacái. Inúadáidaca nacái yáawawa íba iyú.

⁶Iná iicácaalíté Jesús yàacawa déecuise, yáta ipiacawa yàatalé ibàlúa-caténáwa irí yùulúi ipùata iyúwa.

⁷Yá fimaca chàinisíri iyí:

“¡Jesús! ¿Cána pisèiwica nulí wawàsi, pía chènunfiséeri Dios cachàiníri Iirica? ¡Nusutá píicha wawàsi Dios ípidená ìwali, picá piùwichàida núa!”

⁸Quéwa càì fimaca, idécáináté Jesús ichùuliaca imusúacawa fimacaalíté irí:

“Pía espíritu báawéeri, pimusúawa íicha yái asíalica.”

⁹Yá Jesús isutáca yéemíawani:

“¿Càiná píipidená?”

Yá ímacaté Jesús irí:

“Nuípidená Legión”,

íimáaná: Manùbasíwéeyéita.^q

¹⁰Yá espíritu báawéeri isutáca madécaná yàawiría Jesús íicha wawàsi ipí-chaná ichùulia nàacawa áibàalé.

¹¹Iyacaté nalí mawiénita abéeri dúli, nèepunídacatabàa madécaná marranonái, yèepuníyeyí iyáaca.

¹²Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús íicha wawàsi:

“Pichùulia wàacawa aléde marranonái néré, wawàlúacaténáwa nèewiré.”

¹³Yá Jesús imàacaca nalí wawàsi. Yáta espíritu báawéeyéi imusúacawa asíali íicha, yá nawàlúacawa marranonái yèewiré. Níái marranoca, cawàwanátaté dos milca namanùbaca. Yá napsìacatéwa quìratàli ipùatalicúise calisa yáaculé, yá nàisicùmacatéwa macáita.

¹⁴Iná níái icuèyéicaté marranonáimi, yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca iináwaná yái naiquéerica ichàbacawa. Yá nàanàacaté yàcalé iriculé, pùubéeyéi yàcalé iricubàa nacái, iyéeyéica mawiénibàa nalí. Yá wenàiwicanái yàacaté iicáca càinácaalíté wawàsica ichàbacawa néré. ¹⁵Iná nàanàcaalíté Jesús yàatalé, yá naicácaté yái idènièricaté madécaná espíritu báawéeyéi, yáawinacawa wiúta, idéeri ìwalica ibàlewa, idéeri nacái matufbanáica. Yá cáaluca níái wenàiwicaca Jesús íicha. ¹⁶Néese níái iiquéeyéicaté Jesús ichùnìaca yái idènièrica espíritu báawéeyéi, nacàlidacaté yàcalé minaná irí quiríta, cawinàcaalíté wawàsi ichàbawa asíali irí, marranonái irí nacái. ¹⁷Yá nadàbacaté nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata cayábéeri iyú, yàacaté-náwa nàasu cáli íicha.

¹⁸Néese Jesús yèepùacaalíwa ídaliculé, yái asíali maliawáiséericaté espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise, isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàaca-caténá yàacawa yáapícha. ¹⁹Quéwa càmita Jesús imàaca yàacawa yáapícha. Íimaca irí:

“Pèepùa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalí macáita yái Dios iicáanáca pipùalé, yái imàníníaca pírí manuírí wawàsica.”

²⁰Néese, yá yàacatéwa, yá idàbaca icàlidacaté Decápolis yàasu cáli néeni-bàa.^r Icàlidaca nalí ìwali yái manuírí wawàsi Jesús imàníricaté irí. Yá macáita nacalùadacaté néemiàcani yái icàlidéerica nalí ìwali.

q 5.9 Legión íimáaná: Bàaluité romanonái nadèniacaté madécaná úwinái, nàacaté náipidená “Legión”. **r 5.20** Decápolis íimáaná: diez yàcalénái. Iná yái yàcalé Gadara, yácata néená níái diezca.

Jairo fídu, abéechúa nacái inanái cáuláiquéechúa

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹ Néese, yá Jesús yèepùacatéwa àniawa ídalicu abéemàalé calisa, yá manù-béeyéi wenàiwica ìwacácawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa idùle-pita. ²² Néese, yá Jairo yàanàaca, néená níái judíonái yéewáidacàalu íiwa-canánáica. Iicácaalté Jesús, yáta yáawiadaca yáawawa yàabàli iwéré. ²³ Yá isutáca fícha wawàsi manuísíwata, íimaca írí:

“Uétáca ùacawa úái nuíduca. Piicá wapùalé, plawa wacapèe néré, pimàaca picáapiwa ùwali yéewacaténá cayábaca úa.”

²⁴ Yá Jesús yàacawa Jairo yáapicha. Yá nacái madécaná wenàiwica yàacawa náami càita nacàwadàaca Jesús. ²⁵ Quéwa abéechúa inanái cáuláiquéechúa yàacatéwa nèewi, írái yéechúa uícha doce camuí. ²⁶ Idécáté ùuwichàacawa madécaná yàawiríá, máadáini cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Yá nacái idéca umáalàidaca macáita upalátaniwa cadèpiacáiyéi írí, càicáaníta, càmita náalimá nachùnìaca úa, quéwanáta cáuláicaca úa. ²⁷⁻²⁸ Néese uémìaca-náamité Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, yá úumacaté ulíwa:

“Ewita ibàlecáaníta nudunùaca ìwali, yá cayábapínaca núa.”

Néese, yá uwàlùacatéwa manùbéeyéi wenàiwica yéewibàa, yá udunùacaté Jesús ibàle ìwali. ²⁹ Iná idéca nacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná ibà-lùacawa uícha. Yá úalíaca idéca uchùnìacawa uláicái fícha.

³⁰ Yá Jesús yáalíaca idéca ichùnìaca wenàiwica, ichàini imusúacáináwa fícha. Yá iwènúaca iicáidaca manùbéeyéi wenàiwica írí. Néese, yá isutáca yéemíawa nía, íimaca nalí:

“¿Cawíná idunùa nùbàle ìwali?”

³¹ Yá yéewáidacalénái íimacaté írí:

“¿Càmicáiná piicá nacàwadàaca pía níatái madécaná wenàiwicaca? ¿Yá pisutáca péemíawa mamáalàacata, cawíná idunùa nùwali?”

³² Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicacaténá yái wenàiwica idunuèrica ìwali. ³³ Iná úalíacáináwa úái inanáica ìwali yái uchùnìanácawa, yá utatáca ucalùniwa. Yá ubàlùaca ùululù ipùata iyúwa írí, ucàlidaca írí báisíta uináwaná ìwaliwa.^s

³⁴ Yá Jesús íimaca ulí:

“Pía inanáica, idéca pichùnìacawa, peebáidacáiná nùwali. Iná píawa matuíbanáita. Idéca cayábaca pía fícha yái uláicáica.”

³⁵ Iná idècunitàacá itàaníca iyaca uápicha, yá áibanái wenàiwica yàanàaca Jairo icapèe néese, yá náimaca írí:

“Idéca píidu yéetácawa. Iná yáta pisèiwicaca írí wawàsi yái yéewáidé-rica.”

³⁶ Néese idécanáami Jesús yéemíaca wenàiwica icàlidaca Jairo írí fídu ìwali udéca úetácawa, yá Jesús itàaníca yáapicha abéerita. Íimaca írí:

“Picá achúma piwàwa. Peebáidaca nùwali báisíta.”

³⁷ Yá nàacawa Jairo icapèe néré. Quéwa càmitaté Jesús imàaca áibanái yàacawa náapicha. Níataté imàaca yàawa yáapicha, níái Pedro, Jacobo, Juan

^s 5.33 Quéwa cáalucaté ufàaca Jesús ìwali, càmicáínaté yéewa cáuláiquéeyéi idunùaca áiba wenàiwica cayábéeyéi ìwali.

naací, yái Jacobo iméeréerica. ³⁸Iná yàanàacaalí Jairo icapèe néré, yá Jesús iicacaté manùbéeyéi wenàiwica fícháanfiyéi cáiwina. ³⁹Yá Jesús iwàlùacatéwa capli iriculé, íimaca nali:

“¿Cánacué máini pícháanica? Uái sùmàuca, càmfichúata yéetáwa, iiméechuacáita.”

⁴⁰Yá wenàiwica iicáanica Jesús iquíniná.

Quéwa, yá imusúadaca macáita níai iyéeyéica néeni. Yá imàacacawa úaniri yáapichata, úatúa naací, nía naací máisiba yéewáidacalénáica. Yá nawàlùacatéwa aléde sùmàu irìacatalécawa. ⁴¹Yá íibàaca sùmàu icáapi ìwali, yá íimaca ulí arameonái itàacái iyú:

“Talita, kumi”,

íimáaná arameonái itàacái iyú: Sùmàu pimichàawa.

⁴²Yáta sùmàu imichàaca ibàlùacawa, yá uipina naací. Udèniacaté doce camú. Yá nacalùadacawa macáita níai wenàiwica iyéeyéicaté néeni. ⁴³Quéwa càmita Jesús ibatàa nacàlidaca iináwaná áibanái irí. Néese, yá ichùuliacaté nàaca sùmàu iyáa.

Jesús ìyaca Nazaret néeni

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 ¹Yá néesecata, Jesús yàatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa yàasu cáli, Nazaret iyacàlená néréwa. ²Néese yàanàacaalíté yái èeri judiónái iyamáidéericawa iricu, yá Jesús idàbacaté yéewáidaca judiónái yéewáidacàalu iricu. Yáté madécaná icalùadaca yéemiaca icàlidáaná, yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Sísàaná yeedá iríwa yái càiri yáaliacáisica? ¿Cawiná yéewáidani?

¿Cawiná naací yéewáaná imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica?

³¿Càmicáiná, yáta yàalubáisi imàníriná yáara, yái María ìirica? Néenásàirica níai: Jacobo, José, Judas, Simón naací. Nía naací yéénánái inanái, níai ìya wáapicha cháí.”

Yáté namáidacani.

⁴Quéwa Jesús íimacaté nali:

“Yái profeta, icàlidacaalí Dios itàacái áibàalé, yá néréca nàa íimiétacaná. Quéwa níai yàasu cáli mìnanaíca, yéénánaíca naací, iyéeyéica yáapicha icapèe iricu, càmita nàa íimiétacaná.”

⁵Yá càmita Jesús imànité nali yái càmirica wenàiwica idé imànica. Quéwa càicáaníta, imàaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiqueeyéi ìwali. ⁶Yá icalùadacaté iicáca nía, càmicáínaté neebáida ìwali. Càicáaníta, yá yéewáidacaté mamàalàacata yàcalé púubanaméeyéi iricubàa iyéeyéica natéesebàa.

Jesús ibànùaca yéewáidacaléwa nacàlidacaténá itàacái

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Abéeri èerité, yá Jesús ìwacáidaca níai doce yéewáidacalécawa, yá ibànùaca nía pucháibanamata. Yá naací yàaca nali chàinisi náucáanápíná espíritu báawéeyéi.

⁸Quéwa canácata imàaqueéri natéca nalíwa àyapulicubàa. Càmita yéewa natéca namàluewa, nasáacuni, palata naací. Abéechúata àicunáca, úái ibatàa

natéca nacáapi irícuwa, nachaquèepiná. ⁹Yéewa natéca nàabàli irícuwa naza-patuniwa. Quéwa càmitaté yéewa natéca pucháiba bàlesi.

¹⁰Yá fimaca nalí:

“Alénacaalíta pìanàacué piwàlùacawa abéeri capìi iriculé, néenitacué piya-máawa, iwérétacué pimusúacawa néese. ¹¹Càmicaalícué needá pía nacapèe iriculéwa, càmicaalícué nacái néemiacué pírí yái tàacáisi picàlidéericuéca nalí, piacuéwa náicha. Pichùpiacué piabàli ichùmaléwa náalífacaténá nacùalé-cata Dios yùuwichàidapiná nía.”

¹²Néese, yá nàacawa níai yéewáidacalénáica, nacàlidacaténá Dios itàacái wenàiwicanái irí, nawènúadaténá náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³Náucacaté nacái madécaná espíritu báawéeyéi wenàiwicanái íicha. Nàucùacaté cáulái-quéeyéi ìwali olivo iséená, yáté nachùniaca nía.

Juan Bautista yéetácátéwa

¹⁴Néese, yáté Jesús iináwaná yáalímáca macái wenàiwica yèewibàa, càita rey Herodes Antipas yéemiaca ìwali nacái. Yá abénaméeyéi wenàiwica fimacaté ìwali: “Yáta cáminá Juan Bautistami yái càì idé icáucàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa idèniaca ichàiniwa, imànírica iyú yái cànírica wenàiwica idé imànica.”

¹⁵Aibanái fima nacái:

“Yácata cáminá Elías yáara, icàlidéericimaté, idéericaté yéetácawa.”

Yá áibanái fimaca:

“Abéeri profetaquéera, càmicaalí, néená nacái níai áibanái profetanái iyéeyéicaté bàaluité.”

¹⁶Iná Herodes yéemiacaalíté Jesús iináwaná ìwali, yá fimacaté:

“Yácata Juan yáara, yátái idéericaté nuchùuliaca nadalúaca icanápi, càì cáminá icáucàacawa àniawa.”

¹⁷Yéewaté càica Herodes ichùuliaca úwinái fíbàaca Juan, nadacùacaté nacáini cadena iyú presunái icapèe iriculé, Herodías ìwalíseta, úái yéenásàiri Felipe yàacawéetúamica, Herodes imalùdacáináté úa yéenásàiri íichawa.

¹⁸Idécáináté càica Juan fimaca Herodes irí quéecha:

“Càmita yéewa peedáca piacawéetúawa úái péenásàiri yàacawéetúaca.”

¹⁹⁻²⁰Iná ìwalíseta, yá báawacaté Herodías iicáca Juan, yá nacái uwàwacaté unúacani. Quéwa càmitaté úalímá unúacani, cáalucáináté rey Herodes iicácani, yáalífacáináté mabáyawanáca Juan, iyéerité nacái machacàníiri iyú. Yá nacái Herodes icùacaténí ipíchanáté Herodías ichùuliaca nanúacani. Iná imanùbacata Juan icàlidaca irí Dios itàacái, yá càmita yáalíawa càinacaalí imànica irí wawàsi, quéwa càicáaníta, yá casíimáicaté rey Herodes yéemiaca itàacái.

²¹Quéwa isicúataté wawàsi yàanàaca Herodías irí, yái umànicatáipináca Juan irí càide iyúwa uwàwáaná. Néenialí yàasu èrité asáica Herodes, yá imáidacaté nayáa níai wenàiwica caináwanéeyéi, fíbaidéeyéi yáapicha, úwinái fiwacanánái, nía nacái caináwanéeyéi Galilea mìnánáica. ²²Yá Herodías fídu iwàlùacatéwa nayáacatalé, yá ulabàacaté náacúalicu. Yá usíimáidaca Herodes iwàwa, nía nacái yáapichéeyéica.

Yá fimaca mànacàu irí:

“Càinacaalíta piwàwa, yá pisutáca nuíchani, yá nùaca píríni.”

²³ Yá Herodes imàacaca itàacáíwa ulí pucháíba yàawiría, yàanàpináca ulí càinácaalíta wawàsica yái usutéerica ícha, éwita Galilea yàasu cáli yéemacani, yái ichùulièrica iwicáu.

²⁴ Yá umusúaca úatúa néréwa usutácaténá uémíawa úa, yá úumaca ulí:

“¿Càináica wawàsi nusutá ícha?”

Yá úatúa ímaca ulí:

“Pisutá ícha Juan Bautista íiwitami.”

²⁵ Yáta mànacàu iwàlúacawa ráunamáita Herodes yàatalé, yá úumaca irí:

“Nuwàwa piàca nulí siúcata, Juan Bautista íiwitami abéechúa quírápieli irícu.”

²⁶ Yá achúmacaté Herodes iwàwa. Quéwa idécáínaté imàacaca itàacáíwa ulí, náacúalícu níái iyéeyéica yáapícha néeni, yá càmita idé imáisaníaca uícha yái usutéerica ícha. ²⁷ Yá mesúnamáita rey Herodes ibànúacaté abéeri úwisàiri itécáténá irí Juan íiwitami. Yáta úwisàiri yàacatéwa presunái icapèe néré, yá idalúacaté Juan icanápi. ²⁸ Yá yàanàidacaté íiwitami abéechúa quírápieli irícu. Yá yàaca úa mànacàu irí. Yá nacái mànacàu yèepùadacaté úa úatúa iríwa.

²⁹ Iná Juan yéewáidacalénái yéemíacaalíté iináwaná, yá nàacaté needáca ichéecami, yáté nabàliacani.

Jesús yàacaté cinco mil wenàiwica iyáa

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Néese idécanaámíté nàanàaca níái Jesús ichùulièyéicaté yàa icàlidaca itàacái, yáté nàwacáidacawa yáapícha nacàlidacáténá irí macáita yái wawàsi namàníricaté, néewáidéericaté nacái.”

³¹ Yá Jesús ímaca nalí:

“Wàacuéwa máisawaliré wenàiwica ícha, yácué piyamáidacawa néré achúmáanáta.” Néeninamacáínáta wenàiwica yàanàacaté nàatalé, ínái càmita náalímá nayáacaté nayáacaléwa.

³² Yá nàacatéwa nalínámitawa ídalícu abéemàalé máisawaliré canácatalé wenàiwica. ³³ Quéwa madécaná wenàiwicanái iicátaté nàanáwa, yá náalíaca naicáca nía. Iná madécaná wenàiwicanái yàcalénái néeseeyéi, nàacatéwa náami nàabàli iyúwa. Yá níacaté idàba yàanàaca napíchalé. Néese, yá nàwacáidacatéwa yáapícha. ³⁴ Iná Jesús imichàacaalíwa ídalícuíse, yá iicáca madécaná wenàiwica. Yá catúulécanáca iicáca nía, càicáiná níade iyúwa níái ovejanái canéeyéica íiwitápu. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi íwali.

³⁵ Néese idécanaámíté táicaca yàacawa, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, náimaca irí:

“Idéca máiní táicaca yàacawa wàwali cháí máisawalícatáica. ³⁶ Pichùulíla nàacawa níái wenàiwicaca, aléde bànacalé iyacatabàaca, yàcalénái néré nacái iyéeyéica watéesebàa, nawèniacáténá nacái nayáapínáwa néenibàa.”

³⁷ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Píatacué iwàwacutá yàaca nayáapíná.”

Yá yéewáidacalénái ímaca irí:

“Yéewacaténá wawèniaca nayáapíná macáita níái wenàiwicaca, iwàwa-cutápináwa walí cáminá, doscientos denario” palata ituíná.”

³⁸ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càisimaléná paninái pidèniacué pirípináwa?”

Néese idécanáami nàanàaca nía, yá náimaca irí:

“Wadèniaca cinco paninái, pucháiba cubái nacái.”

³⁹ Néese, yá ichùuliaca náawinacawa níái wenàiwicaca masicái finata. ⁴⁰ Yá càicata namànica, nàwacáca náawinacawa cienama, áibanái cincuantanama namanùbaca. ⁴¹ Yá Jesús yeedáca níái cinco panináica, nía nacái pucháiba cubáináica, yá iicáida chènuniré yàacaténá Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese, yá isupáidaca nía, yá yàaca nía yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá nía wenàiwicanái ìwali. ⁴² Yá macáita nayáaca cadènamawaca. ⁴³ Néese yéewáidacalénái iwacáidaca doce namanùbaca mapíri, pani yéénáimi, cubái yéénáimi nacái. ⁴⁴ Níái nèeyéicaté iyáa néenialí, namanùbacaté cinco mil aslanái.”

Jesús ìipinacaté úni inàniacubàa

(Mt. 14.22-32; Jn. 6.15-21; Mr. 6.53-56)

⁴⁵ Néese ichùuliaca yéewáidacalénái iricùacawa ìdaliculé nàacacaténáwa ipíchalé Betsaida iyacàlená néré, idècunitàacá ichùuliaca wenàiwicanái yèè-pùacawa icapèe néréwa.

⁴⁶ Néese idécanáamité ichùuliaca nàacawa, yá yàacatéwa dúli finatalé itaanícaténá Dios yáapicha.

⁴⁷ Néese idécanáami catáca, yá idéca bamuchúamiré calisaca níái yéewáidacalénáica. Yá abéericata Jesús imàacacawa cáli finatáise.

⁴⁸ Néese amalácaalí yàacawa, yá iicáca namànica nachàiniwa natenáca máadàini cáuli cachàiníri ìpunita. Yá ìipinacaté yàacawa nàatalé úni inàniacubàa, yá quéwa iwàwaca ichàbacawa napíchalé.^x ⁴⁹ Quéwa naicácanáami ìpinaca úni inàniacubàa, yá nayúunáidacaté wenàiwica iwàwanámicani, yá néemíanicatéwa, ⁵⁰ nactalùadacáinátéwa macáita naicácaalíni.

Yáta itaaníca nali:

“Matuíbanáitacué pía. ¡Núacatéera! ¡Picácué cáalu pía!”

⁵¹ Yá iricùacatéwa nàatalé ìdaliculé, yáta nacái wiúca yái cáulica. Yáté cáaluca nía, nactalùadacaté nacái naicácani, ⁵² càmíicáináté náalíá néemíaca fimáaná yái inísàidáanáca nayáa paninái, dàalacáináté máiní nawàwa.

Jesús ichùniacaté níái cáuláiqueeyéica

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Néese idéca idénáami nachàbacawa calisa ìwaliabàa, yá nàanàacaté Genesaret iyacàlená néré, yá nadacùacaté náidaniwa idùlepiré. ⁵⁴ Iná nami-chàaca nacáitawa ìda iricuise, yá wenàiwicanái yáalíacaté iicáca Jesús.

⁵⁵ Yáta napiacatéwa yàcalénái iricubàa nacàlidacaténá iináwaná yàanàaca.

v 6.37 Níái doscientos denarioca, napáyaidacatáité ocho quéeri abéeri aslái iwèni ìbibadaca.
w 6.44 Itaaníca cinco mil aslanái ìwalita. Quéwa nèepunidacaté nacái náapichawa nàacawéetúanáwa, néenibenái nacái càide iyúwa fimáaná Mateo 14:21 iricu. x 6.48 Aibanái fimaca: iwàwacaté iwènúacawa nàwalibàa náalíacaténá naicáca yácata Jesús.

Idècunitàacá nacàlidaca nàacawa, yá áibanái itéca cáuláiquéeyéi nàalubái ìinatawa, náaliacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Iná alénácaalíta Jesús yàawa, éwita yàcalé achúméeri iriculécani, manuiri yàcalé iriculé nacái, yá naliadacaté bàacháwabàa níái cáuláiquéeyéica. Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi imàacacaténá náibàaca ibàle ipùata ìwali. Iná níái ìibèeyéica Jesús ibàle ìwali, yáté cayábaca nía uláicái fícha macáita.

Yái báawéerica imànica wáiwitáise

7 ¹ Níái fariseonái, nía nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yàanèeyéica Jerusalén iyacàlená néese, nàwacáidacawa Jesús itésebàa. ² Yá naicáca abénaméeyéi Jesús yéewáidacalénái iyáaca iyáacaléwa, càmiyéi ìiba icáapi isacàawa ipíchaca nayáaca. ³ Níái fariseonái, macáita níái judfonáica, namànicaté càide iyúwa nàawirináimi ìiwitáise iyáaná. Iná càmicaalí náiba nacáapiwa, yá càmita yéewa nayáaca nayáacaléwa. ⁴ Iná nàanàacanáami síisài napáchiacatáiseca, càmita yéewa nayáa nayáacaléwa càmicaalíca nadé náibaca nacáapiwa. Madécaná áibanái wawàsinái nacái, iwàwacutéeyéi namànica. Càide iyúwa iwàwacutáaná náibaca nabacàalenái, catùanái, macáita níái yàalusinái namàniyéica sieru iyú, naimácàalu nacái.

⁵ Néese níái fariseonái, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nasutáca néemiawa Jesús:

“¿Cáná càmita péewáidacalénái imàni càide iyúwaté wàawirináimi ìiwitáise iyáaná? ¿Cáná nayáa nayáacaléca éwita càmita náiba nacáapiwa?”

⁶ Jesús ìimaca nalí:

“Píacué cachíwéeyéi, báisíta Isaías icàlidacaté pìwalicué, ìimacaalíté:

‘Níái israelnái, nanùma iyúta nàa nulí cayábéeri,
quéwa náináidacawa nuícha méetàuculéta.

⁷ Canáca iwèni nulí yái nàanáca nuímiétacaná,
néewáidacáiná càide iyúwa náináidáanáwa.’

⁸ Pidécáinácué pimàacaca píchawa yái Dios itàacái ichùulianáca, yácué pimànica càide iyúwa pìawirináimi ìiwitáise iyáaná.

⁹ Idécué mawènica pimànica yái Dios itàacái ichùulianáca yéewacaténácué pimànica càide iyúwacué pìináidáanáwa.

¹⁰ Càicaté Moisés ìimaca:

‘Píá píaniri ìimiétacanáwa, píatúa nacái.’ Quéwa yái itàaníríca báawanama yáaniri ìwaliwa, yáatúa nacái, iwàwacutá yéetácawa.

¹¹ Quéwa, yá pímacuéca:

‘Cawinácaalí ìima isèenái iríwa: Yái wawàsi nuyúudèeripínácuéca píá iyúta, càmita nùapínácué píríní quirínama, idécáiná nùaca itàacáiná Dios irí.’

¹² Iná càicáinácué péewáidaca, yá càmita pibatáacué nayúudàaca quirínama nasèenáíwa. ¹³ Yá mawènicuéca pimànica yái Dios itàacáica pìawirináimi ìiwitáisewa iyúwa, pichàbáidéericuéca wenàiwicanái irí. Madécaná áibanái wawàsi pimàniyéicué càiyéi iicacánáwa.”

¹⁴ Néese Jesús yèepùà imáidaca yàataléwa macáita níái wenàiwicaca, yá ìimaca nalí:

“Péemiacué nulí macáita, piacué yúuwíná yái tàacáisica: ¹⁵ Yái yàacàsi wayéerica wanùmalicubàawa, càmita báawa Dios iicàcani. Yá báawéeri iicàca yái tàacáisi báawéeri imusuéricawa wawàwalicuise wanùmalicubàa. ¹⁶ Iná càinàcaalí idèniá yúuwìapunáwa yéemianápiná, yá iwàwacutá yéemìaca iríwa cayába.”

¹⁷ Néese idécanáami wenàiwicanái yàacawa Jesús fícha, yá iwàlùacawa capíi iriculé. Yá yéewáidacalénái isutáca yéemiawani iwali yái yéewáidáa-náca iyú, yái náaliéricawa iwali.

¹⁸ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Càita càmita píaliacué péemìaca yái nucàlidéerica píricué iwali. Yái yàacàsi wayéerica wanùmalicubàawa, càmita yéewa báawaca imànica wáiwitáise Dios ipíchalé, ¹⁹ càmicáiná iwàlùawa wawàwa iriculé. Iná càmita báawa imànica wáiwitáise. Yàacawa wadèericulé, néese, yá wáucaca wáichawani.”

Càicaté Jesús íimaca wáaliacaténá cayábaca macáita níái yàacàsináica.

²⁰ Néese íimacaté nacái nalí:

“Yáta báawéeri imànica wenàiwica wáiwitáise, yái imusuéricawa wawàwalicuise. ²¹ Wenàiwicanái iwàwalicuiseacánáta namusúawa níái báawéeyéi íiwitáisesica: Namànicaténá báawéeri nainá iyúwa, nayéedùaná, nanúanáca wenàiwica, ²² naimáanáca náapicha níái càmfíyéica nàacawéeyéi, nawàwanáca nàasuwa manùba, namànínáca báawéeri áibanái irí, namèniadánáca, namànínáca báawéeri nainá iyúwa mabáinita, cáudeni naicáca áibanái, natàaní áibanái iwali náinatawáise, cáimacái naicácawa, máiwitáise nacái nía. ²³ Macáita níái báawéeyéi íiwitáisesica namusúacawa wenàiwica iwàwalicuise, yá nacái báawaca namànica wenàiwica íiwitáise.”

Abéechúa inanái yeebáidéechúa Jesús, càmfíchúa israelnái yéená

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa Sirofenicia yàasu cáli néré, mawiénita Tiro iyacàlená irí, Sidón iyacàlená irí nacái. Yá yàanàaca iwàlùacawa abéechúa capíi iriculé, càmicáiná iwàwa áibanái wenàiwica yáaliacawa iwali. Quéwa càmita yáalimá ibàacawa náicha. ²⁵ Yá abéechúa inanái yéemìaca Jesús iináwaná yàanàaca néré, úái maliawáiséechúaca espíritu báawéeri imànica íidu. Yá àacawa yàatalé, yáta úawìadaca úawawa Jesús yàabàli iwéré. ²⁶ Uái inanáica, càmfíchúa judíosàatúa, Sirofenicia minalu. Yá usutácaté Jesús fícha wawàsi imusúadacaténá úidu fícha espíritu báawéeri.

²⁷ Quéwa Jesús íimacaté ulí:

“Quéechacá, iwàwacutá nuicáca napùalé níái israelnái nùasunái wenàiwicaca. Iná càmita cayába nùaca áulinái iyáa yái nuèripináca nuénibenái iyáawa.”

²⁸ Yá úumacaté irí:

“Báisíta Nuíwacali, càicáaníta quéwa, níái áulináica yéewata nacái nayáaca yéenibenái iyáacalé yéenáimi.”

²⁹ Néese, yá Jesús íimacaté ulí:

“Iwalíise yái càináca píimaca nulí, yá yéewaca pèepùacawa matuíbanáita picapèe néréwa, idécáiná espíritu báawéeri imusúacawa píidu fícha.”

³⁰ Iná inanái yàanàacaalí ucapèe néréwa, yá uicáca úidu irìacawa ùalubái finatawa, idécáiná espíritu báawéeri imusúacawa uícha.

Jesús idèpiacaté abéeri matàacáiri, càmfíri nacái asái yéemiaca

(Mr. 7.31-37; Mt. 15.29-31)

³¹Néese, yá Jesús yèpùacatéwa Tiro yàasu cáli néese yéewáidacalénái yáapichawa. Yá ichàbacaté yàacawa Sidón yàasu cáli néenibàa yàacaténáwa Galilea icalisaniná nérépiná. Quéwa ichàbacawa nacái Decápolis yàasu cáli néenibàa. ³²Yá abénaméeyéi wenàiwica yàanàidacaté Jesús yàatalé, abéeri asiali càmfíri asái yéemiaca, càmfíri nacái yéewa itàaníca. Yá nasutacaté Jesús fícha cayábéeri imàacacaténá icáapiwa iwali.

³³Yá Jesús itécani méetàuculéta wenàiwica fícha. Yá fíyàaca icáapi ipùatawa yùuwinái iriculé báipunitácanama. Yá nacái isàpíaca yáawiruní iyúwa icáapi ipùatawa, yá idunùaca asiali inène iwali. ³⁴Yá Jesús iicáidaca chènuniré, yúuca icalésawa, yá fimaca asiali irí:

“¡Efata!” Arameo itàacái iyú, fimáaná: “¡Asái péemiaca siùcade!”

³⁵Yáta asáica yéemiaca, yá nacái itàaníca cayába.

³⁶Yáté càmita Jesús iwàwa nacàlidaca iináwaná áibanái irí. Quéwa, éwita càica fimaca nalí, yáté nacàlidaca iináwaná iwali quéwanáta. ³⁷Yáté wenàiwica icaluadacawa manuísíwata, yá náimacaté nalíwáacawa:

“Macáita cayábaca yái imànírica. ¡Imàaca néemiaca níai càmfíyéica asái yéemiaca! ¡Imàaca nacái matàacáiyéi itàaníca!”

Jesús yàacaté báinúaca mil wenàiwica iyáa

(Mt. 15.32-39)

8 ¹Aiba èerité, nèepùacaté nàwacáidacawa àniawa madécaná wenàiwica Jesús yàatalé. Quéwa canácáináté nálíla nayáapínaca, yá Jesús imáidaca yéewáidacalénáiwa, fimaca nalí:

²“Catúulécanáca nuicáca níai wenàiwicaca, idécáiná nàyaca wáapicha máisiba èeri, íná máapica nía siùcade. ³Nubànùacaalí nía mayáacata nacapèe néréwa, cawàwanáta yéewa nawàwa ichàbacawa àyapulicubàa namáapicawata, abénaméeyéicáiná yàanèeyéi déecuise.”

⁴Yá yéewáidacalénái yeebáca isàna:

“Canácata yáaliméeri yeedáca nalí càì imanùbaca pan cháì máisawali, nayáacaténá cadénama níatái wenàiwicaca.”

⁵Yá Jesús isutáca yéemlawa nía:

“¿Càisimaléná panínái pidèniacué?”

Yá náimaca irí:

“Wadèniaca siete namanùbaca.”

⁶Yá Jesús ichùuliaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli iwéré. Yá yeedáca icáapi iriculéwa níai siete panínáica. Iná yàaca idécanáami Dios irí cayábéeri nàwali, yá isupáidaca nía, yàaca nacái nía yéewáidacalénái iríwa nawa-cùacaténá nía manùbéeyéi wenàiwicanái iwali. Yá namànica càitáde iyúwa fimáaná nalí. ⁷Nadèniacaté nacái abénaméeyéi cubáiná púubanaméeyéi. Jesús yàacaté nacái Dios irí cayábéeri nàwali. Yá ichùuliaca nacái yéewáidacalénáiwa iwacuaca nía. ⁸Yá macáita nayáaca cadénama níai wenàiwicaca.

Néese Jesús yéewáidacalénái iwacáidacaté siete mapíri yàacàsi yéenáimi imàaquéerimicawa. ⁹Níai iyéeyéicaté iyáacaléwa néenialí, cawàwanátaté báinúaca mil wenàiwicaca nía.

Néese, yá Jesús ichùuliaca nèepùacawa. ¹⁰ Yá iricùacatéwa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa, nàacaténáwa Dalmanuta yàasu cáli néré.

Fariseonái iwàwaca Jesús imànica nalí yái càmfírca wenàiwicanái idé imànica
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Néese, yá fariseonái yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá nadàbacaté natàaníca yáapicha chàinisíiri iyú. Nasutácaté fícha wawàsi imànicaténá naicá abéeri yéenáiwanaši chènuníseeri, quéwa náalimáidacaténáta naicáwani. ¹² Yá Jesús yúucaca icalésawa cachàini,^y ìwalíise yái nasutáanaca néemlàwani, yá fimaca nalí:

“Píacué wenàiwica iyéeyéica siùcade, éwitacué piicáca madécaná yàawiría yái numànfírca, càicáaníta, yá quéwanátacué pisutáca nuícha áiba.

Báisitacué núumaca pírí: Càmitacué numànipiná piicáni.”

¹³ Yá Jesús yàacawa náicha, yá yèepùa iricùacawa àniawa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa nàacaténáwa abéemàalé calisa.

Jesús itàaníca fariseonái yéewáidáaná ìwali

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Níái Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca nayáapináwa. Abéechúacáináta panica, úái naté nayáapináwa ídalicu.

¹⁵ Yá Jesús yàalàaca nía, fimaca nalí:

“Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura,^z yá nacái nacuèriná Herodes yàasu levaduraca.”

¹⁶ Yá náimacaté nalíwàacawa:

“Càmícáinási waté walíwa pan, íná yéewa càì fimaca walí.”

¹⁷ Yá Jesús yáalíaca ìwali yái natàanfírca ìwali, yá fimaca nalí:

“¿Cánácué pitàaní pan ìwali? Mamáalàacata càmitacué manuí piwàwa nuwéré éwitacué idé piicáca nùaca madécaná wenàiwica iyáa panináí. Mamáalàacata dàalacuéca piwàwa. ¹⁸ Éwitacué catuíca pía, éwitacué nacái càuwica pía, càicáaníta, càmitacué pialimá pialíacawa ímáaná yái numànfírca. Càmita nacái pialimácué piwàwalica yái piiquéri-cuéca numànica. ¹⁹ Nuwacùacaalíté cinco panináí, cinco mil asíanái ìwali, ¿Càisimalénáté mapíiri pipuníada piwacáidacaalítécué yéenáimi?”

Yá náimaca irí:

“Doce mapíiri.”

²⁰ “Nuwacùacaalíté nacái siete panináí, báinúaca mil wenàiwica iyáa. ¿Càisimalénáté mapíiri piwacáidatécúé pan yéenáimi?”

Yá náimaca irí:

“Siete mapíiri.”

²¹ Yá Jesús fimaca nalí:

“Néeni. ¿Cánácué càmita pialía péemíaca nutàacái mamáalàacata?”

y 8.12 Jesús yúucaca icalésawa, ímáaná: Achúmaca Jesús iwàwa, càmicáiná neebáida ìwali éwita nadéca naicáca madécaná yàawiría yái càmfírca wenàiwica idé imànica. z 8.15 Levadura: abéeri ínaná nēewiaderi yēewisá abéeri íbesi nacáiri iyúwa yái namànfírca iyú pan, yéewacaténá imulacàacawa, cáamacanáini.

Jesús ichùniaca abéeri càmfiri yéewa iicáidaca Betsaida iyacàlená néeni

²² Néese, yá Jesús yàanàacaté Betsaida iyacàlená néré yéewáidacaléná yáapichawa. Yá abénaméeyéi itécaté Jesús yàatalé abéeri asiali matuíri. Yá nasutáca fícha wawàsi ichùniacaténáni. ²³ Yá Jesús itéca matuíri icáapi ìwali méetàuculé yàcalé fícha. Yá yàapisaca ituí iriculé. Yá fíbbàaca ituí ìwali. Néese, yá yeedáca icáapiwa fícha, yá isutáca yéemiawani:

“¿Asái piicáidaca?”

²⁴ Yá matuíri iicáidaca, yá fímaca:

“Núalimáca nuicáca wenàiwica lipinánica, quéwa càide iyúwa àicunái.”

²⁵ Yá Jesús yèepùà fíbbàaca ituí ìwali àniawa. Iná idécanaami yeedáca icáapiwa fícha, yásí asáica iicáca amalánama macáita.

²⁶ Yá Jesús ichùullatè yèepùacawa icapèe néréwa. Yá fímacaté irí:

“Quéwa picá piwàlùawa Betsaida iyacàlená iriculé. Picá nacái picàlida yàcalé mìnánái iríni.”

Pedro fímaca, Jesúscata yái Cristo

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Néese Jesús yàacatéwa yéewáidacaléná yáapichawa yàcaléná néré, iyéeyéicaté mawiénita Cesarea iyacàlená irí, Filipo iyacalémica. Iná idècunitàacá nàacawa àyapulcubàa, yá Jesús isutáca yéemiawa nía, fímaca nalí:

“¿Càiná náimaca nùwali níái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa?”

²⁸ Yá náimaca irí:

“Abénaméeyéi náimaca, píacatása Juan Bautista, càì icáucàacawa. Aibanái fíma, píacatása Elías. Aibanái nacái fíma, càmicaaí néenata, níái áibanái profetanáicaté bàaluité càì icáucàacawa àniawa.”

²⁹ Yá Jesús isutáca yéemiawa nía àniawa, fímaca nalí:

“¿Néenicué píá? ¿cawinácué píimaca, cawiná núa?”

Pedro fímaca irí:

“Píacata Cristo.”

³⁰ Quéwa càmita Jesús iwàwa nacàlidaca iináwaná áibanái irí, yácata Cristo.

Jesús icàlidaca ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Yá Jesús idàbaca yéewáidaca nía, yá fímaca nalí:

“Núa asiali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nùuwichàacawa manuísíwata. Yá nacái náamàapínaca núa, níái náiwitápunái béeyéica, sacerdotenái fíwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Iná nanúapínaca núa, quéwa nucáucàapínacawa àniawa máisiba èeri idénáami.”

³² Càicaté icàlidaca nalí ìwaliwa amalánama.

Néese, yá Pedro itéca Jesús méetàuculéta náichani. Yá yàalàacani chàini-síiri iyú.

³³ Yá Jesús iwènúaca iicáidaca yéewáidacaléná iríwa. Yá yàlàaca Pedro, fímaca irí:

“¿Piawa nuícha, Camèniadacáiri! Piwàwaca numànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. Càmita píináidawa machacànita càide iyúwa Dios fíináidáanawa. Píináidacawa càide iyúwa asianái fíiwitáise iyáaná!”

³⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa, áibanái wenàiwica nacái, yá íimaca nalí:

“Cawinácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani, yéetáanápínáwa nùwalíná. ³⁵Yái càmfíríca iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwawéeri càita imànica càide iyúwa íináidáanáwa, càmita idèniapíná níái cayábéeyéi wawàsinái, itàacái cayábéeri nacái, níái Dios yèeyéica walí irícu èeriquéi.”

³⁶“Iná éwita wenàiwica idènlaca iríwa macáita níái wawàsinái cawèní-yéica cháí èri irícu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa Dios íicha yùuwichàa-cáisi quichái irículé. ³⁷Canácata áiba wawàsi cawènífiri cháí èri irícu yéewéeri wàaca Dios irí wawèniwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmfíri imáaláawa.

³⁸Níái báiyéica iicáca núa, nutàacái nacái siùcade, cabáyawanéeyéi wenàiwica ipíchaléta, báipínacata nacái nuicáca níata nùanácaalíwa, núa asíali Dios néeséerica, Núaniri ichàini icamaláná ichùnica yèewiwa, náapicha nacái níái yàasu ángelnái mabáyawanéeyéica.”

9 ¹Jesús íimacaté nacái nalí:

“Báisítacué nùumaca pirí: Abénaméeyéi péenacué, piacué iyéeyéica cháí, piicápinácué iicácanáwa yàanàca yái Dios icùacatáipínáca yàasunái wenàiwicawa ichàini iyúwa.”

Jesús icànaca melùmelùwaca

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

²Néese idécanáami seis èri ichàbacawa, yá Jesús itécaté yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái, yá nàacatéwa abéeri dúli chènunfiri íínatalé. Iná nàanàacaalíté néré, yáté áibacata Jesús iicácanáwa náacuesemita. ³Yáté ibàle icànaca pucùnámáiwaca, cabalèewaca iyúwa sàwali ichùta. Canácata yáaliméeri íibaca cabalèewaca càì iicácanáwa cháí èri irícu. ⁴Yáté naicáca Elías yáasáidacawa Moisés yáapicha. Yá natàanícaté Jesús yáapicha níái idéeyéicaté yéetácawa bàaluité.

⁵Yá Pedro itàaníca, íimaca Jesús irí:

“Núiwacali. ¡Cayábaca wàyacuéca píapicha cháí! Iwàwacutá wamànicuéca pirí máisiba capiima. Abéechúa Moisés irí, áiba Elías irí, áiba nacái pirípiná.”

⁶Yá nacalùadacawa máiní, iná càmita Pedro yáalíawa càinácaalí wawàsi-quéi càì itàaníca íwali.

⁷Néese, yá abéeri acalèe iricùacawa, yá utàanáidaca nía. Yá acalèe yèewíseca néemíca Dios isàna itàaníca, íimaca nalí:

“¡Yácata Nuíri, yái cáininéeri nuicáca. Irítacué péemíla!”

⁸Idècunitàacá naicáidaca natéesebàawa, yá canáca níái áibanáica. Yá abéericata Jesús yái ibàlùawa néeni náapicha.

⁹Néese idècunitàacá nalicùaca nàacawa dúli íínatáise, yá Jesús yàalàaca yéewáidacalénáíwa ipichaná nacàlidaca áibanái irí yái naiquérica, iwérépináta icáuacawa yéetácáisi íicha, yái asíali Dios néeséerica. ¹⁰Yá càmitaté nacàlida íwali áibanái irí. Quéwa náimaca nalíwáacawa:

“¿Càinásica íimáanáca yái icáuàanápínácawa yéetácáisi íicha?”

¹¹Iná nasutáca néemíawa Jesús:

“¿Cáná yéewa càì náimaca níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté? ¿Elíasica^a iwàwacutápiná yàanàaca quéecha?”

¹² Yá fimaca nalí:

“Báísita, Elías yàanàapínáca quéecha màulenácaténá imànica wenàiwica iwàwa, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná. Quéwa Dios itàacái fimaca: ‘Yái asiali Dios néeseérica, iwàwacutápiná yùuwichàacawa manuífíwata, náamàapíná nacáini.’

¹³ Quéwa núumacué pirí: Elías idécate yàanàaca. Quéwa namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwàanà càide iyúwaté profetanái itànàanà ìwali bàaluité.”

Jesús ichùniaca abéeri ùuculiiri matàacáirica espíritu báawéeri imànica

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Néese Jesús, máisiba yéewáidacalénái yáapicha, nàanàacaalí nàatalé níái áibanái yéewáidacalénáica, yá naicáca manùba wenàiwicanái natéesebàa itàaníyí yáapichawáaca chàinisíri iyú, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. ¹⁵ Iná wenàiwicanái iicácaalíté Jesús, yá casímaíca nawàwa. Yáta napiacawa ípunita natàidacaténáni.

¹⁶ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càinacué ìwali pitàaní pìyaca chàinisíri iyú náapicha níara wenàiwicaca?”

¹⁷ Yá abéeri néená fimaca wenàiwicanái yèewíse:

“Pía yéewáidéeri, nùanàidacata plàtalé nuìriwata, yái matàacáirica espíritu báawéeri imànica. ¹⁸ Alénacaalíta yèepuníwa, yá yúucaca iríawa cáli iwéré chàinisíri iyú. Yá cacàlica inùmalicúse, yaamíadaca nacái iyéiwa, yá íiná íiyàcawa macáita. Iná yéewa nusutáca péewáidacalénái fícha wawàsi namusúadacaténá fíchatáni, quéwa càmita náalimá namànicani.”

¹⁹ Yá Jesús fimaca nalí:

“¡Píacué càmfíyéita yeebáida Dios ìwali! ¿Càinápiná idècuni iwàwacutá nùyacuéca píapicha mamáalàacata? Pitécué nulí néese yái ùuculiirica.”

²⁰ Yá nàanàidacani Jesús yàatalé. Iná espíritu báawéeri iicáca nacáita Jesús, yáta itatáidacani yúucaca iríawa cáli iwéré, yá italíáníca, cacàliwaca inùmalicúse.

²¹ Yá Jesús isutáca yéemíawa yái yáanirica:

“¿Chácaalínáté idàba càicani?”

Yá fimaca irí:

“Isùmàica irícuísetawa. ²² Madécaná yàawirí yúucacani quichái iriculé, úni yáaculé nacái, inúacaténatani. Quéwa yéewacaalí pimànica irí cayábéeri, yá piicáca wapùalé, piicá nacái watùulécana.”

²³ Jesús fimaca irí:

“¡Yéewasica pimànicani! ¡Picá píima! Manuí piwàwa Dios iwéré. Yácáinái manuíríca iwàwa Dios iwéré, imànica irí macáita càide iyúwa isutáana.”

²⁴ Yáta ùuculiiri yáaniri imáidaca chàinisíri iyú:

“¡Báísita manuíríca nuwàwa Dios iwéré! ¡Quéwa piyúudàa núa, nuebáida síwacaténáni!”

a 9.11 Jesús itàaníca iyaca Juan Bautista ìwali. Quéwa càmitaté nacúa nàyaca Juan Bautista, nayúnúadacáináté Elías yàanàapínáca quéecha Cristo ipíchalé.

²⁵ Iná manùbacáiná Jesús iicáca wenàiwica ìwacácawa yàatalé, yáta ichùu-
liaca chàinisíiri iyú espíritu báawéeri, íimaca irí:

“Pía espíritu báawéeri, matàacáirica, màuwíiri nacái imànica wenàiwica,
pimusúacawa ùuculíiri fícha. Yáta quirínama piwàlùacawa yèewiré.”

²⁶ Yáta espíritu báawéeri yéemíaníacawa, itatáidaca nacái ùuculíiri, yá
imusúacawa fícha. Yá yúuwàaca iríacawa càide iyúwa yéetéerimiwa. Yá
náimaca macáita: “Ídéca yéetácawa!” ²⁷ Quéwa, yá Jesús fíbàaca ícáapi ìwali,
yá imichàidaca ibàlùawa.

²⁸ Néese Jesús iwàlùacanáamiwa capli iriculé, yá yéewáidacalénái isutáca
yéemiawani irínámitawa.

“¿Cáná càmita wadé wamusúadaca yái espíritu báawéerica?”

²⁹ Jesús íimaca nalí:

“Yá espíritu báawéeriquéi yéewéeri imusúacawa iyúta abéerita, yái idé-
caalíta watàaníca Dios yáapicha ìwali.”^b

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Nàaca idenáamiwa néese yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàba-
catéwa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Quéwa càmita Jesús iwàwa áibanái
yáalíacawa ìwali, ³¹ yéewáidacáiná iyaca níawami yéewáidacalénáitawa. Yá
íimacaté nalí:

“Núa, asìali Dios néeséerica, abéeri yèepùadapíná núa nalí, níái asìanái
idèniyéica ichàiniwa cháí iricu èeriquéi. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá
nucáucàapínacawa àniawa.”

³² Yá càmítatè nàalíca néemiaca yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Quéwa
cáaluca nasutáca néemiawani.

Jesús yéewáidaca ìwali yái máiníirica caináwanáca

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Néese nàanàacaalíté Capernaúm ìyacàlená néré, idécanáami nawàlù-
acawa capli iriculé, yá Jesús isutácaté yéemiawa níái doce yéewáidacalé-
náica:

“¿Càiná wawàsiquéi pitàanícué piacáwa ìwali idècunitàacá wàacawa àyapu-
licubàa?”

³⁴ Quéwa, yá masànacata nía, natàanícáinaté nàacawa ìwali yái máiníiri-
pináca cawènica náicha.

³⁵ Néese, yá Jesús iyamáacaté yáawinacawa, yá íimacaté nalí:

“Abéeri péenàcaalícué iwàwa cawènica, iwàwacutá iyúudàacuéca pía
macáita.”

³⁶ Yá imáidaca abéeri sùmài, yá ibàlùadacaténí bamuchúami nalí. Yá nacái
imichàidaca yàanalícuwani, yá íimaca nalí:

³⁷ “Yái yeedéerica yàataléwa abéeri sùmài nuípidená ìwali, yá núacata nacái
idé yeedá yàataléwa. Iná yái íipunitáidéerica núa, yá nacái íipunitáidaca yái
ibànuérica núa aléi.”

b 9.29 Iwàwáaná íimaca: Níái espíritu báawéeyéica namusúacawa watàanínícaalíta Dios yáa-
picha ìwali.

Yái imànfíríca càide iyúwa Jesús ímáaná

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Juan ímaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéeri, waicáca abéeri asiali yúuquéeri espíritu báawéeyéi pfpípidená ìwali. Quéwa càmita wamàaca imànicani, càmfírícáiná yèepu-níwa wáapichatání.”

³⁹ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Picácué pimáisanía imànicani. Yácáiná imànfíríca yái càmfíríca wenàiwica idé imànica nuípidená ìwali, càmita yéewa itàaníca báawa-nama nùwali, néese idénáami. ⁴⁰ Yái càmfíríca ibàlùawa wáipunita, wáapichéericatani. ⁴¹ Càinácaalí yàacué pìira úni nuípidená ìwali, Cristo yàasunái wenàiwicacáinácué pía. Báisíta núumacuéca pirí: Dios yàa-pínáca iwèni.”

Iwàwacutá waicá wáichawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Jesús ímacaté:

“Cawinácaalí iméeràida níai púubanaméeyéi yeebáidéeyéica nùwali namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, cayába cáminá nadacùaca icanápi ìwali abéeri íba manuírí namuluérica iyú, yá náucacani lamá yáaculé.

⁴³ Iná pimànicaalí pibáyawanáwa picáapi iyúwa, pidalúaca pfíchawani. Cayábaca piacawa Dios néré abéemàa picáapi yáapichatawa ipíchaná piacawa quichái iriculé pucháibanama picáapi yáapichawa, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta, ⁴⁴ yái càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa, càmicatalé nacái ichàcawa yái quicháica càiripináta.

⁴⁵ Iná pìabàli iyúcanámi pimàni pibáyawanáwa, pidalúaca pfíchawani. Cayábaca quiríta piawa Dios ìyacàle iriculé abéemàa piabàli yáapichatawa ipíchaná piawa quichái iriculé pucháibanama piabàli yáapichawa, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta, ⁴⁶ [càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa náicha, càmicatalé nacái ichàcawa yái quicháica càiripináta.]

⁴⁷ Iná pitufí iyúcanámi pimàni pibáyawanáwa, picùnúaca pfíchawa úa. Cayábaca quiríta piawa Dios néré abéemàa pitufí yáapichatawa ipíchaná piawa quichái iriculé, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta,

⁴⁸ ‘càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa, càmicatalé nacái quichái ichàcawa, ipucúacawa càiripináta.’ ”

⁴⁹ Iná macáita Dios imàacapíná cáiwíiri wawàsica ichàbacawa walí yéewacaténá cáalíacáica wía idénáami, càide iyúwa weemácaalí abéeri wawàsi quichái iyú, cayábacaténáni. Iyúwa nacái wapuidacaalí abéeri wawàsi iwidùma iyú ipíchaná báawacani.

⁵⁰ Cayábéerica yái Dios itàacáica. Quéwa càmicaalí wamàni càide iyúwa ímáaná, yá canápinácata walíni. Iná iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa yéewacaténá wàyaca matufíbanáita wáapichawáacawa.

Jesús yéewáidaca ìwali yái namàacayacacaalíwa

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Néese, yá Jesús yèepùacatéwa Capernaúm ìyacàlená néese yéewái-dacalénái yáapichawa nàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, abée-màalé inanábàa Jordán. Iná nàanàacaalíté néré, yáta madécaná wenàiwica ìwacácawa nàatalé àniawa. Yá yéewáidaca nía càide iyúwa imàníná yèe-punícawa.

²Abénaméeyéi fariseonái yàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicá-wani, yá náimaca írí:

“¿Yéewasica abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa, yá ichùuliaca umu-súacawa fícha icapèe iricuise?”

³Yá Jesús ímaca nalí:

“¿Càináté Moisés ichùuliacué pimànica ìwali yái càiri wawàsica?”

⁴Yá náimaca írí:

“Moisés ibatàacaté abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa. Quéwa iwàwa-cutá itànàacaté ulí abéeri cuyàluta imàacáaná úa. Yá ichùuliaca nacái umu-súacawa icapèe iricuise.”

⁵Jesús ímaca nalí:

“Quéwa máinícaínáté báawacuéca píiwitáise, íná yéewa Moisés imàaca-catécué pimànicani. ⁶Quéwa idàbáanáté Dios imànica yái èrica, ‘Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa nacái inanái.’ ⁷Iná ìwalíise, yá iwàwacutá asìali ìyaca méetàucuta isèenái fíchawa ìyacaténá yàacawéetúwa yáapichat-awa. ⁸Yá níái pucháiba wenàiwicaca, abéeri wenàiwicacata Dios iicáca nía. ⁹Iná idécaalí Dios imàacaca nàyaca náapichawáacawa, yá càmita yéewa áiba wenàiwica ichùulia namàacayacacawa.”

¹⁰Néese idécanáamité nàanàaca caplí iriculé, yá yèepùaca yéewáidacalé-nái isutáca yéemlawani, ìwalita àniawa yái namàacáanáca nàacawéetúawa.

¹¹Yá Jesús ímaca nalí:

“Cawínácaalí imàaca yàacawéetúawa yeedácaalí uícha áiba inanáita, imànica ibáyawanáwa ulí. ¹²Càita nacái, inanái imàacacaalí yàacawéeriwa uedácaalí uàcawéeriwa fíchawa áiba asìalita, yá umànica ubáyawanáwa írí.”

Jesús imàaca sùmanái ìwali cayábéeri

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Néese, yáté nacái abénaméeyéi wenàiwica itéca yéenibewa Jesús yàatalé, fìbàacaténá nàwali imàacacaténá nalí cayábéeri. Quéwa yéewáidacalénái icuísaca níái itéeyéica yéenibewa yàatalé. ¹⁴Jesús iicácanáami yái yéewái-dacalénái imàníríca, yá báawaca iicáca náiwitáise, ímaca nalí:

“Pimàacacué nàacawa nùatalé níái sùmanáica. Pibatàacué nàacawa néese. Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa ìyaca nalípináta, níái wenàiwica sùmanái nacáiyéica fíiwitáise.^c

^c 10.14 Bàaluité, càmitaté cawèni níái inanáica, íná càmita nachùulia asìanái iwícaú. Máiní yáawanáita níái sùmanáica, canáca nawèni inanái fícha. Iná ìwalíise, Jesús yéewáidacalénái icuísaca níái itéeyéi sùmanái Jesús yàatalé.

¹⁵ Báisítacué núumaca pirí: Yái càmírica yeebáida màulenáta iwali yái Dios icùacataléca yàasunái càide iyúwa abéeri sùmàì màulenáta, càmìta iwàlù-pináwa néré.”

¹⁶ Yá Jesús íbàacaté iwéréwa níái sùmanáica, yá nacái íbàaca nàwali imàacacaténá nálí cayábéeri.

Abéeri ùuculiiri càasuíri itàaníca Jesús yáapicha

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iná idàbacaalíté Jesús ìpìnaca yàacaténáwa àniawa àyapu iricubàa, yá abéeri asìali ipiàcawa yàatalé. Yá nacái iyamáaca yáawinacawa yùlùlù ipùata ìpunita, yá isutáca yéemiawa Jesús:

“Pía yéewáidéerica, cayábéeri fiwítáise. ¿Càinásica wawàsica iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca nucáuca càmíri imáalàawa?”

¹⁸ Jesús ìmaca irí:

“Cayábéeri, picá píima nùwali. Canácata áiba wenàiwica cayábéeri fiwítáise. Abéerita Dios yái cayábéeri canánama fícha. ¹⁹ Idé píalíacawa nàwali níái Dios itàacái ichùulianá ímáanáca: ‘Picá pinúa wenàiwica. Picá píimá áiba inanái yáapicha, càmíchúa piacawéetúa, áiba asìali càmíri nacái piacawéeri. Picá piyéedù. Picá pímanì pichiwwa áiba iwali. Picá peedá áiba yàasu pichiwa iyúwa. Pía píaniri fímiétacanáwa, píatúa nacái.’ ”

²⁰ Yá asìali ìmaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéerica wía. Macáita idé numànica càide iyúwa Dios ichùulianá sùmàicatáisetá núa.”

²¹ Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái iicàcani, ìmaca irí:

“Abéeri wawàsi iwàwacutá pímanica quiríta. Iwàwacutá pía piwéndaca macáita yái pidènièri wawàsica. Yá piwacùaca catúulécanéeyéi iwali yái iwèninámica. Yásí pidèniápináca cawènfíri chènuniré. Iná piacawa núapicha nuéwáidacalépiná.”

²² Iná yéemiàcanáami yái tàacáisica, yá achúmaca iwàwa íináidacawa iwali. Yá yàacawa, máinícáináté idèniaca manùbaca yàasuwa.

²³ Yá Jesús iicáidaca itéesewa, ìmaca yéewáidacalénái írwa:

“Càulenásiwapináta nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé níái càasuíyéica.”

²⁴ Yá nacalùadaca néemiaca Jesús itàacái níái yéewáidacalénáica. Quéwa ìmaca nálí àniawa:

“Píacué nùacawéeyéiná.^d Càulenásiwata wenàiwica iwàlùapinácawa iriculé yái Dios icùacatáica yàasu wenàiwicawa. ²⁵ Càulenáca abéeri càasuíri imàacaca yáawawa Dios ichùuliaca fiwítáise. Báisíta, càmìta yéewa imànicani. Càide iyúwa càmíiná yéewa abéeri camello ichàbacawa abéeri siduwíapi ituí yáapi iricubàa.”

²⁶ Idécanáami yéewáidacalénái yéemiaca itàacái, yá nacalùadaca néemiàcani, yá náimaca nálíwáacawa:

“¿Càinápinásica yáalimá ichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha?”

²⁷ Jesús iicáidaca nálí, yá ìmaca:

“Càmìta yéewa abéeri wenàiwica ichùuliadaca yáawawa yùuwichàacáisi fícha ichàini iyúwa. Abéerita Diosca yái yáalimá ichùuliadacani.”

d 10.24 “Nuénibe”, Jesucristo ìmaca nálí níái yéewáidacalénáicawa, yéewáidacáiná nía, nè-punícawa nacái yáapicha.

²⁸ Yá Pedro ímaca Jesús irí:

“Idéca páfíacawa wamàacaca wàasu wawàsiwa macáita, yá wàacatéwa píapicha.”

²⁹ Jesús ímaca nalí:

“Báísítacué númaca pirí: Yái cáininéerica iicáca núa, imàaquéerica ica-pèewa nùwalíná, yéénánái, yáaniri, yáatúa, yàacawéetúa, yéénibenái, yàasu cáli nacái, yéewáidacáiná yái nutàacái cayábéerica áibanái irí, ³⁰ quéwa Dios yàapínáca irí nía cháí èeri iricu cien yàawiría, éwita imàacaca yéénánáiwa nùwalíná idèniápináca manùba yéénánáiwa, éwita napiadáidaca pía nùwalíná, néese péetácaalíwa, yá pidèniápináca picáuca càmiiri imáalàawa áiba èeri. ³¹ Quéwa níai cawèníyíi iicáca yáawawa áibanái fícha siùcade, canápináca nawèni aléde Dios iyacàle iriculé. Quéwa níai mawèníyíica iicáca yáawawa siùcade, níapínásí cawèníyíi aléde Dios iyacataléca.”

Jesús icàlidaca àniawa iwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Néese, yá Jesús íríacaté yàacawa àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Yàacaté yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa, quéwa icaluadéeyéi yàacawa, cáaluyíi nacái. Néese, yá yèepùacaté iwacáidaca nía méetàuculéta àniawa níai doce yéewáidacalécawa. Yá icàlidaca nalí iwali yái wawàsi ichàbéeripínacawa irí néré:

³³ “Péemiàcué. Siùcade, wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Núa asiali Dios néeseerica, áiba yèepùadapínáca núa sacerdotenái íiwacanánái irí, nalí nacái níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá namàacapínáca nuétácawa. Néese, yá nèepùadapínáca núa nalí, níai càmiíyéica judíonái nanúacaténá núa. ³⁴ Yá naicáanípínáca nuquíníná, nàapisáidapíná núa, nacapèedáidapínáca nacái núa. Néese, yá nanúapínáca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá nucáuacàpináca yéetácáisi fícha.”

Jacobo isutáca Jesús fícha wawàsi Juan yáapicha

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Néese, yáté Jacobo yàacawa Juan yáapicha Jesús yàatalé, níai Zebedeo yéenibeca, yá náimaca irí: “Pía yéewáidéerica wía, wawàwaca pimànica walí càide iyúwa wasutáaná pícha.”

³⁶ Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Cáiná wawàsica yái piwàwacué numànica pirí?”

³⁷ Yá náimaca irí:

“Yàasu èeripíná pichùuliaca pichàini iyúwa cáli finata, wawàwapínáca pimàacaca wáawinacawa pinanácubàa, abéeri péewápu néese, abéeri nacái apáu néeseema.”

³⁸ Néese Jesús ímaca nalí:

“Càmitacué páfíawa cawinácaalí wawàsica yái iwàwacutápiná ichàba-cuécawa pirí yéewacaténacué idéca piawinacawa nùwalibàa. ¿Píalimásicué piùwichàapínáca càide iyúwa nùuwichàanápínáwa?”

³⁹ Yá náimaca irí:

“Báísíta, wáalimáca wamànicani.”

Yá Jesús ímaca nalí:

“Báisítacué núumaca pirí. Càitáde iyúwa núuwichàanápínáwa, càita nacái piùwichàapínacuécawa. ⁴⁰ Quéwa càmita núa yái imàacapínacué píawinacawa núewápu néese, apáulicuíse nacái. Idéca Núaniri infwàaca níai yáawinéeyéipínacawa núwalibàa.”

⁴¹ Néese níai diez Jesús yéewáidacaléca, idécanáami náalíaca ìwali yái natàaníníaca Jesús yáapicha, yá calúaca naicáca Jacobo, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca nía yàataléwa, yá fímaca nalí:

“Níai reynái càmfíyéica judíonái, nachùuliaca nàasu cáli mìnanáwa chàinisíiri iyú, nadèniacáiná nachàiniwa nawicáu. ^e ⁴³ Quéwa càmita iwàwacutá càicuéca pirí wawàsi píapichawáaca. Cawinácaalí péenáca yái iwàwa caináwanáca pèewíisecué, iwàwacutá íbaidaca iyúwa píasu wenàiwicacué. ⁴⁴ Yái iwàwéerica caináwanáca pèewicué, iwàwacutá íbaidaca quéecha iyúwa píasu wenàiwicacué. ⁴⁵ Iná núa asíali Dios néeséerica, càmita nùanàa aléi wenàiwica íbaidacaténá nulí. Nùanàaca nufbaidacaténá áibanái írípíná numàacacaténá nucáucawa nàwalíná, nuwasàacaténá manùba wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.”

Jesús ichùnìaca Bartimeo càmfírìca asái iicáidaca

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Néese, yá Jesús yàanàcaté Jericó iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa. Iná namusúacaalítéwa yàcalé írìcuíse, madécaná wenàiwica yàacatéwa náami. Ayapu idùlepi, yá yáawinacatéwa yái abéeri asíali matuíri, ípidenéeri Bartimeo, Timeo ìirica, isutéeri wenàiwica fícha palata. ⁴⁷ Bartimeo, yéemíacaalí náimaca Jesús Nazaret minali, yái càì ichàbawa yàacawa chábái, yá imáidaca:

“¡Jesús, rey David itaquérinámí, fí piicá nupùalé!”

⁴⁸ Madécaná wenàiwica icúsaca yái matuírica masànacaténáni. Yá quéwanáta imáidaca cachàini mamáalàacata:

“¡Jesús, rey David itaquérinámí, piicá nupùalé!”

⁴⁹ Yá Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca namáidaca íríní, náimaca írí:

“¡Pichàiniadawa! Pimichàawa síisàara. Jesús imáidaca pía.”

⁵⁰ Yá yúucaca úái yèepùanáca, yá imichàaca ibàlùacawa, yá yàacawa Jesús yàatalé.

⁵¹ Yá Jesús isutáca yéemíawani:

“¿Càiná piwàwa numànica pirí?”

Yá matuíri fímaca írí:

“Pía yéewáidéerica, nuwàwa asái nuicáidaca.”

⁵² Yá Jesús fímaca írí:

“Manuícáiná piwàwa Dios iwéré, íná idé pichùnìacawa. Iná yéewa píacawa.”

Yáta asáica Bartimeo iicáidaca, yá nacái yàacatéwa Jesús yáami àyapulicubàa.

e 10.42 Macáita wáalíacawa yàcalé íiwacanánái ìwali. Nawàwaca namànica càide iyúwa nawàwáanà náapicha níai nàasu cáli mìnánáca. Iná nachùuliaca chàinisíiri iyú macái wenàiwica.

f 10.47 Rey David itaquérinámí, fímáaná: Yácata Cristo, Dios ichùuliérica.

Jesús iwàlùacatéwa Jerusalén iyacàlená iriculé iyúwa cachàiniíri

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Néese idécanáamité mawiénica Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená néré, Betfagé iyacàlená irí, Betania iyacàlená irí nacái, dúli Olivos yáalimábàa, yá Jesús ibànùacaté ipíchaléwa pucháiba yéewáidacalénáíwa.

²Iimaca nalí:

“Piacuéwa abéeri yàcalé iriculé yái iyéerica wáalimábàa. Pianàacaalícué néré, yácué pianàapínaca abéeri burro ìri nadacuèri ibàlùawa, càmfiritàacá wenàiwica yèepuníwa íinata. Piwasàacuéni, yácué pitéca néeseeni. ³Aiba-caalícué isutá yéemíawa pía: ‘¿Cánácué piwasàa piyacani?’, yácué píima irí: ‘Wáiwacalica iwàwacutáni. Quéwa néeseica, ibànùapínácué píriní.’ ”

⁴Néese, yá nàacatéwa yàcalé iriculé níai pucháiba yéewáidacalénáíca. Yá nàanàaca abéeri burro nadacuèri ibàlùacawa bàacháwáise, capíi inùma yáalimábàa. Yá nawasàacaténi. ⁵Abénaméeyéi wenàiwica iyéeyéica néeni nasutáca néemíawa nía:

“¿Càinácué pimàni? ¿Cánácué piwasàa piyaca yáara burro ìirica?”

⁶Yá nacàlidaca nalí càide iyúwa Jesús ichùulianáté náimaca. Yáté namàacaca nawasàacani. ⁷Yá natécaté Jesús yàatalé yái burro ìirica. Yá naliadaca íinata nèepùanáwa, yá Jesús imichàaca yáawinacawa íinatalé. ⁸Yá nacái madécaná wenàiwica iriadaca nèepùanáwa àyapulicubàa Jesús ichàbatabàa-pinácawa. Aibanái iwichùu nacái àicu ibáiná, yá naliadacani àyapulicubàa. ⁹Yá níai wenàiwica yéeyéicawa Jesús ipíchalé, yéeyéicawa nacái yáamiwáise, yá náimacaté namáidaca:

“¡Wàacué irí cayábéeri yái yèericawa wàatalé Wáiwacali íipidená ìwali, israel-nái yàasu rey! ¹⁰¡Cayábacatáica yái icùacatáipínaca wía iyúwaté wàawirimi David icùanáté wàasu cáli! ¡Wàaca píri cayábéeri, pía Dios iyéerica chènuniré!”

¹¹Iná Jesús iwàlùacanáamiwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá yàacatéwa machacànita Dios icapèe iriculé.

Néese idéca idénáami iicáca néré macáita, yá yèepùacatéwa Betania iyacàlená néré náapicha níai doce yéewáidacalénáíca, idécáináté máini táicaca nàwali.

Jesús ichùulia mísica higuera yéetanámi

(Mt. 21.18-19)

¹²Néese mapisáináami, idécanáamité namusúacawa Betania iyacàlená fícha, yá máapicaté Jesús. ¹³Yá iicáca abéechúa àicu higuera yéetaná ibàlùacawa déeculé cabáineechúa. Yá yàacawa néré, isicúacáicha càyacanáca úa yeedácaténá iyáawa ùyacaná. Quéwa yàanàacanáami néré, yá canáca iiquéri ùyacanáca, yáawami ubáináta, càmicáináté higuera ùyacaná yàasu èericáwata.

¹⁴Yá Jesús íimaca higuera irí:

“¡Canácata iyéeripiná piyacaná quirínama càiripináta!”

Yá yéewáidacalénái yéemíaca isàna íimaca àicu irí.

Jesús imusúadaca báawéeyéi Dios icapèe iricuíse

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵Néese nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, yáta Jesús iwàlùacawa Dios icapèe iriculé. Yáta idàbaca imusúadaca macáita níai iwéndéeyéica,

iwèniéyèi nacái Dios icapèe néeni. Iwènúadaca yúucawa nàasu mesa níai icámbiéyèica palata áiba cáli néeséeri, iyú yái iyéerica Dios icapèe iricu, nàalubái nacái, níai iwéndéeyèica unùcu nanuéyèipínáca. ¹⁶Yá càmita ibatàa wenàiwica yèepunídaca yàasusi Dios icapèe iricubàa.

¹⁷Yá yéewáidaca nía, íimaca nalí:

“Càica Dios itàacái íimaca:

‘Yái nucapèeca, yácata natàanícataípiná Dios yáapicha macáita níai judíonái, càmiyèi nacái Judío.’ Quéwa píacué, pidécuéca pimànica cayéedèeyèi icapèe iyúni.”

¹⁸Iná néemìacaalíté Jesús yéewáidáaná níai yéewáidéeyèica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai sacerdotenái íiwacanánáica, yá nacutácaté wawàsi nanúacaténáni. Quéwa cáaluca nía, macái wenàiwica icalùadacáiná yéemiaca Jesús yéewáidáaná.

¹⁹Iná idécanaámíté catáca, yá Jesús imusúacatéwa yàcalé iricuíse yéewáidacalénái yáapichawa.

Míisica higuera yéetanámi

(Mt. 21.19-22)

²⁰Iná mapisáináami, nachàbacaanáamiwa mawiénibàata higuera irí, yá naicáca míisica yéetanámi, ipichu néesenamata macáita. ²¹Yá Pedro iwàwawica yái Jesús íimáanácaté higuera yéetaná irí, yá íimaca irí:

“Núiwacali, piicá yái higuera yéetanámica. Idéca míisicani yái pichùulièricaté yéetácawa.”

²²Jesús íimaca nalí:

“Manuicué piwàwa Dios iwéré.” ²³Iná báisítacué núumaca pirí: Cawinácaali íima dúli irí: ‘Pisirúawa síisài, piúwawa Lamá yáaculé’, yá imànipinácawa càitáde iyúwa píimáaná. Picá píima piwàwalicúsewa: ‘càitasicani.’ Peebáidacué Dios ìwali, yá imànipinácawa pirí càide iyúwa píimáaná.

²⁴Iná báisítacué núumaca pirí: Macáita yái pitàanírícuéca Dios yáapicha ìwali, peebáidacué ìwali yàanápínacué piríni càide iyúwa pisutáanacué íicha. ²⁵Iná pitàanícaalícué Dios yáapicha cawinácaalícué imàníyèica pirí báawéeri, pimàacacué piwàwawa nabáyawaná íicha, yéewacaténá Wáaniri Dios chènuníiséeri, imàacacuéca nacái iwàwawa píbayawaná íicha. ²⁶Quéwa càmicáalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha níai imàníyèicuéca pirí báawéeri, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri, imàacapíná iwàwawa píbayawaná íicha.”

Cachàinica Jesús íiwitáise

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Namusúaca idénáamiwa, yá nèepùacaté nawàlùacawa àniawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Idècunitàacá Jesús yèepunícawa Dios icapèe néenibàa, yá sacerdotenái íiwacanánái yàacatéwa yàatalé, náapicha níai yéewáidéeyèica yái Moisés itànèericaté, nía nacái béeyèica. ²⁸Yá nasutáca néemiawani:

“¿Cawiná yàa pirí chàinisi pimànicaténá yái wawàsica?”

g 11.22 Fe: weebáidáaná, manuínaca nacái wawàwa Dios iwéré: Iwàwacutá weebáidaca Dios báisíiri iyú wawàwalicúsewa. Yá imànica walí càide iyúwa wasutáaná íicha.

²⁹ Jesús ìmaca nalí:

“Nusutacué nacái nuémíawa pía. Iná picàlidacaalfué nulíni, yá nucàlida-cuéca nacái pirí càinà ichàini iyúcaalí numàni. ³⁰ Píimacué nulí: Yái Juan ibautizáanacaté, ¿Dios ichùuliatésica imànicani, wenàiwicanái fiwitàise iyútésica imàni?”

³¹ Yá natàaníca náapichawáacawa ìwali, yá náimaca:

“Dioscata yái ichùuliaténi, wáimacaalí irí, yá fimapináca walí, ‘¿cánacué càmitaté peebáida ìwali?’ ³² Quéwa càmita yéewa wáimaca asianái fiwitàise iyú, wenàiwica inúa cáicha wía íba iyú.”

Càicaté náimaca, cáalucáinaté naicáca wenàiwica, macái wenàiwica yáa-ílacáinaté profeta báisíríca yái Juan Bautistamíca.

³³ Yá náimaca irí:

“Càmita wáalíawa.”

Yá Jesús ìmaca nalí:

“Càita nacái càmitacué nucàlida pirí cawinácaalí ichàini iyú numàni yái wawàsica.”

Bànacalé icuèrinánái báawéeyéi fiwitàise

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 ¹ Néese, yá Jesús icàlidacaté nalí yái yéewáidéeripináca nía iyú, ìmaca nalí:

“Abéeri asíali ibànacaté uva yàaluná. Yá ibàlùadacaté yáawàidáaná itéese-bàa. Iicáca nacái utàwi íba fínata, uva iyacaná ituní yàalupiná, ibàlùadacaté abéeri capíi chènuníiri, naicácatáiseipiná uva ibànacaléná yàaluná. Néese, yá imàacacaténí áibanái irí, icuèyéipiná ibànacalé yàaluná. Yá yàacatéwa náicha déeculé.

² Néese yàasu èeri needáca uva iyacaná, yá náiwacali ibànùaca nàatalé yàasunái wenàiwicawa needácaténá náicha náiwacali irípiná uva iyacaná yééná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá náibàacani, nacapèe-dáidacani, yá nachùulíaca yàacawa. Quéwa càmita nabànù yáapícha náiwacali yàasu uva iyacanáca yéénáwa.

⁴ Néese yèepùà ibànùaca nàatalé áiba yàasu wenàiwicawa àniawa. Quéwa càita nanúaca fiwita ibacáwa íba iyú, yá nacái nacuísacani báawanama.

⁵ Néese yèepùà ibànùaca nàatalé áiba yàasu wenàiwicawa àniawa, yá nanúacani.

Néese, yá yèepùà ibànùaca áibanái manùbéeyéi quiríta. Quéwa càita nacapèedáidaca abénaméeyéi nééná, nanúaca nacái áibanái.”

⁶ “Quéwa imàacacawa irí abéeri quiríta, yái líri cáinínéerica iicáca. Yá ibànùacaténí nàatalé, fimacáiná fínáidacawa: ‘Yái nuíríca, nàapináca fímiétacanáwa.’

⁷ Quéwa níái icuèyéica uva yàaluná náimaca nalíwáacawa, naicácaalí yàacawa nàatalé: ‘Yácatasí yàasu irípiná macáita yái yáaniri yàasumicawa. Iná aquialécué, wanúacuéni, weedáanacué walíwa yái yàasumipináca.’ ⁸ Yá náibàacani, yá nanúacani. Néese, yá náucaca ichéecami méetàuculéta uva yàaluná fícha.

⁹ ¿Càinácué píimaca? ¿Càinápinásica imànica yái uva yàaluná fiwacalináca?

Néese, yá yàanàapináca inúaca macáita níái icuèyéica yàasu uva yàaluná. Yá imàacapiná áibanái icùaca yàasu uva yàaluná.

¹⁰ Iná siùcade, iwàwacutácué píináidacawa cayába iyúwa Dios itàacái fimáaná, càicaalíté fimaca:

Yái íba náamèericaté níái imàníyéica capli,
yácata íba máiníiri, cawènica capli irí siùcade.

¹¹ Iná Wáiwacalita yái càì imànica yái
cayábéeri wawàsi waiquéerica watuí iyúwa.”^h

¹² Yá sacerdotenái íiwacanánái iwàwacaté íibàaca Jesús náalíacaalíté ità-níca nàwali yéewáidáaná iyú. Quéwa cáalucaté nfa wenàiwicanái íicha, yá nàacatéwa íicha.

Napáyaidaca namawèniacálewa

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Néese fariseonái ichùuliaca abénaméeyéi néenáwa yàatalé, náapicha níái Herodes yàasu wenàiwicaca, nasutácaténá néemiawani, yéewacaténá nacháa-wàacani itàacái ìwalíisetawa. ¹⁴ Iná nàanàacaalí yàatalé, yá náimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, wáalíaca yáawami báisíiricata yái pitàaníríca, péewáidaca nacái machacàníiri iyú Dios itàacái. Wáalíaca càmita pibatàa áibanái ichùuliaca pía. Càmita nacái pimàni càide iyúwa nawàwáaná. Quéwa, ¿càiná píimaca ìwali yái wapáyaidáanáca? ¿Cayábasica wapáyaidaca wáichawa yái César, Roma yàasu cáli icuèrináca, càmitásica?”

¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái nàináidáanáca namànica irí báawéeri, yá fimaca nalí:

“¿Cánácué piwàwawa píalimáida piicáwa núa? Pitécué nuicá abéechúa palata itufná.” ¹⁶ Idécanaámi natéca irí úa, yá isutáca yéemiawa nía:

“¿Cawiná yéenáiwana yái càì ichanàawa ùwali? ¿Cawiná íipidená nacái yái itànàawa ùwali?”

Yá náimaca irí:

“César yéenáiwana, íipidená nacái.”

¹⁷ Yá Jesús fimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepùadaca César irí yái César yàasu palátaca. Yái Dios yàasu wawàsica, placuèni Dios iríta.”

Néese fariseonái yéemiacaalí yái Jesús itàacáica, yá náimaca nalíwáaca:

“¿Càiná yéewáaná yáalíca yeebáca cáalíacáiri tàacáisi iyú!”

Yaté nàacawa íicha.

Nasutáca néemiawa ìwali yái wacáucàanápínacawa

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Néese, yá nàacatéwa Jesús yàatalé níái saduceonáica càiyéica fimacade, càmitasa nacáucawa níái yéetéeyéimicawa. Yá nasutácaté néemiawani, náimaca irí:

¹⁹ “Pía yéewáidéerica, càicaté Moisés itànàaca, abéeri asiali yéetácanáa-miwa, umàacacaalíwa méenibeta úái yàacawéetúamica, yá abéeri yéenasàiri iwàwacutá yeedáca úa, yàacawéetúapínáwa, yéewacaténá quéenibeca yái

yéenásàirimi yéetéerimicawa, itécáténá ípidená. ²⁰Nàyacaté siete asianái yéenáiyaquéeyéiwa. Néese yái nabèerica, yeedácaté abéechúa inanái, yàcawéetúapináwa. Yá yéetácatéwa úicha méenibeta. ²¹Yá iméeréeri yeedáca úa yàcawéetúapináwa. Yá càita yéetácatéwa úicha méenibeta yái máisibáanáca nía. ²²Càitaté néetácatéwa úicha macáita níai siete asianáica méenibeta.

Néese, yáté nacái uetáca, úái inanáica. ²³Iná nacáucàapinácaalíwa níai yéetéeyéimicawa, ¿chánápiná ùacawéerica nèewíise níai siete asianáica, macáicáinátaté nàcawéetúaca úa?”

²⁴Jesús íimaca nalí:

“Càmitacué pialíawa. Piméeràacuécawa Dios itàacái fícha. Càmitacué nacái pialíawa Dios ichàini ìwali. ²⁵Nàasu èeripinácáiná cáuca nía àniawa, canácata icásèeripináwa néré. Macáipinácata càica níade iyúwa níai ángelnái iyéeyéica chènuniré.

²⁶Quéwa nàwali níai icáuquèeyéipinácawa àniawa, càmitacué cáminá pialíata péemíaca yái Moisés itànèericaté, Dios itànícaalíté írí àicu zarzaⁱ yèewíise, íimacaalíté írí: ‘Núacata yái nèerica íimíétacaná, níai Abraham, Isaac, Jacob nacái.’ ²⁷Iná máinícuéca piméeràacawa Dios itàacái fícha, yácáiná Diosca, càmírita yéetéeyéimi yàasu Diosta. Cáuycéi yàasu Dioscani.”

Pucháiba tàacáisi ichùullaná máiníyíi cawèníyíi

(Mt. 22.34-40)

²⁸Néese abéeri néená níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yéemièrica nasàna natàaníca, yá yàacatéwa Jesús yàatalé, yéemiàcáiná isàna icàlídaca nalí cayába yái tàacáisica. Iná isutáca yéemiàwa Jesús:

“¿Cháná yái ley máinírica cawènica nèewíise níai áibanáica?”

²⁹Jesús íimaca írí:

“Yácata máiníri cawènica yái, ‘israelnái péemíacué cayába: Yái Wacuèrinásàirica, yácata wàasu Dios. Yái Wacuèrinásàirica, yácata abéerita Dios báisíiri.’ ³⁰Iná iwàwacutá cáininá piicáca piasu Dios piwàwa yáapichawa, picáuca yáapichawa, píiwitáise yáapichawa, macáita pichàini yáapichawa, pialíacái iyú nacái.

³¹Yái pucháibáanáca nía, càica íimacade: ‘Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.’ Nadénáami níai pucháiba tàacáisi ichùullanáca, yá canácata áiba máiníyíi cawènica náicha.”

³²Yái yéewáidéerica yái Moisés itànèericaté, íimaca Jesús írí:

“Cayábacani, pía yéewáidéerica wía. Báisícata yái píiméerica ìwali. Báisícata abéerica yái Dios. Canácata fícha áiba Dios. ³³Yái cáinináanáca waicáca Dios, macáita wawàwa yáapichawa, macáita wáiwitáise iyúwa, macái wachàini iyúwa nacái. Yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa. Yásí cawèníri cachàini macáita náicha níai cuwèesiná nanuényéica, neeméeyéipináca nacái Dios írí.”

³⁴Iná cayábacáiná Jesús yéemíaca isàna yeebáca cáalíacáiri iyú, yá íimaca írí:

i 12.26 Zarza: Aicu achúmèeri, cáaliacuíri catuíréeri, manùbéeri yàana, Dios itàníricaté yèewíise Moisés írí quichái yèewíise, ichùullacaalíté yàaca imusúadaca israelnái Egipto yàasu cáli néese. j 12.26 Colocar una ilustración:

“Batéwata màulenáca píata pimàacaténá Dios icùaca píá iyúwa Picuè-riná.”

Néese idénáami, yá càmita judíonái fiwítápunái iwàwa isutáca yéemíawa quirínamani.

¿Càiná ìiri yái Jesús?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca Dios icapèe irìcu, yá ìimaca nalí:

“Níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, cámináta naméeràacawa, náináidacawa càicanáami, náimacade: ‘Yái Cristo, yácata David itaquéri-námipiná.’” ³⁶ Yéewa càì núumaca, Espíritu Santo imàacacáinaté David ìimaca Cristo ìwali:

‘Wacuèriná Dios ìimacaté Nuíwacali irí:

Píawinawa núewápuwáise

iwéréta numawèniadaca piùwidenái.’

³⁷ Quéwa nuíwacali David ìimacaalí ìwali, yá canácata yéewáaná itaquéri-námicani.”

Yá cayábacaté wenàiwica manùbéeyéi yéemíaca yái Jesús yéewáidáanacaté níanama.

Jesús icháawàaca níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Iná Jesús yéewáidacaalíté nía, yá ìimacaté nalí:

“Picácué pimàni càide iyúwa namànfíná níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nàwalicáiná cáaléeri bàlesica, nawàwacáiná cáimacáica nía áibanái fícha. Nawàwaca wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bà-cháwabàa. ³⁹ Nawàwaca náawinacawa cayábéeri yàalubáisi fínata wenàiwicanái ipíchale judíonái yéewáidacàalu irìcu. Nacutáca nacái cayábanamée-yéi yàalubáisica nayáacaalí nayáacaléwa nàwacatáicawa. ⁴⁰ Needáca nacái nachíwa iyúwa nacapèe níái inanái yàacawéerimi yéetéeeyéicawa. Néese ipíchaná cáalíacanáca nía, yá natàaníca náichawa déecu Dios yáapicha. Quéwa nàuwichàapínacawa manuísíwatawa.”

Inanáí catúulecanéechúa yàaca pucháiba palata ituíná

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Néese áiba èeri, Jesús yáawinacatéwa Dios icapèe irìcu, mawiénita yàalu irí yái namàacacatáica palata, madécaná níái càasuíyéica naliadaca manuí palata. ⁴² Quéwa abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa, catúulecanéechúa, ùanàaca néré. Yá uliadaca pucháiba palata ituíná achúmanamée-yéi, càmiíyéita cawèni.

⁴³ Néese, yá Jesús imáidaca yéewáidacalénáíwa, ìimaca nalí:

“Báisítacué núumaca pirí: Uái inanái màacawéerichúaca, catúulecanéechúaca nacái, uliadaca manuí náicha níái áibanáica, ⁴⁴ naliadacáiná yái napalátani imuluítawa. Quéwa uái, éwita catúulecanáca úa, ùaca macáita yái udènièrica uwèniánápináca uyáacaléwata.”

Jesús icàlidaca iwali yái Dios icapèe imáalàanápínacawa

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 ¹Jesús imusúacaalíté yàacawa Dios icapèe ibàacháwaléná iricuise, abéeri yéewáidacaléná yééná fimaca irí:

“Pía Yéewáidéeri, ¡Piicá níái íbanáica namànfíyéica iyú yái Dios icapèe manuíríca!”

²Jesús fimaca irí:

“Piicá yái Dios icapèe. Aiba èeriwa, macáita namutúapínacawa níái íba namànfíyéica iyúni. Canácata irirèripínáwa íntatabàawacáwa quirínama.”

Yéenáiwánásínái èeri ipíchawáise imáalàacawa

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Néese, yá Jesús iyamáacaté yáawinacawa dúli Olivos ínatalé, Dios icapèe yáalimábàa. Yá néenialíca, Pedro, Jacobo, Juan, Andrés nacái, nasutácaté néemiawani méetàuculéta, náimaca irí:

⁴“Picàlida walí, ¿Chácaalínápiná imutúawa yái Dios icapèe manuíríca? ¿Càiná wawàsipíná iwàwacutá ichàbacawa ipíchawáiseca imáalàacawa yái èerica?”

⁵Jesús fimaca nalí:

“Piicácué píchawa cayába ipíchanácué áibanái imèniadacuéca píawa.

⁶Madécaná wenàiwipínacáiná yàanàa nuípidená iwaliwa, náimapínáca: ‘Núacata yái Cristoca.’ Yá namèniadapínáca madécaná wenàiwica. ⁷Iná péemiacaalícué úuwicái iináwaná déeculé, mawiénibàa nacái, piicácué cáalu píawa, càicáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Quéwa càmfirítacá, yá máiní èeri imáalàanápínacawa. ⁸Iná napéliapínáca náipunitawáacawa níái cáli icuèrinánáica. Yá nacái cáli icusúapínacawa, macái cáli. Máapicái yàanàapínáca nacái. Iná yácata yùuwichàacáisi idàbàanápínáwa, càita manuípíná yàacawa.

⁹Quéwa iwàwacutácué picúaca píawawa cayába. Nèepùadapínácué pía nàyacalé icuèrinánái iríwa. Yá nacapèedapínácuéca nacái pía judíonái yéewáidacàlu iricuwa nùwalísená. Yá natépinácuéca pía nacuèrinánái yàataléwa picàlidacaténácué nalí nutàacái.

¹⁰Quéwa ipíchawáiseca ichàbacawa macáita yái wawàsica, yá iwàwacutá idé icàlidacáwa macái cáli yái tàacáisi cayábéerica. ¹¹Iná náibàacaalícué natéwa pía náiwacanánái iríwa, picácué achúma piwàwa iwali yái pitàaníripínácuéca. Pitàanícué yátái Espíritu Santo imàaquèeripínácuéca pitàaníca.

¹²Néenialípiná, yéénàsàirita yèepùadapíná yéénàsàiriwa yéetácáisi iriculé, nasèenáipínáta yèepùada yéenibewa yéetácáisi irí. Yá nacái néenibenáicata ipéliapíná isèenái ípunitawa iwéréta nanúaca nía. ¹³Báawapínácué èeri mìnánái iicáca pía macáita nùwalíse. Quéwa yái lidenièrica yùuwichàacáisi iwéréta imáalàacawa, yácata ichúulíeripínáwa.¹

¹⁴Iná piicacánáamicué abéeri wenàiwica yeemáca abéeri cuwèesi casa-quèeri, càmfiripínáca yéewa neemáca Dios icapèe iricu càide iyúwa Daniel

k 13.12 Irícu versículoguéi, itàaní nàwali níái yèepùadéeyéica yéénánáwa níái càmfíyéica yeebáida Jesús báisíri iyú iwàwallícuésewa. **1 13.13** Mt. 10.22.

icàlidàanaté iwali bàaluité, yácué píalíacawa. Iná yái iléerica iwali, yá idéca yáalíaca íimáaná.

Iná níái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, yá iwàwacutá nachúuliacawa dúlinái finatalé. ¹⁵Yá nacái íiríericawa icapèe ipùata finataléwa, càmita iwàwacutá iricùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa néese. ¹⁶Càita yái yèepuníricawa méetàuculé icapèe íichawa, càmita iwàwacutá yèepùacawa icapèe néréwa yeedácaténá ibàlewa. ¹⁷Níái inanái idèericuíyéica néenialí, nía nacái quírasiiyéica yéenibe, nàuwichàapínacawa manuísíwata. ¹⁸Iná iwàwacutácué pitàaníca Dios yáapícha iwali ipíchánacué pípiánícawa unìabéepiré.

¹⁹Iná néenialí èeri, nàuwichàapínacawa manuísíwata níái wenàiwicaca. Canácata yùuwichàacáisica càiri íicacánáwa, Dios idàbaca idénáamité yái èerica. Yá nacái canápinácata quirínama áiba yùuwichàacáisi càiri íicacánáwa.

²⁰Iná càmicaalí malééná Dios imànica yátái yùuwichàacáisi yàasu èerica, yá canácata yáaliméeripiná ichúuliacawata. Quéwa maléénápinácata Dios imànica yái yùuwichàacáisi yàasu èerica, nàwalíise níái yàasunái wenàiwicaca. ²¹Iná idècunitàacá yùuwichàacáisi iyaca, áibacaalícué fíma píri: ‘¡Cristoca yái yàanàa cháil!’ Aibanái fíma: ‘¡Piicácué yáade, yàanàa alédel!’, píicácué peebáida nalí. ²²Iná madécanápináca níái, ‘núacata Cristo’, íiméeyéipínáca áibanái iwículidéeyéi, quéwa cachiwéeyéi. Yá namànipínáca madécaná wawàsi yái càmfíríca wenàiwicanái idé imànica nachíwáidacaténá wenàiwicanái, éwita níái abénaméeyéi Dios yàasunái wenàiwicaca. ²³Iná iwàwacutácué picùaca píawawa cayába. Idéca nacái nucàlidacuéca píri iwali macáita ipíchawáiseca ichàbacawa.”

Dios Iiri yàanàapínáca àniawa

(Mt. 24.29-35,42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴“Iná néenialí èeri, idéca idénáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca úái èerica. Quéeri nacái, càmita quirínama ucànaca. ²⁵Níái dùlupùtanáica, nacaláapínacawa chènuníise, nía nacái cachàiníyeyéi wawàsinái iyéeyéica chènuniré, nacusúapínacawa.

²⁶Néese, yá naicápináca Dios Iiri iricùacawa chènuníise acalèe yèewi icamaláaná ichàini yáapíchawa. ²⁷Yá ibànùapínáca yàasu ángelnáíwa nàwacáidacaténá yàasu wenàiwicanái macái cáli néeseta.

²⁸Péemiácué cayába, càinácaalí uéwáidaca wía, úái àicu hígueraca: ‘Piicacánáamicué idéca éemica yàana, idécaalí nacái ipùutu imusúacawa, yá píalíacuéca mawiénica yái camuíca.’

²⁹Iná càipínáta nacái, piicacánáamicué ichàbacawa macáita càide iyúwacué núumáanacué píri, yá píalíacuéca mawiénica yàacawa néese yái Dios Iirica.

³⁰Iná báisítacué núumaca píri: Ichàbapínacawa macáita yái wawàsica ipíchawáise néetácawa macáita níái wenàiwicanái.^m ³¹Yái èerica, cáli nacái, namáalàapínacawa. Quéwa yái nutàacáica, càmita imáalàapínáwa, iyaca càiripínáta.

³²Ewítacué píalíaca mawiénica yàacawa néese yái Dios Iirica, quéwa càmitacué píalíawa iwali yái èeri, hora nacái, yàanàacatáipínáca yái Dios

m 13.30 Itàaníca nàwali níái wenàiwica iyéeyéica néenialí, ipíchawáiseca èeri imáalàacawa.

Iirica, éwita ángelnáipináy yáalíawa, éwita nacái yái Iirica. Abéericata Wáaniri Dios yái yáalíawa iwali.

³³Iná piàcué, iwàwacutácué picùacani èeri imanùbacata, càmicáinácué píalíawa chácaalínápináy àanàa. ³⁴Iná iwàwacutácué picùaca càide iyúwa abéeri asiali imàacacaalí icapèewa yàasu wenàiwicanái iríwa, yá yàacawa déeculé. Yá imàacaca nalí fibaidacalési náalimáwanamata, náibaidéeripináy. Yá nacái icuèrica capii inùma, iwàwacutá icùacani iwéréta fiwacali yàanàaca.

³⁵Iná càita nacái iwàwacutácué picùaca èeri imanùbaca, càmicáinácué píalíawa chácaalínácaalí yàanàa yái píiwacalicuéca. Isicúata yàanàaca táicalémi, bamuchúami catáy, cawámai itàacanáami, càmicaalí cacámalaléwa nacái. ³⁶Iná yàanàami isicúata, yácué idéca màulenáca pía. ³⁷Iná yái càiricuéca nucàlidaca pirí, macái irícata nucàlidani. Màulenácué pìyaca èeri imanùbaca.”

Nàwacáidacawa nanúacaténá Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹Néese iwàwacutácaalítéwa pucháiba èeri idàbacaténáwa yái Pascua,ⁿ judíonái iyáacatáicaté pan, càmfírira namàni levadura yèewisá, níái sacerdotenái fiwacanánái náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nacutácaté Jesús náibàacaténáni chiwái iwálíise, yéewacaténá nachùuliaca áibanái inúacani.

²Quéwa náimacaté:

“Càmita yéewa wáibàacani yàasu èeri yái nàwacáidacatáicawa, ipíchaná náalíacawa wàwali, yá calúaca nía wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca.”

Abéechúa inanái yùcùacaté pumènfiri Jesús iwali

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Néese idècunitàacá Jesús iyacaté Betania iyacàlená néeni, Simón icapèe iricu, yái cacháunéericaté iwálíise quéecha,^o iná Jesús yáawinacaalíté iyáaca iyáacaléwa mesa iwéré, yá abéechúa inanái yàacatéwa yàatalé, icáapíchúa abéeri yàalusi namànfiri íba bàsabàséeri iyú, cawènfiri pumènfiri yàalu. Néese, yá ubaquíaca úái yàalusica, yá ùcùacani Jesús fiwita iwali.

⁴Yá calúacaté níái abénaméeyéi iyéeyéica néeni, yá náimaca nalíwa:

“Caná píuca máidata yái cawènfiri wawàsica. ⁵Cayába cáminá wawéndacatani, trescientos palata ituíná ichàbaníseta. Yá yéewaca wayúudàaca níatái catululécanéeyéica.”

Yá calúacaté naicáca úái inanáica.

⁶Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Picácué pisèiwica ulí wawàsi. Pimàacacué umànica matufbanáita yái uwàwéerica umànica. Cayábéerica wawàsica, yái càirica umànica nulí.^p ⁷Níái catululécanéeyéica, nàypinácuéca pèewi èeri icáalacata. Iná

n 14.1 Pascua: Nàwacácatáíwa nayáacaténá nayáacaléwa, nawàwalicaténá yái namusúanácatéwa Egipto yàasu cáli néese, càinácaalíté Dios imusúadaca nía néese yùuwichàacáisi yèewíse. **o 14.3** Chùwami. Cháunási, yáta ípidenéerica Lepra, Simón yùuwichèericatéwa iyú bàaluité, ipíchawáiseté Jesús ichùniacani. **p 14.6** Níái judíonái, abéeri wenàiwica yéetácaalíwa, yá napusúaca nía, pumènfiri iyú. Iná úái inanáica umànica yái wawàsica, Jesús ipíchale yéetápinácináwa.

piwàwacatáitacué piyúudàaca nía, yá pimànicuéca nalí cayábéeri. Quéwa núa, càmita nùyapinácué píapicha quirínama. ⁸Iná úái inanáica, udéca umànica yái úaliméerica umànica. Udéca ùucùaca nùwali yái pumenírica ipíchawáise nabàliaca núa càliculii iriculé.”

⁹“Báisítacué númaca pirí: Alénácaalíta nacàlida yái Dios itàacáica èeri irícu, nacàlidapináca nacái iwali yái umànírica úái inanáica, yá càicata nawàwalica úa.”

Judas iwàwacaté yèepùadaca Jesús yùuwidenái iríwa

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Yái Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacalénáica, yàcaté itàaníca sacerdotenái íiwacanánái yáapicha yèepùadacaténá nalí Jesús. ¹¹Iná idécanáamité néemiaca Judas itàacái, yá casímaíca nawàwa. Namàacaca natàacáíwa irí nàanápíná irí palata. Yá Judas icutácaté wawàsi yèepùadàanápíná nalí Jesús.

Jesús iyáaca táicalémi yéewáidacalénái yáapichawa

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹²Iná irícu yái èeri idàbéerica nàwacáidacawa irícu níái judíonáica, nayáacaténá pan càmfíri namàni levadura yèewisá, nanúacatáica oveja nayáapínáwa, yá néenialíca, Jesús yéewáidacalénái isutá yéemiawani, náimaca irí:

“¿Aléná piwàwa wachùnliaca capli irícu wayáacatáipínáca?”

¹³Yá Jesús ichùuliaca pucháiba yéewáidacalénáíwa, íimaca nalí:

“Píacuéwa yàcalé iriculé. Nérépíná imusúacuéwa pípunita abéeri asiali itéeri úni catùallicu. Píacuéwa yáamiwa. ¹⁴Iná alénácaalíta capli iwàlùawa, yá pímapinácuéca capli íiwacali irí: ‘Wáiwacali iwàwa yáaliacawa alénápiná imàdàaná iriculéca yái iyáapíná iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa.’ ¹⁵Yá capli íiwacali yáasáidapinácué pirí abéeri capli imàdàaná manuírí chènunibàa idéeri màulenáca. Yá néenica, pimànicué walí yàcàsi yái wayéeripínáca.”

¹⁶Yá nàacatéwa níái pucháiba Jesús yéewáidacalénáica yàcalé iriculé. Iná nawàlùacaaliwa yàcalé iriculé, yá càicata wawàsi ichàbacawa macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. Yá namànicaté yái yàcàsi nayéeripínáca néenialí.

¹⁷Iná idécaalí catáca, yá Jesús yàanàaca náapicha níái doce yéewáidacalénáicawa. ¹⁸Iná idècunitàacá nayáaca, yá Jesús íimaca nalí:

“Báisítacué númaca pirí: Siùcade, abéeri péenápínácué, yái yèepùadapíná núa nuuwidenái iríwa, quéwa siùcatàacáwa, chácata iyáa iyáacaléwa wáapicha.”

¹⁹Yá achúmacaté nawàwa, íná nasutáca néemiawani, náalimáwanamata, náimaca irí:

“¿Núapínásica?”

²⁰Jesús íimaca nalí:

“Abéeri péenáta, píacué doceca, yái yáapúadéerica núapicha yàasu paniwa nuquirápieli iriculé. ²¹Quéwa báisita, iwàwacutápiná yéetácawa yái asiali Dios néeséerica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Quéwa yùuwichàapínacawa yái asiali yèepùadéericani manuísíwata. Cayábasítani càmicálité asáitani.”

²²Iná idècunitàacá nayáaca, yá Jesús yeedáca pan, yá yàaca Dios irí cayá-béeri. Néese, yá imáalàaca pan ìwalé, yá iwacùaca nàwalini, ímaca nalí:

“Peedácuéni, piyáacuéni. Yácata nuiná yái.”

²³Néese, yá yeedáca abéechúa bacàa achúméechúa uva ituní ìyéechúa iricu, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali. Néese, yá ichàbáidaca úa yéewáidacalénái iríwa nàiracaténá ullicúise macáita.

²⁴Yá ímaca nalí:

“Yácata nuíraná yái, yéewacaténácué Dios yàasunáica pía. Iná nuétápiná-cawa madécaná wenàiwicanái ìwaliná.^q

²⁵Báisítacué núumaca pirí: Càmita quirínama nuìrapinácuéca píapicha yái uva ìyacaná ituníca iwéréta wàanàayacacawa Dios icùacatalé yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús icàlidaca ìwali yái Pedro ibàanápínáca iináwaná

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Néese idécanáamité nacántàaca, yá nàacatéwa dúli Olivos néré.

²⁷Yá néréca, Jesús ímaca nalí:

“Macáitacué pía siùca catá, pimàacapínácuéca núa abéeritawa càide iyúwa natànanáté nùwali bàaluité: ‘Nunúapínáca náicha yái cuwèesi icuérinaca. Yá nacàlìlìapínáca macáita níai ovejanáica.’” ²⁸Quéwa idécanáami Dios icáucàaca núa àniawa yéetácáisi fícha, yá nùapínáca pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré.”

²⁹Néese, yá Pedro ímaca irí:

“Ewita nèechàca pía macáita níai áibanáica, quéwa núa, càmita numàaca píawa.”

³⁰Jesús ímaca irí:

“Báisíta núumaca pirí: Yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháiba yàawiría, yá idéca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

³¹Quéwa Pedro ímaca irí mamáalàacata:

“Núa, càmírita yáalimápiná ibàaca piináwanáwa éwita iwàwacutáca nuétápináca píapicha.”

Yá càicataté nacái náimaca macáita níai áibanáica.

Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa Getsemaní néeni

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Iná nàanàacaalíté Getsemaní néré, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Chátacué piyamáaca piáwinacawa idècunitàacá nùaca nutàaníca Núaniri yáapichawa.”

³³Yaté itéca yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái. Yá máiníca achúmaca Jesús iwàwa íináidacawa manuísíwata.

³⁴Yá ímacaté nalí:

“Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama, yá nuwàwaca nacáica nuétá-cawa. Iná chátacué piyamáawa. Quéwa picácué piimáwa.”

q 14.24 Iwalíise yái Jesús yéetáanácawa wàwaliná, yá yéewaca wàyaca Dios yáapicha. Yá nacái yéewaca wàypínáca yáapicha aléde icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. **r 14.32** Getsemaní ímáaná: Abéeri bànacalé yàaluná, àicunái ìyacatái nacái. Dúli Olivo yàabàli iricu.

³⁵ Yá Jesús yàacawa náicha déeculé quiríta. Yá néréca, yáawiadaca yáawawa cáli iwéré itàanícáténá Yáaniri Dios yáapichawa, ipíchanaté ichàbawawa yùuwichàacáisi irìcubàata.

³⁶ Ìimacaté:

“¡Pápa! Canácata càulenéri piri wawàsica. Iná càmicaalí piwàwa nuchàbawawa yèewibàa yái yùuwichàacáisica, yá pimànicani. Quéwa, càmita càide iyúwa nuwàwáaná, càitáde iyúwa piwàwáaná.”

³⁷ Néese yèepùacanáamiwa yéewáidacalénái yàataléwa, yá iicáca naimáca naliacawa, yá ìimaca Pedro irí:

“Simón, ¿Cáná piimá? ¿Càmita píalimáta picawàacawa éwita abéeri horapíná? ³⁸ ¡Picawàacuéwa! ¡Pitàanícué nacái Dios yáapicha ipíchaná Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa píá! Báisíta piwàwacué pimànica cayábéeri píwítáise iyúwa. Quéwa càmitacué píalimá pimànicani càmicaalícué Dios iyúudàa píá.”

³⁹ Néese Jesús yèepùà yàacawa náicha àniawa itàanícáténá Yáaniri yáapichawa. Yá yèepùà itàanica yáta tàacáisica àniawa. ⁴⁰ Iná yèepùacanáamiwa nàatalé àniawa, yá iicáca naimáca naliacawa macáita, máinícáiná cadàpuleca nía, yá càmita náalimá neebáca isàna, báicáiná nía.

⁴¹ Néese yèepùacaalí yàanàca nàatalé àniawa másiba yàawirícaténáni, yá ìimaca nalí:

“¡Mamáalàacatacué piimáca. Piyamáidacuéwa nacái! ¡Yácatéera, picawàacuéwa! Idéca nuénáiwana yàanàca, núa asìali Dios néeseérica. Siúcade, abéeri yèepùadaca núa cabáyawanéeyéi wenàiwica irí. ⁴² ¡Pimi-chàacuéwa, wàanàacuéwa náipunita, mawiénicáiná yái yèepùadéerica núa.”

Náibàaca nàatéwa Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàanica iyaca nalí, yá Judas yàanàacaté nàatalé, néenáta níái yéewáidacalé doceca. Nàanàca nacái yáapicha madécaná wenàiwica cacáapisèeyéi, machete yáapicha, àicu nacái. Nachùulièyéica, níái sacerdotenái ìiwacanánáica, níái nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericate, nía nacái béeyéi israelnái ìiwitápunáica.

⁴⁴ Yái Judas idécate ìimaca nalí quéecha:

“Yái nusùseripináca inànii ìwali, yácata Jesús yáara. Yátacué píibàacani. Pidacùacué cayàbani.” ⁴⁵ Iná Judas yàanàacaalí, yá yàacawa Jesús yàatalé, yá ìimaca irí:

“¡Píata, yéewáidéeri wía!”

Yáta isùsùacani inànii ìwali.

⁴⁶ Yátaté náibàaca Jesús níái aslanái yèepuníyéicawa Judas yáapicha. ⁴⁷ Quéwa abéeri néená, níái iyéeyéica Jesús yáapicha, yá iwatàaca imachetaníwa, yáta iwichùaca abéeri yùuwi, yái sacerdotenái ìiwacanánái yàasu wenàiwicaca.

⁴⁸ Yá Jesús ìimaca nalí:

“¿Cánácué planàa nùatalé cacáapisàiwaca, machete yáapicha, àicu nacái, píibàacaténácué núa càide iyúwa abéeri cayéedèeri? ⁴⁹ Eeri imanùbacaté nuéwáidaca wenàiwica píapichacué Dios icapèe irìcu, yá càmitaté píibàatécué

núa néré. Quéwa càicata iwàwacutá ichàbacawa càide iyúwa natànaanaté nùwali bàaluité Dios itàacái iricu.”

⁵⁰ Yá níái yéewáidacalénáica, yáté namàacaca abéerita Jesús. Napìacatéwa fícha macáita.

Uuculiiri ipièricatéwa náicha

⁵¹ Abéeri ùuculiiri néená, níái yèepuníyèicatéwa Jesús yáapicha, yàacatéwa náami, yèepuèri yáawawa wáluma cawènfiri iyú. Iná náibàacaalítèni, ⁵² yáté imàacaca nalí yèepùanáwa, yá ipiacatéwa náicha mabàleta.

Jesús ibàlùacawa náipunita níái nacháawèyèica írini

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55,63-71; Jn. 18.12-14,19-24)

⁵³ Néese, yáté natéca Jesús sacerdotenái íiwacali icapèe néré. Yá nàwacácatéwa macáita néré níái sacerdote íiwacanánáica, macáita nacái níái béeyéináica, náapicha níái yéewáidéyèica yái Moisés ità-nèericaté.

⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáami décuíseta, càita iwàlùacawa nacái sacerdotenái íiwacali icapèe ibàacháwalená iriculé. Yá néréca, iyamáa yáawinacawa úwinái yèewi, quichái iwéré, yàanabaca nacái.

⁵⁵ Iná níái sacerdote íiwacanánáica, náapicha macáita níái iyéeyèica nacháawàcatái wenàiwica, nacutáca wawàsi Jesús ìwali yéewacaténá nachùuliaca nanúacani chìwái ìwalíise. Quéwa càmita nàanàa níái abédanaméyèica itàaníca ìwali. ⁵⁶ Yá madécaná wenàiwica yàanàaca imànica ichìwawa ìwali. Quéwa càmita abédanama yái tàacáisi nacàlitérica.

⁵⁷ Néese abénaméyèi imichàaca ibàlùacawa namànicaténá nachìwawa, náimaca:

⁵⁸ “Wadécaté wéemiaca Jesús íimaca, ‘Numáalàidapínáca yái Dios icapèeca, yái asianái imànírica. Yá máisiba èeri idénáamicata, yáta numichàidaca áiba àniawa, càmfíri wenàiwicanái imànicalépiná.’ ”

⁵⁹ Quéwa càicáaníta mamáalàacata, càmita abédanama yái natàanírica ìwali.

⁶⁰ Néese sacerdotenái íiwacali imichàaca ibàlùacawa, yá isutáca yéemiawa Jesús, íimaca írí:

“¿Cáná masàna pía? ¿Cawiná píimaca náipunita níái asianái icháawèyèica pía?” ⁶¹ Quéwa masànacata Jesús.

Yá sacerdotenái íiwacali yèepùà isutáca yéemiawa àniawani:

“¿Píata Cristo, Íirica yái wèerica íimíétacaná?”

⁶² Yá Jesús íimaca írí:

“Báisíta, núacatani. Iná piicápinácué asiali Dios néeséeri yáawinacawa yéewápuwáise, yái Dios cachàinírica, yàacaalíwa nacái chènuníise acalèe yèewi.”

⁶³ Yáta sacerdotenái íiwacali icacanáca ibàlewa cáalíacáanacaténá calúacani ìwalíise yái Jesús íimáanáca írí. Yá íimaca:

“Càmita quirínama wawàwacutáca áibanái icàlídaca walí iináwaná ìwali.

⁶⁴ Idécué péemiaca yái itàanínáca báawanama Dios fípidená ìwali. ¿Càinácué píimaca?”

Yá náimaca macáita iwàwacutá yéetácawa.^s ⁶⁵ Yá abénaméeyéi idàbaca yàapísáidacani inànni iriculé. Iná idècunitàacá nabàliaca ituí, yá nanúadáidacani nacáapi iyúwa, náimaca irí:

“Piwicùlida cawinácaalí inúa pía.”

Yá úwinái inúadáidacatèni.

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Idècunitàacá Pedro iyacaté bàacháwáise, yá abéechúa inanái yàacawa yàatalé, úái íibaidéechúaca sacerdotenái íiwacali irí. ⁶⁷ Iná uicácaalí Pedro yàanabaca iyaca, yá úumaca irí:

“Píata áiba yèepuníriwa yáapicha yái Jesús Nazaret iyacàlená néesée-rica.”

⁶⁸ Yá Pedro ibàaca iináwanáwa, íimaca ulí:

“Càmita núalíawa ìwali. Càmita nacái núalíawa càinácaalí yái pitàaní nulí ìwali.”

Yá Pedro imusúacacawa bàacháwa inùma néré. Yá néeniwata, yá cawámai itàaca.

⁶⁹ Néese úái inanái íibaidéechúaca néeni, yèepùaca uicáca Pedro àniawa. Yá úumaca nalí níai iyéeyéica néeni:

“Yá asialiquéi, yáta néená níai Jesús yéewáidacalénáica.”

⁷⁰ Yá Pedro yèepùaca ibàaca iináwanáwa àniawa.

Néese déecu idénáami, yá abénaméeyéi néená íimaca Pedro irí:

“Báísíta Galilea yàasu cáli néesée-rica pía, Jesús yéewáidacalénái yéénaca, càica písàna pitàaníca iyúwa nía.”

⁷¹ Yá Pedro idàbaca itàaníca ìwali báawanama:

“Càmita núalíawa ìwali yái asiali pitàaníricuécá nulí ìwali.”

⁷² Yá néenialícata, yáta cawámai itàaca pucháiba yàawiría.

Néese, yá Pedro iwàwalica yái tàacáisi Jesús íiméericaté irí ìwali: “Ipícha-wáiseca cawámai itàaca pucháiba yàawiría, yá pidépináca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.” Yá achúmacaté Pedro iwàwawa manuísíwata, yá fícháanicaté manuísíwata.

Jesús ibàlùacawa Pilato íipunita

(Mt. 27.1-2,11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 ¹ Néese idécanaámité amaláca, yá nàwacáidacatéwa níai sacerdote íiwacanánáica, náapicha níai béeyéi Israel íiwitápunáica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nàwacáidacawa macáita càinápinácaalí namànica Jesús irí wawàsi. Iná abéericata nawàwa, yá nadacùacaté natéwa Jesús Pilato yàatalé.^t

² Yá isutáca yéemíawa Jesús:

“¿Báísíta judíonái icuèrináca pía?”

s 14.64 Jesús íimacaté: Nuchùuliapínaca Núaniri yáapichawa níai èeri minánáica. Néese, yá nùanàapínaca yáapicha néese acalée yèewi. Iná ìwalíise, yátè nachùuliaca nanúacani, abédanamacáinátè imànica yàawawa Dios yáapicha. **t 15.1** Pilato, abéeri romanosàiri icuèrité bàaluité israelnái, Jesucristo yàasu èerité.

Jesús íimaca irí:

“Báisíta, càicani iyúwa píimáaná nuli.”

³Níái sacerdotenái íiwacanánáica nacháawàaca Jesús iináwaná madécaná wawàsi íiwitáaná iyú.

⁴Yá Pilato isutáca yéemiawa Jesús àniawa, íimaca irí:

“¿Cáná càmita peebá wasàna? ¿Càmita péemìà yái nacháawàanáca piináwaná madécanáwaca?”

⁵Quéwa masànacáiná náicha Jesús, yá Pilato icalùadacaté iicàcani.

Nachùuliaca nanúaca Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶Iná camuí imanùbacata, Pilato iwasàaca yàcalé mìnánái irí abéeri presu, yaalí yái nàwacátacíawa macáita, quéwa yátái nachùulièrica iwasàaca nalí.

⁷Iyacaté néenialí, abéeri asiali íipidenéeri Barrabás, presunái icapèe iriculé, yàacawéeyéiná yáapichatéwa níái inuèyèicaté wenàiwica. ⁸Yá nàacatéwa Pilato yàatalé níái manùbéeyéi wenàiwicaca nachùuliacaténá iwasàaca nalí abéeri presuíri càide iyúwa imàníná nalí camuí imanùbacata.

⁹Yá Pilato isutáca yéemiawa nía:

“¿Pìwàwacué nuwasàaca pìrí yái judíonái yàasu rey pimèericuéca ìwali?”

¹⁰Pilato yáalfacáinaté náudení ìwalíiseca yái sacerdote íiwacanánái yèèpùada irí Jesús.

¹¹Quéwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, náiyàacaté wenàiwicanái irí tàa-cáisi yéewacaténá Pilato iwasàaca nalí Barrabás.

¹²Yá Pilato isutáca yéemiawa nía àniawa:

“Néeni, ¿Càinacué pìwàwa numànica irí yái judíonái yàasu rey pimèericuéca ìwali?”

¹³Yá náimaca namáidaca àniawa:

“Pitàtàacuéni ichanàawa àicu ìwali.”

¹⁴Yá Pilato íimacaté nalí:

“¿Quéwa càiríná bayáwanásica yái idé imànica?”

Quéwa, quéwanáta namáidaca cachàini quiríta:

“Pitàtàacuéni àicu ìwali.”

¹⁵Quéwa Pilato iwàwacáinaté cayábaca imàacacawa náapicha níái wenàiwicaca, yá iwasàacaté nalí Barrabás. Yá ichùuliacaté yàasu úwinái icapèedáidaca Jesús mabàleta.

Néese, yá yèèpùadacaté úwinái iríni natàtàacaténáni àicu ìwali.

¹⁶Yá úwinái itéca Jesús, Pilato icapèe ibàacháwalená iriculé, íipidenéerica pretorio.^u Néese, yá namáidaca macáita níái úwinái iyéeyéica néeni nàwacáténáwa Jesús itéesebàa. ¹⁷Yá náiyàacaté ìwali abéeri bàlesi cáaléeri, quíréeri cùlitunìwaca. Náiyàacaté nacái íiwita ìwali culèpi iyàacaná. ¹⁸Yá idàbaca náicáanica iquíniná, natàidaca nacáini, náimacaté irí: “Piya déecu èeri, pía” ¹⁹Yá nanúadáidaca Jesús íiwita madécaná yàawiría àicu iyú, nàapisáidaca nacáini, nabàlùacawa nacái irí nàulù ipùata iyúwa, iyúwa nèeri íimíétacaná. ²⁰Néese idécanáami náicáanica iquíniná, yá nawatàaca íicha yái bàlesi quíréerica. Yá náiyàaca ìwali yái ibàlecatawa. Yá namusúadacani, natécani natàtàacaténáni àicu ìwali.

^u 15.16 Yái bàacháwa íipidená Pretorio, nacháawàacatáica wenàiwicanái ipíchaca nanúaca nía.

Natàtàacaté Jesús cruz ìwali

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹Néese abéeri asìali ípidenéeri Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri, ichàbacaté yàacawa àyapulicubàa. Yáté úwináí ichùuliaca iwáacutaca Jesús yàasu cruz chàinisíri iyú. Yái nánirica níái: Alejandro, Rufo nacái.

²²Yá natécaté Jesús méetàuculéta Jerusalén ìyacàlená fícha ípidenácata-léca Gólgota. Íimáaná: “Náiwita yáapimi yàalu”.

²³Yá néréca, nàa líra uva ituní càméeri nèewiàdéeri ipísíri wawàsi yèewi.” Quéwa càmita yeebá ìiraca náichani.

²⁴Néese idécanáamité natàtàacani cruz ìwali, yá nawacùacaté nàwaliwa yái ibàlemica. Néese, yá náucacaté íbanáí cáli iwéré náalimáwanama náálfacaténá cànínápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáapicha.

²⁵Yá natàtàacaté Jesús cruz ìwali mapísái ìwalíseta. ²⁶Yá natàtàacaté iwi-cáubàa abéeri tàacáisi, yái nanuéricaté ìwalíseni, càiri íimacade: “YACATA JUDIONAI YAASU REY.”

²⁷Quéwa natàtàacaté nacái Jesús yáapicha pucháiba cayéedèeyéi, abéeri yéewápu néese, áiba apáu néeseema.

²⁸[Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté natànàaná ìwali, náimacalíté:

“Nàuwichàapínácani abédanamata cabáyawanéeyéi yáapicha iyúwa cabáyawanéeri.”] ²⁹Iná macáita níái wenáiwica ichàbèeyéicawa néenibàa àyapulicubàa, nacúsaca Jesús, nacusúca náíwítawa, náimaca:

“Péemiaca! Pía íméericaté numáalàidapínaca yái Dios icapèe manuírca, quéwa máisiba èeri iricuta, yá nubàlùadaca àniawani. ³⁰Piricùawa síisàara àicu ìwalíise, pichùuliadaca píawawa yéetácáisi fícha.”

³¹Càita nacái íicácanáwa náicáaníca iquíniná níái sacerdotenái íiwanacánáníca, náapicha nía yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Náimacaté ìwali:

“Ichùniacaté áibanái yéetácáisi fícha, quéwa càmita yáalimá ichùuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha. ³²Iwàwacutá Cristo iricùacawa àicu ìwalíise, yái israelnái yàasu reyca núa, íméericaté walí yéewacaténá weebáidaca ìwali.”

Ewita níacani natàtèeyéica yáapicha àicu ìwali, íicáaníyéita nacái Jesús iquíniná.

Jesús yéetácátéwa

(Mr. 15.33-41; Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49)

³³Iná machacànicaalí èeri, yáté catáca macái cálita iwéréta mawiénica táicaca yàacawa.

³⁴Iná yáta horaca táicalémi, yá Jesús imáidaca cachàini, íimaca:

“Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?” Íimáaná: “Nùasu Dios, nùasu Dios, ¿Cáná pimàaca núa abéerita?”

³⁵Yá abénaméeyéi yéemiàcaté isàna níái ibàlùeyéicatéwa néeni, yá náimaca:

“Péemiàcué, imáidaca ìyaca Elías.”

³⁶Néese abéeri néená ipiaca físiapiaca sàlusàluíchúu wawàsica uva ituní càaméeri yèewi, yá idacúaca úa àicu cáaléeri ipùatalicu. Néese, yá imichàidaca úa Jesús inúma néré iiracaténá utuní. Néese, yá fimacaté:

“Pimàacacuéni, waicátasica asáitasí Elías yàanàaca iricùadacani.”

³⁷Quéwa, yá Jesús imáidacaté cachàini, yáté yéetácawa.

³⁸Yá néenialícata, icacanácawa chènunfise cáliuculé, yái wáluma Dios icapèe imàdánáca iriculéwa.^w ³⁹Iná yái úwinái fiwacali ibàluèricawa Jesús yáalimábàa, iicacánáamité yéetácawa, yá càicaté fimacade:

“Yá asìaliquéi, báisítaté Dios Iiricani.”

⁴⁰Abénaméeyéi inanái ibàlùacatéwa néeni, iicáidéeyéi déecuìseta. Uyacaté néeni nèewi, úai María Magdalenaca, úa nacái María, Jacobo yáatúaca, yái ùuculíiri José,^x Salomé nacái. ⁴¹Níái inanáica, níacataté yéeyéiwa Jesús yáami quéecha iyúudèeyéicaté nacáini, iyacaalítécawa Galilea yàasu cáli néeni. Nàyacaté nacái néeni madécaná áibanái inanái idéeyéicaté yàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Nabàliacaté Jesús càliculii iriculé

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²Yái èeri judíonái ichùnìacatáica yáawawa màulenácaténá nía sábadò èeri ipíchapiná táicalémi, mawiénicaalí catáca yàacawa, ⁴³abéeri asiali fíipide-néeri José, Arimatea iyacàlená néeséeri, icuèricaté nacái Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa, yàacatéwa Pilato yàatalé macàaluínínáta isutácaténá fícha yái Jesús ichéecamica. Yái José, néenáta níái caináwanéeyéica israelnái fiwacanánáica.

⁴⁴Néese, yá Pilato icalùadacawa yéemiacaalíté Jesús iináwaná yéetácawa. Yá imáidaca yái úwinái fiwacalica isutácaténá yéemiawani, báisícaalíta idéca Jesús yéetácawa.

⁴⁵Iná idécanáami càica icàlidacani, yá Pilato ichùuliaca nèepùadaca José irí yái Jesús ichéecamica. ⁴⁶Yá José yàaca iwèniaca wáluma cawèníiri.

Néese, yá iricùadaca Jesús ichéecami ìwalíise yái natàtèrica ìwalini, yá iriadacani càliculii wàlisài iriculé náiquéerica íba manuíri ìwali. Néese, yá ichùuliaca nasirùadaca inúma néré abéeri íba manuíri.

⁴⁷Quéwa idècunitàacá namànica yái wawàsica, úai María Magdalena, áiba Maríaca yáapicha, José yáatúaca, yá naicácaté nàyaca alénácaalíté nabàlìia Jesús ichéecami.

Jesús icáucàacawa càliculii iricuíse

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái èeri judíonái iyamáidacatái-cawa, María Magdalena, María Jacobo yáatúa nacái, Salomé nacái, yá nawèniacaté pumèniinaméeyéi wawàsica nàacaténáté napusúaca Jesús ichéecami. ²Iná domingo mapisáisiwata, yá nàacatéwa Jesús icàliculèenámi néré, àtatacaalíta èeri imusúaca yàacawa.

w 15.38 Iwàwánáa fimaca: Quéechatécáwa, abéerita sacerdote fiwacalica yái yéewaté iwàlùacawa néré. Siùcade màulenáca walí wawàlùacaténáwa macáita Dios yàatalé. x 15.40 Yái José càirica natànaníca ìwali cháí, áibata, áibanái José fícha.

³Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawinápinásica iwesía wáicha yái íba manuírí càliculí inùma ibàlia-náca?”

⁴Quéwa nàanàacanáami néré, yá naicáca idéca íba ibàlùacawa méetàu-culéta càliculí inùma fícha éwita manuírícani. ⁵Iná nawàlùacaalíwa càliculí iriculé, yá naicáca néré abéeri ùuculíri yáawinéeriwa néewápuwáise, ìwalíri bàlesi cáaléeri, cabalèeri. Yá nacalùadacawa.

⁶Yá ùuculíri íimacaté nalí:

“Picácué picalùadawa. Núalíaca picutácuéca Jesús, Nazaret ìyacàlená néesérica natàtèericaté cruz ìwali. Canácata chání. Piicácuéca yái nalíadacatái-caténi. Idéca Dios icáucàidacani. ⁷Quéwa iwàwacutácué piaca picàlidacani yéewáidacalénái írí, Pedro írí nacái. Yàapínácuéca pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá nérépínácuéca piicáni càide iyúwaté idéenácué ímaca pírí.”

⁸Yá nacalùadacawa níai inanáica, natatáaca nacái nacalùniwa. Yá napiaca namusúacawa càliculí fícha. Iná máinícáiná cáaluca nía, yá càmita náalimá nacàlida áibanái íríni.

Jesús yáasáidacawa María Magdalena írí

(Jn. 20.11-18)

⁹Néese idécanáamité Jesús icáucàacawa yéetácáisi fícha domingo mapi-sáita, yá yáasáidacatéwa quéecha María Magdalena írí, úai imusúadéechúacaté fícha siete espíritu báawéeyéi. ¹⁰Yá ùacaté ucàlidacani nalí níai yèepuníyéicatéwa yáapícha, achúméeyéicaté nacái iwàwa, íicháaníyéica Jesús ìwalíná. ¹¹Iná néemiàcanáami cáuca Jesús àniawa, yá nacái idéenácasa uicácani, yá càmita neebáida ulfni.

Jesús yáasáidacawa pucháiba yéewáidacalénái írí

(Lc. 24.13-35)

¹²Néese, yáté Jesús yáasáidacawa àniawa áiba iicacánáwa iyúta nalí, níai pucháiba yéewáidacalénái yèeyéicatéwa àyapulicubàa manacúalibàa Jerusalén ìyacàlená fícha. ¹³Néese, yá nàacaté nacàlidaca nàcawéeyéiná íríwani. Quéwa càita, càmita neebáida nalíni.

Jesús ichùulia yéewáidacalénái imànica fíbidacalési

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Néese, yá Jesús yáasáidacatéwa nalí níai once yéewáidacalénáica idècunitàcá náawinaca nayáaca. Yá yàalàacaté nía ìwalíse yái càminíacaté nawàwa neebáidaca nalí, níai idéeyéicaté iicáni idécanáamité icáucàacawa yéetácáisi fícha.

¹⁵Yá íimacaté nalí:

“Iwàwacutácué piacawa macái cálista picàlidacaténácué nalí yái tàacáisi cayábéerica macái wenàiwica fíwítáaná íríta.” ¹⁶Yái yeebáidéerica nùwali, yá iwàwacutá ibautizácawa, yá ichúuliapínácawa yùuwichàacáisi fícha.”

“Quéwa yái càmfíríca yeebáida nùwali, yásí yùuwichèeripínáwa. ¹⁷Níai yeebáidéeyéica nùwali, namànipínáca yái càmfíríca wenàiwica idé imànica:

Náucapíná espíritu báawéeyéi nuípidená ìwali. Natàanípíná áiba tàacáisi íwi-táaná iyú, éwita càmfírica náalíawa ìwalini. ¹⁸Ewita náibàaca àapi yáalimá, nàirapínácaalí nacái culáli, càmita néetápináwa iyú. Ewita nacái náibàaca cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùniàpinácawa.”

Jesús imichàacatéwa chènuniré

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Néese idécanáamité Wáiwacali Jesús imáalàidaca itàaníca yéewáidacalénái yáapichawa, yá Dios imichàidacaténi chènuniré. Yá nérécaté, yáawinawa Dios yéewápu néeseema.

²⁰Néese, yáté yéewáidacalénái yàaca icàlidaca Dios itàacái alénácaalíta nàawa. Yá Wáiwacali iyúudàacaté namànica yái càmfírica wenàiwicanái idé imànica yéewacaténa wenàiwicanái yáalíacawa báisírica yái tàacáisi nacàlitérica. Càicawani.

LUCAS

Icàlìdacadatái walí cuyàluta ìwali:

Lucas yáasáidaca walí Jesús ìwali càide iyúwa, “Àsìali Dios néeséeri”. Icàlìdaca nacái ìwali macáita yái Jesús idàbéericaté yéewáidaca ìwali, imànfìricaté nacái.

Itànèeri cuyàluta:

Lucas, fìpidená yái itànèericaté cuyàluta. Quéwa càmfìritaté nacái Jesús yàasu discípulo. Yái cuyàluta, yácata nacái máinfìri cáalaca Wàlisàì Testamentò iricu, manùbacáiná yàasu versículonái.

Yái Lucas, abéeri griegosàiri yeebáidéerité Jesús, idèpièrité nacái wenàiwica. Apóstol Pablo yàacawéerinásíwacaté, yá madécaná yàawiriaté nacái yàacawéeridacani. Hch. 16.10-17; 20.5-21; 27.1-28.16.

Lucas itànàacaté pucháiba cuyàluta: Lucas yàasu cuyàluta, Hechos yàasu cuyàluta nacái.

Eerité itànàacani, síisàanàcaalíté nacái itànàani:

Lucas itànàacaté yái cuyàlutaca, Cesarea ìyacàlená néeni, chábade camuí 60 néenibàa, asáica idénàamité Cristo.

Yéewáidéeri wía ìwali:

Jesús, yái asìali Dios néeséeri, yàanàacaté ichúuliadaca macáita wenàiwica fìwitàaná yùuwichàacáisi fícha cháì èeri iricu. Lc. 19.10.

Lucas yáasáidaca nacái Jesús càide iyúwa yái fíibaidéerica Dios irí.

Versículo máinfìri cawènica:

Lucas 19.10

Yá cuyàlutaquéi Lucas itànèerité Teófilo irí

1 ¹Pía Teófilo, nuèri fimiétacaná. Madécaná wenàiwica yáalimáida itànàaca iicáwa naináwaná ìwali, níai báisíiyéi wawàsica Jesús imànfíyèicaté iyúwaté nachàbàanáwa wèewi, idècunitàacá ìyacaté wáapicha. ²Càitáde iyúwaté náimáaná nacàlìdaca walí nàwali níai idàbéeyéicaté iicáca ituí iyúwani, yái wawàsi imànfìricaté, nía nacái icàlìdéeyéicaté itàacái áibanái irí. ³Núa nacái, idécanáamité nusutáca nuémíawa mesúnamáita naináwaná ìwali macáita níai wawàsica, síisàata inùmámide idàbatáiseecatéwa, yá càicataté nutànàaca piríni iyúwata idàbàanátéwa iwéréta imáalàacawa, ⁴yéewacaténá pálàacawa ìwali cayába yái tàacáisi báisíirica, idéerica néewáidaca pía ìwali.

Angel icàlidaca Juan ìwali ipíchaca asáicani

⁵Bàaluité rey Herodes yaalíté, icùacaalíté Judea^a yàasu cáli iwicáu, ìyacaté néenialí abéeri sacerdote ípidenéeri Zacarías, fibaidéerité Abías^b yáapicha yàacawéeyéiná yáapichawa.^c Yàacawéetúa úpidenáté Elisabet, *Aarón itaquétúanámíté nacái. ⁶Yái Zacarías, Elisabet yáapicha, pucháibanamata namànicaté cayábéeri áibanái írí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Iná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná namànica báawéeri, nàyacáiná càitáde iyúwa Wáiwacali itàacái ichùullianá nía. ⁷Quéwa canácaté néenibe, mawècucáinaté Elisabet, yá nacái idécate máiní béeyéica nía.

⁸Abéeri èeri, yàanàacaalí Zacarías írí yái èeri iwàwacutácatáica fibaidaca iyúwa sacerdote yàacawéeyéiná yáapichawa, Dios icapèe iricu ⁹càide iyúwaté sacerdotenái fiwitáise iyáaná, yá náucacaté íbanái cáli iwéré náalífacaténá caináacaalí iwàlupínáwa néré. Yá yúuwàacatéwa Zacarías ípidená ìwali, yái iwàlunápinácatéwa Dios icapèe iriculé yeemácaténá néré pumènfiri isàni. ¹⁰Iná idècunitàacá yeemáca néré pumènfiri isàni, yá natàanica Dios yáapicha níai manùbéeyéi wenàiwica ibàluèyéicatéwa bàacháwáise.

¹¹Yá isicúata, Wáiwacali yàasu ángel yáasáidacawa Zacarías írí, ibàluèriwa uéwápu néeseema úai neeméechúaca iricu pumènfiri isàni. ¹²Iná iicácaalíté ángel, yá icaluadacawa yáinamáiwaca, yáté cáalucani.

¹³Yá ángel fimacaté írí:

“Zacarías, picá cáalu pía. Idéca Dios yéemíaca yái pisutéerica fícha. Iná quéenibepiná úai piacawéetúa Elisabet, yá piapínaca ípidená Juan. ¹⁴Iná casíimáipínacué piwàwa, yá nacái casíimáipínaca madécaná wenàiwica, néemíacaalí iináwaná asáicani. ¹⁵Yái Juan, cachàiníiripíná máiní fiwitáise Dios ipíchale. Quéwa càmita iwàwacutápiná piacuéca ìira uva ituní ipuíri, áiba ìiracalési nacái, Espíritu Santo ìyapínacáiná yáapicha yáatúa idéericiuíseta. ¹⁶Icàlidapíná Dios itàacái israelnái itaquénáinámi írí. Yá madécaná iwènúadapínaca fiwitáisewa nabáyawaná fíchawa Náiwacali írí, yái nàasu Diosca. ¹⁷Juan yàanàapínaca Cristo ipíchale, idèniapíná fiwitáise ichàiniwa càide iyúwaté profeta Elías. Imàacapíná wenàiwicanái ichùniaca yàasu wawàsiwa néenibenái yáapichawa, màulenápiná nacái imànica náiwitáise, níai càmfíyéica yeebáida Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái càide iyúwa nàyáaná níai wenàiwica cayábéeyéica fiwitáise, idécaténá nacái màulenáca níai wenàiwicaca, Náiwacali yàanàapínacaalí.”

¹⁸Yá Zacarías isutáca yéemíawa ángel:

“¿Càini yéewáaná núalíaca báisípinácata ichàbacawa nulí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Idécáiná máiní béerica núa, úa nacái nùacawéetúaca.”

¹⁹Yá ángel fimacaté írí:

“Núspidená Gabriel. Núacata ìyéeri Dios yáacúallicu èeri imanùbaca. Dios ibànùaca núa nùanácáténá nutàanica pípacha, nucàlidacaténá píri

a 1.5 Yái Herodes icúacaté madécaná cáli iwicáu iyúwa níai: Judea yàasu cáli, Samaria yàasu cáli, Galilea, Perea yàasu cáli yéená, Siria yàasu cáli yéená nacái. b 1.5 Yái Abías, Aarón itaquérinámíté nacáini. c 1.5 Bàaluité níai sacerdotenái fibaidéeyéica Dios icapèe iricu, nàyacaté abéeri náiwitápu yáapichawa, ochonama namanùbaca. Iná níai Abías yáapichéeyéica, namanùbacaté 8, níai Zacarías fibaidéeyéica yáapichaté. Quéwa 24 namanùbaca macáita, ocho-naméeyéi imanùbaca.

náíi tàacáisi cayábéeyéica. ²⁰ Quéwa siúcade, càmita yéewapiná pitàanica, càmicáiná peebáida yáí tàacáisi nucàlidéerica pírí iwali, ichàbéeripinácawa báisíta càide iyúwa númáaná pírí iwéréta asáipinaca yáí piirica. Néese, yá yéewapinaca pitàanica àniawa.”

²¹ Idècunitàacá nataanica, yá achúmaca wenàiwicanáí iwàwa, nacùacáiná Zacarías imusúacawa Dios icapèe iricuise, máinícáiná idècuníacawa néré.

²² Quéwa imusúacaalítéwa néese, yáté càmita yéewa itàanica nalí quirínama. Yá náalíacaté idéca Dios yáasáidaca iicá abéeri wawàsi icapèe iriculéwa. Yá itàanícaté nalí icáapi iyúwa, yáté càmita yéewa itàanica quirínama.

²³ Néese idècanáamité Zacarías imáalàida fíibaidaca Dios icapèe iricu iyúwa idècuni iwàwacutá fíibaidaca, yá yèepùacaté icapèe néréwa. ²⁴ Néese abé-naméeyéi èeri idénámi, yáté quéenibeca yàacawéetúa Elisabet. Yá ùyacáitáté ucapèe irícitawa cinco quéri. Yá úumacaté ulíwa:

²⁵ “Siúcade, idéca Nuíwacali iicáca nupulále manuísíwata, yeedácáiná nuícha yáí nubáinianácawa wenàiwicanáí yáacúalícu.”

Angel icàlidaca asáinápíná Jesús

²⁶ Idècanáamité Elisabet idèniaca seis quéri udéerícuca, yáté Dios ibà-nùca ángel Gabriel yàcalé Nazaret néré, Galilea yàasu cáli finata, ²⁷ yàacaténáwa abéechúa mànacàu yàatalé ípidenéchúa María, càmfichúaca idé iimáca asíali yáapicha. Quéwa idéechúaté yeebáca José itàacáí ùyáanápínaté yáapicha, yáí rey David itaquérínámica.

²⁸ Yá ángel iwàlúacatéwa aléde María iyacataléca, yá íimacaté ulí:

“Néeni, María. Matuíbanáita pía. Idéca Dios imànica pírí cayábéeri manuísíwata. Wáiwacali iyaca píapicha siúcade, imànica pírí cayábéeri nèewíise macáita náíi inanáica.”

²⁹ Quéwa uicácaalíté ángel, uémíacaalíté nacáí isàna itàidaca úa, yá achúmacaté uwàwa, yá úumacaté ulíwa,

“¿Cánásica yéewa càí íima itàidaca núa?”

³⁰ Yá ángel íimacaté ulí:

“María, picá cáalu pía. Dios iwàwaca iicáca pipulále mawènitá. ³¹ Siúcade, quéenibepinaca pía. Yá asáipinaca píicha abéeri sùmàí, yá piapínaca ípidená JESUS.” ³² Yáí piirica, idènièripiná ichàiniwa, yá nàapínaca ípidená, Dios Chènunfiséeri Iiri. Yá Wacuèriná Dios imàacapínaca ichùullíaca iyúwa rey càide iyúwaté yàawirimi rey David ichùullianáté. ³³ Yá ichùullíapínaca israelnáí itaquénáinámi iwicáu iyúwa rey càiripináta. Yá ichùullíanaca nawicáu iyúwa rey camíirita imáalàapínáwa.”

³⁴ Yá María íimaca ángel irí:

“Quéwa, càmita yéewapiná quéenibeca núa. Càmitàacá idé nuimáca asíali yáapicha.”

³⁵ Yá ángel íimacaté María irí:

“Espíritu Santo iricùapínacawa píwali, yá Dios ichàini Chènunfiséeri yàanàapínaca píwali. Iná yáí sùmàí càiripinaca asáica píicha ípidenápíná Dios Mabáyawanéeri Iiri. ³⁶ Uái péenásàatúaná Elisabet, càicata nacáí quéenibeca úa, úái mawéecuíchúa, náiméechúacaté iwali. Idéca udèniaca uúriwa

ubèecaléwa. Yá nacái idéca udèniaca seis quéeri siùcade. ³⁷Canácata càule-néeri Dios íicha.”

³⁸Néese, yá Maríá íimaca:

“Iyá. Wacuèriná yàasu wenàiwicaca núaquéi. Iwàwacutá imànicawa nulí càitáde iyúwa píimáaná nulí.”

Néese, yá ángel yàacatéwa úicha.

María ipáchiaca Elisabet

³⁹Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yá Maríá yàacatéwa mesúnamáita abéeri yàcalé néré, iyéerica dúlinái inàlimaná yèewi, Judea yàasu cáli néré.

⁴⁰Uanàacaalíté néré, yáté uwàlùacawa Zacarías icapèe iriculé, yáté Maríá itàidaca úa. ⁴¹Iná Elisabet yéemiaca nacáita usàna, yáté mùlìmùlica udèericu yái quiràsica, yá Espíritu Santo yàacaté úiwitáise utàanícáténá.

⁴²Yá úumacaté chàinisíri iyú:

“¡Pía, Dios imàníchúa irí cayábéeri nèewíse macáita níái inanáica, yá nacái imànipináca irí cayábéeri yái píiri pidèericuíríca! ⁴³Quéwa, ¿Cánásica yéewa Nuíwacali yáatúa yàanàaca ipáchiaca núa? ⁴⁴Iná nuémiaca nacáita pitàidaca núa, yáta mùlìmùlica nuíri nudéericu, casíimáicáináni. ⁴⁵¡Yá casíimáica Dios imànica piwàwa, manuícáiná piwàwa Dios iwéré, càipinácáináta ichàbacawa càide iyúwaté Wáiwacali íimáaná píri!”

María icántàaca, cayábacáiná uwàwa

(Is. 2.1-10)

⁴⁶Néese, yá Maríá íimacaté:

“Nùaca cayábéeri manuísíwata Wáiwacali irí nuwàwa yáapichawa.

⁴⁷ Casíimáica nacái nuwàwa Dios yáapicha,
yái ichúuliadéerica núa yùuwichàacáisi íicha.

⁴⁸Yáalíaca càmita canùmasée núa, núa yàasu wenàiwicaca.
Siùcade, wapíchaléwa macáita níái wenàiwicaca, náimapiná nùwali:
‘Dios imàníchúa irí cayábéeri manuísíwata.’

⁴⁹Manuírí wawàsica yái imàni nulí, yái Dios Cachàiníirica canánama íicha.

¡Mabáyawanéerica nacái íipidená!

⁵⁰Càmita Dios iyamáida iicáca natúulécaná,
níái yèeyéica íimiétacaná.

⁵¹Ichàini manuírí iyú imàni madécaná wawàsi manuínaméeyéi.
Imàacaca nacái nacàlàliacawa níái cachàiníyéicaté iicáca yáawawa.

⁵²Yúucacaté reynái nàalubái íichawa, càmicaténá nachùulla quirínama.
Yá imàacacaté namichàacawa níái mawèníyéicaté wenàiwicanái ipíchalé.

⁵³Yá nacái yàacaté nalí yàacàsi, níái imáapuèyéica iyáacaléwa.
Quéwa níái càasuíyéimicaté, yá yeedácaté náicha macáita yái nàasumicawa.

⁵⁴Iicácaté Israel itaquénáináni ipùalé.

Imànicaté nacái nalí càide iyúwaté imàacáaná nalí itàacáíwa quéecha,

⁵⁵càitáde iyúwaté íimáaná wàawirimi Abraham irí,

itaquénáinámi irípiná nacái càiripináta.”

⁵⁶Yá María iyamáacatéwa Elisabet yáapicha másiba quéeri cáminá. Néese, yá uèpùacaté ucapèe néréwa.

Asáicaté Juan Bautista

⁵⁷Néese idécanáamité Elisabet iquére yàanàaca ulí, yá asáicaté uícha abéeri sùmai. ⁵⁸Iná níái uénánáica, uyaquewéeyéi nacái, néemiacaalíté uináwaná Dios iicacaté upùalé manuísíwata, yá casíimáicaté níá úapicha.

⁵⁹Néese sùmai idèniacaalíté ocho èeri, yá natécáténi nadalúacaténi iwalíisesài ipùata íimami. Yá nawàwacaté nàaca íipidená Zacarías càide iyúwa yáaniri íipidená. ⁶⁰Quéwa càmita yáatúa yeebá, yá úumaca nalfí:

“¡Càmita! Iwàwacutá wàaca íipidená Juan.”

⁶¹Yá náimaca ulí:

“Canácata càiri íipidená péenánái yèewicué.”

⁶²Néese, yá natàaníca nacáapi iyúwa yáaniri Zacarías irí, càinápínacaalí iwàwa yàaca íipidená. ⁶³Néese, yá isutacaté náicha achúmèeri àicu yémáaná ícáapi iyúwa. Yá càica íima itànàaca:

“Íipidená Juan.”

Yá nacalùadacawa macáita. ⁶⁴Iná néenialícata, yáté Zacarías yèepùacaté itàaníca àniawa, yá idàbacaté yàaca cayábèeri Dios irí. ⁶⁵Yá nacalùadacawa macáita níái nayaquewéeyéica, macáita nacái níái yàcalénái ìyèeyéica dúlinái inàlimaná íinatabàa, Judea yàasu cáli íinata, iináwaná yáalimácáináté macáita néenibàa. ⁶⁶Iná macáita níái yéemièyéica iináwaná, yá náináida-catéwa manuísíwata iwali. Yá náimacaté nalíwáacawa:

“Yá sùmai quéí, caináwanéeripíná áiba èeri.” Yéewa càì náimaca, náalíacáináté macáita Dios ìyaca yáapicha.

Zacarías icàlida abéeri profecía, yàaca nacái Dios irí cayábèeri

⁶⁷Yá Espíritu Santo yàacaté Zacarías íiwitáise, yái sùmai yáanirica, yá íima-caté icàlidaca:

⁶⁸“¡Wàacué Wacuèriná irí cayábèeri yái israelnái yàasu Dios, yàanàacáiná iwàsàaca wía wàuwidenái ichàini fíchawa!

⁶⁹Idéca imàacaca walí yái cachàinírica ichúuliadacaténi wía wàuwidenái fíchawa,

wía rey David itaquénáinámica, Dios yàasu wenàiwicacaté.

⁷⁰Càide iyúwaté Dios yàasu profetanái idàbáanáté icàlidaca bàaluité:

⁷¹Ichúuliadacaténi wía wàuwidenái ichàini fíchawa, nachàini fícha nacái níái báawéeyéica iicáca wía.

⁷²Yéewa imànica yái yásáidacaténi yái iicáanacaté napùalé, níái wàawirinámica.

Iwàwalica nacái mamáalàacata yái itàacáicawa iyúwaté íimáaná nalfí,

⁷³iyúwaté imàacáaná itàacáíwa wàawirimi Abraham irí.

Yàanàapínacaté walí

⁷⁴yái ichúuliadéeripínaca wía wàuwidenái fíchawa, yéewacaténi wáibaidaca irípiná macàaluínináta,

- ⁷⁵ wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, machacànfiri iyú nacái ipíchalé, idècunitàacá wàyaca èeri iricu.
- ⁷⁶ Iná pía nuìrica, nàapínáca pípidená Chènunfiséeri Dios cachànfiri yàasu profeta, pìapínácaíná idàba íibaidacaléwa ipíchaca Cristo yàanàaca, màulenácaténá pimànica wenàiwica íiwitáise ipíchalé,
- ⁷⁷ péewáidacaténá piasunái wenàiwicawa ìwali yái Dios imàcáanáca iwàwa wabáyawaná fícha.
- Néese, yá ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.
- ⁷⁸ Quéwa Dios iicáca wapùalé catúulecanéeri iyú.
- Iná yàanàapínáca wàatalé chènunfise càide iyúwa amalácaalí yàacawa waiwicáu,
- ⁷⁹ amalácaténá Dios itàacái imànica náiwitáise níai catéeyéica íiwitáise, mawiéníyéica yéetácawa ibáyawaná ìwalísewa déeculé Dios fícha, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita Dios yáapicha.”

⁸⁰ Néese, yáté sùmai Juan idàwinàacawa. Yáté nacái cachàinica íiwitáise Espíritu iyú. Néese, yá idàbacaté ìyaca máisawaliré wenàiwicanái fícha, iwérétaté yáasáidacawa israelnái yáacúalicu macáita.

Asáicaté Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Néenialí èeri rey Augusto César^e ichùuliacaalíté manùba cáli iwicáu, yá ichùuliacaté natànàaca abéeri tàacáisi ichùuliacaténá natànàaca náipidená imanùbaca macáita cuyàluta iricu, níai íyeyéicaté imanuficata Roma íiwacaliná ichùuliaca cáli. ²Yáté èericani, nadàbacaalíté nachùuliaca natànàaca wenàiwicanái íipidená macáita, néenialíté Cirenio ichùuliaca Siria yàasu cáli iwicáu. ³Yá iwàwacutácaté nàacawa macáita nàyacalé néréwa, natànàacaténáwa néré aléde nàawirináimi iyacatáicaté.

⁴Yá càicaté José yàacawa nacái Nazaret iyacàlená fícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Belén iyacàlená nérépiná, rey David iyacàlemi néré, Judea yàasu cáli finata, David itaquérinámicáináté nacái yái José. ⁵Yàacatéwa néré itànàacaténáwa María yáapicha, úai yàacawéetúapínáca, quéwa idéechúaté idéericuca néenialí.

⁶Iná idècunitàacá nàyacaté Belén néeni, yáté uquéere yàanàaca ulí asáicaténá uiri. ⁷Yáté asáicaté uícha yái idàbanéericaté uirica. Yá uépùacani wáluma^f iyú, yá nacái uliadacaténi píraínái iyàacàalumá iricu, canácáináté quirínama nàalupiná capii iriculé.

Angelnái, píraínái icuèrinánái nacái

⁸Yáta catàcani, nàyacaté manacúalibàa abénaméeyéi asianái icuèyéi ipiránái ovejawa, mawiénita Belén iyacàlená írí. ⁹Yá isicúata abéeri Wáiwacali

e 2.1 Augusto César: Yácata rey ichùulièri macái cáli iwicáu Roma iyacàlená néese. Iná icùacáiná manùba cáli iwicáu, yá iwàwacutá napáyaidaca írí palata iyú náalimáwanama. Icùaca nacái áibanái reynái iwicáu néenialí camuí, 14 néese àta 27. f 2.7 Wáluma: Yátésa uépùacani wáluma yéemaminá iyú, ucàpucúadacaté nacái ìwalíse cáalanaméeyéi wálumaca.

yàasu ángel yáasáidacawa nalí. Yá Wáiwacali icamaláná ichàini icànacaté nía, natéesebàa nacái, yá cáaluca nía manuísíwata.

¹⁰ Quéwa ángel fimacaté nalí:

“Picácué cáalu pía. Nùanàidacuéca pírí abéeri tàacáisi cayábéeri yái isfi-máidéeripináca nawàwa macáita níai wenàiwicaca. ¹¹ Siúcái, cháí David iyacàlemi irícu, idéca asáicuéca pírí yái ichúuliadéeripinácuéca pía, yácata Cristo, yái Wáiwacali. ¹² Iná píaliacaténácué piicácani pianàacaalícué néré, nucàlidacué pírí iwali: ‘Piicápinácué abéeri quírasii iriacawa píraí iyáacàalumá irícu, néepuèri iríawa wáluma iyú.’”

¹³ Néeniwata, yá náasáidacawa nalí madécaná ángelnái chènuníseeyéi, yáapicha yái áiba ángelca, yá nàaca cayábéeri Dios irí. Náimacaté:

¹⁴ “¡Wàacué Dios irí cayábéeri, yái iyéerica chènuniré!

¡Chái cáli ínata, pímaaca nacái nàyaca matulbanáita náapichawáaca níai wenàiwica,
isíimáidéeyéica Dios iwàwa!”

¹⁵ Néese idécanáamité ángelnái yàacawa náicha chènuniré, yá píraínái icuèrinánái fimacaté iríwàacawa:

“Wàacuéwa Belén néré, waicácaténá càinàcaalí wawàsica ichàbawa néré, yái Wáiwacali iwàwéerica wáaliacawa iwali.”

¹⁶ Yá nàacatéwa Belén néré mesúnamáita. Iná idécanáamité nacutácani, yáté nàanàacaté María, José nacái quírasii yáapicha, irièriwa píraínái iyáacàalumá irícu. ¹⁷ Néese idécaalíté naicáca yái quírasiiica, yá nacàlidacaté áibanái iríni iyúwaté ángel fímáaná nalí. ¹⁸ Iná níai yéemièyéica yái tàacáisi nacàlidéericaté, níai píraínái icuèrinánáica, yá nacalùadacatéwa macáita.

¹⁹ Quéwa úai Maríaca, càmita uimáicha níai wawàsi fíméeyéica ulí iwali, uwàwalica nía mamáalàacata.

²⁰ Néese nèepùacaalítéwa níai píraí icuèrinánáica, yá nàacaté cayábéeri Dios irí àyapulicubàa, iwàlfise macáita yái naiquéerica, néemièrica nacái, càicáináta ichàbacawa macáita iyúwataté ángel fímáaná nalí.

Nàanàidacaté Jesús Dios icapèe iriculé

²¹ Néese idécanáamité ichàbacawa ocho èeri asáica idénáami yái quírasiiica, yá nadalúacaté iwàlfisesàì ipùata fímami. Yá nàacaté fípidená JESUS, yátái ángel ichùulièricaté nàaca fípidená ipíchawáisetéca asáicani.

²² Néese idécanáamité cuarenta èeri ichàbacawa asáica idénáamité Jesús, yá iwàwacutacaté masacàaca María, José nacái Dios ipíchale càide iyúwaté ley fímáaná. Yá natécaté yái sùmàica Jerusalén iyacàlená néré, Dios icapèe iriculé, nèepùadacaténá iináwaná Wáiwacali irí. ²³ Càicaté namànica, càicáináté Wáiwacali yàasu ley fímaca: “Macáita níai néenibe asianái idàbée-yéica asáica, iwàwacutápiná nèepùadacani Wáiwacali irí.”^g

²⁴ Yá nàacatéwa néré namànicaténá càide iyúwa Wáiwacali itàacái ichùulianá nía. Iná iwàwacutá natéca pucháiba chácani, càmicaalí, pucháiba unùcu púubanaméeyéi, nanuèyéipiná Dios irí.

²⁵Néenialí èeri, ìyacaté Jerusalén ìyacàlená írìcu abéeri àsiàli ìpidenéeri Simeón, cayábéeri ìwítáise, imàníri nacái càide iyúwa Dios ìmáaná, icuèrité nacái yái èeri Dios ichúuliadacatáipínáca israelnáì nàuwidenáì fíchawa. Yá nacái Espíritu Santo ìyacaté yáapicha. ²⁶Iná idécaté Espíritu Santo yáasáidaca írì wawàsi quéecha, iicáanápínaté Cristo ipíchawáiseipínáca yéetácawa. ²⁷Yá Espíritu Santo ichúuliaté Simeón yàacawa Dios icapèe néré.

Yá néenialícaté, nàanàa néré níái Jesús isèenáica namànicaténá càide iyúwa ley ìmáaná idàbanéeri nàiri íríwa. ²⁸Yá Simeón yeedácaté yàanalicu-léwa yái sùmàica, yá yàaca Dios írì cayábéeri ìwali, yá ìmacaté:

²⁹ “Nuíwacali, siùcade, yá yéewaca pimàaca nuétácawa matuíbanáita càide iyúwa píimáanáté nulí.

³⁰ Idéca nuicáca yái ichúuliadéeripínáca wenàiwicanái,

³¹ idéerica màulenáca pimànica náacúalícu macáita, níái macái wenàiwica ìwítáanáca, ichúuliadáanápíná nía,

³² yáasáidapíná píiwítáise nalí níái càmfíyéica yáalíawa píwali, càmfíyéica judíonái,

yá nacái caináwanápínáca imànica níái píasu wenàiwica Israel itaquénáinámica.”

³³Yá José icaluadaca yéemíaca, María yáapicha, yái Simeón ìmáanáca sùmàì ìwali. ³⁴Yá Simeón imàacacaté nàwali cayábéeri Dios ìpidená ìwali, yá ìmacaté María írì:

“Dios imàacaca yái sùmàì, càmicaalíténá israelnáì iwènúada ìwítáisewa, yá yùuwichàidapínáca nía. Quéwa níái iwènúadéeyéica ìwítáisewa, yá ichúuliadapínáca nía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái madécaná wenàiwica imichàapínácawa ìpunita. ³⁵Iwalíise, Dios yáasáidapíná iyúwa náináidáaná nawàwalícuísewa macáita níái wenàiwicaca. Quéwa píicácaalí ichàbacawa írì yái càiri wawàsica, yá piùwichàapínácawa cáiwínama càide iyúwa nasutàacaalí piwàwa yèewibàa bálánamáiwaca abéeri machete iyú.”

³⁶Uyacaté nacái néeni abéechúa inanái máiníichúa béeruca, abéechúa profeta ìpidenéechúa Ana, Penuel ídumi, Aser itaquétúanamité. Iná màna-càucaalíté úa, ùyacaté ùacawéerimi yáapichawa siete camuíta, yá yéetácawa úícha.

³⁷Néese, yá ùyacaté màacawéerita càita udèniaca ochenta y cuatro camuí. Canácatáita uyamáida ùacawa Dios icapèe írìculé, uídacaté nacáíwa utàanícaalíté Dios yáapicha. ³⁸Yá Ana yàanàacaté néenialíta nàatalé, yá ùacaté Dios írì cayábéeri. Yá nacái ucàlidacaté sùmàì ìwali nalí, macáita níái icuèyéica Dios ichúuliadaca yùuwidenáì fíchawa, níái Jerusalén mìnánáica.^h

Nèepùacawa Nazaret ìyacàlená néré

³⁹Néese idécanáamité Jesús isèenái imànica macáita càide iyúwa ley ìmáaná, yá nèepùacatéwa nàyalé Nazaret néréwa, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. ⁴⁰Yá sùmàì idàwinàacatéwa cayába, cachàinícaté yàacawa abémáidata, yá nacái máinícaté cáalíacáicani. Dios ìwítáise ìyacaté nacái yáapicha.

^h 2.38 Càmita abéeri Jerusalén mìnánáica, iwàwáaná ìmaca macáita níái cáli Israel mìnánáica.

Nàanàidacaté Jesús Dios icapèe iriculé

⁴¹Níái Jesús isèenáica camuí imanùbacata, yá nàacatéwanama Jerusalén néré nayanídacaténá yái namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese. ⁴²Iná idécanáamité Jesús idèniaca doce camuí, yá nàacatéwa Jerusalén iyacàlená néré àniawa càide iyúwa náiwitáise iyáaná camuí imanùbaca.

⁴³Néese idécanáamité imáalàacawa yái nàwacáidacatáicawa, yáté nèepùacawa nàyacàle néréwa, yá sùmai Jesús iyamáacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená néenita. Quéwa níái isèenáica càmítatè náalíawa. ⁴⁴Iná nayúu-náidacáiná yàacawa nèewi níái áibanái yèpuèyéicawa náapicha. Yá idécaté nàacawa abéeri èericatái idècuni, yá àta idàbaca nacutàcani néenánái yèewibàawa, naicàcalénái yèewibàa nacái.

⁴⁵Quéwa càmítatè nàanàa Jesús nèewiwa. Iná nèepùacatéwa Jerusalén iyacàlená néréta àniawa nacutàcaténáni.

⁴⁶Néese máisiba èeri idénáami, yá nàanàacaté Jesús Dios icapèe iriculé, yáawinéeriwa nèewi níái yáaliyéicawa Dios yàasu ley ìwali, yéemièri nalí, isutéeri nacái yéemiàwa nía. ⁴⁷Iná níái yéemièyéica isàna, yá nàcalùadacatéwa macáita, máinicáiná cáalíacáiri iyúca yeebá nasàna.

⁴⁸Iná isèenái yàanàacaalíni, yá nàcalùadaca naicàcani. Yá yáatúa fimacaté irí:

“Nuìri, ¿cáná pimàni walí càiri wawàsica? Achúmaca pimànica wawàwa, máadáinicáiná wacutáca pía píaniri yáapichawa.”

⁴⁹Yá Jesús fimaca nalí:

“¿Cánácué piicáida núa áibàalé? ¿Càmicáinácué píalía iwàwacutátacata nùyaca Núaniri icapèe iriculéwa?”

⁵⁰Quéwa càmítatè náalía néemiàca irí yái fiméericaté nalí ìwali.

⁵¹Yá yèepùacaté isèenái yáapichawa Nazaret iyacàlená néré. Yeebáidacaté nacái isèenái ichùuliacawa macái wawàsi ìwalita. Uái yáatúaca, uínáidacatéwa ìwali mamáalàacata macáita yái wawàsica. ⁵²Yá cáalíacáicaté máiní Jesús fiwítáise idàwinàacawa, càita nacái iinà idàwinàacatéwa. Yá cayábacaté Dios iicáca fiwítáise, càita nacái macáita níái wenàiwica iiqueyéicani.

Juan Bautista iyaca máisawaliré

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Idécanáamité Tiberio César icùaca quince camuí macái cáli iwicáu, néenialíté nacái Poncio Pilato icùca Judea yàasu cáli. Yá nacái Herodes icùacaté Galilea yàasu cáli. Yái Felipe, Herodes yéenàsàrica icùacaté Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Yái Lisánias, icùacaté nacái Abilínia yàasu cáli.

²Néenialíté nacái sacerdotenái fiwacanánái níái, Anás, Caifás yáapicha. Yá néenialícata nacái Dios itàanité Juan Bautista irí máisawaliré, yái Zacarías ìirimica.

³Yá Juan yèepunícaté icàlidaca nalí Dios itàacái macáita níái iyéeyéicaté inanábàa Jordán ìwalibàa, yái iwàwacutáanacaté nawènúadaca náiwitáise-rewa nabáyawaná fíchawa ibautizácaténá nía, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha.

⁴Càicaté Isaías itànàaná Juan ìwali bàaluité:

“Abéeri asiali icàlidapináca cachàini máisawaliré. Càipiná ímaca nalí:
‘Pichùniacué píiwitáisewa Wáiwacali ipíchalé.

Piyacué nacái machacàníri iyú.

⁵ Macáita nái yàawéeyéica napuniádapináca nía cáli iyú.

Macáita nacái nái dúli púubanaméeyéica, naicápináca nía
sàabadacaténá nía.

Nái àyapu éeruýéica, namachacànìapináca nía macáita.

Nái àyapu dúbadúbéeyéica, napinídapináca nía abédawáaca.ⁱ

⁶ Macáita nái wenàiwica íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri irícu, naicápináca
yái ichùuliadéeripináca nía yùuwichàacáisi fícha.’ ”

⁷Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté Juan yàatalé ibautizácaténaté nía. Yá
íimacaté nalí:

“¡Píacué, àapi caculáléeyéi nacáiyéi íiwitáise! ¡Piméeràacuécawa, piyúu-
náidasicué pichùliapinácawa bautismo iyú, Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha!

⁸Quéecha, iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná fícha Dios
irí. Piyacué machacàníri iyú wenàiwicanái ipíchalé báisíta. Picácué nacái
píima piríwa: ‘¡Abraham itaquénáinámica wíaquéi, íná càmíta Dios yùuwi-
chàidapiná wía!’ Iná càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa, càmíta nacái Dios
ichùuliadapinácué pía. Quéwa yéewa imichàidaca áibanái wenàiwica íwi-
táaná íba yèewíise, Abraham itaquénáinápíná.

⁹Yá nacái idéca màulenáca Dios siúcade, càide iyúwa idécaalí màulenáca
abéeri asiali yùucacaténá nái àicunái càmíiyéica cayába iyacaná. Néese, yá
yúucaca nía quichái irículé. Iná macáita nái càmíiyéica iwènúada íiwitáisewa
nabáyawaná fíchawa Dios irí, nàapinácawa yùuwichàacáisi quichái irículé.”

¹⁰Yá wenàiwicanái isutácaté yéemíawa Juan, náimacaté irí:

“Néeni, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica wáasáidacaténá idéca
wawènúada wáiwitáisewa wabáyawaná fícha?”

¹¹Juan íimacaté nalí:

“Càinácaalí idènía pucháiba camisa, yá iwàwacutá yàaca abéechúa
camisa irí yái canéerica icamisani. Yái idènièrica yàacàsi, iwàwacutá yàaca
yàasu yái canéerica iyáapíná.”

¹²Nàanàacaté nacái Juan yàatalé abénaméeyéi nái iwacáidéeyéicaté palata
Roma irípiná ibautizácaténá nía.

Yá nasutácaté néemíawani:

“Pía yéewáidéeri, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica wáasáida-
caténá idéca wawènúada wáiwitáisewa wabáyawaná fícha?”

¹³Juan íimacaté nalí:

“Picácué pisutá ichàbanfisenama yái palata nachùulièricuéca peedáca
wenàiwicanái fícha.”

¹⁴Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemíawani, náimacaté irí:

“Néeni wía, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica?”

Juan íimacaté nalí:

ⁱ 3.5 Yái versículo itàaníca wáiwitáise ìwali. Macáita yái wawàsi itàséerica wía, iwàwacutá
wàucaca wáichawani wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná, màulenácaténá wía Dios
irípiná.

“Picácué pichùulia wenàiwicanái yàaca pirí palata chàinisíri iyú. Picácué nacái pibáulia chiwái iyú wenàiwica napáyaidacaténácué pía. Yátacué manuí piwàwa iwéré yái napáyaidacuéca pía iyúwa úwinái.”

¹⁵ Yá macáita nasutátaté néemiawa níawáacawa, yácaalíta Cristo yái Juanca. ¹⁶ Yá Juan ímacaté nalí macáita:

“Báisíta núumacué pirí: Nubautizácué pía úni iyú. Quéwa yái yàanèri-pináca nudénáami, abéeri cachàiníri nuícha. Yái nuiquérica núawawa ipí-chalé càide iyúwa canéeri iwèni, máinícáiná cachànica nuíchani. Yácata imàacapiná nawàwaliculé Espíritu Santo, áibanái nacái yùuwichàidapiná quichái iyú. ¹⁷ Iná idéca màulenácani iserífacaténá níai cayábéeyéica nèewíise níai báawanaméeyéica, càide iyúwa cabàncaléeri imàacáaná trigo iyacaná capíi iriculé. Yá yémápináca yái yéetanámica iriculé yái quichái ipucuéri-cawa càiripináta.”

¹⁸ Càicaté Juan icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica, nawènúadánápiná náiwitáisewa Dios irí. Yàalàacaté nacái nía madécaná tàacáisi iyú.

¹⁹ Càita nacái Juan yàalàacaté yái nacuèriná Herodes, imalùdacáinaté yéenasàiri Felipe yàacawéetúa Herodías, ìwalíise nacái macáita yái madécaná íiwitáaná báawéeri Herodes imàníricaté. ²⁰ Yáté nacái imànica áiba bayáwanási máiníri báawaca quiríta: ichùullaté náucaca Juan presunái icapèe iriculé.

Juan ibautizátaté Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ipíchawáisetéca náucaca Juan presunái icapèe iriculé, yá ibautizátaté iyaca macáita níai wenàiwica yàanèeyéica yàatalé. Yá nacái Jesús yàanàcaté Juan ibautizátaténáni. Idècunitàacá Jesús itàanica yáaniri Dios yáapichawa, yáté yàacùacawa chènuníise. ²² Yá Espíritu Santo iricùacatéwa Jesús ìwali càide iyúwa unùcu íicacánáwa.

Néese, yá néemiacaté Dios itàanica chènuníise, càiri íimaca:

“Píata Nuiri cáininéeri nuicáca, isímáidéeri nacái nuwàwa.”

Níai Jesucristo yàawirináimi

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús idènlacaalíté cáminá treinta camuí, yá idàbacaté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidacaté José íiricani.

Yái José yáaniri íipidenáté Elí.

²⁴ Elí yáaniri íipidenáté Matat. Matat yáaniri íipidenáté Leví.

Leví yáaniri íipidenáté Melqui.

Melqui yáaniri íipidenáté Janá. Janá yáaniri íipidenáté José.

²⁵ José yáaniri íipidenáté Matatías. Matatías yáaniri íipidenáté Amós.

Amós yáaniri íipidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri íipidenáté Esli. Esli yáaniri íipidenáté Nagai.

²⁶ Nagai yáaniri íipidenáté Maat. Maat yáaniri íipidenáté Matatías.

Matatías yáaniri íipidenáté Semei. Semei yáaniri íipidenáté José. José yáaniri íipidenáté Judá.

²⁷ Judá yáaniri íipidenáté Joana. Joana yáaniri íipidenáté Resa.

Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel.
Salatiel yáaniri ípidenáté Neri.

²⁸ Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam.

Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er.

²⁹ Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer.

Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat.

³⁰ Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón.

Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José.

José yáaniri ípidenáté Jonán. Jonán yáaniri ípidenáté Eliaquim.

³¹ Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mainán.

Mainán yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán.

³² Natán yáaniri ípidenáté nacuèriná David. Nacuèriná David yáaniri ípidenáté Isai.

Isai yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz.

Booz yáaniri ípidenáté Salmón. Salmón yáaniri ípidenáté Naasón.

³³ Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admín.

Admín yáaniri ípidenáté Aram. Aram yáaniri ípidenáté Esrom.

Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá.

³⁴ Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac.

Isaac yáaniri ípidenáté Abraham.

Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor.

³⁵ Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau.

Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala.

³⁶ Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad.

Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec.

³⁷ Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc.

Enoc yáaniri ípidenáté Jared. Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel.

Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán.

³⁸ Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set.

Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asìali Dios idàbáidéericaté.

Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwa Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹ Néese idécanáamité Espíritu Santo yàanàaca ìyaca Jesús yáapicha yàacaténá ichàini, yá yèepùacatéwa inanábàa Jordán néese, yá nacái Espíritu Santo itécaténi máisawalfiri néré. ² Yá nérécaté ìya cuarenta èeri. Yá nacái Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwani. Idècunitàacá Jesús ìyacaté néré, càmitaté iyáa iyáacaléwa. Néese, yáté máapicani.

³ Néese, yáté Camèniadacáiri ìimaca irí:

“Dios Iiricaalí pía, pichùulla ìba iwènúacawa pan iyú piyáacaténá piyáacaléwa.”

⁴ Yá Jesús ìimacaté irí:

“Càica Dios itàacái ìimaca: ‘Càmita abéeri yàacàsica yái cáu imànica wenàiwica. Iwàwacutá nacái namànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ìimáná.’”

⁵Néese, yá Camèniadacáiri itéca yáapichawa Jesús chènunfiri dúli finatalé. Yá finatáiseca yáasáida iicá macáita níái cáli càasuíyéica, cachàiniyéica nacái cháí èeri iricu.

⁶Yá Camèniadacáiri fimacaté Jesús irí àniawa:

“Nùapiná piri macáita chàinisi, macáita níái cachàiniyéica, càasuíyéica nacái iyéeyéica néeni, idécáiná Dios yèepùadaca nulíni. Iná yéewa nùaca áiba iríni càinácaalí iríta nuwàwa nùacani. ⁷Quéwa yéewacaténá piasuca nía macáita, yá iwàwacutá pibàlùacawa nulí piulul ipùata iyúwa piacaténá númiétacaná.”

⁸Yá Jesús fimaca irí:

“Càmita yéewa numànicani. Dios itàacái fimaca: ‘Twàwacutá piaca Pfiwacali Dios ímiétacanáwa. Yácata nacái yéewéeri pimàni irí abéerita càide iyúwa iwàwáaná. [Iná piawa nuícha Camèniadacáiri.]’ ”

⁹Néese, yá Camèniadacáiri itécaté Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yá náiriacatéwa Dios icapèe ipùata chènunfiri finatalé.

Yá fimacaté Jesús irí:

“Dios Iiricaalí pía, yá iwàwacutá pipisiawa síisài cáli finatalé. ¹⁰Càica Dios itàacái fimaca:

‘Dios ichùuliapiná yàasu ángelnáíwa nacùacaténá pía.

¹¹Yá namichàidapiná pía nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa fba iwéré.’ ”

¹²Yá Jesús fimaca irí:

“¡Quéwa càita nacái Dios itàacái fimaca: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèrináwa yái piasu Diosca.’ ”

¹³Iná idécánáamité Camèniadacáiri yáasáidacaté Jesús irí iyanáíwa imànicaténaté ichùuliacata, yáté yàacawa ícha áiba èeripinátàacá àniawa.

Jesús idàbacaté fíbaidaca Galilea néeni.

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Néese idénáami, yáté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, Espíritu Santo iyéerité yáapicha. Yáté iináwaná yáalimáca macáita yàcalénái iricubàa níái iyéeyéica nalí mawiénibàa. ¹⁵Yá yéewáidacaté néewáidacàalu iricubàa, yáté nàaca macáita cayábéeri Jesús irí.

Jesús iyaca Nazaret néeni

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Néese, yáté Jesús yèepùacawa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé idàwinàacatàicatéwa. Abéeri èeri, yái judíonái iyamáidéericawa iricu, yáté Jesús iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé càide iyúwaté íwítáise íyáaná. Yá imichàacaté ibàlùacawa iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷Yá nàacaté irí yái profeta Isafasmi yàasu cuyàlutaca. Yàacùacaalíni, yá yàanàca yái càicatáica fimaca:

¹⁸“Dios yàasu Espíritu iyaca nùwali,

yedáacáiná núa

nucàlidacaténá nalí tàacáisi cayábéeri níái catúulécanéeyéica.

Ichùullaca nucàlidaca nalí tàacáisi namusúanápináwa níái presofyéica,

asáicaténá naicáidaca níái matufyéica,

nuwasàacaténá nacái níái áibanái yùuwichàidéeyéica,

¹⁹ nucàlidacaténá ìwali yái camuí Wáiwacali iicácatáipínáca wenàiwica ipùalé.”

²⁰ Jesús idécanáamité iléeca yái cuyàlutaca, yá yèepùadacani irí yái asiali icuèrica cuyàluta. Yá naicáidaca irí macáita níái ìyéeyéica néewáidacàalu iricu.

²¹ Néese, yá Jesús ìimaca nalí:

“Siùcade, idéca càicata ichàbacawa càide iyúwaté Dios itàacái ìimáanaté ìwali, idéca yàanàaca pìatalécué.”

²² Yá natàaníca cayába Jesús ìwali macáita níái wenàiwicaca, nacalùadaca nacái néemíaca itàacái cayábanaméeyéi, imusuéyécawa inùmalicuíse. Yá nasutáca néemí nía wáacawa, yá náimaca:

“Quéwa yácata José ìiri yái wáaliéricawa ìwali macáita.”

²³ Yáté Jesús ìimaca nalí:

“Cáminá piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisi càirica ìimacade: ‘Pí cadèpiacáirica, pidèpia píawawa.’ Piwàwáanácué píimaca: ‘Pimàni nacái píasu cáli ìinatawa yái caináwanéerica pimànica Capernaúm ìyacàlená iricu.’”

²⁴ Ìimaca nacái nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái profeta icàlidéerica Dios itàacái, canácatáita yàasu cáli mìnánái iwàwa yéemíaca yái icàlidéerica.

²⁵ Báisítacué núumaca pirí: Bàaluité Elías yàasu èerité, nàyacaté madécaná inanái yàacawéerimi yéetéeeyéimiwa Israel yàasu cáli ìinata. Càmicacalíté unía yúuwàawa máisiba camuí, áiba iwaaliabàa quiríta, yá máapicái ìyacaté néenialí Israel yàasu cáli imanúicata.

²⁶ Quéwa càmitaté Dios ibànù nàatalé Elías, níái yàacawéerimi yéetée-yéimicawa. Ibànùacaténí abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa yàatalé, càmfichúacaté israelita, Sarepta ìyacàlená mìnalu, ìyéchúacaté mawiénita Sidón ìyacàlená irí.

²⁷ Càitaté nacái nàyaca manùba cacháunéeyéi ìimami uláicái lepra iyú, profeta Eliseo yàasu èerité, Israel yàasu cáli ìinata. Quéwa càmitaté Dios ichùnì nía, éwita abéeri néenápíná. Yátaté ichùnì yái Naamán, yái Sirí yàasu cáli néeséerica, càmfirica Judío.”

²⁸ Néese idécanáami néemíaca yái Jesús icàlidéerica níái ìyéeyéica macáita néewáidacàalu iricu, yáté calúaca nía báawanama.^j ²⁹ Yá náibàaca natéwa Jesús méetàuculé yàcalé fícha, abéeri dúli ipùata ìinatalé, yàcalé ìyéerica ìinata nawesíacaténáni quiratàli iriculé.³⁰ Quéwa Jesús ichàbacatéwa nèewi-bàata, yá yàacawa náicha.

Abéeri asiali idènièri espíritu báawéeri

(Mr. 1.21-28)

³¹ Néese, yá Jesús yàacatéwa Capernaúm ìyacàlená néré ìyéerica nacái Galilea yàasu cáli ìinata. Yá nérécaté yéewáida judfonái yéewáidacàalu iricu,

j 4.28 Calúacaté níái israelnáica ìwalíise yái càmicáináté Dios iyúudàa níái yàacawéeri yéetée-yéimicawa, càmitaté nacái ichùnì níái idènièyécáté uláicái lepra, iyúudàacáináté níái càmfí-yéica judfonái néenialí.

irìcu yáì èeri nayamáidacatáicawa. ³²Yá wenàiwicanáì icaluadacaté yéemiaca yéewáidaca, cachàinicáináté yáì tàacáisi yéewáidéerica nía iyú.

³³Iyacaté néewáidacàalu irìcu abéeri asìali mallawáiséerité espíritu báawéeri imànica fiwítáise. Yá imáidacaté cachàini, fimaca:

³⁴“¡Pía Jesús Nazaret néeséerica! ¿Cáná pisèiwica walí wawàsi? ¿Yásica pìanàaca pimáalàidaca wía yáade? Núalíacawa piwali. Píacata yáì Dios Mabáyanéeri Iiri.”

³⁵Quéwa, yá Jesús yàalàacani chàinisíri iyú, fimaca irí:

“¡Masànata pía! ¡Pimusúawa fícha yáì asìalica!”

Néese, yá espíritu báawéeri yúucaca asìali iriawa cáli iwéré náacuálicuta, yá imusúacawa fícha. Quéwa càmita imàni irí báawéeri.

³⁶Yá nacalùadacawa macáita. Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawiná fiwítáaná tàacáisiqúéi càì itàanica iyú? ¡Yáalimá yàalàaca chàinisíri iyú níái espíritu báawéeyéica. ¡Yá neebáidaca irí, yá nacái namusúacawa ichùuliaca!”

³⁷Néese, yáté nacàlidáidaca nalíwáacawa yáì Jesús yéewáidáanáca, yá nacái imànírica. Yáté iináwaná yáalimáca macáita Galilea yàasu cáli finatabàa.

Jesús ichùnìacaté Pedro iyéeru

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Néese, yáté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàacatéwa Simón icapèe néré. Quéwa úái Simón iyéeruca iculuéchúatéwa cáiwina mecuní iyú. Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi níái iyéeyéica capli iricu ichùnìacaténá úa. ³⁹Yá Jesús yáawiacawa ùatalé, yá ichùuliaca mecuní imusúacawa uícha. Yá ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá nacái udàbaca umànica nayáapiná.

Jesús ichùnìacaté manùba cáuláiquéeyéi

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Néese catácaalí yàacawa, yá natéca néenánái cáuláiquéeyéiwa Jesús yàatalé, níái idènièyéica madécaná uláicái fiwítáanáta. Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, yáté ichùnìaca nía macáita. ⁴¹Yá nacái madécaná espíritu báawéeyéi imusúacawa wenàiwicanáì fícha, náimaca néemíanicawa cachàini: “¡Píacata yáì Dios Iirica!”

Quéwa, yáté Jesús yàalàaca nía chàinisíri iyú, íná càmítaté ibatàa natàanica, náalífacáiná yácata Cristo, yáì Dios ibànùericaté.

Jesús yéewáidaca judíonái yéewáidacàalu irìcu

(Mr. 1.35-39)

⁴²Amalácaalíté yàacawa, yá Jesús yàacatéwa náicha másawaliré wenàiwica fícha. Quéwa, yá wenàiwicanáì icutáidacani, íná nàanàacaalíni, yá càmita nawàwa yàacawa náicha quirínama.

⁴³Quéwa Jesús fimacaté nalí:

“Iwàwacutá nacái nucàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica áibanái ìyacàle néeni-bàa, náalífacaténáwa ìwali yáì Dios iwàwáanáca icùca yàasunái wenàiwicawa, yápinácáináté yáì càì Dios ibànùaca núa aléi.”

⁴⁴Yá Jesús yèepunícáté yéewáidaca mamáalàacata judíonái yéewáidacaalu irìcubàa, Judea yàasu cáli ínata.

Dios imàacaca náibàaca madécaná cubái

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 ¹Aiba èeri, Jesús yàanàacaté calisa Genesaret^k idùlepiré, yá nacái nàanàacaté yáami madécaná wenàiwica. Yá nabàlùacawa itéesebàa néemiaticaténá icàlidaca Dios itàacái. ²Yá Jesús iicáca pucháiba ída icùacawa mawiénita irí calisa idùlepi, ibalání ilicùeyéicawa irìcuíse náibacaténá nàasu máyawa. ³Yá Jesús ilicùacawa abéechúa ída irìculé úái Simón yàasuca. Yá ichùulìaca nawesíaca yáiwibàa achúmáanata àanama íicha, yá iyamáaca yáawinacawa ída iricu. Yá néeseeca yéewáida níái manùbéeyéi wenàiwicaca.

⁴Néese idécanáamité imáalàida yéewáidaca nía, yá íimaca Simón irí:

“Pitená pídaníwa aléde depuìwacataléca quiríta calisa. Yá néenica piúca plasu mayanáiwa píibàacaténácué néese cubái.”

⁵Yá Simón íimaca irí:

“Yéewáidéeri, wadéca wacamáaca máadání táiyápinama, yá canácata wáibèeri. Quéwa pichùulìacáiná núa, yá iwàwacutá núucaca nùasu mayanáiwa úni yáaculé àniawa.”

⁶Yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáaná nálí. Néese, yá nacamáacaté madécaná cubái iwéréta nàasu maya imàdàidacacawa. ⁷Yá náucaca nacáapiwa namanùbacaaná iríwa níái iyéeyéica áiba ídalícu nàacaténá nayúudàaca nía. Iná nàanàacaalí nàatalé, yá napuníadaca pucháibanamata níái ídaca batéwanamata natamàacawa.

⁸Iná Simón Pedro iicácanáami yái càiri wawàsica, yá yúuwàaca ibàlùacawa Jesús irí yùului ipùata iyúwa, yá íimaca:

“¡Nuíwacali, iwàwacutá plàcawa nuícha, cabáyawanácáiná núa!”

⁹Càicaté Simón icalùadacawa, nía nacái yàacawéeyéinaca, ìwalíise yái nacamáanáca madécaná cubái. ¹⁰Càita nacái níái Simón yàacawéeyéinaca: Jacob, Juan yáapícha, níái Zebedeo yéenibeca.

Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

“Picá cáalu pía. Siùcade, nuéwáidapíná picutáidaca wenàiwica pimànicaténá nía nuéwáidacalé iyú níái yeebáidéeyéica nùwali.”

¹¹Néese, yáté natenácawa calisa idùlepiré, yá namàacacaté nàasuwa macáita nàacaténáwa Jesús yáapícha.

Jesús ichùniacaté cacháunéeri

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Aiba èerité, idécunitàacá Jesús ìyaca abéeri yàcalé irìcu, yá abéeri asìali yàanàacaté yàatalé cacháunéeri íimami macáita. Iná iicácaalí Jesús, yá yúuwàaca yáawinacawa yùului ipùata iyúwa, càita yáawíadaca yáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata, yá íimaca:

“Nuíwacali, piwàwacaalí, yá yéewa pichùniaca núa.”

¹³Yá Jesús idunùacaté ìwali icáapi iyúwa. Yá íimaca irí:

k 5.1 Genesaret íimáaná: Yácata áiba calisa Galilea íipidená nacái.

“Nuwàwa nuchùniaca pía. ¡Cayába pía!”

Yáta canáca fímami icháuná.

¹⁴ Yá Jesús fímaca írí:

“Picá píalimá picàlidaca áibanái íríni. Píacáita píasáidaca píawawa sacerdote iicá yáalíacaténá canáca quirínama píimami icháuná. Yá nacái pitéca yái pièripináca Dios írí càide iyúwa Moisés ichùulianáté náalíacaténá idéca cayábaca pía.”

¹⁵ Quéwa càicáaníta, yá Jesús iináwaná icàlìliacawa quéwanáta. Yá madécaná wenàiwica iwacáidacatéwa néemíacaténá itàacái, ichùniacaténá nacái nía nálúlica fícha. ¹⁶ Quéwa áibaalí, Jesús yáacawa wenàiwicanái fícha méetauculé itàanícaténá Yáaniri Dios yáapichawa.

Jesús ichùniacaté abéeri asiali càmfiri yéewa ìipinaca

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Abéeri èerité, idècunitàacá Jesús yéewáidacaté ìyaca, yá abénamée-yéi fariseonái yàanàca yáawinacawa náapicha níai yéewáidéeyéica ichùuliacanási. Madécaná yàcalénái mìnanaí púubanamée-yéi mìnanaí yàanàtè Galilea yàasu cáli néese, Judea yàasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená néese-yéi nacái. Yá Dios ichàini iyacaté Jesús yáapicha ichùnianápiná cáuláiquéeyéi.

¹⁸ Yá néeniwata, yá nàanàca áibanái asianaí yàanàidéeyéi abéeri asiali yàalubái fínatawa càmfiri yéewa ìipinaca. Nawàwacaté nawàlùadacani capíi iriculé naliadacaténáni Jesús yáacúalículé. ¹⁹ Quéwa manùbacáiná wenàiwica, yá càmita náalimá nawàlùacawa néré. Yá náiríacawa capíi ipùata fínatalé, yá nàacùaca capíi ibáiná. Yá néenibàaca, nalicùada yái càmfirica yéewa ìipinaca yàalubái fínatawa càita nadéca naliadacani Jesús yáacúalículé.

²⁰ Iná manuícáiná Jesús iicáca nawàwa iwéré, yá fímaca cáuláiquéeri írí:

“Pía asialica, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

²¹ Yá nadàbaca náináidaca naicáca Jesús níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèerica, nía nacái fariseonáica. Yá náimaca:

“¿Càinásica iicáca yáawawa asialiquéi, iná yéewa itàaníca iyúwa Dios? Càmita abéeri asiali yéewa imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha. Abéerita Dios yáalimá imànicani.”

²² Quéwa Jesús yáalíaca náináidáanáwa, yá fímaca nalí:

“¿Cánacué càì píináidacawa? ²³ Càinacué píimaca: ¿Cháná yái màulenèerica numànica cáuláiquéeri írí? Yásicái numàacáanaca nuwàwawa ibáyawaná fícha, càmicaalí, yá núumaca írí: ‘Pimichàa pibàlùacawa, pìipina.’ ²⁴ Yéewacaténacué píalíaca nudèniaca nuchàiniwa cháì cáli fínata, núa Dios lírica, yá nacái numàacáanaca nuwàwawa nabáyawaná fícha.”

Yá fímaca cáuláiquéeri írí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pìalubáíwa. Pìa picapèe néréwa.”

²⁵ Yáta imichàaca ibàlùacawa nàacuésemita yái asialica. Yá yeedáca úai yàalubáicawa irièchúacatéwa fínata, yá yàacaté icapèe néréwa yèeri cayábéeri Dios írí.

²⁶ Yá nacái nacalùadacawa macáita, nàaca nacái Dios írí cayábéeri. Iná cáalucáiná nía, yá náimacaté:

“¿Siùcade, idéca waicáca cayábanamée-yéi wawàsica, níai càmfíyéica wenàiwica idé imànica!”

Jesús imáidaca Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Néese idénáami, yá Jesús yàcatéwa náicha. Yá iicáca abéeri asìali ípide-néeri Leví, ìwacáidéeri palata Roma irípiná, yáawinéeriwa cháí needácatáica palata wenàiwica fícha.

Yá ímaca irí:

“Aquialé síisàara. Píawa núami.”

²⁸Yáta Leví imichàaca ibàlùacawa, yá imàacaca macáita, yá yàcawa Jesús yáami.

²⁹Néese, yá Leví imáidacaté nayáa icapèe néréwa Jesús ìwalíisená. Yá nacái náawinacawa náapicha mesa iwéré madécaná níai yeedéeyéica palata Roma irípiná, áibanái wenàiwicanái nacái.

³⁰Quéwa nèepunicawa néenibàa níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai fariseonái. Yá nadàbaca natàanica nàwali níai Jesús yéewáidacalénáica, yá náimaca nalí:

“¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha níai yeedéeyéica palata Roma irípiná, cabáyawanéeyéi wenàiwicaca?”

³¹Yá Jesús ímaca nalí:

“Níai càmiíyéica cáuláica, càmita iwàwacutá nadèpiacawa. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níai cáuláiquéeyéica.¹ ³²Càmita nùanàa numáidaca níai cayábéeyéica iicáca yáawawa áibanái fícha. Níata nùanàa ìwalíná, níai cabáyawanéeyéica nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái náidacaalí nayáacalé fíchawa

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Néese, yá abénaméeyéi wenàiwica isutácaté yéemíawa Jesús, náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa náidacawa manùba yàawiría níai Juan Bautista yéewáidacalénáica, fariseonái nacái, yá nacái natàanica Dios yáapicha. Quéwa níai péewáidacalénáica, yáawami nayáacáita namàni?”

³⁴Jesús ímaca nalí:

“Càmita yéewa náidacawa níai wenàiwicaca imáidacaalí nayáa yái icasèeripinácawa, idècunitàacá ìyaca náapicha. ³⁵Quéwa yàanàapináca yái èeri càmicatáipináca ìya náapicha quirínama, yái icasèeripinácawa. Yási néenialípináca, yéewa náidacawa.”

³⁶Yá nacái yéewáidaca nía abéeri yéewáidáaná iyú, ímaca nalí:

“Càmita yéewa wachanàidaca wàlisàì wáluma yéemáaná iyú yái wáluma èwisèimica. Càicaalí wamànica, yá báawaca wamànica yái wàlisàì bàlesica. Yá nacái báawaca iicacánáwa ichanàacawa bàlesi éwisèimi ìwali yái wáluma yéemáaná wàlisàica. ³⁷Càita nacái, càmita yéewa wàucùaca wàlisàì uva ituní cuwèesi ímamisi éwisèimi irìculé, yácáiná isáacaalíwa, yá idàbaca imùadaca yàaluwa. Iná càmicáiná yáalimá itesíacawa quirínama, yá icacanácawa, yá yùucùacawa, yá nacái báawaca úai yàalumica. ³⁸Yái uva ituní wàlisàica,

1 5.31 Chái: Jesús itànica ìyaca nàwali níai fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nayúunáidacáiná cayábaca nía, masacàca nacái náiwitáise áibanái fícha.

iwàwacutá wàucùacani wàlisàì fíamisi iriculéta nacáì yéewacaténá dàalacani, yá nacáì idècuníacawa pucháibanamata. ³⁹Abéeri wenàiwica ìiracaalí yáalimáidawa uva ituní idéerica nadèniaca déecu, cayábacaalí yàanàaca inùma, yá càmita iwàwa ìiraca quirínama yáì wàlisàì uva ituníca, yá fímaca: 'Yá máiní caséeca ìiracawa yáì ipùirica, déecuírca nadèniaca.' ^m

Jesús yéewáidacalénáì idacáaca iyáawa trigo iyacaná sábadò irìcu

(Mt. 1.18-25)

6 ¹Néese abéeri èeri irìcu, yáì judíonáì iyamáidacatáicawa, yá Jesús ichàbacatè yàacawa bànacalè trigo yàaluná yèewibàa yéewáidacalénáì yáapichawa. Yá nadacáaca iyacaná, yá nacáì naquiríacani nacáapi irìcuwa nayáacaténá ituiná.

²Yá abénaméeyéì fariseonáì náimaca nalí:

"Càmítacué yéewa pimànica yáì càmfírca yéewa wamànica irìcu yáì èeri wayamáidéericawa irìcu."

³Jesús fímaca nalí:

"Cáminá pidécué piimáichaca yáì iyúwacué pilééná David iináwaná ìwali, iyúwaté imàníná yàacawéeyéiná yáapichawa máapicaalíté nía. ⁴David iwàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, yá yeedácaté níai panináica, namàaquéeyéica néré Dios fípidená ìwali sacerdotenáì iyáapináta. Yáté yeedáca iyáawa nía, yá nacáì yàaca nayáa yáapichawa níai yàacawéeyéináca."

⁵Imaca nacáì nalí àniawa:

"Núa asiali Dios néeseérica, núacata yáì èeri fíwacaliná. Nudèniaca nacáì nuchàiniwa ìwali yáì èeri nayamáidéericawa irìcu, càinácaalí iwàwacutá namànica cháì èeri irìcu."

Abéeri asiali icáapi ituwièriwa

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Aiba èeri, yáì judíonáì iyamáidéericawa irìcu, yá Jesús iwàlùacatéwa née-wáidacáalu iriculé, yá idàbaca yéewáidaca nía. Yá iyacaté néré abéeri asiali càmfíri yéewa imùlimùliadaca icáapi yéewápuwa.

⁷Quéwa níai yéewáidéeyéica yáì Moisés itànèericaté, náapicha níai fariseonáica, nacutáidacaté nèepunícawa yáì nacháawèeripináca ìwalíise Jesús. Iná naicáca ìwali ichùnìlapinácaalí yáì asialica irìcu yáì èeri nayamáidacatáicawa.

⁸Quéwa Jesús yáalíaca náináidáaná ìwali. Iná yéewa fímaca asiali icáapi ituwièriwa irí:

"Pimichàa pibàlùacawa cháì naicácatáica pía macáita."

Yá asiali imichàaca ibàlùacawa náacúalìcu.

⁹Yá Jesús fímaca nalí:

"Nusutacué nuèmlawa pía abéeri wawàsi ìwali: ¿Càiná wawàsica yáì Dios itàacáì ibatàa wamànica irìcu yáì èeri wayamáidacatáicawa? ¿Wamàni

m 5.39 Iwàwáaná fímaca: Yéewaté càì Jesús fímaca, iwàwacáiná yéewáidaca wía. Níai yeebáidéeyéica Dios báisiri iyú nawáwalicúsewa, idéca wàlisánaca náiwitáise Dios yáapicha. Iná càmita yéewa nàyaca quirínama càide iyúwa náiwitáise éwisèimi iyáaná iyúwaté níai fariseonáì. Nawàwacaté nàyaca mamàalàacata náiwitáise éwisèimi yáapichawa.

cayábéeri wawàsica, càmicaalí báawéeri wawàsica? ¿Wachúuliasica áiba icáuca, càmicaalí, yá wanúacani?”ⁿ

¹⁰Néese, yá iicáidaca nalí macáita níai iyéeyéica itéesebàa. Yá fimaca asìali irí: “Piducúa picáapiwa.”

Yá imànica càide iyúwa fimáaná irí, yá cayábaca icáapi. ¹¹Yáté lúasi ipuníadaca níai fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley. Yá nadàbacaté natàanica nalíwáacawa cachàini cainápinácaalí yéewáaná nanúaca Jesús.

Jesús iníwàaca doce asianái yéewáidacalénáipiná

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Néenialíta èerica, yáté Jesús yàacawa dúli finatalé itàanícáténá Yáaniri Dios yáapichawa néré táiyápinama. ¹³Iná mapisáita, yá imáidaca macáita níai yéewáidacalénáicawa. Yá iníwàacaté áibanái yèewíise doceta, yá yàacaté náipidená apóstolnái.^o ¹⁴Iná càicaté náipidená níai doce asianáica: Simón, yái Jesús yèericaté nacái ípidená Pedro, yéenasàiri Andrés nacái, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé nacái. ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo nacái, yái Alfeo ìirimica. Yá nacái Simón, úwinái Zelote^p yéénacaté. ¹⁶Judas^q nacái, yái Jacobo ìirimica, Judas Iscariote nacái, yái yèepùadéeripinacaté Jesús yùuwidenái iríwa.

Jesús yéewáidacaté manùba wenàiwica

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Néese, yáté Jesús iricùacawa dúli finatáise abédéeri finatalé yéewáidacalénái yáapichawa, nía nacái madécanéeyéi wenàiwicaca, Jerusalén iyacàlená néeseéeyéi nacái, quéwa macáita Judea yàasu cáli mìnánáica nía. Aibanái Tiro iyacàlená néeseéeyéi, Sidón iyacàlená néeseéeyéi nacái. Nàanàacaté néemiaca Jesús itàacái, ichùniacaténá nacái nía uláicái íicha. ¹⁸Nàanàidacaté nacái níai idènièyéica espíritu báawéeyéi. Yá Jesús imusúadacaté nacái nía náicha. ¹⁹Yá macáita wenàiwica iwàwaca idunùaca ìwali, idèniacáiná Dios ichàini ìwaliwa ichùnìanápíná macáita níai wenàiwica cáuláiquéeyéica.

Casíimáiyéipiná, yùuwichèeyéipiná nacáíwa

(Mt. 5.1-12)

²⁰Néese, yá Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa, yá fimacaté nalí:

“Píacué catúulécanéeyéica, casíimáipinácuéa píawa, pìyapínacáinácué iriculé yái Dios icuacatáica yàasunái wenàiwicawa.

²¹ Píacué máapíyéica siùcade, casíimáipinácuéa píawa, Dios imàacapínacáinácué pírí yàacàsì piyáacaténácué cadénama.

n 6.9 Itàanica iyaca cuwèesi ìwali. Quéwa Jesús iwàwáaná fimaca nalí, cayábasica wanúaca wenàiwica sábadò èeri irícu iyúwacué piwàwáaná pinúaca núu. **o 6.13** Apóstol: Iimáaná griego itàacái iyú, yái “nachùlìèiri yàaca imànica wawàsi.” Néese níai apóstolnái, yáté Jesús ichùulíaca nía nàacaténáté nacàlidaca itàacái, idécanáamité yàaca nalí nachàini náibaidáanápiná. **p 6.15** Yái Simón néenáté bàaluité, níai zelotenái úwináicaté, ipéliéyéicaté romano-nái ípunita náasu cáli iwíicáwa. **q 6.16** Yái Judas idàbanéerica ípidená ichanàacawa cháí, ípidenáté nacái Tadeo, quéwa camífirita yátái Judas Iscarioteca. Yéewacué nacái piléeca ìwali. (Mt. 10.3 néeni; Mr. 3.18 nacái.)

Píacué fícháanfiyéica siùcade, casímaípinácué pía, Dios
imàacapínacáiná píricué cayábéeri, yá càmíta píalimápiná
pìideniacuéca yái casímaínácuéca pía.

- ²² Píacué báawéeyéica naicáca nutàacái ìwalíise núa asìali Dios
néeséerica, éwitacué náamàaca pía, nacuíscacalícué pía báawéeri
tàacáisi iyú, natàanícaalícué piínáwaná ìwali báawanama, quéwa
Dios isímaídapínácué píawa.”

²³ Casímaípinácué pía néenialí èeriwa, manuícáiná yái piwèni ìyéericuéca
pírì chènuniré. Matufbanáitacué pía, càicata nacái namànicaté piawirináimi
bàaluité, nalí nacái níái profetanáicaté.

- ²⁴ “Píacué càasufyéica, yùuwichèeyéipínáwa, idécáinácué písímaídaca
píawawa píasu wawàsi iyú, yái pìdènièricuéca. Iná canápináca
píricué quirínama casímaíiri wawàsica.”

- ²⁵ Píacué idènièyéica iyáacaléwa manùbanama siùcade,
piùwichàapínácuéca máapicái pípíchaléwa.^s

Píacué iicáanfiyéicáwa siùcade, piùwichàapínácuécawa,
pícháanpínácué nacái cáiwina, achúmacáinácué piwàwa.^t

- ²⁶ Piùwichàapínácuécawa, píacué madécaná wenàiwica itàanfiyéica
iináwaná ìwali cayábanama. Càitaté nacái piawirináimi itàanícaté
cayába nàwali, níái cachìwéeyéi profetanái ichìwáidéeyéicaté
wenàiwica.”

Cáininá piicáca piùwidenáíwa, pimàni cayábéeri áibanái irí

(Mt. 7.1-5; Mt. 5.38-48)

²⁷ “Quéwa píacué yéemièyéica nutàacái, núumacué píri: Cáininácué piicáca
piùwidenáíwa. Pimànicué nalí cayábéeri, níái báawéeyéica iicácuéca pía.

²⁸ Píacué Dios irí cayábéeri nàwali, níái itàanfiyéica pìwali báawéeri tàa-
cáisi iyú. Pitàanícué Dios yáapicha nàwali, níái imànfiyéica ichìwawa pìwali
báawanama.

²⁹ Cawinácaalí inúa abémàa pinàni ìwali, piwènúada irí abémàa àniawa.
Cawinácaalí yeedá píicha pèepùaná, yá nacái píaca irí picamisiwiwa.

³⁰ Macáita níái isutéeyéica píicha abéeri wawàsi, píala nalíni. Yái itéerica
píicha píasu wawàsi, picá pisutá fícha quirínama yái píasu wawàsi itéerica
píicha.

³¹ Pimànicué cayábéeri áibanái irí, piwàwacaalícué namànica píri càide
iyúwacué piwàwáaná namànica píri.

³² Cáininácaalícué piicáca níatái cáininéeyéica iicácuéca pía, yá caná-
catacué pimàníiri cayábéerica áibanái ichàbaníise. Càicata nacái namà-
nica níái cabáyawanéeyéica, cáinináta nacái naicáyacacawa. ³³ Càita nacái
cayábacaalícué piicáca níatái imànfiyéicuéca píri cayábéeri, yá canácatacué

r 6.24 Níái càasufyéica, càmfiyéica manu íwàwa Dios iwéré. Wía yeebáidéeyéica
Dios itàacái iwàwacutá casímaíca wía càinácaalíta wawàsica yái wadènièrica.

s 6.25 Piùwichàapínácuécawa, píacué cadéeyéicáwaca siùcade. Quéwa wapíchaléwa, yácué
piùwichàapínácuécawa. **t** 6.25 Piùwichàapínácuécawa, píacué icáanfiyéicáwaca siùcade,
achúmapínacáinácué piwàwa, yásícué pícháaníca.

pimànfiri cayábéerica áibanái ichàbanfise. Càicata nacái namànica níái cabáyawanéeyéica.

³⁴Piacaalícué nachàba piasu wawàsiwa, níái yáaliméeyéipináca yèepùadacuéca pirí yái pièricuéca nachàba, yá canácatacué pimànfiri cayábéerica áibanái ichàbanfise. Níái cabáyawanéeyéica, nàacata nacái nachàbawáacawa wawàsi, náalíacáiná nèepùadapináca nalíwáacani.

³⁵Iwàwacutácué cáinináca piicáca piuwidenáicawa, pimànicué nalí cayábéeri.

Piacaalícué nachàba wawàsi, picácué picúa nèepùadaca piríni. Càicaalícué pimànica, yá Dios yàapinácuéca pirí manuí piwèni. Yá nacái báisícata píasáidacuéca yéenibeca pía, yái cachàiníiri Dios chènunfíseerica, yái cayábéerica náapicha níái báawéeyéica íiwitáise, nía nacái càmfíyéica yàa írí cayábéeri íwalíse yái yèerica nalí.

³⁶Iná iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná Wáaniri Dios iicáca macáita.”

Càmita iwàwacutá wacháawàaca áibanái isicúata

(Mt. 7.1-5)

³⁷Jesús íimacaté àniawa:

“Picácué picháawàa áibanái, yá nacái càmitacué nacháawàa pía náipuináwa. ‘Cabáyawanéeyéi’, picácué píima áibanái ìwali, càicáichacué Dios íimaca piwali, wenàiwicanái nacái.

Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawaná fícha, yá nacái Dios imàacapináca iwàwawa pibáyawaná fícha, wenàiwicanái nacái.

³⁸Piacué áibanái írí imutúanamawa yái namáapuèrica. Yá nacái nàapinácuéca pirí ichàbanamawa yái piwàwacutéericuéca. Iná imanuícata piaca áibanái írí wawàsi, càipináta nacái imanuíca nèepùadaca piríni.”

³⁹Jesús icàlidacaté nalí abéeri càlisi yéewáidacaténá nía iyú:

“Abéeri wenàiwica matufíri, càmita yáalimá itéca áiba matufíri àyapulicubàa. Nàacaalíwa níái matufíyéica, yá nacaaláapinácawa pucháibanamata utàwi iriculé. ⁴⁰Yái wàlisàirica néewáidacáwaca nàyaca, càmita yéewa íináidaca cáalíacáicani fícha yái yéewáidéericani. Quéwa idécaalí imáalàidaca yéewáidacawa, yá yáalápinácawa abédanamata yáapicha yái yéewáidéericani.

⁴¹Picácué càì píade iyúwa yái asàli iiquéerica yéenasàiri ituí iriculéwa achúmèeri mulúsi. Quéwa càmita iwàwali yái àicu imuluí manuíri iyéerica ituí iriculé. ⁴²Càmita iwàwacutá píalàaca péenasàiriwa achúmèeri ibáyawaná ìwalíse, càmicaalí píalimá piicáca yái pibáyawaná manuíri iyéerica piwali. ¡Cachíwèeri pía! Quécha, iwàwacutá picàlidaca Dios írí yái pibáyawaná manuíri iyéerica piwali, imàacacaténá iwàwawa pibáyawaná fícha. Néese, yásí yéewaca piyúudàaca péenasàiriwa, yéewacaténá imàacaca fíchawa yái ibáyawaná achúmèeri iyéerica ìwali.”

Yái àicu cayábéerica iyacaná ìwalíseta wáalíia waicácani

(Mt. 7.15-20)

⁴³Jesús yéewáidaca mamáalàacata, yá íimaca:

“Yái àicu cayábéerica idàwinàacawa, càmita yéewa báawaca iyacaná. Yái àicu càmfírira idàwinàawa cayába, báawacata nacái iyacaná. ⁴⁴Iná

cayábacaalí abéeri àicu idàwinàacawa, yá wáaliaca cayábaca iyacaná. Càmita yéewa weedáca emàli iyacaná áwa yúba fícha. Càita nacái, càmita yéewa weedáca camuíru iyacaná catuíréeri àicu fícha. ⁴⁵ Càicata nacái yái asiali cayábéerica fiwítáise, itàaníca yáawami tàacáisi cayábéerita fiwítáisesi, cayábéericáiná iya iwàwallicu. Yá asiali báawéerica fiwítáise, itàaníca nacái yáawami báawéeri tàacáisita, yácáináta ipuniériwa iwàwallicu.

⁴⁶ ¿Cánacué Núiwacali, Núiwacali, pímacuéca nulí, càmicaallicué pimàni càide iyúwa núumáanacué pírí?

⁴⁷ Siúcade, nucàlidacué pírí càinácaalí yái wenàiwica yéericawa núami, yéemiérica nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa núumáaná írí, iyaca càide iyúwa ⁴⁸ yái asiali imànírica icapèewa." Quéechacáwa, yá ficaca depuíwalé. Néese, yá iriada ipíchale íba, yá finataca ibàlùhada capii icàwa. Iná éwita unía yúuwàacawa, cáuli ipùaca cachàini, yá nacái úni yéesacawa, yá càmita yáalimá yúucani, ibàlùacáináwa dàalanama íba finata.

⁴⁹ Quéwa yái yéemièricáita nutàacái, yá càmita imàni càide iyúwa núumáaná írí, càicáanide iyúwa yái asiali ibàlùadéerica icapèewa cáli yèewiré. Quéwa càmita iriada capii icàwa ipíchale íba. Iná úni yéesacaalíwa, yá yúuwàacawa yàalaca iyú, càita icàlaliacawa cáli iwéré macáita."

Jesús ichùniacaté úwinái fiwítápu yàasu wenàiwica

(Mt. 8.5-13)

7 ¹ Néese idécanáamité Jesús imáalàidaca itàaníca wenàiwicanái yáapicha, yáté iwàlùacawa Capernaúm iyacàlená iriculé. ² Iyacaté néeni abéeri úwinái fiwítápu, cáuláiquéeri yàasu wenàiwica, yái cáinínáswéerica iicáca, mawiéniíri ipícha yéetácawa. ³ Iná úwinái fiwítápu romanosàiri, yéemiacaalíté Jesús iináwaná iwali, yá ichùuliacaté yàatalé abénaméeyéi judíonái fiwítápunái béeyéi, nasutácaténá Jesús fícha wawàsi yàacaténá ichùniaca yái yàasu wenàiwicaca. ⁴ Yá nàacaté nataaníca Jesús yáapicha, nasutácaté nacái fícha wawàsi manuísíwata, náimaca írí:

"Yá asialiquéi yéewéerita piyúudàaca càide iyúwa isutáaná pícha, ⁵ cáinínacáiná iicáca wía. Iná yéewa ichùuliacaté namànicaté walí abéeri capii wéewáidacàalupiná."

⁶ Yá Jesús yàacatéwa náapicha, quéwa idécaalí mawiénica nàacawa úwinái fiwacali icapèe írí, yá ichùuliacà náipunita abénaméeyéi iicacaléwa náimacaténá Jesús írí:

"Nuíwacali, càmita nuwàwa nusèiwicaca pírí wawàsi. Càmita cayába piwàlùacawa nupàpe iriculé, piacáiná cayábéeri quiríta nuícha. ⁷ Iná iwálíse, yá nubànùaca piatalé níai judíonáica, báicáiná nuicáca pía, cayábacáiná pía quiríta nuícha.

Quéwa pitàanícáita abéeri tàacáisi síisàatái, yá nùasu wenàiwica ichùniacawa. ⁸ Yéewa càì núumaca pírí, núacáiná yeebáidéerita nacái fiwítápunái ichùuliacawa. Nudèniaca nacái úwinái yeebáidéeyéi nuchùuliacà. Iná núumacaalí abéeri írí, 'iwàwacutá piacawa', yá yàacawa. Núumacaalí áiba írí, 'piawa néese', yá yàacawa nùatalé. Iná nuchùuliacaaalí nùasu wenàiwica imànica nulí abéeri wawàsi, yá imànicaní."

⁹Iná Jesús yéemiacaalí yái itàacáica, yá icalùadaca yéemiaca úwináí íiwacali isàna. Yá Jesús iwènúacawa napùalé níái wenàiwica yèeyéicawa yáami, yá fimaca nalí:

“Núumacué pirí, canácata idéeri nuicáca israelnáí yéená, abéeri manuúri iwàwa nuwéré báisíta, iyúwa yáara romanosàirica.”

¹⁰Iná nèepùacanáamiwa úwi íiwacali icapèe néré, níái ichùulièyéica, yá idéca ichùniacawa yái yàasu wenàiwicaca.

Jesús icáucàidaca màacawéeríichúami iiri Naín minalu

¹¹Néeseté, yá Jesús yàacatéwa abéeri yàcalé néré ípidenéerica Naín. Yá nàacatéwa yáapicha madécaná yéewáidacalénáí, madécaná áibanáí wenàiwica nacáí yáapicha. ¹²Mawiénicaalí yàacawa yàcalé iwáiná inùma írí, yá iicáca natéca nabàliawa abéeri wenàiwica ichéecami, úiri abéerisàirimi, úái inanáí yàacawéerimi yéetéechúacawa. Madécaná wenàiwica yàacawéeridaté nacáí úa yàcalé írícúise. ¹³Iná Wáiwacali iicacaalí úa, yá catúulécánaca iicáca úa, yá fimaca ulí:

“Yáta pícháaca.”

¹⁴Yá yàacawa nàatalé níái itéeyéica ichéecami. Yá íibàaca yàalubái ìwali, yá nayamáaca nabàlùacawa níái itéeyéicani.

Yá Jesús íimaca:

“Pía ùucullirica, núuma pirí: ¡Pimichàawa!”

¹⁵Yáta imichàaca yáawinacawa yái yéetéerimicawa, yá nacáí itàaníca. Néese, yá Jesús itécani yáatúa iríwa.

¹⁶Yá macáita nacalùadaca naicáca Dios ichàini. Yá nacáí nàaca cayábéeri Dios írí, yá náimaca:

“Abéeri profeta cachàiníiri idéca yàanàaca wàatalé siùcade.”

Náimaca nacáí àniawa:

“Dios yàasu wenàiwicacáiná wía, íná yéewa iicáca wapùalé Jesús ìwalí-sená.”

¹⁷Yaté Jesús iináwaná icàlàliacawa inumámita Israel yàasu cáli ìyaca, nía nacáí macáitái áibanáí cáli ìyeyéica natéesebàa.

Juan Bautista ibànùacaté yéewáidacalénáíwa Jesús yàatalé

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Néese níái Juan Bautista yéewáidacalénáica, yaté nacàlidaca írí ìwali macáita yái Jesús imàníirica wawàsica. Yá Juan imáidaca pucháiba néená níái yéewáidacalénáica, ¹⁹yá ibànùaca nía Jesús yàatalé nasutácaténá néemiawani.

“Píimacué írí: ‘¿Píata yái Cristo yàanèeripináca profetanáí fiméericaté ìwali, wacùapínacasi áiba yàanàaca mamáalàacata?’ ”

²⁰Iná nàanàacaalíté Jesús yàatalé níái asíanáica, yá náimaca írí:

“Juan Bautista ichùulíaca wía píatalé wasutácaténá wéemiawa pía: ¿Píata yái Cristo yàanàapínaca náiméericaté ìwali, níái profetanáica piwali bàaluité, iwàwacutásica wacùapínaca áibata?”

²¹Idècunitàacá nàyaca néré, yaté Jesús ichùnìaca madécaná cáuláiquéeyéi, cáiwíiyéi ìwalíise, idènièyèi nacáí espíritu báawéeyéi, madécaná matufyéi nacáí iicáida. ²²Néese, yá Jesús yeebáca nasàna, yá fimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepùacawa picàlidacaténácué Juan irí iwali yái piiquéericeuca numànica, péemièricuéca nacái nucàlidaca wenàiwicanái irí: Níái matuíyéica, naicáidaca siùcade, níái dàya dáyéeyéica lìpinaca, nàipìnaca cayába, níái cacháunéeyéica íimami, nachùnìacawa, níái càmfíyéica asái yéemìaca, néemìaca, níái yéetéeyéimicawa, namichàacawa yéetácáisi fícha, níái catúulecanéeyéica, nucàlida nalí yái tàacáisi cayábéerica. ²³ Yá nacái Dios imànipináca nalí cayábéeri níái manuíyéica iwàwa nuwéré. Iná casí-máipináca nía.”

²⁴ Néese idécanáamité nèepùacawa níái Juan yéewáidacalénáica, yá Jesús icàlidaca Juan iináwaná iwali wenàiwicanái irí, fimacaté nalí:

“Pìacaalítécué piicáca Juan máisawaliré, ¿Càináté fiwítáise asàliquéi pièricatécué piicáca máisawaliré? ¿Macháawaaquéerisica fiwítáise áibanái irí iyúwa iwàwi cáuli yáawiadáidéerica? ²⁵ ¿Piyúunáidapinácué piicáca néré abéeri asàli iwalfíri cawènfíri bàlesita? Càmita. Níái iwalfíyéica cayábanaméeyéi bàlesi cawènfíri nacái, idènièyèi nacái macái fiwítáaná cayábéeri wawàsica, nàyaca cayábanaméeyéi capli iricubàa càide iyúwa reynái iyáaná. ²⁶ Iná báisíta, piicátécué néré abéeri profeta. Quéwa yái cachàinírica quiríta náicha níái áibanái profetanáica. ²⁷ Iná Juan iwalita yái càité natà-nàaca bàaluité, Dios íimacaalíté Iiri iríwa:

‘Nuchùullapíná pipíchale nùasu wenàiwicawa icàlidéeripíná nalí
nutàacái,
yàalèeripíná nía, nachùnìacaténá náiwitáisewa ipíchaca pìanàaca
nàatalé.’

²⁸ Báisítacué núumaca pírí, canácata áiba wenàiwica cachàiníri quiríta Juan fícha, nèewíise macáita níái imusuéyéicawa inanái fícha. Quéwa yái càmfírica cachàini iicáca yáawawa áibanái fícha, yácata cachàiníripíná quiríta Juan fícha aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

²⁹ Ináté macáita níái yàcalé mìnanaíca yéemièyéicaté Jesús itàacái, nía nacái iwacáidéeyéica palata Roma irí, yá neebáidacaté machacànírica yái Dios itàacáica. Ináté yéewa náimaca, cayábacataté camíná wabautizácawa Juan yàasu bautismo iyú.

³⁰ Quéwa níái fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté níái Chùullacáisi-nái, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, náamàacáiná yái Dios iwàwéerica imànica nalípiná.

³¹ Yá Wáiwacali íimaca nacái:

“Nucàlidacué pírí, càinacaalícué piíwítáise iicacánawa, píacué wenàiwica càmfíyéica yeebáida iyéeyéica siùcade. ³² Càicuéca píade iyúwa níái sùmanái yáawinéeyéicawa bamuchúami bàacháwa, imáidéeyéica áibanái irí, yá náimaca:

‘Wasànadacaalícué pírí íwa, yàacué càmita pilabàa.
Walabàidacaalícué pírí, càita nacái, càmitacué pícháaní.’”

³³ Juan Bautista yàanàacaalíté, yái fidéericaté iyáacalé fíchawa, càmfíricaté nacái iira uva ituní, yácué píma ìwali: ‘Espíritu báawéeri iyaca iwàwalicu.’

³⁴ Siùcade, yá nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica, càmfírira yáamàa yàacàsi, ìiréerica nacái uva ituní. Yácué píma nùwali: ‘Cáanáiri imanuúca iyáa iyáacaléwa, càiracáiri yàacawéeridéeri níái iwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái cabáyawanéeyéica.’

³⁵ Quéwa macáita níái wenàiwica iyéeyéica cáalíacáiri iyú iyúwa Dios iwàwáaná, yá náasáidaca cáalíacáirica canánama fícha yái Dios.”

Jesús iyáaca Simón fariseo icapèe néré

³⁶ Abéeri fariseonái yéená imáidacaté yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa yáapícha. Iná idécanáami iwàlùacawa fariseo icapèe néré, yá iriadaca yáawawa iwéré yái iyéeripínaca fínata.

³⁷ Quéwa ùyacaté yàcalé iricu abéechúa inanái caináwanéechúa ibáyawaná ìwalísewa. Iná úalíacáiná Jesús yàanàaca iyáaca fariseo icapèe iricu, yá ùanàacaté néré, utéca ucáapi irícuwa abéeri yàalusi namànfírira íba bàsa-bàséeri iyú, ipunièriwa pumènfíri iyú.

³⁸ Yá uyamáacawa Jesús íinatawáise, mawiénita yàabàli írí, yá uícháaca. Yá nacái udàbaca uísapíaca yàabàli utuíyáa iyúwa, yá utunúacani úiwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái yàabàli, yá nacái upusúacani pumènfíri iyú.

³⁹ Yái fariseo imáidéericaté Jesús iyáa, iicácaalíté yái umànfírira úái inanáica, yá íimaca íríwa:

“Báisiírícaalí profetacatani, yá yáalíaca cabáyawanéechúaca úatái inanáica, yá nacái càmita ibàtàa ufbàaca ìwalita.”^w

⁴⁰ Yá Jesús, íimaca írí:

“Simón, nucàlidaca píri abéeri wawàsi.”

Yá fariseo íimaca:

“Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica.”

⁴¹ Jesús íimaca írí:

“Pucháiba aslanái imawèniacaté abéeri asìali yái yèeri nachàba palata. Abéeri imawènia írí quiniento palata ituíná. Yái áibaca imawènia írí cincuenta palata ituíná. ⁴² Quéwa canácáiná iyú náalía napáyaidacani, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále fícha pucháibanamata. Iná píima nulí, nèewíse níái pucháiba aslanáica, ¿Chánásica yái cáininéerica iicáca quiríta yái yèerica nachàba palata?”

⁴³ Yá Simón íimaca Jesús írí:

“Cawàwanáta, yácani imawènièricaté írí quiniento palata ituíná.”

Yá Jesús íimaca írí:

“Idéca picàlidaca ìwali machacànita yái wawàsica.”

⁴⁴ Néese, yá Jesús iwènúaca iicáidaca inanái ipùalé, yá íimaca Simón írí:

“Piicáca úái inanáica. Nùanàacaalí picapèe iriculé, càmita pía nulí úni nú-báanápíná nùabàliwa iyúwa wáiwitáise iyáaná. Quéwa úái inanáica, ufbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá nacái uchuidacani úiwita ibáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita

^w 7.39 Càica náiwitáise iyáaná: Abéechúa inanái cabáyawanéechúa, úái iwéndéechúaca iináwa, ufbàacaalí abéeri profeta ìwali, áiba wenàiwica ìwali nacái, yá casacàacani Dios ipíchalé, yá càmita yéewa yàacawa Dios icapèe néré.

nacái pisùsua nunànni ìwali, pitàidacaalí núa. Quéwa úái, nuwàlùaca idé-náamitáwa capii iriculé, càmfichúata iyamáida isùsùaca nùabàli. ⁴⁶ Càmita nacái pìucua núiwita ìwali aceite. Quéwa úa, idéca ùucùaca nùabàli ìwali cawènfiri pumènfirica.

⁴⁷ Iná yéewa núumaca pirí: Uái inanáica, cáininá máiní uicáca núa, manuíf-cáiná yái ubáyawaná idéerica numàacaca nuwàwa fícha. Quéwa numàaca-caalí nuwàwawa áiba ibáyawaná achúméri fícha, yá cáinináca iicáca achúmáanata nacái.”

⁴⁸ Yá Jesús fímaca ulí:

“Idéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

⁴⁹ Néese níai irièdeyéica yáawawa iwéré yái nayéerica íinata Jesús yáa-pícha, yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Càiná iicáca yáawawa asialiquéi yéewacaténá imàacaca iwàwawa ubáyawaná fícha?”

⁵⁰ Quéwa, yá Jesús fímaca inanái irí:

“Manuíf-cáiná piwàwa nuwéré, yá idéca Dios ichúuliadaca pía yùuwichàa-cáisi fícha. Iná piawa matuíbanáita.”

Inanáí iyúudéeyéité Jesús

(Lc. 8.4-15; Mt. 13.2-23; Mr. 4.1-20)

8 ¹ Néese idénáami, yáté Jesús yèepuníca icàlidaca yàcalénái manuíf-naméeyéi iricubàa, púubenaméeyéi iricubàa nacái, ìwali yái tàacáisi cayábéerica, Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Náapícha níai doce yéewáidacalénáicawa, ² nàacatéwa nacái náapícha abénaméeyéi inanái níai Jesús imusúadéeyéicaté fícha espíritu báawéeyéi, uláicái nacái: María Magdalena, úái Jesús imusúadéechúacaté fícha siete espíritu báawéeyéi, ³ Juana nacái, úái Cuza yàacawéetúaca, yái icuèricaté Herodes ipalátani, Susana nacái áiba, madécaná áibanái inanái nacái, iyúudéeyéicaté Jesús ìwali yái iwàwacutéerica napalátani iyútawa.

Jesús yéewáidaca ìwali yái ibanéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Néese, yáté madécaná wenàiwicanái yàanàaca Jesús yàatalé yàcalénái néese. Yá yéewáidacaté nía ìwali yái wawàsi náaliéricawa ìwali, fímacaté nalí:

⁵ “Abéeri asiali yàacaté ibànaca bànacalé ituíná. Idècunitàacá ibànaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituíná yúuwàacawa àyapuliculé. Yá wenàiwica ibawáidaca nía, yá nacái màsibèenái iyáaca nía. ⁶ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa íba imuchúalícubàa. Idécanáami namusúacawa, yá chuica nía, càmicáiná manuíf nalí úni. ⁷ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa tufrínái yéewiré. Néese tufrí idàwinàacaalíwa abédanamata náapícha, yá nacàudàaca nía, yá yéetácawa. ⁸ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa cayábacatái nacái cáli, yá nabacácawa cayába.

Néese, yá nadèniaca manùba nàyacanáwa, cien yàawiría náicha níai nabà-nèeyémica.”

Néese idécanáami Jesús imáalàida yéewáidaca nía, yá itàaníca nalí chàini-siiri iyú:

“Macáita níái idènièyéica yùuwiwa, iwàwacutá nàaca tàacáisi yùuwiná cayába, náalíacaténá néemiàcani.”

Icàlidacatái comparación íimáaná

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹Néese, yá yéewáidacalénái isutáca yéemiàwani, náimaca irí:

“¿Cawiná íimáanáca yái péewáidéerica wía ìwali?”

¹⁰Jesús íimaca nalí:

“Píacué idéeyéi núsáidaca irí yái Dios ibèericaté náicha bàaluité, yái Dios icùanápínáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái áibanáica, nuéwáidaca nía ìwali yái náaliéricawa ìwali,

càmicaténá náalíawa nùwali,
éwita naicáca yái numànfirica,
càmicaténá nacái náalía íimáaná
yái nucàlidéerica nalí,
éwita néemiàcani.”

Jesús icàlidaca ìwali yái ibanéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹Jesús íimaca nalí:

“Yáca íimáaná yái nuéwáidéericuéca pía ìwali: Yái bànacalé ituínáca, yácata Dios itàacái. ¹²Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa àyapulicubàa, nácata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái.

Néese, yá Camèniadacáiri imàacaca naimáichacani ipíchaná neebáidaca itàacái ìwali, ipíchaná Dios ichúuliadaca nía yúuwichàacáisi íicha. ¹³Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa íba yèewiré, nácata wenàiwica idéeyéi yéemìlaca casíimáiwaca malééná èerita Dios itàacái. Yá neebáidaca Dios ìwalitátá. Quéwa báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía, yáta nawènúacawa Dios íicha. ¹⁴Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa tuíri yèewiré, nácata yéemièyéi Dios itàacái. Quéwa idècunitàacá nàyaca, yá nàináidacawa máiní èeri yàasu wawàsi ìwali. Nawàwaca càasuca nía, nawàwaca nacái nàyaca cayába, nasíimáidacaténá níawawa. Quéwa, yá càmita náalimá nàyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵Quéwa níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa cayábèeri cáli yèewiré, yá madécanáca nàyacaná.

Iná nácata idènièyéi cayába nawàwalicuwa yái Dios itàacái néemièrica, cayábèeyéi nacái íiuitáise. Yá càmicáiná naméyàa neebáidaca, yá namànica mamáalàacata cayábèeri wawàsi áibanái irí.”

Péemiàcué cayába Jesús yéewáidáaná

(Mr. 4.21-25)

¹⁶“Wapucúadacaalí abéeri camalási, càmita wabàlia yàalusi iyú. Càmita nacái wamàacani waimácaallù yàapiré. Iwàwacutá wacúadacani chènunibàa, yéewacaténá asáica naicáidaca macáita níái iwàluèyécawa capíi iriculé.

¹⁷Iná càita yái tàacásica, càmíricáwaca píalíacuéwa ìwali. Quéwa néese, yá píalíapínácuécawa ìwali amalánama. ¹⁸Iná iwàwacutácué píalía péemiàca cayába càinácaalí íimáaná: Níái iwàwèyécica yáalíacawa quiríta ìwali yái

Dios icùanàca yàasunái wenàiwicawa, imàacapínàca cáalíacáica nía mamáa-làacata.

Quéwa níái càmíiyéica yáalíawa ìwali achúmáana, Dios imàacapínà naimáichaca yái nayúunáidéerica náalíacawa ìwali.”

Jesús yáatúa yéenanái nacái

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Néese, yáté Jesús yáatúa yàanàaca, yéenanái nacái, naicácaténáni. Quéwa càmíta náalimá nàanàaca iwéré, nàwalfíse níái manùbéeyéi wenàiwicaca. ²⁰Yá nachùuliaca áibanái icàlídaca Jesús iríni, íimaca irí:

“Píatúaca yàanàaca, péenanái yáapicha, níái ibàlùawa bàacháwáise. Nawàwaca naicáca pía natàanícáténá píapicha.”

²¹Yá Jesús íimaca nalí:

“Uacata núatúa úái, nuénánái nacái, níái yéemièyéica Dios itàacái, néese, yá namànica càide iyúwa fimáaná.”

Jesús ichùuliacaté wiúca úni, màladàca nacái

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²²Néese abéerité èeri, yá Jesús iricùacawa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá íimaca nalí:

“Wachàbacuéwa abémàalé calisa.”

Yá nàacatéwa. ²³Quéwa idècunitàacá nachàbacawa, yá Jesús iimáca. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calisa ìwali cachàini, càita úni ipuníadaca yàacawa náidani. Yá nacái mawiénica ipícha nasawíacawa.

²⁴Yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, yá nacawàidacani, náimaca irí:

“¡Yéewáidéeri, Yéewáidéeri, piyúudàa wía, càmicaalí, yá wàisicùmacawa!”

Yá imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca wiúca cáuli, màladàca nacái, yá nayamáacawa. Yáta wiúca macáita.

²⁵Yá Jesús íimaca nalí:

“Iwàwacutácué manuíca piwàwa nuwéré quiríta càulenéri wawàsi yaalí iyúwa idéená ichàbacawa walí.”

Yá cáaluca nía, nacalùadaca nacáywa. Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawínásica asialiquéi, íná ichùulia wiúca cáuli, màladàca nacái, yá nacái neebáidaca irí?”

Abéeri asiali idènièri espíritu báawéeyéi Gadara minali

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Néese, yá nàanàacaté abémàalé calisa gadareonái yàasu cáli néré, abémáise Galilea yàasu cáli fícha. ²⁷Iná Jesús imichàaca nacáitawa ída iricuíse cáli finatalé. Yá abéeri asiali yàacawa ípunita yàcalé néeséeri, idéerité málíawáiseca espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise déecu èeri. Iná ìyaca mabàleta, càmíta nacái ìya quirínama capíi irícu. Iyacáita yéetáními icàliculèená iricubàa. ²⁸Iná íicácaalté Jesús, yá ibàlùacawa irí yùululù ipùata iyúwa.

Yáté Jesús ichùuliaca espíritu báawéeri imusúacawa fícha. Yá yémíaní-cawa cachàini asiali isàna iyú, yá íimacaté:

“¡Pía Jesús, cachàiníiri Dios chènunfiséeri Iirica, picá pisèiwica nulí wawàsi! Nusutáca pícha wawàsi, picá piùwichàida núa.”

²⁹(Manùba yàawiriaté idé ichùuliaca asìali fiwitàise. Ewitaté nadacùaca icáapi, yàabàli nacái cadena iyú, macàpucuíyéi siero iyú nacái, yá imàdàidacaté fìchawa cadena. Yá espíritu báawéeri itécaténi máisawaliré, càmi-cataléca asìali iwàwa yàacawa.)

³⁰Yá Jesús isutáca yéemìawani:

“¿Càiná pípidená?”

Yá espíritu báawéeri fímacaté:

“Nuípidená Legión”,^x idèniacáináté madécaná espíritu báawéeyéi.

³¹Yá espíritu báawéeri isutáca Jesús fìcha wawàsi manuísíwata, ipíchanaté yúucaca nía utàwi depuífwéeri iriculé, yái nàuwichàacatalépinácawa.^y

³²Nèepunicatéwa nalí mawiénibàa manùbéeyéi marranonái, yèepuníiyéi iyáaca iyáacaléwa dúli finatabàa. Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús fìcha wawàsi, imàacacaténá nawàlùacawa marranonái yèewiré. Yá Jesús imàacacaté nalí wawàsi.

³³Yáté espíritu báawéeyéi imusúacawa asìali fìcha, yá nawàlùacatéwa marranonái iriculé. Yá nacaláacawa macáita quíratàli iriculé, calisa yáaculé. Yáté nàisicùmacawa.

³⁴Néese níái asianái icuèyécaté marranonáimi, naicácaalíté néetácawa macáita, yáté napiaca. Yá nacái nacàlidacaté naináwaná yàcalénái iricubàa, nalí nacái níái iyéeyéica mawiénibàa yàcalé.

³⁵Yá wenàiwicanái yàacaté iicáca càinácaalíté wawàsi ichàbacawa néré. Iná nàanàacaalíté Jesús yàatalé, yá naicácaté yáawinacawa Jesús fípunita yái espíritu báawéeyéi imusuéricawa fìcha, idéerité ìwalica ibàlewa, idéeri nacái cayábacaté fiwitàise. Yá cáalucaté níái wenàiwicaca.

³⁶Iná níái iiquéeyécaté ichàbacawa yái wawàsica, yáté yèepùaca nacàlidaca iináwaná abéta àniawa wenàiwica irí, càinácaalíté Jesús ichùniaca yái máláiwáisèericaté espíritu báawéeyéi imànica fiwitàise.

³⁷Néese macáita níái Gadara mìnanaíca, nía nacái iyéeyéica natéesebàa, yá nasutácaté Jesús fìcha wawàsi manuísíwata yàacaténátéwa náicha, cáalu-cáináté máiní nía. Yá Jesús iricùacawa ída iriculé yàacaténáwa.

³⁸Néese yái asìali espíritu báawéeyéi imusuéricatéwa fìcha, yá isutácaté Jesús fìcha wawàsi manuísíwata, imàacacaténá yàacawa yáapicha. Yáté Jesús ichùlliacáita yàacawa.

Yá fímaca irí:

³⁹“Pèepùà péenánái yàataléwa. Yá picàlidaca nalí ìwali yái manuírí wawàsi Dios imàníirica pírí, ichùniánáca píá.”

Yá asìali yàacatéwa. Néese, yá icàlidacaté yèepunicáwa yàcalé mìnanaí irí càinácaalíté Jesús imànica irí cayábéeri manuísíwata.

Jairo fídu yéetácawa, abéechúa inanái idunùaté Jesús ibàle ipùata

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Néese idécanáamité Jesús yàanàaca abéemáise, yá manùbéeyéi wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáináté nàyacani. ⁴¹Néese, yá abéeri asìali yàanàaca Jesús yàatalé fípidenéeri Jairo, yái judíonái yéewáidacàalu

^x 8.30 Legión fímaáná, manùbasífwéeyéi. ^y 8.31 Abismo: Utàwi depuífwéeri. Nàyacataléca níái áibanái espíritu báawéeyéica, yúuwichèyèicawa.

fiwacalináca. Yáta ibàlùacawa Jesús irí yùulwì ipùata iyúwa. Yá isutáca Jesús fícha wawàsi, yàacaténáwa icapèe néré, ⁴² Jairo fídu abéechúasàatúa, yéetá-cáináwa ìyaca, idènièchúa doce camuí.

Iná idècunitàacá Jesús yàacawa Jairo icapèe néré, yá madécaná wenàiwica icàbadácawa Jesús iwéré. ⁴³ Quéwa ùacawa nèewi abéechúa inanái iráí yéechúawa fícha doce camuí. Idécaté úucaca macáita ùasu palátawa upáyaidacaté níái idèpièyéica, quéwa canácata yáaliméerité ichùniaca úa. ⁴⁴ Yá ùacawa Jesús yáamfisewa mawiénita wenàiwicanái yèewi, yá udunùacaté ináwani ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha.

⁴⁵ Néese, yá Jesús isutáca yéemíawa nía, fímaca nalí:

“¿Cawiná idunùa nùwali?”

Yá náimaca irí macáita,

“Càmita wadunùa pìwali.”

Yá Pedro fímaca irí, náapicha níái iyéeyéica néeni:

“Pía yéewáidéeri wía. Madécaná wenàiwica icàbadácawa piwéré. Néeni, ¿Cáná yéewa pisutáca péemíawa, ‘¿cawiná idunùa nùwali?’ ”

⁴⁶ Quéwa Jesús fímaca nalí:

“Aiba idé idunùaca nùwali yàasu wawàsitawa. Núalíacawa, nuchàini idé-cáiná imusúacawa nuícha ichùniacaténá abéeri wenàiwica.”

⁴⁷ Néese úái inanáica, úalíacaalí idéca Jesús yáalíacawa ùwali, yá ùacawa yàatalé, itatéechúa icalùniwa, yá ubàlùacawa irí ùulwì ipùata iyúwa. Ucàlidaca nacái nàacuésemita cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali, càinacaalí nacái uchùniacawa, udéca nacáita udunùaca ìwali.

⁴⁸ Yá Jesús fímaca ulí:

“Pía inanáica, peebáidacáiná báisíiri iyú, yá idéca pichùniacawa yùuwi-chàacáisi fícha. Iná pìawa matuíbanáita.”

⁴⁹ Idècunitàacá Jesús itàaníca ìyaca uápicha, yá áiba wenàiwica yàanàaca Jairo icapèe néese. Yá fímaca irí:

“Idéca píidu yéetácawa. Iná yáta pisèiwicaca wawàsi irí yái yéewáidéerica wenàiwica.”

⁵⁰ Iná idécanáamité Jesús yéemíacani, yá fímacaté Jairo irí:

“Picá achúma piwàwa. Peebáida nùwali abéerita, yá nucáucàidapínaca úa.”

⁵¹ Néese nàanàacaalí Jairo icapèe néré, yá càmita ibatàa áibanái iwàlùacawa náapicha uimácatelé. Níata iwàlùawa yáapicha níái: Pedro, Jacobo, Juan nacái, nía nacái usèenáica. ⁵² Macáita níái wenàiwica iyéeyéica capíi irícu náicháaníca cáiwina, achúmáciná nawàwa ùwali, yá Jesús fímaca nalí:

“Yátacué pícháaníca. Càmita uétáwa, uimácaita.”

⁵³ Yá wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáinaté idéca uétácawa báisíta. ⁵⁴ Quéwa, yá Jesús fíbbàcaté ucáapi ìwali, yá fímacaté ulí:

“¡Pía mànacàu, pimichàawa!”

⁵⁵ Yá yèepùacaté cáuca úa àniawa, yáta umichàacawa. Yá nacái ichùlìacaté nàaca uyáa yàacási. ⁵⁶ Yá nacalùadacawa manuísíwata níái usèenáica. Quéwa càmita Jesús ibatàa nacàlidaca áibanái irí ináwanáté icáucàidaca úa.

Jesús ichùuliacaté yéewáidacalénái icàlidaca Dios itàacái

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹Néese, yáté Jesús iwacáidaca yàataléwa níái doce yéewáidacalécawa. Yá imàacacaté nálí wawàsi nadèniacaténá nachàiniwa espíritu báawée-yéica iwicáu macáita, nachùnianápiná wenàiwica madécaná uláicái íwi-táaná fícha. ²Néese, yá ichùuliacaté nàaca nacàlidaca ìwali yái Dios icùanàca yàasunái wenàiwicawa, nachùniacaténá nacái cáuláiquéeyéi.

³Quéwa ipíchawáise ibànùaca nía, yá fimacaté nálí:

“Picácué pité: Pichaquèewa àicu àyapulicubàa, písáacuni nacái, pimalùwe nacái, palata nacái. Picácué nacái pité piriwa pucháiba íwiwítáaná bàlesi.

⁴Càinàcaalíta yái idàbéericuèca imáidaca pía icapèe iriculéwa, yá néenicatá-cué piyamáawa idaní, iwérétacué pèepuacawa yàcalé fícha.

⁵Quéwa càmicaaicué abéeri yàcalé mìnánái iwàwa yeedáca pía yàataléwa, yácué pimusúacawa iricúise. Yá nacái pichupiacuèca piàbàli ìwalíisewa yái cáli ichùmalénaca náalíacaténá Dios yùuwichàidapínaca nía.”

⁶Néese, yá nàacatéwa, nacàlidacaté nèepunícawa yái tàacáisi cayábée-rica Jesús iináwaná ìwali yàcalénái imanùbacata, nachùnìacaté nacái cáuláiquéeyéi.

Juan Bautista yéetacatéwa

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Néese, yáté rey Herodes yéemiàcaté iináwaná macáita yái Jesús imàní-rica, yá máalíacáanaca íwiwítáise, abénaméeyéi ímacáiná:

“Juan Bautista icáucàacawa yéetacáisi fícha.”

⁸Aibanái fíma: “Yácata Elías yáara, càì yèepùa yàanàca àniawa.”

Aibanái fíma nacái: “Aibanái bàaluisàna profetanái yéenámisica nacái, càì icáucàacawa àniawa.”

⁹Yá Herodes fímaca: “Idécaté nuchùuliaca nùasu úwinái idalúaca Juan íwi-tami. Néeni, ¿Cawiná asialiquéi, càirica nuémíaca iináwaná imànica níara wawàsica?” Yá Herodes iwàwaté iicáca Jesús.

Jesús yàacaté cinco mil wenàiwica iyáa

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰Néese idécanáamité nàanàaca níái yéewáidacalénáica, yá nacàlidacaté Jesús irí macáita yái namànírica. Néese, yá itécaté yáapichawa nía méetàu-culéta fícha yái yàcalé ípidenérica Betsaida. ¹¹Quéwa wenàiwicanái yáalíacaté nàwali nàataléwa, yá nàacatéwa náami. Yá néréca, Jesús ípunitáidaté nía. Icàlidacaté nacái ìwali yái Dios iwàwáanaca icùaca yàasunáiwà wenàiwicawa, yá nacái ichùnìacaté níái cáuláiquéeyéica.

¹²Quéwa, yáté catáca yàacawa, yá nàacatéwa yàatalé níái doce yéewáida-caléca, yá náimaca irí:

“Pichùulia nàacawa níái wenàiwicaca, aléde bànacalé iyacatabàaca, yàcalénái iriculé nacái, nacutácaténá nayáapínáwa néenibàa, naimácatái-piná nacái. Chácáináí canácatáita walí wawàsi.”

¹³Yá Jesús fímaca nálí:

“Píatacué iwàwacutá yàaca nayáapíná.”

Yá náimaca irí:

“Canácata walí yàacàsi. Quéwa wadèniaca cincota paniná, pucháiba cubái píubanaméeyéi nacái. Canácata walí iwèni wawènlanápiná nalí yàacàsi níai manùbéeyéi wenàiwicaca.”

¹⁴Namanùbacaté cáminá cinco mil asianái.

Néese, yá Jesús fimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Pichùuliacué nàwacáca náawinacawa cincuntanama abécataíta.”

¹⁵Yá càicaté nachùuliaca náawinacawa macáita. ¹⁶Néese, yá Jesús yeedáca níai cinco panináica, nía nacái pucháiba cubáica, yá iicáidaca chènuniré yàcatená nàwali cayábéeri Dios irí. Néese, yá isupáidaca nía, yá yàaca yéewáidacalénái iríwa nía, nawacàcatená wenàiwicanái iwali nía. ¹⁷Yá càicaté nayáaca cadéwaca macáita. Néese, yá nàwacáidacaté yàacàsi yéénaimi imàa-quéericawa doce mapíiri.

Pedro icàlidaca Cristoca yái Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Abéeri èeri, Jesús itàanícaalíté ìyaca yáaniri Dios yáapichawa méetàuculé wenàiwicanái fícha, yéewáidacalénái yáapichawa nacái. Néese, yá isutacaté yéemiawa nía:

“Wenàiwicanái itàanícaalí nùwali, ¿Càiná náimaca nùwali? ¿Cawinása núa?”

¹⁹Yá náimaca irí:

“Abénaméeyéi fimaca, píacatasa Juan Bautistami. Aibanái fima, píatasa Elíasmi. Aibanái fima, píatasa néená, níai profetanáicaté bàaluité càì icáu-càacawa àniawa.”

²⁰Néese, yá fimaca nalí:

“Néenicué pía, ¿Càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa?”

Yá Pedro fimaca irí:

“Píacata yái Cristo, Dios néeséerica yàanàaca.”

Jesús icàlidaca iwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí yácata Cristo. ²²Iimaca nalí:

“Núa asíali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nùuwichàaca madécaná wawàsi. Báawapíná judíonái íiwacanánái iicáca núa, sacerdotenái íiuitápu-nái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Néese, yá nanúapínáca núa. Quéwa Dios icáuacàidapínáca núa máisiba èeri iricu.”

²³Yá fimacaté nalí macáita:

“Cawinácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, yá càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani yùuwichàanápínáwa èeri imanùbaca, éwita nacái nanúapínácaalíni nùwaliná. Iná càicanáami idéca màulenácani, yá yàacawa núapícha.

²⁴Cawinácaalí càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, ipíchaná yùuwichàacawa nùwaliná, càmita idèniapíná icáuca càmíiri imáalàawa.

Quéwa cawinácaalí yái yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacani nùwalísená, yásí idènièripíná icáuca càmíiri imáalàawa.

²⁵Iná éwita abéeri wenàiwica yeedáca iríwa macáita yàasusi cawènfiri cháí èeri irícu, quéwa yúucacaalí fíchawa yái icáucawa càmíri imáalàawa, yá canácata iwèni irí yái yàasusi cawènfiri yeedéerimica iríwa.

²⁶Yái ibáiniéricawa nùwalfisená, nutàacái ìwalfise nacái, yàasu èeri nù-nàaca nucamalá yèewiwa, Núaniri Dios icamalá yáapichawa, nía nacái yàasu-nái ángelnáica, néenialí núa, asíali Dios néeséerica, càmita nuedápináni iyúwa nuéwáidacalé.

²⁷Iná báisítacué núumaca pirí: Abénaméeyéi péenácué, píacué iyéeyéica siùca cháí, ipíchawáiseca péetácuécawa, yácué piicápináca iicacánáwa yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús iicacánáwa iwènúacawa

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Néese abéeri semana idénáami, idécanáamité còi Jesús íimaca, yá imáidacaté Pedro, Juan, Jacobo nacái, nàacaténáwa yáapicha dúli finatalé itàanícáténá yáaniri Dios yáapichawa néré. ²⁹Idècunitàacá itàaníca iyaca yáaniri Dios yáapichawa, yáté áibacata inànni iicacánáwa, yá nacái cabalèeca mèlumèluwaca yái ibàle macáita. ³⁰Yá nacái pucháiba asianái itàaníca Jesús yáapicha, níai Moisés, Elías nacái. ³¹Níai aslanáica, icamalá icànèeyéi nacái mèlumèluwaca, natàaníca Jesús yáapicha ìwali yái èeri yéetèeripinácawa irícu Jerusalén iyacàlená néré, càide iyúwa yáaniri Dios iwàwáaná.

³²Yái Pedro, yàacawéeyéiná yáapichawa, máinícaté cadàpuleca nía ichàbana. Quéwa idécanáamité nacawàacawa cayába, yá naicácaté Jesús icamáláná ichàini, nía nacái pucháiba asianái itàaníyéicaté yáapicha.

³³Néese idécanáami nàacawa nàyaca Jesús fícha, níai Moisés, Elías nacái, yá Pedro íimaca Jesús irí:

“¡Wáiwacali, cayábaca wayamáacawa cháí! Iwàwacutá cáminá wamànica máisiba caplimanái, abéechúa pirí, áiba Moisés irí, áiba nacái Elías irípiná.”

Quéwa Pedro itàanícáita, càmíirita yáalí cànínacalí wawàsica yái còi itàaníca ìwali.

³⁴Iná idècunitàacá itàaníca iyaca, yá abéeri acalèe iricùacawa nàwali, còi ubàliaca nía macáita. Yá cáaluca níai yéewáidacaléca, acalèe ibàliacáiná nía macáita. ³⁵Yá Dios itàaníca acalèe yèewíse, íimaca:

“Yácata Nuiri yái cáininéerica nuicáca. Yátacué péemla irí.”

³⁶Néese idécanáami Yáaniri itàaníca, yá Jesús ibàlùacawa néeni abéerita. Yá càmítaté yéewáidacalénái icàlida iináwaná yái naiquéericaté ichàbacawa néré.

Jesús ichùniaca abéeri ùuculiiri idènièri espíritu báawéeri.

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Néese mapisáináami, nalicùacanáamiwa dúli finatáise, yá madécaná wenàiwicanái ípunitáidacaté nía. ³⁸Yá nèewíseca abéeri asíali imáidaca chàinisíri iyú, íimaca:

“Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri. Pichùulia espíritu báawéeri imusúacawa fícha yái nuirica, yácáináta abéerisàirita nulí. ³⁹Abéeri espíritu báawéerica iyaca ìwali. Aibaalí, yá isicúata ichùullaca imáidáidaca, yá nacái yúucacani cáli iwéré chàinisíri iyú. Yá itatáidacani, còi

caàlica inùmallicuise. Yá imàacaca inúadáidaca yáawawa báawanama. Yá éerénamata imàacaca yàacawani. ⁴⁰ Quéwa nudéca nusutáca wawàsi péewáidacalénái íichatatá, nachùuliacaténá espíritu báawéeri yàacawa íichata. Quéwa càmita náalimá namànicani.”

⁴¹ Yá Jesús íimaca nalí macáita:

“¡Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èeride, càmfíyéita yeebáida Dios ichùnìaca wenàiwica, báawéeyéi nacái íiwitáise! ¿Càinápíná idècuni nucùacuéca peeabáidaca nùwali mamáalàacata?”

Yá íimaca asìali írí:

“¡Pité nùatalé yáara píiricawa.”

⁴² Iná idècunitàacá ùuculiiri yàacawa Jesús yàatalé, yáta espíritu báawéeri yúucaca írìawa cáli iwéré chàinisíri iyú, yá nacái itatáidacani. Quéwa, yá Jesús ichùuliaca imusúacawa ùuculiiri fícha. Yáté ichùnìaca ùuculiiri, yá nacái yèepùadacani yáaniri írìwa.

⁴³ Yá nacalùadaca naicáca macáita Dios ichàini yái Jesús imànírica càmfírica wenàiwica idé imànica.

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Iná idècunitàacá wenàiwicanái icalùadaca iicáca níái Jesús imàníyéica ichàini iyúwa, yá íimaca yéewáidacalénái írìwa:

⁴⁴ “Iwàwacutácué píaca yùuwiná cayába yái tàacáisi nucàlidéericuécá pírf. Núa asìali Dios néeseérica, nèepùadapínaca núa nacáapi írìculé níái asìanái idèniyéica ichàiniwa cháí írìcu èeriquéi.”

⁴⁵ Quéwa càmitatè náalíá néemiaca yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí, càmicáináté Dios imàaca náalíacawa ìwali, náalíacáichawa néemiacani. Yá nacái cáalucaté nasutáca néemiawa Jesús tàacáisi íimáaná ìwali.

¿Cháná yái máiníripínaca cawènica áibanái fícha?

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Néese, yáté natàaníca náapichawáaca ùulenama níái Jesús yéewáidacalénáica, chánacaalí néenaca yái máiníripínaca cawènica nèewíise. ⁴⁷ Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái náináidáanácawa. Iná yéewa imáidaca abéeri sùmài, yá ibàlùadacani mawiénita írìwa, ⁴⁸ yá íimaca nalí:

“Abéeri péenacaalícué yeedá yàataléwa abéeri sùmài núpídená ìwali, yá núacata yái càl pidécué peedáca píataléwa. Yái yeedéerica núa yàataléwa, yá nacái idéca yeedáca yàataléwa Dios yái ibànùerica núa aléi. Quéwa yái mawénírica áibanái iicáca pèewíisecué, yásí cawèníripíná Dios iicáca.”

Yái càmfírica wàuwíde imànicawa, yá wáapichéericani

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Néese, yá Juan íimaca Jesús írì:

“Pía yéewáidéeri, waicáca abéeri wenàiwica yúuquéeri espíritu báawéeyéi píipídená ìwali. Yá càmita wabatàa imànicani, càmfíricáiná wàacawéerinátani.”

⁵⁰ Jesús íimaca nalí:

“Picácué píamáisanía imànicani, yácáinái càmfírica yàawa píípunitacué, yácué píacawéerinátani.”

Jesús yàalàaca chàinisfiri iyú Jacobo, Juan nacái

⁵¹ Néese idécanaámité Jesús yéenáiwaná yàanàaca, yái yèepùacatáipinácawa chènuniré, yáté imàacaca yáawawa yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná.

⁵² Iná yéewa ichùuliacaté ipíchaléwa abénaméeyéi asianái. Yá nawàlùacatéwa abéeri yàcalé iriculé, Samaria mìnanaí iyacàleca, nacutácaténá néeni yàalusì nayamàacatáipináwa. ⁵³ Quéwa níái néenisàaná wenàiwicaca, càmitaté nawàwa needàcani nàataléwa, náalíacáináté yàapinácawa Jerusalén iyacàlená néré.^a

⁵⁴ Iná níái pucháiba Jesús yéewáidacaléca, Jacobo, Juan nacái, néemiacaalí iináwaná càmita nawàwa needáca nàataléwa Jesús, yá náimaca irí:

“Wáiwacali, piwàwacaalí, yá watàaníca Dios yáapicha ibànùacaténá quichái yúuwàawa chènuníse, inúacaténá nía càide iyúwaté Elías isutáaná quichái yúuwàawa chènuníse.”

⁵⁵ Quéwa Jesús iwènúaca iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía chàinisi, [íimaca nalí:

“Càmitacué píalíawa càinácaalí espírituca yái càicué imàaca pitàaníca càì.] ⁵⁶ [Núa asíali Dios néeséerica, càmita nùanàa numáalàidaca wenàiwicanái icáuca. Nùanàaca nuchúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi íicha.”] Néese, yá nàacatéwa áiba yàcalé iriculé.

Níái iwàwéeyéica yàacawa Jesús yáapicha

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Néese idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa, yá abéeri wenàiwica íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, nùacaténáwa píapicha alénacaalíta piawa.”

⁵⁸ Jesús íimaca irí:

“Níái yàlidunáica nadèniaca nabànawa, níái cuipiranáica nadèniaca nacái namùlubèwa. Quéwa núa asíali Dios néeséerica, canáca nucapèe nuyamáí-déeripináwa iriculéta.”

⁵⁹ Yá Jesús íimaca áiba asíali irí:

“Piawa núapicha nuéwáidacalécaténá pía.”

Yá íimaca yeebáca:

“Nuíwacali, pimàaca nùacawa quéecha capíi néré nuyúudàacaténá nachùnàca núnirimi irí wawàsi, yéetácáináwa. Iná idécanaáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé.”

⁶⁰ Yá Jesús íimacaté irí:

“Piawa núapicha. Pimàaca nabàliayacácawa níatái iyéeyéica càide iyúwa níái idéeyéica yéetácawa cháì èri iricu, matuíbanáiyéica iyaca Dios íicha. Quéwa pía, iwàwacutá pía picàlidaca iináwaná iwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa.”

⁶¹ Néese áiba wenàiwica íimaca nacái Jesús irí:

“Nuíwacali, nùacaténáwa píapicha càide iyúwa péewáidacalé. Quéwa quéecha, pimàaca nuèpùacawa nucapèe néréwa, nùacaténá nucàlidaca nuináwaná nalí níái nuénánáicawa iyéeyéica nucapèe néeni.”

a 9.53 Càmitaté samaritanonái yeedá yàataléwa níái judionái, nàacáináté nàacawa Jerusalén nérépiná. Quéwa níái samaritanonáica, càmitaté nàawa Jerusalén iyacàlená néré. Nadèniacaté nacái nàasu cáli néenitawa nàacatáipiná Dios íimíetacaná.

⁶² Jesús ñimaca irí:

“Abéeri wenàiwica idàbacaalí yàacawa núapicha, yá càmita iwàwacutá imànica quirínama càide iyúwa iwàwáaná. Quéwa imànicaalí càide iyúwa ñiwitáise iyáaná, yá càmita yéewa ñibaidaca cháí Dios icùacatáica yàasunáí wenàiwicawa.”

Jesús ibànùacaté setenta y dos yéewáidacalénáíwa

(Lc. 9.3-5; 10.4-15; 10.21-24; 11.25-27; Mt. 11.21-23; 13.16-17)

10 ¹Néese nadénáami nái wawàsica, yáté Wáiwacali Jesús iníwàaca áibanái setenta y dos yéewáidacalénáíwa. Yá ichùuliacaté nàacawa ipíchalé pucháibanamata yàcalé imanùbaca, aléde yàanàacatalépináca.

²Yá ñimacaté nalf:

“Báísita manùbaca nái wenàiwica idéeyéica màulenáca yéemièyèipináca nutàacái, quéwa càmita manùba nái icàlidéeyèipináca nalf nutàacái. Iná iwàwacutácué pisutáca bànacalé ñiwacaliná fíchata nái ñibaidéeyèipináca irí, ibànùacaténá nía nàwacáidacaténá irí bànacalé iyacaná.^b

³Iwàwacutácué piacawa. Nuchùuliacué pía càide iyúwa wàlisàna ovejanái nèewiré nái cháwi nacáiyéica.^c ⁴Picácué pité palata yàalu, písáacuni nacái pibàle yàaluca, éwita áiba zapatupiná. Picácué nacái piyamáa pitàidaca áibanái àyapulicubàa.

⁵Piwàlùacaalícuéwa nacapèe iriculé, pitàidacué nía quéeacháwa. Pímacué nalf: ‘¡Dios imàacacué piyaca matuíbanáiri iyú, piácué iyéeyéica iricu capíiquéi!’ ⁶Yeedácaalícué pía cayába yái capíi ñiwacalináca, yá Dios imàacapináca iyaca matuíbanáita. Quéwa canácanáami yeedéericué pía, yá iyamáacawa piwérétacué yái Dios yàasu cayábéerica. ⁷Iná needácaalícué pía cayába nacapèe iriculé, piyamáacuéwa néenita. Piyáacué, píracué nacái càinácaalítacué nàacué piyáa, yácáináí ñibaidéerica iwàwacutéerita napáyaidaca irí yái ñibaidacalé iwènica. Piyacué abéeri capíi iricuta éwitacué píibaidaca áibàalé.

⁸Piwàlùacaalícuéwa abéeri yàcalé iriculé, needácaalícué nàataléwa pía casíimáiri iyú, piyáacué matuíbanáita càinácaalíta yàacàsica yái nàacué piyáa. ⁹Pichùnacué cáuláiquéeyéi nàyacaalí néeni, yá nacái pímacuéca nalf: ‘Siùcade, idéca mawiénicuéca pírí yái Dios icùacatáipinácuéca pía iyúwa yàasunáí wenàiwicaca.’

¹⁰Quéwa nái wenàiwica càmfíyéica yeedácué pía yàataléwa, pianàacaalícué nàyacalé iricubàa, yácué iwàwacutá pimúsúacawa nabàacháwalé iricubàa, yácué píimaca pitàanáca: ¹¹‘¡Siùcade, canácuéca pírí quirínama wawàsi Dios yáapicha. Iná yéewa wachupíaca wàbàli ñwàlíséwa yái piyacalé ichùmaléca. Quéwa càicáaníta, wawawacué píalíacawa ñwàli yái idéenáca mawiénica pírícué, yái Dios iwàwáanáca icùacuéca pía, piácué yàasunáí wenàiwicaca.’

¹²Iná núumacué pírí: Eeri imáalàacaalíwa, yá Dios yùuwichàidapináca máiní yáawanái nái áibanái yàcaléca, Sodoma iyacàlená mìnánáimi fícha.”

Yàcalé mìnánái càmfíyèité iwènúada ñiwitáisewa

(Mt. 11.20-24)

¹³“¡Níái Corazín iyacàlená mìnánáica, nàuwichàapinácawa! ¡Nàuwichàapináwa nacái nái Betsaida iyacàlená mìnánáica! Quéwa Tiro iyacàlená

mìnanái, iicácaalíté Sidón ìyacàlená mìnánái yáapicha, yátái càmfirica wenàiwica idé imànica, nawènúadapínáté náiwitáise nabáyawaná íchawata.

¹⁴Iná néenialí èeri imáalàacaalíwa, Dios yùuwichàidapínácaalí Tiro ìyacàlená mìnánái, Sidón ìyacàlená mìnánái nacái, nàuwichàapínácawa nacái. Quéwa níái áibanáica yùuwichèeyéipínáwa quiríta nachàbaníisenama. ¹⁵Níái Capernaúm ìyacàlená mìnánáica, iyúnáidéeyéi Dios imichàidapínáca chènuniré. ¡Càmíri! Yúucapínáta nacái nía yùuwichàacáisi quichái iriculé.

¹⁶Cawínácaalí yéemiacué pirí, yéemiaca nacái nulí. Yái yáamèericuéca pía, yá nacái yáamàacata núa. Yái yáamèerica núa, yá nacái yáamàacata Dios, yái ichùulièrica núa aléi.”

Nàanàacaalíté níái setenta y dos Jesús yéewáidacalénáica

¹⁷Néese, yáté nàanàaca casfímáiwaca níái setenta y dos iníwèeyéicaté,^d yá náimacaté:

“¡Wáiwacali, espíritu báawéeyéi, mitáwacata yeebáida walí, wachùulia-caalí namusúacawa pípidená ìwali!”

¹⁸Jesús íimacaté nalí:

“Càitaté nacái nuicáca Camèniadacáiri icaláacawa chènuníse càide iyúwa énu icamalá.” ¹⁹Idécué nùaca pirí chàinisi yéewacaténácué piipinaca àapínái caculáléeyéi ínatabàa, chálíanái ínatabàa nacái, yéewacaténácué pimawèniadaca nacái ichàini macáita yái piùwidesàiricawa. Yá canácata yáaliméeripíná imànicuéca pirí báawéeri.

²⁰Quéwa picácué casfímái pía nàwalíse yái espíritu báawéeyéi, yeebáidacáinácué pichùuliaca. Casfímáicué pía ìwalíse yái Dios, idécáiná ità-nàacuéca pípidená yàasu cuyàluta iricuwa aléde chènuniré.”

Casfímáica Jesús iwàwa

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Iná néenialíta, yá Espíritu Santo isfímáidaca Jesús iwàwa, yá íimaca:

“Pía Núaniri, núa pirí cayábéeri, píata yái Nacuèrináca macáita níái iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cháí cáli ínata. Níái iyúnáidéeyéica cáalíacáica áibanái íicha, càmitaté pimàaca namànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Quéwa pìacaté nalí chàinisi níái manuíféica iwàwa piwéré, càmfíyéica cáalíacái iicáca yáawawa áibanái íicha, namànicaténá níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica. Báisíta Núaniri, pimànica càide iyúwa piwàwáaná.”

²²Idécánáami Jesús itàaníca Yáaniri Dios yáapichawa, yá íimaca wenàiwicanái írí:

“Idéca Núaniri imàacaca nulí macáita yái chàinisica. Imàacaca nacái núa-líacawa macáita wawàsi ìwali. Yá nacái canácata yáaliériwa nùwali báisíta, núa Dios lirica. Abéerita Núanirica yái yáalíawa nùwali. Canácata nacái yáaliériwa Núaniri ìwali. Núata abéerita yáalíawa ìwali, yá nacái numàaqueerica yáalíacawa ìwali.”

²³Néese, yá Jesús iwènúaca yéewáidacalénái ipùaléwa, yá íimaca nalí méetàuculéta áibanái íicha:

^d 10.17 Abénaméeyéi Bfília griego itàacái iyú, náimaca: Setentacatésa namanùbaca. Quéwa áibanái Bfília íimaca: setenta y doscatésa namanùbaca. e 10.18 Is. 14.12.

“Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri, nía nacái iiquéeyéica yái piiquéeri-cuéca numànica càmfíríca wenàiwica idé imànica.

²⁴Iná báisítacué númaca pírí: Madécaná nái profetanáicaté, nacuèrinánái nacái, nawàwacaté naicáca yái càiricuéca piicáca, quéwa càmitaté náalimá naicáni. Nawàwaté nacái néemíaca yái péemièricuéca, quéwa càmitaté náalimá néemiàcani.”

Jesús yéewáidaca ìwali, yái Samaria mìnali iiquéerica áiba ipùalé

(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-31)

²⁵Néese, yá abéeri néená imichàacaté ibàlùacawa nái yéewáidéeyéica ley, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús, yá ímacaté írí:

“Pía, yéewáidéerica. ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca núcáca càmfíri imáalàawa?”

²⁶Yá Jesús ímaca írí:

“¿Càinaté wawàsica yái natànàa nalicu nái Ichùullacanásica ìwali yái wacáca càmfíríca imáalàawa? ¿Piléecaalíni càiná péemiàcani?”

²⁷Yá ímaca Jesús írí:

“Iwàwacutá cáininá piicáca picuèriná Dios macái piwàwa yáapichawa, picáca yáapichawa, pichàini yáapichawa, píiwitáise yáapichawa macáita. Yá nacái iwàwacutá cáinináca piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”

²⁸Yá Jesús ímaca írí:

“Idéca peebáca cayába. Iná pimàni càita, yá pidèniàpináca picáca càmfíri imáalàawa.”

²⁹Quéwa yái yéewáidéerica yái Moisés itànèericaté, iwàwaca yáasáidaca yáawawa wenàiwicanái yáacúalicu, càide iyúwa canéeri ibáyawaná. Iná yéewa isutácaté yéemiawa Jesús, ímaca:

“¿Cawiná wenàiwicaca yái iwàwacutéerica cáinináca nuicáca?”

³⁰Yá Jesús icàlidaca írí abéeri asìali iináwaná ìwali:

“Abéeri asìali iricùacaté yàacawa Jerusalén ìyacàlená néese yàacaténáwa Jericó ìyacàlená néré. Idècunitàacá yàacawa àyapulicubàa, yáté cayéedèeyéi íibàcani, yá needácaté íicha yàasu wawàsi macáita, ibàle nacái. Yá nanúa-dáidacani, càita namàacaca iriawa càide iyúwa yéetèerimiwa.

³¹Néese néenialíta, yá abéeri sacerdote^f iricùacawa yàacawa iricubàa yái àyapuca, yá iicáca iriacawa. Quéwa iwènúacawa abéemàabàa àyapu, yá yàacawa íicha machacànita. ³²Càita nacái iricùacatéwa néenibàa abéeri Levita.^g Quéwa càita nacái, iwènúacawa abéemàabàa àyapu, yá yàacawa íicha machacànita.

³³Quéwa abéeri asìali Samaria mìnali^h yèeri nacái yàacawa néenibàa, iicá-caalí asìali iriacawa, yá catúulécanaa iicàcani. ³⁴Yá yàacawa yàatalé. Yáta idèpiaca icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, yá yèepùaca icháuná wáluma iyú.

f 10.31 Sacerdote: Abéeri judfonái yéená, íibaidéeri nacái Dios icapèe iricu. **g 10.32** Levita: Yái iyúudèerica sacerdotenái. **h 10.33** Jesús itàanica nali ìwali yái abéeri Samaria mìnali, áiba cáli néeserica, cabáyawanéerica, casaquèerica nacái judfonái iicáca. Quéwa éwita càicani, yá imànicaté, yá iicácaté áiba ipùalé, éwita càmfíríca yéená wenàiwicani. Ewita wàuwidesàiricani.

Néese, yá imichàidacani yàasu burro ínataléwa, yá itécani aléde napá-yaidacataléca naimácàaluwa. Yá icùaca néréni táiyápinama.

³⁵Néese mapisáináami, yácanáamiwa ìyaca, yá ipáyaidaca capli íiwacali pucháiba palata ituíná denarioⁱ iyú, yá íimaca irí: ‘Pimàni nulí cayábéeri, picúa yái asialica. Acaalí imawènièri pírí, nùanàacaalí àniawa, yá nupáyaidaca pírí macáitani.’ ”

³⁶Néese, yá Jesús isutáca yéemíawa yái yéewáidéerica wenàiwica:

“¿Càiná píimaca? Nèewíse níái máisiba asianáica, ¿Cháná cáininá iicáca yái asiali cayéedèeyéi inúadáidéerimica?”

³⁷Yá íimaca Jesús irí:

“Yátái iiquéericaté ipùalé.”

Néese, yá Jesús íimaca irí:

“Iná iwàwacutá pimànica càide iyúwa Samaria mìnali imànfíná, pidèniacaténá picáuca càmfiri imáalàawa.”

Jesús ipáchiaca Marta, María nacái

³⁸Néese idècunitàacá Jesús yàacawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa Jerusalén nérépiná, yá nàanàacaté abéeri yàcalé iriculé. Yá néenica abéechúa inanái iwàlùadaté nía ucapèe iriculéwa ípidenéchúa Marta.

³⁹Marta idèniaté abéechúa uénásàatúawa, ípidenéchúa María. Yá úacaté yái yáawina yéemíaca Jesús yéewáidáaná, mawiénita yàabàli irí. ⁴⁰Quéwa úái Martaca, máinícaté achúmaca uwàwa ìwali yái wawàsi umàníirica capli iricu. Yá úacawa Jesús yàatalé, yá úumaca irí:

“Nuíwacali, pichùulia nuénásàatúa umànica núapicha wawàsi.”

⁴¹Yá Jesús íimaca ulí:

“Marta, Marta, máiníca achúmaca piwàwa ìwali yái madécaná wawàsi iwàwacutéerica pimànica. ⁴²Quéwa abéeri wawàsi yái máiníri cawènica canánama íicha. Yái càirica idé María yeedáca iríwa, yá canácata yáali-méeripíná yeedáca uíchani.”

Jesús yéewáidaca natàaníca Dios yáapicha

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Néese abéeri èeri, yáté Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa áibàalé. Iná idécanáamité imáalàidaca itàaníca, yá abéeri yéewáidacalé isutáca yéemíawani, íimaca irí:

“Wáiwacali, péewáida nacái watàaníca Dios yáapicha càide iyúwa Juan Bautista yéewáidáanáte yéewáidacalénáiwa.”

²Yá Jesús íimacaté nalí:

“Pitàanícaalícué Dios yáapicha, càicué píimacade:

Wáaniri Dios ìyéerica chènuniré macáita,

pía nèerica ípidená mabáyawanéeri ímíétacaná.

Piawa wàatalé picùacaténá wía iyúwa wàasu rey.

Pimàni càide iyúwa piwàwáaná nalí níái ìyéeyéica

chènuniré, walí nacái wía ìyéeyéica cháí èeri iricu.

³ Pimàaca weedáca waliwa yái yàacàsi
iwàwacutéerica wayáaca èeri imanùbaca.

⁴ Pimàaca piwàwawa wabáyawaná fícha
càide iyúwa wamàacáaná wawàwa nabáyawaná fícha, níái
imànníyéica walí báawéeri.
Picá pimàaca ibasiadacawa walí yái wawàsi canáinéeripínaca waicáca,
wamànicaícha wabáyawanáwa.”

⁵ Iimaca nacái nali:

“Wáimacáita: Abéeri asiali idèniaca iicácaléwa. Néese catá bamuchúami,
yá yàacawa yàatalé, yá íimaca irí: ‘Píá nuicácalé, píà nuchàba máisiba
paniná. ⁶ Abéeri nuicácalécáiná yàanàa nupapèe néré, yàanèeri déecuise,
quéwa canáca nùalia nùaca iyáapíná.’

⁷ Yá íimacáita yeebáca isàna capli iricuise: ‘Picá pisèiwica nulí wawàsi.
Idéca nubàliaca capli inùma. Idéca waimáca wàyaca, nuénibenái nacái. Iná
càmita yéewa numichàaca nuedáca pirí yái pisutéerica núícha.’

⁸ Núumacué pirí báisíta: Ewita càmita iwàwa yeedáca iicácalé iríwa yái
isutéerica fícha, quéwa isutácáiná fícha abémáitani, yá yàaca irí macáita yái
iwàwacutéerica fícha.

⁹ Iná càicué núumaca pirí: Iwàwacutácué pisutáca Dios fícha yái piwàwa-
cutéerica, yá yàapínacuéca piríni. Picutácué nacái fícha yái pimáapuèrica,
yá iyúudàacuéca pìanàacani. Pimáidacué capli inùma néeni, yá Dios imàaca-
pínaca yàacàacawa pirícué.

¹⁰ Iná cawinácaalí isutá Dios fícha wawàsi, yàapínaca iríni. Yái icutéerica
iríwa wawàsi, Dios yàapínaca iríni. Yá nacái imáidéerica capli inùmalicu,
Dios imàacapínaca nàacùaca irí capli inùma.

¹¹ Canácata asialiquéi yáaliméeri yàaca ìiri iríwa abéechúa fba, isutácaalí
fícha pan. Isutácaalí nacái fícha cubái, càmita yàa irí abéeri àapi. ¹² Isutá-
caalícué nacái iyáawa pícha cawámai yéewé, càmitaqué píá irí abéeri chália.

¹³ Iná éwitacué cabáyawanéeyéica píá, càicáaníta píalíacué píaca péenibe-
nái iyáawa cayábéeri wawàsica. ¡Máiní yáawanáitasí yái Wáaniri Dios iyée-
rica chènuniré, yàapínaca walí níái wawàsinái wasutéeyéica fícha, Espíritu
Santo nacái!”

Nayúunáidaca Jesús íibaidaca Beelzebú ichàini iyú

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Abéeri èeri, yá Jesús yúucacaté espíritu báawéeri abéeri asiali fícha, yái
càmíricaté imàaca itàanica. Néese idécanáamité espíritu báawéeri imusúa-
cawa asiali fícha, yáté itàanica àniawa. Yáté nacalùadacawa níái wenàiwica-
náica. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi néená náimaca:

“Yá asialiquéi, yúuquéeri espíritu báawéeyéi Beelzebú ichàini iyú, yái espí-
ritu báawéeyéi íiwacalináca.”

¹⁶ Aibanái iwàwaca yáalimáidaca iicáwani, yá nachùulia imànica yái càmí-
rica wenàiwica idé imànica.

¹⁷ Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáaná ìwali. Iná yéewa íimaca nali:

“Napéliacaalí náipunitawáacawa níái iyéeyéica abéeri cáli finata, yá namáalàayacapínacawa macáita. Níacaalí nacái ipélia yáapichawáacawa, níái iyéeyéica abéeri capii irícu, yá nàapínaca náichawáacawa, yá càmita nàya quirínama abécátáita.

¹⁸Iná càita nacái, Camèniadacáiri yàasu espíritu báawéeyéi ipéliacaalí ípunitawáacawa, yá ichàini imáalàapínacawa mesúnamáita.

Càicué núumaca pírí: Beelzebú ichàini iyú imusúada espíritu báawéeyéi, pímacáinacué nùwali. ¹⁹Iná numusúadacaalí espíritu báawéeyéi Beelzebú ichàini iyú, néeni ¿Càiná ichàini iyú namusúada espíritu báawéeyéi níái péewáidacalénáica? Iná iwálíise péewáidacalénáitacué icàlidapíná piináwa cachiwacuéca pía. ²⁰Quéwa numusúadaca espíritu báawéeyéi Dios ichàini iyú, ímáaná idéca Dios yàanàaca piatalécué, icuacaténá yàasunái wenàiwicawa.

²¹Abéeri asialicaalí cachàinfíri idènièri icáapisàíwa, icuacanámi icapèewa cayéedèeyéi fícha, canácata yáaliméeri yeedáca yái yàasu wawàsi idènièrica.

²²Quéwa yàanàacaalí yái áiba asiali cachàinfíri fícha quiríta, yá yéewa imawèniadacani, yá yeedáca fícha icáapisàí macáita, manufrica iwàwa iwéré. Néese, yá iwacuàca áibanái iwali yái yàasumica.^k

²³Yái wenàiwica càmíirica abédanama fiwitáise núapicha, yá nùuwide-sàiricani. Yái càmíirica nacái iyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irí, yàacáináwa núfpunita, yá iwènúadaca wenàiwica Dios fícha.”

Yái espíritu báawéeri yèepuèrica yàanàaca àniawa

(Mt. 12.43-45)

²⁴“Aibacaalí idé imusúadaca espíritu báawéeri abéeri asiali fícha, yá yèepuníca iicáidaca iyacatáipíná máisawalíri irícubàa, chùicatabàa nacái. Quéwa càmicaalí yàanàa iyacatáipíná, yá ímaca iríwa: ‘Iwàwacutá nuèpùacawa yàataléta yái asiali numusuéricáwaca fícha, nùyacaténá néeni àniawa.’

²⁵Iná espíritu báawéeri yàanàacaalí néré àniawa, yá iicáca asiali càide iyúwa abéeri capii idéeri natunúaca, nachùnièri nacái cayába. ²⁶Néese, yá yàaca imáidaca yáapichawa áibanái siete espíritu báawéeyéi, quiríiyéita báawaca ichàbaníisenama, yá nawàlùacawa yáapicha nàyacaténá néeni. Néese, yá máiní yáawanáica báawaca namànica fiwitáise ichàbaníisenama, fícha yái iyéerica néeni quéecha.”

Casíimáica níái yéemièyéica Dios itàacái

²⁷Iná idècunitàacá Jesús yéewáidaca iyaca, yá abéechúa inanái itàaníca cachàini nèewíise níái manùbèeyéica, yá úumaca irí:

“¡Uái inanái imusúadéechúaca piicá èeri, idàwinèechúaca nacái, pla ìini ìwaliwa, casíimáichúa inanáica úa!”

²⁸Quéwa Jesús ímaca ulí:

“¡Nía máiní casíimáica, níái yéemièyéica Dios itàacái, imàníyéica nacái càide iyúwa ímáaná!”

k 11.22 Yái asiali cachàinfírica iicáca yáawawa icáapisàí iwéréwa, yácata wawàsimi. Néese yái asiali cachàinfírica quiríta fícha àniawa, yácata Jesús.

Níái wenàiwica iwàwéeyéica iicáca yái càmfírira wenàiwica idé imànica
(Mt. 12.38-42)

²⁹Iná idècunitàacá manùbaca wenàiwica iwacáca yàacawa Jesús itéesebàa quéwanáta, yá íimacaté nálí:

“Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èride, báawéeyéi ííwitàise, pichùulia-cué numànica mamáalàacata yái càmfíri wenàiwica idé imànica.

Quéwa càmita numànipinácué píríni. Yátacué nucàlida pírí iwali yái ichà-béericatéwa Jonás írí. ³⁰Iná càide iyúwaté Jonás iyáaná máisiba èrí manuíri cubái idéericulé, yéenáíwanásipiná nálí níái Nínive mìnánáica, càita nacái asíali Dios néeseérica irìapinácawa cáli iriculé máisiba èrí, yéenáíwanási-piná nálí níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.

³¹Iná píacué iyéeyéica siùcade, càmicáinácué peebáida nùwali, úái reina Saba, ucháawàapinácué píá nacái, Dios yàasu èrí yùuwichàidaca macáita níái wenàiwicaca. Uanàacáináté déecuise bàaluité, uémìacaténá rey Salomón yéewáidáaná cáalíacáiri iyú. Quéwa núa càì iyacuéca píapicha cháì siùcade, máiníiri cachàinica ííwitàise quiríta Salomón íícha. Càicáaníta, càmitacué peebáida nùwali.

³²Càita nacái níái Nínive mìnánái, nacháawàapinácué píá nacái, píacué iyéeyéica siùcade, Dios yàasu èrí yùuwichàidapináca níái wenàiwicaca. Nawènúadacáináté náiwitáisewa Dios írí, Jonás icàlidacaalíté nálí Dios itàacái.

Quéwa, núa càì iyacuéca píapicha cháì, máiníiri cachàinica ííwitàise quiríta Jonás íícha, càicáaníta, càmitacué piwènúada pííwitàisewa peebáidacaténá-cué nùwali.”

Yái watuúca, yácata wainá icamaláaná
(Mt. 6.22-23)

³³“Iná càita nacái, càmita abéeri wenàiwica yéewa ibàaca yái camalási ipucuéricawa, càmita nacái yéewa ibàliacani abéechúa bacàa iyú. Ipucúada camalási icúadacaténáni chènunibàa yéetaná iwaliwa, asáicaténá naicáidaca níái iwàluèyécawa capíi iriculé. ³⁴Níái watuúca, nàyaca walí càide iyúwa camalási imàaquéeyéi amaléeri ííwitàisesi iwàlùacawa wawàwaliculé. Iná cayábacaalí watuú, masacàacaalí nacái watuú, yá yéewa waicáidaca nayú cayába.^l

³⁵Iná cayábacué píícha, piyúunáidacáichacué cayábéeri camalásica yái pidènièricuéca, isicúacáicha catéeri ííwitàisesica yái càicué iyaca piwàwalicu.^m ³⁶Iná càita nacái, amalácaalícué pííwitàise, càmicaalí catéeri iya yèewi, yá amalácata macáitani càide iyúwa asáicaalí píá lámpara icamaláná iyú.”ⁿ

l 11.34 Yái píináidáanácucáwa nùwali, nutàacái iwali nacái, máiníiri cawènica. Peebáidacaalí-cué nùwali, yácué píalíapináca nùwali, núa báisírica, pímanipinácué nacái cayábéeri wawàsica. Quéwa càmicaalícué peebáida nùwali, yácué píyaca mamáalàacata càide iyúwa níái càimíyéica yáalíawa nùwali. **m 11.35** Cayábacué píícha, piyúunáidacáichacué píalíacawa nùwali báisíta. Quéwa píiméeràacuécawa, càmicáinácué píalíawa nùwali báisíta. **n 11.36** Piwàwacaalícué píalíacawa nùwali báisíta piwàwa yáapichawa, yá Núaniri yáasáidapináca píricué nùwali amalánama.

Jesús icháawàaca fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Iná idéca nacáita Jesús itànínica, yá abéeri fariseo imáidaca Jesús yàacaténá iyáaca yáapicha icapèe néré. Iná iwàlùacanáamiwa, yá iyamáaca yáawinacawa iyáacaténá. ³⁸Yá fariseo icalùadacawa iicáca Jesús, càmicáiná fíba quéecha icáapiwa ipíchawáiseca iyáaca iyáacaléwa.

³⁹Quéwa Wáiwacali fimaca irí:

“Píacué fariseonáica, pimànicuéca mamáalàacata càide iyúwa piawirináimi fiwitáise iyáaná, píasáidacaténácué mabáawanáca pía wenàiwica ipíchalé. Quéwa yái piwàwaca ipuniériwa yéedesi iyú, báawéeri wawàsi iyú nacái.

⁴⁰¡Píacué máiwitáiseeyéi! Pimànicaalícué mamáalàacata càide iyúwa piawirináimi fiwitáise iyáaná, quéwa càmicaalícué piicá yái pífiwitáise báawéerica, yá canácata yéewáanácué cayábacuéca pía Dios yáapicha. ⁴¹Iná ipíchaná píináidacué piyéedùaca mamáalàacata níai catúulécaneeyéica, yá iwàwacutácué cáinináca piicáca nía. Iná idécaalí piyúdàaca nía báisíta, yásí masacàaca Dios iicáca macáita yái pimànfiricuéca.

⁴²¡Quéwa càmitacué pimàni càì! Iná Dios yùuwichàidapínácué pía, píacué fariseonáica. Píacuéca Dios irí mawènfiri wawàsi yéená càide iyúwa yái masicái sáinamáirica, pibànacalé fiwitáaná yéená nacái, piyúnáidacáinácué pimànica machacànfiri wawàsi wenàiwica irí. Quéwa càmitacué pimàni machacànfiri iyú wawàsi nalí. Càmitacué nacái cáininá piicáca Dios, yái cawènfiri canánama fícha. Quéwa yái pianácuéca pibànacalé yéenáwa Dios irí, piicácué piyamáida pimànicani.

⁴³¡Píacué fariseonái, Dios yùuwichàidapínácué pía! Píacué caséeyéica yáawinacawa wenàiwicanái ipíchalé caináwanéeyéi yàalubái finata, née-wáidacàalu irícu, píacué iwàwéeyéica wenàiwica itàidaca bàacháwabàa cáimiétacanéeri iyú.

⁴⁴¡Píacué fariseonái, [píacué nacái yéewáidéeyéi yái Moisés itànèericaté], Dios yùuwichàidapínácué pía, cachiwacáinácué pía! Píasáidacuéca piawawa càide iyúwa cayábéeyéi wenàiwicaca. Càicuéca piade iyúwa càliculli, càmfíyéi asái irìacawa, wenàiwicanái ichàbaníyécawawa finatabàa, càmicáiná náalía càlicullimi iyaca néeni!”

⁴⁵Yá abéeri néená níai yéewáidéeyéica níai Chùuliacanásica, fimaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéerica, càicanáami píimaca fariseonái irí, yá nacái báawacata yúuwàacawa wàwali.”

⁴⁶Quéwa Jesús fimacaté irí:

“¡Dios yùuwichàidapínácué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica níai Chùuliacanásica! Pichùuliacáinácué wenàiwica imànica yái càulenéeripináca namànica wawàsica. Quéwa píacué, càita nacái, càmitacué piwàwa piyúdàaca namànica yái pichùulìericuéca namànica.

⁴⁷¡Dios yùuwichàidapínácué pía! Píacué imàníyéica profetanáimi icàliculèená iwicáulé yéenáiwanási iyúwacué pièyèi fimiétacaná, piawirináimi inuéyécaté bàaluité, báawacáinaté naicáca nía, yá nacái tàacáisi nacàlidéericaté! ⁴⁸Iná iyú yái pimànfiricuéca nacàliculèenáimi irí, yá abédanamacatacué pífiwitáise piawirináimi yáapichawa, inuéyécaté profetanáimi bàaluité.

Báiscata níacata inúacaté nía, quéwa píacué iyúudàa namàni nacàliculèe-nàmi iwicáulé icapèenà.

⁴⁹ Quéwa càicaté nacái Dios ímaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànùapínacué pírí profetanái, nía nacái itéeyéipínaca nutàacái. Iná nèewísepiná nanúa abé-naméeyéi, áibanái nacái napiadáidapíná.’ ⁵⁰ Iná yéewa cabáyawanáca píacué Dios ipíchale, píacué judíonái iyéeyéica siúcade, nàwalíise níái profetanái nanuéyéicaté bàaluité, síisàata inùmámide Dios idàbacatáiseca wenàiwica. ⁵¹ Abel néeseta inùmámi yái idàbéericaté nanúaca, iwéréta yàanàaca sacerdote Zacarías néré, nanuéricaté íba íichawitaníiná imuchúalícu, Dios icapèe yáapicha. Iná núumaca pírí, Dios yùuwichàidapínacué pía nàwalíise, píacué iyéeyéica siuca èeride.

⁵² ¡Dios yùuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica níái leyca! Càmi-cáinácué pimàaca wenàiwicanái yáalíacawa Dios íwali, éwitacué piacani, càmfíyéita yáalíawa Dios íwali!”

⁵³ Néese, yáte Jesús yàacawa náicha. Iná néese èerita, yáte fariseonái yùuwideca imànica Jesús, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá nacái nadàbacaté nasutáca néemiawani càulenéeri wawàsi íwali. ⁵⁴ Nawàwacaté náalimáida naicáwa Jesús yéewacaténá nacháawàaca iiná-waná itàacái íwalíseta.

Jesús yéewáidaca fariseonái ichíwa íwali

(Lc. 12.2-9; Mt. 10.26-33)

12 ¹ Idècunitàacá Jesús itàaníca iyaca, yá madécaná mil wenàiwica íwacacaté itéesebàa, càita nachiquíayacacawa. Yá itàanícaté quéecha yéewáidacalénái íríwa, ímacaté nali:

“Piicacué píchawa yái náiwitáise iyáanáca níái fariseonáica, iyúwa nacái náináidáanáwa. Caséeca namànica namèniadaca. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. ² Iná macáita yái wawàsi wenàiwicanái ibèerica áibanái íicha, yá Dios yáasáidapínacani. ³ Macáita yái pitàaníricuéca íwali catéeri yàapiré, yá wenàiwicanái yáalíapínacawa íwali. Càita nacái yái pitàaníricuéca íwali ibàacanéeri iyú, yá wenàiwicanái yáalíapínacawa íwali.”

Iwàwacutá cáaluca waicáca Dios

(Mt. 10.26-31)

⁴ “Píacué nùacawéeyéiná, péemiácué: Picacué cáaluca pía náicha níái yéewéeyéica inúaca pía, quéwa càmita náalimá namànica áiba wawàsi. ⁵ Quéwa nuéwáidacuéca pía íwali yái iwàwacutéericuéca cáaluca pía íicha. Cáalu-cué pía Dios íicha, yái idènièrica ichàiniwa wacáuca íwali, yéewéerica nacái yùuwichàidaca wía quichái írìculé.

Iná núumacuéca pírí: Yásí yéewéericué cáaluca pía íicha. ⁶ Macái wenàiwicata yáalíawa, yéewaca wawèniaca mawèniaca cinco màsibèenái, pucháiba palata ituíná iyú. Quéwa càicáaníta, càmita Dios yáalimá iimáichaca nía éwita achúmáanapíná.

⁷ Iná picacué cáalu pía. Píacué cawèníyéi Dios írì manùbéeyéi màsibèenái pùubanaméeyéi íicha. Càita nacái Dios yáalíacuéca píiwiita ibáináca imanù-baca.”

Níái càmfíyéica ibàa Jesús iináwaná

⁸ Jesús íimaca nalí:

“Núumacué pirí: Cawínacaalí fíma wenàiwicanáí irí, Jesús yéewáidacaléca núa, núa asíali Dios néeséerica, nucàlidapínaca nacáí iináwaná náacúalícu níái Dios yàasu ángelnáica. ⁹ Quéwa yáí ibèerica iináwanáwa nuéwáidacalécani wenàiwicanáí yáacúalícu, nubàapínáta nacáí iináwaná Dios yàasu ángelnáí yáacúalícu.

¹⁰ Càita nacáí, áibacaalí itàaní báawanama nùwali, núa asíali Dios néeséerica, quéwa iwènúadacaalí íiwitáise báawéeri fícha, yá numàacapínaca nuwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa yáí itàanfíríca báawéeri tàacásíca Espíritu Santo ìwali, yá càmfíríta Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹¹ Wenàiwica fíbàacaalícué itéwa pía judfónáí yéewáidacàalu iriculé nacháawàcaténacué pía, yá nacáí natécuéca pía náiwacanánáí yàataléwa, nalí, níái nacháawèyeyéica irí wenàiwica, picácué achúma piwàwa ìwali yáí pitàanínápinácuéca nalí. ¹² Yáicáínáta Espíritu Santo yáí imàacapínácué pirí pitàacáí yáí iwàwacutéerica pitàanínápinácuéca nalí.”

Jesús yéewáidaca ìwali yáí càasufríca

¹³ Nèewfíse níái manùbéeyéí wenàiwíca, abéeri asíali fíma Jesús irí:

“Pía yéewáidéerica, pichùulía nubèeri yàaca nùasu yéená yáí wáaniri yàasumica imàaqueerica walpíná.”

¹⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

“Càmita nùasu wawàsi yáí nuchùníanápináca píasu wawàsícué píapícha-wáaca.”

¹⁵ Íimaca nacáí nalí:

“¡Cayábacué píícha! Píicácué píínáida pidènlaca pírfíwa madécaná yàasusi. Ewita abéeri wenàiwica idènlaca írfíwa madécaná yàasusi, càmita yáalímá casíímáica imànicani.”

¹⁶ Néese, yá Jesús icàlidaca nalí abéeri càlisi, yéewáidacaténá nía iyú, íimaca nalí:

“Abéeri asíali ibànacalé yàaluná idènlacaté madécaná ìyacanáwa.

¹⁷ Néese, yá asíali íimacaté íínáidaca írfíwa: ‘¿Càinásíca iwàwacutá numànica? Canácáíná nulí quirínama yàalusi numàacatalépiná yáí nabànacalé ìyacanáwa.’

¹⁸ Néese, yá íimaca írfíwa: ‘Íldé núalíacawa càinápinácaalí numàni: Iwàwacutápiná nucàlálíaca níái capíi púubanaméeyéí bànacalé yàaluca. Néese, yá numànica áibanáí capíi manuínaméeyéí quirífta, nùwacáídatáipíná macáita yáí nubànacalé ìyacanácawa, nía nacáí áibanáí nùasu wawàsináica.

¹⁹ Néese, yá núumapínaca nulíwa: Idéca nudènlaca madécaná íiwitáaná nùasuwa, íyèeripíná nulí madécaná camuí. Iná siùcade, iwàwacutácáita nuyamáídacawa, nuyáacáita nuyáacaléwa, nuíracáita nacáí nuíracaléwa, casíímáicáita nacáí nuwàwa.’

²⁰ Quéwa yá Dios íimaca irí: ‘Máiwitáiséeri asíalíca pía. Yáta catáquéí, yá numàaca péetácawa. Néese, yá áiba wenàiwicapínáta imàacawa yáapícha yáí píasumi píwacáidéerimica pírfíwa.’

²¹Iná càica nàasu wawàsi ichàbacawa níái iwacáidéeyéica madécaná yàasusi cháí èeri iricu, quéwa, canácata nalí wawàsi cawènfiri Dios yáapicha.”

Iwàwacutá manuica wawàwa Dios iwéré

(Mt. 6.25-34)

²²Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Iná yéewa núumacuéca pirí: Picácué achúma piwàwa piwaliwa càinápínacalícué piyáa, càinápínacalícué nacái bàlesica yái piwalipínacué. ²³Yái wacáucaca, máiníri cawènica wayáacalé fícha. Càita nacái yái waináca, cawènfiri quiríta fícha yái bàlesi wawálíripínaca. ²⁴Píináidacuéwa nàwali níái màsibèenáica. Càmita nabàna nabànacaléwa. Canáca nacái nacapèe nàwacáidacatalépiná nayáacaléwa. Quéwa càicáaníta, Dios yàa nalí yái iwàwacutéerica nayáaca. Quéwa píacué, ¡máiníyíei cawènica quiríta màsibèenái fícha! ²⁵Ewita máiní achúmaca abéeri wenàiwica iwàwa, càicáaníta, càmita yáalimá cáalaca imànica icáalacawa, éwita abéeri metro iwaalibàapíná. ²⁶Iná càmicáinacué yéewa cáalaca pimànica picáuca quiríta, néeni, ¿Cánacué achúmaca piwàwa nàwali níái áibanái wawàsi piwàwacutéeyéicuéca?

²⁷Péewáidacuéwa nàwali níái íwinásinái idàwinèeyéicawa manacúlibàa. Piicácué nadàwinàanàwa. Càmita náibaida. Càmita nacái namàni nabàlewa. Iná núumacué pirí: Ewitaté máiníca càasuca yái rey Salomón, càicáaníta, càmitaté yáalimá ìwali ibàlewa càide iyúwa níái íwinásinái cayábanamée-yéica iicacánàwa. ²⁸Càica ichùnica Dios imàacaca masicái íwiná manacúlibàa.

Ewita nàyaca maléena èerita, néese, yá nawichùaca nía neemacaténá nía quichái iriculé, ¡Máiní yáawanái Dios yàacuéca pirí bàlesi yái piwàwacutéerícuéca, píacué càmfíyéica manuí iwàwa Dios iwéré! ²⁹Iná picácué máiní achúmaca piwàwa ìwali yái yàacàsi piyéeripínacuéca, càinápínacaalí nacái píirapínacué finatabàa. Picácué achúma piwàwa ìwali.

³⁰Níái èeri minanái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, achúmaca nawàwa nàwali níái wawàsináica. Quéwa yái Wáanirica iyéerica chènuniré yáalíacawa ìwali, yái wawàsi pimáapuèricuéca macáita.

³¹Quéwa quéecha, iwàwacutácué peebáida Dios icùacuéca pía càide iyúwa píasu rey, yá nacái imànfináca machacànita wawàsi càide iyúwa iwàwáaná. Yásí Dios yàapínacuéca pirí macáita níái wawàsi pimáapuèyéica.”

Wadèniaca wàasu cawènfiriwa chènuniré

(Mt. 6.19-21)

³²“Picácué quéwa cáalu pía, éwitacué càmita manùba pía iyúwa càmfíyíei manùba ovejanáica. Quéwa Wáaniri Dios idéca imàacaca piyacuéca yáapicha cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ³³Iwàwacutácué piwèndaca yái pidènièricuéca wawàsica, piacaténacué catúulécaneeyéi írí yái iwèninámica, yéewacaténacué pidèniaca cawènfiri wawàsica càmfíríca imáalàawa chènuniré, càmfiripínaca yéewa báawaca, càmicataléca yéewa cayéedèeri iyéedùacani, càmicataléca nacái píriasinái iyàani. ³⁴Iná càica iyáaná, alénacalíta pidèniacué píasu wawàsi cawènfiriwa, yá nérécata píináidacuéwa mayamáaca èerita.”

Iwàwacutácué màulenáca piyaca

(Mt. 25.1-13; Mr. 13.33-37)

³⁵“Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa idéeri màulenáca ìwalica ibàlewa, yá nacái idéca ipucúadaca yàasu lámparawa” ³⁶càide iyúwa níái nàasu wenàiwica icuèyéica fiwacali yàanàaca icásàacatáisewa. Iná yàanàacaalí, inúacaalí nacái nalí capíi inùma, yáta nàacùaca irí mesúnamáita. ³⁷Iná níái fiwacali yàanèyéica iwali, casímáipínáca nía, nacùacáiná nàyacani.

Báisitacué núumaca pirí: Yá iwatàaca ibàle cayábéeriwa, ichùuliapínáca náawinacawa mesa iwéré yàacaténá nayáa, ³⁸níái nàasu wenàiwica idéeyéica màulenáca nacùacaténá náiwacaliwa, éwita yàanàaca bamuchúami catáca, amalácaalí nacái yàacawa. Iná yàanàacaalí nàwali icawèyéitawa yá hora-cani, nía casímáiyéipíná yáapicha.

³⁹Iná iwàwacutácué píalíacawa iwali yái: Abéeri capíi fiwacaliná, yáalíacaalí càiná catá idècuni yàanàa abéeri cayéedèeri, yá báisícata icùacatani, ipíchaná iwàlùaca iyéedùaca yàasu icapèe iriculé. ⁴⁰Iná càita nacái píacué, iwàwacutácué màulenáca píá èeri imanùbacata, càmicáinácué píalíawa chá-caalínápiná nàanàa núa asiali Dios néeséerica.”

Yái nàasu wenàiwica càmfíríca fíbaida cayába fiwacali iríwa

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Néese, yá Pedro isutáca yéemíawa Jesús, íimaca irí:

“Wáiwacali, ¿Wíata abéerita yái càì picàlidaca iwali cháì picàlisi iricuwa, nàwalita nacái macáita níái wenàiwicaca?”

⁴²Yá Wáiwacali íimaca:

“Yái nàasu wenàiwica machacànfíríca fiwitáise, cáalíacáirica nacái. Yácata fiwacali ichùulièripíná icùaca icapèe, iwacùèripínáca yàacàsi yàasu wenàiwica irí cayába yàasu èeri nayáaca. ⁴³Casímáipínáca yái nàasu wenàiwica, fiwacali iicácaalí imànica ìyaca yái fíbaidacalési ichùulíerica imànica.

⁴⁴Báisítacué núumaca pirí: Iiwacali imàacapínáca icùaca macáita yái yàasu wawàsi cawènfíríca. ⁴⁵Quéwa yái nàasu wenàiwica íimacaalí fínáidacáwata: ‘Yái nuíwacalica idècunièripínátàacá néenibàa.’ Yá idàbaca inúadáidaca níái yàacawéeyéiná asíanáica, inanái nacái, iyáacaténá iyáacaléwa, ìracaténá nacái iwéréta icàmaca. ⁴⁶Quéwa, yá fiwacali yàanàaca irìcu yái èeri, hora nacái, càmicatáica icùani, yá yùuwichàidapínácani manuísíwata. Yá nacái yúucacani yùuwichàacáisi yàaluná iriculé, náapicha níái áibanái càmfíyéica ìya machacànfírí Dios itàacái iwali.

⁴⁷Iná yái fíbaidéerica fiwacali iríwa yáalíacawa càinácaalí fiwacali iwàwa imànica. Càmicaalí imàni càide iyúwa íimáaná irí, yá iwàwacutápiná fiwacali icapèedacani, madécaná yàawirí. ⁴⁸Quéwa yái nàasu wenàiwica càmfíríca yáalíawa iwali yái fiwacali ichùulíerica imànica, yá icapèedapínácani achúmáanata.

Iná càicatáni, Dios imàacacaalí wenàiwica irí abéeri chàinisi, yá isutáca fícha manuí wawàsi fíbaidáanápiná iyú cayába. Iná Dios imàacacaalí walí

manuí wáalfáacípiná, yá nacái isutápináca wáicha manuí wawàsi wacùaná-píná írí cayábani.”

Càmita abédanama wenàiwica íwítáise Jesús yéewáidáaná íwálfise

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹“Ídéca nùanàidaca yái Dios yàasu quichái, yùuwichàidéeripínáca iyú níái wenàiwica íyeyéica cáli finata. ¡Iná nuwàwata, yápináca Dios idàbaca yùuwichàidaca nàta! ⁵⁰Iwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíri yùuwichàacáisi iyú, nuétápináwa nacái. Iná máiní achúmaca imànica nuwàwa, iwéréta nùanàaca iriculé. ⁵¹Iwálfise yái nùanàanáca aléi, piyúunáidasicué matufbanáipíná piyacuéca. ¡Càmita! Càmita abédanamapínacué píiwítáise píapichawáaca.

⁵²Iná siúcade, síisàata inùmámi idàbacawa. Níái cinco wenàiwica yé-náiquéeyéiwa, yá natàanípínáca náipunitawáaca chàinisíri iyú, càmicáiná abédanama náiwítáise nùwali. Iná níái máisibaca, yá nabàlùacawa náipunita níái pucháibaca. Níái pucháibaca, yá nacái nabàlùacawa náipunita níái máisibaca. ⁵³Náaniri imànipínáca yùuwidewa ìiritawa, yá nacái ìiri yùuwidepináca imànica yáaniriwa. Náatúa, yùuwidepináca imànica fiduwa. Yá nacái, uídu imànipínáca yùuwidewa úa. Uyéeru imànipínáca nacái ùuwidewa uinìruwa. Uinìru yùuwidepináca nacái imànica uyéeruwa.”

Iwàwacutá wáalfá waicáca càinácaalí yéenáíwanási íimáaná

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Jesús íimaca nacái manùbéyeyi wenàiwica írí:

“Piicacánáamicué acalèe imichàacawa cúuliwaca, síisàade èeri iwàlùacatalécawa, yácué píimaca: ‘Unía yúuwàapínacawa.’ Yá càicata báisi ichàbaca yáiwacué píimáaná. ⁵⁵Cáuli ipùacaalí nacái sur néese, yácué píimaca: ‘Uulepináca cáminá.’ Néese, yá báisíta ùuleca càide iyúwacué píimáaná. ⁵⁶¡Píacué cachìwéeyéicué! Báisíta, píalíacué piicáca èeri ìwali wawàsi. Quéwa yái namànírica pèewicué siúcái, càmfírira píalíacué íimáaná. Càmita nacái píalíacuéwa nùwali.”

Pichùnìa pitàlìma yáapicha quéecha wawàsiwa

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷“Píatacué yéewa yáalfacawa ìwali yái cayábéerica Dios iicáca, néese, yácué iwàwacutá pimànicani. Quéwa càicáanáta, càmitacué pimànini. ⁵⁸Càide iyúwa abéeri ichàawàacaalí pía, yá itéca pía yàatalé yái nachàawèerica írí wenàiwica. Iná idècunitàacá piacawa yáapicha àyapulicubàa, yá iwàwacutá pichùnìaca piasu wawàsiwa yáapicha, ipíchaca yèèpùadaca pía náiwítápu írí, néese, yá ichùulìaca úwinái fíbàaca pía, náucacaténá pía presunái icapèe iriculé.

⁵⁹Iná núuma píri: Càmicaalí pichùnìa piúwide yáapichawa wawàsi ráuna-máita, yá iwàwacutá pipáyaidaca macáita imanuífata isutáca píicha, yái nachàawèerica pía írí. Càmicaalí, yá piyapínáca càiripínáta presunái icapèe iriculé.”^p

p 12.59 Iná càica wàasu wawàsi ìyaca Dios yáapicha. Iwàwacutá wachùnìaca yáapicha wawàsi idècunitàacá wadèniaca ìyaca walí èeri.

Iwàwacutá wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná fícha

13 ¹ Abénaméeyéi wenàiwica ìyéeyéica Jesús yáapicha néenialí, nacàlì-dacaté írí cànínacaalíté nachàbacawa nái Galilea mìnanaíca. Uwinái romanonái nanúacaté nía idècunitàacá nèepùadaca nàyaca cuwèesinái sacerdotenái írí, neeméeyéipínaca Dios írí.

² Yá Jesús fímaca nalí:

“Níai Galilea mìnanaí, càiyéicaté nanúaca cayéinináwaca, picácué piyúunáida cabáyawanáca nía quiríta áibanái Galilea mìnanaí fícha. ³ Quéwa yéewacué nacái péetácawa càita iicácanáwa, càmicanáamicué piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa.” ⁴ Nía nacái dieciocho wenàiwica Siloé^q iwáiná yúuwèyeyéicatéwa fínatabàa, picácué piyúunáida cabáyawanéeyéica nía Jerusalén mìnanaí ichàbanfise.

⁵ Iná núumacué píri: Càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa, péetápinácuéwa nacái iyúwa néetánáwa.”

Jesús yéewáidaca ùwali, úai áicu higuera màyacanéechúaca

⁶ Néese Jesús yéewáidacaté nía abéeri càlisi iwali:

“Abéeri asiali ibànacaté yàasu uva yàaluná yèewiwa abéechúa áicu higuera. Néese, yá yàacaté icutáca ùyacaná, quéwa canácaté yàanèeri ùyacanáca. ⁷ Yá fimacaté uva yàaluná icuèriná írí: ‘Siùcade, idéca nùanàaca máisiba camuí, ùyacaná iwalíná abéeri yàawirífanama abéeri camuí iricu, yá canácata nùanèeri ùyacanáca. Iná piwichùacáita úa, canápinácáináta uwàlùawa néeni úai canéechúaca ùyacaná.’

⁸ Yá bàncalé icuèriná fímaca írí: ‘Nuíwacali, pimàacaca ubàlùawa néeni quiríta yá camuíquéi iwéréta idéca nuicáca utéesebàa, nùwacáidacaténá uàbàli iriculé cùnunu.’ ⁹ Iná càyacanácaalí úa, yá cayábacani. Càmicaalí, yásí yéewa pichùulia nuwichùaca úa.’”

Jesús ichùniaca abéechúa inanái dúlfichúa iwaalí sábadu iricu

¹⁰ Aiba èeri iricu, yái judíonái iyamáidéericawa iricu, yá Jesús yéewáidacaté wenàiwica judíonái yéewáidacàalu iricu. ¹¹ Uyacaté néeni abéechúa inanái cáuláiquéechúa, espíritu báawéeri yùuwichàidéechúa dieciocho camuí, dúlfichúa iwaalí. Iná uèpuníca cawaalíwaca, yá nacái, càmita yéewa umachacàniacawa. ¹² Iná Jesús iicácanáami úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Iimaca ulí: “Pía inanáca, siùcade, yá nuchùnia pía piuláica fíchawa.”

¹³ Yá Jesús fíbàaca ùwali, yáta uwaalí umachacàniacawa, yá nacái ùacaté cayábéeri Dios írí.

¹⁴ Quéwa, yá calúaca yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalináca, Jesús ichùniacáináte wenàiwica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa. Yá fímaca wenàiwicanái írí:

q 13.3 Iwàwáaná fímaca nacái, Dios yùuwichàidapínácuéca pía quichái iriculé, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa írí. **r 13.4** La torre en Siloé: Iimáaná: Nachùulièri. Yái Siloé abéeri úni yàalu càide iyúwa abéechúa tanque manufichúa. (Jn. 9.7). La torre: Yáta úni yàalu iwáináca. Iyacaté Jerusalén iwáiná iwéréta. **s 13.8** Abono: Yácata pacánái yúuquéri fíchawa, yéewéeri wéewiadaca áiba wawási yéewisá, yéewacaténá cayábaca wánica iyú cáli macái bàncalé írípiná, cayábacaténá idàwinàcawa, yéewacaténá càyacanáca bàncalé.

“Nàyaca walí seis èeri yéewéeyéi wáibaidaca iricu. Iná néenialí yéewacué pianàaca aléi, pichùniacaténácuéwa. Quéwa picácué pianàa iricu, yái èeri nayamáidéericawa irìcu.”

¹⁵ Quéwa Jesús yeebáca nasàna, yá fimaca nalí:

“¿Píacué cachíwéeyéi wenàiwicaca! Píacué macáita iwasèeyéi ipiranái, pacánái, burronái fiyanáwa nàalu néesewa, pitécáténácué nàira úni irìcu nacái yái èeri wayamáidacatáicawa. Pimànicaalícué càì, yácué pífbaidacata.

¹⁶ Uái inanáica máiníichúa cawènica cuwèesi fícha, yá nacái Abraham itaquétúanámica úa. Iná càmita báawa nuchùnìaca uláicái fícha úa irìcu yái èeri wayamáidacatáicawa. Uái cáuláiquéechúaca Camèniadacáiri imànica dieciocho camuí.”

¹⁷ Iná idécanaámi càì Jesús fimaca nalí, yá nabáiniacawa macáita níai itàlimanáica. Quéwa níai áibanái wenàiwicaca, yá casíimáica macáita nía, nàwalíise níai Jesús imàníyécáté, càmfíyéica wenàiwica idé imànica.

Jesús yéewáidaca àicu mostaza fími iwali

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Jesús fimaca nalí:

“¿Píwàwacué píalíacawa càinápínacaalí iicácanáwa Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa? Càicáaníde iyúwa: ¹⁹ Abéeri asíali ibànacaalí abéechúa mostaza fími, ibànacalé yàaluná yèewiwa. Néese, yá idàwinàacawa iwéréta manuicani. Càita màsibèenái yàanàaca imànica imùlubèwa yàanalícubàa.”

Jesús yéewáidaca levadura iwali

(Mt. 13.33)

²⁰ Jesús yèepùa fimaca nalí àniawa: “¿Píwàwacué píalíacawa càinápínacaalí iicácanáwa Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa? ²¹ Càicáaníde iyúwa abéechúa inanái yèewiàdacaalí levadura^t manuiri fbesi yèewi, yáta yáalimá imulacàacáidacani, càamaca nacái imànicani.”

Capíi inùma achúméeri

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Néese idècunitàacá Jesús yàaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yéewáida yàacawa yàcalé manuínaméeyéi irìcubàa, yàcalé púubanaméeyéi irìcubàa nacái. ²³ Abéeri wenàiwica isutá yéemlawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Càmíyépínáta manùba níai wenàiwica Dios ichúuliadéeyéi-píná yùuwichàacáisi fícha?”

²⁴ Yá Jesús fimaca irí:

“Iwàwacutácué pichàiniadacawa piwàlùacaténácuéwa iriculé yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná núumacué pirí: Madéca iwàwapíná iwàlùacawa, quéwa càmita náalimápiná nawàlùacawa.

²⁵ Iná siùcade, yái capíi inùmaca yàacuèricáwawa, quéwa áiba èeri idécanaámi capíi fiwacaliná ibàliaca inùma. Yá pimàacacuécawa bàacháwáise, yácué pimáidapínaca nulí máadáini capíi inùma néeni, pímacuéca: ‘Wáiwacali, pimàni walí cayábéeri, pimàaca wawàlùacawa.’

^t 13.21 Levadura. Yácata nèewiàdéeri yèewisá harina yéewacaténá imùlucàacawa, manuicáténáni, yéewacaténá nacái càamacani.

Yá ìimacuéca pírí: ‘Càmitacué núalíawa pìwali, càmita nacái núalía sí-sàanàcaalícué pìanàa.’

²⁶Néese, yá píimapínácuéca írí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha, wàiraté nacái píapicha. Péewáidacaté nacái wía wàyacalé ibàacháwalená íricubàa.’

²⁷Yá ìimapínácuéca pírí abéta àniawa: ‘Càmitacué núalíawa pìwali. Càmita nacái núalía sífàsàanàcaalícué pìanàa. Iná piacuéwa núícha, píacué imànfí-yéica ibáyawanáwa èeri icáalacata.’

²⁸Iná piicàcaalícué piawirinánáimi Abraham, Isaac, Jacob nacái, macáita níai profetanái cayábéeri yàalusi iriculé, aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, quéwa píacué, Dios imàaqueeyéi bàacháwáiseta. Iná ìwalíise, yá pícháanínácuéca píiwitáisewa, casànapínácué piyéi pilúawa, cáiwicáinacué nacái piwali. ²⁹Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàanàapíná macái cáli néeseta, càmífiyéica judíonái. Yá nàanàapínáca náawinacawa cháí nayáacatáipínáca nayáacaléwa cháí idécaalí Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa macáita.

³⁰Iná níai mawènfíyéica wenàiwica ipíchalé siùcade, néenialípiná, yá cawè-nica Dios iicáca nía. Quéwa níai cawènfíyéica iicáca yáawawa wenàiwica ipíchalé, néenialípiná, mawèni Dios iicáca nía.”

Jesús fíchaaca Jerusalén mìnánái ìwali

(Mt. 23.37-39)

³¹Néese néenialí èerita, yá nàanàacaté Jesús yàatalé abénaméeyéi fariseo-nái, yá náimaca írí:

“¡Yá iwàwacutá piacawa síisài, áibaléta, rey Herodes Antipas” iwàwacáiná inúaca pía.”

³²Yá Jesús íimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepúacawa picàlidacaténácué írí nutàacái, yái asiali camè-niàdacáirica, quéwa canápinéerita nupíchalé, càicué píimaca írí: ‘Quéwa núa, imusúadéeri espíritu báawéeyéi mamáalàacata wenàiwicanái fícha, nuchù-nàca nacái cúláiquéeyéi.

Siùcái, táwicha nacái, quéwa mawiénica numáalàidaca macáita yái nù-nèerica numànica.’ ³³Iná, éwita càica wawàsi ichàbacawa, iwàwacutá nuí-baidaca mamáalàacata idècunitàacá nùanàapínáca Jerusalén iyacàlená néré. Càicué núumaca pírí, càmícaíná cayába abéeri profeta yéetácawa méetàuculé Jerusalén iyacàlená fícha, yácáináta israelnái inúacatalété níai profetanáimica. Iná nérépináta nacái iwàwacutá nuétácawa.”

³⁴Néese, yá Jesús íimaca àniawa:

“¡Jerusalén mìnánái, Jerusalén mìnánái, inuéyéicaté íba iyú níai profeta-nái Dios ibanuéyéicaté pìtalécué nacàlidacaténácué pírí tàacáisi! ¡Madécaná yàawírí nùwàwacué nuchùuliadaca pía yùuwichàacáisi fícha càide iyúwa cawámai ìwacáidáaná yéenibewa ubáiná yáapiréwa. Quéwa càmitacué piwàwa nùcùaca pía!

³⁵Iná siùcade, yácué Dios imàacapínácuéca pía pírínámitawa, Dios icapèe nacái, yá nacái piyacàlecuéca. Iná iwàwacutácué píalíacawa ìwali báisíta yái: Càmitacué piicápiná núa quirínama iwérépinátacué càica píimacade: ¡Wàacué írí cayábéeri, yái yèericawa wàatalé Wacuéríná Dios ípídená ìwali!”

Jesús ichùniaca asiali cáuláiquéeri

14 ¹Abéeri èeri, yái judíonái iyamáidacatáicawa, yáté Jesús yàacaté iyáaca abéeri fariseonái íiwitápu icapèe néré. Quéwa níái fariseonáica naicácaté Jesús ìwali càinápínacaalí wawàsica yái imàni méetàuculé náiwitáise fícha. ²Yá néréca Jesús iicá abéeri asiali iriacawa yáalimábàa, icàwa yéenéeriwa, yàana nacái.

³Néese, yá Jesús isutácaté yéemiawa níái yéewáidéeyéica níái Chùuliacanásica, fariseonái nacái.

Yá íimacaté nalí:

“¿Yéewasica wachùniaca abéeri wenàiwica cáuláiquéeri iricu yái èeri wayamáidéericawa iricu?”

⁴Quéwa masànta nía. Yá Jesús fíbàaca asiali ìwali, yáté ichùniacani. Néese, yá ichùliacaté yàacawa.

⁵Yá nacái íimacaté nalí:

“Càinacué pimàni, abéeri pìiricaalícué yúuwàawa abéeri utàwi iriculé, pìpìra burro ìiri nacái. ¿Càmitacué peedá néeseeni ráunamáita éwita iricuca yáni èeri wayamáidacatáicawa?”

⁶Néese, yáté càita càmita náalimá neebáca isàna àniawa. Yá nacái càmita nawàwa nacàlidaca Jesús irí, yácata yái itàanfírira báisíta.

Jesús yéewáidaca nàwali níái namáidéeyéica iyáa icàsèeyéiwa néré

⁷Néese Jesús iicáca níái namáidéeyéica iyáa, yá nacái iicáca nacutáidaca níái yàalubáisi yáawinéeyéicawa napíchale macáita, caináwanéeyéi irípinéeyéica namàacaca.

Iná icàlidaca nalí ìwali abéeri càlisi iyú, íimaca nalí:

⁸“Iná áibanáicaalí imáida piyáa nacàsàatalécawa, picá píawinawa náinata níái yàalubáisi namàaquéeyéica caináwanéeyéi irípiná napíchale. Isicúacáicha idéca imáidaca áiba wenàiwica caináwanéeri píicha quiríta, ⁹Iná yàacanáami, yá íimapínaca pírí yái imáidéerica pía: ‘Pimichàawa, pimàaca pialubáíwa irí yái áiba asialica.’ Néese, yá iwàwacutá píaca píawinacawa báiwaca náinatawáise áiba yàalubáisi finata.

¹⁰Iná yéewa namáidacaalí pía, yá iwàwacutá píawinacawa finata yái yàalubáisi yáawinéericawa náinatawáise. Yàanàacaalíténá píatalé yái imáidéerica pía, yá yéewa íimaca pírí: ‘Nuicácalé, pimichàawa síisài. Píawinacawa napíchale.’ Yásí capíi íiwacali yàapínaca pímiétacanà náacúalicu macáita níái imáidéeyéi iyáa néré.

¹¹Iná macáita níái cawèníyéica iicáca yáawawa áibanái fícha, Dios imàacapínaca nàyaca mawènicatái áibanái iicáca nía. Quéwa Dios imàacapíná cawènica áibanái iicáca níái càmfíyéica cawèni iicácawa yáawawa áibanái fícha.”

¹²Néese, yá Jesús íimaca nacái irí yái imáidéerica nayáa:

“Iná pimànicanáami yàacàsi cayábéeri, picá pimáida piicácalé-náíwa, éwita péenánáipíná, éwita nacái péená wenàiwica, éwita nacái níái càasuíyéica ìyéeyéica pírí mawiénita, namáidacáicha pía náipunináwa, yá idéca namànica pírí yái cayábéeri pimànírira

nalí. ¹³Iná pimànicaalí yàacàsi abéta àniawa, yá iwàwacutá pimáidaca níái catúulécanéeyéica, nía càmfíyéica yéewa iwènúadáidaca yáawawa, màanéeyéimi, macàwéeyéimi nacái, nía nacái càmfíyéica yéewa iicáidaca. ¹⁴Néese, yá canácata iyú náalí nèepùadaca pirí yái pimàníiná nací cayábéeri. Quéwa casímaípiná pía yàasu èeri Dios yàapínaca piwèni, néenialí èeri icáucàidacaalí níái imànfíyéica irí cayábéeri.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái namànicatáica yàacàsi manuúri

(Mt. 22.1-10)

¹⁵Néese abéeri néená níái yáawinéeyéicawa Jesús yáapicha mesa iwéré, yéemía yái tàacáisica, yá íimaca:

“¡Iná casímaíripiná asialica yái iyéeripínaca iyáacaléwa aléde Dios icuacatáica yàasunái wenàiwicawa!”

¹⁶Néese, yá Jesús íimaca irí:

“Abéeri asiali imànicaté manuúri yàacàsica. Yá imáidacaté madécaná wenàiwica. ¹⁷Iná idécaalí màulenáca yái yàacàsica, yá ichùuliaca namáidaca níái idéeyéica namáidaca quéecha, náimacaténá nalí: ‘Aquialécué, idécáiná màulenáca macáita yái yàacàsica.’

¹⁸Quéwa macáita nadèniaca wawàsi namànfiripiná. Yá íimaca yái abéerica: ‘Siùcatàacá, idé nuwèniaca abéeri bànacalé yàaluná. Iná iwàwacutá nù nuicácani. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré.’

¹⁹Yá áiba íimaca: ‘Siùcata, idé nuwèniaca diez namanùbaca pacá asianái, nadacuèyéi iwéréwáacawa pucháibanama. Iná iwàwacutá nù núalimáida nuicáwa nía. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré.’

²⁰Yá nacái áibaca, yá íimaca: ‘Siùcasíwatàacá, idé nuedáca nùacawéetúawa. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré!’

²¹Néese, yá nàasu wenàiwica yèepùacawa íiwacali néréwa icàlidacaténá irí yái natàacáica, níái wenàiwicaca. Néese, yá calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Iwàwacutá piacawa yàcalénái ibàacháwalená iricubàa. Yá pitéca néese níái catúulécanéeyéica, macàwéeyéi, màanéeyéi nacái, nía nacái càmfíyéica asái iicáidaca.’ Yá yàacawa.

²²Néese yàanàacaalí, yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, idéca numànica càide iyúwa pichùullianá numànica, quéwa mamáalàacata yàalusi ìyaca.’

²³Yá íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Iwàwacutá nacái piacawa àyapu iricubàa másawaliré yàcalénái fícha, pichùulliacué nawàlùacawa néese chàinisíiri iyú napuníacaténá nupapèe.’

²⁴Iná núumacué pirí, canápináta yáaliméeri iwàlùacawa néenáca níái numáidéeyéicaté quéecha, éwita abéeripiná.”

Iwàwacutá wàuwichàacawa Jesús yéewáidacalécaalí wía

(Mt. 10.37-38)

²⁵Madécaná wenàiwica lipinacaté yàacawa Jesús yáapicha. Néese, yaté iwènúacawa napùalé, yá íimaca nalí:

²⁶“Yái iwàwéerica nuéwáidacaléca, iwàwacutá cáininá iicáca núa náicha quiríta níái: Yáaniri, yátúta, yàacawéetúta, yéenibe, yéenánái, icáuca nacái. Càmicaalí imàni càì, yá càmita yéewa nuéwáidacalécani.

²⁷Yái iwàwéerica núewáidacaléca, iwàwacutá idé màulenácani yùuwi-chàanápínáwa, yéetáanápínáwa nacái nùwalíná. Càmicaalí yáalimá imànica càì, càmita yéewa nuéwáidacalécani.

²⁸Abéeri péenacaalícué iwàwa imànica abéeri capli manuíri, ¿Càiná iwàwacutá imànica? Quéecha, iwàwacutá iicáca càinácaalí ipalátani imanuíca, yáalimápinácaalí iwèniaca iyú macáita yái wawàsi iwàwacutéericawa, imànínápínáca yái capliica. ²⁹Ipíchaná ibàlùadaca yáawami capli icàwata, néese, yá càmita yáalimá imáalàidacani, canácáiná iyú yáalimá iwèniaca quirínama ipùalé. Néese, yá naicáanica iquíniná macáita níái iiquéeyéica imànicani, càmicáiná yáalimá imànicani.

³⁰Yá náimapínáca ìwali: ‘Piicácué yái asíalica. Idàbacaté imànica abéeri capli manuíri, quéwa càmita yáalimá imáalàidacani.’

³¹Wáimacáita: Abéeri rey ipíchaca ipéliaca áiba rey fipunita: Quéechacáwa, iwàwacutá iicáca namanùbaca níái áiba yàasu úwináica, yéewacaalí ipéliaca náipunita diez mil úwinái iyú, náipunita níái veinte mil úwinái yèeyéicawa náipunita yéewacaténá imawèniadaca nía. ³²Quéwa càmicaalípiná yáalimá imawèniadacani, idècunitàacá déecuísaca yùuwidenái, yá ibànùaca yàatalé yàasu wenàiwicawa, natàanícáténá náapichawáacawa, namàacacaténá yái ùuwicáica, nàyacaténá náapichawáacawa matufbanáita.

³³Iná càita nacái yái wenàiwica càmfírica idé màulenáca imàacacaténá macáita yái idènièrica yàasucawa, yá nacái càmita yéewa nuéwáidacalécucani.”

Icàlidacatái iwìdùma ìwali

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴“Yái iwìdùmaca cayábéeri imànica yàacàsi idècunitàacá puiwacani. Quéwa idècanáami casàbacani, yá báawacani. ³⁵Yá canápináca quirínama walíni, éwita bànacalé irípiná, yá iwàwacutáca wáucacani.

Iná macáita níái yáaliméeyéica yéemiaca, iwàwacutá nánáidacawa cayába náalíacaténá néemiaca iyúwa nucàlidáaná yái tàacásica.”

Jesús yéewáidaca oveja iméerèechúawa ìwali

(Mt. 18.10-14)

15 ¹Néese abéeri èeri, yá nàwacáca Jesús itéesebàa níái yeedéeyéicaté palata Roma irípiná, nía nacái báawéeyéica iináwaná nabáyawaná ìwalíisewa, néemiacaaténá itàacái. ²Iná ìwalíise, yá fariseonái itàanica Jesús ìwali, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náimaca:

“Yá asíaliquéi, cayábéeri iicáca níái cabáyawanéeyéica, yá nacái iyáaca iyáacaléwa náapicha. Iná càmita quirínama cayábaca Dios iicácani.”

³Néese, yá Jesús icàlidaca nalí abéeri càlisi yéewáidéeripíná nía iyú, fimaca nalí:

⁴“Abéeri péenacaalícué idènia cien ovejanái, quéwa abéechúa néenacaalí iméeràacawa ícha. Yáta imàacaca manacúali iricu níái noventa y nueve, yàacaténá icutáca úái yúuquéechúacawa ícha iwéréta yàanàaca úa.

⁵Iná idècanáami yàanàaca úa, yá casímaícani. Yáta imichàidaca úa iwáacutalículéwa, ⁶yá yàanàidaca úa icapèe néréwa.

Néese, yá iwacáidaca níai yàacawéeyínacawa, nía nacái iyaquewéeyéica, yá fimaca nalí: ‘Casíimáicué pía núapicha, idécáiná nùanàaca úái nupíra oveja iméerèechúacatéwa núicha.’

⁷Iná núumacué pírí: Iná càipináta nacái, casíimáica níai iyéeyéica chènuniré ìwalíise yái wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa, náicha níai noventa y nueve idéeyéica cayábéeyéica íiwitáise, càmfíyéica iwàwacutá iwènúadaca íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa.”

Jesús yéewáidaca palata ituíná ìwali

⁸“Càita nacái, abéechúa inanái idèñacaalí diez palata ituíná, quéwa abéechúa yúucacanáamiwa úicha, yá upucúada abéeri camalási, yá nacái utunúaca capíi iricúise àta ùanàacataléta úa. ⁹Iná ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca níai ùacawéeyínacawa, nía nacái uyaquewéeyéi inanáica, yá úumaca nalí: ‘Casíimáicué pía núapicha, idécáiná nùanàaca úái palata ituíná yúuquèechúacawa núicha.’

¹⁰Iná núumacué pírí, càita nacái Dios iyanídacawa yàasu ángelnái yáapichawa, abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa.”

Yái ùuculíiri yáaniri imàaquéerica iwàwawa ibáyawaná fícha

¹¹Jesús icàlidaca nacái nalí áiba càlisi àniawa, fimaca nalí:

“Abéeri asíali idèñacaté pucháibawa yéenibewa. ¹²Yái iméeréerica, yá fimacaté yáaniri íríwa: ‘Pápa, pía nulí iwèni yééná yái wàasuca macáita yái iwàwacutéeripiná piaca nulí.’ Néese, yá iwacúacaté nàwalini náalimáwanama.

¹³Néese malééná èeri idénáamita, yá iwéndaca macáita yái yáaniri yèerícaté írí. Yá yàacatéwa déeculé áiba cálré. Idècunitàacá iyaca néré, yá imànica máiwitáiséeri iyú macáita càide iyúwa iwàwáaná, càita imáalàidaca ipalátaniwa macáita.

¹⁴Néese idécanáamité imáalàidaca macáita yàasu palatawa, yáté máapicái yàanàaca néenibàa, yá idàbacaté máapicani.

¹⁵Néese, yá yàacaté icutáca íibaidacalési abéeri asíali fícha iyéerica yàcalé irícu. Yá yàacaté írí íibaidacalési, ichùulíacaté ùuculíiri yàaca marrano iyáa.”

¹⁶Néese, yáté máiníca máapicani, yá iwàwacaté iyáaca máadáiini anái iyacaná, nèeyéica marranonái iyáa. Quéwa canácata yèeri iyáa.

¹⁷Néese, yáté àtata ùuculíiri fínáidacawa ìwali yái wawási imànírica iyaca, yá fimaca: ‘Manùba wenàiwica níai íibaida núaniri icapèe néeni idènièyèi ichàbanama nayáapináwa. Quéwa núa ìirica, ¡máapíiri èeri imanùbaca cháil!

¹⁸Ná siúcade, yá nùacawa síisài. Iwàwacutá nuèpùacawa núaniri néréwa, yá núamapináca írí: Pápa, idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí. Idéca nacái numànica pírí báawéeri. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca piwàwa nubáyawaná fícha.

¹⁹Iná siúcade, càmita yéewa piicá núa quirínama càide iyúwa pìiri. Iwàwacutá piicáca núa càide iyúwa piasu wenàiwica yééná.”

²⁰Néese, yá yàacatéwa yèepùacaténáwa yáaniri icapèe néréwa.

v 15.15 Yái ùuculíirica abéeri judíosàiri. Níai judíonáica càmfíyèita ipira marrano, càmita nacái nayáa nía, casaquèeyéi cuwèesicáiná nía nalí. Iná yái fíbaicalési abéeri càasufrí yèerica írí, mafírité báawaca íibaidacalésica judíonái írí.

Iná déecuífecaalítàacá yàacawa, yá yáaniri yáalíaca iicácani. Yáté catúu-lécanáca iicácani. Yá ipíacawa ípunita itàidacaténáni. Yá íbàaca yàanali-cuída ìiriwa, yá nacái isùsùacani.

²¹ Yá ìiri íimaca yáaniri íríwa: ‘Pápa, idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí. Idéca nacái numànica pírí báawéeri. Yá nacái càmita yéewa piicá núa quirínama càide iyúwa píiri.’

²² Quéwa yáaniri íimaca yàasu wenàiwica íríwa: ‘Caquialécué, pimusúada-cué néese ráunamáita yái bàlesi cayábéerica, píyàacué ìwalini. Peedácué írí abéechúa anillo, píyàacué úa icáapi ìwali, píyàacué nacái izapatuni.’

²³ Píacué peedáca yái pacá idéerica walíbàidaca. Pinúacuéní wamànicaténá cayábéeri yàacàsi wayáapináwa. Yá wàwacáidacawa wachabàidacaténá yái casíimáináca wawàwa. ²⁴ Yáacáiná nùrica idéerité yúucacawa nuícha, nuyúu-náidéerité nacái yéetácawa. Quéwa siúcade, idéca yàanàaca àniawa.’ Yáté nadàbaca nayanídacáwa casíimáica nía macáita.

²⁵ Quéwa néenialí, yái ìiri béerica yèepùnfíri íibaidaca manacúalibàa. Iná yàanàacaalí néese, mawiénicaalí yàacawa capíi írí, yá yéemíaca wenàiwica isàna itucáca, nalabàa nacái casàna.

²⁶ Néese, yá imáidaca abéeri nàasu wenàiwica. Yá isutáca yéemíawani, càinàcaalí wawàsica yái càì namànica capíi íricu. ²⁷ Yá nàasu wenàiwica íimaca írí: ‘Péenasàirica yái càì yàanàaca. Iná píaniri ichùulia nanúaca abéeri pacá ìiri walíibèeri. Casíimáicani, idécáiná piméeréeri yàanàaca. Cayábacata yàanàaca, canácata cáminá ichàlipùtanáwa.’

²⁸ Quéwa, yá calúaca yái ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capíi íriculé. Quéwa yái yáanirica, yá imusúacawa yàatalé isutáca nacái íicha wawàsi manuísíwata yéewacaténá iwàlùacawa capíi íriculé. ²⁹ Quéwa yeebáca yáaniri isànawa, yá íimaca írí:

‘Madécaná camuí idé nufbaida pírí càide iyúwa plasú wenàiwica. Caná-catáita càmita nuebáida pírí. Numàni càitáde iyúwa pichùulianá núa. Quéwa canácatáita pia nulí abéeri cabra, achúméeriina, nuyéeripiná nùcawéeyéiná yáapichawata. ³⁰ Quéwa, yá yàanàaquéi pìirica imáalàidéerica pipalátanimi náapicha níái inanái iwéndéeyéica iináwa, yáta pichùuliaca nanúaca írí abéeri pacá walíibèeri piyanídacaténáwa náapichawa macáita.’

³¹ Yá yáaniri íimaca írí: ‘Nùiri, pia núapichéerita iyaca èeri imanùbacata. Yá macáita yái nùasuca wawàsica, plasunáita nacái nía macáita.

³² Quéwa siúcái, iwàwacutá wàwacácawa abécataíta, wasíimáidacaténáwa macáita. Yáacáiná péenasàirica, càiri nulíde iyúwa idéeri yéetácawa, íná siúcái, iyaca càide iyúwa yèepuèri icáucàacawa àniawa. Iyaca nacái càide iyúwa yúuquéerimiwa, quéwa idé wàanàacani.’”

Asíali càmfíri yáalimá icùaca íiwacali yàasuwa

16 ¹ Néese, yá Jesús icàlidacaté abéeri tàacáisi yéewáidacalénái íríwa: “Iyacaté abéeri asíali càasuíri. Yá nacái idèniacaté yàasu wenàiwicawa, abéeri asíali icuèri yàasu wawàsi, macáita ipalátani nacái. Quéwa

w 15.22 Yéewa yáaniri ichùuliaca náyàaca ìwali cayábéeri bàlesica, izapatuni nacái, yéewacaténá idéca yáaniri iicáca àniawani càide iyúwa ìirisíwa. Ewita waméeracawa Dios íicha, quéwa mamáalàacata cáininá Dios iicáca wía. Càmita iwàwawa wáucacawa íicha.

nacháawàcaté iináwaná, báawáanáca icùaca íiwacali yàasu wawàsiwa, ipalátani nacái.

²Néese, yá ichùuliaca namáidaca iríni. Yá íimaca irí: 'Idéca nuémíaca piináwaná, piúcaca yái nùasu palátaca. Iná iwàwacutá pitànàaca cuyàluta ìwali, macáita yái pimàníináca yái nupalátanica. Iná siùcade, yá càmita picúa quirínama nùasu wawàsi, nupalátani nacái.'

³Néese, yá íimacaté fináidacawa yái icuèricaté íiwacali yàasuwa: 'Càinápinásica wawàsi numàni siùcade. Nuíwacali yúucaca núa. Iná càmita nucàpiná yàasu quirínama. Quéwa núa, càmírita yáalimá iicáca utàwi yéewáanápíná napáyaidaca núa. Yá nacái báica nusutáca palata áibanái íicha. ⁴Quéwa idé núalíacawa càinápinácaalí numàni. Ipíchaca nuíwacali yúucaca núa, iwàwacutá numànica áiba wawàsi yéewacaténá áibanái yeedáca núa yàataléwa, nuíwacali yúucacaalí núa.'

⁵Néese, yá imáidaca abéerinamata níai imawèniyèyíca íiwacali. Yá íimaca irí yái idàbéerica yàanàaca yàatalé: '¿Càiná imanuíca pimawèni nuiwacali?'

⁶Yá íimaca irí: 'Numawèniaca íicha cien olivo iséená yàalu.'^x

Yá íimaca irí: 'Uwé, iwàwacutá pitànàaca mesúnamáita áiba cuyàluta ìwali cincuentatá olivo iséená yàalu. Iná yácata imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa siùcade.'

⁷Néese, yá íimaca áiba irí: 'Néeni pía. ¿Càiná imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa?'

Yá íimaca irí: 'Cien isaacuniná trigo ituíná.' Yá íimaca irí. 'Siùcade, pitànàa mesúnamáita áiba cuyàluta ìwali, ochenta sàacuta trigo ituíná. Iná yácata imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa siùcade.'

⁸Yá cayábacáita íiwacali yéemíaca yàasu wenàiwica iináwanáwa yái báawéerica ííwítáise, yáalíacáiná imànica wawàsi cáalíacáiri iyú.

Iná níai èeri mñanáica yáaliyéi imànica wawàsi cáalíacáiri iyú náapichawáaca, nachàbaníisenama níai amaléeyéica ííwítáise Dios itàacái iyú."

⁹Jesús íimaca nalí:

"Pimànicué cayábèeri áibanái irí iyú yái èeri yàasu palátaca, náalíacaté-náwa Dios ìwali. Yái palátaca, éwita imáalàacawa, càmita iyúudàapíná wàacawa chènuniré. Quéwa nérépiná náipunitáida wía cayába weedácatalépináca wàasu cawèniyíyíwa nalículé níai caplinái iyéeyéica càiripináta."

¹⁰Yái imàníirica càide iyúwa íiwacali ichùullíiná, imànica achúmèeri íibaidacalési, imànipináta nacái yái áiba íibaidacalésica éwita manuírícani. Quéwa yái càmírica imàni yái íibaidacalési achúmèerica íiwacali ichùullerica imànica, càipináta càmita imànica yái íibaidacalési manuíríca.

¹¹Iná càmicacalícué píibaida cáalíacáiri iyú yái píasu palátacawa, yá nacái yàasusi pidènièricuéca cháí èeri irícu, yá càmita Dios yàapínacué píri yái cayábèeri wawàsica chènuniré.

x 16.6 Cien (100) barriles idèni 800 galones aceite olivo iséená. y 16.7 Càmínáta 1.000 bulto sàacunáica nía trigo yàasu harina. z 16.9 Iwàwáaná íimaca: Yái palata weedéerica èeri imanúbaca, yéewa wamànica iyú cayábèeri áibanái irí, nàacaténá nacàlidaca Dios itàacái áibanái irí. Yá nacái wàaca nalí wawàsi namáapùerica, yéewacaténá neebáidaca Dios itàacái. Áiba èeri, yá waicápináca néré nía. Yá nacái náipunitáidapínáca wía néré. Quéwa yái wapalátanica imáalèeripínáwa cháí èeri irícu.

¹²Iná càmiccaalí pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyú yái wawàsi imàaqueéricuéca pírí chái èeri iricu, yá càmita Dios yàapinácué pírí yái cawèníri wawàsica iyéerica chènuniré, yái picáuca càmfiripináca imáalàawa.

¹³Canácata asìaliquéi yáaliméeri fíbaidaca abéericuíseta pucháiba fiwacanáni iríwa. Báawapinácáiná iicáca abéeri, yá cáininápináca iicáca yái áibaca. Iná càita, càmita yéewa cáininá piicáca Dios abédanamata yáapicha yái palata èeri iricúfrica.”

Yái wenàiwica iyúunáidéerica cawènica nalí, báawaca Dios iicácani

¹⁴Iná abénaméeyéi fariseo iyacaté néeni, yá néemíacaté macáita yái Jesús yéewáidáanáca. Yá naicáanicáita iquíniná, máinícáinaté cáinináca naicáca palata. ¹⁵Iná yéewa Jesús íimacaté nalí:

“Píacué caséeyéi yáasáidaca yáawawa wenàiwica iicá càide iyúwa cayábée-yéi ííwítáise. Quéwa Dios yáaliaca iicáca piwàwa báawéeri. Iná yái wawàsi wenàiwicanái iyúunáidéerica cawènica nalí, báawaca Dios iicácani.

¹⁶Dios iwàwacaté wenàiwica yeebáidaca ley itàacái irí, yá nacái profetanái yéewáidáanacaté,^a aléta inùmámi Juan Bautista néré. Néeseta inùmámi, yá idàbacaté nacàlidaca ìwali, yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Yá nacái iwàwacutáanáca nachàiniadacawa macáita nawàlùacaténáwa iriculé.

¹⁷Yái èerica, cáli nacái yéewéeyéi imáalàacawa mesúnamáita, quéwa yái ley, càmfirita yéewa itàacái imáalàacawa, éwita letra achúméericani, iwéréta idé ichàbacawa macáita càide iyúwa náimáaná.”

¹⁸Íimaca nacái nalí:

“Cawinácaalí imàaca yàacawéetúawa, yá yeedáca áiba inanái, imànica ibáyawanáwa ulí. Iná yái asìali yeedéerica úái ùacawéeri imàaqueechúamica, imànica nacái ibáyawanáwa ulí.”^b

Asìali càasuíri, Lázaro nacái

¹⁹“Iyacaté abéeri asìali càasuíri, ìwalíirité yáawami bàlesi cayábéerita, quíiréeri cúulituníwaca. Eeri imanùbacaté ichùuliaca namànica yàacàsi cayábanaméeri iyáapiná.

²⁰Iyacaté nacái abéeri asìali catúulécaneéri íipidenéeri Lázaro, cacháunéeri ìwalíise macáita. Eeri imanùbaca nalladacani càasuíri icapèe ibàacháwaléná inuma néeni, isutácaténá fícha iyáacalé imuluí, palata nacái, áibanái wenàiwica fícha nacái. ²¹Yá iwàwacaté iyáaca cadénama yái yàacàsi icaléericawa càasuíri imesani íinatáise. Quéwa mayamáacata máapica imàacacawa. Yá nacái áulinái yàanàacaté ibèrùaca icháuná.

²²Néese, yáté catúulécaneéri yéetácawa. Yá ángelnái itécaténi yàalusi cayábéeri iriculé iyacaténá néré Abraham yáapicha. Néese, yá nacái yéetácatéwa yái asìali càasuírimica, yáté wenàiwicanái ibàllacani.

²³Yá asìali càasuírimica yàacatéwa quichái iriculé. Yá idàbacaté yùuwichàacawa néré manuísíwata. Iná imichàidacaalíté ííwítawa, yá iicácaté

a 16.16 La Ley y los Profetas: Íimáaná. La Ley, yáta Antiguo Testamento yéená. Níái cuyálutanái Moisés itànèeyéicaté, cinco namanùbaca: Génesis, Exodo, Levítico, Número, Deuteronomio nacái. Los Profetas: Níái cuyálutanái, profetanái itànèeyéicaté. **b 16.18** Pilée nacái Mt 19.1-2 y 9; Mr 10.1-12.

déeculé Abraham iyacatái, Lázaro nacái. ²⁴Néese, yá asiali càasuírmi imáidacaté cachàini, ímacaté: ‘¡Nùawiri Abraham, pimàni nulí cayábéeri, piicá nupùalé! Pichùulia Lázaro yáapúadaca icáapi ipùatawa úni yáaculé yàacaténá isalínidaca nunène, máinícáiná nùuwichàacawa cháí quichái irícu.’

²⁵Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Pía nutaquérinámica. Piwàwali yái cáu-caalíté pía, pidèniacaté madécaná piasuwa cayábéeri wawàsica. Quéwa néenialí, yái Lázaro, canacaté irí cayábéeri wawàsi, yáawami yùuwichàacáisita. Quéwa siùcade, yá casíimáica iyaca cháí. Quéwa pía, yá iwàwacutá piùuwichàacawa. ²⁶Yá nacái càmita yéewa nuicáca pipùalé, Dios idécáiná imàacaca abéeri utàwi depuúwéeri bamuchúami walí. Iná canácata yáaliméeri yàacawa síisài pìatalécué, càitacué nacái pía síi-sàara.’

²⁷Néese, yá ímacaté: ‘Nusutá píicha wawàsi nùawiri Abraham. Pichùulia Lázaro yàacawa aléde nuénánái yàatalé, núaniri icapèe néré, ²⁸nudèniacáiná cinco nuénánáiwa, icàlidacaténá nalí nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi iriculé.’

²⁹Yá Abraham ímaca irí: ‘Quéwa nadèniaca néré yái tàacáisi Moisés itànèericaté, yá nacái profetanái itànèericaté. Iná cawinácaalí ilée nalíni, yéewáidaca nacái nía iyú, yá nalícata iwàwacutá néemiaca.’

³⁰Yá càasuírmi ímaca àniawa: ‘Càmita nùawiri Abraham, càmita namànipiná nachùullaca. Quéwa áiba idéerimi yéetácawa, yàacaalí icáucawa, yá yàaca icàlidaca nalí, yásí nawènúadapínaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.’

³¹Yá Abraham ímacaté irí: ‘Quéwa càmicaalí nawàwa neebáidaca ichùullaca yái Moisés itànèericaté, yá nacái áibanái profetanái itànèericaté, càita nacái càmita namànipiná abéeri yéetáními ichùullaca, éwita yèepùaca icáu-càacawa yéetácáisi fícha.’ ”

Waicácué wáichawa wamànicáicha wabáyawanáwa

(Mt. 18.6-7,21-22; Mr. 9.42)

17 ¹Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Canácata yéewáaná wàyaca fícha yái wawàsi wenàiwica imànfirica ibáyawanáwa íwalíise. ¡Quéwa Dios yùuwichàidapínaca yái namànfirica nabáyawanáwa icùaléta! ²Cayába cáminá nadacuaca icanápi íwali abéeri íba manuúri, namuluérica iyú. Yá náucacani lámá yáaculé ipíchaca namànica nabáyawanáwa icùaléta níái yèeyéicawa núapícha, màulenéeyéica namànica irí báawéeri.^c

³Iná iwàwacutácué piicáca píchawa cayába, áibanái imànicáicha ibáyawanáwa picùaléta.

Abéeri imànicaalí pirí báawéeri, yá iwàwacutá pìalàacani. Quéwa iwè-núadacaalí íiwitáisewa fícha yái báawéeri imànfirica, yá iwàwacutá pimàacaca piwàwa ibáyawaná fícha. ⁴Iná siete yàawiríacaalí imànica pirí báawéeri abéeri èeri irícu, néese siete yàawiríacaalí èeri irícu yàanàa pìatalé,

c 17.2 Pequeñitos, iwàwáaná ímaca: a) Sùmanái. b) Níái càmfíyéica yáalíawa báawéeri íwali, càmicaalí machawàaquéeyéi nacái. c) Wàlisànéeyéi yeebáidaca Jesús íwali.

yá ñimaca pirí: ‘Siùcade, pimàaca piwàwa nubáyawaná ñícha’, yá iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ibáyawaná ñícha.”

Iwàwacutá manuíca wawàwa Dios iwéré

⁵Néese, yáté Jesús yéewáidacaléná ñimaca irí:

“Piicá wapùalé, pimàaca manuíca wawàwa Dios iwéré.”

⁶Yá Jesús ñimaca nalí:

“Manuícaalícué piwàwa Dios iwéréta, éwita mostaza^d ñimi nacáica umanuícata, yá yéewacué píimaca àicu sicómoro irí: ‘Pimusúa píawa síisài siùcade lamá néré pidàwinàawa. Yácué yeebáidaca pírita.’ ”

Càinàcaalí iwàwacutá nàasu wenàiwica imànica

⁷Jesús ñimaca nalí:

“Abéeri péenàcaalícué idènia yàasu wenàiwicawa fibaidéeri yèepuní-cawa irí, icuèri nacái ipiranái oveja, íná yàanàacaalí néese, ¿yásica íiwa-cali ñimaca irí: ‘Piwàlùawa, píawinacaténá piyáaca?’ ⁸Càmita càì ñimaca irí. Càicáita ñimaca iríde: ‘Píwatàa pibàle casaquéeriwa, píwali áibata. Pimànica nulí yàacàsi. Íná idécaalí pimànicaní, yá piaca nuyáa, nuíra nacái. Néese, yá àtata piyáaca iyáacaléwa.’ ⁹Íná éwita yàasu wenàiwica imànica irí càide iyúwa ichùulianáni, càicáaníta, càmita íiwacali yàa irí cayábéeri. ¹⁰Íná càitacué pía nacái, idécanáamicué pimànica macáita yái Dios ichùulièricuéca pimànica, yácué iwàwacutá píimaca: ‘Wía nàasunái wenàiwica, canápinéeyéita. Quéwa idéca wamànica yái iwàwacutéerica wamànica.’ ”

Jesús ichùniaca diez cacháunéeyéi ñimami

¹¹Íná idècunitàacá Jesús yàaca yàacawa Jerusalén ñyacàlená nérépiná, yá ichàbacatéwa Galilea yàasu cáli inùmámibàa, Samaria yàasu cáli yáapicha. ¹²Quéwa mawiénicaalí iwàlùacawa abéeri yàcalé achúméeri iriculé, yá nàa-catéwa íipunita diez asianái cacháunéeyéi ñimami, yá nayamáacaté nabàlùacawa déecuíseta ñícha.^e

¹³Yá namáidaca cachàini Jesús irí: “¡Pía Jesús, yéewáidéerica, piicá wapùalé manuísíwata!”

¹⁴Quéwa Jesús íicàcaalí nía, yá ñimaca nalí:

“¡Iwàwacutácué piaca píasáidaca píimamiwa sacerdotenái irí, nálíacaténá idéca cayábacuéca pía.”

Yá idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa, yáté canáca náimami icháuná.

¹⁵Néese yái abéeri néenáca, idécáiná cayábaca ñimami, yá yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yá yàaca cayábéeri Dios irí cachàinfiri iyú. ¹⁶Quéwa yái aslali Samaria ñyacàlená néeseerica, yá yáawiadacaté yáawawa cáli iwéré, Jesús yàabàli néré yàacaténá irí cayábéeri.

¹⁷Yá Jesús ñimaca:

^d 17.6 Mostaza: Abéeri àicu achúméeri yái càì íipidená, íná níái ñyacaná ñimica píubanaméeyéi nacái. ^e 17.12 Níái judíonái càmita yéewa nabàlùacawa mawiénita cáuláiquéeri irí ípíchaná casacàca nía. Íná yéewa nayamáaca nabàlùacawa déecuíseta.

“Idéca nuchùniaca diez cacháunéeyéi. Néeni níái áibanái nuevaca, jaléná nía?”

¹⁸ Quéwa càmita néená yèpùawa néese nàacaténá Dios irí cayábéeri. Abé-rita yèpùawa néese, yái càmfirica Judío.

¹⁹ Yá Jesús íimaca irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Pia píasáidaca píawawa sacerdote irí. Idéca Dios ichùniaca pía, manuícáiná piwàwa nuwéré.”

Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa

(Mt. 24.23-28,36-41; Lc. 17.26-27)

²⁰ Yá fariseonái isutácaté yéemíawa Jesús, chácaalínápiná idàba Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa. Yá íimacaté nálí:

“Càmita asáipíná piicácuéca yái Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa. ²¹ Càmita wenàiwica íimapínácué pírí: ‘Piicácuéni, idéca yàanàaca cháí.’ Aibanái íima nacái: ‘Idéca yàanàaca aléde.’ Báisíta idé Dios yàanàa icùaca yàasunái wenàiwicawa, quéwa nawàwalìcu.”

²² Yá íimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Aiba èeri wapíchaléwa, càulenápiná wawàsi, yácué piwàwapínáca piicáca núa asiali Dios néeséerica. Quéwa càmitacué piicápiná núa néenialí. ²³ Iná náimápinácaalícué pírí: ‘Idéca yàanàaca cháí yái asiali Dios néeséerica.’ Aibanái íima nacái, ‘idéca yàanàaca aléde.’ Piicácué píawa néré. Piicácué nacái plawa náami.

²⁴ Quéwa núa, nùanàapínácaalí, núa asiali Dios néeséerica, càipíná iicáca-náwade iyúwa énu icànacaalí melùmelùwaca, pucùnámáiwaca chènunibàa, síisàade èeri imusúacatáiseacawa aléde èeri iwàlùacatalécawa. ²⁵ Quéwa quéecha, iwàwacutápiná nuwìchàacawa madécaná wawàsi iyú. Yá nacái náamàapínáca núa níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.

²⁶ Iná càide iyúwaté matufbanáiná níái wenàiwicaca Dios fícha Noé yàasu èerimité, càipínáta nacái iicácanáwa nàyaca àniawa yàasu èeripíná nùanàaca núa, asiali Dios néeséerica. ²⁷ Càicaté ichàbacawa bàaluité èeri, níái wenàiwicaca, nayáacaté nayáacaléwa matufbanáita iyúwa náiwitáise iyáaná, nàiracaté nacái, needácaté nàacawéetúawa, nachùuliacaté áiba yeedáca yàacawéetúawa iwérétaté Noé iwàlùacawa arca iriculé. Néese, yáté unfá manuúri yúuwàacawa càitaté yéesacái yàanàaca nía, yáté isawíadaca nía macáita.

²⁸ Càitaté nacái càmita wenàiwica fináidawa Dios íwali, Lot yàasu èerimité. Iná nayáacáitaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái, nawèniacaté, nawéndacaté nacái, nabànacaté nabànacaléwa, namànicaté nacái capiíná matufbanáita.

²⁹ Quéwa yàasu èerité Lot imusúacawa Sodoma iyacàlená fícha, yáté Dios imàacaca quichái yúuwàacawa chènunfise, íba icùnfiyéi yèewisá. Yá inúacaté macáita níái Sodoma iyacàlená mìnánáimica.

³⁰ Iná càipínáta nacái iicácanáwa ichàbacawa yàasu èeri yàanàapínáca yái asiali Dios néeséerica. ³¹ Néenialí èeri, yái iyéerica icapèe ipùata finataléwa, éwita idèniaca yàasuwa icapèe iriculéwa, càmita iwàwacutá iricùacawa iwalíná. Càita nacái yái yèepunírica íibaidaca manacúalibàa, càmita iwàwacutá yèepùaca icapèe néréwa. Iwàwacutá ipiàcawa Jerusalén iyacàlená fícha. ³² Piwàwalícué úái Lot fyàacawéetúamica, máinícaté udècunìacawa, uwènúacaté nacái

uicáidaca uámiriculéwa Sodoma iyacàlená néré, yáté Dios imàacaca uétácawa. ³³Yái iwàwéerica idèniaca iríwa wawàsi cháí èeri iricu, càmicáiná iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmita idèniapíná icáucawa càmfiri imáa-làawa. Quéwa yái idéerica imàacaca fiwítáise éwisèimiwa nùwalíisená, yási idènièripíná icáuca càmfiri imáalàawa. ³⁴Iná péemiàcué cayába: Néenialí catá nùanàpinácaalí, pucháiba wenàiwica fimapíná iriacawa naimàcaalu finatawa. Yá nutépínaca abéeri iyacaténá núapicha. Yá numàacapínaca yái áibaca nùuwichàidacaténáni. ³⁵Yá pucháiba inanái imànipíná iyaca yàacàsi. Yá nutépínaca abéechúa cayábacatalé. Uái áibaca, yá umàacapínacawa ùuwichàacaténáwa. ³⁶Pucháiba asianái yèepunípiná fibaidaca manacualibàa. Abéeripíná Dios ité yáapichawa, yá imàacapínacawa yái áibaca.”

³⁷Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Wáiwacali. ¿Alénápiná càì ichàbacawa yái wawàsica?”

Yá Jesús icàlidaca nalíni abéeri tàacáisi iyú:

“Alénacaalíta abéeri chèecáisimi iriawa, yá nérécata nawàcawa macáita níái wáchulináica. Iná càipínáta ichàbacawa nùanàacaalí àniawa, macái èeri mìnanáipínáta iicá nùanàaca.”

Jesús yéewáidaca ùwali úái yàacawéerimi yéetéechúacawa

18 ¹Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwa abéeri càlisi ìwali yái iwàwacutáanáca watàanáca Dios yáapicha èeri imanùbaca, ipíchaná waméeyàacawa, éwita càmita yàa walí yái wasutéeri fícha.

²Jesús fimaca nalí:

“Iyacaté abéeri yàcalé iricu yái asiali ichùnìerica wenàiwicanái yàasu wawàsi. Quéwa càmfirita yàa Dios icàaluíniná, càmfirita nacái yàa wenàiwicanái fimiétacaná. ³Uyacaté nacái yàcalé iricu abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa. Néeninamataté ùanàaca yàatalé yái asialica, úumacaténá irí: ‘Pimàni machacàníri iyú wawàsi. Piyúudàa núa ipíchaná nùuwidesàiri yeedáca nuícha yái nùasu wawàsica.’

⁴Quéwa càmita yeebáida ulí déecu èeri. Néese idénáamité, yá fimacaté iríwa: ‘Quéwa éwita càmita núa Dios icàaluíniná, éwita nacái càmita núa wenàiwicanái fimiétacaná, ⁵quéwa càicáaníta, usèiwicaca nulí wawàsi èeri imanùbaca. Yá iwàwacutá numànica ulí càide iyúwa uwàwáaná càmicaténá usèiwica nulí wawàsi quirínama.’”

⁶Yá Jesús fimaca nalí:

“Péewáidacuéwa ìwali cayába yái iyúwa asiali báawéerica fiwítáise fináidáaná imànica wawàsi. ⁷Iná máini yáawanáipíná Dios imànica nalí cayábéeri, níái yàasunáica itàanfiyéica yáapicha èeri imanùbaca ìwali yái nawàwacutéerica fícha. Yá càmita idècunìapíná iyúudàaca nía.

⁸Iná núumacué pirí, Dios imàacapínaca namànicuéca pirí plasu wawàsi cayábéeri iyú mesúnamáita. Quéwa nùanàapínacaalí, núa asiali Dios néesée-rica, ¿nùanàapínásica wenàiwica manufyéi iwàwa nuwéré?”

Jesús yéewáidaca fariseo ìwali, yá nacái iwacáidéerité palata Roma irí

⁹Abénaméeyéi wenàiwica iyúunáidéeyéi iyaca machacàníri iyú, íná yéewa mawènica naicáca áibanái. Càicaté Jesús icàlidaca nàwali abéeri càlisi:

¹⁰“Pucháiba asianái yàacatéwa Dios icapèe iriculé nàacaténá natàaníca Dios yáapicha. Abéeri asiali fariseonái yééná yái áiba asialica, nééná níái yeedéeyéica palata Roma irípiná. ¹¹Yái fariseo iyamáacaté ibàlùacawa, yá fimacaté itàaníca iríwa: ‘Pía Dios, nù pírí cayábéeri, cayábéericáiná núa náicha níái áibanái wenàiwicaca, cayeedéeyéica, báawéeyéica íiwitáise, iiméeyéi áibanái yáapicha càmíiyéica nàacawéeyéi, càmíirita máiní báawacata càitáde iyúwa yái yeedéerica palata Roma irípiná. ¹²Ewita càmita Dios itàacái ichùulía nuídacawa pucháiba yàawiría semana iricu, càicáaníta numànni pucháiba yàawiría. Yá nacái nùaca pírí diez yééná yái nuncanèrica macáita.’

¹³Quéwa yái asiali iwacáidéerica palata Roma irípina, cayábacatáita idècuni ibàlùawa fariseo íicha, máinícáiná cabáyawanáca iicáca yáawawa. Yá nacái càmita iwàwa iicáidaca chènuniré, inúacáita yùucutawa yáasáidacaténá achúmaca iwàwa iwalíse yái ibáyawaná imànírica, yá fimaca: ‘Pía Dios, núa cabáyawanéeri asialica. Píica nupùalé, pimàaca piwàwawa nubáyawaná íicha.’

¹⁴Iná núumacué pírí, idécaalí namáalàidaca natàaníca Dios yáapicha, yá mabayawanacaté Dios iicáca yái yeedéerica palata Roma irípiná, yá yèepuacaté icapèe néréwa matuúbanáita. Quéwa yái fariseoca, càmítatè Dios yéemia irí, canúmaséecáináni. Iná cawinácaalí yái cáimacáirica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báicani áibanái yáacúalicu. Quéwa yái càmíirica cáimacái iicáca yáawawa, yásí Dios imàaquéeripíná cawènica náacúalicu.”

Jesús imàacaca sùmanái iwali cayábéeri

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Néese, yátè nacái abénaméeyéi wenàiwica itéca Jesús yàatalé yéenibe-náíwa imàacacaténá nàwali cayábéeri. Quéwa yéewáidacalénái iicácacaalí nía, yá nàalàacaté nía:

“¡Picácué pitè néré nía!” nàimacaté nalí.

¹⁶Quéwa Jesús imáidaca yàatalé níái sùmanáica, yá fimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Pimàacacué nàacawa néese níái sùmanáica. Picácué pimáisanía nàacawa nùatalé. Dios iwàwaca icùaca nawicáu níái wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, manuýéica iwàwa iwéré iyúwa níái sùmanáica.

¹⁷Iná báisítacué núumaca pírí: Canácata iwàluèripínáwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càmicaalí namàaca icùaca náiwitáise càide iyúwa abéeri sùmàí yéemianá yáaniri yàalàanáwa.”

Abéeri asiali càasuíri itàaní Jesús yáapicha

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Abéeri Judío caináwanéeri isutácaté yéemíawa Jesús, fimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, cayábéerica wenàiwicaca pía. ¿Cawiná iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca nucáuca càmíiri imáalàawa?”

¹⁹Jesús fimaca irí:

“¿Cáná cayábéeri wenàiwica píima nulí? Abéerita Dios yái báisíricata cayábaca canánama íicha. ²⁰Idé píalíacawa Dios itàacái ichùulíanái iwali cànínacaalí càmíiri yéewa wamànica, yéewéeri nacái wamànica càide iyúwa níái:

‘Piyacué machacànita piacawéerinái yáapichawa. Picá pinúa wenàiwica, picá piyéedù, picá pitàaní pichiwwa áiba iwali. Pia píaniri fímiéta-canáwa, piátúa nacái.’ ”

²¹ Yá fimaca Jesús irí:

“Macáita idé nuebáidaca níái Dios itàacái ichùulianáca, sùmàicatáisetaté núa càide iyúwa náimáaná.”

²² Iná idécanaámi Jesús yéemíaca icàlidaca yái asialica, yá fimaca irí:

“Iyaca pirí áiba wawàsi iwàwacutéeri pimànica. Iwàwacutá piwéndaca macáita yái pìasu wawàsi pidènièrica. Néese, yá piwacùaca yái iwèni-námica catúulécanéeyéi iwali. Yásí pidèniapínaca chènuniré yái wawàsi cawènírica Dios iicáca. Iná idécanaámi pimànica yái wawàsica, néese, yásí yéewa piacawa núapicha nuéwáidacalépiná.”

²³ Néese idécanaámité asiali yéemíaca Jesús itàacái, yaté achúmaca máini iwàwa, máinicáináté manùbaca yàasu, càmicáináté iwàwa yàaca yàasuwa macáita áibanái irí. ²⁴ Iná achúmacaínáté Jesús iicáca iwàwa máini, yá fimacaté:

“Iná càulenásíwata nawàlùapínacawa Dios icùacatalé yàasunái wenàiwicawa, níái càasuíyéica. ²⁵ Iná càulenáca fíchani càide iyúwa càulenáaná abéeri camello ichàbacawa siduwápi ituí yáapi iricubàa. Càica càulenáca abéeri càasuíri fícha yái iwàlùanápínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, máinicáiná cáinináca naicáca nàasu cawèníriwa, yá càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica.”

²⁶ Néese níái yéemièyéica Jesús itàaníca, yá nacalùadacawa, yá náimaca irí:

“Iná càmicaalí náalimápiná nachúuliacawa níái càasuíyéica yùuwichàacáisi fícha, néeni, ¿Càinápíná yáalimá ichúuliacawa yùuwichàacáisi quichái fícha?”

²⁷ Yá Jesús fimaca nalí:

“Càmita yéewa abéeri wenàiwica ichúuliadaca yáawawa yùuwichàacáisi fícha ichàini iyúwa. Abéerita Diosca, yái yáalimá ichúuliadacani.”

²⁸ Néese, yá Pedro fimaca Jesús irí:

“Quéwa wía, wadécaté wamàacaca macáita yái wàasu wawàsi wadènièrica, yá wàacatéwa piápicha.”

²⁹ Yá Jesús fimaca nalí:

“Càicué núumaca pirí: Yái cáininéerica iicáca núa, imàaquéerica icapèewa nùwaliná, isèenái, yéenanái, yàacawéetúa, yéenibenái nacái, ³⁰ Dios yàapíná irí nachàbaníse quiríta idècunitàacá iyaca cháí èeri iricu. Néese yéetácaalíwa, yá idèniapínaca icáuca càmfiri imáalàawa Dios yáapicha chènuniré.”

Jesús icàlidaca yéetáanápínáwa àniawa

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Jesús imáidacaté méetàuculéta áibanái fícha níái doce yéewáidacalé-cawa. Néese, yá fimaca nalí:

“Siùcade, wáiríaca wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iná wàanàacaalí néré, yá, ichàbapínacawa nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná nùwali, núa asiali Dios néeséerica. ³² Yá náibapínaca núa nèepùadacaténá

núa nalí níái càmiíyéi judíónái. Néese, yá naicáanípíná nuquíníná, nabáiniadapíná núa, nàapisáidapíná nacái núa. ³³Néese idécánáami nacapèedáidaca núa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá nucáucàapíná-cawa àniawa.”

³⁴Quéwa càmita yéewáidacalé yáalimá yéemiàcani, Dios imàacacacáiná itàacáiná ibàliacáináwa náicha, íná càmita náalimá néemiàca fímáaná.

Jesús ichùnìaca asiali matuíri Jericó ìyacàlená mìnali

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Néese mawiénicaalíté Jesús yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa Jericó ìyacàlená irí, yá abéeri asiali matuíri yáawinacatéwa àyapu idùlepi isutéeri wenàiwicanáí íicha palata. ³⁶Iná yéemiàcaalí manùbéeyéi wenàiwica isàna ichàbacawa néenibàa, yá isutáca yéemiàwa nía: “¿Cawíná wawàsi?”

³⁷Yá abénaméeyéi wenàiwica fímaca irí:

“Yácata Jesús, Nazaret mìnali, yái ichàbawa yàacawa chábàì.”

³⁸Yáta matuíri imáidaca, fímaca:

“¡Jesús, rey David itaquérinámi,^g piicá nupùalé, piyúudàa núa!”

³⁹Níái wenàiwica yèyeyéicawa Jesús ipíchalé, yá nacuísacani masànacaté-náni. Yá quéwanáta imáidaca cachàini:

“¡Pía Jesús, rey David itaquérinámi, piicá nupùalé, piyúudàa núa!”

⁴⁰Néese, yá Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca natéca yàataléni. Iná yàanàacaalí yàatalé, yá isutáca yéemiàwani.

⁴¹Imaca irí:

“¿Cawíná wawàsica yái piwàwa numànica pirí?”

Néese, yá fima yeebáca:

“Nuíwacali, nuwàwa pichùnìaca nutuí asáicaténá nuicáidaca.”

⁴²Yá Jesús fímaca matuíri irí:

“¡Uwé, asái piicáidaca! Idé pichùnìacawa, manuicáiná piwàwa nuwéré.”

⁴³Yáta asáica iicáidaca yái asiali càmfiricaté yéewa iicáidaca. Yá yàacatéwa Jesús yáapicha, yàaca nacái Dios irí cayábéeri idècunitàacá yàacawa. Iná macáita níái wenàiwicaca, naicácaalíté iicáidaca yái matuírica, yáté nàaca cayábéeri Dios irí.

Jesús, Zaqueo yáapicha

19 ¹Néese idécánáamité Jesús iwàlùacawa Jericó ìyacàlená iriculé, yá ichàbacáita yàacawa yèewibàa. ²Iyacaté Jericó ìyacàlená iricu abéeri asiali íipidenéeri Zaqueo, càasuíri náiwitápu, níái iwacáidéeyéica palata Roma irípiná. ³Iwàwacaté iicáca Jesús, quéwa càmitaté yáalimá iicácani, maléénacáináni. Yá nacái manùbacaté ipíchalé níái wenàiwicaca. ⁴Quéwa, yá ipiacawa napíchalé, yá íiriacawa abéeri àicu ìwali íipidenéeri sicómoro yéewacaténá iicáca Jesús, yáaliacáiná ichàbapínacawa néenibàa.

⁵Iná Jesús yàanàacaalíté yàapiré, yá iicáidaca chènuniré. Iná iicácaalíni, yá fímaca irí:

^g 18.38 Rey David itaquérinámi fímáaná: Yácata Cristo, Dios ichùulierica, yá nacái David itaquénáinámica níái isèenáicaté (José y María).

“Zaqueo, piricùawa sísàara ráunamáita, iwàwacutácáiná nupáchiaca pía siúcái picapèe néréwa yá catáqueí.”

⁶Yáta Zaqueo iricùacawa ráunamáita àicu yàanalicuise. Yá imáidacaté casfímáiri iyú Jesús icapèe néréwa.

⁷Iná macáita níai wenàiwica iiqueeyéica ichàbacawa yái wawàsica, yá natàaníca báawanama Jesús ìwali, náimaca:

“¿Cáná yéewa yàa iyamáacawa icapèe iriculé yái asíali cabáyawanéerica?”

⁸Néese idécanaámi nàanàaca Zaqueo icapèe néré, yá imichàaca ibàlùacawa, yá fímaca Jesús irí:

“Péemíacáwa Nuíwacali. Siúcade, nùapíná catúulécaneeyéi wenàiwica irí yéema macáita yái nùasucawa. Níai nuèduèyéicaté fícha ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíni báinúaca yàawírínamá.”

⁹Jesús fímacaté irí:

“Siúcái, idéca yàanàaca picapèe iriculécué yái ichùuliadéerica yùuwichàacáisi fícha, yácáiná asíaliquéi Abraham itaquérinámíta nacái.” ¹⁰Núacáiná asíali Dios néeseerica, idéca nùanàaca iriculé èeriquéi nucutácáténá níai cabáyawanéeyéica, nuchúuliadacáténá nía yùuwichàacáisi quichái fícha.”

Jesús yéewáidaca palata ìwali

¹¹Idècunitàacá wenàiwicanái yàaca yàacawa Jesús yáapícha, yá néemiaca nàacawa yéewáidáaná nía. Iná idécaalíté mawiénica nàacawa Jerusalén iyacàlená irí, yá icàlidacaté nalí abéeri càlisi. Yá nacái nayúunáidaca Dios idàbapínacaté icùaca yàasunái wenàiwicawa mesúnamáita.

¹²Jesús fímaca nalí:

“Abéeri asíali caináwanéeri yàacatéwa déeculé áiba cálré, reynái íiwalicali néré imichàidacáténáni rey iyúpináta. Néese, yá yèepùapínacawa àniawa yàasu cáli néréwa ichùuliacáténá yàasunái wenàiwica iwícuáwa. ¹³Ipíchawáiseca yàacawa, yá imáidacaté yàataléwa diez yàasunái wenàiwicawa. Yá yàacaté nalí diez palata ituíná náalimáwanama, yá fímacaté nalí: ‘Píibaidacué nayú idècunitàacá nùanàaca néese àniawa.’”

¹⁴Quéwa níai iyacàle mìnánáica, báawaca naicácani. Iná yéewa nabànùacaté yáami wenàiwica itéeyéi tàacáisi reynái íiwalicali irí, càiri fímacade: ‘Càmita wawàwa ichùuliaca wawicáu yái asíalica.’

¹⁵Quéwa càicáaníta, yá idécaté namàacani rey iyú, yá yèepùacaté yàasu cáli néréwa. Néese, yá ichùuliacaté namáidaca irí níai diez asianái yàasu wenàiwicaca, yèeyéicaté irí ipalátaniwa, yáalíacáténá càinácaalí wawàsica idé nawèniaca ipalátani iyú.

¹⁶Yá yàacawa yàatalé yái idàbéerica imáidaca, yá fímaca irí: ‘Nuíwacali, níaca piasu diez palata ituíná níai, idéca nuedá nayú áibanái diez quiríta.’

¹⁷Yá fímaca irí: ‘Cayábacani, pía nùasu wenàiwica cayábéeri fíibaidaca. Iná píaalimácáiná píibaidaca machacàníiri iyú yái achúméeri palátaca, siúcade, yá numàaca picùaca nawicáu níai wenàiwica iyéeyéica diez yàcalénái iricu.’

h 19.9 Hijo de Abraham fímaáná: Abraham itaquérinámíté. Iba fímaáná: yeebáidacáináaté Dios ìwali càide iyúwaté manuíná Abraham iwàwa Dios iwéré. **i 19.13** Níai diez palata ituíná fímeeyéica ìwali cháí, cawèninaméeyéi. Iná náiwacali yèepùadaté nalí manuí palata, náibaidacáténá nayú.

¹⁸Néese, yá yàanàaca yái áibaca, yá íimaca: ‘Nuíwacali, idéca nuedáca napùalé áibanái cinco quiríta pipalátani iyú.’

¹⁹Yá íiwacali íimaca írí: ‘Pía nacái cayábeerita íibaidaca. Iná siúcade, numàaca picùaca nawicáu níái wenàiwica ìyèeyéica cinco yàcalénái irìcu.’

²⁰Néese, yá nacái yàanàaca yái áibaca, yá íimaca: ‘Nuíwacali, yáca piasu palata yái. Yá nuèpùadacaté yái piasu palátaca. Yáté nudèniacani cayába. Iná yáquéi nuèpùada piri siúcade. ²¹Cáalucaté nuwàwalica yái pimànfiripináca nulí, núucacaalí níatái palata ituínáca. Núalíaca nacái càmita pimàni máiwitáiséeri iyú wawàsi pipalátani iyúwa. Yá nacái peedá piríwa chàinisíiri iyú yái áibanái íibaidacalé iwènica.’

²²Yá íiwacali íimaca írí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise, idéca picháawàaca piináwanáwa nulí pitàacái iyútawa. Iná píalíacáináta nuchùuliaca nùasunái wenàiwica íibaidaca chàinisíiri iyú, yá nacái píalíaca nuedáca nulíwa chàinisíiri iyú yái áibanái íibaidacalé iwènica. ²³Néeni, ¿Cánáté càmita pimàaca nupalátani ituíná aléi nacùacataléca palata, yéewacatená nùanàaca nuedáca nupalátani yáapichawa yátái nacàanéerica néréta?’

²⁴Néese, yá rey íimaca nalí níái yàasu wenàiwica ìyèeyéica néeni náapicha: ‘¿Peedácué íícha níái palata ituínáca. Yácué piaca írí nía yái asiali idènièrica diez palata ituíná, napùalé níái áibanái idènièyèica, icanèeyéica nupalátani iyú!’

²⁵Yá náimaca írí: ‘Wáiwacali. Idéca idèniaca diez palata ituíná quiríta napùalé, níái áibanáica.’

²⁶Yá íimaca nalí: Yái íibaidéerica cayába càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yá yàapíná írí ipùalé yái idènièrica. Quéwa yái càmfíríca imàni càide iyúwa íiwacali íimáaná írí, yá needápináca íícha macáita yái idènièrica.

²⁷Càita nacái níái nùuwidenáica, nudèniaca nalí abéeri yùuwichàacáisi manuúri, níái càmfíyèica iwàwa núa iyúwa nàasu rey. ¿Pitécué néese nía, pinúacatenácué nía núacúalícuta!”

Jesús iwàlùacatéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé

(Lc. 19.29-38; Mt. 21.1-9; Mr. 11.1-10; Jn. 12.12-15)

²⁸Néese idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yáté yàacawa abémáidata Jerusalén ìyacàlená nérépiná yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹Iná mawiénicaalíté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa Betfagé ìyacàlená írí, Betania írí nacái, yá nayamáidacatéwa ibàlài ìwali yái dúli nèericaté íipidená Olivo, yá íimacaté pucháiba yéewáidacalénái íríwa:

³⁰“Píacuéwa aléde yàcalé néré ìyèerica wáalimábàa. Iná pianàacaalícué néré, yácué pianáapínáca abéeri burro ìiri nadacuèri ibàlùawa, càmfírítàacá wenàiwica yèepuníwa íinata. Píwasàacuèni, yácué pitéca néesení. ³¹Quéwa áiba isutácaalícué yéemiawa pía: ‘¿Cánácué píwasàa yái burroca?’ Yácué píimapínáca nalí: ‘Wáiwacalica yái iwàwacutáni yàacatenáwa íinata.’”

³²Néese níái pucháiba asianái, yá nàacatéwa yàcalé iriculé, yá càicataté ichàbacawa nalí macáita yái wawàsica càitáde iyúwaté Jesús íimáaná nalí.

³³Iná nàanàacaalíté néré, yá nawasàaca nàyaca yái burronaca, yá náiwacanánái iicáca nía, náimaca nalí:

“¿Cánácué píwasàa piyaca yái burronaca?”

³⁴Yá náimaca nalí:

“Wáiwacali iwàwacutàceni yàacatenáwa íinata.”

³⁵ Yáté natécani Jesús irí. Néese idécanáamité naliadaca nabàlewa burrona finatabàa, yáté namichàidaca Jesús yáawinawa finatalé. ³⁶ Iná idècunitàacá yàacawa burro finata Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá wenàiwicanáí irìadaca ibàlewa ipíchale àyapu irìcubàa.

³⁷ Néese idéca idénáami mawiénica nàacawa aléi nalicùanácawa dúli Olivo finatáise, Jerusalén ìyacàlená nérépiná, iná níai yèepuníyécawa Jesús yáapicha, yá nadàbaca namáidaca macáita, casímáicáiná nía. Yá nacáí nàaca cayábéeri Dios irí nàwalíse macáita níai càmfíyéica wenàiwica idé imànica, nàiquéeyéica Jesús imànica.

³⁸ Yá náimacaté macáita:

“Cayábéerica yái Rey càirica yàacawa wàatalé Wáiwacali íipidená iwali.
¡Matufbanáica nàyaca níai iyéeyéica Dios yáapicha chènuniré!
¡Yéeyéica nacáí ímíetacaná, yái icuèrica wawicáu canánama!”

³⁹ Néese abénaméeyéi fariseonáí yèeyécawa wenàiwica yèewi, náimaca Jesús irí:

“Pía, yéewáidéerica. Pichùulia masànaca níara péewáidacaléca.”

⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

“Péemiácué cayába: nuéwáidacalénáí imàacacaalí yàaca nulí cayábéeri, yá íbanáí idàbaca yàaca nulí cayábéeri.”

⁴¹ Néese idécaalí mawiénica Jesús yàacawa Jerusalén ìyacàlená irí, yá yáa-limáca iicàcani. Yá ícháacaté iwalíná, nía nacáí yàcalé minanáica.

⁴² Yá íimaca:

“¡Ah, achúmasíwata nuwàwa píwalicué, càmicáinácué píalíawa nàwali níai wawàsínáí imàaquéeyéipínaca piyacuéca matufbanáita. Siùcade, nabàacuécawa píficha. ⁴³ Iná càipínáta ichàbacawa áiba èeri, báawéeri yàanàapínacué pía. Píuwidenáí ibàlùadapíná piyacalé iwáiná itéesebàa áiba iwáiná. Yá nàyapínaca pitéesebàa macáita, càmicaténacué píalimá pichúuliacawa náicha. ⁴⁴ Yá nacáí nasubèriapínaca piyacàlená macáita, nanúapíná nacáí macáita níai iyéeyéica piyacàlená iricu. Iná canácata namàaquéeripíná ibàlùawa, éwita abéeri íbapíná, càmicáinácué píalíawa iwali yái èeri Dios idécatáica yàanàaca píatalécué ichúuliadacaténacué pía yúuwichàacáisi fícha.”

Jesús imusúadaca níai iwéndéeyéica Dios icapèe iricu

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Néese, yáté Jesús yàanàaca Jerusalén ìyacàlená iriculé, yá nacáí iwàlùacatéwa Dios icapèe ibàacháwalená iriculé. Yá iicácaté abénaméeyéi iwéndadaca yái wawàsi càmfíríca Dios iwàwa namànica néeni. Yá imusúadacaté nía macáita. ⁴⁶ Yá íimaca nalí:

“Yái natànèericaté Dios itàacáica, càica íimaca: ‘Yái nucapèe, yácata yàalusi wenàiwicanáí itàanícataípiná núapicha. Quéwa, yácué idéca piwènúadacani cayédèeyéi icapèe iyú.’ ”

⁴⁷ Néese èeri imanùbacaté Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí Dios icapèe ibàacháwalená iricu. Quéwa níai sacerdotenáí íiwacanánáica, nía nacáí yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai judíonáí íiwacanánáica, yá nacutácaté wawàsi yéewacaténá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Quéwa càmita náalimá

nàanàaca wawàsi nanúanápínání, manùbacáíná wenàiwica iwàwa yéemiaca Jesús yéewáidáaná. Iná nàyaca itéesebàa macáita.

Jesús idèniaca ichàiniwa

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Abéeri èerité, idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios icapèe iricu, icàlidacaalíté nacái yái tàacáisi cayábéerica,^j yá nà-nàacaté yàatalé níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náapicha níái judíonái íiwacanánái béeyéica.

²Yá náimacaté Jesús irí:

“Picàlida walí, ¿Cawiná ichàini iyú pimàni yái wawàsica? ¿Cawiná yàa pírí yái chàinisica?”

³Yá Jesús íimaca nalí:

“Nusutácué nacái nuémíawa pía. Quéwa picàlidacué nulíni: ⁴¿Cawínaté yàa Juan Bautista irí chàinisi yéewacaténaté ibautizáca wenàiwica, Diosica, wenàiwicanásica?”

⁵Yá natàaníca nalíwáaca ìwali yái Jesús íiméerica nalí ìwali, náimaca:

“¿Càinásica wáimaca? Dioscaté ichùuliani, wáimacaalí irí, yá isutápináca yéemiawa wía. ¿Cáná càmita peebáidatécué yái icàlidéericatécué pírí?”

⁶Quéwa wáimacanáami: ‘Wenàiwicanáicaté ichùuliani’, yá calúapínáca macáita níái wenàiwica, yá nanúapínáca wía íba iyú, macáicáináta neebáidaca Juan Bautistaca, profetacani.”

⁷Néese, yá náimaca Jesús irí:

“Càmita wáalíawa síisàanacaalíté Juan Bautista yeedá ichàiniwa ibautizacaténá.”

⁸Yá Jesús íimaca nalí:

“Càita nacái càmita nucàlidacué pírí ìwali síisàanacaalí ichàini iyú numàni níái wawàsináica.”

Dios yùuwichàidapínáca níái càmfíyéica yeebáida itàacái

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Néese, yáté Jesús icàlidaca nalí áiba càlisi yéewáidacaténá nía iyú, íimaca nalí:

“Iyacaté abéeri asìali ibànèerité abéeri uva yàaluná. Néese, yá imáidacaté abénaméeyéi asianái ichùuliacaténá nacùacani. Yá yàacatéwa déeculé áiba cáliré déecu èeripiná.

¹⁰Néese idécanaámíté bànacalé íiwacalíná yáalíaca quíiraca uva iyacaná, yá ichùuliacaté nàatalé abéeri yàasu wenàiwicawa, iwàwacáínaté nabànùaca irí uva iyacaná iwèni yééná. Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá nanúadáidacani, yá nachùuliaca yèepùacawa mapalátanita.

¹¹Néese, yáté ibànùaca nàatalé áiba àniawa. Quéwa càita nacái nanúadáidacani, nacuísaca nacáini báawanama, yá nacái nachùuliaté yèepùacawa mapalátanita.

¹²Néese, yáté yèepù ibànùaca nàatalé áiba àniawa, máisibáaná nía. Quéwa càita iicacánáwa, nanúadáidacani cacháunáwaca ìwalíise. Yá náuca-caténi uva yàaluná fícha.

j 20.1 Yái tàacáisi cayábéeri iwàwáaná íimaca: Yái “Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

¹³ Néese, yá bàncalé íiwacalíná íináidacatéwa, yá íimaca: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica wawàsica siùcade? Yáta nuchùulia nàatalé yái nuiricawa cáininéerica nuicáca. Isicúata càmita namàni írí báawéeri naicácaalíni, yá nàapínáca íimíetacaná.’

¹⁴ Yá ibànùacaté ìriwa nàatalé. Quéwa naicácaalíni níái icuèyéica uva ibànacaléná yàaluná, yá nataánica nalíwáacawa ìwali càinápínácaalí wawàsica yái namàni írí. Yá náimaca: ‘Yátasí yàasuíripíná uva ibànacaléná yàaluná yái yáaniri yéetácaalípináwa. Iná iwàwacutá wanúacani. Néese, yá weedáca walíwa yái yàasupínámica.’ ¹⁵ Yá náibàacani, namusúadacaté nacáini chàinísiri iyú méetàuculé uva yàaluná íicha. Yá nérécaté nanúani.”

Yá Jesús íimacaté ìwalíise yái càirica namànica wawàsica:

“¿Càinápínásica imànica nía yái uva íiwacalínáca? ¹⁶ Yàapínáca inúaca nía, imáalàidacaténa macáita níái íibaidéeyéicaté írí. Yá yàaca áibanái írta yái uva yàalunáca.”

Iná wenàiwicanái yéemíaca idénáami yái tàacáisica, yá náimaca:

“¿Càmita wawàwa Dios imàacapínáca ichàbacawa walí yái càiri wawàsica!”

¹⁷ Yá Jesús íicáidaca nalí, yá íimacaté nalí:

“Quéwa, ¿càiná íimáanáquéi càicaalíté náimaca natànàaca nùwali:

‘Yái íba náamèericaté níái imàníiyéica capíi,

yácata íba máiníiri iwàwacutácawa capíi írí siùcade.’^k

¹⁸ Iná cawínácaalí íba yúuwàawa íinatabàa, yásí imáalàapínácani. Iná íba yúuwàacaalíwa áiba íinatabàa, yásí íbaquíapínácani piníwacani.”^l

Nawàwa namèniadaca Jesús, náibàacaténáni

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Néese níái sacerdotenái íiwacananái, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yáté nawàwaca náibàaca Jesús néenialíta, náucacaténáni presunái icapèe írìculé, náalíacáináté nawàwalicata yái càité icàlidaca nalí. Quéwa càmita náalímá náibàacani, cáalucáináté naicáca wenàiwicanái.

²⁰ Néese nachùuliacaté áibanái íicáca Jesús ìwali iyúwa cayábéeyéi íiwitáise, náalímáidacaténa naicáwani tàacáisi iyú. Nawàwaca néemíaca itàaníca báawéeri iyú náíwítapúnái ìwali yéewacaténá nacháawàacani itàacái ìwalíisewa, nèepùadacaténáni nacuerínánái romanonái íriwa. ²¹ Yá nasutacaté néemiawani, náimaca írí:

“Pía yéewáidéeri, wáalíaca péewáidaca machacànita Dios itàacái, pitàanica nacái báisíiri iyú. Yá nacái abédanamata piicáca níái wenàiwicanáica. ²² Iná píima walí: Wía judfonáica, ¿yéewasica wapáyaidaca rey César írí iwèni wàyaca wàasu cáli íinatawa, càmicasí?”

²³ Quéwa Jesús yáalíaca náináidáanáwa. Nawàwaca namèniadacani itàanícaténá báawanama César ìwali.

k 20.17 Níái judfonái namànicaalí capíi, náawíadaca chènunfise capíi inùma. Iná bamuchúami inùma ìwali, yá namàacaca abéechúa íba ufbàacaténá pucháibanama níái capíi inùma yéetanáca, dàalacaténá ibàlùacawa. **l 20.18** Yái íba, yácata Jesús. Níái yámèeyéica Jesús, càmiyéica iwàwa yeebáidacani, Dios yúuwichàidapínáca nía. Iná càmicaalí neebáida Jesús ìwali iyúwa yái ichúuliadéeripínáca wía yúuwichàacáisi íicha, yásí namànica nalíwata báawéeri náasu wawàsítawa.

Yá ìimaca nalí:

“¿Cánacué piwàwa pàlimáida piicáwa núa? ²⁴ Píasáidacué nuicá abéechúa palata ituíná. ¿Cawiná yéenáiwana yái ìya ùwali? ¿Cawiná nacái ípidená yái itànàawa ùwali?”

Yá náimacaté irí:

“César yéenáiwana quéera càì ìyaca ùwali, ípidená nacái.”

²⁵ Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Néeni, piacué César íríta yái ipalátanica. Yá nacái Dios yàasu wawàsica, piacué nacái írítani.”

²⁶ Yá càmítatè náalimá namèniadacani wenàiwicanái yáacuésesemi, itàanicaténá nalí báawéeri tàacáisi iyúta. Yá masànacáita nía, nacalùadacáiná néemíaca yái yeebáanaca nasàna cáalfacáiri iyú.

Nasutáca néemiawa Jesús ìwali yái cáunápináca wía àniawa

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Néese, yá nàanàcaté Jesús yàatalé abénaméeyéi saduceonái, càmíiyéica yeebáida yái cáunápiná àniawa níái yéetéeyéicawa. Yá nasutácaté néemiawani.

²⁸ Náimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, càicaté Moisés itànàaca wálí: ‘Abéeri néenacaalí yéetáwa méenibeta yàacawéetúa fíchawa níái yéenáiyaquéeyéicawa, yá iwàwacutá yéenasàiri yeedáca úái yàacawéetúamica quéenibecaténá úapichani, natécaténá nàanirimi ípidenáwa níái yéenibeca uápicha.’

²⁹ Nàyacaté siete asianái yéenáiquéeyéiwa. Yái nabèerica yeedácaté yàacawéetúawa. Néese, yá yéetácatéwa úicha méenibeta. ³⁰ Néese, yá iméeréeri yeedácaté úa. Yá nacái yéetácatéwa úicha méenibeta. ³¹ Néese, yáté yeedáca úa yái máisibáanaca nía. Càita nàacawéetúaca úa macáita níái sieteca. Yá nacái néetácawa méenibeta. ³² Néese, yáté nacái úetácawa úái inanáica.

³³ Iná báisicaalí cáuca níái yéetéeyéimicawa, ¿chánápinásica ùacawéeri úái inanáica, idécáinaté nàyaca úapicha macáita níái siete asianáica?”

³⁴ Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Níái wenàiwica ìyéeyéica cháí èeri írícu needáca nàacawéetúawa, nàacawéeri nacái iyúwa náiwitáise iyáaná. ³⁵ Quéwa níái Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa, áiba èeri ìyéeyéipináca chènuniré, càmíta needápiná quirínama nàacawéetúawa, nàacawéeri nacái.”^m

³⁶ Aiba wawàsi iwàwacutéericué pàlfacawa ìwali. Càmíta néetápináwa quirínama. Nàyapináca càide iyúwa ángelnái iyáaná, idécáiná Dios yéeni-beca nía. Iná Dios icáucàidapináca nía yéetácaisi fícha.

³⁷ Yá nacái idécaté Moisés yéewáidaca nàwali cáunáca níái yéetéeyéimicawa, itàanícaalíté Dios yáapicha àicu zarza quichái ipucuériwa yèewíise. Càicaté ìimaca Dios ìwali: ‘Píata Abraham yàasu Dios, Isaac yàasu Dios, Jacob yàasu Dios nacái.’ⁿ

³⁸ Iná yái Dios, càmíta yéetáními yàasu Diosni. Cáuyéi yàasu Dioscani. Iná Dios irí cáuca nía macáita.”

m 20.35 Níái càmíiyéica yeebáida Dios itàacái nacáucàapináca nacái, quéwa nàapináca wàwàchàacáisi quichái írículé. **n 20.37** Iwàwáaná ìimaca: Quéwa éwita néetácawa nàyaca Dios yáapicha chènuniré, siuca nacáide, éwitaté idéca néetácawa.

³⁹Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi yáí Moisés itànèerica, náímacaté Jesús irí:

“Pía yéewáidéeri, cayábacata peebáca wasàna.”

⁴⁰Néese Jesús yeebácáináté nasàna cáalíacáiri iyú, yá cáalucaté Jesús íicha nía. Yá nacái canácata yáaliméeri isutáca yéemiawa quirínamani.

¿Cáná yéewa David ìiri náimaca Jesús ìwali?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Néese, yá Jesús isutacaté yéemiawa náí yéemièyécaté icàlidáaná, ímacaté nalí:

“¿Càiná yéewáaná báisíca yáí wenàiwicanái ímáanáca, David itaquéri-námicasa yáí Cristoca? ⁴²Càicaté rey David íimaca itànàaca Cristo ìwali Salmos írìcu:

‘Wacuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí:

Píawinawa nùwalibàa nuéwápu néeseema,

⁴³iwéréta idéca numawèniadaca piùwidenái.

Yá nacái iwàwacutáca neebáidaca càide iyúwa pichùulianá nía.’

⁴⁴Iná Nuíwacali, David íimacanáamité Cristo ìwali, néeni, ¿Càiná yéewáaná itaquérinámicani?”

Jesús icháawàaca náí yéewáidéeyéica Moisés itànèericaté

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Idècunitàacá yàcalé mìnanaí yéemiaca Jesús yéewáidéaná, yá íimacaté yéewáidacalénái írìwa:

⁴⁶“Piicácué pimàni càide iyúwa nàyáaná, náí yéewáidéeyéica yáí Moisés itànèericaté. Caséeyéica ìwalica bàlesi cáaléeri, cawèníiri nacái. Nawàwaca nacái wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú nawéndacatabàa. Caséeca nacái náawinacawa wenàiwicanái ipíchale judíonái yéewáidacàalu írìcu. Nawàwaca nacái náawinàidaca nía caináwanéeyéi yáawinacatáíwa nayáacaalí áibanái yáapicha. ⁴⁷Yá nacái nayéedùaca nachíwa iyúwa nàasu náí yàacawéerimi yéetéeyéicawa. Néese yéewacaténá nabàllaca nabáyawanáwa, yá náasáidaca natàanica déecu Dios yáapicha. Iná Dios yùuwichàidapíná nía quiríta nachàbaníse náí áibanái cabáyawanéeyéica.”

Yàacawéerimi yéetéechúawa yàaca pucháiba palata ituíná Dios irí

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Jesús ìyacaalíté Dios icapèe írìcu, yá íicacaté càasuíyéi írìladaca ípalátani yéenáwa írìculé yáí yàalusi wenàiwica imàacacatáica palata Dios irí. ²Yá nacái íicáca abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa catúulécanéechúa, ulladaca yàalusi írìculé pucháiba palata ituíná náí càmfíeyéica cawèni cayába.

³Yá Jesús íimaca nalí:

“Báisítacué númaca pirí: Uái inanái catúulécanéechúaca, yàacawéerimi yéetéechúacawa, udéca ulladaca manuísíwata nachàbaníse macáita náí

áibanáica. ⁴Iná éwita catúulécanáca úa, yá ùacaté macáita yái udènièrica uyáacalé iwènipinámicata. Quéwa níái áibanáica, yáta naliadaca yái napalá-tani yéénacata yái càmfírca nawàwacutá quirínama.”

Jesús icàlidaca iwali yái nasubèrianápináca Dios icapèe

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Néese abénaméeyéi yéewáidacalénái itàanícate iicáca níái íba cayába-naméeyéica iicacánáwa namàniyéicaté iyú Dios icapèe, áibanái napusuéyí oro iyú finatabàa quírameniwaca, wenàiwica yèeyéicaté Dios icapèe írípíná.

Yá íwalíiseca, Jesús ímaté nalí:

⁶“Quéwa achúma èeripináta iyaca yái càicué piicácade. Néese, yá wenàiwica isubèriapínáca macáitani. Canácata irièripíná finatabàawacawa íbaca quirínama. Namutúapínácani macáita wiúnamáiwaca.”

Madécaná yùuwichàacáisi ichàbapínáwa ipíchawáiseca èeri imáalàacawa

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Néese, yá yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani:

“Wáiwacali, ¿Chácaalínápiná ichàbawa yái càirica píimaca iwali? ¿Càinápiná wawàsica yái iwàwacutá ichàbacawa ipíchaca yàanàaca yéénáiwana írículéwa?”

⁸Yá Jesús ímacaté nalí:

“Piicácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía. Iná càicué núumaca pirí, áiba èeripinácáiná, yá madécaná wenàiwica yàanàapínáca nuípidená iwali. Yá náimapínáca nàwaliwa: ‘Núacata Cristo.’ Yá nacái náimapínáca: ‘Mawié-nica èeri imáalàacawa.’ Quéwa picácué píawa náamiwa.

⁹Iná péemiacaalícué iináwaná namànica ùuwicái náipunitawáaca níái cáli icuèrinánáica, nía nacái íyèeyéica abéeri cáli finata. Picácué cáalu pía. Yácata iwàwacutáanápíná ichàbacawéera. Quéwa yái èerica, càmfiritàacá máiní imáalàapínáca ráunamáita.”

¹⁰Néese ímaca nacái nalí:

“Níái wenàiwica íyèeyéica abéeri cáli finata napéliapínáca áiba cáli néesée-yéi ípunita. Madécaná reynái nàasu wenàiwica yáapichawa, napéliapínáca áibanái reynái yàasu wenàiwica yáapicha. ¹¹Yá nacái cachàinipíná cáli icusúacawa madécaná yàawiría, cáanáipíná máapicái macái cáliita, madécaná íiwitáaná uláicái wenàiwica yùuwichàapíná. Madécaná yéénáiwanási caiyéininéeri ichàbapínáwa chènunibàa.

¹²Quéwa ipíchawáiseca ichàbacawa macáita yái wawàsica, yàacué náibàa-pínáca pía, nàuwichàidapínácué pía. Natépinácué pía néewáidacàalu iriculéwa nacháawàacaténácué pía néré. Néese, yá náiyàpinácuéca pía presunái icapèe írículé. Natépinácué pía nacái reynái yàatalé, áiba náiwitápunái yàatalé nacái nuípidená íwalíisená.

¹³Quéwa néenialí, picàlidapínácué nalí nuináwaná iwali. ¹⁴Quéwa picácué achúma piwàwa iwali yái càinápinácaalí pitàanícuéca piwicáuwa. ¹⁵Núacata yàapínácué pitàacái pitàanícáténácué cáaliacáiri iyú, càmicaténá náalimá nè-pùadaca píipunitacué tàacáisi, neebáidacaténácué pitàaníca nalí báisíiri iyú.

¹⁶Quéwa abénaméeyéi péená, pisèenáipínátacué nacái, yèepùadapínácué pía, péenánái, piicacalénái nacái piùwidenái íríwa, yácué nanúapínáca nacái

abénaméeyéi péénácué. ¹⁷Báawapíná nacái naicácuéca pía macáita níái èeri mìnánáica, nuéwáidacalécacáinácué pía.

¹⁸Quéwa canácata yúuquéeripínáwa píchacué, éwita abéeri píiwita ibáiná-píná.^o ¹⁹Manuícué piwàwa Dios iwéré abémáidata pidèniacaténácué picáuca càmfiri imáalàawa.

²⁰Quéwa piicacánáamicué manùbéeyéi úwinái yàanàaca Jerusalén iyacàlená itéesebàa, yácué píalíaca mesúnamáipínáta namáalàidaca yái yàcaléca.

²¹Néese níái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, iwàwacutápiná napiacawa dúlinái finatalé. Níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, iwàwacutá namusúacawa yàcalé irícuise. Níái yèepuníyeyéica íibaidaca manacúalibàa, càmita iwàwacutá nèepuacawa yàcalé iriculé.

²²Néenialípiná, Dios yàasu yùuwichàacáisi manuíri yàanàapíná israelnáí yéewacaténá ichàbapínáca macáita càide iyúwa íimáaná natànàaná Dios itàacái irícu. ²³¡Nàuwichàapínáca manuísíwata níái inanái idéericuýeyéica néenialí èeri, nía nacái inanái yèeyéica quírasíi íiraca íinisí! Iná manuípíná yùuwichàacáisi Israel yàasu cáli mìnánái írí, Dios yàasu yùuwichàacáisi yúuwàapínáacáináwa nàwali. ²⁴Yá nacái nanúapínáca abénaméeyéi machete iyú, abénaméeyéi nacái natépiná áibanái cáli néré. Iná níái càmfíyeyéica judíonái nàuwichàidapíná báawéeri iyú Jerusalén mìnánái iwéréta imáalàacawa yái èeri Dios imàacacatáica nachùuliaca nawícuá.”

Yái asíali Dios néeséerica yàanàapínáca àniawa

(Mt. 24.29-35,42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵Jesús íimaca nacái nalí:

“Madécana wawàsi cayéininéeri wenàiwica iicápiná èeri ìwali, quéri ìwali, dùlupùtanái ìwali nacái, mawiénicáiná Dios imáalàidaca yái èerica. Iná macáita níái èeri mìnánáica, yá achúmapínáca nawàwa. Càmita náalíapíná càinácaalí namànica wawàsi, néemìapínácaalí lamá imàladàcaná isàna ichàini tíríriwaca. ²⁶Yá abénaméeyéi wenàiwica iwàwa ichàbapínáwa nacàluniwa, náalíacáiná idàbaca yùuwichàacáisi yàanàaca cáli finatalé. Yá nacái nacusúapínáca macáita níái iyéeyéica chènuniré.

²⁷Néese, yá asáipínáca èeri mìnánái iicáca nulicùacawa chènunfise acalèe yèewi, núa asíali Dios néeséerica, nucamalaná ichàini yèewi.

²⁸Iná píacué nuéwáidacaléca, piicacánáamicué càica nachàbacawa macáita níái wawàsica, yácué iwàwacutá pichàiniadacawa, manuícué piwàwa nuwéré, mawiénicáiná Dios ichùuliadacuéca pía piyacaténácué yáapicha càiripínáta.”

²⁹Yá Jesús icàlidacaté abéeri càlisi, íimacaté nalí:

“Piicacué yái àicu híguwaca, áibanái àicunái nacái, ³⁰piicacánáamicué nawàlisàidaca nabáináwa, yá píalíacuéca mawiénica camuí. ³¹Iná càita nacái piicacánáamicué nachàbacawa macáita níái wawàsináica, yá píalíacuéca báisícata, mawiénica Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa.

³²Báisítacué númaca pírí, càmita néetápináca macáita níái wenàiwicaca iyéeyéica siúcade, ipíchawáisea nachàbapínáca macáita níái wawàsica númèeyéica píricué ìwali.

³³ Aiba èeri namáalàapinácawa macáita níái icuéyéicawa chènunibàa, yá nacái cáliquéi. Quéwa yái nutàacáica, càmita imáalàapináwa, iyéeripiná càiripináta.”

³⁴ Piicácué píichawa cayába, piwènúadacáichacué píiwitáisewa èeri yàasu wawàsi iwali, piyáacáichacué piriwa caséenama madécaná yàacàsi íiwitáaná, picàmanicáichacué nacái. Ipíchanácué matuíbanáica pía nùanàacaalí.

³⁵ Iná nùanàapinácaalí àniawa, yá càmita idépiná màulenáca madécaná wenàiwica càide iyúwa íibàaná cuwèesi isicúata yái ííyanási walièdérica ipícha. ³⁶ Iwàwacutácué idéca màulenáca pìyaca. Pitàanícué Dios yáapicha yéewacaténácué pichúuliacawa yèewíse yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca, yéewacaténácué nacái pibàlùacawa nuípunita matuíbanáita nùanàacaalí, núa asiali Dios néesérica.

³⁷ Eeri imanùbacaté, Jesús yéewáidaca Dios icapèe irícu. Quéwa catácaalí-nama, yá yàaca iimáca dúli Olivo íinatalénama. ³⁸ Iná mapisái imanùbacata, yá wenàiwicanái yàanàaca macáita Dios icapèe néré néemìacaténá itàacái.

Nàwacáidacatéwa Jesús itéchaná

(Mt. 26.1-5,14-16; Mr. 14.1-2,10-11; Jn. 11.45-53)

22 ¹ Idécaalíté mawiénica yái èeri nàwacáidacatáiwa nayáacaténá pan canérica yèewisá levadura, íipidenérica nacái Pascua, ² níái sacerdotenái íiwacanánái, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nacutácaté wawàsi náibacaténá Jesús nanúacaténáni, cáalucáináté naicáca wenàiwica.

³ Néese, yáté Camèniadacáiri iwàlùacawa Judas íiwitáise iriculé, néenaca níái doceca yái nèericaté íipidená Iscariote. ⁴ Yá yàacaté itàanica sacerdotenái íiwacanánái yáapicha, úwinái judíonái íiwitáipunái yáapicha nacái, níái icuéyéica Dios icapèe néeni, càinápinácaalí yéewáaná yèepùadaca nalí Jesús. ⁵ Yáté casíimáica néemíaca itàacái, yá nacái namàacacaté natàacáíwa irí napáyaidáanápináni palata iyú. ⁶ Yá Judas yeebácaté nalí. Néese, yá idàbacaté icutáca wawàsi yèepùadacaténá nalí Jesús, quéwa canácatáipináta wenàiwica.

Yáta abéta Jesús iyáaca iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Néese yàanàacaalíté yái èeri nàwacáidacatáicawa nanúacatáipináca oveja wàlisàí Pascua iyáaninápiná, ⁸ yá Jesús ichùuliacaté Pedro Jerusalén néré Juan yáapicha, yá íimaca nalí:

“Piacué pimànica wapíchalé yàacàsi wayéeripiná Pascua yàasu èeri irícu.”

⁹ Yá nasutáca néemíawani, náimaca irí:

“Alénásica piwàwa wachùniaca yái yàalusica.”

¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

“Planàacaalícué yàcalé iriculé, yá abéeri asiali yàanàapinácuéca pía iwáacutéeri úni catùalícu. Yácué placawa yáami iriculé yái capíi iwàlùacatalécawa. ¹¹ Yácué píimaca capíi íiwacalíná irí: ‘Yái yéewáidéerica wía iwàwaca yáalíacawa, çaléná ìya yái capíi imàdàaná nuyáacatáipináca nuyáacaléwa nuéwáidacalénái yáapichawa Pascua yaalí?’ ¹² Yá

yáasáidapiná pirícué abéeri capii imàdàaná chènunibàa, manuíri nacái, idéeri ichùuliaca nachùniaca màulenáta. Pichùniacué néeni yái wayéeripiná yá catácani.”

¹³ Néese, yáté nàacawa néré, yá nàanàacaté macáita càide iyúwaté Jesús ímáaná nalí. Yá namànicaté néeni yàacàsi nayéeripiná Pascua yàasu èeri.

¹⁴ Néese idécanáamité yàanàaca yái hora nayáacatáica, yá Jesús yàanàaca, yá iyamáaca yáawinacawa apóstolnái yáapicha nayáacaténá.

¹⁵ Yá Jesús ímaca nalí:

“Nuwàswiwaca nuyáaca píapichacué yái yàacàsi wayéerica Pascua yàasu èeri ipíchawáiseca nuétácawa, ¹⁶ càmicáiná nuèpùapiná nuyáacuéca píapicha quirínama yái Pascua yàasu yàacàsi iwéréta Dios idéca icùaca yàasu-nái wenàiwica macáita.”

¹⁷ Néese, yá Jesús yeedácaté icáapi iricuwa abéechúa bacàa idènièchúa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá ímaca nalí:

“Píibàacué úai uva ituní yàaluca, píiracué píalimáwanama ulcuíse.

¹⁸ Càicué núumaca pirí, càmicáiná nuìrapiná quirínama yái uva ituníca iwéréta Dios idàbapináca icùaca yàasunái wenàiwicawa macáita.”

¹⁹ Néese, yá Jesús yeedáca pan icáapi iricuwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábéeri, yá isupáidacani, yá iwacùaca nalíni. Yá ímacaté nalí:

“Yácata nuiná yái yéetéeripináca pibáyawaná ìwalísecué. Piyáacuéní. Iwàwacutácué pimànicani abemáidata piwàwalicaténácué núa càinácaalíte nuétácawa píchawalíiná.”

²⁰ Néese idécanáami nayáaca, yá Jesús yeedáca uva ituní yàalu àniawa càide iyúwa yeedáaná pan quéecha, yá ímacaté nalí:

“Yái uva ituní bacàalicu, yácata nuíraná Dios iwàlisàidéerica iyú wawàsi wenàiwicanái yáapicha siùcade, imusuéripináca nucha cruz ìwali piwalínácué. ²¹ Quéwa yái asiali yèepùadéeripináca núa nùuwidenái iríwa, chácata iyáa iyáacaléwa núapicha. ²² Báisíta nuétápinácawa, núa asiali Dios néesée-rica, càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¡Quéwa yái yèepùadéerica núa nùuwidenái iríwa yùuwichèeripináwa manuísíwata!”

²³ Néese, yá nadàbaca nasutáca néemiawa níawáacawa chánácaalí néenaca yái yèepùadéeripináca Jesús yùuwidenái iríwa.

Waicáca áibanái ipulálé mawènfiri iyú

²⁴ Néese, yá Jesús yéewáidacalénái itàanicaté yáapichawáaca chàinisíiri iyú chánápinácaalí néenaca yái máiníirica caináwanápináca nèewíise, Jesús ichùuliacaalí yàasuná wenàiwicawa iyúwa rey.

²⁵ Yá Jesús ímaca nalí:

“Níái reynái iyéeyéica cháí èeri iricu, nachùuliaca nàasu cáli mìnánaiwa chàinisíiri iyú. Quéwa náimaca nàwaliwa: ‘Wíaquéi iiquéeyéi yàasunái wenàiwica ipuláléwa.’

²⁶ Quéwa càmitacué iwàwacutá pimànica càì iyúwa nía. Yái iwàwéerica ichùuliaca pèewíisecué iwàwacutá iicáca yáawawa càide iyúwa piméeréerícué. Yái ichùullerica áibanái iwicáu iwàwacutá íibaidaca càide iyúwa nàasu wenàiwica. ²⁷ ¿Chánásica yái cawènfiri wenàiwicaca? ¿Yásicái yáawinéerica mesa iwéré iyáacaténá? Càmicaaalí, ¿Yásí càì ibàluéricawa iwacúacaténá nalí yàacàsi? Yácata cawènfiri yái yáawinéerica mesa iwéré iyáacaténá.

Quéwa núa, nuèpunícawa pèewicué càide iyúwa yái íbaidéerica pirícué.

²⁸ Quéwa píatacué yèepuníyíéiwa núapicha abémáidata idècunitàacá nùuwichàacawa. ²⁹ Iná yéewa numàacapínácué picùaca wenàiwica càide iyúwa Núaniri imàacáaná nucùaca nía. ³⁰ Yá nacái piyáapínácuéca núapicha, píiracué nacái numesani iwéré aléde nucùacataléca nùasunái wenàiwicawa. Yá nacái píawinapínácuécawa píalubái finatawa núapicha picháawàacaténá-cué níái doce Israel itaquénáinámica, pidèniacaténácué nacái pichàiniwa nawicáu.”

Jesús icàlidaca Pedro ibàanápíná iináwaná

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Néese, yá Wáiwacali íimacaté Pedro irí:

“Simón, Simón, péemìa cayába. Camèniadacáiri idéca isutáca wawàsi yáalimáidacaténácué iicáwa pía càulenánaméeri wawàsi iyú. Iná idé Dios imàacaca irí wawàsi.

³² Quéwa pía, Pedro, idéca nutàaníca Dios yáapicha píwali manuícáténá piwàwa nuwéré abémáidata.

Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáiseewa nulí àniawa,^p yá pichàinia-daca nawàwa níái péenánáicawa manuícáténá nawàwa nuwéré mamáa-làacata.”

³³ Yá Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali, idé màulenáca núa nùanápínáwa píapicha presunái icapèe irículé. Iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapicha, yá nuétácawa.”

³⁴ Yá Jesús íimacaté irí:

“Pedro, báisíta núumaca pirí: Siùca catá, ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idépináca píbàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

Mawiénica yái yùuwichàacáisi yàanàacatáipínáca

³⁵ Néese, yá Jesús isutacaté yéemìa nía:

“Nuchùuliacaalíté piacuéca picàlidaca nutàacái madèniacaléta, mapalátanita, mayáacaléta, mazapátunita nacái, néeni, ¿Pimáapùatécué néré wawàsi?”

Yá náimacaté irí:

“Canáca.”

³⁶ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Quéwa siùcade, yá áibacata wawàsi. Iná pidèniacaalícué palata, pitécuéni. Pidèniacaalícué piyáacaléwa, pitécué nacáini. Yái canéerica imachétani, yá iwàwacutá iwéndaca yèepùanáwa iwèniacaténá iríwa abéeri machete.

³⁷ Iná núumacué pirí, iwàwacutápiná ichàbacawa macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná nùwali, náimacaalíté: ‘Abédanamata yéetácawa náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca.’ Iná càide iyúwaté natànàaná nùwali bàaluité, idéca ichàbacawa iyaca.”

³⁸ Yá náimaca irí:

p 22.32 Iwàwáaná íimaca: Idécanáamité Pedro ibàaca Jesús iináwaná máisiba yàawiría, yáté ficháanica cáiwina, yá yèepùacaté iwènúadaca íiwitáiseewa àniawa Cristo iwéré.

“¡Wáiwacali, piicáca, idéca wadèniaca pucháiba machete cháí!”
Yá Jesús íimaca nalí:

“¡Yácatéera, yátacué watàaníca ìwali!”^q

Jesús itàaníca Dios yáapicha Getsemaní néeni

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Néese, yá Jesús imusúacatéwa Jerusalén iyacàlená fícha càide iyúwa imà-nfínánama, yá yàacatéwa dúli Olivo néré. Yéewáidacalénái yàacatéwa nacái yáami. ⁴⁰Néese nàanàacaalíté néré, yá Jesús íimaca nalí:

“Pitàanícué Dios yáapicha manuícáténácué piwàwa iwéré, càmicaténácué piwénúawa nuícha, éwita Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa píacué.”

⁴¹Néese, yá yàacawa náicha méetàuculé càì idècunide iyúwa abéeri asíali idècuni yúucaca íba. Yá néréca, isiwíá yáawinacawa yùulùì ipùata iyúwa, yá itàaníca Dios yáapicha.

⁴²Yá íimaca:

“Núaniri, piwàwacanámi, yá pichúuliadaca núa yùuwichàacáisi fícha. Quéwa pimàni càitáde iyúwa piwàwáaná. Picá pimàni càide iyúwa nuwà-wáaná.”

⁴³[Néese, yáté abéeri ángel Dios néeséeri yáasáidacawa Jesús irí ichàiniadacaténáni. ⁴⁴Quéwa máinícáináté achúmaca Jesús iwàwa, itàanícáináté máiní cachàini yáaniri Dios yáapichawa. Yá islabède imusúacawa fícha, idupíacawa nacái cáli iwéré càide iyúwa irái.]

⁴⁵Néese idècanáamité Jesús imáalàida itàaníca Dios yáapicha, yá imichàaca ibàlùacawa, yá yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá iicáca naimáca naliacawa, máinícáináté achúmaca nawàwa. Yáté máiní cadàpuleca nía.

⁴⁶Yá íimaca nalí:

“¡Píacué, càmfíyéita yéewapíná iimácata! Picawàacuéwa, pitàanícué Dios yáapicha pimànicáichacué píbáyawanáwa Camèniadacáiri yáalimáidacaalí-cué iicáwa píá.”

Náibàacaté natéwa Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Idècunitàacá Jesús itàaníca ìyaca, yá madécaná wenàiwicanái yàanàacaté nàatalé. Yáta quéwa ité náiwitápu yái Judas néenámícaté níái doce yéewáidacalénáica. Yá yàacatéwa Jesús yàatalé itàidacaténá isùsùawa inànì ìwali.

⁴⁸Yá Jesús íimaca irí:

“Judas, ¿Cáná pitàida pisùsùawa núa iyúwa cáininéeri piicáca, yá quéwa pèepùadaca núa iyú, núa asíali Dios néeséerica?”^r

⁴⁹Iná níái Jesús yéewáidacalénái ìyèeyéica néeni yáapicha, naicácaalí manùbèeyéi fìbàapínacani, yá náimaca irí:

“Wáiwacali, ¿Pìwàwasica wapéliaca náapicha machete iyú?”

⁵⁰Càicáaníta, yá abéeri néená iwichùaca sacerdotenái fíiwacali yàasu wenàiwica yùuwi yéewápu néeséeméechúaca.

q 22.38 Jesús íimacaté nalí: “¡Yátacué watàaníca ìwali!”, càmicáináté náalía néemiaca càinácaalíté íimáanaca yái ejemplo Jesús icàlidéerica nalí. **r 22.48** Isùsùacaténí. Níái judfonái, yácata náiwitáise iyáaná. Nàanàacaalí, nàacaalí nacáíwa, yá nasùsùaca nanànì ìwaliwa.

⁵¹ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“¡Pimàacacuení! ¡Yátacué pipéliaca!”

Yá Jesús íbàacaté asìali yùuwi ìwali, yá ichùnìacani.

⁵² Néese, yá ímacaté sacerdotenái íiwacanánái írí, nalí nacái níái úwinái íiwacanánái icuèyéica Dios icapèe, nía nacái judíonái ííwítápunái béeyéica yàanèeyéicaté íbàacani:

“¿Cánacué pianàa nùatalé pimachétani yáapichawa, àicu nacái càide iyúwa wàanàacaalí abéeri cayéedèeri yàatalé? ⁵³ Eeri imanùbacataté, nùyacuéca píapicha Dios icapèe írìcu, yáté càmítacué píibàa núa. Quéwa yácatacué píasu hora yái Camèniadacáiri ichùlìacatáicuéca pííwítáise catéeri írìcuta.”

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.57-58,69-75; Mr. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Néese, yáte úwinái íbàaca Jesús, yá natécani sacerdotenái íiwacanánái icapèe írìculé. Quéwa Pedro yàacatéwa nacái yáami déecuíseta.

⁵⁵ Néese nàanàacaalíté néré, yá napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwa, yá nayamáaca náawinacawa itéesebàa. Yá nacái Pedro yàanàacaté yáawinacawa nèewíise.

⁵⁶ Quéwa abéechúa inanái íbaidéechúa néeni, uicácaalí Pedro yáawinacawa náapicha quichái iwéré, yá uicáidasíwaca írí, yá úmaca:

“Yácata áiba Jesús yàacawéeriná asìaliquéi.”

⁵⁷ Yá Pedro ibàaca iináwaná, yá ímaca:

“Inanái, càmíta nùalíawa ìwali.”

⁵⁸ Néese déecunáami, yá áiba yèepùa iicáca àniawani, yá ímaca írí:

“Píata áiba néená níái yèepuníyécawa Jesús yáapicha.”

Yá Pedro ímaca írí:

“Càmíta asìali, càmíricata néená núaquéi.”

⁵⁹ Néese idécanáami abéeri hora ichàbacawa, yá áiba asìali ímaca nalí àniawa báisíri iyú:

“Báisíta cámíná, yáta áiba yèepuníritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea yàasu cáli mìnalicáináni.”

⁶⁰ Yá Pedro ímaca írí:

“¡Pía asìalica, càmíta nùalíawa càinácaalí wawàsica yái càì píimaca nulí ìwali!”

Yá néeniwata, càica nacáita Pedro ímaca, yáta cawámai itàaca. ⁶¹ Yá Jesús iwènúaca iicáidaca Pedro írí. Yá àtata Pedro iwàwalica yái Wáiwacali itàacáica ímacaálíté írí: “Yáta catáquéi, ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idéca píbàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

⁶² Yá Pedro imusúacatéwa néese, yá ícháánícaté cáíwinama.

Uwinái iicáanicaté Jesús iquíniná

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Néese níái asíanái icuèyéicaté Jesús, yá naicáanicaté iquíniná, nanúadáidaca nacáini. ⁶⁴ Yá nabàlìacaté ituí, yá nanúaca inànni ìwali, yá náimaca írí:

“¡Báisícaalí iwicùlidéerica pía, picàlida walí càiná yái càì inúaca pía!”

⁶⁵ Yá nacúsacani madécaná ííwítáaná tàacáisi báawéeri iyú.

Nacháawàaca Jesús Pilato irí, Herodes irí nacái

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Néese amalácanáamité, yáté úwinái itéca Jesús aléde nacháawàacatáica wenàiwica, nàwacáidacatáicawa níái judíonái íiwitápunái béeyéica, sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá nasutacaté néemiawani:

⁶⁷“Picàlida walí. ¿Píata yái Cristo?”

Yá íimaca nalí:

“Núacata Cristo, núumacaalícué pírí, yácué càmita peebáida nulítani.

⁶⁸Iná nusutácaalícué nacái nuémíawa pía càitáde, ¿Cánácué càmita peebáida Cristoca núa? Càita nacái, càmitacué peebá nusànata. Càmitacué nacái pímaaca núawata.

⁶⁹Quéwa mesúnamáita núa asíali Dios néeséerica, núawinapínacawa yéewápu néesema yái Dios cachàinírica canánama íicha.”

⁷⁰Yá macáita nasutáca néemiawani abéericuíseta:

“¿Iná píata Dios líri?”

Yá íimaca nalí:

“Càicatáni iyúwacué píimáaná.”

⁷¹Néese, yá náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càmita wawàwacutá áiba icàlidaca walí ìwali quirínama wáalíacaténá cabáyanácani. Idéca wéemíaca itàacái inùmalícuíseta!”

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mt. 27.1-2,11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 ¹Néese, yáté namichàaca nabàlùacawa macáita níái icháawèeyéica Jesús, yáté natécani nacuèriná romanosàiri Pilato yàatalé. ²Yá nadàbacaté nacháawàacani, yá náimaca:

“¿Yá asíaliquéi, báawéeri yèepuníca imànica wenàiwicanái íiwitáise. Yá nacái imáisaníaca wapáyaidaca César iwèni wàyaca wàasu cáli íinatawa. Yá nacái íimaca ìwaliwa, ‘núacata Cristo, abéeri rey.’”

³Yá Pilato isutáca yéemiawani:

“¿Píata yái judíonái yàasu rey?”

Jesús íimaca irí:

“Báisíta, càicatáni iyúwa píimáaná.”

⁴Néese, yá Pilato íimaca sacerdotenái íiwacanánái irí, wenàiwicanái irí nacái:

“Canácata nuicá íbáyawaná nucháawèeripíná ìwalíise yá asíaliquéi.”

⁵Quéwa mamáalàacata natàaníca Jesús ìwali, yá náimaca:

“Yèepuníca imànica báawéeri wenàiwicanái irí yéewáidáaná iyú, idàbacaté yéewáidaca Galilea yàasu cáli néese, càita yàanàaca Judea yàasu cáli íinalé, chá nacái Jerusalén iyacàlená irícu.”

Natécaté Jesús Herodes yàatalé

⁶Iná Pilato yéemiacaalíté Jesús idàbacaté yéewáidaca Galilea néese, yá isutacaté yéemiawa nía Galilea mìnlicaalíténi. ⁷Iná yáalíacaalíté Galilea néeséericani, yá nacái yáalíacaté sfisèericani Herodes icùacatáiseca cáli, íná

yéewa ichùuliaca natéca Jesús Herodes yàatalé. Yá nacái Herodes yàanàacaté néenialíta Jerusalén iyacàlená iriculé.

⁸Iná Herodes iicácanáamité Jesús, yáté casímaíca iwàwa, idécáínaté icùaca madécaná èeri iicáanápínáni iináwaná ìwalíse. Yá nacái iwàwacaté iicáca Jesús imànica abéeri yéenáíwanási. ⁹Yá Herodes isutáca yéemíawani madécaná yàawiría, quéwa càmitaté Jesús yeebá isàna. ¹⁰Yá nacái nàyacaté néeni níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, càmfíyéítaté imàaca icháawàacani. ¹¹Néese yái Herodes yàasu úwinái yáapichawa, natàanícaté báawanama Jesús ìwali, naicáanícaté nacái iquíniná. Yá náiyàacaté ìwali cayábéeri bàlesica càiride iyúwa rey ibàle.

Néese, yá Herodes ichùuliaté natéca Jesús Pilato yàatalé àniawa. ¹²Ipícha-wáiseté yá èericani, yáté báawaca Pilato iicáyacacawa Herodes yáapicha. Quéwa yáta èericani, yáté cayábaca naicáyacacawa.

Judíonái imàacaté nanúaca Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38–19.16)

¹³Néese, yáté Pilato ìwacáidacaté yàataléwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, níá nacái judíonái íiwitápunáica, áibanái yàcalé minanáí nacái, ¹⁴yá fimacaté nalí:

“Idécué pìanàidaca nùatalé yá asìaliquéi, yácué píimaca, báawaca imànica wenàiwica íiwitáise yéewáidáaná iyú.

Quéwa idéca nusutáca núemíawani píacuéseemicué. Yá canácata nuicáca ibáyawaná yái picháawèericuéca ìwalíseni.

¹⁵Càita nacái Herodes, canácata nacái iicáca ibáyawaná. Iná yéewa ichùuliaca nèepùadaca néese àniawani. Iná canácata imànfiri bayáwanásica yéetèeripináwa ìwalíseta. ¹⁶Iná idécaalí nuchùuliaca nacapèedáidacani, yá namàacapináca yàawa.”

¹⁷Càicaté náíwitaíse iyáaná bàaluité. Camuí imanùbacata nàwacáidacawa Pascua yaalí, yá iwàwacutáca Pilato imàacaca judíonái írí abéeri presunái yéená.

¹⁸Quéwa, yá namáidaca macáita abéericuíseta níái manùbéeyéica:

“¡Picácué piwasàa yá asìaliquéi! ¡Yáta piwasàacué walí, yái Barrabás!”

¹⁹Yái Barrabás, úwinái iyyaacatèni presunái icapèe iriculé, ibàlùacáínatéwa náíwitaípunái íipunita, yá nacái inúacaté wenàiwica.

²⁰Quéwa Pilato iwàwacáínaté imàacaca Jesús, yá itàanícaté wenàiwicanái írí àniawa. ²¹Yá quéwanáta namáidaca cachàini:

“¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

²²Néese Pilato itàaníca nalí àniawa máisiba yàawiríanápíná, íimaca:

“Canácata ìwalíse yéewa nuchùulla nunúacani. Iná nuchùulíapínácaíta úwinái icapèedáidacani. Néese, yá numàacaca yàawa.”

²³Yá quéwanáta namáidaca Pilato írí ichùuliacaténá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Quéwa namáidacáínaté mamáalàacata cachàini, yá Pilato imàacaté nalíni.

²⁴Néese, yá Pilato imànicaté nalí càide iyúwaté nachùulianá imànica.

²⁵Yá Pilato imàacaté nalí Barrabás iyúwaté nasutáaná fícha, yái iyéericaté presunái icapèe iriculé, imànicáínaté ùuwicái náíwitaípunái íipunitawa, yá

nacái inúacaté wenàiwica. Yá Pilato yèepùadacaté Jesús úwinái irí natàtàacaténáni cruz iwali càide iyúwa wenàiwica iwàwáana.

Natàtàacaté Jesús cruz iwali

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶Néese úwinái itécaalté yàacawa Jesús, yá náibàacaté abéeri asiali fipide-néeri Simón, Cirene iyacàlená néeseeri, yàanèeri yàacawa manacúalfise. Yá namichàidacaté iwàacutaliculé yái àicu natàtèeripiná iwali Jesús, yaté itécani Jesús yáami.

²⁷Yá manùbéeyéi wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami, madécaná inanái nacái, fícháanfiyéi yàacawa, achúmacáináté nawàwa naicáca Jesús yùuwi-chàacawa.

²⁸Quéwa Jesús iwènúacaté iicáidaca nalí, yá fimacaté nalí:

“Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mīnanái, picácué pícháaní nùwali. Pícháanícué pìwaliwata, péenibenái iwali nacái. ²⁹Yàanàapiná áiba èeri, wenàiwicanái fimacatáipiná: ‘¡Níái inanái mawéecuíyéica, nía nacái càmíyéicáwaca idé quéenibeca, càmíyéicáwaca idé yàaca quìrasii ìira ìini ítuníwa. Casímáipiná nía néenialí èeri, càmíicáiná nàuwichàapináwa iyúwa níái quéenibéeyéica!’”^s

³⁰Néese, yá wenàiwicanái idàbapiná fimaca dúlinái irí:

“¡Píuwàacuéwa wáinatabàa wéetácaténáwa!

Píacué dúli púbanaméeyéi:

¡Pibàliacué wía macáita!”

³¹“Núa canéerica imànñiri báawéeri wawàsica, càicáaníta níái wenàiwicaca, yá namànica nulí báawéeri. Iná níái Jerusalén mīnanáica iwàwacutápiná nàuwidenái imànica nalí báawéeri, máini yáawanáipiná núcha quiríta.”

³²Uwinái itécaté nacái Jesús yáapicha pucháiba asianái canúacíyéi nanúacaténá nía yáapicha.

³³Néese, yaté nàanàaca aléde fipidenácataléca “fiwitasi yáapimi.” Yá nérécaté, natàtàa Jesús cruz iwali, náapicha níái cabáyawanéeyéica, abéeri yéewápu néese, áiba apáu néesema.

³⁴[Yá Jesús fimacaté: “Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná fícha, níái itàtèeyéica núa cruz iwali. Càmita náalí mabáyawanéerica núa càì yéetá-cawa náichawaliná.”]

Níái úwinái idècunitàacá nàyacaté néeni, yá náucacaté íbanái cáli iwéré náalimáwanama náalíacaténá càinápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáapicha.

³⁵Idècunitàacá wenàiwicanái ibàlùacaté iicáidaca Jesús irí, yaté judíonái fiwacanánái iicáaníca iquíniná, náimacaté:

“Ichúuliadacaté áibanáita yéetácáisi fícha, quéwa báisícaalí Cristocani, yá iwàwacutá ichúuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha yáasáidacaténá yáawawa, báisíta yácata Dios iníwèerité walípiná.”

^s 23.29 Yái versículo iwàwáaná fimaca: Casímáipiná níái inanái canéeyéica yéenibe yáasu èeri báawaca, canápináicáináta càulenéri nalí néenibecawa néenialí.

³⁶ Càita nacái úwinái icáanícáté iquíniná nabáiniadacaténáni. Yá nacái namawiénidacatéwa írí nàacaténá ìira uva ituní càméeri mawènírì.^t

³⁷ Yá náimacaté írí:

“¡Píacaalí báisíta judíonái yàasu rey, néeni pichúuliada píawawa yéetácáisi fícha!”

³⁸ Yá nacái idécáté natàtàaca abéeri tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa máisiba tàacáisi íiwitáaná iyú, griegonái itàacái iyú, romanonái itàacái latín iyú, hebreo itàacái iyú nacái, càiri fímacade: “YACATA JUDIONAI YAASU REY YAI.”

³⁹ Néese yái abéeri cabáyawanéeri natàtèerica nacái cruz ìwali Jesús inàna-cubàa, yá idàbaca icuísaca báawéeri tàacáisi iyú, fímaca:

“Báisícaalí Cristoca pía, néeni pichúuliada píawawa yéetácáisi fícha, yá pichúuliadaca nacái wía píapichawa!”

⁴⁰ Quéwa yái áiba cabáyawanéerica icuísacaté yàacawéerináwa, fímacaté írí:

“Pía abédanaméerita natàtàaca yáapicha cruz ìwali, càicáaníta, càmita píalímá píaca Dios icàaluíniná. ⁴¹ Wíasí, cayábéeyéita yùuwichàacawa wabáyawaná ìwalísewa. Quéwa yá asíaliquéi, canéerita ibáyawaná.”

⁴² Yáté cabáyawanéeri fímaca Jesús írí:

“Jesús, píwàwali núa pianàacanáami picùaca iyúwa rey.”

⁴³ Yá Jesús fímaca írí:

“¡Báisíta núumaca pírí: Siùcata, yá píyaca núapicha chènuniré paraíso iriculé!”^u

Jesús yéetacatéwa

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Iná machacàni èeri néeseta iwéréta táicaca, yáté catáca macái èerita, cáminá máisiba horatái. ⁴⁵ Yáté catáca èeri, yá nacái Dios icapèe imàdàanáca iriculéwa wálumaca, icacanacatéwa bamuchúamibàa chènuníise cáli iwéré-nama.

⁴⁶ Néese, yá Jesús imáidaca cachàini, fímacaté:

“¡Núaniri, picáapi iricuta numàaca nucáucawa!”

Idécanáamité càì fímaca, yáté yéetácawa.

⁴⁷ Néese yái úwinái íiwacali romanosàiri iicácacaaalíté ichàbacawa macáita yái wawàsica, yáté yàaca Dios írí cayábéeri, fímacaté:

“¡Siùcade, núaliacawa báisícata, canacaté ibáyawaná yá asíaliquéi!”

⁴⁸ Macáita níai wenàiwica iwaquéeyéicatéwa néeni naicacaténá níai natàtèeyéimica, naicácaalíté ichàbacawa néré macáita yái wawàsica, yáté nanúaca nàucutawa, máinicáináté achúmaca nawàwa. Yá nèepùacaté nacapèe néréwa. ⁴⁹ Quéwa macáita níai yáaliyéicatéwa Jesús ìwali, nía nacái inanáica yèeyéicatéwa yáami Galilea néese, nabàlùacaté naicáidaca macáita dée-cuíseta càinácaalíté ichàbacawa yái wawàsica.

^t 23.36 Yái vinagre, yácata ìiracalési mawènírì, càméeri nacái, catúulécaneeyéi ìiréerica, càmiirita reynái ìirata. ^u 23.43 Quéechéeri Paraísoca iyacaté Edén néeni. (Gn. 2.8-3.24). Iyacaté áiba paraíso ípidenéri Abraham iyacatái, nàyacatáicaté níai yeebáidéeyéica Dios ìwali A.T. irìcu. Néese Jesús imichàcaalítéwa, yáté itéca nía chènuniré.

Nabàliacaté Jesús ichéecami

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Iyacaté abéeri asìali ípidenéeri José, judíonái iyacàle Arimatea néeséeri, cayábéeri íiwitáise, ìyéeri nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, néená níái judíonái íiwacanánái inuéyéicaté Jesús.

⁵¹Quéwa càmítaté abédanama José íiwitáise náapicha namàacacaalíté nacái nanúaca Jesús. Yá nacái icùacaté Dios yàanàanápíná icùaca yàasunái wenàiwicawa. ⁵²Yá yàacatéwa Pilato yàatalé isutácaténá fícha wawàsi, yàacaténá írí yái Jesús ichéecamica. Yá Pilato ichùuliacaté nèepùadaca José íríni.

⁵³Néese idécanaámíté nalicùadaca Jesús ichéecami áibanái yáapicha cruz ìwalíise, yáté yèepùacani wáluma cawènfíri iyú. Yá nacái iwàlùadacatèni abéeri càliculíi wàlisàì iriculé náiquéericaté dúli ibàlàì iricu, càmícatái-cáwaca naliada wenàiwica ichéecami.

⁵⁴Néenialí, yáté èericani nachùniacatáica macáita wawàsi ipíchawáise idàbacawa yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa.

⁵⁵Níái abénaméeyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha, Galilea yàasu cáli néese, nàacaté nacái naicáca José yáapicha càliculíi néré càinácaalí naliadaca Jesús ichéecami.

⁵⁶Néese, yáté nèepùacawa capíi néré. Yá nacái nachùniacaté pumèníyèi isàni napusúanáca chéecáisiimi. Yáté nacái nayamáidacatéwa iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa, namànicaténá càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànéericaté.

Jesús icáucàacatéwa yéetácáisi fícha

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 ¹Néese domingo mapisáisiwata, yáté nàacawa càliculíi néré níái inanáica. Natécaté pumèníyèi isàni idéeyéicaté nachùniaca. ²Néese nàanàacaalíté néré, yá naicáca idéca íba ibàlùacawa méetàuculé càliculíi inùma fícha. ³Yá nawàlùacatéwa iriculé, quéwa canácata naiquéeri néré Wáiwacali Jesús iinámica.

⁴Idècunitàacá natàaníca naliwáacawa ìwali yái wawàsica, yá isicúata naicáca pucháiba asìanái ibàlùacawa nalí mawiénita, mèlumèlufyéi ibàle.

⁵Yá nacalùadacatéwa, yá nàawìadaca níawawa cáli iwéré.

Quéwa asianái fímaca nalí:

“¿Cánacué picutáida yéetáními yèewibàa yái cáuri wenàiwicaca? ⁶Canácata chá Jesús. ¡Idéca icáucàacawa àniawa! Piwàwalicué itàacái fíméericatécué pírí ìwali iyacaalítécué píapichaca Galilea yàasu cáli néeni.

⁷Iimacaté: ‘Núa asìali Dios néeséerica iwàwacutápiná áiba yèepùadaca núa nacáapi iriculé, níái cabáyawanéeyéica natàtaacaténá núa cruz ìwali. Quéwa máisiba èeri iricu, yá nucáucàpinácawa àniawa.’ ”

⁸Néese, yáté inanáináì iwàwalica yái itàacáica iyúwaté Jesús fímáaná nalí quéecha.

⁹Iná nèepùacaalítéwa càliculíi néese, yá nacàlidacaté macáita yái wawàsica nalí níái once apóstolca, nalí nacái níái áibanái yéewáidacaléca. ¹⁰Iná níaté inanái icàlidéeyéi tàacáisica níái: María Magdalena, Juana, María, úái Jacob yáatúaca, áibanái inanái nacái.

¹¹ Quéwa apóstolnái iyúunáidacaté nachìwacani, ínáté càmita neebáida nalfni.

¹² Quéwa, yáté Pedro ipiacawa càliculii néré. Iná yàanàacaalíté néré, yá yáawìacaté iicáca iriculé, yá iicacaté wálumamita iriawa néeni yái nèepùà-náamicaténi.

Néese, yá yèpùacaté icapèe néréwa, quéwa fináidanífiwa ìwali yái wawàsi ichàbéericatéwa néenialí.

Pucháiba asianái yàacatéwa Emaús yàasu àyapu iricubàa

(Mr. 16.12-13)

¹³ Néenialí èerita, yáté nàacawa àyapulicubàa pucháiba yéewáidacalénai yééná yèeyéiwa abéeri yàcalé iriculé ípidenéeri Emaús, iyéerica once mil metro idècuni Jerusalén iyacàlená fícha. ¹⁴ Yá nacàlidáidacaté nàaca nalíwáacawa ìwali yái iyúwaté wawàsi ichàbáanáwa macáita.

¹⁵ Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáacawa, yáté Jesús imawiénidacáwa nalí, yá yàacawéeridacaté nacái nía. ¹⁶ Quéwa càmitaté Dios imàaca náalíaca naicáca Jesús, càicaté níade iyúwa ituí ibàlièyéiwa.

¹⁷ Yá Jesús isutacaté yéemiawa nía:

“¿Càiná ìwalicué pitàaní piacawa?”

Yá nayamáaca nabàlùacawa, yá cáalífacanáca achúmaca nawàwa, yá náa-wìadaca náiwitawa cáaliuculé. ¹⁸ Yái ípidenéerica Cleofas, fimaca Jesús irí:

“Pía ipáchierica Jerusalén iyacàlená, píata cáminá abéerita, càmita yáa-líawa càinacaalí wawàsiquéi ichàbéericawa yàcalé iricu yátaca èeriquéi!”

¹⁹ Yá isutacaté yéemiawa nía:

“¿Càiriná wawàsica yái càité ichàbacawa?”

Yá náimaca irí:

“Jesús iináwaná ìwali, yái Nazaret néeséerica, iyúwaté nacái ichàbáanáwa irí. Profeta, cachàiníricaté yéewáidaca, imàníricaté nacái yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Yáasáidáanacaté Dios iyúudàacani, yá nacái wenàiwicanái yàacaté ímíétacaná.

²⁰ Quéwa níai sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níai yàcalé icuèrinánáica, nèepùadacaténi, nanúacaténi. Yáté natàtàacani cruz ìwali.

²¹ Quéwa wía, manuicaté wawàwa iwérétatá, wayúunáidacáináté yácata ichúuliadéeripináté wía wàuwidenái fíchawata.

Quéwa idéca máisiba èeri néese siúcade, ichàbaca idénáamiwa macáita yái wawàsica. ²² Quéwa abénaméeyéi inanái yèepuníiyéicawa wáapicha nacalùadaca wía. Bàwina mapisáisiwata, yá nàacawa càliculii néré. ²³ Iná canácáiná nàanèeri néré Jesús iinámica, yá nèepùacatéwa néese. Yá náimaca naicácasa pucháiba ángelnái, náimacasa nacái nalí, idéca cáuca Jesús.

²⁴ Néese abénaméeyéi asianái wáapichasanáca iyaca, yá nacái nàacawa càliculii néré. Yá càicata naicáca néré wawàsi iyúwa inanái ímáaná nalí, quéwa càmitaté naicá Jesús.”

²⁵ Néese, yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Máinitacué máiwitáiseca pía, càulenásiwatacué peebáidaca ìwali yái profetanái icàlidéericaté, ²⁶ iwàwacutáanacaté Cristo yúuwichàacawa iyúwa Dios iwàwáaná. Néese, yá icáucàapinácawa àniawa ipíchaca yàa-nàaca ichàini icamaláaná yáapichawa chènuniré!”

²⁷Néese, yá Jesús icàlidacaté nali ìwali macáita yái idéericaté natànàanaca ìwali quéechaté Dios itàacái iricu. Yá idàbacaté icàlidaca nalíni, nalicuise níai Moisés itànèyèicaté cuyàlutaca, néese nalicubàa macáita níai cuyàlutanái profetanái itànèyèicaté.

²⁸Néese nàanàacanámíté yàcalé iriculé yái nàacataléca nàacawa, yá càica Jesús imànica yáawawade iyúwa yái iwàwéerica ichàbacawa mamáalàacata áibaléta.

²⁹Quéwa, yá nasutacaté fícha wawàsi madécaná yàawiría iyamáacaténawa náapicha néenita, náimacaté irí:

“Piyamáawa wáapicha yá catáquéi, máinícáiná idéca táicaca.”

Yá Jesús iwàlùacatéwa náapicha capii iriculé iyamáacaténawa náapicha néeni achúmata.

³⁰Néese idécanáamíté iyamáaca yáawinacawa náapicha nayáacaténá, yá yeedáca pan, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Yá nacái isupáidacani, yá yàacaté nalíni.

³¹Néese, yáté Dios imàacaca náalíacawa Jesús ìwali. Quéwa yátaté icha-
líacawa fícha.

³²Yá náimacaté nalíwáacawa:

“Casíimáisiwata wéemíaca itàacái idècunitàacá icàlidaca yàacawa walí Dios itàacáica àyapulicubàa.”

³³Yáta nacái namichàacawa, yá nèepùacatéwa Jerusalén ìyacàlená néréta àniawa. Yá nàanàacaté once apóstolnáita,” náapicha níai áibanái Jesús yéewáidacaléca, ³⁴yá náimacaté nalí:

“¡Báisisíta, idé ícáucàacawa yái Wáiwacalica! Idéca nacái Simón Pedro iicá-cani.”

³⁵Néese níai pucháibaca, yáté nacàlidaca càinácaalíté wawàsi ichàbacawa nalí idècunitatéca nàacawa àyapulicubàa Emaús ìyacàlená nérépiná. Càiná-caalíté nacái náalíaca naicáca yácata Jesús, isupáidaca idénáamíté nalí pan.

Jesús yáasáidacawa yéewáidacalénái iríwa

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶Idècunitàacá nacàlidaca nalíwáaca nàwali níai wawàsináica, yáté Jesús yàanàaca ibàlùacawa nèewi.

Yá fimacaté nalí:

“¡Dios imàacacué pìyaca matufbanáita!”

³⁷Néese, yáté nacalùadacawa manuísíwata. Nayúunáidacaté naicáca abéeri iwàwanásimi.

³⁸Quéwa Jesús fimacaté nalí:

“¿Cánacué cáalu píá? ¿Cánacué càmita peebáida idéca nucáucàacawa yéetá-cáisi fícha? ³⁹Piicácué nucáapi icháunámi, nùabàli nacái. ¡Núacatani! Píibàa-cué piicáwa nùwali. Abéeri iwàwanásimi, canéerita iiná, éwita nacái yáapi. Quéwa piicácué nudèniaca macáita.”^w

⁴⁰Idécanáami càì fimaca nalí, yá yáasáidacaté naicá ícáapiwa, yàabàli nacái útuwi yáaminámi. ⁴¹Quéwa nía, máinícaté casíimáica nawàwa,

v 24.33 Once apóstolnáai fimáaná: Néenialí, yá canácáwaca náapicha Tomás càide iyúwa fimáaná nacái, Jn. 20.24 iricu. w 24.39 Fil. 3.21.

nacalùadacatéwa nacái mamáalàacata, yáté càmita neebáida Jesúsca yái càì naicáca.

Yá ímacaté nali:

“¿Pidèniacué yàacàsi cháì, piacué nùasu nuyáacaténá?”

⁴²Néese, yá nàacaté irí cubái imìdecaná yééná, máaba ituní yééná nacái.

⁴³Yá yeedácani, yáté iyáacani nàacuésemita.

⁴⁴Néese, yá ímacaté nali:

“Yái wawási càirica ichàbacawa nulí idéeritécué nucàlidaca pirí ìwali ipíchawáisetéca nuétácawa. Núumatécué pirí iwàwacutápiná ichàbacawa macáita càide iyúwaté Moisés itànàaná nùwali, iyúwaté profetanái itànàaná, iyúwaté nacái natànàaná nùwali Salmos irìcu.”

⁴⁵Néese, yáté Dios yàacùaca náíwitàise yéewacaténá náalíaca néemiaca ímáaná yái Dios itàacáica.

⁴⁶Yá ímacaté nali:

“Càicaté natànàaca Dios itàacái irìcu, iwàwacutápináca Cristo yéetácawa. Yá nacái icáucàapínacawa àniawa máisiba èeri irìcu. ⁴⁷Yá Cristo ípidená ìwalipínaca iwàwacutá nacàlidaca macái wenàiwica íiwitáaná irí yái nawè-núadáanápínaca náíwitàise nábáyawaná íicha Dios irí, imàacacaténá iwàwawa nábáyawaná íicha. Pidàbacué picàlidacani Jerusalén ìyacàlená néeseta, ⁴⁸píacáinátacué idéeyéi iicáca ichàbàanáwa nulí macáita yái wawásica.

⁴⁹Mesúnamáita nubànùapínaca piwàwa irìculé Espíritu Santo, yái idéerícaté Núaniri imàacaca itàacáíwa nulí ìwali. Quéwa iwàwacutácué piyamáacawa chátái Jerusalén ìyacàlená irìcu, picùacuéni àta Espíritu Santo yàa-nàacatalépináta iwàlùacawa piwàwaliculécué, yàacaténácué pirí yái chàinisi chènunfiséerica.”

Jesús imichàacawa chènuniré

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰Néese, yáté Jesús itéca nía méetàuculéta Jerusalén ìyacàlená íicha, yá nàanàacaté mawiénita Betania ìyacàlená irí. Yá nérécaté, imichàida icáapiwa chènuniré, yá yàacaté Dios irí cayábéeri nàwali.

⁵¹Quéwa idècunita yàaca Dios irí cayábéeri nàwali, yáté imichàacawa náicha, yá Dios itécaténi chènuniré. ⁵²Yá yéewáidacalénái yàacaté fimiéta-caná.

Néese, yáté nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená néré casíimáiyéité iwàwa. ⁵³Yá nàyacaté èeri imànubàcata Dios icapèe néeni nàacaténá Dios irí cayábéeri. Càicawani.

JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Juan yáasáida Jesús, yácata Dios Iiri.

Yácata abéeri tàacáisi cayábéeri macái wenàiwica íiwitáaná írípiná cháì èeri írìcu.

Yái Juan yàasu cuyàlutaca, yácata máiníiri cawènica madécaná wenàiwica-nái írí, níái yeebáidéeyéica Jesús.

Itànèeri cuyàluta:

Yái wenàiwica Dios imàaquéericaté itànàaca yái cuyàlutaca, ípidenaté Juan, abéeri Judío Palestina yàasu cáli néeséerité. Mr. 3.17; Jn. 13.25; 18.16; 19.26; 20.2; Hch. 3.4; 4.7; Ap. 1.9.

Yácataté nacái discípulo máiníirité cáinináca Jesús iicáca. Jn. 21.20, 24.

Níái Juan isèenáimi: Zebedeo, Salomé yáapicha, Santiago iméeréerité nacái.

Itànàacaté nacái áibanái cuyàlutanái, 1 Juan, 2 Juan, 3 Juan, Apocalipsis nacái.

Yàasu èerité itànàacani:

Juan itànàacaté yái cuyàlutaca, chábade camuí 85-90 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo.

Yái Juan, yácataté namáalàidáaná néetácawa níái apóstolnáicaté, camuí 100 néenibàaté, asáica idénáamité Cristo.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Jn. 20.30-31.

Yéewacaténácué peebáidaca Cristoca, yái Jesús, yái Dios Iirica. Iná pee-báidacaalícué ìwali, yásí pidèniacuéca picáuca càmfíri imáalàawa.

Juan itànàacaté yái tàacáisi cayábéerica macái wenàiwica írípináta.

Yéewáidéeri wía ìwali:

Diosca yái Jesucristo, yácata abéerita Dios Iiri báisíiri. Jn. 1.14, 18.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Jn. 20.30-31.

Dios itàacái imànicatéwa wenàiwica iyú

(Ap. 19.13; Gn. 1.1)

- 1** ¹ Ipíchawáiseté idàbacawa yá èeriquéi, yá idécaté ìyaca yái Tàacáisica.^a
 Yái Tàacáisica iyacaté Dios yáapichata.
 Yái Tàacáisica, yácata nacái Dios.
- ² Tàacáisi iyacaté Dios yáapichata ipíchawáiseté idàbaca yá èeriquéi.
- ³ Iná Tàacáisita imàni macáita níai wawàsináica.
 Canácata wawàsiquéi càmiirité idàbáida, macáitaté imànica nía.^b
- ⁴ Tàacáisi ìwalita ìyaté yái wacáucapínaca,
 yái wacáuca yèerica walí, yácata imàaca wáalíacawa wàyacaténá
 machacàníiri iyú.^c
- ⁵ Yái yáalíacáisi yèerica walí ìyaca càide iyúwa camalási icànáaná catéeri
 iricu.
 Yá nacái càmita catéeri yáalimá imawèniadaca icamalá ichàini.

⁶ Iyacaté néenialí abéeri asiali Dios ibànuèrité ípidenéeri Juan.^d ⁷ Yàanàacaté icàlidaca Camalásica iináwaná ìwali, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca ìwali macáita. ⁸ Yái Juan, càmitaté camalásini. Yàanàacáitaté icàlidaca camalási iináwaná ìwali. ⁹ Yái camalási báisírica yáasáidéerica macáita wenàiwicanái írí náiwitáise ìwali, idécaté yàanàaca iriculé èeriquéi.

¹⁰ Yái Tàacáisica idécaté yàanàaca ìyaca cháí èeri iricu. Yácataté idàba yái èerica. Càicáaníta càmitaté náalíawá ìwali níai wenàiwica èeri minanáica. ¹¹ Yàanàacaté ìyaca iriculé yái èeri idàbéericaté íríwa, quéwa níai yééná wenàiwicaca, càmitaté neebáida ìwali. ¹² Quéwa macáita níai ípunitáidéeyéicani, yeebáidéeyéica nacái ìwali, imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Quéwa càmita namusúawa càide iyúwa asáicaalí wenàiwica yéenibe. Càmita nacái càide iyúwa wenàiwica íiwitáise íyáaná, iyúwa nacái èeri íiwitáise iwàwáaná. Quéwa Dioscata imàaca nía yéenibe iyúwa càide iyúwa iwàwáaná, íiwitáise iyúwa nacái.

¹⁴ Yái Tàacáisica imànicaté yáawawa wenàiwica iyú, yá ìyacaté wáapicha^e achúma èerita (yá waicácaté ichàini, yái chàinisi Yáaniri yèericaté líri abéerisàiri íríwa), cáinináca iicáca wía mawèni, yá nacái icàlidaca walí yái itàacáisi báisírica.

¹⁵ Juan Bautista icàlidacaté nalí Jesús iináwaná ìwali, fimacaté nalí chàinifíri iyú:

“Yácaté càiri núumacaté píricué ìwali yái: ‘Yái yàanèeripínaca nudénáami, yásí cachàiníiri núicha, idécáinaté ìyaca nupíchalé quéecha, ipíchawáiseté asáica núa.’”

¹⁶ Macáita wía wenàiwicaca, yácata Jesús yái imàaca walí madécana wawàsi cayábéeri mawèni báinatácanama. ¹⁷ Dios imàacacaté níai “Tàacáisi ichuuliyéica” Moisés írí, israelnáí írípiná. Quéwa yái cáinináaná Dios

a 1.1 Yái Tàacáisi fiméerica ìwali cháí, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iricuise èeri minanáí írí. **b 1.3** Col. 1.15-17; He. 1.2. **c 1.4** Yái cáucái idèniaca pucháiba fimáaná: a) Wenàiwica ícauca. b) Dios ícauca yèeripíná wenàiwica írí. **d 1.6** Yái Juan, càirica náimaca ìwali cháí, càmita yátái itànèerica cuyáluta, yáta càí náimaca ìwali yái Juan Bautistaca. Mt. 3.1; Mr. 1.4; Lc. 3.1-2. **e 1.14** Yái wáapicha fimáanáca, Juan itàaníca ìwaliwata, nía nacái íyeyéicaté yáapicha néenialí èerité.

iicáca wía wawènitá, imàacáanacaté nacái walí yái itàacáisi báisiirica, yàa-nèerité walí Jesucristo ìwalíisenáta.^f 18 Càmita abéeri wenàiwica idé iicáca Dios, canásíwata. Yáta iicá Dios, yái Dios líri abéerisàiricata, yáapichéericata ìyaca, íná yácata idé yáasáidaca nacái walíni.

Juan Bautista icàlidacaté Jesús iináwaná ìwali

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Néese níái judíonái ìiwacanánái ìyèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ìricu, nabànùacaté Juan yàatalé abénaméeyéi sacerdotenái, Levítanái^g nacái, nasutácáténáté néemìawani:

“¿Cawiná wenàiwicaca píaquéera?”

20 Yá icàlidacaté nalí machacànita wawàsi ìyáaná. Càmitaté ìbàa iináwaná náichata. Ìmacaté nalí:

“Càmita Cristo núa.”

21 Yá yèepùacaté nasutáca néemìawa àniawani:

“Néeni, ¿Cawiná wenàiwicaca píá? ¿Píatasica Elías?”^h

Yá ìmacaté nalí:

“Càmita Elías núa.”

Yá náimacaté írí mamáalàacata:

“¿Píata yái profeta yàanèeripínáca?”

Yá ìmacaté nalí:

“Càmita.”

22 Néese, yá náimacaté írí:

“Néeni, ¿Cawiná wenàiwicaca píaquéera? Yéewacáténá watéca nalí tàa-cáisi, níái ichùulièyéica wía píatalé. ¿Càiná píimaca píwaliwa?”

23 Yá ìmacaté nalí:

“Núacata yái imáidéerica cachàini máisawaliri ìricu, càirica ìimaca: ‘Pichùnìlacué píiwitáiseewa Wáiwacali írípíná,’ càide iyúwa Isaías ìimáa-náté.”ⁱ

24 Níái wenàiwica, càiyéicaté nachùuliaca Juan Bautista yàatalé, néenátaté níái fariseonáica. 25 Yá nasutácaté néemìawani, náimacaté írí:

“Néeni, càmicaalí Cristo píá, Elías nacái, càmicaalí nacái áiba profeta píá, ¿Cáná yéewa pibautizáca wenàiwica?”

26 Yá Juan ìmacaté nalí:

“Núa, ibautizéeri wenàiwica úni yáaculé. Quéwa idéca ìyaca pèewicué abéeri yái càmfirica píaliacuéwa ìwali. 27 Yácata yàanàa yéewáidaca nudé-náami, idéericaté nacái ìyaca ipíchawáisetéca nùyaca. Yá nacái càmita nùalimá nuíbaidaca írí iyúwa yàasu wenàiwica, máinífcáiná cachàinica nuíchani.”

28 Càicaté ichàbacawa yái wawàsica aléde Betábara néré, abéemáise inaná-bàa Jordán, èeri imusúacatáiseewa, Juan ibautizácataicaté ìyaca wenàiwica.

f 1.17 Yái versículo yáasáidaca walí yái náimáanáca Jesús ìwali: Yácata yái tàacáisi cáurica, yácata wenàiwica ìiwitáise icamaláaná, yácata nacái yèeri walí wacáuca càmfiri imáalàawa.

g 1.19 Níái Levítanái, níacata iyúudèeyéi sacerdotenái Dios icapèe ìricu. **h** 1.21 Báisita idécaté Elías yéetácawa bàaluité, canáca néenialí Elías. Quéwa nayúunáidacáitaté Elíasca, yái Juan Bautistaca. **i** 1.23 Is. 40.3; Mt. 3.3.

Yái Jesús, yácata Cordero Dios néeseéri

²⁹Néese mapisáináami àniawa, yá Juan iicácaté Jesús yàacawa yàatalé, yá fimacaté:

“¡Piicácué! Yái Jesús, yácata Cordero^j Dios néeseéri, yái yeedéeri wáicha wabáyawaná, wía èeri mìnánáica. ³⁰Yácata càirité númaca ìwali yái númacaalítécué pírí: ‘Yàanàapínáca nudénáami abéeri asiali, yái idéericaté ìyaca nupíchawáise bàaluité, ipíchawáisetéca asáica núa.’

³¹Núa, càmitaté núláfawa ìwali càinácaalí wenàiwicacani. Quéwa yéewacaténaté náalíacawa ìwali níái Israel itaquénáinámica, ínáté yéewa nùanàaca nubautizáca nía úni yáaculé.”

³²Juan icàlidacaté nacái iináwaná ìwali àniawa, fimacaté:

“Nuicácaté Espíritu Santo iricùacawa chènuníise càide iyúwa unùcu iicacánáwa, yá iyamáacatéwa ìwali. ³³Núa, càmitaté núláfá ìwali càinácaalí wenàiwicacani. Quéwa Dios yái ichùulìericaté nubautizáca wenàiwica úni yáaculé, fimacaté nulí: ‘Piicácaalí Espíritu Santo iricùacawa abéeri wenàiwica ìwali, yá nacái iyamáacawa ìwali, yácata ibànùèripiná Espíritu Santo wenàiwica iwàwaliculé.’^k

³⁴Càicaté nuicácani nutuí iyúwa. Iná ìwalíise, yá nucàlidaca iináwaná ìwali, yácata Dios líri.”

Níái idàbéeyéicaté Jesús yeedáca yéewáidacalénáwa

³⁵Néese mapisáináami, Juan Bautista ìyacaté néenita àniawa, pucháiba yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁶Juan iicácaalíté Jesús ichàbaca yàacawa néenibàa, yá fimacaté ìwali:

“¡Piicácué! Yái Cordero, yácata Dios néeseéri yàanàaca!”^l

³⁷Néese níái pucháiba Juan yéewáidacalénáica, càicaalíté néemiaca itàaníca, yáté nàacawa Jesús yáami. ³⁸Jesús iicácaalíté nàacawa yáami, yá fimacaté nalí:

“¿Càinácué picutáida?”

Yá náimacaté írí:

“Rabí (Iimáaná yéewáidéeri) ¿Aléná piya?”

³⁹Yá fimacaté nalí:

“Aquialécué síisàara, piicáanácué aléde nùyacataléca.”

Yá nàacaté naicáca aléde ìyacataléca. Yá nacái nayamáacatéwa yáapicha néré néenialí èeri, idécáínaté táicaca.

⁴⁰Níái pucháibaca, abéerité ípídená Andrés, yái Simón Pedro yéenasàirica, níái yéemièyéicaté Juan Bautista icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, yáté nàacawa Jesús yáapicha. ⁴¹Yá Andrés idàbacaté icutáidaca yéenasàiri Simón Pedro, yá fimacaté írí:

“Idéca wàanàaca yái Cristoca.” ⁴²Néese, yáté Andrés itéca Pedro Jesús yàatalé.

j 1.29 Cordero Dios néeseéri: Bàaluité, níái judíonái iwàwacutáté nàaca Dios írí abéeri cordero nabáyawaná ìwalíisewa, yéewacaténá imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha. Quéwa siúcade, Dios imàacapíná iwàwa wabáyawaná fícha weebáidacaalí yái Jesús yéetanácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Iná yéewa Jesús ípídenáca Cordero Dios néeseéri. k 1.33 Mt. 3.11,16-17; He. 1.5; 2.1-4; Is. 11.1-2; 42.1; 61.1. l 1.36 Jesús yéetacatéwa èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise, quéwa níatái yeebáidéeyéica ìwali báisíri iyú.

Jesús iicácaalíténi, yá fimacaté irí:

“Píata yái Simón, Jonás iirica. Siùcade, yá píipidenáca Cefas.” (Cefas fimáaná, “Pedro”).

Jesús imáidaca Felipe, Natanael nacái

⁴³ Néese mapisáináami, yá Jesús iwàwacaté yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá yàanàacaté Felipe, yá fimacaté irí:

“Aquialé, piacawéerida núa.”

⁴⁴ Yái Felipeca, Betsaida iyacàlená néeséerité nacái iyaca, yái Andrés iyacàleca nacái, Pedro yáapicha. ⁴⁵ Néese, yá nacái Felipe icutáidacaté Natanael, yá fimacaté irí:

“Idéca wàanàaca yái Moisés itànèericaté iwali tàacáisi ichùulièyéi irícu, profetanái itànèericaté nacái iwali: Yái Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica, José iirica.”

⁴⁶ Yá Natanael fimacaté irí:

“¿Yéewacáinási cayábéeri íiwitáise wenàiwica imusúacawa Nazaret iyacàlená irícuíse?”

Yá Felipe fimacaté irí:

“Aquialé síisàara, pianá piicácani, péemianá nacái yéewáidáaná.”

⁴⁷ Néese Jesús iicácaalíté mawiénica Natanael yàacawa yàatalé, yá fimacaté irí:

“Yásí báisiirita israelitaquéi, càmfirica yáalimá imènlada áibanái.”

⁴⁸ Néese, yá Natanael fimacaté Jesús irí:

“Néeni. ¿Càiná yéewáaná pialíacawa nùwali?”

Yá Jesús fimacaté irí:

“Ipíchawáiseté Felipe imáidaca pía, yáté idéca nuicáca pía píawinacaa-líwa àicu higuera yáawibàa.”

⁴⁹ Yá Natanael fimacaté irí:

“Yéewáidéeri. ¡Píacata yái Dios Iiri! ¡Píacata, nacái wàasu rey, wía israel-náica!”

⁵⁰ Yá Jesús fimacaté irí:

“Yásí àtata peebáidaca nùwali, nuicáca pía higuera yáawibàa núumacáiná pirí. Máini yáawanáipiná wawàsica níai piicápiná pípíchaléwa picaluàdéeyéipiná piicáca.”

⁵¹ Iimacaté nacái irí àniawa:

“Báisíta, báisíta núumacué pirí: Siùcade, pípíchaléwa piicápinacué èeri yàacacawa chènunfise. Yá piicápinacuéca Dios yàasu ángelenái iricùanicawa, náirífaníacawa nacái nùwali, núa asiali Dios néeséerica.”^m

Nacàsàacawa Caná iyacàlená irícu, Galilea yàasu cáli néeni

2 ¹ Néese máisiba èeri idénáami, yáté abénaméeyéi icàsàacawaⁿ Galilea yàasu cáli finata, Caná iyacàlená irícu. Yá nacái Jesús yáatúa iyacaté náapicha néeni. ² Yá nacái namáidacaté Jesús, yéewáidacalénái yáapichawa, aléde nacàsàacataléacawa. ³ Néese idécanáamité uva ituní imáalàacawa náicha, yáté Jesús yáatúa fimaca nalí:

“Idéca uva ituní imáalàacawa náicha.”

⁴Yá Jesús ímacaté ulí:

“Núatúa. Canáca nulí ìwali wawàsi. Càmitàacá idé yàanàaca nulí yái èeri núsáidacatáipínáca núawawa càinácaalí wenàiwicaca núa.”

⁵Yá Jesús yáatúa ímacaté nalí, níái iwacuèyéica iyaca yàacàsi:

“Pimànicué macáita càide iyúwacué ímáaná pírí.”

⁶Nadèniacaté néeni seis íba icatùalená manuínaméeyéi úni yàalupiná, níái judíonái idènièyéica irícu úni náibáanápínáca níawawa iyúwa náiwitáise iyáaná. Uái abéechúa catùaca, úalimá upuníacawa veinte y cinco galón iyú.

⁷Yá Jesús ímacaté nalí níái íbaidéeyéica néeni:

“Pipuníadacué úni iyú níái seis catùaca.”

Yáté napuníadaca nía.

⁸Néese, yá Jesús ímacaté nalí:

“Siùcade, píisàacué yééná. Pitécué náiwitápu íríní yái ichùulìèrica yàacàsi ìwali.”

Yá càicaté namànica. ⁹Yáté náiwitápu yáalimáidaca iicáwa yái úni iwè-nuéricatéwa uva ituní iyú. Càmita quéwa yáalíawa síisàanàcaalíté needáni. Quéwa nía yáaliéyéiwa, níái íbaidéeyéicaté néeni.

Néese, yáté imáidaca yái ícásèeripínáca, ¹⁰yáté ímaca írí:

“Macáita níái wenàiwicaca, nàwacáidacaalíwa, yáta nadàbéeri nàiraca quéecha yái uva ituní cayábéerica. Néese idécanáami nacámaca, yá nàaca nàira yái iwàsapecá. Quéwa píá, idé pimàacaca walí yái uva ituní cayábée-rica ipùataléwa.”

¹¹Yácaté idàbanéeri Jesús imànica wenàiwicanái iicá yéénáiwanasiquéi Caná íyacàlená irícu, Galilea yàasu cáli néeni. Càicaté yásáidaca naicá ichàiniwa, yáté yéewáidacalénái yeebáidacaté ìwali.

¹²Néese idénáami, yáté Jesús yàacawa Capernaúm^o íyacàlená néré, yáatúa, yéénánái, yéewáidacalénái nacái. Quéwa nayamáacatéwa néeni abénamée-yéi èerita.

Jesús imusúadaca Dios icapèe irícuíse iwéndéeyéi

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³Néese, yáté mawiénica yéénáiwaná yàanàaca yái judíonái yàasu Pascua,^p yá nacái Jesús íríacatéwa Jerusalén íyacàlená néré. ¹⁴Yàanàacaalíté néré, yáté iicáca Dios icapèe ibàacháwalená irículé níái iwéndéeyéica pacánái, ovejanái, unùcunái nacái. Nía nacái áibanái yáawinawa yàasu mesa iwéréwa níái icámbiéyéica palata áiba cáli néeséeri. ¹⁵Yáté imànica íríwa abéeri cabèesi íiyanási yééná iyú, yá imusúadacaté nía Dios icapèe irícuíse macáita, ovejanái, pacánái nacái. Yá nacái ícasáacaté nàasu palata ituíná níái icámbié-yéica palata, iwènúadacaté nacái yúucawa nàasu mesanái.

¹⁶Yá ímacaté nalí níái iwéndéeyéica unùcu:

“¡Pimusúadacué píasuwa síisài! ¡Picácué pimàni piwèndacàalu iyúwa yái Núaniri icapèeca!”

o 2.12 Mt. 4.13. **p 2.13** Pascua: Judíonái iwàwalitáica yái napusúatáicaté oveja fíranámi nacapèe inúma ìwali báipunitácanama, Dios yàasu yùuwichàacáisi ichàbacaténáwa nawicáubàa, yáté namusúacawa Egipto yàasu cáli fícha.

¹⁷Néese, yáté yéewáidacalénái iwàwalica yái Dios itàacái fíimáanáca:

“Máinicáiná nuwàwaca wenàiwica yàaca píimiétacaná, yá báawaca máiní nuicáca yái namànfíríca cháí picapèe írìcu. Iná iwàwacutápiná nuétácawa náichawaliná.”

¹⁸Yá abénaméeyéi judíonái fiwítápu fíimacaté írì:

“Yéewacaténá wáalíaca Dios néeséeríca pía, yá iwàwacutá pimànica waicá yái càmfíríca wenàiwica idé imànica.”

¹⁹Yá Jesús fíimacaté nalí:

“Picàlàliacué yái Dios icapèeca, quéwa máisiba èeri írìcu, yá yèepùapínáca numichàidaca àniawani.”

²⁰Néese abénaméeyéi judíonái fiwítápu fíimacaté írì:

“Cuarenta y seis camuíté namànica yái Dios icapèeca. Quéwa pía, yá píimaca máisiba èeri írìcuta, yá numichàidapínáca àniawani.”

²¹Quéwa Jesús itàanícaté iyaca iwaliwatawa iyúwa Dios icapèe. ²²Iná idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi fícha, yáté àtata yéewáidacalénái iwàwalica yái fíimáanácaté nalí. Yá neebáidacaté quiríta quéwanáta yái Dios itàacáica, yá nacái tàacáisi Jesús icàlidéeríca nalí.

Jesús yáalíacawa wenàiwica fiwítáise iwali macáita

²³Idècunitàacá Jesús iyaca náapícha Jerusalén iyacàlená írìcu, yá judíonái iwacáidacatáicawa Pascua yàasu èeri, yáté madécaná wenàiwica yeebáidaca fípidená iwali, naicácáináté yái imànfíríca, yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. ²⁴Quéwa càmita Jesús yeebáida náimáaná iwali, yáalíacáináwa náináidáanáwa iwali macáita. ²⁵Iná càmitaté iwàwacutá isutáca yéemíawa áibanái, yáalíacáináté càinácaalí abéeri wenàiwica fínáidacawa.

Jesús itàaníca Nicodemo yáapícha

3 ¹Iyacaté abéeri asíali fípidenéeri Nicodemo, fariseonái yéená, máinírité caináwanáca judíonái yèewi. ²Yái asíalica yàacatéwa Jesús yàatalé táiyápi, yá fíimacaté írì:

“Pía yéewáidéeri, wáalíacawa Dios ichuúliaca pía péewáidacaténá wía, yácáináí wawàsi pimànfíríca, càmita áiba wenàiwica idé imànicani càmiccaalí Dios iya yáapícha.”

³Yá Jesús fíimaca írì:

“Báisi, báisícata núumaca pirí: Yái càmfíríca asái wàlisàí iyú, càmita iyapíná náapícha aléde Dios icuacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

⁴Yá Nicodemo fíimaca írì:

“Néeni, ¿Cawiná yéewáaná yèepùà asáica abéeri asíali àniawa idécanáami béericaní? ¿Yéewa càináasca iwàlùacawa abéta àniawa yáatúa idéerìculéwa, yèepùacaténá asáica àniawani?”

⁵Yá Jesús fíimacaté írì:

“Báisi, báisícata núumaca pirí: Yái càmfíríca asái úni iyú, espíritu iyú nacái, càmita yéewa iwàlùacawa aléde Dios icuacatáica yàasunái wenàiwicawa. ⁶Yái asáiríca yáatúa fíchawa idèniaca iináwa. Yái imusuéricawa Espíritu iyú, idèniaca icáuca wàlisàíwa Dios yáapícha.

⁷Iná picá picalùadawa núumacaalí pirí, iwàwacutá yèepùà asáica pía abéta àniawa, pimusuacaténáwa wàlisàí iyú. ⁸Yái cáulica ipùaca

alénácaalíta iwàwa ipùaca, yá nacái péemiàca isàna. Quéwa càmita píalíawa sísàanácaalí yàanà, alénácaalí nacái yàawa. Càica macáita níai wàlisèiyéica Espíritu imànica íiwitáise.”^q

⁹Yá Nicodemo isutáca yéemiàwa Jesús:

“Néeni, ¿càiná yéewáaná càica ichàbacawa yái wawàsica?”

¹⁰Yá Jesús íimaca írí:

“Quéwa píata yái yéewáidéerica israelnáí, quéwa ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái nucalidéerica pírí? ¹¹Báisi, báisícata núumaca pírí: Yái wáaliéri-cawa ìwali, yáta watàaní ìwali. Yáta nacái wacàlidaca ìwali yái waiquéerica. Quéwa càmita peedácué piwàwalìculéwa yái wacàlidéericuéca pírí. ¹²Idécué nucàlidaca pírí nàwali níai wawàsínái iyéeyéica èeri írìcu. Quéwa càita, càmitacué peebáidaca nàwali. ¡Máiní yáawanáitasí càmita peebáidacué nùlitani nucàlidacaalícué pírí nàwali, níatái wawàsínái iyéeyéica chènuniré! ¹³Canácata áiba imichèeriwa chènuniré. Núcata yái írìcuèricatéwa chènuníse. Núcata yái asiali Dios néeséerica, chènuníseerica iyaca.

¹⁴Iná càide iyúwa Moisés imichàidáanáté àapi yéenáíwaná àicu ìwali máisawalíri írìcu, càicata nacái iwàwacutápiná namichàidaca núa àicu ìwali, núa asiali Dios néeséerica. ¹⁵Iná macáita níai yeebáidéeyéica nùwali, càmita néetápináwa quirínama, nadèniapinácáiná nacáuca càmfíri imáa-làawa.”

Cáinináca Dios iicáca níai èeri mìnanáica

¹⁶“Cáinináca máiní Dios iicáca níai èeri mìnanáica. Iná yéewa imàacacaté nàwalíná yái líri abéerisàiricawa, macáita níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmita náucapínáwa Dios íicha càiripínáta, nadèniapinácáita nacáuca càmfíri imáalàawa. ¹⁷Càmítatè Dios ibànua líriwa èeri írìculé yùuwichàidacaténá níai èeri mìnanáica. Ibànùacaténí ichúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi íicha. ¹⁸Yái yeebáidéerica Dios líri ìwali, càmita Dios yùuwichàidapínáni. Quéwa yái càmfírìca yeebáida ìwali, yásí yùuwichèeripínáwa, càmicáiná yeebáida Dios líri abéerisàiri ìwali. ¹⁹Dios yùuwichàidapínáca níai èeri mìnanáica, idécáináté yàanàca èeri írìculé yái ípidenéerica camalási. Quéwa níai wenàiwicaca, yáté cáinináca naicáca máiní yái èeri íiwitáise catéerica camalási íicha, namànicáináté yáawami báawéerita. ²⁰Iná macáita níai imàní-yéica báawéeri, báawaca naicáca yái ípidenéerica camalási. Yá nacái càmita nawàwa nàacawa yàatalé ipíchaná yàalàaca nía ìwallíse yái báawéeri namànírìca. ²¹Yái imànírìca cayábéeri áibanái írí càide iyúwa Dios iwàwáaná, áibanái iicáca nacái macáita yái imànírìca, yá nacái yáasáidaca Dios néeséerica yái imànírìca.”

Juan Bautista itàanáca Jesús ìwali

²²Néese idécanaámíté itàanáca Nicodemo yáapicha, yáté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa Judea yàasu cáli néré. Yá iyamáacatéwa

q 3.8 Càmita wáalía càinácaalí Espíritu Santo fíibaidaca wenàiwicanái iwàwalìcu. Quéwa yéewa wàicáca íiwitáise yái wenàiwicaca Espíritu Santo iyéerica iwàwalìcu. **r 3.14** Jesús iwàwalìca yái wawási ichàbéericatéwa israelnáí írí máisawalíri írìcu, àapi yaamiacaalíté nía, càmicáináté manuf nawàwa Dios iwéré. Iná yái iicáidéericaté àapi yéenáíwaná írí, yáté càmita yéetáwa, éwita idéca yaamíacani. Waléeca ìwali cháí: Nm. 21.9

náapicha néenita, yá nacái ibautizácaté néré nía. ²³Néenialíta nacái, yáté Juan ibautizáca iyaca Enón iyacàlená néeni, mawiénita Salim iyacàlená irí, nérécáináté manuí nali úni. Yá wenàiwicanái yàanàacaté néré, yáté Juan ibautizáca nía.

²⁴Néenialí èeri, càmitatéca idé nàiyaaca presunái icapèe iriculé yái Juan Bautista. ²⁵Iná néenialíta nacái, yáté natàaníca chàinisíri iyú áibanái judíonái ípunita níái Juan Bautista yéewáidacalénáica, ìwalíse yái náibáanaca náfawawa úni iyú masacàacaténá nía.^s

²⁶Yá nàacatéwa Juan yàatalé, náimacaté irí:

“Pía yéewáidéeri, yái asíali iyéericaté píapicha abéemàalé inanábàa Jordán, yái picàlidéericaté iináwaná ìwali, siùcade ibautizáca nacái. Quéwa madécaná wenàiwica yàacawa yàatalé.”

²⁷Yá Juan íimacaté nalfí:

“Càmita yéewa abéeri wenàiwica idèniaca fibaidacaléwa càmicaalí Dios chènuníiséeri yàa iríni. ²⁸Quéechaté píatacué yái yéemièyéi càì nùumaca: ‘Càmita Cristo núa. Quéwa Dios ibànùacaté núa Cristo ipíchalé.’ ²⁹Abéeri asíali icásàacaalíwa, yá idéca yàasuca úái inanáica. Yái yàacawéerináca ibàlùericawa ùwalita úái inanáica, yéemíacaalí ùacawéeripiná isàna yàacawa néese, yá casímáica yéemiacani. Iná càica casímáica nuwàwa siùcade, idécáiná Cristo yàanàaca aléi.^t ³⁰Iná siùcade, iwàwacutá caináwanáca quéwanáta Jesús. Quéwa núa, yá iwàwacutáca nuináwaná imáalàaca yàacawa.”

Yái yàanèerica chènuníse

³¹“Jesús yàanàaca chènuníse, íná yácata icuèri canánama iwicáu. Yái iyéerica èeri irícu, yá nacái èeri minalita, yá nacái itàaníca èeri minaná yàasu wawàsi ìwalita. Yái yàanèerica chènuníse, yácata icuèri canánama iwicáu.

³²Iná yácata icàlida nali ìwali yái iiquéerica, yéemièrica nacái. Quéwa càicáaníta, abénaméeyéita yeebáida ìwali yái tàacáisi icàlidéerica nali. ³³Iná cawinácaalí yeebáida yái Jesús itàacáica, yá yásáidaca báisíiricata yái Diosca. ³⁴Yái Dios ibànùericaté, itàaníca Dios itàacái ìwalita, idécáináté Dios yàaca irí yàasu Espíritu Santo ichàiniwa macáita. ³⁵Cáinináca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, íná idé imàacaca icáapi irícu chàinisi, icùacaténá macáita yái wawàsi iyéerica cháì èeri irícu. ³⁶Yái yeebáidéerica Dios Iiri ìwali, idèniaca icáuca càimíri imáalàawa. Quéwa yái càimírica yeebáidaca Dios Iiri ìwali, càmita idèniapiná icáuca, yá Dios ilúa iyaca ìwali càiripináta.”

Jesús itàaníca Samaria minalu yáapicha

4 ¹Néese Wáiwacali yéemíacaalíté fariseonái iináwaná ímaca ìwali:

“Jesús idèniaca madécaná yéewáidacalénáíwa. Yá nacái ibautizáca madécaná wenàiwica Juan íicha quiríta”, ²(Báisíta càmitaté Jesús ibautizá wenàiwica. Níataté ibautizéeyéi, níái yéewáidacalénáica).

s 3.25 Pilée nacái Jn. 2.6. Níái áibanái judíonái yái Juan ibautizáanaca wenàiwica, nayúunáidacaté càicáaníde iyúwaté náiwitáise iyáaná, nadèniacaté úni náibacaténá nàabàliwa, nacáapi, náibacaténá nacái nàwalísewa macáita. t 3.29 Yái ùacawéeri: Yácata Cristo. Uái yàacawéetúaca: macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. Yái Juan, yácata Jesús yàacawéeriná.

³Iná ìwalfise, yá Jesús yàacatéwa Judea yàasu cáli fícha, Galilea yàasu cáli néré àniawa. ⁴Quéwa iwàwacutácaté Jesús ichàbacawa Samaria yàasu cáli ìnatabàa. ⁵Yá yàanàacaté abéeri yàcalé iriculé ìpidenéeri Sicar, ìyéerica mawiénita Jacob yàasu cálimi irí, yá yèericaté ìiri José iríwa.

⁶Yá néenicaté nacái ìya abéeri utàwi, yáì nàawirimi Jacob yàasumica nàisàacaté nàirawa úni. Iná máinícaínaté chamàleca Jesús yàacawa àyapu iricubàa, yá ìyamáacaté yáawinacawa utàwi inùma ìwali, machacànicaalíté càmíná èeri.

⁷Néenialíta, yáté abéechúa inanái Samaria mìnalu yàanàacaté ìisàaca úni. Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Pìla nùasu achúmèeri únina nuìracaténáni.”

⁸Yá nacái idécaté yéewáidacalénái yàacawa yàcalé iriculé nawèniacaténá yàacàsi.

⁹Yá inanái Samaria mìnalu ìimacaté Jesús irí:

“Néeni ¿Cáná pisutá pìirawa nuícha úni pía judífosàirica, nuícha núa inanái Samaria mìnaluca?”

Néenialí èeri, níái judíonái, Samaria mìnánái yáapicha, càmítaté nadènià nàapichawáaca cayábèeri wawàsica.

¹⁰Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Píalfacaalíwa ìwali yátái Dios iwàwéerica yàaca pírí mawèni, píalfacaalíwa nacái ìwali yátái càirica ìimaca pírí, ‘pía nùasu úni nuìracaténáni’, yá pisutáca fícha yátái píamàpuèrica, yá nùapínáca pírí yátái úni cáurica.”

¹¹Yá inanái ìimaca irí:

“Núiwacali, canácata pírí yàalusi pìisèeripíná iyú úni, depuìwacáiná yáì utàwica. Néeni, ¿Sìisàanápíná peedá nulí yáì úni cáurica? ¹²¿Píacáínásica máiníiri cawènica quiríta wàawirimi Jacob fícha, imàaquéericaté walí yáì utàwica, ìiracatáiseocaté úni yéenibenái yáapichawa, ipiranái pacá nacái?”

¹³Jesús ìimacaté ulí:

“Cawínácaalí ìira yéená yá úniquéi, yèepùapínáta macàlaca iwàwa abéta àniawa. ¹⁴Quéwa yáì ìiréerica yéená yáì úni nuèripínáca irí, càmíta macàlapíná iwàwa quirínama. Yáì úni nuèrica irí ìyapínáca iwàwalicu càide iyúwa abéeri únibàa iwatáanàwa abémáidata, yàacaténá irí icáuca càmíiri imáalàawa.”

¹⁵Yá inanái ìimacaté irí:

“Núiwacali, pía nulí yéená yáì úni càirica píimaca nulí ìwali ipíchaná macàlaca nuwàwa quirínama, càmícaténá nacái nùaná nuìsàaca úni quirínama cháì.”

¹⁶Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Pía píamáidaca piacawéeriwa. Yá pìanàidaca píapichawa néeseni.”

¹⁷Yá inanái ìimacaté irí:

“Canáca nùacawéeri.”

Jesús ìimacaté ulí:

“Báisíta píimaca. Canáca piacawéeri càide iyúwa píimáaná, ¹⁸idécáínaté píimàacaca cinco asianái piyèeyéicaté yáapicha quéecha. Yáì piyéerica yáapicha siúcade, càmíirita nacái piacawéerita. Iná báisíta càì píimaca.”

¹⁹Yá inanái ìimacaté irí:

“Núiwacali, càmínáta profetaca pía. ²⁰Níái wàawirináimica nàacaté Dios ìimiétacaná cháì ìinata dúliquéi. Quéwa píacué judíonáica, yácué píimaca Jerusalén ìyacaléná néréta, iwàwacutá wàaca Dios ìimiétacaná.”

²¹ Yá Jesús fimacaté ulí:

“Inanáí, peebáida nulí càicaalí núumaca pirí, mawiénica yàanàaca yái èeri càmicaténacué pla quirínama Dios ímíétacaná fínata dúliquéí, éwita Jerusalén ìyacàlená nérépiná.

²² Quéwa piacué yèeyéí fimiétacaná yái càmfiricuéca píalíawa ìwali. Wíasi, yèeyéí fimiétacaná yái wáalíericawa ìwali cayába. Yái ichúuliadée-rica wenàiwica yúuwichàacáisi fícha, asáicaténi judíonái yèewita.

²³ Quéwa mawiénica yéenáiwana yàanàaca. Siúcade, yá idéca yéenáiwana yàanàaca, yái nàacatáipináca Wáaniri fimiétacaná báisíta. Níái báisiyéica yàaca fimiétacaná nawàwalicuésewa càide iyúwa Wáaniri Dios iwàwáaná nàaca fimiétacaná, níái icutéeyéicani. ²⁴ Espírituca yái Dios. Iná níái yèe-yéica fimiétacaná iwàwacutá nàaca fimiétacaná báisíta nawàwalicuésewa.”

²⁵ Yá inanái fimaca írí:

“Núalíaca yàanàapináca yái Mesías ípidenée-rica Cristo. Iná yàanàacaalí, yá icàlidapináca walí ìwali macáita yái wawàsica.”

²⁶ Yá Jesús fimacaté ulí:

“Núacata yái Mesías càì itàaníca píapícha.”

²⁷ Néeniwata, yáta yéewáidacalénái yàanàaca. Yáté nacalùadaca naicácani, itàanícáiná yaca abéechúa inanái yáapícha. Càicáaníta, yá canácata néenaca yái isutá yéemiawatani:

“¿Cawiná piwáwa uícha? ¿Cawiná ìwali pitàaní úapícha?”

²⁸ Néese úái inanáica, yá umàacacaté ùasu catùawa, yá ùacawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái írí:

²⁹ “Aquialécué, piacué piicáca abéeri asíali yái icàlidaca nulí ìwali macáita yái numànfíri wawàsica. ¡Yácata cáminá Cristo!”

³⁰ Néese, yá wenàiwica imusúacatéwa yàcalé irícuíse, yá nàacatéwa Jesús yàatalé.

³¹ Idècunitàacá ichàbacawa yái wawàsica, yá yéewáidacalénái isutáca fícha wawàsi, náimacaté írí:

“Yéewáidéeri, piyáa piyáacaléwa.”

³² Yá fimacaté nalí:

“Nudèniaca yàacàsi nuyéeripiná càmfiricué píalíawa ìwali.”

³³ Yá yéewáidacalénái fimaca írwáacawa:

“Idéca cáminá áibanái yàanàidaca iyáapiná.”

³⁴ Yá Jesús fimaca nalí:

“Yáta nuyáacalé yái, numànfínaca càide iyúwa Núaniri iwàwáaná, yái ichùulierica núa aléi. Yá nacái iwàwacutá numáalàidaca yái íbaidacalési ichùulierica numànica.” ³⁵ Idécaalícué pibànaca trigo, yácué píimaca pírwáaca: ‘Iwàwacutá wacùaca báinúaca quéri quiríta yéewacaténá weedáca ìyacaná.’ Quéwa núumacué pirí siúcade: Piicáidacué nalí níái wenàiwica yèeyéicawa néese nùatalé. Càica níade iyúwa trigo yàaluná ìyacaná idé-caalíwa yái yéewacatáica wàwacáidaca ìyacaná. ³⁶ Níái iwacáidéeyéica bànacalé ìyacaná, náiwacali ipáyaidapináca nía. Níái bànacalé ìyacaná nàwacáidéeyéica, níacata wenàiwica idènièyèipináca ícauca càmfíri

imáalàawa. Yá casímaípináca manuísíwata yái iwacáidéerica nía, yáapicha yái ibànéerica nía. ³⁷Iná báisícata yái càináca áibanái ímacade: ‘Aibata ibàna bànacalé, néese áibata iwacáida òyacaná idécanaámiwa.’ ³⁸Iná nubà-nùacué pía piwacáidacaténacué òyacaná yái càmfiricaté píibaidacué. Aibanáitáté níái íibaidani. Siùcade, yácué piaca iwacáida òyacaná yái áibanái ibànéericaté.”

³⁹Néese, yáté madécaná Sicar òyacàlená mìnanaí yeebáidacaté Jesús, Samaria yàasu cáli íinata, òwalfise yái utàacáica úái inanáica, úumacáináté nalí:

“Ìcàlidaca nulí òwali macáita yái numànfirica.”

⁴⁰Néese, yáté nàanàca Jesús yàatalé níái Samaria mìnanaíca, yá nachùu-ìiacaté iyamáacawa náapicha. Yá iyamáacatéwa néeni pucháiba èeri. ⁴¹Yáté madécaná áibanái wenàiwica yeebáidaca Jesús, néemiácáináté ìcàlidaca nalí yáawáisewata.

⁴²Yá náimacaté ulí úái inanáica:

“Siùcade, yá càmita weebáida abéerita pitàacái òwalfise. Idéca wéemiaca itàacái wíawáisewata. Yá nacái wáalíaca báisícata, yácata yái ichúuliadéerica èeri mìnanaí yúuwichàacáisi fícha.”

Jesús ichùnìaca òiri yái rey yàasu úwinái íiwacalica

(Mt. 8.5-13; Lc. 7.1-10)

⁴³Néese nadénáami níái pucháiba èerica, yáté Jesús imusúacawa Samaria yàasu cáli fícha, yá yàacatéwa Galilea yàasu cáli néré.

⁴⁴Càicaté Jesús íimaca nalí quéecha, abéeri profeta ìcàlidacaalí Dios itàacái áibàalé, yá néréca, nàa íimíetacaná. Quéwa níái yàasu cáli mìnanaíca, càmfí-yéita yàa íimíetacaná. ⁴⁵Quéwa Jesús yàanàacaalíté Galilea yàasu cáli néré, yá galileonái íipunitáidacaté cayábani, idécáináté naicáca macáita yái wawàsi imànfirica Jerusalén òyacàlená òricu, nàwacáidacaalítéwa Pascua yaalí, nàacáinátéwa nacái néré.

⁴⁶Néese, yáté Jesús yàacawa àniawa Caná òyacàlená néré, quéwa Galilea yàasu cáli íinatata, aléde iwènúadacatáicaté úni uva ituní iyú. Ìyacaté Capernaúm òyacàlená òricu abéeri asiali íibaidéerité rey òrí, cáuláiquéerité òiri. ⁴⁷Iná yéemiacanáamité Jesús iináwaná yàanàaca Judea yàasu cáli néese, yàcalé Caná néré, Galilea yàasu cáli íinata, yá yàacatéwa yàatalé imáidacaténá icapèe néréwani, ichùnìacaténá yái òirica, mawíenicáináté ipícha yéetácawa òyaca.

⁴⁸Yá Jesús íimaca òrí:

“Càmicaalícué piicá yái càmfirica wenàiwica idé imànica, yácué càmita peeabáida nùwali.”

⁴⁹Yá íimaca yái asiali íibaidéerica rey yáapicha:

“Nuíwacali, piacatéwa nucapèe néré ipíchaca nuìri yéetácawa.”

⁵⁰Jesús íimacaté òrí:

“Pèepùà picapèe néréwa. Idéca cayábaca yái piirica.”

Yá asiali yeebáidaca càide iyúwa Jesús íimáaná òrí. Yá nacái yàacaté icapèe néréwa. ⁵¹Idècunitàacá yèepùaca icapèe néréwa, yá yàasu wenàiwicanái imusúaca íipunitáidacani, yá náimaca òrí:

“¡Idéca cayábaca yàacawa yái piirica!”

⁵² Néese, yá isutáca yéemíawa nía càinacaalí hora yái idàba cayábacani. Yá náimaca irí:

“Táwicha, idàbacaalí èeri iwènúacawa táicalé, yá mecuní ichàbacawa fícha.”

⁵³ Néese, yá sùmai yáaniri iwàwalica yái hora càicatáica Jesús fímaca irí quéecha:

“Idéca cayábaca yàacawa yái pìirica.”

Yá yeebáidacaté Jesús, yácata nacái Cristo. Yá nacái neebáidacaté ìwali macáita níái iyéeyéicaté yáapícha icapèe irícu.

⁵⁴ Yácaté pucháibáaná Jesús imànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, yàanàacanámíté Judea yàasu cáli néese àniawa Galilea yàasu cáli néré.

Jesús ichùniaca máapinéeri icàwa Betesda néeni

5 ¹ Néese idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yáté judíonái ìwacáidacawa àniawa, yá nacái Jesús íríacatéwa Jerusalén iyacàlená néré.

² Iyacaté Jerusalén iyacàlená néeni abéeri úni yàalu manuírí ípidenéeri Betesda hebreo iyú, idènièrité cinco inùmabàlewa itéesewa mawiénita ovejanái yàalu inùmabàle irí. ³ Yá nalicubàacaté naliawa madécaná wenàiwica cáuláiquéeyéi, matuíyéi, éerufiyéi icàwa, máapinéeyéi nacái iiná. Macáita nacùaca úni icusúacawa. ⁴ Néenialícáináté déecu idénáaminama, abéeri ángel iricùacatéwa chènuníise, yá icusúaca yái única. Iná yátái idàbéerica iricùacawa úni yáaculé, yáta ichùnìlawa uláicái fícha càinacaalíta uláicáica yái idènià. ⁵ Iyacaté nèewi abéeri asíali idènièrité treinta y ocho camuí cáuláicacani.

⁶ Iná Jesús iicácaalíté iríacawa, yáaliácáináté nacái idéca cáuláicacani madécaná camuí, yá fímacaté irí:

“¿Píwàwa cayábaca pía?”

⁷ Yá cáuláiquéeri fímaca irí:

“Nuíwacali, canácata yáaliéri iricùadaca núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Iná idècunitàacá nuwatàidacawa néré, yáta áiba idéca iricùacawa nupíchalé.”

⁸ Yá Jesús fímaca irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pìipína.”

⁹ Yátaté cayábaca yái asíalica. Yá yeedáca yàalubáíwa, yá lìpìnanícaté iricuté yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa.

¹⁰ Néese, yáté judíonái íiwacanánái fímaca irí yái idéericaté cayábaca uláicái fícha:

“Càmita yéewa pèepunída pialubáíwa irícu yái èeri wayamáidacatái-cawa.”

¹¹ Yá fímaca nalí:

“Yái ichùnìèrica núa, yáta càì fímaca nulí: ‘Peedá pialubáíwa, yá piacawa.’”

¹² Néese, yá nasutáca néemiawani:

“¿Cawíná yái ichùulíia peedáca pialubáíwa piacaténáwa?”

¹³ Quéwa yái asíalica càmita yáalíawa cawínacaalí yái ichùnìèricatèni, idécáináté Jesús yàacawa méetàuculéta náicha níái wenàiwica iyéeyéicaté néeni.

¹⁴ Néese idénáami, yáté Jesús yàanàacani Dios icapèe iriculé, yá fímaca irí:

“Péemia cayába. Idéca cayábaca pía. Siùcade, yáta pimànica pibáyawanáwa quirínama ipíchaná yàanàaca pía máiníri yáawanái báawaca wawàsica.”

¹⁵Yá asìali yàacatéwa judíonái fiwacanánái néré icàlidacaténá nalí, Jesús-cata yái ichùnièricaténí uláicái fícha.

¹⁶Iná ìwalíise, yátè nàacawéerida naicáwa Jesús abémáidata. Yá nacái nawàwacaté nanúacani, imànicáinátè madécaná wawàsinái irícu yái èeri judíonái fiwacanánái iyamáidéericawa irícu.

¹⁷Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yái Núanirica, càmita iyamáa íibaidaca siùcalénamade. Iná núa, càita nacái nuíbaidaca.”

¹⁸Iná càicáinátè íimaca, yá ìwalíisecaté, judíonái fiwacanánái iwàwacaté inúacani quéwanáta. Yá nacái báawacaté naicácani, ichùniacáinátè wenàiwica irícu yái èeri judíonái iyamáidéericawa irícu. Yá nacái báawascata néemiaca yái “Núanirica Dios”, íimacáinátè ìwaliwa, abédanamacáinátè imànica yáawawa Dios yáapícha.

Yái Dios Iiri cachàiníri

¹⁹Néese, yá Jesús yeebácaté nasàna, íimacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Càmita yéewa numànica wawàsi nùasu wawàsítawa. Yáta numàni, yái nuiquéerica Núaniri imànica. Iná macáita yái Núaniri imànírica, yáta nacái numàni núa Iirica. ²⁰Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa, íná yéewa yáasáidaca nulí macáita níai wawàsi imàníyéica. Ewita níacani manuínaméeyéi wawàsica yáasáidapíná nía nulí numàníyépínáca, picaluadéeyépínácuéca piicáca.

²¹Iná càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná níai yéetéeyéimicawa, yá yàaca nalí nacáuca càmíri imáalàawa, càita nacái nùaca nacáuca níai nuwàwéeyéica idènlaca icáuca. ²²Càmita Núaniri yùuwichàida wenàiwica, idécáiná imàacaca nulí macáita yái chàinisica núacaténá yùuwichàida nía. ²³Càicaté Núaniri imànica yéewacaténá nàaca nuímiétacaná, núa Dios Iirica, càide iyúwa nàaná Núaniri íimiétacaná. Iná yái càmírica yàa nuímiétacaná, càmita nacái yàata Núaniri íimiétacaná, yái ibànuèrica núa aléi.

²⁴Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái yéemièrica nutàacái, yeebáidéerica nacái ìwali yái ibànuèrica núa aléi, yá idènlaca icáuca càmíri imáalàawa. Càmita yùuwichàapínáwa quirínama, idécáiná ichàbacawa yéetácáisi fícha wàlisài icáuca iriculéwa.

²⁵Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yéenáiwaná yàanàapínáca, quéwa siùcade, idéca yàanàaca yái néemiátáipínáca Dios Iiri itàacái, níai fiwítáise yéetéeyéicawa. Cawinácaalí níai yeebáidéeyéi itàacái, yá nadèniapíná nacáu-cawa càmíri imáalàawa. ²⁶Iná càide iyúwa Núaniri idèniáná icáuca ìwali-wata yàasu wawàsítawa, càita nacái idé imàacaca cáucái ìyaca nùwali, núa Iirica, yéewacaténá nacái nùaca áibanái irí nacáuca. ²⁷Càita nacái imàacaca nulí chàinisi nùuwichàidacaténá wenàiwica, núa asìali Dios néeséerica.

²⁸Quéwa picácué picaluàda péemiaca máiní yái tàacáisica, yàanàapínáciná áiba èeri, yái néemiátáipínáca nusàna macáita níai yéetéeyéimicawa, iriyéyí-cawa càliculli iricubàa. ²⁹Iná níai imàníyecaté cayábèeri, nacáucaapínáca yéetácáisi fícha nadèniacaténá nacáuca càmíri imáalàawa. Quéwa níai imàníyécátè báawéeri, nacáucaapínáca, quéwa yùuwichàacáisi iriculépíná càiripínáta.”

Jesús yáasáidaca wenàiwica irí cachàiníricani

³⁰“Canácata yéewéeri numànica nùasu wawàsitawa. Iná Núaniri ichùuliacaalí nuuwichàidaca, yá numànica machacànita yái wawàsica. Càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Numànica càide iyúwa Núaniri iwàwáaná, yái ibànùérica núa aléi. ³¹Nucàlidacaalí pirícué nuináwaná ìwalitawa, yá càmita báisícué pirí yái nucàlidáanáca nuináwaná ìwalitawa. ³²Quéwa iyaca áiba yái icàlidéerica nuináwaná ìwali. Yá nacái núalfaca báisíricata yái icàlidéerica nuináwaná ìwali.

³³Pibànùacatécué quéecha Juan Bautista yàatalé wenàiwica isutéeeyéi-pináté yéemìawani. Yáté icàlidaca nalí báisíta nuináwaná ìwali. ³⁴Quéwa càmita nuwàwacutá áiba wenàiwica icàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí. Quéwa peebáidacaalícué báisíta yái Juan fímáanácaté nùwali, yá yéewacacuéca pichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ³⁵Yái Juan iyacaté càide iyúwa abéeri lámpara icànéericaté cayába.’ Yá casimáicatécué pía yáapícha achúma èerita, icàlidacaalítécué pirí nuináwaná ìwali.

³⁶Quéwa máiní cawènica nuináwaná Juan fícha, nàwalíse níai càmíyéica wenàiwica idé imànica, numàniyéicaté. Núaniri ichùulièyéicaté numànica, yái ibànùérica núa aléi. ³⁷Yái Núaniri ibànùérica núa, yácata icàlida nuináwaná ìwali. Quéwa canácatáitacué péemia isàna. Càmitacué nacái idécué piicáca iicacánáwa. ³⁸Càmitacué pidènia itàacái piwàwalícuwa. Càita nacái càmitacué peebáida Núaniri ibànùaca núa aléi. ³⁹Píacué yéewáidéeyéiwa cayába éerénamata ìwali yái Dios itàacáica, piyúunáidacáinacué yácata yèeripinacué pirí picáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa yái Dios itàacáica, nuináwaná ìwalicata itàaní macáita. ⁴⁰Quéwa càmitacué piwàwa piacawa nùatalé nùacaténacué pirí picáuca càmíirica imáalàawa.

⁴¹Càmita nucutá wenàiwica natàanícaténá nuináwaná ìwali cayába. ⁴²Idéca núalíacawa pìwalícué, càmitacué cáininá piicáca Dios báisíta. ⁴³Nùanàcaté aléi, Núaniri yàacáiná nulí chàinisi. Yácué càmita piwàwa píipunitáidaca núa. Quéwa áibacanáami yàanàacué icàlidaca pirí iináwaná ìwaliwa, yásí píipunitáidéericué. ⁴⁴Càmita yéewa peebáidacuéca nùwali piacaalícuépiná càyéi wenàiwica fímiétacanátawa nuícha. Yá càmitacué pía fímiétacaná yái yàanèerica Dios abéerisàiri néese.

⁴⁵Píacué piyúunáida nucháawàapínaca piináwaná Núaniri Dios iríwa. Yáta Moisés yái icháawàapínacué piináwaná, manuicáinacué piwàwa iwéré yái itànèericaté. ⁴⁶Quéwa peebáidacaalícué ìwali yái Moisés itànèericaté, yá nacái peebáidacuéca nùwalita, nuináwaná ìwalicáinátaté yái càité itànàaca. ⁴⁷Quéwa càmicáalícué peebáida ìwali yái tàacáisi Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, yá nacái càicata càmita peebáidacué nutàacái ìwali.”

Jesús yàaca cinco mil asianái iyáa

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹Néese idénáami, yáté Jesús yàacawa Galilea calisa abéemàalé fípidenérica nacái Tiberias. ²Yá madécaná wenàiwica yàacatéwa yáami, naicáacáinaté ichùniaca cáuláiquéeyéi, yái càmíirica wenàiwica idé imànica.

³Néese, yá Jesús írífacatéwa abéeri dúli íinatalé, yá nérécaté iyamáa yáawinacawa yéewáidacalénái yáapichawa.

⁴Néenialí, yáté mawiénica yái Pascua, judíonái iwàwalitáica yái namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli fícha. ⁵Iná Jesús iicácaalíté manùbéeyéi wenàiwica yàacawa yàatalé, yá íimaca Felipe irí:

“¿Sísàanápíná wawènia càì imanùbaca pan nayáapíná níái càiyéica imanùbaca wenàiwicacade?”

⁶Quéwa íimaca càì Felipe irí, yáalimáidacaténá iicáwani. Jesús yáalíacatéwa càinácaalí wawàsica yái iwàwacutá imànica.

⁷Yá Felipe íimaca irí:

“Ewita wawèniaca docientos denarios” iyú pan, càmita wáalimápiná wàaca nayáa canánama, éwita iwaalénamapíná càmita náalimátani.”

⁸Abéeri yéewáidacalénái yééná, yái Andrés, Simón yéénàsàiri, íimaca:

⁹“Iyaca cháì abéeri sùmàì idènièri cinco paninái cebada* yùulená, pucháiba nacái cubái imìdecaná. Quéwa càmiyéita yáalimá càì imanùbaca wenàiwica.”

¹⁰Néese, yá Jesús íimaca:

“Pichùuliacué náawinacawa cáli iwéré macáita níái wenàiwicaca.”

Cháì nàanàcatáica, iyacaté néeni manùbaca masicái. Yá nayamáacaté náawinacawa, nìawami asianái càmínaté namanùbaca cinco mil. ¹¹Yá Jesús yeedacaté níái panináica, yá yàacaté nàwali cayábéeri Dios irí. Néese, yá iwacùacaté nía yéewáidacalénái ìwaliwa. Yá nacái nawacùaca nía nàwali níái yáawinéeyéicawaca cáli ìwali, càita nacái níái cubáináica iyúwa nawàwáaná nayáaca.

¹²Iná idécanáamité nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Piwacáidacué macáita yái yéénáimi imàaquéricawa canácaténáta yúuquériwa.”

¹³Néese, yáté nàwacáidacani, yá napuníadacaté doce mapìri néenáimi níái cinco paninái nayéeyéica.

¹⁴Iná níái wenàiwicaca naicácaalíté yái Jesús imànírica càmiírica wenàiwica idé imànica, yá náimacaté:

“Yácata báisíiri profetaca yái áibanái profetanái itànèericaté ìwali, yàanèeripinacaté iriculé èeriquéi.”

¹⁵Quéwa Jesús yáalíacaté ìwali yái nawàwáanacaté natécani chàinisíiri iyú namànicaténá rey iyúni. Iná ìwaliise, yáté yàacawa náicha dúli íinatalé irínámitawa.

Jesús ìipìnaca úni inàniacubàa

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶Iná idécaalíté catáca yàacawa, yá yéewáidacalénái iricùacatéwa calisa idùlepiré. ¹⁷Yá idécaté catáca, yá nacái canácataté Jesús yàanàaca nàatalé. Yáté nalicùacawa ída iriculé, yá nachàbacatéwa abéemàalé Capernaúm iyacàlená nérépiná. ¹⁸Yá cáuli cachàiníiri yàanàaca nía càita manuínamaca màladàca

w 6.7 Docientos denarios. Docientos èericatái abéeri asìali fìbaidaca. Abéeri èeri napáyaidaté abéeri denario. x 6.9 Cebada: Avena nacáiri iicacánáwa. Iná níái panináica namànfiyéi cebada iyú.

imichàacawa calisa yáacu. ¹⁹Iná idécanáamité nàacawa cáminá cinco mil metro, càmicaalí seis mil metro, yá naicácaté Jesús ìipinaca úni inàniacubàa, yá yàacawa nàatalé. Yáté cáaluca naicácani. ²⁰Quéwa yá ìimaca nalí:

“¡Núacata Jesús, yátacué cáaluca píal!”

²¹Néese, yáté needáca nàataléwa Jesús casímáiri iyú ída iriculé, yá nàa-nàacaté mesúnamáita aléde nàacatalécawa.

Wenàiwica icutáidaca Jesús

²²Néese mapisáináami, níai wenàiwica imàaqueeyéicatéwa abéemáise, náalíacaalíté Jesús yéewáidacalénái yàacawa ulicuta, úai abéechúasàatúa ída íríéchúacatéwa néeni, yá náalíacaté càmita Jesús idé yàacawa náapicha. ²³Quéwa áibanái wenàiwica nàanàacaté abénaméeyéi ídalícu Tiberias iyacàlená néese, mawiénita írí yái Jesús yàacatáicaté cayábéeri Dios írí ipíchatéca nayáaca pan. ²⁴Néese canácanáamité wenàiwica iicáca Jesús néeni, yéewáidacalénái nacái, yáté nalicùacawa ídanái iriculé, yá nàacatéwa Capernaúm iyacàlená néré icutáidéeyéi yèepunícawa Jesús.

Jesús iyaca càide iyúwa pan yèrica wacáuca

²⁵Néese idécanáamité nàanàaca Jesús abéemàalé calisa, yá nasutácaté néemàwani:

“Pía yéewáidéerica. ¿Chácaalíná pìanàa aléi?”

²⁶Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírí: Càmitàacá píalíacué péemíaca càiná-caalí ìimáaná yái píiquéericuéca numànica, càmfíríca wenàiwica idé imànica. Yátacué picutáidaca núa ìwalíise yái pan píyéericuéca cadéwaca.

²⁷Picácué píibaida ìwalíná yái yàacàsi imáalèericawa. Yásí yéewéericué pííbidaca ìwalíná yái yàacàsi càmfíripínáca yéewa ibadácawa, yái yèrica wacáuca càmfíri imáalàawa, nuèripínácuéca pírí, núa asíali Dios néesée-rica. Idécáiná Núaniri Dios imàacaca nùwali cáalíacanáwaca ichàiniwa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná.”

²⁸Yá nasutácaté néemàwawa Jesús, náimacaté írí:

“¿Càiná iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná wáibaidaca írí?”

²⁹Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Yátacué Dios iwàwéeri pimànicuéca yái: ‘Peebáidacué nùwali, núa Dios ibànùericaté aléi.’ ”

³⁰Néese, yá náimacaté írí:

“Iwàwacutá pimànica waicá yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, waicácaté-náni, weebáidacaténá nacái pìwali. ¿Càinásiica wawàsica yái píalímá pimànica?”

³¹Bàaluité, níai wàawirináimica nayáacaté maná’ máisawalíri yùucubàa càide iyúwaté natànàaná Dios itàacái iricu: ‘Moisés imàacacaté pani nacáiri yúuwàacawa chènunfise èeri imanùbaca nayáacalépinaté.’ ”

y 6.31 Maná: Yàacàsi pani nacáiri iicácanáwa, iyáacawa nacái Dios yèerité israelnái iyáapíná, nèepunicaalítéwa máisawalíri iricubàa. Càmfíríca quéwa càl iicácanáwatáde iyúwa níai panínái waiquéeyéica siùcade. Ex 16.4, 15; Sal 78.24.

³² Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Càmitaté Moisés yái yàacué piyáa pan chènunfíseeri. Yáta yéewéeri yàacuéca piyáa báisíiri pan chènunfíseeri yái, Núaniri Dios. ³³ Núcata yái pan Dios yèerica pirícué iricuèricatéwa chènunfíse, yèerica nacáuca càmfíiri imáalàawa, níái èeri mìnanaíca.”

³⁴ Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, íná pia wayáa yéená yái pan càirica pímaca íwali, siùcái, càiripináta nacái.”

³⁵ Yá Jesús ímacaté nalí:

“Núcata yái pan yèerica wenàiwica ícauca. Yái yeebáidéerica nùwali càmita máapipiná quirínamani. Càmita nacái macàlapiná iwàwa quirínama.

³⁶ Quéwa idécué núcàlidaca piríni, éwitacué idéca piicáca núa, càicáaníta, càmitacué peebáida nùwali. ³⁷ Macáita níái Núaniri Dios yèeyéica nulí nàapínacawa nùatalé. Íná macáita níái yèeyéicawa nùatalé, yá nufpunitáidapínaca cayába nía. ³⁸ Càmita nùanàa chènunfíse numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Nùanàaca aléi numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, yái Núaniri ibànuèrica núa aléi.

³⁹ Yái Núaniri ibànuèrica núa aléi, yá iwàwéeri numànica yái: Càmita iwàwacutá néená yúucacawa, níái idéeyéica yàaca nulí. Iwàwacutápiná núcàucàidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalíwa. ⁴⁰ Yáca Núaniri iwàwéeri píchacué yái: Macáita níái iiquéeyéica núa, yeebáidéeyéica Dios Iirica núa, nadènlàpináca nacáuca càmfíiri imáalàawa. Yá nacái núcàucàidapínaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalíwa.”

⁴¹ Néese Jesús itàacái íwalíse, yá judíonái idàbaca itàaníca báawanama íwali, ímacáiná nalí báisíiri iyú:

“Núcata yái pan iricuèricawa chènunfíse.”

⁴² Yá náimacaté írí:

“Yái Jesús, yácata José líri yáara! Wáalíca waicáca isèená. Néeni, ¿cáná yéewa ‘nulicùacawa chènunfíse’, ímaca?”

⁴³ Yá Jesús ímaca nalí:

“Yátacué pisèesáidaca pitàaníca nùwali báawanama píapichawáacawa.

⁴⁴ Canácata yéewéeri yàacawa nùatalé, càmicanáami Núaniri ité nùataléni, yái ibànuèrica núa aléi. Néese, yá numichàidapínacani èeri imáalàacaalíwa. ⁴⁵ Càité natànàaca níái profetanáica: ‘Dios yéewáidapínaca nía macáita.’ Íná macáita níái yéemièyéica Núaniri itàacái, yéewáidéeyéicawa nacái íwali, nàapínacawa nùatalé.

⁴⁶ Núcata abéerita yèericawa Dios yáatanáise, canácata áiba. Íná yéewa núcata yái iiquéeri Yáaniriwa.

⁴⁷ Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái yeebáidéerica nùwali, idèniaca ícaucawa càmfíiri imáalàawa. ⁴⁸ Núcata yái pan yèerica wenàiwica ícauca. ⁴⁹ Níái piawirináimica nayáacaté maná máisawaliri yùucubàa. Quéwa càicáaníta, yáté nacái néetácawa. ⁵⁰ Quéwa núcata yái pan iricuèricawa chènunfíse. Íná yái iyéericani càmfírita yéetápináwa. ⁵¹ Núcata yái pan cáuri iricuèricawa chènunfíse. Cawínacaalí iyáa yéená yái panica, yá iya-pínaca càiripináta. Íná yái pan nuèripínaca wenàiwicanái íwalíná, yácata nuíná, yéewacaténá nadèniaca nacáuca càmfíiri imáalàawa, níái èeri mìnanaíca.”

⁵²Iwalfise, yá judíonái itàaníca yáapichawáaca ùulenama, náimaca:

“¡Càiná yéewáaná yàaca wayáa iiná yéenáwa yái asialica!”

⁵³Yá Jesús íimaca nalí:

“Báísíta, báísítacué núumaca pirí: Càmicaalícué piyáa nuiná, núa asiali Dios néeseérica, càmicaalícué nacái piira nuíraná, càmitacué pidèniapíná picáucawa càmfiri imáalàawa. ⁵⁴Yái iyéerica nuiná, liréerica nacái nuíraná, idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa. Yá nacái numichàidapínacani èeri imáalàacaalíwa. ⁵⁵Yái nuináca, yácata báisíiri yàacàsica. Càita nacái yái nuíranáca, yácata báisíiri liracalésica. ⁵⁶Yái iyéerica nuiná, liréerica nacái nuíraná, iyaca abédanamata núapicha. Yá nacái nùyaca yáapicha abédanamata. ⁵⁷Yái Núaniri ibànùerica núa aléi iyaca càiripínáta. Iná yéewa nùyaca nacái càiripínáta ìwalfisená. Iná càita nacái, yái iyéerica nuiná, iyapínáca núapicha càiripínáta. ⁵⁸Núacata yái pan iricùericatéwa chènuníse. Quéwa càmfirita càitáde iyúwa maná yái wàawirináimi iyéericaté, néese, yáté néetácawa. Quéwa yái iyéerica yéená yái pan, idèniapínáca icáuca càmfiri imáalàawa.”

⁵⁹Càicaté Jesús íimaca nalí, yéewáidacaalíté judíonái yéewáidacaalu irícu Capernaúm iyacàlená néeni.

Tàacáisi yèeri walí wacáuca càmfiri imáalàawa

⁶⁰Iná idécánáami néemiaca Jesús itàacái, yá madécáná yéewáidacalénái íimaca:

“Máiníca càulenáca yái itàacáica. Càmita wáalía wéemiacan. Iná càmita wawàwa wéemiaca quirínama itàacái.”

⁶¹Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái yéewáidacalénái itàanínáca náapichawáaca, yá íimaca nalí:

“Iná nutàacái ìwalfise, ¿yácué càmita piwàwa piàcawa núapicha quirínama? ⁶²Néeni, ¿càinásicué pímacata, piicacánáamicué numichàacawa chènuniréta nùyacatalécaté quéechacáwa, núa asiali Dios néeseérica?

⁶³Yái Espírituca, yácata yéewéeri yàaca wacáuca. Yái waináca, canéerita iwèni. Níai tàacáisi núcàlidéeyéicuéca pirí, espírituca nía, níacata nacái yéewéeyéi yàaca wacáuca càmfiri imáalàawa.”

⁶⁴Quéwa càicáaníta, nàyaca abénaméeyéi péenácué càmfíyeyéi yeebáida nùwali.”

Cài Jesús íimaca nalí, idécáináté yáalíacawa nàwali èeri ipíchawáiseta, càinácaalí níai càmfíyeyéi yeebáida ìwali, yá nacái ícháawèeripínacani.

⁶⁵Íimaca nacái nalí:

“Ídéca càicuéca núumaca pirí, canácata yáaliméeri yàacawa nùatalé càmicanáami Núaniri imàaca yàaca nùatalé.”

⁶⁶Néese idénáami, yáté madécáná yéewáidacalénái càmitaté nèepunícawa yáapicha quirínama.

⁶⁷Yá Jesús isutáca yéemiawa níai doce yéewáidacalécawa:

“Néenicué pía, ¿Píwàwacué nacái pímaacaca núa abéerita?”

z 6.63 Yái Espíritu Santo, yácata yéewéeri yàaca wacáuca. Càmita áiba wenàiwica yéewa yàaca áiba ícauca càmfiri imáalàawa. Quéwa níai yeebáidéeyéica nutàacái, níata idèniéeyéi Espíritu Santo, yèeripínáca nalí nacáuca càmfiri imáalàawa.

⁶⁸ Yá Simón Pedro yeebáca isàna:

“Núiwacali, canácata wáalí wàacawa yáami quirínama. Píacata yái icàlidéeri yái tàacáisi yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa. ⁶⁹ Iná wía, idéca weebáidaca piwáli, yá nacái wáalíaca píacata Cristo, lírica yái Dios iyéerica càiripináta.”

⁷⁰ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Núa, idécué nuníwàaca pía, píacué doceca. Quéwa abéeri péenácué idéeri càica íiwitáisede iyúwa Camèniadacáiri.”

⁷¹ Jesús itàanicaté iyaca Judas Iscariote iwali, yái Simón líricaté, néenácata níai doce yéewáidacalénáica.

Càmita neebáida Jesús iwali níai yéenanáica

7 ¹ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yáté Jesús yèepunícawa Galilea yàasu cáli néenibàata. Càmitaté iwàwa yèepunícawa Judea yàasu cáli finatabàa, judfonái íiwacanánái iwàwacáináté inúaca néréni. ² Néenialí, yáté mawiénica yái judfonái íwacáidacatáicawa, nayáacaténáté capliimanái iricubàa,^a ³ yáté Jesús yéenanái íimaca irí:

“Íwàwacutá piacawa síisai Judea yàasu cáli nérépiná, naicácaténá nacái yái wawàsi pimàníirica, níai péewáidacalénái iyéeyéica néré. ⁴ Aiba iwàwacaalí wenàiwica yáalíacawa iwali, càmita iwàwacutá imànica wawàsi ibàacanéeri iyú. Iná pimànicáiná madécaná wawàsi, yá iwàwacutá wenàiwicanái iicáca pimànica macáita yái wawàsica. ⁵ Càitaté nacái níai yéenanáica, càmfíyítaté yeebáida iwali.”

⁶ Iná yéewa Jesús íimaca nalí:

“Càmitàacá nuénáíwaná yàanàa, nùanápináwa piápichacué aléde nàwacáidatalécawa. Quéwa píacué, idènièyèi yàasu èeriwa alénacaalícué piwàwa piacawa, piwàwéericué nacái pimànica. ⁷ Càmitacué yéewa báawaca èeri mìnánái iicácuéca pía. Quéwa núa, báawéeri èeri mìnánái iicáca, nucáidacáiná iwali yái báawéeri namàníirica. ⁸ Iná piacuéwa náapicha aléde nàwacáidacatalécawa. Quéwa núa, càmfírira yàawa néré, càmicáináca nùasu èeri idé yàanàaca.”

⁹ Néese idécanáamité càí íimaca nalí, yáté iyamáacawa Galilea yàasu cáli néenita.

Jesús iyacaté náapicha, capliimanái yàasu èeri iricu

¹⁰ Quéwa idécanáamité yéenanái yàacawa aléde nàwacáidacatalécawa, yáté Jesús yàacawa náami déecunámita, quéwa ibàacanéeri iyúta wenàiwicanái fícha. ¹¹ Néese, yáté máadàini judfonái íiwacanánái iicáidacani, yá náimacaté: “¿Alénásica yàawa asialiquéera?”

¹² Néese, yáté natàanica Jesús iwali níai wenàiwicaca, yá áibanái íimaca:

“Cayábéeri íiwitáise asialiquéera.”

Quéwa áibanái íimaca:

“Càmita, yá asialiquéera ichíwáidéericáita wenàiwicanái.” ¹³ Quéwa, cáalu-cáináté naicáca judfonái íiwacanánái, yáté natàanica Jesús iwali ibàacanéeri iyúta.

a 7.2 Judfonái íwacáidacatéwa, imáalàacanáamitéwa yái nàwacáidacatáica nabànacalé iyacanáwa. Yá namànicaté capliimanái nawáwalicaténá nàawirináimi yèepunífinacatéwa máisawalíri iricubàa, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli fícha.

¹⁴ Quéwa idécanáamité bamuchúamiréca nía ìwali, yái nàwacáidéericawa ìwalíná, yáté Jesús iwàlùacawa Dios icapèe iriculé, yá idàbacaté yéewáidaca nía. ¹⁵ Néese, yá judíonái íiwacanánái icalùadaca yéemìaca yéewáidáaná, yá náimaca:

“¿Càiná yéewáaná yáalíacawa madécaná Dios itàacái ìwali yái, éwita càmita yéewáidawa?”

¹⁶ Yá Jesús fímaca nalí:

“Yái càirica nuéwáidaca, càmírita nudàbáida nulíwata. Dios ibànùaca núa aléi, íná yáta icàlida nulí yái iwàwacutéerica nuéwáidaca. ¹⁷ Yái iwàwéerica imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá yáalíapínaca Dios néeséerica yái nuéwáidéerica, nutàanícaalí nacái nùasu wawàsitawa. ¹⁸ Yái itàaníríca yàasu wawàsitawa, yá írìwacata icutá cayábéeri wawàsica. Quéwa yái iwàwéerica yàaca Dios írì cayábéeri, yáta báisíri, càmita nacái imàni báawéeri áibanái írì. ¹⁹ Moisés imàacacatécué píri Dios itàacái ichùulianáca, quéwa càmita-cué pimàni càide iyúwa fímaaná. Néeni, ¿Càinácué ìwalíse piwàwa pinúaca núa?”

²⁰ Yá náimaca níai manùbéeyéi wenàiwicaca:

“Máalíawáiseca espíritu báawéeri imànica íwítáise. ¡Canáca iwàwéeri inúaca píai!”

²¹ Yá Jesús fímacaté nalí:

“Abéeri wenàiwicata idé nuchùnìaca, yá ìwalísecata, picalùadacuéwa macáita. ²² Báisíta Moisés ichùuliacaté píiríaca pìwalíisesài ipùata fímamiwa, éwita càmita Moisés idàbáidaténì, píawirináimíté níai idàbáidaténì. Píacué fíriyéi asiali ìwalíisesài fímami ipùata, éwita írìcu yái èeri piyamáidéericué-cawa írìcu.

²³ Iná yéewacaténácué pimànica càide iyúwa fímaaná yái Moisés itànèerícaté, yácué píiríaca asiali ìwalíisesài fímami ipùata, éwita írìcu yái èeri piyamáidéericué-cawa írìcu.

Néeni, ¿Cánácué calúa piicáca núa ìwalíse yái nuchùnìanáca macái iiná yái abéeri asialica írìcu yái èeri wayamáidéericawa írìcu?

²⁴ Píacué pícháawàa áibanái iináwaná ìwali isicúata, càmicaalícué píalíawa ìwali yái namànírica. Pícháawàacué nía idécaalítacué píalíacawa ìwali cayába yái namànírica.”

Jesús, yácata Cristo

²⁵ Néese, yá náimaca níai abénaméeyéi Jerusalén mìnánáica:

“¿Càmíciná yáta nacutáidéeri nanúawa yái? ²⁶ Píicácuéni, yácata yái càì itàníca wenàiwicanái yáacúalícu, yá canácata náimaca írì. ¿Idécáínásica náíwítapunái yeebáidaca yácata Cristo? ²⁷ Quéwa yá asialiquéi, wáaliéri ìwali, síisàanácaalí yàanàa. Quéwa Cristo yàanàapínacaalí, canápináta yáaliériwa síisàanápínacaalí yàanàa.”

²⁸ Quéwa idécunitàacá Jesús yéewáidaca Dios icapèe írìcu, yá itàníca cachàini, fímacaté nalí:

“Píacué iyúunáidéeyéi yáalíacawa nùwali, síisàanácaalí nacái nùanàa. Càmita nùanàa nùasu wawàsitawa aléi. Quéwa yái ibànùerica núa, yácata báisíri yái càmíricuécá píalíawa ìwali. ²⁹ Quéwa núsai yáaliériwa ìwali, yáatanáisecáiná nùawa. Yáta nacái yái ibànùca núa aléi.”

³⁰Néese, yá nawàwacaté náibàaca Jesús, quéwa canácataté fibèerini, càmi-cáinátéca yéenáiwana yàanàaca irí yéetácatáipinácawa. ³¹Yáté madécaná yeebáidacaté Jesús ìwali nèewíise níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá náimacaté:

“Yái Cristo, yàanèeripináca, ¿Imànìpinásica quiríta yái càmfiri wenàiwica idé imànica, íicha yái imànfirica asialiquéi?”

Fariseonái iwàwaca fibàaca Jesús

³²Néese fariseonái yéemìacaté wenàiwica itàaníca Jesús iináwaná ìwali mabàacanéeri iyú. Yáté sacerdotenái íiwacanánái ibànùaca yàatalé úwinái náibàacaténatani.

³³Néese, yá Jesús íimacaté nalí:

“Achúma èeritàacá nùyacué píapícha. Néese, yá nùepùapinácawa yàatalé yái ibànùerica núa aléi. ³⁴Ewitacué picutáidapináca núa, quéwa càmitacué pianàapiná núa. Aléicáinái núacataléca nùyaca, càmitacué yéewapiná pianàaca néré.”

³⁵Néese, yá náimacaté nalíwáacawa níái judíonái íiwacanánáica:

“¿Alénápinási yàawa asialiquéi càmicatalépináca yéewa wàanàaca quirínamani? ¿Yàapinásicawa nèewiré níái judíonái ìyèeyéica áiba cálibàa, yéewáidacaténá nacái níái griegonáica?” ³⁶Yá wenàiwicanái íimacaté:

“¿Càinásica íimáanaca yái càinaca íimacade: ‘Picutáidacaalícué núa, yá càmitacué pianàapiná núa. Aléde nùyacataléca, càmicataléca píalimá pianàaca pichàini iyúwa.’”

Uni yèeri wacáuca

³⁷Namáalàidacaalíté nàwacáidacawa capíimanái iricubàa, yáté èericani máiníiricaté cawènica, yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá íimacaté nalí chàinisfiri iyú:

“Cawínacaalí macàléeri iwàwa, yá yàacawa nùatalé íiracaténá úni cáuri.

³⁸Yái yeebáidéerica nùwali idèniapináca iwàwalicuwa úni cáuri, yácata ícauca wàlisài. Iná iyaca iwàwalicu càide iyúwa abéeri inanábàa yúunidená imusúanáwa abémáidata. Càica Dios itàacái íimaca.”

³⁹Càicaté Jesús íimaca Espíritu Santo ìwali, yèeripinácaté nalí níái yeebáidéeyéipináca nùwali. Quéwa càmitaté Espíritu Santo idéca yàanàaca èeri iriculé néenialíté, càmicáinátéca Jesús iiná idé imichàacawa chènuniré yéetá-cáisi íicha.^b

Wenàiwicanái yàaca íipunitawáaca

⁴⁰Néese abénaméeyéi wenàiwica nèewíise níái manùbéeyéicai néemíaca idénáami Jesús itàacái, yá náimaca:

“Yácata báisíiri profetaca yái áibanái profetanái itànèericaté ìwali.”^c

⁴¹Aibanái íima nacái:

“Yácata Cristo yái.”

b 7.39 Espíritu Santo yàanàacaté nàwali níái yeebáidéeyéica Dios itàacái Quéechéeri Testamento iricu, Wàlisài Testamento iricu nacái. Quéwa càmitatéca yàanàa iyaca nawàwaliculé càide iyúwa níái yeebáidéeyéipináca Jesús ìwali. **c 7.40** Dt. 18.15-19.

Quéwa áibanái íimaca:

“¿Galilea yàasu cáli néese pinácinásica Cristo imusúawa?”

⁴² Dios itàacái íimaca:

“Yái Cristoca, rey David itaquérinámipináta, Belén iyacàlená néese pináta nacái imusúacawa, yái David iyacàlemicaté.”

⁴³ Yá náináidaníacawa níái wenàiwicaca. Yá càmita abédanama nawàwa náapichawáaca Jesús ìwali. ⁴⁴ Yá abénaméeyéi néená iwàwaté íbàacani, quéwa canácataté íbèerini.

Càmita abéeri wenàiwica idé itàanica càì

⁴⁵ Néese, yá úwinái yèepùacatéwa sacerdotenái íiwacanánái yàatalé, fariseonái yàatalé nacái. Yá nasutácaté néemiawa úwinái:

“¿Cánacué càmita píibàa pitéwa néese yái Jesús?”

⁴⁶ Yá úwinái íimaca nalí:

“¿Canácatáita wadé wéemiaca abéeri asiali idé itàanica càide iyúwa itàaníná asialiquéi!”

⁴⁷ Yá fariseonái íimaca nalí:

“Báísita cáminá idécué pimàacaca imèniadaca pía. ⁴⁸ Wía fariseonái, nía nacái áibanái wáiwacanánáica, canácata yeebáidéerica ìwali. ⁴⁹ ¿Quéwa níái wenàiwica, càmíyéica yáaliawa ìwali yái tàacáisi Moisés itànèericaté! Dios yuúwichàidapináca nía.”

⁵⁰ Yái Nicodemo yèericaté itàanica Jesús yáapicha táiyápi, néenácata, yá íimaca nalí:

⁵¹ “Càide iyúwa íimáaná yái Dios itàacái ichùulianáca. Càmita yéewa wacháawàacawa abéeri asiali càmicaalíca wadé wéemiaca itàacái, càmicaalíca nacái wáaliawa cayába cainácaalí wawàsica yái imànírica.”

⁵² Yá náimaca neebáca isàna:

“Iná Galilea yàasu cáli néeséerita nacái píaquéera. Péewáidawa Dios itàacái ìwali cayába, píicácaténá canácatáita abéeri profeta imusúawa Galilea yàasu cáli néese.”

⁵³ Néese, yáté nèepùacawa nacapèe néréwa náalimáwanama níái judíonáica.

Inanái imàníchúa iiná iyúwa báawéeri

8 ¹ Yá nacái Jesús yàacatéwa dúli Olivonái néré. ² Iná mapisáita, yá yàanàcaté Dios icapèe néré àniawa. Yáta madécaná yàcalé minánái yàacatéwa yàatalé macáita. Yá iyamáacaté yáawinacawa, yá yéewáidacaté nía. ³ Néese níái yéewáidéeyéi yái Moisés itànèericaté, náapicha níái fariseonáica, natécaté Jesús yàatalé abéechúa inanái imàníchúa báawéeri iiná iyúwa áiba asiali yáapicha càmírica ùacawéeri. Yáté nabàlùadaca úa bamuchúami nalíwa. ⁴ Yá wenàiwicanái íimacaté írí:

“Pía yéewáidéerica. Uái inanáica, wàanàaca úa imàníchúa báawéeri iiná iyúwa áiba asiali yáapicha càmírica ùacawéeri. ⁵ Nalícu níái Dios itàacái ichùulièyéica, Moisés ichùuliacaté wanúaca íba iyú níái càiyéi inanáica. Néeni pía, ¿Càina píimaca?”

⁶ Quéwa càì náimaca írí yéewacaténá nacháawàacani. Yá Jesús yáawíadaca yáawawa, yá itànàaca icáapi iducúaná ipùata iyúwa cáli ìwali. ⁷ Quéwa

mamáalàacata nasutáca néemiawa Jesús. Yá imichàaca ibàlùacawa, yá fimaca nalí:

“Cawinácaalí canéeri ibáyawaná pèewísecué, yá idàba yúucaca ùwali íba.”

⁸Yá Jesús yáawíadaca yáawawa, yá itànàaca cáli ìwali àniawa.

⁹Quéwa néemiaca idénáami Jesús itàacái, yá nabáyawanácata icháawàa nía nawàwalicuísewa. Yá nadàbacaté nàacawa níai béeyéica abéerinamata, càita namáalàaca nàacawa macáita. Yá abéericata Jesús imàacacawa néeni, úa nacái inanáica ibàlùèchúacawa néeni. ¹⁰Yá imichàaca ibàlùacawa, yá canácaté iicáca níai wenàiwicaca. Uata ibàlùawa néeni abéechúata úai inanáica, yá fimacaté ulí:

“Inanáí. ¿Aléná nàawa níai icháawèeyéica pía? Iná canáta inuéri pía néenáca.”

¹¹Yá úumaca irí:

“Nuíwacali, canácata inuéri núa.”

Yá Jesús fimaca ulí:

“Càita nacái, càmita nùuwichàida pía. Iná píawa. Quéwa siùcade, yáta pimànica pibáyawanáwa.”

Jesús, yácata èeri mìnánai icamaláaná

¹²Néese, yáté Jesús yèepùaca itàaníca àniawa, yá fimacaté:

“Núacata yái camalási icànéerica nàwali macáita níai iyéeyéica èeri iricu. Yái iwàwéerica nuéwáidacaléca idènlàpiná icáuca amaléeriwa, yá càmita yèepunìpináwa catéeri yéetácáisi iricu.”

¹³Néese, yá fariseonái fimaca irí:

“Quéwa pitàanì pìyaca piináwaná ìwalitawa. Iná càmita báisi yái pitàaníríca ìwali.”

¹⁴Yá Jesús fimaca nalí:

“Yái nucàlidáanáca nuináwaná ìwalitawa, yá báisírita. Nualíacáiná sí-sàanácaalí nùawa, alénácaalí nacái nùapínáwa. Quéwa píacué, càmiíyéita yáalíawa síisàanácaalí nùanàa, alénácaalí nacái nùawa. ¹⁵Píacué, icháawèeyéi núa càide iyúwa nacháawàaná macái wenàiwica. Quéwa núa, càmitàacá nucháawàa nùyaca pía siùcade.

¹⁶Quéwa nucháawàacaalícué píata, yá báisícata, càmicáiná nùya nulí-namanitawa, nùyaca Núaniri yáapichawa, yái ibànuèrica núa aléi. ¹⁷Iricu yái ichùulìerica wawàsi tàacáisica Moisés itànèericaté, fimaca: ‘Abédanamacaalí nacàlidaca tàacáisi níai pucháiba wenàiwicaca, yá báisícata yái natàacáica.’

¹⁸Iná nùata icàlida iináwaná ìwaliwa. Càita nacái yái Núaniri ibànuèrica núa aléi.”

¹⁹Yá náimacaté irí:

“¿Aléná ìya yái píanirica?”

Yá Jesús fimacaté nalí:

“Càmitácué píalíawa nùwali. Iná càita nacái, càmitácué píalíawa Núaniri ìwali. Quéwa píalíacaalícué nùwalita, yácué nacái píalíacawa Núaniri ìwalita.”

²⁰Càicaté Jesús fimaca nalí Dios icapèe iricu idècunitàacá yéewáidaca yáa-limabàa yái nàwacáidacatáica palata. Quéwa càmitaté náibàani, càmicáiná-téca yéenáiwana yàanàa irí yéetácatáipínáwa.

“Yái núacatalécawa, càmicataléta yéewacué piacawa”

²¹ Néese Jesús íimacaté nali àniawa:

“Yá nùacawéera, yácué picutápináca núa, quéwa yácué péetápinácawa pibáyawaná ìwalísewa. Aléde núacatalécawa, càmicatalétacué yéewa piànàaca.”

²² Néese, yá judíonái íiwacanánái íimacaté:

“Íináidacáinásica ínúa yáawawa, íná yéewa càì íimaca: ‘aléde núacatalécawa, càmicatalétacué yéewa piànàaca.’ ”

²³ Yá Jesús íimacaté nali:

“Píacué ìyéeyéi cháì cáaliacubàa, quéwa núa chènuníiséeri iyaca. Píacué ìyéeyéi cháì èeri iricu, quéwa núa càmfírìta èeri minalita. ²⁴ Iná idécué càì núumaca pírì, càmicaalícué pee báida iyúwa núumáanácúé pírì cawinácaalí núaquéi,^d yácué péetápinácawa, càmfíyéita idé Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.”

²⁵ Néese, yá náimacaté irí:

“Néeni, ¿Càiná píaquéera?”

Yá Jesús íimacaté nali:

“Càitáde iyúwaté idéénacué núumaca pírì quéechacáwa. ²⁶ Madécaná wawàsi iwàwacutácúé nucàlidaca pírì ìwali nacái yái báawéeri pimànfírì-cuéca. Quéwa yái ibànuerica núa aléi, báisíirita itàaníca. Iná yátái nué-mièrica itàaníca ìwali, yáta nacái nucàlida ìwali wenàiwicanái irí.”

²⁷ Quéwa càmita náalía néemiaca itàacái yái itàaníníca Yáaniri Dios ìwaliwa.

²⁸ Yá Jesús íimacaté nali:

“Piicacánáamicué namichàidaca núa àicu ìwali, núa asíali Dios née-séerica, yácué píalíapínácawa nùwali àtata, núacata yái càiricaté íimaca pírícué. Yá nacái píalíapínácúéca càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Yáta nucàlida yái Núaniri yéewáidéerica núa ìwali. ²⁹ Yácáináì ibànuerica núa aléi, yácata ìya núapichata. Canácatáita Núaniri imàaca núa abéerita, numànicáiná càide iyúwa iwàwáaná.”

³⁰ Idécunìtàacá Jesús itàaníca ìwali yái wawàsica, yá madécaná wenàiwica yeebáidacaté ìwali.

Píalíacaalícué nùwali, yá nuchúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha

³¹ Néese, yá Jesús íimacaté nali náí judíonái yeebáidéeyéica ìwali:

“Píyacanáamicué càide iyúwa nutàacái íimáaná, yá báisíiyéicata nué-wáidacalécúéca pía. ³² Yá nacái píalíapínácúéca nùwali báisíta, núa asíali Dios néeséerica. Yá nacái nuchúuliadapínácúéca pía yùuwichàacáisi fícha.”

³³ Yá náimacaté irí:

“Wíaquéi Abraham itaquénáinámita, yá nacái canácatáita wenàiwica yàasu wenàiwicaca wía. Néeni, ¿Cáná yéewa píimaca walí: ‘Pichúuliadapíná wía yùuwichàacáisi fícha?’ ”

³⁴ Yá Jesús íimacaté nali:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírì: Yái imànírìca ibáyawanáwa abémáidata iyaca déeculé Dios fícha. ³⁵ Yái íibaidéerica íiwacanánái íríwa, càmita

iyapiná náapicha nacapèe irìcu càiripináta. Quéwa yái nàirica, yásí iyéeri náapicha càiripináta.

³⁶Iná núa Dios Iirica, imàacacaalí nuwàwawa pibáyawaná fichacué, yá báisícata pidèniaca pichàiniwa càmicaténacué pimàni pibáyawanáwa quirínama. ³⁷Núaliaca Abraham itaquénáinámicuéca píaquéera. Quéwa piwàwacué pinúaca núa, càmicáinacué iya piwàwaliculé yái tàacáisi nucàli-déericuéca pírí.

³⁸Quéwa núa, yátacué nucàlida pírí ìwali yái Núaniri yáasáidéericaté nulí. Càide iyúwa pimànfinacué nacái, yátacué picàlida ìwali yái píaniri itàacái-cawa.”^e

³⁹Néese, yá náimacaté irí:

“Yácataté wàawirimi yái Abraham.”

Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisiyíeicaalícué Abraham itaquénáinámica píata, yácué pimànica càitáde iyúwaté Abraham imànfiná. ⁴⁰Quéwa pimànicaalícué càitáde iyúwa Abraham imànfináté, càmitacué piwàwa pinúaca núata ìwalíise yátái tàacáisi báisiiri nucàlidéericuéca pírí, yái Dios icàlidéerica nulí. ⁴¹Quéwa píacué imànfiyéi báisíta càide iyúwa píaniri imànfiná.”

Néese, yá náimacaté Jesús irí:

“Càmfiyéita wáatúa yéenibe úalani yáapichawa wíaquéi. Abéerita Wáaniri, yátái Diosca.”

⁴²Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisiyíeicaalícué Dios yéenibeca píata, cáininásícué nacái piicáca núata, núacáiná Dios néeséerita yàanàaca. Iná càmita nùanàa nùasu wawàsitawa, yácataté ibànua núa aléi. ⁴³¿Cánacué càmita píalía péemiaca yái nucàli-déericuéca pírí? Càmicáinacué píà yùuwiná yái nutàacáica. ⁴⁴Yátacué píaniri yái Camèniadacáirica. Iná caséecué pimànica bayáwanási, yái Camèniadacáiri iwàwéerica pimànicuéca.

Bàaluité èeri idàbacatáisetawa, yáté idàbaca inúaca wenàiwica àta siuca nacáide. Yá nacái càmita itàaní báisíta, cachìwéericáináni. Iná itàanicaalí chiwái, yá ichiwa ìwalicata itàaní, cachìwéericáináni, yáacáináta nacái chiwái yáaniri.

⁴⁵Quéwa núa, nutàanícáinacué pírí báisiiri tàacásica, yácué càmita pee-báida nùwali. ⁴⁶¿Yéewacué abéeri péená icháawàaca núa machìwanánama numànicaalí báawéeri? Yái tàacáisi nucàlidacuéca pírí, báisiirita. Néeni, ¿Cánacué càmita peebáida nùwali? ⁴⁷Yái idéerica Dios yàasuca yéemiaca Dios itàacái. Quéwa píacué, càmfíyéita imàni càide iyúwa itàacái ímáaná, càmicáinacué Dios yéenibe píà.”

Cristo idécaté iyaca Abraham ipíchawáiseté

⁴⁸Néese, yá judíonái íiwacanánái ímaca Jesús irí:

“¿Càmíricáiná báisí yátái Samaria mìnalica wáimáanáca píwali, málíawáiseca espíritu báawéeri imànica píwítáise, wáimáanáca nacái píwali!”

⁴⁹Yá Jesús ímacaté nalí:

^e 8.38 Píaniri. Jesús ímacaté ìwali nalí yái Camèniadacáiri. Quéwa nayúunáidacaté itàaníca iyaca nalí Abraham ìwali.

“Càmita máalíawáise espíritu báawéeyéi imànica nuíwítaise. Núa yèeri Yáaniri fímiétacanáwa. Quéwa píacué, càmfíyéita yàa nuímiétacaná. ⁵⁰ Càmita nucutá nuliwa wawàsi wenàiwica itàanícáténá nuináwaná ìwali cayába. Quéwa ìyaca yái iwàwéerica itàaníca nuináwanáca ìwali cayába, yátái Dios icháawéerica cawinácaalí níái cabáyawanée-yéica.

⁵¹ Báísíta, báisítacué núumacuéca pírí: Yái imànfíríca càide iyúwa nutàacái fímáaná, càmita yéetápináwa quirínama.”

⁵² Néese, yá judíonái fiwacanáanái fímaca írí:

“Siúcáise, idé weebáidaca, báisícata máalíawáiseca espíritu báawéeri imànica píiwítaise. Bàaluité idéca Abraham yéetácawa, nía nacái profetanáicaté. Néese, yá píimaca: ‘Yái imànfíríca càide iyúwa nutàacái fímáaná, yá idèniaca ícauca càmfíri imáalàawa. ⁵³ Iná pía, iyúunáidéeri máíní cawénica quiríta wàawirimi Abraham íícha yái idéericaté yéetácawa bàaluité. Náícha nacái, níái profetanáimi idéeyéicaté nacái yéetácawa. ¿Cáná yéewa máíní cawénica piicáca píawawa náícha?’ ”

⁵⁴ Jesús fímacaté nalí:

“Càmita. Nucutácaalí caináwanácaténá núa, yá canácata nuwèni. Yái Núaniri Dios, yácata caináwanéeri imànica núa, yái Wáaniri píiméericuécá ìwali. ⁵⁵ Quéwa càmitácué píalíawa ìwali. Núasí yáaliériwa ìwali, yá nacái numànica càide iyúwa fímáaná nulí. Càmita núalíawa ìwali, núumacaalícué píríta, yá numànica nuchìwawata iyúwacué pía. ⁵⁶ Yái píawirimi Abraham, casíimáicaté iwàwa, iwàwacáináté íicáca nùanàaca iriculé èeriquéi. Quéwa ipíchawáisetéca nùanàaca, yáté idéca iicácani, yá nacái casíimáicaté iwàwa manuísíwata.”

⁵⁷ Néese, yáté judíonái fiwacanáanái fímacaté írí:

“Pía, càmfíritàacá idènià cincuenta camuí, yá píimaca idécatésa piicáca wàawirimi Abraham.”^f

⁵⁸ Jesús fímacaté nalí:

“Báísíta, báisítacué núumaca pírí: Ipíchawáiseté asáica Abraham, yá idécaté nùyaca.”

⁵⁹ Yáte judíonái fiwacanáanái yeedáca íba nanúacaténáni. Quéwa, yáté nabàaca náícha Jesús, yá nacái imusúacatéwa Dios icapèe írìcuíse, yá ichàbacatéwa nèewibàata, yá yàacatéwa.

Jesús ichùniaca abéeri asíali matuíri

9 ¹ Néese idècunitàacá Jesús yèepunícawa áibabàa, yá iicácaté abéeri asíali matuíri asáica idénáamitani.

² Yáté yéewáidacalénái isutáca yéemiawani, náimaca írí:

“Pía yéewáidéerica, ¿Càinásica imàni ibáyawanáwa, yátasica isèenásica nacái, yéewacaténá matuíca imusúacawa?”

³ Yá Jesús fímaca nalí:

“Càmita ibáyawaná ìwalíseni, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalíseta, yéewacaténáta Dios yáasáidaca ichàiniwa ìwali.

f 8.57 Iwàwáaná fímaca: Yái Jesús Dioscani, íná ìyacaté bàaluité Abraham ipíchawáiseté. Quéwa níái judíonái, càmita neebáida Dios Iiricani.

⁴Iná idècunitàacá amaláca wawicáu èeríapi, yá iwàwacutá numànica càide iyúwa ímáaná nulí yái ichùulièrica núa aléi, idécanáamicáiná catáca, yá canácata yáaliméeri íibaidaca.

⁵Iná idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yá núacata èeri mìnánái icamalá.”

⁶Néese idécanáamité càì Jesús ímaca, yá yàapisaca cáli iwéré, yá imànica achúméeri casacàali yáawiruni yèewisáwa, yá ipusúaca iyú matuíri ituí.

⁷Yá ímaca irí:

“Pìà píibaca pituíwa úni yàalu irículé yái ípidenéerica Siloé.”

(Siloé ímáaná, nabànuèri.)

Néese, yáté yàaca íibaca ituíwa. Iná yèepùacaalítéwa néese, yá asáicaté iicáidaca.

⁸Néese níái iyaquewéeyéica, yáaliyéicaté nacái matuícani, yá náimacaté:

“¿Càmíricáiná yáta asìali yáawinéeriwa isutáca wenàiwica fícha palata yái?”

⁹Yá abénaméeyéi íimacaté:

“Yácatani.”

Aibanái íimaté:

“Càmita yáni. Càita quéwa iicacánawa.”

Yá matuírimi íimacaté nalí:

“Núacatéera.”

¹⁰Yá náimacaté irí:

“¿Càiná yéewáaná asáica piicáidaca?”

¹¹Yá íimacaté nalí:

“Yái asìali ípidenéerica Jesús, imànicaté achúméeri casacàali, yá ipusúaca iyú nutuí, yá ímaca nulí: ‘Piawa úni yàalu Siloé néré, píiba pituíwa yáaculé.’ Yá nùacatéwa néré, yá nuíbacaté nutuíwa, yáté asáica nuicáidaca.”

¹²Yá nasutáca néemiawani:

“Néeni. ¿Aléná iya yái asìalica?”

Yá ímaca nalí:

“Càmita núalíawa.”

Fariseonái isutáca yéemiawa yái matuíricaté

¹³Néese, yáté natéca yái matuírimicaté quéecha fariseonái yàatalé. ¹⁴Yái èeri judionái iyamáidacatáicawa, néenialité Jesús imàni achúméeri casacàali yáawiruni yèewiwa. Yáté ichùnìaca ituí yái matuírimica quéechaté. ¹⁵Yáté yèepùaca fariseonái isutáca yéemiawani, cawinácaalí yéewáaná asáica iicáidaca.

Yá ímaca nalí:

“Ipusúaca nutuí ìwali achúméeri casacàali iyú. Néese, yáté nuíbaca nuíchawani, yá asáica nuicáidaca siùcade.”

¹⁶Néese abénaméeyéi fariseonái íimacaté Jesús ìwali:

“Yá asìali càirica imànica wawàsì, càmfírìta Dios néese yàanàa, càmicáiná yàa ímíétacaná yái èeri wayamáidéericawa irícu.”

Aibanái fariseonái íimacaté nacái:

“¿Càiná yéewáaná abéeri asìali cabáyawanéeri imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica?”

Yáté càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca ìwali.

¹⁷Néese, yá yèpùacaté nasutáca néemíawa àniawa yái matuúrimicaté quéecha, náimacaté irí:

“¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yái càirica ichùnlàca pituí?”

Yá íimacaté nalí:

“Yácata profeta.”

¹⁸Quéwa níái judíonái íiwacanánáica, càmita neebáida matuúcaténi. Càmita nacái neebáidaté ituí ichùniacawa àniawa, iwéréta nachùuliaca namáidacaté níái isèenáica. ¹⁹Yá nasutácaté néemíawa nía, náimacaté nalí:

“¿Iná, yácué píiri yái matuúrica asáica, píiméericuéca ìwali? Néeni, ¿cawiná yéewáaná asáica iicáidaca siùcade?”

²⁰Yá isèenái íimacaté nalí:

“Wáalíaca, yácata wàiri yái. Báisíta matuúcaté asáicani. ²¹Quéwa yái asáináca iicáidaca siùcade, càmita wáalíawa ìwali, càinácaalí nacái ichùniá ituí. Càita nacái, càmita wáalíawa ìwali. Yátacué pisutá péemíawa, idéerica béeriquéera. Iná, yáta icàlidapínacué píri iináwaná ìwaliwa.”

²²Yéewaté càica isèenái íimaca nalí, cáalucáináté naicáca judíonái íiwanacánái, idécáináté abédanamaca judíonái iwàwa namusúadánápiná née-wáidacàalu irícuísewa níái íiméeyéica, yácata Cristo yái Jesús. ²³Iná yéewa isèenái íimacaté:

“Yátacué pisutá péemíawa, idéerica béeriquéera.”

²⁴Néese, yá judíonái íiwacanánái yèpùaca imáidaca yàataléwa àniawa yái matuúrimicaté quéecha, yá náimacaté irí:

“Picàlida walí báisíta Dios yáacúalicu. Yái Jesús, wáalíaca cabáyawanéeri asialicani.”

²⁵Yá íimaca nalí:

“Càmita núalíawa cabáyawanácaalíni. Abéeri wawàsitá yái núalíawa ìwali. Yátái matuúncaté asáica núa, quéwa siùcade, yá asáica nuicáidaca.”

²⁶Yá náimaca irí àniawa:

“¿Cawiná imànica píri wawàsi? ¿Cawiná iicácanáwa yàacùaca pituí?”

²⁷Yá íimaca nalí:

“Idécué nucàlidaca píriní. Quéwa càmitacué piwàwa péemiaca nulí. ¿Cánacué piwàwa nucàlidaca píriní abéta àniawa? ¿Piwàwasicué nacái yéewáidacalénáica pía?”

²⁸Yá nacúisacani, náimaca irí:

“¡Píata yái yéewáidacaléca. Quéwa wíaquéi Moisés yéewáidacalénáita!

²⁹Wáalíaca Dios itàanicaté Moisés yáapicha. Quéwa yá asialiquéi, càmita wáalíawa ìwali, síisàanácaalí nacái yàanàa.”

³⁰Yá íimacaté nalí yái asialica:

“¡Yái wawàsi càirica ichàbacawa nulí, nucalùadéeri nuicáca! Píacué, càmfíyéita yáalíawa ìwali síisàanácaalí yàanàa. Quéwa yái asialica, idéca ichùnlàca nutuí. ³¹Wáalíaca càmita Dios yéemíá nalí níái cabáyawanéeyéica. Quéwa cawinácaalí yàa Dios íimíétacaná, imàni nacái càide iyúwa íimáaná, yá irícata yéemíá.

³²Bàaluité èeri idàbacatáisetéwa, canácatáita wéemíá áiba idé ichùniaca abéeri asialí ituí matuúricaté asáica. ³³Càmíricaalí yàanàa Dios néesetani, yá canácata yáaliméeri imànicata.”

³⁴ Yá náimacaté irí:

“¿Cáná péewáida pìyaca wía, pía cáanáirica ibáyawaná.”
Néese, yáté namusúadacani néewáidacàalu iricuísewa.

Matufýei fiwitáise

³⁵ Yáté Jesús yéemìaca iináwaná, namusúadaca néewáidacàalu íichawa yái asialica. Néese yàanàacaalíté àniawani, yá íimacaté irí:

“¿Peebáida ìwali yái asiali Dios néeséerica?”

³⁶ Yá íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, píasáida nulí yái asialica nuebáidacaténá ìwali.”

³⁷ Jesús íimaca irí:

“Idécaté piicácani. Yácata yái càì itàaníca píapicha.”

³⁸ Yá íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, nuebáidaca pìwali.”

Yáté yàaca íimíétacaná.

³⁹ Yá Jesús íimacaté:

“Nùanàacaté iriculé èeriquéi nucháawàacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, manuícáténá nawàwa nùwali, níái yáaliyéyica cabáyawanáca. Néese níái iyúunáidéeyéyica mabáyawanáca, yá càica níade iyúwa matufýei.”

⁴⁰ Néese níái abénaméeyéi fariseonái iyéeyéicaté yáapicha néeni, néemìaca-náamité càica íimaca, yá náimacaté irí:

“Iná wía, ¿piyúunáidéeyéita nacái càicade iyúwa níái matufýéyica?”

⁴¹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Càmicaalícué píalíawa Dios itàacái ìwalita, càmitacué cabáyawaná Dios iicáca píata. Quéwa piyúunáidacáinácué píalíacawa Dios itàacái ìwali, yá ìwalíseca, càmita Dios imàaca iwàwawa pibáyawaná íichacué.”

Ovejanái icuèriná

10 ¹ Néese Jesús íimacaté nalí:

“Báísíta, báisítacué núumaca pírí: Yái càmfíríca iwàlùawa ovejanái icuráruni inùmàlicubàa, íiriéricawa áibabàata, yácata cayéedèeri, iyéeduè-rica nacái wenàiwica yàasu àyapulicubàa. ² Quéwa yái iwàlùericawa curáru inùmàlicubàa, yácata nacuèriná níái ovejanáica. ³ Yá írícata, yàacua curáru inùma yái áiba wenàiwica icuèrica nàalu inùma.

Yái ovejanái icuèrináca, náalíeri néemìaca isàna itàaníca, imáidacaalí nía náipidená iyúwa imusúadacaténá nía. ⁴ Iná idécanáami imusúadaca macáita níái yàasunái ovejacawa, yá yàacawa napíchale. Yá nacái nàacawa yáami, náalíacáiná néemìaca isàna itàaníca.

⁵ Quéwa yái càmfíríca náalíawa ìwali, càmfíríta nàawa yáami, napièricáitawa íicha, càmicáiná náalí néemìaca áibanái isàna.”

⁶ Càicaté Jesús yéewáidaca nía ìwali yái wawàsi náalíericawa ìwali. Quéwa càmitaté náalí néemìaca yái itàanfíri nalí ìwali.

Yái Jesús, yácata ovejanái icuèriná cayábèeri

⁷ Néese Jesús íimaca nalí àniawa:

“Báisítacué núumaca pírí: Núcata yái curáru inùma ovejanái ìyacatáica.

⁸ Iná macáita níái yàanèeyéicaté nupíchale, iwàwéeyéicaté imànica yáawawa

ovejanái icuèrinánái iyú, cayéedèeyéica nía, níacata iyéeduèyèi nacái wenàiwica yàasu àyapulicubàa. Quéwa càmitaté ovejanái yéemìa nálí.

⁹Núacata càiride iyúwa caplí inùma. Iná yái iwàluèricawa irìcubàa, nuchúuliapínácani yùuwichàacáisi fícha. Yá iwàlùapínácawa, imusúapínáwa nacái, yá nacái yàanàapínáca iyacàlewa.

¹⁰Yái cayéedèerica yàanàca iyéeduàcaténá, inúacaténá nacái, imànicaténá nalí báawéeri, imáalàidacaténá nía macáita.

Quéwa núa, nùanàa aléi pidèniacaténácué picáuca càmfiri imáalàawa, pidèniacaténácué picáuca cayábéeriwa.

¹¹Càica núade iyúwa yái icuèrica cayába ipìranái ovejanáiwica. Iná nucùacáiná nía cayába, yá idéca màulenáca núa nuétáanápínáwa náichawaliná.

¹²Quéwa yái napáyaidéerica, càmita icúa nía cayába, càmicáiná pìrái fiwalitalani. Iná iicacánáami cháwi yàacawa nàatalé, yá ipiacawa náicha, yèchaca nacái nía. Iná cháwi inúacaalí néená, yá nacàlàliacawa. ¹³Yái asialica ipìacawa náicha, fíbaidacáinácaíta palata ìwalináta. Iná càmita achúma iwàwa ovejanái ìwalita, càmfíyécáiná yàasunái níata.

¹⁴Núacata yái pìrái icuèriná cayábéeri. Iná núalíacawa nàwali níai nùasunái ovejaca. Yá nacái náalíacawa nùwali níai nùasunáica. ¹⁵Iná càide iyúwa Núaniri yáalfánáwa nùwali, càita nacái nùasu ovejanái yáalíacawa ìwali, yá nacái idéca màulenáca núa nuétáanápínáwa náichawaliná.

¹⁶Nudèniaca nacái áibanái ovejanái, càmfíyéica chásanáta iricu curáruquéi, iwàwacutéeyéipiná nùanàidaca aléi. Níasí yáaliyéyipiná yéemíaca nusàna, yá nàypínáca náapichawáaca abécatáita, abéeripínácata nacái nacuèriná.^s

¹⁷Iná ìwalíisená, yá cáinináca Núaniri iicáca núa, numàapíná nanúaca núa nàwaliná. Quéwa nucáucàapínácawa àniawa. ¹⁸Canácata yáaliméeri yeedáca nuícha nucáuca. Núacata yái imàaca nanúaca núa. Nudèniaca nuchàiniwa nuétáanápínáwa áibanái ìwaliná, nucáucàanápínáwa nacái àniawa. Iná, yácata Núaniri ichùulièri numànica.”

¹⁹Néese, yá càmita abédanama judíonái iwàwa yáapichawáaca Jesús itàacái ìwali. ²⁰Madécaná néená náimacaté:

“Idèniaca espíritu báawéeri, iná málíawáiseni. ¿Cánácué péemìa irí?”

²¹Aibanái ímaté nacái:

“Málíawáiseacaalí espíritu báawéeyéi imànica fiwítáiseta, càmita itàaní cáalíacáiri iyúta. Càmita yéewa málíawáiseeri ichùnliaca matufyéi ituf.”

Báawaca judíonái iicáca Jesús

²²Néese uniabéepi àniawa, nawàwalitáica yái nadàbacaalíté náibaidaca Dios icapèe iricu, Jerusalén iyacàlená iricu, ²³néenialí Jesús iyacaté Dios icapèe néeni, ìpìpaníca yèepuníacawa iricubàa yái ìpidenéerica Salomón ibàacháwaléná.

²⁴Néese, yá judíonái fiwacanánái nàwacácawa itéesebàa, yá náimaca irí:

“¿Càinápíná idècuni málíacáanáca pimànica wáiwitáise mamáalàacata? Báisícaalí píacata Cristo, yá iwàwacutá picàlida walí amalánamani.”

g 10.16 Pilée nacái, Ef. 3.1-6, áiba Ap 5.9-11. Iwàwáaná fímaca: idàbáaná Jesús itàaníca iyaca judíonái ìwalita, quéwa itàanícata nacái iyaca nàwali níai càmfíyéica judíonái iyúwa wía, yeebáidéeyéica ìwali siùcade. Quéwa áiba èeri, yá wàypínáca náapícha abécatáita Dios iyacàle iriculé.

²⁵ Jesús fímacaté nalfí:

“Idécué nucàlidaca piríni, quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca nùwali. Níái fíibaidacalésica, numànica nía Núaniri Dios ípidená ìwaliwa, níacata icàlidéeyéi nuináwaná ìwali nacái.

²⁶ Quéwa píacué càmfíyéita yeebáida nùwali, càmicáinácué nùasu oveja-nái pía.

²⁷ Nùasunái oveja yáalíaca yéemíaca nusàna. Nùalíaca nacái nàwali, yá nacái nàacawa núami. ²⁸ Nùaca nalfí nacáuca càmfíri imáalàawa. Iná càmita néetápináwa quirínama. Canácata nacái yáaliméeripiná yeedáca nía núcáapi irícuíse.

²⁹ Yái Núanirica, yácata cachàiníri canánama íicha, yái yèerica nulfí nía. Yá nacái canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi irícuíse. ³⁰ Abéericata núa Núaniri yáapichawa.”

³¹ Néese, yá Judío fíwacanáiná yeedáca íba àniawa, nanúacaténáni.

³² Quéwa Jesús fímacaté nalfí:

“Madécaná wawàsi cayábéeyéi idé núsáidaca pirícué, numàníyéi Núaniri ichàini iyú. Néeni, ¿Cháná yái piwàwéericuéca pinúaca núa ìwalíse íba iyú?”

³³ Yá Judío fíwacanáiná fímaca írí:

“Càmita wanúa pía ìwalíse yái cayábéeri wawàsica pimànírica. Ìwalíseta yái pimàníiná píawawa Dios iyú, pía abéeri asialica.”

³⁴ Jesús fímaca nalfí:

“Íricu yái píasu tàacáisicuéca, yái Moisés itànèericaté, Dios fímacaté: ‘Càica númaca, càicuéca píade iyúwa diosnái.’”

³⁵ Yá Dios yàacaté náipidená diosnái, níái Dios itàacái yàanèeyéicaté írí. Iná ìwàwacutá wamànica càide iyúwa Dios itàacái fíamáaná. ³⁶ Quéwa núa, Dios iseríerica, nuíbaidacaténá írí, yá nacái ibànùaca núa irículé èeriquéi. Néese, yácué píimaca: “Pitàaníca báawanama Dios ìwali.” Núumacáiná: “Dios íirica núaquéi.” ³⁷ “Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imàníiná, píicácué peebáida nùwali. ³⁸ Quéwa éwitacué càmita peebáida nùwali, peebáidacué nàwali níái wawàsinái numàníyéica, píalífacaténácué, peebáidacaténácué nacái Núaniri iyaca núapicha, yá nacái nùyaca Núaniri yáapichawa.”

³⁹ Yáté nawàwaca náibàaca àniawani, quéwa yáté ichúuliacawa náicha.

⁴⁰ Néese, yáté Jesús yèepùacawa abémàalé inanábàa Jordán, aléde Juan idàbacatalécaté ibautizáca quéecha, yá nérécate iyamáawa. ⁴¹ Madécaná wenàiwica yàanàacaté yàatalé, yá náimacaté:

“Ewitaté càmita Juan imàni yái càmfírica wenàiwica idé imànica, quéwa macáita yái Juan icàlidáanacaté Jesús iináwaná ìwali, báisíirita macáita.”

⁴² Yáté madécaná wenàiwica yeebáidacaté Jesús ìwali néeni.

Lázaro yéetácawa

11 ¹ Iyacaté abéeri asiali cáuláiquéeri Betania iyacàlená irícu ípide-néeri Lázaro. Nàyacatáicaté nacái yáapicha níái pucháiba yéénánái inanáica, María, Marta nacái. ² Iná úái María, cáuláiquéechúaca yéénásàiri Lázaro, úacataté yái ipusuéchúacaté Wáiwacali yàabàli pumèníri iyú, yá nacái uchuídacatèni ufwita ibáiná iyúwa. ³ Iná níái Lázaro yéénánáica, yáté

nabànùaca Jesús irí tàacáisi: “Wáiwacali, yái cáininéerica piicáca, cáuláica-cani.”

⁴ Jesús idécanáamité yéemíaca yái nataacáica, yá fimacaté:

“Yái uláicái càirica idèniaca, càmita yéetápináwa iyú, yéewacaténáta yáa-sáidaca Dios ichàini iináwaná ìwali, iináwaná ìwali nacái yái nuchàini nudè-nièrica, núa Dios lírica.”

⁵ Ewita cáininacaté Jesús iicáca Marta, uénásàatúa María, yá nacái néenàsàiri Lázaro, ⁶ iná éwita idéca yéemiacaté iináwaná cáuláicacani, yá iyamáacatéwa quéwanáta pucháiba èeri quiríta aléde iyacatáica iyaca náapicha.

⁷ Néese idenáami, yáté fimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniawa.”

⁸ Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Yéewáidéeri. Càmitàacá déecuta néese Judío fiwacanánái, iwàwacaalíte inúaca pía íba iyú. ¿Yáta piwàwacata piacawa néré àniawa?”

⁹ Yá Jesús fimaca:

“Abéeri èeri idènièri doce hora idècuni amaláca. Yái yèepuníricawa èeríapi càmita yúuwàa iriacawa, amalácáiná iicáidaca èeri icamalá iyú. ¹⁰ Quéwa yái yèepuníricawa táiyápi yúuwèeri iriacawa, canácáiná irí camalási.”

¹¹ Iná idécanáami càí fimaca, yá yèepua itàaní ipùalé àniawa:

“Yái wàcawéeriná Lázaro, càmfírta yéetáwata, iiméericáita. Quéwa nùacawa néré nucawàidacaténáni.”

¹² Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Wáiwacali. Iná iimácaalícáita, yá ichùnìapinácawa.”

¹³ Quéwa Jesús itàanica nalí ìwali yái idéénacaté Lázaro yéetácawa. Càicáa-níta, yá nayúunáidaca itàanica nalí idàpule ìwali.

¹⁴ Néese, yá Jesús icàlidaca nalíni amalánama:

“Idéca Lázaro yéetácawa, ¹⁵ quéwa casíimáica núa pìwalísecué, caná-cáinaté néré núa néenialí. Quéwa siùcade, yácué manuípínaca piwàwa nuwéré quiríta. Iná wàacuéwa néré yàatalé.”

¹⁶ Néese yái Tomás, ípidenéerica nacái Dídimu,^h fimaca yàacawéeyéiná iríwa:

“Wàacuéwa nacái yáapicha néré wéetacaténáwa nacái yáapicha.”

Jesús yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa

¹⁷ Néese Jesús yàanàacaalíte néré, yáté Lázaro idéca idèniaca báinúaca èeri nabàliaca idénáamini càliculíi iriculé. ¹⁸ Yái Betania iyacàlená iyaca mawíé-nita Jerusalén iyacàlená irí, másiba mil metro. ¹⁹ Madécaná judíonái yàanàacaté María yàatalé, Marta nacái, nachàiniadacaténá nawàwa, néenàsàirimi yéetácáinatéwa náicha.

²⁰ Néese Marta yéemíacanáamité nacàlidaca Jesús iináwaná yàacawa nàatalé, yáté umusúaca ufunitáidacani. Quéwa María iyamáacatéwa capíi iricuta.

²¹ Yá Marta íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, piyacanáamité wáapicha chátái, càmitaté nuénàsàiri yéetá-wata. ²² Quéwa núallíacawa, éwita siùcáanide, macáita yái pisutéerica Dios íicha yàapínaca pírfíni.”

h 11.16 Tomás, hebreo iyú. Dídimu, griego iyú, wawáimi iyú, gemelo o mellizo. Quéwa iwà-wáaná fimaca pucháibéeyéi asáica.

²³ Jesús íimaca ulí:

“Yái péenásàirica yèpuèripiná cáuca àniawa.”

²⁴ Marta íimaca irí:

“Báísita. Núlíaca icáucàapínacawa àniawa, quéwa nacáucàapínacaalíwa macáita níái yéetéeýéimicawa, èeri imáalàacaalíwa macáita.”

²⁵ Jesús íimaca ulí:

“Núacata yái imichàidéerica níái yéetéeýéimicawa, yèerica nacái nacáuca. Yái yeebáidéerica nùwali, éwita yéetácawa, iyapínaca càiripináta.

²⁶ Iná macáita níái cáuyéica siùcade, yeebáidéeyéica nùwali, càmita néetá-pínáwa, nàypínaca càiripináta.ⁱ ¿Peebáida yái núméeerica pírí íwali?”

²⁷ Yá úumacaté irí:

“Báísita, Nuíwacali. Idéca nuebáidaca píacata Cristo, Dios Iirica, yái yàa-nèeripínacaté iriculé èeriquéi.”

Jesús íicháaca Lázaro icàliculèená iwéré

²⁸ Iná idécanáamité càica Marta íimaca, yáté ùaca umáidaca uénásàatúa María ibàacanéri iyú, úumacaté ulí:

“Yái yéewáidéerica wía, idéca yàanàaca cháí, íná ichùulia numáidaca pía.”

²⁹ Iná uémiaca nacáita utàacái, yáta umichàacawa ráunamáita, yáté ùacawa yàatalé. ³⁰ Quéwa càmitaté Jesús idéca iwàlùacawa yàcalé iriculé, chátàacá ibàlùawa, Marta íipunitáidatàicani.

³¹ Níái judíonái íyèeyéica úapicha caplí irícu, ichàiniadéeyéica uwàwa, naicácanáami María imichàacawa ráunamáita, yá nacái umusúacawa, yá nàacatéwa úami, yá náimacaté:

“Uaca uícháaca cáminá càliculíi nérépiná.”

³² Néese María yàanàacanáami aléde Jesús iyacataléca, uicácaalíni, yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa mawiénita yàabàli irí, yá úumaca irí:

“Nuíwacali, pìyacaalíté wáapicha chátái, yáté càmita nuénásàiri yéetáwata.”

³³ Yá María íicháaca. Iná Jesús iicácáiná uícháanica, nía nacái judíonái yàaca-wéeridéeyéica úa, yá inúacaté iwàwa báawanama, catúulécanacaté iicáca nía.

³⁴ Yá íimaca nalí:

“¿Alénacué pibàliani?”

Yá náimacaté irí:

“Wáiwacali, aléi, aquialé pía piicáca néréni.”

³⁵ Yá Jesús íicháacaté.

³⁶ Yá judíonái íimacaté iríwáacawa:

“¡Piicácuéca, cáininásíwataté cáminá iicácani!”

³⁷ Yá abénaméeyéi néená íimaca:

“Yái Jesús yáalímacaté catuíca imànica abéeri matuírimi. Càmiínaté yáa-limáca imànica wawàsita ipíchanaté Lázaro yéetácawata.”

Lázaro icáucàacawa àniawa

³⁸ Yá yèepùacaté achúmaca Jesús iwàwa. Yá yàacatéwa càliculíi néré, abéeri utàwi nabàlièri inùma íba iyú.

ⁱ 11.26 Níái yeebáidéeyéica Jesús íwali siùcade, éwita néetápinácawa cháí irícu èeriquéi, nacáu-càapínacawa àniawa, nàyacaténá paraíso iriculé Dios yáapicha càiripináta.

³⁹ Yá Jesús ichùullacaté nía:

“¡Peedácué néese yái fbaa!”

Yá Marta yeebáca isàna, yéenasàatúaca yái yéetээримicawa, úumacaté irí:

“Núiwacali, idéca yáasacani, idécáiná idènlaca báinuaca èeri yéetáca idé-náamiwa.”

⁴⁰ Yá Jesús íimacaté ulí:

“Idéca núumaca pirí, peebáidacaalí nùwali, yásí piicápináca Dios íwi-táise ichàini.”

⁴¹ Néese, yá needacaté néese yái fba càliculí inùma ibàlianáca, naliada-cataléca yái yéetээримicawa. Yá Jesús íicáidaca chènuniré, yá íimaca:

“Núaniri, nua pirí cayábéeri, péemiácáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha.

⁴² Núlíaca péemiaca nulí mayamáacata. Quéwa yéewa càí núumaca pirí nàwalíse níái manùbéeyéi wenàiwica ibàluyéicawa nutéesebàa, yéewacaténá neebáidaca píacata yái ibànuérica núa aléi.”

⁴³ Iná idécanáami càí íimaca, yá imáidaca cachàini:

“¡Lázaro, pimusúawa sfisàara!”

⁴⁴ Yá imusúacawa néese yái yéetээримicatéwa, ícáapi idacuèriwa, yàabàli nacái wáluma cáaléeri iyú, inànli yèepuèriwa nacái cáucuíri wáluma iyú.

Yá Jesús íimaca nalí:

“Píwasàacué iwálíse yá wálumaca. Néese, yácué pimàacaca ìipinaca.”

Judíonái iwacáidacawa, nanúacaténá Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Néese madécaná judíonái yàanèeyéicaté yàacawéeridaca María, neebáidacaté Jesús iwali idécanáamité naicáca yái imànírica.

⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi judíonái yéená, yáté nàacawa fariseonái yàatalé nacàlidacaténá nalí iwali yái Jesús imànírica.

⁴⁷ Néese, yáté sacerdotenái íiwacanánái iwacáidacawa fariseonái yáapícha, natàanicaténá náapichawáacawa Jesús iwali, yá náimaca:

“¿Càinápiná wawàsiquéi iwàwacutácué wamànica? Yácáiná asialiquéi imànírica madécaná wawàsi yái càmfírica wenàiwica idé imànica. ⁴⁸ Báisíta wamàacacaalí imànica mamáalàacata wawàsi, yá neebáidapínáca iwali macáita. Néese, yá romanonái yàanàapínáca imáalàidaca yái wàasu Dios ica-pèeca, madécaná wéená nacái, wía judíonáica.”

⁴⁹ Néese yái Caifás, abéeri néená níái sacerdotenái, náiwitápucaté nacái néenialí, yáté camuícani, íimacaté nalí:

“Píacué càmfíyéita yáalía íináidacawa, ⁵⁰ cayábacata abéeri asialicata yéetáacawa wenàiwica fichawaliná, ipíchaná nacái namáalàidaca wía macáita, wía judíonáica.”

⁵¹ Càmitaté Caifás icàlida yàasu wawàsítawa yái tàacáisica, quéwa yácáináté sacerdotenái íiwitápu, néenialí yá camuícani, ínáté yéewa Dios imàacaca icàlidacaté iwali yái Jesús yéetáanápínacatéwa judíonái íicha-waliná. ⁵² Quéwa càmfírita abéeri judíonái íwalínacata, iwacáidacaténáta nacái náapícha abécataípínáta níái Dios yéenibenái iyéeyéica áibanái cálibàa.

⁵³ Iná néenialí èerité, yáté abédanamaca nawàwa níái judíonái íiwacanánáica nanúacaténáté Jesús.

⁵⁴Iná ìwálíise, yá Jesús yèepunícátéwa ibàacanéeri iyú judíonái yèewi-bàa. Yá nacái imusúacátéwa Judea yàasu cáli fícha. Yá yàacátéwa mawié-nita máisawaliri irí, abéeri yàcalé néré ípidenéerica Efraín. Yá nérécaté iya-máawa yéewáidacalénái yáapichawa.

⁵⁵Yáté nacái mawiénica yàacawa yái judíonái ìwacáidacatáicawa Pascua yàasu èeri. Yá madécaná wenàiwica íríatéwa ìyacàlenái iricuíséwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, idécaténá masacàaca namànica náíwítáisewa Dios ipí-chalé Pascua ipícha. ⁵⁶Yá wenàiwica yèepunícáté icutáidaca Jesús. Iná idé-caalíté nàanàacani Dios icapèe iriculé, yáté náimaca nalíwáacawa:

“¿Càinacué píimaca? ¿Càmitasica yàanàapíná cháí wàwacáidatáicawa?”

⁵⁷Níái sacerdote íiwacanánáica, fariseonái yáapicha, nadécaté nachùuliaca wenàiwicanái icàlidaca nalíni, alénácaalí naicá Jesús náibàacaténáni.

Abéechúa inanái yùucùaca pumènfiri Jesús yàabàli ìwali

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 ¹Seis èeri ipíchaca judíonái ìwacáidacatéwa Pascua yáalípiná, yáté Jesús yàacawa Betania néré aléde Lázaro ìyacataléca, yái yéetée-rimicátéwa, Jesús imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ²Yá nérécaté namàni Jesús iyáa catácanáamité. Iná Marta, úái ìisàaté nayáa, yái Lázaro yáawi-néeri iyáaca náapicha níái yáawinéeyéica yáapicha néeni.

³Néese, yáté María yeedáca abéeri pumènfiri càmfírta idé abéeri litroca, àicu nardo^j iséená yáawamita máinfíríté cawènica, yá ùucùacatèni Jesús yàabàli ìwali. Yá nacái uchuidacatèni úiwita ibáiná iyúwa. Yá nacái isàni yáalímáca macáita capíi iricubàa.

⁴Yái Simón ìiri ípidenéeri Judas Iscariote, yèepùadéeripinacáté Jesús yùu-widenái írwa, abéeri néená níái Jesús yéewáidacalénáica, íimacaté:

⁵“Yái pumènfírta, máinfiri cawènica, yéewéeripíná wawéndaca tres-cientos denariota.^k Néese, yá wàaca catúulécaneéeyéi irí yátái iwèni-námica.” ⁶Quéwa càité Judas íimaca, càmita achúmacáiná iwàwa iicáca catúulécaneéeyéita, càì íimaca cayéedèericáinátèni. Yácataté yèepunída yái palata yàaluca, ínáté yéewa yeedáca yéénánama yái nàwacáidéerica iriculé.

⁷Yá Jesús íimacaté irí:

“Pimàaca umànicani. Yái pumènfiri càirica upusúaca nùwali, udèniacaté ùyacani yàasu èeripíná nabàliaca núa. ⁸Quéwa níái catúulécaneéeyéica, abédanamapínatacué nàyaca píapicha èeri imanùbacata. Quéwa núa, càmfírta ìyapínacué píapicha càiripínáta cháí èeri iricu.”

Judíonái íiwítápu iwàwaca inúaca Lázaro

⁹Madécaná judíonái yáalíacaté Jesús iináwaná yàanàaca néeni, ínáté yéewa nàacawa yàatalé. Quéwa càmita abéeri Jesús ìwálíisenácata, naicá-caténáta nacái Lázaro, yái imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ¹⁰Quéwa níái sacerdote íiwacanánáica, yáté idéca abédanamaca nawàwa náapichawáaca

j 12.3 Nardo: Abéeri àicu achúméeri, pumènfiri isàni, cabalèeri íiwiná. k 12.5 Néenialíté: Abéeri denario íimáaná, iwènitè napáyaidaca abéeri wenàiwica fíibaidacalé abéeri èeri. Iná tres-cientos denarios, manuú palata, abéeri camuícataí wáidaca iwèni.

nanúanápínaté Lázaro, ¹¹ ìwalíisenácáínaté, yá madécaná judíonái iwènúa-
catéwa sacerdotenái íiwitápu fícha, yá neebáídacaté Jesús ìwali.

Jesús ìwàlùacatéwa Jerusalén ìyacàlená ìriculé

¹² Néese mapisáínáami, madécaná wenàiwica yàanàacaté ìicáca náapicha Pascua. Iná néemìacanáamité Jesús ìináwaná yàanàapínacaté Jerusalén ìyacàlená ìriculé, ¹³ yá nawichuacaté wisiri nacáiri ibáíná, yá namusúacaté náipunitáidacani. Yá náimacaté namáidaca:

“¡Pichùlìada wía siùcade!
¡Cayábéerica yái yèericawa wàatalé
Wáiwacali ípidená ìwali, yái wàasu rey.”

¹⁴ Yá nàanàidacaté Jesús írí abéeri burro achúméeri, yá imichàacaté yáawi-
nacawa íinata càide iyúwa profetanái itànàanaté ìwali, náimacaalíté:

¹⁵ “Piicácué cáalu pía, píacué Jerusalén mìnánáica.
Piicácué piasu rey yàacawa pìatalé
abéeri burro achúméeri íinata.”

¹⁶ Quéwa idàbáanátéwa, càmitaté Jesús yéewáidacalénái yáalía yéemìaca
yái wawàsi càirica ichàbacawa. Idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi
fícha, yáté àtata náalíacawa ìwalicaté yái càì profetanái itànàaca.

¹⁷ Madécaná wenàiwica ìyacaté Jesús yáapicha néenialí, imáidacaalíté
Lázaro càlicullí ìricúise, icáucàidacaalíténi yéetácáisi fícha. Iná càicaté
nacàlidaca ìináwaná ìwali áibanái írí iyúwaté imàníná. ¹⁸ Inaté ìwalíise, yáté
manùbéeyéi wenàiwica yàanàaca ípunitáidacani, idécáínaté néemìaca ìiná-
waná imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica.

¹⁹ Quéwa níái fariseonáica náimacaté nalíwáacawa:

“Píalíacuéwa càmita imusúatawa walí càide iyúwa wáináídáaná wamànica
báawéeri Jesús írí. ¡Piicácué, macáita wenàiwica yàacawa yáami!”

Abénaméeyéi griegonái icutá Jesús

²⁰ Nàyacaté abénaméeyéi griegonái nèewi, náapicha níái íiríeyéicatéwa
nacái Jerusalén ìyacàlená néré, nàacaténá Dios íimíétacaná. ²¹ Yáté nàaca
natàaníca Felipe yáapicha, yái Betsaida ìyacàlená néeséerica, iyéerica Galilea
yáasu cáli íinata. Yá nasutáca fícha abéeri wawàsi, náimaca írí:

“¡Néeni! Pimàni walí cayábéeri. Pité wía Jesús yàatalé watàanícáténá yáa-
picha.”

²² Yá Felipe yàacaté icàlidacani Andrés írí. Néese, yá nacàlidacani Jesús
írí.

²³ Yá Jesús íimaca nalí:

“Idéca nuénáíwaná yàanàaca caináwanácaténá Núaniri Dios imànica núa,
núa asialí Dios néeséerica.

²⁴ Báísíta, báísítacué núumaca pirí: Càmicaalí trigo ituíná yúuwàawa
cáli yèewiré, yá canácata yéewáaná càyacanáca úa. Quéwa úuwàacaalíwa
cáli yèewiré, uíná ibadácaalí nacáíwa néré, yá ùdulu imusúawa, néese,

yá madécanáca ùyacaná.¹ ²⁵ Yáí cáininéerica iicáca icáucawa cháí èeri irícu, yúucapínáca ííchawa yáí icáucawa càmfíri imáalàawa. Quéwa yáí càmfíríca cáininá iicáca icáucawa cháí èeri irícu, idèniapínáca icáuca càmfíri imáalàawa. ²⁶ Cawínácaalí iwàwa íibaidaca núapícha, yá iwàwacutá yàacawa núapícha alénácaalíta nuèpuníwa. Yá Núaniri yàapínáca nacái íimíétacaná.”

Jesús icàlidaca ìwali yáí yéetápinácaalíwa

²⁷ “¡Siúcade, nùuwichàasíwata cáíwinama! Càmita cáalíacáaná nuínáidacawa. Núaniri, pichúuliada núa íícha yáí càiri yùuwichàacáísica. Quéwa yácáináta nùanèeri ìwalíná aléi, yá iwàwacutá nùuwichàacawa. ²⁸ Núaniri, pímaní càide iyúwa píwàwáaná, yéewacaténá èeri mìnáná yàaca píimíétaná.”

Néese, yá Dios íimacaté chènuníse:

“Idécaté núsáídaca naicá nuchàiniwa. Quéwa yéewa nuèpua numànica àniawani.”

²⁹ Iná níái wenàiwica ibàluèyéicawa néeni, yéemièyéica isàna, yá nayúunáidaca énu isànacani. Quéwa áibanái íimaca:

“Abéeri ángel yáí càì itàaníca írí.”

³⁰ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yáí tàacáisi càirícuéca péemíaca, càmfíríta yàanàaca nùwalíisenáta. Itàaníca nulí, píalíacaténácué yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íícha.

³¹ Siúcade, idéca yàanàaca yáí èeri Dios yùuwichàidatáipínáca macáita níái wenàiwica cabáyawanéyéica. Dios yúucacatáipínáca yáí Camèniadacáirica ichùulièrica cháí èeri irícu.

³² Quéwa idécanáamí natatáca núa àicu ìwali, yá namichàidaca núa cáli íícha. Yá manùba wenàiwica macái íiwítáaná yèewíse neebáidapínáca nùwali.” ³³ Càité Jesús icàlidaca nalí ìwaliwata, yéewacaténá náalíacawa càinápínácaalí iicacánáwa yéetápinácaawa.

³⁴ Yá wenàiwicanái íimacaté írí:

“Quéwa càica wéemíaca Dios itàacái ichùullíaná irícu, yáí Cristoca ìyéeri càiripínáta. Quéwa, yá píimaca, núa asíali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nanúaca núa cruz ìwali. ¿Cawíná yáí asíali Dios néeséerica?”

³⁵ Néese Jesús íimacaté nalí:

“Achúma èerita nùyacué píapícha, núa camalásica. Iná iwàwacutácué píyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná idècunitàacá nùyacuéca píapícha, ipíchanácué catéeri ibàliaca pííwítáise cayábéeri. Yácáináí yèepuníricawa catéeri yàapiré, càmita yáalíawa alénápínácaalí yáawa.

³⁶ Idècunitàacá píyacuéca Camalási yáapícha, peebáidacué ìwali, yéewacaténácué píyaca machacàníri iyú.”

Iná idécanáamité Jesús icàlidaca nalí, yá yàacatéwa náícha aléde càmi-catalépináca náalímá nàanàacani.

1 12.24 Càica núade iyúwa trigo ituíná íimí. Iwàwacutá nuétácaawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa.

Càmita judíonái yeebáida Jesús itàacái

³⁷Ewitaté Jesús imànica náacúalicu madécaná níái càmíiyéica wenàiwica idé imànica, càicáaníta, càmitaté neebáida ìwali, ³⁸yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná, fímacaalíté:

“Wáiwacali, canácata yeebáidéeri ìwali yái tàacáisi wacàlidéerica nalí.
Ewita naicácaté níái Wáiwacali imàníyécáté ichàini iyúwa càmíiyéica
wenàiwica idé imànica, càicáaníta, yáté náamàacani.”

³⁹Iná ìwalfíse, yá càmitaté náalimá neebáidaca ìwali. Càicáté nacái profeta Isaías fímaca:

⁴⁰ “Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, dàalacaté nacái imànica nawàwa,
ipíchaná asáica naicáidaca natuí iyúwa,
ipíchaná nacái náalíaca néemlaca itàacái.
Càmícaténá nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa,
ipíchaná nuchúuliadaca nía yùuwichàacáisi fícha.”

⁴¹ Càicáté Isaías iicáca ipíchaléwa Jesús ichàini. Iná yéewa càicaté icàlidaca iináwaná ìwali.

⁴² Quéwa càicáaníta, yáté madécaná yeebáida Jesús ìwali, abénaméeyéi náiwacanánái nacái. Quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáináté naicáca fariseo-nái ipíchaná náucaca nía néewáidacàalu iricúisewa. ⁴³ Nawàwacáináté máini asíanái itàanica nàwali cayába, íná càmita nawàwa nàaca Dios fímiétacaná.

Jesús itàacái yùuwichàidapínaca wenàiwica

⁴⁴ Yá Jesús imáidacaté cachàini, fímacaté:

“Cawinácaalí yeebáida nùwali, càmita yeebáida nùwali abéerita, yeebáida-cata nacái ìwali yái ibànùericaté núa aléi. ⁴⁵ Iná yái iiquéerica núa, yá nacái iicácata yái ibànùerica núa. ⁴⁶ Núa camalásica, nùanàaca iriculé èeriquéi ipíchaná catáca fíwítáise yái yeebáidéerica nùwali.

⁴⁷ Yái yéemièrica nutàacái, càmicaalí nacái imàni càide iyúwa fíamáaná, càmita nùuwichàidani, càmícaíná nùanàa nùuwichàidaca èeri mìnánái. Nùanàaca nuchúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha.

⁴⁸ Yái yámèerica núa, càmírica yeedá iwàwaliculéwa nutàacái, ìyaca yái yùuwichàidéeripinàcni. Iná yátái tàacáisi idéerica yéemiaca, yápináta yùuwichàidani èeri imáalàacaalíwa. ⁴⁹ Càmícaíná nutàaní nùasu wawásitawa. Yái Núaniri ibànùerica núa aléi, yácata ichùulla núa cànápínacaalí nutàaní ìwali, nuéwáida nacái. ⁵⁰ Núalíaca itàacái ichùullianá ìwali. Yácata yèeripiná wacáuca càmíri imáalàawa. Iná yái nuchàlidéerica, nuchàlidacani càitáde iyúwa Núaniri fíamáaná nulí.”

Jesús fíbaca nàabàli, níái yéewáidacalécawa

13 ¹ Abéeri èeri, ipíchawáiseté judíonái iwacáidacawa Pascua irícu, yá idécaté Jesús yáalíaca yàasu èeri yàanàaca irí, imàacáanápíná yá èeriquéi, yèepùacaténáwa Yáaniri yàataléwa. Iná idècunitàacá ìyacaté èeri irícu, yá cáinínáté iicáca níái yéewáidacalénáicawa àta yéetácatalétawa.

²Iná idècunitàacá nayáaca, yá Camèniadacáiri idécaté imàacaca Simón iiri, Judas Iscariote iwàwalicu yái ínáidáanápínacaté yèepùadaca Jesús yùu-widenái iríwa. ³Yá nacái Jesús yáaliacaté Yáaniri idéca yèepùadaca icáapi irícu macáita wawàsi. Yáaliacaté nacái yàanàaca Dios néese, íná yèepùapínacawa nacái Dios néréta àniawa. ⁴Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa cháí nayáacatáica, yá iwatàaca iwalísewa yái ibàle finatabèrica,^m yá iriadacani méetàuculé, yá idacùacaté iwaaliabàawa abéeri wáluma. ⁵Yáté yeedáca abéechúa yàalusi, yá yùucàaca uliculé úni, yá idàbacaté íibaca yéewáidacalénái yàabàliwa. Yá ichuídaca yàacawacani uyú úái wáluma idacuèchúaca iwaa-lìabàawa.

⁶Iná yàanàacaalí Simón Pedro yàatalé íibacaténá nacái yàabàli, yá Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali. ¡Càmita cáminá cayába píibaca nùabàli!”

⁷Yá Jesús íimaca irí:

“Yái wawàsi càirica numànica, càmfiritàacá píalía péemiaca íimáaná siùcái. Quéwa píalíapíná íimáaná abénaméeyéi èeri idénáami.”

⁸Yá Pedro íimaca irí:

“¡Càmita numàacapínáta píibaca nùabàli, canásíwata!”

Yá Jesús íimaca irí:

“Càmicaalí nuíba piabàli, yá càmita náapichéerica pía, níái nuéwáidacaléca.”

⁹Néese Simón Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali, cayábacani. Néeni, picá píibaca nùabàli abéerita, píibaca nacái núcáapi, nuíwita nacái.”

¹⁰Jesús íimacaté irí:

“Yái wenàiwica idéerica yàapídaca íichawa, càmita iwàwacutá íibaca yáawawa quirínama. Yàabàlita iwàwacutá íibaca, idécáiná masacàaca iinánáiná macáita. Iná píacué idéeyéi masacàaca. Quéwa abéeri péenacué yái casaquèri íiwitáise mamáalàacata.”

¹¹Càicaté Jesús íimaca, idécáínaté yáalíaca ìwali yái yèepùadéericani yùu-widenái iríwa. Iná yéewa íimacaté:

“Càmítacué idé masacàaca píiwitáise macáita.”

¹²Néese idécánáamité íibaca nàabàli, yá Jesús yeedacaté yái ibàle yúuquée-rica iwalísewa, yá yèepùacawa mesa néré àniawa. Yá íimaca nalí:

“¿Píalíacué péemiaca íimáaná yái nuíbáanacuéca piabàli? ¹³Píacué, càiyéi íimaca nulí, Yéewáidéeri, Wáiwacali nacái. Yá cayábacata càicuéca píimaca nulí, báisícáináta núacani. ¹⁴Báisíta núacata Píiwacalícué, Yéewáidéeri nacáicué pía. Càicánita, yácué idéca nuíbacuéca piabàli, càita nacái, iwàwacutácué pimànica. Iwàwacutácué píibaca piabàliwáacawa. ¹⁵Idéca numànicuécapiicá yái abéeri yéewáidáaná, càicaténacué pimànica áibanái yáapicha càide iyúwa numànfínacué pirí.”

¹⁶Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái íibaidéerica, càmita manuí iicáca yáawawa íiwacali íichawa. Càita nacái yái nabànuèrica yàawa, càmita manuí

m 13.4 Íimáaná: Yái yúuquéeerica finatabàawa, yèepùanáca. **n 13.15** Iwàwáaná íimaca, càmfirita abéeri náibacaténá nàabàliwáacawa, iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí macáita. Càmita nacái iwàwacutá cachàinica naicáca nfawawa áibanái íicha.

iicáca yáawawa ícha yái ibànuèricani. ¹⁷Iná pialíacaalícué péemiàcani, pimànicué càì. Néenialíta, yácué casímaíyèi wenàiwicaca pía.

¹⁸Quéwa càmita nutàanícué pìwali macáita. Núlíaca nàwali níái idée-yéica nuniwàaca pèewísecué. Quéwa iwàwacutá ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, càica íimaca: ‘Yái iyéerica iyáacaléwa núapicha, yácata yuúwide imànica núa.’

¹⁹Iná siùcade, nucàlidacué pírì iwali ipíchawáiseca ichàbacawa. Iná piicá-caalícué càica ichàbacawa, yácué peebáidaca Núacatani.

²⁰Báisíta, báisítacué núumaca pírì: Cawinácaalí yeedá yàataléwa yái nubà-nuèrica pìatalécué, yá núacata yái yeedá yàataléwa. Yá nacái yeedéerica núa yàataléwa, yá idéca yeedáca yàataléwa Dios, yái ibànuèricaté núa aléi.”

Jesús icàlidaca Judas iwali, yái yèepùadéericaténì

²¹Jesús itàaníca idénáami, yá mainícaté achúmaca iwàwa báawanama. Yá icàlidacaté nalí wawàsi amalánama, íimacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírì: Abéeri péenácué yèepùadapíná núa nalí níái báawéeyéica iicáca núa.”

²²Néese, yá yéewáidacalénái idàbaca iicáidaca írwáacawa, càmicáiná náa-líawa càinácaalí iwali yái càì íimaca nalí. ²³Abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca, cáininéerica nacái iicáca, yáawíadaca yáawawa mawiénita Jesús írí. ²⁴Yá íríquèi Simón Pedro yúuca íiwitawa isutácaténá yéemíawa Jesús càinácaalí iwali yái càì íimaca.

²⁵Iná yái yáawíadéerica yáawawa mawiénita Jesús írí, yá íimaca Jesús írí: “Nuíwacalì, ¿Cawiná yái càirica píimaca iwali?”

²⁶Yá Jesús íimaca írí:

“Yátái nuèrica írí yái pan núapúadéerica, yácata yèepùadéeripíná núa.”

Yáta yáapúadaca pan, yá yàacani Judas Iscariote írí, yái Simón íirica. ²⁷Iná Judas yeedáca nacáita yái pan isàbéerica, yáta Camèniadacáiri ichùuliaca íiwitáise.

Yá Jesús íimaca írí:

“Pía, pimànica ráunamáita yái wawàsi iwàwacutéerica pimànica.”

²⁸Quéwa níái yáawíneeyéicawa néeni, càmitaté nálíá néemiaca cáná yéewa càì Jesús íimaca írí. ²⁹Yái Judas, yácata nalièri icáapica palata. Iná níái abé-naméeyéica, nayúunáidaca Jesús ichùuliaca iwèniaca yàacàsi Pascua írípiná. Nayúunáidaca nacái yàapínaca itéca palata catúulécaneeyéi írí. ³⁰Iná idéca nacáita Judas iyáacaté yái pan, yáté imusúacawa náicha. Yá nacái idécaté catáca.

Wàlisàì tàacáisi

³¹Néese idécanaámité Judas imusúacawa, yá Jesús íimacaté:

“Siùcade, yá wenàiwica iicápináca nuchàini, núa asàli Dios néeséerica. Yá nacái naicápináca Dios ichàini nùwalfisená. ³²Iná núsáidacáiná Dios ichàini, yá nacái Dios yáasáidapínáca naicá nuchàini. Yá imànipinàcani mesúnamáita.

³³Píacué cáininéeyéi nuicáca, siùcade nùypínácuéca píapicha achúmáa-nata. Picutáidapínácué núa, quéwa càide iyúwa númáanaté nalí, níái wáiwitápunáica: ‘Yái nùacatalépináca, càmitacatalétacué píalimá píacawa.’

³⁴Numàacacué pírì abéeri tàacáisi wàlisàì, pimànicatécué càide iyúwa íimáaná: Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáinináanacué

nuicáca pía. Càita nacái, iwàwacutácué cáinináca piicáca áibanái. ³⁵Iná cáinínácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnánái yáalíaca nuéwáidacalécuéca pía.”

Pedro ibàapináca Jesús iináwaná

³⁶Yá Simón Pedro ímacaté Jesús irí:

“Núiwacali, ¿alénápiná piawa?”

Yá Jesús ímacaté irí:

“Aléde nùacatalépinácawa. Càmitàacá yéewa piacawa núapicha siùcái. Quéwa néese, yásí yéewapináca piápinácawa núapicha.”

³⁷Yá Pedro ímaca irí:

“¡Núiwacali! ¿Cáná càmita yéewa nùacawa piápicha siùcái? Idéca màulenáca núa nuétácawa píchawalíná.”

³⁸Yá Jesús ímaca irí:

“¿Iná báisíta, idé màulenáca pía péetáanápínáwa nuíchawalíná?

Báisíta, báisíta núumaca pirí: Ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idéca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

Yácata àyapu yái Jesús chènuniré

14 ¹“Piicácué achúma piwàwa píináidacawa. Peebáidacué Dios ìwali, peebáidacué nacái nùwali. ²Aléde Núaniri iyacàleré, nàyaca madécáná capìinái piyacatáipinácué. Càmicaalí báisítani, càmitacué càì núumaca piríta. Iná nùacawa, nùacaténá numànica pirícué capìinái piyeyéipinácué iricu.

³Néese idécánáami nùaca nuchùnìacuéca pirí piàlupiná, yá nuèpùacawa néese àniawa nutécáténácué núapichawa pía, piyacaténácué núapicha aléde nùyacataléca. ⁴Píalíacué alénápínácaalí nùawa, píalíacué nacái ìwali yái àyapuca.”

⁵Yá Tomás ímacaté irí:

“Wáiwacali, càmita wáalíawa alénápínácaalí piawa. ¿Cawiná yéewa wáalíacawa ìwali yái àyapuca, càmicaalí píasáida walíni?”

⁶Jesús ímacaté irí:

“Núacata yái àyapu. Núacata yái tàacáisi báisíirica. Núacata nacái yái yèerica pirícué picáuca càmfiri imáalàawa. Nùwalíiseta abéerita, yéewa wenàiwica yàanàaca Núaniri yàatalé. ⁷Iná píalíacaalícué nùwalita, yá nacái píalíacuéca Núaniri ìwalita. Quéwa siùcade, idécáinácué piicáca núa, yá nacái idécatacué piicáca Núaniri.”

⁸Yá Felipe ímacaté irí:

“Wáiwacali, píasáida waicá Píaniriwa. Yásí càmita wasèiwica pirí wawàsi quirínama.”

⁹Jesús ímaca irí:

“Felipe, madécáná èeri idécué nùyaca piápicha. ¿Mamáalàacata càmita píalíawa nùwali? Yái idéerica iicáca núa, idéca nacái iicáca Núaniri. Néeni, ¿cáná yéewa píimaca mamáalàacata nulí, ‘píasáida waicá Píaniriwa’?”

¹⁰Núa, iyéeri Núaniri ìwaliwa, yá nacái Núaniri iyaca nùwali. Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí, càmita nucàlida nùasu wawàsítawani. Yátái Núaniri iyéerica nùwali, yáta imàni wawàsi càide iyúwa iwàwáaná. ¹¹Peebáidacué

nùyaca Núaniri yáapichawa. Yá nacái Núaniri iyaca núapicha. Càmicaalí, peebáidacué nacái nùwali quiríta, nàwalíse níái wawàsinái numàniyéica.

¹²Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái yeebáidéerica nùwali, imànipináca nacái níái íbaidacalési numàniyéica, càmfíyéica wenàiwica idé imànica, namànipináca nacái madécaná wawàsica nuícha quiríta Espíritu Santo ichàini iyú, núacáiná yèpuèriwa Núaniri yàataléwa.

¹³Iná macáita yái wawàsi pisutéericuéca Núaniri fícha núpidená ìwali, numàapinácani, núasáidacaténá Núaniri ichàini nùwalitawa. ¹⁴Iná macáita yái pisutéericuéca núpidená ìwali, numànipinácuéca piríwani.”

Jesús imàacaca nalí itàacáíwa ibànànapíná nalí Espíritu Santo

¹⁵“Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, iwàwacutácué pimànica càide iyúwa nutàacái fímáaná. ¹⁶Yá nacái nusutápiná Núaniri íchawa, yàcaténá-cué pirí yái ichàiniadéeripinácué pía, iyéeripinácuéca píapicha càiripináta.

¹⁷Yái Espírituca, yácata yéewáidapinácué pía macáita Dios ìwali báisíta, yái càmfíríca èeri mìnánáca yéewa yeedáca nawàwa iriculéwa, càmicáiná náalimá naicácani, càmita nacái náalíawa ìwali. Quéwa píacué yáaliyéiwa ìwali, iyacáinácué píapicha, yá nacái iyapinácuéca piwàwalícu.

¹⁸Càmíta numàacapinácué pía pirínámitawa càide iyúwa sùutinái. Nùanàapínáca àniawa nùyacaténácué píapicha.

¹⁹Achúma èerita, yá càmita èeri mìnánái iicá núa quirínama. Quéwa píacué iiquéeyéipíná núa. Iná cáucáiná núa àniawa, yá nacái cáupinácatacué pía àniawa yéetácáisi fícha.

²⁰Iná néenialí, yácué píalíaca àtata nùyaca Núaniri yáapichawa iyúwa piyáanácué nacái núapicha, iyúwa nacái nùyáaná piwàwalícu. ²¹Yái yáaliéri-cawa nutàacái ìwali, imànica nacái càide iyúwa fímáaná, yácata cáininéeri iicáca núa. Yái cáininéerica iicáca núa, cáininápináta nacái Núaniri iicácani. Cáinináta nacái nuicácani. Yá nacái núasáidapinácawa irí càinácaalí núwi-táise iyáaná.”

²²Yá Judas, (yái càmfíríca Judas Iscariote) fímaca Jesús irí:

“Wáiwacali, ¿cáná yéewa píasáidapináca walíta píiwitáisewa? Néeni, ¿cáná càmita píasáida nacái píiwitáisewa nalí níái èeri mìnánáca?”

²³Yá Jesús fímacaté irí:

“Yái cáininéerica iicáca núa, imànipináca càide iyúwa nutàacái fímáaná. Yá nacái cáininápináca Núaniri iicácani, yá nacái wàanàapináca wàyaca yáapicha. ²⁴Yái càmfíríca cáininá iicáca núa, càmita imàni càide iyúwa nutàacái fímáaná. Yái tàacáisi càiricuéca péemíaca, càmfíríta nutàacáita, Núaniri itàacáita, yái ibànuerica núa aléi.

²⁵Iná yéewa càì núumaca pirícué idècunitàacá nùyaca píapichacué. ²⁶Quéwa yái ichàiniadéeripináca piwàwacué, yái Espíritu Santoca, Núaniri ibànueripináca pirícué nùalumíseca. Yácata yéewáidapinácué pía macái wawàsi ìwalita, piwàwalicaténácué macáita yái tàacáisi idéericuéca núcàlidaca pirí ìwali.

²⁷Numàacacué piyaca matufbanáita càide iyúwa matufbanáiná nuwàwa. Quéwa càmitacué núa piríni càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná. Iná picácué awìsi piwàwa, picácué nacái cáalu pía.

²⁸Idécué càì núumaca péemíaca: Nùapinácawa. Quéwa, yá nùanáca nùyacuéca píapicha àniawa. Báisícaalí cáininácuéca piicáca núata, yácué

casimáica piwàwata, pialíacáinacué nùaca Núaniri yàataléwa, yái Núanirica, yácata cachàiníiri nuícha.

²⁹Iná idécué nucàlidaca pirí ìwali ipíchawáiseica ichàbacawa. Iná càicaalí-cué piicáca ichàbacawa, yacué peebáidapínaca báisíta yái nucàlidéericuéca pirí ìwali.

³⁰Iná càmita nutàanípínacué píapicha déecu quirínama, mawiénicáiná yàacawa néese yái ichùulìerica cháí èeri iricu. Quéwa canáca irí chàinisi ichùulianápiná núa. ³¹Quéwa níái èeri mìnánáica, iwàwacutá náalíacawa cáinináanaca nuicáca Núaniriwa, yá nacái numànica macáita càide iyúwa ichùulianá núa.

Pimichàacué pibàlùacawa, wàanacuéwa síisài.”

Yái Jesús, yácata báisíiri camufú yéetanáca

15 ¹“Núacata yái càiride iyúwa camufú yéetaná báisíirica. Yái Núanirica, yácata càiride iyúwa yái icuèricani. ²Macáita níái camufú yàana canéeyéica ìyacaná, yá Núanirica imáalàapínaca nía néetáaná ìwalísewa. Quéwa níái càyacanéeyéica, yá ichùniapínaca nàwalíse yéewacaténá manùba nàyacaná quiríta.

³Iná píacué idéeyéi masacàaca íiwitáise nutàacái iyú, yái idéerica nucàlidaca píricué càide iyúwa níái camufú yàana idéeyéica ichùniacawa. ⁴Piyacaalícué núapicha abémáidata, yá nacái nùyacuéca píapicha. Càmita yéewa càyacanáca abéeri camufú yàana càmicaalí ichanàawa yéetaná ìwaliwa. Càita nacái píacué, càmicaalícué piya núapicha abémáidata, càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Núacata càiride iyúwa yái camufú yéetanáca. Píacué càiyéide iyúwa níái yàanaca. Yái iyéerica núapicha abémáidata, nùyaca nacái yáapicha. Yási madécaná cayábéeri imusúapínacawa áibanái irí càide iyúwa ìyacaná.

Quéwa pìyacaalícué nuícha méetàuculé, yá canácata píaliméericué pimànica cayábéeri wawàsica. ⁶Yái càmíirica ìya núapicha, náucapínacani càide iyúwa nàucacaalí camufú yàana. Néese idécaalí mísicani, yá nàwacáidacani náucacaténani quichái iriculé yeemácaténáwa.

⁷Iná pìyacaalícué núapicha báisíta, yá nacái nutàacái iyacuéca píapicha, yá yéewacué pisutáca nuícha macáita yái piwàwacutéerica, yacué nùaca píriní.

⁸Iná pimànicaalícué madécaná cayábéeri wawàsica càide iyúwa Dios iwàwáaná,^o yá áibanái yàaca Núaniri íimíetacaná. Yá nacái píasáidacuéca báisíyéica nuéwáidacaléca pía.

⁹Iná càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa, càita nacái cáinináca nuicácuéca pía. Iná iwàwacutá cáinináca piicácuéca núa abémáidata.

¹⁰Pimànicaalícué càide iyúwa nutàacái íimáaná, yacué pìyaca càide iyúwa cáinináaná nuicácuéca pía, iyúwa numànfíná Núaniri ichùuliacawa, iyúwa nacái cáinináaná nuicácani.

¹¹Yái tàacáisi càirica idé nucàlidacuéca pirí ìwali, nucàlidacué píriní yéewacaténacué casimáica pía núapicha, casimáicaténacué nacái pía càide iyúwa núa.

¹²Iná yáca nutàacái yái iwàwacutéericué pimànica: Cáininácué piicáyacacawa

càide iyúwa cáinináanacué nuicáca pía. ¹³ Cawinácaalí imàaca yáawawa nanúacani yàacawéeyéiná fíchawalínáwa, yáasáidaca cáininásíwaca iicáca nía.

¹⁴ Píacué, nuiquéeyéi nùacawéeyéiná iyúwa pimànicaalícué càide iyúwa nuchùulianácúe pía. ¹⁵ Siùcade, càmita nùasu wenàiwica núumacué pírí quirí-nama, càmicáiná nàasu wenàiwica yáalíawa cawinácaalí wawàsica yái íiwa-cali imàni.

Iná siùcade, nùacawéeyéiná núumacué piwali, idécáinácué nucàlidaca pírí macáita yái tàacáisi Núaniri Dios icàlidéerica nulí.

¹⁶ Càmitaté piníwàacué núa píríwa. Nùacata yái iníwàacué pía nulípináwa. Iná nuwàwa pìyacuéca càide iyúwa bànacalé idènièrica iyacanáwa càiri-pináta. Iná cawinácaalí pisutácué Núaniri fícha nuípidená ìwali, yácué yàa-pináca píríni macáita.

¹⁷ Iná, yácué nuchùulìeri pimànica yái: Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa.”

Báawacaté èeri mìnánái iicáca Jesús

¹⁸ “Báawacaalí èeri mìnánái iicáca píacué, yá idéca píalíacuéca báawacata nacái naicáca núa pipíchalécúe. ¹⁹ Eeri mìnánáicaalícué píata, cáininácué naicáca píata. Quéwa píacué càmfíyéita èeri mìnánái quirínama, idécáináte nuniwàacuéca pía nèewíise. Iná yéewa báawacué naicáca pía. ²⁰ Piwàwalícué yái nutàacái iyúwa númáanáté píricué quéecha: ‘Yái fíbaideérica, càmita manuí yàasu wawàsi fíwa-cali fíchawa.’ Iná nàuwidecáiná namànica núa, yá nacái càipínacata namànicuécá pía. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nutàacái fímáaná, yá nacái càipínacata namànica níai picàlidéeyéipíná írì nutàacái. ²¹ Iná càipínáta nacái namànipínacuécá pírí báawéeri wawàsi nùwalíisená, càmicáiná náalíawa ìwali yái ibànuerica núa aléi. ²² Càmicaalíté nùanàa nucàlidaca wenàiwica írì nutàacáiwata, yá càmita cabáyawaná nía ìwalíiseta. Quéwa siùcade, yá náalíaca cabáyawanáca nía. ²³ Yái báawéerica iicáca núa, báawata nacái iicáca yái Núanirica. ²⁴ Càmicaalíté numàni naicá yátái càmfíríca wenàiwica idé imànica, yá mabáyawanáca níata. Quéwa siùcade, idéca naicácani. Càicáaníta, yá báawaca naicáca núa, yá nacái báawacata naicáca Núaniri. ²⁵ Quéwa yéewa càicani, yéewacaténá ichàbaca còiide iyúwaté Dios itàacái fímáaná: ‘Báawaca naicáca núa canéeri wawàsi ìwalíiseta.’

²⁶ Iná yàanàacanáami yái ichàiniadéeripínaca piwàwacué, yái Espíritu itàanfíríca báisíta Dios iináwaná ìwali, nubànueripínaca píricué Núaniri pípidená ìwaliwa, Núaniri néeséerica yàacawa. Yácata icàlidapíná nuináwaná ìwali píricué. ²⁷ Píatacué nacái, áibanái icàlidéeyéipíná nuináwaná ìwali, píacáinátacué idéeyéité iyaca núapícha idàbáanátaté nuéwáidaca.”

16 ¹ “Iná idé nucàlidaca píricué yái tàacásica ipíchaná áibanái iwénúadaca pííwítáise. Manuícaté piwàwacué nuwéré abémáidata. ² Iná náucapínácué pía judíonái yéewáidacàalu fícha. Yàanàapíná èeri áiba inúacaalícué pía, yá iyúunáidapínaca imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³ Càipínácué namànica pía, càmicáiná náalíawa ìwali yái Núaniri Dios, nùwali nacái. ⁴ Quéwa idécué nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsica. Iná yàasu èericué yàanàaca pía, yácué piwàwalíca yái idéericuéca nucàlidaca pírí ìwali quéecha.”

Espíritu Santo fíbaidacalé

“Quéwa càmitaté nucàlidacué pírí ìwali quéecha wadàbáidacaalíténi, nùyacáináatéca píapíchacué. ⁵ Quéwa siùcade, yá nuèpùacawa yàatalé yái

ibànùèrica núa aléi. Yá canácata péenáca yái isutéerica yéemíawa núa: ‘¿Alénápinácaalí nùawa?’ ⁶Iná idécáináte càica núumaca piricué quéecha, yácué máiníca awìsica piwàwa. ⁷Iná báisíta núumacuéca pirí. Iwàwacutáta nùacawa yéewacaténá cayábacuéca piyaca. Càmicáalícáiná nùawa, yá càmíta yàanàa néese yái ichàiniadéeripináca piwàwacué. Quéwa nùacaalíwa, yásí nubànùapináca néeseni platalécué. ⁸Iná Espíritu Santo yàanàacaalí, yá yáasáidapináca wenàiwica irí cabáyawanéeyéica nía, imàacapiná náalíaca nùyaca machacàníri iyú, imàacapiná nacái náalíaca Dios yùuwichàidapináca níai wenàiwica cabáyawanéeyéica. ⁹Yá nacái asáidapiná cabáyawanáca nía, càmícáiná neebáida nùwali. ¹⁰Núacata yái iyéerica machaníri iyú. Iná núacata yéeripináwa Núaniri yàataléwa, yácué càmíta piicá núa quirínama. ¹¹¿Càinápiná Dios yùuwichàida? Yátái Camèniadacáirica, ichùulierica cháiri iricu èriquéi, éwitàacá càmíta idé yùuwichàidacani.

¹²Madécaná wawàsi iwàwacutá nùalídacuéca pirítatá. Quéwa siúcái, yátaca imanùbaca, càmícáiná píalímápinácué péemíacani. ¹³Quéwa yàanàacaalí yái Espíritu itàaníríca báisíta Dios iináwaná ìwali, yá imàacapináca píalíacuécawa ìwali macáita, càmícáiná itàanípíná yàasu wawàsitawa. Yápináta icàlida ìwali macáita yái nùalídéerica irí. Imàacapiná nacái píalíacuécawa ìwali yái wawàsi ichàbéeripináca wapichaléwa. ¹⁴Yá yáasáidapináca caináwanéerica núa, yácaináta icàlidapiná ìwali yái nùalídéerica irí. Néese, yá icàlidacani piricué. ¹⁵Macáita yái Núaniri idènièrica, nùasucata nacáini. Iná yéewa núumacuéca pirí, icàlidapináca ìwali yái nùalídéerica irí. Néese, yá icàlidacani piricué.

¹⁶Achúma èerita, yácué càmíta piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa, nùapínacáiná Núaniri néréwa.”

Yái báawáanáca wawàwa iwènúapináca casímáiri iyú

¹⁷Néese, yá abénaméeyéi yéewáidacalénái íimacaté iríwáacawa:

“¿Càinástica íimáanáca yái? ‘Achúma èerita, yácué càmíta piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa, nùapínacáiná nacái Núaniri néréwa.’ ”

¹⁸Yá náimaca:

“¿Càinástica íimáanáca yái? ‘achúma èerita.’ Càmita wáalíawa wéemíaca càinácaalí wawàsica yái càí íimaca ìwali.”

¹⁹Iná Jesús yáalíacáiná nawàwaca nasutáca néemíawani, yá íimacaté nálí:

“¿Pisutácué péemíawa píawáacawa ìwalíse yái núumacáiná piricué: ‘achúma èerita, yácué càmíta piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa?’ ”

²⁰Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Píacué fícháaníyèipíná, achúméeyéipíná nacái iwàwa. Quéwa níai èeri mìnánáica, yá casímáipínáca nawàwa. Quéwa éwita achúmacuéca piwàwa, néese, yácué casímáipínáca píá àniawa.

²¹Uái inanáica idáiwàacaalí ùyaca, yá cáiwica ùwali idécáiná uquéeri yàanàa ulí. Quéwa idécanáami asáica uícha yái sùmàica, yá càmíta uwàwali quirínama yái cáiwíríca, máinícáiná casímáica uwàwa ìwalíse yái asáináca abéeri asáli iriculé èriquéi.

²²Càitacué nacái achúmaca piwàwa siúcade. Quéwa nùepùapínácué nuicáca píá àniawa, yácué casímáica piwàwa. Yá canácata yáalíméeripiná

yedácuéca pícha yái casíimáinácuéca piwàwa. ²³Yá néenialíca, yá càmita-cué iwàwacutá pisutáca péemiawa núa.

Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Macáita yái pisutéericuécá Núaniri fícha nuípidená ìwali, yàapínacuécá piríni.^p ²⁴Quéwa siùcatàacáwa, canácatacué pisutéerica Núaniri fícha nuípidená ìwali. Pisutácué fíchani, yácué yàapínaca piríni yéewacaténá casíimáisiwaca piwàwacué.”

Jesucristo imawèniadacaté èeri fiwítáise ichàini

²⁵“Iná idécué nucàlidaca pirí yái wawàsica, quéwa tàacáisi ibàacanéeri iyú. Quéwa yàanàapíná èeri càmicatáipínaca nutàaní quirínama ibàacanéeri iyú pirícué. Néenialí, yásí nucàlidaca pirícué Núaniri iinàwaná ìwali amalánama.

²⁶Néenialí èeri, yá càmita iwàwacutá nusutáca quirínama piwalicué Núaniri fíchawa. Yásí piacatacué iwàwacutá isutáca fícha piwaliwa. ²⁷Núaniricáináta yái cáininácué iicáca pía. Yá nacái cáininácuéca piicáca núa, yá nacái idécuéca peebáidaca nùanàacaté Dios yáatanáise. ²⁸Idécaté numusúacawa Núaniri yáatanáise, yá nùanàacaté aléi èeri iriculé. Quéwa siùcade, yá numàacaca yái èerica àniawa nùacaténáwa Núaniri Dios yàataléwa.”

²⁹Yá yéewáidacalénái fimacaté irí:

“Siùcade, yásí pitàanica walí amaléeri iyú. Càmita pitàanica walí quirínama ibàacanéeri tàacáisi iyú. ³⁰Siùcade, idéca wáalfaca píalíacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái picàlidaca fimáaná ipíchawáiseca wasutáca wéemiawa pía. Iná yéewa weebáidaca pianàacaté Dios néese.”

³¹Yá Jesús fimacaté nalí:

“Iná, àtata peebáidacuéca nùwali siùcade? ³²Siùcade, idéca yàanàaca yái nùasu horaca, yái picàlìlìatáipínacuécawa píalimáwanamawa. Yácué pimàacapínaca núa abéerita. Quéwa càmita nùya nulínámitawa, Núaniricáiná ìya núapícha.

³³Nucàlidacué pirí yái wawàsica, matufbanáicaténácué pía núapícha. Piùwichàapínacuéwa cháí irícu èeriquéi. Quéwa manuícué piwàwa nuwéré, idéca numawèniadaca yái èeri fiwítáiseca.”

Jesús itàaníca Dios yáapícha yéewáidacalénái ìwaliwa

17 ¹Néese idécanáamité Jesús imáalàida itàaníca, yá iicáidaca chènuniré, yá fimacaté:

“Núaniri, idéca nùasu èeri yàanàaca píasáidacaténá wenàiwicanái iicá caináwanéerica núa, yéewacaténá nacái, Núa Pírica, núsáidaca naicá cachàinírica pía. ²Idéca piaca nulí chàinisi nawicáwa macáita níai wenàiwicaca, núa Pírica, nùacaténá nalí nacáuca càmfiri imáalàawa, macáita níai idéeyéicaté piaca nulí. ³Iná nadèniacaalí nacáuca càmfiri imáalàawa náalíacaténáwa piwali, pía Dios báisírica, núa Jesucristoca nacái pibànuèricaté aléi. ⁴Idéca núsáidaca píiwitáise ichàini nalí cháí èeri irícu. Idéca nacái numáalàidaca yái fíbaidacalési pichùulièricaté numànica.

⁵Núaniri, siùcade pimàaca nulí nuchàinica pinànacubàawa àniawa càide iyúwaté nuchàini iyáaná píapícha quéecha, ipíchawáiseté wadàbaca yá

p 16.23 Iwàwáaná fimaca: Càmita wasutácaténá walíwa machàbaquéeri wawàsica, yátái abénaméerica Dios iwàwa ìwali wáapícha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

èeriquéi. ⁶Idéca numàacaca náalíacawa piináwaná ìwali, níái wenàiwica peedéeyéicaté èeri mìnánái yèewíise, piacaténá nulí nía. Piasunáicaté nía quéecha, yá piacaté nulí nía, níái idéeyéicaté imànica càide iyúwa pitàacái fimáaná, siùcalénama nacáide.

⁷Siúcade, náalíacawa ìwali macáita yái numànfíríca, yá nacái tàacáisi nué-wáidéerica iyú nía numànicani pichàini iyú pimàaqueéricaté nulí. ⁸Yái tàacáisi pièrica nulí, idéca nucàlidaca nalí ìwali macáita. Náalíacawa nacái nù-nàaca píatanáise. Idéca nacái neebáidaca piacata yái ibànuericaté núa aléi.

⁹Iná nusutáca pífícha nàwali. Càmita nusutá nàwali níái èeri yàasunáica, níatái pimàaqueeyéica nulí, piasunáicáináta nía. ¹⁰Iná macáita níái nùasu-náica, piasucata nacái nía. Nía nacái piasunáica, nùasucata nacái nía. Iná nuéwáidacalénái iyú, yá nùasáida mamáalàacata nuchàiniwa.

¹¹Siúcáade, càmita nuyamáapináwa quirínama cháí èeri irícu. Quéwa níái nuéwáidacaléca, iyaméeyéipináwa cháí èeri irícu. Quéwa núa, yá nùacawa piatalé. Pía Núaniri Mabáyawanéerica, níái pièyéica nulí, picúa nía pichàini iyúwa abéericaténáta náiwitáise abémáidata càide iyúwa wía.

¹²Idècunitàacá nùyaca náapícha cháí èeri irícu, yátéca nucùaca nía pichàini iyú. Quéwa níatái pièyéicaté nulí, nucùacaté nía. Canácata yúuquériwa núicha néenáca. Yáta yúucawa nèewíise yái yúuquéeripinácawa càiripináta, ichàbacaténáwa càide iyúwaté Dios pitàacái fimáaná:

¹³Siúcáade, yá nùacawa piatalé. Quéwa nusutáca pífícha nàwali idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yéewacaténá casíimáica nawàwa càide iyúwa núa. ¹⁴Idéca nucàlidaca nalí pitàacái. Quéwa báawacaté èeri mìnánái iicáca nía, càmicáiná èeri mìnánái yàasu nía càide iyúwa càmfíná èeri yàasu núa.

¹⁵Càmita nusutá pífícha nàwali peedácaténá nía èeri fícha. Nusutáca pífícha nàwali picùacaténá nía èeri báawéeri fiwitáise fícha. ¹⁶Càmita èeri mìnánái yàasu nía càide iyúwa càmfíná èeri yàasu núa. ¹⁷Iná pisería nía èeri fiwitáise fícha pitàacái báisfiri iyúwa, yái pitàacái báisfíríca.

¹⁸Càide iyúwa pibànùanaté núa iriculé èeriquéi, càita nacái nubànùaca nué-wáidacalécawa nàatalé níái càmfíyéica yeebáida pitàacái. ¹⁹Idéca numàacacaté núawawa numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, yéewacaténá nacái namàacaca náfawawa namànica píri càide iyúwa piwàwáaná, pitàacái báisfiri iyú.

²⁰Quéwa càmita nusutá pífícha nàwali abéerita, níái nàwali nacái áiba, níái yeebáidéeyéipináca nùwali nacàlidapinácaalí nalí nutàacái, ²¹abédanamacaténá náiwitáise càide iyúwa wía, càicaténá nacái abédanamacata náiwitáise wáapícha, èeri mìnánái yáalíacaténá piacata yái ibànùaté núa aléi.

²²Yái chàinisi pièricaté nulí, nùapináca nacái nalíni, abédanamacaténá náiwitáise náapichawáacawa càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise piapícha. ²³Nùyaca náapícha càide iyúwa piyáaná nùapícha yéewacaténá abéerica wáiwitáise wáapichawáaca macáita, èeri mìnánái yáalíacaténá piacata yái ibànù núa aléi, náalíacaténá nacái cáinináca piicáca nía càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

²⁴Núaniri, níái pièyéica nulí, nuwàwaca nàyaca nùapícha aléde nùyacatalé-pináca naicácaténá nuchàini, yái pièrica nulí, idécáinaté cáinináca piicáca núa ipíchawáiseté pidàbaca macáita yái èerica.

²⁵Núaniri Mabáyawanéeri, níái èeri mìnánáica, càmita náalíawa pìwali. Quéwa núa yáalíeriwa piwali. Níái nùasunáica náalíata nacái pibànùacaté

núa aléi. ²⁶Idéca numàacaca náalíacawa piináwaná ìwali. Quéwa nucàlida-pináca piináwaná ìwali nálí mamáalàacata, yéewáanápíná cáinináca naicá-yacacawa càide iyúwa cáinináanà piicáca núa, nùyacaténá nacái náapicha.”

Náibàacaté Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 ¹Néese idécanáamité Jesús itàaníca Dios yáapicha, yáté yàacawa yée-wáidacalénái yáapichawa aléde únibàa Cedrón^a abéemàalé, abéeri bànacalé inàlimanà iyacatáicaté. Yá nérécaté, Jesús iwàlùawa yéewáidacalénái yáapichawa.

²Yái Judas yèèpùadéerica iyaca Jesús yùuwidenái iríwa, yáalíacawa nacái ìwali yái bànacalé yàalunáca, madécaná yàawiríacáináté Jesús iwacáidacawa néré yéewáidacalénái yáapichawa. ³Iná yéewa Judas yàanàacaté bànacalé inàlimanà néré, yàanàidéeri yáapichawa madécaná úwi romanonái, nía nacái úwinái icuèyéicaté Dios icapèe, sacerdote fiwacanáanái ibànuyéica fariseonái yáapicha, cacáapisèeyéi, itéeyéi lámpara, bèeríasi nacái.

⁴Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali macáita yái wawàsi ichàbéeripínacawa irí. Iná yéewa ìpínaca náipunita, yá íimaca nalí:

“¿Cawínacué picutáida?”

⁵Yá náimacaté irí:

“Yái Jesús Nazaret m̀ninalica.”

Jesús íimacaté nalí:

“Núacata yái Jesús.”^r

Yá nacái Judas yàanàacaté náapicha, yái yèèpùadéericaté nalíni. ⁶Iná Jesús íimacaalí nalí:

“Núacata yái Jesús pitàanícué yáapicha.”

Yá nèèpùaca náamirìcubàawa, yá nacái náuwàaca naliacawa cáli iwéré.

⁷Yá yèèpùaca isutá yéemíawa nía àniawa:

“¿Càinacué yái picutáida.”

Yá náimaca irí:

“Wacutáidaca Jesús, Nazaret néeséerica.”

⁸Yá Jesús íimaca nalí:

“Núacata yái Jesús idécué núumaca pirí. Iná núacaalícué picutáida, iwàwacutácué pimàaca nàacawa níai áibanáica.”

⁹Càicaté íimaca néenialí, yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwataté Jesús íimáanà:

“Canácata yúuquériwa nuícha néenáca níai pièyéicaté nulí.”

¹⁰Néese yái Simón Pedro idènièricaté abéeri machete, yá iwatáacani yàalu irìcuísewa. Yáta iwichùaca sacerdotenái íiwacali yàasu wenàiwica yùuwi yéewápu néesema, yái nàasu wenàiwica íipidenéerité Malco.

¹¹Néese, yá Jesús íimaca Pedro irí:

“Píiyàa pimachétani yàalu irìculéwa. Yái yùuwichàacáisi Núaniri imàaquéerica nulí, iwàwacutápiná nùuwichàacani.”

q 18.1 Cedrón: Abéeri únibàa iyéerica Jerusalén iyacàlená imuchálicu, dúli Olivos yáapicha.

r 18.5 Núacata yái Jesús, yéewa waléecani, Jn. 8.24 irìcu.

Jesús ibàlùacawa Anás íipunita

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Néese níái úwi romanonái, náiwacali yáapichawa, nía nacái úwinái Dios icapèe néeseeyéica, náibàacaté Jesús, yá nadacùacaté icáapi. ¹³Yá natécaté quéechani Anás yàatalé. Yái Anás, yácataté Caifás iyáawiri, sacerdotenái fiwacalica néenialí camuí.^s ¹⁴Yái Caifás, yácataté càiri fimacaté quéecha judfonái fiwacanánái irí:

“Abéeri asìalita cayába yéetácawa náichawaliná níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namáalàidaca wía, wía judfonáica.”^t

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Yá nàacatéwa Jesús yáami déecuta, níái Simón Pedro, yàacawéeriná yáapicha. Yái áibaca, sacerdotenái fiwacali yáaliéríté ìwali, íná yéewa iwàlùacatéwa Jesús yáami, sacerdotenái fiwacali icapèe ibàacháwalená iriculé. ¹⁶Quéwa Pedro iyamáacaté ibàlùacawa bàacháwáseta, inùma ibàle manuúri fínatawáise.

Néese, yá imusúacatéwa àniawa yái sacerdotenái fiwacali yáaliéricatéwa ìwali. Yá itàaníca úapicha, úái inanái icuèchúaca capii inùma bàacháwáise, yá umàacaca Pedro iwàlùacawa.

¹⁷Néese úái inanái, nàasu wenàiwicaca, icuèchúaca capii inùma, yá úumacaté Pedro irí:

“Píata cáminá néená níái yéewáidacalénáica yá asìaliquéi.”

Yá Pedro íimacaté:

“¡Càmita! Càmita núani.”

¹⁸Macáita níái nàasu wenàiwicaca, úwinái nacái, idécaté napucúadaca quichái casalínicáiná, íná yéewa nàanabaca. Yá macáita nàanabaca nabàlùacawa néeni. Càita Pedro yàanabaca nacái ibàlùacawa náapicha néeni.

Anás isutáca yéemiawa Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Yái sacerdotenái fiwacalica isutácaté yéemiawa Jesús yéewáidacalénái ìwali, yéewáidáaná ìwali nacái.

²⁰Yá Jesús yeebáca isàna, fimaca irí:

“Nuéwáidaca macái wenàiwica yáacúalicutá. Eeri imanùbaca nuéwáidaca judfonái yéewáidacàlu iricubàa, Dios icapèe iricu nacái, judfonái iwacáidacatáicawa macáita. Iná canácatáita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú.

²¹Néeni, ¿Cána yéewa pisutáca péemiawa núa? Pisutá péemiawa níatái, yéemièyécaté nucàlidáaná, níacaténáta icàlida ìwali càinácaalí nuéwáida nía ìwali. Iná níata yáalíawa ìwali yái nucàlidéerica nálí ìwali.”

²²Iná idécanáamité càica Jesús íimaca nálí, yá abéeri úwi ibàluèricawa néeni icapèedaca inàni, fimaca irí:

^s 18.13 Ewitaté romanonái iricúadaca Anás ichàini, càmicaténá sumo sacerdote quirínamani, càicáaníta, yáté idèniaca ichàiniwa mamáalàacata judfonái yéewi. Sacerdotenái fiwacalicaténi camuí 6-15, Cristo idénáamité. Yái Caifás, yácataté Anás íisimale, sacerdotenái fiwacalicaté nacáini, camuí 18-36 nacái, Cristo idénáamité. Yéewa waléecani Lc. 3.2; Hch. 4.6 nacái.

^t 18.14 Jn. 11.49-51.

“¿Cáná yéewa càì pisàna peebáca yái sacerdotenái íiwacalica?”

²³ Yá Jesús íimaca írí:

“Nutàanícaalí báawéeri tàacáisica, yá iwàwacutá picàlidaca nulí, ¿Cháná yái báawéeri tàacáisi nutàaníríca? Quéwa nutàanícaalí cayábéeri tàacáisica, néeni, ¿cawíná ìwalíise picapèeda nunàni?”

²⁴ Néese, yá Anás ibànùacaté Jesús icáapi idacuèriwa Caifás yàatalé, yái sacerdotenái íiwacalica.

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùaca yàanabaca néeni, yá nasutácaté néemìawani:

“¿Píata cáminá áiba néená níái Jesús yéewáidacalénáica?”

Yá ibàaca iináwawa, íimacaté:

“Càmita núani.”

²⁶ Quéwa ìyacaté néeni abéeri asàli, sacerdotenái íiwacali yàasu wenàiwica, yéená wenàiwica yái Pedro iwichuèricaté yùuwi, yáté icháawàacani, íimacaté írí:

“Píata áiba nuiquéeri yáapicha aléde bànacalé inàlimaná néré.”

²⁷ Yá yèpùacaté Pedro ibàaca iináwawa àniawa. Yá néeniwata, yáté cawámai itàaca.

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mt. 27.1-2,11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5,13-25)

²⁸ Néese mapisáisiwata, yáté natéca Jesús Caifás icapèe néese, aléde gobernador romano icapèe manuírí néré. Quéwa níái judíonái, càmitaté nawàlùawa icapèe iriculé, ipíchanása casacàacaté nía yéewacaténá nayáaca Pascua iyáaniná.

²⁹ Néese, yá Pilato^u imusúacatéwa náipunita bàacháwalé, yá íimacaté nalí:

“¿Cawíná ìwalíise picháawàacué nulí yá asialiquéi?”

³⁰ Yá náimaca írí:

“Canéericaalí ibáyawanátani, càmita wàanàida pirítani.”

³¹ Yá Pilato íimaca nalí:

“Píatacué yùuwichàidani càide iyúwacué plawirináimi íiwitáise íimáaná.”

Yá náimacaté níái judíonáica:

“Yái gobierno romanoca, càmita imàaca walí wawàsi wanúacaténá abéeri wenàiwica.”^v

³² Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Jesús íimáaná nalí quéecha, icàlidacaa-líté nalí ìwaliwa càinácaalíté iicácanáwapiná yéetácawa.

³³ Néese, yá Pilato yèpùacaté iwàlùacawa icapèe iriculéwa àniawa, yá imáidacaté yàataléwa Jesús, íimacaté írí:

“¿Píata yái judíonái yàasu rey?”

^u 18.29 Poncio Pilato, gobernador romanosàiri, ichùulièri Judea yàasu cáli finata.

^v 18.31 Níái judíonáica, càmita nadènia wawàsi nanúanápiná abéeri wenàiwica. Níata idènia wawàsi, níái romanonáica.

³⁴ Yá Jesús ímacaté írí:

“¿Yáta, càiná píináidáanáwa nùwali yáara? ¿Aibacaalíta càì icàlida pírí nuínáwaná ìwali?”

³⁵ Yá Pilato ímacaté írí:

“¿Càmíricata Judío núaquéi! Péená wenàiwicata níái yèpùada píá nulí, sacerdotenái íiwacanánái yáapicha. ¿Cawiná báawéeri wawàsica yái càì pimànica?”

³⁶ Jesús ímacaté írí:

“Càmita nuchùulia càide iyúwa níái reynái ìyèyèica cháì írìcu èeriquéi. Nuchùuliacaalí càitáde iyúwa nachùulianáta, yá nùasunái wenàiwica imànica ùuwicáita ipíchaná nèepùadaca núa judíonái íiwacanánái íríta. Quéwa yái nuchùuliacatáica nùasunái wenàiwicawa, càmita ìya cháì írìcu èeriquéi.”

³⁷ Néese, yá Pilato isutácaté yéemíawa Jesús:

“¿Iná rey píaquéera?”

Yá Jesús ímaca írí:

“Báísíta reycá núa càide iyúwa píimáaná. Ináté yéewa asáica núa. Nùanàa nacái aléi írìculé èeriquéi nucàlidacaténá iináwaná yái tàacáisi báisíirica. Iná macáita níái iwàwéeyéica yáalíacawa báisíiri tàacáisi ìwali néemíaca nutàacái.”

³⁸ Pilato ímaca írí:

“¿Càiná yái tàacáisi báisíirica?”

Néese idécánáami Pilato isutáca yéemíawa Jesús, yá imusúacatéwa àniawa judíonái yàatalé, yá ímacaté nalí:

“Canácata nùanèeri ìwali bayáwanásica nùuwichàidéeripiná ìwalíiseni.

³⁹ Quéwa idécáinácué càica píiwitáise ìyáanácani, iwàwacutáanáca nuwasàacuéca pírí abéeri presuírí Pascua yaalí camuí imanùbaca. Iná, ¿yátacué piwàwa numàacaca pírí yái píasu reycá, píacué judíonái?”

⁴⁰ Néese, yá namáidacaté macáita cachàini, náimacaté:

“¿Càmita! ¿Picá piwasàa yáara! ¿Yátasí piwasàa yái Barrabás!”

Yái Barrabás, abéeri asiali cayéedèerité, ínáté yéewa presocani.

19 ¹ Néese, yá Pilato ichùuliacaté yàasu úwinái icapèédáidaca Jesús. ² Yá úwinái icàlípíacaté culèpi icoronaniná, yá nayàacaténi Jesús íiwita ìwali. Nayàaca nacái ìwali abéeri bàlesi cáaléeri quíréeri wálumaca.”

³ Yá náimacaté írí:

“¿Píya déecu èeri, píá judíonái yàasu rey!”

Yá nacapèédáidacaté Jesús inànìi ìwali.

⁴ Néese, yá Pilato imusúacawa àniawa nàatalé, yá ímaca nalí:

“Píicácué yái asialica, canácata ibáyawaná. Iná yéewa numusúadacuéca píicáni píalíacaténácuéwa.”

⁵ Iná úwinái imusúadacaalíté Jesús caplí írìcuíse, yá idécaté itéca íiwita ìwaliwa culèpi ìyacaná, bàlesi quíréeri nacái cùlitunìwaca.

Yá Pilato ímacaté nalí:

“¿Yáca asiali yái!”

⁶ Iná sacerdote íiwacanánái, iicácaalí Jesús, náapicha níái úwinái icuèyéica Dios icapèe, yá namáidaca cachàini, náimaca:

“¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

Yá Pilato ìmaca nalí:

“Píatacué iténi, yácué pinúacani. Canácata nùanèeri ibáyawanáca nunuéripiná ìwalíisetani.”

⁷Yá judíonái ìmacaté írí:

“Wadèniaca wàasu tàacáisináíwa wachùulianáca wíawawa. Iná càide iyúwa wáíwítáise iyáaná, yá iwàwacutá yéetácawa, yèepunicáiná imànica yáawawa Dios Iri iyú.”

⁸Iná càicaalíté Pilato yéemiaca nasàna, yáté cáalusíwacani.^x ⁹Yá yèepùacaté iwàlùacawa àniawa icapèe iriculéwa, yá ìmacaté Jesús írí:

“¿Sísàanèeri píaquéera?”

Yá quéwa càmita Jesús yeebá isàna. ¹⁰Néese, yá Pilato ìmacaté írí:

“¿Cáná càmita peebá nusàna? Píalíawa nudèniaca nuchàiniwa nuchùulianá-piná natàtàaca píá cruz ìwali, nuchùulianápiná nacái namàacaca píawa.”

¹¹Yá Jesús ìmacaté írí:

“Canácata pírí chàinisi nuwicáu, càmicaalí Dios yàa pírí chènunfisetani. Quéwa yái yèepùadéerica núa pírí, máiní yáawanái cabáyawanáca píicha quiríta.”

¹²Néese idenáami, yáté Pilato icutáca wawàsi iwasàacaténa Jesús. Quéwa níai judíonáica, yá namáidaca írí cachàini, náimaca:

“Píwasàacaalí Jesús, yá càmita César yàacawéeriná píá. Cawinácaalí imàni yáawawa rey iyú, yá yàacawa César ípunita!”

¹³Néese idecanáamité Pilato yéemiaca nasàna, yá ichùuliacaté úwinái imusúadaca Jesús bàacháwalé. Yá iyamáacaté yáawinacawa íinata yái nacháawèerica íinatáise wenàiwica, namàníirica íba mèlumèluyéi iyú, ípidenéerica “Gabata”, hebreo iyú.

¹⁴Néenialí èeri, nachùnìacaalíté nàyaca Pascua ipíchawáise wawàsi, idecanáamité machacànica èeri yàacawa, yá Pilato ìmacaté judíonái írí:

“¡Yácué píasu rey yái!”

¹⁵Quéwa, yá náimacaté néemíanicawa írí:

“¡Pimusúadacuéni! ¡Pimusúadacuéni! Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

Yá Pilato ìmacaté nalí:

“Càmita cayába nutàtàaca cruz ìwali yái píasu reycá.”

Yá náimacaté níai sacerdotenái íiwacanánáica:

“¡Canácata wadènièri áiba reycá, yáta abéerita wàasu rey, yái César!”

¹⁶Néese, yáté Pilato yèepùadacani sacerdotenái íiwacanánái írí. Yáté úwinái itéca Jesús yéewacaténaté natàtàacani cruz ìwali.

Natàtàacaté Jesús cruz ìwali

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷Néese, yáté natéca Jesús yàcalé iricuíse, iwáacutèeri yàasu cruzwa aléde dúli néré ípidenéerica “íiwitási yáapimi.” Hebreo iyú nacái ípidená Gólgota. ¹⁸Yá néenicaté natàtàani cruz ìwali. Natàtàacaté nacái Jesús yáa-pícha pucháiba asianái. Abéeri yéewápu néese, áiba nacái apáu néese ma.

^x 19.8 Yá cáalucaté Pilato, iyúunáidacáinaté áiba dios íwiwtáanacani, yái càité ichacamàacawa wenàiwica iyú.

¹⁹Pilato ichùulliacaté natànàaca tàacáisinái, yáté nachanàidaca nía cruz ìwali, càiyéité ìmacade: “JESUS NAZARET NEESEERI, JUDIONAI YAASU REY.”

²⁰Ináté madécaná judíonái ilée níái tàacáisináica, yácáinái natàtàacatái-caté Jesús iyacaté mawiénita yàcalé írí. Iná níái tàacáisináica, natànàacaté nía hebreo^y iyú, griego^z iyú, latín^a iyú nacái. ²¹Yá náimacaté Pilato írí níái sacerdotenái, judíonái íiwacanánáica:

“Picá pitànàa: ‘Judíonái yàasu rey.’ Ìmacaté ìwaliwata: ‘Núacata judíonái yàasu rey.’”

²²Yá Pilato ìmacaté nalí:

“Yá idéerica nutànàaca. Yá iwàwacutá imàacacawa càita iyúwa idéená nuchùullaca natànàacani.”

²³Néese idécanáamité úwinái itàtàaca Jesús cruz ìwali, yáté needáca níái ibàlenáimica. Yá naseríacaté nàwaliwáaca nía abéerinamata, níái báinúaca ibàlenáimica, abéerinama abéeri úwi írí. Néese needáca úái ibàle cáalée-chúaca, càmfíchúaca nasucúa ìwali, chènunfise cáaliaculénama.

²⁴Yá náimacaté nalíwáaca ùwali:

“Picácué wacacanáidani. Wasèiwicacáita ìwali wáalíacaténá càinápínacaalí imàacawa yáapicha.”

Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Dios itàacái fimáaná:

“Nawacùacaté nàwaliwa nuèpùanámi,
Nasèiwicacaté nacái nubàlemi ìwali.”

Yá càité namànica níái úwináica. ²⁵Mawiénita cruz írí, ubàlùatéwa úái Jesús yáatúaca, uénásàatúa nacái, úa nacái María, Cleofas yàacawéetúaca, María Magdalena nacái.^b ²⁶Iná Jesús iicácaalíté yáatúawa, yá nacái yée-wáidacalé cáininéerica iicáca ibàluèricawa néeni, yá ìmacaté yáatúa íríwa:

“Núatúa, siùcade, yá pìiri yáara, peedá pìataléwani.”

²⁷Néese, yá ìmaca yéewáidacalé íríwa:

“Siùcade, úaca píatúa úái.”

Iná néenialíta, yáté yéewáidacalé yeedáca úa icapèe iriculéwa.^c

Jesús yéetacatéwa

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸Néese idénáami, yáté Jesús yáalíaca idéca imáalàidaca macáita yái yàa-nèerica imànica càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, yá ìmacaté:

“¡Macàlaca nuwàwa!”

²⁹Yá nadènìacaté néeni abéechúa yàalusi ipuniéchúawa uva ituní càa-méeri iyú, úwinái ìiracalé. Yá náisaplaca iyú sàlùsàluíri wawàsica nadacùaca nacáini àicu cáaléeri ipùata ìwali. Yáté namichàidacani mawiénita Jesús inùma írí. ³⁰Jesús yáalimáidaca idénáami iicáwa yái càaméerica ipisiwaca, yá ìmaca:

y 19.20 Hebreo, yácata israelnái itàacái. z 19.20 Griego, yácata griegonái itàacái.

a 19.20 Yácata romanonái itàacáité. b 19.25 María Magdalena, fimáaná: María Magdala

iyacàlená néeséechúa. c 19.27 Iicáca úa càide iyúwa yáatúasfwa

“¡Siùcade, idéca numáalàidaca macáita yái Dios ichùulìerica numànica!”
Néese, yá yáawiadaca íiwitawa, yá yéetácawa.

Nasutàacaté Jesús ibàlài ìwali bálánamáiwaca

³¹ Yáté èerica viernes, ipíchawáiseté judfónái iyamáidacawa Pascua yàasu èeri yaalí, níái judfónái íiwacanánái, càmitaté nawàwa chéecáisimi ichanàacawa cruz ìwali irìcu yái èeri nayamáidéericawa irìcu. Ináté yéewa nasutáca Pilato íicha wawàsi ichùuliacaténá úwinái inúaca imáalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz ìwali, néetácáténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái iricùadaca nachéecami.

³² Néese, yáté úwinái yàacawa néré, yá namáalàacaté nacàwa níái pucháiba natàtèyeyéicaté Jesús yáapicha. ³³ Quéwa nàanàacanámamité Jesús iwéré, yá naicácaté idéca yéetácawa. Yáté càmita namáalàa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri néenái níái úwináica, yáté isutàaca Jesús ibàlài iriculé ùlibàna iyú, yá irái imusúacatéwa néese, úni nacái. ³⁵ Iná yái iiquéerité ichàbacawa yái wawàsica, yáta yái icàlida iináwaná ìwali báisíta. Yá nacái yáalíaca báisiiricata yái càirica icàlidaca ìwali, yéewacaténácué nacái peebáidaca Jesús ìwali. ³⁶ Yái wawàsi càiricaté ichàbacawa, ichàbacatéwa càitáde iyúwaté Dios itàacái fímáaná:

“Càmita namáalàapiná yáapi, éwita abéeripiná.”

³⁷ Càicata nacái áiba cuyàluta fímaca Dios itàacái irìcu:

“Wenàiwicanái iicáidapiná irí yái nasutéerica bálánamáiwaca.”

Nabàliacaté Jesús ichéecami

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Néese idécanámamité ichàbacawa macáita yái wawàsica, yái José Arimatea iyacàlená néeseérica, Jesús yéewáidacalécaté nacái, quéwa ibàacanéeri iyú, cáalucáináté iicáca níái áibanái judfónái íiwacanánáica. Yáté isutáca wawàsi Pilato íicha imàacacaténá itéca Jesús ichéemi. Yáté Pilato imàacaca itécani. Néese, yáté yàaca yeedáca Jesús ichéecami.

³⁹ Càita nacái Nicodemo, yái yèericaté ipáchiaca Jesús táiyápi, yàanàidacaté nacái icáapi irìcuwa 30 kilo pumènfiri, fipidenéeyéi mirra, áiba pumènfiri yèewisá.

⁴⁰ Yá needácaté Jesús ichéecami, yá nacái, náiwawanácani wáluma pumènfiri yèewi càide iyúwa judfónái íiwitáise iyáaná, nabàliacaalí abéeri yéetéerimiwa.

⁴¹ Aléde natàtàacatáicaté Jesús, iyaca néré abéeri bànacalé yàaluná. Yá nacái yèewica, ìyaté abéeri càliculli wàlisàita canácatáitèacá nabàlièri yéetéerimicawa.

⁴² Iná nachùnìacáináté wawàsi ipíchawáise yái èeri judfónái yàasu Pascua, yá nacái, abéeri càliculli iyacaté nalí mawiénita, yá nérécaté naliada Jesús ichéecami.

Jesús icáucàacawa yéetácáisi íicha

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹ Néese mapisáisiwata irìcu yái domingo èerica, yá María Magdalena yàacatéwa càliculli néré catácaalítèacá quiríta. Iná ùanàacaalíté néré, yá uicácaté íba manuíri ibàlùacawa méetàucuta càliculli inùma íicha.

²Néese, yáté uèpùaca upiacawa Simón Pedro yàatalé, yàatalé nacái yái Jesús yéewáidacaléca cáininéericaté iicáca, yá úumaca nalí:

“¡Natéca cáminá càliculli irìcuíse yái Wáiwacali iinámica. Iná càmita wáalía alénácaalí naliadani.”

³Yáta Pedro yàacawa yáapicha yái áiba Jesús yéewáidacaléca, yá napia-cawa càliculli néré. ⁴Yá napiacatéwa pucháibanamata. Quéwa yái áiba Jesús yéewáidacaléca, ipiacatéwa cachàini quiríta Pedro íicha. Yá idàbaté yà-nàaca ipíchalé càliculli néré. ⁵Yáté yàawiada yáawawa iicáidacaténá càliculli iriculé. Yá iicacaté naliacawa níatái wálumanáica néepùanacaté Jesús iinámi. Quéwa càmítaté iwàlùawa néré.

⁶Néese, yá Simón Pedro yàanàacaté yáami, yá iwàlùacatéwa càliculli iriculé. Yá nacái iicacaté naliacawa níatái wálumanái néepùanacaté Jesús iinámi. ⁷Yái wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwita, iriacatéwa nacái mée-tàucuta. Yá nacái wáluma néepuèricaté iyú Jesús iinámi, icàlìpiéri iriacawa áibaléta íicha.

⁸Néese, yá nacái iwàlùacatéwa yái áiba Jesús yéewáidacaléca idàbéericaté yàanàaca càliculli néré. Iná iicácaalíte macáita yái wawàsica, yáté yeebáidaca Jesús imichàacawa, ⁹càmicáinátéca nálía néemiaca cayába yái Dios itàacáica, iwali yái iwàwacutáanacaté Jesús imichàacawa yéetáními yè-wíise.

¹⁰Néese, yáté Jesús yéewáidacalénái yèepùacawa yàacawéeyéná yàataléwa aléde nàyacataléca nàyaca.

Jesús yáasáidacawa María Magdalena irí

(Mr. 16.9-11)

¹¹Néese úái María Magdalena uyamáacatéwa bàacháwáiseta càliculli idaníta. Idècunitàacá uícháaníca, yá úawiacaté uicáidaca càliculli iriculé.

¹²Yá uicacaté néré pucháiba ángelnái cabalèeyéi ibàle, yáawinéeyéiwa cháí naliadacatáicaté Jesús iinámi. Abéeri yáawinawa íiwitami iriacatalécatéwa, áiba yáawinawa yàabàlimi iriacatalécatéwa.

¹³Yá náimacaté ulí:

“Inaná, ¿cáná yéewa pícháaníca?”

Uumaca nalí:

“Natécáiná cáminá yái Núiwacali iinámi, íná càmita núalíawa alénácaalí namàacani.”

¹⁴Idécánáami cài úumaca, yá uwènúaca uicáidaca uínataléwa. Yá uicáca Jesús ibàlùacawa, quéwa càmíirita úalía Jesúsca.

¹⁵Yá Jesús íimacaté ulí:

“Inaná, ¿cáná yéewa pícháaníca? ¿Cawiná yái cài picutáida?”

Quéwa, uyúunáidacáiná yácani icuèrica bàacalé yàaluná, yá úumacaté irí:

“Pía asíali, píacanámi yái itéerica Jesús iinámica, picàlida nulí alénácaalí pimàacani nuchùuliacaténá natécani.”

¹⁶Yá Jesús íimacaté ulí:

“¡María!”

Yá uwènúaca uicáidaca irí, yá úumacaté:

“¡Raboni!” (íimáaná: Yéewáidéeri)

¹⁷Jesús íimaca ulí:

“Yáta píibàaca núa, càmicáinàtàcá idé nuíriacawa Núaniri yàataléwa. Quéwa piawa nàatalé níái nuénánáica. Píimaca nalí: ‘Nùapínáca Núaniri néréwa, yái Píaniricuéca nacái, nùasu Dios, pìasu Dioscué nacái.’”

¹⁸ Néese, yá María Magdalena yàacaté icàlidaca yéewáidacalénái irí yái uicáanáca Wáiwacali, yá nacái wawàsi icàlidéericaté ulí.

Jesús yáasáidacawa yéewáidacalénái iríwa

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Néese idécaalíté catáca yàacawa domingo èerita, irícu yái èeri semana idà-béericawa irícu, yá idécaté nàwacáidacawa níái Jesús yéewáidacaléca, nabàliacaté nacái caplí inùmawa dàalawaca, cáalucáináté nía Judío íiwacanánái fícha. Yá Jesús yàanàacaté nàatalé, yá ibàlùacatéwa nalí bamuchúami, íimacaté nalí:

“¡Matuíbanáitacué pía!”

²⁰ Idécanáamité càí íimaca nalí, yá yáasáidacaté naicá icáapiwa^d útuwi yáaminá, ibàlài icháuná yáaminá nacái. Yáté casíimáica níái yéewáidacalénáica naicácaalíté Náiwacaliwa.

²¹ Yá Jesús íimaca nalí àniawa:

“¡Matuíbanáicué pía! Càide iyúwa Núaniri ibànùnánaté núa aléi, càita nacái nubànùnàpínacuéca pía.”

²² Idéca nacáita càica íimaca nalí, yá ipùaca icalésawa napùalé, íimaca nalí: “Pimàacacué Espíritu Santo iyaca píápícha.

²³ Iná níái pimàaqueeyéicuéca piwàwawa ibáyawaná fícha, Dios imàacapínáca iwàwawa nabáyawaná fícha. Níái càmfíyéica pimàacacué piwàwawa ibáyawaná fícha, càmita nacái Dios imàacapíná iwàwawa nabáyawaná fícha.”

Càmita Tomás yeebáida Jesús icáucàacawa

²⁴ Quéwa yái Tomás abéeri néená níái doceca, íipidenéerica nacái Dídimó, canácaté náapícha néenini Jesús yáasáidacalítéwa nalí. ²⁵ Néese níái áibanái Jesús yéewáidacaléca, náimacaté Tomás irí:

“Idéca waicáca yái Wáiwacalica.”

Yá íimaca nalí:

“Càmita nuebáidata ìwali, càmicaalí nuicá icáapi icháuná útuwi yáamináca, càmicaalí nacái nùiyaa núcáapi ipùatawa yáaminá irícu, càmicaalí nacái nùiyaa núcáapiwa ibàlài icháuná irículé.”

²⁶ Néese abéeri semana idénáami, yáté nàwacáidacawa àniawa níái Jesús yéewáidacalénáica caplí irícu. Yá néenialíca, Tomás iyaté náapícha néeni. Iná éwita nabàliacaté caplí inùma dàalawaca, càicáaníta, yáté Jesús yàanàaca ibàlùacawa nalí bamuchúami, yá íimaca nalí:

“¡Matuíbanáicué pía!”

²⁷ Néese, yá Jesús íimaca Tomás irí:

“Píicá núcáapi, pìiyaa picáapi ipùatawa cháí útuwi yáaminá irícu. Pìiyaaca nacái picáapiwa nubàlài icháuná irícu. Pía càmfíríca yeebáida cáuca núa, siúcade, peebáidacáita nùwali.”

d 20.20 Icóapi fímáaná, griego itàcái iyú: áibaalí icáapi yùucuta, áibaalí icáapi itùcule, áibaalí icáapi yàanàa yáapíchawa. Iná yéewa náimaca níái yáaliyéicawa, natàcatésa Jesús icáapi itùcule ìwali. Càmitasa icáapi yùucuta ìwalita.

²⁸ Yá Tomás íimaca:

“¡Nuíwacali, nùasu Dios!”

²⁹ Jesús íimaca irí:

“Tomás, piicácáiná núa. Yá àtata peebáida cáuca núa. Casíimáiyéi níai yeebáidéyéica nùwali, éwita càmita naicá núa.”

¡Càinápíná natànàa yá cuyàlutaquéi?

³⁰ Jesús imànicaté madécaná níai càmiyéica wenàiwica idé imànica, quéwa imànicaté nacái áibanái quiríta yéewáidacalénái yáacúalicuta, quéwa càmita natànàa nía cháí iricu cuyàlutaquéi. ³¹ Quéwa níai càiyéica watàanica ìwali cháí, nutànàacaté nía yéewacaténacué peebáidaca Cristoca yái Jesús, yái Dios lírica. Iná peebáidacaallicué ìwali, yásí pidèniacuéca picáuca càmfiri imáa-làawa ìwalíisená.

Jesús yáasáidacatéwa siete yéewáidacalénái iríwa

21 ¹ Néese idénáami, yáté Jesús yáasáidacawa àniawa yéewáidacalénái iríwa aléde Tiberias^e icalisaniná idùlepiré.

Iná càicaté naináwaná idàbacáwade: ² Nàyacaté abecataíta níai: Simón Pedro, Tomás, ípidenéerica nacái Dídimo.^f Natanael yái yàcalé Caná mìnali, Galilea yàasu cáli néeséeri. Nía nacái Zebedeo yéenibeca, áibanái pucháiba quiríta Jesús yéewáidacalénái nacái.

³ Yá Simón Pedro íimacaté nalí:

“Yá nùaca nubaláquéera.”

Yá náimacaté irí:

“Wàata nacáíwa píapicha.”

Yá nalicùacatéwa yáapicha ída iriculé. Quéwa néenialí, yáté catàcani caná-síwataté nabaléeri.

⁴ Iná amalácaalí yàacawa, yá Jesús yáasáidacatéwa nalí càina íinata, quéwa càmita yéewáidacalénái yáalía iicàcani.

⁵ Yá íimaca nalí:

“¡Néenicué, nùacawéeyéiná! ¡Idécué picamáaca cubái wayáapíná?”

Yá náimacaté irí:

“Canácaca.”

⁶ Yá íimacaté nalí:

“Píucacué piasu máyawa péewápu néesema ída íicha, yácué píibàaca cubái.”

Néese, yá nàaca náucaca nàasu máyawa úni yáaculé. Yá càmita náalimá namichàidaca néeseni, ipuníacáináwa manùba cubái iyú.

⁷ Néese yái cáininéericaté Jesús iicáca yéewáidacalécawa, íimacaté Pedro irí:

“¡Yácata Wáiwacali yáara!”

Iná Simón Pedro yéemíacanáamité càica íimaca,

“Yácata Wáiwacali yáara.”

Yáta ìwalicaté ibàlewa iwataacáináté ibàle yéenáwa íibaidacaténá, yá yúuwàacatéwa úni yáaculé. ⁸ Quéwa níai áibanái Jesús yéewáidacaléca

e 21.1 Tiberias: Yácata Galilea icalisani. Aibaalí ípidená Tiberias, quéwa úata callisaca.

f 21.2 Tomás íimáaná, pucháibéeyéi asáica. Dídimo, càita nacái íimáanáca.

nàanàacaté ída írícúta càina íínatalé, iwatáidéeyéi maya írícú cubái, cawàwa-náta nàyaca noventa metro càina íícha. ⁹Iná namichàacaalfwa ída írícúise cáli íínatalé, yá naicáca abéeri quichái ipucúacawa, abéeri cubái nacái írìawa íínata, pan nacái.

¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

“Pitécué néese néená níai cubái idéeyéicuéca picamáaca.”

¹¹Yá Simón Pedro írícúacatéwa ída írículé, yá nacái iwatáídacaté maya càina íínatalé ipuniéricawa cubái manuínaméeyéi iyú 153 namanùbaca. Càicáaníta, càmitaté maya icacanáwa, éwita manùbaca níai cubáica.

¹²Yá Jesús íimacaté nalí:

“Aquialécué, píacué piyáaca piyáacaléwa.”

Quéwa càicáaníta, yá canácata yéewáídacaléca yái yáaliméerica isutáca yéemiawani, cawinácaalíni wenàiwicacani. Quéwa náalíacawa yácata Náiwacali.

¹³Néese, yá Jesús yeedáca pan, yá iwacùaca nàwalini, càita nacái iwacùaca nàwali cubái.

¹⁴Iná, yáté máisiba yàawiríaná Jesús yáasáídacawa yéewáídacalénái íríwa yái idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íícha.

Jesús itàaníca Simón Pedro yáapícha

¹⁵Néese idécanáamité nayáaca, yá Jesús íimacaté Simón Pedro írí:

“Simón, Jonás ìiri, ¿cáininá piicáca núa quiríta náicha níai áibanáica?”

Pedro íimaca írí:

“Báísíta Nuíwacali, píalíaca cáinináca nuicáca pí.”

Jesús íimaca írí:

“Pícuà níai nùasunái wenàiwica càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.”

¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawani Pedro àniawa pucháiba yàawiríapíná:

“Simón, Jonás ìiri, ¿Cáininá piicáca núa?”

Yá Pedro íimaca írí:

“Báísíta Nuíwacali, píalíaca cáinináca nuicáca pí.”

Jesús íimaca írí:

“Pícuà níai nùasunái wenàiwicaca càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.”

¹⁷Néese yèepùà Jesús isutáca yéemiawani máisiba yàawiríapíná:

“Simón, Jonás ìiri, ¿Cáininá piicáca núa?”

Yáté achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáínaté yéemiawani máisiba yàawiríá:

“¿Cáininá piicáca núa?”

Yá íimacaté Jesús írí:

“Nuíwacali, píalíacawa ìwali macáita. Píalíaca cáinináca nuicáca pí.”

Yá Jesús íimacaté írí:

“Pícuà nùasunái wenàiwicaca càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.”

¹⁸Báísíta, báísíta núumaca píri: Uuculliricaalíté pía quiríta, yáté píwalica píbàlewa píasu wawàsitawa. Yá nacái píacatéwa alénacaalíta píwàwa píacawa. Quéwa idécaalí béerica pía, yá piducúacáita picáapiwa

áibanáicaténáta íiyàa pìwali pibàle. Yá nacái natépináca pía aléde càmì-cataléca piwàwa piacawa.”

¹⁹ Càicaté Jesús íimaca, icàlidacaté ìwali yái cànápínácaalíté iicácanáwa Pedro yéetácawa, yáasáidacaténá áibanái irí cayábéerica yái Dios.

Yá Jesús íimacaté Pedro irí:

“¡Iná piawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé!”

Yái Jesús yéewáidacalé cáininéerica iicáca

²⁰ Néese Pedro iwènúa iicáidaca ichàbaléwa. Yá iicáca yàacawa yáami yái cáininéerica Jesús iicáca, yái yàanàidéericaté yáawawa Jesús iwéré, idècunitatéca nayáaca yái isutéericaté yéemíawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Cháná yái yèepùadéeripínáca pía?”

²¹ Iná Pedro iicácaalíni, yá íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, ¿Néeni yái cànápíná yàasu wawàsi ichàbacawa?”

²² Yá Jesús íimacaté irí:

“Yái nuwàwacaalí cáucani iwéréta nùanàaca àniawa, yá numànicani. Quéwa nùasu wawàsita, càmíirita iwàwacutá piyacáwa ìwalita. Quéwa pía, iwàwacutéeri yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé!”

²³ Yái tàacáisica, yáté icàlálìacawa macáita nèewibàa níái wéenánáica Jesús ìwalíise. Càmitasa yéetápináwa yái Jesús yéewáidacaléca. Quéwa càmita càì Jesús íimaca, íimacáitaté:

“Nuwàwacanámi cáucani iwéréta nùanàaca àniawa, yá cáucani, yá nùasu wawàsicatani, quéwa càmita iwàwacutá piyacáwa ìwalita.”

²⁴ Iná núacata yái Juan Jesús yéewáidacaléca, nucàlidaca naináwaná ìwali níái wawàsináica. Yá nacái nutànàaca nàwalita yéewacaténá píalíacuéca báisfíricata yái càiricaté nucàlidaca ìwali.

²⁵ Nàyaca nacái madécaná áibanái wawàsi quiríta Jesús imàníiyéité. Quéwa nutànàacaalíté nía abéechúanamata, nuyúunáida càmita náalimápiná èeri írìcu níatái cuyàlutanáica nutànàacaalí nàwali macáitatá. Càicawani.

HECHOS

Hechos: Icàlidaca ìwali yái ìibaidacalési Espíritu Santo imànfiricaté nalicuise níái apóstonaíca.

Yá nacái macáita ìibaidacalési Jesús imànfiricaté, yéewáidáanacaté nacái mamáalàacata apóstolnái yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú.

Cuyàluta ípidená:

Hechos ímáaná, “namànfirité.” Quéwa, yá ípidenásíwa yái: “Espíritu Santo imànfiricaté apóstolnái iricubàa.” Itàaníca 50 ichàbaníise Espíritu Santo ìwali.

Itànèerité cuyàluta:

Lucas, yái itànàaténí, yái idèpièricaté wenàiwica, apóstol Pablo iicácalé, yàacawéerinacaté nacái imànica àyapu icàlidacaalíté yèepunícawa Dios itàacái. Col. 4.14; Fil. 24; 2 Ti. 4.11. Piicá nacái níái áibanái versículonái “wía” ímacatáica. Hch. 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28.16.

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca:

Lucas itànàacaténí chábade camuí 61-63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Namanùbaca níái camuínái ìwacáidéeyéica tàacáisinái càiyéica itànàaca:

Namanùbaca 33 camuí. Camuí (30 néese àta 63 néré) inùmámi.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

“Wáalíacaténá cachàínírica yái Dios, ìwalíise yái imànfirica nalf níái yee-báidéeyéica Jesús ìwali.”

“Wáalíacaténá Jesús ìibaidaca, yéewáidaca nacái mamáalàacata nalicuise níái apóstolnái, Espíritu Santo ichàini iyú, yái iyéerica nawàwalicu.” Lc. 1.1-4 y Hch. 1.1-3.

Versículo máinfíri cawènica:

Hch. 1.8

Jesús ibànùapinácaté nali Espíritu Santo

1 ¹ Pía Teófilo,^a nuèrica fimiétacaná, yái cuyàluta^b idàbéericaté nutànàaca pirí irícu nucàlida nàwali, macáita níai wawàsinái idàbéeyéicaté Jesús imànica, yéewáidánacaté nacái, ² iwéréta yàanàacaté yái èeri imichàacatái-catéwa chènuniré. Ipichawáiseté Jesús yàacawa, yá icàlidacaté apóstolnái irí cainápinácaalíté iicácanáwa náibaidaca càide iyúwa Espíritu Santo ichùllaná nía ichàini iyúwa, níai idéeyéicaté iníwàaca iríwa. ³ Iná idécanáamité yéetácawa, yáté yáasáidacawa nali madécaná yàawiría neebáidacaténá cáucani. Yá nacái iyacaté náapicha cuarenta èeri, itàanicaté nacái nali iwali yái Dios icuánápináca yàasunái wenàiwicawa.

⁴ Idècunitàacá Jesús iyáacaté yéewáidacalénái yáapichawa, yá fimacaté nali: “Piyamáacatéwa chátái Jerusalén iyacàlená irícu picuàcaténacué yái Núaniri idéericaté imàacaca itaacáiná, péemiéricuéca nacái, nucàlidaca iwali pirícué. ⁵ Báisíta Juan ibautizacaté wenàiwica úni yáaculé. Quéwa píacué abénaméeyéi èeri idénáamipináta, yá Espíritu Santo iwàlùapinácawa piwàwaliculé^c yàacawéeridacaténacué pía.”

Jesús imichàacatéwa chènuniré

⁶ Néese idècunitàacá nàwacáidacatéwa Jesús yáapicha àniawa, yáté nasutáca néemiawani:

“Wáiwacali, ¿siúcáisePINÁta pimusúada wía wàuwidenái ichàini fícha, wía israelnáica, wachùuliacaténá wàasu cáli iwícaúwa?”

⁷ Yá Jesús fimacaté nali:

“Càmita iwàwacutacué píalíacawa iwali yái èeri ichàbatáipinácawa yái wawàsica, yái Wáaniri idéerica ichanàidaca yéenáiwana ichàbatáipinácawa càide iyúwa iwàwáaná.

⁸ Iná idécaalícué Espíritu Santo iwàlùacawa piwàwaliculé,^d yá pidèniapinácuéca pichàiniwa picàlidacaténacué nuináwaná iwali Jerusalén iyacàlená irícu, macáita Judea yàasu cáli finata, Samaria yàasu cáli finata nacái, déeculé nacái, alénácaalíta inùmami wenàiwicanái iyaca.”

⁹ Iná idéca nacáita càì fimaca nali, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa nàacuésemita chènuniré. Yáté abéechúa acalèe ibàliacani, yá càmita naicá quirínamani.

¹⁰ Idècunitàacá nabàlù naicáidaca yàacawa chènuniré, yáta pucháiba asianái cabalèeyei ibàle yàanàaca ibàlùacatéwa nali mawiénita.

¹¹ Yá náimacaté nali:

“Píacué asianái, Galilea yàasu cáli mīnanái, ¿cánacué pibàlù piicáidaca chènuniré? Yái Jesús càicué piicá imichàacawa píatanáise chènuniré, càipináta iicácanáwa yàanàaca àniawa iyúwatacué piicáaná imichàacawa chènuniré.”

a 1.1 Teófilo: fimáaná griegonái itàacái iyú, yái cáininéerica iicáca Dios. Néenacaté níai caináwanéeyéica, nàacawéerinánáica nacái, imàníricaté nacái càide iyúwa Dios itàacái fimáaná. **b** 1.1 Idàbéericaté nutànàaca pirí cuyàlutaca. Yáta càì fima iwali yái cuyàluta Evangelio San Lucas. Ináté Lucas yái itànàaté pucháibanama níai cuyàlutaca: Evangelio San Lucas, yá nacái Hechos yàasu cuyàlutaca. **c** 1.5 Mt. 3.11; Mr. 1.8; Lc. 3.16; Jn. 1.33. **d** 1.8 Idécanáamité Espíritu Santo iricúacawa nàwali, yá nacàlidacaté Jesús iináwaná iwali macàluínináta.

Nacutácaté Judas yàalumfiseca

¹² Néese, yá nèepùacatéwa dúli Olivos finatáise níái Jesús yéewáidacalé-naíca, Jerusalén iyacàlená néré, iyéerica batéwa mil metro idècuni Jerusalén iyacàlená fícha, iyúwata idècuni iwàwacutá nàipìnaca irícu yái èeri naya-máidacatáicawa.

¹³ Iná nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená irículé, yá náiríacatéwa abéeri capii imàdàaná irículé iyéerica chènunibàa. Nàyacatáicata nàyaca níái: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yái Alfeo lírica, Simón Zelote, Judas nacái, yái Jacobo yéénàsàirica. ¹⁴ Macáita nía abédanamata nawàwa náapichawáaca natàanícáténá Dios yáapicha. Yáté nasutáca Dios fícha namanùbaca iyúwa, inanáináí nacái náapicha, María nacái, úái Jesús yáatúaca, yéénanáí nacái.

¹⁵ Yá néenialfcaté nàwacáidawa ciento namanùbaca níái iwaquée-yéicatéwa néeni yeebáidéeyéica Jesús. Yá Pedro imichàacaté ibàlùacawa nalí bamuchúami, yá fimacaté nalí:

¹⁶ “Nuénanáí Cristo fípidená ìwali, iwàwacutá ichàbacawa macáita càide iyúwaté Espíritu Santo fimáaná Dios itàacái irícu, imàacacaalíté rey David icàlidaca Judas ìwali, yái itéericaté náiwitápu níái fíbèeyéicaté Jesús. ¹⁷ Yái Judas wàcawéerináténi, fíbaidéericaté nacái wáapichaté”.^e ¹⁸ Iyú yái palata nèericaté irí ìwalíise yái imàníníacaté ibáyawanáwa, iwèniacaté iyú abéeri cáli.

Néese, yá idacùacaté icanápi ìwaliwa fíyanási, yá ipisiacaté ipùatawa cáli iwéré. Yá imàdácáté ìwaliabàawa balánamáí, iná iyapicúami imusúacaté icùacawa canánama.

¹⁹ Néese Jerusalén iyacàlená mìnanáí, yáalíacaalíté iináwaná ìwali macáita, yáté nàaca fípidená Acéldama, yái cálica natàacái iyúwa fimáaná “Íraibàa.”

²⁰ Pedro fimacaté àniawa:

“Càicaté rey David itànàaca Salmos irícu:

‘Máisapináta icapèemi imàacacawa.

Canápináta nacái iyéeri irícu quirínama.’

Yá nacái, ‘áibapínacata fíbaida yàalumfiseca.’^f

²¹ Iná siúcái, iwàwacutá waníwàaca abéeri yàalumfiseccapiná, nèewíseta níái asianái yèepuníyéicatéwa wáapichata èeri imanùbaca, idècunitatéca Wáiwacalí Jesús yèepunícawa wáapicha, ²² síisàata inùmámide Juan ibautízacaalíté wenáiwica, iwérétaté Jesús imichàacawa chènuniré.

Iná abéeri néená iwàwacutá iwàlùacawa wáapicha, yái iiquéericaté Jesús icáucàacawa yéetácáisi fícha icàlidacáténá iináwaná ìwali.”

²³ Yáté naníwàaca nèewísewa pucháiba asianái: José, fípidenéerica nacái Barsabás, nèericaté nacái fípidená “Justo”, Matías nacái áiba. ²⁴ Yá natàanícaté Dios yáapicha nàwali, náimacaté:

“Pía Wáiwacalí, pía yáalíerica iicáca wawàwa canánama, píasáida walí chánácaalí yái idéerica piníwàaca nèewíse níái pucháiba asianáica,

e 1.17 Níái versículonái, 18, 19 nacái, Lucas itàacáica nía, Pedro itàacái imuchúalícu.

f 1.20 Sal. 69.25.

²⁵yedácaténá yái íbaidacalésica apóstolnái íbaidacaléca, yái Judas imàa-quéericaté íchawa íbáyawaná ichuuliacawa, yèericatéwa íwalísená yùwi-chàacáisi iriculé.”

²⁶Yá náucacaté íbanái cáli iwéré^s Dios yáasáidacaténá nalí yái ínwèerica. Yá yúuwàcatéwa Matías íwali. Yáté néenialícata, iwàlùawa náapicha níai once apóstolnáica.

Espíritu Santo yàanàacaté

2 ¹Iná yàanàacaalíté yái Pentecostés¹ yàasu èerica, yá nàwacáidacatéwa macáita abécatáita níai yeebáidéeyéica Jesús íwali. ²Yá isicúata, casànaca nalí tiríriwaca chènuníse càiri isànade iyúwa cáuli ipùacaalí cachàini. Yá ipuníada capíi iricu macáita yái náawinacatáicawa nàyaca. ³Yá nàuwàaca nacùacawa náiwita iwicáubàa náalimáwanama quichái ipèrà, wanène nacáiyéi iicacánáwa.⁴ ⁴Yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwalicu macáita yàcaténá nachàini. Yáté nadàbaca nacàlidaca Dios itàacái áibanái itàacái iyú, yái càmfírira natàacái iyúwa Espíritu Santo imàacáanaté natàa-níca.

⁵Néenialí èeri, nàanàacaté Jerusalén iyacàlená iriculé achúma èerita, níai judíonái imàníyíecaté càide iyúwa Dios iwàwáaná, yàanèeyéité áibanái cáli néese.

⁶Iná idécanáamité wenàiwicanái yéemíaca isàna tiríriwaca, yá nàwacácatéwa madécaná. Yá nacái máalíacáanacaté náiwitáise, néemiàcáinaté nasàna natàaníca nalí natàacái iyúta. ⁷Máiníacáinaté nacalùadacawa níai wenàiwicaca, yáté náimaca:

“Piicácué nía: ¿Càmíyíecáiná Galilea yàasu cáli mìnánái, níatái càì isàna itàanícade? ⁸Néeni, ¿càinà yéewáaná natàaníca watàacái iyú náalimáwanama, yá nacái wáalíaca wéemiàcani wáalimáwanama?

⁹Wía, Partia yàasu cáli néeséeyéi, Media yàasu cáli mìnánái, Elam yàasu cáli mìnánái, macáita wía iyéeyéica Mesopotamia yàasu cáli ínata, Judea yàasu cáli mìnánái nacái, Capadocia néeséeyéi, Ponto néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli mìnánái nacái, ¹⁰Frigia cáli néeséeyéi, Panfilia nacái, Egipto yàasu cáli néeséeyéi, nía nacái Africa yàasu cáli néeséeyéica, iyéeyéica yàcalé Cirene itéesebàa. Nía nacái judíonái Roma iyacàlená néeséeyéi, iyéeyéica cháí judíonáisiwa nacái, níai nacái iwènuéyécawa judíonái íiwitáise iriculé,¹¹ iwàwata Creta mìnánái, Arabia mìnánái nacái. ¡Macáita wéemíaca nacàlidaca walí iináwaná Dios imànica cayábanama wawàsi watàacái iyúta!”

¹²Yá macáicataté nacalùadacawa níai wenàiwicaca, máalíacáanacaté nacái nawàwa náinàidacawa, yá náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càinásica ímáanáquéi càì natàaníca watàacái iyú?”

¹³Quéwa áibanái wenàiwica iicáanfcáitaté naquíniná, náimacaté:

“¡Cáanáita nacàmaca níara!”

g 1.26 Suerte ímáaná: Idécanáamité natàaníca Dios yáapicha, yáté natànàaca íbanái íwali náipidená níai wenàiwicaca, yá náiyàaca nía abéeri yàalusí iricu, yá nacusúaca nía iwéréta abéechúa imusúacawa néese. h 2.1 Ímáaná: Cincuenta èeri Pascua idénáami, yáté nàwacáidaca néenialí yái idàbanéerica nabànacalé iyacanáca. i 2.3 Ilustración: lenguas como de fuego. j 2.10 Càmfíyíecaté judíonáisiwa, níacata griegonái. Quéwa idaluéyéité íwalísesài ipùata ímamiwa yéewacaténá judíonáica nía.

Pedro idàbacatái itàaníca wenàiwica irí

¹⁴Néese, yáté Pedro imichàaca ibàlùacawa náapicha níái áibanái onceca. Yáté itàaníca nálí chàinisi, íimacaté:

“Píacué asíanái judónái, macáitacué pía nacái iyéeyéica cháí Jerusalén iyacàlená irícu, pimàacacué nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsica. Iná péemíacué nulí cayába.

¹⁵Wía, càicué piicàcade, càmfíyéta icàma iyúwacué pínáidáaná piicáca wía. Mapisáicatàacáwa la nueve néenibàa. ¹⁶Yá wawàsiquéi càicué piicàcade, yácata profeta Joel icàlidéerité ìwali, íimacaalíté:

¹⁷‘Dios íimacaté: Mawiénicaalí èeri imáalàacawa,

Numàacapíná nùasu Espíritu yàanàaca wenàiwicanái ìwali macáita,
yá natàanípínáca nuípidená ìwali níái péenibenáica.

Iná níái ùuculliyéica, naicápináca yéenáíwanási náamacani irícuísewa.

Nía nacái béeyéináica, nubànùapínáca nálí tàacáisi náamacani irícuísewa.

¹⁸Yá báisípínácata numàacaca Espíritu Santo nàwali
níái nùasunái wenàiwicaca.

Iná nacàlidapínáca nutàacái.

¹⁹Núasáidapíná madécaná wawàsi ichàbacawa chènunibàa
nacadéeripíná naicáca.

Càita nacái fínata cáliquéi, numànipíná naicá yái càmfíríca wenàiwica
idé imànica.

Naicápiná irái, quichái, madécaná ísa nacái.

²⁰Yá càmita èeri icànapíná quirínama.

Uái quéerica, yá quírapínáca úa càide iyúwa irái,
ipíchawáiseca Wáiwacali yàanàaca yùuwichàidaca chàinisíri iyú
wenàiwica cháí cáli fínata.

Yá yáasáidapínáca naicá ichàiniwa.^k

²¹Quéwa macáita níái isutéeyéica Wáiwacali fícha wawàsi iicáanápíná
napulá, níacata ichúuliadéeyéipíná yùuwichàacáisi fícha.’

²²Píacué israelnái macáita, péemíacué yái nutàacáica: Yái Jesús Nazaret néeséerica, idéca Dios yáasáidacaté piicá ichàini pèewicué iyúwacué pálífanáwa. ²³Yá nèepùadacatèni càide iyúwaté Dios iwàwáaná, idécáináté yáalíacawa càinápínácaalí wawàsi ichàbacawa.

Néese, yáté pichùuliacuéca wenàiwica cabáyawanéeyéi inúacani cruz ìwali.

²⁴Iná yùuwichàacatèwa cáíwinama iwérétaté yéetácawa. Quéwa, yáté Dios icáucaìdacani yéetácáisi fícha, càmicáináté yéewa yéetácáisi imawènìdacaca Jesús. ²⁵Càicaté rey David íimaca ìwali:

‘Núalíaca càmita Nuíwacali yáalímá imàacaca núa.

Iná piyacáiná núapicha, yá canácata yáaliméeri imànica nulí
báawéeri.

k 2.20 Wáiwacali yàasu èeri íimáaná, yái yàanàacatáipínáca yùuwichàidaca níái càmfíyéica yeebáida ìwali, mil camuf yaalí.

²⁶ Iná yéewa casímaíca nuwàwa,

yá nacái nucántàaca casímaíri iyú.

Iná éwita nuétácawa, yá nucáucaapínácawa àniawa,

²⁷ càmicáiná imàacapíná nucáuca iyaca càlicullí iriculé.

Càmita nacái pimàacapíná nuiná ibadácawa, núa, piasu wenàiwica
imànírira càide iyúwa piwàwáaná.

²⁸ Pimàacacaté nùyaca càide iyúwa piwàwáaná.

Iná piyacáiná núapicha, yá casímaípináca nùyaca.⁷¹

²⁹ Iná píacué nuénánaíca, yéewacué wacàlidaca pírí amalánama ìwali yái wàawirimi rey David yéetéericatéwa, yáté nacái nabàliacani. Yá nacái wáa-líacawa alénacaalí icàliculèenámi iriawa siùcalénamade.

³⁰ Quéwa profetacaté nacái yái rey David, yá nacái yáaliacaté Dios idéca imàacaca itàacáiwa irí, itaquénáinámi iricuísépinaté, asáipíná yái Cristoca, yái ichùulièripínáca yàalumíseca iyúwa rey. ³¹ Iná idécáináaté iicáca quée-chani, yá icàlidacaté ìwali yái Cristo icáucaanápínacatéwa yéetácáisi fícha, ìwali nacái yái càmiínápínacaté imàacani yéetáními yèewiré, càmiínápínacaté nacái iiná ibadáwa.

³² Yái Jesús, Dios icáucaídacaténi yéetácáisi fícha. Iná wía, waicacaténi macáita idécanaámité icáucaacawa.

³³ Siùcade, yáawinacawa Dios yéewápu néeseema. Yá nacái idécaté Yáaniri iimàacaca irí Espíritu Santo itàacáiná ibànùnápínacani wawàwaliculé yái càicué piicácade, péemiacuécá nacái.

³⁴ Yái David, càmitaté imichàawa chènuniré, quéwa càicaté ímaca:

‘Wacuèriná ímacaté Nuíwacali irí:

Píawinawa nuéwápu néeseema

³⁵ iwéréta idéca numawèniadaca macáita níai piùwidenáica.’

³⁶ Iná macáita píacué israelnáica, iwàwacutácué píalíacawa báisíta yái Jesús pichùulièricatécué natàtàaca cruz ìwali, siùcade, Dios imàacaca Wáiwacalicaní, yái Cristoca.”

³⁷ Iná idécanaámité néemíaca yái tàacáisica, yáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwalísewa. Yá nasutacaté néemíawa Pedro, nía nacái áibanái apóstolnái:

“Píacué wéenánaíca, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica?”

³⁸ Yá Pedro ímacaté nalí:

“Piwènúadacué píwiitáisewa Dios irí, fícha yái iicacánáwa nacái piyaca, yácué wabautizáca pía Jesucristo ípidená ìwali, Dios imàacacaténácué iwàwawa píbayawaná fícha, yàacaténácué pírí mawènitá Espíritu Santo.

³⁹ Iná píripínátacué yái càité Dios imàacaca itàacáiwa, yàanàapínacaté píricué yái Espíritu Santoca, pitaquénái íripíná, nalípiná nacái macáita níai iyéeyéica déeculé, cawinácaalíta níai Wáiwacali Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa.”

⁴⁰ Càicaté Pedro icàlidaca nalí, yàalàacaté nacái nía, ímacaté nalí:

“Pichúuliacuéwa ícha yái náiwitáise báawéerica, níái èeri mìnanaíca iyéeyéica siùcade.”

⁴¹Néese níái yeebáidéeyéica ìwali yái Pedro icàlidéerica, yáté nabautizáca nía. Yáta èericani, nàwacátéwa napùalé cáminá tres mil wenàiwica. ⁴²Yáté néewáidacawa ìwali yái apóstolnái yéewáidáanaca abémáidata, napáchiaca nacái níawáacawa, nayáacaténá nacái nayáacaléwa náapichawáaca, natàanícaté Dios yáapicha nacái.

Abédanamacaté náiwitáise níái yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali

⁴³Néese níái apóstolnáica, namànicaté madécaná wawàsi yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Yáté wenàiwica yàaca máiní náimiétacaná. ⁴⁴Iná macáita níái idéeyéicaté yeebáidaca Jesús ìwali, abédanamacaté náiwitáise. Yá nacái nàasucaté nalímáwanama macáita yái nadènièri wawàsica. ⁴⁵Aibanái iwéndacaté nàasu wawàsiwa càinácaalíta nadènièri, yá nawacàcaté iwèninámi nàwali níái catúulécaneeyéica nèewíise. ⁴⁶Yá nàwacáidacatéwa Dios icapèe irícu èeri imanùbaca, nayáacaté nacái nayáacaléwa náapichawáaca nacapèe imanùbacatawa casímáiri iyú nawàwalicúisewa. ⁴⁷Nàacaté cayábèeri Dios irí, yá nacái cayábacaté Jerusalén iyacàlená mìnanaí iicáca náiwitáise. Iná èeri imanùbacaté, Wáiwacali yàanàidaca Jesús iwacáidéeyéi ipùalé níái yeebáidéeyéipínaca yàacawa Jesús ìwali.

Pedro ichùniaca abéeri asiali càmfiri yéewa ìpìnaca

3 ¹Aiba èerité, Pedro, Juan yáapicha, nàacawa pucháibanamata Dios icapèe néré natàanícaténá Dios yáapicha táicalé, idécaalí èeri iwènúacawa. ²Aléde Dios icapèe inuma néeni ípidenacátáica “Cayábéechúa”^m, nàanàidacaté néré èeri imanùbaca abéeri asiali càmfiri yéewa ìpìnaca imusúanatawa, isutácaténá náicha palata, níái iwàluèyécawa Dios icapèe iriculé. ³Iná yái càmfirica yéewa ìpìnaca, iicácaalíté Pedro iwàlùaca yàacawa Juan yáapicha Dios icapèe iriculé, yá isutáca náicha wawàsi nàacaténáté irí palata.

⁴Yá Pedro iicáidacaté irí Juan yáapicha, yá náimacaté irí:

“Piicáida walí.”

⁵Yá iicáidasíwacata nalí, icùacáiná nàaca irí abéeri wawàsi.

⁶Quéwa Pedro fimacaté irí:

“Canáca nulí palata, oro nacái, quéwa yáta nùa pírí yái nudènièrica: Jesu-cristo ípidená ìwali Nazaret néeséerica, núuma pírí: ¡Pimichàa pibàlùacawa, pipína!”

⁷Yá fíbàaca icáapi ìwali yéewápu néesema, yá imichàidaca ibàlùawa. Idècunitàcá imichàacawa, yá yàabàli itùculenái ichùniacawa. ⁸Yá ipisiaca ibàlùacawa ráunamáita, yá ìpìnanícaté. Yá iwàlùacatéwa náapicha Dios icapèe iriculé, ìpìnanífiri, ipisíanífiri nacáwa, yàaca nacái Dios irí cayábèeri.

⁹Iná macáita níái wenàiwica naicácaté ìpìnaca, naicácaté nacái yàaca Dios irí cayábèeri. ¹⁰Iná níái yáaliéyéicaté ìwali, yácatani yái yáawinéericaté isutáca palata Dios icapèe inuma néeni, ípidenacátáica “Cayábéechúa.” Yá nacalùadacatéwa manuísíwata ìwalíise yái càinácaté naicáca wawàsi ichàbacawa.

Pedro itàanícaté àniawa wenàiwicanái irí

¹¹ Yáì càmíricaté yéewa lìpìnaca, idéericaté ichùniacawa, càmita iwàwa imàacaca Pedro, Juan nacái. Níái wenàiwicaca, yá nacalùadacawa macáita. Iná nàwacáidacawa macáita abéeri imàdàaná iricu ípidenéerica “Salomón ibàacháwalé.”

¹² Iná Pedro iicácaalí nía, yá fímacaté nalfí:

“Nuénánái israelnái, picácué picalùadawa. Picácué nacái piyúunáida wachàini iyúcani. Càmita nacái ìwalíse yátái wàyáanáca càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmita ìwalíse yái càì lìpìnaca yá asialiquéi. ¹³ Dioscata yái càì imànicani. Yái Abraham yàasu Dios, Isaac, Jacob nacái, nàasu Diosca, macáita níái áibanái wàawirináimica, caináwanácaténá imànica yái Iiri Jesús, yái pèepùadéericaté nánúacaténáni, píamèericatécué nacái Pilato yáacúalícu iwàwacaalíté iwasàacani.

¹⁴ Quéwa píamàacatécué yái mabáyawanéerica, imànírica nacái càide iyúwa Dios fímáaná. Yáté pisutácuéca Pilato fícha iwasàanápínaté píricué yái abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Yáté pinúacuéca yái yèerica walí wacáuca. Quéwa Dios icáucàidacaténí yéetácáisi fícha. Wía nacái, wadécaté nacái waicáca cáucàacani.

¹⁶ Yá asialiquéi càicué píicácade, píaliéricuéca ìwali, idéca ichùniacawa manuícáiná iwàwa Jesús iwéré. Iná yéewa ichùniacawa uláicái fícha píacúa-licutacué macáita.

¹⁷ Siúcade nuénánái, nualíaca pinúacatécué náapicha Jesús, níái píwi-tápunáicawa, quéwa càmícinátécué píalíawa ìwali yái càiricuéca pinúaca.

¹⁸ Quéwa Dios idéca imànica càide iyúwaté ichùullianá profetanái icàlidaca ìwali bàaluité. Yái Cristo iwàwacutéeripínaté yéetácawa.

¹⁹ Iná piwènuadacué píwiwáisewa, iicacánawa nacái piyacuéca, Dios imàacacaténá iwàwawa pibáyawaná fícha. Iná Wáiwacali iyacáinacué píapicha, yá yàacuéca píri èeri piyamáidacaténacué píwiwáisewa báyanási fícha, ²⁰ ibànúacaténacué píri Jesucristo, yái idéericaté icàlidaca ìwali píricué quéechaté.

²¹ Quéwa iwàwacutá Jesús iyamáacáwaca chènuniréta idècunitàacá Dios ichùniaca macáita yái wawàsica, yái Dios imàaquéericaté yàasu profetanái mabáyawanéeyéi icàlidaca ìwali bàaluité.

²² Càicaté Moisés fímaca wàawirináimi irí: ‘Yái Wáiwacali wàasu Dios, imichàidapínacué píri abéeri profeta càiride iyúwa núa péenánái yèewíiseta. Pimànicué ichùuliaca macáita càide iyúwacué fímáaná píri. ²³ Macáita níái wenàiwica càmíiyéica yeebáida profeta itàacái, Dios imáalàidapíná nía wiunamáiwaca yàasunái wenàiwica yèewíisewa.’

²⁴ Iná macáita níái profetanái Samuel néeseta inùmámi, macáita nacàlidacaté ìwali yá èeriquéi iyúwa ichàbáanáwa siúcade.

²⁵ Iná siúcade, idéca yàanàaca walí macáita yái profetanái icàlidéericaté ìwali, Dios imàaquéericaté nacái itàacáíwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité. Dios fímacaalíté Abraham irí: ‘Macáita numànipínaca nalfí cayábéeri, níái èeri mìnánáica pitaquénáinámi ìwalíisená.’ⁿ

²⁶Iná pèewitacué Dios imichàidaté Iiriwa quéecha, ibànùacaté pìatalécuéni imànicaténacué pírí cayábèeri, piwènúadacaténacué píiwitáisewa pibáya-wanà íchawa píalimáwanama.”

Sacerdotenái icháawàaca Pedro, Juan nacái

4 ¹Idècunitàacá Pedro itàaníca wenàiwicanái irí, Juan yáapicha, yá sacerdotenái yàanàacaté nàatalé úwinái íiwacalí yáapicha, níái icuèyéica Dios icapèe, saduceonái nacái, ²caluéyéité ìwalíse yái, néewáidacáináté wenàiwica ìwali yái Jesús icáucàanacatéwa yéetácáisi íicha. ³Yá náibàacaté Pedro, Juan nacái. Iná idécáináté máiní táicaca, yá natécaté nía presunái icapèe iriculé mapisáináamipináta.

⁴Ewitaté càica namànica nía, càicáaníta, yá idécaté madécaná wenàiwica yéemiaca yái tàacáisi nacàlidéericaté nalí, yá madécaná yeebáidacaté Jesús ìwali. Iná níái asianáica, càmínaté cinco mil namanùbaca.

⁵Iná mapisáináami, yáté nàwacáidacawa níái judíonái íiwacanánáica náapicha níái béeyéica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, Jerusalén iyacàlená iricuta nàyacatáicata nàyaca.

⁶Nía nacái sacerdotenái íiwacanánáica Anás,^o Caifás yáapicha, Juan, Alejandro nacái, macáita nacái níái sacerdotenái íiwacanánái yéená wenàiwicaca. ⁷Yáté nabàlùadaca nalíwa bamuchúami Pedro, Juan yáapicha, yá nasutácaté néemiawa nía:

“¿Cawiná ichàini iyú, íipidená ìwali nacái, càicué pimànica yái càirica wawàsica?”

⁸Néese, yá Espíritu Santo yàacaté Pedro ichàini, yá íimacaté nalí:

“Píacué béeyéi judíonái íiwitápunáica nacái: ⁹Siúcade, pisutácué péemiawa wía ìwalíse yái ichùnìanácawa yái asialí cáuláiquéerica, càinàcaalí yéewáaná ichùnìacawa. ¹⁰Cayábacani. Siúcade, wacàlidacué pírí ìwali píalíacaténacuéwa macáita, plácué israelnáica. Yá asialiquéi, càì ibàlùacawa cháì, ichùnìeriwa Jesucristo Nazaret néeséri íipidená ìwali, yái pimàaquéericatécué nanúaca cruz ìwali, Dios icáucàidéericaté nacái yéetácáisi íicha. ¹¹Yái Jesús, càicáaníde:

‘Iyúwa abéeri íba yái píamèericatécué píichawa, píacué capíi imàníirináca, piyúunáidacáinacué canácaté iwènitá.

Quéwa siúcade, yácata íba nachanàidéeri bamuchúami capíi inùma yéetaná ìwali, yéewacaténá áibanái íba íibacawa iwéré dàalanama.’”

¹²Canácata áiba wenàiwica yáaliméeri ichúuliadaca wía yúuwichàacáisi íicha cháì èeri irícu. Abéerita Jesús, yái Dios imàacaté yéewéeripiná ichúuliadaca wenàiwica yúuwichàacáisi íicha.”

¹³Néese náiwitápunái yéemiacanámíté Pedro itàaníca nalí macàaluíni-náta, Juan yáapicha, yá nacalùadacaté néemiaca nasàna, náalíacáináté

o 4.6 Anás: Yái Anás, càmfírta quirínama náiwitápusíwaca, éwita iyaca náapicha néeni. Yáta náiwitápusíwa, yái Caifás néenialí. Quéwa Anás idèniacáita ichàiniwa mamáalàacata imàacaca idénáamité sacerdotenái íiwitápuca Caifás. p 4.11 Sal. 118.22.

càmíyéica yéewáidawa nía. Quéwa náalífacaté Jesús yéewáidacalénáica nía. ¹⁴Yá naicácaté nacái ibàlùacawa náapicha yái asiali ichùnièricatéwa. Yá canácataté yéewáaná natàanica nàwali quirínama.

¹⁵Néese, yáté nachùlliaca namusúacawa náicha síisài nàwacáidatáicawa yéewacaténá natàanica náapichawáaca nàwali.

¹⁶Yá náimacaté:

“¿Càinásica wamànica nalfí wawàsi níái asianáica? Macáita Jerusalén mīnanái idé yáalíacawa ìwali yái namànírica, càmfírica wenàiwica idé imànica. Yá nacái canácata yéewáaná wáimaca, càmita namàni càiri wawàsica. ¹⁷Quéwa ipíchaná icàlaliacawa mamáalàacata wenàiwica ìwali yái tàacáisica, yá iwàwacutá wabáuliaca nía nacàlidacáicha áibanái irí ípidená ìwali mamáalàacata yá asialiquéi.”

¹⁸Néese, yá namáidacaté nía nàalàacaténá nía ipíchaná natàanica quirínama Jesús iináwaná ìwali, càmicaténá nacái néewáida mamáalàacata wenàiwicanái.

¹⁹Yá Pedro fímaca nalfí Juan yáapicha:

“¿Càinacué píimaca? ¿Cayábasica weebáidaca pitàacáicué quéecha Dios itàacái fícha? ²⁰Wía, càmita yéewa wamàaca wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, weemièrica nacái.”

²¹Néese, yá nabáuliacaté nía àniawa. Yá quéwa namàacacaté nàawa, canáciná yéewáaná nàuwichàidaca nía wenàiwicanái ìwalíise, macáicáinátá nàaca cayábéeri Dios irí ìwalíise yái imànírica asiali irí. ²²Yácáinái asiali ichùnièricatéwa Dios ichàini iyú idènièrité cuarenta camufí ichàbaníise.

Natàanica Dios yáapicha níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali

²³Néese idécanáamité nawasàaca nía, yáté nàacawa nàacawéeyéiná yàataléwa. Yá nérécaté nacàlida nalfí macáita yái sacerdotenái íiwacanánái fímánaca nalfí, náapicha níái béeyéináí náiwitápunaica. ²⁴Iná idécanáamité néemìaca nalfí, yáté natàanica Dios yáapicha namanùbaca iyúwa, náimacaté:

“Pía Wáiwacali icuèrica macái iwicáu, píata yái Dios imàníricaté canánama chènuniré, cáli, lamá nacái, macáita níái íyeyéica néenibàa. ²⁵Pía Dios, càicaté píimaca piasu wenàiwica David inùmalicúise Espíritu Santo iyú:

‘¿Cáná calúa isicúata níái wenàiwicaca,

yá nacái náináidaca namànica ùuwicái Dios ípunita?

²⁶Macáita nàwacáidacawa níái reynáica,

néenibenái yáapichawa, ichùllièyéica náapicha, nàwacáidacawa abécatáita

Wáiwacali Cristo ípunita, yái pibànuericaté aléi.’

****b****q

²⁷Báisíta chátái iricuta yàcaléquéi, yáté nàwacáidacawa níái: Herodes, Poncio Pilato, náapicha níái càmfíyéica israelnáí, israelnáí nacái, píiri Jesús mabáyawanéeri ípunita, yái Cristo pichùllièricaté aléi. ²⁸Yá càicataté namànica càide iyúwaté idéená pínáidaca pimànica, yá càicataté ichàbacawa.

²⁹Iná siúcade, Wáiwacali, péemà yái nabáulianáca nàuwichàidaca wía. Pimàaca wacàlidaca pitàacái macàaluíninátá wía piasu wenàiwicaca.

³⁰ Píásáida nacái pichàiniwa nàwali níái cáuláiquéeyéica. Pimàaca nacái wamànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, Píiri mabáyawanéeri Jesús íipidená ìwali.”

³¹ Néese idécanáamité namáalàidaca natàanica Dios yáapicha, yáté icusúacawa yái capíi nàyacatáica. Yá Espíritu Santo yàacaté nachàini macáita, yá nacái nacàlidacaté macàaluínináta yái Dios itàacáica.

Yái yàasusi nadènièrica, macáita nàasucani

³² Macáita níái yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali, abédanamacaté nawàwa, náiwitáise nacái náapichawáaca. Canácataté iiquéeri yàasu iyúwa yái wawàsi nadènièrica. Macáita naicàcani nàasu iyúwa. ³³ Yá cachàinicaté apóstolnái icàlidaca, quèwanáta chàinisíiri iyú Wáiwacali Jesús iináwaná icáucàanacatéwa yéetácáisi fícha. Yá nacái Dios yàacaté nalí macáita manùbasíwata yái wawàsi namáapuèrica. ³⁴ Iná canácataté nèewi áiba imáapuèri wawàsi, macáicáináta níái idènièyéicaté yàasu cáliwa, capíinái nacái, nawéndacaténi. Yá nacái nàanàidacaté iwèninámi, ³⁵ yá nèepùadacaténi apóstolnái írí, nawa-cuacaténi náalimáwanama càinacaalíta yái imáapuèrica wawàsi.

³⁶ Néese yái José, Leví itaquérinámi, iwàwata Chipre nèeséerica, apóstolnái yèericaté nacái íipidená Bernabé, (íimáaná: yái ichàiniadéerica wawàwa), ³⁷ idèniacaté abéeri cáli, yá iwéndacaténi. Yá nacái yèepùadacaté apóstolnái írí yái iwèninámica.

Ananías, Safira nacái

5 ¹ Iyacaté abéeri asiali íipidenéeri Ananías, yàacawéetúa Safira yáapichawa, nawéndaca abéeri cáli nadènièricaté. ² Quéwa nèepùadacaté iwèni yéénáta apóstolnái írí, idécáináte namàacaca nalíwa yééná, abédanamacáináte nacái yàacawéetúa iwàwa yáapicha ìwali.

³ Yá Pedro íimacaté írí:

“Ananías, ¿cáná pimàaca Camèniadacáiri imèniadaca piwàwa pichìwáidacaténi Espíritu Santo idécanáami peedáca yééná yái palata, píasu cáli iwèninámica? ⁴ Yái cálica, píasutaté ipíchatéca piwéndacani. Iná yéewaté pimànica pipalátani iyúwa càitáde iyúwa piwàwáanáta. ¿Cánáté yéewa pimànica yái càiri wawàsica? Siùcade, idéca pichìwáidaca Dios. Càmita abéeri wenàiwicánáica, níatái càì pichìwáidaca.”

⁵ Iná idécanáamité Ananías yéemíaca yái tàacáisica, yáta yúuwàacawa cáli iwéeré, yáté yéetácawa. Yá cáalucaté macáita níái yéemièyéicaté iináwaná.

⁶ Yá abénaméeyéi ùuculiyéi yàacaté yéepùaca ichéecami wáluma iyú. Yáté natécani nàacaténi nabàliacani.

⁷ Néese máisiba hora idénáami, yá uwàlùacawa úái yàacawéetúaca, càmíchúata quéwa yáalíawa ìwali yái wawàsi ichàbéericawa néeni.

⁸ Yá Pedro íimacaté ulí:

“Picàlida nulí, ¿yátacué báisíta iwèni piwéndaca yái píasu cálimica, iyúwacué imanúfica piaca nulí?”

Yá úumacaté írí:

“Báisíta, yácata iwèni yáara.” ⁹ Yá Pedro íimacaté ulí:

“¿Cánacué yéewa abédanamaca pimànica píiwitáisewa píalimáidacaténiacué piicáwa yái Wáiwacali yàasu Espírituca? Mawiénica nàanàaca capíi

inùma irí nái itéeyéica ibàliawa piacawéerimi. Siùcade, yá natépináca nacái pia àniawa.”

¹⁰ Yáta úuwàaca uliacawa Pedro yàabàli néré, yá uétácawa. Iná nawàlùaca-náamiwa nái ùculiyéica, yá naicáca uchéecami iriacawa. Yáté namusúadaca úa, yá nacái natécaté nabàliawa úa ùcawéerimi idanfàatawa. ¹¹ Yá cáalucaté manuísíwata macáita nái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali, nía nacái áibanái yéemièyécáté iináwaná ichàbacawa yái wawàsica.

Apóstolnái ichùniacaté madécaná wenàiwica

¹² Iná Dios ichàini iyú apóstolnái imànicaté madécaná nái càmiyéica wenàiwica idé imànica. Yá nacái abédanamacaté náiwitáise nàwacáidacaalítéwa macáita Dios icapèe imàdàaná máisawaliri iriculé ìpidenéerica Salomón. ¹³ Nái áibanái wenàiwicaca, càmita nawàwa nàanàacaté nawéré. Quéwa yàcalé mìnánái itàanícáté nàwali cayábanáwa. ¹⁴ Yá manùbacaté nàacawa, quèwanáta nái yeebáidéeyéica Wáiwacali ìwali, asianái, inanái nacái. ¹⁵ Yá namusúadacaté cáuláiquéeyéi bàacháwalé nàalubái ìnatawa, Pedro ichàba-caalíténáwa néenibàa, éwita càmita idé ìbàaca nàwali, yéewacaté itànàa yàanàaca abénaméeyéi. ¹⁶ Nái yàcalé mìnánái iyéeyéica mawiénibàa Jerusalén irí, nàanàidacaté nacái náapichawa cáuláiquéeyéi, máalíawáiséeyéi nacái espíritu báawéeyéi imànica ìiwitáise. Yáté nachùniacawa macáita.

Napiadáidacaté Pedro, Juan yáapicha

¹⁷ Néese, yáté cáudenica yái sacerdotenái ìiwacali, náapicha macáita nái yáapichasaná saduceonáica. ¹⁸ Yá nachùuliacaté úwinái ìbàaca apóstolnái, nàiyàacaté nía presunái icapèe iriculé yàcalé mìnánái yàasuca.

¹⁹ Quéwa táiyápi, yá abéeri Wáiwacali yàasu ángel yàanàacaté yàacùaca presunái icapèe inùma. Yá imusúadacaté néese nía, ìmacaté nái:

²⁰ “Pìacuéwa aléde Dios icapèe iriculé, picàlidacué nái néré ìwali macáita yái tàacáisi yèerica wacáuca càmiirica imáalàawa.”

²¹ Iná idécanáamité néemiaca yái tàacáisica, yá nawàlùacatéwa mapisáinámi Dios icapèe iriculé, yáté néewáidaca.

Yá sacerdotenái ìiwacali imáidacaté yàcawéeyéiná yáapichawa, nái béeyéi israelnái ìiwitápunáica, nàwacáidacatéwàwa aléde nachàawàacatáica wenàiwica. Yá nachùuliacaté nàanàidaca apóstolnái presunái icapèe néese.

²² Quéwa úwinái yàanàacaalíté néré, canácataté nàanàaca néré nía. Yá nèe-pùacatéwa néese.

²³ Náimacaté:

“Wàanàacaalí néré, waicáca presunái icapèe inùma ibàliacawa cayába, úwinái nacái ibàluyéiwa inùmalicu. Quéwa wàacùacaalíni, yá canácata iyéeri iriculé.”

²⁴ Iná sacerdotenái ìiwacali yéemiacaalí yái tàacáisica, náapicha nái áibanái sacerdotenáica, yá nacái úwinái ìiwacali icuèrica Dios icapèe, yáté máalíacanáca náiwitáise. Càmitaté náalfawa càinápinácaalí ichàbacawa yái wawàsica.

²⁵ Quéwa néeniwata, yá áiba yàanàaca, ìimaca nái:

“Nái asianái pìyèeyéicuéca presunái icapèe iriculé, níacata yái yéewáida wenàiwica Dios icapèe iriculé.”

²⁶ Néese, yá úwinái yàaca icutáca nía náiwacali yáapichawa. Yá nàanàida-caté néese nía cayábéeri iyúta, cáalucáináté naicáca wenàiwica ipíchaná nanúaca nía íba iyú. ²⁷ Iná nàanàidacaalíté nía aléde náiwitápunái ìwacáida-catalécawa, yá sacerdotenái íiwacali isutácaté yéemíawa nía:

²⁸ “Idécué wàlàaca pía càmicaténacué picàlida quirínama Jesús iináwaná ìwali. Siùcade, idécué píewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnáná canánama. Yá nacái piwàwacuéca píucaca wáinatalé yái Jesús yéetáanácátéwa.”

²⁹ Yá Pedro íimacaté nalí, náapicha níái áibanái apóstolnáica:

“Íwàwacutá weebáidaca Dios itàacái quéecha, wenàiwicanái itàacái fícha.

³⁰ Yái wàawirináimi yàasu Dios, yácata icáucàidaté Jesús yéetácáisi fícha, yái pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹ Yái idéerica Dios yáawináidaca siùcade yéewápu néesemáwa wáiwitápu iyú, imàaquéerica israelnái ìwènúadaca íiwitáisewa ichúliadacaténá nía yúuwichàacáisi fícha, imàacacaténá nacái íwàwawa nabáyawaná fícha.

³² Iná wíacata, yái icàlidéeyéi iináwaná ìwali, ichàbáanáwa macáita yái wawàsica, Espírtu Santo nacái, yái Dios yèerica nalí níái yeebáidéeyéica itàacái.”

³³ Iná idécanaámi néemíaca natàacái, yá calúasíwacata naicáca nía, yá nacái nawàwaca nanúaca nía.

³⁴ Néese, yáté imichàaca ibàlùacawa nèewi abéeri fariseonái yééná ípide-néericaté Gamaliel, yáaliéricatéwa macáita ìwali yái ley Moisés itànèerica-té, wenàiwicanái yèerité nacái ímíétacaná. Yá ichúliacaté namusúadaca achúmáanata níái apóstolnáica.

³⁵ Yá íimacaté nalí:

“Píacué israelnáica macáita, píicacué píichawa cayába yái wawàsi piwà-wéericuéca pímaníca nalí níái asianáica.

³⁶ Piwàwalicué yái Teudas cáimacáiricaté iicáca yáawawa, idécaté ìwacáidaca yáapichawa cuatrocientos asianái. Quéwa nanúacaalíténi, yáté nacà-làliacawa macáita níái yàasunái wenàiwicaca. Yáté nacái canácata namàníiri quirínama wawàsica.

³⁷ Néese, yáté Judas imichàacawa, yái Galilea yàasu cáli néeséerica, yaalíté yái natànàacaalíté wenàiwicanái, yá idécaté ìwacáidaca nacái yáamiwa madécana wenàiwicanái. Quéwa càitaté nacái, nanúacani. Iná macáita níái yeebáidéeyéicaté itàacái, yáté naseríacawa macáita.

³⁸ Iná siùcade, nùlàacuéca pía: Pimàacacué nèepunícawa matuíbanáita níara asianáica. Asianái íiwitáisecaalí yái càirica namànica, yá imáalàapíná-cawa. ³⁹ Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, càimíritacué píalimápiná pimáalàidaca. ¡Cayábacué pícha, isicuácáicha pímanícuéca píriwa úuwicái Dios íipunita!”

⁴⁰ Yáté neebáidaca írí iyúwa yàlàaná nía. Néese, yáté namáidaca apóstol-nái. Iná idécanaámité nacapèedaca nía, yá nàlàacaté nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Yáté namàacaca nàawa.

⁴¹ Iná namusúacanaámitéwa sfísai, judíonái íiwacanánái ìwacáidacatái-cawa, casíimáiyéi quéwa iwàwa, idécáiná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali nalí éwita nàuwichàacawa.

⁴² Iná èeri imanùbacata, yáté néewáidaca Dios icapèe írìcu, wenàiwicanái icapèe írìcubàa nacái, yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yácata Cristo.

Naníwàacaté siete diácononái

6 ¹Néenialí èeri, yáté manùbaca nàacawa abémáidata níái yèyèicawa Jesús yáapicha. Yáté níái judíonái itàanfiyéica griegonái itàacái iyú, nadàbacaté natàaníca nàwali níái judíonái itàanfiyéica hebreo iyú, càmí-cáinátésa nawacùa nàasu yàacàsi cayába níái yàacawéerimi yéetèyèicawa griegonái yéénaca, nawacùacaalí yàacàsi èeri imanùbaca.

²Néese níái doce apóstolnáica, yá nàwacáidacaté macáita níái yèyèicawa Jesús yáapicha, yá náimacaté nalí:

“Càmita cayába wayamáidaca wacàlidaca Dios itàacái wawacùacaténá yàacàsi wenàiwicanái irí. ³Iná píacué wéénánáica, picutáidacué wèewi siete asíanái cayábéeyéi iináwaná, imànfiyéi càide iyúwa Espíritu Santo fimáaná, cáalíacáiyéi nacái, wamàacacaténá nacáapi irícu yái fíbaidacalésica ⁴yéewacaténá watàaníca Dios yáapicha mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái itàacái abémáidata.”

⁵Yá cayábacaté wenàiwicanái yéemìlaca macáita yái tàacáisica. Yá naníwàacaté Esteban, abéeri asiali manufíri iwàwa Dios iwéré, imànfiiri càide iyúwa Espíritu Santo fimáaná, Felipe nacái, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás nacái yái idéericaté iwènúadaca fiwítáisewa judíonái fiwítáise iriculé, Antioquía iyacàlená néeséerica. ⁶Yá natécaté níái siete asíanáica apóstolnái yàatalé, yá namàacacaté nacáapiwa nàwali, natàanícaté nacái Dios yáapicha nàwali.

⁷Yá nacàlidaté Dios itàacái abémáidata, yá nacái càicata nanísàacawa níái yèyèicawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená irícu. Càita nacái madécaná sacerdotenái yeebáidacaté Jesús iwali.

Náibàacaté Esteban

⁸Yái Esteban ipuníacatéwa Dios ichàini iyú, yèericaté irí mawènita, yá imànicaté madécaná wawàsi yái càmíirica wenàiwica idé imànica wenàiwicanái yèewi.

⁹Quéwa abénaméeyéi wenàiwica imichàacatéwa fipunita, níái néewáida-càalu Libertos^a néeséeyéica, nía nacái yàcalé Cirene néeséeyéica, yàcalé Alejandría néeséeyéi, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Natàanícaté Esteban fipunita chàinisfiri iyú. ¹⁰Quéwa càmítaté nàalimá nèepùadaca itàacái, itàanícáiná nalí cáalíacáiri iyú Espíritu Santo yèerica irí.

¹¹Néese, yá napáyaidaca abénaméeyéi wenàiwica náimacaténá nachíwa iyúwa:

“Wéemìlaca Esteban itàanfiiná báawanama Moisés iwali, Dios fipidená iwali nacái.”

¹²Yá càicaté calúaca namànica níái israelnái fiwítápu béeyéica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá náibàacaté chàinisfiri iyú Esteban. Yá nacái natécaténi aléde nacháawàacataléca wenàiwica. ¹³Yá

r 6.6 Yái namàacáanáca nacáapiwa nàwali, càmita nachàbáida nalí chàinisi. Dioscata yái yàa nachàini náibáidáanápíná. s 6.9 Libertos fimáaná: níái nàasu wenàiwica presufyéimicaté. Quéwa càmíiyéi presu quirínama, itàanfiyéi griegonái itàacái iyú.

nàanàidacaté néré níái imànníyèipináca ichiwawa Esteban ìwali, yá náima-caté:

“Yá asialiquéi, càmfírta imàaca itàaníca báawanama Dios icapèeca ìwali, Dios itàacái ìwali nacái, yái Moisés itànèericaté. ¹⁴Wéemla fimaca, Jesús Nazaret mìnali imutúapínasa yái Dios icapèeca. Néese, yá iwènúadapínacasa wáiwitáise fícha yái Moisés yéewáidéericaté wía ìwali.”

¹⁵Néese macáita níái yáawinéeyéicawa cháí nacháawàcatáica wenàiwica, yá naicáidasíwa Esteban írí, yá càica naicáca inànniide iyúwa abéeri ángel.

Esteban itàaníca iwicáuwa

7 ¹Yá sacerdotenái íiwacali isutácaté yéemíawa Esteban, fimacaté írí: “Iná, ¿Báísíta yái càináca náimaca píwali?”

²Yá fimacaté:

“Píacué nuénánái béeyéica, wèyeyéica nacái fímiétacaná, péemíacué nulí: Yái Dios cacamaléerica yáasáidacatéwa wàawirimi Abraham írí ìyacaalítéca Mesopotamia yàasu cáli néeni, ipíchawáisetéca ìyaca Harán yàasu cáli néré.

³Iimacaté írí: ‘Pímúsúa píasu cáli fíchawa. Pimàaca nacái níái péenánáicawa, yá píacawa fínatalé yái cáli núsáidéeripínaca pírí.’

⁴Néese, yáté Abraham imusúacawa Caldeonái yàasu cáli fícha, yá yàacaté ìyaca Harán yàasu cáli néré. Néese idécanáamité yáanirimi yéetácawa, yáté Dios yàanàidaca Abraham aléi, fínatalé cáliquéi, càicatáica wàyaca siúcade.

⁵Quéwa càmitaté Dios yàa írí yéená yái cálica ìyacatáipíná, éwita ibàlùadacatáipíná yàabàliwa. Quéwa càicáaníta, yáté idéca imàacaca írí itàacáiná, yàanàapínaté íríni, nalí nacái níái itaquénáinámica yéetáca idénáamipínáwa.

Càicaté Dios fimaca Abraham írí, canácaalítéca yéenibe néenialí. ⁶Càicaté Dios fimaca írí: ‘Níái pitaquénáinámica, nàypínáca áibanái yàasu cálica fínatalé. Yá nàasu wenàiwicapínáca néré nía, nàuwichàidapíná nacái nía báawama cuatrocientos camuí.’

⁷Dios fimacaté nacái: ‘Núuwichàidapínáca níái wenàiwica imànníyéica yàasu wenàiwicawa, níái nùasu wenàiwicaca. Néese idénáami, yá namusúapínacawa, nàacaténá númíétacaná cháí wàyacatáica siúcade.’ ⁸Yá nacái Dios imànicaté Abraham yáapicha wawàsi. Iná yàacaté wawàsi yái; ichùuliacaté náiríaca aslanái ìwalíisesàì ipùata fimami.

Iná asáicanáamité Abraham ìiri Isaac, yá fíríacaté ìwalíisesàì ipùata fimami nacái, idèniacanáamité ocho èeri asáica idénáamiténi. Càitaté nacái Isaac imànica ìiri Jacob írwa. Néese, càita nacái Jacob imànicaté nalí níái yéenibe-nái doceca, israelnái yàawirináimipínacaté.”

⁹Quéwa níái wàawirináimipínacaté, càudenicaté naicáca naméeréeri José. Yá nawéndacaténi nalí níái itéeyéicaténi Egipto yàasu cáli néré.

Quéwa Dios ìyacaté yáapicha, ¹⁰yá nacái ichúuliadacaténi madécaná yúuwichàacáisi fícha. Yá Dios imàacacaté cayábaca Faraón iicáca José, yái Egipto yàasu reyca. Néese idénáami, yá imàacacaté icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli, icapèe nacái macáita.”

t 7.5 He. 11.9,10; Gn. 12.7; 13.15; 15.18; 17.8. u 7.8 Pacto fimáaná: Abédamanacaalí wenàiwicanái iwàwawa náapichawáaca abéeri wawàsi ìwali. Quéwa iwàwacutá namànica càide iyúwa náimáaná ìwali yái wawàsi wamànníríca náapichawáaca. v 7.10 Gn. 41.39-41.

¹¹ Néese, yá máapicái yàanàacaté Egipto yàasu cáli ìwali macáita, Canaán yàasu cáli nacái. Yá nàuwichàacaté máapicái manuísíwata níái wàarináimica, canácáináté nálí yàacàsi quirínama.

¹² Quéwa Jacob, yéemìacaalíté Egipto yàasu cáli mìnánái iináwaná ìwa-cáidacaté yàacàsi, yá ichùuliacaté néré yéenibenáíwa, níái wàawirináimica nawèniacaténá yàacàsi. Yáté idàbaca ibànùaca néré nía.

¹³ Néese, ibànùacaalíté néré nía pucháibáaná yàawírí, yá José yáasáida-caté yáawawa yéenánái iríwa. Yá nacái faraón yáalíacaté càinàcaalí fiwítáaná wenàiwicaca yái José.

¹⁴ Néese, yáté José ichùuliaca natécaté yàatalé yáaniri Jacob, nía nacái yéená wenàiwicaca macáita Egipto yàasu cáli néré, ínáté setenta y cinco namanùbaca macáita. ¹⁵ Càicaté Jacob yàanàaca ìyaca Egipto yàasu cáli finalaté. Iná Jacob ìyacadé néré náapicha níái wàawirináimica iwérétaté néetácawa.

¹⁶ Néese déecu idénáami, yáté natéca nachéecami Siquem néré. Yá nérécaté nabàlia nía càliculii iriculé, yái Abraham iwènièricaté Hamor yéenibenái fícha palata iyú.

¹⁷ Quéwa idécanáamité manùbaca níái israelnáica Egipto yàasu cáli finata, yá mawiénicaté ichàbacawa càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham irí.

¹⁸ Néese, yáté áiba faraón imichàacawa Egipto yàasu cáli finata, càmfíritaté yáalíacawa José ìwali. ¹⁹ Yái wàlisàí rey, yáté imèniadaca nía wéenánáimica. Imànicaté nacái nálí manuí báawéeri. Ichùuliacaté náucaca néenibe quírasii-náíwa néetácaténáwa, ipíchanáté manùbaca nía mamáalàacata.

²⁰ Yá néenialícaté, asái Moisés yái sùmàica cayábéerité iicacánáwa. Ináté máisiba quéeritaté yáalímá isèenái icùacani nacapèe irícuwa. ²¹ Iná namàaca-caalíté irínàamitawani, yáté Faraón ídu yàanàaca yái sùmàica, yáté uedá-cani udàwinàacaténáni iyúwa uirisíwa. ²² Yá càicaté Moisés yéewáidacawa iyúwaté Egipto mìnánái yáalíacái ìwali. Iná cawènicaté yái itàacáica, nía nacái wawàsi imànfíyécaté.

²³ Néese idécanáamité Moisés idèniaca cuarenta camuí, yá iwàwacaté ipá-chiaca níái yéenánái Israel itaquénáinámica. ²⁴ Iná iicácaalíté abéeri Egipto mìnali icapèedáidaca abéeri israelnáí yéená, yáté inúaca ípuináni. ²⁵ Quéwa Moisés iyúunáidacaté yéenánái israelnáí yáalíacawa ìwali, yácata imusú-dáanápínáté nía yùuwichàacáisi fícha Dios ichàini iyú. Quéwa càmitaté càì nàináidacawa ìwali.

²⁶ Iná mapisáináami, yáté iicáca pucháiba israelnáí ipéliaca àniawa. Iná yàacaté ichùniaca nálí wawàsi, yá ímacaté nálí: ‘Píacué yéenáiquéeyéicawa, ¿cánacué pinúayacawa?’

²⁷ Néese yái inuéricaté ìyaca yéenásàiriwa, yá iwesíacaté Moisés, ímacaté irí: ‘¡Pía, càmfírita wacuèriná! ¿Cáná piwàwa pichùniaca wàasu wawàsi?’

²⁸ ¿Piwàwasica nacái pinúaca núa càide iyúwa pinúaná táwicha yái Egipto mìnalica?’

²⁹ Iná Moisés yéemìacaalíté yái càiri tàacáisica, yáté ichùuliacawa Madián^w yàasu cáli néré. Yá ìyacadé néré càide iyúwa áiba cáli néeséeri. Néese, yáté yeedáca yàacawéetúawa, yá idèniacaté uápicha pucháiba yéenibewa.^x

^w 7.29 Ex. 2.11-15. ^x 7.29 Yá Moisés yáalíacaté wenàiwicanái yáalíacawa ìwali yái inúanacaté abéeri egipcíomi. Iná ipíchaná nanúacani, yáté ipíacawa náicha Madián yàasu cáli néré.

³⁰ Néese idécanáamité ichàbacawa cuarenta camuí, yáté abéeri ángel yáasáidacawa írí abéeri àicu zarza' yèewíise, quichái ipèrùà yèewi, aléde máisawaliré, mawiénita dúli Sinaí írí.

³¹ Yá Moisés icaluadacaté iicáca yái wawàsi iiquéerica.^z Yá imawiénidacatéwa írí iicacaténá cayábani. Yá yéemíacaté Wáiwacali isàna itaaníca, ímacaté írí: ³² 'Núacata piawirináimi yàasu Dios, Abraham yàasu Dios, Isaac, Jacob nacái.' Yá Moisés itatácaté icalùniwa, yá càmíta iicáidaca quirínama írí.

³³ Yá Wáiwacali ímacaté írí: 'Píwatàa, níai pizapatunicawa, yácáináí cáli càicátáica pibàlùacawa mabáyawanácani idècunitàacá nùyaca cháí. ³⁴ Báisíta idéca nuicáca nàuwichàacawa níai nùasu wenàiwica, ìyèeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nuémíaca nacái nasàna nàuwichàacawa cáiwina. Iná yéewa nulicúacawa numusúadacaténá nía nàuwidenái fíchawa. Iná siùcade, iwàwacutá màulenáca pía, nubànùapinácáiná pía Egipto yàasu cáli néré.'

³⁵ Iná yái Moisés mawènfíricaté naicáca quéecha níai israelnáica náima-caalíté írí: '¡Pía càmíirita wacuèriná! ¿Cáná piwàwa pichùnìaca wàasu wawàsi?'

Càicáaníta, yáté Dios ibànùacani nacuèrinápiná imusúadéeripináca nía ángel ichàini iyú, yái yáasáidéericatéwa írí àicu zarza yèewi.

³⁶ Néese, yá Moisés imusúadacaté nía Egipto yàasu cáli fícha imànicanáamité madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Lamá quíiréeri néeni nacái, máisawalíri yùucubàa nacái, cuarenta camuí.

³⁷ Yái Moisés, yácata càiri ímacaté israelnáí írí: 'Dios imichàidapinácué píri abéeri profeta péenánái yèewíiseta càiride iyúwa núa.' ³⁸ Yái Moisés, yácataté yái yèepuníricatéwa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha máisawalíri yùucubàa, yéemièricaté ángel isàna itaaníca yáapicha, wàawirináimi fíchawaliná dúli Sinaí néeni. Dios yèericaté nacái írí níai tàacáisi yèeyéica wacáuca, yá nacái ichàbáidacaté nía walí.

³⁹ Quéwa càmítaté wàawirináimi iwàwa yeebáidaca írí, náamàacáitaténi. Yáté náináidacáita nèepùacawa Egipto yàasu cáli néréta. ⁴⁰ Iná yéewa náima-caté *Aarón írí: 'Pimàni walí wàasu diosnáí itéeyéipiná wáiwitápu, càmícáiná wáaliíwa càinácaalí ísa yái Moisés imusúadéericaté wía Egipto yàasu cáli néese.'

⁴¹ Néese, yáté namànica abéeri pacá ìiri nacáiri yéenáiwana nàasu diospiná, yá nanúacaté cuwèesináí neemácaténá írí nía. Yá casíimáicaté níai wenàiwicaca ìwalíise yái namàníricaté nacáapi iyúwa.^a

⁴² Quéwa Dios iwènúacatéwa náicha. Yá imàacacaté nía nàacaténá náimiétacaná macáita níai icuýéicawa chènuníise, càide iyúwaté profetanái itànàaná nàwali:^b

'Píacué israelnáí, càmítaté pianàidacué nulí cuwèesináí. Càmítaté nacái peemácué nía nulípiná idècunitaté pèepunícuécawa máisawalibàa cuarenta camuí.

y 7.30 Zarza: Abéeri àicu catuéréeri yéetaná ìwalíisewa, quéwa càmíirita máini chènuníca. z 7.31 Yái Moisés iiquéerica quichái ipucuéricawa àicu zarza yèewíise, càmíirita yéewa ichàcacawa, càmíirita nacái yéewa uyáacawa macáita úái àicuca. a 7.41 Ex. 32.2-6. b 7.42 Am. 5.25-27.

⁴³ Quéwa pèepunídacatécué piasu dios Moloc icapèemawa, dùlupùta Refán yéenáiwana nacái, úái áiba piasu dioscuéca.^c
 Yéenáiwana pímaníyécuéca píríwa piacaténacué náimiétacaná.
 Iná ìwalíise, yá numàacapínaca natécuéca pía déeculé piasu cáli íichawa, déeculé quiríta Babilonia iyacàlená íicha.’

⁴⁴ Níái wàawirináimica nadèniacaté máisawaliri néenibàa yái Dios ica-pèema idènièricaté pucháiba imàdàaná, yàalusi mabáyawanéeri, yàalusi mabáyawanásíwéeri, náaliacaténaté Dios iyaca náapicha, yái Dios ichùulièricaté Moisés imànica càide iyúwataté iicacánawa yáasáidaca iicáni.^d ⁴⁵ Yái capliima wasèenáimi yeedéericaté wàawirináimi íicha, yá nawàlùadacaténí Josué yáapicha, namawèniadacaalíté Canaán yàasu cáli minaná, níái Dios imusúadéeyéicaté wasèenáimi íicha iwérétaté rey David yàasu èeri yàanàaca.

⁴⁶ Néese, yá cayábacaté Dios iicáca David íiwitáise. Yáté nacái isutáca Dios íicha wawàsi, iwàwacáinaté imànica Dios icapèe nalípiná níái Jacob itaquénáinámica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté Salomón imànica yái Dios icapèe manuíríca. ⁴⁸ Ewita càmita Dios Chènuníiséri ìya írìcu yái capli wenàiwicánái imàníríca icáapi iyúwa, iyúwaté profeta íimáaná:

⁴⁹ ‘Wáiwacali íimaca: Nùyaca macáita chènuniré.
 Yái cálica, yácata nùabàli yàalubáiná.
 Iná canácata áiba yàalusi yéewéericué pímanica nulí
 nuyamáidacatáipíná núawawa.
⁵⁰ Núacataté imàníríca macáita yái èerica.’

⁵¹ ¡Quéwa càita mamáalàacata píamàacué Dios itàacái! ¡Mamáalàacatacué píbalùacawa Espíritu Santo íipunita! ¡Càicatacué píade iyúwaté piawirináimi!

⁵² Níái piawirináimicuéca, macáita namànicaté báawéri profetanái írì. Nanúacaté níái icàlidéeyéicaté iináwaná ìwali yái Mabáyawanéeri asialica, yái pèepuadéericatécué nalí nanúacaténáni.

⁵³ Bàaluité Dios imàacacaté àngelnái yèepuadaca piawirináimi írì yái Dios itàacái ichùulianáca. Quéwa càicáaníta, càmitacué pímaní càide iyúwa íimáaná.”

Nanúacaté Esteban

⁵⁴ Iná idécanáamité néemiaca Esteban itàacái, yá máinícaté calúaca nía. Yá naamíacaté nayéiwa quiríquirínama nalúawa. ⁵⁵ Quéwa, yáté Espíritu Santo yàaca Esteban ichàini. Iicáidacaté chènuniré, yá iicácaté néré Dios icamalaná. Iicácaté nacái Jesús ibàlùacawa Dios yéewápu néesema.

⁵⁶ Yá íimacaté:

“Siùcade, nuicáca yàacùacawa chènuniré. Nuicáca nacái yái asiali Dios née-séerica ibàlùeriwa Dios yéewápu néesema.”

⁵⁷ Néese, yá néemíanicatéwa cachàini, yá nabàliacaté nàuiwiwa íicha, yá nacái napiacatéwa yàatalé náibàacaténáni. ⁵⁸ Yáté nawesíaca namusúadawani

c 7.43 Itàaníca nàwali níái dùlupùtanái namàníyécaté nàasu diosnáwa, nàacaténá náimiétacaná iyúwa piapoconái yàasu cuwáisàiri. d 7.44 Ap. 15.5.

bàacháwalé yàcalé íicha. Yá nérécaté nanúani íba iyú. Níái ícháawèyécáté iináwaná nachíwa iyúwa, namàacacaté nabàlewa abéeri ùculliri yáataná ípidenéerica Saulo.

⁵⁹Iná idècunitàacá nanúaca mamáalàacata Esteban íba iyú, yá itàanícáté Dios yáapicha, ímacaté:

“Pía Nuíwacali Jesús, peedá yái nucáucaca.”

⁶⁰Yá yúuwàaca yáawinacawa yùulúi ipùata iyúwa, yá ímacaté cachàini:

“¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái namànírica nulí!”

Iná idécanáamité càica ímaca, yá yéetátéwa.

Saulo icutáca níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali

8 ¹Yá nacái abédanamacaté Saulo iwàwa náapicha níái inuényécáté Esteban. Néenialí èeri, yáté idàbaca napiadáidaca níái ìwaquéeyécawa Cristo ìwali Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá nacàllìacatéwa macáita áibanái yàcalé írìcubàa iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, Samaria yàasu cáli íinata nacái. Quéwa níái apóstolnáica, càmíyèitáté ipiawa.

²Néese idécanáamité nanúaca Esteban, yá abénaméeyéi asianái imàníyéica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, natécaté nabàliawa ichéecami, yáté náicháanáica ìininá manuísíwata. ³Néese, yáté Saulo icutáidaca níái Cristo ìwacáidéeyéica, iwàlùacatéwa nacái capli imanùbacata iwatáidacaténá itéwa asianái, inanái nacái, presunái icapèe írìculé.

Felipe icàlidaca cayábéeri tàacáisi abéeri yàcalé írìcu, Samaria yàasu cáli íinata

⁴Quéwa níái ipièyèitécawa alénacaalíta napiawa, yáté nacàlida wenàiwicánái írì néenibàa yái tàacáisi cayábéerica. ⁵Néese yái Felipe yàacatéwa nacái abéeri yàcalé néré Samaria yàasu cáli íinata, icàlidacaténá nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶Yá madécaná wenàiwica yàacaté yùuwiná cayába yái Felipe yéewáidáanacaté nía. Néemìacaté írì cayába, naicáté nacái imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷Ichùnìacaté madécaná níái idènièyéica espíritu báawéeyéi, néemíanicaté namusúacawa náicha, nía nacái icàwa ituwièyéiwa, càmíyèica nacái yéewa ípinaca. ⁸Yá casfímáicaté níái yàcalé mìnánica.

⁹Iyacaté abéeri asìali ípidenéeri Simón, imàliéríté wenàiwica quéecha yàcalé írìcu. Yá cayábacaté wenàiwicanái iicáca yái imànírica. Iná ìwalíise, yáté cawènica iicáca yáawawa. ¹⁰Yá wenàiwicanái yéemìacaté írì macáita púubanaméeyéi néeseta, béeyéi nacái macáita. Yá náimacaté ìwali:

“Yá asialiquéi, idènièri càmíná Dios ichàini manuírì.”

¹¹Iná madécaná camuíté néemìaca írì, nacalùadacáináté naicáca yái imàliacaca.

¹²Iná Felipe icàlidacaalíté nalí ìwali yái tàacáisi cayábéerica, Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, Jesucristo iináwaná ìwali nacái, yáté neebáidacani. Yá nacái nabautizácatéwa asianái, inanái nacái. ¹³Yá nacái Simón yeebáidacaté Jesús ìwali. Iná idécanáamité nabautizácani, yá yèepunicatéwa Felipe yáapichata. Yá icalùadacaté iicáca yái yéenáiwánási Felipe imànírica, yái càmírica wenàiwica idé imànica.

**Nabànùacaté Pedro, Juan nacái, Samaria yàasu
cáli néré nayúudàacaténá Felipe**

¹⁴Néese níái apóstolnái iyéeyéicaté Jerusalén iyacàlená irícu, néemiacaalíté Samaria mìnánái iináwaná yeebáidacaté Dios itàacái ìwali, yáté nabànùaca néré Pedro, Juan yáapicha. ¹⁵Iná nàanàacaalíté Samaria néré, yá natàanicaté Dios yáapicha nàwali imàacacaténá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwalicú.

¹⁶Càmícaínátéca Espíritu Santo idé yàanàa iyaca nawàwaliculé, éwita abéeri néenápíná, nabautizácáináté nía Jesús ípidená ìwalita abéerita. ¹⁷Iná náibàa-caalíté nàwali nacáapi iyúwa, yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwaliculé.

¹⁸Iná Simón iicacaalíté náibàaca nàwali, yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwaliculé, yá iwàwacaté nacái iwèniaca náicha yái chàinisica palata iyú. ¹⁹Iimacaté nái:

“Piacué nulí nacái yái chàinisica Espíritu Santo iwàlùacaténáwa nacái nawàwaliculé, níái numàaqueeyéipínáca núcáapiwa ìwali.”

²⁰Yá Pedro íimaca irí:

“Pimáalàawa pipalátani yáapichawa, piyúunáidacáiná wawènièrica yái Dios yèerica walí mawèni. ^e ²¹Iná pía canéerita irí wawàsi wáapicha, wáibaidacalé ìwali nacái, Dios yáalfacáiná báawaca pínáidacawa. ²²Iná iwàwacutá pimàacaca píchawa yái píináidáanácawa báawanama. Yá nacái pisutáca cachàini Dios fícha. Isicúata yéewa imàacaca iwàwawa fícha yái càináca pínáidacawa. ²³Núalíaca báawaca piwàwa, cáudenicáiná pía, yá nacái bayáwanási idacùaca píiwitáise.”

²⁴Yá Simón camàliquéeri íimacaté nái:

“Pisutácué Dios fícha nùwali ipíchaná yàanàaca núa yái càiricuéca píimaca nulí ìwali.”

²⁵Néese idécanaámíté apóstolnái icàlidaca nái Jesús iináwaná ìwali, idé-caalíté nacái néewáidacaté nía Dios itàacái ìwali, yá nèepùacatéwa Jerusalén iyacàlená néré. Idècunitàacá nèepùacawa àyapu iricubàa, yá nacàlidacaté nàacawa yái tàacáisi cayábéerica madécaná yàcalé púubanaméeyéi iricubàa, Samaria yàasu calí finata.

Felipe etiope yáapicha

²⁶Néese, yá abéeri ángel Wáiwacali néeséeri itàaníca Felipe yáapicha, íimacaté irí:

“Pichùniá píawawa, piacaténáwa sur néré iricubàa àyapuquéi iricuéricawa Jerusalén iyacàlená néese, Gaza iyacàlená nérépiná, yái àyapu ichàbéericawa máisawaliri iwaaliabàa.”

²⁷Néese, yá Felipe yàacatéwa. Iná yàacaalítéwa àyapulicubàa, yá iicacaté abéeri eunuco,^f calí Etiopía^g néeséeri, Candace^h yàasu wenàiwica, úái nàasu reynáca, níái Etiopía yàasu calí mìnánáica, icuèricaté macáita yái úasu cawè-nírica. Yèepuncatéwa Jerusalén iyacàlená néré yàacaténá Dios fimiétacaná.

e 8.20 Càmita Pedro itàaní irí ìwali yái yàasu palata imáalàanápínácawa. Yáca fima irí ìwali yái yéetáanápínácawa, yàanàapínácawa yúuwichàacáisi quichái iriculé. **f 8.27** Mt. 19.12; 1 Co. 7.7,32-35. **g 8.27** Etiopía: Abéeri calí ípidená, iyéerica Africa yàasu calí finata, mawíe-nita Egipto yàasu calí irí. **h 8.27** Candace: íimáaná, càiride iyúwa presidente wáimacaalí, quéwa camíirita náipidenásíwata.

²⁸Iná yèepùacaté yàacawa yàasu carru irìcuwa, iléecaté nacái yàacawa yái cuyàluta profeta Isaías itànèricaté.

²⁹Yá Espíritu Santo fimacaté Felipe irí:

“Píawa yàatalé mawiénita, pìanàa iwéré yái carruca.”

³⁰Iná Felipe yàanàacaalí iwéré mawiénita, yá yéemiaca isàna iléeca yái profeta Isaías itànèricaté cuyàlutaca. Yá isutáca yéemiawani:

“¿Píalíá péemiaca fimáaná yái càirica píléeca?”

³¹Yá Etiopía néeséeri fimaca irí:

“¿Cawíná yéewáaná núalíá nuémiacani canácaalí yéewáidéeri núa ìwali?”

Yá isutacaté wawàsi Felipe íficha íiríacaténá yáawinacawa yáapicha yàasu carru irìculé. ³²Yái Dios itàacái iléericaté yàacawa, càicaté fimaca:

“Natécani càide iyúwa natécaalí abéeri oveja nanúacaténáni, aléde nanúacataléca cuwèesinái.

Yá masànacata ibàlùacawa càide iyúwa abéeri cordero, éwita nadalúaca ichùna.ⁱ

Yaté masànacata náichani.

³³Iná nàuwichàidacaalíténi, canácataté iiquéeri ipùalé.

Iná canácata itaquénái icàlidéeyéipíná iináwaná, namáalàidacáináté icáuca fícha yá èeriquéi.”

³⁴Néese, yá eunuco isutáca yéemiawa Felipe, fimacaté irí:

“Nusutá píicha wawàsi manuísíwata, picàlida nulíni: ¿Cawíná ìwali yái càì profeta itàaníca? ¿Ìwalitawa yái càì fimaca? ¿Aiba ìwalicaalíta yái càì itàaníca?”

³⁵Néese, yá Felipe idàbacaté icàlidaca irí ìwali yái tàacáisi cayábéerica, irìcùseta yái tàacáisi iléerica, icàlida irí Jesús iináwaná ìwali. ³⁶Iná idècuni-tàacà nàacawa àyapulcubàa, yá nàanàaca abéeri úni néré.

Yá eunuco fimacaté:

“Píicáca, yáca única yái. ¿Iyasica áiba wawàsi càmfíri yéewa pibautizáca núa ìwalíise?”

³⁷Yá Felipe fimacaté irí:

“Peebáidacaalí Jesús ìwali báisíta, yá yéewaca nubautizáca píá.”

Yá eunuco fimacaté:

“Nuebáidaca Dios Iirica yái Jesucristo.”

³⁸Yá eunuco ichùullíaca nabàlùadaca yàasu carru, yá nalicùacawa úni yáaculé pucháibanamata, yaté Felipe ibautizácani. ³⁹Iná idécanáami nami-chàacawa úni yáacuíse, yá Wáiwacali yàasu Espíritu Santo itéca Felipe, yá càmita quirínama eunuco iicácani. Quéwa, yaté casíimáica yèepùacawa.

⁴⁰Néese, yaté Felipe yàanàaca mesúnamáita Azoto ìyacàlená néré. Yá icàlidacaté yàacawa yái tàacáisi cayábéerica nalicubàa macáita níái yàcalé-náica, càitaté yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré.

i 8.32 Oveja ichùna o Cordero ichùna: Níái cuwèesinái, cáanáica nachùna cachùtéeri. Iná camuí yàapiré, yá nadalúaca náicha nachùna ùuléecáicha máiní nalí. Quéwa uniabéepiré, yá nèepunicawa nachùna yáapichatawa, casalínicáiná néenialí. Quéwa càmita néemíaniwa càide iyúwa marrano, masànéeyéita.

Saulo yeebáidacaté Jesús iwali

9 ¹Yá Saulo ibáuliacaté inúaca mamáalàacata níái yèeyéicawa Jesús yáapicha. Néese, yá yàacatéwa sacerdotenái íiwacali yàatalé. ²Yá isutácaté fícha cuyàluta itéeripiná nali níái judíonái idènièyéica yéewáidacàalunáíwa Damasco yàasu cáli íinata, yàanàacaalíténá néré asianái, inanái nacái, yèeyéicawa iricubàa yái áiba Ayapuca, idacúacaténá itéwa néese nía macáita Jerusalén iyacàlená nérépiná. ³Yá yàacatéwa àyapulicubàa, íná mawiénica-náamité yàacawa Damasco iyacàlená irí, yá isicúata abéeri camalási mèlumèlúri icànacaté chènuníse Saulo itéesebàa macáita. ⁴Iná icaláacaalíwa cáli íinalaté, yá yéemíaca abéeri tàacáisi càirité íimaca irí:

“Saulo, Saulo, ¿cáná pipiadáida núa?”

⁵Yá Saulo íimacaté irí:

“¿Cawiná píaquéera, Nuíwacali?”

Yá íimacaté irí:

“Núacata Jesús, càirica pipiadáidaca. [Càulenéeri wawàsica yái càì pimànica, càicáaníde iyúwa abéeri cuwèsi ibáawacaalí cáiréeri ipùatalicu yáamiriculéwa.]”

⁶Yá itàtàaca icalùniwa, yá íimacaté:

“Nuíwacali, ¿càiríná wawàsica yái piwàwa numànica?”

Yá Wáiwacali íimacaté irí:

“Pimichàawa pibàlùacawa, piwàlùawa yàcalé iriculé. Yá nérécata nacàlida pirí yái iwàwacutéeripináca pimànica.”

⁷Níái áibanái asianái Saulo yàacawéeyéínáca, cáaluíyéi ibàlùacawa, née-miacaíná isàna itàaníca, quéwa canácata naiquéeri wenàiwicaca.

⁸Néese, yá Saulo imichàaca ibàlùacawa. Yá yàcùaca ituíwa, yá càmita asái iicáidaca quirínama. Yá natécáitaté icáapi iwali Damasco iyacàlená iriculé.

⁹Yá nérécaté ìya máisiba èeri càmfírìta asái iicáidaca, càmfírìta iyáa iyáacaléwa, càmfírìta nacái ìira úni.

¹⁰Iyacaté Damasco iyacàlená irìcu abéeri yèericawa Jesús yáapicha íipidenéeri Ananías. Yá irícaté Wáiwacali yáasáidawa yéenáíwanási nacáiri iyú, íimacaté irí:

“¡Ananías!”

Yá Ananías íimaca:

“Nuíwacali. Chácata núa.”

¹¹Yá Wáiwacali íimacaté irí:

“Piawa mesúnamáita yàcalé yàapunáná iricubàa yái íipidenéerica ‘Machacàníri’, yá piwàlùawa Judas icapèe iriculé. Yá néenica pisutá péemíawa iwali yái íipidenéerica Saulo, Tarso néeséerica. Siúcade, itàaníca iyaca Dios yáapicha.

¹²Iná idé iicáca yéenáíwanási nacáiri iyú, abéeri asáli íipidenéeri Ananías iwàlùacawa yàatalé, íibàacaténá iwali yéewacaténá asáica iicáidaca.”

¹³Néese, yá Ananías íimaca irí:

“Nuíwacali, madécaná wenàiwica idé icàlidaca nulí iináwaná iwali yá asialiquéi, imànínáca nali manuí báawéeri, níái píasunái wenàiwica, píseriéyéica pirípináwa Jerusalén iyacàlená irìcu. ¹⁴Núalíaca nacái idéca sacerdotenái íiwacali imàacaca irí wawàsi idacúacaténá itéwa wía macáita, wía yeebáidéyéica pípidená iwali.”

¹⁵ Yá Wáiwacali fimacaté irí:

“Piawa néré, idécáiná nuedáca yái asíalica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica íiwitáaná irí, reynái irí, israelnáí itaquénáínámi irí nacái. ¹⁶ Núasáidapínáca irí càinácaalí iicácanáwa iwàwacutápiná yùuwichàacawa nuípidená ìwali.”

¹⁷ Néese, yáté Ananías yàacawa Judas icapèe néré. Yá fíbàacaté Saulo ìwali, yá fimacaté irí:

“Nuénásàiri Saulo, yái Wáiwacali Jesús yáasáidéericatéwa pírí piacaalítéwa néese àyapulicubàa, yáquéi càì ibànùaca núa piatalé yéewacaténá asáica piicáidaca àniawa, yéewáanápiná nacái Espíritu Santo itéca píiuitáise íiwi-tápu.”

¹⁸ Yá néeniwata, yáta nacaláacawa ituí irícuíse cubái fimami nacáiyéi, yáta asáica iicáidaca. Néese idécanáamité imichàacawa, yáté nabautizácani. ¹⁹ Néese idécanáamité iyáaca iyáacaléwa, yáté cachàinicaní. Yá iyamáacatéwa néenita abénaméeyéi èeri, náapicha níái yèeyéicawa Jesús yáapicha, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo icàlidaca nalí Dios itàacái Damasco iyacàlená irícu

²⁰ Néese, yátaté Saulo idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali yácata Dios Iri, judíonái yéewáidacàalunái irícubàa. ²¹ Iná macáita níái yéemièyéica Saulo icàlidaca Dios itàacái, yá nacalùadacatéwa, yá náimacaté:

“Yácata icutáidéeri Jerusalén iyacàlená irícu níái yèeyéica Jesús fimiéta-caná. Iná nàwalináta yái càì yàanàaca nacái aléi, idacùacaténá itéwa nía Jerusalén iyacàlená nérépiná sacerdotenái íiwacali yàatalé.” ²² Quéwa yái Saulo, quéwanátaté cachàinica icàlidaca Dios itàacái, càita máaliacanácaté imànica náiwitáise níái judíonái càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu, yáasáidacáináté nalí Cristoca, yái Jesús.

Saulo ichúuliacawa yùuwidenái judíonái fícha

²³ Néese madécaná èeri idénáami, yáté nàwacáidacawa níái judíonái íiwanacánáica nataánicaténá náapichawáaca fíbàacáanáta, abédanamacaténá nawàwa ìwali yái nanúanápináca Saulo.

²⁴ Quéwa, yáté Saulo yáalíacawa ìwali yái nacuèridáanacaté nèepuní-cawani. Iná nachùuliacaté nàasu wenàiwica icùaca yàcalé inùma èeríapi-nama, táiyápinama nacái nanúacaténátani.

²⁵ Néese níái yèeyéicawa Jesús yáapicha, yáté náiyàaca Saulo abéechúa mapíiri irículé táiyápi, yá nalicùadacaténí yéenúlusi ìwali yàcalé iwáiná ìwalibàa.

Saulo yàanàacaté Jerusalén iyacàlená irículé

²⁶ Néese Saulo yàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená irículé, yá iwàwacaté yàanàaca nawéré níái yèeyéicawa Jesús yáapicha. Quéwa cáalucaté naicácani, càmicáináté neebáida yácani yèepuníricatéwa Cristo yáapicha.

²⁷ Néese, yá Bernabé yeedáca yàataléwani. Yáté yáasáidacani Jesús yéewáidacalénái irí. Yá nacái Bernabé icàlidacaté nalí càinácaalíté iicáca Wáiwacali àyapulicu, càinácaalíté nacái icàlidaca nalí macàaluínináta Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irícu.

²⁸Yá càicaté Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén ìyacàlená iricuta níái Jesús yéewáidacaléca, yá nacái yèepunícatéwa náapichata alénacaalíta nèepuníwa. ²⁹Yá icàlidacaté nálí chàinisíri iyú macàaluínináta Wáiwacali fipidená ìwali, níái judíonái itàanfiyéicaté griegonái itàacái iyú. Quéwa, yá nawàwacáitaté nanúacani.

³⁰Iná níái wéenánaíca Jesús ìwalíisená, náalíacaalíté áibanái iwàwaca inúacani, yáté natécani Cesarea ìyacàlená néré. Néese, yáté nabànùacani Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹Néese níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali, yáté matuñbanáica àtata macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, macáita Galilea yàasu cáli finata, Samaria yàasu cáli finata nacái. Yá nacái náasáidacaté nèepunícawa cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha, yá Espíritu Santo ichàiniadacaté nawàwa abémáidata.

Pedro ichùniacaté Eneas Dios ichàini iyú

³²Abéeri èeri, yáté Pedro yèepuníca ipáchiacaté macáita nía nacái yeebáidéeyéica Jesús ìwali iyéeyéicaté Lida ìyacàlená iricu. ³³Yá ìyacaté néeni abéeri asíali fipidenéri Eneas, irianíiriwa yàalubái finatawa ocho camuí, máapínacáiná icàwa.

³⁴Yá Pedro fimacaté irí:

“Eneas, siùca Jesucristo ichùnià pía. Pimichàawa, yá nacái piwacáidaca piàlubáíwa.”

Yáta Eneas imichàacaté ibàlùacawa. ³⁵Iná madécaná Lida ìyacàlená mìnanaí, Sarón ìyacàlená mìnanaí nacái, naicácaalíté Eneas ichùniacawa, yáté nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irí.

Dorcas icáucàacatéwa yéetácaisi íicha

³⁶Uyacaté Jope ìyacàlená iricu abéechúa inanái yèechúawa Jesús yáapicha fipidenéechúa Tabita, fimáaná griegonái itàacái iyú, Dorcas. Umànicaté madécaná cayábéeri wawàsica, uyúudàacaté nacái madéca wenàiwica catúlécaneéeyí.

³⁷Quéwa néenialí èerita, yáté cáuláicaca Dorcas, yá nacái uétacatéwa. Iná idécanáamité náibàaca uchéecami ìwalíse, yá naliadacaté úa abéeri capíi imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa.

³⁸Quéwa yái yàcalé Jope, ìyacaté mawiénita Lida ìyacàlená irí. Iná níái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha, néemiacaalíté Pedro iináwaná ìyaca néré, yá nabànùacaté yàatalé pucháíba asíanái nasutácaténá íicha wawási, náimacaténá irí: “Ìwàwacutá piacawa ráunamáisíwata wàatalé Jope ìyacàlená néré.”

³⁹Iná nacàlidaca nacáita Pedro irí yái tàacáisica, yáta yàacatéwa náapicha ráunamáita. Iná yàanàacaalíté néré, yáté natécani capíi imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa Dorcas ichéecami iriacatalécawa. Yá nérécaté, nàwacáwa Pedro itéesebàa macáita níái yàacawéerimi yéetéeyéicawa. Náicháaníca, yá nacái náasáidáidacaté irí níái bàlesinái umàniyíéimicaté cáucaalítéca úa.

⁴⁰Néese, yá Pedro ichùlliaca namusúacawa macáita. Yá ibàlùacaté yùului ipùata iyúwa itàanícaté Dios yáapicha. Néese, yá iicáidaca uchéecami irí, yá fimacaté ulí:

“¡Tabita, pimichàawa!”

Yá ùacùaca utuíwa. Iná uicácaalí Pedro, yá umichàaca uáwinacawa. ⁴¹Yá Pedro íbàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca ubàlùawa.

Néese, yá imáidaca níái mabáyawanéeyéica Jesús ìwalíisená, nía nacái yàacawéerimi yéetéeyéicawa. Yá yáasáidacaté nalí Tabita, idéechuáté icáu-càacawa.

⁴²Néese, yáté náalíacawa uináwaná ìwali macáita níái Jope ìyacàlená mìnánáica, yá madécaná wenàiwica yeebáidacaté Wáiwacali ìwali. ⁴³Néese, yá Pedro ìyamáacatéwa madécaná èeri Jope ìyacàlená néenita Simón icapèe ìricu, yái ichùnièricaté cuwèesínái fímami.

Cornelio ichùulia namáidaca Pedro

10 ¹Iyacaté Cesarea ìyacàlená ìricu abéeri aslali fípidenéeri Cornelio, yái ichùulièricaté abéeri úwinái yàaluná fípidenéerica “Italiana.”^k

²Yái Cornelio iiquéerité áibanái itúulécaná, yèerité nacái Dios fímiétacaná yéénánái yáapichawa macáita, yèerité nacái judiónái catúulécanéeyéi ìrí wawàsi, yái namáapuèrica, itàaníirité nacái Dios yáapicha èeri imanùbacata.

³Abéeri táica, yá iicácaté amalánama abéeri yéénáiwánási nacáiri. Iicácaté Dios yàasu ángel ìwàlùacawa yàatalé iyacatáica ìyaca, yá fímacaté ìrí:

“Cornelio.”

⁴Yá iicáidasíwaca ángel ìrí, quéwa icaluàdeériwa, yá fímacaté:

“¿Càiná piwàwa nuíwacali?”

Yá ángel fímacaté ìrí:

“Idéca Dios yéemiaca pírí yái pitàanínáca yáapicha. Idéca nacái iicáca yái piicáanáca napùalé níái catúulécanéeyéica.

⁵Iná iwàwacutá pibànùaca piasunái wenàiwicawa Jope ìyacàlená néré natécaténá néese Simón, yái nèerica nacái fípidená Pedro. ⁶Yái Pedro ìyacaté áiba Simón icapèe ìricu, yái ichùnièrica cuwèesínái fímami, idènièrica icapèewa lamá idùlepi. Yáta icàlida pírí ìwali yái wawàsi pimàníiripináca.”

⁷Iná idécanáami yàacawa yái ángel itàaníirica Cornelio yáapicha, yáta imáidaca pucháiba yàasunái wenàiwicawa néená níái ìyéeyéica yáapicha icapèe ìricu, abéeri nacái úwi yèeri Dios fímiétacaná. ⁸Iná idéca idénáami icàlidaca nalí macáita yái wawàsica ichàbéericawa ìrí, yá ibànùacaté nía Jope ìyacàlená néré.

⁹Iná mapisáináami, idécanáamité nàacawa àyapu ìricubàa, mawiénicaalíté nacái nàacawa yàcalé ìrí, cawàwanáta machacànicaalíté èeri, yáta horacani, yáté Pedro íríacawa capíi ipùata fínatalé^l itàanicaténá Dios yáapicha.

¹⁰Néese, yáté máiníca máapicani, yá iwàwacaté iyáaca. Quéwa idècuni-tàacá namànica iyáapiná, yá Pedro iicáca abéeri yéénáiwánási. ¹¹Iicácaté yàacùacawa chènuniré. Yá nacái iicáca ìricùawa néese abéeri sáwana nacáiri cáucuírí nadacuèri ipùata báinúacanama. Yá ìricùacawa cáli iwéré. ¹²Nàyaca sáwana ìricu madécaná cuwèesínái fíwítáaná báinúaqueeyéica yàabàli, nía nacái yàacanéeyéicawa cáli ìwali, cuipiranái yáaláaníyéiwa nacái.

k 10.1 La Italiana: Abénaméeyéi úwinái fíwítápu, nàyacatái manùbaca úwinái Italia yàasu cáli néséeyéi úwináca, quéwa Roma ichàini yáawibàa, nàyacatáica 400 úwinái, càmicaalí 600 úwinái nacái. **l 10.9** Ilustración

¹³Yá yéemìaca abéeri tàacáisi, fimaca irí:

“Pedro, pimichàa pibàlùacawa, pinúa piyáawa.”

¹⁴Yá Pedro fimacaté irí:

“¡Nuíwacali, núa càmfirita imàni càiri wawàsica! Canácatáita idé nuyáaca yái càmfirica yéewa wayáaca, casaquèeyéica Dios irí.”

¹⁵Néese, yá yèepùaca yéemìaca isàna àniawa, fimacaté irí pucháiba yàa-wiríapiná:

“Yái masaquèeri Dios iicáca, picá casaquèeri píima ìwali.”

¹⁶Iná máisiba yàawiríra càì ichàbacawa yái wawàsica. Néese, yáté sáwana yèepùaca imichàacawa chènuniréta àniawa.

¹⁷Idècunitàacá càmita Pedro yáalíawa càinácaalí fimáanáca yái yéenáiwana-nási iiquéerica, yáté nàanàaca capìi inùma néeni níái asianái Cornelio ibànuèyéica yàatalé, isutéeyéi yéemiawa alénácaalí Simón icapèe iya. ¹⁸Yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemiawa iyacaalí néeni yái asiali fipidenéerica Simón, nèerica nacái fipidená Pedro.

¹⁹Iná idècunitàacá Pedro fináidacawa ìwali yái yéenáiwana-nási iiquéerica, yá Espíritu Santo fimaca irí:

“Máisiba asianái icutáida pía. ²⁰Iná pimichàawa, piricùawa nàatalé piacaténáwa náapicha matufbanáita, núacáináta ibànua nía piatalé.”

²¹Néese, yá Pedro iricùacawa nàatalé níái asianái Cornelio ibànuèyéica yàatalé, yá fimacaté nalí:

“Néenicué, núacata yái càiricuéca picutáidaca. ¿Càiná ìwaliná pìanàacué nùatalé?”

²²Yá náimacaté irí:

“Yái Cornelio úwinái fiwítápuca, yácata ibànua wía piatalé, iyéerica machacànfiiri iyú Dios ipíchalé, yèerica nacái fimiétacaná. Yái cayábéerica nacái iináwaná náacúalicu macáita níái judíonáica. Abéeri ángel Dios néeséerica, yái ichùulia imáidaca pía piacaténáwa icapèe néré yéewáanápiná yéemìaca yái tàacáisi picàlidéeripináca irí.”

²³Néese, yá Pedro ichùuliacaté nawàlùacawa. Quéwa idécáináté táicaca, yá naimacaté néenita yáataná yá catácani. Iná mapisáináami, yá yàacatéwa náapicha. Yá nacái abénaméeyéi wéénánái Jesús ìwalíise yàacawéeridacaténí Joepè iyacàlená mìnanáica.

²⁴Néese mapisáináami àniawa, yá nàanacaté nàacawa àtata Cesarea iyacàlená iriculé. Yá Cornelio icùacaté iyaca nía, idécáináté ìwacáidaca madécaná yéénánaiwa, yàacawéeyéiná nacái níái cáininéeyéica iicáca.

²⁵Iná Pedro yàanàacanáami capìi néré, yáta Cornelio imusúaca fipunitáidacani. Yá nacái ibàlùacawa irí yùulù ipùata iyúwa yàacaténá fimiétacaná.

²⁶Yá Pedro fimaca irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Asialicata nacái núaquéi càitáde iyúwata pía.”

²⁷Iná idècunitàacá nataánica náapichawáaca, yá nawàlùacawa capìi iriculé. Yá iicáca néré madécaná wenàiwica ìwacácawa néeni.

²⁸Yá Pedro fimacaté nalí:

“Macáitacué pía yáaliéyéiwa wáiwitáise ìwali. Càmita yéewa abéeri Judío yèepunícawa yáapicha yái càmfirica Judío. Càmita nacái yéewa imawié-nidacawa irí casàacáicha imànicani. Quéwa idé Dios yáasáidaca nulí ìwali wawàsi. Càmita yéewa casaquèeri núumaca áibanái wenàiwica ìwali. ²⁹Iná

nàanàacáiná namáidaca núa, yá nùacawa náapicha néese masànata. Iná nusutácué nuémíawa pía. ¿Càiná ìwaliná pichùuliacué nàaca namáidaca núa?”

³⁰ Yá Cornelio ìmacaté írí:

“Idéca báinúaca èeri ichàbawa néese siùcade, càicaalíta èeri ichènuníca ichànàacawade táicalémi, nutàanícaalí nùyaca Dios yáapicha nupapèe írìcuwa. Yá isicúata nuicáca abéeri asiali ibàlùacawa nuípunita mèlumèlufri ibàle. ³¹ Yá ìmacaté nulí: ‘Cornelio, yái pitàanínáca Dios yáapicha, idéca yéemiacaní. Càita nacái yái piyúudàanáca níái catúulécanéeyéica, càmita nacái ìimáichani.

³² Iná pibànua pìasunái wenàiwicawa Jope ìyacàlená néré, pichùulíacaténá natéca néese Simón, yái nèerica nacái ìpídená Pedro. Iyaca néeni áiba Simón icapèe írìcu, yái ichùnièrica cuwèesínái ìimamimi lámá idùlèpi. Iná yàanàaca-náami, yá icàlidaca pírí yái iwàwacutéerica píalíacawa ìwali.’

³³ Yá càicaté nubànùaca nía píwalíná. Iná cayábacani, idécáiná pìanàaca néese wàatalé. Iná idéca wàwacáca macáita cháí Dios yáacúalícu wéemíacaténá yái tàacáisi Dios ichùulíerica picàlidaca walí.”

Pedro itàaníca Cornelio icapèe írìcu

³⁴ Néese, yáté Pedro idàbaca icàlidaca, ìmacaté nalí:

“Siùcade, nùaliacawa báisíta yái Dios càmita cayába iicáca abéeri wenàiwica ìiwitáanáta. ³⁵ Iná càmita cáininá Dios iicáca abénaméeyéita wèewíise. Cayábaca iicáca macáita níái yèeyéica Dios ìmíétacaná, imàniyéica nacái càide iyúwa iwàwáaná. ³⁶ Dios ibànùacaté nalí tàacáisi níái israelnáí itaquénáiná-mica, yái tàacáisi imàaquéerica wàyaca matuíbanáita. Yátaté Jesucristo, yái càí icàlida nalí ìwali, yái Wáiwacalica canánama wía ìyèeyéica cháí èeri írìcu.

³⁷ Píacué idéeyéi yáaliacawa cayába, càinácaalíté nacàlida ìináwaná ìwali Judea yàasu cáli imanúcata. Macáitaté idàbacawa Galilea yàasu cáli néenita, idécanáamité Juan Bautista icàlidaca ìwali yái iwàwacutáanacaté wabautizá-cawa: ³⁸ Càinácaalíté Dios imàacaca Jesús, Nazaret mìnali írì chàinisi Espíritu Santo iyú, càinácaalíté nacái yèepuníca imànica cayábèeri, Dios ìyacáínaté yáapicha.

³⁹ Iná wíacata ìiqúeyéité Jesús imànica macáita yái wawàsica, Judea yàasu cáli ìinata, Jerusalén ìyacàlená ìyacatáica.

Néese, yá nanúacaténí, natàtàacaté ichanàawa cruz ìwali. ⁴⁰ Quéwa Dios icáuacàidacaténí málisiba èeri idénáami. Yá nacái imàacacaté yáasáidacawa madécaná wenàiwicanái írì.

⁴¹ Quéwa càmita macái wenàiwica íríta, walíta wía idéeyéicaté Dios ìniwàaca wacàlidacaténá itàacái, wíata iyèeyéicaté iyáacaléwa yáapicha idécanáamité icáuacàcawa yéetácaisi fícha. ⁴² Yá ichùulíacaté wacàlidaca itàacái wenàiwicanái írì, wacàlidacaténá nalí ìwali yácata Jesús, yái Dios imàaquéerica yùuwichàidaca níái cáuyéicáwaca, nía nacái idéeyéicaté yéetácawa. ⁴³ Iná macáita profetanái nacàlidacaté ìwali bàaluité báisícatani, macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, Dios imàacapínáca iwàwawa nabáyawaná fícha Jesús ìpídená ìwali.”

Espíritu Santo írìcúacawa nawàwaliculé níái càmiyéica judíonái

⁴⁴ Iná idècunitàacá Pedro itàaníca ìyaca, yá Espíritu Santo írìcúacatéwa nawàwaliculé, macáita níái yéemièyéicaté icàlidaca Dios itàacái.

⁴⁵ Iná níái judíonái yeebáidéeyéica Jesús iwali, yàacawéeridéeyéica Pedro, nacalùadacatéwa Dios yàacaalíté nacái Espíritu Santo mawènitá nálí níái áibanái càmfíyéica judíonái. ⁴⁶ Néemiacáanáté nacái nasàna natàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, nàacaté nacái cayábéeri Dios irí.

⁴⁷ Yá Pedro fimacaté nalí:

“Iná idécáiná Dios yàaca nalí Espíritu Santo càide iyúwaté wía, yá caná-cata yéewáaná wamáisaníaca nabautizácawa.”

⁴⁸ Yá Pedro ichùuliacaté nabautizáca nía Wáiwacali Jesús ípidená iwali. Néese, yáté nasutáca Pedro ícha wawàsi iyamáacaténáwa náapícha abé-naméeyéi èeri quiríta.

Pedro icàlidacaté naináwaná iwali níái càmfíyéica judíonái

11 ¹ Níái apóstolnái, nía nacái wéenánáica Jesús íwalíse iyéeyéicaté Judea yàasu cáli finata, néemiacaté càmfíyéi judíonái iináwaná fíbàaca nacái Dios itàacái. ² Iná Pedro yàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, yáté natàaníca yáapícha ùulenama níái judíonái yeebáidéeyéica mamáalàa-cata iwali yái nadalúanáca íwalíisesàì ipùata fimami, yái càmfíríca Judío yeebáidéerica Jesús iwali. ³ Náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa piwàlùacatéwa nacapèe irículé níái càmfíyéica nadalúa ìwa-líisesàì fimami ipùata? Yá nacái piyáacaté piyáacaléwa náapícha.”

⁴ Néese, yá Pedro idàbacaté icàlidaca nalí iwali càinácaalíté ichàbacawa irí yái wawàsica. Iimaca nalí:

⁵ “Nùyacaalíté nùyaca Joepé iyacàlená irícu idècunitàacá nutàaníca Dios yáa-pícha, yá nuicácaté abéeri yéenáíwanási nacáiri càiri íicácanáwade iyúwa abéeri sáwana manuíri nadacuèri ipùatanái báinúacanamata, iricuèriwa chènuníse. Yá yàacawa nùatalé.

¹ ⁶ Iná nuicáidacaalíté irí cayába, yá nuicácaté irícu cuwèesínái fiwítáaná, cháwinái, nía nacái yàacanéeyéicawa cáli finatabàa, cuìpiranái nacái. ⁷ Yá nuémíaca nacái abéeri tàacáisi càiri íimaca nulí: ‘Pedro, pimichàawa, pinúa piyáawa néená.’ ⁸ Yá núumacaté irí: ‘Nuíwacali, càmita numàni càiri wawà-sica. Canácatáita idé nuyáaca casaquèeri wawàsica.’

⁹ Quéwa, yáté itàaníca nulí chènuníse àniawa, pucháiba yàawiríanápiná, fimacaté nulí: ‘Yái masaquèeri Dios íicáca, picá casaquèeri píima iwali.’

¹⁰ Iná máisiba yàawirífaté Dios itàaníca núapícha, càita nacái nuicácaté iricùacawa yái sáwana nacáirica, yá nacái imichàacatéwa àniawa chènuníre.

¹¹ Iná néeniwata, yáta máisiba asianái yàanàaca capíi néré, yái nùyacatáica nùyaca nabànuéyéica Cesarea iyacàlená néese nùwalíná. ¹² Yá Espíritu Santo ichùuliacaté nùacawa náapícha matufbanáita. Yá nacái nàacatéwa núapícha seis wéenánái. Yá wawàlùacatéwa abéeri asíali ípidenéeri Cornelio icapèe irículé. ¹³ Yá icàlidacaté walí iwali yái abéeri ángel yáasáidáanacatéwa irí icapèe irícu. Yá fimacaté irí: ‘Pibànùà abénaméeyéi asianái Joepé iyacàlená néré nàanàidacaténá néese Simón, yái ípidenéerica nacái Pedro. ¹⁴ Yá icàlida-pináca pírf yái tàacáisi ichùulíadéeripínáca píá yùuwichàacáisi ícha, macáita nacái níái iyéeyéica píapícha picapèe irícu.’

¹⁵ Iná idàbacaalíté nucàlidaca nalí, yá Espíritu Santo iricùacatéwa nawàwa-lículé càide iyúwaté wía quéecha.

¹⁶ Néese, yá nuwàwalica yái Wáiwacali itàacáica ímacaalíté: ‘Báisíta Juan Bautista ibautizácaté wenàiwica úni yáaculé. Quéwa píacué, ibautizéeyéi-pináwa Espíritu Santo iyú.’^m ¹⁷Iná Dios yàacaalí nálí Espíritu Santo mawè-nita càide iyúwa wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yá canácata yéewáaná numáisanìaca Dios íicha yái iwàwawéerica imànica nálí.

¹⁸ Néese idécanáamité néemiaca yái tàacáisica, yá masànacaté nía. Yá nadàbacaté nàaca cayábéeri Dios irí, náimacaté:

‘¡Iná Dios imàacata nacái càmfíyéi Judío iwènúadaca íiwitáisewa irípiná nabáyawaná íichawa, yéewacaténá nadènìaca nacáuca càmfíri imáa-làawa!’ ”

Yeebáidéeyéi Jesús ìwali Antioquía ìyacàlená irìcu

¹⁹ Néese idécanáamité nanúaca Esteban, níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, yáté nacàlìliacawa nàuwidenái íichawa. Abénaméeyéi yàanàacaté Fenicia yàasu cáli néré, iwàwata Chipre néré, Antioquía ìyacàlená néré nacái. Quéwa càmitaté nacàlida Jesucristo iináwaná ìwali áibanái wenàiwica íiwitáaná irí, nalíta níai judíonáica.

²⁰ Quéwa nàyacaté nèewi abénaméeyéi aslanái itàanfíyéi griego itàacái iyú, iwàwata Chipre néeséeyéi, Cirene ìyacàlená néeséeyéi nacái. Iná nà-nàacaalíté Antioquía ìyacàlená néré, yáté nacàlidaca griegonái irí yái tàacáisi cayábéerica Wáiwacali Jesús iináwanáca ìwali. ²¹ Yá Wáiwacali ichàini iyú-dàacaté nía, ínáté madécanásíwata níai yeebáidaté Jesús ìwali, nawènúadacaté nacái náiwitáisewa Wáiwacali irí.

²² Néese níai ìwaquéeyéica Jesús ìwali ìyeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemiacaté naináwaná. Yá nabànùacaté Bernabé Antioquía ìyacàlená néré.

²³ Iná yàanàacaalíté néré, yá iicácaté yái Dios yèerica nálí mawè-nita, yáté casíimáica náapichani. Yá nacái yàlàacaté nía macáita nàyacaténá dàalana Wáiwacali itàacái ìwali, manuúcaténá nacái nawàwa Dios iwéré. ²⁴ Yái Bernabé cayábéerité íiwitáise asialica, Espíritu Santo ichàini iyéerité iwàwalicu, manuúrité máiní iwàwa Dios iwéré. Iná càicaté madécaná wenàiwica yàanàaca napùalé quéwanáta Wáiwacali irípiná.

²⁵ Néese, yáté Bernabé yàacawa Tarso ìyacàlená néré icutáidacaténá néré Saulo. Iná idécanáamité yàanàacani, yáté itéca yáapichawani Antioquía ìyacàlená néré. ²⁶ Yáté néewáida néeni abéeri camuí madécaná níai ìwaquée-yéicawa Cristo ìwali. Yá nérécaté nacái nadàba nàaca náipidená “cristiano-nái”, níai yèeyéicawa Jesús yáapicha.

²⁷ Néese néenialí èeritaté nacái, yáté abénaméeyéi profetanái yàanàaca Jerusalén ìyacàlená néese, napáchiacaténá Antioquía ìyacàlená mìnanaí.

²⁸ Yá abéeri néená imichàacaté ibàlùacawa íipidenéerica Agabo. Yá icàlidacaté Espíritu Santo iyú yàanàanápíná abéeri máapicái manuúri macái cálita. Néese, yá máapicái yàanàacaté Claudio yàasu èerité, yái Roma yàasu rey.

²⁹ Néese níai yèeyéicawa Jesús yáapicha, nàacaté náalimáwanama palata iyúwaté nacái nadènìanáni. Yáté nabànùacani nayúudàacaténá níai wéená-náica Cristo ìwalíise, ìyeyéicaté Judea yàasu cáli íinata.

³⁰Yá càicaté namànica nabànùcaté yái wawàsica Bernabé yáapicha, Saulo yáapicha nacái, nalí níái ancianonái náiwitápunái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata.

Nanúcaté Jacobo. Yá nacái nàiyàcaté Pedro presunái icapèe iriculé

12 ¹Iná néenialí èerita, yáté nacái rey Herodes Agripa ichùuliacaté náibàaca abénaméeyéi néená níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali imànicaténá nalí báawéeri. ²Yá ichùuliacaté nanúaca Jacobo machete iyú, yái Juan yéenasàiricaté. ³Yá Herodes yáaliacaté cayábaca nawàwa níái judíonáica ìwalíise yái inúanacaté Jacobo. Yá nacái ichùuliacaté úwinái íibàaca Pedro yàasu èeri yái nayáacatáica pan canéerica írí levadura.

⁴Néese idécanáamité náibàaca Pedro, yá náiyàcaténi presunái icapèe iriculé, yá ichùuliacaté diciséis úwinái icùacani, Herodes fináidacáináté imusúadacani wenàiwicanái yáacúalicu icháawàcaténáni, idécanáami ichàbacawa yái nayáacatáica pan canéerica yèewisá levadura. ⁵Yá càicaté úwinái icùaca Pedro presunái icapèe iriculé. Quéwa níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali natàanicaté Dios yáapicha Pedro ìwali.

Dios imusúadaca Pedro presunái icapèe iricúise

⁶Iná yàanàacaalíté yái èeri Herodes imusúadacatáipináca Pedro, yáté catàcani. Yáté Pedro iimáca iriacawa pucháiba úwinái imuchúalicu, nadacuèyéi iwéré cadena iyú pucháibanama, áibanái úwinái ibàlùawa nacái icùaca presunái icapèe inùma.

⁷Yá isicúata Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca. Yá amaláca cháí imàdàaná iricu, yá idunúaca Pedro ibàlài ìwali. Yá icawàidacani, íimacaté írí:

“¡Pimichàawa ráunamáita!”

Yáta cadenanái icaláacawa icáapi ìwalíise.

⁸Yá ángel íimacaté írí:

“Pìwali pibàlewa, pidacùu nacái pizapatuniwa.”

Yá càicata Pedro imànica.

Ángel íimacaté nacái írí àniawa:

“Pèepùu píawawa iyú yái pèepùanáca, yá piacawa núami.”

⁹Yá Pedro imusúaca yàacawa ángel yáami. Quéwa càmita iyúunáida báisíca yái ángel imàníríca írí. Iyúunáidacáita yáamacanicani yái càì iicáca. ¹⁰Yá nachàbacaté níái idábáanéeyéi úwináica, càita nacái níái pucháiba yàalunánáca.

Néese, yá nàanàaca iwéré yái inùmabàle sièrufríca namusúanácawa yàcalé iriculé. Yá yàacúacawa yàasu wawàsítawa. Iná idécanáami namusúacawa bàacháwalé, yá ángel yàacawa fícha.

¹¹Néese, yá àtata Pedro íiwitáise icawàacawa, yá íimacaté:

“Siùcade, núalíaca báisícata Wacuèriná ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ichàini fícha, náicha nacái macáita níái judíonái íiwitápunái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri.”

¹²Iná idècunitàacá fináidacawa ìwali, yá yàanàcaté María icapèe néré, úái Juan yáatúaca, yái nèericaté nacái íipidená Marcos, madécaná wenàiwica itàanícátáica iyaca Dios yáapicha.

¹³Iná Pedro imáidacaalí nalí capli inùma bàacháwáise, yá abéechúa mànacàu yàaca iicáca néré úái íipidenéechúaca Rode.

¹⁴Iná úalíacaalí uémíaca Pedro isàna, iná casfimaícáiná úa, yá càmita ùacùa írì capìi inùma. Yá upíacáitawa capìi iriculé àniawa ucàlidacaténá nalí Pedroca yái càì ibàlùanáwa bàacháwáise capìi inùma íícha.

¹⁵Yá náimacaté ulí:

“Máalíawáiseca pía.”

Quéwa, yá úumaca nalí mamáalàacata:

“Báísíta, yácata Pedro.”

Néese, yá náimacaté:

“¡Cawàwanáta Pedro yàasu ángelcani^a yái càì péemíaca isàna!”

¹⁶Quéwa, yá Pedro imáidaca mamáalàacata. Iná nàacùacanáami capìi inùma, yá naicácani, yáté nacalùadacawa. ¹⁷Yá Pedro itàaníca nalí icáapi iyúwa masànacaténá nía. Néese, yá icàlidaca nalí càinacaalíté Wacuèriná imusúadacani presunái icapèe iricúise.

Yá íimaca nalí:

“Picàlidacué Jacobo írini, nalí nacái níái wéenanáica Cristo ìwalíisená.”

Néese, yá yàacatéwa áibaléta.

¹⁸Néese idécanáamité amaláca, yá cáanáicaté napíanícawa níái úwináica, càmícaínáté náalíawa alénacaalíté Pedro yàawa. ¹⁹Yá Herodes ichùuliacaté nactúcani, quéwa càmitaté náalimá nàanàacani.

Néese idécanáamité isutáca yéemíawa níái úwináica, yá ichùuliacaté nanúaca nía.

Néese, yáté Herodes imusúacawa Judea yàasu cáli íícha, yáté yàacawa Cesarea iyacàlená iriculé. Yá nérécaté iyamáawa abénaméeyéi èeri.

Herodes yéetácatéwa

²⁰Yá néenialí èericaté, calúaca rey Herodes náapicha níái Tiro iyacàle mìnanaíca, Sidón iyacàlená mìnanaí nacái. Quéwa idécaté abédanamaca nawàwa náapichawáaca natàanínápináté yáapicha. Yá nacái idécaté napáyaidaca náichawa Blasto, yái yàasu wenàiwica cachàiníirica itàanícáténá nawicáu Herodes yáapicha, yéewacaténá nàyaca matuíbanáita yáapicha. Yácaínái cáli Herodes icuèrica, yácata needácatáise nalíwa yàacàsi nàasu cáli mìnanaí iyáapináwa.

²¹Iná abéeri èeri, yáté Herodes iwacáidacatéwa náapicha. Yá ìwalícaté yái bàlesi reynái ìwalíirica, yá iyamáacaté yáawinacawa yàalubái íinatawa, yá itàanícaté wenàiwicanái írì. ²²Yá nadàbacaté namáidáidaca níái wenàiwicaca, náimaca:

“¡Yái càirica itàaníca walí càmíirita asialita. Yáta dios yái càì itàaníca walí!”

²³Quéwa, càmícaínáté Herodes yàa cayábéeri Dios írì, ínáté yéewa abéeri ángel Wáiwacali néeséeri, imàacacaté uláicái yúuwàacawa ìwali. Yáté yéetá-cawa enisinái iyáacáináténi.

²⁴Quéwa níái yèeyéicawa Jesús yáapicha nacàlidacaté mamáalàacata Wáiwacali itàacái áibanái írì, càitaté manùbasíwaca níái íibèeyéica itàacái.

²⁵Néese idécanáamité Bernabé yèepùadaca palata Saulo yáapicha, anciano-nái írì Jerusalén iyacàlená iricu, yáté nèepùacawa Antioquía iyacàlená néré. Yá nacái natécaté náapichawa Juan, yái nèericaté nacái ípídená Marcos.

n 12.15 Pedro yàasu ángel: Abénaméeyéi judíonái yeebáidaca wenàiwicanái idèniaca yàasu ángelwa náalimáwanama, yái icuèrica nía. Cáucaalíca nía éwita nacái idéca néetácawa.

Idàbacaté Bernabé yàaca icàlidaca Dios itàacái Saulo yáapicha

(13.1–14.28)

13 ¹Nàyacaté Antioquía ìyacàlená irìcu, náapicha níái ìwaquéeyéicawa Cristo ìwali, abénaméeyéi profetanái, áibanái yéewáidéeyéi iyúwa níái: Bernabé, Simón ìpidenéerica nacái Cúulidái, Lucio, Cirene yàasu cáli néeséri, Manaén nacái idàwinèericatéwa rey Herodes Antipas yáapicha, Saulo nacái.

²Iná abéeri èeri, idècunitàacá namànica culto Wáiwacali irí, quéwa fídee-yéiwa nacái, yáté Espíritu Santo ìimaca nalí:

“Piseríacué nulí pèewísewa Bernabé, Saulo yáapicha, irípiná yái ìibaidacalési nuedéerica nía ìwalíná.”

³Néese idécanáamité náidacawa, idécanáami nacái natàaníca Dios yáapicha, yáté náibàaca nàwali, néese, yáte nachùulíaca nàacawa.

Nacàlidacaté Dios itàacái iwàwata Chipre ìinata

⁴Néese, yá Espíritu Santo ibànùacaté Bernabé, Saulo yáapicha aléde Seleucia ìyacàlená néré. Néese, yá nàacatéwa lamá yáacubàa ída manuírì irìcu nàanàacaténa iwàwata Chipre ìinatalé.

⁵Iná idécanáamité nàanàaca Salamina ìyacàlená néré, yá nadàbaca nacàlidaca Dios itàacái judíonái yéewáidacàalu irìcu. Natécaté nacái nàacawéerínáwa Juan iyúudèeripínaté nacái nía.

⁶Iná idécanáamité nàacawa iwàwata ìwalibàa udùlepiabàa macáita, yá nàanàacaté Pafos ìyacàlená néré, yá nérécaté nàanàa abéeri Judío camàliquéeri, profeta cachìwéeri ìpidenéeri Barjesús, ⁷ìibaidéerité náiwitápu Sergio Paulo yáapicha, abéeri asialí cáalíacáiri. Yá ichùulíacaté namáidaca irí Bernabé, Saulo nacái, napáchiacaténáni, iwàwacáínaté yéemiaca Dios itàacái.

⁸Quéwa yái camàliquéeri ìpidenéerica Elimas griego iyú, càmítaté ibatàa nachàbacawa yàatalé, càmícaínaté iwàwa náiwitápu yeebáidaca Jesús ìwali.

⁹Néese yái Saulo ìpidenéerica nacái Pablo, yá Espíritu Santo yàacaté ichàini, yáté iicáidasíwaca camàliquéeri irí, ¹⁰yá ìimacaté irí:

“¡Pía Camèniadacáiri ìiri ipunìericawa macái ìiwitáana chìwái iyú, báawéeri ìiwitáisesi iyú nacái! Càmita casée pimànica cayábéeri wawàsica. Yáta pimànica pichìwawa ìwali yái pèewáidáanácasa Dios itàacái.

¹¹Iná siúcade, yá Wáiwacali yùuwichàidaca pía, matuípínaca pía. Càmita asáipíná piicáca èeri icamalá quirínama abénaméeyéi èeri.”

Yátaté càmita asái iicáidaca quirínama. Yá yèepunícáitawa natéesebàa icutáidacaté yèepunícawa níái itéeyéipíná icáapi ìwali.

¹²Néese proconsul iicácaalíte ichàbacawa yái wawàsica, yáté yeebáidaca Jesús ìwali, icaluàdacáináwa ìwali yái yéewáidáanaca Wáiwacali ìwali.

Pablo yàanàacaté Antioquía ìyacàlená iriculé Bernabé yáapicha, Pisidia yàasu cáli néré

¹³Néese, yáté Pablo iricùacawa yàacawéeyéiná yáapichawa ídaliculé Pafos ídalutaléná néeni nàacaténáwa lamá yáacubàa, Perge ìyacàlená nérépiná, Panfilia yàasu cáli ìinatalé. Yá néenicaté Juan iyamáawa náicha càita yèepuacawa Jerusalén ìyacàlená néré.

¹⁴Néese, yá nàacatéwa àniawa Perge ìyacàlená ícha càita nàanàacaté Antioquía ìyacàlená néré iyéerica Pisidia yàasu cáli ìinata. Iná abéeri èeri

yái judíonái iyamáidéericawa irícu, yá nawàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá nayamáacaté náawinacawa. ¹⁵Iná idécanáamité naléeca yái Moisés ità-nèericaté, profetanái yàasu cuyàluta nacái, yá néewáidacàalu íiwacanánái ichùuliacaté náimaca nalí:

“Wéenánái judíonái, pidèniacaalícué tàacáisi ichàiniadéeripíná nawàwa níái wenàiwicaca, yàacué picàlidaca walíni.”

¹⁶Néese, yá Pablo imichàacaté ibàlùacawa, yá ichùuliacaté masànaca nía icáapi iyúwa, íimacaté nalí:

“Píacué israelnái, càmíiyéi nacái judíonái yèeyéica Dios fimiétacaná, péemíacué nulí: ¹⁷Yái israelnái yàasu Dios, iníwàacaté bàaluité níái wàawirínáimica irípináwa. Imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli íinata càmíiricaté nàasu cáli. Néese, yáté Dios imusúadaca nía ichàini iyúwa.

¹⁸Néese éwitaté nawènúadaca náiwitáisewa Dios fícha, càicáaníta, yáté lideniaca náichani cuarenta camuí aléde máisawaliré. ¹⁹Iná idécanáamité imàacaca israelnái inúaca imáalàidawa níái siete íiwitáaná wenàiwica, òyèeyéicaté Canaán yàasu cáli íinata, néese, yáté yàaca wàawirináimi irí yái nàasu cálimica.

²⁰Néese, yáté Dios imàacaca jueznái icùaca nía cuatrocientos cincuenta camuí iwérétaté profeta Samuel yàanàaca ichùuliaca nawicáuwa.

²¹Néese, yáté nasutáca nalíwa abéeri rey. Yá Dios imàacacaté nalí Saúl, Cis íirité, Benjamín itaquérinámi. Yá icùacaté nía cuarenta camuí.

²²Néese, yáté càmita Dios ibatàa quirínama Saúl icùaca israelnái iyúwa rey. Yá yeedácaté náichani. Yá imàacacaté yàalumíseca David iyúwa rey yái càiricaté íimaca ìwali: ‘Yái David Isaí íirica, cáininéeri nuicáca, núalíacáiná imànipínáca macáita càide iyúwa nuwàwáaná.’

²³Iná rey David itaquénáinámi iricuíseta, yáté Dios imichàidaca Jesús, yái ichùuliadéeripínáca judíonái yùuwichàacáisi fícha càide iyúwaté Dios imàacáaná itàacáíwa bàaluité.

²⁴Quéwa ipchawáiseté Jesús yàanàaca, yáté Juan Bautista icàlidaca macáita judíonái irí ìwali yái nawènúadánápináca náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa yéewacaténá ibautizáca nfa.

²⁵Iná idécanáamité mawiénica Juan imáalàidaca íibaidacaléwa, yáté íimaca nalí: ‘Càinacué piyúunáidaca núa. Càmita Cristo núa yái picuèricuéca. Quéwa yàanàapíná nudénáami áiba máiníiri cachàinica nuícha. Iná càmita yéewa yàasu wenàiwicaca núa, máincáiná cachàinica nuíchani.’

²⁶Píacué nuénánái, Abraham itaquénáinámica, nía nacái càmíiyéica judíonái yèeyéica Dios fimiétacaná, walícaté ibànua yái tàacáisi ichùuliadéeripínáca wía yùuwichàacáisi fícha.

²⁷Iná níái Jerusalén òyacàlená mìnánáica, náiwitápunái yáapichawa, càmítaté náalí Cristoca yái Jesús. Iná càitaté càmita náalí ìwalica yái càité profetanái itànàaca Cristo, éwita naléecani néewáidacàalu iricubàawa irícu yái èeri nayamáidacatáicawa.

Iná nachùuliacaalíté úwinái inúacani, yáté namànica càide iyúwaté profetanái itànàaná ìwali.

²⁸Iná éwitaté canáca nàanèeri ibáyawanáca nanuéripínaté ìwalíisetani, càicáaníta, yáté nasutáca Pilato fícha wawàsi ichùuliacaténaté úwinái inúacani.

²⁹Néese idécanáamité ichàbacawa macáita càide iyúwaté natànàaná ìwali, yáté nalicuàdaca ichéecami cruz ìwalíise, yá nabàliacaténáténi càliculii iriculé. ³⁰Quéwa Dios icáucàidacaténi yéetáními yèewíise.

³¹Néese, yáté Jesús yáasáidacawa nalí madéca èeri nalí níai yèeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese Jerusalén ìyacàlená néré. Iná siùcade, níacata icàlidéeyéi iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.’

³²Wía nacái wacàlidaca nacái pirícué yái tàacáisi cayábéerica Dios idéericate imàacaca itàacáiwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité.

³³Iná idéca Dios imànica càide iyúwaté fímáaná walí, wía nataquénáiná-mica. Idéca icáucàidaca Jesús yéetácáisi fícha càitáde iyúwa fímáaná Salmo pucháibáaná capítulo irícu, fímacaalíté:

‘Píacata Nuìri.

Numàacaca èeri mìnánai yáaliacawa núacata Píaniri.’

³⁴Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi fícha ipíchanaté iinámi ibadácawa càliculii iriculé. Càicaté Dios fímaca:

‘Numàacapínacué pirí yái nutàacái báisírica,
yái nutàacái numàaquéericaté David irí.’^o

³⁵Iná càicata nacái fímaca áiba Salmo irícu:

‘Càmita pimàacapíná iiná ibadácawa yái Piiri mabáyawanéerica.’

³⁶Iná yái David, báisítaté idéca icùaca yàasunái wenàiwicawa iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa yéetacaalítéwa, yáté nabàliacani yàawirináimi yàasu càliculii iriculétawa. Yáté iinámi ibadácawa.

³⁷Quéwa yái Jesús, Dios icáucàidéerité yéetácáisi fícha. Càmitaté iiná ibadáwa.

³⁸Píacué yèeyéica Dios fímiétacaná iwàwacutácué píaliacawa wacàlidacué pirí yái tàacáisica. Dios imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha Jesús ìwalíiseta.

³⁹Bàaluité yái tàacáisi Dios ichùulièricaté Moisés itànàaca, càmitaté yáalimá wabáyawaná imànica wía macáita Dios ipíchalé. Quéwa cawinácaalí yeebáida Jesús ìwali, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

⁴⁰Quéwa cayábacué pícha, yùuwichàacáisi yàanàacáichacué píà càide iyúwaté profetanái itànàaná, Dios fímacaalíté:

⁴¹Péemiácué cayába, píacué iicáaníyéica nuquíniná.

Picaluàdacuéwa, néese, yácué péetácawa nacái.

Numàacapíná abéeri wawási manuúri piasu èericué,

yái càmíripinácuéca piwàwa peebáidaca, éwita áibanái icàlidacuéca
pirí ìwali.”

⁴²Néese idécanáamité namusúacawa judfonái yéewáidacàalu iricuíse níái càmfíyéica judfonái, yáté nasutáca Pablo fícha wawási manuísíwata yéepuacaténá icàlidaca nálí tàacáisi àniawa irícu yái áiba èeri nayamáidacatáicawa.

⁴³Néese idécanáamité nèepuacawa níái wenàiwicaca, yá madécaná judfonái càmfíyéica nacái Judío yéeyéica Dios ímíétacaná, nàacatéwa Pablo yáapicha, Bernabé yáapicha nacái natàanícáténá náapicha. Yá nachàiniadacaté nía manuísícaténá nawàwa mamáalàacata Dios iwéré, yái cáininéerica iicáca wía mawènitá.

⁴⁴Néese mapisáináami, irícu yái èeri judfonái iyamáidacatáicawa, yá nàwacáidacawa batéwa macáita níái wenàiwica ìyeyéica yàcalé irícu, nàacaténá néemiaca Pablonái icàlidáaná nálí Dios itàacái.

⁴⁵Quéwa níái judfonái íiwacanánáica naicacánáamité madécaná wenàiwica, yáté cáudenica nía. Yá natàanícaté báawanama Pablo iwali, iwali nacái yái icàlidéerica nálí iwali.

⁴⁶Quéwa càicáaníta, yá Pablo itàanícaté Judío íiwacanánái irí, Bernabé yáapicha macàaluínínáta, náimacaté nálí:

“Íwàwacutá wacàlidaca quéechacáwa yái Dios itàacáica pirícué píacué judíonáica. Quéwa, yá píamàacuécani, càmicáinácué piwàwa pidèniacuéca yái picáuca càmfíri imáalàawa. Iná siúcade, yá wàapínáca nàatalé níái càmfíyéica judfonái.”

⁴⁷Iná yácata Wáiwacali ichùulièri wamànica yái profeta Isaías íimacaalíté:

“Idéca numàacaca pía péewáidacaténá níái càmfíyíi judfonái, picàlidacaténácué nálí yái tàacáisi ichùuliadéeripínáca nía yúuwichàacáisi fícha macái cálitá.”

⁴⁸Inaté níái càmfíyéica judfonái néemiacaalíté yái tàacáisica, yáté casímaíca nawàwa, nàacaté nacái cayábéeri Dios irí Wáiwacali itàacái iwálíise. Yá neebáidacaté Jesús iwali macáita níái idéeyéicaté Dios iníwàaca yàanápínaté nálí nacáuca càmfíri imáalàawa. ⁴⁹Yáté nacàlidaca Wáiwacali itàacái nalicubàa macáita níái yàcalénái ìyeyéica Antioquía ìyacàlená itéesebàa.

⁵⁰Quéwa níái judfonái íiwacanánáica, yá natàanícaté abénaméeyéi inanái caináwanéeyéi yáapicha, nèeyéica nacái ímíétacaná, nía nacái asianái caináwanéeyéica yàcalé irícu nachùuliacaténá napiadáidaca Pablo, Bernabé nacái. Yáté namusúadaca nía nàasu yàcalé fíchawa.

⁵¹Néese, yáté nachùpiaca nàabàli iwálíisewa cáli ichùmalé,^p báawacáináté naicáca nía, yá nàacatéwa náicha Iconio ìyacàlená néré.

⁵²Quéwa níái Jesús yéewáidacalénáimica casímaícaté nía, Espíritu Santo itécáináté náiwitáise íiwitápu.

Pablo yàanàacaté Bernabé yáapicha Iconio ìyacàlená néré

14 ¹Néese nàanàacaalíté Iconio ìyacàlená iriculé, yáté nawàlúacawa judfonái yéewáidacàalu iriculé. Yáté nacàlidaca nálí Jesús iináwaná iwali. Càicaté madécaná judfonái yeebáidacaté Jesús iwali, griegonái nacái.

²Quéwa níái judfonái càmfíyéica yeebáida Jesús iwali, báawacaté namànica náiwitáise níái càmfíyéica judfonái, yéewacaténá báawaca naicáca níái wéénánáica Jesús iwálíise.

³ Quéwa, càicáaníta, yáté nayamáacawa néenita abénaméeeyéi quéeri, nacàlidacaté nálí macàaluínináta Jesús iináwaná iwali, manuícáináté nawàwa Wáiwacali icùapiná nía. Yá iyúudàacaté nacàlidaca nálí yái cáini-náanáca Dios iicáca nía mawènitá. Imàacacaté nacái namànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica.

⁴ Iná níaí wenàiwica iyéeyéica yàcalé írícu, yáté naseríacawa pucháiba íwi-táaná iyú, càmicáiná abédanama náiwitáise náapichawáaca. Aibanái yàatéwa judfonái yáapicha, áibanái yàatéwa nacái apóstolnái yáapicha.

⁵ Quéwa abénaméeeyéi judfonái, nía nacái càmfíyeyéi judfonái, náiwitápunái yáapichawa, abédanamacaté nawàwa náapichawáaca, namànicaténá nálí báawéeri, nanúacaténá nacái nía íba iyú.

⁶ Quéwa, yáté idéca Pablo yáalfacawa Bernabé yáapicha, iná yéewa napíacatéwa Listra iyacàlená néré, Derbe néré nacái, yàcalénái iyéeyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Yá nàacatéwa yàcalé imanùbacata iyéeyéica nálí mawíenibàa. ⁷ Yá néenibàacaté, nacàlidaca nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná iwali.

Nanúacaté Pablo íba iyú, Listra iyacàlená írícu

⁸ Iyacaté Listra iyacàlená írícu abéeri asìali càmfíríca yéewa íipínáaníca. Iná yáawínáanicáitawa, yácáináta imusúanáwa yáatúa íchawa. Iná canácatáita idé íipínáaníca. ⁹ Iná yái asìali càmfíríca yéewa íipínáaníca, yémìacaté Pablo icàlidaca Dios itàacái. Yáté Pablo iicáidasíwaca írí, yáalfacáináté manuíca iwàwa Dios iwéré ichùníanápináni.

¹⁰ Yá Pablo ímacaté írí cachàini:

“Pimichàa pibàlùacawa machànita piabàli iyúwa.”

Yáta imichàa ibàlùacawa ráunamáita, yá idàbacaté íipínaca.

¹¹ Néese, yá wenàiwica iicacánáamité yái Pablo imàníríca, yá nadàbacaté néemíanicawa cachàini natàacái Licaonia iyú, náimacaté:

“Diosnáica, níai càì iricùacawa wàatalé chènunfíse wenàiwica iyú.”

¹² Yá nàacaté Bernabé ípidená Zeus^a, yái Pablo nàacaté nacái ípidená Hermes^a, yácáináté itéeri tàacáisi áibanái írí. ¹³ Yái dios Zeus icapèe, iyacaté mawíenita yàcalé inùma írí. Ináté yáta yàasu sacerdote yàanàidacaté mesúnamáita toronái, íiwinásinái nacái. Iná manùba wenàiwicanái yáapicha, yáté iwàwaca inúaca nálí cuwèesinái, neemácaténá nía nálí.

¹⁴ Quéwa níai apóstolnái, Bernabé, Pablo nacái, náalfacanáamité iwali yái wawàsica, yáté nacacanáidaca nabàlewa.^s Yáté nawàlùacawa wenàiwicanái yèewiré, yá náimacaté néemíanicawa nálí:

¹⁵ “Piacué wenàiwicanái, picácué pimàni càiri wawàsica. Wenàiwicanáita nacái wíaquéi, càiyéitáde iyúwacué pía. Càicáinacué píiwitáise, yá wàanàaca wacàlidacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica, pimàacacaténácué píichawa yái píiwitáise éwisèimi canéerica iwèni, piwènúadacaténácué píiwitáisewa Dios

q 14.12 Romanonái írí ípidená Júpiter, quéwa griegonái írí ípidená Zeus. Yácataté nàasu dios cadàbacáiri. Iná yái Zeus, yácataté nàasu dios níai Listra iyacàlená minánaica.

r 14.12 Romanonái írí ípidená Mercurio. Quéwa griegonái írí, Hermes, yácata Zeus íiri. Iná yácata nachùulícalé, níai diosnáica, icàlidéerica tàacáisi áibanái diosnái írí. Iná íibaidacaté Zeus yáapicha. s 14.14 Nacacanáidaca nabàlewa: judío íiwitáise iyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa.

cáuri irí, imànírica yá èeriquéi, cáli nacái, lámá nacái, macáita níái ìyèyéica nalicubàa.

¹⁶Bàaluité idé Dios imàacaca wenàiwicanái ìyaca càide iyúwa nawàwáaná nàyaca.

¹⁷Quéwa càicáaníta, yá yáasáidaca yáawawa pirícué mamáalàacata, imànicuéca pírí cayábéeri wawàsica. Imàacaca unía yúuwàacawa walí, bàncalé idàwinàacaténáwa cayába, yéewacaténá yàacási iyaca, casímáicaténá wawàwa.”

¹⁸Iná éwita càica náimaca nalí achúmasíwata, càmita nadé namáisaníaca neemáca nalí cuwèesita.

¹⁹Quéwa càicáaníta, yáté abénaméeyéi judíonái yàanàaca Antioquía ìyacàlená néese, Iconio néese nacái. Yá nawènúadacaté wenàiwicanái fiwítáise, nanúacaténá Pablo íba iyú. Yáté nanúacani. Iná idécanáamité nanúacani, yá nawatàidacaténí yàcalé iricuíse méetàuculéta, nayúunáidacáináté idéca yéetácawa.

²⁰Quéwa níái yèyéicawa Jesús yáapicha, yá nàwacáidacatéwa Pablo itéesebàa. Néese, yá imichàacaté ibàlùacawa, yá nacái iwàlùacatéwa yàcalé iriculé àniawa. Iná mapisáináami, yáté yàacawa Derbe ìyacàlená néré Bernabé yáapicha.

²¹Néese idécanáamité nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, idécaalíté nacái manùbaca níái wenàiwica yèyéicawa Jesús yáapicha néré, yáté nèepùacawa pucháibanamata Listra ìyacàlená néré, Iconio ìyacàlená néré nacái, càita nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré, Pisidia yàasu cáli finatalé. ²²Yá nachàiniadacaté nawàwa níái yèyéicawa Jesús yáapicha, nàyacaténá dàalanama ìwali yái neebáidéerica. Náimacaté nacái nalí:

“Ípíchawáiseca wawàlùapinácawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, yá iwàwacutápiná wachàbaca madécaná yúuwichàacáisi.”

²³Yá nacái namàacacaté ancianonái nacùacaténá níái iwaquéeyéicawa Jesús ìwali yàcalé imanùbaca. Iná idécanáamité náidacawa nayáacalé fíchawa, natàanicaténá Dios yáapicha nàwali, yáté namàacaca nía Wáiwacali icáapi iricu, yái neebáidéerica ìwali.

**Pablo yèepùacatéwa Bernabé yáapicha Antioquía
ìyacàlená néré, Siria yàasu cáli néeni**

²⁴Néese idécanáamité nachàbacawa Pisidia yàasu cáli néenibàa, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré.

²⁵Néese idécanáamité nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Perge ìyacàlená iricu, yá nàacatéwa Atalia ìyacàlená néré. ²⁶Yá Atalia ìyacàlená néeseocaté, nalicùawa ída manuírí iriculé. Yá nàacatéwa lámá yáacubàa, càita nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré. Nabànùatáiseocaté nía Dios icáapi iriculé, nàacaténáté namànica yái ìbaidacalési càirica idéca namànica.

²⁷Iná idécanáamité nàanàaca, yá nàwacáidacaté níái iwaquéeyéicawa Jesús ìwali. Yá nacàlidacaté nalí càinàcaalíté Dios iyúudàaca nía manuísíwata, càinàcaalíté nacái Wáiwacali yàacùaca náiwitáise níái càmfíyéica judíonái, neebáidacaténá Jesús ìwali.

²⁸Yáté nayamáacawa néenita madécaná quéeri Jesús yéewáidacalénáimi yáapicha.

Apóstolnái iwacáidacatéwa ancianonái yáapicha Jerusalén iricu

15 ¹Néese abénaméeyéi aslanái yàanàacaté Judea yàasu cáli néese, náimacaté néewáidaca níái wéenánáica:

“Càmicaalícué pidalúa pìwallíisesài ipùata fímami càide iyúwaté Moisés ichùullianá wamànica, yácué càmita yéewa pichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha.”

²Iná càmicaínaté abédanama Pablo iwàwa, Bernabé nacái, iwali yái née-wáidáanaca, yá natàanícaté iwali náapichawáaca chàinisíri iyú. Quéwa càmicaínaté náalimá nachùniaca yái wawàsica, yá nachùuliacaté Pablo yàacawa Bernabé yáapicha Jerusalén iyacàlená néré, áibanái nàacawéeyéiná yáapichawa, nàacaténá natàaníca apóstolnái yáapicha, ancianonái yáapicha nacái, iwali yái wawàsica nachùniacaténáni.

³Iná idécanaámité Jesús iwacáidéeyéi ibànùacaté nía, yáté nachàbacawa Fenicia yàasu cáli néenibàa, Samaria néenibàa nacái. Yá nacàlidacaté nalí néenibàa, cànacaalíté càmíyéi judíonái yeebáidaca Jesús iwali. Yá nacái casímáicaté nawàwa manuísíwata níái wéenánáica Cristo iwali.

⁴Iná nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níái iwaquéeyéicawa Jesús iwali, náipunitáidacaté nía apóstolnái yáapicha, ancianonái nacái. Yá Pablo, Bernabé yáapicha, nacàlidacaté nalí iwali yái madécaná wawàsi Dios imà-níricaté náapicha. ⁵Quéwa abénaméeyéi fariseonái yeebáidéeyéi Jesús iwali, namichàacaté nabàlùacawa, yá náimacaté nalí:

“Iwàwacutá wadalúaca nàwallíisesài ipùata fímami wachùuliacaténá nacái namànica càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi Moisés itànèericaté.”

⁶Yáté nàwacáidacawa níái apóstolnáica, náapicha níái ancianonáica natàanícaténá iwali yái wawàsica. ⁷Néese idécanaámité natàaníca iwali déecu, yá Pedro imichàaca ibàlùacawa, yá fímacaté nalí:

“Píacué nuénánáica, idécué píalíacawa, siùcade madécanáca èeri néese, Dios yeedáca idénáami núa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica nalí níái càmíyéica judíonái, yéewacaténá neebáidaca Jesús iwali.

⁸Yái Dios yáaliéerica wenàiwica fíwítáise iwali canánama, náináidáaná iwali nacái, yácata yeedaté yàataléwa níái càmíyéica judíonái. Yáasáidacaté cáinináca iicáca nía. Iná yàacaté nalí Espíritu Santo càide iyúwaté yàanàa nacái walíni.

⁹Iná càmita Dios iicá nía áiba wenàiwica fíwítáaná iyú wáicha, yá nacái yeedacaté náicha nabáyawaná manuícáalíté nawàwa Dios iwéré.

¹⁰Néeni, ¿Cánácué piwàwa píalimáidaca picáwa Dios? ¿Cánácué piwàwa pichùuliacawa namànica càulenéeri wawàsica, níái yéeyéicawa Jesús yáapicha, yái càmíricaté wàawirináimi yáalimá imànica, wía nacái?

¹¹Càmita yéewawa càicani. Wía, weebáidaca cáinináca Wáiwacali Jesús iicáca wía mawènitá. Iná iwálíise, yá nacái wachúuliapínacawa yùuwichàacáisi fícha càitáde iyúwa nía.”

¹²Néese, yá masànaca macáita níái manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá néemíacáita cànínacaalíté Bernabé icàlidáaná nalí Pablo yáapicha, yái Dios iyúudáanacaté namànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, nalí níái càmíyénái.

¹³Idécanaámi namáalàidaca natàaníca, yá Jacobo fímacaté nalí:

“Nuénánái, péemiàcué nulí. ¹⁴Idéca Simón Pedro icàlidaca walí càinácaa-líté Dios yáasáidaca cáininácaté iicáca níái càmfíyéica judíonái, yeedácaté nacái nía napùalépiná, níái yàasunái wenàiwicacawa.

¹⁵Yá càicatáni iyúwaté profetanái itànàaná ìwali, náimacaalíté:

¹⁶‘Néese, yá nùanàpináca àniawa,
yái rey David ichùulianácaté, càicáaníde iyúwa abéeri capìima
yúuwèeriwa.

Quéwa nuchùnìapínáca àniawani,
yá numichàidapínáca yái yèpuèripínáca reycá àniawa,^t

¹⁷yéewacaténá macái wenàiwica icutáca Wáiwacali,
yéewacaténá nacái namáidaca nuípidená ìwali macáita níái
càmíyéica judíonái.

¹⁸Càica fimaca yái Wáiwacalica, imàaquéericaté wáaliacawa ìwali
bàaluité.’

¹⁹Iná càì nuínáidacawa. Càmita iwàwacutá wasèiwicaca nalí wawàsica níái càmfíyéica judíonái iwàwéyéica yèepunícawa Dios yáapicha. ²⁰Iwàwacutá càita watànàaca nalí cuyàluta wàalàacaténá nía ipíchaná nayáaca cuwèesi iiná nanuérica ídolonái irí, càmicaténá namàni nainá iyúwa báawéeri náapicha níái càmfíyéica nàacawéyéi, ipíchaná nayáaca iiná yái cuwèesi nasi-duérica icanápi, fíraná nacái.

²¹Iná yái tàacáisi Moisés itànèericaté naléecaténi, néewáidaca nacáini, bàaluité èerita judíonái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanùbacata, iricu yái èeri nayamáidacatáicawa.”

Cuyàluta nalípiná, níái càmfíyéica judíonái

²²Néese, yá cayábacaté apóstolnái yéemiaca yái tàacáisica, ancianonái nacái, macáita nacái níái ìwaquéeyéicawa Jesús ìwali, naníwàanápínaté abé-naméeyéi asianái, nabànuèyèipíná Pablo yáapicha, Bernabé yáapicha nacái Antioquía néré. Yá naníwàacaté: Judas, ípidenéerica nacái Barsabás, Silas nacái, nèeyéicaté fimiétacaná níái wéénánáica Jesús ìwali. ²³Yá náapichaquéi nabànùaté yái cuyàluta càirica fimacade:

“Wía apóstolnái, ancianonái, wéénánái nacái Jesús ìwalíise, wabànùacué pírì cuyàluta, píacué wéénánáica Jesucristo ìwalíisená, càmfíyéica judíonái iyéyéica Antioquía iyacàlená iricu, Siria yàasu cáli fínata, Cilicia yàasu cáli fínata nacái. Wawàwalicué pía.

²⁴Idéca wéemiaca abénaméeyéi iináwaná yéewáidacuéca pía wáatanáiséeyéi yàacawa, quéwa càmfíyéita wachùullacué plataléta. Yácué nèewiàdaca píiwitáise néewáidáaná iyúwa, báawacuéca nacái namànica píiwitáise, nachùullacáinacué pidalúaca pìwalíisesài ipùata fímamiwa, pimànicaténá-cué càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté.

²⁵Iná idécanáamité watànáica ìwali macáita yái wawàsica, yá abédanama-caté wawàwa wáapichawáaca. Yá waníwàacaté abénaméeyéi asianái. Yá

t 15.16 Iwàwáaná fimaca: Dios imíchàidapínáca yéetácáisi fícha Jesús, yái yèpuèripínáca ichùullaca iyúwa rey, rey David yàalumíseca.

wabànùacaté nía pìataléucé, náapicha níái wéénánái cáininéeyéica waicáca Pablo, Bernabé nacái, ²⁶ níái asianái idéeyéica yèepùadaca icáucawa náibaidacaténá Wáiwacali Jesucristo irí.

²⁷ Iná náapicha wabànùacué pìatalé Judas, Silas nacái, icàlidéeyéipinácué pírí ìwali cayába yáta tàacáisiquéi watànèricuéca pírí.

²⁸ Yái Espíritu Santo abédanamacata iwàwa wáapicha, ipíchaná wachùu-llacuéca pimànica áiba wawàsi càulenéri náicha níái: ²⁹ Càmita yéewacué piyáaca yái cuwèesi iiná nanuérica ídolonái irí, fíraná nacái, nasiduérica nacái icanápi. Picácué nacái pimàni báawéeri piiná iyúwa. Iná picùacaalícué píawawa náicha, yá pimànicuéca cayábéeri. Cayábacué pìyaca.”

³⁰ Iná níái asianái nabànuyéica, yá nàacatéwa Antioquía ìyacàlená néré. Nàanàaca nacáita néré, yáta nàwacáidaca níái manùbéeyéi ìwaquéeyéicawa Jesús fípidená ìwali. Yáté nèepùadaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹ Iná idécanáamité naléeca yái cuyàlutaca, yáté casíimáica nawàwa manuísíwata, ichàiniadacáináté nawàwa.

³² Judas, Silas yáapicha, profetacaté nía, íná nachàiniadacaté nawàwa madécaná tàacáisi cayábéeri iyú, nàalàacaté nacái nía nàyacaténá dàalanama Dios itàacái ìwali.

³³ Néese idécanáamité nàyaca náapicha néeni madécaná èeri níái wééná-náica Jesús ìwalíse, yáté namàacaca nèepùacawa matuíbanáita nàatalé níái ibànuyéicaté nía. ³⁴ Yá Silas iwàwacaté iyamáacawa náapicha néenita.

³⁵ Quéwa Pablo, Bernabé yáapicha, nayamáacatéwa Antioquía ìyacàlená néenita néewáidacaténá Wáiwacali itàacái nalí. Nacàlidacaté nacái yái tàacáisi cayábéerica áibanái manùbéeyéi yáapicha.

Pablo iwènúacawa Bernabé íicha, yá imànica pucháibáanápíná àyapu (15.36–18.22)

³⁶ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yáté Pablo íimaca Bernabé irí:

“Ìwàwacutá wèepùa wapáchiaca níái wéénánáicawa nalícubàa macáita níái yàcalénái wadécatabàaca wacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái, waicácaténá càinàcaalí nàyaca.”

³⁷ Quéwa Bernabé iwàwacaté Juan yàacawéeridaca nía, yái fípidenérica nacái Marcos. ³⁸ Quéwa càmita Pablo iwàwa natéca náapichawa Juan Marcos, yèepùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese quéecha. Yáté càmita yàa fíbidaca náapicha. ³⁹ Yáté càmita abédanama nawàwa náapichawáaca ìwali yái wawásica, yá naseríacaté náichawáacawa. Yá Bernabé itécaté yáapichawa Marcos, yá nàacatéwa ída manuírí irícu iwàwata Chipre néré. ⁴⁰ Yá nacái Pablo iníwàacaté Silas, itécaténá yáapichawani.

Iná wéénánái Jesús ìwalíse, idécanáamité imàacaca nía Dios icáapi irícu icùacaténá nía, yáté nàacawa. ⁴¹ Yá nachàbacatéwa Siria yàasu cáli néenibàa, Cilicia yàasu cáli néenibàa nacái. Yá ichàiniadacaté nawàwa néenibàa níái ìwaquéeyéicawa Jesús ìwali.

Timoteo yàacawéeridacaté Pablo, Silas nacái

16

¹ Néese, yáté Pablo yàanàacaté Derbe ìyacàlená néré, Listra ìyacàlená néré nacái. Yá Listra ìyacàlená néenicaté, ìya abéeri asiali

yèepunfiriwa Jesús yáapicha ípidenéeri Timoteo, abéechúa judíasàatúa ìri yeebáidéechúa Jesús ìwali. Quéwa yái yáanirimica, abéeri griegosàiri.

²Iná níái wéénánáica Jesús ìwalíse, ìyéeyéica Lистра ìyacàlená ìricu, Iconio ìyacàlená mìnánái yáapicha, nacàlidacaté cayábaca Timoteo iináwaná ìwali.

³Yá Pablo iwàwacaté itéca yáapichawa Timoteo. Quéwa ipíchaná idèniaca báawéeri wawàsica náapicha níái judíonái ìyéeyéica néenibàa, yáté Pablo ichùuliaca nadalúaca Timoteo ìwalísesàì ipùata fímami, náalíacáináté griegosàirica yáaniri.^u

⁴Iná imanùbacata nachàbacawa yàcalénái ìrìcubàa, yá nacàlidacaté nálí ìwali yái tàacáisi càmíripináca yéewa namànica, iyúwaté náimáaná níái apóstolnáica, nía nacái ancianonái ìyéeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ìricu, namànicaténá càide iyúwa fímáaná yái tàacáisica. ⁵Yá càicaté cachàinica náíwítáise níái Jesús ìwacáidéeyéica, yá nacái manuicaté nawàwa Dios iwéré. Yáté manùbaca nàacawa éeri imanùbacata.

Pablo iicácaté abéeri asiali Macedonia néeséeri

⁶Iná nachàbacatéwa Frigia yàasu cáli fínatabàa, Galacia yàasu cáli néeni-bàa nacái. Quéwa càmicáináté Espíritu Santo ibatàa nacàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré, ⁷yá nàanàacaté Misia yàasu cáli néré. Yáté náalimáidaca nàacawa Bitinia yàasu cáli néré. Quéwa càita, càmita Espíritu Santo ibatàa nàacawa néré. ⁸Yá nachàbacatéwa machacànita Misia yàasu cáli fínatabàa, càitaté nalicùacawa Troas ìyacàlená néré. ⁹Yá néenicaté Dios yáasáida Pablo iicá abéeri wawàsi táiyápi yáamacani nacáiri. Iicácaté abéeri asiali ibàlùacawa Macedonia yàasu cáli néeséeri, isutéeri fícha wawàsi manuísíwata, fímacaté ìrì: “Pichàbawa ìdalicu wàatalé Macedonia yàasu cáli néré piyúudàacaténá wía.” ¹⁰Iná idécanáamité Pablo iicáca yái yéénáiwánásica, yátaté wachù-niaca wàasuwa,” wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacáináté Dios iwàwaca wàacawa néré wacàlidacaténá nálí yái tàacáisi cayabéerica.

Pablo, Silas, Timoteo nacái, nàanàacaté Filipos ìyacàlená néré

¹¹Néese, yá walicùacatéwa ìda manuíri ìrìculé Troas ìdalutalená néeni. Yá wàacatéwa machacànita iwàwata Samotracia néré. Yá néenicata, waimá. Iná mapisáináami, yá wàacatéwa àniawa Neápolis ìyacàlená néré.

¹²Yá néesecaté wàawa àniawa Filipos ìyacàlená néré, abéeri yàcalé cainá-wanéeri canánama Macedonia yàasu cáli fínata, nàyacatái manùba romano-nái. Yá néenicaté, wayamáawa abénaméeyéi éeri ìricu yái yàcaléca.

¹³Yá abéeri éeri, judíonái iyamáidéericawa ìricu, yá wamusúacatéwa yàcalé ìricuíse. Yá wàanàacaté abéeri inanábàa idùlepiré, aléde natàanicatáica Dios yáapichanama. Yá wayamáaca wáawinacawa, watàanica nacái náapicha níái inanái ìwaquéeyéicawa néeni.

¹⁴Néese abéechúa inanái ípidenéechúa Lidia, néená níái inanái Tiatira ìyacàlená mìnánáica, iwéndéechúa cawènfíri wálumaca, quíréeri cùlitunìwaca.

u 16.3 Macáita níái judíonáica, nadaluéyí ìwalísesàì fímami ipùata achùmatáiseta nía càide iyúwa Dios imànnínáté wawàsi Abraham yáapicha bàaluité. **v 16.10** Wachùniaca wàasuwa: Iwàwáaná fímaca, yái Lucas, yácataté itànèeri cuyàluta Hechos. Iná yèepunícáinátéwa náapicha néenialí, ínaté yéewa càì fímaca: “wachùniacué wàasuwa.”

Uái inanáica yèechúa Dios ímíétacaná. Yá uáwináacaté uémíaca. Yá Wáiwacali yàacúacaté úuwi uedácaténá uwàwaliculéwa yái tàacáisi Pablo icàlidéerica.

¹⁵Iná idécanáamité ubautizácawa, úenánái nacái, yáté usutáca wáicha wawàsi manuísíwata, úumacaté:

“Idécaalícué peebáidaca báisícata idéca nuebáidaca Wáiwacali ìwali, yácué iwàwacutáca piacawa núapicha nucapèe néré piyamáacaténácuéwa wáapicha néeni.”

Yá càicaté uchùuliaca wayamáacawa úataná chàinisíiri iyú.

¹⁶Néese áiba èeri wàacanáamitéwa àniawa aléde watàanicataléca Dios yáapicha, yá wàanàacaté abéechúa mànacàu espíritu báawéeri imàaquéechúa iwicùlidaca. Yá nacái ucànaca manuí palata uíwacanánái íríwa uwicùlidacái iyúwa. ¹⁷Uái mànacàuca, yá uàcetéwa Pablo yáami, wáami nacái macáita, yá úumacaté umáidaca cachàini:

“Níái asíanáica, níái fibaidéeyéi Dios cachàinfíri chènuníiséeri írí, ínà nacàlidacué pírf ìwali yái ichùuliadéeripínácuéca pía yùuwichàacáisi fícha.”

¹⁸Yá càicaté umànica nalí wawàsi madécaná èeri, càita íinucaté Pablo yéemíaca usàna. Yá iwènúacatéwa ufúpnita, yá íimacaté espíritu báawéeri írí:

“¡Jesucristo ípídená ìwali, nuchùulia pimusuácawa uícha úái inanáica!”

Yáté imusuácawa uícha yáta horacani.

¹⁹Néese níái mànacàu íiwacanánáica, náalíacaalíté càmíta yéewapíná nacà-naca palata quirínama, yá náibàacaté Pablo, Silas yáapicha. Yá natécaté nía náiwacanánái yàataléwa, yàcalé manuíri ibàacháwalená írìculé. ²⁰Yá nàanàidacaté nía náiwitápunái yàataléwa, yá náimacaté nalí:

“Níái asíanáica, judíonáica níái, quéwa càicàaníta, yá nàanàaca nawènúadaca wàyacalé mìnánái íiwitáise. ²¹Yá néewáidaca wía náiwitáise ìwaliwa yái càmíripínáca yéewa weebáidaca, wamànica nacái wía romanonáica.”

²²Yá yàcalé mìnánái idàbaca ìwacácawa canánama Pablo ípúpnita, Silas nacái. Yá náiwitápunái ichùuliaca nawatàaca náicha nabàle chàinisíiri iyú. Yá nachùuliacaté nacapèedáidaca nía àicu iyú.

²³Néese idécanáamité nacapèedaca nía madécaná yàawírí, yáté nàaca namàacaca nía presunái icapèe írìculé, icáapi írìcu yái icuèrica presunái icapèe, icùasiwacaténá nía cayába. ²⁴Iná idécanáamité yéemíaca yái imà-níripínáca, yá iwàlùadacaté nía aléde imàdàaná imáalàidàaná írìculé, yá icàwadàaca nacàwa àicunái iyú idènièri nacàwa yàalu.

²⁵Quéwa bamuchúami catá, yá Pablo itàaníca Dios yáapicha, Silas nacái, nacántàaca nacái. Yá nacái áibanái presunái yéemíacaté nasàna.

²⁶Néese, yáté isicúata cáli icusúacawa cachàini, càita presunái icapèe yàabàliná icusúacawa macáita. Yá nacái capíi inùmabàlenái yàacùacawa macáita, cadenanái nacái icaláacawa nàwalfíse macáita níái presunáica.

²⁷Néese, yáté icawàacawa yái icuèrica presunái. Iná íicàcaalíté capíi inùma yàacùacawa macáita, yáté iwatàaca imachetaniwa inúacaténá yáawawata, iyúunáidacáináté idéca presunái ichùuliacawa.

²⁸Quéwa, yáté Pablo imáidaca írí cachàini:

“¡Píca pínúa píawawa! ¡Chácata wía macáita!”

²⁹Yáté ichùuliaca natéca írí abéeri camalási. Yá iwàlùacatéwa ráunamáita capíi írìculé. Iná itatáca icalùniwa, yá yúuwàaca yáawinacawa yùululú ipùata iyúwa Pablo írí, Silas írí nacái.

³⁰Iná idécanáami imusúadaca néese nía, yá isutáca yéemiawa nía:

“Píacué asíanáica, ¿càinà iwàwacutá numànica yéewacaténà nuchúulia-cawa yùuwichàacáisi íicha?”

³¹Yá náimacaté írí:

“Peebáida Wáiwacali Jesucristo ìwali, yá pichúuliapínacawa yùuwichàa-cáisi íicha, péenibenái yáapichawa, péenánái nacái.”

³²Yá nacàlidacaté írí Wáiwacali itàacái, nalí nacái macáita níai ìyeyéica icapèe írìcu.

³³Iná néenialíta, yáta horacani bamuchúami catá, yáté presunái icuèriná itéca nía icapèe néréwa, yá íibacaté náicha nacháuná. Néese, yáté nabautizá-cani, macáita níai yéenibecawa, yéenánái nacái.

³⁴Néese, yáté itéca nía icapèe néréwa, yá yàacaté nayáa. Yá casíimáicaténi, náapicha macáita níai ìyeyéica icapèe írìcu, neebáidacáináté Dios ìwali.

³⁵Néese idécaalíté amaláca, yáté yàcalé íiwacanánái ichùulia abénaméeyéi úwinái náimacaténá írí yái icuèrica presunái:

“Pimàaca nítara asíanáica, pichùulia nàacawa.” ³⁶Iná yái icuèrica presunái, yáté íimaca Pablo írí:

“Níai yàcalé íiwacanánáica nachùuliaca numaàcacuécá pía. Iná pimusúa-cuécá, píacuécá matufbanáita.”

³⁷Quéwa Pablo íimacaté úwinái írí:

“Idéca idénáami nacapèedaca wía wenàiwicanái yáacúalicu, éwita canáca nàanèeri wabáyawanáca, wía nacái romanonáita, càicáaníta, yá nàiyà-caté wía presunái icapèe írìculé. Néeni, ¿cáná nawàwa namàaca wamusúa-cawa ibàacanéeri iyú? Càmita. Níata iwàwacutá yàacawa néese, níacaténáta imusúadaca wía!”

³⁸Néese, yá úwinái yàaca icàlidaca yàcalé íiwacanánái írí yái tàacáisi Pablo íimáanáca nalí. Iná néemàacanáamité naináwaná romanonáica nía, yáté nacalùadacawa.

³⁹Néese, yáté nàacawa presunái icapèe néré. Yá nasutácaté náicha wawàsi, náimaca nalí:

“Pimàacacué piwàwa íicha yái báawéeri wamàníiricuécá pírí.”

Yá namusúadacaté nía. Yá nachùuliacaté nàacawa méetàuculéta yàcalé íicha.

⁴⁰Iná idécanáamité namusúacawa presunái icapèe íicha, yá nàacatéwa Lidia icapèe néré. Néese idécanáamité naicáca níai wéenánáica Jesús ìwalíise, idécanáamité nacái nachàiniada nawàwa, yáté nàacawa.

Cáanáica wenàiwica isàna Tesalónica ìyacàlená írìcu

17 ¹Néese idécanáamité nachàbacawa Anfípolis ìyacàlená néenibàa, Apolonia néenibàa nacái, yá nàanàacaté Tesalónica ìyacàlená néré, ìyacatáicaté abéeri judíonái yéewáidacàalu.

²Néese, yáté Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu írìculé iyúwata íiwitáise iyáaná. Iná máisiba èeri nayamáidéericawa írìcu, yáté icàlidaca nalí càiná-caalí Dios itàacái íimaca. ³Yáasáidacaté nacái nalí Dios itàacái írìcuíise, yái iwàwacutáanacaté Cristo yéetácawa. Yá nacái iwàwacutácaté ícáucàacawa yéetácáisi íicha.

Yá íimacaté nalí:

“Iná yái Jesús càì nucàlidacuécá pírí iináwaná ìwali, yácata Cristo.”

⁴Yá abénaméeyéi judíonái yééná yeebáidacaté Jesús ìwali, yá nàacatéwa Pablo yàatalé, Silas yàatalé nacái, napùalépiná níái madécaná griegonái yèe-yéicaté Dios imiétacaná, madécaná inanái caináwanéeyéi nacái.

⁵Néese níái judíonáica, yáté cáudenica nía. Yá nàwacáidacaté náapichawa abénaméeyéi canéeyéi íibaidacalé, asianái imàníyeyéi báawéeri. Càita nàwacáidacaté manùba wenàiwica. Yá namáidáidacaté yàcalé iricubàa, yá nacái nawesíacaté Jasón icapèe inùma namusúadacaténá néese Pablo, Silas nacái yàcalé mìnánái irípiná.

⁶Quéwa càmícáináté nàanàa nía, yá natécaté Jasón, abénaméeyéi wéénánái Cristo ìwalíise yàcalé íiwacanánái yàatalé, yá náimacaté néemíáníicawa:

“Níái asianáica yèepuníyeyéi imànica báawéeri wawàsica macái cálita siúcade, yá nacái idéca nàanàaca aléi, ⁷níái càiyéica Jasón yeedáca yàataléwa, macáita níái yèepuníyeyéicawa náapicha. Nabàlùacawa fìpunita yái ‘César’^w ichùulianá wamànica. Iná náimaca, ìyacasa áiba rey fìpidenéri Jesús.”

⁸Iná yàcalé mìnánái yéemiàcanáamité yái tàacáisica, nía nacái yàcalé íiwa-canánáica, yá calúacaté nía. ⁹Quéwa Jasón ipáyaidacaté nawicáu áibanái yáapicha, yá nawasàacaté nía.

Pablo, Silas yàanàacaté Berea ìyacàlená néré

¹⁰Néese, yáta catàcani, yáté nabànùaca Pablo, Silas nacái, níái wéénánáica Cristo ìwalíise Berea ìyacàlená néré. Iná idécanáamité nàanàaca néré, yáté nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé.

¹¹Quéwa níái judíonái ìyeyéica Berea ìyacàlená irìcu, cayábéeyéi íiwitáise náicha quiríta níái ìyeyéica Tesalónica mìnánáica, nàacáináté yùuwiná cayába yái Dios itàacáica. Iná èeri imanùbacaté, néewáidacawa Dios itàacái ìwali náalíacaténá báisíiricata yái càirica nacàlidaca nalí. ¹²Yá càicaté madécaná judíonái yeebáidaca Jesús ìwali, inanái griegonái nacái, níái caináwanéeyéica, madécaná asianái nacái.

¹³Néese níái judíonái Tesalónica mìnánáica, néemiacaalíté Pablo iináwaná icàlidaca Dios itàacái Berea ìyacàlená irìcu, yáté nàacawa néré. Yá nacái nàacatéwa néré nataànicaté Pablo ìwali báawanama wenàiwicanái irí calúacaténá nía yáapicha.

¹⁴Quéwa níái wéénánáica Jesús ìwalíise, nachùuliacaté natéca ráunamáita Pablo lamá idùlepiré.

Quéwa níái Silas, Timoteo yáapicha, yáté nayamáacawa Berea ìyacàlená iricuta.

¹⁵Níái itéeyéicaté Pablo, yáté nàanàidacani Atenas ìyacàlená néré. Iná nèepùacaalítéwa, yá Pablo ibànùacaté tàacáisi Silas irí yàanàacaténá néese mesúnamáita Timoteo yáapicha.

Pablo ìyacaté Atenas ìyacàlená irìcu

¹⁶Iná idècunitàacá Pablo icùaca nía Atenas ìyacàlená irìcu, yá achúmacaté iwàwa iicáca níái yàcalé mìnánáica, iicácáináté ipuníacáináwa yéénáiwanasí iyú yái yàcaléca.

^w 17.7 César: Idàbàanáté nachùuliaci nàasu cáliwa, níái romanonái, càmitaté náipidená César. Néese, yáté iyaca abéeri César cachàiníiríté, caináwanéeríté nacái náicha macáita. Néese, yáté náipidenáca macáita César, níái reynái icuèyéicaté Roma yàasu cáli. Iná yái waléeri ìwali, ichùulíericaté néenálí fìpidenáté Claudio.

¹⁷Iná èeri imanùbaca, yá itàanícáté judíonái yáapicha néewáidacàalu irìcu-bàa, níái nacái griegonái yèeyéica Dios fímiétacaná. Itàanícáté nacái náapicha níái iwaquéeyéicawa manuírì bàacháwa irìcu. ¹⁸Nàyacaté néeni abénaméeyéi asianái cáalíacáiyéi, yeebáidéeyéica Epicuro yéewáidáaná, nía nacái yeebáidéeyéica estoico yéewáidáaná. Yáté natàaníca Pablo íipunita chàinisíri wawàsi iyú.

Yá áibanái fímacaté:

“¿Càinásica wawàsiquéi càì itàaníca ìwali mamáalàacata, yá canùmaputáiniquéi?”

Aibanái fímaca nacái:

“Cámináta icàlidaca wàlisàna diosnái ìwali, áibacatáiséeyéi.”

Càicaté náimaca, icàlidacáináté nalí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yá nacái icáucàanápínacátéwa yéetácáisi íicha.

¹⁹Néese, yá natécáté Pablo abéeri nàwacáidacàalu néréwa íipidenéeri Areópago^x, yá náimacaté írí:

“¿Yéewasica picàlidaca walí ìwali yái wàlisài tàacáisi càirica péewáidaca wía iyú? ²⁰Yái tàacáisi càì picàlidaca walí ìwali, càmfíritàacá wéemíaca ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí fímaánaca.”

²¹(Macáicáináta níái Atenas iyacàle mìnanáica, nía nacái áiba cáli néeséeyéica, caséeca néemiaca, natàaníca nacái yáawami wàlisài tàacáisi ìwalita.)

²²Néese, yáté Pablo imichàaca ibàlùacawa bamuchúami Areópago, yá fímacaté nalí:

“Píacué, Atenas mìnanáica, idé núalíacawa pìwalicué, máinícué madécanáca píasu diosnái, yácué nacái piaca náimiétacaná. ²³Iná nuchàbacaalí nùacawa yàcalé irìcubàa, nàyacatabàaca níái píasu diosnái yéenáíwanáca, yá nuicáca abéeri tàacáisi abéeri íba ìwali càiri fímacade:

‘YAI DIOS CAMIIRICA WAALIWA IWALI.’ Yái Dios pièricuéca fímiétacaná, éwitacué càmita píalíawa ìwali, yáquéi càì nucàlidacuéca píri iináwaná ìwali.

²⁴Yái Dios imàníiricáté yá èeriquéi, macáita yái iyéerica irìcu, íná yácata yái fiwacaliná macáita yái iyéerica chènuniré, cáli finata nacái. Quéwa càmita iya irìcu yái capíi wenàiwica imàníirica icáapi iyúwa. ²⁵Càmita nacái iwàwacutá áiba wenàiwica iyúudàacani, canácáináta iwàwacutéeriwa írí, yácáináta yái yèerica walí wacáuca canánama, macái wawàsi nacái wawàwacutéerica. ²⁶Imànicaté abéeri asialita. Yá ìwalíisecata, nanísàawa macáita níái wenàiwicaca yéewacaténá nàyaca macái cáli imanuícata. Yá nacái imàacaca nalí èeri alénápínacaalí nàya, càinápinácaalí idècuni nàyaca, ²⁷yéewacaténacué picutáca Dios, yéewacaténá nacái pianàacani, éwita càmita déeculé iya wáicha.

²⁸Càicaté abénaméeyéi péená cáalíacáiyéi itànàacaté: ‘Yácata imàaquéeri cáuca wía yéewacaténá wàyaca, wèpuníacawa nacái, yá nacái Dios yéenibecata wía macáita.’

²⁹Iná Dios yéenibecaalí wía, yá càmita iwàwacutá wayúunáidaca Diosca níái yéenáíwanási namàníyéica oro iyú, palata iyú, íba iyú nacái, yá nacái asianái imàníirica wenàiwica yéenáíwanáca iyúwa nàináidáanáwa.

^x 17.19 Abéeri yàalusì nàwacáidacatái níái yàcalé fiwacanánái cáalíacáiyéica, néewáidacatái, nachùnìacatái nacái nàasu wawàsi níái yàcalé mìnanáica.

³⁰Bàaluité èeri, éwitaté wenàiwica iméeràacawa Dios ícha, quéwa càicánita, yá imàacacaté iwàwawa ícha yái báawéeri namànfiricaté. Quéwa siùcade, ichùulia macáita wenàiwicanái iwènúadaca fiwitàisewa iicácanáwaca nàyaca Dios írí, ³¹idécáiná Dios imàacaca abéeri èeri yùuwichàidacatáipíná machacànita macáita níái wenàiwicaca. Yái asiali Dios idéericaté iníwàaca imànfínápináni, idéericaté nacái imichàidaca yéetácáisi ícha náa-ííacaténá báisíiricani.”

³²Néese idécánáamité néemiaca ìwali yái icáucàanácátéwa yéetácáisi ícha, yáté náicáaníca Pablo iquíniná, áibanái fimacaté nacái:

“Yèepùtàacá wéemiaca pitàacái àniawa, quéwa áiba èeritàacáwa.”

³³Yá càicaté Pablo imusúacawa nèewíise. ³⁴Quéwa abénaméeyéi wenàiwica fíbàacatéwa Pablo iwéré, yá neebáidacaté Jesús ìwali. Iná nèewi iyacaté abéeri asiali ípidenéri Dionisio, abéeri néená níái icuèyéica Areópago, abéechúa nacái inanái ípidenéchúa Dámaris, áibanái nacái quirita náapicha.

Pablo iyaca Corinto iyacàlená iricu

18 ¹Néese idénáamité yái wawàsica, yáté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená ícha, yá yàacatéwa Corinto iyacàlená néré. ²Yá nérécaté, yàanàa abéeri Judío ípidenéri Aquila, Ponto yàasu cáli néeséri, wàlisàitàacá yàanàaca Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa, rey Claudio¹ ichùuliacáináté namusúacawa macáita níái judfonáica Roma iyacàlená iricuise. Yá Pablo yàacaté ipáchiaca nía. ³Yá iyamáacaté íbaidaca náapicha, náibaidacáináta nacái yái Pablo yáaliéricaté íbaidaca, namànicaté nacái capíima cuwèesi íimami iyú, yá náibaidacaté abécátáita. ⁴Iná imanùbacata judfonái iyamáidacawa, yá icàlidacaté nalí Jesús ináwaná ìwali néewáidacàalu iricubàa nawènúadacaténá náiwitàisewa níái judfonái, griegonái nacái.

⁵Iná Silas yàanàacaalíté Macedonia néese Timoteo yáapicha, yáté Pablo imàacaca íbaidacaléwa imàacacaténá yáawawa icàlidaca abéerita yái tàacáisi cayábéerica, yáasáidacaté judfonái írí Dios itàacái iricu Jesúscata yái Cristo. ⁶Quéwa níái judfonáica, yá nabàlùacawa ípunita, nacuísaca nacáini báawanama. Yá Pablo ichupiacaté ibàlewa napùalé, yá fimacaté nalí:

“Iná Dios yùuwichàidacaalícué pía, yá càmita nucùalépináni. Iná siùcade, yá nùapínaca nucàlidaca Dios itàacái nalí níái càmfíyéica judfonái.”

⁷Iná Pablo imusúacanáamitéwa néewáidacàalu iricuise, yá yàacatéwa abéeri asiali icapèe iriculé ípidenéri Ticio Justo, yèeri Dios ímiétacaná, idènièricaté icapèewa judfonái yéewáidacàalu idanfàata. ⁸Yái Crispo, néewáidacàalu íiwacalinácani, yá yeebáidacaté Wáiwacali Jesús ìwali, yéenibe-nái yáapichawa, yéenánái nacái macáita. Yá nacái madecaná Corinto iyacàlená mìnánái yeebáidacaté Jesús ìwali, yá nabautizácátéwa.

⁹Néese, yáté abéeri catá idècunitàacá Pablo iimáca, yá Wáiwacali fimacaté írí:

“Picá cáalu pía. Pitàaní nalí mamáalàacata. Picá píalimá masànaca pía,

¹⁰núacáináta iya píapicha. Iná canápináta yáaliméeri imànica pírí báawéeri, nudèniacáiná madecaná wenàiwica iricu yàcaléqueí.”

y 18.2 Yái Claudio, abéeri emperador, abéeri rey, imànicaté abéeri cuyàluta, ichùuliacaténáté namusúacawa macáita níái judfonáica, iyacàle iricuise, yàasu ícha nacái. Néenialíté, yáté camuicái 49 asáica idénáamité Cristo. Pilée ìwali Hch. 11.28.

¹¹ Yáté Pablo iyamáacawa néeni abéeri camuí, seis quéerinái finatabàa quiríta, yéewáidacaté nía Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialí èerité, yáté nacuèriná Galión ichùuliacaté Acaya yàasu cáli. Iná abénaméeyéi judíonái iwacáidatéwa Pablo ípunita. Yáté natécani Galión yàatalé ichùniacaténá nalí wawàsi.

¹³ Yá náimacaté írí:

“Yá asialiquéi, yèepuníri iwènúadaca wenáiwicanái íiwitáise nàacaténá Dios ímíétacaná, quéwa yèeriwa ípunita yái wáiwitáise iyáanáca.”

¹⁴ Iná Pablo idàbacaalíté itàaníca, yá Galión ímacaté judíonái írí:

“Píacué judíonái, picháawàacaalícué yá asialiquéi, abéeri báawéeri wawàsi íwalíiseta, inúacaalí nacái wenáiwicata, yácué nuémíaca píri yátái picháawàanácani. ¹⁵ Quéwa tàacáisi íwalíisecaalíni, ípidenási íwalíise nacái, iyúwacué píiwitáise iyáaná, yá càmita nuwàwa nuíyaacawa plasu wawàsi íwalícué.”

¹⁶ Yá ichùuliacaté namusúadaca nía Galión yáatanáise. ¹⁷ Néese, yá griegonái íibàacaté Sóstenes, yái néewáidacàalu íiwacalináca, yá inúadáidacaténí mawiénita Galión írí. Quéwa matuíbanái íicáca yái namànírica.

Pablo yèepùacatéwa Antioquía néré

¹⁸ Yá Pablo iyamáacatéwa Corinto néenita madécaná èeri. Néese, yá icàlidacaté iináwawa nalí níái wéenanái Jesús íwalíise. Yá yàacatéwa ída manuíri írìcu Siria yàasu cáli néré, náapicha níái Priscila, Aquila nacái.

Néese nàanàacaalíté Cencrea iyacàlená néré, yáté Pablo íisaca íiwitawa, idécáináté imáalàidaca imànica yái íibaidacalésica iyúwaté idééná imàacaca itàacáíwa Dios írí.

¹⁹ Néese, yáté nàacawa àniawa, yá nàanàacaté Efeso iyacàlená néré. Yáté Pablo imàacaca níái yàacawéeyéinácawa. Néese, yáté iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu írìculé. Yá néréca, itàaní judíonái yáapicha Jesús iináwaná íwali. ²⁰ Yá nasutácaté íicha wawàsi manuísíwata iyamáacaténáwa náapicha déecu quiríta. Quéwa càmita yeebá nalí. ²¹ Yá yàacáitawa náicha, ímacaté nalí:

“Máiní iwàwacutá nùanàca ráunamáita Jerusalén iyacàlená néré, numànicaténá náapicha néré yái namàníripináca. Quéwa Dios iwàwacanámi, yá nùanàca platalécué àniawa.”

Yá írìcùacatéwa ída manuíri írìculé, yáté yàacawa Efeso iyacàlená íicha.

Pablo yèepùacawa Antioquía néré. Yá nacái yàaca icàlidaca

Dios itàacái másiba yàawiríapíná

(18.23–20.38)

²² Néese idécanáamité yàanàca Cesarea iyacàlená ídalutalená néré, yáté yàacawa cáli finatabàa Jerusalén iyacàlená néré, itàidacaténá níái íwaquéeyéicawa Cristo ípidená íwali. Néese idénáami, yá yàacatéwa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese idécanáamité iyamáacawa néré abénaméeyéi èerita, yá yàacatéwa àniawa yàacaténá ipáchiaca níái yeebáidéeyéica Jesús, íyeyéica Galacia yàasu cáli finata, Frigia yàasu cáli finata nacái, ichàiniadacaté yàacawa nawàwa macáita níái yèeyéicawa Jesús yáapicha.

Apolos icàlidaca Dios itàacái Efeso néré

²⁴Néese, yáté èericani, yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré abéeri Judío ìpidenéeri Apolos, Alejandría ìyacàlená néeseeri. Yái asialica, icàlidéeri cayába Dios itàacái, yáaliériwa nacái cayába Dios itàacái ìwali, ²⁵idéerité néewáidaca cayába Wáiwacali itàacái ìwali. Iná cachàinicaté icàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Quéwaté yáalfacatéwa abéerita ìwali yái Juan Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadánacaté ìiwitáisewa Dios irípiná. ²⁶Yá Apolos idàbacaté yéewáidaca macàaluínináta Judío yéewáidacàalu irícu. Quéwa Priscila, idécanáamité yéemiaca isàna, Aquila yáapicha, yáté natécani mée-tàuculéta. Yá nacàlidacaté irí cayába amaláwaca Wáiwacali iináwaná ìwali.

²⁷Néese, yáté Apolos iwàwaca yàacawa Acaya yàasu cáli néré. Yáté nachàiniadaca iwàwa níai wéenánáica Jesús yáapicha, iyéeyéicaté néré needácaténá nàataléwa cayábani. Iná yàanàacanáamité néré, yáté iyúudàaca manuúsfwata níai yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali. ²⁸Yá Apolos icàlidacaté macái wenàiwica yáacuésemi cachàiníiri iyú nacái, imawèniadaca nataacái níai judónái ìiwacanánáica. Icàlidacaté nalí machacàníiri iyú càinácaalíté ìimaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté profetanái itànàaca. Yáasáidacaté nacái nalí Dios itàacái irícu Jesús ìwali, yácata Cristo.

Pablo Efeso néré

19 ¹Néese idècunitàacá Apolos ìyaca Corinto ìyacàlená irícu, yáté Pablo yèepuníca ipáchiaca macáita níai iyéeyéicaté chuitalibàa. Néese, yá yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré. Yá néenicaté, yàanàa abénaméeyéi yèeyéicawa Jesús yáapicha. ²Yá isutácaté yéemiawa nía:

“¿Idécué Dios ibànùaca pírí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué Jesús ìwali?”

Yá náimacaté irí:

“Càmita. ¡Canácatáitacá idé wéemiaca Espíritu Santo iináwaná ìwali!”

³Néese, yá Pablo isutácaté yéemiawa nía:

Néeni, “¿Cawináté néewáidacué pía ìwali, yéewacaténacué nabautizáca pía?”

Yá náimacaté irí:

“Yái Juan Bautista yéewáidéericaté ìwali, wawènúadánacaté wáiwitáisewa Dios irí wabáyawaná fícha.”

⁴Pablo ìimacaté nalí:

“Juan ibautizácaté níai wenàiwica idéeyéica iwènúadaca ìiwitáisewa ibáyawaná fíchawa. Ìimacaté nalí, peebáidacué ìwali yái, yàanèripináca nudénáami, ìwalíté càì ìimaca, yái Jesús, Cristoca.”^z

⁵Iná idécanáamité néemiaca Pablo itàacái, yá nabautizácaté nía Wáiwacali Jesús ìpidená ìwali.

⁶Néese idécanáamité Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yáté Espíritu Santo iricúacawa nawàwaliculé, yá natàanícaté áiba tàacáisi ìiwitáaná iyú, yá nacái nacàlidacaté Dios itàacái. ⁷Níai asianái ibautiséeyéicawa, docecaté cáminá namanùbaca.

⁸Yá Pablo iyamáacatéwa Efeso iyacàlená iricu máisiba quéeri. Càita nacái yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalu iricu macàaluínináta, iwàwacáinátè náalíacawa ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa.

⁹Quéwa dàalacaté abénaméeyéi iwàwa, íná càmítatè nawàwa neebáidaca Jesús ìwali. Natàanicáitátè báawanama nàwali níái yéewáidéeyéica wàlisài àyapu ìwali wenàiwicanái yáacuesemita. Iná yéewa Pablo iwacáidacaté mée-tàuculéta níái yéeyéicawa Jesús yáapicha. Yá itàanicaté náapicha èeri imànbacata, Tirano yéewáidacàalu iricu.

¹⁰Càicaté Pablo imànica iwéréta ichàbacawa pucháiba camuí. Iná madécaná judíonái, griegonái nacái, iyéeyéica Asia yàasu cáli finata, néemiàcaté Wáiwacali Jesús itàacái. ¹¹Iná Pablo imànicaté yái càmírica wenàiwica idé imànica Dios ichàini iyú. ¹²Càitátè áibanái itéca pañuelonái, bàlesi nacái, Pablo idunuèyéicaté ìwali, nahanàidacaténá nía cúláiquéyéi ìwali. Yá nachùnìacatéwa uláicái fícha, espíritu báawéeyéi imusúatéwa nacái náicha.

¹³Quéwa nàyacaté abénaméeyéi judíonái yèepuníyéi yúucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha. Iná nawàwacaté nacái náucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha Jesús ípidená ìwali. Yá náimacaté:

“Jesús ípidená ìwali, yái Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali, wachùuliacué pimusúacawa.”

¹⁴Níái asíanái càiyéicaté imànica yái wawàsica, sieteté namanùbaca, Esceva yéenibe, abéeri judíosàiri, sacerdotenái íiwacalica.

¹⁵Quéwa espíritu báawéeri íimacaté nálí:

“Núalíaca nuicáca Jesús, núalíata nacái Pablo ìwali. Quéwa piacué, càmí-yéita núalíawa ìwali.”

¹⁶Iná yái asiali idènièricaté espíritu báawéeri, yátè ipisiacawa nàatalé, yá inúadáidacaté nía. Càita nacái imawèniadaca nía. Càitátè napiacawa mabàleta capíi iricuise, cacháunéeyéi nacái ìwalíise.

¹⁷Néese, yátè Efeso iyacàlená mìnánái yáalíacawa iináwaná ìwali macáita, judíonái, griegonái nacái. Yátè cáalucatè nía macáita, yá idàbacaté nàaca Wáiwacali Jesús ípidená ímíétacaná.

¹⁸Néese madécaná níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yá nàanàacaté nacàlidaca yái báawéeri namàníiricaté. ¹⁹Càita nacái nàanàaca madécaná níái camàliquéeyéica, nàanàidacaté nacái nàasu cuyàlutawa, malia-cáisi itànèericawa ìwali. Yátè neemáca nía macáita, macái wenàiwicanái yáacúalícuta. Iná namànicaalítè nawèni, níái cuyàlutanái neeméeyéica, yá nawènicaté cincuenta mil palata ituíná. ²⁰Yá càicaté Wáiwacali itàacái idàwinàacawa quéwanáta, càita nacái, níái yéemièyèicani, yeebáidéeyéica nacáini.

²¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo fináidacaté yàacawa Jerusalén néré, quéwa idécanáamipinátè ipáchiaca Macedonia yàasu cáli, Acaya nacái.

Yá íimacaté nálí:

“Idécanáami nùanáca Jerusalén iyacàlená néré, néese, yá iwàwacutápiná nùacawa Roma iyacàlená néré.”

²²Yá Pablo ibànùacaté Macedonia yàasu cáli néré pucháiba iyúudèeyéicani, Timoteo, Erasto nacái. Quéwa Pablo iyamáacatéwa déecuta Asia yàasu cáli néenita.

Namáídáidaca napianícawa Efeso iyacàlená iricu

²³Néenialí èerité, yáté máiníca báawaca nalí wawàsi níái yeebáidéeyéica Jesús, wàlisài àyapu náiméeyéicaté ìwali. ²⁴Iwalíise yái asiali íipidenéerica Demetrio, imàníricaté palata iyú ucapèe yéenáíwaná, úái nàasu dios Diana, náapicha níái áibanáica nacànacaté manuí palata nàwallíise níái yéenáíwanási namàniyéica. ²⁵Iná Demetrio ìwacáidacaté níái fíibaidéeyéicaté yáapicha, nía nacái áibanái fíibaidéeyéica càirica iicacánáwa fíibaidacalésica, yá fimacaté nalí:

“Píacué aslanáica, idécué píalíawa ìwalíise yái fíibaidacalési càirica wamànica iyú, wacàna walíwa manuí palata. ²⁶Quéwa càide iyúwacué piicáaná wawàsi, iyúwacué nacái péemianá iináwaná, yái Pablo idéca iwènúadaca madécaná wenàiwicanái fiwítáise, càmfírira abéeri chácataí Efeso iyacàlená iricu, batéwa macáita Asia yàasu cáli íinata. Yá fimaca nalí, càmita diosnái níái wenàiwica imàniyéica icáapi iyúwa. ²⁷Iná càmfírira abéeri wáibaidacalé írica, namàni báawéeri. Càmita nacái wenàiwica yàapíná quirínama uímiétacaná úái wàasu dios Diana icapèeca. Yá canápiná quirínama uináwaná úái wenàiwica yèechùaca íimiétacaná Asia yàasu cáli íinata macáita, macái èeri iricu nacái.”

²⁸Iná idécánáami néemíaca yái tàacáisica, yáté máiníca calúaca nía. Yá nacái néemíanicawa, yá náimacaté: “¡Cachàiníichúaca úái Diana, Efeso mìnánái yàasu dioscal!”

²⁹Néese, yáté málífacáanáca náiwitáise níái manùbéeyéi wenàiwica yàcalé mìnánáica. Yá nàacatéwa ráunamáita aléde nàwacáidacàlu iriculéwa,^a yá náibàacaté natéwa néré Gayo, Aristarco yáapicha, níái Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeseéeyéica.

³⁰Néese, yáté Pablo iwàwaca itàanica wenàiwicanái yáapicha, quéwa níái yeebáidéeyéica Jesús, yá càmita nabatàa yàacawa nàatalé.

³¹Abénaméeyéi nacuèrinánái nacái, Asia yàasu cáli néeseéeyéi, Pablo yàacawéeyéináca, yáté nabànùaca irí tàacáisi ipíchaná yàaca itàanica wenàiwicanái yáapicha, aléde nàwacátalécawa.

³²Iná abénaméeyéi imáidaca áiba wawàsi ìwali, áibanái imáida nacái áiba wawàsita, yá málífacáanácaté náiwitáise. Iná càmita náalíawa càinácaalí wawàsiquéi càì nàwacáidacawa ìwalíná. ³³Yá judíonái imusúadacaté manùbéeyéi wenàiwica yèewíise yái Alejandro. Néese, yá ichùullacaté masànaca níái wenàiwicaca icáapi iyúwa, iwàwacáináté itàanica iwíicáwuwa wenàiwicanái yáacúalicu. ³⁴Quéwa náalíacaalíté judíocani, yáté namáidaca quéwanáta cachàini, batéwa pucháiba hora:

“¡Úái Diana, Efeso mìnánái yàasu dios, cachàiníichúal!”

³⁵Néese yái catànàacáiri náiwitápuca nacái, idécánáamité yáalímáca masànaca imànica níái manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá fimacaté nalí:

“Píacué Efeso mìnánái, wíata yái icuèyéica yái dios Diana icapèeca, yá nacái, uenáíwaná icaléericatéwa chènuníise. ³⁶Iná macáita wáalíacawa ìwali cayába yái wawàsica. Iná iwàwacutácué piyamáacawa, matuíbanáicué pía. Càmita iwàwacutácué pímanica ráunamáiri iyú yái wawàsica.

a 19.29 Teatro: Nàwacáidacatáicawa níái yàcalé íiwacanánáica, nachùnìacaténá wenàiwicanái irí wawàsi, naicácaténá nacái isèiwiquéeyéica.

³⁷Níái asianái càiyéicuéca pianàidaca aléi, càmiíyéita itàaní báawanama ùwali, úatái piasu dios Dianaca. Càmita nacái namàni ulí báawéerita.

³⁸Iná Demetrio idèniacaalí báawéeri wawàsica áiba wenàiwica yáapicha, yàacawéeyéiná yáapichawa, wadèniaca níái yàcalé ìiwacanánáica, cáli icuè-rinánái nacái, yéewacué picháawàayacacawa nalíta.

³⁹Iná pidèniacaalícué áiba wawàsi picháawèeripinácué ìwalíise nía, yá iwàwacutá piacuécawa aléi yàcalé mìnánái ìwacáidacatáicawa, yéewacatená pichùnìacuéca náapicha piasu wawàsi. ⁴⁰Iwalíise yái pipianínácuéca pimáidáidaca yàcalé iricubàa, yá cáanáica romanonái icháawàaca wía iyúwa iwàwawéeyéi imànica náipunita ùuwicái. Yá canápinácata yéewa wáimaca nalí ìwali yái wawàsi càirica ichàbacawa.”

⁴¹Yá idécanáamité càì ìimaca nalí, yáté ichùuliaca nàacawa.

Pablo yàacatéwa Macedonia yàasu cáli néré, Grecia néré nacái

20 ¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái wenàiwicanái iplanínáca imáidáidaca, yá Pablo ichùulícaté namáidaca irí níái yeebáidéeyéica Jesús. Iná idécanáamité yàalàaca nía, idécanáamité nacái ìibàaca nía iwéréwa, yá icàlidacaté ìináwawa nalí. Yá yàacatéwa náicha Macedonia yàasu cáli néré.

²Iná idécanáamité yèepunícawa Macedonia yàasu cáli néenibàa, idécanáamité nacái ichàiniadaca nawàwa madécaná tàacáisi iyú, níái yeebáidéeyéica Jesús, yá yàanàacaté Grecia yàasu cáli néré. ³Yá néenicaté, ìya másiba quéri.

Quéwa, yá nacàlidacaté irí ìwali yái judíonái iwàwáanacaté inúacani, iricùapinácaalíwa ída iriculéta yèepùapinácaalíwa Siria yàasu cáli néréta. Iná ìwalíise, yá yèepùacatéwa cáli ìnatabàata Macedonia yàasu cáli néenibàa.

⁴Iná nàacawéeridacaté Pablo níái: Sópater, Berea ìyacàlená néeséerica; Aristarco, Segundo nacái, Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi, Gayo, Derbe ìyacàlená néeséeri, Tíquico, Trófimo nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi, Timoteo nacái.

⁵Quéwa macáita nía, yá nadécaté nàacawa wapíchalé. Iná yéewa nacùacaté wía Troas ìyacàlená néenita.

⁶Quéwa wía, idécanáamité ichàbacawa yái èeri nayáacatáica, níái paninái mèewíisèeyéica, yá wàacatéwa Filipos ìyacàlená íicha lámá yáacubàa. Iná cinco èeri idénáami, yá wàwacáidacatéwa náapicha Troas ìyacàlená néeni. Yá néenicaté wayamáawa siete èeri.

Pablo ipáchiacaté Troas ìyacàle mìnánái

⁷Néese domingo èeri irícu, yá nàwacáidacatéwa níái yeebáidéeyéica Jesús, wayáacatená pan Santa Cena irícu. Iná Pablo yàapinácáináwa mapisáináami, yáté yéewáidaca nía déecu càita bamuchúaléca catá. ⁸Iná madécaná lámparanái ìya irícu yái capii imàdáná wàwacatáicawa chènunibàa. ⁹Yá abéri ùuculíri yáawinacawa ventana irícu ípidenéeri Eutico. Yá cadàpuleca báawanamani, déecucáiná Pablo itàaníca nalí. Yá ìimáca yáawinacawa. Yá icaláacawa chènuníise másiba capìicatái ichènunica. Iná namichàidacaalí Eutico, yá idéca yéetácawa. ¹⁰Yá Pablo iricùacatéwa yàatalé, yá yáawiadaca yáawawa iwicáulú. Yá ìibàaca yàanalículéwani, yá ìimaca nalí:

“Picácué picalùadawa. Càmita yéetáwa.”

¹¹Néese idécanáamité Pablo íríacawa àniawa, yá iwacùacaté nàwali paniná Santa Cena irícu. Iná idécanáamité iyáaca, yá itàaníca nálí àniawa càita amalácaté nàwali. Yá yàacatéwa náicha. ¹²Yá nèepùadacaté cáuta yái ùuculírica icapèe néréwa. Yá nachàiniadacaté nawàwawa manuísíwata níái wenàiwicaca.

Pablo yàacatéwa Mileto iyacàlená néré

¹³Néese wía, yá walicùacatéwa wàacaténáwa lamá yáacubàa Asón iyacàlená néré, walicùadacaténá néré Pablo càide iyúwa fimáanáté walí, yàacáinátéwá cáli ínatàbàata. ¹⁴Iná wàanàacaalíté Asón ídalutalená néré, yáté Pablo iricùacawa wáapicha ídaliculé. Yáté wàacawa Mitilene iyacàlená néré.

¹⁵Néese mapisáináami, yá wàacatéwa àniawa. Yá wachàbacatéwa machacà-nita iwàwata Quó fícha. Iná mapisáináami, yá wàanàacaté iwàwata Samos ídalutalená néré. [Néese abéeri èeri idénáami, yá wayamáacatéwa mawíenita Troguilio írí.] Iná mapisáináami, yáté wàanàaca Mileto iyacàlená néré.

¹⁶Quéwa càmicáináté Pablo iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré ipíchaná idècuníacawa déecu Asia yàasu cáli íinata, yá wachàbacatéwa machacà-nita, iwàwacáináté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré, Pentecostés yàasu èeripiná.

Pablo itàaníca náapicha níái ancianonái Efeso iyacàlená néeseéeyéica

¹⁷Iná Pablo yàanàacaalíté Mileto iyacàlená néeni, yá ichùuliacaté namáidaca írí níái ancianonái icuèyéica níái yeebáidéeyéica Jesús, Efeso iyacàlená irícu. ¹⁸Iná idécanáamité nàanàaca yàatalé, yá fimacaté nálí:

“Ídècué píalíacawa càinácaalíté iicàcanáwa nùyacuéca pèewi èeri imanù-baca, nùanàaca idénáamitaté Asia yàasu cáli ífinalaté. ¹⁹Iná nuíbaidacaté Wáiwacali írí. Càmitaté numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Quéwa áibaalíté, achúmaca nuwàwa, nuícháaníté nacái manuísíwata. Yá nacái nùuwichàaca madécaná yàawíría báawéeri wawàsi, yái namàníricaté nulí níái judíonái càmfíyéica yeebáida Jesús. ²⁰Càicáaníta, mayamáacata numànica yái cayábéeripínacuéca imànica píricué wawàsi. Càmita nacái numàaca nucàlidaca píricué Jesús iináwaná ìwali, wenàiwica yéewáidacàalu iricubàa, picapèenái iricubàacué nacái, ²¹judíonái írí, càmfíyéi judíonái írí nacái, ìwali yái nawè-núadánápináca náíwítáisewa Dios írí, manuícáténá nacái nawàwa Wáiwacali Jesús iwéré.

²²Quéwa siùcade, iwàwacutá numànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianá núa. Iná iwàwacutá nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Quéwa càmita núalíawa càinápinácaalí wawàsica yái ichàbawa nulí néré. ²³Quéwa macáita chábái yàcalénái nuèpunítàbàacawa, Espíritu Santo icàlidaca nulí ìwali yái iwàwacutáanápináca nùuwichàacawa manuí, presunápináca nacái namànica núa. ²⁴Quéwa càmita achúma imànica nuwàwa. Càmita nacái máiní cawènica nuicáca nucáucawa. Yá máiní iwàwacutá numáalàidaca casí-máiri iyú yái íbaidacalési Wáiwacali Jesús yèericaté nulí, nucàlidáanácáténá yái tàacáisi cayábéerica, cáinináanaca Dios iicáca wía mawènitá.

²⁵Iná siùcade, núalíacawa càmitacué piicápiná núa quirínama, píacué nucàlidéeyéica írí yái tàacáisi Dios icúanápináca yàasunái wenàiwicawa.

²⁶Iná núumacué pirí siùcái, péetácaalícué pibáyawaná yáapichawa, yá caná-pinácata nubáyawaná piwalísecué, idécáináté nùlàacuéca pía macáita. ²⁷Càmitacué nubàa pícha yái Dios iwàwéericuéca pimànica. ²⁸Iná iwàwacutácué picùaca píawawa, picùacué nacái macáita níai Dios yàasunái wenàiwicaca. Píacué, Espíritu Santo imàaquéeyéica ancianonái^b iyú picùacaténácué níai yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesús ìwali, níai iwènièyécáté íiraná iyúwa. ²⁹Iná núalíacawa idécánáami nùacawa píchacué, yá nàanàapínaca pèewiré-cué áibanái wenàiwica cuwèesi caluéyí nacáiyéi fiwitáise, imàniyíepíná nali báawéeri macáita níai yeebáidéeyéica Jesús. ³⁰Càita nacái namichàapínacawa abénaméeyéi péenátacué nachíwa iyú, namèniadapíná níai yeebáidéeyéica Jesús. ³¹Iná picùacué píawawa cayába. Piwàwalícué yái nùlàanáciuca pía áibaali nuícháanínama, èeríapi, táiyápi nacái píalímáwanama, máisiba camuí.

³²Iná siùcade nuénánái, numàacacué pía Dios icáapi írìcu, yáapicha nacái yái itàacái cáinináanaca iicáca wía mawènitá, yái idènièrica ichàiniwa, idàwinàidacaténácué píiwitáise, yèeripínaca nacái píricué yái Dios idéerícaté imàacaca itàacáiwa ìwali nali, macáita níai idéeyécáté iseríaca yàasunáíwa. ³³Canácatáita nuwàwa nùasuca áibanái ipalátani, oro, nabàle nacái. ³⁴Píacué yáaliyéiwa, núa íibaidéeri icáapi iyúwa, yéewacaténá nuedáca nulíwa macáita yái numáapuèrica, nali nacái níai nùacawéeyínaca. ³⁵Iná macái wawàsi ìwalita nuéwáidacué pía, iwàwacutá wáibaidaca, yéewacaténá wayúudàaca níai imáapuèyéica wawàsi. Iwàwacutá nacái wawàwalica yái Wáiwacali Jesús itàacáica, íimacalíté: ‘Wàacanáami áibanái írì, yái namáapuèrica, yá casíimáica Dios imànica wawàwa, íicha quiríta yái áiba yàanàaca wàasu.’ ”

³⁶Néese idécánáamité càì Pablo íimaca, yá ibàlùacatéwa yùulù ipùata iyúwa, yá itàanícaté Dios yáapicha, náapicha macáita.

³⁷Néese, yá cáanáicaté náicháaca macáita, yá náibàacaté nawéréwa Pablo, yá nacái, nasùsùacaténì.

³⁸Yá máinícaté achúmaca nawàwa, íimacáináté nali:

“Càmitacué piicápiná núa quirínama.”

Néese, yáté nàacawéeridacani ída manuírì nérépiná.

Pablo yàacawa Jerusalén iyacàlená néré

21 ¹Néese idécánáamité wacàlidaca waináwawa nali níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá walicùacawa ídalículé. Yáté wàacawa machacànita iwàwata Cos néré. Iná mapisáinámi, yá wàacatéwa àniawa iwàwata Rodas néré. Néese, yá wàanàacaté Pátara íidalutalená néré. ²Yá néenicaté, wàanàa abéeri ída manuírì yèeriwa Fenicia yàasu cáli nérépiná, yá wàacatéwa írìcu. ³Iná wàacanáamitéwa lamá yáacubàa, yá waicácaté iwàwata Chipre wáalimábàawa, apáu néese wáicha. Yá wàacaté wàacawa Siria yàasu cáli nérépiná. Néese, yá wàanàacaté Tiro íidalutalená néré, iwàwacutáicáináté namichàida néeni íisasi.

⁴Quéwa wàanàacáináté néeni níai yeebáidéeyéica Jesús, yá wayamáacatéwa náapicha siete èeri. Yá Espíritu Santo icàlidacaté nali ìwali yái wawàsi

ichàbèerinápínacawa Pablo irí. Iná yéewa càmitaté nawàwa yàacawa Jerusalén néré.

⁵Néese idécanáamité nachàbacawa níái siete èerica, yá wàacatéwa àniawa. Iná nàacawéeridacaté wía méetàuculé yàcalé fícha níái yeebáidéeyéica Jesús, nàacawéetúanái yáapichawa, néenibenái yáapichawa nacái. Iná càina fínatata, yá wayamáacaté wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa watàanícaté Dios yáapicha.

⁶Néese, yáté watàidayacacawa, yá walicùacawa ída iriculé. Yá nacái nèepùacaté nacapèe néréwa. ⁷Yá wamusúacatéwa Tiro fídalutalená néese, yá wàacawa.

Néese, yá wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré. Yá néenicaté, watàida níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái wayamáacatéwa náapicha abéeri èeri.

⁸Iná mapisáináami, yá wàacatéwa Pablo yáapicha, yá wàanàacaté Cesarea iyacàlená néré. Yá wayamáacatéwa Felipe icapèe iricu, icàlidéerica yái tàacáisi cayábéeri ichúuliadéerica yùuwichàacáisi fícha, néenacaté níái siete iyúudéeyéicaté apóstolnái. ⁹Idèniacaté báinúaca yéenibewa mànacanái màacawéeriyéita, profetanáica nacái nía.

¹⁰Iná idècunitàacá wàyaca néeni abénaméeyéi èeri, yá yàanàacaté Judea yàasu cáli néese abéeri profeta ípidenéeri Agabo. ¹¹Iná yàanàacaalíté iicáca wía, yá iwasàacaté Pablo fícha yái idacuèrica iwaaliabàawa, yá idacùaca iyú yàabàliwa, icáapi nacái, yá fímacaté:

“Càica Espíritu Santo fímaca: ‘Càipínaca judíonái idacùaca yái yàasufrica, yái nawaalí íbápica. Néese, yá nèepùadapínacani nalí níái càmiíyéica judíonái.’”

¹²Iná idécanáamité wéemiaca yái tàacáisica, náapicha níái néenisànaca, yá wasutáca Pablo fícha wawàsi manuísíwata ípíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré.

¹³Quéwa Pablo fímacaté walí:

“¡Picácué pícháaní! ¡Achúmacuéca pimànica nuwàwa! Idéca màulenáca núa, càmita abéeri ìwalíseca, yái nadacùanápínaca núa, màulenáca nacái núa nuétápinácawa Wáiwacali Jesús ìwalísená Jerusalén iyacàlená néré.”

¹⁴Néese càmicáináté wáalimá wawènúadaca ííwitáise, yá wáimacaté irí:

“¡Càinácaalíta Wáiwacali iwàwa imànica píapicha, yá imànica càide iyúwa iwàwáaná!”

¹⁵Néese abénaméeyéi èeri idenáami, yá wachùniacaté wàasuwa, yá wàacatéwa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶Yá nacái nàacatéwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús, Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Natécaté nacái náapichawa yái ípidenéerica Mnason, iwàwata Chipre néeséeri, déecuíricaté idé yeebáidaca Jesús, yái wayaméeripínacatéwa cáminá icapèe iricu.

Pablo ipáchiaca Jacobo

¹⁷Néese wàanàacanáamité Jerusalén iyacàlená néré, yá needacaté nàataléwa wía casíimáiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús. ¹⁸Iná mapisáináami, yá wàacaté wapáchiaca Pablo yáapicha Jacobo, yá nacái nàyacaté néeni macáita níái ancianonáica.

¹⁹Néese idécanáamité watàidaca nía, yá Pablo icàlidacaté nálí iwali abéechúanamata yái Dios imàníricaté nálí níái càmíyéica judíonái, icàlida-tabàaca nálí Dios itàacái.

²⁰Iná néemìacanáamité yái tàacáisica, yá nàacaté cayábéeri Dios irí, náimacaté Pablo irí:

“Wéenásàiri, péemì cayába. Idéca pialíacawa madécaná milca níái judíonái yeebáidéeyéica Jesús. Yá macáita nawàwa wamànica càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté. ²¹Yá nacái nacàlidaca walí piináwaná péewáidaca níái judíonái yeebáidéeyéica Jesús, ìyèeyéica áiba cáliré, péewáidacasa nía, càmicaténása namànica càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté. Pialàacasa nacái nía càmicaténása nadalúa néenibe ìwalíisesàì ipùata fímamiwa, éwìtasa namànínápiná càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná.

²²Iná iwàwacutá wamànica abéeri wawàsica nàalfacaténá càmìta báisí yái áibanái itànínáca piwali. Idécáiná náalíaca piináwaná pianàaná aléi, yá báisícata nàwacáidapínacawa pìatalé.

²³Iná iwàwacutápiná pimànica càide iyúwa wáimáaná pirí. Nàyaca wáapicha cháì báinúaca asianái iwàwacutéeyéi imànica càide iyúwaté namàacáaná nataacáíwa Dios irí. ²⁴Pité píapichawa nía Dios icapèe néré, masacàcaténácué pimànica píawawa Dios ipíchalé, pipáyaidaca píapichawa nálí iwèni macáita yái nawàwacutéerica. Yá nacái nadalúanápináca náiwita ibáináwa náalfacaténá macáita càmìta báisí yái càináca wenàiwica imànica ichìwawa pìwali, pimànicáiná nacái càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté.

²⁵Quéwa wía, idéca watànàaca nálí cuyàluta níái càmíyéica judíonái yeebáidéeyéica Jesús. Iná idé abédanamaca wawàwa ìwali yái wawàsica, càmìcaténá iwàwacutá nayáaca cuwèesi iiná neeméerica ídolonái irí, íiraná nacái, yá nacái nasiduèrica icanápi. Càmìta nacái iwàwacutá namànica báawéeri nainá iyúwa.”

Uwinái fìbàacaté itéwa Pablo Templo iricúise

²⁶Néese mapisáináami, yáté Pablo itéca yáapichawa níái asianáica. Yá namànicaté nálí wawàsi, masacàcaténá nía Dios ipíchalé, judíonái ipíchalé nacái. Néese, yá nawàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, nacàlidacaténá chácaalínápiná nàanàida yái nèeripínáca Dios irí.

²⁷Iná mawiénicanáamité namáalàacawa níái siete èerica, yá abénaméeyéi judíonái iicacaté Pablo Dios icapèe iricu, Asia yàasu cáli néeséeyéi. Yá namáidáidaca báawanama Pablo iináwaná ìwali wenàiwicanái irí, yáté náibàacani.

²⁸Náimacaté namáidáidaca:

“¡Píacué israelnáì, piyúudàacué wía! Yá asàliquéi, yèepunfiri yéewáidaca macái cálita ipíchaná namànica càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, fìpunita nacái yái Moisés itànèericaté, Dios icapèe fìpunita nacái.

Siùcade, yá iwàlùadaca yáapichawa Dios icapèe iriculé níái càmíyéica judíonái. Iná càmìta yàa fimiétacaná cháì wàacatáica Dios fimiétacaná.”

²⁹Yéewa càì náimaca, idécáináaté naicáca Pablo, Trófimo yáapicha, yái Efeso mìnalica. Iná nayúunáidacaté Pablo iwàlùadaca yáapichawa Trófimo Dios icapèe iriculé.

³⁰Yá càicaté madécaná wenàiwica imáidáidacaté macáita yàcalé iricu, yá nàwacácawa abécataléta. Yáté napìaca náibàaca Pablo, yá nawatàidacani

bàacháwalé Dos icapèe fícha, yáta nabàliaca inùmabàlenái macáita. ³¹Iná nawàwacáináté nanúacani, yáté nacàlidaca úwinái fiwacali irí ìwali yái wawàsica, macáicáináta Jerusalén mìnánái yéemíanicawa máiwitáisewaca. ³²Yáté úwinái fiwitápu iwacáidaca yàasu úwináwa náiwitápunái yáapichawaca nacái. Yáta napíacawa wenàiwicanái yàatalé. Iná naicácanáamité úwinái fiwitápu yàasu úwinái yáapichawa, yá namàacacaté nanúadáidaca Pablo.

³³Néese úwinái fiwacali yàacawa yàatalé, yá ichùuliaca nadacùacani pucháiba cadena iyú. Néese, yá isutáca yéemíawani càinácaalí asialicani, càinácaalí nacái báawéeri wawàsica yái càì imànica.

³⁴Quéwa nèewíise níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá abénaméeyéi imáidaca abéeri wawàsi ìwali, áibanái imáida áiba wawàsi ìwali nacái. Iná càmicáináté úwinái fiwitápu yáalimá yéemíaca yái náimáanaca irí wenàiwicanái isàna iyú, yá ichùuliacaté natécani úwinái icapèe iriculé.

³⁵Iná nàanàacanáami úwinái icapèe yàasu caléra néré, yá namichàidaca natéwa Pablo chènunibàa náicha níái manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca ipíchaná nanúacani, ³⁶nàacáinátéwa náami mamáalàacata níái manùbéeyéi wenàiwica, náimacaté namáidaca:

“¡Pinúacuéní!”

Pablo itàaníca iwicáúwa wenàiwicanái yáacúalícu

³⁷Iná nawàlùadacaalí nàyaca Pablo úwinái icapèe iriculé, yá fimaca úwinái fiwitápu irí:

“Pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi achúmasíwata.”

Yá úwinái fiwitápu fimaca irí:

“Iná pitàaní griegonái itàacái. ³⁸Iná càmita Egipto yàasu cáli mìnali pía, yái yèericawa wáipunita yátaca èericái, itéericaté yáapichawa báinúaca mil asianái máisawaliré, macáita wenàiwica inuérinánáica nía.”

³⁹Néese, yá Pablo fimacaté irí:

“Báísita Judíoca núaquéi, asáicaté núa Tarso iyacàlená irícu, yái yàcalé máiníirica caináwanáca áibanái fícha, Cilicia yàasu cáli fínata. Iná pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nutàaníca wenàiwicanái irí.”

⁴⁰Iná úwinái fiwacali imàacacaalíté itàaníca, yá Pablo ibàlùacawa úwinái icapèe icalérani irícu, yá ichùuliacaté masànaca nía icáapi iyúwa. Iná idécanáami masànaca nía, yá itàanicaté nalí hebreonái itàacái iyú, yá fimacaté nalí:

22 ¹“Píacué nuénánái, píacué nacái wáiwitápunáica, péemiacué nulí. Pimàacacué nutàaníca nuiwicáúwa.”

²Iná wenàiwica yéemíacaalíté itàaníca nalí hebreo iyú, yáté masànasíwaca nía.

Yá fimacaté nalí:

³“Báísita Judíoca núa, asáicaté núa Tarso iyacàlená irícu, Cilicia yàasu cáli fínata. Quéwa nudàwinàacatéwa chátái Jerusalén iyacàlená irícu, nuéwáidacatéwa nacái Gamaliel yáapicha, yéewáidaté numànica càitáde iyúwaté wàawirináimi fiwitáise ichùulianá. Yá nacái nuwàwacaté numànica máiní càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyúwacué pía siùcade. ⁴Nuplàdídadaté nunúawa níái yeebáidéeyéica yái Wàlisài Ayapuca. Iná nuíbàacaté nía, yá nacái

nuèpùadacaté nía, natécaténá nía presunái icapèe iriculé, aslanái, inanái nacái.

⁵Quéwa yáta sacerdotenái fiwítápu yái yàaté nulf cuyàluta, náapicha macáita níai israelnái fiwítápunái béeyéica, nutéeripináté nali níai judíonái iyéeyéica Damasco iyacàlená iricu, nuíbàacaténáté nutéwa néese nía iyéeyéica néeni, nutécaténáté nía Jerusalén iyacàlená iriculé, nàuwichàidacaténáté néré nía.”

Pablo icàlidaca ìwali yái iwènúadánacaté fiwítáisewa Dios irí

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶“Quéwa idècunitàacá nùacawa àyapulicubàa, mawiénicanáamité nùacawa Damasco iyacàlená irí, machacànicaalí èeri càmíná, yá isicúata abéeri camalási cachàiníri icànacaté núa chènunfise. ⁷Yá núuwàacaté nucalàacawa cáli ìnatalé, yá nuèmiacaté abéeri tàacáisi chènunfise, ìmacaté nulf:

‘Saulo, Saulo, ¿cáná pipiadáida núa?’

⁸Yá nuebácaté isàna:

‘Nuíwacali, ¿cawiná píaquéera?’

Yá ìmacaté nulf:

‘Núacata Jesús, Nazaret néeseérica, yái càirica pipiadáidaca.’

⁹Quéwa níai nùacawéeyéináca nùacawa, báisíta naicácaté yái camalásica. Yáté cáaluca nía, quéwa càmítaté néemia isàna yái itàníirica núapicha.

¹⁰Yá núumacaté irí:

‘¿Cawiná wawàsica yái iwàwacutá numànica?’

Yá Wáiwacali ìmacaté nulf:

‘Pimichàawa, piawa Damasco iyacàlená iriculé, yá nérécata, nacàlida pirí ìwali macáita yái wawàsi iwàwacutéeripináca pimànica.’

¹¹Iná càmicáináté asái nuicáidaca icamaláná, idénáami yái camalási cachàiníirica, yáté natéca nucáapi ìwali níai nùacawéeyéináca, yéewacaténá nùanàaca Damasco iyacàlená iriculé.

¹²Yá néenicaté, iyaca abéeri asáli ìpidenéeri Ananías, yèericaté Dios itàacái ìmíétacaná yái Moisés itànèericaté, cayábéerité nacái iináwaná nèewi macáita níai judíonái iyéeyéica Damasco iyacàlená iricu. ¹³Yáté yàanàaca nùatalé iicácaténá núa. Yá ìmacaté nulf:

‘Nuénàsàiri Saulo, piicáidaca àniawa.’

Yáta asáica nuicáidaca, yáté asáica nuicáca Ananías.

¹⁴Yá ìmacaté nulf:

‘Yái wàawirináimi yàasu Dios idéca yeedáca píá, píalícaténá fiwítáise ìwali iwàwérica píalíacawa ìwali, piicácaténá yái mabáyawanéerica, péemíacaténá inùma iricuíseta itàacái. ¹⁵Iná picàlidapiná macái èeri minanái irí iináwaná ìwali, yái piiquéerica, yá nacái, péemièrica.

¹⁶Iná siùcade, canácata iwàwacutéeri picùaca quirínama. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá Wáiwacali fícha imàacacaténá iwàwawa pibáyawaná fícha.’”

Pablo icàlidaca nali cànícaalíté nabànùacani nàatalé níai càmíiyéica judíonái

¹⁷“Iná nuèpùacaalítéwa aléi Jerusalén iyacàlená iriculé, yá abéeri wawàsi ichàbacatéwa nulf. Idècunitàacá nutàaníca Dios yáapicha, yá nuicácaté abéeri yéenáiwánási. ¹⁸Yá nuicácaté Wáiwacali, yá ìmacaté nulf:

‘Piawa mesúnamáita Jerusalén òyacàlená òricúise, càmicáináta neebáida-piná pirí chá yái picàlidéerica nálí nuináwaná òwali.’

¹⁹Yá núumacaté òrí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nùwali, nùanacaté néewáida-càalu imanùbacata, yá nutécaté nía presunái icapèe òriculé, úwinái icapèe-dáidacatená, níái yeebáidéeyéicaté pitàacái.

²⁰Iná nanúacaalíté Esteban íba iyú, icàlidéericaté piináwaná òwali, nùtaté áiba òya náapicha néeni, abédanamacaté nuwàwa náapicha, nanúacatenáni. Yá nacái, nubàlùacaté nucùaca nabàle níái inuényéicatení.’

²¹Quéwa, yá Wáiwacali fimacaté nulí:

‘Ìwàwacutá piacawa, nubànùapinácáiná pia déeculé nàatalé níái càmfí-yéica judíonái.’ ”

Uwinái fiwacali fiwbàacaté Pablo

²²Iná càicaalíté Pablo fimaca, yá néenicata inùmámi néemiàcaté òrí, yá nadàbacaté namáidáidaca, náimacaté:

“¡Yá asàliquéera, càmita iwàwacutá òyaca quirínama finata cáliquéi! ¡Pinúacuéní!”

²³Iná namáidáidacáiná mamáalàacata, náucáidacacáiná nacái nabàlewa, yá nacái nacasáacá cáli ichùmálé chènuniré. ²⁴Yá úwinái fiwacali ichùulliacaté nawàlùadaca Pablo úwinái icapèe òriculé, ichùulliaa nacái nacapèedáidacani icàlidacatená cawiná òwalíise yái càì namáidáidaca òpunita.

²⁵Iná nadacùacanámíté nàyacani correa iyú, yá Pablo isutácaté yéemìawa yái úwinái fiwacali ibàlùèricawa néeni:

“¿Yéewacáiná picapèedaca abéeri romanosàiri, éwita canáca imàníiri báawéeri wawàsica?”

²⁶Iná úwinái fiwacali yéemìacaalí yái tàacáisica, yá yàaca icàlidacani áiba náiwacali òríwa, yá fimacaté òrí:

“Piicá cayába, picá pimàni òrí báawéeri, romanosàiricáiná asàliquéi.”

²⁷Yá úwinái fiwacali yàacawa Pablo yàatalé, yá isutácaté yéemìawani:

“¿Báisíta romanosàirica píaquéera?”

Yá, Pablo fimacaté òrí:

“¡Báisíta!”

²⁸Yá úwinái fiwacali fimacaté òrí:

“Núa, yéewacatená romanosàirica núa, yáté iwàwacutáca nupáyaidaca manuí palata.”

Yá Pablo fimacaté òrí:

“Quéwa núa, romanosàiri asáicatáiseta núa.”

²⁹Yá nasirùacawa ícha níái icapèedéeyéipínaca Pablo. Càita nacái úwinái fiwacalica, yáaliacanámíté romanosàiricani. Yá nacái cáalucani, idécáínaté ichùullaca nadacùacani.

Pablo ibàlùacatéwa aléde nacháawàacataléca wenàiwica

³⁰Iná mapisáináami, yá úwinái fiwacali iwàwacaté yáaliacawa cayába cawiná òwalíise yái càì judíonái icháawàaca Pablo. Yá iwasàacaté ícha cadena, yá ichùulliacaté namáidaca òrí macáita níái sacerdotenái fiwacanánáica, macáita níái yàcalé fiwacanánái béeyéica. Néese, yá imusúadacaté Pablo náacúaliculé.

23 ¹Néese, yáté Pablo iicáidaca nalí níái icháawèeyéicani, yá fimacaté nalí:

“Nuénánái, nuebáidaca idénáami Dios itàacái, yá nùyacata ipíchale machacànfiri iyú siùcalénamade. Iná canácata ìwalíse yéewa nubáiniaca-wata.”

²Yá Ananías,^d sacerdotenái fiwacali, ichùuliacaté nacapèeda Pablo inùma níái ibàluèyéicawa irí mawiénita.

³Yá Pablo fimacaté irí:

“¡Quéwa nacái, càipináta Dios yùuwichàidaca pía, pía cachìwéerica! Píawinawa cháara picháawàcaténá núa càide iyúwa fimáaná yái Moisés itànèericaté. Quéwa pichùuliacáiná nacapèedaca núa, yá nacái càmita peebáidata iyúwa fimáaná.”

⁴Iná níái iyéeyéica néeni náapicha, yá náimacaté Pablo irí:

“¡Caná picuísu yái náiwacalica, níái Dios yàasu sacerdotenáica!”

⁵Yá Pablo fimacaté nalí:

“Nuénánái, càmita núlía sacerdotenái fiwacalicaní. Quéwa núlíaca Dios itàacái fimaca: ‘Picá picuísu ìwali báawanama yái pìyacalé fiwítápuca.’”^e

⁶Néese, yá Pablo yáallícaté pucháiba fiwítáanáca níái wenàiwicaca. Néemàanáté saduceonái yéená, níái áibanáica fariseonái yéená, yá fimacaté nalí cachàini:

“Nuénánái, núa abéeri fariseo, níái nùawirináimica fariseonái nacái. Siùcade, nacháawàa núa, nuebáidacáiná nacáucàapínacawa níái yéetéeyéimicawa.”

⁷Iná idéca nacáita càì Pablo fimaca, yá fariseonái idàbaca itàaníca cachàini náipunita níái saduceonáica. Yá naseríaca náichawáaca níái ìwaquéeyéicawa abécátáita. ⁸Níái saduceonáica, càmita nacái neebáida ìwali yái cáunáca níái yéetéeyéimicawa. Càmita nacái neebáida ángelnái ìyaca, càita nacái càmita neebáida wawàwanásiminái ìyaca. Quéwa níái fariseonáica, níasí yeebáidéeyéi macáita ìwali yái wawàsica.

⁹Yá cáanáicaté nasàna namáidáidaca. Iná yéewa namichàacatéwa níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, fariseonái yéenáca, yá náimacaté nalí:

“Yá asialiquéi, canéerita imànfiri báawéeri wawàsica. Càmínáta espírituca, yái càì itàaníca yáapicha, càmicaalí ángel nacái.”

¹⁰Iná máiníicáiná cachàinica yàacawa yái napélianáca náipunitawáacawa. Yá cáaluca yái úwinái fiwacalica. Iná ipíchaná napíníidaca Pablo, yá ichùuliacaté abénaméeyéi úwinái itéca nèewíise Pablo. Yá nawàlùadacani úwinái icapèe iriculé.

¹¹Iná yáta catàcani, yáté Wáiwacali yáasáidacawa irí, yá fimacaté irí:

“Pablo, picá cáalu pía. Iná càide iyúwa idéená picàlidaca nuináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená irícu, càipináta nacái iwàwacutá picàlidaca nuináwaná ìwali Roma ìyacàlená néré.”

Nawàwacaté nanúaca Pablo

¹²Iná idécanáamité amaláca, yá abénaméeyéi judíonái ìwacáidacatéwa, abédanamacaténá nawàwa náapichawáacawa ìwali yái nanúanápináca

^d 23.2 Ananías: Càmfírta yátái itàanfírta Pablo ìwali Dios yáapicha Damasco ìyacàlená irícu.

^e 23.5 Ex. 22.28.

Pablo. Yá natàanícáté báawanama ìwali. Náímacatésa, càmita nayáapíná nayáacaléwa, càmita nacái nàirapíná úni iwéréta nadépináca nanúaca Pablo.

¹³ Ináté cuarenta ichàbaníse níái asíanái càiyéicáté ìimaca.

¹⁴ Yá nàacatéwa sacerdotenái ìiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái israel-nái ìiwitápu béeyéica, yá náímacaté nalí:

“Idéca watàaníca wamànicaténá báawéeri. Iná càmita wayáapíná wayáacaléwa iwéréta idéca wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná, yácué wawàwéeri pimànica náapicha níái áibanái wéenaca:

‘Pichùuliacué abéeri péenáwa úwinái yàatalé isutácaténá ìiwacali fíchawa wawàsi táwicha, itécaténácué pìataléni. Piwàwacáinacué pisutáca péemíawa quirítani. Yáta idéca wacúaca Pablo àyapulicu, wanúacaténáni.’”

¹⁶ Quéwa yái Pablo yéenasàatúa ìirica, yá yéemíacaté nasàna natàaníca yái nanúnápinácani. Ináté yéewa yàaca iwàlùacawa úwinái icapèe ìriculé, Pablo ìyacataléca, icàlidacaténá ìríní.

¹⁷ Néese, yá Pablo imáidacaté abéeri úwinái ìiwacali yéená, yá ìimacaté ìrí: Yái ùculliirica idèniaca abéeri tàacáisi icàlidéeripíná píiwacali ìrí. Iná pité yàataléni.

¹⁸ Yá úwinái ìiwacali itéca ùculliiri ìiwacali yàataléwa, yá ìimaca ìrí:

“Yái Pablo, presuífica, imáidaca núa. Isutáca nacái nuícha wawàsi nutécaténá pìatalé yái ùculliirica, idèniacáiná abéeri tàacáisi icàlidéeripíná pírí.”

¹⁹ Yá náiwacali itéca ùculliiri icáapi ìwali méetàuculé, yá isutáca yéemíawani:

“¿Cawíná wawàsica yái càì piwàwa picàlidaca nulí?”

²⁰ Yá ùculliiri ìimacaté ìrí:

“Níái judíonái idéca abédanamaca nawàwa náapichawáaca, nasutácaténá pífícha wawàsi, pítécaténá Pablo táwicha, aléde nacháawàacataléca wenàiwica, iyúwa isutéeyéipíná yéemíawa Pablo iináwaná ìwali quiríta.

²¹ Quéwa picá peebáida nalí, idécáiná nàyaca cuarenta ichàbaníse asíanái, icuèridéeyéini, idéeyéi itàaníca báawanama ìwali, cà míínápiná nayáa nayáacaléwa, càmita nacái nàirapíná úni iwéréta idéca nanúaca Pablo.

Iná siùcade, idéca màulenáca nía, nacùacáita pimàacapínáca nalí wawàsi.”

²² Néese, yá náiwacali ichùuliacaté ùculliiri yàacawa. Yá nacái yàalàacaténí ipíchaná icàlida áibanái ìrí yái icàlidáanáca naináwaná.

Nabànùacaté Pablo gobernador Félix yàatalé

²³ Néese, yá náiwacali imáidacaté pucháiba úwinái ìiwitápu. Yá ichùuliacaté nachùniaca docientos úwinái ìipinéeyéipíná, sesenta nacái cawayu ìinatéeyéipíná yàacawa, áibanái docientos úwinái icáapíiyéi ùlibànwawa, natécaténá Pablo Cesarea ìyacàlená nérépiná la nueve catá idècuni. ²⁴ Yá nacái ichùuliacaca nachùniaca cawayunái Pablo yèeyéipínáwa ìinata, natécaténá cayábani àta nàanàidacatalétani gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Iná itànàacaté abéeri cuyàluta, yá ibànùacaté náapichani. Càiri ìimacade:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuèrica ìimíétacaná nuwàwali píá, Félix, gobernador. ²⁷ Yá asialiquéi idéerité judíonái ìibàaca, nawàwéerité nacái nanúaca.

Yá nùanàcaté nùasu úwinái yáapichawa, yáté nuedáca náichani. Idé-cáináté nuémíaca iináwaná romanosàiricani.

²⁸Iná nuwàwacáináté nùaliácawa cawiná ìwalíise nacháawàani. Yáté nutécani, aléde judíonái icháawàacataléca. ²⁹Yá nùaliácaté nacháawàacani, ìwalíise yái nàasu tàacáisi Moisés itànèericaté.

Quéwa canácata ibáyawaná yéewéeripiná napresúaca ìwalíisetani, yéewéeripiná nacái nanúaca ìwalíisetani.

³⁰Quéwa nacàlidacáiná nulí ìwali yái judíonái iwàwáanáca inúacani, íná yéewa nubànùaca pìataléni. Iná níái icháawèyèicani, iwàwacutápiná nàaca natàaníca píapicha ìwali yái nacháawèerica ìwalíiseni.”

³¹Néese, yáté úwinái yeedácani càide iyúwa náiwacali ichùulianá namànica. Yáté natéca Pablo táiyápi Antípatris iyacàlená néré.

³²Iná mapisáináami, níái úwinái yèyèicawa yàabàli iyúwa, yáté nèepuacawa úwinái icapèe néré. Quéwa níái yèyèicawa cawayu íinata, yáté nàacawa Pablo yáapicha. ³³Iná nàanàacaalíté Cesarea iyacàlená néré, yá nèepuadacaté cuyàluta gobernador írí, yá nacái nachàbáidacaté írí Pablo.

³⁴Iná idécanáamité gobernador iléeca yái cuyàlutaca, yá isutácaté yéemiawa Pablo, càiná cáli néeséericaalíni. Néese idécanáamité gobernador yáalíaca Cilicia yàasu cáli néeséericani, ³⁵yá íimacaté írí:

“Iwéréta nàanàaca níái icháawèyèica pía, yá nuémíaca pitàacái àtata.”

Yá ichùuliacaté úwinái icùacani icapèemi írìcu, yái Herodes manuírì náiméericaté ìwali.

Pablo itàaníca iwicáuwa Félix yáacúalícu

24 ¹Néese cinco èeri idenáami, yáté sacerdotenái íiwacali Ananías yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, náapicha níái abénaméeyéi israelnái íiwiwítapu béeyéica, abéeri yái itàanfírìca wenàiwica iwicáu, íipidenéerica Tértulo. Yá nàanàacaté gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo. ²Iná namáidacaalíté Pablo, yáta Tértulo idàbacaté icháawàacani, íimacaté ìwali:

“Pía, gobernador, wàa píri cayábèeri pìwalíisecáináta, yá wàyaca matufbanaíta, madécaná wawàsi pichùulièyèica namànica wàasu cáli íinata, iyúudèeyéi wía manuísíwata, píaliácáiná pimànica wawàsi.

³Pía Félix, nuèri íimiétacaná manuísíwata. Iná macái èerita wáipunitáida pía cayába, alénacaalíta pianá wàatalé.

⁴Quéwa ipíchaná wadècuniaca pícha wawàsi, yá wasutáca pícha abéeri wawàsi péemiacaténá wálí achúmaanata iyúwa píiwiwítáise cayábèeri iyáaná.

⁵Yá asialiquéi, báawèeri yèepuníca imànica macái judíonái íiwiwítáise náipunitawáacawa alénacaalíta yèepuníwa. Yáta náiwítapu, níái yéewáidèyèica méetàuculé Dios itàacái fícha, nazarenonáica.^f ⁶Iwàwacaté nacái imànica báawèeri Dios icapèe írìcu. Ináté ìwalíise wáibàani wacháawàacaténáni càide iyúwa wàawirínáimi íiwiwítáise ichùulianá.

⁷Quéwa, yáté náiwacali Lisias iyacawa wèewiré báawèeri iyú, yá yeedácaté wáichani. ⁸Yá ichùuliacaté wàacawa píatalé, wíacáiná néená níái icháawèyèicani. Iná pisutácaalí péemiawani, yá píaliaca báisícata yái càináca wacháawàacani.”

^f 24.5 Níái Nazarenonái, báawéyèicaté judíonái iicáca níái judea yàasu cáli mìnánica.

⁹Yá nacái càicata nàimaca níái áibanái judíonái ibàluèyéicawa néeni.

¹⁰Yá gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí, ichùuliaca itàaníca, yá fímacaté:

“Núalíaca pidèniaca madécaná camuí pichùniaca nalí wawàsi níái wenàiwicaca. Iná casímái nuwàwa nutàaníca nuwíicáwu píacúalicu.

¹¹Càide iyúwa idéená píalíacawa nuínáwaná ìwali, doce èeritàacá idé ichàbacáwa, nùacaalíté Dios icapèe néré, nùacaténá Dios fímiétacaná Jerusalén iyacàlená néré.

¹²Iná canácata iiquéeri nucúisáyacacawa áibanái yáapichata. Càmita nacái nuchùulia wenàiwicanái imáidáidaca Dios icapèe irícuta, éwita néewáidacàalu irícu, yàcalé irícu nacái. ¹³Yái càì nacháawàaca núa ìwalíise pírí, càmfíríta naicá numànicata. Iná càmita báisítani.

¹⁴Quéwa càicáaníta, yá nucàlidaca pírí abéeri wawàsi:

‘Núa, nufbaida Dios irí yái nùawirináimi yeebáideéricaté iyúwa fímaaná yái Wàlisài Ayapuca. Yái càmfírícasá báisí wawàsica iyúwa nàimáaná pírí. Nuebáidaca macáita càide iyúwa fímaaná yái Moisés itànèericaté, yá nacái profetanái itànèericaté.’

¹⁵Iná càitáde iyúwa neebáidáaná, nuebáidata nacái Dios icáucàidapínaca níái yéetéeyéimicawa, mabáyawanéeyéi, cabáyawanéeyéi nacái. ¹⁶Iná èeri imanùbaca, núalimáida nùyaca machacànita Dios ipíchalé, wenàiwicanái ipíchale nacái.

¹⁷Iná abénaméeyéi camuí idé ichàbacawa, nuèpuníca idenáamiwa áibanái cáli néenibàa. Quéwa, yá wàlisàitàacá nùanáca aléi nùasu cáli fínataléwa. Yá nùanàidacaté palata nuénánái catúulécaneéeyéi iríwa, yá nacái nuèripinacaté Dios irí.

¹⁸Iná idécanáamité numáaláidaca nùyaca yái masacàanáca Dios iicáca núa, yá abénaméeyéi judíonái iicacaté núa Dios icapèe irícu, Asia yàasu cáli néeséeyéi. Quéwa càmitaté manùba néeni wenàiwicata, càmitaté nacái nuchùulia wenàiwicanái imáidáidaca ipisianíawata.

¹⁹Iná níái judíonái iiquéeyéicaté núa néré, níasí yéewéeyéi yàanàaca icháawàaca núa pírí chátái, càinácaalí nubáyawaná nalíta. ²⁰Càmicaalí níái càiyéica yàanàaca cháì, iwàwacutá icàlidaca pírí ìwali yái báawéeri numànírica, natécaalíté núa aléde nacháawàacataléca wenàiwica Jerusalén iyacàlená néeni, ²¹yácaalí nacái nacháawàa núa ìwalíise yái nutàanínacaté nèewi cachàini, núumacaalíté nalí:

‘Siucái, picháawàacué núa, nuebáidacáiná nacáucàacawa níái yéetéeyéimicawa.’ ”

²²Iná idécanáamité Félix yéemiaca yái tàacáisica, yá ichùuliacaté namàacacani áibaalípínata. Quéwa, càì fímaca, idécáinaté nacàlidaca irí cayába Wàlisài Ayapu iináwanáca ìwali, fímacaté nalí:

“Iná tribuno Lisias yàanàacanáami, yá yèepùaca nuémíaca ìwali àniawa yái píasu wawàsicuéca.”

²³Yá ichùuliacaté úwinái fíwacali icùacani. Quéwa imàacacaté Pablo imànica yàasu wawàsiwa matufbanáita, yéewacaténá iicacalénái yàanàidaca irí wawàsi imáapuèrica.

²⁴Néese abénaméeyéi èeri idenáamité, yáté Félix yàanàaca yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíàsàtúa. Yá ichùuliacaté namáidaca irí

Pablo. Yá Félix yéemiácaté ìwali yái manuínácaté Pablo iwàwa Jesucristo iwéré.

²⁵ Quéwa Pablo icàlidacaalíté ìwali yái Dios iwàwáanáca wàyaca iyúwa iwàwáaná, càmita càide iyúwa wawàwáaná, yái nacái Dios yùuwichàidapinácaalí níai càmiyéica yeebáida Jesús, yáté Félix icalùadacawa, yá íimacaté irí: “Yátatéera. Piawa. Quéwa nudèniácatái wawàsi, yá yèepùaca numáidaca pía àniawa.”

²⁶ Yá nacái Félix icùacaté Pablo yàaca irí palata, imàacacaténá yàawa. Ináté yéewa imáidacani madécaná yàawirí, itàanicaténá yáapicha.

²⁷ Néese idécanáamité pucháiba camuí ichàbacawa, yáté Poncio Festo yàanaacaté Félix yáalumíseca. Quéwa Félix iwàwacáináté imàacacawa cayábata judíonái yáapicha, yáté imàacaca presunái icapèe iriculéta Pablo.

Nàanàidacaté Pablo Festo yàatalé

25 ¹ Néese, yáté Festo yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Iná máisiba èerita ìyacaté néeni yàanàaca idénáami, yáté yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ² Yàanàacaalíté néré, yáta nàanàacaté íipunita níai sacerdote-nái íiwacanánáica, náapicha níai judíonái máiniyéica caináwanáca, nacháawàcaténá irí Pablo. Yá nasutácaté íicha cayábéeri ³ ichùuliacaténá nàanàidaca Pablo Jerusalén ìyacàlená néré. Quéwa càì náimacaté irí, idécáináté abédanamaca nawàwa nanúanápínáni àyapu iricubàata. ⁴ Yá Festo íimacaté nalí:

“¡Càmita! Yái Pabloca, presuíri Cesarea ìyacàlená néenita. Quéwa abénaméeyéi èeri idénáamipínáta, yá nuèpùawa néré. ⁵ Iná cawinácaalí iwàwa yàacawa núapicha néenialí, yácué piacawa núapicha. Yá nérécata, yéewacué picháawàcani, cabáyawanácaalí yái asialica.”

⁶ Néese, yáté Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená néeni ocho èeri, càmi-caalí diez èerité.

Néese, yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Iná mapisáináamita, yáté yáawinacawa íinata yái yàalubáisi nacháawàcatáica, yá ichùuliacaté namáidaca Pablo.

⁷ Iná yàanàacanáami, yá nàwacácatéwa itéseebàa níai judíonái yàanèeyéica Jerusalén ìyacàlená néese. Yáta nacháawàcani, imànicáinása madécaná báawéeri wawàsica.

Quéwa càicáaníta, càmita náalimá náasáidaca báisícacani yái náiméerica ìwali. ⁸ Yá Pablo itàanicaté iwicáuwa, íimacaté:

“Canácata numàníri báawéerica. Càmita numàni áiba wawàsi judíonái íiwitáise íicha. Càmita nutàaní báawanama Dios icapèe ìwali. Càmita nacái numàni uuwicái rey romano César^s íipunita.”

⁹ Quéwa yái Festo iwàwacaté cayábacani judíonái yáapicha, íná yéewa isutácaté yéemiawa Pablo:

“¿Piwàwa piacawa Jerusalén ìyacàlená néré, nérécaténá nucháawàa pía ìwalíise yái pimànírica?”

¹⁰ Yá Pablo íimacaté irí:

“Siúcade, idéca nùanàaca cháí romanosáiri yàasu gobierno ichùuliacatáica wawàsi. Iná cháta iwàwacutá nacháawàaca nù. Yá nacái idéca

pálíacawa nuínáwaná ìwali cayába. Canácata numànfiri báawéeri wawàsica judíonái irí. ¹¹Numànicaalí nubáyawanáwata, càmita cáalu nuétácawa ìwalíisenáta. Quéwa càmicanámi báisi yái nacháawèerica núa ìwalíise, yá canácata yéewéeri pèepùadaca núa judíonái irí. Yá, yácata nuwàwéeri ichùnìaca nùasu wawàsi, yái romanonái yàasu rey César!”

¹²Néese idécanaamité Festo itàaníca náapicha níái yàalèyèicani, yá ìmacaté Pablo irí:

“Cayábacani. Idécainá pisutáca César ichùnìaca piasu wawàsi, yá piapínacawa César yàatalé.”

Nàanàidacaté Pablo Rey Agripa yàatalé

¹³Néese abénameeyéi èeri idénáami, yáté rey Agripa,^h yàanàaca Berenice yáapicha, Cesarea iyacàlená néré, natàidacaté Festo. ¹⁴Iná nàyacáináté néeni madécaná èeri, yá Festo icàlidacaté rey irí Pablo iínáwaná ìwali, yá ìmacaté irí:

“Abéeri asìali yái presuté Félix imàacaca cháí. ¹⁵Iná nùacaalítéwa Jerusalén iyacàlená néré, yáté sacerdotenái ìiwacanánái yàanàaca icháawàacani, náapicha níái judíonái ìiwacanánáica. Yá nawàwacaté nucháawàacani nunúacaténáni.

¹⁶Yá núumacaté nalí, wía romanonáica, càmita wachùulìla nanúaca abéeri wenàiwica isicúata, càmicaalí nàanàa níái icháawèyèicani, iwàwacutácáiná nacái itàaníca iwícaúwa yái nacháawèerica.

¹⁷Néese, yáté nàanàaca aléi, yá numànica ráunamáita wawàsica. Iná mapisáináamita, yáté núawinacawa cháí nacháawàacatáica, yáté nuchùulìaca nàanàidaca yái asialica. ¹⁸Yá nàanàacaté níái icháawèyèicani, yá nacháawàacani báawanama.

Quéwa càmita nacàlida ìwali yái wawàsica yái imànfirica nuwàwéerica nuèmiaca. ¹⁹Yá natàanícáitaté ìwali yátái nàawirináimi ìiwitáise iyáanáca, ìwali nacái yái Jesús idéericaté yéetácawa, cáucani Pablo ìiméerica nalí ìwali.

²⁰Iná càmicáiná núalíawa càinápinácaalí numànica wawàsi, yáté nusutáca nuèmiawani, iwàwacanáami nachùnìaca yàasu wawàsi Jerusalén iyacàlená néré.

²¹Quéwa Pablo isutácaté nuícha wawàsi, rey Augustoⁱ yùuwichàidáanápináni. Iná yéewa nudènìaca chátani iwéréta nubànùapinàcani César néré.”

²²Néese, yá rey Agripa ìmacaté Festo irí:

“Núa nacái iwàwéerita yéemiaca icàlidáaná yá asialiquéera.”

Yá Festo ìmacaté irí:

“ìYá! Táwicha, yá péemiaca itàacái.”

²³Iná mapisáináami, yá Agripa yàanàacaté Berenice yáapicha, nawàlùacatéwa cáimiétaquéri iyú úwinái ìiwacanánái yáapicha, nía nacái yàcalé ìiwitapunáica. Yá Festo ichùulìacaté nàanàidaca nàatalé Pablo.

²⁴Yá Festo ìmacaté:

“Pía Rey Agripa, macáitacué pía yàacawéeridéeyéica wía cháí, piicácué yái Pablo. Níái judíonái, nía nacái iyéeyéica cháí Jerusalén iyacàlená iricu,

^h 25.13 Agripa: Yá Agripaquéi, càmfirita yátái itàanfírica ìwali 12.1 néeni. ⁱ 25.21 Augusto: Náipidená, níái reynái icuèyèica Roma yàasu cáli. Iná yácata Emperador áibaalí yáta César.

nadéca namáidáidaca macáita nasutáca nuícha wawàsi nuchùuliacaténá nanúacani.

²⁵ Quéwa núa, canácata nùanèri ibáyawanáca yéewéeripiná yéetá-cawa ìwalíiseta. Quéwa isutácáiná nuícha wawàsi, Augusto yùuwicháidáanápínáni, yá nubànùapínacani yàatalé. ²⁶ Quéwa càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná nutànèeripináca nuíwacali irí ìwali, Iná yéewa nutéca néeseni pialécué, pía rey Agripa. Iná idécanáami pisutáca péemiawani, yásí yéewa núaliacawa càinápínacaalí ìwali nutànàa cuyàluta, ²⁷ càmicáiná yéewa nubànùaca abéeri presu càmicaalí nucàlida cawiná ìwalíise nacháawàani.”

Pablo itàaníca iwicáuwa rey Agripa yáacúalícu

26 ¹ Néese, yá Agripa ìmacaté Pablo irí:
 “Yéewa pitàaníca piwicáuwa.”

Yá Pablo imichàidacaté icáapiwa, yá idàbacaté itàaníca iwicáuwa:

² “Siúcái, casímái nuwàwa, yéewacáiná nutàaníca nuiwicáuwa cháí píacúalícu, pía Rey Agripa, ìwali macáita yái nacháawèerica núa ìwalíise níai judíonáica. ³ Iná casímáica nuwàwa nutàaníca píacúalícu, pía yáaliéricawa judíonái ìwiwítáise iyáaná, yá nacái wapéliérica ìwalíise bàaluité. Iná nuwàwa péemiaca nutàacái quirítàacáwa.”

Pablo ìwiwítáise iyáaná ipíchawáiseca yeebáidaca Jesús

⁴ “Macáita níai judíonáica náaliacawa nùwali càinacaalíte iicacánáwa nùyaca sùmàicatáiseta núa nùasu cáli néeniwa, nùyacaalíte Jerusalén iyacàlená iricu. ⁵ Iná náaliaca nùwali sùmàicatáiseta núa, idàbacaanáamité nuebáidaca nùyacaté càide iyúwa wàawirináimi ìwiwítáise iyáaná. Iná canácata áibanái judíonái ìwiwítáaná yeebáidéeyéi wáicha cachàini quiríta. Yá nùyacaté càide iyúwa fariseo ìwiwítáise iyáaná.

⁶ Quéwa siúcade, yá nacháawàca núa, nuebáidacáiná yái Dios imàaquéerícaté itàacáíwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité, icáucàidáanápíná níai yéetée-yéimiwa. ⁷ Yái nacuèrica naicáwa níai Israel itaquénáinámica, doce ìwiwítáanáca. Iná yéewa nàaca Dios irí cayábéeri èeri imanùbacata, èeríapi, táiyápi nacái. Yá ìwalíiseta yái, nacháawàa núa níai judíonáica, pía rey Agripa. ⁸ Néeni, ¿cánacué càulená peebáidaca Dios icáucàidacapínaca níai yéetée-yéimicawa?”

Pablo ipiàdàidacaté níai yeebáidéeyéica Jesús

⁹ “Báisíta núináidacaté numànica madécaná wawàsi yéewacaténaté numáalàidaca níai yeebáidéeyéicaté ìwali yái Jesús Nazaret néesée-rica. ¹⁰ Iná càicaté numànica níai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu. Quéwa níataté imàaquéeyéi nulí wawàsi níai sacerdote ìiwacanánáica, yá càicaté nuchùulíaca nàiyàaca presunái icapèe iriculé níai yeebáidéeyéica Jesús. Iná nanúacaalíte áibanái, yáté abédanamacata nuwàwa náapicha. ¹¹ Madécaná yàawiría nùuwichàida nía néewáidacàalunái iricubàawa, yéewacaténaté nacúisaca báawanama Jesús ìipidená ìwali. Iná máinícáinaté calúaca nuicáca nía báawanama, yáté nupiadáidaca nía áiba cálrénama.”

Pablo yeebáidacaalíté Jesús

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹²“Càicaté numànica. Iná idécáináté sacerdotenái iiwacanánái imàacaca nulí chàinisi, yá nachùuliacaté nùacawa Damasco ìyacàlená néré.

¹³Iná machacàni èeri, pía rey Agripa, nùacaalítéwa àyapulicubàa, yá nuicácaté abéeri camalási chènuníise, cachàiníri èeri icamalá fícha. Yá icànacaté nutéesebàa macáita, nía nacái yèeyéicawa núapicha. ¹⁴Iná idécaalíté wacaláacawa cáli ínatalé macáita, yá nuémìacaté abéeri isàna itàaníca nulí hebreo iyú:

‘Saulo, Saulo, ¿Cáná pipiadáida núa? Picá píalimáida pimànica nuípunita ùuwicái, pimànipinácáiná báawéeri piríwata.’

¹⁵Yá núumaca irí:

‘¿Cawiná píaquéera Nuíwacali?’

Yá Wáiwacali íimaca nulí:

‘Núacata yái Jesús càirica pipladáidaca. ¹⁶Pimichàa pibàlùacawa. Siùcade, núsáidacawa pirí, píibaidacaténá nulí, picàlidacaténá ìwali yái càirica idé piicáca, yá nacái núsáidéerpináca pirí. ¹⁷Iná nuchúuliadapiná pía náicha níái judíonáica, náicha nacái níái càmfíyéica judíonái, nubànuèyéipináca pía yàatalé, ¹⁸picàlidacaténá nalí nutàacái, ipíchaná nàyaca catéeri irícu mamáalàacata, namusúacaténáwa Camèniadacáiri ichàini fícha Dios ichàini iriculé, manuúcaténá nawàwa nuwéré, yéewacaténá numàacaca nuwàwa nabáyawaná fícha, yéewacaténá nacái nadèniaca nàasuwa náapicha níái Dios yàasunái wenàiwicaca.’ ”

Pablo imànica càide iyúwaté ímáaná irí

¹⁹“Iná yéewa núa, rey Agripa, numànica càitáde iyúwaté nuicáaná yái yéenáiwanási chènuníiseérica. ²⁰Iná Damasco ìyacàlená irícuta, idàbacaté nucàlidaca nalí Dios itàacái, Jerusalén ìyacàlená mìnánái irí nacái, nalí nacái macáita níái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nalí nacái níái càmfíyéica judíonái, nawènuadacaténá náiwitáiseewa Dios irí.

Néese, yá iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí, náasáidacaténá neebáidaca báisita. ²¹¡Iná ìwalíiseta, yá judíonái fíbàacaté núa, yá nacái nawàwaté nanúaca núa!

²²Quéwa Dios ichúuliadacaté núa náicha. Iná yéewa nuèpuníca nucàlidaca iináwaná ìwali mamáalàacata siùcalénamade, càasufyéi irí, catúulécaneeyéi irí nacái.

Quéwa càmita nutàaní mèetàuculé fícha yátái profetanái icàlidéericaté, Moisés nacái, náimacacaalíté: ²³‘Yái Cristo iwàwacutéeripiná yéetácawa. Quéwa yápináta nacái yái idàbéeripináca icáuàacawa yéetáními yèewíise. Yá ìyapináca càide iyúwa camalási judíonái irí, nalí nacái níái càmfíyéica judíonái.’ ”

Pablo iwàwacaté rey Agripa yeebáidaca Dios itàacái

²⁴Iná càicaté Pablo itàaníca iwícaúwa. Néese, yá Festo imáidacaté irí cachàini:

“¡Máalíawáiseca pía Pablo, máiníacáiná péewáidáanáacawa! Iná yéewa máalíawáiseca imànica píiwitáise.”

²⁵ Yá Pablo ímacaté irí:

“Pía Festo, nuèri ímiétacaná, càmita máaliawáise núa. Báisírita wawàsica yái càì nutàanica ìwali. ¡Càmírita chìwáita!

²⁶ Pía rey, yái wawàsica càirica nutàanica ìwali píaliéri ìwali. Iná yéewa nutàanica píacúalicu matuíbanáita. Caná yéewa núaliaca yáaliacawa ìwali, yácáiná wawàsiquéi, càmiírita watàaní ìwali ibàacanéeri iyúta.

²⁷ Pía rey Agripa, ¿Peebáida yái natànèericaté ìwali níai profetanáica? Núaliaca peebáidacani.”

²⁸ Yá Agripa ímacaté Pablo irí:

“Achúmasíwata pimàaca nuebáidaca Cristo itàacáita.”

²⁹ Yá Pablo ímacaté irí:

“Quéwa Dios iwàwacanámi, yá iwènúadaca píiwitáise ráunamáita, càmi-caalí éeréeri iyú nacái. Quéwa càmita abéeri píacata, macáita nacái níai yéemièyéica nutàacái cháì, càicatená níade iyúwa núa, quéwa càmiíyéita nadacua cadena iyúwa núa.”

³⁰ Néese idécanáami càì fimaca, yá rey imichàaca ibàlùacawa, gobernador, Berenice nacái, macáita níai yáawinéeyéicawa náapicha néeni. ³¹ Iná idécanáamité méetàuculéca nía, yá natàanícaté nalíwàacawa ìwali, yá náimacaté:

“Yá asialiquéi, canéerita imàníri báawéeri wawàsica, yéewéeripiná yéetacawa ìwalíseta, yéewéeripiná nacái presuca ìwalísetani.”

³² Yá Agripa ímacaté Festo irí:

“Yá asialiquéi, yéewéeri wawasàacata càmicaalí isutá César ichùniapináca yàasu wawàsita.”

Nabànùaca Pablo Roma iyacàlená néré

27 ¹ Néese idécanáamité yàanàaca yái èeri wàcatáipinácawa lamá yáacubàa ída manuúri irìcu, Italia yàasu cáli nérépiná, yá nèepùadacaté Pablo, áibanái presunái nacái, Julio irí, abéeri úwinái íiwacali, náiwitápu níai rey yàasu úwinái ípidenéeyéica Augusta. ² Yá walicùacatéwa abéeri ída manuúri Adramitio irìculé, iyaméeripinacaté yàacawa Asia ídalutalená néenibàa. Yá wàcatéwa, yá nacái, Aristarco yàcatéwa wáapicha, yái Tsalónica iyacàlená minalica, Macedonia yàasu cáli néeséerica.

³ Iná mapisáináami, yá wàanàacaté Sidón iyacàlená néré. Quéwa Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, iná imàacacaté ipáchiaca iicácalénáíwa nàcaténá nacái irí wawàsi imáapuèri. ⁴ Yá namichàidacaté wèela, wamusúacaté-náwa Sidón iyacàlená néese. Quéwa wàcatéwa iwàwata Chipre ìwalibàata, cáuli ipuacáináté wáipunita.

⁵ Néese idécanáamité wachàbacawa Cilicia yàasu cáli yáalimábàa, Panfilia yáalimábàa nacái, yá wàanàacaté Mira ídalutalená néré, Licia yàasu cáli néré.

⁶ Yá néenicaté úwinái íiwacali yàanàa abéeri ída manuúri Alejandría iyacàlená néeséeri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli néré. Yá walicùacatéwa irìculé. ⁷ Yá wàcaté wàacawa madécaná èeri, quéwa éeréta. Iná càulenéeri wawàsi iyú wàanàaté Gnido iyacàlená yáalimábàa, cáuli ipuacáináté wáipunita. Yáté wàacawa Salmón yáalimábàa, iwàwata Creta ìwalibàa. ⁸ Yá wàcatéwa éeréeri iyú mawiénibàata iwàwata idùlepi irí. Néese, yá wàanàacaté abéeri ídaluta néré ípidenéeerica “Ídalutanái Cayábéeyéi”, iyéerica mawiénita yacalé Lasea irí.

⁹Yá idécaté ichàbacawa madécaná èeri, yá nacái, caiyéininacaté yái àyapuca. Iná idécáináté ichàbacawa yái èeri náidacatáica nayáacalé íchawa, yá mawiénicaté uniabe yàanàaca. Iná yéewa Pablo yàlàacaté nía.

¹⁰Yá íimacaté nalí:

“Píacué asíanáica, máiníca caiyéinináca nuicáca yái àyapuca. Iná wàaca-náamiwa mamáalàacata, yá cáanáipináca wáidani yúucacawa, wàasu nacái. Càmita abéeri wàasupinácata, cáanái nacái wéetápinácawa.”

¹¹Quéwa càmita úwinái íiwacali yeebáida Pablo írí, yeebáidacáiná máiní írí yái itéerica ída íiwitápu, írí nacái yái ída íiwacalináca. ¹²Iná càmicáináté cayába yái ídalutaca néeni, wachàbáidáanápíná néeni uniabe cáuli íicha, yá abéda-namacaté nawàwa madécaná, wàanàapínáwa yàcalé Fenice íidalutaléná néré, wachàbáidacaténá néeni uniabe yái asáicatáiseca waicáca èeri imusúacawa.

Cáuli ipùaca cachàini lamá yáacubàa

¹³Néese, yáté cáuli ipùaca síisàade cuculíawa èeri ìwali, yá nayúunáida-caté cayábapínáca wàacawa. Yá namichàidacaté yái ída yàabáidáanáca úni yáaculé, yá wàacatéwa iwàwata ìwalibàata.

¹⁴Quéwa càmicaalítàacá idé wàacawa déecu, yáta cáuli cachàiníiri ipuèrica depúawáise alépináde èeri imusúacatáisececa. ¹⁵Iná cáuli iwesíacáináté yái ídaca mamáalàacata, càmicáináté wáalimá wamachacàniaca íidacua cáuli íipunita, yá wamàacacaté itéca wía. ¹⁶Yá cáuli itécaté wía, càita wàanàaca abéechúa iwàwata Clauda yáalimábàa, càmicatáica máiní cáuli ipùaca cachàini. Yá néenicaté, wami-chàida càulenéri wawàsi iyú, úái ída achúméechúaca nadacuèchúacaté wáami-wáisewa. ¹⁷Iná idécanáami nalicuàdaca úa, yá nadacuàcaté ída manuírí iwéré úa dàalawaca, ipíchaná ída manuírí isubèriacawa. Yáté cáaluca nía macáita, ipíchaná nabábacawa càina mèetéri iwéré ípidenéerica Sirte. Yá nalicuàdacaté yái wèelaca, yá namàacacaté cáuli iwesía yái ídaca alénacaalíta yàawa.

¹⁸Quéwa mapisáináami, yá quéwanáta cáuli cachàiníiri ipùaca wía mamáalàacata. Yá idàbacaté náucaca ída manuírí yàasu íisasimi úni yáaculé, misàacaténá quirítani.

¹⁹Iná máisiba èeri idénáami, yáté wáucaca úni yáaculé macáita níai ída manuírí yàasumi ímíanaméerica. ²⁰Iná madécaná èerité, càmita waicá èeri quirínama, dùlupùtanái nacái. Quéwa yái cáuli cachàiníirica, quéwanéerita ipùaca wía. Yá wayúunáidaca càmita wadépiná wachúuliacawa quirínama.

²¹Iná canácáináté wayéeri madécaná èeri, yá Pablo imichàacaté ibàlùacawa wèewi, yá íimacaté:

“Píacué asíanáica, peeabáidacaalítécué nutàacáita, càmitaté wamusúawa iwàwata Creta néeseta. Yá càmita wàuwichàawata. Càmita nacái wàasu wawàsi yúucawata.

²²Quéwa núumacué pírf siùcade, picácué achúma piwàwa, canáta yéetéri-pináwa wéenaca. Quéwa yái ída manuíríca, yásí yúuquéeripínáwa. ²³Cài núalíacawa, bàwina catácáiná Dios yàasu ángel iya núapicha, yái nuíbaidéerica írí, yàasuíríca nacái núa.

²⁴Iná càì íimacaté nulí:

‘Pablo, picá cáalu pía, iwàwacutácáiná pianàapínáca César yàatalé. Iná píwalíisená, yá Dios imàacapínáca cáuca macáita, níai yèeyéicawa píapicha.

²⁵Iná pichàiniadacuéwa.’

Núa, manuíri iwàwa Dios iwéré, íná nualía báisipinácata yái fimáanáca nulí. ²⁶ Quéwa iwàwacutápináta wàanáca wàabácawa abéechúa iwàwata iwéré.”

²⁷ Iná idécanáamité wadèniaca catorce èeri wàacawa lamá Adriático yáacubàa, abéeri táiyápi bamuchúami catá, níái fibaidéeyéica ída manuíri irícu, yáté náalíaca mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Yá náalimáidacaté naicáwa úni idepuíwaca, yá treinta y seis metroca idepuíwaca. Néese wapíchale quiríta, yá yèepùacaté náalimáidaca àniawa. Yá veintisiete metroca idepuíwaca. ²⁹ Yá cáalucaté níái fibaidéeyéica ída irícu, ipíchaná wàanáca íba iwéré tàunamá, yá nacaláidacaté úni yáaculé báinúaca ída fibàaná yàapúa néese. Yá nacái nacúacaté amaláca máadáini mesúnamáita.

³⁰ Néese níái fibaidéeyéica ídalícu, yá nawàwacaté nachúuliacawa. Yá nali-cuadacaté nàyaca úni yáaculé úái ída achúméchúaca. Quéwa càica namànica nàwade iyúwa iwàwéeyéi icaláidaca ída fibàaná idacúa néré. ³¹ Yá Pablo yáalíacatéwa nàwali, yá fimacaté úwinái irí, náiwacali irí nacái:

“Nàacanáamiwa wáicha, níái fibaidéeyéica cháí ídalícu, yácué càmita yéewapíná pichúuliacawa.”

³² Néese, yáté úwinái idalúaca ída achúméeri íiyaná, yá namàacacaté ucaláacawa úni yáaculé, yá uwatácatéwa. ³³ Iná amalácanáamité yàacawa, yá Pablo ichàiniadacaté wawàwa, wayáacaténá wayáacaléwa macáita, yá fimacaté walí:

“Siúcade, idéca wadèniaca catorce èeri càmfíyèita idé iimáca cayába, wacúacáiná wíawawa càinápinácaalí wàasu wawàsi ichàbacawa, càmfíyèita nacái idé iyáa iyáacaléwa. ³⁴ Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, iwàwacutácué piyáaca piyáacaléwa pichàinipínacué quiríta. Quéwa canácata yéetèeripínáwa péenáuéca, éwitacué abéeri píwita ibáinápiná yúucawa.”

³⁵ Iná idécanáamité càica fimaca, yáté yeedáca pan, yá yàacaté cayábéeri Dios irí wáacúalícuta macáita. Néese, yá isupáca yéená, yá iyáacaténí.

³⁶ Néese, yá wachàiniadacawa macáita, yá nacái nayáacaté nayáacaléwa. ³⁷ Iná docientos setenta y seis wenàiwicaté wía càí yàacatéwa ída manuíri irícu. ³⁸ Idécanáamité nayáaca cadénama, yá náucacaté trigo isàcuniná úni yáaculé, misàacaténá yái ídaca.

Ida isawíacatéwa

³⁹ Néese idécaalíté amaláca, yáté càmita náalía naicáca alénacaalíté cáli-quéi càité wàanáca. Yá naicácaté abéeri isupá càina iyacatalé. Yá nérécaté náalimáida nawàlùadaca naicáwa yái ídaca, náalimácaalí quéwata. ⁴⁰ Yáté nadalúaca íbàaná íiyaná úni yáaculéta. Yá nacái nawasàacaté téna íiyaná, yái nacáwadàanáca ída yàapúa. Yá nacái namichàidacaté abéeri wèela ída iidacua néeseema, iwesíacaténáwa yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Quéwa, yáté iidacua yàabácawa càina iwéré dàalanama, yá néenicata yàabáwa. Yá càmita mùlimùli quirínamani. Yá nacái yàapúa ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Yá úwinái iwàwacaté inúaca níái presunáica, ipíchanaté nachúuliacawa náicha, namàlacaaliwa cáli iwéré. ⁴³ Quéwa úwinái íiwitápu iwàwacaté icúaca náicha Pablo. Ináté càmita ibatàa úwinái inúaca nía. Yá úwinái íiwacali ichùuliacaté namàlacawa níái yáaliéyéica imàlacawa, níacaténá idàba ipisiacawa ídalícuíse, namàlacaténáwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Níái áibanái

càmfiyéica yáalía imàlacawa, yá nàapinácawa tabla finata, ída yéemanámi finata nacái. Iná càicaté wàanàaca macáita cáli iwéré.

Pablo iyacaté iwàwata Malta finata

28 ¹Iná idécanáamité wàanàaca macáita cáli iwéré, yá wáalíacaté ípidenáca Malta yái iwàwataca. ²Iná níái néenisànaca, yáté náipunitáidaca wía casíimáiri iyú. Iná asalínicáináté máiní wàwali, unía yúu-wàacáinátéwa mamáalàacata. Yá napucúadacaté walí quichái manuúri, yá namáidacaté wàanabàa.

³Néese, yáté Pablo iwacáidaca abénaméeyéi àacai mísíiyéi. Iná yúucaca-náamité nía quichái iriculé, yá abéeri àapi ipìacatéwa quichái iricuise, yá yaamíacaté icáapi ìwali. ⁴Iná níái néenisànaca, naicáaalité àapi ichanàacawa icáapi ìwali, yá náimacaté nalíwáaca:

“Yá asíaliquéi inuérité cáminá wenáiwica. Iná éwita ichùuliacawa manuúri úni yáacuise, quéwa úái yúuwichàidéechúaca níái imànfíyéica báawéeri, càmita umàacapiná cáucani.”^j

⁵Quéwa, yá Pablo icusúacaté icáapi ìwalísewa yái àapica quichái iriculé, yá càmita imànfíri irí báawéeri. ⁶Iná macáita nacúacaté Pablo icáapi yéenacawa, nacúacaté nacái yúuwàaca yéetácawa. Quéwa idécanáami déecuca, yá nacái canácata ichàbéeeriwa irí báawéeri wawàsica, yá áibacata náináidacawa, yáté nayúunáidaca dioscani.

⁷Iyacaté iwàwata finata abéeri asíali ípidenéeri Publio, náiwitápu macáita níái iyéeyéica néeni, idènièrité yàasu cálináíwa néenibàa. Yá yeedacaté yàataléwa wía casíimáiri iyú máisiba èeri.

⁸Yá néenialíca, Publio yáaniri iculúa iriacawa, ísuadéerite nacái, iráitalimi iyú. Yá Pablo yàacaté iicácani, iná íibàacaté ìwali. Yá idécanáamité itàaníca Dios yáapicha ìwali, yá ichùniacatéwa uláicái fícha. ⁹Iná níái áibanái cáulái-quéeyéi iwàwata mìnáníca, náalíacaalíte ìwali yái wawàsi Pablo imànfírica, yáté nàanàaca yàatalé, yá nacái ichùniacaté nía. ¹⁰Yá ìwalíseca, yáté nàaca walí madécaná wawàsi. Iná wàacaalítéwa náicha, yá nàacaté walí madécaná wawàsi yái wamáapuèrica.

Pablo yàanàacaté Roma iyacàlená néré

¹¹Néese idéca idénáamité wàyaca iwàwata finata máisiba quéeri, yá wàacatéwa abéeri ída manuúri iricu, Alejandría yàasu cáli néeséeri yàacawa, ichàbáidéerité néeni uniabe, yái ída idèniacaté ìwaliwa nàasu diosnái yé-náíwaná Cástor, Pólux nacái. ¹²Yá wàanàacaté Siracusa iyacàlená néré, yá nacái wayamáacatéwa néeni máisiba èeri. ¹³Yá wàacatéwa néese àniawa cáli ìwalibàata, yá wàanàacaté Regio iyacàlená néré. Iná mapisáináami, yá cáuli ipùacaté bápiwáise. Iná pucháiba èeri idénáami, yá wàanàacaté Puteoli iyacàlená néré. ¹⁴Yá néenicaté, wàanàa abénaméeyéi wéenánái yeebáidéeyéi Jesús. Yá nachùuliacaté wayamáacawa náapicha siete èeri.

Néese, yáté wàapinácawa àtata Roma iyacàlená néré. ¹⁵Iná néemiaca-náamité waináwaná wàacawa, yá nàanàacaté náipunitáidaca wía níái

j 28.4 Justicia: úái abéechúa diosa ípidenéechúa justicia, yúuwichàidéechúaca níái imànfíyéica báawéeri. Càicaté náináidacawa níái iyéeyéica iwàwata finata.

wéenánáica, áibanái Foro de Apio ìyacàlená ìricu, áibanái máisiba Taberna ìyacàlená néré nacái. Iná Pablo ìicacánáamité nía, yá yàacaté Dios ìrí cayá-béeri, yá nacái ichàiniadacatéwa.

¹⁶ Néese wàànàacaalíté Roma ìyacàlená néré, yá úwinái ìiwacali yèe-pùadacaté níái presunáica áiba úwinái ìiwacali ìrí. Quéwa yái Pabloca, yá namàacacaté ìyaca méetàucuta ìrínámitawa abéeri úwisàiri yáapicha, yái ìiquéerica ìwali.

Pablo ìyacaté Roma ìyacàlená ìricu

¹⁷ Néese idécánáamité wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo ichùuliacaté namáidaca ìrí níái judíonái ìiwacanánái ìyèeyéica Roma ìyacàlená ìricu. Iná idécánáamité nàwacáca wàatalé, yá ìimacaté nalí:

“Píacué nuénánáica, canácata numànfiri bayáwanásica judíonái ìrí, éwita numànfínápiná áiba wawàsi fícha, yátái wàawirináimi ìiwitáise ichùulianáca. Quéwa càicáaníta, yá napresucaté núa Jerusalén ìyacàlená néeseta. Yá nacái nèepùadacaté núa romanonái ìrí.

¹⁸ Quéwa idécánáamité nasutáca néemiawa núa, yá nawàwacaté nawasàaca núa, canácáináté nàanèeri nubáyawanáca yái nanuéripináca núa ìwalíseta.

¹⁹ Quéwa níái judíonáica, quéwanátaté nacháawàaca núa. Ináté yéewa nusutáca náicha wawàsi César, ichùniacaténáté nùasu wawàsi. Quéwa càicáaníta, càmita nuwàwa nucháawàaca nía ìwalíise yái báawéeri namànfirica nulí, níái nuénánái judíonáica.

²⁰ Iná ìwalíisená, yácué numáidaca pía, nuicácaténácué pía, nutàanicaténá nacái píapichacué yái weebáidéerica, wacuèrica nacái, canánama wía israel-náica. ìwalíseta yái, càì nadacùaca núa cadena iyú.”

²¹ Néese, yá náimacaté ìrí:

“Canácata yàanèeri walí cuyàlutaca Judea yàasu cáli néese, icàlidéeri walí piináwaná ìwali. Canácata nacái yàanèeri néenáca níái wéenánái icháawèeyéica pía, itàaníyéica nacái báawanama piwalita. ²² Quéwa wawàwaca wéemíaca càinácaalí pínáidacawa, macái cálicáináta natàanica ìwali báawanama yái Wàlisài Ayapu péewáidéerica.”

²³ Yá Pablo ìmàacacaté nalí abéeri èeri judíonái ìrí, nàanàcatáipiná yàatalé.

Néese, yáté nàanàaca madécaná wenàiwica aléde ìyacataléca. Iná mapisái ìwalíseta, càita táicacáde, yá icàlidacaté nalí ìwali yái Dios icùanápínáca yàasunái wenàiwicawa, itàanica nalí ìwali yái Moisés itànèericaté. Yá nacái natànèericaté níái profetanáica yéewacaténá neebáidaca Jesús ìwali.

²⁴ Iná abénaméeyéitè yeebáida ìwali yái Pablo icàlidéerica nalí. Quéwa níái áibanáica, càmita neebáidani. ²⁵ Yá càmítaté abédanama nawàwa náapichawáacawa. Iná namusúacaalí nàacawa, yá Pablo ìimacaté nalí:

“Báisítaté Espíritu Santo icàlidaca profeta Isaías ìrí, wàawirináimi ìríté, ìimacaalíté nalí:

²⁶ ‘Píawa israelnái yàatalé, càì píimaca nalí:

Ewítacué péemíaca nutàacái, càicáaníta, càmítacué pimàni càide iyúwa ìimáaná.

Ewítacué piicáca madécaná wawàsi yái numànfirica, càicáaníta, càmítacué peebáidapiná ìwali.

²⁷ Idécáiná dàalaca nawàwa níái wenàiwicaca,
 yái nabàliaca nàuwíwa ipíchaná asáica néemíaca.
 Yá nacái ibàliaca natuíwa
 ipíchaná asáica naicáidaca,
 ipíchaná nacái náalíaca néemíacani,
 ipíchaná nacái neebáidaca nutàacái,
 ipíchaná nacái nuchùnìaca nía.'

²⁸ Iná siùcade, péemíacué cayába. Dios ibànùaca nalí tàacáisi níái càmfí-
 yéica judíonái, ichúliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái neebáida-
 pináca itàacái."

²⁹ Iná idécanáamité càica íimaca nalí, yáté namusúacawa fícha níái judío-
 náica. Quéwa, yáté natàaníca náapichawáacawa ìwali chàinisíiri iyú.

³⁰ Iná Pablo ìyacaté pucháiba camuí abéechúa capli irícu, ipáyaidéechúa
 iríwa. Yá néenicaté, yeedá yàataléwa macáita níái yàanèeyéicaté ipáchiacani.

³¹ Yá nacái néenicaté, icàlida macàaluínináta ìwali yái Dios icùanáca yàasu-
 nái wenàiwicawa, yéewáidaca nacái nía Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali.

ROMANOS

Icàlìdacadatái walí cuyàluta ìwali: Romanos yàasu cuyàluta yáasáida walí:

“Jesús ichúuliadaca yùuwichàacáisi fícha níái cabáyawanéeyéica, yeebái-déeyéica Jesús ìwali.”

“Níái idéeyéica Dios yeedáca yéenibe iyúwa, manuícáiná nawàwa iwéré, yá nàypináca càiripináta ìwalíse yái neebáidáanáca ìwali.”

Yái Romanos yàasu cuyàlutaca, yácata yáasáidéeri walí yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá. Yá nacái áiba yái mabáyawanáanáca Dios iicáca níái manuíyéica iwàwa Jesús iwéré, yái tàacáisi máiníricaté casfímáica apóstol Pablo iicáca.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo. Ro. 1.1; Hch. 26.4-11.

Yái fípidenéericaté Saulo, hebreo itàacái iyú, Pablo, romanonái itàacái iyú, yácalé Tarso néeséericaté ìyaca, Cilicia yàasu cáli néese. Hch. 9.11.

Camuí itànèerité irícu yái cuyàlutaca, síisàanacaalíté nacái itànàani:

Apóstol Pablo itànàacaté yái Romanos yàasu cuyàlutaca, síisàade Corinto ìyacàlená néese, Grecia yàasu cáli fínata, ìyaca idénáamité néeni máisiba quéri, ipíchawáisetéca imáalàidaca yái imànínácaté máisiba àyapu. Hch. 20.2; Ro. 16.1-2; 15.23,25.

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca, chábade camuí 58 o 57 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Cáminátaté Pablo ichùuliaca wéenásàatúa Febe itécaté yáapichawa yái cuyàlutaca Roma ìyacàlená néré. Uái yeebáidéechúaca Jesús, iyéechúacaté Cencrea ìyacàlená irícu, mawiénita Corinto ìyacàlená irí. Ro. 16.1-2.

¿Càináté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàluta Romanos, nalípináté níái judíonái, romanonái yáapicha, níái iyéeyéicaté Roma ìyacàlená irícu. Ro. 1.13; 11.13; 15.15-16.

¿Càináté ìwali iwàwa náalíacawa?

Apóstol Pablo iwàwaca yáasáidacawa nalí níái yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Roma ìyacàlená irícu, ipíchaca yàanàacaté nàatalé, yéewacaténá náalíacawa ìwali yái yeebáidéerica ìwali, yéewáidéericaté nacái. Hch. 19.21; Ro. 1.14-17.

¿Càiná ìwali yéewáida wía yái cuyàlutaca?

Yéewáidaca wía: “Yái idéerica Dios yeedáca ìrì iyúwa, manuícáiná iwàwa iwéré, yá ìyapínaca càiripínata ìwalíse yái yeebáidáanaca ìwali.” Ro. 1.17.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Ro. 1.16-17.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, ìbaidéeri Jesucristo ìrì, Dios imáidéerité yàasu apóstol-pináwa, iseríacaté nacái núa nucàlidacaténá wenàiwica ìrì yái tàacáisi cayábéerica Dios iináwaná ìwali, ²yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali bàaluité, yàasu profetanái ìricuísewa, cháí Dios itàacái ìricu.

³Yái tàacáisi cayábéerica icàlidaca walí Dios ìrì ìwali, yái Wáiwacali Jesucristoca. Càide iyúwa wenàiwica ìwítáise iyáaná, asáicaténi rey David itaquénáinámi ìricuíse. ⁴Quéwa yàasu èerité Dios icáucàidaca Jesucristo yéetáními yéewíse Espíritu Santo ichàini iyú, yáté Dios yàaca ìrì chàinisi ichùllacaténá càide iyúwa rey, iyúwa nacái Dios ìrì.

⁵Jesucristo ìwalíseta, Dios imànicaté nulí cayábéeri mawènitá, yá nacái imàacacaté núa apóstol iyú yéewacaténá nucàlidaca itàacái macái wenàiwica ìwítáaná ìrì, manuícáténá nawàwa Jesús iwéré, namànicaténá nacái càide iyúwa itàacái ìmáaná. Iná numànica yái ìbaidacalésica, cáininácáiná nuicáca Cristo.

⁶Píacué áibanái wenàiwica ìwítáanáca, Dios imáidatacué pía nacái piyacaténacué nacái Jesucristo yáapicha. ⁷Nutànaacué pírì macáita píacué iyéeyéica Roma iyacàlená ìricu, cáininéeyéica Dios iicáca, imáidéeyéicaté iseríacaténá nacái yàasunái wenàiwicapináwa:

Nuwàwa Wáaniri Dios imànicá pírícué cayábéeri Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuìbanáicaténacué piwàwa.

Pablo iwàwa ipáchiaca Roma iyacàlená néré

⁸Macái wawàsi ipíchalé núa cayábéeri Dios ìrì pìwalíseacué macáita Jesucristo ìwalíisená. Madécaná wenàiwica icàlidacué piináwaná macái cálita, ìwalíse yái manuícúeca piwàwa Jesucristo iwéré. ⁹Yái Diosca yáaliéri nùwali nuwàwalínacué pía imanùbacata nutàaníca yáapicha pìwalicué. Yái nuíbaidéerica ìrì nuwàwa yáapichawa macáita, nucàlidaca iináwaná yái ìrì yàasu tàacái cayábéerica. ¹⁰Mayamáacata nusutáca Dios íicha wawàsi yéewacaalí imàacaca nùacawa pìatalécué nupáchiacaténacué pía, quéwa Dios iwàwacaalíta.

¹¹Nuwàwacué nuicáca pía nuyúudàacaténacué pía, cachàinicaténacué píwítáise. ¹²Nuwàwáaná núumaca, nuwàwaca nùyaca píapichacué aléera yéewacaténá wachàiniadaca wawàwa wáapichawáaca, ìwali yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré, yái weebáidéerica ìwali. ¹³Nuénánái, nuwàwacué píalíacawa madécaná yàawiría nuwàwa nùacawa pìatalécué nucàlidacaténacué pírì yái tàacáisi cayábéerica, yéewacaténá neebáidaca Dios itàacái níái iyéeyéica pèewicué, càide iyúwaté neebáidáaná Dios itàacái níái áibanái

càmfiyéica judíonái. Quéwa mayamáacata iyaca áiba wawàsi càmfiiri ibatàa nùacawa.^a

¹⁴Nudèniaca manuí numawèniacálewa Dios yáapicha, iwàwacutácáiná núcàlidaca nalí tàacáisi cayábéeri níái: Cáimiétacanéyéica, càmfiyéica cáimiétacaná nacái, cáalíacáiyéi írí, nalí nacái níái càmfiyéica cáalíacái. ¹⁵Iná ìwalíise, yá máiníca nuwàwa nùacawa pìatalécué núcàlidacaténacué pírí yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéyéica Roma iyacàlená írìcu.

Máiní cachàinica yái tàacáisi cayábéerica

¹⁶Càmita báí núcàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, yácáináta Dios ichàini ichúuliadéeri iyú macáita níái yeebáidéyéica ìwali. Judíonái íríté idàba icàlidacawa quéecha. Quéwa siúcade, yá nacái icàlidacawa nalí níái càmfiyéica judíonái. ¹⁷Yái tàacáisi cayábéerica yáasáidéeri walí ìwali yái mabáyawanáanaca Dios iicáca wía, manuícáalí wawàwa Jesús iwéré. Iná yéewacaténá mabáyawanaca Dios iicáca wía iwàwacutá manuíca wawàwa Jesús iwéré. Càica Dios itàacái fimaca: “Níái idéyéica Dios yeedáca yéenibe iyúwa, manuícáiná nawàwa Jesús iwéré, nàypínaca càiripínata ìwalíise yái neebáidáanaca ìwali.”^b

Cabáyawanaca macáita níái wenàiwicaca

¹⁸Yái Dios idécaté yáasáidaca nalí madécaná yàawíríá ilúawa chènunfise ìwalíise macáita yái bayáwanásica, yá nacái báawéeri wenàiwicanái imànfirica íríwáacawa, nabàliacáiná nabáyawaná iyúwa yái tàacáisi báisíirica, éwita náalíacawa ìwali. ¹⁹Macáita níái wenàiwicaca, yái iwàwacutáanaca náalíacawa Dios ìwali, idéca náalíacawa ìwali cayába, yácáináaté idé yáasáidaca nalíni amalánama. ²⁰Càmita wáalimá waicáca Dios, càita nacái áibanái yàasu wawàsinái càmfiyéi wáalimá waicáca, iyúwa yái ichàini iyéerica càiripínata, fiwitáise nacái iyúwa Dios. Quéwa wáalimá waicáca nía amalánama nayú níái wawàsi imàniyéicaté cháí èeri írìcu, idàbacaalíté yá èeriquéi. Iná siúcade, canácata yéewaná wáimaca, “càmita wáalfawa Dios ìwali, càmita nacái wáalíá cabáyawanaca wía.” ²¹Quéwa éwitaté idéca náalíacawa Dios ìwali, càicáaníta, càmítaté nàa fímiétacaná càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica írí. Càmita nacái nàaté írí cayábéeri. Yáté náináidacáitawa ìwalita yái canéerica iwèni wawàsica, yá nacái náiwitáise ipuníacatéwa catéeri iyú. ²²Yáté nayúunáidaca cáalíacáica nía macái wawàsi ìwalita, quéwa canácata náalíánawa wawàsi ìwali. ²³Yá nacái nawènúacatéwa fícha yái Dios cachàiniirica iyéerica càiripínata, nàacaténá wenàiwica yéenáíwaná fímiétacaná, níái yéewéyéica yéetácawa, culpíranái yéenáíwaná, cuwèsinái báinúaqueyéica yàabàli yéenáíwaná, àapínái yéenáíwaná nacái.

²⁴Iná ìwalíise, yá Dios imàacacaté nía càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná imànica, càita namànica mabáiniacáiséeri wawàsica náapichawáaca nainá iyúwa. ²⁵Yá nacámbiacaté yái Dios itàacái báisíirica iyú yái dios cachíwéerica. Yá nàacaté náimiétacaná, náibaidaté nacái nalí níái wawàsinái Dios idàbéyéicaté. Yáté càmita nàa Dios Cadàbacáirica fímiétacaná, yái yéewéericasí wàaca fímiétacaná càiripínata. Càicawani.

²⁶Iná ìwalfiise, yá Dios imàacacaté nía namànicaténá càide iyúwa nawà-wáaná namànica náapichawáaca mabáiniacáiséeri wawàsica nainá iyúwa. Níái inanáica càmita nawàwa naimáca quirínama aslanái yáapicha càide iyúwa iwàwacutáaná namànica machacànita aslanái yáapicha. Néese, yá naimáca nànacáichúa inanái yáapichatawa. Yá nàacatéwa fipunita yái Dios imàacáanáté wenàiwica imànica yáapichawáaca machacànita wawàsi. ²⁷Càita aslanái, namàacacaté nacái naimáca inanái yáapicha càide iyúwa iwàwacutáaná namànica machacànita inanái yáapicha. Yá nadàbacaté cáini-náca naicáyacacawa. Níái aslanáica, yá namànicaté mabáininéeri wawàsica nànacáiyéi aslanái yáapichatawa. Iná ìwalfiise, yá Dios yùuwichàidaca nía nainá iyúwata, nabáyawanáta ichùulia nálí yái yùuwichàacáisi fiwitáanáca.

²⁸Iná càmicáináté cawèni naicáca Dios, yáté imàacaca namànica macáita yái báawéerica càide iyúwa náiwitáise casaquèeri iwàwáaná, yéewacaténá namànica yái wawàsi càmíripináca iwàwacutá namànica. ²⁹Níái wenàiwicaca máinícaté namànica èeri imanùbacata macái fiwitáaná báawéeri áibanái irí. Namàni báawéeri nainá iyúwa, nachàbáida namànica báawéeri nainá iyúwa, nawàwaca nadènìaca madécaná nàasuwa, namàni báawéeri wawàsica áibanái irí, cáudenica naicáca áibanái, nanúa wenàiwica, capélicái nía, namèniada áibanái, yá nacái náináidaca namànica yáawami báawéerita. ³⁰Natàanf báawanama áibanái ìwali, nàuwide namànica Dios, càmita nàa áibanái fimiétacaná, canùmaséeyéi, cachàinfiyéi iicácawa áibanái fícha, idàbáidéeyéi madécaná fiwitáaná báawéeri, càmfiyéi nacái yeebáida isèenái itàacáiwá. ³¹Càmita neebáida Dios ìwali, càmita namàni càide iyúwa náimáaná áibanái irí, càmita cáininá naicáca néenánáiwá, càmita nacái catúulecaná naicáca áibanái. ³²Ewita náalíacawa ìwali yái Dios yàasu ley càirica fimacade, níái imànfíyèica càiri bayáwanásica iwàwacutèeyéi yéétácawa nabáyawaná ichùuliacawa, càicáaníta, yá canácata iwèni nálí. Yá mamáa-làacata namànicani, yá nacái cayábacáita naicáca níái imànfíyèica báawéeri.

Dios yùuwichàidacaalí cabáyawanéeyéi, yá cayàbacata imànicani

2 ¹Iná pía, cawinácaalíta wenàiwica fiwitáanáca pía, pía icháawèerica áibanái ìwalfiise yái nabáyawaná namànfirica, càmita pimàni wawàsi machacànita. Picháawàacaalí áibanái, yá nacái picháawàacata píawawa, pimànicáináta nacái yái bayáwanási namànfirica. ²Idé wáalíacawa Dios yùuwichàidapináca níái imànfíyèica ibáyawanáwa. Yá nacái cayàbacata yùuwichàidaca nía, báisícáináta namànica nabáyawanáwa. ³Pía icháawèeri áibanái nabáyawaná ìwalísewa, quéwa yá pimànicata nacái yái bayáwanási namànfirica, yá càita nacái càmita píalimápiná pichùuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁴Iwàwacutá píalíacawa madécaná yàawiríca Dios lidenìaca píficha macáita yái báawéeri pimànfirica, cayábéericáiná fiwitáise yái Diosca. Yá nacái icùaca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri fícha irípiná. Quéwa picá piyúunáida lideniápináca píchani càiripináta, yái Dios cayába fiwitáise píapicha, iwàwacáiná piwènúadaca píiwitáisewa.

⁵Quéwa dàalacáiná máiní piwàwa, càmicáiná nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irí, yá quéwanáta pìwacáidaca piriwa ipùalé yái yùuwichàacáisica, yái Dios yùuwichàidéeripináca ìwalfiise macáita níái wenàiwicaca. Yá néenialípináca yáasáida nálí càiná ìwalfiise yùuwichàida nía,

quéwa cabáyawanácáiná yá cayábacata yùuwichàidaca nía. ⁶Yá nacái Dios ipáyaidapínaca nía náalimáwanama, càinácaalíta wawàsica yái namànfiricaté.^c ⁷Níái càmíiyéica iméyàa imànica cayábéeri wawàsica ábanái irí, caináwanápínaca Dios imànica nía, wenàiwica yàapíná nacái náimiétacaná, yá nacái Dios yàapínaca nálí nacáuca càmíiri imáalàawa.

⁸Quéwa Dios yùuwichàidapínaca nía ilúa iyúwa macáita níái máiníiyéica cáinináca iicáca yáawawa, càmíiyéica iwàwa yái tàacáisi báisíríca namànicaténá càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁹Iná Dios yùuwichàidapíná manuúri yùuwichàacáisi iyú macáita níái imàníiyéica báawéeri, níapíná quéecha níái judíonáica, néese níái càmíiyéica judíonái.

¹⁰Quéwa macáita níái wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, yèeyéica Dios fimiétacaná, caináwanápíná imànica nía, matuúbanáipíná nacái imànica nawàwa, níapíná quéecha níái judíonáica, néese níái càmíiyéica judíonái.

¹¹Càmita cawèni Dios iicáca áiba wenàiwica íiwitáanáta iyúwa cayábéeyéi áibanái íicha. Abédanamata wía ipíchalé macáita.

¹²Macáita níái wenàiwica càmíiyéicaté yáalíawa Dios yàasu ley íwali, namànicáináaté nacái nabáyawanáwa, yá nacái néetápinácawa màasu leyta méetáuculé Dios íicha càiripínáta. Níái yáaliyéicatéwa Dios yàasu ley íwali, namànicaté nacái nabáyawanáwa. Iná Dios yùuwichàidapínaca nacái nía càide iyúwa yàasu ley íimáaná. ¹³Càmita mabáyawaná Dios iicáca níái wenàiwica yéemièyéicáita yàasu ley íwali. Níái imàníiyéica irí càide iyúwa yàasu ley íimáaná, níatasí mabáyawanéeyéi Dios iicáca. ¹⁴Níái càmíiyéica judíonái, càmita náalíawa Dios yàasu ley íwali. Quéwa náiwitáiseta ichùulia namàni càide iyúwa Dios yàasu ley íimáaná. Iná éwita càmita náalíawa Dios yàasu ley íwali, yá náalíacatawa íwali yái cayábéerica, càinácaalí nacái yái báawéerica, yá níacata ichùulia yáawawa càinácaalí iwàwacutá namànica. ¹⁵Iná íwalíise níái wenàiwicaca náasáidaca ìyaca náiwita írìcu yái cayábéeri wawàsica, càinácaalí nacái yái báawéeri wawàsica càide iyúwa Dios yàasu ley íimáaná. Yá náiwitáisecata iicá nàwali càinácaalí wawàsica yái namàni. Yá náiwitáisecata nacái icháawàa nía achúmacaténá nawàwa namànicaalí báawéeri. Namànicaalí nacái cayábéeri, yá náalíaca namànica cayábéeri, yá càmita cabáyawaná naicáca níawawa. ¹⁶Càipíná ichàbacawa macáita néenialí èeri Dios imàacapínacaalí Jesucristo yùuwichàidaca macáita níái wenàiwica, íwalíise yái namànfiricaté, yá nacái náináidáanácátéwa báawanama ibàacanéri iyú càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi cayábéeri nucàlidéericuéca pírí.

Níái judíonái, nía nacái Dios yàasu ley

¹⁷Siúcade, pía íipidenéerica judío, manuúca piwàwa Dios yàasu ley iwéré, canùmaséeca nacái pía plasu Dios íwalíisewa. ¹⁸Píalíacawa nacái íwali yái Dios iwàwéerica pimànica. Píalíata nacái piníwàaca càinácaalí wawàsica yái máinííríca cawènica áiba wawàsi íicha, néewáidéericáiná cayába pía Dios yàasu ley íwali. ¹⁹Yá nacái piyúunáidaca piacata yái itéerica náiwitápu níái matufyéica íiwitáise. Piyúunáida nacái piacata yái camalásica nálí níái catéeyéica íiwitáise. ²⁰Piyúunáida nacái piacata yái yéewáidéerica níái

càmfiyéicáwaca yáalfawa Dios ìwalí. Píacata nacái yái yéewáidéerica níai wàlisànéeyéica yéewáidacawa. Iná píaliacáináwa cayába Dios yàasu ley ìwali, yá ìwalíseca piyúunáida píaliacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái báisíiri yéewáidáanáca.

²¹ Píá, yéewáidéerica áibanái wenàiwica, ¿Cáná càmita péewáida píawawa quéecha? Píá, yàalèerica áibanái ipíchaná nayéedùaca, yá píacata yái iyéedùa mamáalàacata.

²² Píá yàalèerica áibanái ipíchaná namànica báawéeri nainá iyúwa áiba yàacawéetúá yáapicha, yá píacata yái imàni báawéeri piiná iyúwa áiba yàacawéetúá yáapicha. Píá báawéerica iicáca yéenáiwánásinái, yá píacata ìwàlùawa yéenáiwánásinái icapèená iriculé piyéedùacaténá néese nía.

²³ Píá máinírica canúmaséeca ìwalíse yái píaliánáwaca Dios yàasu ley ìwali, quéwa càmita píà Dios fímiétacaná, càmiciáiná pimàni càide iyúwa yàasu ley fímáaná. ²⁴ Iná yéewa càica Dios itàacái fímaca: “Níai càmfiyéica judíonái, natàanica báawanama Dios ípidená ìwali, píasu wawàsi icùaléta píacué judíonáica.”

²⁵ Báisíta, pimànicaalí càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yá cawènica pírí yái nadalúanáca píwalíisesài fímami yéená. Quéwa càmicaalí pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yá càicata píade iyúwa yái càmíricáwaca idé náiríaca ìwalíisesài fímami yéená. ²⁶ Níai càmfiyéica judíonái, càmita nadalúa nàwalíisesài fímami yéenáwa, quéwa namànicaalí càide iyúwa ley fímáaná, yá Dios yeedáca nía càide iyúwa yàasunái wenàiwica. ²⁷ Yái càmírica náiría ìwalíisesài fímami yéená, quéwa imànicaalí machacànita càide iyúwa ley fímáaná, yácué icháawàaca píá, píacáinácué idènièyéi ley cuyàluta ìwali, píacué judíonáica. Yá nacái náiríacuéca píwalíisesài fímami yéená. Quéwa càmita pimànicué càitade iyúwa fímáaná.

²⁸ Càmita yéewa judíoca wía éwita náiríaca wàwalíisesài ipùata fímami yái asáirica ichanàacawa wainá ìwali. ²⁹ Yéewacaténá judíosàirica wía, iwàwacutá weebáidaca báisíta Dios wawàwalicuísewa. Wawàwalicuíseta Espíritu idalúa wáicha yái wáiwitáise báawéeri, càmita ley iyúta. Iná yái imàaquée-rica Espíritu idalúa fícha yái fíiwitáise báawéerica, yásí cayábéeri Dios iicáca fíiwitáise, càmita wenàiwicanáita.

Mayamáacata Dios imànica càide iyúwa fímáaná

3 ¹ Quéwa isicúata píimaca: “Wía judíonáica, canápináta Dios yèeri walí ìwalíse, éwita judíonáica wía, éwita nacái náiríaca wàwalíisesài fímami yéená.” ² Báisíta judíonái idèniaca madécaná cayábanaméeyéi wawásica. Yáté máiníiri cawènica yái Dios imàacáanacaté nacàlidaca itàacái.

³ Quéwa, éwita Dios imàacacaté nalí itàacáiwa, càicáaníta abénaméeyéi judíonái càmítatè neebáida Dios. Quéwa ìwalíse yái càmíinacaté neebáida Dios, ¿Dios imàacapínásica imànica càide iyúwaté idéénaté imàacaca nalí itàacáiwa? ⁴ ¡Canásíwata! Ewita macái wenàiwica imànica ichiwawa, quéwa yái Diosca, mayamáacata imànica càide iyúwa fímáaná. Càica Dios itàacái fímaca:

“Píá Dios macáita nalípináca pitàanica báisíta,
yá nacái pimànica wawàsi machacànita.

Iná éwita nacháawàaca píá, mayamáacata pimawèniadapínáa nía.”^d

⁵Iwalíse yái wabáyawaná wamànfíríca, yá yáasáidaca walí mabáyawanée-rica yái Dios. Iná wabáyawaná ìwalísecaalí yùuwichàidaca wía, yéewasica wáimaca: “Yái Dios, báawéeri ííwítáise, yùuwichàidacáiná wía wabáyawaná ìwalíse.” (Nutàanicáita càide iyúwa abénaméeyéi wenàiwica íínáidáanáwa.) ⁶¡Canásíwata! Càmicaalí Dios yùuwicháidapíná judíonái, éwita càmita wamàni càide iyúwa yàasu ley íimáaná, yá nacái càipínacata càmita yéewa yùuwichàidaca níái èeri mìnánái cabáyawanéeyéica. ⁷Quéwa yéewa áibanái íimaca: “Nuchiwa ìwalísecaalí, máiní amaláca wenàiwica yéemíaca yái Dios itàacái báisíríca, yá nacái quéwanáta nàaca Dios íimíetacaná. Néeni, ¿cáná yéewa Dios icháawàaca núa mamáalàacata càide iyúwa cabáyawanéeri?” ⁸Yéewa áibanái íínáidacawa: “Wamànicué yái báawéerica yéewacaténá nàaca Dios íimíetacaná quéwanáta.” Madécaná càì itàanica wàwali, càirisa wawàsica yái càì wéewáidaca iyú wenàiwica, quéwa nachìwata. Iná càicáiná nía, yá cayábacata Dios yùuwichàidáanápínáa nía.

Macáita cabáyawanáca wía wenàiwicaca

⁹Néeni, ¿Càiná imàacacawa yái wawàsica? Wía judíonáica, ¿wíasica máiní-yéi cayábaca quiríta áibanái wenàiwica ííwítáaná íícha? ¡Canásíwata! Idéca wacháawàaca judíonái, cabáyawanáaná nía macáita, nía nacái càmfíyéica judíonái. Macáita cabáyawanáca nía. ¹⁰Càica Dios itàacái íimaca:

“Canácata wenàiwicaquéi càmfíríca imàni ibáyawanáwa.
¡Ewita abéeripíná!

¹¹Canácata yáaliéiriwa Dios ííwítáise ìwali.

Canácata nacái iwàwéeri yáalíacawa báisíta Dios ìwali.

¹²Macáita nawènúacawa Dios íícha,
idéca báawaca náiwítáise macáita.

Canácata iwàwéeri imànica cayábéeri wawàsica.

¡Ewita abéeripíná!^e

¹³Yái nanúmaca, càicáaníde iyúwa inúma yàacúacaalíwa yái càiculíica,
Náalíaca namànica nachìwawa needácaténá áibanái yàasu.^f

Natàacái imànica máiní báawéeri áibanái írí, càide iyúwa àapi
iculále.^g

¹⁴Caséeca nasúadaca lúasi iyú áibanái báawéeri wawàsi yàanàacaténá
nía,

natàaníca nacái áibanái írí yáawami lúasi iyúta.^h

¹⁵Màulenáca nàyaca èeri imanùbacata nàacaténá nanúaca wenàiwica.

¹⁶Alénacaalíta nèepuníwa, yáta namànica báawéeri áibanái írí,
nàuwichàidaca nacái nía.

¹⁷Canácata namànfíri áibéeri wawàsica yéewacaténá nàyaca
matuíbanáita áibanái yáapichata.ⁱ

¹⁸Càmíta náináida nàaca Dios íimíetacaná.”^j

d 3.4 Sal. 51.4. e 3.12 Sal. 14.1-3. f 3.13 Sal. 5.9. g 3.13 Sal. 5.9. h 3.14 Sal. 10.7.

i 3.17 Is. 59.8. j 3.18 Sal. 36.1.

¹⁹Siùcade, idé wáaliácawa càinácaalí fimaca yái ley Moisés itànericaté. Quéwa nalíta càì fimaca, níái yáalimáidéeyéica imànica càide iyúwa ley fimáaná, yéewacaténá masànaca wanùma macáita wía èeri mìnanaíca, yéewacaténá weebáidaca cabáyawaná wía, yái Dios yùuwichàidéeripináca wía ìwalíise macáita. ²⁰Iná canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri mabáyawanáca Dios ipíchale, éwita imànica càide iyúwa Dios yàasu ley ichùlianáni. Yái Dios yàasu leyca, yáasáidéericáita walí cabáyawanáca wía.^k

Mabáyawanáca Dios iicáca wía Jesucristo ìwalíisená

²¹Quéwa siùcade, méetàucuta Dios yàasu ley fícha, idéca Dios yáasáidaca walí wàlisàì wawásita, yái mabáyawanéeripináca Dios iicáca wía ìwalíise. Yái ley icàlidéericaté ìwali bàaluité, nía nacái profetanáicaté. ²²Iná ìwalíisená yái manuínáca wawàwa Jesucristo iwéré, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, nalípiná macáita níái yeebáidéeyéica ìwali. Canácata wenàiwicaquéi cayábéeri Dios iicáca áibanái yèewíise,^l ²³canánamacáináta idé wamànica wabáyawanáwa. Yá nacái ìwalíisecata, iwàwacutá wàyaca déeculé Dios icamalá mabáyawanéeri fícha. ²⁴Quéwa Dios cáinináacáinaté iicáca wía, yá iicácaté wapùalé mawènitá. Yá mabáyawanácaté Dios imànica wía, ìwalíise yái Jesucristo iwèniánacaté wía fíraná iyúwa, yéewacaténá iwasàaca wía bayáwanási ichàini fícha. ²⁵Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wáichawalíiná iwèniacaténá wía fíraná iyúwa, yéewacaténá imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha, níái manuíyéica iwàwa iwéré. Càicaté Dios imànica yáasáidacaténá walí mabáyawanéericani, idécáinaté ìideniaca wáicha madécaná yàawiría yái wabáyawaná wamàníiricaté bàaluité. ²⁶Quéwa siùca èeride, Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wáichawalíiná, yáasáidacaté imànica walí cayábéeri. Mayamàacata Dios imànica càide iyúwa fimáaná. Iná yùuwichàidacaalí wía wabáyawaná ìwalíise, imànicáita càide iyúwa idéená fimaca. Yá nacái yácata mabáyawanéeri imànica níái manuíyéica iwàwa Jesús iwéré.

²⁷Iná, ¿Càiná ìwalíise iwàwacutá canùmaséeca wía Dios ipíchale? Cáná ìwalíiseta. ¿Ìwalíisesica yái wamàníináca ley ichùliaca? ¿Ìwalíisesica nacái yái wamàníináca cayábéeri áibanái irí? Càmita. Ìwalíiseta yái manuínáca wawàwa Jesucristo iwéré. ²⁸Iná imáalàidáaná, yá wáimaca mabáyawaná Dios iicáca abéeri wenàiwica manuícaalíta iwàwa Jesús iwéré. Càmita ìwalíise yátái imàníináca càide iyúwa ley fimáaná. ²⁹Yái Dios càmita judíonái yàasu Dios írínámitawani. Báisita macái wenàiwica yàasu Dioscani, éwita judíonáica nía, càmfíyéi nacái judíonái. ³⁰Abéericata yái Dios, yácata mabáyawanápiná iicáca níái judíonáica, nadaluéyéica ìwalíisesàì fimami yéená, manuícaalí nawàwa Jesús iwéré. Yácata nacái mabáyawanápiná iicáca níái càmfíyéica judíonái, manuícaalí nacái nawàwa Jesús iwéré. ³¹Iná, ¿Manuícáiná wawàwa Jesucristo iwéré, yásica mawènica wamànica yái leyca? ¡Canásíwata! Manuícaalí wawàwa Jesús iwéré, yá wáasáidacáita báiscata yái ley yéewáidéerica ìwali.^m

k 3.20 Sal. 143.2; Gá. 2.16. l 3.22 Gá. 2.16. m 3.31 Càmita báawa waicáca ley, càmicáita yáalimá yúucaca wáicha wabáyawaná. Iná ìwalíise, yáté wawàwacutáca abéeri mabáyawanéeri yéetéeripinátéwa wabáyawaná fíchawalíiná.

Cayába wamànica càide iyúwa Abraham imànnínáté

4 ¹Néese, ¿Càiná wáimaca Abraham ìwali, yái nàawirimica níai israel-náica? ¿Càináté wawàsica yái ichàbatéwa irí, manuícáináté iwàwa Dios iwéré? ²Báisicaalíté mabáyawanáca Dios iicáca yái Abraham ìwalíse yái cayábéeri wawàsi imànníricaté, yáté yéewa canùmaséeca ìwalíseni, quéwa càmita Dios ipíchaléta. ³Càica Dios itàacái fimaca: “Abraham yeebáidacáináté Dios ìwali, yá ìwalísecata mabáyawanáté Dios iicácani.”ⁿ

⁴Abéeri wenàiwica íbaidacaalí, yá napáyaidaca irí íbaidacalé iwèni. Càmita nàa irí palata mawènitátá, íbaidacalé iwènitá yái càì napáyaidaca irí. ⁵Quéwa yái càmfirica imàni wawàsi, yeebáidacáita Dios ìwali, yái mabáyawanéerica imànica yái cabáyawanéerica. Ìwalíseta yái manuínáca iwàwa Dios iwéré, yá Dios iicácani càide iyúwa mabáyawanéeri. ⁶Càita nacái abédanamacata rey David iwàwawa wáapicha, càicaalíté fimaca, casimáica iwàwa yái asíali mabáyawanéerica Dios iicáca, manuícáiná iwàwa Dios iwéré. Quéwa càmita ìwalíse yátái cayábéeri wawàsi imànnírica. ⁷David fimacaté:

“Casfímáiyéi wenàiwicaca níai Dios imàaqueeyéica iwàwawa ibáyawaná fícha,

idécáiná Dios iimáichaca náicha yái nabáyawaná namànníricaté.

⁸Casfímáiri asíalica yái

càmírica cabáyawaná Wáiwacali iicáca quirínama.”^o

⁹Quéwa yái cayábéeri wawàsica, ¿Nalípinátasica abéerita níai judíonáica? ¿Càmítasica nacái nalípiná níatái càmfíyéica judíonái? Idéca wáimaca, manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté ìwalísecata, mabáyawaná Dios iicácani.^p ¹⁰¿Chácaalínáté mabáyawaná Dios iicáca Abraham? ¿Ipíchawáiseté náiríaca ìwalísesài fimami yéená, idécanáamitéica náiríaca fíchani? Càmita. Ipíchatàacá náiríacaté fíchani, càmitaté idénáamita. ¹¹Iná ipíchatàacá náiríacaté Abraham ìwalísesài yéená, yáté idéca mabáyawanáca Dios iicácani, manuícáináté iwàwa iwéré. Yái náiríánáté ìwalísesài yéená, yéenáiwánásipinátaté ìwali yái manuínacaté iwàwa Dios iwéré. Iná yái Abraham, yácata nániri macáita níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, éwita càmfíyéica náiríia ìwalísesài yéená nía, càicáaníta mabáyawanáta nacái Dios iicáca nía. ¹²Iná yái Abraham nàawiríata nacái níai judíonái náiríeyéicaté ìwalísesài yéená, quéwa manuícáalíta nawàwa càide iyúwaté manuíná iwàwa Dios iwéré, ipíchawáisetéca náiríaca ìwalísesài yéená.

Dios imàacacaté itàacáiwa Abraham itaquénáinámi irípiná

¹³Dios imàacaté itàacáiwa Abraham irí, itaquénáinámi irípiná nacái, yàanàpináté nalí macáita yái cáli ìyéerica cháì èeri irícu. Quéwa, càmita namànicáináté ley itàacái ichùullacata, ìwalíseta yái manuínacaté nawàwa Dios iwéré, yá mabáyawanacaté iicáca nía.^q ¹⁴Iná níacaalíté Dios imàaca irí itàacáiwa níatái imànníyéicaté càide iyúwaté ley ímáaná, yá nàasunápinacaté macáita yátái cálica, yá canápináca iwèni yátái manuínáca wawàwa Dios

iwéré. Yá nacái canácata cawèni quirínama yátái Dios itàacái imàaquéericaté nálí quéechaté. ¹⁵ Dios yùuwichàidapínáca lúasi iyú níái càmíiyéica imàni càide iyúwa ley fímáaná. Quéwa cháí canácataíca ley, yá canácata yáalí icháawàaca naináwaná cabáyawanáca nía.

¹⁶ Iná yéewacaténa cawènica yái tàacáisi Dios idéericaté imàacaca itàacáíwa ìwali, yáté yàaca walíni mawèni, quéwa manuícacalíta wawàwa iwéré. Iwà-wáaná fímaca, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté itàacáíwa ìwali nalípínáta níái judíonái imàniyéica càide iyúwa ley fímáaná, quéwa yeebáidéeyéica Dios ìwali càide iyúwaté Abraham. Càita nacái níái càmíiyéica judíonái yeebáidéeyéica Dios ìwali càide iyúwa Abraham, nàasupínáta nacái yái wàlisài wawàsi Dios idéericaté imàacaca itàacáíwa ìwali. ¹⁷ Càica Dios itàacái fímaca: “Idéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawirica pía.”^r Dios ipíchalé, yái Abraham yeebáidéericaté ìwali, yá nacái yèerica nacáuca níái yéeteyéimicawa, yái yáaliméerica nacái idàbáidaca wawàsi canéeri wawàsi iyúta.

¹⁸ Ewitaté máini béerica Abraham, càmíirica yéewa quéenibeca quirínama. Càicáanáta, yáté yeebáidaca Dios írí, yàanápínaté írí abéeri ìiri, yéewacaténa madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani. Càide iyúwaté idééná Dios fímaca írí: “Pidèniapínáca manúbasiwata pitaquénáináwa.”^s ¹⁹ Abraham idè-níacaté batéwa cien camuí. Yáalíacaté nacái càmíta yáalímá idèniaca yéeni-bewa quirínama, càicáanáide iyúwa iiná idéeri yéetácawa. Càita nacái úái yàacawéetúa Saraca mawéecuíchúaté, càicáanáta càmítaté iméyàa manuícacaténá yeebáidaca ìwalita yátái Dios imàaquéericaté itàacáíwa írí ìwali. Quéwaná càitaté yeebáidaca ìwali dàalanama, yái manuínacaté iwàwa Dios iwéré, yá yàacaté cayábéeri Dios írí. ²¹ Abraham yeebáidacaté nacái iwàwa yáapichawa, cachàiníirica yái Dios imànínapínaté macáita càide iyúwaté idééná imàacaca nálí itàacáíwa. ²² “Iná ìwalíise yái manuínacaté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté mabáyawanáca Dios iicácani.”

²³ Càicaalí Dios itàacái fímaca: “Manuícáinaté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté mabáyawanáca Dios iicácani. Quéwa càmíta abéeri Abraham ìwalica yátái càité fímaca, ²⁴ wàwalita nacái áiba, yái càité Dios itàacái fímaca, wía yeebáidéeyéica ìwali, yái Wáiwacali Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi fícha, ²⁵ yái Dios imàaquéericaté nanúaca wáichawalíiná wabáyawaná ìwalíise, Dios icáucaidéericaté nacái yéetácáisi fícha yéewacaténaté mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise.”

Mabáyawanáca Dios iicáca wía, weebáidacáiná Jesucristo ìwali

5 ¹ Siúcade, idécáiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái manuínáca wawàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré, yá wàyaca Dios yáapicha matuíbanáita. ² Yá nacái Jesucristo ìwalíisecata, manuícáiná wawàwa iwéré, yá cáinináca Dios iicáca wía mawèni siúcade. Yá nacái casímáica wacùaca wàyaca yái èeri wàasucataípináca yáapicha macáita níái cawèníyéi wawàsica, cayábanaméeyéica nacái yàasu èeri wàanàaca yàatalé. ³ Quéwa iya áiba wawàsi quiríta yéewacata nacái casímáica wawàwa. Ewita wàuwichàacawa

wáalíacáiná idécaalí wachàbacawa yùuwichàacáisi yèewibàa, yásí wáa-límápináca wàideniaca madécaná wawàsi. ⁴Idécanáami wàideniaca wàuwichàanáwa, yá idéca béeyéica wáiwitáise. Idécaalí béeyéica wáiwitáise, yá wachàiniadacawa quéwanáta wacùacaténá yàanàaca wàwalíná. ⁵Yái wacùanáca yàanàaca wàwalíná, báisiiripináta càica ichàbacawa. Iná càmita báí wía ìwalfíseta, idécáiná Dios yàaca walí Espíritu Santo, yái imàaquérica cáinináanaca Dios iicáca wía.

⁶Báisíta, càmitaté wáalímá wachúuliadaca wíawawa, quéwa idécaalíté yàanàaca yái èeri Dios ibànùacatáipinacaté Cristo, yáté yàanàaca yéetácawa wáichawallíná, wía báawéeyéica. ⁷Báisíta, càulenásiwata abéeri wenàiwica yéetácawa áiba fíchawallíná, éwita imàníirica cayábéeri áibanái íríní. Càmita wáallíawa, isicuáta iyaca abéeri wenàiwica iwàwéeri yéetácawa fíchawallíná, yái cayábéerica fíwitáise. ⁸Quéwa yái Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía, éwitaté cabáyawanáca wía mamáalàacata, càicáaníta, yáté imàacaca Cristo yéetácawa wáichawallíná.

⁹Siúcade, idécáiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalfíse yái Cristo fíraná yùuquéericaté wáichawallíná, yá nacái ìwalfísecata, wachúuliapínáwa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁰Bàaluité, wàuwidecaalítéca wamànica Dios, yáté ichùnìaca wàasu wawàsi yáapichawa, càmicaténá wàuwide quirínamani, ìwalfíse yái imàcáanacaté líri yéetácawa wáichawallíná. Siúcade, idécáiná cayábaca wàasu wawàsi yáapicha, máinípiná ichúuliadaca wía líri Jesucristo cáuca ìwalfíse. ¹¹Quéwa iyaca nacái áiba wawàsi. Siúcade, casíimáica wía Dios yáapicha Wáiwacalí Jesucristo ìwalfísená, yái ichùnìericaté wàasu wawàsi Dios yáapicha.

Adán, Cristo nacái

¹²Bàaluité, bayáwanási yàanàacaté iriculé èeriquéí Adán ìwalfíseta, càmicáinaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá imànica. Iwalfísená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, idécáiná wamànica wabáyawanáwa macáita. ¹³Ipíchawáisetéca Dios imàacaca yàasu leywa wenàiwica írí, yá idécaté wenàiwicanái imànica iyaca ibáyawanáwa cháí èeri írìcu. Quéwa canácaalí ley, càmita Dios icháawàa wenàiwica nabáyawaná ìwalfísewa. Yácata ley yái yáasáidéeri cabáyawanáca nía. ¹⁴Quéwa càicáaníta níái wenàiwica ìyeyéicaté síisàa inùmámide Adán néese, àta Moisés néréte, iwàwacutaté nacái néetacatéwa macáita, éwitaté càmita namàni yái bayáwanási Adán imàníiricaté, yái càmlínacaté yeebáida Dios itàacái.

Càcata nacái batéwa iicácanáwa Jesús imànicaté yàanàacaalíté. Quéwa yàanàacaté yéetácawa wáichawallíná, ichúuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, yàacaténá walí wacáuca càmfírìca imáalàawa.

¹⁵Quéwa yái Adán ibáyawanáca, càmita yéewa waicáca abédanamata yáapicha yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènitá. Abéeri asiali ibáyawaná ìwalfísecaalí, yái càí madécaná wenàiwica yéetácawa Dios fícha méetàuculé. Máiní yáawanái cawènitá yái Dios iicáanáca wapùalé mawènitá, madécaná wenàiwica idèniapinácáiná ícáucawa càmfírì imáalàawa abéeri asiali ìwalfíseta, yái Jesucristoca. ¹⁶Yái Dios iicáanáca wapùalé mawènitá, càmita abédanamani yáapicha yái Adán ibáyawanáca imàníiricaté walí. Báisíta, abéeri

bayáwanási ìwalíseca, iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía. Quéwa ìwalíse yái Dios imàníricaté walí mawènitá, wía manùbéeyéicaté ibáyawaná, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¹⁷Iná Adán ibáyawaná ìwalísecaalíté, yéetá-cáisi ichùuliaté madécaná wenàiwica iwicáu càide iyúwa abéeri rey. Máini yáawanáipiná wía, Dios iiquéeyéicaté ipùalé mawènitá, idèniyéica icáuca càmfiri imáalàawa, idéeyéicaté nacái mabáyawanáca iicáca, wíapínátá ichùu-lia càide iyúwa reynái abéeri asiali ìwalíseta, yái Jesucristoca.

¹⁸Iná càide iyúwa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíisenáté, bayáwanási yàa-nàaté macái wenàiwica ìwali. Yá ìwalíseca, iwàwacutápiná wéetácawa macáita. Càita nacái, ìwalíseta abéerita yái Jesucristo mabáyawanéerica imàníricaté walí cayábéerica mawènitá, yá Dios iicáca wía càide iyúwa mabáyawanéeyéi, yéewacaténá macái wenàiwica idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁹Iná càide iyúwa càmfínáté abéeri asiali imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, yáté ìwalíseca, cabáyawaná macáita níái wenàiwicaca. Yá càicata nacái abéeri asiali ìwalísecata, quéwa yái imàníricaté càide iyúwa Yáaniri iwàwáaná, yá mabáyawanácaté Dios iicá madécaná wenàiwica.

²⁰Quéwa Dios imàacacaalíté nalí yàasu leywa, yáté quéwanáta cachàinica yái bayáwanásica. Quéwa máinícaalíté cachàinica yái bayáwanásica, yá nacái máinícaté cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá bayáwanási ichàbaníse-nama. ²¹Iná càide iyúwaté bayáwanási ichùulianáté wawicáu càide iyúwa rey yéetácáisi iyú, càita nacái ichùullaca wacáuca irícu, yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàacaténá nacái walí wacáuca càmfiri imáalàawa Jesucristo ìwalíisená, yái Wáiwacalica.

Wéetácawa bayáwanási ichàini fícha cáucaténá wía Cristo irí

6 ¹Néeni, ¿càinacué wáima ìwali yái tàacáisica? ¿Wamànisisca wabáya-wanáwa mamáalàacata, Dios iicácaténá wapùalé ichàbanísenama, yái idéénaca iicáca wapùalé? ²¡Canásíwata! Idéca wéetácawa bayáwanási ichàini irí. Iná càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa mamáalàacata. ³Pfálíacuéwa Cristo idécaté yéetácawa wàwalíná, yá nacái wabautizácawa Cristo fípi-dená ìwali yáasáidacaténá walí yéenáiwanasí iyú, idécaté wéetácawa yáapicha abédanamata. ⁴Wabautizácaalítéwa, yá nacái idécaté nabàliaca wía abédanamata Cristo yáapicha càliculí iriculé yéetácaalítéwa. Iná Cristo icáuca-aalítéwa yéetáními yèewíse, Yáaniri Dios ichàini manuiri iyúwa, siùcade, yá nacái càipinácata iwàwacutá wàyaca wacáuca wàlisài yáapichawa.†

⁵Iná idécaalíté wéetácawa abédanamata Cristo yáapicha càì icácanáwade iyúwaté yéetácaalíwa, yá nacái càipinácata wacáuacacawa yáapicha abédanamata càide iyúwaté icáucaacalíwa. ⁶Yá nacái wáalíacawa yái wáiwitáise éwisèimi ichàinica, idécaté nacái yéetácawa abédanamata Cristo yáapicha cruz ìwali, yéewacaténá ichàini yéetácawa wainá fícha, yái iwàwéerica wamànica wabáyawanáca chái wainá iricu, càmicaténá wamàni wabáya-wanáwa quirínama. ⁷Càide iyúwa abéeri wenàiwica idécaalí yéetácawa, yá càmita imànica quirínama ibáyawanáwa, idécáiná imusúacawa bayáwanási ichàini fícha.

⁸Iná idécáináté wéetácawa Cristo yáapicha, yá nacái weebáidacata wàya-pináca yáapicha abédanamata. ⁹Yá nacái idéca wáaliacawa, idécáináté Cristo icáucàacawa yéetácáisi fícha, yá càmita yéetápináwa quirínama. Iná càmita yéetácáisi idèña ichàiniwa ìwali quirínama. ¹⁰Néese Cristo yéetacaalítéwa, yáté yéetácawa abéeri yàawiríata náichawallíiná macáita níái cabáyawanée-yéica. Yá càmita yèepùapíná yéetácawa quirínama. Siùcade, iyaca wàlisàì icáuca yáapichawa imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹¹Iná càita píacué nacái, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa níái idéeyéica bayáwanási ichàini yéetácawa fícha, quéwa idènièyéi icáuca wàlisàìwa píibaidacaténácué Dios írí Jesucristo ìwalíisená, yái Wáiwacalica. ¹²Iná ìwalíise, picácué pimàaca bayáwanási ichùuliaca piiná ìwali, yái piiná yéewéerica yéetácawa. Picácué nacái pimàni ichùuliaca yái píiwitáise báawéerica, yái iwàwéerica pimànicuéca càide iyúwa piiná iwàwáaná. ¹³Picácué nacái pimàaca piiná yéenáwa bayáwanási írí pimànicaténácué iyú báawéeri. Cayábacué pimàacaca píawawa Dios írí càide iyúwa níái wenàiwica idéeyéicaté yéetácawa, idéeyéica nacái icáucàacawa yéetácáisi fícha, piacaténácué piináwa Dios írí macáita, pimànicaténácué nayú cayábéeri. ¹⁴Yái bayáwanásica, càmita idèña ichàiniwa quirínama píwalicué ichùulianápinácué pía mamáalàacata, càmicáiná pimànicué quirínama ley ichùuliaca. Siùcade, piyacuéca iricu yái Dios iicacatáica pipùalécué mawènitá, cáininácáinácué iicáca pía.

Yái nàasu wenàiwica fíibaidéerica nalí mawènitá

¹⁵Quéwa yéewa áiba íimaca: “Siùcade, cáininácáiná Dios iicáca wía, yá iicáca wapùalé mawènitá, yásí iwàwacutácáita wamànica wabáyawanáwa quéwanáta, càmicáiná wàya quirínama càide iyúwa ley íimáaná.” Quéwa núumacué píri: ¡Canásíwata! ¹⁶Cámináta idécué píalíacawa cawinácaalíta pimànicué píiwacaliwa, yácué iwàwacutá peebáidaca ichùuliaca càide iyúwa yàasunái wenàiwica. Iná wamàacacaalí bayáwanási ichùuliaca wía, yá ité-pináca wía yéetácáisi iriculé. Quéwa weebáidacaalí Dios itàacái ichùuliaca wía, yásí wàypínáca machacànita càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica. ¹⁷Quéwa nùu Dios írí cayábéeri, éwicáináta pimànicatécué càide iyúwaté bayáwanási iwàwáaná, quéwa siùcade, idécué peebáidaca piwàwa yáapichawa macáita yái Dios itàacái néewáidéericuéca iyú pía. ¹⁸Yá nacái idécaté Dios iwasàacuéca pía bayáwanási fícha, yái ichùulìericatécué pía. Siùcade, yácué Dios yàasunái wenàiwicaca pía pimànicaténácué yái machacàníri wawàsica.

¹⁹Nucàlidatécué píri ìwali yái iicacánawacaté nàyaca níái nàasunái wenàiwica fíibaidéeyéicaté nalí mawènitá wenàiwica fíiwitáise iricubàa, yéewacaténácué píalíaca péemiacani. Càide iyúwaté pimàacáanácué piináwa báawéeri írí quéechaté pimànicaténácué iyú báawéeri, càita nacái pimànicuéca siùcade, pèepùadacué piináwa macáita Dios írí, píalimáidacué piyaca mabáyawanéeri iyú, pimànicaténácué nacái Dios írí yáawami cayábéerita. ²⁰Iná pimànicaalítécué càide iyúwaté píbáyawaná ichùulianácué pía, yáté càmítacué píináida pimànica machacàníri wawàsica. ²¹Quéwa, ¿càináté wawàsi cayábéerica yái peedácué bayáwanási iyú? Yátacué pimàni yái wawàsi píbáiniéricuécawa ìwalíise siùcade, yái itéericuéca pía yùuwichàacáisi quichái iriculé.

²² Quéwa siùcade, idéca Dios iwasàacuéca pía bayáwanási ichàini fícha, yá nacái idéca yàasunái wenàiwicuéca pía. Yá iwàwacutáca piyacuéca irípináta méetàucuta, yéewacaténácué pidènlàpináca picáuca càmfíríca imáalàawa. ²³ Iná cawinácaalí imàni ibáyawanáwa, yá iwàwacutá ipáyaidacani icáuca iyúwa yùuwichàacáisi quichái iriculé. Quéwa Dios yàaca walí mawènitá yái wacáuca càmfíríca imáalàawa, Wáiwacali Jesucristo iwàlfísená.

Yéewáidaca nàwali níái icàsèeyéicawa

7 ¹ Nuénánái, nutàanicué pírí càide iyúwa níái yáaliyéyicawa ley iwali, yái ley idèniaca ichàiniwa wenàiwica iwali idècunitàacá cáucani. ² Péemiacué, ley fímaca abéechúa inanái icàsàacaalíwa, yá iwàwacutáca ùyaca ùacawéeri yáapichawa idècunitàacá cáucani. Quéwa ùacawéeri yéetácaalíwa úicha, yá imusúacawa ley ichàini fícha, yái fibèericaté úa ùacawéerimi iwéré cáucaalítécawani. ³ Iná uimácaalí áiba asiali yáapicha idècunitàacá cáuca ùacawéeri, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa ùacawéeri yéetácaalíwa, yá càmita fibàa úa quirínama yái ucàsàanácátéwa yáapicha. Iná éwita ucàsàacawa áiba asiali yáapicha àniawa, càmita umàni ubáyawanáwa.

⁴ Iná càita nacái ichàbacawa pírícué nuénánái. Idécué péetácawa ley ichàini fícha abédanamata Cristo yáapicha, iiná yéetácaalítéwa wáichawallíná cruz iwali, yéewacaténácué áiba yàasunáica wía, yái Cristoca, Dios icàucàidèericaté yéetáními yèewíise, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Bàaluité, wàyacaalítéca wamànica càide iyúwaté wainá iwàwáaná, yáté ley icawàidaca wainá irí quéwanáta yái wawàwáanáca wamànica báawéeri wainá iyúwa. Yá nacái itecaté yàacawa wía abémáidata yéetácáisi iriculé.

⁶ Quéwa siùcade, idéca wamusúacawa ley ichàini fícha, idécáiná wéetácawa fícha yái ichùulìericaté wía. Siùcade, wáibaidaca Dios irí wàlisàì chàinisi iyú, yái Espíritu Santo yèerica walí. Càmita ichàini iyú quirínama yái éwisèimi ley natànèericaté bàaluité.

Bayáwanási iyéerica nùwali

⁷ Néeni. ¿Càiná wáima, wamáalàidaca iwali tàacáisi yái leyca? ¿Yátásica bayáwanási yái leyca? ¿Canásíwata! Quéwa canácaalíté leyta, yá nacái càmita nùaliápináwa càinàcaalíté yátái bayáwanásica. Càita nacái, càmita nùaliápináwa iwali yátái canàinánáca waicáca áiba yàasu, càmicaalíté càì ley fímacatáde: “Píca canàiná piicáca áiba yàasu.”^u ⁸ Quéwa ley iwàlfíise, yáté quéwanáta bayáwanási icawàidaca nulí yái nuwàwáanáca nudèniaca madécaná wawàsi áibanái idènièrica. Iná canácaalí leyta, yá canácata bayáwanási ichàinita.

⁹ Bàaluité, nùyacaté matuíbanáita, càmicaalítéca nùaliáwa ley iwali. Quéwa yàasu èerité nùaliácawa ley iwali, yá nacái imáisaniéericaté numànica macáita, yáté quéwanáta nuwàwaca numànica yái báawéeri wawàsica, yá imàacacaté nuétácawa. ¹⁰ Néese, yá nùaliácawa, yátái ley yèeripinácaté nucáucata, yáta nacái itéca núa yéetácáisi iriculé Dios fícha. ¹¹ Iná yái ley imànicaté cayábèeri bayáwanási irí yéewacaténá imèniadaca núa. Yá nacái ley iwàlfísecata, yáté inúaca núa.

^u 7.7 Ex. 20.17; Dt. 5.21.

¹² Quéwa yéewa wáimaca, yái leyca Dios néeséerita yàacawa, macha-cànfiyéita itàanica, mabáyawanéeyéi, cayábéeyéi nacái. ¹³ Iná yái cayábéeri wawàsica, ¿yátaté yàanàida nulí yéetácáisi? ¡Canásíwata! Yáta yàanàida nulí yéetácáisi, yái bayáwanásica, yáasáidacatená yáawawa bayánásicani. Yá iibàacatéwa cayábéeri wawàsi ìwalíise yéewacatená imàacaca nuétácawa. Iná ley ìwalíise, yáté bayáwanási yáasáidaca yáawawa máinsíwaca báawacani.

¹⁴ Wáalíacawa Dios néeséerica yái ley. Quéwa núa, wenàiwica cabáya-wanéeri, bayáwanási ichùulièri fiwítáise. Iná nùyaca càide iyúwa bayáwanási yàasu wenàiwica. ¹⁵ Càmita nualíawa càinacaalí isa núa. Càmita numàni yái cayábéeri wawàsi nuwàwéerica numànica. Yáta ulíamaca numàni, yái báawéeri wawàsi càmfírira nuwàwa numànica. ¹⁶ Iná numànicáiná yái báawéeri wawàsi càmfírira nuwàwa numànica, yá nualíaca cayábéerica yái ley. ¹⁷ Quéwa, báisíta càmita núa yái càì imànica yái báawéeri wawàsica. Yáta càì imànica yáni, bayáwanási iyéerica nùwali.

¹⁸ Siùcade, idé nualíacawa càmita cayábéeri wawàsi ìya cháì nuíwítáise cabáyawanéeri irícu. Báisíta ìyaca nùwali yái nuwàwáanaca numànica yái cayábéeri wawàsica, quéwa càmita nualímá numànicani. ¹⁹ Iná càmita numàni yái cayábéeri wawàsi nuwàwéerica numànica. Yáta ulíamaca numàni, yái báawéeri wawàsi càmfírira nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yái wawàsi càmfírira nuwàwa numànica, yá càmita núa yái càì imànicaní, yáta imàni yáni nubáyawaná iyéerica nùwali.

²¹ Iná idé nualíacawa abéeri wawàsi ìwali ichùulièrica nuíwítáise. Ewita nuwàwa numànica cayábéeri, mayamáacata báawéeri ìyaca nùwali. ²² Quéwa cháì nuíwítáise irícuwa, yá nusíimáidacawa nayú níái Dios yàasu leyca. ²³ Quéwa nuicá ìyaca áiba wawàsi ichùulièri cháì nuiná irícu, yácata ichùulièri nuiná yái bayáwanási iyéeri nùwali. Iná yácata ipélia yáapicha yái nuíwítáise, yá idacùaca núa macáita. ²⁴ ¡Catúulécanásíwata nuicáca núawawa! ¿Càinápínásica ichúuliada núa fícha yái nuiná yéetéeripínácawa? ²⁵ ¡Quéwa núa cayábéeri Dios irí, nualíacáiná ichúuliadapínaca núa yéetácáisi fícha, Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená!

Iná núa, nuíwítáise iyú, yá numànica càide iyúwa Dios yàasu ley ichùulianá. Quéwa nuiná iyú, iyúwa wenàiwica fiwítáise ìyáaná, yá numànica mamálàacata càide iyúwa bayáwanási ichùulianá.

Iwàwacutá wàyaca càide iyúwa Dios yàasu Espíritu iwàwáaná

8 ¹ Iná siùcade, càmita Dios yùuwichàidapíná níái idéeyéica ìyaca Jesucristo yáapicha, níái càmfíyéica ìya quirínama càide iyúwa nainá iwàwáaná, iyéeyéica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná. ² Yácáiná Espíritu Santo imàaquéericuéca pìyaca báisíta Jesucristo yáapicha, idécué iwasàaca pía yéetácáisi ichàini fícha. ³ Yái càmfíricaté ley yáalímá imànica, càmicáináité yáalímá ibàlùadaca yái wenàiwica iwàwáanaca imànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, abéerita Diosca yái yáalímáté imànicani, ibànùacaalíté walí liriwa, wanacáiri iicacánáwa wía wenàiwicaca, wía èeri minaná imànfiyéica ibáyawanáwa, yéewacatená yéetácawa wabáyawaná fíchawalíná, itecaténá iiná ìwaliwa wáicha yái bayáwanási ichàinica, ⁴ yéewacatená mabáyawanáca

Dios iicáca wía, càmicáiná wàya quirínama càide iyúwa wainá iwàwáaná. Siùcade, wàyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná.

⁵Níái iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, náináidaca namànica yáawami báawéerita nainá iyúwa. Quéwa níái iyéeyéica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná, náináidaca namànica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná. ⁶Yácaalíta wàya wáináidacawa ìwali abémáidata yái wainá iwàwéerica imànica bayáwanásica, yá wéetápinácawa. Quéwa yái íináidéerica ìwalita yái Espíritu iwàwéerica wamànica, yási idènièripiná icáuca càmfíri imáalàawa, yá nacái iyápináca matuíbanáita. ⁷Cawinácaalí íináidawa yáawami bayáwanási ìwalita, yá yùuwideca imànica Dios, càmicáiná imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Yá nacái càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Iná níái iyéeyéica imànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, càmita yéewa nasíimáidaca Dios iwàwa.

⁹Quéwa píacué, càmfíyéita iya càitáde iyúwa piiná iwàwáaná, píacué iyéeyéi càide iyúwa Espíritu iwàwáaná, Dios yàasu Espíritu iyacáinacué piwàwalicu. Quéwa cawinácaalí càmita idènia yái Espíritu Cristo ibànuèricaté, yá càmita Cristo yàasu wenàiwicani. ¹⁰Quéwa ìwalíisená yái Cristo ìyanácuéca piwàwalicu, yá mabáyawanácuéca Dios iicáca pía. Yá nacái pidèniacuéca picáucawa Espíritu ichàini iyú, éwita canáca piiná icáuca Dios írí, cabáyawanácáináni. ¹¹Quéwa Dios yàasu Espíritu iyacaalícué piwàwalicu, yái icáucàidéericaté Jesús yéetácáisi fícha, yáta nacái yàapínácuéca piiná icáuca yàasu Espíritu iyúwa.

¹²Iná ìwalíise nuénánái, wadènia wamawèniacálewa, quéwa càmita wainá yáapichata, Dios yáapichata, càmita wàyacaténá wamànica càitáde iyúwa wainá iwàwáaná.

¹³Quéwa piyacaalícué càide iyúwa wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, yácué péetápinácawa càiripináta Dios fícha. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu ichàini iyúudàaca pía, péetáidacaténácué yái piiná cabáyawanéeri imànfirica, yácué pidèniápináca picáucawa. ¹⁴Macáita níái imàaquéeyéica Espíritu yèepunídaca íiwitáise íiwitápu, níacata Dios yéenibe.

¹⁵Yái Espíritu càirica Dios yàacuéca píri siùcade, càmita imànipinácué pía yàasunái wenàiwica iyúwa, cáalucaténácué pía Dios fíchata. Dios yàacué píri yàasu Espírituwa, imàacacaténácué Dios yéenibesíwaca pía. Iná yéewa wáimaca Dios írí: “¡Pápa!” ¹⁶Yái Espíritu Dios yèerica walí, yácata icàlida wàasu espíritu írí ìwali yái idéénáca Dios yéenibesíwaca wía. ¹⁷Iná Dios yéenibesíwacaalí wía, yá imàacapínáca caináwanáca wía Cristo yáapicha, wàuwichàacaalíwa yáapicha abédanamata siùca cháí.

Aiba èeripiná cachàini wàasu wawàsi

¹⁸Báisíta núalácawa níái yùuwichàacáisi iwàwacutéeyéica wàuwichàaca siùca cháí èeri írìcu, càmfíyéita abédanama iicácanáwa yáapicha, yái wacáuca cachùniqueéri Dios yèeripínáca walí yàasu èeripiná wàyaca yáapicha chènuniré. ¹⁹Macáita níái wawàsinái Dios idàbèeyéicaté cháí èeri írìcu, natufýasíwata nàyaca yéénaiwaná yàanàca yái èeri Dios yásáidacatáipínáca èeri mìnánái írí, chánácaalí níái yéenibenáicawa. ²⁰Iná yái Dios imànicaléca cháí èeri írìcu, náuwàacatéwa macáita báawéeri wawàsi írìculé. Quéwa càmita nàasu wawàsiwata, yácáinátaté Dios iwàwáaná ichàbacawa.

Quéwa càicáaníta mamáalàacata nacùaca naicáwa yái ²¹ wàlisàì èeri Dios iwasàacatáipináca nía macáita báawéeri ichàini fícha, càide iyúwa Dios iwasàanà níái yéenibenáicawa.

²² Iná macáita wáaliacawa níái Dios idàbacaléca, siùcalénamade macáita nacái nàuwichàacawa cáiwina mamáalàacata càide iyúwa abéechúa inanái yùuwichàacaalíwa ulri icáichawa. ²³ Quéwa càmita abéeri wawàsináica níái càì yùuwichàacawa, wía nacái idéeyéica idèniaca Espiritu Santo, yéénaca yái Dios yèeripináca walí wapíchaléwa, wàuwichàaca nacáwa cáiwina wawàwalicuésewa, idècunita wacùaca yái èeri Dios yeedácatáipináca wía yéenibenáisiwa iyúwa, yeedácatáipináca wainá fícha macáita yái bayáwanásica. ²⁴ Iná càicáináté wacùaca Dios yàasu èeri, yáté ichùuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Yá càicataté ichàbacawa walí, éwitàacá càmítaté waicáni. Asáicaalí waicáca yái wacuèrica wáyaca, yá canácata yéewaná wacùacani. ¿Cáná iwàwacutá wacùaca yái asáirica waicáca? ²⁵ Quéwa wía, wacùaca wáyaca yái càmíricáwa idé waicáca. Iná càmita iwàwacutá waméyàaca wacùacani.

²⁶ Yá nacái càicata Espiritu Santo iyúdàaca wía ichàiniadacaténá wáiwitáise. Aibaalí, càmita wáalía wasutáca Dios fícha watàanícaalí yáapícha, quéwa Espiritu Santo yái isutáca Dios fícha wáichawalífiná iyú yái tàacáisi càmírica wáalía wacàlidaca tàacáisi iyú. ²⁷ Quéwa yáta yáalíeri wáiwitáise ìwali cayába macáita, yái Diosca. Yáalíata nacái ìwali yái Espiritu Santo iwàwéerica icàlidaca walí, yácáináta Espiritu yái isutéerica wàwali Dios fícha, wía yàasunái wenàiwicaca càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Jesucristo yáapícha wamawèniada wàuwidenáíwa

²⁸ Siùcade, idé wáaliacawa Dioscata yái imàaca nachàbacawa walí macáita níái wawàsináica iyúdàacaténá wáiwitáise nayú, wía cáininéeyéica iicácani. Wía idéeyéicaté imáidaca yéewacaténá iibaidaca wáapícha càide iyúwa fináidáaná imànica. ²⁹ Yái Dios, bàalutésíwata ipíchawáisetéca idàbaca yá èeriquéi, yáté idéca yáaliacawa nàwali níái iníwèeyéipináté. Yá nacái idécaté imàacaca nàypináca càì iicácanáwade iyúwa liri iyáaná, yéewacaténá yácata nabèeri canánama níái yéénánái manùbéeyéica. ³⁰ Níái Dios idéeyéicaté imàaca iyapináca càì iicácanáwade iyúwa liri iyáaná. Yá nacái idécaté imáidapináca nía. Níái idéeyéicaté imáidaca, yá nacái idécaté mabáyawanáca iicáca nía. Níái idéeyéicaté mabáyawanáca iicáca, yá nacái idécaté imàacaca caináwanápináca nía yáapícha iyacàle iriculé.

³¹ ¡Yá iwàwacutá càita wáimaca! ¡Dioscáiná iya wáapícha, yá canácata yáaliméeripiná imawèniadaca wía quirínama, éwita càinacaalíta yàawa wáipunita! ³² Càmítaté Dios imáisanía wáicha yái liricawa, imàacacáitáté yéetácawa wàwalíná macáita. Iná càipináta nacái yàaca walí liri yáapíchawa macáita níái wawàsinái idènièyéica. ³³ ¡Iná canácata yáaliméeripiná icháawàaca wía wabáyawaná ìwalísewa Dios irí! Idécáiná mabáyawanáca Dios imànica wía.

³⁴ Yá nacái, ¡canácata yáaliméeripiná yúucaca wía yùuwichàacáisi quichái iriculé wabáyawanámi ìwalísewa! Cristo idécáináté yéetácawa wáichawalífiná, idéericaté nacái icáuacacawa yéetácáisi fícha. Siùcade, yáawinacawa Dios yéewápu néesema itàanícaténá wáichawalífiná Dios yáapícha. ³⁵ Iná,

¡canácata wawàsiquúi yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáini-néerica iicáca wía! Ewita yùuwichàacáisipiná, éwita achúmaca áiba wawàsi imànica wawàwa, éwita nàuwichàidaca wía Wáiwacali ìwalíise, éwita máapica wía, éwita canáca wabàle, éwita cáalucáipiná, éwita nacái yéetá-cáisipiná. ¡Canásíwata! ³⁶ Càica Dios itàacái ìimaca:

“Piasunái wenàiwicacáiná wía, yá nawàwaca nanúaca wía èeri imanùbaca.

Naicáca nacái wía càide iyúwa ovejanái natéeyéica aléde nanúacàalu néréwa nanúacaténa wía.”^w

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacawa madécaná wawàsi ìwalíise, càicáaníta maya-máacata wamawèniadaca wáichawa macái báawéeri wawàsi ìwítáaná Jesucristo ìwalíise, yái cáininéericaté iicáca wía. ³⁸ Iná ìwalíise, yá nuébaidasíwaca canácata yáaliméeri iwènúadaca wía Dios íicha. Ewita yéetáacáisipiná, éwita wawàsi ichàbapinácawa walí idècunitàacá cáuca wía, éwita ángelnáica nía, éwita espíritu báawéeyéi cachàiniyéica nía, éwita yácani báawéeri wawàsi ìyéerica siúcade, éwita nacái yácani wawàsi ìyéeripináca wapíchaléwa, ³⁹ éwita chàinisi chènunfiséericani, éwita yùuwichàacáisi quichái ichàini ìyéerica cáli depuúwalé, éwita áiba wawàsi yái Dios imàníiricaté cháí èeri írìcu. Càmita yáalimápiná iwènúadaca wía íicha yái cáinináanaca Dios iicáca wía, Wáiwacali Jesucristo ìwalíise.

Israelnái yáamàacaté Dios, càmicáináté neebáida ìwali

9 ¹ Núa Pablo, yeebáidéeri Cristo, nutàanicué pírí báisíta. Càmitacué nuchiwáida pía. Yá nacái Espíritu Santo icùaca nuíwítáise iyúudàacaténa báisíca yái càirica nutàaníca ìwali: ² Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama. Eeri imanùbacata, nunúaca nuwàwa nàwali cáiwina níaí nuénánái judfonáica yáameeyéica Dios. ³ Aibaalí nuwàwa Dios yùuwichàidaca núa, iseríaca nacái núa Cristo íicha nàwalíisená níaí nuénánái, cáini-néeyéica nuicáca, nuíraná yéewéeyéica, càicaalí yéewa nuyúudàaca namawiénidacawa Dios írì, ⁴ níacata Israel itaquénáinámi. Níacata nacái Dios iníwèeyéité yéenibenáipináwa. Nalítaté Dios yáasáida ichàini icamaláná manuúriwa. Náapichata nacái imànipiná cayábéeri wawàsica neebáidacaalí itàacái. Nalíta nacái Dios imàacaté yàasu leywa. Níata nacái Dios yéewáidaté iicacánawapináté nàaca ìmíetacaná báisíta. Nalíta nacái imàacaté itàacáíwa ìwali yái imànínápinacaté nalí cayábéeri. ⁵ Níacata nacái israelnái yàawirínámi itaquénáinámi. Yá nacái nataquénáinámi írìcuísecata imusúatéwa wenàiwica iyú yái Cristoca, yái Dios icuèrica macái wawàsi iwícau cháí èeri írìcu. ¡Wàacué Dios írì cayábéeri càiripináta! Càicawani.

⁶ Péemíacué cayába. Càmita báisíta Israel itaquénáinámica macáita níaí israelnáica. Quéwa càmita mawènicáiná yátái Dios imàacáanáté itàacáíwa israelnái írì quéechaté. ⁷ Càita nacái, càmita Abraham itaquénáinámi macáita níaí israelnáica, éwita itaquénáinámica níatatá. Càicaté Dios itàacái ìimaca: “Níacata báisíiyéipiná pitaquénáica, níaí Isaac itaquénáica.”^x ⁸ Iwàwáaná

íimaca, càmita Dios yéenibe macáita níai Abraham itaquénáinámica. Níacata báisiyíei Dios yéenibeca níai Isaac itaquénáinámica, idéeyéicaté Dios imàacaca itàacáíwa íwali. ⁹Yácaté tàacáisi Dios imàaquéerité Abraham irí yái: “Abéeri camuí idénáami, yá nùanàapínaca àniawa, quéwa néenialí, yá idéca piacawéetúa Sara idèniaca ìiriwa.”^y

¹⁰Quéwa iyaca áiba wawàsi quiríta. Càita nacái ichàbacatéwa Rebeca irí, udéericucaalté pucháiba sùmanái. Abéerita yái nàanirica, quéwa yáta nàawirimi pucháinama yái Isaac.^z ¹¹Quéwa, càmicaalítàacá idé asáica níai uénibeca, càmfíyétàacá idé imàni cayábéeri, báawéeri nacái, quéwa yéewacatená wáalíaca wéemíaca yái Dios imàníníaca càide iyúwa iwàwáaná, iníwàaná yái iwàwéerica. Càmita Dios iníwàa wenàiwica íwalíise yái cayábéeri wawàsi namànírica. Dios imáidaca wía yàasu wawásitawa. ¹²Yá Dios íimacaté ulí: “Yái pìiri idàbéerica asáica yàapíná fíbaida iméeréeri íríwa.” ¹³Càica Dios itàacái íimaca: “Yácataté cànínéeri nuicáca yái Jacob, ínáté yéewa núníwàacani itaquénáinámi nacái. Quéwaté núamàaca Esáu, ínáté càmita núníwàani itaquénáinámi nacái.”^a

¹⁴Néeni càiná wáimaca. ¿Báawasica Dios íiwitáise, ínà càmita imàni cayába wawàsi? ¿Canásíwata! ¹⁵Dios íimacaté Moisés irí:

“Nuicápináca ipùalé yái nuwàwéericata nuicáca ipùalé.

Càita nacái catúulécánápiná nuicáca yái nuwàwéerica nuicáca itúulécana.”^b

¹⁶Dioscata yái iníwàa yái iwàwéerica íicá ipùalé. Yái Dios íináidáanáca imànica wawàsi, càmita càitáde iyúwa wáináidáanáwa, wía wenàiwicaca. Càmita nacái íwalíise yátái wachàiniadáanáca wáadàini yéewacatená Dios yeedáca wíata. ¹⁷Càide iyúwa Dios itàacái íimáanáté Faraón irí: “Numàacaté pía rey iyú, quéwa yéewacatenáta núsáidacaté wenàiwica irí pirícuíse, cachàinírica núa canánama íicha, nayú níai yùuwichàacáisica, yéewacatená nacái wenàiwica icàlidaca nuínáwaná macái cálitá.”^c ¹⁸Iná idé wáalíacawa, yácata Dios yái íicá itúulécana yái iwàwéerica íicáca itúulécana. Yácata nacái yái dàala imànica iwàwa yái iwàwéerica dàalaca imànica iwàwa.

¹⁹Iná yéewa áiba íimápináca nulí: “Néeni canácaalí yáaliméeri ibàlùacawa íipunita yái Dios iwàwéerica imànica. ¿Cáná Dios icháawàa wía mamáalàacata?” ²⁰Yá núumaca pirí: Pía wenàiwicaca canéerita irí chàinisi yéewacatená pitàanáca Dios irí íwali yái wawàsi Dios iwàwacutéerica imànica. Uái catúaca càmita yéewa úumaca irí yái imànírica úa: “¿Cáná pimàni núa càì icàcánawade?” ²¹Yái asialí imànírica catúanái, yácata idènia wawàsi cànápinácaalí imàni ibái iyú. Ibái yéena iyúta yéewa imànica abéechúa catúa cayábéechúa, càmicaalí, yá imànica abéechúa iwàsape.

²²Iná yásàirita wawàsica yái ichàbawatéwa, Dios idàbacaalíté macáita yái wawàsica. Dios iwàwacaté yáasáidaca walí abéeri wawàsi yùuwichàacáisi íwali, yéewacatená macái èeri mìnánái yáalíacawa cachàiníricani. Yáté ìideniaca éeréeri iyú náicha yái yùuwichàidáanápínacaté, níatái iwàwacutéeyéipínacaté yùuwichàidaca wiúnamáiwacata. ²³Càicaté imànica quéwa

yáasáidacaténá walí cáinináca iicáca wía, yá nacái idèniaca ichàiniwa ichúu-liadáanápíná wía yùuwichàacáisi fícha. Iná bàaluitésíwata, yáté idéca cáini-náca iicáca wía, yáté nacái idéca iníwàaca wía wàyacaténá yáapícha. ²⁴Iná wíacata yái Dios idéeyéicaté imáidaca yàasunái wenàiwicapínáwa, quéwa càmitaté abéeri judíonái yèewísecata. Imáidacaté nacái abénaméeyéi càmfí-yéi judíonái yèewíse. ²⁵Càica Dios fimacaté Oseas yàasu cuyàluta irícu:

“Nùasunái wenàiwica, núumapíná nàwali níái càmfíyéicaté nùasunái
wenàiwica, cáininéechúa nuicáca,
núumapíná nacái ùwali úái càmfíchúacaté cáininá nuicáca.”^d

²⁶Iná aléde núumatalécaté nalí:

‘Píacué càmfíyéita nùasunái wenàiwica.’
Yá néenipínácata càì núumaca nalí àniawa:
‘Píacatacué yéenibe yái Dios cáurica.’”

²⁷Iná càita nacái Isaías fimacaté israelnái ìwali:

“Ewita manùbéeyéica níái Israel itaquénáinámica
càide iyúwa càina imuluíná,
càicáaníta, càmita manùbapíná níái ichúuliyéyipínacawa
yùuwichàacáisi fícha.

²⁸Yácáinái Wáiwacalica imànipínáca càide iyúwaté fimáaná,
íná ráunamáipínáta yùuwichàidaca macáita níái èeri mìnánái
càmfiyéica yeebáida ìwali.”^e

²⁹Càita nacái Isaías fimacaté quéecha:

“Yái Wáiwacali Cachàinírica Canánama Iicha,
càmicanáamité imàaca cáuca abénaméeyéi wataquénáinámita,
yá càica wíatáde iyúwaté Sodoma ìyacàlená mìnánáimi imáalàanátéwa
wiúnamáica,
iyúwaté nacái Gomorra mìnánáimi.”^f

Israelnái icutáidacaté Dios iyú yái fibaidacalési namànfiricaté

³⁰Néeni, çàinácué wáimaca ìwali? Níái càmfíyéica judíonái, càmitaté nacutáida Dios mabáyawanácáténáté iicáca níata. Mabáyawanáté Dios iicáca nía ìwalíseta yái manuícáináté nawàwa Jesucristo iwéré. ³¹Quéwa níái israelnáica, iwàwéeyéicaté imànica càide iyúwaté ley fimáaná, yéewacaté-nása mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíseta, yáté càmita mabáyawaná iicá nía. ³²Néeni, çánáté càmita mabáyawaná Dios iicá nía? Namànicáináté càitáde iyúwaté ley fimáaná, quéwa càmitaté manuí nawàwa iwéré, yái Dios yàanàapínacaté nalí, yái ichúuliadéeripínacaté nía ìwalíse yùuwichàacáisi fícha. Yáté náináidacáita nàwalitawa, namàníinápináté càide iyúwa ley fimáaná. Yáté nadùdùacawa Cristo ìwalíse càide iyúwa wadùdùacaalíwa íba ìwalíse. ³³Càica Dios itàacái fimacaté:

“Péemiacué. Chái Jerusalén iyacàlená iricu numàaca abéeri íba,
yái madécaná wenàiwica idùduèripinácawa ìwalíse.

Quéwa cawinácaalí yeebáida íba ìwali,
càmita Dios ibáiniapináni.”^g

10 ¹Nuénánái, yá máiníri nuwàwa numànica nuwàwa yáapichawa yái, nutàanínáca Dios yáapicha nàwali níai israelnáica, yéewacaténá nachúuliacawa macáita yùuwichàacáisi fícha. ²Núalíacawa israelnáí ìwali, nawàwaca namànica máiní càide iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa càmita náalíawa báisíta Dios fiwitáise ìwali. ³Càmita náalíawa ìwali yái iwàwacutáa-náca manuíca wawàwa Dios iwéré, yéewacaténá mabáyawanáca iicáca wía. Iná nawàwacáináté namànica càide iyúwa náiwitáise iyáaná. Yáté càmita manuí nawàwa Dios iwéré yéewacaténá mabáyawanáca iicáca níata. ⁴Iná yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca Cristo ìwali. Cristocáináta yái yáaliméerité imànica macáita càide iyúwaté ley ichùulianá wamànica.

⁵Níai iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca ìwalíse yái namànínáca càide iyúwa ley íimáaná, càicaté Moisés itànàaca nàwali: “Yái wenàiwica imàníríca càide iyúwa ley íimáaná, idèniapiná icáucawa, yáalimápinácaalí imànica càide iyúwa náimáaná.”^h

⁶Quéwa càí íimaca nàwali níai manuíyéica iwàwa Dios iwéré, mabáyawa-néeyéica Dios iicáca: Càmita yéewa píimacuéca píináidaca pírfwa: “¿Càiná-sica fírfapináwa chènuniré?” Càicaalícué píimaca, yá càicáaníde iyúwa wáiríacaalíwa chènuniré Cristo yàatalé, wachùuliacaténá iricúacawa néese.

⁷Picá nacái càí píináidacawa: “Canácata yáaliméeripiná iricúacawa yéetáními yéewiré.” Càicaalí píimaca, yá càicáaníde iyúwa iwàwacutácaalí weedáca Cristo yéetácáisi fícha iicácaténá wapùalé. Càmita iwàwacutá wamàni càulenéri wawàsica, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía.

⁸Càica Dios itàacái íimaca: “Mawiénicata ìya pírf yái Dios itàacáica, ìyaca pinùmalicuta, ìyaca nacái piwàwalícu.” Yái tàacáisi iwàwacutéericué manuíca piwàwa iwéré, yái càí wacàlidaca pírfu: ⁹Picàlidacaalí pinùma iyúwa yácata Wáiwacalí yái Jesús, peebáidacaalí nacái báisíta piwàwalícuísewa Dios imichàidacaténí yéetáními yéewíse, yásí ichùuliadapináca pía yùuwichàacáisi fícha. ¹⁰Yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca ìwali wawàwa yáapichawa. Quéwa yéewacaténá ichùuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha, iwàwacutá wacàlidaca wanùma iyúwa weebáidaca ìwali. ¹¹Càica Dios itàacái íimaca: “Níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmita Dios ibáiniapiná nía.”ⁱ

¹²Càmita máiní cawènica Dios iicáca judíonái náicha níai càmíiyéica judíonái, yácáináta Náiwacalí canánama, yácata cayábéeri náapicha macáita níai isutéeyéica fícha yái wawàsi namáapuèrica. ¹³Iná macáita níai yeebáidéeyéica Wáiwacalí Jesús ìwali, ichùuliadapináca nía yùuwichàacáisi fícha.^j

¹⁴Péemiacué. ¿Càinápiná yéewaná neebáidaca ìwali yái càmíricáwa idé náalíacawa ìwali? ¿Càinápiná yéewaná neebáidaca ìwali yái càmíricáwa idé néemiaca iináwaná ìwalí? ¿Càiná yéewanápiná néemiacani, canácaalí yàa icàlidaca nálí iináwaná ìwalí? ¹⁵Néeni, ¿Càinápiná yéewa icàlidacawa yái

Dios itàacáica áibanái irí, càmicanámi Dios ibànù nía? Càica Dios itàacái fimaca nàwali níai itéeyéica Dios itàacái: “¡Cayábasiwata nàacawa wàatalé níai yàanèeyéica icàlidaca walí yái tàacáisi cayábéerica!”^k

¹⁶Quéwa càicáaníta, madécaná israelnáí càmítatè neebáida ìwali macáita yái tàacáisi cayábéerica. Càicaté Isaías fimaca: “Wáiwacali, ¡canácata iwà-wéeri yeebáidaca ìwali yái wacàlidéerica nalí!”^l ¹⁷Iná yéewacaténá manuica wawàwa Jesús iwéré, iwàwacutá wéemiaca quéecha yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Yái tàacáisi càirica wéemiaca, yácata Cristo itàacái.

¹⁸Quéwa, yá nusutáca nuémíawa: ¿Báisítasica càmíta idé israelnáí yéemiaca-té yái tàacáisi wacàlidéericaté? ¡Báisíta idécaté néemiacani! Càica Dios itàacái fimaca:

“Macái èeri mìnánái iríta nacàlida nàacawa yái tàacáisica.
Yá nacái tàacáisi idéca yàanàaca macái èeri mìnánái irí,
alénácaalíta inùmámi nàyaca cháí èeri irícu.”^m

¹⁹Quéwa yèepù nusatáca nuémíawa àniawa: ¿Càmítatésica israelnáí yáalíatéwa ìwalí? Báisíta náalíacatéwa ìwali. Càicaté Dios imàacaca Moisés ímacaté quéecha:

“Píacué israelnáí, piicápinacué numànica nalí cayábéeri,
níai wenàiwica íiwitáaná càmíiyéica cawènicué piicáca,
cáudenicaténacué piicáca nía,
Calúacaténacué nacái piicáca níai wenàiwica piyúunáidéeyéicuéca
máiwitáiseca.”ⁿ

²⁰Néese, yá Dios imàacacaté Isaías ímacaté àniawa macàaluínínáta:

“Numàacaté nàanàaca núa níai wenàiwica càmíiyéicaté icutáida núa.
Numàacaté nacái náalíacawa nuíwítáise ìwali níai
càmíiyéicaté isutá yéemiawa nuináwaná ìwali.”

²¹Quéwa càicaté Dios fimaca israelnáí ìwali:

“Eeri imanùbacaté, nuwàwa nuicáca napùalé,
níai israelnáí càmíiyéica yeebáidaca nutàacái,
càmíiyéica nacái iwàwa nucàca, yá nabàlùacáitawa nuípunita.”^o

Càmíta Dios iimáicha yàasunái wenàiwicawa

11 ¹Néese, yá nusutáca nuémíawa: ¿Idésica Dios yáamàaca níai yàasunái wenàiwicacawa? ¡Canásíwata! Núacata nacái áiba israelsaìri, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéénaca núa nacái. ²Càmítàacá idé Dios yáamàaca yàasunái wenàiwicawa, níai idéeyéicaté iníwàaca yàasupináwa ipícha-wáisetéca imànica yá èeriquéi. Piwàwalicué yái Dios itàacái, icàlidacatáica Elías iináwaná ìwali, icháawàcaalíté israelnáí Dios irí, fimacaalíté:

³“Nuíwacali, idéca nanúaca níái piasu profetanáica, yá nacái idéca nasubè-riadaca níái piasunái íba ichàwitaníináca neemácatáica pirí cuwèesinái, nàacatáica píimíetacaná. Abéericata núaquéi imàacawa siùcade, quéwa nawà-wéerita nacái nanúaca.”^q

⁴Quéwa Dios íimacaté Elías irí: “Nudèniaca mamáalàacata siete mil asianái, càmfíyéica idé ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Baal yéenáiwana írí.”^r

⁵Càita nacái ichàbacawa siùcade, nàyaca abénaméeyéi judíonái yéená, níái Dios idéeyéicaté iníwàaca cáininácáiná iicáca nía mawènitá. ⁶Iná cáininá-caalí Dios iicáca nía mawènitá, yá càmita ìwalíiseni yái namànírica írí nachàini iyúwa. Quéwa cáininácaalí iicáca nía ìwalíise yái namànírica írí nachàini iyúwa, yá càmita cawèni, yái cáinináanaca iicáca nía mawènitá.

⁷Iná cáiná wáimaca ìwali yái wawàsica. Níái israelnáica càmitaté náalimá nàanàaca yái nawàwàanacaté nàyaca matufbanáita Dios yáapicha. Quéwa níataté yàanàa iríwa níani Dios iníwèyéicaté, níái áibanáica, yáté máiníca dàalaca Dios imànica nawàwa.

⁸Càica Dios itàacái íimaca:

“Dios yàacaté nalí abéeri espíritu,
càmicaténá náalí néemíaca tàacáisi báisiiri fímáaná.

Ewita nadèniaca natuíwa,
càicáaníta, càmita náalimá naicáca iyú yái cayábéeri wawàsica.

Ewita nadèniaca nàuiwiwa,
càicáaníta, càmita náalimá néemíaca iyú yái Dios imáidáanaca nía.
Yá càicata nàyaca siùcalénamade.”

⁹Nuínáidacaalíwa nàwali, yá nuwàwalica yái rey David isutáanacaté yùu-widenái ìwaliwa Dios fícha, íimacaalíté:

“Yái nàasu yàacàsi nàwacáidéericawa ìwaliná, iwàwacutápiná
iwènúacawa iyú,

yái náuwèeripínacawa ìwalíise báawacatalé.

Náuwàacaténáwa ìwalíise, pluwichàidacaténá nacái nía nabáyawaná
ìwalíisewa.

¹⁰Samànacaténá natuí, càmicaténá asái naicáidaca.

Pimàacacaténá báawéeri yúuwàacawa nàwali, nàuwichàacaténáwa
èeri imanùbaca.”^s

Dios, pichúuliada yúuwichàacáisi fícha níái càmfíyéica judíonái

¹¹Iná nusutá nuémíawa siùcade: ¿Idétésica Dios yúucaca fíchawa càiri-pináta níái judíonáica nabáyawaná ìwalíisewa? ¿Canásíwata! Quéwa ìwalíise yái bayáwanási namàníricaté, yáté nachúuliacawa yúuwichàacáisi fícha, níái càmfíyéicaté judíonái, yéewacaténá judíonái iwènúadaca íiwitáisewa nee-báidacaténá Cristo ìwali. ¹²Ìwalíise yái bayáwanási judíonái imàníricaté, yá ìwalíiseca yàanàaté yái cayábéeri wawàsica macái èeri mìnánái irí. Máiní

yáawanáipiná Dios imànica cayábéeri macái èri mìnánáí irí, yàasu èri judfónáí iwènúadaca fiwítáisewa Dios irí àniawa.

¹³Iná siùcái, nutàanicué pírí, píacué càmfíyéica judfónáí. Dios idécáináté ibà-nùaca núa apóstol iyú pìatalécué, píacué càmfíyéica judfónáí. Iná ìwalíise yái nuíbaidacaléca pèewicué, máiní cawènica nuicáca, ¹⁴càicaalí yéewa cáudenica numànica níái nuénánáí judfónáí pìwalíisecué, naicácaalícué piyaca casí-máiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá Dios ichúuliadaca abénaméeyéi néená yùuwichàacáisi fícha. ¹⁵Iná Dios yáamàacaalíté níái judfónáica, yáté yàacùaca nalí àyapu níái càmfíyéicaté judfónáí, yéewacaténá nadèniaca Dios yáapicha wawàsi. Iná yèepùacaalí Dios imáidaca judfónáí àniawa, [yá càipinàcanide iyú wenàiwica yèepùacaalí icáucàacawa àniawa yéetácáisi fícha! ¹⁶Péemiàcué: Waseríacaalí abéechúa pan Dios irí, abéeri íbesi yéenaca, yá nacái idécata iseríacawa macáita Dios irí yái íbesica. Càita nacái, waseríacaalí Dios irí abéeri àicu ipichu, yá nacái Dios yàasucata macáita níái àicu yàanàca canánama.

¹⁷Péemiàcué: Báisíta idécaté naiwichùaca abénaméeyéi àicu Olivo yàanami. Yá nachanàidacatécué píá náamirícu, píacué áiba Olivo fiwítáaná yàanaca, ànalimáiseeyéica. Siùcade, yácué àicu Olivo yéenaca píá, yá nacái piiracuéca yái úni fíriéricawa ipichu irícubàa. ¹⁸Quéwa picácué cawèni piicáca píawawa náicha máiní níái yàana nawichuèyémica. Càicaalícué piicáca píawawa náicha, yá iwàwacutá píalíacuéca abéeri wawàsi ìwali. Càmitacué píá yái yèeyéica àicu ipichu icáuca. Píatasícué yái àicu ipichu yèeyéi icáuca. ¹⁹Isi-cuáta píimaca pírfwa: “Quéwa idécaté nawichùamica níái abénaméeyéi àicu yàanamica, yéewacaténá nachanàidaca núa náaminá irícu.” ²⁰Báisíta càicani. Níái àicu yàanamica, yéewaté nawichùamica nía, quéwa càmicáináté manuí nawàwa Jesucristo iwéré. Quéwa píá, pichanàawa nàalumi irícu dàalanama, manuícáiná piwàwa Jesús iwéré. Iná càmita iwàwacutá canùmaséeca píá ìwalíiseta. Iwàwacutácáita piaca Dios icàaluíniná. ²¹Càmicaalíicáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái Olivo yàanasíwamica, càita nacái càmita imàacapiná iwàwawa píbayawaná fíchacué, píacué ichanèyèyicawa ìwali.’

²²Iná iwàwacutá píalíacawa ìwali yái cayábáanáca Dios fiwítáise píapicha. Yá nacái iwàwacutáanáca Dios yùuwichàidaca wía wamànicaalí wabáyawanáwa. Báisíta Dios yùuwichàidaca níái imàníyéica ibáyawanáwa, quéwa imànicaté píricué cayábéeri. Iná iwàwacutácué piyaca pímanica càide iyúwa iwàwáaná. Càmicaalí pímaní càì, yá nacái iwichùapínaca píá yéetaná fícha àniawa. ²³Iná níái judfónáí manuícaalí nawàwa Cristo iwéré àniawa, yái Diosca idènièri ichàiniwa, yeedáanápíná nía yéenibenáí iyúwa àniawa. ²⁴Iná càide iyúwaté nawichùanáté píá síisàade àicu Olivo yàana ànalimáiseéri fícha, éwitaté càmita yásíwaná píá, càicáaníta, yáté nachanàidaca píá cayábéeri àicu Olivo yéetaná ìwali, yái càmfíricaté péetáanásíwata. Máiní yáawanáipíná màulenáca ichanàidaca yàabàliná iwéréwa yái Olivo yàanasíwaca.

Aiba èri Dios ichúuliadapíná yùuwichàacáisi fícha níái israelnáica

²⁵Nuénánáí, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái Dios idènièricaté ibàaca-néeri iyú bàaluité, ipíchanácué canùmaséeca píá israelnáí fícha. Dàalacaté

t 11.21 Níái Olivo yàanasíwaca, níacata judfónáí. Níái yàana ichanèyèyicawa náami irícu, níacata càmfíyéi judfónáí, wíata yái càì náimaca ìwali.

abénaméeyéi judíonái iwàwa iwéréta madécaná càmfíyéi judíonái idéca yeebáidaca níái Dios idéeyéicaté yáalfaca yeebáidapínaca Jesucristo iwali.
²⁶Néese, yá Dios ichúuliadapínaca macáita níái israelnáica yùuwichàacáisi fícha. Càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Yái ichúuliadéeripínaca wía yùuwichàacáisi fícha yàanàapínaca

Jerusalén iyacàlená néese,

yái iwènúadéeripínaca Jacob itaquénáinámi fiwítáise fícha báawéeri.

²⁷Iná numànipínaca náapícha wawàsi,

numàacapínaca nuwàwa nabáyawaná fícha.

²⁸Quéwa siùcade, báawaca israelnáí iicáca yái tàacáisi cayábéerica. Yá nacái namànica nàuwidewa Dios ìwalfíse yái imànfínacaté píricué cayábéeri. Quéwa níacataté Dios ínfwèeyéi bàaluité, cáinináca nacái iicáca nía mamáa-làacata nàawirináimi ìwalfísewa. ²⁹Iná Dios yàacaalí walí níái chàinisica, yàaca walí nía mawènitá, càmita yèpùadapíná wáicha nía quirínama. Càita nacái càmita Dios yeedápiná wáicha quirínama yái idéenacaté imáidaca wía. ³⁰Iná càita nacái piyacatécué bàaluité, càmitaté piwàwacué peebáidaca Dios itàacái. Quéwa siùcade, idécué Dios iicáca pitúulécaná, quéwa ìwalfíse yái càmfínacaté judíonái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái quirínama. ³¹Iná càita nacái níái judíonáica, càmfíyéicaté iwàwa yeebáidaca Dios itàacái siùcade, càipínáta nacái Dios iicáca natúulécaná càide iyúwacué iicáanáté pitúulécaná. ³²Iná Dios idécaté imàacaca macái wenàiwica namànica càide iyúwa náiwítáise báawéeri fímáaná, yéewacaténá iicáca natúulécaná abédanamata macáita.

³³¡Máini cawènica manuísíwata yái Dios yáaliacáica, máini yáaliacawa macái wawàsi ìwalita!

Canácata yáaliméeri icàlidaca ìwali yái Dios fínáidáanácawa,
 canácata nacái yáaliéri icàlidaca nàwali níái wawàsi imànfíyéica.

³⁴Canácata yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali fínáidacawa.

Canácata nacái yáalimá yàalàaca Dios.

³⁵Canácata nacái yáaliméeri yàaca Dios írí áiba wawàsi
 fícha yái idéerica Dios idènlaca.

³⁶Iná Dioscata imàni macáita níái iyéeyéica cháí èeri írìcu,
 yá nacái nàyaca ichàini iyúta macáita.

Yàasunáica nía nacái macáita.

Iná Dios íríta yéewa wàaca cayábéeri càiripínáta.” Càicawani.

Iwàwacutá wèepùadaca waináwa Dios írí

12 ¹Iná nuénánái, ìwalfíse yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènitá, nusutacué pícha wawàsi manuísíwata. Pèepùadacué piináwa macáita Dios írí picáuca yáapícha, càide iyúwa yái cuwèesi nanuéricaté írí canéerita ibáyawaná, yéewacaténá isífmáidaca Dios iwàwa. Càì iicácanáwa iwàwacutácué pìaca Dios fímiétacaná. ²Yátacué pìyaca càì iicácanáwade iyúwa èeri mìnánái fiwítáise iyáaná siùca èeride. Pimàacacué Dios iwènúadaca piwítáise ulfamaca, iwàlisàidacaténacué yàacawa yái píwítáiseaca,

yéewacaténacué píalíacawa iwali yái cayábéeri wawàsi Dios iwàwéerica imànica píapichacué, yái isíimáidéerica iwàwa, machacàníiri nacái wawàsica.

³Iwalíse yái Dios iicáanaca nupùalé mawènitá, núumacué pírí macáita: Canácata iwàwacutéeri cawènica iicáca yáawawa áibanái fícha. Píináidacué píwaliwáaca cayába machacàníiri iyú, càinacaalí imanúíca Dios yàacuéca pírí píalimáwanama, yái manuínacuéca piwàwa Dios iwéré.

⁴Iná càide iyúwa wadèniáná wainánáiná wáalimáwanama, wía wenàiwicaca, yá iwalíseca nachanàawa madécaná wawàsi, quéwa càmita macáita namànica abéeri wawàsita namanùbaca iyúwa. ⁵Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesús, éwita manùbaca wía, quéwa macáita abéeri wenàiwica iinanáinácata wía Cristo yáapicha. Yá nacái wachanàacata wawéréwáacawa macáita wáalimáwanama. ⁶Quéwa Dios yàaca walí wáalimáwanama chàinisi áibanameéyéita fiwítáaná. Yàaca walí nía mawènitá càide iyúwa iwàwáaná. Aiba írí yàa chàinisi iyúwa profeta, yá iwàwacutá icàlidaca tàacáisi càitáde iyúwa imanúíca, manuíca iwàwa Dios iwéré. ⁷Yái Dios yèerica írí chàinisi iicácaténá áibanái ipùalé, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái írí. Yái yèerica írí chàinisi yéewáidacaténá wenàiwica, yá iwàwacutá yéewáidaca nía cayába. ⁸Yái yèerica írí chàinisi yàalàacaténá wenàiwica, iwàwacutá yàalàaca cayába níái áibanáica. Yái Dios yèerica írí chàinisi yàacaténá áibanái írí yái áiba wawàsi namápuèrica, iwàwacutá yàaca nalíni iwàwa yáapichawa. Yái Dios yèerica írí chàinisi fíbaidacaténá cayába wenàiwicanái yáapicha, yá iwàwacutá ichàiniadacawa imànicaténá cayába yái fíbaidacalécawa. Yái yèerica írí chàinisi iicácaténá áibanái ipùalé, yá iwàwacutá imànicani casíimáiri iyú.

Iicacánawa iwàwacutá wàyaca wía yeebáidéeyéica Jesús

⁹Cáininácaalícué piicáyacacawa, iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa machìwáinánamata. Pimàacacué píchawa yái fiwítáisesi báawéerica. Yátacué iwàwacutá pimànica yái cayábéeri wawàsica.

¹⁰Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáininácaalícué piicáca péenánáiswawa. Piicácué píimíétacanáwa, cawènicué nacái piicáca áibanái.

¹¹Iwàwacutácaalícué píibaidaca pimànicué cayábani mesúnamáita, picácué ínu pía, camènetacué piwàwa píibaidacaalícué Wáiwacali írí.

¹²Casíimáitacué piwàwa idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali yàanàaca. Piideníacué yùuwichàacáisi Wáiwacali iwalíná. Picácué piméyàa pitàaníca Dios yáapicha.

¹³Piicácué napùalé níái wéénánáica Cristo iwalíisená, imáapuèyéica wawàsi. Péewáidacué peedáca píataléwa cayába níái ipáchiyéicuéca pía.

¹⁴Pisutácué Dios fícha cayábéeri nalí níái imàniyéicuéca pírí báawéeri. Pimàacacué Dios imànica nalí cayábéeri. Picácué pimàaca báawéeri yàanàaca nía.

¹⁵Casíimáicué piwàwa náapicha níái casíimáiyéica iwàwa. Píicháanicué nacái náapicha, níái fícháaniyéica, achúmèeyéica nacái iwàwa.

¹⁶Abédanamatacué píiwitáise píyaca píapichawáaca. Picácué canúmasée pía. Abédanamatacué piicáca píawawa náapicha níái catúulécanéeyéica. Picácué nacái piyúunáida cáalíacáica pía nachàbaníise níái áibanáica.

¹⁷Picácué pèepùada irí fípuinási báawéeri iyú, yái imànfírícuéca pírí báawéeri. Iwàwacutácué píalimáida pimànica yáawami cayábéerita macái wenàiwica ipíchalé.

¹⁸Yéewacaalícué pimànica áiba wawàsi, yácué pimànicani, yéewacaténácué pìyaca matuíbanáita macái wenàiwica yáapichata.

¹⁹Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, picácué pèepùada fípuinási áibanái irí. Pimàacacué Dios yúuwichàidaca nía. Càica Dios itàacái fimaca:

“Núacata yái yúuwichàidéerica níai cabáyawanéeyéica,
núacata yàapíná nali nawèni náalimáwanama,
càide iyúwa iwàwacutáaná napáyaidacani.
Iimaca yái Wáiwacalica.”^u

²⁰Càita nacái fimaca àniawa:

“Máapicanámi yái yúuwidéerica imànica pía, pía iyáa.
Macàlacaalí iwàwa, pía ìira úni.

Iná càicaalí pimànica irí, yásí báipínacani ìwalíise yái báawéeri
imànfíríca pírí.”^v

²¹Picácué pimàaca báawéeri imawèniadaca píiwitáise. Iwàwacutácué pima-wèniadaca píchawa yái báawéeri wawàsica cayábéeri fíiwitáisesi iyú.

Iwàwacutá wàaca náimiétacaná níai icuèyéica yàcalénái

13 ¹Macáitacué pía wenàiwicaca, iwàwacutácué pimànica nachùu-
llaca níai icuèyéicuéca piwicáu cáli, yácáiná chàinisi càirica nadè-
niaca, Dios néeséerita yàacawa. Iná níai ichùllièyéica siùcade, Diosta yái
imàaca nachùullaca. ²Iná macáita níai càmfíyéica yeebáida nachùullaca
níai Dios imàaquéeyéica ichùullaca, yá nàacawa fípunita, yácáináta imà-
quéri nachùullaca. Iná níai càmfíyéica yeebáida nachùullaca, yá Dios yúuwi-
chàidapínáca nía. ³Mayamáacata iwàwacutá nàyaca níai náiwitápunáica,
nachùnìacaténá wenàiwicanái yàasu wawàsi, càmita cáalucaténá namànica
niatái imànfíyéica cayábéeri, níacaténá nacalùada níai imànfíyéica báawéeri
áibanái irí. Iná càmicaalí piwàwa cáalu piicáca nía, yá iwàwacutá pimànica
yáawami cayábéerita wawàsica napíchale, cayábacaténá naicáca píiwitáise,
⁴níacáiná icuèyéica wawicáu cáli, fibaidéeyéi Dios irífta, yéewacaténácué
wàyaca cayába. Quéwa pimànicaalícué báawéeri wawàsica, yácué cáaluca
pía náicha, càmicáiná meedápináta nadèniaca nacáapisáiwá, nadèniacani
náibaidacaténá iyú Dios irí, nàuwichàidacaténá áibanái fípuiná níai imànfí-
yéica báawéeri nali. ⁵Iná iwàwacutá wamànica nachùullaca níai icuèyéica
wawicáu cáli. Iwalíise yái cáalunáca waicáca Dios yúuwichàidaca wía, ìwa-
líise nacái áiba, yái iwàwacutáanáca wamànica machacànita wawàsi wawà-
walícuísewa.

⁶Iná ìwalíise, iwàwacutá nacái wapáyaidaca wamawèniacálewa nali
níai icuèyéica yàcalé iwicáu, náibaidacáiná Dios irí, yácáináta iwàwa-
cutéeri namànica èri imanùbaca. ⁷Iná ìwalíise, iwàwacutácué pipáyai-
daca náalimáwanama níai pimawènièyéicuéca. Yái peedéericuéca yàasu

mawènitàacáwa, iwènicué piyaca yàcalé irìcu, pipáyaidacué nía. Cawinácaalí yàa pímiétacaná, piacué nacái ímiétacaná. Aibacaalí itàanicué piináwaná ìwali cayába, pitàanicué nacái iináwaná ìwali cayába.

⁸Picácué pidènia pimawèniacálewa áibanái yáapicha, iwàwacutá càita-cué cáinináca piicáyacacawa áibanái yáapicha, yácáináí cáininéerica iicáca áibanái, yácata idéeri imànica càide iyúwa ley fimáaná. ⁹Càica leynáí fimaca: “Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa náapicha níái càmfíyécuéca piacawée-yéináí. Picá pinúa wenàiwica. Picá piyéedúa. Picá pimàni pichiwwa báawana-ama áibanái ìwali. Picá canàiná piicáca áibanái yàasu.” Macáita níái áibanái leynáica, nàwacácawa abéeri tàacáisi irìcuta: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”^w ¹⁰Cáininácaalí waicáca áibanái, càmita wamàni nálí báawéeri. Cáininácaalí waicáca nía, yásí idéca wamànica càide iyúwa ley fimáaná.

¹¹Iná iwàwacutácué pimànica macáita yái idéericuéca nutàanica pírf ìwali. Iwàwacutácué nacái píalíacawa càinácaalí wawàsica yái ichàba yàacawa irìcu yái èeri càirica wàyaca irìcu siùcade, mánica báawacani. Iwàwacutácué pica-wàacawa pidàpule fíchawa, piyacáinacué càide iyúwa níái cadàpuléeyéica. Bàaluité, idàbacaalíté weebáidaca Wáiwacali ìwali, déecutéca wía fícha, yái yéenáíwaná yàanàcataípináca. Quéwa siùcade, yásí idéca mawiénicani wía irí.

¹²Mawiénica nacái wamusúacawa bayáwanási fícha, mawiénicáiná yàa-nàaca yái èeri wàyacaténá cayábacatalé. Iná iwàwacutá wamàaca wamànica yái bayáwanásica càiricade iyúwa wàyacaalí catéeri irìcu, wamànicaténá yáawami cayábeerita càide iyúwa níái iyéeyéica amaléeri irìcu.

¹³Wàyacué machacàníri iyú càide iyúwa níái wenàiwica iyéeyéica èeriapi: Yátacué wamànica machàbacanaméeyéi wawàsica càide iyúwa náíwitàise iwàwáaná, yátacué wacàmaca, wamàacacué wamànica báawéeri wainá iyúwa. Picácué watàaní báawéeri tàacáisi iyú, yátacué wapéliaca wèepuní-cawa, yáta nacái canàináca waicáca áibanái yàasu.

¹⁴Wamàacacué Jesucristo icùaca wáiwitàise ulfamaca. Yátacué wacutáida yái wawàsi wasíimáidéeripináca iyú waináwa.

Picácué pitàaní báawanama péenàsàiri ìwaliwa

14 ¹Peedácué píataléwa cayába níái wéénánái càmfíyécáwaca idé yáa-líacawa cayába càinácaalí yái Dios iwàwéerica wamànica. Quéwa éwita càmita abédanamacué piwàwa náapicha abéeri wawàsi ìwali, picácué pitàaní náipunita chàinisíri iyú.

²Nucàlidacué pírf abénaméeyéi wawàsi ìwali. Aibanái fináidawa yéewasa nayáaca matufbanáita macái yàacàsi íiwitáaná. Quéwa níái càmfíyécáwaca yáalíawa cayába càinácaalí yái Dios iwàwéerica wamànica, yá níaca iyáa yáawami bànacalé ìyacanáta, nabànacalé ibáináta nacái. ³Quéwa yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, càmita iwàwacutá yáamàidaca yái càmfíríca yéewa iyáaca macái yàacàsi íiwitáaná. Yái càmfíríca yéewa iyáaca macái yàacàsi íiwitáaná, càmita iwàwacutá itàaníca ìwali yái iyéerica macái yàacàsi íiwi-táaná. Càita nacái Dios yeedáca yàasu wenàiwica iyúwani.

⁴Càmita yéewa pitàaníca báawanama áiba yàasu wenàiwica ìwali. Abéerita íiwacalica yái yéewéeri íimaca, cayábacaalí yàasu wenàiwica íibaidaca, báawacaalí nacái íibaidaca. Iná càita abéerita Diosca yái cachàiníiri iiquée-rica wapùalé wáalimáwanama, yéewacaténá wáalimáca wamáalàidaca yái íibaidacaléca.

⁵Aiba wawàsi. Abénaméeyéi iyúunáida cayábaca abénaméeyéi èeri áibanái èeri fícha. Aibanái fíma nacái, níái èerica abédanaméeyéita iicacánáwa. Wáalimáwanamata iwàwacutá wáináidacawa machacànita ìwali yái wáinái-déericawa ìwali. ⁶Yái cawènfíríca iicáca abéeri èeri áiba fícha, yá Wáiwacali írípínacata càì imànica. Yái càmífiríca cawèni iicáca abéeri èeri áiba fícha, imànica nacáini Wáiwacali írípínáta. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná Wáiwacali ípidená ìwalita iyáani, yá nacái yàaca Dios írì cayábéeri ìwalíise. Yái càmífiríca iyáa macái yàacàsi íiwitáaná, imànica nacáini Wáiwacali írípínáta, yá nacái yàaca Dios írì cayábéeri ìwalíise. ⁷Canácata wenàiwicaquéi yéewéeri imànica yáawawa íiwacali iyúwa, canácata nacái yéewéeri yéetá-cawa írípínátawa.

⁸Iná cáucaalíca wía cháì èeri írìcu, wàyaca Wáiwacali írípínátawa, wéetá-caalíwa nacái, yá wéetácawa Wáiwacali írípínáta. Iná cáucaalíca wía, wéetá-caalíwa nacái, yá Wáiwacali yàasunáicata wía macáita. ⁹Iná càiri wawàsi ìwalíisená yái càité Cristo yéetácawa, icáuacatéwa nacái yéetácáisi fícha yéewacaténá Wáiwacalicaní, wía cáuyéicáwaca, nía nacái idéeyéicaté yéetá-cawa.

¹⁰Iná píá, càmita yéewa pitàaníca nàwali báawanama níái wéenánáica Cristo ìwalíisená. Càmita nacái iwàwacutá cawènica waicácawa náicha. Aiba èeri macáipínáta iwàwacutá ¹¹Càica Dios itàacái íimaca:

“Wáiwacali fimacaté: ‘Numàaca nutàacáíwa báisíta nuípídená ìwaliwa.

Macái wenàiwica ibàlùapínáwa Nulí nàului ipùata iyúwa.

Macái wenàiwica íiwitáaná íimapíná nulí madécaná yáacúalícu, píacata yái Dios idènièrica wawàsi piuwichàidáanápíná wía.’”^x

¹²Iná macáita wía iwàwacutápiná wacàlidaca Dios írì ìwali yái wamànífirica wáalimáwanama.

Picá pimàaca péenàsàiri yúuwàacawa báawacatalé

¹³Iná ìwalíise, càmita iwàwacutá watàaníca wàwaliwáaca quirínama. Iwàwacutá wáináidacawa cayába, ipíchaná wacùaléca wéenàsàiri yúuwàawa báawéeri írìculé.

¹⁴Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús ìwali, canácata yàacàsiquéi casa-quèerica yàasu wawàsitawa. Yái fináidéerica casacàaca yái yàacàsica, yá írìcata casacàani. ¹⁵Iná ìwalíisecaalí achúma péenàsàiri iwàwa, yái yàacàsi piyéerica, yá píasáidaca írì càmita cáininá píicàcani. Iná picá pimàaca piyáa-calé ìwalíiseca, yúucawa yái péenàsàiri Cristo yéetéericatéwa ìwalíná.

¹⁶Píacué yeebáidéeyéica Jesús, picácué pimàaca càmíyeyi yeebáida Jesús itàaníca ìwali báawanama yái cayábéeri wawàsi pimànífiricuéca. ¹⁷Nalí níái

Dios yàasunáí wenàiwicaca, càmita máíní cawènica nálí, yáí cànínacalí yàacàsica yáí iwàwacutá nayáaca, yá nacáí nàiréeripínaca. Yá máíní iwàwacutácawa yáí wàyáanáca machacàníiri iyú, wàyáanáca matuíbanáita wáapichawáaca, yá nacáí casímáínaca Espíritu Santo imànica wawàwa. ¹⁸Iná yáí càirica iicacánáwa fíbaidaca Cristo írí, isímáidaca Dios iwàwa, yá nacáí cayábaca wenàiwica iicáca fiwítáise.

¹⁹Iná, yátacué wachàiniadawa ìwali macáita yáí wawàsi yéewéeripínaca imàaca wàyaca wáapichawáaca matuíbanáita, imàaquéerica nacáí wadàwì-nàacawa abédanamata.

²⁰Picácué pimàaca imàalàacawa pícha yáí cayábéeri wawàsi Dios imàaquéricuéca piwàwaliculé, yàacàsi ìwalíise. Báisita masacàaca macáita níái yàacàsica. Yátasí báawéeri, yáí wacùalécaalí áibanáí yúuwàawa báawéeri iriculé, ìwalíise yáí yàacàsi wayéerica. ²¹Iná càicanámi wawàsi, yásica càmita yéewa wayáaca iinási quirínama, càmita nacáí yéewa wàiraca ìiracalési ipuíri, áiba wawàsi nacáí, yáí yéewéerica wéenasàiri imànica ibáyawanáwa ìwalíise, càmfiricáwaca idé béeri fiwítáise Dios itàacáí ìwali.

²²Iná manuícacalí piwàwa iwéré yáí peebáidéerica ìwali, yá piasu wawàsicatani Dios yáapicha. Yáí wenàiwica càmfirica fiwítáise icháawàa ìwalíise yáí wawàsi imàníirica, yáallacáiná càmita imàni ibáyawanáwa ìwalíise, yásí casímáiripíná. ²³Quéwa yáí fínáidéerica báawapínaca yàacàsi imànica írí, yá idéca imànica íríwa báawéeri, càmicáiná yeebáida ìwali cayábéerica yáí yàacàsica. Iná macáita yáí wawàsi wamàníirica, càmicaalí weebáida ìwali cayábéericani, yá idéca wamànica wabáyawanáwa.

Iwàwacutá wamànica cayábéeri áibanáí írí, càmita abéeri walícata

15 ¹Iná wía idéeyéica cachàinica fiwítáise Dios itàacáí ìwali, yá iwàwacutáca waicáca napùalé níái càmfíyécáwaca yáalláwa ìwali yáí Dios iwàwéerica wamànica. Càmita walíwata wacutáidaca wawàsita cayábacaténá waicáca wíawawa ìwalíiseta. ²Iná wáalimáwanama iwàwacutá wamànica áibanáí írí cayábéeri, yáí yéewéerica isímáidaca nawàwa, yéewacaténá nadàwinàacawa abédanamata wáapicha Dios itàacáí ìwali. ³Càitaté Cristo, càmitaté nacáí fínáida ìwali abéerita yátái isímáidéeripínaca iwàwa. Imànicaté càide iyúwaté Dios itàacáí fímáanaté ìwali: “Wenàiwica icuúsacacalí pía báawéeri tàacáisi iyú, yá nacáí yúuwàacatawa nuwéré.”^y

⁴Iná macáita níái tàacáisi natànèeyéicaté bàaluité, cháí Dios itàacáí iricu, nàyaca néeni yéewacaténá néewáidaca wía, nachàiniadacaténá wawàwa, wáallacaténá wàideniaca yúuwichàacáisi, càmicaténá waméyàa wacùaca yáí èeri Dios imànicatáipínaca walí macáita yáí wawàsi imàníiripínaca walí.

⁵Quéwa nusutácué pìwali fícha yáí Dios éeréericata imànica wawàsi, ichàiniadéerica nacáí wawàwa, yéewacaténá imàacaca piyacuéca abédanamata píwítáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo Jesús yéewáidáanaté wàyaca, ⁶yéewacaténá abéericata wáiwítáise wàaca cayábéeri Dios írí macáita, yáí Wáiwacalí Jesucristo Yáanirica.

Tàacáisi cayábéeri icàlidacawa nalí níái càmíyéica judíonái

⁷Iná piacué judíonáica iwàwacutácué cayábaca piicáyacacawa náapicha níái càmíyéica judíonái, càide iyúwaté Cristo yeedáanacué pía yàasunái wenàiwicawa iyúwa, yéewacaténá wàaca Dios ímíétacaná macáita. ⁸Quéwa núumacué pírí, Jesucristo yàanàacaté imànica yáawawa judíonái yàasu wenàiwica iyú, yáasáidacaténá báisícata Dios imànica walí càide iyúwa ímáaná, yáasáidacaténá nacái nalí mayamáacata Dios imànica càide iyúwaté idéená imàacaca itàacáwa nàawirináimi írí. ⁹Yéewacaténá nacái nàaca cayábéeri Dios írí níái càmíyéica judíonái, ìwalíise yái íicáanacaté napùalé manuísíwata. Càide iyúwa Dios itàacái ímáaná:

“Iná pía Dios nùapíná pírí cayábéeri nèewi macáita níái càmíyéica judíonái,
yá nacái nulabàidapíná píipidená ìwali.”^z

¹⁰Yá Dios itàacái fimaca àniawa:

“Casímáicué pía, piacué càmíyéica judíonái,
náapicha macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca.”^a

¹¹Yèepùà càì fimaca àniawa:

“Píacué Dios írí cayábéeri macáita piacué càmíyéica judíonái,
macáitacué pía Dios yàasunái wenàiwicaca, pilabàidacué írí.”^b

¹²Yá nacái càicata Isaías itànàacaté:

“Yàanàapínáca abéeri Isaf itaquérinámi,
yái ichùulìèripínáca nawicáu macáita níái càmíyéica judíonái.
Yá nacái neebáidapínáca ìwali macáita.”^c

¹³Yái Dios wacuèrica wàanàaca yàatalé áiba èeri, nuwàwa isímáidacuéca piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténácué imànica piwàwa, piacué yeebáidéeyéica ìwali, yéewacaténá nacái picùacani èeri imanùbaca Espíritu Santo ichàini iyú.

Pablo itàaní fibaidacalé ìwaliwa nèewiré níái càmíyéica judíonái

¹⁴Píacué nuénánaíca, idéca núalíaca píiwitáise ìwalicué cayába, máinícuéca cayába píiwitáise, máinícué nacái cáalíacáica pía. Idécué píalíacawa macái wawàsi ìwalita, yéewacué píalímáca pìalàacuéca píawáacawa.

¹⁵Nuénánái, quéwa càicáaníta nutànàacué pírí amalánama abénaméeyéi wawàsi ìwali ipíchanácué píimáicha nía. Càicaté nutànàaca píricué ìwalíise yái Dios imànínácaté nulí cayábéeri mawènitá, ¹⁶yéewacaténá Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nalí níái càmíyéi judíonái, nucàlidacaténáté nalí yái Dios yàasu tàacáisi cayábéerica, càicatená níade iyúwa yái sacerdotenái

yèerica Dios irí cayábéerica isàni, idéeyéicaté Espíritu Santo iseríaca Dios irípiná.

¹⁷Yá ìwalíiseca, canùmasée nuicácawa Jesucristo íipidená ìwali, ìwalíise nacái yái fíbaidacalési numànfírica Dios irí. ¹⁸Yá nacái càmita nuwàwa nutàaníca pirícué ìwali yái wawàsi numànfíricaté, ìwalita yái Cristo imànfíricaté nálí níái càmfíyíi judíonái nùwalfísená, yéewacaténá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Báisíta idéca namànicaní nutàacái ìwalíise, nuíbaidacalé ìwalíise nacái, ¹⁹ìwalíiseté nacái áiba yái naicáanacaté níái yéenáiwánási cachàiníyéicaté, nía nacái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, numànfíyéicaté Dios yàasu Espíritu ichàini iyú. Jerusalén mìnánái néese inùmámi numáalàida nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali, itéesebàa nacái, iwéréta nùanáca Iliria yàasu cáli néré. ²⁰Iná càicaté nuchàiniadacawa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica aléde càmicataléca áibanái idéca yéemiaca Cristo iináwaná ìwali, ipíchaná nùanáca neufbaidaca áibanái fíbaidacalé finatabàa yái idéerica nadàbaca. ²¹Càide iyúwa Dios itàacái fimáaná:

“Níái càmfíyéicáwaca idé yéemiaca iináwaná ìwali, náalíapínácawa ìwali.

Nía nacái càmfíyéicaté yéemiaca piináwaná ìwali, náalíapínáca néemiaca itàacái.”^d

Pablo íináidaca yàacawa Roma iyacàlená néré

²²Iná ìwalíise macáita yái fíbaidacalésica, yá càmita núalimá nùaca nupáchiacuéca pía.

²³Quéwa siùcade, idécáiná numáalàida nuíbaidacaléwa finatabàa calíquei, yá nacái madécaná camuí idéca ichàbacawa néese, yái nuwàwáanácucéca nuicáca pía, ²⁴iná nuínáidacué nupáchiaca pía nùapínácaalíwa España yàasu cáli néré, Roma yàasu cáli ichàbaníise. Iná idécanáami nùyaca píapichacué abénaméeyéi èeri, néese, yá nuwàwaca piyúudàacuéca núa numáalàidacaténá nùasu àyapuwa.

²⁵Quéwaca siùcata, yá nùacawa Jerusalén iyacàlená néré nùacaténá nutéca nálí palata níái wéenanáica Cristo ìwalfísená iyéeyéica néré. ²⁶Níacáiná wéenanái Macedonia yàasu cáli mìnánaica, Acaya néeseeyéi yáapicha, nadécaté nàwacáidaca nàasu wawàsitawa palata, naicácaténá napùalé níái wéenanái catúulécaneeyéi iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu.^e ²⁷Nawàwacaté nàwacáida nálí yái palátaca nàasu wawàsitawa. Báisíta iwàwacutáté namànica nalíni namawèniacáiná nía, níái càmfíyéica judíonái neebáidaca Jesús ìwali siùcade, quéwa judíonái icàlidacáinaté nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Iná ìwalíise iwàwacutá nayúudàaca náipuináwa judíonái iyú yái wawàsi nadènièrica cháí èeri irícu.

²⁸Iná idécanáami numáalàidaca numànica yái wawàsica, idécaalí nacái nuèpùadaca nálí yái palátaca, yáta nùapínácawa España yàasu cáli néré. Iná nuchàbapínácaalíwa mawíénibàacué píri, yácué nupáchiapínáca pía nùwaliwata. ²⁹Yá nacái idéca núalíacawa yàasu èeripíná nupáchiacuéca pía,

^d 15.21 Is. 52.15. ^e 15.26 1 Co. 16.1-4.

yá nutépináca pirícué manùba níái tàacáisi cayábéeyéica Cristo idéeyéicaté imàacaca walí.

³⁰ Quéwa nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, piácué nuénánáica Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená, ìwalíise nacái yái cáininánáica waicáyacacawa Espíritu Santo ìwalíisená, piyúudàacué nutàanáica Dios yáapicha nùwaliwa, ³¹ yéewacaténá Dios icùaca núa náicha níái càmfíyéica yeebáida Jesús, iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, yéewacaténá níái Dios yàasunái wenàiwica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, needáca cayába yái palata nutéerica nùacawa nalí, ³² yéewacaténá nùanàaca pìatalécué casíimáiwaca, Dios iwàwacanámí càì, yéewacaténá nacái nuyamáidacawa píatanácué abénaméeyéi èeri.

³³ Yá nacái nuwàwaca yái Dios matufbanáirica fiwítáise, iyacuéca piápicha èeri imanùbaca. Càicawani.

Pablo iwàwali níái iicácalénáicawa

16 ¹ Nucàlidacué pirí wéenásàatúa Febe iináwaná ìwali, úacata nùalíachúa cayábaca máiní fiwítáise úara, ufíaidaca càide iyúwa diácono, náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús, Cencia yacàlená irícu.

² Nusutácué pícha wawàsi. Peedácué pìataléwa cayába úa Wáiwacali ípídená ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wía Dios yàasunái wenàiwicaca. Píicácué upùalé ìwali macáita yái umáapuèri wawàsica, idécáiná uicáca madécaná wenàiwica ipùalé, núa nacái áiba.

³ Nuwàwali úái Priscilaca, Aquila nacái, níái nùacawéeyéinacaté íbaidaca Jesucristo irí.^f ⁴ Achúméeyéicaté yéetácawa nucùaléta, nachúuliadacaalíte nucáuca yéetácáisi fícha. Iná ìwalíise, nua nalí cayábéeri manuísíwata, quéwa càmita abéeri núacata, nía nacái macáita nùapícha càmfíyéica judfonái yeebáidéeyéica Jesús, nàa Dios irí cayábéeri nàwalíise.

⁵ Nuwàwali nacái níái yeebáidéeyéica Jesús ìwaquéeyéicawa, Priscila, Aquila icapèe irícu. Nuwàwalita nacái wéenàsàiri Epeneto, cáininéerica nuicáca, yái idàbéericaté yeebáidaca Jesús, Asia yàasu cáli néeni.

⁶ Nuwàwali nacái María, úái idéechúacaté íbaidaca manuísíwata pèewicué.

⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, níái nùnacíiyéi judíoca, nùacawéeyéinacaté iyaca presunái icapèe irícu, cawèniyéicaté máiní apóstolnái iicáca, idàbéeyéicaté nacái yeebáidaca Jesús nupíchalé.

⁸ Nuwàwali Amplias, yái cáininéerica nuicáca Wáiwacali ípídená ìwali.

⁹ Nuwàwali Urbano, yái wàacawéerináca wáibaidaca Cristo Jesús ípídená ìwali, Estaquis nacái, cáininéerica nacái nuicáca.

¹⁰ Nuwàwali Apeles, yái yáasáidéericaté madécaná yáawiría manuíca iwàwa Cristo iwéré, éwita manùba yùuwichàacáisi yàanàacani. Nuwàwali nacái Aristóbulo, macáita nacái níái iyéeyéica yáapícha icapèe irícu.

¹¹ Nuwàwali nacái Herodión, yái judíósàirica càide iyúwa núa. Nuwàwali nacái Narciso macáita nacái níái yéénánái yeebáidéeyéica Wáiwacali ìwali iyéeyéica icapèe irícu.

¹² Nuwàwali Trifena, Trifosa nacái, níái íbaidéeyéica Wáiwacali yáapícha yàasu íbaidacalési. Nuwàwali nacái Pérsida, úái wéenàsàatúa cáininéechúaca nuicáca, íbaidéechúaca manuísíwata Wáiwacali irí.

¹³Nuwàwali Rufo, yái Dios iníwèerica Cristo ìwalíisená, yáatúa nacái, úái nuiquéechúaca nacái núatúasíwa iyúwa.

¹⁴Nuwàwali nacái Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, nía nacái wéenánái iyéeyéica náapicha.

¹⁵Nuwàwali Filólogo, Julia, Nereo, yéenasàatúa nacái, Olimpás nacái, macáita nacái níái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica náapicha néeni.

¹⁶Pitàidacué píawáacawa cáininéeri iyú, písùsùacué pinànì ìwaliwa cáimiétanéeri iyú. Macáita níái yeebáidéeyéica Cristo, nawàwalicué píá.

¹⁷Nuénánái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata. Picùacué píawawa cayába náicha, níái iwènúadéeyéica yèepunícawa wenàiwica íiwitáise. Nawàwacué namànica píri càulenéeri wawàsica, yá nacái nabàlùacawa íipuníta yái tàacáisi wéewáidéericuécá píá ìwali. Iná déecutacué piicáca píwaliwa náicha. ¹⁸Níái càiyéica íiwitáise wenàiwicaca, càmita náibaida Wáiwacali Jesucristo írí, namànica càide iyúwa nainá iwàwáaná. Yá nacái natàanica cayábanaméeyéi tàacáisica wenàiwica írí, caséerica nacái néemìlaca, namèniadacaténá níái bàsabàséeyéica íiwitáise, càmfíyéica yáalíawa cayába báisiiri tàacáisi ìwali. ¹⁹Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, idé náalíacawa macáita pímanícuécá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Iná yéewa casímáica nuwàwa manuísíwata píwalísecué. Nuwàwacué cáalíacáica píá, pímanícaténácué cayábéeri wawàsica, quéwa, càmita báawéeri wawàsi írípináta.

²⁰Quéwa yái Dios matuífbanáirica íiwitáise, mesúnamáipináta imawèniadaca Camèniadacáiri, imàacacaténáni wachàini yàapiré. Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuécá píri ichàbanama yái píamápuèricuécá.

²¹Timoteo iwàwalicué píá, yái nùacawéerináca nuíbaidaca. Càita nacái nawàwalicué píá níái, Lucio, Jasón, Sosípater nacái, níái judíonáica càide iyúwa núa.

²²Núa, Tercio, Pabloca yái càì càlídaca nulí ìwali, yái càirica nutànàaca cuyàlutaca, nuwàwalicué píá Wáiwacali íipidená ìwali.

²³Gayo iwàwalicué píá nacái, yái nuyaméericawa icapèe irìcunama, macáita nacái níái yeebáidéeyéica Jesús. Erasto nacái iwàwalicué píá, yái icuèrica yàcalé mìnánái yàasu palata, yá nacái áiba yái wéenasàiri Cuartoca.

²⁴Nuwàwa Wáiwacali Jesucristo imànicué píri cayábéeri macáita. Càicawani.

Pablo imáalàida yàaca cayábéeri Dios írí

²⁵Iná yái Dios imàaquéerica wàyaca dàalanama ìwali yái tàacáisi cayábéerica, yá icàlídéerica Jesús iinàwaná ìwali, yáasáidéerica nacái walí siùcade, idènièricaté ibàacanéeri iyú bàaluitésíwata wenàiwica íicha, ²⁶quéwa siùcade, imàacaca wáalíacawa ìwali, nalícu níái cuyàlutanái profetanái itànèeyéicaté càide iyúwa ichùullianáté namànica, yái Dios iyéerica càiripináta. Siùcade, idéca náalíacawa ìwali macáita níái èeri mìnánáica yéewacaténá neebáidaca ìwali, namànicaténá nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁷Iná abéericata yái Dios cáalíacáirica, yái iwàwacutéerica wàaca ímíetacaná Jesucristo ìwalíisená càiripináta. Càicawani.

1 CORINTIOS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yàcalé Tarso néeséeri, ípidenéericaté quéecha Saulo, hebreonái itàacái iyú, Pablo nacái romanonái itàacái iyú. Dios imáidacaténí yàasu apóstolpináwa, icàlidacaténá tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali nalí níái càmíiyéicaté judíonái.

Camuí itànèerité írìcu yái cuyàlutaca, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Pablo itànàacaté 1 Corintios, Efeso iyacàlená néese, camuí 55-54 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Máinícaté càmìta cayába nàasu wawàsi náapichawáaca, níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. Càmitaté abédanama náináidaca náapichawáaca, nase-riacaté nacái náichawáaca, níái náiwitápunáica néenialíté, ìwalíiseté nacái áiba yái iicacánawacaté namànica Santa Cena, nadèniacaté nacái báawéeri wawàsi náapichawáaca níái icásèeyéicawa.

¿Càiná ìwalíiseté itànàa nalí yái cuyàlutaca?

Piléecué 1 Co. 1.10.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

1 Co. 15.57-58.

Pablo iwàwalica Corinto mìnánái

1 ¹Núa Pablo, Dios imáidaca núa Jesucristo yàasu apóstolcaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná, nuwàwalicué pía, wéenasàiri Sóstenes yáapicha.

²Nutànàacué pírì cuyàluta píacué yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Corinto iyacàlená írìcu, idéeyéicaté mabáyawanáca Dios imànica Jesucristo ìwalíisená, idéeyéica nacái Dios imáidaca nàyacaténá mabáyawanáta, píacué yàasunái wenàiwicaca, náapicha macáita níái manuíféica iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré áibanái cálibàa, yái Náiwacalica, Wáiwacali nacái náapicha.

³Nuwàwa Wáaniri Dios yàacuéca pírì cayábéeri mawènita, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, pìyacaténácué matuíbanáita.

Wàacué cayábéeri ìwalíise yái chàinisi Espíritu Santo yèerica walí

⁴Mayamáacata núaca cayábéeri Dios irí piwalíisequé, imànicáinacué pirí cayábéeri mawènta Jesucristo ìwalíisená. ⁵Piyacáinacué Cristo yáapicha, yá Dios yàacuéca pirí macái íiwitáisesi cawèníyeyí níai Espíritu Santo yèeyéica walí, yéewacaténacué píalíaca pitàaníca, yéewacaténá nacái cáalíacáicuéca pía, ⁶càide iyúwa idéenacué píasáidaca piyáaná iyúwa, yái peebáidáanacuéca Cristo ìwali. ⁷Yá ìwalíiseca, canácata pimáapuèricué chàinisi Dios néeséerica, idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniawa. ⁸Yá nacái, yácata ichàiniadapinacué piwàwa àta èeri imáalàacatalétawa, canácáténáta yáaliméeri icháawàacuéca piináwaná pimànica báawéeri yàasu èeripiná Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniawa. ⁹Yái Dios mayamáacata imànica càide iyúwa íimáaná, yái imáidéericatécué pía, yéewacaténacué pidèniaca piasu wawàsiwa líri Jesucristo yáapicha, yái Wáiwacalica.

Naseríaca náichawáaca níai yeebáidéeyéica Jesús

¹⁰Nuénánái, nusutacué píicha wawàsi manuísíwata Wáiwacali Jesucristo íipidená ìwali. Iwàwacutacué abéericata piasu wawàsi píapichawáaca, ípíchanacué píseríaca píchawáaca. Abéeritacué pííwítáise píapichawáaca, abéeri wawàsita nacái píináidacué pimànica. ¹¹Nuénánái, càicué núumaca pirí, idécáiná abénaméeyéi Cloé yéénánái icàlidaca nulí píináwanacué picúisayacácawa píapichawáaca. ¹²Càicasa abénaméeyéi péená íimacade: “Wíasí Pablo yéewáidacaléta.” Aibanái íima: “Wíasí Apolos yéewáidacaléta.” Aibanái íimasa: “Wíasí Pedro yéewáidacaléta.” Aibanái íimasa nacái: “Wíasí Cristo yáamíyeyíta yàacawa.”

¹³Abéericata Cristo, éwita pímacuéca, càicáaníta, yacué pitàaníca càide iyúwa idènièyeyí madécaná íiwacanánáiwa. Núa Pablo, càmítatè nuétáwa píchawalíinacué cruz ìwali. Càmita nacái nubautizacué pía nupídená ìwali. ¹⁴Núa cayábéeri Dios irí, càmícáinátè nubautizá macáitacué pía. Pucháibata níai nubautizá, yátái Crispoca, Gayo yáapicha, ¹⁵càmicaténá yéewa áibanái íimaca, píacué nabautizéeyéi Pablo íipidená ìwali. ¹⁶Nía nacái áibanái nubautizéeyéité, níai Estéfanos yéénánáica. Quéwa càmíta núalimá nuwàwalica nubautizácaalítè áibanái quiríta.

¹⁷Càmítatè Cristo ichùulíia nubautizáca wenàiwica. Ibànùacaté núa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica, ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa càmíta wenàiwica cáalíacáiyeyí itàacái iyúta, ípíchaná wenàiwica íináidacawa nùwalita, yá mawènica yái Cristo yéetáanacatéwa cruz ìwali.

Yácata chàinisi yái Cristoca, ìwalíiseta Dios ichúuliada wenàiwica

¹⁸Yái tàacáisi wacàlidáanáca ìwali, yái Cristo yéetáanacatéwa wáichawalíiná cruz ìwali, naicáaníca íquíniná níai yúuquéeyéipinácawa quichái iriculé, nayúunáidacáiná máiwitáiséeyéi itàacáicani. Quéwa walí, wía idéeyéica ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha, yácata Dios ichàini. ¹⁹Càica Dios itàacái íimaca:

“Numáalàidapiná náalíacái níai cáiwitáiséeyéica iicácawa,

nuèwiadapinà nacái náiwitáise náí yáaliéyécawa máiní èeri fiwitáise ìwali.”^a

²⁰Néeni, ¿Càinà wáimaca? ¿Càinà wawàsica yái yéewáidaca wía nàwali náí wenàiwica iyúunáidéeyéica cáaliácáica? Ewita cáaliácáica wía, càicáaníta, càmita iicá wapùalé wachúulianápináwa yúuwichàacáisi fícha. Idéca mawènica Dios imànica yái yáaliácásica cháí èeri írìcu.^b ²¹Náí wenàiwicaca, càmita Dios yáaliácái iyú nàanà náaliacawa ìwali, éwitaté idé yáasáidaca nalí fiwitáise cáaliácáiriwa. Yáté máiní cayába iicáca yái ichúuliadánápinácaté yúuwichàacáisi fícha náí yeebáidéeyéica Cristo, iyú yái tàacáisi nayúunáidéericaté máiwitáiséeyéi itàacáica yái wacàlidéerica.

²²Madécaná judíonái, yéewacaténá neebáidaca Jesús ìwali, yá nawàwaca naicáca yái càmfírìca wenàiwica idé imànica. Náí càmfíyéica judíonái, nawàwaca néemìaca tàacáisi yái nayúunáidéerica cáaliácáiri fiwitáisesica.

²³Quéwa wía, wacàlidaca ìwali yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali. Yái càiri tàacáisica, báawaca néemìacani náí judíonáica. Nalí náí càmfíyéica judíonái, càicáaníde iyúwa malèequéeyéi itàacái. ²⁴Quéwa nalí náí Dios imáidéeyéica, judíonái, càmfíyéica nacái judíonái, Cristo ìwalíseta, Dios yáasáidaté walí yái ichàinìcawa. Ìwalíseta nacái, yá wáaliácaté cáaliácáirìcani. ²⁵Yái Dios fiwitáise, malèequéeyéi itàacái náiméerica ìwali, yácata máiníri cáaliácáica wenàiwicanái fiwitáise fícha. Isicúata áibanái iyúunáida machawàaquéerica yái Dios. Quéwa báisíta, máiníca cachàinìcani aslanái ichàini fícha.

²⁶Nuénánái, piwàwalicué yái Dios imáidacaalítécué pía: Càide iyúwa wenàiwica fiwitáise iyáaná, càmita máiní manùbaca pèewicué náí cáaliácáiyéica, nía nacái ichúuliéyéica cáli iwicáu, nía nacái caináwanéeyéi wenàiwica yéénaca. ²⁷Quéwa Dios iníwàacaté náí máiwitáiséeyéica èeri mìnánái ipíchalé, mawènicaténá Dios imànica náiwitáise náí iyúunáidéeyéica cáaliácáica. Dios yeedácatécué pía, píacué machawàaquéeyéica èeri mìnánái ipíchalé, ibáiniadacaténá náí cachàiníyéica iicáca yáawawa áibanái fícha. ²⁸Càita nacái Dios iníwàacaté náí mawènisíwéeyéica wenàiwica iicáca cháí èeri írìcu, náaméeyéica, canéeyéica nacái yáaliériwa ìwali, Dios yáasáidacaténá mawènica írì náí cachàiníyéica iicáca wá áibanái fícha. ²⁹Càica Dios imànica canácaténáta yáaliméeri canùmaséeca iicáca wá Dios yáacualìcu.

³⁰Quéwa wàa Dios írì cayábéeri, idécáinacué pìyaca Jesucristo yáapícha siùcade, yái cáaliácáirica Dios imànica wía ìwalíse, mabáyawanéerica nacái iicáca wía ìwalíse, masacàaquéerica imànica wáiwitáise, ichúuliadéerica nacái wía yúuwichàacáisi fícha, ³¹yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái fimáaná: “Cawinácaalí iwàwa canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíse, yá iwàwacutá canùmaséecani, ìwalíseta yái Wáiwacali imànicaléca.”^c

Wacàlidaca Cristo iináwaná yéetácawa cruz ìwali

2 ¹Nuénánái, nùacaalítéwa píatalécué nùcalìdacaténacué píri Dios iináwaná ìwali, càmitaté nutàanícué píri càulenéri tàacáisi iyú, càmita nacái èeri mìnánái fiwitáise cáaliácáiri iyúta. ²Idécaalíté nùyacuéca píapícha,

càmìtaté nuwàwa nutàaníca áiba wawàsi ìwalita. Yátaté máinfiri nuwàwa nucàlidacuéca pírí iináwaná ìwali, yái Jesucristo yéetáanácátéwa wáichawallíiná cruz ìwali. ³Nùanàacaalíté platalécué, càmitaté idé màulenáca núa nutàanínápinácué píapicha ibaniéri tàacáisi iyú nucàlidáanápínácué pírí yái tàacáisica. Iwalíise, yáté nutatáca nucalùniwa. ^d ⁴Yái nutàacáica, càita nacái yái Dios itàacái nucàlidéericuéca pírí. Càmitaté nutàanícué pírí cayábanaméeyéi tàacáisi iyú. Càmita nacái wenàiwica cáalíacáiyéi fiwítáise iyúta. Espíritu Santo ichàiníta yái imàacacué peebáidaca báisírica, yái càì nucàlidacuéca pírí ìwali ⁵yéewacaténácué peebáidaca Dios ìwalita, càmicaténá manuífúcué piwàwa wenàiwica cáalíacáiyéi itàacái iwéré, manuífaténácué piwàwa Dios ichàini iwéréta.

Dios yáasáidaca yáawawa walí Espíritu Santo ìwalíise

⁶Quéwa càicáaníta, níái idéeyéica béeyéica fiwítáise Dios itàacái ìwali, yá watàaníca náapicha cáalíacáiri tàacáisi iyú. Quéwa càmita èeri mìnánái fiwítáise iyúta. Càmita nacái náiwítáise iyú níatái icuèyéica yá èeriquéi, yái imáalèeyéipínáca yàacawa.

⁷Yácata wéewáida, yái yáalíacáisi Dios néeséerica, idènièricaté ibàacanéri iyú bàalutí, ipíchawáisetéca idàbaca yá èeriquéi, idéericaté nacái iníwàaca wía ìwalíise ipíchawáisetéca asáica wía wáalíacaténáwa ìwali, yéewacaténá wàyaca yáapicha iyacàle iriculé càiripínáta. ⁸Yái yáalíacáisi, càmfíricaté náalíawa ìwali níái ichùulièyéica cháì èeri irícu. Náalíacaalíacáinátéwa ìwalita, yáté càmita nanúa cruz ìwalitani, yái Wáiwacali idènièrica wacáuca càmfírica imáalàawa. ⁹Càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Níái wawàsinái càmfíyécáwaca wenàiwica idé iicáca ituí iyúwa,
càmfíyécáwaca nadé néemíaca,
càmfíyécáwaca nacái nadé náináidacawa ìwali,
níaquéi càì idé màulenáca Dios idèniaca nalípiná níái cáininéeyéica
iicáca Dios.”^e

¹⁰Quéwa idéca Dios imàaca Espíritu Santo yéewáidaca wía nàwali, Espíritucáiná yáalíawa ìwali macáita, éwita yácani Dios fiwítáise ibaniéerica, càmfírica imàaca wáalíacawa ìwali.

¹¹Càide iyúwa wía wenàiwicaca. Càmita yéewa áiba yáalíacawa áiba fiwítáise ìwali. Yáta yáalíawa fiwítáise ìwaliwa, yái yáasu espíritu iyéerica iwàwalícu. Iná càita nacái, canácata yáaliméeri yáalíacawa Dios fiwítáise ìwali, yáta abéerita yáalíacawa fiwítáise ìwali, yái Espíritu Santocani, iyéerica yáapicha. ¹²Wía, càmita wadèni èeri mìnánái fiwítáise. Yácata wadèni, yái Espíritu Dios imàaquéerica wawàwalícu yéewacaténá wáalíacawa ìwali, yái Dios yéerica walí mawèni. ¹³Iná watàanícaalí, yácata yái càì watàaníca ìwali. Càmita watàaní wenàiwica yáalíacái ìwalita. Yáta watàaní ìwali, yái Espíritu yéewáidéerica wía ìwali. Iná watàanícaalí, yá wacàlida yátái tàacáisi báisíri Espíritu yéewáidéerica wía ìwali píalíacaténácué péemiacani, píacué Espíritu iyéeyéica iwàwalícu.

¹⁴Níái wenàiwica canéeyéica iwàwalicu Dios yàasu Espíritu, càmita nee-báida yái Espíritu yéewáidéerica wía ìwali, néemiacáináni càide iyúwa malèequéeyéi itàacái. Càmita nacái nàalía néemiacani, canácáiná nali Dios yàasu Espíritu.

¹⁵Quéwa níái idènièyéica Espíritu Santo nawàwalicuwa, nàalíaca naicáca macáita càinácaalí yái cayábéeri wawàsica, báawéerica nacái. Quéwa càmita yéewa àibanái icháawàaca iináwaná imànica báawéeri. ¹⁶Càica Dios itàacái ìimaca:

“Canácata wenàiwicaquéi yáaliéricawa Wáiwacali ìináidáanáwa.
Canácata nacái yáaliméeri yéewáidacani.”^f

Quéwa wíasí, idènièyéi Dios yàasu Espíritu, íná yéewa wáináidacawa càide iyúwa Cristo ìináidáanáwa.

Níái ìibaidéeyéica Dios yáapicha

3 ¹Nuénánái, quéecha càmítatè yéewa nutàanicuéca pírí càide iyúwa níái idéeyéica béeyéica ìiwitáise Cristo ìwali. Nutàanicatè pírícué càide iyúwa níái àtéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo, ìyéeyéicáwaca càide iyúwa èeri ìiwitáise iwàwáaná. ²Iná ìwalíise nuéwáidatécué pía màulenéri tàacáisi iyúta. Càmita càulenéri tàacáisi iyúta, càicáinátécué píade iyúwa quíra-sínái, ìiréeyéicáwaca ìinisi ituní, càmíyéicáwaca yáalimá iyáaca dàaléeri yàacàsica.^g Càmitatè píalimácué péemíaca càulenéri tàacáisica. Càitacué piyaca siùcalénamade, ³pimànicuéca pibáyawanáwa mamáalàacata, pínáidacuécawa càide iyúwa èeri mìnánái ìyáaná. Iná càmícáinácué yéewa béeyéica píiwitáise Dios itàacái ìwali, yácué càudenica piicáyacacawa, picúisayacacuéwa nacái, pimànicuéca pibáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwa èeri mìnánái ìyáaná càmíyéica yeebáida Wáiwacali Jesucristo. ⁴Iná càicaalí abéeri péená ìimacade: “Núa Pablo yéewáidacaléta.” Aiba ìima nacái: “Núasí Apolos^h yáapichéerita.” Yácué pimànica càide iyúwa èeri mìnánái ìiwitáise ìyáaná.

⁵Càmita yéewacué pínáidacawa càì. Càmita máiní cawèni Apolos, càita Pablo nacái. Abédanamata wáibaidaca Dios yáapicha yéewacaténácué pee-báidaca Jesús càide iyúwa Wáiwacali ichùullianá wamànica wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁶Núa Pablo, núacatè idàba icàlidatécué pírí yái tàacáisi cayábéerica Jesucristo iináwaná ìwali càide iyúwa yái ibànéerica. Néese, yátè Apolos yéewáidacuécua pía manuocaténácué piwàwa Jesús iwéré càide iyúwa yái yùucùerica bàncalé ìnatabàa úni, idàwinàacaténáwa. Quéwa Diosta yái imàacacué píiwitáise idàwinàacawa Cristo ìwali. ⁷Iná càmita máiní cawènica yái icàlidéerica tàacáisi cayábéeri, càita nacái yái yéewáidéerica. Yáta máiní cawènica, yái Diosca, imàaquéeri wáiwitáise idàwinàacawa itàacái ìwali. ⁸Yái icàlidéerica tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali, yá nacái yéewáidéerica Dios itàacái, abédanamata nàasu wawàsi. Quéwa Diosta yái ipáyai-déeripiná nfa nàalimáwanama càinácaalí iicacánáwa náibaidaca yái ìibaidacalési ichùullerica namànica. ⁹Iná núa Pablo, Apolos nacái, wáibaidaca

wáapichawáaca Dios irí. Píacué càiyéide iyúwa Dios ibànacalé yàaluná, iyúwa nacái abéeri capii, Dios yàasu capíica.

¹⁰ Quéwa Dios iicátatè nupùalé manuúsiwata. Yátè iicáca núa càide iyúwa capii imànfiriná, yá imàacacaté nuliadaca capii iwáiná yàabàliná. Néese, yá áibanáicata ichanàidapíná iwáiná yàabàliná íinatáise. Quéwa iwàwacutá naicáca cayába càinácaalí iicácanáwa nachanàidaca iwáiná yái capíica.ⁱ

¹¹ Iná càmita yéewa áiba iriadaca quirínama áiba yàabàliná fícha yái idéerica iyaca. Yái capii yàabàlináca, yácata Jesucristo. ¹² Iná cawinácaalí ichanàida capii iwáiná ìwalfíse, áiba wawàsi fícha yái idéericaté Jesús ibàlùadaca icàwa yéetaná càide iyúwa, oro, palata, áibanái fiwítáaná íba cawèníyèi nacái, àicu yéemaná, iwàwi ibaquíacáaná, masicái mífíiri iyú nacái. ¹³ Quéwa yái náibaidacaléca náalimáwanama áiba èeripíná, Dios yáasáidapíná naicá amaláwacani càinácaalí wawàsica iyú namànitè iyú Dios íbaidacalé. Yá yáalimáidapínáca iicáwa nía quichái iyú, níái wawàsinái namànfíyèica iyú Dios íbaidacalé, náalíacaténáwa cawènicaalí yái náibaidacaléca, mawènicáalí nacáini. ¹⁴ Iná yái càmírica íbaidacalé yeemáwa, yásí Dios yèeripíná irí íbaidacalé iwèni. ¹⁵ Quéwa yái íbaidacalé yeeméericawa, yúucapínacawa fícha macáita yái íbaidacalé iwènica. Càicáaná, yá ichúuliapínacawa yúuwichàacáisi fícha càide iyúwa yái ichúulíericawa quichái yèewíse.

¹⁶ Píacué iwàwacutéeyéi yáalíacawa, píacatacué Dios icapèe, yá nacái Dios yàasu Espíritu iyacuéca piwàwalicu. ¹⁷ Iná cawinácaalí báawa imànica píwi-táisecué cachìwéeri yéewáidáaná iyú, píacué Dios icapèeca, yá nacái Dios imáalàidapínacani wíunamáiwaca. Yácáináí Dios icapèeca idéeri iseríaca irí-pináwa, yá píacatacué yái icapèe, idéeyéica iseríaca iríwa.

¹⁸ Picácué pimèniada píawawa. Cawinácaalí iyúunáida cáalíacáica pèewicué càide iyúwa èeri mìnánái fiwítáise iyáaná siùcade, iwàwacutá imànica yáawawa càide iyúwa yái càmíri cáalíacái, yéewacaténásí cáalíacáicani báisíta. ¹⁹ Yái èeri mìnánái yáalíacáica, canáca iwèni Dios ipíchalé. Càica Dios itàcái fimaca:

“Níái iyúunáidéeyéica cáalíacáica,
báawaca Dios imànica náicha yái náináidéerica namànica, càmíciná
náalía namànica wawàsi.”^k

²⁰ Càita nacái fimaca àniawa:

“Wáiwacali yáalíaca náináidáaná ìwali níái cáalíacáiyéica,
yáalíaca nacái canáca náalíacái iwèni.”^l

²¹ Iná pimàacacué canùmaséeca píá ìwalfíse yái cayábáanáca fiwítáise, yái abéeri píwítápucuéca. Macáita wía, wàyaca càide iyúwacué píwítápunái, quéwa wayúudàcaténátacué píá: ²² Ewita Pablo, Apolos, Pedro, yá nacái èerica, wacáuca, yéetácáisi, yá nacái èeri wàyéerica irícu siùcái, wàyéeripínáca nacái irícu wapíchaléwa. Macáita Dios imàacacuéca píri nía cayábéeri wawàsipíná. ²³ Iná píacué iwàwacutéeyéi canùmaséeca Cristo ìwalíseta, yàasunái wenàiwicáinácué píá yái Cristoca, yá nacái Dios yàasuta.

i 3.10 Iwàwáaná fimaca: Núa Pablo, núacaté yái idàbéerité icàlìdadacuéca píri yái tàacáisi cayá-béerica Jesucristo iináwaná ìwali. j 3.13 Iwàwáaná fimaca: Dios yáalimáidapíná iicáwa yái wáibaidacaléca càinácaalí wawàsica yái càì wéewáidaca. k 3.19 Job. 5.13. l 3.20 Sal. 94.11.

Yái apóstolnái fibaidacaléca

4 ¹Iná ìwalfise, píacué wenàiwicaca iwàwacutácué piicáca wía macáita càide iyúwa níái fibaidéeyéica Cristo írí, Dios imàaquéeyéica nacái icàlìdaca yái tàacáisi ibèericaté wenàiwica íicha bàaluité. ²Aiba wawàsi, níái namàaquéeyéica icáapi iricu abéeri fibaidacalési, iwàwacutá náibaidaca cayába náasáidacaténá namànica macáita càide iyúwa Wáiwacali ichùullianá nía. ³Quéwa núa, càmita achúma nuwàwa, éwitacué picháawàaca nuináwaná càmínacasa numàni cayába nuíbaidacaléwa, éwita nacái picháawàacuéca núa èeri mìnánái fiwitápu írí. Ewita nacái núacani, càmita núuma nùwaliwata, núsí fibaidéeri cayába Dios írí. ⁴Càmita nualíawa numànicaalí báawéeri wawàsica. Quéwa Diosta yái icháawàapíná núa ìwalfise yái numànfiricaté. Quéwa, càicáita núumaca, càmita máini canácáiná numàníri báawéericata. Quéwa Wáiwacalita yái icháawàanápíná núa ìwalfise. ⁵Iná ìwalfise nùalàacué pía. Picácué picháawàa áibanái iináwaná ìwalfise yái càmicáinása náibaida cayába Dios írí. Picàacué Wáiwacali yàanàaca. Yásí yápinácata yáasáida amalánama yái wamànírica ibàacanéeri iyú, wáináidáanácawa nacái wawàwalicúsewa walimáwanama. Néese, yásí Dios icàlìdapiináca waináwaná wamànicaté cayabéeri.

⁶Nuénánái, mayamáacata nucàlidacué píri Apolos ìwali, nùwaliwata nacái áiba, cáininácáinacué waicáca pía, piyacaténacué càì icácánáwade iyúwacué piicácáaná wàyaca, càmicaténacué píináidawa Dios itàacái ichàbanfise. Càicaalícué pimànica, yácué càmita canùmasée pía ìwalíseta yái píiwitápu yéewáidéericuécá pía, idècunitàacá píamàacuécá áibanái. ⁷Iná canácata yéewa cawènica piicácawa áibanái íichata. Macáita yái wawàsi pidènièrica, Diosta yái yàa píri. Iná Dioscaalí yàa píri macáitani, néeni, ¿Cáná yéewa cachàini-cuécá piicáca píawawa càide iyúwa píacaalíacué yeedá íríwa yái wawàsica pichàini iyúwa?

⁸Máini báawaca yái piyúnáidáanácacué pidèniaca macáita Dios fiwitáise yái pímaapuèricuécá. Piyúnáidacué nacái idé pidèniaca macáita Dios ichàini. Càicué piyacade iyúwa reynái idéeyéica ichùulliaa wenàiwica Cristo yáapicha. ¡Cayábasitani! Báisícaalícué pichùulliaa wenàiwica Cristo yáapichata, yéewacaténá nacái wachùulliacuécá píapicha wenàiwicata, wía apóstolnáica! ⁹Càì nuicáca wawàsi, wía apóstolnáica. Cáminá idé Dios imàacaca wía námísewata macáita iyúwa níái idéeyéica namàacaca nanúapínáwa. Idéca nacái wàyaca èeri mìnánái írí càide iyúwa níái naicáníyèipínáca iquíniná, nàuwichàidacáiná wía, càita àngelnái iicáca wàuwichàacawa manuísíwata, wenàiwicanái nacái. ¹⁰Iwalíse yái cáinináanáca waicáca Cristo, yá càica wíade iyúwa máiwitáiséeyéi. Quéwa píricué níái iyéeyéica Cristo yáapicha, níacata cáaliacáiyéi. Madécaná wenàiwica iicá wía càide iyúwa mawèníyèi itàacái. Quéwa píacué iyúnáidéeyéi cachàinica iicáca yáawawa. Píacué nèeyéi fímiétacaná, quéwa wía báawéeyéi naicáca. ¹¹Ewita siùcalénamade, wía máapíyèi, macàléeyéi iwàwa, wawàwacutáca wabàlepináwa. Aibaalí nacapèedáida wía, canácata nacái wacapèesíwa wàyacatáipíná. ¹²Iwàwacutá wáibaidaca cachàini wacáapi iyúwa yéewacaténá wayáaca wayáacaléwa.^m Aibanái icúsacaalí wía báawanama, yá watàanica nàwali cayába. Namànicaalí nàuwidewa wía, yá wàideniaca náicha

yái báawéeri namànfirica walí. ¹³Natàanícaalí báawanama wàwali, yá watàidaca nía cayábéeri tàacáisi iyúta. Ata siùcalénamade, naicá wía càide iyúwa mulúisi canásíwéerica iwèni cháí èeri iricu iyúwa nacái yái wenàiwicanái yúu-quéerica fíchawa, báawacáináni.

¹⁴Nutànàacué pírí ìwali yái wawàsica. Càmita nubáiniacaténácué píata, nùlàacaténátacué pía càide iyúwa níái nuénibe cáininéeyéica nuicáca.

¹⁵Núa, Cristo yàasu apóstol, núacata yái idàbéerité icàlidacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica. Núacata nacái yái yéewáidéericué pía tàacáisi cayábéeyéi ìwali. Yá ìwalíiseca, pidèniacué picáuca càmíiri imáalàawa. Néese yéewa nàyaca madécaná mil yeebáidéeyéi Jesús, yéewáidéeyéicué pía, quéwa núata abéerita iyacué pírí càide iyúwacué píaniri. ¹⁶Iná yéewa nusutácuéca pícha wawàsi manusíwata. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo iwàwáaná, càide iyúwa numàfiná. ¹⁷Iná ìwalíiseta nacái, yái nubànùacué píatalé Timoteo, yái nuiquéerica nuírí iyúwa, cáininéerica nacái nuicáca, imànfirica càide iyúwa Wáiwacalí iwàwáaná. Yápináta iwàwalicué pírí macáita yái nùyáanáca Cristo ìwali, càinácaalí nuéwáidaca macáita aléde nuèpunítàbàcawa, nalí nacái macáita níái yeebáidéeyéica Jesús.

¹⁸Quéwa nàyaca nacái abénaméeyéi péenácué cachàiníiyéi iicácawa, nayúunáidacáiná càmita nùapiná nupáchiacuéca pía quirínama. ¹⁹Quéwa nùapináca pìatalécué mesúnamáita, Wáiwacalí iwàwacanámi. Nùanàacaalícué píatalé, càmita nuémìapiná abéerita càinácaalí náimaca níái canùmaséeyéica. Nuwàwa nacái nuicáca càinácaalí náasáidaca Espíritu Santo iyúudàaca nía. ²⁰Níacáináí Dios icuèyéica, náasáidaca nadèniaca Dios ichàini nàyáaná iyúwa náibaidáanápíná írí, càmita nacàlidáidacaténá naináwaná ìwaliwata. ²¹Néeni, ¿Càinásiica piwàwa numànica píricué? ¿Píwàwasicué nùanàaca nùlàacuéca pía chàinisíiri iyú, píináidacáinácué mamáalàacata càide iyúwa èeri mìnánái? Píwàwacaalícué, nùanàaca píatalé càide iyúwa yái casíimáirica píapichacué, idécáinácué pimànica càide iyúwacué núumáaná pírí.

Aiba imànica baawéeri iiná iyúwa pèewicué

5 ¹Báisiita madécaná wenàiwica idé yáaliacawa abéeri iináwaná imànica báawéeri iiná iyúwa pèewicué, yái càiri bayáwanásica càmíirica namàni níái càmíiyéica yeebáida Dios. Náimaca abéeri péenásacué iya yáatúaná yáapichawa, úái yáaniri yàacawéetúaca. ²Càicáaníta, yácué canùmaséeca pía mamáalàacata. Iwàwacutápinácué achúmaca piwàwa ìwalíise yátái càiri wawàsica, yéewacaténácué pimusúadaca pèewísewa yátái asialí càirica imànica íbáyawanáwa. ³Núa, éwita càmita nùyacué píapicha néré núawáisewa, càicáaníta nuicá núawawa càide iyúwa yái iyéericuéca píapichata. Yá nacái idéca nuínáidacawa ìwali càinápinácaalí iicacánáwa píuwichàidacuéca yái asialica. ⁴Píwacáidacuéwa Wáiwacalí Jesucristo ípidená ìwali, ichàini iyacaténácué píapicha. Yá nacái píináidacuéca núata, yái áiba iyacué píapicha néeni. ⁵Iwàwacutácué pímaacaca Camèniadacáiri icáapi iricu yái asialica. Néese, yá Camèniadacáiri yéewa yúuwichàidaca iiná yéewacaténá imàacaca fíchawa yái íwiitáise báawéerica. Quéwa, yá ícauca ichúliapináca yúuwichàacáisi fícha yàasu èeri Wáiwacalí Jesús yàanàapínáca àniawa.

⁶Iná càmita cayába canùmaséecuéca pía ìwalfise yái cachàinfinácuéca piicáwawa. Piwàwalicué yái tàacáisi càirica ìmacade: “Càide iyúwa achú-méeri levadura yáalimáaná imùlucáidaca macáita íbesi.” Càita abéeri asíali imànfiri báawéeri iiná iyúwa yéewa báawaca imànica náiwitáise níái yáapichéeyéica, yéewa nacái namànica báawéeri nainá iyúwa icùaléta. ⁷Iwàwacutácué peedáca pèewísewa yái levadura éwisèimica, wàlisàì íbesicaténácué pía canéeyéi yèewisá levadura càicaténácué Dios iicáca pía.^o Yái Cristoca, yácata wàasu oveja^p idécate yéetácawa Pascua yaalí wáichawalíná yéewacaténáté imàacaca iwàwa wabáyawaná íicha. ⁸Iná wamànlicué yái Pascua, quéwa càmita yáapicha yái pan idènièrica éwisèimi levadura, yácáináta càiride iyúwa bayáwanási, wáiwitáise éwisèimi nacái. Iwàwacutácué wamànica cayábani yáapicha yái pan canéerica irí levadura. Yái pan canéerica irí levadura, yácata yái càmicatáica wamèniadayacawa, watàanicatáica nacái yáawami tàacáisi báirírita.

⁹Iricu yái áiba cuyàluta idàbéericaté nutànàacuéca pirí, idécué núumaca pirí irícu càmicaténácué piacawéerida níái imàníyéica yáawami báawéerita nainá iyúwa. ¹⁰Quéwa càmita máini, piyacaténácué méetàucuta náicha níatái wenàiwica imàníyéica càide iyúwa nainá iwàwáaná cháì èeri iricu, níái iwàwéeyéica idèniaca yàasuwa madécánawaca, cayéedèeyéica, nía nacái yèeyéica yéenáiwánásiná íimiétacaná. Càicaalí wawàsita, yácué iwàwacutá pimusúacawa síisàatái ìinatáise cáliquéi. ¹¹Núumacáitacué nutànàaca pirí, càmitacué iwàwacutá piacawéeridaca níái, “weebáidaca Jesús”, íiméeyéica ìwaliwa, quéwa imàníyéi báawéeri iiná iyúwa, iwàwéeyéi yàasuwa manùba, yèeyéi yéenáiwánási íimiétacaná, itàaníyéi báawanama áibanái ìwali, icáméeyéi mamáalàacata, cayéedèeyéi nacái. Níái càiyéi wenàiwicaca, piicácué píalimá piacawéeridaca nía, éwita piyáanápínácué piyáacaléwa náapicha.

¹²Quéwa núa, canáca nulí wawàsi nucháawàanápíná níái càmfíyéica yeebáida Jesús. Dioscata yái yùuwichàidèeripíná nía. Quéwa níái yeebáidèeyéica Jesús, níasí iwàwacutèeyéicué picháawàaca iináwaná piríwáacawa píalàacaténácué nía chàinisíiri iyú. ¹³Dioscata yùuwichàidapíná níái càmfíyéica yàasunái wenàiwica. Càica Dios itàacái íimaca: “Piúcacué pèewísewa yái imànfirica ibáyawanáwa.”^q

Yeebáidèeyéi Jesús ipéliaca nàacuèsemi níái càmfíyéica yeebáida Jesús

6 ¹Abènaméeyéi péená ipéliacaalí áiba yáapicha abéeri wawàsi ìwalfise, càmita iwàwacutácué pia picháawàayacacawa máiwíiríacata nalí níái càmfíyéica yáalfawa Dios ìwali, ichùnìacaténácué piasu wawàsi. Picutáidacué níatái Dios yàasunái wenàiwicaca nachùnìacaténácué piasu wawàsi. ²Cáminátacué idé píaliacawa áiba èeripíná Dios yùuwichàidacaalí níái èeri mìnánáica. Wía Dios yàasunái wenàiwicaca, walípináta Dios imàaca chàinisi wacháawàacaténá níái èeri mìnánáica nabáyawaná ìwalfisewa. Iná wíapínácaalí idènià chàinisi wacàlidacaténá nalí, nabáyawaná ìwalfiseca

o 5.7 Pan canéeri yèewisá levadura: Yácata pan judíonái iyéeri Pascua yaalí. Pablo íimaca, níái yeebáidèeyéica Jesús, idéca canáca náicha nabáyawaná càide iyúwa yái pan nayéerica Pascua yaalí, canáca yèewisá levadura. **p** 5.7 Pascua yàasu oveja: Yái Jesús nanúacatèni wáichawalíná, càide iyúwaté nanúaná abéeri oveja nayéeripíná táicalémi, Pascua yaalí.

q 5.13 **1** Co. 5.13; Dt. 17.7; Dt. 19.19; Dt. 21.2; Dt. 22.21; Dt. 22.24; Dt. 24.7.

nàuwichàapináwa càiripináta. Néeni, ¿Cáná càmita wáalimá wachùniaca wáapichawáaca yái achúmèeri wawàsináca? ³Iná wálpínacaalí Dios imàaca chàinisi wacháawàcaténá níái ángelnái cayábéeyéica, báisicaalí náibaidaca cayába, máiní yáawanái màulenáca yái wàasu wawàsi èeri iricúrica, wáalimáta nacái wachùniacani. ⁴Néese wáalimácaalí wachùniaca wàasu wawàsiwa èeri imanùbaca, yá càmita iwàwacutá wamáidaca èeri mìnánái fiwítápu, nachùniacaténá wàasu wawàsi, canéeyéica irí wawàsi náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús. ⁵Càicué núumaca pírí báicaténacué péemiacani, piwènúadacaténacué píiwitáisewa fícha yái càiri fiwítáisesica. Cámináta nàyaca pèewicué abénaméeyéi péenacué cáalíacáiyéi yáaliméeyéipiná ichùniaca nàasu wawàsi, níái yeebáidéeyéica Jesús. ⁶Quéwa càmitacué càì piasu wawàsita. Abéeri yeebáidéeri Jesús ipéliacaalí áiba yáapicha, yáta nacháawàayacacawa irí yái camírica yeebáida Jesús ichùniacaténá yàasu wawàsi.

⁷Iná iwálíise yái pipélianacuéca píapichawáaca, yácué píasáidaca idéca báawéeri imawèniadacuéca pía. Máiní cayábacatani, áibacaalíta imànicué pírí báawéerita, iyéedùacué nacái piasuta. ⁸Quéwa píatacué ulíamaca, yái imàni báawéeri áibanái irí. Píatacué nacái iyéedùa nàasu, péenánái yeebáidéeyéita Jesús, níái càicué pimànica.

⁹Idécué cáminá píalíacawa níái imànfíyéica báawéeri, càmita nawàlùapináwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Picácué pichíwáida píawawa: Níái imànfíyéica báawéeri iiná iyúwa, yèeyéica yéenáiwánasinái fimiétacaná, imànfíyéica báawéeri nainá iyúwa áibanái yàacawéeyéi yáapicha, níái asianái imàaquéeyéica yáawawa áibanái asianái imànicaténá náapicha báawéeri nainá iyúwa, nía nacái asianái imànfíyéica inacáiyéi asianái yáapichawa báawéeri nainá iyúwa, ¹⁰cayéedèeyéi nacái, iwàwéeyéica idèniaca yàasuwa manùba, icáméeyéi, itàanfíyéi báawanama áibanái ìwali, iyéeduèyéica ichíwa iyúwa áibanái yàasu, càmita nawàlùapináwa aléde Dos icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ¹¹Càicaté abénaméeyéi péená imànicaté quéecha. Quéwa siùcade, idécué Dios íibaca píicha pibáyawaná, imàacacalíte iwàwawa pibáyawaná fíchacué, idécué nacái iseríacuéca pía iripináwa, yá nacái idéca mabáyawanáca Dios iicácuéca pía Wáiwacali Jesús fipidená ìwali, wàasu Dios yàasu Espíritu ichàini iyú.

Píacué cayábéeri Dios irí piiná iyúwa macáita

¹²Píacué yeebáidéeyéica Jesús abénaméeyéi péená íimasa càide: “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Quéwa níái wawàsi nuwàwéeyéica numànica, càmita macáita namàni nulí cayábéeri. “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Ewita nudèniaca wawàsi numànfínápiná macáita níái nuwàwéeyéica numànica, quéwa càmita iwàwacutá numàacaca nachùlìaca nuíwítáise éwita abéeripiná. ¹³Càita nacái píimacuéca yàacàsi ìwali: “Níái yàacàsica watúra iripínéeyéita iyaca, yá nacái watúracà yàacàsinái iripínéerita iyaca.” ¡Báisíta! Quéwa Dios imáalàidapiná nía pucháibanamata, watúra, wayáacalé nacái. Wadèniaca waináwa, quéwa càmita máiní wamànicaténási iyú yáawami báawéerita, wáibaidacaténá iyú Wáiwacali irí, yàacáináta yái

yèerica walí yái wainá iwàwacutéeerica. ¹⁴Iná càide iyúwaté Dios imichàid-
dàaná ichàini iyúwa Wáiwacali yéetácáisi íicha, càipináta nacái imichàidaca
wía. ¹⁵Idécué cáminá píalíacawa wía walimáwanama, wíacata Cristo iiná-
náiná yéená. Iná càmita cayába Cristo iinánáiná yéená imànica báawéeri
uápicha úái inanái iwéndéechúaca iináwa asianái írí. ¡Canásíwata! ¹⁶Càmi-
nátacué idé píalíacawa ìwali, abéeri asiali imànicaalí báawéeri iiná iyúwa
úapicha úái inanái iwéndéechúaca iináwa, yá abéericata iiná uápicha. Càica
Dios itàacái íimaca: “Níái pucháiba wenàiwica iiméeyéica yáapichawáaca,
nawènúapinácawa càide iyúwa abéeri wenàiwica iinánáiná.”^s ¹⁷Iná yái
wenàiwica iyéerica Wáiwacali yáapicha, yá nacái abéeri Espíritucata iwè-
núacawa yáapicha.

¹⁸Iná cawinácaalíta imáida pimànica yáapicha báawéeri piiná iyúwa, pia-
cuéwa náicha ráunamáita. Yácué nacái píimaca: “Macái bayáwanási fiwi-
táaná wamànírica wainá iyúwa, càmita imàni báawéeri wainá írí.” Quéwa
càicáaníta núumacué pírí, yái imànírica báawéeri iiná iyúwa, yái càmfí-
rica Dios iwàwa wamànica, imànica ibáyawanáwa iiná írìwata. ¹⁹Càmináta-
cué idé píalíacawa ìwali, yái piinácuéca, yácata Espíritu Santo icapèe. Dios
idécaté yàacuéca pírí yàasu Espíritu Santowa, yái iyacué piwàwallicu. Iná
càmítacué piasu quirínama yái piináca, Dios yàasucani, ²⁰idécáináté Dios
iwèniacuéca pía abéeri iwènisí cawènfíri iyú. Iná iwàwacutácué pèepladaca
piináwa Dios írí, yàasucáiná yái piinácuéca.

Dios itàacái yàalàaca níái icasèeyéicawa

7 ¹Siùcade, nucàlidacué pírí ìwali yái tàacáisi pitànèericuéca nulí ìwali
cuyàluta írìcu. Càirica íimacade: “Cayába cáminá, càmita asianái
imànica quirínama wawàsi nainá iyúwa inanái yáapicha.” ²Quéwa máiní-
cáiná manùbaca níái imàníyeyéica báawéeri iiná iyúwa áibanái yáapicha, yá
ìwalíiseca, núumacué pírí:

Iwàwacutá asianái idèniaca yàacawéetúawa náalimáwanama, càita nacái
inanái, iwàwacutá nacái nadèniaca nàacawéeriwa náalimáwanama.

³Yái asialica, iwàwacutá isíimáidaca yàacawéetúwa iwàwawa macái wawàsi
ìwalita, yái uwàwacutéeerica íicha càide iyúwa yàacawéetúwa. Càita nacái
iwàwacutá umànica ùacawéeri írìwa úái inanáica.

⁴Uái inanáica, yá càmita uchùulia ìwali quirínama yái uinácawa. Yáta
idènia ìwali wawàsi yái ùacawéerica yàasucáináni. Càita nacái yái ùaca-
wéerica, càmita ichùulia ìwali quirínama yái iináca, yàacawéetúata idènia
ìwali wawàsi, ùasucáináni.

⁵Picácué pimáisaná piináwa píchawáaca. Quéwa piwàwacaallicué pitàa-
níca Dios yáapicha abénaméeyéi èeri, yácué pitàanica píapichawáaca ìwali.
Abédanamacaallicué piwàwa, yácué piyamáidacáwaca pimànicani. Néese,
yáta iwàwacutá piyacuéca píapichawáaca àniawa, ipíchaná Camèniadacáiri
yáalimáidaca iicáwa píacué áiba yáapicha, isicúata càmita píalimácué piide-
niaca píawawa. ⁶Quéwa nùalàacáita píacué. Càmita nuchùullicué pimàni-
cani chàinisíri iyú. ⁷Nùasu wawàsi, nuwàwasíwata macái wenàiwica iyaca
càitáde iyúwa nùyáaná màacawéetúata. Quéwa wáalimáwanama, Dios

imàaca walí chàinisi wáibaidáanápíná írí. Aiba írí, áiba chàinisi íiwitáanáta, càita nacái nái áibanáica.

⁸Nuwàwa nùalàaca nái canéeyéicáwaca yàacawéeyéi, nía nacái yàaca-wéerimi yéetéeyéicawa. Cayábacué pìyaca màacawéeyéita càide iyúwa núa.

⁹Quéwa càmicaalcué píalimá píibaca píawawa inanáiná fícha, yácué iwàwacutá picásàacawa. Máiní cayábacani picásàacaalcuéwa, máiní cáichacué piùwichàaca pèepunícawa ináiná èeri imanùbaca.

¹⁰Quéwa nái idéeyéica icásàacawa, nuchùuliacué pimànica abéeri wawàsi, càmita quéwa máiní nùasu wawàsicata, Wáiwacali itàacáita: Uái idéechúaca icásàacawa, càmita iwàwacutá umàacaca ùacawéeriwa. ¹¹Quéwa isicúacaalíta umàacaca ùacawéeriwa, yá càmita iwàwacutá ucásàacawa quirínama. Càmicaalí, yá iwàwacutá uchùniaca ùasu wawàsiwa yáapícha uèpùacaténáwa yàatalé àniawa. Càita nacái yái asialica, càmita iwàwacutá imàacaca yàaca-wéetúawa.¹

¹²Nalí nái áibanáica, càì nùumaca, quéwa núata, yái càì fimaca, càmita Wáiwacalita: Abéeri wénásàiricaalí idènià yàacawéetúawa càmfíchúca yeebáida Jesús, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapícha, yá càmita iwàwacutá imàacaca úa. ¹³Càita nacái abéechúca wénásàatúacaalí, idènià yàacawéeri abéeri asiali càmfíri yeebáida Jesús, quéwa iwàwacaalí iyaca úapícha, yá càmita iwàwacutá umàacacani. ¹⁴Yái asiali càmfírca yeebáida Jesús, idéca Dios iicácani iyúwa yàasu wenàiwicapínáwa yàacawéetúca ìwalísewa, úái yeebáidéechúaca. Càita nacái úái inanái càmfíchúca yeebáida Jesús, idécata nacái Dios iicáca úa yàasu wenàiwica iyúpináwa, ùacawéeri ìwalísewa. Càmicaalí báisítani, yá cabáyawanáca mamàalàacata níatái péenibecuéca. Quéwa siùcade, idéca Dios iicáca nía càide iyúwa yàasunái wenàiwicawa.

¹⁵Quéwa iwàwacaalí yàacawa yái càmfírca yeebáida Jesús, úa nacái càmfíchúca yeebáida, yá pimàacacué nàacawa. Yái wénásàirica, úa nacái wénásàatúaca, canácata ichùulièri nàyaca náapichawáaca chàinisíri iyú. Dios imáidacaté wía wàyacaténá wáapichawáaca matuíbanáita. ¹⁶Píacué nàacawéeyéi inanáica, càmitacué píalía pipíchaléwa. Isicúata, ìwalíse yái iicácanáwaca pìyaca piacawéeri yáapichawa, yá yéewa pitéca íiwitápuwa ichùuliacaténáwa yùuwichàacáisi fícha. Píacué nacái nàacawéeyéi asianáica, ìwalíse yái iicácanáwaca pìyaca piacawéetúca yáapichawa, yá yéewaca pitéca íiwitápuwa uchùuliacaténáwa yùuwichàacáisi fícha.

¹⁷Quéwa iwàwacutácué pìyaca píalimáwanama càitáde iyúwa Wáiwacali imàacáanácué pìyaca, càita nacáide iyúwacué Dios imáidacaalítécué pía. Càì iicácanáwa numàaca nalí wawàsi, nàyáanápíná macáita nái yeebáidéeyéica Jesús. ¹⁸Dios imáidacaalí abéeri asiali idéeri náiríaca ìwalísesài ipùata fimami, yá iwàwacutá iyaca càita. Dios imáidacaalí yái càmfírícawaca idé náiríaca ìwalísesài ipùata fimami, càmita iwàwacutá ibáiniacawa ìwalíse yátái càmináca náiríaca fíchani. ¹⁹Báisítacué nùumaca pírí, càmita máiní cawènica yái náiríacaalí wàwalísesài ipùata fimami, càmicaalí nacái náiríca wáichani. Yáta iwàwacutá wamànica, yái Jesús íiméericata walí ìwali, yátái Dios ichùulierica wamànica. ²⁰Iná wáalimáwanamata iwàwacutá wàyaca càita iicácanáwade iyúwataté Dios imáidacaalíté wía.

²¹ Nàasu wenàiwicacaalíté pía, càité Dios imáidaca, picá achúma piwàwa ìwalfise. Quéwa yéewacaalí pimusúadaca píawawa píiwacali íchawa, yá pimànicani mesúnamáita. ²² Nàasu wenàiwicacaalí pía, càité Wáiwacali imáidaca, siùcade, canácata idacuèri píiwitáise quirínama, idécáiná Wáiwacali yàasuca pía. Quéwa càmiiricaalíté nàasu wenàiwica pía, càité Wáiwacali imáidaca, siùcade, yá Wáiwacali yàasu wenàiwicaca pía. ²³ Idécáinácué Dios iwènliaca pía, cawènfiri iwèlisi iyú, liri íraná iyúwa, íná càmita iwàwacutá áiba wenàiwica ichùuliaca pimànica quirínama yái èeri yàasu wawàsica.^u ²⁴ Iná piacué nuénánáica, pìyacué píalimáwanama càita iicacánáwade iyúwataté iicacánáwacué pìyaca Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Nalí níái càmiíyécáwaca idé icásàawa, canácata Wáiwacali imàaquèri nulí tàacáisica nàwali ichùulìeripiná namànicata. Quéwa nucàlida nalí ìwali yái nuínáidáanácawa càide iyúwa yái idéerica Dios iicáca ipualé manuúsíwata, peebáidacatenácué yái nucàlidéerica ìwali. ²⁶ Iwalfise yái yùuwichàacáisi càiricáwaca yàanàaca wía siùcade, cayába cáminá càmitàacá nacásàawa. ²⁷ Iná pidèniacaalí piacawéetúawa, picá píináida pimàacaca úa. Canácaalíca piacawéetú, picá picutáida piacawéetúapínáwa. ²⁸ Quéwa idécaalí píináida peedá piacawéetúawa, càmita pimàni pibáyawanáwa. Abéechúa mànacàu càmfichúaca idé iimá asiali yáapicha, ucásàacaalíwa, càita nacái càmita umàni ubáyawanáwa. Quéwa níái icásèeyécawa nadèniapínáca madécaná íiwitáaná yùuwichàacáisi, yácata yái càmita nuwàwa nachàbacaça iricubàa.

²⁹ Nuénánái, yácué nuwàwèeri núumaca píri ìwali yái: Máiníca maléénaca yàacawa wapíchalé yái èerica imáalàacatenáwa. Iná siùcade, níái idènièyécica yàacawéetúawa, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa níái canéeyécica yàacawéetú. ³⁰ Níái ficháanfiyécica, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái ficháaní. Níái achúmèeyécica iwàwa, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa casíimáiyéi iwàwa. Níái casíimáiyécica, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái casíimái. Níái iwènièyécica yàasuwa, càmita iwàwacutá nàya náináidacawa ìwali yái èeri yàasuca. ³¹ Níái casíimáiyécica iwàwa nadèniacáiná madécaná yàasusi cháí èeri iricu, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái casíimái iwàwa ìwalfise. Yáacáiná èeri càirica waicáca iicacánáwa siùcade, imáalèeripináwa mesúnamáita.

³² Càmita nuwàwa achúmacuécica piwàwa ìwali yái èeri yàasu wawàsica. Yái asiali càmiiricáwaca icásàawa, achúmaca iwàwa fíibaidacatená Wáiwacali írí, imànicatená nacái càide iyúwa iwàwáaná. ³³ Quéwa yái icásèerica, achúmaca iwàwa ìwali yái èeri iricuíri wawàsica. Yá nacái iwàwacutá amànica càide iyúwa yàacawéetú iwàwáaná. ³⁴ Yá áibacata náináidacaca náichawáacawa. Uái inanái icásèechúacawa, áibata uínáidacawa uícha uái càmfichúacáwaca iimá asiali yáapicha, canéechúaca yàacawéeri. Uái canéechúaca yàacawéeri achúmaca uwàwa úibaidacatená Wáiwacali írí, ucàcaténá uínáwa, uíwitaíse nacái. Quéwa uái icásèechúacawa, achúmaca uwàwa ìwali yái wawási èeri iricufrica, càinápinácaalí iicacánáwa usíimáidaca uàcawéeriwa.

u 7.23 Iwàwáaná íimaca: càmita iwàwacutá wamàacaca wíawawa wàasu patrón ichùuliaca wamànica quirínama yái èeri yàasu wawàsica, itàaníca wáiwitáise ìwali.

³⁵ Càicué núumaca pirí nuyúudàacaténacué cayába piasu wawàsi. Càmita numáisaníacaténacué picàsàacawata piyacaténacué machacànita, cayába nacái wenàiwicanái ipíchale, canácaténáta nacái íibèericué pía pimàaca-caténacué píawawa macáita Wáiwacali írí.

³⁶ Abéeri asiali íináidacaalí càmita cayába iicáca íidu ìyaca màacawéerita béeruwaca, càmfíchúaca iimá asiali yáapicha, iwàwacaalí ucàsàacawa, yá imànica ulí càide iyúwa iwàwáaná, càmita imàni ibáyawanáwa. Cayába-cata ucàsàacawa. ³⁷ Quéwa yái càmfírca iwàwa íidu icàsàacawa, yá nacái càmita íidu iwàwa icàsàacawa, càmicaalí nacái uiná imawènapiná úfwitáise, uálimápinácaalí uideníaca úawawa fícha càide iyúwa uwàwáaná, yá nacái úaniri imànicata ulí cayábéeri. ³⁸ Néese yái imàaquéerica íidu icàsàacawa imànica cayábéeri. Yái càmfírca imàaca íidu icàsàacawa imànica cayábéeri quiríta fícha yái áibaca.

³⁹ Uái inanái icàsèchúacawa càica úade iyúwa idacuéchúawa Dios yàasu ley ìwalíise, idècunitàcá cáuca yái ùacawéerica. Quéwa ùacawéeri yéetá-caalíwa, yásí idéca uchadàacawa ìwalíise, yá nacái yéewaca ucàsàacawa càinacaalíta yáapicha uwàwa ucàsàacawa àniawa, quéwa yáapichata yái yee-báidéerica Jesús. ⁴⁰ Quéwa càì nuínáidacawade, máiní yáawanáipiná casí-máica úata, càmicaalí yèepùà ucàsàacawa àniawata. Càì nuínáidacawa nue-báidacáiná nudèniaca Dios yàasu Espíritu nuwàwalicuwa.

Níai yàacàsi nèeyéica yéenáiwanasínai írí

8 ¹ Siùcade, nucàlidacué pirí ìwali yái pisutéericuéca péemíawa núa ìwali cuyàluta írìcu, nàwali níai yàacàsi nanuéyéica yéenáiwanasínai írí. Báisíta idécué píimaca cáalíacáica wía macáita. Máinícaalí cáalíacáica wenàiwica iicá-cawa, yá canumaséeca nía. Quéwa cáininácaalí waicáca áibanái, yásí ichàinia-daca náiwitáise. ² Yái iyúunáidéerica yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, báisíta càmitàcá idé yáalíacawa càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa. ³ Quéwa càinacaalí cáininá iicáca Dios, yá idécáináta Dios yáalíacawa nacái ìwali.

⁴ Néese ìwali yái yàacàsi piyéericuéca iinásica nanuérica yéenáiwanasínai írí, báisíta idé wáalíacawa canácata nawèni níai yéenáiwanasínáica cháì èeri írìcu. Yá nacái abéericata Dios báisírca yái iya. ⁵ Ewita nàyaca madécaná wawàsinái wenàiwicanái yèeyéica íipidená diosnái ìyèeyéica chènuniré, chá nacái cáli finata, (báisíta nàyaca madécaná wawàsi níai wenàiwicanái yèeyéica íipidená diosnái, náiwacanánai nacái) ⁶ quéwa walí, wía yeebáidéeyéica, wáalíaca ìyaca abéerita Dios, yái Wáaniri idábáidéericaté macáita yái wawàsi, yái yàasúfrica nacái wía. Abéerita nacái Wáiwacali Jesucristoca, yái Dios imànfíricaté ìwalíisená macáita yái wawàsi ìyèerica cháì èeri írìcu, yá nacái wadènièrica wacáucawa ìwalíisená.

⁷ Quéwa càmita macáita náalíacawa ìwali níai wenàiwicaca. Ipíchawáiseté peebáidacuéca Jesús, abénaméeyéi péenacué yèeyéité yéenáiwanasínai íimiétacaná. Siùcade, mamáalàacata peebáidacuéca nadèniaca nacáucawa. Iná ìwalíise, piyáacaalícué yái iinási nanuérica yéenáiwanasínai írí, yácué piwàwalica yái pimànfíricatécué quéecha, yácué cabáyawanáca piicáca píawawa. ⁸ Báisíta càmita wadènià wàasu wawàsiwa Dios yáapicha, yàacàsinái ìwalíise. Càmita nacái máiní cayába wía nàwalíise, éwita wayáaca nía. Càita nacái càmita báawa wía nàwalíise, éwita càmita wayáa nía.

⁹ Quéwa cayábacué pícha. Ewita yéewacuéca piyáaca canánama íiwitáaná yàacàsi, áibanái imànicáichacué ibáyawanáwa picùaléta, naicácalícué piyáaca iinási, níái càmíyécáwaca idé iyaca dàalanama Dios itàacái iwali. ¹⁰ Wáimacáita: Pía idéerica yáalíacawa iwali yái wawàsica, iicácaalí píawina piyáaca piyáacaléwa yéenáwanásiná icapèe iriculé, yái càmírica idé iyaca dàalanama Dios itàacái iwali, yá iyúunáida báawéerica yái còi pimànica. ¹¹ Néese yái wéenasàiri càmíricáwaca idé béerica íiwitáise Dios itàacái iwali, iicácaalí wía yéenáwanási icapèe néré, wía idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái iwali, yá iyúunáida cayábaca wàaca yéenáwanási fimiétacaná, yá íwalíseca, yá imànipináca ibáyawanáwa wacùaléta yái Cristo yéetéericatéwa nacái íwaliná. ¹² Iná picùalécaalí péenasàiri imàni ibáyawanáwa, yá nacái báawaca pimànica íiwitáise, càmícináca idé iyaca dàalanama Dios itàacái iwali, yá nacái pimànica pibáyawanáwa Cristo írí. ¹³ Iná yàacàsi íwalísecaalí nuénásàiri imàni ibáyawanáwa, yá càmita nuyáapíná quirínama iinási, ipíchaná nuénásàiri imànica ibáyawanáwa nucùaléta.

Apóstolnái idèniaca wawàsi macái iwalita

9 ¹ Núa canéerita íiwacali cháí èeri írìcu, Dios yáapichata nùya. Dios imàcacaté núa apóstol iyú. Nuicácaté nacái Jesús yái Wáiwacalica. Íwalíse yái fibaidacalési numànírica Wáiwacali írí, yácué piwèniadaca píiwitáisewa írípiná. ² Quéwa éwita càmita áibanái iicá núa càide iyúwa apóstol, quéwa píricué núacata apóstol. Píatacué yái yáasáidéeyéi núacata yái Wáiwacali yàasu apóstol.

³ Iná yàaca nuebáaná nasàna níái itàaníyéica báawanama nùwali: ⁴ Wía apóstolnáica, càmínata wadèniaca wawàsi pianápinácué wayáa, wàiranápiná nacái ínatàbàa asáiri wawàsica, íwalíse yái wáibaidáanáca Cristo írí. ⁵ Wadèniata nacái wawàsi watéénápiná wáapícha wàacawéetúawa yeebáidéechúaca Jesús, wamànicaalí àyapu càide iyúwa namàníná níái áibanái apóstolnáica, iyúwa Pedro, iyúwa nacái níái Wáiwacali Jesucristo yéénanáica. ⁶ Càmínata wíacata yái iwàwacutéeyéi íbaidaca áiba íiwitáaná íbaidacalési Bernabé yáapícha yéewacaténá wayáaca wayáacaléwa.

⁷ Péemiácué: Abéeri wenàiwica idècunitàacá iyaca úwi iyú, càmita ipáyaida yáawawa, iwèniacaténá íríwa yái wawàsi iwàwacutéerica. Níái ibànéeyéica uva yàasu èeri nàwacáidaca iyacaná, nadèniaca wawàsi nayáanápiná iyacaná yééná. Níái píráiná ícuèrinánáica, nadèniaca wawàsi nàiránápiná nàini ituíní yééná níái pírái nacuéyéica. ⁸ Yái càináca númeruacéca pírf, càmírita máiní nuíwítáisecata. Càicata nacái Dios yàasu ley íimaca. ⁹ Càica Dios yàasu ley íimaca: “Píca pibàlita pacá inuma idècunitàacá ucàpucúadaca úamiwáisewa íba àicu iwali, ubaquícaténá pírf ituínási, uyáacaténá yái icaléerica.” ¹⁰ Yái càináca íimaca, ¿achúmasica Dios iwàwa nàwalita abéerita níái pacánáica, ¹⁰ wawàwalicaalí nacái yái còi íimaca? Báisíta wawàwalita yái còi íimaca. Càica iyáaná yái wawàsica, yái icunuérica cáli bānacalé yāalupíná, yá nacái ibaquiérica ituínási, náibaidaca, nacúacáiná needápináca nawèniwa iyacaná yééná. ¹¹ Càita iicácanáwa wamànica. Idéca wabànaca piwàwa írìculécué Dios itàacái. Iná iwèni yái íbaidacalési wamàníricuéca píapícha,

yá wadèniaca wawàsi piàcaténacué walí yái wamáapuèrica. ¹²Iná áibanái wenàiwica idèniacaalí wawàsi needácaténacué pícha nàsupináwa, máini yáawanái wadèniaca wawàsi wía. Quéwa càicáaníta, càmita weedácué pícha wàsupináwata. Wàidenlàcáita macáita yái wawàsica, ipíchana nayúunáida ìwalíseca yái wacàlida tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali.

¹³Càide iyúwa idéénacué píalácawa, níai fibaidéeyéica Dios icapèe írìcu nayáaca yééná yái yàacási iyéerica Dios icapèe írìcu. Níai inuéyéica cuwèesi, yeeméeyéica cuwèesi chàwita finata, iwàwacutá nayáaca yééná yái cuwèesi neeméerica Dios írì. ¹⁴Iná càita nacái Wáiwacali ímacatè, níai icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica iwàwacutá nacái nàyaca iyúta yái nacàlidáanaca yái Dios itàacáica.

¹⁵Quéwa núa, càmita nusutácué pícha nàsupináwata, éwita nudèniaca ìwali wawàsi. Nutànàacué píri, quéwa càmita piàcaténacué nàsupináta. Iná abéeri wenàiwica yàacaalí nàsupiná abéeri wawàsi, yá idéca imàlùdaca núfcha yái nufbaidáanaca mawèniya iyúwa apóstol. Iná ipíchaca ichàbacawa nulí yái càiri wawàsica, yá cayába cáminá nuétáacawata. ¹⁶Iná éwita nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, càicáaníta, càmita cawèni nuicáca núawawa ìwalíseta. Iwàwacutácáináta nucàlidani, Dios ichùuliacáiná numànicani. Càmicaalí nucàlida yái tàacáisi cayábéerica, yá Dios yùuwichàidapínaca núa.

¹⁷Iná numànicaalí nàasu wawàsita yátái fibaidacalésica, yá yéewa nucàaca nuedáca nuwèniwa Dios fíchata. Quéwa càmita nàasu wawàsi yátái càì nucàlidacani, Diosta yái ichùulla nucàlidacani, yá iwàwacutácáita numànicani. ¹⁸Néeni, ¿Càinápíná yàa nuwèni? Yácata nuwèni yái, nucàlidáanaca mawèniya yái tàacáisi cayábéerica, éwita nudèniaca wawàsi napáyaidáanápíná núa ìwalíseta.

¹⁹Iná éwita canáca yàasu wenàiwiquéeri núa quirínama, càicáaníta, yá numànica núawawa càide iyúwa macái yàasu wenàiwica, yéewacaténá nuyúudàaca madécaná wenàiwica ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ²⁰Nùyacaalí judíonái yèewi, yá iwàwacutá nùyaca càide iyúwa judíonái íináidáanáwa, iyúwa nacái nàyáaná, nuyúudàacaténá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. Níai imàníyéica càide iyúwa ley ímáaná, nùyacaalí náapicha, yá nùyaca càide iyúwa iicácanáwa nàyaca, éwita nudèniaca wawàsi càmicaténá numàni càide iyúwa ley ímáaná, nuyúudàacaténá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ²¹Nùyacaalíté nèewiré níai càmfíyéica yáalíawa ley ímáaná, yá nuyacaté càide iyúwa náináidáanáwa, iyúwa iwàwacutáaná wàyaca. Càicaté numànica nuyúudàacaténá nacái nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. Ewita báisíta núa, nùyaca abemáidata Dios yàasu ley ichàini yáawibàa, siùcade, yá nacái nùyaca càide iyúwa Cristo ichùullianá numànica. ²²Nùyacaalí nacái nèewi, níai átéyeyíacawaca yeebáidaca Cristo, yá numànica càide iyúwa náináidáanáwa, yái iwàwacutáanáca wenàiwica imànica nuyúudàacaténá nía. Iná macái wenàiwica fiwítáaná yèewi idé núalimáida nùyaca yéewacaténá nuchúuliadaca abenaméeyéi yùuwichàacáisi quichái fícha nèewíse. ²³Càica numànica macáita tàacáisi cayábéeri ìwalíse, nuwàwacáiná nuedápináca nulíwa náapicha níai cawèníyeyi wawàsi Cristo yèeyéipínaca nalí áiba èeri.

²⁴Cámináta idécué píalácawa ìwali yái. Níai ipièyécawa, macáita náináidaca needáca nawèniwa, quéwa abéeripínáta yái yeedá iwèniwa nèewíse. Càica wacáuca iyaca. Iná iwàwacutá wàyaca machacànita càide iyúwa Dios

iwàwáaná yéewacaténá weedáca wawèniwa. ²⁵ Macáita níái iwàwéeyéica isèiwicaca abéeri sèiwicái fiwitáaná, iwàwacutá namàaca namànica macáita yái báawéeripináca imànica nalí. Ewita needápináca nawèniwa yái ibadéeripináca wamànica mesúnamáita. Quéwa wía, weedápináca wawèniwa yái iyéeripináca walí càiripináta. ²⁶ Iná núa, càmita nuplawa càide iyúwa yái càmfíríca yáalíawa alénápinácaalí yàanàa, cà nupiacawa. Càmita nacái nunúadáida isicúata càide iyúwa yái ipéliéríca irínámitawa. ²⁷ Iná iwalífise, nuidentia chàinisíiri iyú nuináwa báawéeri fícha, numànicaícha áiba wawàsi báawéeripiná imànica nulí. Nucàlidaca idénáami tàacáisi cayábéerica áibanái irí, ipíchaná mawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca.

Yàalàacáisi yéenáiwánási fícha, fícha nacái yái máinfíríca cáinináca waicáca

10 ¹ Nuénánái, càmita nuwàwa piimáichacuéca yái Dios imàacáanácaté wàawirináimi yàacawa macáita manuúri acalèe" itáaná yáawibàa. Yá nacái Dios ichàbáidáanacaté nía macáita lamá Quíréeri* iwalibàa chuitabàata. ² Macáita nacái nèepunícatéwa acalèe yáawibàa. Macáita nacái nachàbacatéwa lamá iwalibàa, yá càicaté níade iyúwa idéeyéité ibautizáca wamànica macáita yéewacaténá abéericata nía Moisés yáapícha, nàacaalítéwa yáami. ³ Macáita nacái nayáacaté yái yàacási chènunífiséríca Dios yèericaté nalí, yái paní nacáiríca ípídenéericaté maná.^y ⁴ Macáita nacái nàiracaté yái úni Dios yèericaté nalí imusuérícatéwa fba manuúri yèewífise Dios ichàini iyú. Yái fba manuúrica, yácataté càiride iyúwaté Cristo yèepunífíricatéwa náapícha. ⁵ Iná càicaté Dios iyúudàaca macáita níái wenàiwicaca madécaná wawàsi iyú nacái. Quéwa càmitaté cayába Dios iwàwa náapícha níái manùbéeyéi néenáca. Iná iwalífise, yáté imàacaca néetácawa, yá nacái nachéecami iríacatéwa máisawalíri néenibàata.

⁶ Càicaté wawàsi ichàbacawa nalí yéewacaténá yàalàaca wía càiri wawàsi fícha, ipíchaná wawàwaca wamànica walíwa máini yái báawéerica càide iyúwaté israelnái iwàwáaná máini yái báawéerica.^z ⁷ Càmicaténá wàa yéenáiwánásiná ímíétacaná càide iyúwaté abénaméeyéi néená imànníiná. Càica Dios itàacái ímíaca nàwali: "Yáté nàwacáca náawinacawa nayáacaténá nayáacaléwa, nàiracaténá nacái. Néese, yáté namichàacawa namáidáidanama nawáilaca yéenáiwánási irí."^a ⁸ Càmita nacái iwàwacutá wamànica báawéeri wainá iyúwata, iyúwaté abénaméeyéi néená imànníiná. Iwalífise, yáté néetácawa abéeri èeri irícuta veintitrés mil nabáyawaná iwalísewa.^b ⁹ Càmita nacái iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa alénácaalí inùmámi càmita Wáiwacalí yúuwichàida wía iwalífise càide iyúwaté abénaméeyéi imànníiná. Yá àapínái yaamífacaté nía, yáté néetácawa naculále iyú.^c ¹⁰ Càmita nacái iwàwacutá watàanica báawanama Dios ípídená iwalita càide iyúwaté namànníiná abénaméeyéi néená. Iwalífise, yáté Dios ibànùaca yàasu Angel inúaca nía, yái idèniéríca wawàsi inúanápiná.

¹¹ Càicaté nachàbacawa. Dios yúuwichàidacaté nía, yéewáidacaténá wía. Natànàacaté nacáini yàalàacaténá wía iyú ipíchaná wamànica càì, walípiná wía iyéeyéica siúcade, èeri imáalàacaalíwa iyaca. ¹² Iná cawinácaalí iyúunáida iyaca

w 10.1 Ex. 13.21-22. x 10.1 Ex. 14.22-29. y 10.3 Ex. 16.35. z 10.6 Nm. 11.4.

a 10.7 Ex. 32.6. b 10.8 Nm. 25.1-18. c 10.9 Nm. 21.5-6.

báisíta dàalanama Dios itàacái ìwali, iwàwacutá icùaca yáawawa ipíchaná icaláacawa imànicaalí ibáyawanáwa. ¹³Yátacué Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa pía iyú yái macái wenàiwica idéerica ichàbacawa yèewibàa. Quéwa yái Dios mayamáacata imànica càide iyúwa ímáaná. Iná càmita imàacapíná wáuwaacawa iriculé yái càmíripináca wáalimá wàideniaca. Yàasu èeripiná yàanaaca wía, yá nacái Dios yàapinácata walí wachàini wáalimácaténá wàideniacani.

¹⁴Iná piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picacué píalimá piaca yéenáiwanásinái ímíétacaná. ¹⁵Nutàanicué pírí càide iyúwa níái wenàiwica cáaliacáiyéica. Píatacué yáalí fináidacawa ìwali yái càirica núumacuéca pírí ìwali. ¹⁶Wamànicaalí Santa Cena, wàiracaalí bacàa iricuíse uva ituní, yá wawàwalica yái cayábéeri Cristo imàníricaté walí cruz ìwali, yái wàaca Dios irí cayábéeri ìwalíise yái íiraná yúuquéricaté wáichawalíná, wáasáidéerica iyú abédanamaca íiwiitáise Cristo yáapicha. Yái pan wasubèriadéerica, càicáaníde iyúwa Cristo iiná yúuwichèericatéwa wáichawalíná cruz ìwali, yéewacaténá abédanamata wáiwitáise yáapicha. ^d ¹⁷Iyaca abéerita pan yái wayéerica yéená wamanùbaca iyúwa. Iná éwita manùbaca wía, quéwa abéeri íiwiitáaná wenàiwicata wía iyúwa abéeri wenàiwica iinánáiná.

¹⁸Piicacué náiwitáise iyáaná níái israelnáí nanúacaalí cuwèesi, yái nèericaté Dios irí, yá neemácani chàwita íinata. Néese, yá nayáacani namanùbaca iyúwa, abédanamacáiná náiwitáise náapichawáaca, Dios yáapicha nacái. ¹⁹¿Càiná nuwàwáaná núumaca? Càmita cawèni nuicáca níái cuwèesinái nanuéyéica yéenáiwanásinái irí, canácáiná yéenáiwanási iwèni, canáca nacái nacáuca. ²⁰Nuwàwáaná núumaca. Níái càmíiyéica judíonái nanúaca cuwèesinái espíritu báawéeyéi íripináta, càmita Dios íríta. ^e Núa, càmita nuwàwa pidèniacuéca piasu wawàsiwa espíritu báawéeyéi yáapicha. ²¹Piacué idènièyéica yàasu wawàsiwa Wáiwacali yáapicha, càmita nacái yéewa abédanamaca piasu wawàsi espíritu báawéeyéi yáapicha. Piacué nacái idéeyéica yáasáidaca yáawawa abédanamaca íiwiitáise Wáiwacali yáapicha. Càmita yéewa abédanamaca píiwiitáiseucé Camèniadacáiri yáapicha, piacaténacué ímíétacaná, pimànicaténacué càide iyúwa espíritu báawéeyéi imàníná.

²²Iwàwacutá cáalu wamànica wabáyawanáwa calúacáicha ìwalíise yái Wáiwacalica. Càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa alénacaalíta inùmami càmita Dios yúuwichàida wía ìwalíise

Màasucanáta wàyaca èeri íiwiitáise fícha Dios íripiná

²³Piacué yeebáidéeyéica Jesús abénaméeyéi péená ímasa càide: “Macái wawàsi ìwalita nudèni wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Quéwa níái wawàsi nuwàwéeyéica numànica, càmita macáita namànica nulí cayábéeri. “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, numànicaténá nuwàwéerita numànica.” Ewita nudèniaca wawàsi numànínápiná macáita níái nuwàwéeyéica numànica, quéwa càmita macáita namàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios ìwali. ^f ²⁴Càmita cayába wáináidacawa wàasu wawàsi ìwalitawa. Iwàwacutá nacái wáináidaca wamànica nalí cayábéeri níái áibanáica.

²⁵Yéewacué piwèniaca piyáawa macái iinásita aléde nawéndacatalécani. Quéwa picacué pisutá péemiawa nía yéewacaalí wayáacani, càmicaalí nacái

yéewa wayáacani, achúmacáichacué imànica piwàwa. ²⁶Yácáinái yàacàsi càirica nàaca yéenáiwánásinái irí, Wáiwacali yàasuta, càmfíríta yéenáiwánásinái yàasuta. Iná yéewacué piyáacani matufbanáita.^g

²⁷Abéeri wenàiwica càmfíri yeebáida Jesús imáidacaalí piyáa, piwàwacaalícué piacawa yáapicha, yácué iwàwacutá piyáaca macáita yái yàacàsi fiwítaná yèerícuéca pírí. Quéwa picácué pisutá péemíawa nía yéewacaalícué piyáacani, càmicaalí nacái, ipíchanácué achúmaca imànica piwàwa. ²⁸Quéwa áiba fimacaalícué pírí: “Yá iinásiquéi nanuéri yéenáiwánásinái iripíná.” Yá càmita yéewacué piyáacani ìwalfíse yái wenàiwica icàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali, achúmacáicha nacái imànica iwàwa. Yácáinái yàacàsi càirica nàaca yéenáiwánásinái irí, Wáiwacali yàasuta, càmita yéenáiwánásinái yàasuta, iná yéewacué piyáacani matufbanáita. ²⁹Quéwa ìwalita càì nùmaca, yái áiba wenàiwica fínáidáanácawa, càmitacué piwalita. Càmita yéewa áibanái itàanica nùwali báawanama yàacàsi ìwalfíse. ³⁰Nuyáacaalí yàacási, yá nùaca cayábéeri Dios irí ìwalfíse. Yá canácata yéewáaná áibanái itàanica nùwali báawanama, idécáiná nùaca Dios irí cayábéeri ìwalfíse.

³¹Iná piyáacaalícué piyáacaléwa, piiricaalícué nacái piyáacalé finatabàawa, pimànicaalícué nacái áiba wawàsi, pimànicuéni piacaténácué Dios irí cayábéeri, macái wawàsi ìwalita. ³²Picácué pimàni wawàsi yái báawéeripínaca imànica judíonái fiwítáise, nía nacái càmfíyéica judíonái, càita nacái nalí nái yeebáidéeyéica Jesús. ³³Pimànicué càide iyúwa numàfiná, macái èrita. Nuwàwa numànica cayábéeri wawàsica áibanái íríta. Càmita nucutáida nulípinátawa wawàsita, nucutáidaca wawàsi áibanái irípináta yéewacaténá nachúuliacawa yùuwichàacási fícha.

11 ¹Iwàwacutácué pálímáida piyaca càì iicacánáwade iyúwa nùyáaná, càide iyúwa nùalímáidáaná nùyaca, càì iicacánáwade iyúwaté Cristo iicacánáwa iyaca.^h

Iicacánáwa nàwalica nabàlewa níái inanái yeebáidéeyéica Jesús

²Nùacué pírí cayábéeri ìwalfíse yái piwàwalínácuéca núa èeri imanùbaca macái wawàsi ìwalita, piyacáinácué nacái ìwali mamáalàacata yái tàacási nuéwáidéericatécué pía ìwali.

³Quéwa nuwàwacué pálíacawa: Yái Dios, yácata Cristo fiwítápu, yái Cristoca yácata náiwitápu macáita níái asíanáica, yái nacái asialica, yácata ufítápu úái inanáica. ⁴Iná ìwalfíse abéeri asiali yèepùacaalí fiwítawa wáluma iyú idècunitàacá itàanica Dios yáapicha, icàlidacaalí nacái Dios itàacái, yá càmita yàa Cristo fímiétacaná, yái fiwítápuca.

⁵Quéwa úái inanái càmfíchúaca ibàlía fiwítawa idècunitàacá utàanica Dios yáapicha, ucàlidacaalí nacái itàacái, yá càmita uàa ùacawéeri fímiétacanáwa, yái ufítápuca. Yá càica úade iyúwa úái inanái náiwisèechúaca fiwita ibáiná macáita. ⁶Iná càmicaalí inanái iwàwa yéepùaca ufítawa, yá cayábaca udalúaca uíchawa yái ufíwita ibáináca. Quéwa báicaalí udalúaca ufíwita ibáináwa, càmicaalí nacái uwàwa nàiwisàaca machùnawaca yái ufíwita ibáináca, yá iwàwacutá uépuaca ufítawa.

⁷Yái asialica, càmita iwàwacutá yéepùaca fiwítawa, batéwacáinaté Dios imànicani càide iyúwa fiwítáise iyáaná, yá nacái yásáidaca ìwaliwa Dios

ichàini. Quéwa úái inanáica, iwàwacutá uásáidaca yái uàanáca asiali fimiéta-caná.⁸ Yái idàbéericaté iyaca asialica, Diostaté idàbani. Càmitaté imusúawa inanái fíchata, úái inanáica, úasí Dios imusúadéechúaté asiali fícha. ⁹Càmitaté nacái Dios idàba yátái asialica inanái ìwalíisenáta. Uái inanáica, úasí Dios idàbéechúaté asiali ìwalíisená, asiali iwàwacutácáináté úa uyúudàacaté-náni.¹⁰ Iná asiali ìwalíisená, nàwalíisená nacái níái àngelnáica, yá iwàwacutá inanái itéca fiwita ìwaliwa, abéeri yéenáiwánási uásáidacaténá iyú uàaca náimiétacaná.

¹¹ Quéwa walí, wía yeebáidéeyéica Jesús, yái asialica, càmita yéewa iyaca isicúata canácaalí inanái. Càita nacái úái inanáica, càmita yéewa ìyaca isicúata canácaalí asiali. ¹² Iná càide iyúwaté Dios imusúadáná asiali ibàlài yáapi imànicaténá uyú idàbéechúa inanáica, càita nacái asáica inanái fícha níái aslanáica siùcade. Quéwasí Dios néeseta imusúawa macáita yái wawàsica iyéerica cháí èeri iricu.

¹³ Iná pínáidacuéwa ìwali yái wawàsica iicacánáwapinacué pimànica. Cayábasica inanái itàaníca Dios yáapícha, éwita càmita uépùaca fiwítawa. ¹⁴ Càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, yáta yéewáida wía iicacánáwapiná wàyaca. Càmita cayába waicá cáalaca asiali fiwita ibáiná. ¹⁵ Quéwa úái inanáica, cáalacaalí úfwita ibáiná idàwinàacawa, yásí casfímáica uicàcani. Dios yàacaté inanái írí úfwita ibáiná yéewacaténá uépùaca úfwitawa iyú. ¹⁶ Iná abénaméeyéi iwàwacanámi itàaníca ìwali abémáidata, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa núumáaná nalí. Píatacué yáalía imànica wawàsi. Quéwa càmita càì wáiwitáise macáita, wía yeebáidéeyéica Jesús.

Namànica Santa Cena càide iyúwa náiwitáise iyáaná

(1 Co. 11.23-25; Mt. 26.26-28; Mr. 14.22-24; Lc. 22.17-20)

¹⁷ Iná ìwalíise, yái càiripínaca nucàlidaca pirícué ìwali siùcái, yá càmita yéewa nùaca pirícué cayábéeri. Imanùbacacáináta pìwacáidacuécawa, càmita pimànicué piríwáaca cayábéerita, pimànicáitacué piríwa báawéeri wawàsica. ¹⁸ Idàbáanáwa, nuémíacué piináwaná piseríacuéca píchawáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesús, imanùbacatacué pìwacáidayacacawa. Yá núumaca nulíwa, báisíta càmíná yái càináca náimaca. ¹⁹ Báisíta iwàwacutáca nàyaca abénaméeyéi pèewicué, níái càmiyéica abédanama fiwítáise píapíchacué yéewacaténá cáalíacanáca níái idéeyéica iyaca báisíta càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Pìwacáidacaalícuéwa, yácué piyáaca piyáacaléwa yái píiméericuéca ìwali, yácata wawàwalíná yái Wáiwacali Jesús yéetáanácatéwa wáichawalíná. Quéwa báisíta càmitacué pìwàwalitani. ²¹ Idècunitacué piyáaca, yácué piyáaca ráunamáita píalimáwanama yái yàacási pìanàidéericuéca napíchalé níái áibanáica, yácué càmita picùna níata. Yá máapica níái catúulécaneeyéica, canéeyéica írí yàacási. Quéwa abénaméeyéi càasu-yéi, yá nàiraca iwéréta nacàmaca. ²² Iná píacué idènièyéica icapèewa piyáacué piyáacaléwa, píiracué nacái picapèe iricutawa. Càmita cayába pibáiniadacuéca níái yeebáidéeyéica Jesús, Dios yàasunái wenàiwicaca. Yá nacái mawènicuéca píicáca níái canéeyéica írí yàacási. Iná ìwalíise càmitacué nuyanída pía quirínama.

Wáiwacali yàasu yàacàsi

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³Yái yéewáidáaná càiricué nuéwáidaca pía ìwali, yátái Wáiwacali yéewái-déerica nacái núa ìwali: Yái Wáiwacali Jesús, yáta catàcáni ipíchawáisetéca Judas yèepùadacani yùuwidenái iríwa, yáté yeedáca pan. ²⁴Néese idécanáamité yàaca cayábéeri Dios irí, yáté isupáidacani, yá fimacaté: “Yái pan, càirica nùaca pírícué, càicáaníde iyúwa nuiná yái numàaquéeripináca yéetácawa piwalínacué. Peedácuéni, piyáacuéni. Néese imanùbacata piwacáidacuécawa nuípidená ìwali, yácué piwàwalica núa.” ²⁵Néese idécanáamité iyáaca, càita iicácanáwa yeedacaté úái bacàa uva ituní yàaluca, yá fimacaté: “Yái uva ituní iyéerica bacàa irícu, càicáaníde iyúwa nuíraná. Iwalíseta yái nuíranáca, yá Dios imànica piá-pichacué wálisài wawàsi piyacaténacué càide iyúwa iwàwáaná, piacué yàasunái wenàiwicaca. Iná imanùbacata piwacáidacuécawa nuípidená ìwali piiracaténacué yái uva ituníca, yácué piwàwalica núa.”^k ²⁶Iná imanùbacata piyáacuéca yái pan, piiracuéca nacái yái uva ituníca bacàa irícuíse, yácué càica iicácanáwa pimànicade iyúwa picàlidacaalícué iináwaná ìwali, yái Wáiwacali yéetánacatéwa wáichawallíiná cruz ìwali, iwéréta yàanàpináca àniawa.

Licácanáwa iwàwacutá wàiraca Santa Cena

²⁷Néese abéeri péenacaalícué iyáa pan, ìiracaalí nacái Wáiwacali ibacàale irícuíse, yái càmfirica yàa fimiétacaná càmicáiná cawèni iicáca fimáaná, yá imànica ibáyawanáwa Wáiwacali iiná irí, ìiraná irí nacái. ²⁸Iná ipíchawáiseca wayáaca pan, wàiraca nacái uva ituní Wáiwacali ibacàale irícuíse, yá iwàwacutá waicáca wáiwitáisewa quéechacáwa wáalimáwanama, wamànicaalí cayábéeri wawàsica, báawéeri nacái. ²⁹Iná yái iyéerica pan, ìiréerica nacái uva ituní, càmfirica yàa fimiétacaná càmicáiná cawèni iicáca fimáaná yái Wáiwacali iiná yéetánacatéwa wawàwalíná, iyúwa nacái ìiraná imusúanátéwa fícha cruz ìwali. Càmicaalí fináidawa nàwali càì, yá Dios yùuwichàidapínáca yái iyéerica pan, ìiréerica nacái uva ituní. ³⁰Iná ìwalíse nàya madécaná cáuláiquéeyéi pèewicué, machawàaqueeyéi nacái iiná. Abénaméeyéi nacái idé yéetácawa. ³¹Quéwa waicácaalí wáiwitáisewa wáalimáwanama quéechata, wamànicaalí cayábéeri, báawéeri nacái, yá càmita Wáiwacali yùuwichàidapíná wíata. ³²Quéwa Wáiwacali iicáciná yái wamànífrica, yá iwàwacutá yùuwichàidaca wía, yáasáidacaténá walí yái àyapu machacànfirica, ipíchaná yùuwichàidaca wía náapicha níái èeri mìnánáica.

³³Iná càì numáalàidaca yái wawàsica. Nuénánái, piwacáidacaalícuéwa piyáacaténacué piápichawáaca, iwàwacutápinácué picùaca nàanàaca níái áibanáica. ³⁴Quéwa máinícaalí máapica áiba, yá iwàwacutá iyáaca icapèe irícutawa ipíchaná Dios yùuwichàidacani ìwalíse.

Níái áibanái wawàsica, nucàlidapínacué pírí nàwali nùacaalítacué nupá-chiaca pía.

Níái chàinisi Espíritu Santo yèeyéica walí

12 ¹Píacué nuénánái, nuwàwacué píalíacawa nàwali cayába càinacaalí wawàsica níái chàinisi Espíritu Santo yèeyéica walí.

² Píacué yáaliyéiwa càmicaalítéca peebáidacué Jesús, yáté pibatàcuéca píwiwítáise itéca pía yéénáiwánásinái yàatalé, níái càmfíyéica yéewa itàaníca. ³ Iná nuwàwacué píalíacawa yái itàanfíríca Dios yàasu Espírítu ichàini iyú, càmita yáalímá icuísaca báawéeri tàacáisi iyú Jesús. Càita nacái càmita yéewa abéeri wenàiwica íimaca: “Yái Jesús, yácata Nuíwacali”, càmicaalí itàaní Espírítu Santo ichàini iyú.

⁴ Péemiacué, nàyaca madécaná fiwítáaná chàinisínái yéewéyéica Dios yàaca walí, quéwa abéericata Espírítu Santo, yái nàacatáiseacawa macáita. ⁵ Nàyacata nacái madécaná fiwítáaná wáibaidáanápíná Jesús írí, quéwa abéerita yái Wáiwacalica. ⁶ Nàyacata nacái madécaná fiwítáaná íibaidacalési, quéwa abéerita Dios yái íibaidéerica wáapicha macáita yái íibaidacalési wamànfíríca.

⁷ Quéwa áibata iicácanáwa Espírítu ichàini íibaidaca wáapicha wáalímáwanama yéewacaténá wayúudàayacawa. ⁸ Abénaméeyéi írí Espírítu Santo yàa chàinisi màulenácaténá natàaníca cáalíacáiri iyú. Aibanái írí, yáta Espírítu, yàa nalí chàinisi natàanícaténá madécaná yáalíacáisi fiwítáaná íwali cáiwítáiseeri iyú nacái. ⁹ Aibanái írí yàa manuícáténá nawàwa Dios iwéré, yáta Espírítu Santoca. Aibanái írí yàa chàinisi nachùniacaténá cáuláiquéeyéi. ¹⁰ Aibanái írí yàa chàinisi namànicaténá yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. Aibanái írí yàa chàinisi, Dios yàacaténá nalí tàacáisi nachàbáidacaténá nacáini áibanái írí. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá naicáca yái itàanfíríca báisíta Dios yàasu espírítu iyú, itàanfíríca nacái espírítu cachíwéeri iyú. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá natàaníca madécaná tàacáisi fiwítáaná iyú. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá nacálidaca madécaná wenàiwica itàacái fiwítáaná íimáaná. ¹¹ Quéwa abéerita Espírítu Santoca, yái imàni macáita níái wawàsica. Yá nacái, yácata yàa walí wáalímáwanama níái chàinisica càide iyúwa iwàwáaná.¹

Macáita Cristo iinánáináca wía

¹² Càica iicácanáwa ìyacade iyúwa wainá, éwita abéericata yái wainánáináca, quéwa idènièri íwalísewa madécaná wawàsi. Ewita manùbaca nía, quéwa abéeri wainánáiná íwalita nachanàawa macáita. Iná càita nacái abéericata yái Cristoca.^m ¹³ Càita nacái abéericata Espírítu yái ibautizá wía macáita yéewacaténá abéericata wainánáiná Cristo yáapicha, éwita judíonáica nía, càmfíyéi nacái judíonái, nàasu wenàiwicanái, càmfíyéi nacái nàasu wenàiwica. Yá nacái abéericata Espírítu Santo, yái ìya macáita wawàwalicu.

¹⁴ Péemiacué. Yái abéeri wenàiwicaca, càmita yáawami iinánáinásitani. Nàyaca nacái madécaná wawàsi ichanèyeyéiwa íwalíse. ¹⁵ Iná wàabàli íimacaalíta: “Núa càmfíríta nacáapi, íná càmita nainá yééná núa.” Ewita wàabàlicani, mayamáacata wainá yéénácani. ¹⁶ Uái wàuwica, úumacaalíta: “Núa càmfíchúata ituísita, íná càmita nuinánáiná yééná núa.” Ewita wàuwicani, mayamáacata wainá yéénácani. ¹⁷ Yáawami watuícáalíta macáita yátái wainánáináca, yá canáca yéewáaná wéemiàcata. Wàuwicaalí nacái macáita yátái wainánáináca, yá canáca yéewáaná wamiàca asáiri isànita. ¹⁸ Quéwa Dios ichanàidacaté wainánáiná íwali macáita níái iwàwacutéyeyéica ichanàacawa

néenibàa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁹ Abéeri fiwítáaná wawàsicaalíta yátái ichanàawa wainá ìwali macáitatá, yá càmíta abéeri wenàiwica iinánáinátani. ²⁰ Siúcade, báisíta madécanáca níái ichanèeyéicawa wàwalíse, quéwa càicáaníta abéerita yái wainánáináca.

²¹ Yái watuíca, càmíta yéewa ímaca wacáapi írí: “Càmíta nuwàwacutá píá.” Càita nacái càmíta yéewa wáiwita ímaca wàabàlínái írí: “Càmítacué nuwàwacutá píá.” ²² Càmíta càì ìyaná. Macáita níái wainá yéénáca, éwita nfacani, canápinéeyéica waicáca, níatasí máiníyíi iwàwacutácawa. ²³ Níá nacái wainá yééná máiníyíyíca mawènica waicáca, níasí máiníyíyí wáiyàaca ibàle cayába. Càita nacái níái áibanái wainá yééná wabáiniéyíca, níasí máiníyíyí wáiyàaca ibàlená quiríta áibanái íicha. ²⁴ Quéwa níái áibanái wainá yééná asáiyéica ichanàacawa wàwalíse, càmíta máiní wachùniadaca níá. Quéwa Diosta imàni yái waináca, yá nacái yácata ichanàidaca wainá iwéré macáita níái ichanèeyéicawa wàwalíse, yéewacaténá cawènica waicáca níái mawèniyíyíca waicáca. ²⁵ Càicaté Dios imànica wainá ipíchaná wainá ìyaca íichawáaca méetàucunamata, achúmacaténá nawàwa nàwaliwáaca macáita níái ichanèeyéicawa wainá ìwalíse. ²⁶ Iná abéeri wainá yéénácaalí cáìwi ìwali, yá càicáaníde iyúwa cáiwicaalí wàwali macáita. Càita nacái abéeri wainá yàanàacaalí cayába yàasu wawàsi ichàbacawa, yá nacái càicáaníde iyúwa casimáicaalí wainá macáita.

²⁷ Iná péemiacué, càita nacái wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesús. Wíacata Cristo iinánáiná, yá nacái wàyaca írí wáalimáwanama càide iyúwa iiná yééná. ²⁸ Càita nacái Dios imàacaca yeebáidéeyéica Jesús yèewi. Níá idàbèeyéi imàacaca níái apóstolnáica, pucháibáaná profetanái, máisibáaná níái yéewáidéeyéica wenàiwica.ⁿ Néese níái imàníyíyíca yái càmírica wenàiwicanái idé imànica. Néese níái ichùuniéyíca cáuláiquéyéi, iiquéyéi áibanái ipùalé, níá nacái yáaliéyíca ichùuliaca níái íibaidéeyéica Wáiwacali yáapicha, yáaliyéi nacái itàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. ²⁹ Iná càmíta apóstolnáí níá macáita. Càmíta nacái profeta níá macáita. Càmíta néewáida wenàiwica macáita. Càmíta nacái namàni macáita yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁰ Càmíta nacái nadènià chàinisi macáita nachùniacaténá wenàiwica. Càmíta macái natàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Càmíta macáita náalífa nacàlidaca ímáaná yái áibanái wenàiwica fiwítáaná itàacáica. ³¹ Iná iwàwacutácué pisutáca pírfwa Dios íicha níái Espíritu ichàini iyúudèeyéipináca cayába wéénánái. Siúcade, nuwàwa núsáidaca píricué abéeri àyapu, máiníri cayábaca quiríta áiba wawàsi íicha.

Báisícaalí cáinináca waicáyacacawa

13 ¹ Núalimácaalí nutàaníca madécaná wenàiwica itàacái fiwítáaná iyúta, ángelnái itàacái iyú nacáita, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái, yá càica núade iyúwa abéeri sièru yéemáaná nanúacaalí ìwali. Yá canácata isàna càmicaalí càide iyúwa abéeri campana canéechúaca isàna quirínama. ² Nudèniacaalí nacái yátái chàinisi nucàlidáanápínáca wenàiwica írí yátái wawàsi ichàbèeripínácawa wapichaléwa, núalíacaalíwá nacái ìwali macáita yátái yáalífacáisi Dios idènièrica ibàacanéeri iyú wenàiwica

fícha, núalíacaalí nacái macái yáalíacáisi fiwítáaná ìwalita, manuícaalí nacái nuwàwa Dios iwéréta, yái yáaliméerica ichùuliaca dúli ichacácawa áibaléta, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái, yá canácata nuwèni. ³Nuwa-cùacaalí nacái nùasumiwa macáitatá, nùacaténá catúulécaneéyái irítani, numàacacaalí nacái neemáca núata, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái wenàiwica, yá canápinácata iwèni nulí.

⁴Cáininácaalí waicáca áibanái iwàwacutá:

Wàideníaca náicha madécaná wawàsi, cayába wáiwitáise náapicha.

Càmita cáudeni waicáca nía nàasu wawàsi ìwalfisewa.

Càmita cawèni waicácawa náicha, càmita nacái canùmasée wía.

⁵Càmita wataání nalí báawéeri tàacáisi iyúta, càmita nacái wacutá walí-wata wawàsi náicha.

Càmita calúa wía ráunamáita náapicha.

Càmita nacái wawàwali mamáalàacata yátái báawéeri namànfiricaté walí.

⁶Càmita casímái wawàwa waicáca níatái imànfíyéica báawéeri áibanái irí. Níata casímái wawàwa yáapicha, níái itàanfíyéica báisiiri tàacáisica.

⁷Macái wawàsi wáalimá wàideníaca náicha.

Weebáida cayábaca náiwitáise macáita.

Wacúa nacái nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri fícha.

Wàideníaca nacái náicha macái wawàsi.

⁸Iná cáininácaalí waicáyacacawa, yá càmita waimáichapiná nía quirí-nama. Quéwa yái tàacáisi Dios imàaquéericaté áibanái icàlidaca wenàiwica irí, imáalèeripinácawa. Imáalàapinátawa nacái yái natàaníníaca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Càita yái yáalíacáisica, imáalèeripinátawa nacái. ⁹Siúcade, wáalíacawa Dios fiwítáise yééná ìwalita, yá nacái imàacaca wacàlidaca itàacái yééná ìwalita.

¹⁰Quéwa yàanàacaalí yái cayábasíwéerica canánama fíchata, yái wáalíaná-cawa yééná ìwalita yái Dios yàasu wawàsica siúcade, imáalèeripináwa.

¹¹Sùmàicaalíté núa, yáté nutàaníca càide iyúwa sùmài itàaníní, núináida-téwa nacái càide iyúwa sùmài íináidáanáwa. Aibata nacái íicacánáwa núináida nuicáca yái wawàsica. Quéwa idécanáamité béerica núa, yáte numàacaca nuíchawa yái sùmài fiwítáise. ¹²Siúcade, wáalíacawa báawatatá Dios fiwítáise ìwali càide iyúwa waicácaalí wanàniíwa báawatatá chapúa samànéechúa iriculé. Quéwa áiba èeri, yá waicápináca wanàniíwáaca Dios yáapicha. Siúcade, wáalíacawa fiwítáise yééná ìwalita. Quéwa néenialí, yásí wáalíapinácawa ìwali macáita càide iyúwa yáalíanáwa wawàwali.

¹³Siúcade, nàyacáwaca níái máisiba wawàsica: Yái manuínáca wawàwa Dios iwéré, yái wacúanáca Jesús yàanàaca wàwalíná àniawa, yá nacái cáini-náanáca waicáyacacawa. Quéwa yái máinfíríca cawènica nèewíise níái máisiba wawàsica, yátái cáinináanáca waicáyacacawa.

Wataánícaalí áiba tàacáisi fiwítáaná iyú

14 ¹Iná pichàiniadacuéwa abémáidata cáininácaténácué piicáyacacawa. Pisutácué nacái piríwa Dios fícha níái chàinisica. Quéwa yáta máini iwàwacutá pisutácuéca piríwa Dios fícha, yái yàanápináca pirícué itàacáíwa picàlidacaténácué wenàiwica iríni. ²Yái itàanfíríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, báisíta càmita itàaní wenàiwica irí, itàaníca Dios iríta. Canácáináta

yáliéri yéemiaca itàacái fimáaná, éwita itàaníca Espíritu Santo ichàini iyú yái tàacáisi càmfíríca wáalíca ìwali. ³ Quéwa yái Dios imàaquéerica írí itàacáiwa, yá icàlidacani amalánama wenàiwica írí, yéewacaténá nadàwinàacawa Dios itàacái ìwali, yàlàacaténá nía, ichàiniadacaténá nacái nawàwa. ⁴ Iná yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, càmfíríca wáalíca wéemiaca fimáaná, idàwinàidaca yáawatawa Dios itàacái ìwali. Quéwa yái Dios imàaquéerica írí itàacáiwa icàlidacaténá wenàiwica íríni natàacái iyútawa, yásí idàwinàidéeri wenàiwica Dios itàacái ìwali.

⁵ Nuwàwata quéwa pitàanícuéca macáita áiba tàacáisi fiwítáaná iyúta. Quéwa, yá máiní nuwàwa pimànicuéca, yái Dios imàacáanáca pirícué itàacáiwa picàlidacaténácué wenàiwica íríni, yácáiná máiní cawènica íícha yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Quéwa, yácaalíta icàlidaca fimáaná yái itàacáicawa, yásí yéewaca idàwinàidaca náiwítáise Dios itàacái ìwali, níái yeebáidéeyéica Jesús.

⁶ Nuénánái, siucacaalíta nupáchiacué píata, yá nudàbaca nutàaníca pirícué áiba tàacáisi fiwítáaná iyúta, yácué càmita píalíca péemiaca nulítani. Yéewacaténácué yáasáidéerica nulí nucàlidacaténácué píí yái càmfírícuéca píalíawa ìwali, abéeri yáalíacáisi nacái, yá nacái abéeri tàacáisi Dios imàaquéeri nucàlidaca pirícué, càmicaalí abéeri yéewáidáaná fiwítáaná ìwali nacái.

⁷ Càirita nacái wawàsica, yái ichàbawa nalí níái sanàsica: úái fwa napuèchúaca, yá nacái arpa nasànadéerica, canácaalí yáliéri imànica nasàna amalánama, yá càmita yéewa wáalíacawa càinácaalí canciónica yái cà nasànadaca nayú. ⁸ Yái icáapíríca trompeta imànírípináca isàna úwinái írí, nachùnìacaténá níawawa, càmicaalí yáalíca napùliaca cayába isàna úwinái írí, yá canácata yéewáaná nachùnìaca níawawa nàacaténá namànica ùuwicái. ⁹ Càita nacái ichàbacawa pirícué, pitàanícaalícué áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yái càmfíríca wáalíca wéemiaca, yá canácata yáliériwa càinácaalí wawàwasiquéi càicué picàlidaca ìwali. Yá càicáaníde iyúwa watàanícaalí cáuli íríta.

¹⁰ Báisíta nàyaca madécaná fiwítáaná tàacáisica cháí èeri írìcu, quéwa macáita náalíaca néemiaca nalíwáaca níái itàaníyeyéica iyú. ¹¹ Quéwa càmicaalí núalíca nuémiaca fimáaná yái abéeri wenàiwica icàlidéerica nulí, yá càica núa írìde iyúwa áiba cáli néeséeri, yá nacái càicata áiba cáli néeséerìcata nulíni. ¹² Iná càita nacái ichàbacawa pirícué, máinícaalícué achúmaca piwàwa nàwali níái chàinisínái Espíritu yéeyéica walí. Quéwa níatacué máiní iwàwacutá picutáida, níái chàinisínái imàaquéeyéica nadàwinàacawa Dios itàacái ìwali, níái yeebáidéeyéica Jesús.

¹³ Iná yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, iwàwacutá itàaníca Dios yáapícha yéewacaténá yáalíca icàlidaca fimáaná wenàiwica írí.

¹⁴ Nutàanícaalí Dios yáapícha áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nuwítáisecata itàaní Dios yáapícha, quéwa càmita núalíca nuémiaca yái càí núumaca ìwali.

¹⁵ Iná imáalàidáaná, yá iwàwacutéeri numànica yái. Nutàanícaalí Dios yáapícha áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nutàaníca yáapícha nulímanitawa. Iná nucántaacaalí írí áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nacái iwàwacutáta nucántaaca írí áibanái yáacúalícu natàacái iyúta.

¹⁶ Píacaalí cayábéeri Dios írí píiwítáise iyúwa áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, quéwa yéemiacaalí písàna yái càmfíríca yáalíawa càide iyúwa píca, yá canácata yéewáaná “càicawani” íimaca, càmicáiná yáalíca yéemiaca yái càirica

picàlidaca ìwali. ¹⁷Báisíta cayábacata piaca cayábéeri Dios irí, quéwa càmita idàwinàida áiba ííwítáise Dios itàacái ìwali. ¹⁸Nùaca cayábéeri Dios irí, nutàanícáiná madécaná tàacáisi ííwítáaná iyú pichàbanísecué macáita.

¹⁹Quéwa nùwacáidacaalíwa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nuwàwaca nutàaníca cinco tàacáisita, quéwa níái tàacáisi náaliyéica néemiaca, níá nacái idàwinèeyéipínaca náíwítáise, náicha níái diez mil tàacáisi càmfíyéica wenàiwica yáalíá yéemiaca ímáaná.

²⁰Píacué nuénánáica Cristo ìwali, picácué píináidawa càide iyúwa sùmanái fináidáanáwa. Iwàwacutácué sùmanái nacáica pííwítáise, quéwa bayáwanási íríta. Quéwa iwàwacutácué píináidawa càide iyúwa béeyéi wenàiwica fináidáanáwa, idéeyéica béeyéica ííwítáise. ²¹Càica Dios itàacái ímaca:

“Aiba tàacáisi ííwítáaná iyúpiná, nutàaní nálí níái wenàiwicaca,
Aibanái cáli néeséeyéi inùmalicuífepináta nucàlida nalfni.
Quéwa càicáanáta, càmita namànipiná càide iyúwa nuwàwáaná.”

²²Iná waicá pucháiba wawàsi: Dios imàaca áibanái itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, Dios yáasáidacaténá ichàiniwa nálí níái càmfíyéica yeebáida Jesús. Càmita nalf, níatái yeebáidéeyéica Jesús. Quéwa Dios imàacaalí walí itàacáiwa wacàlidacaténátani wenàiwica irí, yásí nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús. ²³Iná wáima abéeri wawàsi ìwali. Nàwacáidacaalíwa abécátáita macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái natàaníca macáita áiba tàacáisi ííwítáaná iyúta, néese nawàlùacaalíwa nàatalé níái áibanái càmfíyéica yeebáida Jesús, yá náimapínaca nàwali, maliawáiseca níái wenàiwicaca. ²⁴Quéwa macáicaalíta nacàlidaca yái tàacáisi Dios imàaquéerica nacàlidaca amalánama, yá iwàlùacawa nàatalé yái càmfíríca yeebáida Jesús, càmfíri nacái yáalíawa Dios ìwali, yéemiacaalí amalánama yái càiríca nacàlidaca, yá achúmapínaca iwàwa ibáyawaná ìwalísewa. Yá nacái yàapínacata icháawà yáni picàlidéericuéca ìwali. ²⁵Yá yáalíapínaca Dios yáalíacawa ìwali yái ibáyawaná imànfíríca, càmfíríca wenàiwica yáalíawa ìwali. Yásí yàapínaca Dios íimiétacaná, yá nacái íimapínaca: “Báisíta Dios iyaca náapicha.”

Pimànicué culto cáimiétacanéeri iyú

²⁶Néese nuénánái, nucàlidacué pírí ìwali, yá iwàwacutéeripínaca pimànicuéca pìyaca pìwacáidacaalícuéwa, abéeri péenácué yéewa icántàaca, áiba yéewa yéewáidaca Dios itàacái, càmicaalí icàlidaca nacái ìwali yái Dios yáasáidéerica irí. Aibacaalí itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, yá quéwa iwàwacutá áiba icàlidaca ímáaná. Iná macáita iwàwacutá imànicawa yái fíbaidacalésica, yéewacaténá béeyéica náíwítáise Dios itàacái ìwali níái yeebáidéeyéica Jesús. ²⁷Iná abénaméeyéi péenacaalícué itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, iwàwacutá pucháibata itàaní, càmicaalí málisiba nacái. Quéwa iwàwacutá natàaníca abéerinamata náalimáwanama. Yá abéeri iwàwacutá icàlidaca natàacái ímáaná. ²⁸Quéwa canácaalí yáalíá icàlidaca itàacái ímáaná yái itàanfíríca áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, yá iwàwacutáacáita masà-naca yáawinacawa, yá iwàwacutá itàaníca yáapichatawa Dios yáapicha nacái.

²⁹Càita nacái profetanái itàanícaalí, iwàwacutá nacái pucháibacata níá, càmicaalí málisibata níái yéemièyéicani. Iwàwacutá nàináidacawa ìwali

cayába càinàcaalí yáí càì nacàlìdacà ìwali. ³⁰ Quéwa írìcaalí Dios imàaca itàacáíwa yáí abéeri néenà yáawinéericawa ìyaca, yá iwàwacutá masànaca yáí itàanfìrica ìyaca imàacaténà itàaníca. ³¹ Macáita yéewa natàaníca níái Dios imàaquéeyéica írì itàacáíwa. Quéwa iwàwacutá natàaníca abéerinamata náalimáwanama, wenàiwica yáalíacaténà yéemiaca macáita yáí nacàlìdéerica, nachàiniadacaténà nacáí nawàwa macáita. ³² Yáí chàinisi Dios imàaquéerica profetanái írì, nacàlìdacaténà itàacáí wenàiwica írì, yéewa nacàlìdacani, Dios imàacacaalí nacàlìdacani, càmicaalí, yá nacáí càmita imàaca namànicani. ³³ Yáí wàasu Diosca, càmita yátái Dios fíwítáise yèewìanfiricawa imànicaalí wawàsi, yátái matufbanáirica fíwítáise fíibaidacaalí.

Iná càì iwàwa nàyaca macáita níái yeebáidéeyéica itàacáí yàasunái wenàiwica. ³⁴ Piwacáidacaalícuéwa, níái inanáica iwàwacutá masànacata néemiaca írì yáí yéewáidéerica Dios itàacáí, càmicáiná yéewa inanái yéewáidaca néewáidacàalu írìcu. Iwàwacutá namànica càide iyúwa nachùulianá nía, iyúwa nacáí ley fímáaná. ³⁵ Abéechúa inanái iwàwacaalí yáalíacawa áiba wawàsi ìwali, iwàwacutá usutáca uémiawa uàcawéeriwa caplì néréta. Càmita cayába abéechúa inanái itàaníca cháí nàwacáidacatáicawa Jesús fípi-dená ìwali.

³⁶ Piwàwalicué yáí Dios itàacáica, càmita idàbatéwa píapichacué, càmita nacáí abéerita píacuéca yáí idàbaté yeebáidacani.

³⁷ Iná cawinácaalí iyúunáida profetaca, iyúunáidacaalí nacáí Dios yàaca írì chàinisi cáalífacaténáni, yá iwàwacutá yeebáidaca Wáiwacalicata, yáí càì ichùulia nutànàacuéca pírì. ³⁸ Quéwa càmicaalí iwàwa yeebáidacani, yá nacáí càmita iwàwacutá pèemiacuéca írì.

³⁹ Iná imáaláidáaná nuénánái, iwàwacutácué pisutáca Dios fícha yáí imàacáanápínaca picàlìdacuéca itàacáí wenàiwica írì. Picácué nacáí pimáisanía áibanái itàaníca áiba tàacáisi fíwítáaná iyú. ⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica cáimíetacanéri iyú macáita yáí wawàsica. Picácué pèewiada pimànica yáí Dios yàasu wawàsica.

Cristo icáucàacatéwa yéetáními yèewíise

15 ¹ Nuénánái siùcade, nuwàwa nuwàwalicuéca pírì yáí tàacáisi cayábéeri ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Yáí nucàlìdéericatécué pírì quéechaté, idéerica nacáí peebáidacuéca, píyéericuéca nacáí ìwali dàalanama siùcade. ² Yáí tàacáisi cayábéerica nucàlìdéericatécué pírì, yácata ichùuliadéericué pía yùuwichàacáisi fícha, báisícaalíta manuúcuéca piwàwa iwéré, quéwa báisícaalíta peebáidacuéca ìwali. Càmicaalícué peebáida ìwali báisita, yá canácata iwèni pírícué.

³ Yáí tàacáisi càiricuéca nuéwáidaca pía ìwali, yátái Cristo yéewáidéericatécué nacáí núa ìwali, càirica fímacade: Cristo yéetacatéwa wabáyawaná ìwalíisená, càitáde iyúwa Dios itàacáí fímáaná.^o ⁴ Yátésa nabàliacani càlicullì írìculé. Quéwa máisiba èeri idénáami, yátésa Dios icáucàidacani yéetacáisi fícha càide iyúwa Dios itàacáí fímáaná.^p ⁵ Néese, yátésa yáasáidacawa Pedro írì. Néese, yá nacáí yáasáidacatéwa nalí níái doce yéewáidacalénáicawa. ⁶ Néese, yáté yáasáidacawa áibanái wéénánái írì, quinientos ichàbaníiséeyéi

imanùbaca abéericuíseta. Néená nái iiqueeyéicaténi madécanáca cáu siùcade, quéwa áibanái idé yéetácawa. ⁷Néese, yáté yáasáidacawa Santiago^q irí. Néese, yáté yèepùaca yáasáidacawa nalí abéta àniawa macáita nái yéewáidacalénáicawa. ⁸Néese namáalàidáanáté macáita, yáté yáasáidacawa nulí áibaalíta. Quéwa áibata iicacánáwa náicha càide iyúwa yái sùmai asáirica yátúa fíchawa, càmfiricáwaca idé iquéere iriculéwa. ⁹Iná núa, máiní mawénica nuicáca núawawa náicha quiríta nái apóstolnáica. Càmita yéewapiná apóstolca núata, numànicáináté nuuwidewa nái Dios yáasunái wenàiwicaca.

¹⁰Quéwa ìwalíise yái cáinináanáca Dios iicáca núa, yá imànicaté nulí cayábéeri mawénita, yéewacatená apóstolca núa. Càmita quéwa núalimá yái cayábéeri imàníricaté nulí mawénita. Yá nacái nuíbaidaca quiríta nachàbaníise nái áibanái apóstolnáica. Quéwa càmita nuchàini iyúta, ichàini iyúta yái Dios cáininéerica iicáca núa mawénita, yái iyéerica núapicha. ¹¹Iná siùcade, canácata íimáaná nulí cawinácaalí icàlida yái tàacáisi cayábéerica. Núacaalíni, áibanái apóstolnáicaalí nía, quéwa macáita wacàlidaca yáta tàacáisica, yái idéericuéca peebáidaca.

Nacáucaàpinácawa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa

¹²Péemiàcué cayába. Macáita wía idécué wacàlidaca pírí ìwali yái Cristo imichàanacatéwa yéetáními yèewíise. Néeni, ¿cáná yéewa abénaméeyéi péena íimaca càmitasa nacáucaàpináwa nái yéetéeeyéimicawa? ¹³Iná càmicaalí nacáucaàwa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa, yá nacái càmitaté Cristo imichàatawa yéetácáisi fícha. ¹⁴Iná càmicaalíté Cristo imichàacawa yéetácáisi fícha, yá canácata iwèni yái tàacáisi wacàlidéericuéca pírí. Yá nacái càicata, canáca iwénica yái manuínácuéca piwàwa Cristo iwéré.

¹⁵Yá nacái cabáyawanáca wía, wamànicáiná wachíwawa Dios íináwaná ìwali, idécáiná wacàlidaca macái wenàiwica iríta Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi fícha. Yái càmfiricatésica icáucaàwa, báisicaalí càmita namichàawa nái yéetéeeyéimicawa.

¹⁶Iná báisicaalí càmita nacáucaàwa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa, yá nacái càmita Cristo icáucaàtawá yéetácáisi fícha. ¹⁷Càmicaalíca idé Cristo icáucaàcawa yéetácáisi fícha, yá canácata iwèni yái manuínácuéca piwàwa Cristo iwéré. Yá nacái piyacuéca mamáalàacata pibáyawaná iricutawa. ¹⁸Iná càicaalí wawàsi iyúwacué píimáaná, nái yeebáidéeyéicaté Jesús idéeyéicaté yéetácawa, yá nacái càicata nàacawa quichái iriculé. ¹⁹Iná chapínacaalíta wacúa Cristo yàanàa iyúudàapináca wía iricuta èriquéi idècunitàacá cáuca wía, yá wíacata máiniyíepiná catúulécana wənàiwicanái ichàbaníise.

²⁰Quéwa siùcade, báisíta idécaté Cristo icáucaàcawa yéetáními yèewíise. Yácata nacái yái idàbéericaté icáucaàcawa napíchale macáita nái yéetéeeyéimicatéwa. ²¹Iná càide iyúwaté yéetácáisi iwàlùnátéwa walí iriculé èriquéi abéeri asialí ìwalíiseta, càita nacái abéeri asialí ìwalíisecata yàanàa walí yái icáucaàidéeripináca wía yéetáními yèewíise. ²²Iná càide iyúwa Adán ibáyawaná ìwalíisená yàanàa walí macáita yái yéetácáisica, càita nacái Cristo yàanàidaca walí macáita yái wacáuca càmfiripináca ímàalàawa, weebáidacaalíni.

q 15.7 Yácataté nacái áiba apóstol, Jesús yéenasàiricaté, áibaalí íipidená Jacobo.

r 15.8 He. 9.3-6.

²³ Quéwa macáipináta wamichàacawa wéenáiwana yàanàacaalíta walí. Cristo yái idàbéerité imichàacawa wapíchalé, néese, yá namichàapínacawa níái Cristo yàasunáica wenàiwicaca, yàanàapínacaalí àniawa. ²⁴ Néese, yásí èeri imàalàapínacawa, idépinácaalí Cristo imawèniadaca macáita níái èeri mìnanaí íiwitápunaí icuèyéica cáli iwicáu, ichùulièyéica nacái cháí, nía nacái espíritu báawéeyéi íiwacanánáica, néese, yásí Cristo yèepùadapínaca Yáaniri Dios iríwa macáita yái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, Dios icùacaténáni macáita.

²⁵ Iwàwacutápiná Cristo ichùuliaca macái èeri mìnanaí iwicáu iyúwa rey, idécanáami imawèniadaca macáita níái wenàiwica imànfiyéica yùuwidewani, nía nacái espíritu báawéeyéica.^s ²⁶ Yácata namáalàidáanápíná Cristo inúaca wiúnamáiwaca yái wàuwide yéetácáisica. ²⁷ Càica Dios itàacái íimaca: “Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita.”^t Ewita Dios itàacái íimaca macáita, càicáaníta, càmita Dios ìya yáawawa wáapicha, yácáináta Dios yái imàacaté Cristo icùaca macáita yái wawàsica.^u

²⁸ Néese idécanáami Jesús icùaca macáita níái wawàsináica, néese, yá nacái imàacapínaca yáawawa Yáaniri Dios ichàini yáawibàa, yéewacaténá Dioscata yái icuèrica macáisiwata yái wawàsica.

²⁹ Abénaméeyéi ibautizátéwa yéetéeyéimi íipidená ìwali, nayúunáidacáiná nachùuliadapínaca nía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa báisícaalí càmita yèepùapíná nacáuàacawa níái yéetéeyéimicawa, yá canápinácata nabautizáwa yéetéeyéimi íipidená ìwali. ³⁰ Iná càmicaalí wacáuàapínáwa yéetácáisi fícha, wía yeebáidéeyéica Jesús, yá canácata yéewáaná máini máiwitáiseca wía, nía nacái áibanái apóstolnáica, wabasiadáanápíná wacáuacawa néeninamata nalí, níái inuéyéipínaca wía ìwali, ìwalíise yái wacàlidáanáca nalí Dios yàasu tàacáisi cayábéeri.

³¹ Nuénánái, píacué yáaliéyéiwa báisíta, èeri imanùbacata áibanái iwàwaca inúaca núa. Yá báisírita yái càicué núumaca pirí ìwali, càide iyúwa báisínáta yái casíimáináca nuwàwa pìwalíisecué, píacué idéeyéica yeebáidaca Wáiwacali Jesucristo ìwali.

³² Aléde Efeso iyacàlená írìcu, nutàaníté chàinisíiri iyú náipunita níái asíanái cuwèesi caluéyéi nacáiyéica íiwitáise. Quéwa báisícaalí càmita yèepùa nacáuàacawa níái yéetéeyéimicawa, yá canácata iwèni yái càiricaté numànica néré nuchàini iyúwa. Yá iwàwacutácáita wamànica càide iyúwa áibanái íimáaná: “Wayáacué wayáacaléwa, wàiracué nacái, mesúnamáicáináta wéetápinácawa.”^v ³³ Quéwa picácué pimàaca píawawa áibanái wenàiwica imèniadaca pía, càicaté áibanái íimáanáte: “Wèepunícaalíwa náapicha níái wàacawéeyéiná báawéeyéica íiwitáise, yá báawapínaca namànica yái wáiwitáise cayábéerimica.” ³⁴ Picácué matuíbanái pìyaca. Piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri fícha. Pimàacacué nacái pimànica píbayawanáwa. Núalíaca nàyacuéca pèewi níái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali. Càicué núumaca pirí báicaténácué pía.

Iicacánáwapíná yái wainá ícauquèeripínacawa yéetácáisi fícha

³⁵ Isicúata abénaméeyéi péená isutáca yéemíawa: ¿Càinápíná yéewáaná nacáuàacawa níái yéetéeyéimicawa? ¿Càinápíná nainá iicacánáwa nà-nàaca?

³⁶ ¡Pisutácaalícué péemiawa núa ìwali, yácué pitàaníca pìyaca càide iyúwa níái máiwitáiséeyéica! Péemiacué bànacalé ìwali: Wabànacaalí abéechúa bànacalé fími cáli yèewiré, iwàwacutá uiná ubadácawa néré yéewacaténá ùdulu imusúacawa, úái cáuchúapínáca àniawa. ³⁷Iná úái bànacalé ituíná pibànéechúaca, càmita umusúapínáwa quirínama. Uata imusúawa úái ùdulu canéechúaca iiná, éwita trigo ituínácani, áiba bànacalé ituíná nacái. ³⁸Quéwa Diosta yái yàa bànacalé fími iiná càide iyúwa iwàwáaná. Càita nacái náiwitáaná imanùbaca náalimáwanama níái bànacalé fímica.

³⁹Càmita abéeri fiwítáaná yái iínásica. Aibata wenàiwica iiná iicácanáwa náicha níái cuwèesiná yèepuníyéicawa cáli fínatabàa. Aibata nacái nainá, níái cuipiraca, áibata nacái nainá níái cubáica.

⁴⁰Càita nacái áibacata nanánáiná iicácanáwa níái iyéeyéica chènuniré náicha níái iyéeyéica cháí cáli fínata. Quéwa níái iyéeyéica chènuniré cayábanaméeyéi, níái iyéeyéica cháí cáli fínata, nadèniata nacái naináwa cayábéerita nacái. ⁴¹Uái èerica áibéechúata icamalá iicácanáwa quéeri fícha, áibata nacái nacamalá iicácanáwa níái dùlupùtanáica. Càita nacái níái dùlupùtanáica, áibata nacái nacamalá iicácanáwa náichawáaca.

⁴²Iná càipínáta nacái ichàbacawa nalí níái icáuquèeyéipínáca yéetá-cáisi fícha. Yái wainá wabàlìerica cáli yèewiré ibadéeripínáwa. Quéwa yái wainá icáuquèeripínáca, càmfírta ibadápínáwa quirínama. ⁴³Yái wainá wachéecamica wabàlìerica wéetácaalíwa, yá báawapínácani, yá nacái canápinácani. Quéwa icáuàapínácaalíwa àniawa, yá cayáapínáca iicácanáwa. Yái wainá machawàaquéerica wabàlìerica, icáuàapínácaalíwa yéetácáisi fícha, yá cachàinipínácani. ⁴⁴Iná càita nacái abéeri wenàiwica yéetácaalíwa. Yá wabàlìaca yátái iínámica, quéwa yá icáucami imichàacawa iinánáiná wàlisà yáapichawa.

Iná càide iyúwa wadèniáná waináwa cháí, yái asáirica waicáca. Càita nacái wadènapínáca wainá wàlisàwa, yái yéewéeripínáca wàyaca iyú Dios yáapicha càiripínáta. ⁴⁵Càica Dios itàacái fímica: “Dios imànicaté quéechéeri asiali, yái Adán, idàbéericaté nacái Dios yàaca irí icáuca, yá cáucaté yèepunícawa.”^w Néese, yá áiba Adán yàanàcaté, yái Cristoca, máiníricaté cawènica Adán fícha, yàacáiná wenàiwica icáuca càmfiri imáalàawa yéewacaténá wàyaca Dios yáapicha càiripínáta.^x ⁴⁶Quéwa idàbàanaté Dios imànica yái asialica, yáté idàbéeri imànica yái iínáca. Néese, yáté Dios yàaca irí icáuca yéewacaténá icáuca iyaca. ⁴⁷Yái quéechéericaté asialica, Dios imànicaténi cáli yééná iyúta. Yái áibaca, pucháibáanáca nía, yái Wáiwacalica, chènuníseerita yàanàaca. ⁴⁸Iná níái iyéeyéica cháí cáli fínata, càica níade iyúwaté Adán, yái Dios imàníricaté cáli yééná iyú. Quéwa níái yebáidéeyéica Cristo nàypínáca chènuniré, nadèniapínáca naináwa càide iyúwa Cristo iiná, yái yàanèericaté chènuníse.

⁴⁹Iná càide iyúwa wadèniáná iicácanáwa yái asiali Dios imàníricaté cáli ichùmalé yééná iyú siùcade. Quéwa néese, yá càipínácata nacái waicácanáwade iyúwa yái asiali yàanèericaté chènuníse.

⁵⁰Nuénánái, nucalídacué pírí abéeri wawàsi: Yái wananáiná idènièrica fíranáwa, yáapi nacáwa, càmita yéewapíná iwàlùacawa aléde Dios icùacataléca

^w 15.45 Gn. 2.7. ^x 15.45 Adán fímáaná: “Asiali.” Yái Dios imàníricaté cáli yééná iyúta. Yái áiba Adán Cristoca, yácata asiali yàanèerité chènuníse.

yàasunáí wenàiwicawa. Yáí wawàsi yéewéerica ibadácawa. Càmita yéewa iyaca yáapicha yáí càmfiripináca yéewa ibadácawa.

⁵¹ Péemiàcué, nucàlidacué pírí íwali yáí Dios idènièricaté ibàacanéri iyú wenàiwica fícha: Wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita wéetápináwa macáita. Dios iwènúadapináca nainá iicacánáwa macáita níái cáuyéicáwaca, ⁵² ráu-namáipináta quéwa ichàbacawa càide iyúwa chìmi iimácaalí watuí, namáa-làidacaalí napùliaca trompeta, yáta nacáucàapinácawa níái yéetéeeyéimicawa, càmicaténá nainá ibadáwa quirínama. Yá wíacani cáuyéicáwaca, Dios iwènúadapináca waicacánáwa macáita.^y ⁵³ Iwàwacutápiná Dios iwàlisàidaca yáí wainá yéewéerica ibadácawa iyú, yáí càmfiripináca ibadáwa quirínama. Yáí wainá yéewéerica yéetácawa, iwàwacutéeeripiná Dios iwàlisàidaca iyú yáí wainá càmfiripináca yéewa yéetácawa quirínama. ⁵⁴ Iná idécánáami iwàlisàidaca wainá iyú yáí càmfiripináca ibadáwa quirínama, idécánáami nacái wàlisàica wainá càmicaténá yéetáwa quirínama, yá idéca ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái fimáaná:

“Idéca yéetácáisica imáalàacawa,
idécáiná Jesús imawèniadaca ichàini.^z

⁵⁵ Pía yéetácáisica, càmita yéewa pimawèniadaca wía quirínama.
Pía yéetácáisica, canáca píwi ichàini quirínama,
yáí pichùulianácaté wamànica wabáyawanáwa.”^a

⁵⁶ Yácata yéetácáisica idènièri ichàiniwa ìwalíse inúanápiná wía, yáí bayáwanásica, imàacacaténá wéetácawa. Yáí bayáwanásica, ley ìwalíseta nacái, idènia ichàiniwa, leycáiná yáasáida cabáyawanáca wía.^b

⁵⁷ Quéwa yéewa wàaca Dios írí cayábéeri, idécáináte imawèniadaca yáí wàuwideca Wáiwacali Jesucristo ìwalísená.

⁵⁸ Iná siùcade nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, iwàwacutácué pìyaca dàalanama. Picácué pimàaca áibanái iwènúadaca píiwitáise. Pimàacacué píawawa píibaidáanápínacué Wáiwacali Jesús íripináta. Píacué idéeyéi yáa-líacawa càmita mawènipiná yáí píibaidacaléuécá, Dios yàapináca píricué iwèni.

Nàwacáida ofrenda nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús

16 ¹ Íwali yáí píwacáidáanácuéca palata nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús, pimànicué càitáde iyúwaté nuchùulianá namànica níái yeebáidéeyéica Jesús, aléde Galacia yàasu cáli néeni. ² Domingo imanùbaca, píalimáwanama píseriacué yééná yáí napáyaidáanácuéca pía semana írìcu, yácué pidèniacani, ipíchanácué píwacáidaca palata yàasu èeri nùanàacuéca pìatalé. ³ Néese nùanàacaalí nupáchiacuéca pía, yá nubànùapináca Jerusalén ìyacàlená néré níái asianái idéeyéicuéca piníwàaca, natécáténá yáí palata píwàwéericuéca píbànùaca. Yá nacái nubànùapináca nía cuyàluta yáapicha yéewacaténá wéénánái yeedáca néré nía. ⁴ Quéwa píináidacaalícué cayábaca nùacawa náapicha, yá nùacawa náapicha.

y 15.52-53 1 Ts. 4.15-17. z 15.54 Is. 25.8. a 15.55 Os. 13.14. b 15.56 Níái tàacáisi ichùuliyéica, náasáidaca wálí cabáyawanáca wía.

Pablo fináida imànica àyapu áiba yàcalénái néenibàa

⁵Iná nùapinácawa pìatalécué, quéwa idécanáami nuchàbacawa Macedonia yàasu cáli néenibàa, iwàwacutápinácáiná nuchàbacawa néenibàa quéecha. Néese, yá nùanàapináca pìatalécué Corinto ìyacàlená néré. ⁶Iwàwacutápiná nuyamáacawa cáminá píatanácué abénameéyèi èeri, càmicaalí, yá iwàwacutápiná nuchàbáidacuéca píapicha unìabe néenita, yéewacaténá piyúudàacuéca núa àyapu ìwali, yái iwàwacutéerica numànica. ⁷Ìwali àyapuquéi, càmita nuwàwa nuchàbacawa pìtanàbacué ráunamáita, nuwàwacáináca nùyacuéca píapicha madécaná èeri quiríta, quéwa Wáiwacali iwàwacaalíta càì.

⁸Quéwa chápinátàacá nuyamáawa Efeso ìyacàlená irícuta, idècunitàacá Pentecostés yàasu èeri idéca ichàbacawa.^c ⁹Chápinátàacá Wáiwacali iwàwa nuíbaidaca irí, nàyacáiná madécaná wenàiwica cháì iwàwéeyéica yéemiaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita nàyaca madécaná wàuwide, càmiyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái ìwali.^d

¹⁰Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, yàawacué peedáca pìataléwa cayábani, matuíbanáicaténá iicáca yáawawa píapichacué, idècunitàacá iyaca píapichacué, fíbaidéericáiná cayába Wáiwacali irí yáara càitáde iyúwata nuíbaidáaná.

¹¹Iná picácué píamàida piicáca Timoteo. Piyúudàacuéni, cayábacaténá itùculladaca yàasu àyapuwa matuíbanáita, yéewacaténá nacái yàanàaca cayábata nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níái áibanái wéénánáica.

¹²Yái wéénásàiri Apolos, máadáini nusutáca íicha wawàsi manuísíwata, yàacaténácué ipáchiaca píata, náapicha níatái áibanái wéénánáica. Quéwa siùcái, càmitàacá iwàwa yàacawa aléera. Quéwa yàapinácawa ìyacatáita irí èeri, yá yàacawa.

Imáalàidáaná Pablo iwàwalica nía

¹³Picácué pìya matuíbanáita. Piyacué ìwali dàalanama yái idéericuéca manuíca piwàwa iwéré. Picácué cáalu píá áibanái íicha, pichàiniadacuéwa nacái. ¹⁴Macáita yái wawàsi pimàníricuéca, pimànicué cayábani, cáininá-cáinácué piicáca áibanái.

¹⁵Nuénánái, píacué idéeyéi yáalíacawa yái Estéfanos yéenibenái yáapichawa, níacataté idàbèeyéi yeebáidacaté Jesús Corinto ìyacàlená irícu, Acaya yàasu cáli finata. Yá nacái nayúudàacaté níái Dios yàasunái wenàiwicaca. ¹⁶Nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, peebáidacaténácué nachùulica níái càiyéica iicácanáwa fíbaidaca, macáita nacái níái áibanái wéénánái fíbaidéeyéica cachàini Wáiwacali irí.

¹⁷Casimáicaté máini nuwàwa nàanàacaalíté nùatalé, níái nuénánái: Estéfanos, Fortunato, Acaico nacái. Càica nuicáca núawawade iyúwa píacaná-cáitacué yái càì iyaca núapicha cháì. ¹⁸Yá nacái nadécaté nachàiniadaca nuwàwa, píacué nacái. Iná yéewacué pimànicuéca nálí cayábèeri níái wenàiwica càiyéica iicácanáwa iyaca iyúwa nía.

¹⁹Níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Asia yàasu cáli finata, nawàwalicué píá macáita. Aquila, Priscila yáapicha, nawàwalicué píá manuísíwata

Wáiwacali ípidená ìwali, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús ìwacáidéeyéicawa nacapèe iricu. ²⁰ Níái wéenánáica Cristo ìwalíisená, nawàwalicuéca pía macáita. Pitàidacué píawáacawa, pisùsùacué pinàni ìwaliwa càide iyúwa iwàwacutáaná namànica níái yeebáidéeyéica Cristo.^e

²¹ Núa Pablo, yái nuwàwalinácuéca pía, núacata itànàani nucáapi iyúta. Iná nucáapiamita yái càì ichànàacawa cháì cuyàlutaca imáalàidáaná iricu.

²² Cawinácaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, yá iwàwacutá Dios yàasu yùuwichàacáisi yúuwàacawa ìwali. Wáiwacali, píawa néese caquialéta.^f

²³ Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo iicácuéca pipùalé mawènitá. ²⁴ Cáininá-cué nuicáca pía macáita, píacué ìyéeyéica Jesucristo yáapicha. Càicawani.

e 16.20 Ro. 16.16; 2 Co. 13.12; 1 Ts. 5.26. **f 16.22** Wáiwacali píawa sísisàara caquialéta. Arameo iyú: Maranáta.

2 CORINTIOS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yàcalé Tarso nééséericaté yái itànàatè àniawani.

Camuí itànèerité irícu yái cuyàlutaca, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Pablo itànàacatèni chábade camuí 56-57, asáica idénáamité Cristo. Másiba yàawiríacaalíté imànica àyapu, icàlidacaalíté yèepunícawa Dios itàacái. Abéeri camuí idécanáamité nacái ichàbacawa, itànàaca idénáamité 1 Corintio, Macedonia yàasu cáli néeseté itànàani.

¿Cánaté yèepùà itànàaca yái pucháibáanáca cuyàluta Corinto mìnánái irí?

Abénaméeyéi cachìwéeyéi idécáináté iwàlùacawa nèewiré ibàacanéeri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús Corinto ìyacàlená irícu, iwàwéeyéicaté mawènica imànica Pablo fíbaidacalé càide iyúwa apóstol.

Pablo itàanícaté iwícaúwa yàasu wawàsi ìwaliwa:

1. Pablo itànàacaté Corinto ìyacàlená mìnánái irí màulenácaténá nàyaca yàanàapínacaalí ipáchiaca nía, yáalíacaténá nacái idéca cayábaca nàasu wawàsi yáapicha. Capítulo 1-7.

2. Itànàacaté nacái nalí níái yeebáidéeyéica Jesús iwàwalicaténá nalí yái iwàwacutáanáca nàwacáidaca palata, nayúudàacaténá níái catúulecanéeyéica iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irícu. Capítulo 8-9.

3. Pablo itàanícaté iwícaúwa apóstolnàcani. Capítulo 10-13.

Nuwàwalicué píá

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, wéenasàiri Timoteo yáapicha nacái, wawàwalicué píá, píacué ìwaquée-yéicawa Dios ípidená ìwali iyéeyéica Corinto ìyacàlená irícu, macáita nacái náapicha níái Dios yàasunái wenáiwica iyéeyéica macáita Acaya yàasu cáli fínata:

²Nuwàwa Wáaniri Dios imànicuéca pírí cayábéeri, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matufbanáicaténácué piwàwa.

Achúmaca Pablo iwàwa fínáidacawa

³Wàacué Dios irí cayábéeri yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Yácata Wáaniri iiquéeri watúulécaná, ichàiniadéerica nacái wawàwa. ⁴Yái ichàiniadéerica wawàwa fícha macáita yái achúméerica imànica wawàwa,

yéewacaténá nacái wachàiniadaca áibanái iwàwa, níái achúméeyéica iwàwa íináidacawa càide iyúwaté Dios ichàiniadàanáté wawàwa càulenácaalíté walí wawàsi. ⁵Iná càide iyúwaté Cristo yùuwichàanàwa manuísíwata wáichawalíiná, yá nacái càicata wàuwichàacawa manuísíwata ìwalíisená. Iná càita nacái Cristo ìwalíisenácata, yéewa wachàiniadaca áibanái iwàwa manuísíwata. ⁶Iná wàuwichàacaalíwa, quéwa yéewacaténáta wachàiniadacuéca piwàwa, yéewacaténá nacái pichúuliacuécawa yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái Dios ichàiniadacaalí wawàwa, quéwa nacái yéewacaténáta wachàiniadacuéca piwàwa, yéewacaténá nacái piideníacuéca yái yùuwichàacáisi wàuwichèerica macáita. ⁷Báisíta weebáidaca piyacuéca dàalanama Dios itàacái ìwali, íná càide iyúwacué piidenianá wáapicha yái yùuwichàacáisica, yá nacái wáalíaca càipínácata Dios ichàiniadaca piwàwacué wáapicha.

⁸Wéenanái, wawàwaca pialíacuécawa ìwali yái càulenéri wawàsi ichàbéericawa walí, yá nacái wàuwichàanácátéwa Asia yàasu cáli néré. Máinícaté cachàinica walí yái yùuwichàacáisica. Batéwaté càmíta wáalimá wàidenianani. Yáté wayúunáidaca càmíta cáupiná wamusúacátéwa néese.

⁹Yá càicaté wáináidacawa wàwaliwa manuísíwata càide iyúwa níái idéeyéica namàacaca nanúapinàwa. Quéwa yéewaté càica ichàbacawa walí ipíchánáté càmífiná manuíca wawàwa wawérétawa, manuícáténá wawàwa Dios iwéréta, yái icáucàidéerica níái yéetéeyéimicawa. ¹⁰Yái ichúuliadéerícaté wía néenialí, ichúuliadéeripináca nacái wía wapíchaléwa cayéininéeri yéetácáisica fícha. Iná manuíca wawàwa iwéré icùanápíná wía mamáalàacata fícha yái cayéininéerica yéetácáisica. ¹¹Quéwa piyúudàacaalícué wía iyú yái pitàanínácuéca Dios yáapicha wàwali, íná madécaná wenàiwica itàanícaalí Dios yáapicha wàwali, yá nacái madécaná wenàiwica yàapínácata cayábéeri Dios írí ìwalíise yái cayábéeri wawàsi Dios yéerica walí.

¿Cáná càmíta Pablo iwàwa yàaca ipáchiaca Corinto iyacàlená néré?

¹²Iná casíimáica wawàwa wáalíacáiná idécaté wàyacuéca pèewi machacàníiri iyú, yá nacái amalácata wàasu wawàsi macái wenàiwica yáapichata, piapichacué nacái. Iná càmítaté wàya aslanái fiwítáise iyú wamànicaténí Dios ichùuliacata, ìwalíise yái cayábéeri imàníirica walí mawènitá.

¹³Càmítacué watànàa pírí càulenéeyéi tàacáisica càmíiyéicuéca pialía piléeca, càmíiyéicuéca nacái pialía fimáaná. Iná imáalàidáaná, nuwàwacué pialíaca péemiaca fimáaná cayába macáita ¹⁴càide iyúwaté idéenácué pialíaca péemiaca walí achúmáanata yéená. Yá casíimáipínácuéca piwàwa wàwalíise, yá nacái càipínácata casíimáica wawàwa piwalíisecué yàasu èeri Wáiwacali Jesús yàanàapínáca àniawa.

¹⁵Iná idécáináté manuíca nuwàwa Dios iwéré, yá nuwàwaca nùaca nupáchia-cuéca quéecha, yéewacaténácué pialíaca péemiaca yái Dios itàacáica ìwalíise yái nupáchianácuéca pía pucháiba yàawiría. ¹⁶Càicaté nuínáidacawa, nùacaalípináwa Macedonia yàasu cáli néré, yácué nuwàwa nupáchia-cuéca pía quéechacáwa nupáchawata. Iná nùepùacanáamiwa néese, yá yèepùapínáca nupáchia-cuéca pía àniawa, yéewacaténácué piyúudàaca nùacawa Judea yàasu cáli néré.

¹⁷Picácué piyúunáida, nuínáidaca numànica yái àyapuca mesúnamáita, càmíta. Càmíta càì nuífwitáisede iyúwa èeri mìnánái fiwítáise, áibaalí, yá náimaca isicuáta, “báisíta”, néese, yáta náimaca àniawa, “càmíta.”

¹⁸Yái Dios imànfiri càide iyúwa ímáaná, càita nacái yái wataàcáica pírícué, càmita watàaní pucháiba tàacáisi íiwítáaná iyú, càmita wáimata “báisítasica”, càmita nacái wáimaca àniawata, “càmita.” ¹⁹Yái Jesucristo Dios Írica, wacàlidéericuéca pírí íináwaná ìwali Silvano yáapicha, Timoteo áiba, núa nacái, càmitaté wáimacué pírí, “báisicatéera”. Càmita nacái yèepù wáimaca pírícué àniawa, “càmita báisi” yáara. Macái yàawiría watàaníca báisíta Jesucristo ìwalíisená. ²⁰Macáita níái tàacáisi Dios imàaquéeyéicaté itàacáíwa ìwali, nàanàpináca walí báisíta Jesucristo ìwalíisená. Iná yéewa wàacanámi Dios írí cayábéeri Jesucristo ìwalíisená, yéewa wáimaca: “Báisíta càipínacata ichàbacawa walí.”

²¹Iná yácata Dios yái imàaquéerica wàyaca dàalanama Cristo ìwali, píacué nacái, yácáinataté íníwàa wía írípínáwa wáibaidacaténá yáapicha.

²²Iná idécáténá cáalfacáanáca Dios yàasunái wenàiwicaca wía, yá imàacacaté wawàwalicu yàasu Espíritu Santowa, idéerica iseríaca wía iyú, idécáiná yàasunáica wía.

²³Iná numàaca núcáucawa Dios icáapi írìcu, càmicaalí báisi nutàaníca. Yáacúalicu, nucàlidacué píríni: Càmitàacá idé núa nupáchiacuéca pía Corinto ìyacàlená néré, quéwa càmicáináca nuwàwa nùuwichàidacuéca pía chàinisíri iyú pibáyawaná ìwalísewa, achúmacáichacué nacái numànica piwàwa.

²⁴Iná càmita nacái wawàwa wachùuliacuéca pía chàinisíri iyú, ìwali yái pee-báidéeripínacuéca, wáalíacáiná idécuéca piyaca ìwali dàalanama. Wawàwacáita wayúudàacuéca pía yéewacaténacué casímaíca piwàwa.

2 ¹Iná ipíchanacué achúmaca numànica piwàwa píináidacawa ìwalíise, yá càmitaté núa nupáchiacuéca pía àniawa. ²Iná achúmacaalícué numànica piwàwata, néeni ¿Càinápiná ísímáida nuwàwa, néese idénáami? Canácata áibanái. Píatacué iya, píacué achúméeyéica numànica iwàwa. ³Iná ipíchaná càica wawàsi, yáté idéca nutànàacuéca pírí yái tàacáisica, ínaté càmita nupáchiacué píata. Nùanàacaalíténacué píatalé, yá casímaícuéca piwàwa núapicha, càmicaténacué achúma pimànica nuwàwa. Nuebáidaca báisícata casímaípináca piwàwacué núapicha. ⁴Nutànàacaalítécué pírí yái cuyàlutaca, máiníté báawaca nulí wawàsi, achúmaté máiní nuwàwa, àta nucháánícateléta. Quéwa càmita achúmacaténacué piwàwata, píalífacaténátacué máiníca cáinináca nuicácuéca pía.

Pablo imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha yái imànfíricaté írí báawéeri

⁵Quéwa áibacaalí achúma imànica nuwàwa, càmita achúma imànica nuwàwa abéerita, achúmacuéca imànica piwàwa macáita (Quéwa càicáita núumaca, isicuáta abénaméeyéita máiní achúma iwàwa nèewíise). ⁶Cayábacata piuwichàidacuéca pimanùbaca iyúwa yái wenàiwicaca. Iná càmita iwàwacutá piuwichàidacuéca quirínamani. ⁷Siúcade, iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná fícha, pichàiniadacué nacái iwàwa ipíchaná máiní achúmaca iwàwa fínáidáaníca íríwa.

⁸Nusutácué pífícha wawàsi manuísíwata, píasáidacaténacué írí cáinináca píicácuécani, peedácué nacái píataléwani. ⁹Iná ìwalíise, càité nutànàacuéca pírí cuyàluta núalimáidacaténacué nuicáwa pía, báisícaalícué pimànica macáita càide iyúwa núumáaná pírícué. ¹⁰Yái pimàaquéericuéca piwàwa ibáyawaná fícha, yá nacái numàacacata nuwàwa ibáyawaná fícha. Iná

iwàwacutácaalí numàacaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yá idécate numànicani piwalíisenátacué, Cristo yáacúalicu nacái, ¹¹ càmícatená wamàaca Camèniadacáiri irí yàalusi ipíchaná imawèniadaca wía, idécáiná wáaliacawa fiwítáise iwali, fináidaca imànica yáawami báawéerita wawàsica.

Achúmacaté Pablo iwàwa yàanàacaalíté Troas iyacàlená néré

¹² Néese nùanàacaalíté Troas iyacàlená néré, yéewacaténá nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná iwali, quéwa éwita Wáiwacali imàacacaté nulí wawàsi nuíbáidacaténá irí néeni, ¹³ càicáaníta, càmítatè yáalimá matuifbanáica nuwàwa, càmícaínáté idé nùanàacáwaca yái núenasàiri Tituca. Yá nucàlidacáitaté nuináwawa nalí, yá nùacatéwa náicha Macedonia yàasu cáli néré.

Wamawèniadaca wàuwidenáíwa Cristo iwalfísená

¹⁴ Quéwa wàacué cayábéeri Dios irí yái imàaquéerica wamawèniadaca wàuwidenáíwa Cristo iwalfísená. Yá nacái wàwalíseca imàaca wenàiwicanái yáaliacawa fiwítáise iwali macái cáli cède iyúwa caséeri isàni. ¹⁵ Wíacata yái càiyéica caséeca isàni Dios irí Cristo iwalfísená, nalpíná nacái níai ichúuliéyécawa yùuwichàacáisi fícha, nía nacái yúuquéeyécawa Dios fícha mée-tàuculé. ¹⁶ Níacata yéetánimi isàníyeyí, nàapínacáináwa yéetácáisi iriculé. Quéwa níai ichúuliéyécawa yùuwichàacáisi fícha, caséeca nasàni, cáupínacáiná nàyaca. Quéwa canácata yáaliméeri imànica yái càiri fíbaidacalésica càmicaalí Dios iyúudàani. ¹⁷ Quéwa càmínata Dios iicáca wía cède iyúwa níai yáaliméeyéica imànica yái fíbaidacalésica, càmícaíná càí wíade iyúwa madécaná wenàiwica icàlidéeyéica Dios itàacái yéewacaténá needáca nalíwa iyú nàasupináwa. Wacàlidaca Dios itàacái báisfiri iyú cède iyúwa Dios ibànuyéyi icàlidaca itàacái. Yá nacái yáacuálicuta wacàlida Cristo iináwaná iwali cède iyúwa yàasu wenàiwica.

Icàlidéeyéi iwali yái wàlisài tàacáisi Dios imànírica wenàiwica yáapicha

3 ¹ Iná idécué wacàlidaca pirí madécaná wawàsi, quéwa càmita watàanícáténá waináwaná iwaliwa cayábata. Càmita nacái wawàcutácáiná wáasáidaca pirícué abéeri cuyàluta itàanfiri waináwaná iwali cayábata. Càmita nacái wasutácué pícha abéeri cuyàluta wáasáidéeripíná áibanái írta cède iyúwa abénaméeyéi imàníná. Quéwa wía, càmita wawàcutáni. ² Píacatacué càiyéide iyúwa wàasu cuyàluta cáininéeyéi waicáca, càiyéide iyúwa Dios itànèyeyí lípidená wawàwalicu. Iwalfísená yái piyàanáuécua machacànita, yácué píasáidaca wenàiwica irí báisícata yái wacàlidéerica iwali. ³ Iná píacatacué yáasáidéeyéi Cristo yàasunái cuyàluta pía. Wía apóstolnáica, wíacata yàanàidéeyéi yái tàacáisica, quéwa càmita watànàa lápiz ituníná iyúta, Dios Cáuri yàasu Espíritu iyúta. Càmita càitáde iyúwaté ichùullaná Moisés itànàacani íba sàabadéeyéi iwali. Siùcade, idéca ibànàucéca pirí Espíritu Santo piwàwa cáuri iriculé.

⁴ Iná Cristo iwalfísená, yá Dios idéca yáasáidaca walí báisícata yái càirica watànáica iwali. ⁵ Quéwa wía, càmita wáalimá wamànica asáiri wawàsica wàasu wawàsitawa, yácata Dios, yái yàa walí chàinisi yéewacaténá wamànicani. ⁶ Yácata Dios yái yéewáida wía maulenácaténá wía, wacàlidacaténá

wàlisài wawàsi ìwali, yái Dios imàaquéerica yàasunái wenàiwica iwàwa cáuri iriculé. Quéwa càmita nayú níatái tàacáisi ichùulièyéica, yàasu Espíritu iyútawa. Níacáináí tàacáisi ichùulièyéica, icháawèeyéi wía wabáyawaná ìwalíse wéetáanápínáwa, càmicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa náimáaná. Quéwa yái Espírituca yèerica walí wacáuca càmfírca imáalàawa.

⁷Idàbacaalíté yàanàaca imànica wawàsi, yái idàbéericatè Dios imànica náapicha ìwalíse wawàsi, yái yàanàidéericatè yéetácáisi, yái ley natànéericatè fba sàabadéeyéi ìwali, cachàinírité máiní icamaláaná yàanàaca, càitatè càmita israelnáí yáalimá iicáidaca Moisés inàniaculé, máiníicáinaté inàni icànaca. Quéwa càicáaníta, yátè ichàini imáalàapínáca yàacawa. ⁸Iná càicaalíté icamaláaná ichàini fíbaidaca néenialí, yái tàacáisi inuérripinácátè wía, máiní yáawanáipíná cachàinica Espíritu Santo fíbaidaca wawàwalicu. ⁹Atásí cachàinicaalíté yàanàaca ichùullaca yái itéeripinácátè wía yéetácáisi iriculé, máiní yáawanáipíná cachàinica ichùullaca quiríta yái mabáyawanéeripináca Dios iicáca ìwalíse níái cabáyawanéeyéica, manuúcaalí nawàwa iwéré. ¹⁰Iná yái máiníricatè cachàinica yàasu wawàsi quéechacáwa, siùcade, yá canáca quirínama ichàini, yácáiná máiní cachàinica yàasu wawàsi fícha yái wàlisàirica yàanàaca. ¹¹Iná yàacaalíté máiní cachàinica yàasu wawàsi yàanàaca, yái quéechéericatè Dios imànica náapicha wawàsica yái imáalèericatèwa, máiní yáawanáí cachàinica yàasu wawàsi quiríta yái wàlisàirica Dios imànica wáapicha wawàsica, yái iyaméeripinácawa wáapicha càiripináta.

¹²Iná idécáiná wáalíaca cachàinica yái wàlisài wawàsica, yá nacái iya-máanápínáwa wáapicha càiripináta, yá watàaníca macàaluínináta ìwalí. ¹³Iná càmita wamàni càide iyúwa Moisés imànnínátè, ibàliacaalíté inàniíwa wáluma iyú ipíchanátè israelnáí iicáca camalá ichacàca yàacawa inànií ìwalíse, yái ichàini imáalèeripinácawa.^a

¹⁴Quéwa càicáaníta, yátè càmita náalía néemíaca fímáaná yái càiricatè naicáca. Ewitatè níacani nataquénáinámica níái iyéeyéicatè Moisés yàasu èerité, naléecaalíté ley, càmitatè náalía néemíaca fímáaná. Mamáalàacata càica níade iyúwa fíwita ibàlièyéiwa wáluma iyú. Quéwa weebáidacaalí Cristo ìwali, yá imàacaca wáalíaca wéemíaca fímáaná.

¹⁵Iná càita mamáalàacata siùcalénamade, naléecaalí níái cuyàluta Moisés itànéeyéicatè, yá càmita náalía néemíaca fímáaná. Càica níade iyúwa wáluma idéeyéi ibàliaca fíwitáise. ¹⁶Quéwa nawènúadacanáami náiiwítáisewa Wáiwacali irípiná, yásí Dios yeedápináca náicha yái wálumasíami ibàlièrica náiiwítáise.

¹⁷Yái Wáiwacalica, Espíritucani. Iná cháí Wáiwacali yàasu Espíritu iyacatáica, yá wáyaca néeni matufbanáita càide iyúwa wawàwáaná. ¹⁸Iná macáita wía, canáca wanàni ibàlená. Càica wíade iyúwa chapúa fíbàacaali èeri icamaláaná, yá icànaca. Càicata nacái wáasáidaca wayúwata yái Wáiwacali fíwitáise ichàini imanúca. Iná èeri imanúbaca, yá iwènúadaca yàacawa wáiwítáise, càicaténá wáiwítáise iyúwa fíwitáise iyáaná càide iyúwa Wáiwacali yàasu Espíritu.

4 ¹Iwalíse yái Dios iicáanácátè wapùalé manuúfwata, yá imàacacatè walí yái fíbaidacalésica. Iná ìwalíse, yá càmita waméyàa wamànicaní.

a 3.13 Yái icamalá imáalèeripináca yàacawa, yácata càì fímaca ìwali yái Leyca ichàini imáalàapínacátèwa. Siùcade, canáca quirínama ichàini. Ex. 34.33.

²Yá nacái idécaté wawènuacawa íicha yái íiwitáisesi iwàwéericaté wamànica ibàacanéri iyú, yái mabáinicáiséseri wawàsica. Càmita wèepuní wamèniadaca wenàiwicata, càmita nacái wawènúada Dios itàacáita. Wéewáidacáita amalánama yái tàacáisi báisiirica, yá nacái wamàacaca wíawawa càinácaalíta wenàiwica fináida iicáca wía Dios yáacúalicu. ³Quéwa càmicaalí abénaméeyéi yáalía yéemiaca yái tàacáisi cayábéeri wacàlidéerica nálí Jesús iináwaná ìwali, níata quéwa yúuquéeyéipináwa méetàuculé Dios íicha càiripináta, ⁴idécáiná èeri yàasu dios ibàliaca náiwitáise, ipíchaná náalíacawa ìwali yái tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái abédaméerica íiwitáise Dios yáapicha.^{b c}

⁵Iná wíacani, càmita wacàlida waináwaná ìwaliwata. Yáta wacàlidaca iináwaná ìwali yái Jesucristoca càide iyúwa Wáiwacali. Yá wíacani, càica wíade iyúwa níái íbaidéeyéica píricué ìwalíse yái cáinináanáca waicáca Jesús. ⁶Iná yái Dios ichùulièricaté camalási icànaca catéeri iricu, yáta yái idé imàacaca icamalá icànaca wawàwaliculé amalácáténá wáiwitáise, yéewacáténá wáalíacawa Dios cachàiníri íiwitáise cayábéeri ìwali, yái Jesucristo yáasáidéericaté walí íiwitáise iyúwa.

Manuícaté nawàwa nàyaca Jesús iwéré

⁷Quéwa Dios imàacacaté wainá machawàaquéri iricu yái cawènfiri wawàsica tàacáisi cayábéerica, yái wainá imàníricaté cáli ichùmalé iyú càide iyúwa wadèniacaalí cawènfiri wawàsica ibái icatùalená iricu, yéewacáténá wáasáidaca Dios néeseerica yái chàinisi íyéerica wawàwalicu, càmfírira wachàinita. ⁸Ewita càulenéri wawàsi yàanàaca wía macáita, quéwa càmita waméyàawa ìwalíiseta. Ewita achúmaca wawàwa wáináidáanícawa, càicáaníta, càmita wamàaca wáináidacawa Dios ìwali. ⁹Ewita wenàiwica imànica walí báawéeri, quéwa càmita Dios imàaca wía abéerita. Ewitaca náucaca wáalíawa cáli iwéré, quéwa càmfíyéita náalimá namáalàidaca wíunamáiwaca.

¹⁰Iná alénácaalíta wèepuníwa, yá yéewa naicáca wàuwichàacawa càide iyúwaté Cristo yùuwichàanátéwa, yéewacáténá nacái wáasáidaca Jesús íiwitáise iyaca wàwali.

¹¹Iná idècunitàacá cauca wía, yá èeri imanùbacata wèepùadaca wacáucawa yéetácáisi írí Jesús ìwalíisená, yéewacáténá nacái wáasáidaca Jesús íiwitáise iyaca wainá ìwali, yái wainá yéewéerica yéetácawa. ¹²Iná càì wabàlùacawa yéetácáisi ípunita yéewacáténá pidèniacuéca picáuca yái càmfírira imáalàawa.

¹³Càica Dios itàacái íimaca: “Manuícáiná nuwàwa Dios iwéré, iná yéewa nutàanica ìwali.”^d Iná wadèniacáiná yàasu espíritu, yái manuírca imànica wawàwa Dios iwéré, yá nacái yéewaca wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali.

¹⁴Idéca wáalíacawa, Dios idécaté imichàidaca Wáiwacali Jesús yéetácáisi íicha. Iná wéetacánáamiwa, yá nacái Dios imichàidapináca wía yéetácáisi íicha càide iyúwaté Jesús. Néese, yá itépináca wía yàataléwa, píatacué nacái áibanái wáapicha.

b 4.4 Gn. 1.26-27. **c** 4.4 Eeri yàasu dios, yácata càì íimaca ìwali yái Camèniadacáirica, (Satanás) icuèrica cháì èeri iricu achúma èerita. **d** 4.13 Sal. 116.10.

¹⁵Iná wía wàuwichàaca macáita níái wawàsináica, cáinináicáinacué waicáca pía yéewacaténá madécaná wenàiwica yáaliácawa ìwali yái cayábéeri imànfírira walí mawènfiri iyú, nàacaténá irí cayábéeri, náaliácacaténá nacái cachàinfírira yái Dios.

¹⁶Iná wía, càmita waméyàa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Báisíta béerica wainá yàacawa, quéwa yái wàasu espírituca iwàlìsàidéeriwa abémáidata èeri imanùbaca. ¹⁷Iná éwita wàuwichàacawa cháí èeri iricu, quéwa càmita manuíta ichàbéeripináwa yàacawa mesúnamáita. Quéwa yái Dios yèeripináca walí chènuniré máiní yáawanái manuíta, cawènfiri nacái wadè-nièripiná càiripináta. ¹⁸Iná càmita máiní achúmaca wawàwa nàwali níái wawàsi waiquéeyéica watufí iyúwa. Yáta máiní wacutáidaca yái cawènfiri wawàsica, càmfíyécáwaca idé waicáca watufí iyúwa. Níacáináí wawàsinái waiquéeyéica watufí iyúwa, imáalèyèipináwa mesúnamáita. Quéwa níái wawàsinái càmfíyécáwaca waicá watufí iyúwa, níasí iyéeyéipiná càiripináta.

5 ¹Idé wáaliácawa yái waináca wàyéericáwaca iricu cháí èeri iricu, càicáa-níde iyúwa wacapèema, yàasu èeri wéetácawa, yá imáalàapináca wacàide iyúwa abéeri capíima imutúacaalíwa. Quéwa Dios idèniaca walí áiba wainá chènuniré, yái càmfírira imáalàapináwa, càmfírira nacái wenàiwicanái imàni icáapi iyúwata. ²Idècunitàacá wàyaca cháí, yá weedáca wacalésawa manuísíwata, achúmacáiná wawàwa, wawàwacáiná máiní Dios fíyàaca wàwali yái wainá wàlìsàì chènunfíseerica, ³idécaalíténá fíyàaca wàwali yái wainá chènunfíseerica, yásí cabàleca wía, yá càmita mabàle wía quirínama. ⁴Quéwa idècunitàacá wàyaca wainá iricuwa cháí èeri iricu, càmita achúma wawàwa ìwali yái wamàacáanápínáca, yái wainá èeri iricuírira. Achúmaca wawàwa, wawàwacáiná wadèniaca mesúnamáita yái wainá chènunfíseerica, icàmbiacaténáwa yái wainá yéewéerica yéetácawa iyú yái wainá iyéeripináca càiripináta.

⁵Quéwa Diosta yái càì idé màulenáca imànica wía ipíchaca icàmbiaca wía. Yá nacái yàatè walí yàasu Espirituwa idécaténá yàasuca wía ipíchaca yàanàaca yeedáca wía, wáaliácacaténá imànipináca càide iyúwa idéená imàacaca itàacáíwa.

⁶Iná ìwalíise, yá manuíta wawàwa abémáidata Dios iwéré. Yá nacái wáaliácawa idècunitàacá wàyaca wainá iricuwa cháí èeri iricu, yáca wàyacáwaca déeculé fícha yái wainá Wáiwacali yèeripiná walí. ⁷Idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu, éwitaca càmita waicá watufí iyúwa yái Wáiwacali, yá casfímáica imànica wawàwa yái itàacái fíméericaté walí.

⁸Quéwa manuíta wawàwa Dios iwéré, yá nacái wawàwaca wamusúacawa fícha yái wainácawa, wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ⁹Iná ìwalíise, idècunita wàyaca cháí èeri iricu, wawàwa wamànica Dios irí yái fíbaidacalési isfímáidéerica iwàwa, éwita nacái càmita wàya quirínama wainá iricuwa, yái èeri iricuírira. ¹⁰Aiba èericáiná, wía macáita, iwàwacutápiná wàanàaca wabàlùacawa Cristo fípunita, yáawinacatáicawa yàalubái finatawa, yàacaténá wawèni wáalimáwanama càinácaalíta wawàsica yái wamànité idècunitàacá wàyacaté wainá iricuwa, wamànicaalíté cayábéeri wawàsica, báawéeri nacái.

**Jesucristo yàanàacaté imànica walí cayábéeri
wadèniacaténá wàasu wawàsiwa Dios yáapicha**

¹¹Wáaliácawa ìwali yái wàanáca Wáiwacali fímiétacanáwa. Iná ìwalíise wáalimáida wacàlida macái wenàiwica irí yái tàacáisi báisírira

neebáidacaténá ìwali. Quéwa yái Dios yáaliériwa wáiwitáise ìwali cayába. Iná càita nacái wawàwa píaliacuécawa wàwali cayába, càinácaalí nacái wáiwitáise iicacánáwa ìyaca. ¹²Quéwa càmita wawàwacáiná wacutáida píhacué wawàsitá yéewacaténá pitàaníca waináwaná ìwaliwa cayábata. Wawàwacáita wamàacacuéca pírí wawàsi yéewacaténácué canùmaséeca pía wàwalíise, yéewacaténá nacái pidèniacuéca wawàsi píalimácaténácué peebáca nasàna níai canùmaséeyéica iicácawa naicacánáwa ìwalíise, quéwa càmita ìwalíise yátái iyéerica nawàwalicu.

¹³Iná báisícaalí malíawáiseca wía iyúwa áibanái fímáaná wàwali, quéwa wawàwacáináta wáibaidaca Dios irípiná. Quéwa càmicaalí càì wía, yá cayábacáináta wáibaidaca píapichacué. ¹⁴Yái cáinináanáca Cristo iicáca wía ipuníadaca wáiwitáise. Yá nacái wáalíaca abéericata Cristoca, yái yéetátéwa wàwalíná macáita, Iná yéewa wéetátéwa nacái macáita nabáyawaná ichùuliacawa. ¹⁵Cristo yéetátéwa wàwalíná macáita, Iná càmita yéewa wàyaca quirínama wàasu wawàsitawa. Iwàwacutá wàyaca irí yái yéetéericatéwa wàwalíná, yá nacái icáquèericatéwa yéetácáisi fícha.

¹⁶Iná siùcade wapíchaléwa, càmita iwàwacutá waicáca áibanái càide iyúwa èeri mìnáná iicáaná wenàiwica. Báisíta quéechaté waicácaté Cristo wenàiwica fiwitáise iyú. Quéwa siùcade, càmita waicápiná quirínamani càide iyúwa abéeri wenàiwica. ¹⁷Idécánáami abéeri wenàiwica ìyaca Cristo yáapícha, yá wàlisàica fiwitáise. Yái fiwitáise bàaluisàimica imàacaca fíchawani. Iná siùcade, wàlisàica fiwitáise macáita.

¹⁸Iná macáita yái wàlisàì wawàsica, Dios néeséerita yàacawa yái ichùnìericaté walí wawàsi yáapichawa Cristo ìwalíisená, yéewacaténá yàasunái wenàiwicaca wía. Yá nacái imàacacaté walí yái íbaidacalésica yéewacaténá nacái wachùnìaca iyú wenàiwica yàasu wawàsi Dios yáapícha. ¹⁹Nuwàwáaná nùumaca, Cristo ìwalíisená, yá Dios ichùnìacaté wàasu wawàsi macáita wía wenàiwica ìyeyéica cháì èeri irícu, yá nacái imàacacaté iwàwa wabáyawaná fícha. Néese, yáté imàacaca walí yái íbaidacalésica yéewacaténá nacái wachùnìaca iyú wenàiwica yàasu wawàsi Dios yáapícha. ²⁰Iná yéewa Cristo ibànùaca wía wataánícaténá ípidená ìwali. Yá Dioscata yái isutácué pícha wawàsi yéewacaténácué péemiaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica. Iná yéewa Cristo ípidená ìwali wáimacué pírí: Pichùnìacué píasu wawàsiwa Dios yáapícha. ²¹Yái Cristo, canácaté ibáyawaná. Quéwa wàwalíná, yáté Dios imàacaca Cristo yéetácawa càide iyúwa cabáyawanéeri yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíisená.

6 ¹Iná wía, wáibaidaca Dios irípiná. Iná ìwalíisená, yácué wasutáca pícha wawàsi manuísíwata, ipíchanácué píamàaca píchawa yái idéénácuéca cáinináanáca Dios iicáca pía mawènitá. ²Càica Dios fímacaté itàacái irícuwa:

“Nuémìacaté písàna picutáidaca núa, cháì máinítáicaté piwàwacutáca núa.

Iná yàanàacaalípiná yái èerica picutáidacatáipináca núa, yá nuicápináca pipùalé, nuchúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha.”^e

¡Iná péemiacué! Siùcade, idéca yàanàaca walí yái yéeníwanásica. Idéca nacái yàanàaca walí yái èeri ichúuliadacatáipináca wía yùuwichàacáisi fícha.

Náalimáida naicáwa Pablo íbaidacalé càide iyúwa apóstol

³ Càmita wamàni áiba wawàsi wenàiwicanáí ipíchalé, ipíchaná natàaníca wàwali báawanama wáibaidacalé ìwali. Wàyaca machacànñiri iyú ipíchaná nacáí báawaca naicáca Dios itàacáí, yáí wacàlidéerica nalí. ⁴ Iyú yáí wawàsi wamànñirica wáalimáida wáasáida macáí írta, wáibaidaca Dios írí: Wàidenia madécaná yùuwichàacáisi, wamáapùà nacáí madécaná wawàsi, áiba càulè-néeri wawàsi nacáí. ⁵ Aibaalí, nacapèedáida wía, náiyà wía nacáí presunáí icapèe iriculé. Aibaalí, wàanàa wenàiwica cáaluéyéi, iplaníyeyéi iwacáida-cawa namànicaténá walí báawéeri. Idé wáibaidaca manuísíwata. Aibaalí, càmita wáalimá waimáca, càmita nacáí wáalimá wayáa wayáacaléwa cayába. ⁶ Wáasáidaca nalí wáibaidaca Dios írí, wáiwitáise masaquèeri yáapichawa, cáalíacáiri iyú, wàidenia nacáí madécaná wawàsi, wamàni nacáí cayábéeri áibanáí írí. Wamànicani Espíritu Santo ichàini iyú, cáininácáiná nacáí waicáca áibanáí báisisíwata wawàwa yáapichawa. ⁷ Iyú yáí tàacáisi báisiiri wacàlidéerica nalí Dios ichàini iyú nacáí. Iná wàyacáiná machacànñiri iyú, yá wadèniaca wacáapisàíwa wapéliacaténá wàuwidesàiri ípunitawa, wacúacaténá nacáí wíawawa wàuwidesàiri fícha. ⁸ Aibaalí, nàa wáimiéta-caná, áibaalí nacáí náamàida wía. Aibaalí, cayába namànica waináwaná, áibaalí nacáí, báawa namànica waináwaná. Aibaalí, cachíwéeyéi náima wàwali, quéwa wía itàaníyeyéi báisíiri iyú. ⁹ Aibanáí iicá wía càide iyúwa níái càmfíyeyéi náalíawa naicáca. Quéwa áibanáí iicá wía càide iyúwa wenàiwica cawèniyeyéi. Aibanáí iicá wía càide iyúwa yéetéyeyéi yàacawa. Quéwa picácué wía, mamáalàacata cáuca wía. Ewita nàuwichàidaca wía báawanama, càicáníta, càmitàacá idé nanúaca wía. ¹⁰ Wàuwidenáí iicá wía càide iyúwa achúmèeyéi iwàwa. Báisíta báawaca wawàwa abénaméeyéi yàawiría, quéwa càmfírta wáasáida nalíta. Yáta wáasáida yáí casíimáináca wía èeri imanùbata. Naicáca nacáí wía càide iyúwa canéeyéi írí wawàsi, quéwa wéewáida madécaná wenàiwica iyú, yáí tàacáisi báisiirica. Wàyaca nacáí càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa báisíta wadèniaca macáí wawàsita Dios yáapicha.

¹¹ Píacué wéénánáí Corinto ìyacàlená mìnanaíca, idécué watàaníca pírí matuíbanáí wawàsita, idécáiná nacáí cáinináca waicácuéca píá báisíta. ¹² Canácatáita càmita cáininácué waicáca píá. Quéwa píatasícué càmfíyeyéi cáininá iicáca wía quirínama. ¹³ Iná yéewacaténá nacáí cáininácuéca piicáca wía, yá nutàanícuéca pírí càide iyúwa nuénibenáí, cáininácaténácué nacáí piicáca wía càide iyúwa cáinináaná waicácuéca píá.

Dios cáuri icapèeca wía

¹⁴ Píacué càmfíyeyéi abédanama iwàwa báawéeri wawàsi ìwali, náapicha níái càmfíyeyéi yeebáida Jesús. Càmita yéewacué peedá piacawéeyéiwa nía. Càmita yéewa báawéeri wawàsi ìyaca cayábéeri yáapicha, càide iyúwa càmfíná yéewa camalási yèewiàdaca yèewisáwa catéeri. ¹⁵ Càmita yéewa Cristo idèniaca yàasu wawàsiwa Camèniàdacáiri yáapicha. Càita nacáí yáí yeebáidéerica Jesús, càmita yéewa abédanamaca yàasu wawàsi yáapicha yáí càmfírta yeebáida Jesús. ¹⁶ Wía wenàiwicaca wíacata Dios cáuri icapèe. Iná ìwalíse càmita yéewa wàaca yéenáíwanásínáí fimiétacaná. Càica Dios itàacáí fimaca:

“Nùypináca náapicha, nuèpunípinácawa nacái náapicha.
Iná núapinácata nàasu Dios,
yá nacái nàpinácata nùasunái wenàiwica.”

¹⁷Iná yéewa càì Wáiwacali íimaca:

“Pimusúacuéwa nèewfise níái càiyéi wenàiwicaca.
Picácué pimàni pibáyawanáwa náapicha níái casaquèyéica íiwitáise.
Yásí nuedácuéca pía nùasu wenàiwica iyúwa.

¹⁸Yá núapinácata Píaniricué,
yá nacái píacatacué nuénibénáipiná.
Càica íimaca yái Wáiwacali cachàinírica canánama íicha.”

7 ¹Iná píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, idécáiná wadèniaca níái
tàacáisi Dios imàaquèyèicaté itàacáíwa wálí ìwali. Iwàwacutá wacùaca
wíawawa íicha yái yéewéerica imànica wainá írí báawéeri, wáiwitáise írí
nacái, yéewacaténá béeyéica wáiwitáise ìwali yái wàyáanáca mabáyawanéeri
iyú, wáasáidacaténá nacái wàaca Dios íimíétacaná.

Casfímáica Pablo iwàwa Corinto mìnánái iwènúadacáiná íiwitáisewa Dios írí

²Cáininácué piicáca wía. Caná írta wamàni báawéeri wawàsica, canáta
nacái báawéeri wamànica íiwitáise. Canácata nacái idéeri wamèniada
weedáca yàasu wawàsi. ³Báísíta idé càì abénaméeyéi péená íimaca wàwali.
Quéwa wía, càmita wamàni càiri wawàsica. Idécué wáimaca píricué quée-
chaté, cáinináaná waicácuéca pía manuísíwata. Càmita yéewa waseríaca
wáichawáaca quirínama idècunitàacá wàyaca cháí, éwita nacái wéetápiná-
cawa.

⁴Núaliácawa, nutàaníca nùyaca píapichacué báísíta, idécáiná núaliácawa
píasu wawàsi ìwalicué amalánama. Iná yéewa máiní canùmaséeca núa píwa-
líisecué. Yá nacái nuchàiniadaca nuwàwawa éwita madécaná yùuwichàacáisi
yàanàaca núa, càicáaníta, yá casfímáica nuwàwa manuísíwata.

⁵Báísíta wàanàaca idénáamita Macedonia yàasu cáli íinatalé, yá canácata
wayamáidáanáwa quirínama, quèwanáta wàuwichàacawa madécaná yùuwi-
chàacáisi iyú. Madécaná yàawíría wàuwidenái ibàlùacawa wáipunita, achú-
méeri imànica wawàwa, cáaluca wía nacái. ⁶Quéwa yái Dios ichàiniadéerica
nawàwa níái achúmèeyéica iwàwa, yáté ichàiniadaca wawàwa Tito yàanàa-
caalíté nacái wàatalé. ⁷Quéwa càmita abéeri ìwalíise casfímái wawàwa yátái
Tito yàanàanacaté wàatalé, ìwalíiseta áiba yái pichàiniadàanacatécué nacái
iwàwa. Icàlidacaté nacái wálí píináwaná ìwali, yái piwàwàanàcasacué piicáca
wía, achúmáanacuéca piwàwa ìwalíise yái wawàsi ichàbèericawa nùwaliná
nacái. Iná nuémíacaalíté yái càiri tàacásica, yáté máiníca casfímáica nuwàwa
quèwanáta. ⁸Ewita achúmacaté imànicuéca piwàwa yái cuyàluta nutànèri-
catécué píri, quéwa càmitaté achúma imànica nuwàwa yái nutànàanàcuéca
píri, yái cuyàlutaca. Quéwa idàbàanásí achúmaté imànica nuwàwatatá, núa-
líacaalíté achúmacuéca imànicuéca piwàwa déecu èerité.

⁹Siúcade, yá casfímáica nuwàwa, quéwa càmita ìwalíise yátái achúmáana-
catécué numànica piwàwa, ìwalíiseta yái piwènúadàanàcuéca píiwitáisewa
báawéeri íicha Dios írí. Achúmatécué imànica piwàwa, quéwa cáminá càitáde

iyúwaté Dios iwàwáaná. Iná canácata wamànfiricué pírí báawéeri wawàsica. ¹⁰Achúmacaalí Dios imànica wawàwa wabáyawaná ìwalísewa, yásí ichúu-liadéeri wía yùuwichàacáisi íicha. Yá càmita iwàwacutá báawaca wawàwa ìwalíseta. Quéwa èeri fiwitáiseacaalí achúma imànica wawàwa, yá quéwanáta imàaca wabàaca yái wabáyawaná wamànfirica, yá imàacapínaca wéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. ¹¹Piicácué imànfíri pírí yái achúmáana-cuéca Dios imànica piwàwa. Siùcade, yá pimànicuéca, yái iwàwacutéericuéca pimànica. Piwàwacué píasáidaca nulí canácata pibáyawanácué. Báawacué nacái piicáca yái ibáyawanási namànfiricaté pèewicué. Achúmacué nacái piwàwa ìwali yái wawàsi càiricaté ichàbacawa. Piwàwacué nacái piicáca núa, achúmacué nacái piwàwa nùwali, idécué nacái màulenáca pía piùwìchàida-caténácué yái imànfiricaté yái báawéerica. Iná macái wawàsi ìwalita idécué píasáidaca mabayawanácuéca pía.

¹²Iná nutànaacué pírí cuyàluta, quéwa càmita ìwalíseta yátái imànfiricaté ibáyawanáwa. Càmita nacái ìwalíná yátái imànfiricaté írí báawéeri. Píalíacaténátacué ìwali Dios yáacálicu, yái cáinináanácuéca piicáca wía.

¹³Iná ìwalíse yái cáinináanácuéca piicáca wía, yá ichàiniadaca wawàwa. Yá nacái máiníca casímáica wawàwa, casímáicáiná Tito iwàwa, pichàiniadacáinácué iwàwa pimanùbaca iyúwa. ¹⁴Yá nacái idécaté nucàlidaca Tito írí ìwali canùmaséénácué núa piwalísecué, càmíicáinácué báawa pimàacaca nuináwaná ipíchalé, càide iyúwa wacàlidéericué pírí báisírita tàacáisica. Càita nacái Tito idéca yáalíaca báisíricata yái wacàlidáanáca írí piináwaná ìwalicué. ¹⁵Yá nacái máiníca cáininácuéca Tito iicácuéca pía, iwàwalicaalí macáita yái peebáidáanacátécué ichùuliaca. Yá nacái peedácaalítécué píataléwani cáimiétacanéeri iyú manuísíwata. ¹⁶Casímáisíwata nuwàwa, idécáiná nùalíacawa cayába pífiwitáise ìwalicué, pimànfínápinácué càide iyúwacué nuéwáidáaná pía.

Nàwacáidacaté palata nalípiná níai yeebáidéeyéica Jesús

8 ¹Nuénánái, siùcade wawàwacué píalíacawa ìwali yái Dios imàaqueerica nawàwalicu níai yeebáidéeyéica Jesús, Macedonia yàasu cáli finata, cáininácaténá naicáca mawènitá áibanái. ²Ewita nachàbacatéwa madécaná yùuwichàacáisi yèewibàa, càicáaníta casímái nawàwa manuísíwata. Ewita catúulécana ná, càicáaníta náalimá nàwacáidaca palata càide iyúwa càasuíyái naicácaténá áibanái ipùalé. ³Báisíta núumacué pírí, nuicácaté nàaca palata Dios írípíná nàasu wawàsítawa, nawàwa casímáiri yáapichawa náalimáanáta nacái nàaca. Yá nacái nàacaté ichàbaníise quiríta yái inumámica náalimáca nàaca. ⁴Yá nacái nasutácaté wáicha wawàsi madécaná yàawíríca wamàacacaténá nayúudàaca níai Dios yàasunái wenàiwica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená íricu. ⁵Wayúunáidaca nàapínácaita yéénápináta meedá yátái nàasu palátacawa, quéwa namànicaté ichàbaníisenama quiríta. Idàbaté, náimacaté Wáiwacali Jesús írí nawàwacaté namànica yái isímáidéerica iwàwa. Néese idénáami, yá náimaca walí nawàwaca namànica yái wayúunáidéerica cayába nálí, idécáiná neebáidaca yácata Dios iwàwéeri namànica.

⁶Iná ìwalíse, yaté wasutáca manuísíwata wawàsi Tito íicha, imáalàidacaténá ìwacáidaca píatanábàacué yái palátaca, yácáinátaté idàbèerité ìwacáidaca píichacué yái wayúudàanápináca mawèniíri iyú áibanái. ⁷Iná càide

iyúwa caináwanáanacué pía macái ìwali, yái wawàsi pimànfiricuéca iyúwa: Manuínacué piwàwa Jesús iwéré, pialíanacué picàlidaca Dios itàacái cayába, pialíanacué nacái cayába Dios íiwitáise ìwali, caséecué pimànica cayábéeri áibanái irí, cáininacué nacái piicáca wía. Iwalíise, wacúa waicáwa píchacué yái iwàwacutáanaca piicácuéca áibanái ipùalé mawènitá, máinícáiná cayába yái pimànicuéca.

⁸ Quéwa càmita nutàanícué pírí càide iyúwa yái ichùulìericuéca pía. Nuwàwacáita núlálacawa báisícaalícué cáininaca piicáca áibanái càide iyúwa níái ìwacáidéeyéica palata nayúudàacaténá áibanái. ⁹ Idécué nacái pialíacawa ìwali yái Wáiwacalí Jesucristo imànfiricaté walí mawènitá. Ewitaté càasufricani, quéwa cáininácáinaté máiní iicáca wía, yáté catúulécánaca imànica yáawawa yéewacaténá càasuca wía ìwalíisená yái catúulécánáanacaté imànica yáawawa wàwalíná.

¹⁰ Iná nùlàacuéca pía ìwali yái wawàsica: Aiba camuí ichàbéerimicawa, píatátécué idàbéeyéi yàaca palata, quéwa càmita abéeri piwàwacafatécué píacatani, piwàwacaté nacái pìwacáidacuécani. ¹¹ Iná siùcade, iwàwacutácué pimáalàidaca pìwacáidaca yái palátaca idéericatécué pidàba. Càicaalícué pimànica, yá macáita náalíaca casíimáicuéca pía, pimáalàidáanápínacué pìwacáidaca yái palátaca, iyúwatatécué pía pidàbacaalítécué pìwacáidacani. Yéewa nàaca macáita càide iyúwata náalimáaná nàaca.

¹² Iná báisícaalí wawàwa waicáca áibanái ipùalé wàasu wawàsítawa, yási cayábéeri Dios iicáca, càinácaalíta wawàsica yái wadènièrica, yá wàacani. Càmita iwàwa wàaca yái canéerica walí.

¹³ Càica núumaca, quéwa càmita wàacaténá wáichawa macáita áibanái irí yátái wadènièrica, néese, yá wàuwichàacawa idénámíta, canácáiná walí quirínamani. Iwàwacutácaita wadèniaca wáalimáwanama macáita yái wawàsi wamáapuèrica. ¹⁴ Càì nuínáidacawa, siùcade, idècunitàacá pidèniacuéca ichàbanamawa, yácué piicáca áibanái ipùalé níái canéeyéica iríni. Aibaalí, níacaalí idèniá yái canéericuéca pírí, yá yéewapíná naicácuéca pipùalé nacái yéewacaténácué pidèniaca abédanamata yái pimáapuèricuéca.

¹⁵ Càica Dios itàacái íimaca:

“Yái ìwacáidéerica manùba, càmita idèniá ichàbanama,
càita nacái yái ìwacáidéerica achúmáanata,
canácata nacái iwàwacutéeriwa irí.”^f

¹⁶ Quéwa nùca cayábéeri Dios irí, imàcacáiná achúmaca Tito iwàwa piwali-
cué càide iyúwa achúmáana nacái nuwàwa piwalicué. ¹⁷ Iná nusutácaalíte
nuémíawa Tito yàanápínacué píatalé, yá yeebácaté yàacawa, iwàwacáinaté
nacái yàacawa píatalécué yàasu wawàsítawa. ¹⁸ Tito yáapícha wabànùacué
píatalé áiba wéenásàiri, yái cayábéerica iináwaná íibaidaca yèepunícawa tà-
cáisi cayábéerica, náacualícu macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. ¹⁹ Yá
nacái wéenánái yeebáidéeyéi Jesús iníwàacatèni, yàacawéeridacaténá wía,
watépinácaalí yái palata. Yái wacuèripíná cayába, wàacaténá iyú Wáiwacalí
íimíétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàa áibanái wàasu

wawàsitawa. ²⁰ Yá nacái wacùa wíawawa ipíchaná áibanái itàaníca wàwali, ìwalíse yái palata manuírí áibanái yèerica, iicacánawaca nacái wacùacani. ²¹ Wáalimáidaca wamànica machanfíri iyú macáita wawàsi, càmita abèeri Wáiwacali ipíchalécata, napíchale nacái macáita níai wenàiwicaca.

²² Wabànùata nacái náapicha áiba wéenàsàiri, yái idèeri yáasáidaca yáawawa màulenáca madécaná yàawírí iyúudàacaténá. Siúcade, yá iwàwaca iyúudàaca quiríta manuíca iwàwa piwérécué. ²³ Tito ìwalica yái càicué núumaca pirí. Yácata nùacawéeriná nufbaidaca, ìibaidéericué nacái píapicha iyúudàacaténá-cué pía. Níai áibanái wéenánáica, núumacué pirí níacata nacái áibanái nabà-nuèyéi níai yeebáidéeyéica Jesús, yèeyéica nacái Cristo ìimiétacaná. ²⁴ Iwàwacutácué píasáidaca nalí cáininácué piicáca nía báisiíri iyú, yéewacaténá nacái casímáica wía piwalísecué, náalíacaténáwa macáita níai yeebáidéeyéica Jesús.

9 ¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pirí ìwali àniawa yái palata wayúu-dèeripináca iyú níai Dios yàasunái wenàiwicaca, ² núalíacáiná piwàwacuéca piyúudàaca nía píasu wawàsitawa. Iná ìwalíse písímáidacáinácué nuwàwa, yá núumaca nalí níai Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Níai Acaya yàasu cáli mìnánáica, idécaté màulenáca nía áiba camuúmité nayúudàacaténá nacái. Iná Macedonia mìnánái yéemiacaalíté yái tàacáisica, yá nawàwacaté nayúudàaca nacái macáita.

³ Nubànùà píatalécué Tito, pucháiba yàacawéeyéiná yáapichawa, yéewacaténá báisícata yái watàaníníca píwalicué cayába, nuwàwacáiná idécuéca màulenáca pía càide iyúwa idéénácué nucàlidaca piináwaná nalí, ⁴ isicúacáiná nàacawa núapicha abénaméeyéi Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, iná wàanàacaalícué pía càmiíyèitàacá idé iwacáidaca palata, yásí báipináca wía ìwalíse. Quéwa báipinácué pía quiríta, píacué càmiíyéica idé imáalàida ìwacáida yái palátaca, yá nacái càmita manuúpiná nawàwa wawéré quirínama.

⁵ Iná ìwalíisená, yáté nusutáca náicha wawàsi manuúsiwata níai wéenánáica, nàacaténácué napáchiaca pía wapíchaléca quéecha, nayúudàacaténácué piwacáidaca yái palata idéericaté pimàacacuéca pitàacáíwa ìwali píwacáidapinácuéni. Néese, yá idéca màulenácani, yái píwacáidéericuéca, quéwa càmita yátái wèerica wamáisani yèewibàawa.

⁶ Quéwa núumacué pirí: “Yái ibànéerica achúmáanata, achúmáanata nacái yeedápináca ìyacaná. Yái ibànéerica manùba, manùbapináta nacái iwacáidaca ìyacaná.” ⁷ Wàapinácaalí palata, iwàwacutá wàacani càitáde iyúwa idééná wáináidaca wawàwalicúsewa. Càmita báawéeri wawàsi iyúta. Càmita nacái càide iyúwa nachùuliéri. Cáinináca Dios iicáca níai yèeyéica írì palata casímáiri iyú.

⁸ Yái Dios cachàiníri canánama íicha. Yácata yáalimá yàacuéca pirí macái ìiwítáaná yái cayábéerica, yéewacaténácué pidèniaca macáita wawàsi canàcaténáta pimáapuéricué, yéewacaténá nacái piyúudàacuéca áibanái quiríta.

⁹ Càica Dios itàacái fimaca:

“Yái iyéerica machacàníri iyú, Dios imàacaca írì madécaná wawàsi yéewacaténá iyúudàaca iyú catúulécaneéyèi.

Yá nacái càiripinácata imànica cayábèeri áibanái írì.”

¹⁰ Yái Dios, yácata yèerica bànacalé ìimi írì yái ibànéerica ibànacaléwa. Yácata nacái yèeri nalí yàacàsi níai canéeyéica iyáapiná. Iná càipináta nacái

yàaca walí macáita yái wamáapuèrica, yá nacái imàacapínaca wadèniaca quéwanáta madécaná wawàsi yéewacaténá wayúudàaca áibanái.

¹¹Iná pidèniapínacué macái íiwitáaná píasu cawènfíriwa yéewaténacué píaca catúulécaneéyái yàasupíná nacái. Iná yái palata pibànuèripínacuéca wáapicha, ìwalíisepíná madécaná yàa Dios írí cayábéeri. ¹²Iná iyú, yái palata còi watépináca siúcade, yá wayúudàanápínáca níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càmita abéeri ìwalíiseca yátái namáapuèrica, yéewacaténá nacái madécaná wenàiwica yàaca Dios írí cayábéeri.

¹³Iná ìwalíise yái piyúudàanacuéca áibanái, yá madécaná yàapíná Dios írí cayábéeri, náalíacáiná peebáidacuéca yái tàacáisi cayábéeri, picàlidéericuéca Cristo iináwaná ìwali. Yá nacái naicápináca yái piyúudàanacuéca manuísíwata nía, áibanái nacái. ¹⁴Yá nacái natàanípínáca Dios yáapicha pìwalicué, cáininácáinacué naicáca pía manuísíwata, ìwalíise nacái yái Dios imànífiricuéca pírí cayábéerica. ¹⁵Wàacué cayábéeri Dios írí, cáininácáiná iicáca wía, imànicáiná walí cayábéeri mawènta. Máiní cayábacani, íná càmita wáalimá wacàlidacani tàacáisi iyú!

Pablo itàaníca iwicáuwa càide iyúwa Apóstol

10 ¹Núa Pablo, nusutacué pícha wawàsi casfímáiri iyú, cayábéeri wawàsi iyúta nacái càide iyúwa Cristo iyáaná. Abénaméeyéi péenacué náimacasa nùwali, báicasa núa, nuicácaalísacué pía, quéwa déeculécaalísa núa, yásasí nùlàacuéca pía chàinisíiri iyú.

²Iná nusutacué pícha wawàsi. Picacué pìalimáida piicáwa núa, nùlàacáichacué pía chàinisíiri iyú càide iyúwa idéená nuínáidaca nùlàapínáca nía chàinisíiri iyú, níái abénaméeyéi péenacué yèepuníyéica imànica ichíwawa nùwali, iyúunáidéeyéica wàyaca càide iyúwa èeri mìnanaí íiwitáise iyáaná.

³Báisíta wàyaca cháí èeri írìcu, quéwa càmita wamàni ùuwicái náipunita níái wenàiwica iyéeyéica cháí èeri írìcu. ⁴Yái wacáapisàì càirica wamànica iyú ùuwicái, càmfírìta càitáde iyúwa yái èeri mìnanaí icáapisàica. Yácata wadèniá yái Dios yáalíacáica yéewéerica wamáalàidaca iyú ichàini yái wàuwidesàiricawa, natàacái nacái níái yèeyéicawa wáipunita. ⁵Wamáalàida nacái iyú yái tàacáisi namànífirica nachíwa iyúwa, yá nacái canùmaséená nía yái càmfírìca ibàta náalíacawa Dios ìwali. Iná Dios ichàini iyú, yá wawènúadaca náiwitáise níái wenàiwicaca neebáidacaténá Cristo itàacái. ⁶Iná idé maulenáca wía, wàuwichàidacaténá Dios ichàini iyú càinácaalí yái càmfírìca iwàwa yeebáidaca Cristo itàacái. Iná píapichacué wadàbani iwéréta yàanàaca yái èeri peebáidatáipínacuéca macáitani.

⁷Nuwàwacué pìalíaca péemiaca yái ichàbéericawa iyaca pèewicué. Iná cawinácaalí yeebáida Cristo yàasucani, yá nacái iwàwacutá núumaca írí, càita nacái Cristo yàasuca núa. ⁸Quéwa éwita nuchàbáidaca nuchùuliaca quiríta iyú yái chàinisi Dios yèerica nulí, càicáaníta, càmita báí núa ìwalíise. Wáiwacalí yàacáiná walíni, yéewacaténá wayúudàaca pidàwinàacuécawa itàacái ìwali, càmita wamáalàidacaténacué píata. ⁹Quéwa càmita nuwàwa píináidacuéca nuwàwaca nucalùadacuéca pía nùasunái cuyàluta iyúwa. ¹⁰Aibanái íimacáiná: Máiníca Pablo yàalàaca wía chàinisíiri iyú yàasu cuyàlutaca írìcuwa. Quéwasa nutàanícanáami náapicha núawáisewata, yása machawàacaca nuwéré, càmitasa nacái nùalía nutàaníca, yá nacái canácatasa

cayábéeri yéemíaca yái nutàacáica. ¹¹ Níái càiyéi wenàiwicaca, iwàwacutá náalíacawa càipínacata iicacánáwa nùlàaca nía chàinisíri iyú, nuicácaalí nía càitáde iyúwata nutànàaná nálí cuyàluta irìcu déecuise.

¹² Iná càmíta iwàwacutá abédanamaca wamàni wíawawa náapicha níái cayábéeyéica iicáca yáawawa. Quéwa náalimáidacaalí níawawa càide iyúwa náíwítáise iyáaná, yá náasáidaca canácata náalíánáwa wawàsi ìwali.

¹³ Quéwa wía, càmíta iwàwacutápiná canùmaséeca wía ichàbanísenama. Wáibaidapíná càitáde iyúwa Dios ichùullíáná wáibaidaca, yéewacaténácué wàànàaca platalé, píacué Corinto ìyacàlená mìnánáica. ¹⁴ Càmicáalíté wàànàacué platalé quéechata, yásí wamusúacawa Dios yàasu wawàsi fíchata. Quéwa wíacataté yái idàbéeyéi yàànàaca, icàlídacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali. ¹⁵ Quéwa càmíta canùmasée wía ìwalíise yái áibanái idéerica imànica íbaidacalésica. Wacùacáita càide iyúwata imanúica idàwinàaca yàacawa yái manuínáca piwàwacué Jesús iwéré, yá nacái wáibaidacalé idàwinàacawa manuí pèewicué, ¹⁶ yéewacaténá wacàlídaca yái tàacáisi cayábéerica áibanái yàcalé irícubàa, déeculé yáawanái pìyacalé fícha, ipíchaná canùmaséeca wía ìwalíise yái idécatabàaca áibanái íbaidaca. ¹⁷ Càica Dios itàacái fímaca: “Yái iwàwéerica canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíisede, iwàwacutá canùmaséecani ìwalíise yái Wáiwacali Jesús imànfíricaté”^g, ¹⁸ càmicáiná cayába naicáca yái itàanfíríca iináwaná ìwaliwa cayába, yáta ulíamaca yái Wáiwacali itàanfíríca ìwali cayába.

Pablo yàalàaca níái cachíwéeyéi apóstolnáica fícha

11 ¹ ¡Nuwàwacué pìideniaca nuícha wawàsi quiríta, éwita nutàaníca máíwítáiséeri iyú! ¡Báisíta númacué pírí! Pìideniacué nuícha wawàsi quiríta. ² Achúmaca nuwàwa piwalicué càide iyúwa Dios imànníná. Nuwàwaca pìyacuéca abéerita Cristo irípináta càide iyúwa abéechúa mànacàu càmfíchúaca iimá asiali yáapicha, udécaalí uebáca asiali itàacái ùyáanápíná yáapicha, yá nacái ucùaca úawawa irípináta. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa piwalicué. Nuínáidacawa càide iyúwaté àapi yáalíánaté imèniadaca Eva^h yáalíacái iyúwa, càì càmíta nuwàwa imèniadacuéca pía ipíchanácué iwènúadaca pìwítáise fícha yái idéénáca pìyacuéca báisíta Cristo yáapicha, peebáidáanácuéca nacái ìwali. ⁴ Madécaná yàawíríca peedácué plataléwa, níái yàanèeyéica icàlídaca pírícué áiba Jesús ìwalita, càmíta ìwali yátái Jesús wacàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali. Aibaalícué peedá áiba wawàsi espíritu ìwali, càmfíríca abédanama yáapicha yái idéerica wéewáidacuéca pía ìwali.

⁵ Quéwa nuínáidacawa, núa, caná ìwalita máiní mawènica nuicáca núawawa náicha níái yàanèeyéica nudénáami, níái iyúunáidéeyéica apóstolnáisíwaca. ⁶ Isicúata càmíta núalía nutàaníca cayába càide iyúwa nía. Quéwa núa, yáaliériwa madécaná yáalíacáisi ìwali, yá nacái idéca núsáidacuéca píríni madécaná yàawíríca.

⁷ Nucàlídacué pírí, yái Dios yàasu tàacáisi cayábéerica mawènitá. Canácata nusutàanácué pícha iwènitá. Numàacacaté núawawa piwalínácué yéewacaténá numichàidaca pìwítáise. Yá nacái nufbaidacaté núcáapi iyúwa, yéewacaténá nuwèniaca nuyáapínáwa. Néeni ¿Càiná ìwalíté numàni nubáyawanáwa?

⁸ Abénoméeyéi wenàiwica yéewa íimaca nùwali idéca nuyéedùaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús, nuedácáiná náicha palata yéewacaténá nuyúudàacuéca pía. ⁹ Iná nùyacaalítécué pèewibàa, numáapùacaalíté wawàsi, càmítaté nusutácué píicha wawàsita piyúudàacaténácué núata. Níataté iyúudàa núa palata iyú, níái áibanái wéénánái yàanèeyéicaté Macedonia yàasu cáli néese, ìwali macáita yái numáapuèrica. Iná càipínáta nùyaca mamáalàacata. Càmita nuwàwa càulenácuéca numànica pirícué wawàsi ìwali yái numáapuèrica.

¹⁰ Iná càide iyúwa nùalífanáwa ìwali báisíta yái tàacáisi báisífrica, icàlidée-rica walí Cristo iináwaná ìwali, càita nacái nùalíaca càipínáta canáca yáali-méeripiná yeedáca nuícha yái casíimáinápínaca nuwàwa, Acaya yàasu cáli néré. ¹¹ Néeni ¿Cánácué càì nùumaca pirícué? Cáininácáinácué nuicáca pía, yái Diosca yáaliériwa ìwali yái cáinináanácuéca nuicáca pía manuísíwata. ¹² Iná càipínáta nàasu wawàsi ìyaca mamáalàacata, càmita nuedápiná píicha-cué palata, ipíchaná cawènica naicácawa níái iwàwéeyéica canùmaséeca, ipíchaná nacái naicáca níawawa càide iyúwa wía.

¹³ Níacata apóstolnái cachíwéeyéi, íibaidéeyéi yèepunícawa. Quéwa cayée-déeyéica nía, namànica níawawa càide iyúwa Cristo ichùuliyéi icàlidaca itàacái. ¹⁴ Quéwa càmita icalùada wía yái càiri wawàsica, yácáináí Camè-niadcáirica imànírita nacái yáawawa càide iyúwa ángel cacamaléeri mèlu-mèluwaca. ¹⁵ Iná càmita yéewa wacalùadacawa, waicácaalí Camèniadcáiri yàasunái wenàiwica imànica yáawawa càide iyúwa níái imàníyéica cayá-béeri áibanái irí. Quéwa ìwalíise yái wawàsi càirica namànica, yá nàuwichàapínacawa ìwalíise.

Pablo yùuwichàacatéwa

¹⁶ Yèepùà càì nùumacuéca pirí àniawa: Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca máalíawáiséeri núa. Quéwa éwita isicúata piyúunáidacuéca máalíawáiséca núa, càicáaníta peedácué núa píataléwa yéewacaténá nacái canùmaséeca núa achúmáanata. ¹⁷ Iná nucàlidacué pirí abéeri wawàsi, quéwa càmita Dios né-séeri tàacáiscata. Nùalíacawa nutàanícaalí nuínáwaná ìwaliwa cayába, yá càicáaníde iyúwa yái itàníirica máiwitáiséeri iyú.

¹⁸ Siúcade, nàyaca madécaná wenàiwica canùmaséeyéi iicácawa càide iyúwa náiwitáise ìyáaná cháí èeri irícu. Iná càita nacái canùmaséeca núa. ¹⁹ Píacué cáiwitáiséeyéi wenàiwicaca, íná ìwalíise píalimácué píideniaca náicha wawàsi níái máiwitáiséeyéica. ²⁰ Yá nacái píideniacuéca yái ichùulìericuéca píibaidaca irí chàinisíri iyú, yái iyéedèericuéca píasu ichíwa iyúwa, nía nacái canùmaséeyéica, nía nacái icapèedéeyéicuéca pinànì ìwali. ²¹ Iná báita càica nùumacatátá. Quéwa càmita wamànicué pirí càiwaca iyúwa namànínácué pirí. Iná yéewa píicácuéca wía càide iyúwa machawàaquéeyéi.

Iná càinácaalí iwàwa canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíisede, yá nacái canùmaséecata núa, éwita càica nùumaca máiwitáiséeri itàacái iyú. ²² Iná hebreocaalí níái cachíwéeyéi apóstolnáica, càita nacái núa. Israelnáí nía, càita nacái núa. Abraham itaquénáinámi nía, càita nacái núa. ²³ Náibai-dasa Cristo yáapícha. Núasí íibaidéeri nachàbaníise, quéwa càì nùumaca máiwitáiséeri itàacái iyú, núa íibaidéeri nachàbaníise quiríta. Nacapèeda núa madécaná yàawiría, nàiyaa núa presunái icapèe madécaná yàawiría. Madécaná yàawiría achúma nanúaca nuétáwa. ²⁴ Cinco yàawiríaté judíonái

icapèedáidaca núa cabèesi iyú, treinta y nueve yàawiría imanùbacata naca-pèedacaté núa. ²⁵Máisiba yàawiría nacapèedaca núa àicu iisiná iyú. Abé yàawiría achúmaté nanúaca núa íba iyú. Máisiba yàawiriaté nacái nutamàacawa náapicha, yáté batéwaca nuìsicùmacawa. Nucùacatéwa àicu finata abéeri catá, abéeri èeri nacái lamá yáacu. ²⁶Madécaná yàawiría numànica àyapu áibàalé, canácatáita nuyamáa nubàlùacawa. Madécaná yàawiría nuchàbaca- cawa inanábàa caiyéininéeri ìwaliabàa. Batéwanama cayéedèeyéi imalùdaca nùasu. Batéwanama nacái nanúaca núa níai nuéná wenàiwica judiónái. Níai nacái áibanái íiwitáaná wenàiwicaca, batéwanama nanúaca núa yàcalé iricu, chábàa nacái nuèpunítàbàacawa máisawalibàa. Caiyéininá nacái nuèpuní- cawa lamá yáacubàa, caiyéininá nacái nuícha níai wéénánái cachìwèeyéica. ²⁷Idé nuífaidaca càulenéeri fíibaidacalésica, chamàlenama núa idénáami, madécaná yàawiría càmita núalimá nuímáca cayába. Aibaalí máapi núa, macàla nacái nuwàwa, madécaná yàawiría numàaca nuyáaca nuyáacaléwa, nuuwichàa casalíníri, canácaté nacái nubàle cayába. ²⁸Nuchàbacadéwa nacái áibanái wawàsinái yèewibàa quiríta, quéwasí níata máiníiyéi achúmaca imànica nuwàwa èeri imanùbaca, macáita níai ìwaquèeyéica Jesús ípidená ìwali. ²⁹Iná áibacaalí icaláawa Dios íicha, yá nacái machawàacacata nuicáca núawawa. Iná áibacaalí imàni ibáyawanáwa áibanái ichùuliaca, yá nacái báawasiwacata nuwàwa nuínáidacawa. ³⁰Iná iwàwacutácaalí canùmaséeca núa, yá canùmaséeca núa ìwalíiseta yái machawàacanáca núa.

³¹Yái Dios, Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yái wèerica írí cayábéeri càiri- pináta, yáalíacawa, báisíta càmita numàni nuchìwawa. ³²Nùanàacaalíté Damasco ìyacàlená iriculé, yái gobernador fíibaidéericaté rey Aretas yáa- picha, imàacacaté úwinái ibàlùacawa yàcalé inùmalicu náibàacacaténaté nùata. ³³Quéwa nàyacaté áibanái, yá nalicùadacaté núa mapíri iricu yéénúlusi ìwali yàcalé iwáiná yàasu ventana iricubàa, yáté nuchúuliacawa náicha.¹

Uláicái iyéeri Pablo iiná ìwali

12 ¹Báisíta, canácata yèeri nulí wawàsica éwita canùmaséeca núa. Quéwa iwàwacutá numànicani. Iná siùcade, nucàlidacué píri nàwali níai yéénáiwánási nacáiyéica nuiquéeyéica, níai Wáiwacali yáasáidèeyéica nulí. ²Núalíacawa abéeri asíali ìwali yeebáidéeri Cristo, catorce camuí néese siùcade, Dios itéericaté aléde chènuniré máisibáanacataléca èeri imanùbaca, (càmita quéwa núalíawa natécaalíténi iiná yáapichawa, càmicaalí icáu- cata, abéerita Diosca yái yáalíawa).³ Yá nacái núalíacawa ìwali yái asialica, (càmita núalíawa natécaalíténi iiná yáapichawa, càmicaalí icáuata, abé- rita Diosca, yái yáalíawa). ⁴Natécaténi paraíso néré. Yá nérécaté yéemia tàa- cáisinái yái càmiirica yéewa wacàlidaca wataàcái iyúwa, wía wenàiwicaca. ⁵Yási yéewéeri canùmaséeca núa ìwalíise yátái càiri asialicata. Quéwa càmita canùmaséeca núa nùwaliwata, yácata nucàlida ìwali yái machawàa- cáanaca nuiná cháí iricu èeriquéi. ⁶Iná canùmaséecaalí núa, quéwa càmita máiwitáiseccáiná nùata, báisícáináta yái càì núumaca. Quéwa càmita nuwàwa numànicani ipíchaná áibanái fináidaca máiní cawènica núa náicha, isicúa- caalí càmita càì núa.

⁷Iná ipíchanaté máiní canùmaséeca núa ìwalíise yáí yéenáíwanási yáa-sáidéericaté nuicá, cáanáiricaté ichùnica, yáté Dios imàacaca nuiná ìwali abéeri uláicái càiride iyúwa abéeri tuíri ìyacaalí wainálicu cáíwinama. Yá iyúca Camèniadacáiri yùuwichàidaca núa mamáalàacata. ⁸Iná máisiba yà-wiríraté nusutáca Wáiwacali íicha yeedáanápínaté nuícha yátái uláicáica. ⁹Yáté Wáiwacali íimacáita nulí: “Yácata máiníiri piwàwacutáca yáí cáinináa-náca nuicáca pía. Iná machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica íicápiná nuchàini píwali, naicácaalí pimànica cachàini yáí píibaidacalécawa.” Iná ìwalíise yáí, machawàacanáca núa, yá canùmaséeca núa, yéewacaténá Cristo ichàini ìyaca nùwali. ¹⁰Iná cáininácáiná nuicáca Cristo, yá casíimáica núa, éwita machawàacaca núa, éwita nacuíscaca núa báawanama, éwita numáapùaca madécaná wawàsi, namànicaalí nacái nàuwidewa núa Cristo ìwalíisená. Iná yéewa machawàacacaalí nuicáca nùawawa, yásí quéwanáta cachàinica núa.

¹¹Idéca nùcàlidaca nùwaliwa canùmaséeca núa càide iyúwa máiwitái-seéri, quéwa picùalétacué yáí càì numànicani. Píapínácáinácué yátái càì canùmaséeca nùwalíiseta. Iná éwita canápinéerica núa, quéwa càicáaníta, càmita nadé nàapiréca nùasu wawàsi níái cawèníiyéica íicáca yáawawa càide iyúwa apóstolnásíiwa. ¹²Iná macáita níái càmíiyéica wenàiwica idé imànica, píiquéeyéicatécué numànica Dios ichàini iyú, náasáidacué pírí nufbaidaca píwalíná ééréri iyú càide iyúwa Jesucristo yáasu apóstol. ¹³Abéeri wawàsi cayábéerita yáí iwàwacutácuéwa pírí, yáí namàníirica níái áibanái iwacáidéeyéicawa Jesús íipidená ìwali. Càmitacué píyúudàa núa palata iyú. Iná pimàacacué piwàwa nubáyawaná íicha ìwalíise. Quéwa cáminá nùcualéta, càmícáinácué nusutá pícha yátái píyúudàanápínácuéca núa.

Pablo icàlidaca nalí ipáchianápiná nía máisiba yàawiríra

¹⁴Siúcade, idéca màulenáca núa nupáchianápínácué pía máisiba yàawirírapíná. Quéwa càipínáta, càmita nuwàwa càulenácuéca numànica pírí wawàsi. Càmita nuwàwa nucutáca píasu palata. Nuwàwacáitacué cáinináca píicáca núa, càmícáiná wéenibe níái iwàwacutéeyéica ìwacáidaca isèenái íríwa palata. Wíata, nasèenáica iwàwacutá ìwacáidaca palata wéenibenái írípínáwa. Iná píacué nuénibenái. ¹⁵Iná casíimáiri iyúpiná numáalàidacué píwali macáita yáí nudènièrica palátaca. Núa nacái numànica yáí nùalimée-rica numànica nuyúudàacaténácué pía. Quéwa éwita máiní cáininácuéca nuicáca pía, càicáaníta píacué càmíiyéita cáininá íicáca núa cayába.

¹⁶Iná idécué píalíacawa càmita nuwàwa càulenáca numànicuéca pírí wawàsi. Quéwa abenaméeyéi iyúunáida numèniadacuéca pía yéewacaténá nuedáca píichacué palata maliacanéeri iyú. ¹⁷Quéwa càmita nuchiwáidacué pía nayú níái wenàiwica nubànuèyéicaté platalécué. ¹⁸Nusutácaté wawàsi manuísíwata Tito íicha, yàacaténácué ipáchiaa pía, áiba wéenásàiri yáapícha, yá píalíerícuécawa ìwali. ¿Tito imèniadatésícué pía yeedácaténácué píicha píasu palata nulípiná? Píacué yáaliéyíiwa, yáí Tito, núa nacái, abédanamata wáibaidaca, abédanamata nacái wáíwítáise wáapíchawáaca ìwali yáí wáibaidacaléca.

¹⁹Píyúunáidasícué watàaníca wawicáuwa píicha ipíchanácué pícháawáaca waináwaná ìwali. Càmita càini. Watàaníca amalánama Dios yáacálicu càide iyúwa yeebáidéeyéi Cristo. Píacué wéenánái macáita cáininéeyéica waicáca,

íná macáita yái wawàsi wamànírica, wamànìciani yéewacaténácué píwi-táise idàwinàcawa. ²⁰ Achúmaca nuwàwa piwalicué, núacaalícué nupáchiaca pía, isicúata càmìta nùanàacuéca pía càide iyúwa nuwàwàanácué pìyaca. Píacué nacái, càmìtacué piicá núa càide iyúwa piwàwàanácué piicáca núata. Achúmaca nuwàwa, isicúata abénaméeyéi péená icuísayacáca, cáudeníyeyí iicáyacacawa, caluéyeyí áibanái yáapicha, iseríeyeyí fíchawáaca, abénaméeyeyí icuíséeyeyí áibanái báawéeri tàacáisi iyú, itàaníyeyí áibanái ìwali, canúmaséeyeyí, máalfacanéeyeyí nacái imànica wenàiwica fiwitàise.

²¹ Iná achúmaca nuwàwa, nùacaalícué nupáchiaca pía, isicúata Dios ibáiniapínaca núa píacúalicu, yá nuícháanpínaca cáiwina pìwalicué, píacué imàníyeyícaté ibáyawanáwa. Yá nacái càmìta nawènúada náiwitàise casa-quèeri fíchawa, namànica nacái báawéeri nainá iyúwa, áiba báawéeri wawàsi caséerica namànica.

Pablo yàalàaca nía, yá nacái iwàwalica nía

13 ¹ Iná yácata máisiba yàawiríanápíná nupáchiacuéca pía. Piwàwalícué yái Dios itàacái fimáanáca: “Pícháawàacaalícué áiba wenàiwica, iwàwacutápinácué pìanàidaca píapichawa pucháiba, càmicaalí máisiba wenàiwica.”* ² Nùanàacaalíté pìatalécué pucháiba yàawirí, yá idécate nùalàacuéca pía. Quéwa yèepùacué càì nùumaca pírì àniawa iyúwa nùacaalí nacáita iyacué píapicha. Iná éwita déeculéca núa pífachué, càicáaníta yèepùacué nutànàaca pírì abéta àniawa, píacué imàníyeyícaté ibáyawanáwa bàaluité, nía nacái macáita áibanáica. Iná macáita níái càmíyeyíca imàaca imànica ibáyawanáwa namàníricaté quéecha, canápináta nuíquèeri ipùalé. ³ Iná numànìciani, piwàwacáinácué nùasáidaca pírì Cristo itànica nunùmalicubàa. Quéwa yái Cristoca, yàalèripínácué pía chàinisíiri iyú yáasáidacaténácué piicá ichàiniwa. ⁴ Báisítaté machawàacaca imànica yáawawa, natàtàacaalíténi cruz ìwali. Quéwa siùcade, ìyaca Dios ichàini iyú. Iná càita nacái machawàacaca wía siùcade, càide iyúwaténi, quéwa wàyaca nacái Cristo yáapicha Dios ichàini iyú wáibaidacaténácué píapicha.

⁵ Iná piicácué píawawa quéecha, báisícaalícué manuíca piwàwa Cristo iwéré. Píalimáidacué píawawa báisíta. Iná báisícaalí manuíca piwàwacué Jesucristo iwéré, yá ìyacáinátacué piwàwalicu. ⁶ Nuwàwacué píalíacawa, wíasi idéeyeyí iicáca càinacaalí wáiwitàise ìyaca, idéca manuíca wawàwa Cristo iwéré báisíta. ⁷ Yá nacái watàanica Dios yáapicha piwalicué ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Quéwa càmìta wáasáidacaténá wenàiwica iicá yátái idéenaca wachàbaca, yái manuínaca wawàwa Jesús iwéré, yéewacaténátacué pimànica cayábèeri wawàsica, éwita càica naicáca wíade iyúwa níái càmíyeyíca idé manuíca iwàwa Jesús iwéré. ⁸ Wía, canácata wawàsiquéi yéewéeri wamànica tàacáisi báisírica fípunita. Iwàwacutácáita wamànica càide iyúwa tàacáisi báisíri fimáaná.

⁹ Iná píacaalícué cachàini wáicha, wíacaalí machawàanáquéeyeyí, càicáaníta, yá casíimáica wía ìwalíise. Yá nacái watàanica Dios yáapicha pìwalícué yéewacaténá béeyéicuéca píwitàise itàacái ìwali. ¹⁰ Iná nutànàacué pírì nàwali níái wawàsínáica cuyàluta írìcu, idècunitàacá nùyaca pífachué

déeculé, ipíchaná nùlàacuéca pía chàinisíri iyú, yàasu èeri nùànàaca piatalécué, iyú yái Wáiwacali ichàini yèerica nulí, yéewacaténá píiwitáise idàwinaacuécawa, càmita wamáalàidacaténácué pía iyúta.

Imáalàidáaná nuwàwalicuéca pía

¹¹Nuénánái, yácata imanùbaquéera. Iwàwacutácué pìyaca casíimáiri iyú, pidàwinàacuéwa Dios itàacái iwali, pichàiniadacué píiwitáisewáaca báawéeri íicha. Iwàwacutácué abédanamacata píiwitáise píapichawáaca, pìyacué nacái píapichawáaca matufbanáita, yéewacaténá ìyacuéca píapicha yái Dios imàaquéerica wàyaca matufbanáita, cáininéerica nacái iicáca wía.

¹²Pitàidayacacuéwa píapichawáaca, pisùsùacué pinànli ìwaliwáaca cáimiétacanéeri iyú. ¹³Macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, nawàwalicué pía macáita.

¹⁴Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo imànicuéca pírí cayábéeri mawènitá, cáininácué nacái Dios iicáca pía, Espíritu Santo ìyacaténácué nacái píapicha macáita. Càicawani.

GALATAS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yácata icàlidadé iináwaná ìwaliwa, yácataté itànàa yái cuyàlutaca. Gá. 1.1; 5.2.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Tàacáisi yàanàacaté Pablo irí, níái yeebáidéeyéica Jesús Galacia ìyacàlená irícu, nawènúadacatéa náiwitáisewa mesúnamáita ícha yái cayábéeri tàacáisica, idéericaté Pablo yéewáidaca nía ìwali, máalíacáanácáinátésa abé-naméeyéi imànica náiwitáise cachìwéeri yéewáidáanà iyú, áibéerita iicáca-náwa ícha yái idéericaté Pablo yéewáidaca nía ìwali.

Yàalàacaténáté nía pucháiba wawàsi ícha, níái máalíacanéeyéicaté imànica náiwitáise:

1) Iwàwacutá judíoca pía quéecha, yéewacaténá pichúuliacawa yùuwichàacáisi ícha.

2) Idécáiná Cristo iwasàaca wía wabáyawaná ícha, yásí yéewa wàyaca càide iyúwa cayábáanà waicáca wíawawa wàyaca Pilée. Gá. 5.1,13.

Càmita càì wawàsi ìyaná: Iwàwacutá manuícá wawàwa Jesús iwéré, yéewacaténá wachúuliacawa yùuwichàacáisi ícha. Hch. 16. 31.

Iwàwéeri yéewáidaca wía ìwali:

Yái wachúulianácawa yùuwichàacáisi ícha, Dios yèeri walí mawènitá, iwàwacutá càita manuícá wawàwa Jesucristo iwéré.

Yái Gálata yàasu cuyàlutaca yáasáidaca walí, níái yeebáidéeyéica Jesús, càmita ley ichùullà nía quirínama. Siùcade, nàyaca Jesús yáapicha casfímáiri iyú.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Gá. 5.1,13; Ro. 8.3-9; 2 Co. 3.17; Jn. 8.36.

Camuí itànèerité iricuni, síisàanàcaalíté nacái itànàa yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaténí Antioquía ìyacàlená néese, chábade camuí 48-50, asáica idénáamité Jesucristo.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, apóstol, (càmita quéwa asianái ichùuliacata, càmita nacái asianái yàasu wawàsita. Yácata Jesucristo, yái ibànùu núa, Wáaniri Dios yáapicha, yái icáucàidéericaté Jesús yéetácáisi ícha). ²Macáita níái

wéenánáica Cristo ìwalíisená, iyéeyéica núapicha cháí, nawàwalicué pía, píacué yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Galacia yàasu cáli ìinata,

³Wasutá Wáaniri Dios íicha, Wáiwacali Jesucristo íicha nacái, naicácáténá-cué pipùalé mawènitá, pìyacaténácué nacái matuíbanáita. ⁴Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa wabáyawaná ìwalíisená, yéewacaténá ichùuliadaca wía íicha yái èri ìiwitáise báawéeri wàyéerica iricu siùcade, càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná. ⁵Yái Dios iwàwacutéerica wàaca irí cayábéeri càiripináta. Càicawani.

Canácata áiba tàacáisi cayábéeri báisiiri

⁶Batéwa càmita núalimá nuebáidaca yái piwènúadánácuéca píiwitáise-wa mesúnamáita Dios íicha, imáidéericuécá pía, cáininéericuécá iicáca pía mawènitá Cristo ìwalíisená. Yácué peeabáidaca áiba tàacáisica, yái cachiwéeyéi yéewáidéerica ìwali. ⁷Báisiita canácata áiba tàacáisi cayábéeri íicha yái wacálidéerica. Quéwa nàyaca abénaméeyéi, níái iwàwéeyéica máalíacáanáca imànicuécá píiwitáise íicha yái tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali.

⁸Iná núumacué pirí: Abéeri wéenacaalí, càmicaalí abéeri ángel chènuní-séeri, yéewáidacué pía áiba tàacáisi cayábéeri ìwali, áiba ìiwitáanáta íicha yái idéericuécá wacálidaca pirí ìwali, yá iwàwacutá Dios yúuwichàidacani quichái iriculé càiripináta. ⁹Iná càide iyúwa wacálidáanácué pirí ìwali quéecha, siùcade, yèepùa nucálidaca pirícué ìwali àniawa: Aibacaalí yéewáidacué pía áiba tàacáisi cayábéeri ìwali, quéwa áiba ìiwitáanáta íicha yái idéericuécá wacálidaca pirí, iwàwacutá Dios yúuwichàidacani quichái iriculé càiripináta.

¹⁰Iyú yái càirica núumaca ìwali pirícué, càmita nucutáida iyú wawàsi cayábacaténá wenàiwicanái iicáca núa. Càmita. Yáta nuwàwéeri cayábaca iicáca nuíbaidacalé, yái Dios. ¡Nucutáidacaalí wawàsita cayábacaténá wenàiwicanái iicáca núa, yá càmita Cristo yàasu wenàiwica núata!

Càinacaalíté yéewaná apóstolca yái Pablocá

¹¹Píacué nuénánái, nuwàwacué píalíacawa yái tàacáisi cayábéerica nucálidéericuécá pirí ìwali, càmita aslanái ìiwitáiseni. ¹²Càmitaté aslanái yàa nulí tàacáisi, càmita nacái aslanái yéewáidaté núa ìwali. Yácata Jesucristo yái yéewáidaté núa ìwali.

¹³Píacué idéeyéi yéemíaca nuináwaná ìwali, càinacaalíté núiwitáise iicácanáwa bàaluité, nùyacaalítéca numànica càide iyúwa tàacáisi ichùuliyéi ìimáaná, nupíadáidacaalíté báawéeri iyú níái iwacáidéeyéicawa Jesús íipidená ìwali, nuwàwacaalíté nacái numáalàidaca nía.^a ¹⁴Nùyacaalítéca càide iyúwa judónái ìiwitáise iyáaná, máinícaté nuchàbaca náiwitáise níái nuna-cáiyéica ibèeca, nùasu cáli mìnánáica. Máinícaté nuwàwaca numànica càide iyúwaté wàawirináimi ìiwitáise iyáaná.^b ¹⁵Quéwa Dios iwàwacaté iníwàaca núa nùatúa idéericuísetawa, yá nacái imáidacaté núa, cáininácáináté iicáca núa. Ináté yéewa iicáca nupùalé mawènitá nuíbaidacaténá irípiná. ¹⁶Iná yéewa imàacacaté núalíacawa Iiri Jesucristo ìwali, nucálidacaténá iináwaná

ìwali nálí níái càmfíyéica judíonái. Quéwa càicaalíté ichàbacawa nulí néeni-
alí yái wawàsica. Càmitaté nusutá núemiawa áiba wenàiwicata. ¹⁷Càmitaté
nacái nùawa Jerusalén ìyacàlená néréta, nutàanicaténá náapicha níatái idée-
yéicaté apóstolnáica nupíchale. Yáté nùacáitawa mesúnamáita Arabia yàasu
cálí máisawaliri néré. Yá néeseocaté nùepùawa àniawa Damasco ìyacàlená
néré.

¹⁸Néese máisiba camuí idenáami, yá nùacatéwa àtata Jerusalén ìyacàlená
néré, nùacaténá nuicáca Pedro. Yá nuyamáacatéwa idaní pucháiba semana.
¹⁹Quéwa càmitaté nuicá níái áibanái apóstolnáica. Yátaté nuiquéeri néré, yái
Jacobo, Wáiwacali yéenasàirica. ²⁰Iná yái càì nutànàacuéca pírí ìwali, báì-
sírìta, Dios yáaliaca nacái càmita numàni nuchìwawa.

²¹Néese idenáami, yáté nùacawa Siria yàasu cálí néré, Cilicia yàasu cálí
néré nacái. ²²Quéwa níái ìwacáidéeyéicawa Jesús fípidená ìwali, ìyéeyéicaté
Judea yàasu cálí finata, càmitaté náalía naicáca nuicácanáwa. ²³Néemi-
cáitaté nuináwaná ìwali, náimacaalíté nùwali: “Yái ipiàadídéericaté wía
quéecha, siúcade, icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica wéewáidáaná Jesucristo
ìwali, yái iwàwéericaté imáalàidaca bàaluité.” ²⁴Yá nàacaté Dios irí cayábéeri
ìwalíse yái cayábéeri imànfírìca nulí.

Aibanái apóstolnáí yeedácaté yàataléwa Pablo

2 ¹Néese, idécanáamité ichàbacawa catorce camuí, yáté nùacawa àniawa
Jerusalén ìyacàlená néré,^c Bernabé yáapicha, Tito nacái áiba nuèpuní-
daté núapichawa. ²Quéwaté nùacawa Jerusalén néré, Dioscáináta yáasá-
daté nulí iwàwacutáanaté nùepùacawa néré. Iná idécunitáacá nùyaca néré,
yáté nùwacáidacawa náapicha níái náiwitápunái caináwanéeyéica, yá nùcà-
lidacaté nalí ìwali yái tàacáisi cayábéeri nùcàlidéerica nùepunícawa nalí,
níái càmfíyéica judíonái, ipíchaná mawènica yái fíibaidacalési numànfírìca.
³Quéwa Tito yèepunícatéwa núapicha. Iná éwitaté griegocani, càicáaníta,
càmitaté nachùulia íiríaca ìwalíisesàì íimami ipùatawa. ⁴Càicáaníta, yáté
idéca báawéeri wawàsica ìyaca, idécáinaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwà-
lùacawa wéewiré ibàacanéri iyú, naicácaténá iicácanáwa wàyaca Jesucristo
yáapicha, wía càmfíyéica imàni quirínama càide iyúwa tàacáisi ichùulíeyéi
fímáaná. Nawàwacáinaté nachùullìaca wàyaca mamáalàacata càide iyúwa
judíonái fíiwitáise lyáaná. ⁵Quéwa càmitaté wamàni nalí càide iyúwa nawà-
wáaná nachùullìaca wía, éwita achúmáanapíná, wawàwacáinaté peebáida-
cuéca mamáalàacata yái tàacáisi cayábéerica.

⁶Níái náiwitápunáica caináwanéeyéica Jerusalén néeni, càmitaté nachùu-
lì nùcàlida wàlisáì wawàsica ipùalé yái nuéwáidéerica nùepunícawa ìwali.
(Níái náiwitápunáica, caináwanéeyéicaalí nía, càmita máiní iwàwacutáwa
nulí, abédanamacáináta wía macáita Dios ipíchale). ⁷Níái náiwitápunáica,
náalíacaté Diosca yái iníwàaté núa nùcàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica
nalí níái càmfíyéica judíonái, càide iyúwa iníwàanaté Pedro icàlidacaténá
judíonái irí. ⁸Náalíacaté Dioscata yái yàaté Pedro irí chàinisi yéewacaténaté
fíibaidaca càide iyúwa apóstol judíonái irí. Yá nacái yácataté yaa nulí chàinisi
nuíbáidacaténá nacái apóstol iyú, nalípiná níái càmfíyéica judíonái.

⁹Níái náiwitápunái, Jacobo, Pedro, Juan nacái, níacataté wenàiwicanái iiquéeyéi càide iyúwa níái ibàluèyéicawa Dios itàacái ìwali dàalanama, yá nacái neebáidacaté Dios imànica nulí cayábéeri manuúsiwata. Néese, yá náibàacaté wacáapi, Bernabé yáapicha, naicácaténá wía nàacawéeyéiná iyúwa yéewacaténá wàacawa nàatalé níái càmíiyéi judíonái, yá nacái nàapínacawa judíonái yàatalé. ¹⁰Quéwaté abéerita wawàsica yái nasutácaté wáicha. Iwàwacutápiná waicáca napùalé mayamáacata níái wéénánái catúulecanéeyéi iyéeyéica Jerusalén iricu. Yái numànfiricataté abémáidata, siùcalénama nacáide, nuwàwa yáapichawa.

Pablo yàalàacaté Pedro Antioquía néeni

¹¹Néese áiba èeri, Pedro yàanàacaalíté Antioquía iyacàlená néré, yáté nùalàacani núawáisewata, imànicáináté báawéeri wawàsica, yái càmíiripínacaté yéewa imànicata. ¹²Ipíchawáiseté nàanàca Antioquía iyacàlená néré, níái Jacobo ibànuèyéicaté néré, yáté Pedro iyáaca iyáacaléwa matufbanáita náapicha níái càmíiyéica judíonái. Quéwa nàanàacaalíté yàatalé níái abénaméeyéi judíonái yeebáidéeyéica Jesús, yáté Pedro iwènúacawa càmíiyéica judíonái fícha, cáalucáináté iicáca níái idaluéyéica ìwalíisesàì ipùata fíma-miwa. ¹³Iná níái, áibanái judíonái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái càicataté namànica càide iyúwa Pedro imànfíná. Yáté namèniadaca níawawa càitaté nawènúadaca Bernabé fiwítáise, yá nacái càicata imànicaté náapicha.

¹⁴Iná nuicácaalíté càmita namàni càide iyúwa fímaáná yái tàacáisi cayábéeri báisiirica, yáté núumaca Pedro irí wenàiwicanái yáacúalicu: “Ewita judíosàirica pía, ¿cáná piya càide iyúwa càmíiri Judío? Néeni ¿Cáná pichùulia chàinisíiri iyú níái càmíiyéica judíonái, nàyacaténá càide iyúwa judíonái iyáaná?”

**Níái judíonái, càmíiyéi judíonái neebáidacaalí Jesús,
yá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha**

¹⁵Quéwa wía judíonáisiwata asáicatáiseta wía, iná càmita asái wía bayáwanási yáapicha càide iyúwa níái càmíiyéica judíonái. ¹⁶Báisiíta wáaliaca càmita mabáyawaná Dios iicáca wenàiwica tàacáisi ichùulièyéi ìwalíise. Mabáyawaná iicáca wía weebáidacaalíta Jesús. Iná wía idé weebáidaca Jesús, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo ìwalíisená, càmita ìwalíise yátái wamànfínáca nachùullaca níái tàacáisi ichùulièyéica. Canácáináta wenàiwicaquéi mabáyawanéeripíná Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéi ìwalíise.

¹⁷Ewita judíonáica wía, iwàwacutá weebáidaca Jesús yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía. Iná cabáyawanáta nacái wía càitáde iyúwa níái áibanái wenàiwica fiwítáanáca. Néese, càiná wáimaca. ¿Yátásica Cristo, yái càì imàaca cabáyawanáca wía? ¿Canásíwata! ¹⁸Yá máini báawaca yái yèepùacaalí nuéwáidaca ìwali àniawa yái idéericaté numàacaca. Yásí cabáyawaná núa báisiíta.

¹⁹Quéwa núa, idécaté tàacáisi ichùulièyéi imàacaca nuétácawa. Iná idéca càica núade iyúwa yái idéerica yéetácawa nalí, quéwa yéewacaténá cáuca núa Dios irípináta. ²⁰Idéca nuíwítáise báawéeri yéetácawa abédanamata Cristo yáapicha cruz ìwali. Iná càmita quirínama nucáucaca yái càì nudèniaca. Cristo yái ìya nuwàwalicu siùcade. Iná idècunitàacá nùyaca nuinàlicuwa, yá

manuïca nuwàwa iwéré yáí Dios Iiri cáininéericaté iicáca núa, yéetéericatéwa nacáí nùwaliná. ²¹Iná càmita núamàa yáí cáinináanáca Dios iicáca núa mawènitá. Quéwa mabáyawanápinácaalíté Dios iicáca wía tàacáisinái ichùulièyéi ìwalíseta, yáté canácata iwèni yátái Cristo yéetáanácátéwa wàwaliná.

¿Cayábasica weebáidaca tàacáisi ichùulièyéi ichùuliaca, yácaalí weebáida ìwali yáí Jesús?

3 ¹¡Píacué Galacia mìnánái! ¿Cánácué càmita cáiwitáise píaca? ¿Cawinácué máalíacáaná imànica píiwitáise càmicaténácué pimàni càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná? Píacué idéeyéicaté nucàlidaca irí amalánama ìwali yáí càinácaalíté Jesucristo yéetácawa cruz ìwali. ²Nuwàwacué picàlidaca nulí abéeri wawási: Dios yàatécué pírí yàasu Espírituwa piwàwaliculé, càmita ìwalíse yátái pimànínácuéca càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. Yàatécué pírí yàasu Espírituwa, péemiácáinátécué yáí tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yáté peebáidacuécani. ³¿Cánásicué máiní máiwitáiseca píaca? Idàbáanáté wàlìsàicuéca píiwitáise, yáté piwàwacuéca Dios yàasu Espíritu iyúudàaca píaca. Néeni, ¿Cánácué piwàwa pìyaca machacàníiri iyú pichàini iyúwa? ⁴Iná meedápináta piuwichàacuécawa manuí Jesús ìwalísená. Quéwa nuyúunáida càmita máiní piuwichàacuécawa meedápináta ìwalísená. ⁵Yáí Dios, càmita yàacué pírí yàasu Espírituwa, càmita nacáí imàni pèewicué yáí càmfírìca wenàiwica idé imànica, ìwalíse yáí peebáidacáinácué nachùuliaca níái tàacáisi ichùulièyéica. Ìwalíseta yáí péemlanácuéca yáí tàacáisi cayábéerica ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisica fícha, yácué peebáidacaté ìwali.

Mabáyawanáca Dios iicáca Abraham yeebáidacáiná ìwali

⁶Iná càicaté Abraham imànica: “Abraham yeebáidacaté Dios, yá ìwalísecaté Dios iicáni càide iyúwa mabáyawanéeri.”^d ⁷Iná iwàwacutácué píalíacawa níái wenàiwica manuýéica iwàwa Dios iwéré, níacata báisíiyéi Abraham itaquénáinámica. ⁸Bàaluité idé Dios itàacái icàlidaca walí ìwali, mabáyawanápiná Dios iicáca níái càmfíyéica judfonái yeebáidéeyéica ìwali. Idécáináté Dios icàlidaca Abraham irí yáí tàacáisi cayábéerica quéechatàacáwa, fimacaalíté irí: “Píwalísepináta, numàni nalí cayábéeri macáita níái wenàiwica fíiwitáanáca yeebáidéeyéica nùwali.”^e ⁹Iná macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, níacata Dios yèeyéi irí mawènitá madécaná wawási yáí namáapuèrica, càita iicacánáwade iyúwaté Abraham, yeebáidasíwéericaté Dios bàaluité.

¹⁰Iná macáita níái achúmèeyéica iwàwa imànica càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná, mayamáacata nàuwichàapínáca nabáyawaná ìwalísewa. Càica Dios itàacái fimaca: “Yáí càmfírìca yáalimá imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná, iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ìwalísewa.”^f

¹¹Iná idé amaláca yáí wawàsica. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri mabáyawanáca Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéi ìwalíse. Càica Dios itàacái fimaca: “Yátái yeebáidéerica Dios, yácata mabáyawanéeri Dios iicáca, yácata nacáí iyéeripíná càiripínáta.”^g ¹²Níái tàacáisinái ichùulièyéica wenàiwica, càmita

d 3.6 Gn. 15.6; Ro. 4.3. **e** 3.8 Gn. 12.3; Gn. 18.18; Gn. 22.18. **f** 3.10 3.10: Dt. 27.26.

g 3.11 Hab. 2.4.

namàaca wenàiwica yeebáidaca Dios. Càica Dios itàacái fimaca nàwali: “Yái wenàiwica imànfirica càide iyúwa tàacáisinái ichùulièyéi fimáaná, iwàwa-cutápiná imànica nachùuliaca macáita càide iyúwa náimáaná.”^h

¹³ Quéwa Cristo ipáyaidacaté wawèni yéewacaténá yeedáca wía yùuwichàa-cáisi íicha, yái yùuwichàidéeripiná wíata, càmicáínaté wamàni càide iyúwaté tàacáisinái ichùulièyéi fimáaná. Yáté imàacaca yáawawa yùuwichàacáisi yúu-wàacawa ìwali wáichawallíiná. Càica Dios itàacái fimaca: “Cawínacaalí natàtàa ichanàawa àicu ìwali, yácata idéeri Dios yùuwichàidaca manuísíwata.”ⁱ ¹⁴ Iná càicaté Jesús yéetácawa, ìwalíisecaténá Dios imàni nálí cayábéeri níái càmfí-yéica judiónái, càide iyúwaté idéená Dios imàacaca itàacáíwa Abraham irí bàaluité.^j Neebáidacaalí Jesús, yá imàacaca nawàwalicu Espíritu Santo, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali yàanàapínaté nálíni.

**Níái tàacáisi ichùulièyéica, yái áiba Dios imàaqueéricaté
itàacáíwa ìwali yàanàapínaté walíni**

¹⁵ Nuénánái, núcáidacué pírí abéeri wawàsi ìwali càide iyúwa wenàiwica iyáaná cháí èeri irícu: “Idécaalí abédanamaca pucháiba wenàiwica iwàwa yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali, yá canáca yéewaná mawènica namànica quirínamani. Càmita nacái yéewa áiba imànica ipùalé quiríta.” ¹⁶ Píicacué abéeri wawàsi Dios imàacacaté itàacáíwa Abraham iríta, “itaquerínámi irípiná nacái.” Càmitaté fimata: “pitaquénáinámi irípiná.” Càmita itàaní manùba wenàiwica ìwali. Itàaníca abéeri wenàiwica ìwali, fimaca, “pitaquerínámi irípiná.”^k Iná yácata Cristo yái, càité fimaca ìwali. ¹⁷ Nuwàwáaná núumaca pírcué: Yái wawàsi idéericaté Dios imànica Abraham yáapicha, yèepuèricaté itàaníca ìwali àniawa Cristo yàanàanápínacaté, idécaté iyaca ipíchawáiseté ley yàanàaca, yàanèericaté 430 camuí idénáami.^l Iná ìwalíise, càmita yéewa ley imáalàidaca yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali quéechaté. Càmita nacái yéewa mawènica imànicaní. ¹⁸ Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamàníníaca tàacáisi ichùulièyéi ichùuliaca. Càicaalítani, yáté càmita imàaca itàacáíwa ìwali quéechata. Quéwa idécaté Dios imàacaca itàacáíwa Abraham irí imànfínápínaté walí cayábéeri mawènitá.

Càinacaalí nàasu wawàsi iyaca níái tàacáisi ichùulièyéica

¹⁹ Néeni. ¿Càinápíná Dios imàaca níái tàacáisinái ichùulièyéica wenàiwica? Dios imàacacaté nía, náasáidacaténá wenàiwicanái irí yái bayáwanási namànfirica, iwérépínáta yàanàacaté yái Abraham itaquerínámi idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali quéechaté. Níái tàacáisi ichùulièyéica, ángelnái yèepùadacaté nía irí, yái itàanfíricaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwícau. ²⁰ Quéwa Dios imàacacaalíté itàacáíwa Abraham irí, càmitaté ibànùu ángelnái natàanícaténá yáapicha. Yácataté Dios yái itàaníté yáapicha yáawáiseiwata.

²¹ Iná càicaalí yái wawàsica, ¿Níái tàacáisi ichùulièyéica, nàasicawa fípu-nita yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali Abraham irí? ¿Canásíwata! Dios imàacaalíté tàacáisi ichùulièyéi yáaliméeyéité yàaca wenàiwica ícauca càmfíri imáalàawata, yásí mabáyawanáca Dios íicáca wenàiwica nàwalíseta.

²² Quéwa Dios itàacái yáasáida walí macáita wenàiwica iyaca bayáwanási ichàini yáawibàa, yéewacaténá Dios yàaca nalí mawènitá yái idéericaté imàacaca nalí itàacáiná, yá iwàwacutá neebáidaca Jesucristo ìwali.

²³ Quéwa ipíchawáiseté yàanàaca yái weebáidéeripinacaté ìwali, yátéca tàacáisinái ichùulièyéi ichùullaca wawicáu càide iyúwa presocaalí wàyaca. Iná càicaté ibàliaca wawicáu, iwérétaté Cristo yàanàaca yáasáidacawa walí weebáidéeripinacaté ìwali. ²⁴ Iná càicaté tàacáisinái ichùulièyéi yàanàaca walí, càide iyúwa yái yèepunidéeripináca wáiwitápu iwéréta yàanàidapináca wía Cristo yàatalé, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Cristo ìwali.^m ²⁵ Quéwa siùcade, idéca Cristo yàanàaca, yái weebáidéerica ìwali. Yá càmita wawàwacutá quirínama tàacáisi ichùulièyéi yèepunídaca wáiwitápu.

²⁶ Siùcade, yacué Dios yéenibeca pía macáita, idécáinácué peebáidaca Cristo Jesús ìwali. ²⁷ Iná macáita níai idéeyéica ibautizácawa Cristo ípidená ìwali, yá idéca Cristo fiwitáise iyaca nawàwalicu abédanamata yáapicha. ²⁸ Iná siùcade, abéericatacué pía Cristo yáapicha macáita, éwita judiónáica nía, càmfíyéi nacái judiónái, éwita nàasu wenàiwica, càmfíyéi nacái nàasu wenàiwica, canácata nacái asianái, inanái nacái. ²⁹ Iná idécaalícué Cristo yàasunái wenàiwicaca pía, yá nacái Abraham itaquénáinámicuécá pía, yá nacái piasunápinácuécá náapicha, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali.ⁿ

**Càmita quirínama tàacáisi ichùulièyéi yàasu
wenàiwicaca wía. Siùcade, Dios yéenibeca wía**

4 ¹ Iná nucàlidacué nacái pirí abéeri wawàsi: Idècunitàacá sùmáica yái yeedéeripináca yàaniri yàasumiwa, yá abédanamacatani náapicha níai nàasunái wenàiwicaca, éwita yàaca yàasuíri macáita yái iyéerica néeni. ² Iná idècunitàacá sùmáicani, yáca iwàwacutáca áibanái icùacani, yéewáidaca nacáini iwéréta yàanàaca yái èeri yàaniri yèepuadacatáipináca írì macáita yái yàasumicawa. ³ Iná càita nacái wawàsi ichàbacawa walí. Bàaluité càmicaalítéca wáalíawa Cristo ìwali, wàyacaté wamànica càide iyúwa èeri fiwitáise ichùulianá cháí èeri írìcu. ⁴ Quéwa idécaalíté yéenáiwaná yàanàaca yái Dios ibànùacatáipináca walí líriwa, yáté asáicani abéechúa inanái íficha. Iná asáicaténi tàacáisinái ichùulièyéi ichàini yáawibàa, ⁵ yéewacaténáté iweniaca níai iyéeyéicaté tàacáisi ichùulièyéi ichàini yáawibàa, yéewacaténá nacái yeedácaté wía írípínáwa càide iyúwa yéenibenáisiwa.

⁶ Iná siùcade, idécué Dios yéenibeca pía, idécáiná imàacaca wawàwa írìculé yái líri yàasu Espíritucawa. Yái ichùulìerica càì wáimaca: “¡Pápa, pía cáini-néeri nuicáca!” ⁷ Iná siùcade, càmita quirínama áiba yàasu wenàiwicaca pía. Siùcade, Dios yéenibecuécá pía. Iná Dios yéenibecáinácué pía, yá imàacapináca piasupinácuécá náapicha macáita yái yàasusica Cristo ìwalíisená.

Cáininá Pablo iicáca níai yeebáidéeyéica Jesús Galacia mīnanáica

⁸ Bàaluité, càmicaalítéca pialíacuéwa Dios ìwali. Yáté piyacatécué pimànica nachùullaca níai càmfíyéicaté báisí diosnáica.

m 3.24 Abéeri comparación: Bàaluité níai càasuíyéi yéenibeca, sùmanáicaalíca nía, nàasunái wenàiwicaca icùacaté nía. Níata ité nía escuela néré, èeri imanùbacata nàyaca náapicha, nacúacaté nía báawéeri íficha ipíchana áibanái yéewáidaca nía báawéeri fiwitáisesi iyú. Càicaté ley imànica wenàiwica írì ipíchawáisetéca Cristo yàanàaca. **n 3.29** Ro. 4.13.

⁹ Quéwa siùcade, idécué píaliacawa Dios báisfiri iwali. Wáimasicasí machacànita, idéca Dios yáaliacawa piwalicué càide iyúwa yàasunái. Néeni, ¿cáná iwàwacutá pèepùacuéca pìyaca abéta àniawa càide iyúwa diosnái cachìwéeyéica iwàwáaná, iyúwa nacái píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná, canéeyéica ichàini, canéeyéica nacái iwèni? ¹⁰ ¿Cáná yéewa mamáalàacata caináwanáca piwacáidacuécawa àniawa, piacaténácué abénaméeyéi èri fimiétacaná, quéeri, uniabe, camuf nacái? ¹¹ ¡Iná achúma nuwàwa piwalicué, nuínáidaca canácata iwèni pirícué yái nuéwáidéericatécué pía iwali!

¹² Nuénánái, nusutácué pfícha wawàsi: Càide iyúwa numàacáaná núawawa nùyaca càide iyúwacué iicácanáwa pìyaca, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca píawawa pìyaca càide iyúwa iicácanáwa nùyaca. Canácataté pimànfíricué nulí báawéeri wawàsica, nùyacaalíté pèewibàa. ¹³ Càide iyúwacué pialfanáwa, cáuláicacaalíté núa néenialíté, idàbacué nucàlidaca pirí yái tàacáisi cayábérica Jesús iináwaná iwali. ¹⁴ Yá nacái càmitaté píamàacué núa, éwitaté càulenáca numànicuécua pirí nuláica lwaliisewa, càicáaníta, càmitaté pichùuliacué núacawa píchata. Yácué peedácaté núa quéwanáta píataléwa càide iyúwa abéeri ángel Dios néeséeri, iyúwa nacái núacaalíta yái Cristo Jesús. ¹⁵ Iná néenialíté, máinícué casímaíca piwàwa, idàbacaalíté peebáidacuéca yái tàacáisi cayábérica. Néeni, ¿Aléná yàawa yái casímaínácatécué piwàwa? Núaliaca piwàwacuéca pimànica nulí càinácaalíta wawàsicani. Iná éwitaté nusutácuéca pfícha níatái pituíca, píaliméeyéipínácué pimusúadacata piacaténácué nulí níata. ¹⁶ Quéwa siùcade, nucàlidacáinácué pirí yái báisfiri tàacáisica, yácué pimànicuécua piùwidewa núa.

¹⁷ Abénaméeyéi asianái cachìwéeyéi máinícué achúmaca nawàwa piwalicué. Namànica nacái madécaná wawàsi cayábacaténácué piicáca nía. Quéwa càmita namànicaténácué pirí cayábéeri wawàsicata. Nawàwaca nawènúadacuéca pía wáicha yéewacaténácué piacawa náapichata. ¹⁸ Cayábaca achúmaca áibanái wenàiwica iwàwa piwalicué. Quéwa namànipinácaalícué pirí cayábéeri. Quéwa càmita abéeri yàawiríata, èri imanùbacata. Càmita abéeri yaalíca, yátái nùanàacaalícué píatalé. ¹⁹ Píacué nuénibenái cáininéeyéi nuicáca, siùcade, máiníca achúmaca nuwàwa piwaliná abéta àniawa, càide iyúwa achúmacaalí inanái iwàwa cáiwicaalí úa udáiwàacaténá uiriwa. Iná nuuwichàacawa piwalinácué iwéréta idécuéca pìyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. ²⁰ Nuwàwasíwata nùyacuéca píapicha siùca èeritàta, nutàanícáténácué píapicha áiba iicácanáwa iyúta. Yácaínái wawàsi càirícuéca pimànica pìyaca siùcade, achúmaca imànica nuwàwa.

Yáasáidaca walí Agar yàasu wawàsi, Sara yáapicha

²¹ Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué iwàwéeyéica imànica nachùuliaca mamáalàacata níai tàacáisi ichùulièyéica. ¿Píaliacué náimáaná níatái tàacáisi ichùulièyéica? ²² Dios itàacái íimaca, Abraham idèniacaté pucháiba yéeni-bewa: Abéeri líri Agar^a yáapicha úái nàasu wenàiwicaca;^b yái áibaca líri Sara^c

o 4.22 Agar íimáaná: Uacata dúli Sinaí, úái dúli Dios imàacacatáicaté Moisés itànàaca níai tàacáisi ichùulièyéica (ley). Iná macáita níai judíonáica néenialí, namànicaté càide iyúwa ley íimáaná. **p 4.22** Gn. 16.15. **q 4.22** Sara íimáaná: Uyaca càide iyúwa níai yeebáidéeyéica Jesús. Iná càmita umàni nachùuliaca níai tàacáisi ichùulièyéica (ley). Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita weebáida (ley) ichùuliaca.

yáapicha, úái yàacawéetúasíwaca, càmfichúaca nàasu wenàiwicata.^r ²³Yái uirica, úái nàasu wenàiwicaca, asáicaténi wenàiwica fiwitaíse iyú. Quéwa yái uirica, úái yàacawéetúasíwaca, càmfichúacaté nàasu wenàiwica, asáicaténi càide iyúwaté idééná Dios imàacaca itàacáíwa nalí.^s

²⁴Yá wawàsiquéi yéewáidéeri wía ìwali yái waiquéerica watúí iyúwa, wáa-líacaténáwa ìwali yái càmfirica yéewa waicáca watúí iyúwa. Níái pucháiba inanáica, níacata pucháiba tàacáisi Dios imàníyéité yàasunái wenàiwica yáapicha.

Abéerité imàni náapicha dúli Sinaí néeni, úái dúlica, ùyaca càide iyúwa Agar. Iná níái utaquénáinami asáiyéicaté néese idénáami, macáita namànica càide iyúwaté tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. ²⁵Uái Agar ùyaca càide iyúwa dúli Sinaí, iyéechúaca Arabia yàasu cáli finata, uásáidaca walí Agar fiwitaíse ìwali. Uacata nacái yái ìya càide iyúwa Jerusalén iyacàlená siùcade, níái ùyacàlená minanáica, macáita namànica càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná.

²⁶Quéwa úái Jerusalén ìyacàlenáca chènuniréechúaca ìyaca, úacata Sara, càmfichúaca iwàwacutá áiba ichùuliaca, úacata nacái wáatúa ²⁷Càica Dios itàacái fímaca:

“¡Pía inanái càmfichúacaté idéca asáica fícha sùmai.

Pimáida cachàini, casíimáicáiná pía!

Pía, càmfichúacaté yáalíawa ìwali yái cáiwínaca abéeri sùmai.

Pimáidáida cachàini, casíimáicáiná pía!

Uacái inanái yàacawéeri imàaquéechúaca, manùbasíwapiná uénibe, uícha quiríta úái idènièchúaca yàacawéeriwa.”^{t u}

²⁸Iná píacué nuénánái yeebáidéeyéica Jesús, càica wíade iyúwa Isaac, yái asáiricaté càide iyúwaté idééná Dios imàacaca itàacáíwa Abraham irí.^v

²⁹Néenialtí, yái Ismael, Abraham ìiricaté Agar yáapicha, asáicaténi càide iyúwa wenàiwica fiwitaíse iyáaná. Yá nacái imànicaté báawéeri Isaac irí, yái asáiricaté Espíritu ichàini iyú.^w Iná càita nacái ichàbacawa walí siùcade.^x

³⁰Quéwa Dios fímacaté Abraham irí néenialtí: “Pichùulia umusúacawa pícha úái plasu wenàiwicaca, ùiri yáapichawa. Càmita ùiri Ismael yàasupiná Isaac yáapicha, yái nánirimi yàasucawa. Abéerita Isaac yái yàasupiná macáita yái yáanirimi yàasucawa, uirica úái càmfichúaca nàasu wenàiwica.”

³¹Iná nuénánái, càmita nàasu wenàiwica yéenibe wía, imàníyéicaté càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. Siùcade, uénibeca wía, úái càmfichúaca nàasu wenàiwica.

Càmita iwàwacutá pimànicuéca nachùuliaca quirínama níái tàacáisi ichùulièyéica

5 ¹Cristo idécaté iwàsàaca wía fícha yái ichùulìericaté wáiwitaíse, wàya-caténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná. Iná iwàwacutácué piyaca ìwali

r 4.22 Gn. 21.2. **s** 4.23 Gn. 12.2; 15.4; 18.10. **t** 4.27 Is. 54.1. **u** 4.27 Manùbéechúapiná

yéenibe: wíacata yeebáidéeyéi Jesús, càì fímaca ìwali. **v** 4.28 Gn. 2.4. **w** 4.29 Gn. 21.9.

x 4.29 Níái iwàwéeyéica imànica càide iyúwa tàacáisi ichùulianá, báawaca naicáca wía, Dios yeedéeyéica yéenibewa càide iyúwaté idééná imàacaca itàacáíwa.

dàalanama. Picácué pèepùà pimànica ichùuliaca abéta àniawa yái tàacáisi iwàwéerica imànicuéca pía yàasu wenàiwicaca iyúwa.

²Núa Pablo, péemiàcué nulí cayába. Ewitaqué pimàacaca náiríaca pìwalíisesàì ipùata fimami, càicáaníta, càmita yéewa Cristo ichúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha ìwalíise. ³Iná nucàlidacué pírí ìwali abéta àniawa: Macáita níái aslanái imàaqueeyéica náiríaca ìwalíisesàì ipùata fimami cayábacaténása Dios iicáca níata, iwàwacutá namànica macáita càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fimáaná. ⁴Iná píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéi ìwalíise, idécué piwènúacawa Cristo fícha, idécué nacái déeculéca pía fícha yái cáinináanácuéca Dios iicáca pía mawèníta.

⁵Quéwa wía, manuicáiná wawàwa Jesús iwéré, Dios yàasu Espíritu iya-cáiná nacái wawàwalicu, yá wacùapínáca Dios iicáca wía càide iyúwa níái iyéeyéica machacàníri iyú ipíchalé. ⁶Iná idécaalí wáyaca Jesucristo yáapícha, yá càmita iwàwacutáwa walí quirínama yái náiríana wàwalíisesàì ipùata fimami, éwita nacái càmita namàni walíni. Yáta máiníri cawènica, yái weebáidáanáca Jesús, yái imàaqueérica nacái wamànica cayábéeri áibanái irí, cáinináciná waicáca nía.

⁷Píacué cayábéeyéité fiwítáise quéecha. Néeni, ¿Cáinácué itàsa pía ipíchanácué peebáidaca yái tàacáisi báisírica? ⁸Yái càiri wawàsica, càimírita yàawa Dios néeseta, Dioscáináta yái imáidatécué pía.

⁹Cayábacué pícha. Yái cachìwéeyéi yéewáidáanáca, càicáaníde iyúwa achúméri levadura. Yácata yáalimá càamaca imànica abéeri íbesi, yá nacái imùlúcáidacani.^a

¹⁰Núa quéwa manuíri iwàwa Wáiwacali iwéré, éwitaqué píináidacawa méetàuculé fícha. Quéwa yái càirica máalíacáanáca imànicuéca píiwítáise, cawínacaalíta wenàiwicacani, Dios yùuwichàidapínacani.

¹¹Nuénánái, báisícaalí nuéwáidaca mamáalàacata yátái, iwàwacutáanáca aslanái fíríaca ìwalíisesàì fimami ipùatawa, néeni ¿Cáná judíonái imànica yùuwidewa núa mamáalàacata? Càicaalí nuéwáidacata, yá càmita iwàwacutá calúaca nía ìwalíise yátái nucàlidáanáca Cristo iináwaná yéetátéwa cruz ìwali. ¹²Yá càica nuínáidacawa, níái càiyéica yèepuníca imèniadacuéca pía, cayábasítani náiríacaalí náichawa macáita yátái nàwalíisesàicawa.

¹³Nuénánái, càicué nutàaníca pírí, píacáinácué Dios imáidéeyéi, pìyacaténácué càide iyúwa iwàwáaná. Iná picácué píima píríwa, siùcade, caná-cáiná quirínama ichùulièri wía, yásí iwàwacutá wamànica càide iyúwa wáiwítáise báawéri iwàwáaná. Quéwa píyúdàayacacuéwa ulíamaca, cáininácinácué piicáyacacawa. ¹⁴Iná macáita níái tàacáisinái ichùulièyéica wenáiwica, macáita nàwacáidacawa abéeri tàacáisi ìwalita, càirica fimacade: “Cáininácué piicáca áibanái wenáiwica càide iyúwa cáinináanácué piicáca píawawa.”^a ¹⁵Quéwa cayábacué pícha. Picúsayacaalícuéwa abémáidata, pimànicaalícué nacái píriwáaca báawéri, yá càmita péenánái iwacáidapínáwa quirínama píapichacué, càita canáca níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

y 5.9 Levadura: Abéeri áicu yùuwi finaná imùlúcáidéeri pan, càaméri nacái imànicani. Iná càita nacái, cawínacaalí yéewáida abéeri tàacáisi áibàalé Dios itàacái fícha, éwita achú-méericani yáalimápiná báawaca imànica madécaná wenáiwica fiwítáise. z 5.9 1 Co. 5.6. a 5.14 Lv. 19.18.

Piyacué càide iyúwa Espíritu yèepunídáanacué píiwitáise

¹⁶Núumacué pirí: Pimàacacué piawawa Espíritu Santo yèepunídaca píiwitáise, yá càmita pimànipinacué quirínama càide iyúwa píiwitáise báawéeri ichùllanacué pía. ¹⁷Yái wáiwitáise báawéerica iwàwaca wamànica yái càmírica Espíritu Santo iwàwa wamànica. Yái Espíritu Santoca càmita iwàwa wamànica yái wáiwitáise báawéeri iwàwéerica wamànica. Iná níai pucháibaca namànica náipunitawáaca ùuwicái, ipíchanacué pimàni yái piwàwéericuéca pimànica.^b ¹⁸Quéwa pimàacacaallicué Espíritu Santo yèepunídaca píiwitáise, yá càmita iwàwacutá pimànicuéca quirínama càide iyúwa ley íimáaná.

¹⁹Báisita wáaliacawa nàwali amalánama níai wáiwitáise báawéeri imàníyéica: Wamànica báawéeri wainá iyúwa náapicha, níai càmíyéica wàacawéeyéi. Namànica nacái báawéeri nainá iyúwa níai càmíyécáwaca iya yáapichawáaca, namànica nacái madécaná casaquèeri wawàsica, namànica nacái néeninamata báawéeri nainá iyúwa madécaná yáapicha, ²⁰nàaca yéenáiwánási íimiétacaná, namàliaca, báawaca naicáyacacawa, nàuwidaca namàniyacacawa, cáudenica naicáyacacawa yàasusi cawènfiri ìwalíise, calúaca nía ráunamáita, namànica náipunitawáaca wawàsi càmícaténá abédanama náiwitáise, nàwacáidacawa náapichata níai abédanaméeyéica íiwitáise náapicha. ²¹Cáudenica naicáyacacawa, nanúaca wenàiwica, nacàmaca, camùnica máiní nía wawàsi ìwali, manuica nayáaca nayáacaléwa, namànica nacái áibanái wawàsi càiyéita iicacánáwa. Càiyéi wawàsi fíchacué nùalàa pía siùcade, càide iyúwaté númáanacué pirí quéecha. Níai càiyéica imànica wawàsi, càmita nawàlùapináwa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

²²Quéwa yái Espíritu Santo imàníríca walí, càicáanide iyúwa madécaná iyacanási imusúacaalíwa abéeri yéetanáná irícuíse yéewacaténá: cáinináca waicáca áibanái, casímái wawàwa, wàya matufbanáita, wàidenia yùuwichàacáisi, cayába wáiwitáise, wamàni cayábéeri áibanái írì, wàya machacànfiri iyú, manuí wawàwa Dios iwéré abémáidata, ²³càmita cawèni waicácawa áibanái fícha, wáibàa nacái wíawawa báawéeri fícha. Iná canácata áiba tàacáisiquéi yáaliméeripiná icháawàaca wía nàwalíise, wamànicaalí níai cayábéeyéi wawàsica.

²⁴Quéwa macáita wía Jesucristo yàasunái wenàiwicaca, idéca watàtàaca cruz ìwali abédanamata Cristo yáapicha yái wáiwitáise báawéerica, iwàwéerica wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná. ²⁵Iná idécaalí Espíritu Santo yàaca walí wacáuca, yá iwàwacutá wamàacaca Espíritu yèepunídaca wáiwitáise.

²⁶Càmita iwàwacutá canúmaséeca wía. Càmita iwàwacutá wapéliaca wáapichawáaca. Càmita nacái iwàwacutá báawaca wawàwa áibanái yàasu ìwalíise.

Piicacué áibanái ipùalé

6 ¹Nuénánái, píalíacaallicué abéeri péená imànica ibáyawanáwa, piacué idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, piicacué ipùalé,

picàlidacué irí ìwali éeréeri iyú yáì imànfírìca, pèepùadacaténacué piàtaléwani. Quéwa picùacué píawawa píalimáwanama, yéewacáíná nacáì Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwacué píá pimànicaténacué báawéeri. ²Iná abéeri péenacaalícué achúma iwàwa ìwalíse yáì imànfírìca, iwàwacutácué piicáca ipùalé. Càicaalícué pimànica, yásì pimànicuécà càide iyúwa Cristo iwàwáaná wamànica.

³Cawinácaalí máiní canùmaséeca iicáca yáawawa, iyúunáidacáíná yáaliáwa máiní áibanáí íícha, quéwa báisíta, càmita yáalfacawa, yá imèniadacáita yáawawa. ⁴Iná iwàwacutá waicáca wáiwitáisewa wáalimáwanama cainácaalí iicácanáwa wàyaca. Cayábacaalíni, yá casíimáica píá ìwalíse. Quéwa wàasu wawàsi ìwalísetawa, càmita cayábacaténá waicáca wíawawa wàyaca áibanáí idanfàata. ⁵Iná wáalimáwanama iwàwacutá wàyaca cáalícaáiri iyú, ipichalé yáì icàlídèeripíná waináwaná áiba èeri.

⁶Cawinácaalí yéewáidacué píá Dios itàacáì ìwali, píacué nacáì yàasupíná yééná macáita yáì wawàsi cayábéeri pidènièricuécà iwènipíná.

⁷Picácué pichíwáida píawawa. Canácata wenàiwicaquéì yáaliméeri iicáaníca Dios iquíníná. Macáita yáì wawàsi wamànífírìca wáalimáwanama cháì irícu èeriquéì, ìwalísepináta Dios yàa wawèni. ⁸Níái imàniyéica càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná nasíimáidacaténá naináwa, yá ìwalísepinácata néetáwa càiripínáta. Quéwa níái imàniyéica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yá Espíritu yàapínáca nalí nacáuca càmfiri imáalàawa. ⁹Iná càmita iwàwacutá waméyàaca wamànica cayábéerita. Càmicaalí waméyàawa, yá Dios yàapínáca walí wawèni yàasu èeripíná yàaca walíni. ¹⁰Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri wawàsica, èeri imanùbacata áibanáí irí. Níá máiní iwàwacutá waicáca ipùalé cachàini, níái yeebáidéeyéica Jesús.

Pablo yèepùà yàalàaca níá àniawa, yá nacáì iwàwalica níá

¹¹¡Piicácué namanuíficanama níái cuyàluta itànàa nutànèericuécà pirí, núcàpámicata, níái càì ichanàacawa cháì!

¹²Níái iwàwéeyéica ichùuliaca píiríacuéca píwalísesàì ipùata fimamiwa, nawàwaca namànicanì, quéwa cayábacaténáta áibanáí judíonáì iicáca níá, ipíchaná namànica nàuwidewa níá, nacàlidacaalí ìwali yáì iináwanácaté Cristo yéetácawa cruz ìwali. ¹³Ewita idéca náiríaca nàwalísesàì ipùata fimamiwa, quéwa càicáaníta, càmita namàni càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéì fimáaná. Nawàwacáita píiríacuéca píwalísesàì fimami ipùatawa, canùmaséecaténá níá píwalísecué, idécaalícué pidèniaca piíná ìwaliwa yáì yéenáíwanásica.

¹⁴Quéwa núa, canácata wawàsica yáì canùmaséeri núa ìwalíse. Yáta canùmaséeri núa ìwalíse, yáì Wáiwacalí Jesucristo yéetáanacátewa nùwalíná cruz ìwali, yéetáidéericatè nuícha yáì èeri fiwítáiseca. Yá nacáì idécate nuíwítáise yéetácawa èeri fiwítáise irí.

¹⁵Iná éwita náiríaca wàwalísesàì ipùatawa fimami, càmicaalí nacáì namàni walíni, yá canácata iwèni walí quirínama. Yáta máiníri cawènica yáì wàlisàináca Dios imànica wáiwitáise. ¹⁶Iná macáita níái idéeyéica iyaca càì iicácanáwa, nuwàwa Dios imàacaca nàyaca matuífbanáica, iicáca nacáì napùalé mawèni, níá nacáì Dios yàasunáì wenàiwicaca macáita.

¹⁷Iná siùcade, càmita nuwàwa áibanáì icháawàaca nuínáwaná ìwali mamáalàacata, nudèniacáíná nùwaliwa cabèesínáì yáaminá, nùuwichàanacátewa

ìwalfise madécaná yáawiría, yáasáidéeyéica Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa.

Cuyàluta imáalàidáaná, Dios yàacué pírí cayábéeri

¹⁸Nuénánái, nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuéca pírí mawènitá yái pimáapuèricuéca, iyacaténácué nacái píapicha píalimáwanama. Càicawani.

EFESIOS

Icàlidacatái cuyàluta ìwali:

Efesios yàasu cuyàluta yáasáida walí yái máiníríca cayába itàaníríca Jesu-cristo ìwali, nèewíise macáita níái áibanái cuyàluta Pablo itànèeyéicaté.

Yéewáidaca nacái, “Wía yeebáidéeyéica Jesús, wíacata Jesús iinánáiná iyúwa abéeri wenàiwica.”

Itànèerité yái cuyàlutaca:

Pablo Tarso néeséeri, Jesucristo yàasu apóstolca. (1.1)

¿Sísàanacaalíté itànàa yái cuyàlutaca?

Roma ìyacàlená néeseté Pablo itànàa yái cuyàluta Efesios, áibanái cuyà-lutanái nacái néenialí èerité, presunái icapèe irícuíse.

Tíquico, yái itéericaté yái cuyàluta Efesios. Ef. 6.21.

Yáta nacái ité níái áibanái cuyàlutaca: Colosenses. Col. 4.7; Filemón nacái. (10-12).

Camuí itànèerité irícu yái cuyàlutaca:

Itànàacaténí chábade camuí 61-62 néenibàa, asáica idenáamité Jesucristo. Hch. 28.30; Col. 4.7-9.

Itànèeri ìwali cuyàluta irícu:

Yéewáidaca wía ìwali yái idéericaté Dios ìináidaca ibàlùadaca yàabàliná bàalutésíwata, imáalàidáanápínaté nacái imànica Jesús iinánáiná wayú, wía yeebáidéeyéica ìwali.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, nuwà-wali níái Dios yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéica, imàníyéica nacái càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná, iyéeyéica Efeso^a ìyacàlená irícu.

²Nusutá Wáaniri Dios fícha pìwalicué, Wáiwacali Jesucristo fícha nacái, iicá-caténácué pìpùalé mawènitá, matufbanáicaténácué nacái namànica piwàwa.

Dios yàaca walí cawèníyéi wawàsica Cristo ìwalíisená

³Nùaca cayábéeri Dios irí, Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, idécáiná yàaca walí madécaná íwítáaná cayábanaméeyéi wawàsica aléde chènuniré, Cristo

a 1.1 Hch. 18.19-21; 19.1.

ìwalfisená. ⁴Idécáináté Dios iníwàaca wía Cristo ìwalfisená ipíchawáisetéca idàbaca yá èriquéi, yéewacaténá yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéica wía, masaquèeyéi nacái ìyaca yáacúalicu. ⁵Iná cáininácáináté Dios iicáca wía ipíchawáisetéca wàyaca, yá idécaté yeedáca wía yéenibenáisiwa iyúwa Jesucristo ìwalfisená. Càicaté idé Dios fináida imànica walí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, ⁶càicaté Dios imànica yéewacaténáté wàaca irí cayábéeri, imànicáináté walí cayábéeri manuísíwata, mawènitá. Yá nacái yeedácaté wía yàasunái wenàiwica iyúwa, ìwalfise yái liri cáininéerica iicáca. ⁷Yá nacái iwènìacaté wía liri fíraná iyúwa, yéetácaalítéwa wáichawalfíná cruz ìwali, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, ^bmáinicáiná manuíca yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènitá, ⁸yái yèericaté walí ichàbanamawa, macái yáalfacáisi fiwítáaná wáalfacaténá nacái wéemíaca fimáaná. ⁹Dios imàacacaté wáalfacawa ìwali yái fináidéericaté imànica, idènièricaté ibàacanéri iyú, càicaté fináida imànica walí cayábéeri Cristo ìwalfisená, yàasu wawàsítawa, ¹⁰ìwacáidacatáipínáca macáita níái wawàsináica yàasu èericaténá yéenáíwaná yàanàca irí, iyúwaté idééná Dios fináida imànica. Yá imàacapínáca Cristo icùaca macáita níái idàbacaléca ìyèeyéica chènuniré, macáita nacái níái ìyèeyéica cháí cáli finata.^c

¹¹Cristo ìwalfisenáta nacái Dios imàaca wadèniaca wàasu wawàsi cawèníyéiwa, idécáináté yeedáca wía wàyáanápíná yáapícha, ipíchawáisetéca èeri ìyaca càide iyúwa fináidáaná imànica, yái imànífiricaté canánama wawàsica imusúacaténáwa irí macáita càide iyúwa iwàwáaná, ¹²yéewacaténá wàaca Dios irí cayábéeri ichàini ìwalfise, wía judónái idàbéeyéicaté icùaca Cristo yàanàca bàaluité. ¹³Càita nacái ichàbacatéwa pírícué Cristo ìwalfisená, píacué càmfíyeca judónái. Péemiacaalítécué tàacáisi báisíiri, yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yúuwichàacáisi fícha, idécaalíté nacái pee-báidacuéca Cristo, yáté Dios imàacacuéca piwàwa irículé Espíritu Santo, yàasunácuéca píca càide iyúwaté idééná imàacaca itàacáíwa.

¹⁴Yái Espíritu Santoca, yácataca Dios imàaquéerica walí cháí, idècunitàacá yàapínáca walí níái yàasusi cawèníyéi yèeyéipínáca walí wapíchaléwa, iwéréta idé imáalàidapínáca iwasàaca wía macáita, wía yàasunái wenàiwicaca, yéewacaténá wàaca Dios irí cayábéeri ichàini ìwalfise.

Pablo itàaníca Dios yáapícha nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁵Iná ìwalfise, nuémíaca idénáamita piináwanácué manuíca piwàwa Wáiwacali Jesús iwéré, cáinináanáuéca nacái piicáca macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca. ¹⁶Yá càmita nuyamáida nuàca cayábéeri Dios irí imanùbacata nacái nuàaníca yáapícha, yàacué nacái nuwàwalica píca, ¹⁷yéewacaténá Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Wáaniri cachàinírica fiwítáise, yàacaténácué pírí yàasu Espíritu yáalfacáíwa, píalfacaténácué fiwítáise ìwali, yéewacaténácué nacái píalfacawa ìwali cayába.

¹⁸Nusutá nacái Dios fícha yàacùacaténácué píwítáise, píalfacaténácué ìwali amalánama yái piyacatalépinácuéca imáidéericuéca píca ìwalíná. Chánácaalí nacái níái yàasunái wenàiwica cawèníyéica irí, yeedéeyéicaté ichàini iyúwa. ¹⁹Chánácaalí nacái yái Dios ichàini manuíríca canánama fícha, icuèrica iyú

wía, wía yeebáidéeyéica ìwali. Yáì ichàini cachàinírica canánama fícha, yácata ²⁰yáì imichàidéericaté iyú Cristo yéetácáisi fícha. Néese, yáté Dios imàacaca yáawinacawa inànacubàa yéewápu néeseema aléde chènuniré, ²¹nawicáubàa macáita níái espíritu cachàiníyéica, nía nacáì ichùulièyéica cháì irícu èeriquéì, irícu nacáì yáì wàlisàì èeri wayéeripináca irícu wapíchaléwa. ²²Càicaté Dios imàacaca macáita níái wawàsináica Cristo icáapi irícu icuacaténá nía. Yá nacáì Dios imàacacaténì wáiwitápupiná macáita wía yeebáidéeyéica Jesús, ²³wíacáináta macáita yáì iinánáiná. Yáì Cristo, yácata ìya wáapicha èeri imanùbaca, ìyaca nacáì wáapicha yáawáisewata wía yeebáidéeyéica Jesús.

Wachùuliawa yùuwichàacáisi fícha, Dios iicácáiná wapùalé mawènitá

2 ¹Píacué Jesucristo yèyeyíté irí icáuca, píiwitáise iyacaalíté càide iyúwaté yéeteyéimiwa Dios ipíchalé, càmicáináte peeabáidacué itàacáì, pimànicáinátcué nacáì pibáyawanáwa. ²Càicaté pimànicuéca quéechaté, iyúwaté èeri mìnánáì fiwítáise iyáaná, iyúwaté iwàwáaná yáì náiwitápuca níái espíritu báawéeyéica ichùulièrica cháì cáuli irícu, yáì espíritu báawéeri ichùulièrica siùca níái càmiyéica yeebáida Dios itàacáì. ³Càicaté nacáì wáyaca náapicha macáita bàaluité. Wamànicaté càide iyúwaté wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, iyúwaté wáiwitáise ichùulianá wamànica. Yá ìwalíseca, iwàwacutápiná Dios yùuwichàidaca wía càitáde iyúwa níái áibanáica.

⁴Quéwa éwitaté càica wía, càicáanáta, yáté Dios iicáca wapùalé manuísíwata, máiníacáináte cáinináca iicáca wía, ⁵éwitaté wéetácawa ipíchalé wabáyawaná ìwalísewa, yá yàacaté walí wacáuca wàlisàì abédanamata Cristo^d yáapicha. (Dios ichùuliadacaté wía mawènitá yùuwichàacáisi fícha, cáinináacáináte iicáca wía.) ⁶Yá nacáì imichàidacaté wía abédanamata Cristo yáapicha yéetácáisi fícha. Yá nacáì yáawináidacaté wía abédanamata Jesucristo yáapicha aléde chènuniré, ⁷yáasáidacaténá naicá áiba èeri, máinícaté cáinináca iicáca wía mawènitá, yá imànicaté walí cayábéeri manuísíwata Jesucristo ìwalíisená.

⁸Cáinináacáinácué Dios iicáca pía, yácué iicáca pipùalé yàasu wawàsitawa, yá nacáì ichùuliadacatécué pía yùuwichàacáisi fícha, manuícáinácué piwàwa Jesús iwéré. Quéwa càmita ichùuliadacué pía ìwalíise yáì cayábéeri wawàsi pimàníricuéca. Dios ichùuliadacué pía yùuwichàacáisi fícha mawèníri iyú. ⁹Càmita nacáì ìwalíise yátái fíbidacalési pimàníricuéca, ipíchanácué canumaséeca pía ìwalíise, áibanáì fícha.

¹⁰Iná Dios imànicaléta wía, wáyacáiná Cristo yáapicha, yá idàbaca wía Cristo Jesús ìwali, wamànicaténá cayábéeyéi wawàsica áibanáì irí, níái idéeyéicaté Dios fináidacawa ìwali wapíchaléwa yéewacaténá wamànipiná càì.

Abéeri fiwítáaná wenàiwicaca wía Cristo ìwalíisená

¹¹Iná idécué píalíacawa, píacué càmiyéica judíonáì. Píacué judíonáì fiméeyéica ìwali, càmiyéi náiría ìwalíisesàì ipùata fimami. Quéwa yáì càì nadèniaca nainá ìwaliwa, niéríta imànica wenàiwica icáapi iyúta. ¹²Quéwa néenialíté càmitaté píalíacuéwa Cristo ìwali. Iná càmitaté pidèniacué israelnái

yáapicha wawàsi iyúwa néená wenàiwica. Càmitaté nacái píalíacuéwa ìwali yái wawàsi Dios imànfíricaté náapicha, imàccáanacaté nacái nalí itàacáíwa, yàanàapínacaté nalí yái namáapuèrica. Piyacáitécué cháí òeri írìcu. Càmitacué picúa áiba yàanàa iicáca pipùaléta, càmicáínaté píalíacuéwa Dios ìwalita.

¹³ Quéwa siùcade, idécué piyaca Cristo Jesús yáapicha, píacué iyéeyéicaté déeculé fícha bàaluité, siùcade, idécué pidèniaca Dios yáapicha wawàsi, ìwalíse yái Cristo íraná imusuéricatéwa fícha cruz ìwali.

¹⁴ Yái Cristoca, yácata matuíbanáiri imànica wawàwa. Ìwalíse yái yéetáanacatéwa wáichawalíná, wayú wía pucháiba wenàiwica fiwítáanáca, yáté imànica abéeri wenàiwica fiwítáanáta. Càicaté imáalàidaca wáicha yái iyéerícaté walí càide iyúwa abéeri iwáínási, itàséericaté wía wáichawáacawa.^e

¹⁵ Càita nacái Cristo imáalàidacaté nachàini níái tàacáisi ichùulièyéica, ichùulièyéicaté wamànica madécaná wawàsi, imànicaténá íríwa abéeri wenàiwica fiwítáanáta nayú, níái pucháiba wenàiwica fiwítáanáca, wàlìsàiyéica fiwítáise, yéewacaténá wàyaca wáapichawáaca matuíbanáita, ¹⁶ ichùnìacaténá nacái nàasu wawàsi Dios yáapicha, níái pucháiba wenàiwica fiwítáanáca, abéericaténáta nía, iyú yái yéetáanacatéwa wáichawalíná cruz ìwali,^f imáalàidéericaté nacái iyú yái báawanacaté naicáyacacawa níái pucháiba wenàiwica fiwítáanáca.

¹⁷ Iná Cristo yàanàcaalíté írìculé òeriquéi, yáté icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica yéewacaténá nàyaca náapichawáaca matuíbanáita níái càmfíyéica judíonái, iyéeyéicaté déeculé Dios fícha, wía nacái judíonáica idènièyéicaté Dios yáapicha wawàsi.^g ¹⁸ Iná Cristo ìwalíisenáta, níái judíonáica, nía nacái càmfíyéica judíonái, yá yéewaca wadèniaca Dios yáapicha wawàsi, abéerí-cáináta Espírituca yái imàaca wawàwalicu wáalimáwanama.

¹⁹ Siùcade, píacué càmfíyéica judíonái, càmita quirínama piyacuéca càide iyúwa áiba cáli néeséeyéi, yèepuníyéica yàasu cáli fíchawa. Siùcade, abéeri wenàiwica fiwítáanácata wía càide iyúwa abéeri cáli mìnánái Dios idéeyéicaté iseríaca méetàucuta írípínáwa, yàasunái wenàiwicacaténá nía, yéenibénái nacái, ²⁰ níái idéeyéica iyaca ìwali dàalanama yái tàacáisi idàbéericaté apóstolnái yéewáidaca nía iyú, profetanái nacái. Iná macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, càica níade iyúwa capíi icàwa ibàluèricawa íba íinata. Quéwa, yácata Cristo Jesús, yái íba máinírica iwàwacutácawa capíi yéetaná írí, yéewéerica nachanàacawa iwéré dàalanama níái áibanái íbaca. ²¹ Iná Cristo ìwalita, yá nachanàacawa dàalawaca macáita níái capíi iwáínáca, yéewacaténá nachanàidaca nàacawa níái iwáínáca, càita idécawa yái Wáiwacalí icapèe mabáyawanéerica. ²² Iná Cristo ìwalíisenáta nacái, yácué piyaca yáapicha abédanamata píacué càmfíyéica judíonái, judíonái nacái, yéewacaténá píacatacué Dios icapèe manuírí yàasu Espíritu iyéerica írìcu.

Dios ichùuliaca Pablo icàlidaca tàacáisi cayábéeri càmfíyéi judíonái írì

3 ¹ Iná ìwalíse, núa Pablo, yá presuca núa nucàlidacáiná píricué yái tàacáisi cayábéerica píricué, píacué càmfíyéica judíonái. ² Càmínata idécué péemiaca nuínáwaná, Dios ichùuliacaté nucàlidaca yái iicáanacuéca pipùalé

e 2.14 Pucháiba wenàiwica fiwítáaná: Níacata judíonái, báawéeyéicaté iicáca níái càmfíyéicaté judíonái, (wawáimi itàacái iyú, gentiles). **f** 2.16 Col. 2.14. **g** 2.17 Col. 1.20; Is. 57.19.

mawènitá, píacué càmfíyéica judíonái. ³Yá càì núumaca ìwali yái Dios finái-déericaté imànica, càmfírité imàaca áibanái yáalfacawa ìwali, yáté imàacaca núalfacawa ìwali yái idéericaté nutànàaca píricué ìwali achúmana.

⁴Iná piléecaalícué yái cuyàluta nutànèericuéca pírí, yácué píalfacawa càinacaalíte iicacánáwa núalfacawa ìwali yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha, yáasáidéericaté nulí Cristo ìwalísená. ⁵Yái càmfíricaté Dios imàaca náalfacawa ìwali, níái áibanái wenàiwica iyéeyéicaté wapíchalé, siúcade, Espíritu Santo yáasáidacani apóstolnái írí, níái idéeyéicaté iseríaca méetàucuta nalí nacái, níái Dios yàasu profetanáica.

⁶Yacaté Dios ibèeri wenàiwica fícha yái: Níái càmfíyéica judíonái, nàasu-pínata judíonái yáapícha abédanamata yái idéericaté Dios imàacaca itàacáiná judíonái írí, idécáiná abèeri wenàiwica íiwitáanáca nía. Yá nacái abédanamata Cristo Jesús ichúliadapínáca nía yúuwichàacáisi fícha, iyúwaté idéená Dios imàacaca itàacáíwa neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéerica.^h

⁷Iná idécaalíte núalfacawa tàacáisi cayábèeri ìwali, yáté Dios iicáca nuphale mawènitá, nucàlidacatená itàacái càide iyúwa iwàwáaná ichàini iyaca nùwali. ⁸Ewita núaca yái máinírica mawènica nèewíse canánama níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càicáaníta, yáté imànité nulí cayábèeri mawènitá. Yá nacái ichùllícaté nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica nalí níái càmfíyéica judíonái, Cristo yàacatená nalí níái cawèníyeyí wawàsica namáapuèyéica, càmfíyéica wáalimá waputàaca. ⁹Yá nacái imàacaca nucàlidaca amalánama wenàiwica írí macáita yái iicacánáwapínáca imànica, yái idènièricaté ibàacanéeri iyú náicha bàaluitésíwata, yái Dios idàbáidéericaté macáita wawàsi cháí èeri írícú.

¹⁰Càicaté ichàbacawa, Dios yáasáidacatená yàasunái wenàiwica írícúsewa nalí níái espíritunái íiwacanánáica, nía nacái idènièyéica ichàiniwa chènunírè, náalfacatená cáalfacáirica canánama wawàsi ìwalita yái Dios. ¹¹Càicaté Dios fináida imànica walí cayábèeri bàaluitésíwata, èeri ipíchawáiseté Wáiwacalí Cristo Jesús ìwalísená. ¹²Iná weebáidacáiná Cristo, manuícáiná nacái wawàwa iwéré, yá watàaníca matuíbanáita Dios yáapícha macàaluíní-náta.

¹³Iná nusutácué píícha wawàsi manuísíwata. Píacué piméyàawa ìwalísená yái nuuwichàanácawa píwalínácué. Canùmasée càitacué píá nùwalísená, numànicáinácué pírí cayábèeri.

Pablo itàaníca Dios yáapícha nàwali abéta àniawa, níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁴Iná ìwalíise, yá nubàlùaca nùlulù ipùata iyúwa Wáaniri Dios írí, nutàanícaténá yáapícha píwalícué. ¹⁵Yái Dios yàasuíríca macáita níái madécaná íiwitáaná wenàiwica iyéeyéica chènunírè, nía nacái iyéeyéica cháí cáli finata.

¹⁶Nusutá Dios fícha píwalícué, yái manuíríca ichàini canánama fícha, yàacatená nacái píiwitáise ichàinícué yàasu Espíritu iyúwa. ¹⁷Nusutá Dios fícha, Cristo iyacatenácué píwàwalícu, manuícáinácué píwàwa iwéré, píyacué nacái ìwali dàalanama yái cáinínáanácuéca píicáca Dios, nía nacái áibanái wenàiwicaca, ¹⁸pálimácaténácué péemiaca Dios yàasunái wenàiwica yáapícha, càinacaalí yùucu, icáalaca, idepuíwaca, ichènúníca nacái. ¹⁹Yái cáinínáanáca

Cristo iicáca wía, càmfírica wáalía imanuíca, ichàbéerica macái fiwítáisesi ichàbaníse, yéewacaténacué pipuníadaca píiwítáise Dios fiwítáise iyú càide iyúwa fiwítáise cayábéeri ìyáaná.

²⁰Yái Dios yáaliméerica imànica madécaná wawàsi quiríta fícha yái wáináidacawa ìwali, wasutéerica nacái fícha, iyú yái ichàini iyéerica wawàwalicu. ²¹Iná Dios iríta, wàacué cayábéeri macáita wía Jesús yàasunái wenàiwicaca, càiripináta. Càicawani.

Níai yeebáidéeyéica Jesús, abéeri wenàiwica fiwítáanáca nía

4 ¹Núa Pablo, presuca núa Wáiwacali Jesús ìwalíisená, íná nusutacué pífícha wawàsi. Iwàwacutacué piyaca càitáde iyúwa Dios iwàwáaná, yácáináta idécue imáidaca pía yàasunái wenàiwicapináwa. ²Yá nacái càmita iwàwacutá cawènica piicácawa áibanái fícha. Cayábacué píiwítáise áibanái yáapícha, piideniacué yùuwichàacáisi áibanái fícha, péemiácué áibanái irí éwita natàanica méetàuculé, cáininacué piicáca nía.¹ ³Pichàiniadacué píawawa píalimácaténacué abéericata pimànica píiwítáisewa Espíritu iyú, abédanamacaténacué píasu wawàsi, piyacaténacué matuíbanáita píapícha-wáacawa.

⁴Iná càide iyúwa abéeri wenàiwica fiwítáanáta wía Jesús ìwali, càita nacái abéericata yái Espíritu iyéerica wawàwalicu. Abédanamata nacái wacúaca Dios imáidaca wía iwasàcaténá wía yùuwichàacáisi fícha.

⁵Abéerita Wáiwacali, abéeri wawàsita weebáida ìwali,^j abéerita bautismo fiwítáaná, yái ibautizéerica wía iyú. ⁶Abéerita Dios báisiiri, Wáanirica nacái macáita, icuèrica wawicáu macáita, íibaidéerica wáapícha macáita, iyéerica nacái wawàwalicu macáita wía yeebáidéeyéicani.

⁷Quéwa wía idéca Cristo yàaca walí abéeri chàinisi wáalimáwanama mawènità càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá yáapícha. ⁸Iná càicaté Dios itàacái fimaca:

“Idécanáamité imawèniadaca yùuwidenáíwa, yáté íiríacawa abéeri chènuníiri fínatalé,
yáté ichùulíaca nàacawa yáamiwáisewa níai presoíyícaté imànica.
Yá nacái yàacaté wenàiwica irí mawènità níai cayábéeyéi chàinisica.”^k

⁹Quéwa, ¿càiná fimáanáca yái tàacáisi, íiríanacatéwa abéeri chènuníiri fínatalé? Iwàwáaná fimaca, idécaté iricùacawa máini cáliuculé quéecha, fínatalé cáliqueí.^l ¹⁰Yái Cristo idéericaté iricùacawa chènuníise, yácata nacái yái imichèericatéwa chènuniré macái iwicáubàa, yéewacaténá iyaca wáapícha macái èeri irícu abéericúseta.

¹¹Iná yácata Cristo yái yàaté abénaméeyéi irí chàinisi. Yátaté ibàlùadaca apóstolnái, profetanái, nía nacái icàlidéeyéica cachàini tàacáisi cayábéeri, pastornái,^m áibanái nacái yéewáidéeyéica níai yeebáidéeyéica Jesús.

i 4.2 Col. 3.12-13. j 4.5 Fe fimáaná: Weebáidaca Jesús yéetacatéwa wáichawalíiná, néese, yá icàucàcatéwa yéetacáisi fícha. Iná yácata Wáiwacali, yácata nacái ichùulíadéeri wía yùuwichàacáisi fícha. k 4.8 Sal. 68.18. l 4.9 Fil. 2.10-11. m 4.11 Pastor: Yái icuèrica níai wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús.

¹²Yàacaté nálí chàinisi néewáidacaténá Dios yàasunáí wenàiwica, màulenácaténá nía yàasu fíbaidacalési írípíná, náíwítáise idàwinàacaténáwá nacái macáita níái Cristo ìwacáidéeyéica fípidená ìwaliwa, ìyéeyéica írí càide iyúwa iinánáiná. ¹³Yéewacaténá nacái abédanamaca wáiwítáise ìwali macáita yái weebáidéerica, wáalfacaténáwá nacái ìwali cayába yái Dios Iirica. Yéewacaténá nacái béeyéica wáiwítáise Dios itàacái ìwali, wàyacaténá càì iicacánáwade iyúwa Cristo ìyáaná, canéericaté ìwali báawéeri wawàsica. ¹⁴Càmicaténá sùmanáí nacái wáiwítáise quirínama. Càmicaténá nacái càì wáiwítáisede iyúwa ída achúméeri, màladàca iwesiérica alénacaalíta yàawa. Càmicaténá asianáí cachìwéeyéi iwènúda wáiwítáise mesunamáita áiba yéewáidáaná iyú, níái asianáí yáaliyéyica imèniadaca cachìwéeri fiwítáisesi iyú.

¹⁵Iná ipíchaná càiri wawàsi ichàbacawa walí, yá iwàwacutá wàyaca càide iyúwa tàacáisi báisíiri fíimáaná, cáininá waicáyacacawa. Yásí wadàwinàapínacawa iwéréta càica wáiwítáise macáitade iyúwa yái wáiwítápuca, yái Cristoca. ¹⁶Yái wachanèericawa ìwali macáita wía iinanáináca, wàwaliwáaca nacái cáinináicáiná waicáyacacawa. Càide iyúwa wapíchunáí ichanàidáaná watùcule iwéréwáacawa, nayúudàacaténá níawáacawa, yéewacaténá namànica wawàsi càide iyúwa iwàwacutáaná náibaidaca.

Iicacánáwaca iwàwacutá wàyaca, wía wàlisàiyéica fiwítáise Cristo yáapicha

¹⁷Iná nuwàwacué núumaca pírí abéeri tàacáisi Wáiwacali fípidená ìwali: Yátacué piyaca càide iyúwa níái càmfíyéica yáalfáwa Dios ìwali, ìyéeyéica càide iyúwa náíwítáise mawèníiri ìyáaná. ¹⁸Níái càiyéi wenàiwicaca idéca catáca bayáwanási imànica náíwítáise. Iná máiwítáiseicáiná nía, dàalacáiná nacái nawàwa, yá nàyaca déeculé fícha yái fiwítáisesi cayábéerica Dios née-séerica. ¹⁹Iná càmicáiná cayába náíwítáise quirínama, yá mabáinicáiseca nía, yá nacái namàacaca níawawa namànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, yá namànica abémáidata madécaná fiwítáaná casaquèeri wawàsica nainá iyúwa.

²⁰Quéwa yái càiri fiwítáisesica, càmita néewáidacué pía ìwalita, néewáidacaalítécué pía Cristo iináwaná ìwali. ²¹Báisícaalficué péemiaca Jesús iináwaná ìwali, néewáidacaalficué pía nacái tàacáisi báisíiri ìwali, càide iyúwa Jesucristo fiwítáise ìyáaná, ²²iná ìwali yái iyúwaté piyáanacué quéecha, idécué néewáidaca pía pimàacacaténacué píchawa yái píiwítáise éwisèimica, yái idéerica báawaca iyú yái fiwítáisesi cachìwéerica.

²³Iwàwacutácué pimàaca Dios iwàlisàidaca píiwítáise tàacáisi cayábéeri iyú piwàwalicu, ²⁴piyacaténacué nacái píiwítáise wàlisàí yáapichawa, yái Dios fiwítáise idàbéericatécué piwàwalicu, pimànicaténacué cayábéeri báisíta áibanáí írí, piyacaténacué nacái mabáyawanáta.

²⁵Iná iwàwacutácué pimàacaca píchawa píalimáwanama chìwái, pitàanícué píapichawáaca yáawami tàacáisi báisíirita, abéeri wenàiwica fiwítáaná-cáináta wía macáita.ⁿ

²⁶Calúacaalficué pía ìwalíise yái bayáwanási báawéerica Dios ipíchale, càmita pimànicué píbáyawanáwa. Quéwa calúacaalficué pía áiba yáapicha, yásí pimànicuéca píbáyawanáwa. Iná ipíchaca èeri iwàlùacawa, yá iwàwacutá idé pichùnìacuéca plasu wawàsiwa áibanáí yáapicha.^o

²⁷Picácué nacái pimàaca Camèniadacáiri írí yàalusí, imawèniadacáichacué pía.

²⁸Yái cayéedéerica, càmita iwàwacutá iyéedùaca quirínama. Iwàwacutá fibaidaca, imànicaténá cayábéeri wawàsica icáapi iyúwa, idèniacaténá wawàsi iyúudàanápíná áibanái níái imáapuèyéica wawàsi.

²⁹Picácué pitàaní báawéeri tàacáisica. Yátacué pitàaní yái tàacáisi iyúu-dèerica wáiwitáise idàwinàacawa, cayábéerica imànica áibanái iwàwa, níái yéemièyéicuéca pitàaníca.

³⁰Picácué achúma pimànica iwàwa yái Dios yàasu Espíritu Santo iyéerícuéca piwàwalicu, yái idéenáca Dios yàasunáica wía, idècunitàacá wàyaca cháí iwéréta wéenáiwaná yàanàaca yeedácataípináca wía càiripináta bayáwanási fícha.

³¹Pimàacacué pífchawa macáita yái fiwítáisesi ipisíríca, lúasi nacái. Picácué calúa pinàniacubàa. Picácué péemianíwa áibanái írí. Picácué picúsa tàacáisi báawéeri iyú áibanái. Picácué nacái pimàni macái báawéeri fiwítáaná. ³²Iwàwacutácué pimànica piríwáaca cayábéeri wawàsica. Picácué áibanái ipùalé. Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawaná fícha càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa pibáyawaná fíchacué, Cristo ìwalíisená.^p

Piyacué càide iyúwa Dios yéenibenái

5 ¹Iná iwàwacutácué pichàiniadacawa pìyacaténácué càì iicàcanáwade iyúwa Dios iyáaná, píacué Dios yéenibe cáininéeyéica iicáca. ²Cáininácué piicáyacawa càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía. Yá nacái imàacacaté yáawawa nanúacani wáichawallíná, càide iyúwaté nanúaacalíté abéeri cuwèesi, néese, yáté neemàcani cadàiniwaca isàni Dios írí.^q

³Piacué Dios yàasunái wenàiwica méetàucuta. Iná yái wamànínáca báawéeri wainá iyúwa, càmita iwàwacutá pitàanícuéca ìwali, éwita achúmáanapíná, áiba bayáwanási casaquèeri nacái, picácué pimàni nía. Picácué nacái piwàwa pidèniaca piasuwa ichàbanamawa. ⁴Picácué nacái pitàaní báawéeri tàacáisi. Picácué pitàaní càide iyúwa máiwitáiseeyéi. Picácué pimàni piquíniwa báawanama wenàiwica ìwalíisesà ìwali. Càmita cayába pitàanícuéca càiri wawàsica. Iwàwacutácaita piacuéca cayábéeri Dios írí pinùma iyúwa. ⁵Idécué píalíacawa yái imàníríca báawéeri iiná iyúwa, càmita yàasupíná náapicha níái Dios yèeyéipínáca nalí aléde, Cristo icùacataléca yàasunái wenàiwicawa Dios yáapicha. Càita nacái yái imàníríca casaquèeri wawàsica iiná iyúwa, yá nacái iwàwéerica idèniaca madécaná yàasuwa, càicáaníde iyúwa yái yèerica yéenáiwanási fímiétacaná. ⁶Picácué pimàaca áibanái imèniadaca pía tàacáisi mawèniyíyí iyú. Càiri wawàsi ìwalíiseca yái Dios yúuwichàidapíná níái càmfíyéica yeebáida ìwali. ⁷Iná picácué piacawéerida pimànica níái càiyéica fiwítáise wenàiwicaca.

⁸Bàalutí, càmicaalíté píalíacuéwa Dios ìwali, piyatécué càide iyúwa catéeyéi fiwítáise. Quéwa siùcade, idécué píalíacawa Wáiwacali ìwali, yá amaláca imànicuéca piwítáise. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa Dios yéenibe. ⁹(Idécaalí wáalíacawa Jesús ìwali, yá iwàwacutá cayábaca wáiwítáise áibanái yáapicha, wamàni nacái yáawami cayábéerita áibanái írí. Yá

nacái wàya càide iyúwa tàacáisi báisfiri fimáaná.) ¹⁰ Iwàwacutácué péewáida pimànica yái casímáirica Wáiwacali iicáca pimànicuéca. ¹¹ Picácué placawéerida namànica báawéeri wawàsi, níái càmfíyéica yáaliawa Dios ìwali. Pìalàacué nía ulámaca ìwalíise, náalfacaténá báawéerica yái càirica namànica. ¹² Báisíta báica wataànica ìwali yái bayáwanási namànírira ibàacanéri iyú. ¹³ Quéwa pìalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalfaca báawéerica yái càirica namànica ibàacanéri iyú, Dios itàacáicáiná yái yáasáida asáiwaca yái namànírira. ¹⁴ Càicaté natànàaca ìwali:

“Picawàida píiwitáisewa càica píade iyúwa íméeri, íná càmita pìalí cabáyanáca pía.

Càica nacái píade iyúwa yéetéerimiwa,
ìwàwacutá picutáidaca Dios, yásí Cristo ícaucàidaca píiwitáise.”

¹⁵ Íná ìwàwacutácué picùaca píawawa cayába càinácaalícué iicacánáwa pìyaca. Picácué pìya càide iyúwa níái máiwitáiseeyéica, pìyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶ Íná imanùbacata ibasiadacawa èeri pimànicatáipínaca cayábéeri wawàsica, yá pimànicani. Yácaínái èeri càirica wàya iricu siùcade, máiníca wenàiwica imànica ibáyawanáwa iricu. ¹⁷ Íná picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué pìinàidawa cayába chánácaalí yái Wáiwacali ìwàwéerica pimànicuéca, yácué pimànicani. ¹⁸ Picácué picàma ìiracalési ipuiri iyú, báawacáichacué pimànica píiwitáise cayábéeriwa. Pimàacacué Espíritu Santo itéca píiwitáise íiwitápu ulámaca. ¹⁹ Pichàiniadacué píiwitáisewáaca David yàasu cancionínái iyú, áibanái cancionínái itàaníyéica Dios íiwitáise ìwali. Picántàacué, piacué nacái cayábéeri Wáiwacali írí piwàwa yáapichawa. ²⁰ Piacué nacái cayábéeri Dios írí èeri imanùbacata macái wawàsi ìwalíseta, yái Wáanirica macáita, Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali.”

Pablo yàalàaca nàacawéerinái, nàacawéetúanái nacái

²¹ Íná ìwàwacutácué màulenáca pía piyúdàacaténácué áibanái imànica yàasunái wawàsiwa, piacáinácué Cristo ímíetacaná.

²² Piacué inanái càacawéeríyéica, ìwàwacutácué nacái màulenáca pía piyúdàacaténácué placawéerináiwa nàasu wawàsinái ìwaliwa,^s càide iyúwa pìyáanácué Wáiwacali írí. ²³ Yácaínái ùacawéerica úái inanáica, yácata úiwitápu, càide iyúwa wáiwitápuná Cristo, yái ichùuliadéerica wía, wía yàasunái wenàiwica, iinánáináca nacái. ²⁴ Íná càide iyúwa wamàacáaná wíawawa Cristo ichàini yáawibàa iyúwa wáiwitápu, càita nacái ìwàwacutá inanái càacawéeríyéi namàacaca níawawa nàacawéerinái ichàini yáawibàa iyúwa náiwitápu.

²⁵ Piacué aslanái càacawéetuéyéi, ìwàwacutácué cáinináca piicáca placawéetúanáiwa, càide iyúwa cáinináaná Cristo iicáca wía, yá yèepùadacaté ícaucawa wáichawalfíná, ²⁶ yéewacaténá iseríacaté wía méetàucuta írípínáwa iyúwa yàasunái wenàiwica mabáyanéeyéi, íbacaténá nacái wáiwitáise itàacái iyúwa. ²⁷ Cristo ìwàwacaté imáidaca írípínátawa wía, icànéeyéica ichùnicawa, idéeyéicaté iseríaca méetàucuta báawéeri íicha, canéeyéica ìwali

quirínama báawéeri wawàsica éwita achúméeeripíná. ²⁸Iná càita nacái yái asìali càacawéetuérica, iwàwacutá cáinináca iicáca yàacawéetúawa càide iyúwa cáinináanà iicáca yáawawa. Yái cáininéerica iicáca yàacawéetúawa, yásí cáininéeri iicá yáawawa, ²⁹canácáináta wenàiwicaquéi báawéerica iicáca yáawawa. Icutáidacáita iríwa yàacàsi iiná ichàininipínáwa, icùa nacái yáawawa báawéeri fícha càide iyúwa Cristo icùaná wía, wía yàasunái wenàiwicaca. ³⁰Wíacáináta iinánáiná, iiná yéená, yàapínái nacái. ³¹Càica Dios itàacái fimaca:

“Iná abéeri asìali yeedácaalí yàacawéetúawa,
yá iwàwacutá imàacaca isèená icapèewa yàacaténá iyaca
yàacawéetúwa yáapichawa.
Iná níái pucháiba wenàiwicaca, yá càica níade iyúwa abéeri
wenàiwica.”^t

³²Máiní càmíta wáalíá wéemìlaca fimáaná yái tàacáisica. Quéwa iwàwa icàlì-daca walí Cristo yàasu wawàsi ìwali, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica itàacái. ³³Quéwa càicáanáta, iwàwacutá cáinináca asianái iicáca yàacawéetúawa náalimáwanama càide iyúwa cáinináanà naicáca níawawa. Píacué, nàacawéetúanáca, iwàwacutácué piaca piacawéeri fímiétacanáwa.

Pablo yàalàaca sùmanái, nasèenáí nacái

6 ¹Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenáí itàacáíwa càica Wáiwacalí iwàwaca peebáidacuéca nálí, yácáináta machacànìiri wawàsica.” ²Càica Dios itàacái fimaca: “Pia píaniri fímiétacanáwa, píatúa fímiétacanáwa nacái.” Yácata ley idàbéerité Dios imàacaca itàacáíwa ìwali nálí, imànfinápiná cayábéeri nálí níái yèeyéica isèenáí fímiétacanáwa. ³Càicáalícué pimànica, yásí cayábapínácuéca pìasu wawàsi yàacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái piyapínácuéca déecu èeri cháí calí íinata.”^w

⁴Píacué nasèenáica, picácué pimàni nalúa níái péenibecawa. Pidàwinàacué nía cayába. Píalàacué nía, píewáidacué nacái nía Wáiwacalí itàacái ìwali.

Pablo yàalàaca nàasunái wenàiwica, nía nacái náiwacanánáica

⁵Píacué nacái nàasunái wenàiwicaca, núumacué pírí: Níái píiwacanánáica cháí èeri irícu, peebáidacué nachùullaca cáimiétacanéeri iyú, piacué nacàaluíná piwàwa yáapichawa càide iyúwa peebáidacaalícué piyaca Cristo iríta. ⁶Píicácué píibaida cayába píiwacanánái iicáidacaalítacué pírí iyúwa níái iwàwéeyéica casímáica wenàiwica iicáca íiwitáise. Píibaidacué càide iyúwa Cristo yàasunái wenàiwica, pimànicué piwàwa yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Pimànicué píibaidacaléwa casímáiri iyú càide iyúwa Wáiwacalícaalíta ichùullacué pimànicani. ⁸Píalíacuéwa wamànicaalí cayábéeri wawàsica, yá Wáiwacalí yàapínáca walí wawèni, ìwalíise yái wamànírica wáalimáwanama, éwita nàasu wenàiwicaca wía, éwita nacái càmírica nàasu wenàiwicani.”^x

^t 5.31 Gn. 2.24; Mt. 19.1-6; Mr. 10.5-9; 1 Co. 6.16. ^u 6.1 Col. 3.20. ^v 6.2 Ex. 20.12; Dt. 5.16.
^w 6.3 Ex. 20.12; Dt. 5.16. ^x 6.8 Col. 3.22-25.

⁹Píacué náiwacanánái, pimànicué cayábéeri nalfí nái píasunái wenàiwicacawa. Picácué pibáulia piuwichàidaca nía. Píalfíacuéwa yái Pfiwacalícuéca, yácata nacái Náiwacali píapichacué lyéerica chènuniré, yái cáininéerica iicáca macái wenàiwicata.

Iicácanáwapiná wamànica ùuwicái Camèniadacáiri fipunita

¹⁰Iná yácata numáalàidáaná nutàaníca yái: Pichàiniadacué piwàwa iyú yái Wáiwacali ichàini yèericuéca pírí, yácáináta cachàinfíri canánama fícha. ¹¹Pitàsacué píawawa nayú macáita nái tàacáisinái Dios imàaquéeyéicuéca pírí itàacái írícuwa, yéewacaténácué pibàlùacawa dàalanama Camèniadacáiri ichìwa fipunita. ¹²Wamànica ùuwicái, quéwa càmita wenàiwicanái fipunita. Wamànica ùuwicái náipunita nái càmfíyéica waicá watúí iyúwa, ichùuliè-yéica cháí èeri írícu, cachàiníyéica nacái. Nái catéeri fíwacanánáica. Náipunita macáita nái espíritu báawéeyéi icuèyéica chènunibàa. ¹³Iná iwalfíse, iwàwacutácué manuíca piwàwa Dios ichàini iwéré yàasu èericaténá wàuwidesàiri imànica pírícué báawéeri, yácué pibàlùacawa fipunita dàalanama. Idécanáamicué pimànica fipunita ùuwicái, yácué piyaca itàacái ìwali dàalanama abémáidata.

¹⁴Iná iwàwacutácué pibàlùacawa dàalanama piùwidesàiri fipunitawa. Pitàanícaalícué yáawami tàacáisi báisírita, càicáaníde iyúwa úwisàiri idacùacaalí ìwaliabàawa, ipíchaná ibàle dàaléeri icaláacawa fícha. Pimànicaalícué cayábéeri áibanái írí, càicáaníde iyúwa úwisàiri idacùacaalí yùucuta ibàlewa dàaléeri wawàsi iyú, ipíchaná yùuwidenái isutàacani. ¹⁵Iyúwa nacái úwisàiri ìwalicaalí izapatoníwa màulenácaténáni ùuwicái írí, càita nacái iwàwacutácué màulenáca pía, piacaténácué picàlidaca yái tàacáisi cayábéerica imàaquéeripináca piyacuéca matufbanáita Dios yáapicha. ¹⁶Quéwa macái wawàsi fícha, iwàwacutácué manuíca piwàwa Jesús iwéré. Yái yéewéerica pichàcáidacuéca iyú macáita nái Camèniadacáiri ichucùluni fíre ipucuéyéicawa ichàwidéeyéica píatalécué. Càicáaníde iyúwa úwisàiri icáapicaalí itàsanáwa. ¹⁷Yái Dios ichùuliadánácuéca pía yùuwichàacáisi fícha, yápinátacué icuèri pía báawéeri wawàsi fícha càide iyúwa sièru icàyuwaníná icùaná úwisàiri fíwita. Yái Dios itàacáica, yácata machete caserùníri Espíritu Santo yèericué pírí picùanápinácué píawawa.^v

¹⁸Picácué píimáicha pitàaníca Dios yáapicha, pisutácué fícha Espíritu Santo iyúudàacaténácué pía ìwali yái achúméericuéca imànica piwàwa. Picácué píalimá matufbanáica piyaca. Picácué pimàaca pitàaníca Dios yáapicha nàwali nái yàasunái wenàiwicaca.

¹⁹Pitàanícué nacái nùwali Dios yáapicha, nutàanícaalícaténá áibanái írí, yá Dios imàacaca nulí nái tàacáisi iwàwacutéeyéicawa nucàlidaca ìwali, nutàanícaténá nacái macàaluínináta tàacáisi cayábéeri, yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. ²⁰Yái Jesús imáidéericaté núa ìwalíná nucàlidacaténá itàacái, presufírica nacái núa ìwalísená siùcade. Pitàanícué Dios yáapicha nùwali yéewacaténá nucàlidaca itàacái macàaluínináta càide iyúwa iwàwacutáaná nutàaníca.

Pablo imáalàida itàaníca nalí

²¹ Yáí wéenásàiri Tíquico,^z cáininéerica waicáca, íibaidéerica nacái cayába Wáiwacali yáapicha, yápináta icàlidacué pirí càinácaalí iicácanáwa nùyaca, càinácaalí nacái numàni pífáfacaténácuéwa. ²² Iná yácata nubànùapíná pìatálécué pífáfacaténácué càinácaalí iicácanáwa wàyaca, ichàiniadacaténácué nacái piwàwa.^a

²³ Nuénánái, nuwàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàacacaténácué piyaca matuíbanáita, píacué cáininéeyéica iicáyacácawa, manuíféica nacái iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré. ²⁴ Yá nacái nuwàwaca Dios yàaca nalí mawènitá macáita yáí namáapuèrica, níái cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo càiripínáta. Càicawani.

FILIPENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Filipenses, yáasáidaca walí, “Casímáica Pablo iwàwa Jesucristo ìwalí-sená.”

Máinícaté cáinináca naicáca Pablo níái yeebáidéeyéica Jesús, abédanama-cáináté nawàwa yáapicha madécaná wawàsi ìwali, níái ìyeyéicaté Filipo ìyacàlená ìricu, canácataté áibanái càiyéi fiwítáise iicácanáwa iyúwaté nía.

Iicácanáwa itànàacawa yái cuyàlutaca:

Yái cuyàluta Filipenses, càité Apóstol Pablo itànàaca, yácataté yáasáidacatái nalí fiwítáise cayábéeriwa, icàlidacatái nacái nalí yàasu wawàsiwa matuíbanáita, iyúwaté nacái fináidáanáwa.

Níái tàacáisinái, casímái, casímái, yèepùacué casímáica pía abéta àniawa, wàanàaca nía madécaná yàawiría, wàanàaca nía 104 yàawiría cháí cuyàluta ìricu.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténi.
Filipenses 1.1.

Itànàacatáise cuyàluta:

Yái cuyàluta Filipenses, Pablo itànàacaténi presocaalíté namànicani Roma ìyacàlená ìricu. Fil. 1.7, 13; 4.22.

Iná presocaalíté Pablo, ìyacadé abéechúa capíi ìricu napáyaidacadé iwèni. Iyaca néeni pucháiba camuí Roma ìyacàlená ìricu. Idècunitàacá ìyacadé néeni, yáté icùaca rey César ichùnìaca yàasu wawàsi.

Camuí itànèerité ìricu yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaté yái cuyàluta Filipenses, chábade camuí 62 o 63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

Casímáicaté Pablo iwàwa Roma ìyacàlená néeni, éwitaté càmita yéewa imusúanicawa capíi fícha.

Versículo máinfíri cawènica:

Fil. 1.21 “Quéwa nulí, idècunitàacá cáuca núa, yá nuíbaidaca Cristo írí. Nanúacaalí nacái núa, yá quéwanáta cayábacani, nùanàapinácáiná Cristo yàatalé, yá nacái yàapináca néré nuwèni.”

Pablo iwàwalica Filipo mìnánái

1 ¹Núa Pablo, Timoteo nacái, wíacata íbaidéeyéi Jesucristo irí. Watànàa-cué pírí cuyàluta, macáitacué pía iyéeyéica Jesucristo yáapicha Filipos^a iyacàlená irícu, ancianonái yáapicha, nía nacái diácononáica.^b

²Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànicuéca pírí cayábéeri mawènitá, nayúudàacaténacué piyaca matufbanáita.

Pablo yàa cayábéeri Dios irí, nàwalfise níái

Filipo mìnánái yeebáidéeyéica Jesús

³Imanùbacata nuwàwalicuéca pía, yá nùaca cayábéeri Dios irí. ⁴Imanùbacata nacái nutàaníca Dios yáapicha, yá nusutáca fícha casimáiri iyú pìwali-cué macáita, ⁵piyúudàacáinacué nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Idàbaca nacáitaté peebáidacuéca Jesús, àta siùcalénamata pimànicuécani. ⁶Siùcade, idé nùaliacawa báisíta yái Dios idàbéericaté imànicuéca íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalícu, abémáidapináta imànicani àta béeyéicataléta píiwitáisecué Dios itàacái ìwali, iwéréta nacái Jesucristo yàa-nàapináca àniawa. Yá néenialípináca àtata, imáalàida íbaidaca wawàwalícu.

Cáinináca Pablo iicáca níái Filipo mìnánáica

⁷Quéwa cayábacata nuínáidacawa càì pìwalícué, cáininácáinacué nuicáca pía macáita. Ewita nùyaca cháì presunái icapèe irícu, imanùbacata iwàwacutá nùasáidaca, nucàlidaca nacái nacuèrinánái irí báisífrica yái tàacáisi cayábéerica. Macáitacué picàlidaca núapicha yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawè-nita. ⁸Dios yái yáaliériwa báisíta, càmita nuchìwata ìwali yái cáinináanácucéca nuicáca pía macáita, càide iyúwa nacái cáinináanácucé Jesucristo iicáca pía.

⁹Iná, yá nusutéeri Dios fícha yái nutàanícaalí yáapicha: Cáininácaténacué piicáyacacawa abémáidata cáaliacáiri iyú, píaliacaténacué nacái piicáca yái càmfírica báisí wawàsica, ¹⁰píaliacaténacué piníwàaca yái cayábasíwéerica, fícha yái càmfírica cayába, yéewacaténacué masacàaca píiwitáise, canácaténáta yáaliméeri icháawàacuéca piináwaná yàasu èeri Cristo yàanàaca àniawa, ¹¹idécáténacué pimànica madécaná wawàsi cayábéeri Jesucristo ichàini ìwalíisená, yéewacaténá áibanái yàaca Dios ímiétacaná, nàacaténá nacái irí cayábéeri.

Nulí, yái Cristoca, yácata nucáuca

¹²Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nuwàwacué píaliacawa níái báawéeyéi wawàsi ichàbéeyéicawa nulí nàwalíise, yá quéwanáta madécaná wenàiwica yáaliacawa tàacáisi cayábéeri ìwali. ¹³Càita macáita níái úwinái icuèyéica rey icapèe manuúri, nía nacái áibanái iyéeyéica néeni, macáita náalíaca presuca núa, nufbaidacáiná Cristo irí.^c

¹⁴Iwalíisená yái presonáca núa, yá quéwanáta nachàiniadaca nawàwa Wáiwacali iwéré níái madécaná nuénánáica Cristo ìwalíisená. Yá nacái quéwanáta nacàlidaca macàaluínináta yái Dios itàacáica.

¹⁵Númacué pirí báisíta, abénaméeyéi icàlidaca Cristo iináwaná ìwali, quéwa cáudenicáiná naicáca yái wawàsi Dios imànfirica nùwalfisená, nawàwacáiná wenàiwica yàacawa náami, càmita núamita. Aibanái nawàwa namawèniadaca núa manùbacaténá néewáidacalé nuícha. Quéwa áibanái icàlida Jesús iináwaná ìwali náiwitáise cayábéeri yáapichawa, iyúwa nacái nawàwáaná. ¹⁶Abénaméeyéi icàlida Cristo iináwaná ìwali, quéwa napélicaténáta nuípunita, càmita báisíta, nawàwacáináta wenàiwica yàaca náimiétacaná, nayúunáidacáiná ìwalfisepináca namànisa nulí báawéerita, ipùalépiná yái presonáca núa cháí. ¹⁷Quéwa níái áibanáica, nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, cáininácáiná naicáca núa, náalfacáiná Dios imàacaca núa cháí nucùacaténá báawéeri fícha yái tàacáisi cayábéerica.

¹⁸Quéwa càmita achúma nuwàwa ìwalfise. Iná éwita náináidaca namànica cayábéeri, báawéeri nacái, càinácaalíta náináida namànica, càicáaníta, yá nacàlidaca mayamáacata Cristo iináwaná ìwali. Yá ìwalfiseca, casímái nuwàwa. Yá nacái casimáipináca nuwàwa abémáidata.

¹⁹Núalfacawa ìwalfise yái pitàanínácuéca Dios yáapicha nùwali, yá nacái iyúudàanáca núa yái Jesucristo yàasu Espírituca, yá numusúapináca mesúnamáita sfísai. ²⁰Quéwa, yá máiniíri nuwàwa imusúacawa cayába, yái nuíbaidáanáca Cristo írí, ipíchaná nubáiniapináca ipíchalé. Nuwàwa nùca nupíchaléwa abémáidata iyúwata quéecha, nutàanicaténá macàaluínináta, wenàiwica yàacaténá Cristo fimiétacaná ìwalfise yái iicacánáwaca nùyaca, idècunitàacá cáuca núa, éwita nacái nuétácawa. ²¹Quéwa nulí, idècunitàacá cáuca núa, yá nuíbaidaca Cristo írí. Nanúacaalí nacái núa, yá quéwanáta cayábacani, nùanàapinácáiná Cristo yàatalé, yàacatalépináca nacái nuwèni. ²²Quéwa nùyacaalíca nuiná írìcuwa mamáalàacata, yáca nuíbaidapináca Cristo írí. Quéwa càmita núalfíwa chánacaalí yái ìwàwacutéripináca nuniwàaca. ²³Máini càulenáca nuniwàaca yái nùyáanápináca cháí, nuétápinácaalíwa nacái. Aibaalí, yá nuwàwacáita nuétácawa idécaténá nùyaca Cristo yáapicha, yásí máiniíri cayábaca fícha yái nùyáanáca cháí. ²⁴Quéwa nùyacaalíca cháí èeri írìcu, yá nacái cayábacatani, yéewacaténáca nuyúudàacuéca pía mamáalàacata.

²⁵Quéwa idé nuínáidacawa ìwali báisíta, iwàwacutápináca nuyamáacawa píapichacué, piwàwacutácáinácué núa yéewacaténá nuyúudàacuéca pía, casímáicaténácué piwàwa, manuícáinácué piwàwa mamáalàacata Cristo iwéré, ²⁶yéewacaténácué píaca cayábéeri manuísíwata Jesucristo írí nùwalfisená, piicáacalícué yèepùadaca núa pítalécué àniawa.

Manuícué piwàwa pìyaca Cristo iwéré

²⁷Abéeri wawàsi nusutácué pícha. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa Cristo yàasu tàacáisi cayábéeri yéewáidáanácué pía. Nùacaalíténácué nuicáca pía, éwita nacái nùyaca píichacué déeculé, yá núalfíca pìyacuéca dàalanama ìwali, abéerita nacái píiwitáisecué píapichawáaca, abédanamata nacái píiwitáisecué pimànica ùuwicái, yéewanápiná áibanái yeebáidaca ìwali yái tàacáisi cayábéerica.

²⁸Picácué pimàaca píawawa nacalùadáidaca pía, níái yèeyéicawa píipunita-cué Dios itàacái ìwalfise, iyúpinácáináta píasáidapinácué nalí Dios yùuwichàidapináca nía. Quéwa píacué, ichúliadéeyéipiná yùuwichàacáisi fícha,

Dioscáináta imàacapínacué pimawèniadaca nía. ²⁹Iná ìwalíise, Dios imàacacué pirí wawàsi peebáidacaténacué Cristo ìwali. Quéwa càmita abéeri peebáidacaténacué ìwalita, piuwichàacaténacuéwa nacái ìwaliná. ³⁰Yá nacái càipínacata namànicuéca píipunita ùuwicái, iyúwaté piiquéericué namànica nulí, siùca nacáide, mamáalàacata càica namànica núa.^d

Iwàwacutá abédanamaca wáiwitáise, càmita iwàwacutá canùmaséeca wía

2 ¹Iná idécaalí Cristo ichàiniadacuéca piwàwa, idécaalícué pichàiniadaca áibanái iwàwa cáinináacáinacué piicáca nía, idécaalícué abédanamaca Espíritu Santo imànica píiwitáise, idécaalícué cáinináca piicáyacawa, idécaalícué nacái piicáca napùalé níai imáapuèyéica wawàsi, ²yácué nusutáca píicha wawàsi, yái casímááripínáca imànica nuwàwa: Iwàwacutácué abéeritacata píiwitáise piyaca, cáininácué piicáyacacawa abédanamata, abéeritacué piasu wawàsi piápichawáacawa, abéeri wawàsi nacái píináidacué pimànica. ³Picácué pimàni wawàsi pipéliacaténacué ìwalíise, canùmaséecaténacué pía nacái ìwalíise. Pimànicaalícué wawàsi, picácué cachàini piicácawa áibanái fícha, piicácué áibanái náalimáwanama càide iyúwa cawèniyéicué píicha. ⁴Picácué máini picutáidaca pirípinátawa wawàsi, píináidacuéwa nacái nàwali níai áibanáica.

⁵Iwàwacutácué píináidacawa càitáde iyúwaté Cristo Jesús fináidáanáwa.

⁶Ewitaté Diosca yái Cristoca abédanaméerita Dios yáapicha, càicáaníta, càmitaté fíbàawa ìwalíise yátái Diosnàcani.

⁷Yá imàacacatéca yàasu wawàsitawa, yái iyáanacaté iyúwa Dios, yá imànicaté yáawawa càide iyúwa nàasu wenàiwica, yá nacái asáicaténi abédanamata càide iyúwa abéeri wenàiwica.

⁸Néese idécanáamité ìyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica, yá imànicaté yáawawa càide iyúwa mawènfiri canánama fícha, yá yeebáidacaté Yáaniri ichùuliacawa, càitaté yéetácawa nanúacaalíténi cruz ìwali.

⁹Yá ìwalíisecaté, Dios imàaca írí chàinisi canánama iwicáubàa, yái chàinisi iyéerica canánama chàinisinái iwicáubàa, yàacaté nacái írí fípidená cawènfiri macái fípidená fícha,

¹⁰yéewacaténá macái wenàiwica ibàlùapínacawa yùululù ipùata iyúwa írí, yái Jesús fípidená Dios yèeripínáca írí, macáita níai ìyéeyéica chènuniré, nía nacái ìyéeyéica cáli finata, macáita nacái níai idéeyéicaté yéetámicawa.

¹¹Macái wenàiwica íiwitáaná icàlidacaténá inuma iyúwa, “yái Jesucristo, yácata Wáiwacali canánama”, wàacaténá nacái cayábéeri Wáaniri Dios írfwa.

Níai yeebáidéeyéica Jesús iwàwacutá nàyaca càide iyúwa camalási

¹²Nuénánái cáininéeyéi nuicáca. Càide iyúwaté peebáidáanacué yái nuéwáidéericatécué pía ìwali, nùyacaalítécué piápicha bàaluité, càita

nacái siùcade, nuwàwacué peebáidaca ìwali abémáidata, cachàini yáawanái quiríta, éwita nùyaca píchacué déeculé. Pichàiniadacuéwa, píasáidacué pìyaca áibanái ipíchalé càide iyúwa, níái idéeyéica Dios ichúuliadaca yúuwichàacáisi fícha. Píacué Dios iyéininá, piacué nacái fimiétacaná. ¹³ Yácata Dios yái camè necué imànica piwàwa yéewacaténá nacái imànicawa yái ìbaidacaléca càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁴ Acaalfcué pimànìfiri ìbaidacalésica, picácué pitàanì pìwaliwáaca ìwalíise. Picácué nacái pitàanì piriwáaca chàinisfiri iyú ìwalíise. ¹⁵ Ipíchanácué áibanái itàanica piináwaná ìwali báawanama, piyacué mabáyawanáta càide iyúwa Dios yéenibe, nèewi níái wenàiwica fináidéeyéica imànica yáawami báawéerita siùcade, ichàbanaméeyéica nacái imànica báawéeri. Níái iwàwacutéeyéica piyacuéca yèewi càide iyúwa dùlupùtanái icànèeyéica catèeri èeri irícu. ¹⁶ Iná càicaalfni, picácué pimàaca peebáidaca ìwali yái tàacáisi yèerica wacauca, yàasu èericaténá Cristo yàanàaca àniawa, yá casímáica nuwàwa pìwalísecué. Yá nacái nùalíaca càmita máinì mawènica yái ùuwicái numànìrica, yá nacái nuíbaidacaléca. ¹⁷ Báisíta nuciàpináca casímáica nuwàwa pìwalísecué. Iná iwàwacutápinácaalí nùaca nucáucawa ipùalépiná yái piuwichàanacuécawa, manuicáinacué piwàwa Jesús iwéré, yá numànicani casímáiri iyú. Yá nacái nuwàwaca casímáicuéca piwàwa núapicha macáita. ¹⁸ Iná càita piacué nacái, casímáicué piwàwa núapicha abédanamata.

Pablo ibànùaca Timoteo, néese ibànùaca nacái Epafrodito

¹⁹ Iná Wáiwacali Jesús iwàwacaalí càì, yá nubànùaca pìatalécué Timoteo mesúnamáita, nuwàwacáiná icàlidaca nulí piináwaná ìwali yàanàacaalí néese àniawa, yéewacaténá nacái casímáica nuwàwa. ²⁰ Canácata áiba núapicha cháì, achúmèeri iwàwa pìwalicué càide iyúwa Timoteo, báisírita achúmaca iwàwa pìwalicué càinàcaalícué piasu wawàsi yàacawa. ²¹ Níái áibanáica, macáita achúmaca nawàwa nàasu wawàsi ìwalitawa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali yátái wawàsi cawènìrica Jesucristo irí. ²² Quéwa piacué idéeyéi yáalíacawa Timoteo fiwitáise ìwali, càinàcaalíté iicacánáwa iyúudàaca nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica càide iyúwa abéeri sùmai iyúudàacaalí yàaniriwa.

²³ Iná, yápiná yái nubànùacué pìatalé mesúnamáita, idéca nacáita nùalíacawa càinàpinácaalí wawàsica yái ichàbawa nulí cháì presunái icapèe irícu. ²⁴ Quéwa manuica nuwàwa Wáiwacali iwéré, isicúata nacái nùalimápináca nùacawa mesúnamáita pìatalécué.

²⁵ Quéwa cayába càmíná nubànùacuéca pìatalé nacái yái nuénásàiri Epafrodito, iyúudèerica nacái nù, nùacawéerínaca numànica ùuwicái, yái pibànuericatécué nùatalé icàlidacaténaté nulí piináwaná ìwalicué, yái icutéerica nulí yái wawàsi nuwàwacutéerica. ²⁶ Nubànùacué piríni, iwàwacáinacué iicáca pía macáita abéta àniawa. Yá nacái achúmacaté máinì iwàwa yáalíacaalíté péemiacuéca iináwaná cáuláicacani. ²⁷ Báisítaté cáuláicacaténì, achúmaté yéetácawa. Quéwa Dios iicácaté ipùalé, càmítaté abéeri yácata, iicácaté nacái nupùalé áiba, ipíchanaté máinì awisica nuwàwa ipùalé yái máinínacaté achúmaca nuwàwa. ²⁸ Iná ìwalíise, yèepùacué nubànùaca pìatalé àniawani mesúnamáita, piicàcaalíténacuénì, yácué casímáica piwàwa càmicaténá máinì achúmaca nuwàwa.

²⁹Iná peedácué pìataléwani casíímáiri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwà-wáanácué pimànica irí. Iwàwacutácué piaca náimiétacaná níái càiyéica fiwítáise wenàiwicaca iyúwa Epafrodito, ³⁰achúmacáináté yéetácawa ìwalíise yáí fíbaidáanáca Cristo irí. Càita nacái achúmacaté yéetácawa nùwalíisená, iyúudàacaalíté núa ìwali yáí càmíricuécá yéewa pimànica nulí.

Yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca Cristo

3 ¹Aiba wawàsi quiríta nuénánái, iwàwacutácué casíímáica piwàwa Wáiwacali fipidená ìwali. Càmita isèiwica nulí wawàsi yáí nutànnàan-
cué pirí ìwali abéta àniawa, yáí idéericaté nutànnàacuécá pirí quéechaté. Yá
nacái iyúudàacuécá pía ipíchanácué peebáida nalí níái cachìwéeyéica.

²Piicácué píchawa cayába níái áuli nacáiyéica fiwítáise, náicha nacái níái
fináidéeyéica imànica yáawami báawéerita. Nía nacái ichùulièyéica nada-
lúaca nàwalíisesàì yéénáwa.^e

³Wíasí báisiyéita Dios yàasunái wenàiwicaca, wía yèeyéica Dios fimiéta-
caná Espíritu iyú, casíímáica nacái wàyaca Cristo ìwali. Iná càmita manuí
wawàwa wachàini iwéréwa. ⁴Núasí, yéewéeripiná manuíca iwàwa ìwalíise
yátái nùawirináimi fiwítáise, núacáinásí yáalériwa ìwali macáita, quéwa
càmita numànitani. Iná cawinácaalí manuíyèi iwàwa wenàiwicaca fiwítáise
iwéré, núasí yéewéeri manuíca iwàwa iwéré náicha quiríta. ⁵Núacáináté
nadaluéri ìwalíisesàì yééná idécanáamité nudèniaca ocho èeri asáica idé-
náamité núa, israelnáì yéénáca núa, Benjamín itaquérinámi.^f Hebreosàiri
mèewiséeri nacái núa, hebreonáimicáináté níái nusèenáimica. Níái tàacáisi
ichùulièyéica, nuebáidacaté nàwali macáita, fariseocáinátés^g núa. ⁶Numàni-
caté máini càide iyúwa tàacáisi ichùulièyèi fimáaná, iyúwa nacái judfonái
fiwítáise iyáanáté. Iná ìwalíise, yáté numànica nalí báawéeri níái Cristo
yàasunái wenàiwicaca.^h Nùyacaté machacànita càide iyúwaté tàacáisi ichùu-
lièyèi fimáaná. Ináté canácata yáaliméeri icháawàaca núa, càmita numàni
càide iyúwaté tàacáisi ichùulièyèi fimáaná.

⁷Bàaluité néenialíté, nuyúnáidéeyéicaté cawènica macáita níái càiyèi
wawàsica. Quéwa siùcade, càmita cawèni nuicáca núa, ìwalíise yáí cáinináa-
náca Cristo iicáca núa. ⁸Yá nacái núumaca ipùalé abéta àniawa. Yáí cawè-
niricaté nuicáca siùcade, yá mawènica nuicácani, yácáiná máini cawènica
ficha yáí nùalánacawa Cristo Jesús ìwali, yáí Nuíwacalica. Iná Cristo ìwalí-
sená, yáté numàacaca nuíchawani macáita. Siùcade, yá mawènica nuicácani
iyúwa yáí wáuquéerica wáichawa idéerica ibadácawa, yéewacaténá idéca
nùyaca Cristo yáapicha. ⁹Yá nacái nuwàwaca Dios yeedáca núa. Nùalíaca
càmita mabáyawaná Dios iicáca núa, éwita numànica càide iyúwa tàacáisi
ichùulièyèi fimáaná. Iwalíseta yáí manuícaalíta wawàwa Cristo iwéré, yásí
mabáyawanáca Dios iicáca wía.

¹⁰Yácata nuwàwéeri nùalíacawa fiwítáise ìwali, yáí Cristoca. Nuwàwaca
nacái nùyaca Dios ichàini iyú, yáí icáucàidéericaté iyú Cristo yéetácáisi
ficha, nùuwichàacaténáwa nacái ìwalíná, càide iyúwaté yùuwichàanáwa,

e 3.2 Nadalúacaalí nàwalíisesàì ipùata fimami yéénáwa, yá nayúnáidaca Dios yàasunái
wenàiwicaca níata, quéwa càmita báisíni. **f** 3.5 Ro. 11.1. **g** 3.5 Hch. 8.3; 22.4; 26.9-11.
h 3.6 Hch. 8.3; 22.4; 26.9-11.

nuétácáténáwa nacái càitáde iyúwaté yéetáanáwa. ¹¹Iná càita nacái nuwàwa Dios imàacaca nucaucaacawa àniawa yéetáními yèewíise.

Pichàiniadacuéwa piyacaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca

¹²Quéwa càmitàacá idéca nùlálacawa Cristo íiwitáise ìwali macáita. Càmitàacá nacái idé Dios imáalàidaca imachacàniaca nuíwítáise càide iyúwa iwàwáaná. Quéwa nuchàiniadawa mamáalàacata nudécáténá numànica macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná nùyaca, yeedácaalíté núa yàasu wenàiwicapináwa.

¹³Nuénánái, càmitàacá idé nùyaca macáita càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa abéeri wawàsi idé numànica: Càmita quirínama nuínáidacawa ìwali yái numànfíricaté quéecha. Yá nacái nuchàiniadacawa ìwali abémáidata yái iwàwacutéerica nùlálacawa ìwali nupíchaléwa. ¹⁴Iná núa yèeri ipíchaléwa abémáidata, iwéréta nùanáca aléde chènuniré, Dios yàacatalépináca nuwèni, yái imáidéericaté núa ìwalíná Jesucristo ìwalíisená.

¹⁵Iná macáita wía idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, iwàwacutá abédanamaca wáiwitáise wáapichawáaca. Quéwa áibacaalítacué píináidacawa nuícha, yá nacái Dios yáasáidapínacata píricuéni. ¹⁶Quéwa yáta máiní cawènica, yái iwàwacutáanáca wàyaca macáita càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná, yá nacái wáináidacawa abéeri wawàsi ìwalita.

¹⁷Nuénánái, píalimáidacué pímanica càide iyúwa numànfíná cayábéeri áibanái írí. Píicacué picáuwa níái áibanái imànfíyéica càide iyúwaté naicáaná wamànica. ¹⁸Madécaná wenàiwica níái yèepuníwa chábàara, idéeyéicaté nucàlidacuéca píri íináwaná ìwali madécaná yàawírí. Siúcade, nucàlidacué píri nàwali abéta àniawa, quéwa fícháanfíri, achúmacáiná namànica nuwàwa. Càmita nàya càide Dios iwàwáaná, canáca iwèni nálí yái Cristo yéetáanacatéwa wáichawáliná cruz ìwali. ¹⁹Quéwa Dios yùuwichàidapíná nía ìwalíise, máinícáiná náináidacawa ìwalita yái nainá iwàwéerica namànica. Canúmaséeca nacái nía ìwalíise yái báiripínáca namànicata. Yácata máiní náináidacawa ìwali yái èeri írìcuíri wawàsica.

²⁰Quéwa wía, yeebáidéeyéica Jesús, idéca wadèniaca wàyaléwa yái ìyéeerica chènuniré, wacùcatáiseeca Wáiwacali Jesucristo yàanáca wàwalíná, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ²¹Iná yàasu èeri yàanáca, yá iwènúadapínáca yái wainá yéewéerica yéetácawa, yéewacaténá wadèniaca yái wainá cacamaléerica càide iyúwaté íiná imichàacaalítéwa yéetácáisi fícha. Yái ichàini icuèerica iyú nacái macáita yái wawàsi ìyéeerica macáita cháí èeri írìcu.

Casíimáicué pía Wáiwacali íipidená ìwali abémáidata

4 ¹Iná píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nuwàwéeyéi nacái nuicáca, píacatacué ísímáidéeyéi nuwàwa, píacatacué nacái nuíbaidacalé iwèni, iwàwacutácué piyaca dàalanama Wáiwacali itàacái ìwali.

²Píacué, Evodia, Síntique nacái, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué pichùnica píasu wawàsiwa píapichawáacawa, abédanamacaténacué píiwitáise Wáiwacali íipidená ìwali. ³Càita nacái nusutáca pícha wawàsi, pía nùacawéerináca nuíbaidaca cayába, piyúdàacaténá níái inanái nùacawéeyéinacaté numànica úuwicái, wacàlidacaalíté yái tàacáisi

cayábéerica, Clemente yáapicha nacái, nía nacái áibanái nùacawéeyéinacaté, idéeyéica Dios itànàaca ípidená iricu yái cuyàluta, náipidená iyacatáica níái idènièyéica icáuca càmfírira imáalàawa.⁴

⁴¡Casíimáicué pìyaca èri imanùbaca Wáiwacali ípidená ìwali! Yèepùà càì núumaca píricué àniawa, ¡casíimáicué pìyaca! ⁵Macái wenàiwica yáallíacaténá cayábéeyéica íwiitáise pía, casíimáiyéi nacái náicha. Picácué píimáicha yái Wáiwacali Jesús yàanàanápínáca mesúnamáita.

⁶Càmítacué iwàwacutá achúmaca piwàwa. Pitàanicué Dios yáapicha, pisutácué fícha yái píimápuèricuéca, yá nacái pìacuéca irí cayábéeri ìwalíise. ⁷Yásí Dios imàacaca matuíbanáicuéca piwàwa yái cáiwitáiseéri macái ichàbaníise, icùacaténácué píiwitáise achúmacáichacué piwàwa, yá nacái píináidáanácucawa Jesucristo ìwali.

Yátacué píináidawa ìwali yái cayábéerica

⁸Iná imáalàidáaná ìwali. Nuénánái, píináidacuéwa báisíiri wawàsi ìwalita, wàacué wenàiwica fimiétacaná, wamànicué cayábéeri áibanái irí, wàacué mabáyawanéeri iyú, cayábacué waicáca áibanái, wamànicué yái cayábéerica iináwaná wenàiwicanái ipíchálé. Wamànicue cayábéeri wawàsi wenàiwicanái iicá, yá nacái cayábéeripínáca natàaníca iináwaná ìwali. Yáta iwàwacutá wáináidacawa ìwali.

⁹Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanácué pía, iyúwaté péemianácué nuéwáidaca, iyúwaté nacái píicáanácué numànica, yátacué pimàni. Yásí Dios yàacawéeridacuéca pía, yái imàaquéerica matuíbanáica wawàwa.

Pablo yàaca cayábéeri Filipo mìnanaí irí ìwalíise yái nèericaté irí

¹⁰Máiní casíimáica nuwàwa Wáiwacali ípidená ìwali, yèepùacáiná achúmacuécaca piwàwa nùwali abéta àniawa, ìwali nacái yái wawàsi numáapuèrica. Núalíaca achúmacuécaca piwàwa nùwalinama, càmicáitacué píalimáca pimànicani. ¹¹Càì núumaca, quéwa càmita numáapuàcáiná máiní wawàsita, quéwa idéca nacái nuéwanáca nùyaca càì iicácanáwa càinácaalíta iicácanáwa nùyaca, yá casíimáicata nuwàwa. ¹²Núalíacawa ìwali càinácaalí iicácanáwa wàyaca catúulécaneéri iyú, wamáapùacaalí madécaná wawàsi, wadèniacaalí nacái ichàbanamawa. Idéca Dios imàacaca nuéwanáca macáita yái wawàsica càinácaalíta iicácanáwa nùyaca, nudèniacaalí nuyáapínáwa, canácaalí nacái nuyáapíná, nudèniacaalí nacái ichàbanamawa, éwita nacái canáca nulíni. ¹³Núalimáca nuípunitáidaca macái wawàsita, Cristocáiná yàa nulí chàinisi numànfínápináni.

¹⁴Quéwa càicáaníta, idécué pimànica nulí cayábéeri, piyúudàacáinácué núa ìwali yái wawàsi numáapuèricaté.

¹⁵Quéwa píacué Filipo mìnanaíca, píatacué yái yáaliyéyiwa idàbacaalíte núcàlidacuéca píri yái tàacáisi cayábéerica. Iná numusúacaalítéwa Macedonia yàasu cáli fícha, canátaté áibanái yeebáidéeyéi Jesús iicá nupùalé, ìwali yátái iwàwacutéericawa nulí. Píatacué abéerita iiquéeyéi nupùalé.

¹⁶Càita nacái idécaalíte nùanàaca Tesalónica/ iyacàlená iriculé, píatacué nacái ibànùaté nulí palata pucháiba yàawiría yéewacaténá nudèniaca yái

wawàsi numáapuèrica.^k ¹⁷ Còi núumaca, quéwa càmita piacaténacué nulí áiba palata àniawata. Nuwàwaca Dios yàacuéca pírí macái wawàsita ìwalíise yái piicáanacuéca nupùalé. ¹⁸ Iná nuwàwa píalíacuécawa, idécaté nuedáca macáita yái pibànuèricuéca nulí Epafrodito yáapicha, yáalimácata macáita càide iyúwa iwàwacutáanáwa nulí. Iná nudèniaca ichàbanamawa yái pibànuèricatécué nulí. Yái piyúudàanacuéca núa, càicáaníde iyúwa pumènfíri isàni cayábawaca,^l iyúwa nacái neemácaalíté cadàiniwaca cuwèesi isàni Dios irípiná, yái cayábéerica Dios iicáca.

¹⁹ Yái Dios, nuíbaidéerica irí, yàapínacué pírí macáita yái wawàsi pimáapuèricuéca, idèniacáiná ichàbanama yái yàasusi cachùtiquéerica yàapínacué píríni, ìwalíisenái yái Cristo Jesús imànífiricatécué pírí.

²⁰ Iná Wáaniri Dios iríta, wàacué cayábéeri càiripináta. Càicawani.

Pablo imáalàida iwàwalica nía macáita

²¹ Nuwàwali macáita níai yeebáidéeyéica Cristo Jesús. Nía nacái nuénánái ìyéeyéica cháí, nawàwalicué pía nacái macáita. ²² Macáita nacái níai yeebáidéeyéica Jesús, nawàwalicué pía. Quéwa nía máini iwàwalicuéca pía níai fíibaidéeyéica cháí rey César icapèe irícu.^m

²³ Iná nusutá Wáiwacali Jesucristo fícha píwalicué, imànicaténacué pírí cayábéeri macáita. Càicawani.

COLOSENSES

Icàlidacatái iwali cuyàluta iwali:

Colosenses: Yáasáidaca walí, “yácata Cristo yái máiníiri cawènica caná-nama íicha.”

Colosas ìyacàlená ìyacaté 1.750 metros idècuni Efeso ìyacàlená íicha, Asia yàasu cáli íinata, síisìlamade èeri imusúacatáiseçawa. Yái cálica siùcade íipi-dená Turquía.

Epafras yái icàlidaté néré nalí Jesús iináwaná iwali. Càmitaté apóstol Pablota.

Itànèeri cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo. Col. 1.1

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacaténi camuí 63 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Apóstol Pablo itànàacaté Colosas mìnanaí irí yái cuyàlutaca, níacáináí yee-báidéeyéica Jesús, neebáidacaté áibanái cachìwéeyéi yéewáidáaná.

Níái càiyéicaté íiwitáise de iyúwaté níái áuli cáaluéyéi ànalima mìnanaíca. Natécaté báawéeri àyapu irìcubàa níái yeebáidéeyéica Jesús.

Nuwàwalicué pía.

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, wéenasàiri Timoteo yáapicha nacái, ²nutànàacué pírí cuyàluta, píacué Dios yàasunái wenàiwicaca, càmfíyéica nacái imàaca yeebáidaca Jesús, ìyée-yéica Colosas ìyacàlená iricu:

Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànica pírícué cayábéeri mawènitá matuíbanáicatenácué piwàwa.

Pablo itànáica Dios yáapicha nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús

³Imanùbacata watàaníca Dios yáapicha, yá wàaca cayábéeri Dios irí pìwali-cué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. ⁴Idéca wéemiaca piináwaná manuí-cuéca piwàwa Jesucristo iwéré, yá nacái cáininácasacué piicáca macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, ⁵ìwalíse yái picúanácuéca Dios yàapínaca pírícué yái wawàsi idènièricuéca pírí aléde chènuniré, yái idéeritécué píalácuécawa iwali, péemiacaalítécué yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi íicha, ⁶yái càiricaté nàanàidaca pírícué. Yái tàacáisi

naçàlitérica nacái èeri mìnanaí irí macáita, manùba wenàiwica yee-báidéerica nacái iwali siùcade, càita nacái idàwinàacawa pèewicué. Súsàata inùmámi idàbacaalíté péemìacuécani, pee-báidacaalítécué nacái báisíta yái Dios iicáanáca wapùalé mawènitá. ⁷Càide iyúwaté Epafras yéewáidáanacué pía, yái íibaidéerica wáapicha, cáininéerica waicáca, imànírica càide iyúwa Cristo iwàwáaná yéewacaténacué iyúudàaca pía. ⁸Yácata nacái yái icàlidaté nacái walí iwali yái cáinináanacuéca piicáyacacawa càide iyúwa Espíritu Santo ichàiniadacuéca pía.

⁹Iná ìwalíisená, wía idàbaca nacáitaté wéemìacuéca piináwaná iwali, yá càmíta wayamáida watàaníca Dios yáapicha pìwalicué. Wasutáca nacái íicha yéewacaténacué:

Dios imàacaca píalíacawa íiwitáise iwali manuí, yá nacái íináidéerica imànica,

imàacacaténacué cáalíacáica pía Espíritu Santo iyú,

¹⁰piyacaténacué càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica iyaca,

pimànicaténacué macái íiwitáaná cayábéeri áibanáí irí,

píiwitáise idàwinàacaténacuéwa nacái abémáidata Dios íiwitáise iwali,

¹¹Dios ichàiniadacaténacué píiwitáise ichàini iyúwa, yái idéerica

yáasáidaca wenàiwica irí,

yéewacaténacué pìidenìaca macái wawàsita ééréeri iyú.

¹²Casíimáicaténacué piwàwa píaca cayábéeri abémáidata Wáaniri Dios irí, imàacacáiná wàasupínaca yàasunáí wenàiwica yáapicha yái yàasusi yèeripínaca nalí macáita, níái iyéeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Yái Dios idéericaté iwasàaca wía Camèniadacáiri ichàini íicha, íiwitáisesi catéeri wáyéericaté iricu, yá yàacaté imàacaca wía Iiri Jesús ichàini yáawibàa, yái cáininéerica iicáca icùacaténá wía. ¹⁴Yái Iiri ipáyaidéericaté wawèni íiraná iyúwa, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha.

Yái Dios Iiri, cachàiníiri canánama íicha

¹⁵Canácata yáaliméeri iicáca Dios.

Quéwa yái Cristo, yácata Dios,

yácata idènia iicácanáwa yái Dios càmíirica wáalimá waicáca.

Yácata idàbéericaté iyaca napíchale macáita,

níái idàbéeyéicaté ichàini iyúwa cháí èeri iricu.

¹⁶Iná ichàini iyúwa idàbaté macáita níái iyéeyéica chènuniré,

nía nacái iyéeyéica cháí calí íinata,

níái waiquéeyéica watuf iyúwa, càmíiyéi nacái wáalimá waicáca.

Ewita níacani espíritu cachàiníiyéica, nía nacái wenàiwica

cachàiníiyéica ichuulièyéica cháí èeri iricu.

Macáitaté Cristo idàbáidaca nía, irípináwa nacái.

¹⁷Cristo idécaté iyaca napíchawáise macáita níái wawàsináica,

ìwalíisenáta nàya mamáalàacata macáita níái wawàsináica cháí èeri iricu.

¹⁸ Yácata wáiwitápu, wía yeebáidéeyéica ìwali,^a wàyaca nacái irí càide iyúwa iináníná.

Yácata idàbáidéeri macáita níái wawàsináica,

Yácata nacái idàbèerité imichàacawa yéetácáisi fícha, càmicaténá yèepùà yéetácawa quirínama,

yéewacaténá yácata máiníiri cawènica macái fíchata.

¹⁹ Cayábaté Dios iicáca yái iyáanacaté Cristo yáapicha, macái íiwitáise yáapichawa.

²⁰ Yá nacái Cristo ìwalíisenácata, Dios ichùniaté nálí wawàsi

náapichawáaca macáita níái imànicaléca,

níái iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cáli fínata.

Imàacacaté nàyaca náapichawáaca matuñbanáica,

ìwalíisená yái líri íiraná yúuquéricaté wáichawalfíná cruz ìwali.

²¹ Píacué nacái, bàaluité piyacatécué càide iyúwa níái canéeyéi yàasu cáli. Yá nacái pimànicatécué piùwidewa Dios píiwitáise iyúwa, pimànicáináté-cué yáawami bayáwanásita. ²² Quéwa siùcade, idéca Dios ichùniacuéca píapicha wawàsi, ìwalíise yái líri yàanèericaté wenàiwica iyú yéewacaténaté yéetácawa wáichawalfíná, yéewacaténá wabàlùacawa mabáyawanáta Dios íipunita yàasu èeri yàanàaca wàwalíná, càmicaténá yéewa áibanái icháawàaca waináwaná wamànica báawéeri. ²³ Càipiná Cristo imànica píricué, quéwa manuífcaalícué piwàwa abémáidata ìwali yái tàacáisi cayábéerica. Pibàlùacuéwa ìwali dàalanama càide iyúwa abéeri capíi, cayábacáiná icàwa. Píacué píiméyàa picùaca yái Dios yèeripínacuéca píri iyúwaté péemíacaalícué yái tàacáisi cayábéerica. Yái wacàlidéerica madécaná wenàiwica irí cháí èeri íricu, yái Dios imáidéericaté núa ìwalíná, núa Pabloca, nuyúudàacaténá nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica.

Pablo icàlidacaté Dios itàacái nálí níái càmfíyéica judfónái

²⁴ Siùcade, casímáica nuwàwa, nùuwichàacáiná nuñbaidaca píwalínacué, yéewacaténá nùuwichàacawa quiríta nuínálicuwa càide iyúwa Cristo iwàwáaná, nàwalíná níái yeebáidéeyéica Cristo, níái iinanánínáca. ²⁵ Càicaté Dios imànica yàasu wenàiwica iyúwa núa, càide iyúwaté Dios fináidáanátéwa nùwali, yá ichùuliacaté nucàlidaca yái Dios itàacáica macáita,^b ²⁶ yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. Siùcade, idéca Dios imàacaca yàasunái wenàiwica yáalíacawa ìwali, ²⁷ níata Dios iwàwéeyéi yáalíacawa ìwali yái cawèníirica, cayábéerica nacái canánama fícha. Yái ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité, nalípiná macáita níái càmfíyéica judfónái, yácata yái: Cristo ìyanáca wawàwalícu. Yácata wacuèri iyú yái ichùniacapínáca wàyaca Dios yáapicha chènuniré.

²⁸ Yái Cristo wacàlidéerica iináwaná ìwali, waléerica iyú macái wenàiwica, wéewáidéerica nacái iyú nía cáalíacáiri iyú, wawàwacáiná béeyéica náiwitáise Cristo Jesús ìwali, macáita níái yeebáidéeyéica ìwali, Dios írípiná. ²⁹ Iná yáapíná yái càí nuñbaidaca cachàini iyú, yái Cristo ichàini iyéerica nùwali, yèerica nacái nuchàini.

2 ¹Nuwàwacué píalíacawa, manuísíwata nusutáca Dios fícha pìwalicué, piacué iyéeyéica Colosas iyacàlená irícu, nía nacái iyéeyéica Laodicea iyacàlená irícu. Càita nacái nàwali macáita níai yeebáidéeyéica Jesús, càmfí-yéicáwaca idé iicáca núa núawáisewa. ²Nucàlidacué pirí ìwali, nuwàwacáiná pichàiniadacuéca piwàwawa, cáininácáténacué piicáyacacawa abédanamata iwéréta píalíacuéca péemiaca báisísíwata yái Wáaniri Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluté. Yái Cristoca, ³yái Cristo idènièrica ìwaliwa macáita níai yáalfacísi cawèniyéica canánama fícha, yá nacái fiwítaisesi Dios imàaqueerica wáalíacawa ìwali.

⁴Cài núumaca pirícué ipíchanacué áibanái wenàiwica ichìwáidaca pía tàacáisi cayábanameeyéi iyú, quéwa nachìwáidaténátacué pía.

⁵Iná éwita càmita nùyacué píapícha núawáisewa aléera, quéwa nuwàwalicué pía èeri imanùbaca. Yá nacái casfímáica nuwàwa nuémiacáiná piináwaná ìwali, abédanamacuéca píiwitáise píapichawáaca piyacaténacué machacàníri iyú Dios ipíchalé. Yá nacái iwàwacutáca manuícuéca piwàwa Cristo iwéré abémáidata.

Wacáuca wàlisài Cristo yáapícha

⁶Iná idécáinácué peedáca Píiwacaliwa yái Jesucristoca, yá iwàwacutá piyacuéca èeri imanùbaca càide iyúwa iwàwáaná. ⁷Piyacué dàalanama Cristo itàacái ìwali càide iyúwa àicu ibàlùanáwa dàalanama, depuíwalécáiná ipíchu ìya. Peebáidacué abémáidata itàacái ìwali càide iyúwacué néewáidáaná pía ìwali. Yá nacái piacuéca cayábèeri Dios irí èeri imanùbaca.

⁸Cayábacué pífícha. Picácué pimàaca áibanái imawèniadaca píiwitáise aslanái fiwítaise iyú, níai iyéeyéica càide iyúwa èeri mìnánái fiwítaise iyáaná, càmfíríca yátái Cristo itàacái báisíríca.

⁹Macáitaté Dios fiwítaise iyaca Cristo iiná ìwali macáita, éwitaté iyaca wenàiwica iyú cháí èeri irícu.

¹⁰Píacué nacái, piyacáinácué Cristo yáapícha, yá canácata iwàwacutéeriwa pirícué quirínama, yácáináta náiwita canánama níai ichùulièyéica cháí èeri irícu, cachàiníyéica nacái. ¹¹Iná peebáidacaalítécué Cristo, yáté idéca piyacuéca càide iyúwa níai idéeyéica nadalúaca ìwalísesài ipùata yééná, yá yúucacaté pífícha yái piiná cabáyawanéerica. Quéwa càmita wenàiwica imàni icáapi iyúwata. Yáta Cristo yái iseríacué pífícha yái píiwitáise báawèeri ichàinica.

¹²Ináté nabautizácaalícué pía, yá càicáaníde iyúwaté nabàlièyéi Cristo yáapícha. Néese pimichàacaalícuéwa úni yáacuise, yá càicáaníde iyúwa pimichàacaalícuéwa Cristo yáapícha càliculíi irícuise yéetácáisi fícha, wàlisàicáténacué píiwitáise yáapícha. Quéwa manuícáalítacué piwàwa iwéré, yái Dios ichàini icáucaidéericaté iyú Cristo càliculíi irícuise yéetácáisi fícha.^c

¹³Quéechaté, piyacatécué càide iyúwa yéetéeyéimiwa Dios ipíchalé pibáyawaná ìwalísewa. Piyacatécué càide iyúwa nàyáaná níai càmfíyécaté nadalúaca ìwalísesài yééná. Quéwa càicáaníta, Dios yàacué pirí picáuca wàlisài Cristo yáapícha, imàacacué iwàwa pibáyawaná fícha macáita. ¹⁴Yá nacái Cristo itunúacaté wáicha wamawèniacále Dios yáapícha, càmicáinaté

wamàni càide iyúwa Tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. Yá Dios itunúacaté wáicha nía macáita, imáalàidacaté nacái nía wiúnamáiwaca cruz ìwali yéetácaalítéwa. ¹⁵Yá nacái imawèniadacaté níai espíritu báawéeyéica ichùulièyéica cháí, cachàiniyéica nacái, yá ichùullacaté nàipínaca abécatáita càide iyúwa presufyéimi, ibáiniacaté nacái nía macái wenàiwica yáacúalicu, yáasáidacaténa idécaté imawèniadaca nía Cristo yéetácaalítéwa cruz ìwali.

Picutáidacué níai wawàsi cawèniyéica chènuniiséeyéica

¹⁶Iná númacué pirí: Picácué pimàni áibanái ichùullaca càinácaalí yàacàsica yái iwàwacutácué piyáaca, piiréeripinácué nacái. Càita nacái picácué pimàaca nachùullaca pìwacáidawa camuí imanùbaca, wàlisài quéri imanùbaca, sábadò èri nacái, judíonái iyamáidéericawa irícu.^d ¹⁷Macáita níai càiyéi wawàsica idéca nachàbacawa, náasáidacaté yéenáiwana ipíchale, yái nacuèricaté yàanàaca. Quéwa siúcade, idéca Cristo yàanàaca, yásí idéca báisícani yái Dios fíméericaté ìwali, yá càmita wawàwacutá quirínama níai càiyéi wawàsica.

¹⁸Picácué pimàaca naméeràidaca pía fícha yái piwèni Dios yèeripinácuéca pirí. Níai mawèniyéica imànica yáawawa wenàiwica ipíchale, quéwa yèeyéi àngelnái fímiétacaná. Waicáca yéenáiwanaí fíméeyéica yèepuní-cawa, yáta canúmaséeri nía ìwalíse yái wenàiwica íiwitáiseca. ¹⁹Níai càiyéi wenàiwicaca, càmita namàaca níawawa nàyaca Cristo yáapicha, yái wáiwitápuca, wachanèericawa ìwali, macáita wía yeebáidéeyéica ìwali iyúwa iiná-náiná. Yái yèerica walí macáita yái wawàcutéerica, iwacáidéerica nacái wía wawéréwáaca, abédanamacaténa wáiwitáise càide iyúwa wainá ichanàaná iwéréwáaca watùculenái iyú, wapichu iyú nacái, yéewacaténa wadàwinàa-cawa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰Iná idécáináté pèetácuécawa Cristo yáapicha, yá nacái idécaté yeedácuéca pía èri íiwitáise báawéeri ichàini fícha. Néeni, ¿Cánácué pìya mamáalàacata càide iyúwa èri mìnanaí íiwitáise iyáaná? ¿Cánácué peebáida ichùullaca mamáalàacata yái íiwitáisesi càirica íimacade? ²¹“Picácué píibàa ìwali yáara càiri wawàsica. Picácué piyáa yái càiri yàacàsica. Picácué píalimá pidunúaca ìwali yá wawàsiquéi.” ²²Níai càiyéi tàacáisica, càmfíyèita Dios itàacáita. Iná idècuni ìwali, yá nachàini imáalàapínaca yàacawa. Càmita nàypiná déecu èri, wenàiwica íiwitáisecáiná nía. ²³Quéwa níai càiyéi tàacáisica batéwata cáalíacáica nía, néewáidacáiná wàyaca Dios itàacái ìwali. Níai wenàiwicaca náasáidaca níawawa wenàiwica íicá càide iyúwa càmfíyèi cawèni, nàuwichàida nacái naináwa. Quéwa càmita iyúudàa wía fícha yái wainá iwàwáanáca imànica macái báawéeri íiwitáaná.

Iwàwacutá Colosa mìnanaí iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná

3 ¹Iná idécáináté pimichàacuécawa abédanamata Cristo yáapicha yéetá-cáisi fícha, peebáidacáinácué ìwali, iwàwacutácué picutáidaca píriwa abémáidata níai wawàsinái iyéeyéica chènuniré, aléde Cristo ichùullacatáiseca Dios yéewápu néesema.^e ²Aiba tàacáisi iyú, píináidacuéwa abémáidata nàwali, níai wawàsinái iyéeyéica Dios yáapicha chènuniré. Picácué

píináidawa báawéeyéi wawàsi ìwali, namànníyéica níái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, ³idécáinácué píiwitáise báawéeri yéetácawa Cristo yáapicha. Siúcade, pidèniacuéca picáuca wàlisàíwa Cristo yáapicha, càmfíríca èeri mìnánái yáalímá iicáca piwalicué, Dios idènièrica nacái yáapichawa. ⁴Iná yàasu èeripíná Cristo yáasáidapínácawa naicá macáita níái èeri mìnánáica, yái yèericatécué picáuca, yá nacái asáipínáca naicácuéca pía yáapicha abédanamata ichàini icamalá mèlumèlúri yèewi.

Wacáuca éwisèimi, wàlisàì nacái

⁵Iná ìwalfíse, iwàwacutácué pimàaca píináidacawa nàwali níái fiwítáisesi báawéeyéica ichùulièyéica wainá imànica báawéeri wawàsi iyúwa níái: Wamànnínáca báawéeri wainá iyúwa, áiba báawéeri casaquèeri wawàsica, wáináidáanáwa madécanánama báawéeri ìwali. Wáináidáaná wamànica madécaná fiwítáaná báawéeri, wáináidáaná wadèniaca madécaná wàasuwa, càicáaníde iyúwa wàacaalí yéenáíwanásínái fímiétacaná. ⁶Nàwalfíse níái càiyéi bayáwanásica, yá Dios yùuwichàidapínáca cáíwinama níái imànníyéica càiyéi bayáwanásica.

⁷Càitáté nacái piyacuéca bàaluité, ipíchawáiseté peebáidacuéca Wáiwacali, piyacaalítécué pimànica pibáyawanáwa càide iyúwa nía. ⁸Quéwa siúcade, pimàacacué nacái píchawa níái: Lúasi, picácué calúa pía ráunamáita, picácué pimàni báawéeri wawàsica áibanái írí, picácué piwàwa báawéeri wawàsica áiba írí, picá nacái pitàanícué báawéeri tàacáisica. ⁹Picácué pimèniadaya-cawa, idécáinácué pimàacaca píchawa yái éwisèimi fiwítáisesi báawéerica, iyúwaté pimànnínácué quéecha.

¹⁰Siúcade, peebáidacáinácué Jesús, yácué wàlisàica píiwitáise. Dios idéca iwàlisàidaca píiwitáise, iwéréta abédanamaca imànicuéca píiwitáise yáapichawa, yéewacaténá píalíacuécawa fiwítáise ìwali báisíta. ¹¹Iná ìwalfíse, yá canáca judíonái iwèni quirínama, éwita nadaluéyéica ìwalfísesàì yéená nía, càmfíyéi judíonái nacái, càmfíyéica nadalúa ìwalfísesàì yéená. Ewita níacani yéewáidéeyéicawa, càmfíyéica yéewáidawa. Ewita nàasu wenàiwicani, càmfíri nacái nàasu wenàiwica. Yáta cawènfíri canánama fícha yái Cristoca, iyéerica wáapicha macáita wía yàasunái wenàiwicaca.

¹²Píacué cáininéeyéi Dios iicáca, ínwèyeyéité nacái méetàucuta yàasunái wenàiwicapínáwa, íná iwàwacutácué piyaca piicáca wenàiwica itúulécaná, piicácué napùalé ìwali yái namáapuèrica. Picácué canùmasée pía. Picácué nacái cawèni piicácawa áibanái fícha, piideniacué náicha macái wawàsita. ¹³Piideniacué nacái píchawáaca báawéeri wawàsi. Pimàacacué piwàwawa báawéeri fícha, yái áibanái imànníricuéca píri càide iyúwaté Cristo imàacáanáté iwàwawa pibáyawaná fíchaté. ¹⁴Iná macái wawàsi fícha, cáininácué piicáyacacawa, yácáináta yáaliméeripíná abédanamaca imànica píiwitáise, píapichawáaca.

¹⁵Pimàacacué nacái píawawa Cristo írí matufbanáicaténácué imànica píiwitáise, idécáinácué Dios imáidaca pía yàasunái wenàiwicapínáwa, abéeri wenàiwica fiwítáanácáinácué pía. Yá nacái iwàwacutácué piaca írí cayábéeri.

¹⁶Nuwàwa camèneca Cristo itàacái imànicuéca pía ìwali macáita yái wawàsi pimànicuéca: Péewáidayacuéwa iyú, píalàayacuéwa iyú nacái

cáalfácáiri iyú yái Dios yèrica pirícué. Picántàacué níái David yàasu cancioninái Salmonáica Wáiwacali irí, áibanái cancioninái nacái yèyèica Dios ímíétacaná. Picántàacué nía piwàwa yáapichawa piacaténacué Dios irí cayábèeri, ìwalfíse macáita yái iicáanáciuca pipùalé. ¹⁷Iná macáita yái wawàsi pimànfiricuéca, pitàanfiricuéca nacái, pimànicuénì càide iyúwa Wáiwacali Jesús yàasunái wenàiwica. Yá piacuéca cayábèeri Wáaniri Dios irí Wáiwacali Jesús ìwalfísená.

Níái wawàsinái iwàwacutéeyéica namànica níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁸Píacué inanái càacawéeríyèi, iwàwacutácué màulenáca pía pimànicaténacué càide iyúwa piacawéerinái isutáanáciu pícha wawàsi,^g càide iyúwa màulenáanáciu pía pimànicaténacué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

¹⁹Píacué aslanái càacawéetuéyèi, cáinináciu piicáca piacawéetúanaiwa^h pialimáwanama. Picácué pitàaní ulí báawèeri tàacáisi iyú. Picácué nacái piùwichàida úa.

²⁰Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáíwa macái wawàsi ìwalita, yácáiná Wáiwacali iwàwéericué pimànica.ⁱ

²¹Píacué nánirínáica, picácué pimàni nalúa níái péenibenáicawa,^j ipíchaná naméyàaca yái càináca pimànicuéca nía.

²²Píacué ífbaidéeyéica íiwacanánái iríwa, peebáidacué píiwacanánái ichùullacawa macái wawàsi ìwalita cháí èeri irícu. Càmita abèeri nàacu-semicata, natàanicaténacué piwali cayábata. Píibaidacué cayába piwàwa yáapichawa, piacáináciu Wáiwacali ímíétacaná. ²³Iná càinácaalíta ífbaidacalésica yái pimànicué, pimànicuénì macái piwàwa yáapichawa. Píacué ífbaidéeyéica cayába, píibaidacué càide iyúwa ífbaidéeyéi Wáiwacali irípiná, càmfírìta wenàiwicanái irípináta, ²⁴píalíacáináciu Wáiwacali yàapináciuca piwèni cawèníyèi wawàsica, níái idéeyéicaté icàlidaca iináwaná ìwali, yàanàpiná nía yàasunái wenàiwica iríwa, píibaidacáináciu Wáiwacali Cristo yáapicha.

²⁵Quéwa abèeri péenacaalícué imàni báawèeri, yá Dios yùuwichàidapínacani,^k yái Wáiwacalica càmita yùuwichàida abénaméeyéita wèewíse, yùuwichàidaca abédanamata wía.^l

4 ¹Píacué náiwacanánáica, iwàwacutácué picùaca cayába níái ífbaidéeyéicuéca pirí, pipáyaidacué nacái nalí machacànita náibaidacalé iwèni nàalimáwanama, idécáináciu píalíacawa càita nacái píibaidacuéca abèeri Píiwacali íyèrica aléde chènuniré.^m

²Píacué piméyaa pitàaníca Dios yáapicha. Màulenáciu piyaca píipunitáidacaténacué càinácaalíta wawàsicani. Picácué nacái piimáicha piaca cayábèeri Dios irí. ³Pitàanícué nacái wàwali Dios yáapicha yéewacaténá Wáiwacali imàacaca wacàlidaca nalí itàacái, wacàlidacaténá nalí Cristo iináwaná ìwali, yái Dios idènièricaté náicha ibàacanèeri iyú bàaluité, presuífica núa ìwalfíse, nucàlidacáiná yái tàacásica. ⁴Pitàanícué Dios yáapicha nùwali yéewacaténá nucàlidaca amalánama yái tàacásica.

g 3.18 Ef. 5.22; 1 P. 3.1. h 3.19 Ef. 5.25; 1 P. 3.7. i 3.20 Ef. 6.1. j 3.21 Ef. 6.4.
k 3.25 Ef. 6.5-8. l 3.25 Dt. 10.17; Ef. 6.9. m 4.1 Ef. 6.9.

⁵Piyacué cáalíacáiri iyú napíchalé níái càmíiyéica yeebáida Jesús. Picácué píuca wawàsi nabasiadacaaliwa pirícué, piyúudàacué neebáidacani." ⁶Càiri-pinátacué pitàaníca náapicha cayábéeri iyú, cáalíacáiri iyú nacái, yéewacaténá peebáca nasàna cayába náalimáwanama níái isutéeyéicuéca yéemíawa pía.

Imáalàidáaná nuwàwalicuéca pía

⁷Yái Tíquico, nuénásàiri cáininéerica nuicáca, càmíirica imàaca yeebáidaca Jesús ìwali, íibaidéerica nacái núapicha Wáiwacali írí, yàapínáta icàlidacué pirí ìwali yái wawàsi ichàbéericawa nulí. ⁸Iná yàapínáta nubànùacué piatalé ipáchiacaténácué pía, yéewacaténá pialíacuéca càinácaalí wáyaca, yéewacaténá nacái ichàiniadacuéca piwàwa. ⁹Nubànùaca piatalécué Tíquico, Onésimo yáapicha, cáininéerica nacái nuicáca, càmíirica nacái imàaca yeebáidaca Jesús ìwali, piyalé minalica nacái. Níapínáta icàlidacué pirí ìwali macáita yái wawàsi ichàbéericawa walí cháí.

¹⁰Yái Aristarco nùacawéerináca presuca cháí, iwàwalicué pía nacái. Marcos iwàwalicué pía nacái, yái Bernabé yéenásàirináca. Yái Marcos, idéericaté nucàlidacuéca pirí ìwali, áiba èericaalí yàanàacué piatalé. Peedácué piataléwa cayábani. ¹¹Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Jesús, ípidenéerica nacái Justo. Níacata abénaméeyéi judíonái yeebáidéeyéi Jesús, íibaidéeyéica nacái núapicha wacàlidacaténá iináwaná ìwali, yái Dios icuèrica yàasunái wenàiwicawa. Yá nacái níacata ichàiniadéeyéi nuwàwa. ¹²Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Epafra, abéeri piyalé néeséericata, íibaidéerica nacái Cristo yáapicha, yái itàaníríca Dios yáapicha pìwalicué èeri imanùbaca yéewacaténácué piyaca dàalanama itàacái ìwali, béeyéicaténácué nacái píiwitáise Dios itàacái ìwali, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Núaliacawa ìwali yái wéenásàiri Epafra, itàanícuéca ìyaca pìwali Dios yáapicha manuúsfwata, nàwali nacái níái ìyéeyéica Laodicea ìyacàlená írícu, Hierápolis ìyacàlená írícu nacái. ¹⁴Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Lucas^o idèpièrica wenàiwica, cáininéerica waicáca, Demas^o nacái.

¹⁵Nuwàwali macáita níái wéenánái ìyéeyéica Laodicea ìyacàlená írícu. Nuwàwali nacái úái Ninfaca, macáita nacái níái ìwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali ucapèe írícu.

¹⁶Iná idécanáamicué piléeca piríwáaca yái cuyàlutaca, yácué pichùuliaca áiba itécani Laodicea ìyacàlená mìnánái írí, naléecaténá nacái néréni, nalí níái yeebáidéeyéica Jesús. Yá nacái áiba piléecué nalí yái cuyàluta nubànùerica nalípináta.

¹⁷Iwàwacutácué píimaca Arquipo írí: "Iwàwacutá pimànica cayába yái íibaidacalési Wáiwacali ichùulìericaté pimànica."

¹⁸Núa Pablo, níái tàacáisi nuwàwalínácuéca pía cháí cuyàluta imáalàidáaná írícu, núacata itànàa nía nucáapi iyúwa, Iná nucáapíamicata nía. Picácué píimáicha yái nùyáanáca cháí presunái icapèe írícu. Nuwàwaca Wáiwacali Jesús imànicué pirí cayábéeri, yàacaténácué pirí yái pimáapuèricuéca. Càicawani.

TESALONICENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

1 Tesalonicenses: Yáasáidaca walí, “Jesucristo yàanàapináca àniawa.”

Yái nadàbáanácátéwa níái yeebáidéeyéica Jesús Tesalónica iricu, wàanàa-cani, Hch. 16. 6-10; 17.1-10. Pablo imànicanáamité pucháiba yàawiría àyapu néenibàa.

Nadàbacaté nabàlùadaca yái yàcalé Tesalónica, camuí 315, ipíchawáisetéca asáica Jesucristo.

Itànèerité cuyàluta:

Apóstol Pablo yái itànàaténí. 1.1; 2.18.

Pablo yàacawéeyéiná icàlidaca Dios itàacái:

Silas, áibaalí ípidená Silvano, abéeri judíosàiri. Hch. 16.20.

Yácataté náiwitápu Jerusalén iyacàlená iricu níái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús. Hch. 15.22,32,40; 1 P. 5.12.

Yá áiba yái Timoteoca, abéeri asiali ùuculiiri, uirité úái abéechúa inanái judíosàatúa yeebáidéechúacaté Jesús. Quéwa yái yáaniricaté, càmfiritaté judíosàirita, griegosàirité. Hch. 16.1.

Camuí itànàacatái yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacaténí chábade camuí, 50-51 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo, Corinto iyacàlená néeseté.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca ichùnìacaténá yái nawènúadáanácaté áiba iicácanáwa iyú, yái yéewáidáanácaté nía ìwali Jesucristo yàanàanápínáca àniawa.

Timoteo, Silas yáapicha, nàanàacaté nacàlidaca Pablo irí yái càiri tàacái-sica.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

“Jesucristo yàanàapináca àniawa.” 1 Ts 1.10; 2.19-20; 3.11-13; 4.13-18; 5.23,24.

Versículonái máiníyái cawènica:

1 Ts. 5. 23-24

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, Silvano^a nacái, Timoteo yáapicha nacái, watànàacué pírí cuyàluta, piácué yeebáidéeyéica Jesús, Tesalónica^b minanáica, iyéeyéica Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái: Nuwàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànicuéca pírí cayábéeri mawènitá matuíbanáicaténácué nacái piwàwa.

Waicácué wawicáwuwa Tesalónica minanáí manuýicaté iwàwa Dios iwéré

²Imanùbacata watàaníca Dios yáapicha, yácué wawàwalica pía, yá nacái wàaca irí cayábéeri piwàlíssecué macáita. ³Néeninamata wawàwalicuéca pía Wáaniri Dios yáacúalícu, manuúcaínácué piwàwa Jesús iwéré, yácué pimànica yái íbaidacalésica, cáininácaínácué piicáca áibanái. Yá nacái càmitacué piméyàawa, abémáidata picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàanápínáca àniawa.

⁴Wéenanái, wáalíaca cáinináca Dios iicácuéca pía, wáalíaca nacái yácataté iníwàacué pía irípináwa, yàasunái wenàiwipináwa. ⁵Wacàlidacaalítécué pírí yái tàacáisi cayábéerica, càmitaté wàanàidacué pírí yáawami tàacáisita. Wáasáidatécué nacái piicá chàinisi, yái Espíritu Santo ichàinica weebáidéerica ìwali báisíta. Iná piácué yáaliéyéiwa wáiwitáise ìwali wàyacaalíté piápicha-cué, wamànicaté cayábéeri wawàsi pírípinácué, cáininácaínáté waicácuéca pía.

⁶Néese, yácué pimànica càide iyúwacué piicáaná wàyaca, iyúwa nacái Wáiwacali íiwitáise iyáaná. Ewítacué peeabáidaca Dios itàacái manuý yúuwichàacáisi yèewi, càicáaníta, yácué casímáica Espíritu Santo imànica piwàwa. ⁷Idécáínácué naicáca naiwicáwuwa pía, macáita níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica cháí Acaya yàasu cáli íinata. ⁸Iná piináwaná ìwalíisecué, yá piyúudàacuéca áibanái icàlidaca Wáiwacali itàacái áibanái irí, càmita abéeri Macedonia yàasu cáli íinatata, Acaya yàasu cáli néeni nacái. Macái yàcalé imanùbacata wenàiwica yáalíá manuínácuéca piwàwa Dios iwéré, yá càmita iwàwacutá wíacata icàlidaca nalíni.

⁹Iná wenàiwicata níái icàlidaté walí piináwaná ìwali, càinácaalíté peedá-cuéca wía piataléwa cayába, càinácaalíté nacái iicácanáwa piwènúadacuéca píiwitáisewa yéenáiwanasínái fícha Dios irí, píibaidacaténácué Dios irí nacái, yái cáurica, báisíirica nacái, ¹⁰picùacaténácué yàanàca chènuníse yái Dios lírica, Dios icáucaidéericaté yéetácáisi fícha, yái Jesús ichúuliadéeripínáca wía Dios ilúa fícha, yèeripínácawa néese.

Pablo íbaidacaté Tesalónica iyacàlená irícu

2 ¹Nuénánái, piatacué yáaliéyéi wàasu wawàsi ìwali wapáchiacaalítécué pía, cayábacaté wàasu wawàsi ichàbacawa piápichacué. ²Quéwa càide iyúwacué píalfánáwa waináwaná ìwali, wàuwichàacatéwa manuúsíwata ipíchawáisetéca wàanàca piatalécué. Nacuísacaté wía báawanama níái Filipos iyacàle minanáica. Quéwa, yáté wàasu Dios yàaca wachàini

wacàlidacaténacué pirí yái tàacáisi cayábéeri Dios néeséerica, nèewi níai yèeyéicawa wáipunita. ³Yácáináí tàacáisi wéewáidéericuéca pía iyú, càmfirita éeru íiwitáisesicata. Càmfirita nacái casacàa tàacáiscata. Càmita nacái wàanàacué wachìwáidaca píata, ⁴yéewa càì wáimaca, idécáináta Dios yáali-máidacaté iicáwa wía wáibaidáaná írí. Iná yéewa imàacaca wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica. Càmita wasfíimáidacaténá wenàiwicata, quéwa wasfíimáidacaténá Dios, yái yáaliéerica iicáca wawàwa, cayábacanamini, báawacanámi nacáini. ⁵Píaliacuéwa nacái càmitaté watàaní pirícué cayábanaméeyéi tàacáisi iyú peebáidacaténacué walí. Càmita nacái wachìwáidacué pía weedácaténá walíwa píchacué palata. Dios yái yáaliériwa báisícata ìwali yái wawàsica. ⁶Càmita nacái wacutá wawàsi caináwanacaténá wía pipíchalécué, áibanái ipíchalé nacái. Quéwa apóstolnáicáiná wía, yá yéewapínaca wasutácuéca pícha wawàsita, quéwa càmita wamànni. ⁷Iná wàyacaalítécué píapícha, wéewáidatécué pía cayába cáininéeri iyú, càide iyúwa cáinináaná abéechúa inanái icùaca yéenibe púubanaméeyéiwa. ⁸Iná máiníicáinácué cáinináca waicácuéca pía, yá casfíimáisiwaca wacàlidacaté pirícué yái tàacáisi cayábéerica. Yá nacái wáalimácata wèepuadaca wacáucawa píwalínacué wáibaidacaténacué píapícha. Iná càì imanúfca cáininácué waicáca pía.

⁹Wéénánái, cawàwanáta piwàwalicuéca yái wáibaidáanáca chàinisíri iyú pèewibàacué èerápinama, táiyápinama nacái, ipíchaná wasutáca píchacué iwèni yái wacàlidáanáca pirícué yái Dios itàacái cayábéerica. ¹⁰Iná píacué yáaliéyíwa wàwali, Dios nacái, wàyacaalíté píapíchacué, píacué yeebáidéeyéica Jesús ìwali, wèepunícatéwa mabáyawanéeri iyú, machaníiri iyú nacái, canácatáita áibanái ícháawàa waináwaná báawanama. ¹¹Iná píaliacuécawa nacái cáinácaalíté wàalàacuéca pía càide iyúwa abéeri asíali yàalàacaalí yéenibewa, wachàiniadatécué nacái piwàwa píalimáwanama. ¹²Yá nacái wachùuliacuéca píyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná píyacuéca, yái imáidéericuéca pía aléde icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, icamaláná mèlumèlúri yèewiré.

¹³Iná èeri imanùbacata wàaca cayábéeri Dios írí ìwalíise yái peebáidáanácatécué Dios itàacái. Péemiacaalítécué wacàlidaca píriní, yáté peebáidacuécani. Càmita càitáde iyúwa asíanái itàacái, càitáde iyúwa Dios itàacái báisíiri iyáaná, yái íibaidéerica wawàwalicu cachàini, wía yeebáidaca Jesús ìwali.

¹⁴Nuénánái, idécué píicáca picáuwa níai Dios ìwacáidéeyéica Jesucristo ìwalíisená, iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, níai judiónái càmfíyéica yeebáida Jesús, yùuwichàidéeyéicaté manuísíwata Cristo ìwalíisená. Càitáde iyúwacué pía Tesalónica minanáica, péená judiónáitacué yùuwichàida pía nacái níai càmfíyéica yeebáida Jesús. ¹⁵Níatái judiónái inuényéicaté Wáiwacali Jesús, càitáde iyúwaté nàawirináimi inúanáte profetanáimi bàaluité. Wía nacái nachùuliyéi imusúacawa nàyacàlenái fícha. Iná càmita cayába Dios iicáca yái namànfirica. Yá nacái nabàlùacawa wenàiwica íipunita macáita. ¹⁶Yá nacái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái nalí níai càmfíyéica judiónái, nachùuliacaténáwa yùuwichàacáisi fíchata. Iná ìwalíise, yá máiníca namànica nabáyawanáwa manuísíwata. Quéwa Dios ilúa yúuwàapínacawa nàwali cáiwina.

Pablo iwàwa ipáchiaca àniawa Tesalónica minanáí

¹⁷Wéénánái, wàyacuéca píicha áibàalé, quéwa achúma èerita. Iná éwita càmita waicácué pía watuí iyúwa, càicáanáta wadèniacué pía wawàwalicuwa

mamáalàacata. Iná máadàini wamànica wawàsi wàacaténacué waicáca píata.¹⁸ Iná báisíta wawàwacaté wàaca waicácuéwa píatató. Núa Pablo, nuwàwacaté nùaca nupáchiacuéca pía núawáisewata pucháiba yàawiría. Quéwa càulenacaté Camèniadacáiri imànica wáicha wawàsi, ipíchaná wàacawa píatalécué.¹⁹ Quéwa wáalíacawa píacatacué níai ibàlùeyéicawa dàalanama Cristo ìwali. Casfímáica wawàwa píwalíisenacué. Píatacué nacái wawènipiná, canùmaséepináca nacái wía píwalíisenacué, Wáiwacali Jesús yàanàapínacaalí àniawa.²⁰ Iná báisíta píwalíisenacué, yá yéewa wayanídacawa. Iná píwalíisenátacué, yá wàaca cayábéeri Wáiwacali Jesús irí.

3¹ Iná càmicáináté wáalimá wàidenìaca quirínama yái wawàwáanácuéca waicáca pía, yáté abédanamaca wawàwa wáapichawáaca ìwali yái wayamáanápínacawa walínáamitawa Atenas^c iyacàlená néenita.² Yá nacái wabànùacaté píatalécué yái wéenasàiri Timoteo, fíbaidéerica Dios yáapicha, iyúudèerica wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali, ichàiniadacaténacué piwàwa, iyúudàacaténacué manuífca piwàwa nacái Dios iwéré,³ ipíchanacué piméyàacawa ìwalíise yái yùuwichàacáisica. Iná idécué píalíacawa macáita wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali, iwàwacutá wàuwichàapínacawa.⁴ Iná wàyacaalítécué píapicha, yáté idéca wacàlidacuéca píri ìwali yái wàuwichàanápínacawa macáita. Siùcade, yá ichàbacawa macáita càide iyúwaté wáimáanacué píri.

⁵ Iná càmicáináté núalimá nuèdenìaca quirínama yái nuwàwáanáca nuicácuéca pía, yá nubànùacaté píatalécué Timoteo isutácaténacué yéemíawa pía, manuífcaalícué piwàwa mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo iwéré, achúmacáináté nuwàwa píwalícué, isicúacáichaté idéca Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwa pía, pimànicaténacué píbáyawanáwa. Yási mawènica yái wáibaidacalé wamàníiricaté píapichacué.⁶ Quéwa idéca Timoteo yàanàaca wàatalé píatanáisecué wàlisàitàacáwa. Yá icàlidacaté walí cayábéeri tàacáisi, manuífcuéca piwàwa Jesucristo iwéré abémáidata, cáininacué nacái piicáca wía. Yá nacái piwàwalícuéca wía mayamáacata cáininéeri iyú, yá piwàwacuéca piicáca wía càitáde iyúwa wía nacái.

⁷ Iná ìwalíise wéénánái, éwita wàuwichàacawa manuíf, yácué pichàiniadaca wawàwa, manuífcaínacué nacái piwàwa Cristo iwéré.⁸ Iná siùcade, idécáiná wáalíaca piyacuéca dàalanama Wáiwacali Jesús ìwali, yási ichàiniadaca wawàwa manuísíwata.

⁹ Iná càmita wayamáidapiná wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalíisecué, máníicáinacué písíimáidaca wawàwa manuísíwata Dios yáacúalícu.¹⁰ Iná èeri imanùbaca wàtaníca Dios yáapicha píwalícué, yéewacaténá wàacuéca waicáca pía, wéewàidacaténacué pía ìwali yái iwàwacutéerica wápirícué quiríta, manuífcaténacué piwàwa Dios iwéré mamáalàacata.

¹¹ Iná siùcade, wasutáca Wáaniri Dios fícha, Wáiwacali Jesucristo fícha nacái, yéewanápiná imàacaca walí àyapu wàacaténá wapáchiacuéca pía mesúnamáita.¹² Wasutáca nacái Wáiwacali fícha idàwinàidacaténá wawàwalícu mamáalàacata yái cáinináanacuéca piicáyacacawa canánama Cristo ìwalíisená, áibanái nacái, càide iyúwa cáinináanacué waicáca pía.¹³ Iná càì wasutáca macáita píwalícué yéewacaténá Wáiwacali Jesús ichàiniadacuéca

piwàwa, càmicaténácué nacái pimàni báawéeri Wáaniri Dios ipíchalé, idécaténácué màulenáca pía yàasu èeri Wáiwacali Jesús yàanàpinácaalí náapicha macáita níái yàasunái wenàiwica idéeyéica iseríaca irípináwa.

Iwàwacutá wàyaca machacànñiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná

4 ¹Wéenánái, wasutácué pícha wawàsi Wáiwacali ípidená ìwali, wàlàacué pía nacái. Iwàwacutácué piyaca abémáidata càide iyúwa Dios iwàwáaná, càide iyúwaté wéewáidáanácué pía, iyúwa nacái piyáanácué siùcade. ²Iná idécué píaliacawa nàwali níái tàacáisica wéewáidéeyéicuéca pía iyú, càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá wamànica. ³Dios iwàwaca piyacuéca mabáyawanáta. Iná iwàwacutácué piicáca píichawa déecuta yái namànfináca nainá iyúwa báawéeri náapicha níái càmfíyéica nàacawéerinái. ⁴Iwàwacutácué píaliaca piyaca piacawéetúá yáapichawa cáimiétacanéeri iyú píalimáwanama, cáalíacáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca úapicha. ⁵Picácué pibatàa máini píiná iináiná imawèniadaca píiwitáise càide iyúwa namànfiná, níái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali. ⁶Càmìta iwàwacutá áiba imànica báawéeri iiná iyúwa uápicha, úái yàacawéetúaca, yái yéenasàiricawa Cristo ìwalíisená. Càmita nacái iwàwacutá ichìwáidacani. Níái imàníyéica càiri bayáwanásica, Wáiwacali yùuwichàidapiná nía macáita càide iyúwaté wacàlídáanácué píri ìwali quéecha. ⁷Càmìta Dios imáida wía wamànicaténá wabáyawanáwa. Imáida wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú. ⁸Iná yái yámèerica yái tàacáisi wacàlidéerica, càmita yámàa wía, yámàaca Dios yái yèericuéca píri yàasu Espíritu Santowa. ⁹Quéwa ìwali yái cáinináanácuéca piicáca péenánáwa, càmita iwàwacutá watànàacuéca píri ìwali, idécáinácué Dios yéewáidaca pía nàwali, cáininácaténácué piicáyacacawa. ¹⁰Báisíta cáininácuéca piicáca macáita níái wéenánái Cristo ìwalíisená iyéeyéica Macedonia yàasu cáli finata. Quéwa càicáaníta, wasutácué pícha wawàsi manuúsiwata, cáininácaténácué piicáca nía quéwanáta. ¹¹Píalimáidacué piyaca matufbanáita píapichawáacawa, píibaidacué píasu íibaidacalésitawa, pidèniacaténácué yái pimáapuèrica càide iyúwaté wachùulianácué pía quéecha, ¹²piyacaténácué machacànita macái ipíchaléta yéewacaténácué nàaca píimiétacaná, níái càmfíyéica yeebáida Jesús, ìwalíise yái íicacánawacuéca piyaca, ipíchanácué pisutáca áibanái íicha yái pimáapuèrica.

Wáiwacali yàanàpináca àniawa

¹³Wéenánái, wawàwacué píaliacawa càinácaalí wawàsica yái ichàbapináwa nalí níái idéeyéicaté yéetácawa, quéwa iiméeyéica Jesús ìwali, ipíchanácué achúmaca piwàwa càide iyúwa áibanái, níái càmfíyéica icú icáuca càmfírira imáaláawa. ¹⁴Iná càide iyúwa weebáidáaná Jesús yéetátacéwa, yá nacái Dios icáucaìdacatèni yéetácáisi íicha. Càipinácata nacái Dios icáucaìdacata níái idéeyéicaté iimáca Jesús ìwali.

¹⁵Iná yái tàacáisi càirica wacàlidaca píricué, yácata Wáiwacali yéewáidáaná wía. Càì fimacade: Wíasa cáuyéicáwaca mamáalàacata cháì èeri irícu, iwéréta Wáiwacali yàanàpináca wàwali, càmitàacá wàpináwa napíchalé níái idéeyéicaté yéetácawa. ¹⁶Wáiwacalita yái iricùapináwa chènuníise cachàiniwaca isàna càide iyúwa Arcángel^d isàna, iyúwa nacái Dios yàasu trompeta isàna.

d 4.16 Abéeri ángel cachàinñiri, cáalfacáiri nacái ángelnái fiwitápu.

Yá nacáucàapínacawa yéetácáisi fícha níái yéetéeeyéimicawa, yeebáidéeyéicaté Cristo ìwali quéecha. ¹⁷Néese wía cáuyéicáwaca néenialí, yeedápináca nacái wía ráunamáita itécáténá wía acalèenái yèewiré abédanamata náapicha níái idéeyéica icáucàacawa, yéetéeeyéicatéwa Cristo ìwali, wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa cáuli iricuta. Yási wáyapínáca Wáiwacali yáapichawa càiripináta.^e ¹⁸Iná pichàiniadacué piwàwawa nayú níái tàacáisináica, ipíchanácué achúmaca máini piwàwa péenánái yéetacaálícuéwa pícha.

5 ¹Wéenánái, quéwa ìwali yái èeri Wáiwacali Jesús yéenáiwana yàanàacatáipínáca, càmita iwàwacutá nutànàacuéca pírí ìwali. ²Idécué píalíacawa cayába ìwali yái Wáiwacali yàanàapínácaalí àniawa, yàanàapínáca càmitatáita èeri mìnánái icúa yàanàaca càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi. ³Néenialí, càicaalí wenàiwicanái fimaca iríwa: “Idécasí matuíbanáica wáyaca siùcade, canáca quirínama ùuwicái.” Yási yùuwichàacáisi yùuwàapínacawa nàwali isicúata, imáalàidacaténá náicha yái matuíbanánáica nàyaca. Càide iyúwa cáiwicaalí ùiri isicúata úái inanái idéericuichúaca, matuíbanáichúaca ìyaca. Iná càipináta càmita náalimá nachùuliacawa níái èeri mìnánáica.

⁴Quéwa píacué wéenánáica, càimíyéita ìya catéeri irícu quirínama, ipíchanácué icaluadaca pía yái Wáiwacali yàasu èeripínáca yàanàaca, càide iyú cayéedéeri yàanàacaalí iyéeduaca isicúata. ⁵Píacué idéeyéi cayába fiwítáise macáita, iná yéewa pimànicuéca cayábéeri wawàsa càide iyúwa wáyacaalí amaléeri irícu, iyúwa nacái wáyacaalí èeríapi. Iná wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita báawa wáiwítáise quirínama càide iyúwa níái wenàiwica ìyeyéica mamáalàacata catéeri irícu. ⁶Iná càmita iwàwacutá máiwítáiseca wáyaca, càide iyúwa níái càimíyéica yeebáida Jesús, ìyeyéica càide iyúwa iiméeyéi. Càmita iwàwacutá matuíbanáica wáyaca. Iwàwacutá wacùaca Wáiwacali yàanàaca wàwaliná. Yá nacái iwàwacutá wáyaca cáalíacáiri iyú. ⁷Níái iiméeyéica, táiyápiyéita iimáca, càita nacái níái icàméeyéica, táiyápiyéita nacái icàmaca.

⁸Quéwa wía amaléeyéica fiwítáise, iwàwacutá wáyaca cáalíacáiri iyú, idécáiná weebáidaca Jesús, yá nacái cáinináca waicáca áibanái, càide iyúwa wáyàacaalí wàwaliwa yái wàucuta ibàlianáca. Wacùaca nacái wáyaca wachùuliapínacawa yùuwichàacáisi fícha càide iyúwa wáyàacaalí wáiwita ìwaliwa sieru icàyuwaniná.^g

⁹Càmitaté Dios iníwàa wía yùuwichàidacaténá yàasu yùuwichàacáisi irículéwa. Iníwàacaté wía ichùuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená, ¹⁰yái yéetéericatéwa wàwaliná, yéewacaténá wáyaca yáapicha. Iná canácata wawàsi, éwitaca cáuca wía, idécaalí nacái wéetácawa. Mayamáacata wáyapínáca yáapicha yàasu èeri yàanàaca wàwaliná. ¹¹Iná pichàiniadacué piwàwawa, pichàiniadacaténácué áibanái iwàwa. Piyúdaacué nacái áibanái idàwinàacawa Cristo ìwali càide iyúwacué pimàniíná piyaca siùcade.

**Wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali, iwàwacutá wáyaca
càide iyúwa yèeyéi Dios fimiétacaná**

¹²Píacué wéenánáica, wasutácué pícha wawàsi. Iwàwacutácué piaca náimiétacaná níái íibaidéeyéica pèewibàacué, itéeyéicuéca píiwitápu Wáiwacali

itàacái iwali, yàalèeyéicuéa pía nacái. ¹³ Piacué náimiétacaná manuísíwata, cáininacué nacái piicáca nía ìwalíse yái ìbaidacalési namànfíricuéa pèewi-bàa. Piyacué nacái matufbanáita piápichawáacawa.

¹⁴ Wéenánái, wasutacué nacái pícha áiba wawàsi quiríta. Pìalàacué níai ìnuíyéica ìbaidaca. Pichàiniadacué nawàwa níai achúmèeyéica iwàwa. Piyúudàacué níai machawàaquèeyéica ìwítáise, macáitacué piideniaca píchawáaca macái wawàsi éeréeri iyú.

¹⁵ Cayábacué pícha, ipíchanacué pèepùadaca piriwáaca ípuinási báawéeri iyú. Pimànicáitacué piriwáaca yáawami cayábéerita macái wenàiwica írta nacái.

¹⁶ Casímaícué pìyaca mayamáacata èeri imanùbaca. ¹⁷ Picácué pimàaca pitàanica Dios yáapicha. ¹⁸ Piacué cayábéeri Dios írta, càinacaalíta wawàsica yái ichàbacuéwa pírta, yácáináta Dios iwàwéericué pícha, piacué iyèeyéica Cristo Jesús yáapicha.

¹⁹ Picácué pimáisanía Espíritu Santo ìbaidaca piwàwalicu.^h ²⁰ Picácué píamàa yái tàacáisi Espíritu Santo yáasáidéerica nalí níai icàlidèeyéicani. ²¹ Píalimáidacué piicáwa macáita yái tàacáisi nacàlidèerica, piacué yùuwínà cayába, néese, yácué peedáca yèewíise yátái cayábéerica. ²² Píibàacué píawawa macái báawéeri ìwítáaná ícha.

²³ Watàanica Dios yáapicha imàacacaténacué pìyaca matufbanáita, pimànicaténacué nacái abémáidata càide iyúwa Dios iwàwáaná pìyaca pícauca iyúwa, píiwítáise iyúwa, piínà iyúwa nacái macáita. Iná pìyacué abémáidata mabáyawanéeri iyú iwéréta Wáiwacali Jesucristo yàanàapínaca àniawa. ²⁴ Yái Dios imáidéericuéa pía, imànipínaca càide iyúwacué ímáaná pírta. Iná báisíta imànipínaca càide iyúwa ímáaná.

Nuwàwalicué pía, Dios imànicué nacái pírta cayábéeri

²⁵ Wéenánái, pitàanicué nacái Dios yáapicha wàwali. ²⁶ Pitàidacué macáita níai wéenánáica Cristo ìwalíisená. Pìsùsùacué nanàni ìwali cáimiétacanéeri iyú.ⁱ

²⁷ Iná nuchùuliacué pía Wáiwacali ípidená ìwali, píléecué wéenánái írta macáita yái cuyàlutaca.

²⁸ Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuéa pírta cayábéeri macáita. Càicawani.

h 5.19 Iwàwáaná ímaca, càimacaalí wamàaca Espíritu Santo ìbaidaca wáapicha, yá càicáanide iyúwa wachàcáidacaalí quichái ipèrta. **i 5.26** Níai judonái, griegonái nacái, nía nacái wawáimináica nasùbaca nanàni ìwaliwáacawa, natàidacaalí néenánáíwa náasáidacaténà cáinináca naicáca nía.

2 TESALONICENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

2 Tesalonicenses yáasáida walí, “Càmitàacá idé néréca èeri, Wáiwacali Jesucristo yéenáiwana yàanàacatáipináca.”

Tesalonica: Yái yàcalé Tesalónica, yácataté náiwitápu macáita níái yàcalé-náica Macedonia yàasu cáli néeni. Máinfirité nacái càasuca canánama fícha.

Pablo yàanàacaté yàcalé Tesalónica iriculé, imànicaalíté pucháiba yàawiríá àyapu, icàlidacaalíté yèepunícawa yái Tàacáisi cayábéerica.

Itànèeri cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténí. 2 Ts. 1.1; 3.17.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Apóstol Pablo itànàacaténí, chábade camuí 50-51 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo. Yái pucháibáanáca cuyàluta tesalonicensenái irí, itànàacaténí abénaméeyéi quéri idénáami, idécanáamité itànàaca yái idàbáanéericaté itànàaca cuyàlutaca, Corinto ìyacàlená néeseté.

Níái pucháiba cuyàlutaca, níacataté idàbéeyéité Pablo itànàaca cháí Wàlisàì Testamento iricu.

¿Cánápinaté itànàa yái pucháibáanáca cuyàluta tesalonicensenái irí?

Ichùnìacaténáté yái càmíiricaté náalía néemiaca iricu yái idàbéericaté itànàaca cuyàlutaca. Iwali yái Cristo yàanàapináca àniawa.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

Càmitàacá Wáiwacali yéenáiwana yàanàa, iwéréta idépináca yàanàaca yái asíali Cristo yùuwidewa cháí èeri iricu.

Iricu cuyàlutaquéi wàanàa tàacáisinái ichàiniadéeyéi wawàwa, icàlidacatái amaláwaca yái Cristo yàanàapináca àniawa. Yàalàaca nacái nía ìwali yái áibanái imànínáca yùuwidewa nía.

Pablo iwàwalica níái yeebáidéeyéica Jesús, Tesalónica mìnánáica

1 ¹ Núa Pablo, Silvano^a yáapicha, Timoteo nacái, watànàacué pirí cuyàluta, piacué yeebáidéeyéica Jesús ìwali Tesalónica ìyacàlená iricu, ìyéeyéica Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái.

a 1.1 Silvano: Aibaalí nàa fípidená Silas.

²Nusutá Wáaniri Dios fícha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, yàacaténacué pírí cayábéeri mawènitá, imàacaténacué nacái piyaca matuìbanáita.

Pablo yàaca Dios írí cayábéeri nàwali

³Nuénánái, iwàwacutá wàaca Dios írí cayábéeri èeri imanùbaca pìwali-cué, yácáináta iwàwacutáaná wamànica manuícáténacué piwàwa Jesús iwéré abémáidata, cáinináténacué nacái piicáyacacawa macáita. ⁴Iná ìwalíse, yá casímáica wawàwa pìwalísecué, náapicha níái áibanái Jesucristo yàasunái wenàiwicaca, pìidenìacáinacué yái báawéeri namàníricuéca pírí, manuícáinacué nacái piwàwa Jesús iwéré, éwitacué namànica pírí báawéeri, áibanái yùuwichàacáisi nacái. ⁵Iná ìwalíse, yacué píasáidaca Dios imà-nipínacuéca pírí machacànita wawàsi cayábéeri iyú nacái, yéewacaténacué iicáca pía càide iyúwa níái yéewéeyéipínaca iwàlùacawa aléde icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, yái piuwichèericuécawa ìwalíná siùcade.

⁶Yái Dios imànica wawàsi machacànita, iná cayábacata yùuwichàidapínaca níái imàaquéeyéicuéca piùwichàacawa siùcade.

⁷Quéwa píacué yùuwichèeyéicawa siùcade, Dios imàacacué piyamáida-cawa wáapicha Wáiwacali Jesús yàanàapínacaalí àniawa chènuníse, yàasu ángelnái cachàiníiyéi yáapichawa. ⁸Yàanàapínaca chènuníse, yùuwichàida-caténá macáita níái càmíiyéica iwàwa yáalíacawa Dios ìwali, càmíiyéica nacái iwàwa yeebáida yái tàacáisi cayábéerica Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali. ⁹Yái yùuwichàacáisi yùuwichàidéeripínaca iyú nía, ìyapínaca nalí càiripínata. Yá nàypínaca déeculé Jesucristo fícha càmícaténá naicá ichàini manuírí quirínama. ¹⁰Càipínaca ichàbacawa yàasu èeri Jesús yàanàaca. Yá yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéi yàapínaca írí cayábéeri, nacalùadapíná nacái naicàcani, macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo. Píapínatacué áibanái náapicha, idécáinacué peebáidaca ìwali yái tàacáisi cayábéeri wacàlidéerí-cuéca pírí.

¹¹Iná ìwalíse, yá watàaníca Dios yáapicha èeri imanùbaca pìwalicué, wàasu Dios iyúudàacaténacué piyaca càide iyúwa iwàwáaná, píacué imáidéeyéica, pimànicaténacué macái cayábéeri wawàsica yái piwàwéericuéca pimànica. Yá nacái fíbaidalacési pimàníricuéca piyaca, manuícáinacué piwàwa Jesucristo iwéré. ¹²Watàaníca Dios yáapicha pìwalicué, yéewacaténá áibanái yàaca cayábéeri Wáiwacali Jesucristo fípidená ìwali pìwalísecué, nàacaténá nacái pímiétacanacué ìwalíse, càide iyúwa imanuíca cáinináca wàasu Dios iicáca wía Wáiwacali Jesucristo yáapicha.

Pablo ichùnia icàlidaca ìwali yái Cristo yàanàanápínaca àniawa

2 ¹Nuénánái, wawàwacué wacàlidaca pírí ìwali yái Wáiwacali Jesucristo yàanàanápínaca àniawa, yá nacái wàwacáidáanápínacawa yáapicha.^b Iná wasutacué píicha wawàsi manuísíwata, ²càmícaténacué pibatàa cachì-wéeyéi iwènúadaca píiwitáise mesúnamáita. Picacué nacái pibatàa nacalùadaca pía, éwita náimacuéca péemia espírituca yái icàlida walíni. Aiba tàacáisi iyú nacái, náimacaalícué pírí apóstolnáica níái itànàa walí cuyàluta, Wáiwacali idéénacasa yàanàaca, picacué peebáida nalí. ³Píacué pimàaca

áibanái imèniadaca pía, canásiwata. Wáiwacali ipíchaca yàanàaca, iwàwacutápiná madécaná wenàiwica yàacawa Dios ípunita. Yá nacái yàanàapínáca yái asìali máinírica báawaca ichàbanamawa Dios yùuwichàidéeripínáca càiripínáta.

⁴Yái asialica, yàapínacawa náipunita macáita níái idènièyéica Dios ípídená, nía nacái yèeyéica ímíétacaná. Càita imàlùdapínáca Dios icapèe, yá nacái iwàwapínáca imànica yáawawa càide iyúwa Dios.

⁵Iná piwàwalicué yái nùyacaalítécué píapicha, càicaté núumacuéca píri ìwali ichàbàanápínáwa yái càiri wawàsica. ⁶Iná píacué idéeyéi yáaliacawa càinácaalí yái càmfirica ibatàa yáasáidacawa siúcade, ipíchanáca yáasáidacawa ipíchawáise yái èeri Dios imàacatáica íri wawàsi.

⁷Quéwa yái íiwitáise ichàini báawéerica iyúwa íináidáaná imànica, idéca idàbacáwa ibàacanéri iyú, cháí èeri írìcu. Quéwa iyaca abéeri yái càmfiricáwaca ibatàa yáasáidacawa siúcade. Yàasu èeri yeedácawa síisài, yási imànica càide iyúwa iwàwáaná.

⁸Néese, yási yáasáidapínacawa yái báawéri asialica, yái Wáiwacali Jesús imàaquéeripínáca yùuwichàacawa càiripínáta èeri imáalàacaalíwa, màulenéri wawàsi iyúta, iyúwa wapùacanámi achúméri wawàsi, yàanàapínácaalí àniawa ichàini icamaláná iyúwa.

⁹Yái asiali cabáyawanéerica, yàanàapínáca Camèniadacáiri ichàini iyú. Iná ichàini manuírì iyúpiná imàni yái càmfirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá iyú wenàiwica. ¹⁰Yá nacái ichìwáidapínáca nía madécaná bayáwanási íiwitáaná iyú, ichìwáidacaténá níái yúuquèeyéicawa, càmicáináté nawàwa yái Dios itàacái báisírica, nachúulíeripínacatéwa iyú yùuwichàacáisi fíchata. ¹¹Iná ìwalíse, yá Dios ibànùapínáca nalí abéeri íiwitáisesi cachàiníri, imèniadacaténá nía yéewacaténá neebáidaca ichìwa ìwali, ¹²yéewacaténá Dios yùuwichàidaca macáita níái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi báisírica, casímáiyéicaté imànica ibáyawanáwa.

**Pablo yéewáidaca càinácaalí náiwitáise iicacánáwa
nàyaca, níái yeebáidéeyéica Jesús**

¹³Quéwa wía, mayamáacata iwàwacutá wàaca Dios íri cayábéri píwalíse-cué, píacué wéénánái cáininéeyéica waicáca. Píacué idéeyéicaté Dios iníwàaca èeri ipíchawáiseté ichúuliadacaténacué pía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái Espíritu imàacacuéca piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, idécáinácué peeбайдaca ìwali yái tàacáisi báisírica. ¹⁴Yáté imáidacuéca pía iyú yái tàacáisi cayábéri wacálidéericuéca píri, yéewacaténacué nàaca píimíétacaná abédanamata Wáiwacali Jesucristo yáapicha.

¹⁵Iná píacué wéénanáica, píyacué dàalanama Dios itàacái ìwali abémáidata. Picácué píimáicha níái yéewáidáaná wéewáidéeyéicuéca pía iyú núawáise-wata, nía nacái nutànèeyéica píricué cuyàluta írìcu.

¹⁶Iná yátái Wáiwacali Jesucristoca, Wáaniri Dios yáapicha, cáininéericaté iicáca wía, ichàiniadéerica nacái wawàwa càiripínáta, wacuèrica nacái yàanàaca wàwalíná, ichúuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, ¹⁷yéewacaténá ichàiniadacuéca piwàwa, imàacacaténá imusúaca cayábaca macáita yái picálidéericuéca, píibaidéericuéca nacái.

Pitàanicué Dios yáapicha wàwali

3 ¹Imáalàidáaná, píacué wéénánáica, pitàanicué Dios yáapicha wàwali yéewacaténá wamàacaca Wáiwacali itàacái yàànàaca áibanái irí caquialénamata, yéewacaténá nacái needácani cáimiétaquéri iyú càide iyúwaté pimànínínacué. ²Pitàanicué Dios yáapicha wàwali yéewacaténá icùaca wía náicha níái báawéeyéica fiwítáise wenàiwica, iwàwéeyéica imànica walí báawéri, càmicáiná macái wenàiwica iwàwa yeebáida Jesucristo iwali.

³Quéwa Wáiwacali imànipináca macáita càide iyúwa fímáaná pirícué. Iná yácata ichàiniadapínacué piwàwa, yá nacái icùapínacuéca pía báawéri íicha.

⁴Yá nacái wàaca cayábéeri Wáiwacali irí, idécáiná wáalíaca pimànicuéca piyaca càide iyúwaté wáimáanacué pirí, iyúwa nacái pimànínínapínacué mamáalàacata pipíchaléwa. ⁵Iná wawàwa Wáiwacali iyúudàacuéca pía, píalíacaténacué iwali yái cáininánáca Dios iicáca macáita, ichàiniadacaténacué nacái piwàwa, plideníacaténacué yúuwichàacáisi càide iyúwaté Cristo líde-níanáni.

Macáita iwàwacutá wáibaidaca

⁶Píacué wéénánáica, wachùuliacué pía Wáiwacali Jesucristo íipidená iwali, càmicaténacué piacawéerida níái wéénánái càmfíyéica iwàwa íibaidaca, nía nacái càmfíyéica iwàwa iyaca càide iyúwa wéewáidáanacué pía. ⁷Iná idécué píalíacawa wàwali cayába, càinácaalí iicácanáwa iwàwacutacué piyaca. Piyacué càide iyúwa wáyáaná. Wía, càmitaté wàya pèewibàacué càide iyúwa níái ínufyéica. ⁸Càmitaté nacái wayáacué píicha yàacási mawènitá. Wáibaidacaté walíwa cachàini èeríapi, táiyápi nacái, ipíchaná càulenacaté wía pirícué. ⁹Ewitaté wadèniaca wawàsi wasutácaténacué píicha yái wamáapuèrica, càicáaníta, yáté wáibaidacáita wáasáidacaténacué pirí iicácanáwa iwàwacutá wàaca, pimànicaténacué càì. ¹⁰Wàyacaalítécué píapicha, yáté idéca càica wáimacuéca pirí: Yái càmfíríca iwàwa íibaidaca, yá nacái càmita iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa.

¹¹Idécáiná wéemiàcuéca piináwaná, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi péená càmfíyéita iwàwa íibaidaca, éwita achúméeri íibaidacalésipiná. Caséeca nèepuníca náiyàacawa áibanái yàasu wawàsi iwali, nasèiwicaca nalí wawàsi.

¹²Iná níái ínufyéica iwàwacutá wàalàaca nía wachùulíacaténá náibaidaca Wáiwacali Jesucristo íipidená iwali, namàacacaténá nasèiwicaca áibanái irí wawàsi, nàacaténá náibaidaca nalíwa yéewacaténá needáca nayáapínáwa.

¹³Quéwa píacué wéénánáica, píacué piméyàa pimànica cayábéeri. ¹⁴Iná cawínacaalí càmita yeebáida iyúwa wachùulíanacué pimànica iricu yái cuyàlutaca, yácué picàlidaca iináwaná iwali macái wenàiwicanái yáacúalicu. Píacué nacái piacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáyawaná iwálíisewa.

¹⁵Quéwa píacué pimàni piùwide iyúwani, píalàacáitacuéni càide iyúwa wàalàacaalí abéeri wéénàsàiriwa.

Yácata imanùbaca

¹⁶Yái Wáiwacali, matufbanáirica imànica wenàiwica iwàwa, nuwàwaca imàacacuéca piyaca matufbanáita èeri imanùbaca, éwita madécaná wawàsi ichàbacuécawa pirí. Iná Wáiwacalita yàacawéeridacué pía macái èerita.

¹⁷Núa Pablo, núcáapiamicata níái tàacáisinái nuwàwalinácuéca pía. Yácata iicácanáwa nutànàaca nía macái cuyàlutanái iricubàa, níái nuchùulièyéica natànàaca nulí, píalíacaténácué nùasucata yái cuyàlutaca.

¹⁸Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo imànicuéca pirí cayábéeri mawènit macáita. Càicawani.

1 TIMOTEO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

1 Timoteo: “Yáasáida walí ìwali, yái Icuèrica níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús.”

Wéemìa Timoteo iináwaná ìwali:

Yái Timoteo abéeri ùuculiiri, apóstol Pablo icuèrité yáapichawa, yéewáidéerité nacái, yácáináté idéeri yáalíacawa ícha madécaná wawàsi ìwali.

Timoteo, yàacatéwa Pablo yáapicha, yàacaalíté imànica pucháibáaná àyapu, ìyacaalítéca Listra ìyacàlená ìricu, Galacia yàasu cáli néeni. Hch. 16.1-4.

Uái yáatúa uípidenáté Eunice, yeebáidéechúaté Jesús, Abéechúa judío-sàatúa. Yáanirité abéeri griegosàiri. Cámináté Pablo icàlidaca Tàacáisi cayábéeri Timoteo írí, yéewacaténáté yeebáidaca Jesús ìwali. 1 Ti. 1.2; 2 Ti. 1.2; 1 Co. 4.17.

Níái cuyàlutanái, 1 Timoteo, 2 Timoteo, Tito nacái, Pablo itànàacaté níái cuyàlutanáica nalípiná níái icuèyéica níái yeebáidéeyéica Jesús.

Itànèerité cuyàluta:

Apóstol Pablo itànàacaténi. 1 Ti. 1.1; 2 Ti 1.1; Tit 1.1.

Camuí itànèerité ìricu yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaténi chábade camuí 62, néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanáté itànàa cuyàluta?

Cámináté Pablo itànàacani, Macedonia yàasu cáli néese.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

Yái Jesucristo yàasu úwica, iwàwacutá imànica ùuwicái cayába yùuwidenái fipunitawa. 1 Ti. 1.18

Versículo máiníiri cawènica:

1 Timoteo 6.20.

Pablo iwàwalica Timoteo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol,^a ichùullaca yái wàasu Dios ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi ícha, Jesucristo yáapicha, yái wacuèrica yàanàaca wàwalíná.

a 1.1 Apóstol: Iimáaná, yái Jesucristo ichùullerica fíbidaca, yá ibànùaca yàawa yàacaténá icàlidaca itàacái.

²Timoteo, pírí nutànàa yái cuyàlutaca, pía nuiquéerica báisíta càide iyúwa nùirisíwa, peebáidacáiná iwali yái nuebáidéericaté: Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, naicáca pipùalé mawènitá iwali yái pimáa-puèrica, matuíbanáicaténá piwàwa.^b

Picúa yái tàacáisi báisírica náicha níái yéewáidéeyéica áiba yéewáidáaná

³Nùacaalítéwa nùyaca Macedonia yàasu cáli néré, yáté nusutáca pícha wawàsi piyamácaténátéwa Efeso iyacàlená néenita, pialàacaténáté chàini-síiri iyú níái aslanái càmíyéica yéewáida machacànita, càmícaténá néewáida quirínama iwali, ⁴pímacaténá nalí, picácué piùca èeri péemíaca béeyéimi itàacái, síisàanacaalíté nadábawa, càmírica wáalimá wamáalàida wáalíacawa iwali. Càiri wawási iwálíse wenàiwicanái icúsayacácawa. Yá càmíta wáalíawa iwali yái Dios yàasu íbaidacalésica, namànfírica níái manuýéica iwàwa iwéré. Iná siùcade, càita nuchùulia pimànica àniawa.

⁵Cài nuchùulia picàlidaca nalí yéewacaténá cáinináca naicáyacacawa báisíta, quéwa yái imusuéricawa síisài nawàwa masaquèeri írìcuíse, náiwitáise masaquèeri yáapichawa, báisícaalí manuíca nawàwa Dios iwéré.

⁶Abénaméeyéi idé iméeràacawa déeculé tàacáisi báisíri fícha. Siùcade, yá nacàlidáidaca iwali yái tàacáisi mawènfírica. ⁷Nawàwaca wenàiwica iicáidaca nalí càide iyúwa níái yáaliyéica yéewáidaca Dios yàasu ley. Quéwa càmíta náalí iwali yái néewáidéerica, càmíta nacái náalí néemíaca fímáaná yái nawàwéerica néewáidaca.

⁸Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesús, wáalíaca cayábaca níái Dios itàacái ichùuliyéica wéewáidacaalí nayú machacànita càide iyúwa náimáaná. ⁹Wáalíacawa nacái càmítaté Dios imàaca níái Tàacáisi Ichùuliyéica nàalàcaténá níái iyéeyéica machacànfíri iyú. Nàyacaté nàalàcaténá níái yáamèeyéica Dios, càmíyéica nacái yeebáida itàacái, càmíyéica imàni áibanái ichùuliaca, càmíyéica yàa Dios fimiétacaná, imàníyéica íbáyawanáwa abémáidata, càmíyéica yàa fimiétacaná yái áibanái imànfírica Dios írí, càmíyéica nacái cayába iicáca Dios íbaidacale, níái inùeyéica isèenáiwa, macáita níái inùeyéica wenàiwica. ¹⁰Dios itàacái yàalàaca nacái níái imàníyéica báawéeri íná iyúwa. Nalí nacái níái iiméeyéica inacáiri asiali yáapichawa, nía nacái iwéndéeyéica wenàiwica áibanái írí nàasu wenàiwicacaténá nía, cachíwéeyéi írí nacái. Nalí nacái níái “¡báisíta Dios!” fíméeyéica, quéwa nachíwata. Nalí macáita níái yèeyéicawa ípunita yái Dios itàacái yéewáidéerica wía machacànita, ¹¹càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi cayábéeri cachàinfírica, Dios mabáyawanéeri itàacáica, yái càiri ichùuliaca nuchàlidaca áibanái írí.

Pablo yàaca cayábéeri Jesús írí, iicáciná ipùalé

¹²Nùaca cayábéeri Jesucristo írí, yái Wáiwacalica, ichàiniadéericaté nuwàwa, iicácináté núa càide iyúwa yái yáaliméeripinacaté imànica írí yái íbaidacalésica càide iyúwa iwàwáaná.

¹³Quéechaté nutàaní báawanama Cristo ípidená iwali, nupíadáidaté nacái níái yeebáidéeyéica iwali, nucuísacaté nía báawéeri tàacáisi iyú. Càicáaníta, yáté Dios iicáca nupùalé manuísíwata, numànité yái wawàsica

néenialí, càmicáináté nualí báawéericani, càmicáináté nacái nuebáida Jesús.¹⁴ Quéwaté máiní cáinináaná Wáiwacali iicáca núa, yáté imànica nulí cayábéeri mawènitá. Yáté imàacaca nuebáidaca itàacái yéewacaténá nacái cáinináca nuicáca áibanái Jesucristo ìwalíisená.

¹⁵Yácata tàacáisi báisiiri, yái yéewéeri weebáidaca macáita: Jesucristo yà-nàacaté iriculé èriquéi ichúuliadacaténá yùuwichàacáisi fícha wía cabáya-wanéeyéica. Quéwasí, núacata yái máiniiri cabáyawanáca nèewíise. ¹⁶Quéwa éwitaté càica núa, yáté Dios iicáca nupùalé manuísíwata yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca nùwalíisená wenàiwica írí, càmita iméyàa icùaca níái yee-báidéeyéipináca ìwali, nadèniacaténá nacáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁷Wàacué fimiétacaná yái Rey iyéerica càiripináta, càmiiricáwaca waicá. Yácata abéerita Dios báisiiri, cáalíacáiri nacái, wàacué fimiétacaná macái èerita càiripináta. Càicatáni.

Pablo ichàiniadaca Timoteo iwàwa ipíchaná iméyàacawa

¹⁸Timoteo, pía nuiquéerica nulí iyúwa, yái wawàsi càirica nuchùuliaca pimànica abédanaméerita Dios itàacái yáapicha, iyúwaté icàlidáaná piináwaná ìwali quéechaté, píibaidáanápínaté írí cáalíacáiri iyú. Iná càide iyúwa tàacáisi fímáaná piwali, yá nuwàwaca pimànica cayába ùuwicái, piùwide fipunitawa. ¹⁹Manuf piwàwa Dios iwéré. Pimàni càide iyúwa píiwitáise cayábéeri fímáaná pírí. Càmicáináté abénaméeyéi iwàwa imàni yái cayábéeri náaliéricatéwa ìwali, yáté nawènúacawa fícha yái manuínacaté nawàwa Dios iwéré. ²⁰Níacaté náapichéeyéi níái: Himeneo, Alejandro nacái, numàaqueeyéicaté Camèniadacáiri icáapi iricu yàasu èericaténá yùuwichàidaca nía, yá nàalàaca nawàwa, namàacacaténá nacuíscaca báawanama Dios.

Iicácanáwa watàanica Dios yáapicha, wía yeebáidéeyéica Jesús

2 ¹Quéechacáwa, nùlàacué pía pitàanicaténácué Dios yáapicha nàwali macáita níái wenàiwicaca. Pisutácué fícha yái namáapuèrica, yàacaténá nalíni, imànicaténá nacái nalí cayábéeri. Pitàanicué nacái Dios yáapicha piacaténácué írí cayábéeri ìwalíise yái yèericuéca pírí. ²Pitàanicué Dios yáapicha nàwali níái cáli icuèrinánái, macáita níái yàcalénái icuèrinánái, yéewacaténá wàyaca matufbanáita, wíuta nacái, wamànicaténá càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, wàyacaténá nacái machacànita áibanái yáapicha. ³Watàanicaalí Dios yáapicha macái wenàiwica ìwali, yá cayábéeri iicáca, isíimáidéeri nacái iwàwa yái wàasu Dios ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ⁴Yácáináta iwàwéeri macái wenàiwica ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha, nàalíacaténáwa nacái ìwali yái itàacái báisiirica.

⁵Iyaca abéerita Dios báisiiri. Abéericata nacái yái yáaliméerica itàanica wawicáu Dios yáapicha, yéewacaténá matufbanáica iicáca wía. Yácata Jesucristo, yái asiali Dios néeséerica, ⁶yái yéetéericatéwa wàwaliná ipáyaidacaténá wenàiwica ibáyawaná iwèni macáita. Yáté néenialícata Jesús yàanàa, Dios yáasáidacaténá walí iwàwaca ichúuliadacaté wía yùuwichàacáisi fícha. ⁷Yéewacaténá nucàlidaca iináwaná ìwali, yáté Dios imàacaca núa apóstol iyú. Báisita càì núumaca, càmita nuchìwata. Imàacacaté nacái nuéwáidaca

níái càmfiyéica judfonái, neebáidacaténá Dios, náalíacaténáwa nacái tàacáisi báisíiri ìwali.^d

⁸ Nuwàwaca aslanái itàaníca Dios yáapicha alénácaalíta nàwacáidawa. Quéwa náiwitáise masaquèrica yáapichawa, càmfiyéica calúa áibanái yáapicha, càmfiyéica nacái ipélica ùlenaméeri tàacáisi iyú áibanái ípunita.

⁹ Càita nacái nuwàwaca inanái ìwalica bàlesi cayába, ibàlièrica nía cáimietacanéri iyú áibanái ipíchale, ipíchaná aslanái fináida iicáidaca nalf ìwalíise. Càmita nacái máini iwàwacutá nachanàidaca náiwita ichílináwa oro, perla nacái.^e Càmita máini iwàwacutá nàwalica bàlesi cawènfirica.^f ¹⁰ Yási iwàwacutéeri namànica yái wawàsi iyúudèrica áibanái càide iyúwa iwàwacutáaná namànica níái inanái yéeyéica báisíta Dios fimiétacaná.

¹¹ Úái inanáica, iwàwacutá uéwáidacawa masànata, uémíacaténá cayába itàacái yái yéewáidérica, uàcáiná fimiétacaná, uebáicáiná nacái. ¹² Càmita numàaca inanái yéewáidaca aslanái yeebáidéeyéi Dios itàacái. Càmita nacái iwàwacutá uchùuliaca aslanái. Iwàwacutá ùyaca matufbanáita. ¹³ Yácáinaté idàba Dios imànica quéecha yái Adán,^g idàbanéericaté aslìlica. Néese, yáté imànica Eva,^h úái inanáica. ¹⁴ Yá nacái càmítatè Camèniadacáiri imèniada Adán. Uataté imèniadéechúa, úái inanáica. Idécanaámité imèniadaca úa, yáté umànica ubáyawanáwa.ⁱ ¹⁵ Quéwa níái inanáica nachùuliapinácawa quéenibecaalí nàacawa, nacùacaalí cayába néenibewa, neebáidacaalí nacái Jesús, cáininácaalí naicáca áibanái, nacùacaalí nacái níawawa báawéeri fícha, nàyacaténá mabáyawanéeri iyú.

Náiwitáise iicacánáwa níái iwàwawéeyéica ancianonáica

3 ¹ Yá báisíirita tàacáisi quéi: Cawinácaalí iwàwa ancianoca, cayábéerica íbaidacalésica yái càì iwàwa imànica. ² Quéwa càì iicacánáwa iwàwacutá anciano ìyaca: Yái càmírica nacháawàa iináwaná imànica báawéeri, abéechuata yàacawéetúa, yáaliérica icùaca yáawawa báawéeri fícha, fináidéeriwa cayába ipíchaca imànica wawàsi, yèeri wenàiwica fimiétacaná, yeedéeri icapèe iriculéwa wenàiwica matufbanáita, idéerica màulenáca yéewáidacaténá áibanái Dios itàacái ìwali. ³ Càmita iwàwacutá anciano icàmaca, càmíri ipélica, cáininéeri iicáca wenàiwica, càmíri báawa iwàwa áibanái yáapicha, càmíri nacái fináida idèniaca iríwa manuí palata. ⁴ Iwàwacutá icùaca cayába níái ìyeyéica yáapicha icapèe iricu, yéewáidéeri yéenibewa neebáidacaténá itàacái, nàacaténá nacái fimiétacaná.

⁵ Yái asiali càmírica yáalíca icùaca cayába níái ìyeyéica icapèe iricu, càita càmita yáaliápiná icùaca níái yeebáidéeyéica Jesús, Dios yàasunái wenàiwicaca. ⁶ Càmita yéewa ancianoca yái wàlisàirica yeebáidaca Jesús, ipíchaná canùmaséecani, ipíchaná nacái Dios ibáiniadacani ìwalíise càide iyúwaté ibáiniadáaná Camèniadacáiri. ⁷ Iwàwacutá nacái cayábaca iináwaná èeri mìnánái irí nàacaténá fimiétacaná, ipíchaná natàanica báawanama iináwaná ìwali, ipíchaná nacái yúuwàacawa iriculé yái Camèniadacáiri iwàwéeripinaca yúuwàacawa iriculé.^j

d 2.7 2 Ti. 1.11. e 2.9 Iba cawènfiyéi: Oro: Iba cawènfiri éewéeri iicacánáwa. Perla: Iba imànichúawa iwálunái fimami iricubàa, quírameníri, cawènfiri nacái. f 2.9 1 P. 3.3.

g 2.13 Gn. 2.7. h 2.13 Gn. 2.21-22. i 2.14 Gn. 3.1-6. j 3.7 Tit. 1.6-9.

Náiwitáise iicacánáwa níai yéewéeyéica diáconoca

⁸ Càita iicacánáwa iwàwacutá nàyaca níai diácononáica. Iwàwacutá nàyaca machacànita wenàiwicanái ipíchale, càmfíyèi itàanì chìwái, càmfíyèi icàma mamáalàacata, càmfíyèi nacái yeedá iríwa palata mènìadacáisi iyú. ⁹ Iwàwacutá nacái namànica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yái neebáidéerica ìwali náiwitáise masaquèeri yáapichawa, idéerica yáasáidaca walí siùcade, ibèericaté áibanái fícha bàaluité.

¹⁰ Quéechacáwa, ipíchaca wamàacaca nía diácono iyú, iwàwacutáca wasutá wéemiawa naináwaná ìwali. Néese canácaalí icháawèeri naináwaná namànica báawéeri, yásí yéewa náibaidaca àtata càide iyúwa diácononái.

¹¹ Càita nacái níai inanáica: iwàwacutá nàyaca machacànita wenàiwicanái ipíchale, càmfíyèi itàanì báawanama áibanái ìwali, yáaliéyèi icùaca yáawawa cayába, ipíchaná namànica báawéeri, imàníyèi macáita càide iyúwa náimáaná nalí.

¹² Níai diácononáica, iwàwacutá abéechúacata nàacawéetúwa náalimáwanama, icuèyèi yàacawéetúawa cayába, néenibenái, macáita nacái níai wawàsinái iyéeyéica nacapèe irícu. ¹³ Níai diácononái fíbaidéeyéica cayába, wenàiwica yàapínaca náimiétacaná manuísíwata. Yá manuípínaca nawàwa quéwanáta iwéré yái neebáidéerica ìwali yái Jesucristoca.

Pablo icàlidaca càinácaalí ìwalíise itànàa yái cuyàluta Timoteo irí

¹⁴ Iná éwita nùapínaca nupáchiaca pía mesúnamáita, càicáaníta, yá nutà-nàaca pírí níai tàacáisináica iwàwacutéeyéipínaca pimànica. ¹⁵ Quéwa isicúa-caalíta nudècuniacawa, yá idéca pialfacawa cawínácaalí iicacánáwa iwàwacutá wàyaca náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús, níai Dios cáuri yàasunái wenàiwicaca, ibàluèyèicawa càide iyúwa capíi yéetaná, yàabàlináca nacái, irí yái tàacáisi báisífrica. ¹⁶ Báisíta máiníca cachàinica yái tàacáisi báisífrica, weebáidéerica ìwali, Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. Imàaquéerica wáalíacawa ìwali àtata siùcade:

Cristo yàanàcaté èeri iriculé càide iyúwa abéeri wenàiwica,
 Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericani,
 àngelnái yáalíacatéwa nacái ìwali,
 yéewáidacalénái icàlidacaté iináwaná ìwali èeri mìnánái irí,
 madécaná wenàiwica fíiwitáaná yeebáidacaté ìwali macáita.
 Néese yáté Dios itécani iyacàtaléwa chènuniré.

Yàalaaca wía náicha níai yéewáidéeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha

4 ¹ Quéwa siùcade, Espíritu Santo icàlidaca walí amalánama áibanái èeri wapíchale, abénaméeyèi cachìwéeyèi wèewi nawènúapínacawa Cristo fícha, namànicaténá espíritu cachìwéeyèi ichùuliaca, neebáidacaténá nacái yái fíiwitáisesi báawéeri néewáidéerica ìwali.^k ² Níai càiyèi yéewáidáanáca, cachìwéeyèi asíanái néeséeyèi imusúacawa. Càmita náalíawa càinácaalí yái

k 4.1 Apóstatanái: Níai fímeeyéica weebáidaca Jesús, quéwa áiba èeripíná, yásí nawènúapínacawa fícha natàanícáténá báawéeri tàacáisi iyú ìwali.

cayábéerica, báawéerica nacái. Idécáiná càica níade iyúwa íiwitáise idéeyéi yeemácawa ùlúleri sìèru iyú, idéca náiwitáise cayábéeri yúucacawa náicha. ³Yá nacái càmita nabatàapíná wenàiwica icàsàacawa. Nachùulìapíná nacái wenàiwica íidacawa abénaméeyéi yàacàsi íicha, níái Dios idàbèeyéicaté yéewacaténá wayáaca nía, wía yeebáidéeyéica Jesús, idéeyéica nacái yáaliacawa tàacáisi báisiíri ìwali, idécánáami wàaca írí cayábéeri nàwallíise. ⁴Macáita níái Dios idàbèeyéicaté, cayábaca nía macáita yàacàsipíná. Iná càmita yéewa wamàaca wáichawa nía. Yéewaca wayáaca nía, wàacacáita cayábéeri Dios írí nàwallíise. ⁵Iná macáita níái Dios idàbèeyéicaté, idécaté masacàaca nía bàaluité itàacái iyúwa, iyú nacái áiba yái wàacaalí írí cayábéeri nàwallíise.

Iicacánáwa iyaca yái fíibaidéerica cayába Jesucristo yáapicha

⁶Iná péewáidacaalí macáita níái tàacáisica wéenánái írí, néenialíta, yásí fíibaidéeripínáca cayába pía Jesucristo írí. Iná idècunitàacá péewáidaca áibanái, yá nacái péewáidaca píawawa iyú yái tàacáisi idéerica peebáidaca.

⁷Quéwa pimàaca píchawa níái béeyéimi itàacáica canéeyéica iwèni. Péewáidacáita píawawa èeri imanùbaca piyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Wéewáidacaalí wapianícawa èeri imanùbaca, yá cachàinica wainálicubàa quiríta. Quéwa wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yéewéeriwa macái wawàsi írta, iyúwa Dios itàacái íimáaná wàyanápiná déecu èeri, càmita abéeri írìcu èeriquéi, wàypínacaalí nacái yáapicha chènuniré. ⁹Iná níái tàacáisi càiyéica idé nucàlidaca pírf ìwali, níata tàacáisi báisiíyèi níara, yéewéeyéi weebáidaca ìwali macáita. ¹⁰Iná ìwallíise, yá wáibaidaca chàini-síiri iyú, wàuwichàa nacái yái wenàiwica icuísáanáca wía báawanama, idécáiná wacùaca Dios cáuri yeedápináca wía, yái ichùuliadéeripínáca macái wenàiwica yùuwichàacáisi íicha, quéwa neebáidacaalíta Jesús.

Iicacánáwa wacàlidaca áibanái írí, éwita ùcullirica

wía, naicácaténá nawicáuwa wía

¹¹Péewáida macáita níái tàacáisi nutànèeyéica pírf. Pichùulia nacái namànica macáita càide iyúwa íimáaná. ¹²Picá pimàaca áibanái yámàidaca pía, ùculliricáiná pía. Piya machacànita napíchalé naicácaténá naiwicáuwa pía, níái yeebáidéeyéica Jesús. Pitàaní yáawami tàacáisi cayábéerita. Piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cáiníná piicáca áibanái. Manuí piwàwa Dios iwéré. Picùta píawawa báawéeri íicha. ¹³Idècunitàacá nùanàaca, yá iwàwacutá piléeca nalf cachàini yái Dios itàacáica nàwacáidacaalíwa. Pialàa nía, péewáida nacái nía Dios itàacái ìwali. ¹⁴Picá piimáicha pílbaidaca iyú yái chàinisi Dios yèericaté pírf, yái idéericaté icàlidaca ìwali, yàanápínaté pírf, anciononái imàacacaalíté icáapiwa píwali.

¹⁵Pimàni càitáde iyúwa núumáaná pírf. Picá pimàni áiba wawàsi yéewacaténá asái wenàiwica iicáca yái manuínáca piwàwa Dios iwéré. ¹⁶Picùta píawawa manuísíwata iicacánáwa piyaca, càinácaalí nacái iicacánáwa péewáidaca. Picá piméyàawa. Iná pimànicaalí càì, néenialíta, yá piyúdàaca píawawa, nía nacái péewáidéeyéica yéewacaténá nachùuliacawa yùuwichàacáisi íicha.

Iicacánáwa wáibaidaca náiwitáaná yáapicha níái yeebáidéeyéica Jesús

5 ¹Picá pitàaní chàinisíiri iyú béeri asiali írí pialàacaalíni. Iwàwacutá pialàacani éeréeri iyú càide iyúwa pialàacaalí píaniriwa. Níái ùculliyéica,

pialàa nía càide iyúwa péenánái. ²Níái béeyéi inanáica, pialàa nía càide iyúwa pialàacaalí piátúawa. Níái mànacanáica, pía náimiétacaná càide iyúwa piana péenánái inanái fímiétacanáwa.

Picùacué píapichawa nía yàacawéerimi yéetéeyéimicawa

³Picàcué napùalé níái inanái báisiyéica yàacawéerimi yéetácawa, canée-yéica yéénánái icuèyèipinà nía. Picùacué nacái nía. ⁴Quéwa udèniacaalí uénibewa, utaquénaí nacái, yá iwàwacutá néewáidaca nayúudàaca úái néenà wenàiwicacawa, nèepùadacaténá ulí cayábéeri iyúwa nasèenàimi icùanaté nía quéecha, yácaíná cayábéeri Dios iicáca namànica. ⁵Quéwa úái báisífhúacata màacawéerimica, imàaquéechúaca irínámitawa, iwàwacutá manuica uwàwa Dios iwéré, yá nacái, utàaníca yáapicha èeri imanùbaca, usutátaténá fícha yái wawàsi uwàwacutéerica. ⁶Quéwa úái imànífhúaca càide iyúwa uwàwáaná usímáidacaténá úawawa càica úade iyúwa idéechúami yéetácawa, éwita cáuca ùyaca.

⁷Iná picàlida yái tàacáisica nalí macáita níái wéénánáica Cristo ìwalí-sená, namànicaténá macáita machacànita càide iyúwa núumáaná pírí, ipíchaná áibanái icháawàaca naináwaná, càmicaalí nayúudàa néenánáiwa. ⁸Iná cawinácaalí càmita icùa cayába yéénánáiwa níái lyéeyéica yáapicha icapèe iricu, yá idéca iwènúacawa Dios fícha. Yá nacái idéca imànica ichàbaníse-nama yái càmfírira yeebáida Jesús.

⁹Níái inanái yàacawéerimi yéetéeyéimicawa, pitànàa cuyàluta iricu, nítatái idéeyéica idèniaca sesenta camuí ichàbaníse, úái abéerichúacaté yàacawéerimi, ¹⁰caináwanéechúaté imànica cayábéeri áibanái irí, udàwinàacaalíté cayába uénibenáíwa, uedácaalíté cayába áibanái wenáíwica ucapèe iriculéwa, ufbaacaalíté nàabàli, níái yeebáidéeyéica Jesús,¹ uchàiniadacaalíté nawàwa níái achúméeyéica iwàwa, umànicaalíté nacái macái fiwitàaná cayábéeri wawàsica áibanái irí.

¹¹Quéwa níái mànacanái yàacawéerimi yéetéeyéicawa, càmita iwàwacutá pitànàaca náipidená cuyàluta iricu. Càmita nacái iwàwacutá piicàcuéca napùalé, nawàwacaalcáiná namànica càide iyúwa nawàwáaná, yá nawènúapinácawa fícha yái nawàwáanácaté náibaidaca Cristo yáapicha. Néese, yá nawàwaca needáca nàacawéeriwa abéta àniawa. ¹²Iná namànicaalí càì, yá cabáyawanápináca nía, càmicáiná namàni càide iyúwa náimáaná Cristo irí quéecha.

¹³Abénaméeyéi inanái, ínua nía. Yá nawàwacáita nàya mábaidacaléta, yá caséepinácáita nèepunícawa áibanái icapèe imanùbacata namànicaténá nèepuníca nachiwawa, náiyàacawa nacái áibanái yàasu wawàsi ìwali, yái càmfírira nàasu wawàsita. ¹⁴Iná níái yàacawéerimi yéetéeyéicawa mànacanáicáwaca, cayábaca needáca nàacawéeriwa nadàwinàacaténá néenibewa, nacùacaténá cayába níái nacapèe irícuíyéica iyaca, càmicaténá yéewa wàuwide itàaníca nàwali báawanama. ¹⁵Cài núumaca, idécáiná abénaméeyéi fiwitàise iwènúacawa Dios fícha. Siùcade, idéca namànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná.

¹⁶Abéechúa inanái yeebáidéechúa Jesús, uénácaalí úái càì yàacawéerimi yéetácawa, yá iwàwacutá ucùaca náapichawa úa, ipíchaná imìlaca nalí

wawàsi níái yeebáidéeyéica Jesús, yéewacaténá nayúudàaca áibanái níái báisiyéica imáapùaca wawàsi.

Níái ancianonái fíibaidéeyéica cayába, iwàwacutá wàaca náimiétacaná, wapáyaida nacái nía cayába

¹⁷Níái ancianonái fíibaidéeyéica cayába náapicha níái Cristo ìwacáidéeyéica, iwàwacutá nàaca náimiétacaná manuísíwata, wapáyaida nacái nía iwèni náibaidaca, níái icàlidéeyéica Jesús iináwaná ìwali, yéewáidéeyéica nacái Dios itàacái. ¹⁸Càica Dios itàacái fímaca: “Picácué pidacua pacá inùma, uyáacaténá trigo ituíná icáaléeriwa, idècunitàacá ucàpucúadaca íba, ibaquíacaténá trigo ituíná.”^m Càita nacái fímaca àniawa: “Yái fíibaidéeyéica, iwàwacutèeri napáyaidaca irí, fíibaidacalé iwèni.”ⁿ

¹⁹Aiba wawàsi. Picá pimàaca nacháawàaca abéeri anciano càmicaalí pucháiba nía, máisiba nacái, níái icháawèyeyéicani, iiqueyéica imànica báawéeri.^o ²⁰Níái ancianonái imàníyeyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, pialàaca nía chàinisíri iyú náacúalícu níái Cristo ìwacáidéeyéica, cáalucaténá níái áibanáica, ipíchaná nacái namànica càì.

²¹Iná nuchùulia pía Dios yáacúalícu, Jesucristo yáacúalícu, ángelnái yáacúalícu nacái, níái iníwèyeyéicaté iríwa pimànicaténá macáita yái wawàsica. Quéwa iwàwacutá pialàaca nía abédanamata. Càmita yéewa pialàaca abénaméeyéita nèewíise.

²²Càita nacái, picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita abéeri wenàiwica ìwali, pimàacacaténáni náiwitápu iyú, ipíchaná nacái cabáyawanáca pía yáapicha. Picúa píawawa báawéeri fícha.

²³Iwalíise yái càulecanáca pidèe èeri imanùbaca, yáta píiraca yáawami únita, iwàwacutá nacái píiraca púubanama uva ituní dabépiná pirí.

²⁴Yái núuméerica pirí ìwali quéecha, ipíchawáiseca pibàlùadaca abéeri anciano náiwitáupuiná, pínáidawa ìwali quéecha cáalíacáiri iyú. Abénaméeyéi wenàiwica cáalíacáanáca namànica nabáyawanáwa, ipíchawáiseca nacháawàaca naináwaná. Quéwa áibanái, càmfíyeyéita wáalíawa ibáyawaná ìwali déecu idénáamipináta àtata wáalíacawa ìwali. ²⁵Càita nacái asáica waicáca mesúnamáita yái cayábéeri wawàsi áibanái imàníríca. Quéwa éwitàacá càmita wáalía nàwali amalánama, níái áibanái wawàsica, quéwa, càicáaníta áiba èeripiná, yá wenàiwica yáalíapínacawa ìwali.

Níái nàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús ìwali, náiwacanánái nacái.

6 ¹Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, fíibaidéeyéica íiwacanánái iríwa, iwàwacutá nàaca náimiétacaná ipíchaná wenàiwica itàaníca báawanama Dios ìwali, ipíchaná nacái náamàaca yái tàacáisi wéewáidéeyéica. ²Nía nacái idènièyeyéica íiwacanánáiwa yeebáidéeyéi Jesús ìwali, iwàwacutá nacái nàaca náiwacanánái íimiétacanáwa, éwita néenánáica nía Cristo ìwalíisená. Quéwanátasí iwàwacutá náibaidaca nalí cayába quiríta, náibaidacáiná náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, cáíníneyéica nacái Jesús íicáca. Iná càì iwàwacutá pèewáidaca nía, pialàaca nacái nía.

Cayábacué pícha píacué iwàwéeyéica càasuca

³Aibacaalí yéewáida áiba wawàsita fícha yái Wáiwacali Jesucristo itàacái báisírica, yéewáidéerica wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca itàacái ìwali. ⁴Yái càirica yéewáidaca canùmaséecani ìwalíise, iyúunáidacáiná yáa-íacawa, quéwa báisíta càmíta yáalíawa, càicáaníde iyúwa cúláiquéeri íwi-táise, caséeca icuísayacácawa tàacáisi mawènfiri ìwalíise. Yá càiri ìwalíiseca cáudení naicáyacacawa, napélia nacái, nacuísayacácawa báawanama, yá nacái nayúunáidayacácawa, ⁵napéliaca nacái náapichawáaca èeri imanùba-cata níai asianái báawéeyéica íiwitáise, càmíiyéica yáalíawa tàacáisi báisíri ìwali. Nayúunáidaca weedáca walíwa manuí palata wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piwènúawa náicha níai càyéica íiwitáise wenàiwicaca. ⁶Báisíta wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá wadèniaca madécaná wawàsi cayábéeri idècunita wàyaca, quéwa casfímaícaalíta wawàwa yáapicha yái wàasu wawàsi wadènièrica.

⁷Asáicaalíté wía cháí irìcu èeriquéi, canácataté wàanàidéeri wáapichawa wawàsica. Yàasu èeri wéetácawa, yá nacái canácata wáaliméeripiná watéca wáapichawa.

⁸Iná wadèniacaalí wayáapináwa, wabàle nacái, yá iwàwacutáca casfí-máica wawàwa ìwalíise. ⁹Níai iwàwéeyéica càasuca, nacaláacawa iriculé yái Camèniadacáiri iwàwéerica namànica, yá nacái idacùapináca náiwitáise. Madécaná áibanái wawàsi wawàwéeyéica wadèniaca máiwitáisewaca, báa-wéeyéipináca nacái imànica wáiwitáise, níai itéeyéica wenàiwica yéetácáisi iriculé, náucacaténáwa nacái. ¹⁰Iná cawinácaalí cáininá iicáca palata, yá yápináta iwacáida írì macái báawéeri íiwitáaná. Abénaméeyéi iwàwacáinaté idèniaca manùba palata, yáté nawènúacawa fícha yái manuíficaté nawàwa iwéré, yá namànicaté nalíwa manuí yùuwichàacáisi.

Pablo imàacaca abénaméeyéi fíibaidacalési Timoteo írì imàniyépíná

¹¹Quéwa pía Dios yàasu wenàiwicaca, iwàwacutá picùaca píawawa báawéeri wawàsi fícha. Piyacáita machacàníiri iyú, pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Manuí piwàwa Dios iwéré, cáininá piicáca áibanái. Piidenia yái yùuwichàacáisica. Picá canùmasée pía áibanái fícha. ¹²Píalimáida pimànica macái pichàini iyúwa yái fíibaidacalésica Dios írìpiná. Manuí piwàwa iwéré yéewacaténá pidè-niaca yái picáuca càmíirica imáalàawa, Dios imáidéericaté pía ìwalíná, picà-lidacaalíté madécaná wenàiwica yáacúalicu yái peebáidáanáté ìwali.

¹³Siùcade, nuchùulla Dios yáacúalicu pía, yái yèerica wacáuca macáita wía iyéeyéica cháí èeri iricu, Jesucristo yáacúalicu nacái, yái icàlidéericaté iinàwanáwa machacànita Poncio Pilato írì. ¹⁴Iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwa nuchùullianá pía. Picá piwènúawa fíchawa, ipíchaná nacháa-wàaca piinàwaná, iwéréta Wáiwacali Jesucristo yàanàaca, ¹⁵yái Dios imàa-quéeripináca yàanàaca quéwa yàasu èeri iricuta.

Yái Dios icuèrica wawicáu canánama cháí èeri irìcu,
nàasu Reyca macáita níai reynáica.

Náiwacalica macáita níai ìwacáiyéica.^q

¹⁶ Yáí Dios, yácata abéerita iyéeri càiripináta,
iyéerica icamaláaná irícuwa, càmfiricáwaca yáalimá wenàiwica
iicáca.

Yáí Dios, càmfiricáwaca wenàiwica idé iicáca, canácáináta yéewáaná
naicácani.

¡Iná yácata wèeri íimiétacaná, yácáináta cachàiníri canánama fícha
càiripináta! Càicawani.

¹⁷Níai càasuíyéica cháí èeri irícu, pialàa nía ipíchaná cachàinica naicáca
níawawa áibanái fícha, manuicáicha nawàwa napalátani iwéréwa, yáí imáa-
lèericawa mesúnamáita. Píma nalí manuicáténá nawàwa iwéré yáí Dios
iyéerica càiripináta, yèerica walí wawàsi ichàbanamawa, yéewacáténá
wasímáidacawa nayú. ¹⁸Pichùulia namànica cayábéeri nàacáténá áibanái
irí manùba wawàsi casímáiri iyú, màulenácaténá nacái nía naicáanápíná
áibanái ipùalé napalátani iyúwa. ¹⁹Iná càicaalí namànica, yásí nàwacáidaca
nalíwa cawèníri wawàsica áiba èeripiná chènuniré, yá nàyacasi báisíta,
nacáuca báisíri irícuwa.

Pablo ichùulia Timoteo imànica áibanái wawàsi

²⁰Pía Timoteo, picùu cayába yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté picáapi irícu
pimànicaténáni. Piwènúawa náicha níai itàaníiyéica mawèníri tàacáisica,
yáí aslanái íiwitáise nayúunáidéerica báisíca yáalíacáisica, ²¹yáí abénamée-
yéi idéericaté yeebáidaca ìwali. Yá nawènúacatéwa fícha yáí manuínacaté
nawàwa Dios iwéré. Iná nuwàwa Dios yàacuéca píri cayábéeri macáita. Càica-
wani.

2 TIMOTEO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Timoteo, “iwàwacutá píalimáida pimànica macáita wawàsi, píalimácáténá pianàaca ipíchawáiseca uniabe iwàlùacawa.”

Yái 2 Timoteo, yácata namáalàidáaná níái cuyàlutanái, apóstol Pablo ità-nèeyéicaté. Icàlidacatái nacái yàasu wawàsi ìwaliwa macáita, ipíchawáiseca yéetácawa.

Itànèerité cuyàluta

Yácata apóstol Pablo yái itànàaté yái cuyàlutaca. 2 Ti. 1.1.

¿Càináté irípiná itànàa cuyàluta?

Apóstol Pablo itànàacaté Timoteo irí yái cuyàlutaca, yái yèepuníricatéwa yáapicha imanùbacata imànicaté àyapu, yèepunícaalíté icàlidaca yái Tàacáisi cayábéerica, Jesucristo iináwaná ìwali. 2 Ti. 1.2.

Camuí itànèerité irìcuni, síisàanacaalíté nacái itànàa yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacatèni chábade camuí 66 o 67 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo.

Roma ìyacàlená néeseté, mawiénicaalíté ipícha nanúacani.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Idéca apóstol Pablo yéenáiwana yàanàaca yéetacatáipinácawa.

Yàanàacaté Pablo irí yái inùmámicaté imáalàidaca íibaidacaléwa. 2 Ti. 4.6-8.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

2 Ti. 4.17-18.

¿Càináté ìwalíise itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàaté nalí yái cuyàlutaca ichàiniadacaténá nawàwa, icàlidacaténá nacái nalí ìwali yái báawéeri wawàsi iwàwacutéeripiná naicáca náichawa.

Itànàacaté nacái Timoteo irí ichàiniadacaténá iwàwa, yàacaténátéwa yàatalé mesúnamáita ipíchatéca uniabe iwàlùacawa.

Nuwàwalica pía Timoteo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, nucàli-dacaténá ìwali yái Dios yèeripináca nalí nacáuca càmfírca imáalàawa,

Jesucristo ìwalíisená.

²Iná pirí Timoteo, nutànaa yáì cuyàlutaca, pía nuiquéerica càide iyúwa nuìri, cáininéerica nuicáca. Nuwàwaca Wáaniri Dios imànica pirí cayábéeri mawènitá mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuíbanáicaténá piwàwa.

Wacàlida Cristo iináwaná ìwali

³Nutàaníca imanùbacata Dios yáapicha èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca irí cayábéeri piwali. Iná càide iyúwaté níái nùawirináimica, nuíbaidaca Dios irí. Nùyaca nacái ipíchalé machacàníri iyú siùcalénamade. ⁴Iná imanùbacata nuwàwalicaalí yáì pícháanínacaté nùwalíná namànicaalíté nulí báawéeri, yá nuwàwaca nuicáca pía, písíimáidacaténá nuwàwa manuísíwata.

⁵Yá nacái nuwàwalica yáì manuínacaté piwàwa Jesucristo iwéré báisíta, iyúwaté pírumi Loida iyáanaté, píatúami Eunice iyáanámíté nacái. Yá nacái nùalíacawa manuíca piwàwa báisíta Jesucristo iwéré.

⁶Iná ìwalíise, nùalàa pía càide iyúwa wapùacaalí quichái ipucúacaténáwa. Càita nacái iwàwacutá picáucàidaca yáì chàinisi iyéerica piwali Dios yèericaté pirí, numàacacaalíté nucáapiwa piwali. ⁷Càmicáiná Dios imàaca walí espíritu machàiníri, cáalucaténá wía. Yàaca walí espíritu cachàiníri, cáininacaténá waicáca áibanái, wáibàacaténá wíawawa báawéeri fícha ipíchaná wamànicaní.

⁸Iná càmíta iwàwacutá báica picàlidaca Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali. Càita nacái càmíta iwàwacutá píbáiniacawa nùwalíise, ìwalíisecáináta nacái yáì càì presuca núa. Càita nacái pía, iwàwacutá píideníaca yáì yùuwichàacáisica ìwalíise yáì tàacáisi cayábéerica Dios ichàini iyú, ⁹ichúuliadée-rica wía yùuwichàacáisi fícha, imáidéericaté nacái wía wàyacaténá mabá-yawanéeri iyú. Quéwa càmíta ìwalíise yátái cayábéeri wawàsi wamànírica áibanái irí. Càitàde iyúwa Dios iwàwáaná, yèericaté walí mawènitá Jesucristo ìwalíisená bàaluité, ipíchawáiseté idàbaca canánama yáì wawàsica. ¹⁰Quéwa siùcade, yá idéca yáasáidacawa walí idècunitaté Wáiwacali Jesucristo iyaca cháì cáli finata, yáì imawèniadéericaté yéetácáisi ichàini. Yá nacái yáasáida-caté walí càinàcaalí wadèniaca wacáuca càmíri imáalàawa, weebáidacaalí ìwali yáì tàacáisi cayábéerica, ¹¹yáì tàacáisi Dios imàaquéericaté nucàlidaca, núa yàasu apóstol, nuéwáidacaténá nacái níái càmíyéica judíonái. ¹²Iná ìwalíiseta nacái yáì càì nùuwichàacawa. Quéwa càmíta nubáinia nucàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica, nùalíacáiná ìwali yáì manuírca nuwàwa iwéré. Nùalíaca nacái idèniaca ichàiniwa icuánápiná yáì íibaidacalési ichùulierica numànica iwéréta yàanaápináca àniawa.

¹³Siùcade, píya càitàde iyúwataté nuéwáidáaná pía, péemièricaté nué-wáidaca iyú áibanái. Manuí piwàwa Jesucristo iwéré, cáininá nacái píicáca áibanái Jesucristo ìwalíisená. ¹⁴Iná iwàwacutá píideníaca cayába yáì tàacáisi cayábéeri wéewáidéerica, iyéerica wawàwalicu Espíritu Santo ichàini iyú, yáì Dios imàaquéericaté pirí.

¹⁵Yá nacái idéca píalíacawa namàacáanacaté núa abéerita, níái abénamée-yéi Asia yàasu cáli néeséeyéica, pucháiba néená níái, Figelo, Hermógenes nacái.

¹⁶ Quéwa nutàaní Dios yáapicha Onesíforo ìwali, icapèe iricuíyéi nacái, iicácaténá napùalé, madécaná yàawirífacáináté ichàiniada nuwàwa. Yá nacái càmitatè báí ipáchiaca núa éwitaté presuca núa. ¹⁷Iná yàanàacaalíté Roma ìyacàlená iricu, yátatè yèepuníca icutáidaca núa madécanátábàa, achúma-cáináté iwàwa nùwali càita yàanàacaté núa.

¹⁸Nuwàwa Wáiwacali iicáca Onesíforo ipùalé yàasu èeripiná Dios yáali-máidaca iicáwa macáita wía yeebáidéeyéica ìwali. Yá nacái idéca píalíacawa càinacaalíté iyúudàaca wía, wàyacaalíté Efeso ìyacàlená iricu.

Jesucristo yàasu úwi fibaidéeri cayába

2 ¹Pía Timoteo, nuiquéerica càide iyúwa nùri, pichàiniadawa ìwali yái Cristo Jesús yèerica walí mawèníri iyú. ²Yái tàacáisi péemièrica nuéwáidaca madécaná yàawiríca wenàiwica yáacúalícu, yáta pichùulia né-wáidaca níái imànífyéica càide iyúwa wachùullianá nfa. Quéwa níatái idée-yéica yéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá náalíaca néewáidaca áibanái.

³Iná pía, iwàwacutá idé màulenáca pía, piuwichàanápínáwa wáapicha iyúwa Jesucristo yàasu úwi fibaidéeri cayába. ⁴Yái úwi imàníríca càide iyúwa fiwacali ichùullianái, cayábacaténá iicáca fiwitáise. Càmita fináidawa quirínama áiba fíbaicalési ìwali. ⁵Càita nacái yái ipièricawa náapicha níái ipièyécawa nasèiwicacaalí. Càmita nàa iwèni, càmicaalí napíawa machacà-nita càide iyúwa náimáaná nálí níái ichùulièyéica napíacawa. ⁶Yá nacái asìali ibànèerica ibànacaléwa yéewacaténá iyáaca ibànacalé iyacaná yéénáwa, quéecha iwàwacutá yùuwichàa íbaidaca. ⁷Píináidawa nàwali níái tàacáisi-nái nuéwáidéeyéica pía ìwali. Yá nacái Wáiwacali iyúudàapínáca pía, píalíacaténá péemiàcani canánama.

⁸Picá píalimá piimáichaca càinacaalíté yái Jesucristo, yái rey David itaqué-rinámica, icáuquèericatéwa yéetácáisi fícha càide iyúwa fimáaná yái tàacáisi cayábéerica. ⁹Yái nàuwichàidéerica núa ìwalíise, nadacua nacái núa cadena iyú presunái icapèe iricu càide iyúwa abéeri cabáyawanéeri wenàiwicaca. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacúaca cadena iyú. ¹⁰Iná ìwalíisená, yá nuideníaca macáita yái yùuwichàacáisica, cáininácáiná nuicáca níái Dios iníwèyéica yàasunái wenàiwicapínáwa, yéewacaténá nacái nachúuliapínáwa yùuwichàacáisi fícha Jesucristo ìwalíisená, nàyacaténá Dios ichàini mèlumèluíri iricu càiripináta.

¹¹Yácata tàacáisi báisíiri yái yéewéerica weebáida càì íimaca:

Weebáidacáiná Jesús ìwali, yá idéca wéetácawa wabáyawanámi fíchawa,

yá nacái wàypínáca yáapicha.

¹²Wàideníacaalí nacái wàuwichàanáwa

áiba èeri, yá wacùapínáca yáapicha níái yàasunái wenàiwicaca.

Quéwa wabàacanáami iináwaná áibanái fícha,

yá nacái ibàapínácata waináwaná.

¹³Càmicaalí wamàni càide iyúwa Jesús iwàwáaná,

càicáaníta, yá imànica abémáidata càide iyúwa iwàwáaná,

càmicáiná yéewa ibàaca iináwanáwa.

Yái fibaidéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná

¹⁴Piwàwali abémáidata wéénánáí irí níái tàacáisi nuéwáidéeyéicaté píá iyú, píalàaca nía Wáiwacali yáacúalìcu ipícháná nacuísayácacawa tàacáisi mawè-níyeyí ìwalíise, níái tàacáisi báawéeyéica imànica náiwitáise níái yéemièyéica nasàna wacuísayácacawa.

¹⁵Pichàiniada, pífbaidaca abémáidata Dios irípiná cayábacaténá Dios iicáca yái pífbaidacaléca càide iyúwa yái asiali fibaidéerica, càmfírìca ibàiniawa fibai-dacale ìwalíise, yáaliéerica yéewáidaca machacànita yái tàacáisi báisírìca.

¹⁶Picá pitàaní tàacáisi mawèniyeyéica áibanáí yáapicha. Iná wamànicaalí càì, yá wawènuacawa quèwanáta déeculé fícha yái wáiwitáise cayábéerica. ¹⁷Yái néewáidéerica iyú, báawaca imànica wenàiwica fiwítáise, càicáaníde iyúwa cháunási ibadáidacaalí wainá. Iná càicaté namànica níái Himeneo, Fileto nacáí, ¹⁸iméerèyéicatéwa tàacáisi báisírì fícha. Náimacaté idécáinátésa ichàbacawa yái nacáucàcatáicawa níái yéetèyeyéicawa. Iná ìwalíise, yá nawè-núadacaté abénaméeyeyí fiwítáise fícha yái neebáidáanacaté Jesucristo ìwali. ¹⁹Quéwa éwita càicani, yá idéca Dios imàacaca yàasunáí wenàiwica yeebáidaca dàalanama yái tàacáisi cayábéerica. Iná càica fimaca nàwali: “Wáiwacali yáaliacawa nàwali níái yàasunáí wenàiwicaca.” Iimaca nacáí àniawa: “Macáita níái Cristo yàasuca núa fiméeyéica, iwàwacutá namàaca namànica báawéeri.”

²⁰Abéeri capli manuírì irìcu, càmita nadènià yàalusináí níawami oro imànicanáta, plata nacáí. Nadèniaca nacáí áibanáí àicu imànicanáca, ibái imànicaná nacáí. Iná abénaméeyeyí irìcuta namàni cayábéeri wawàsica. Aibanáí irìcu, yá namànica báawéeri wawàsica. ²¹Càita nacáí ichàbacawa walí. Cawinácaalí idé masacàa imànica fiwítáisewa báawéeri wawási fícha, yá Dios imàacaca irí fibaidacalési cayábéeri, fibaidacaténá nacáí irípináta. Yá nacáí idéca màulenàcani fibaidáanápíná Wáiwacali irí, càita nacáí màulenàcani imànicaténá macáí cayábéeri wawàsica.

²²Picá nacáí pimàaca itéca píiwitáise yái báawéeri wawàsi isíimáidéerica ùuculiyeyí iwàwa. Pichàiniadawa, piyacaténá machacànírì iyú. Manuí piwàwa Dios iwéré. Cáiníná piicáca áibanáí, piya nacáí matuífbanáita náapicha níái icutáidéeyéica fiwítáise masaquèeri yáapichawa Wáiwacali. ²³Quéwa picá píyàawa nàasu wawàsi ìwali, níái iwàwéeyéica itàaníca mawènírì wawàsi ìwali, càide iyúwa níái máiwitáiséeyéica, píalíacáiná natéca wenàiwica péliacáisi iriculé. ²⁴Yái Wáiwacali yàasu wenàiwicaca, càmita cayába yèepuní ipéliaca áibanáí yáapicha tàacáisi ìwalíise. Iwàwacutá cayábaca fiwítáise macáí yáapichata, yáaliéri nacáí yéewáidaca cayába Dios itàacáí, ìideniéri éeréta yùuwichàacáisi éwita áiba ibàlùacawa fipunita, ²⁵yáaliéri nacáí yàalàaca éeréeri iyú, càmfírì cáimacáí iicáca nàicha níái ibàlùèyeyéicawa fipunita. Isicúata Dios imàacaca nawènuadaca náiwitáisewa irí, yéewacaténá náalíacawa itàacáí báisírì ìwali, ²⁶yéewacaténá nachúuliacawa Camèniadacáiri iyanáí fícha, yái ichì-wáidéerica iyú nía yéewacaténá namànica càide iyúwa iwàwáaná.

Wenàiwica fiwítáise iyáaná ipíchawáise èeri imáalàacawa

3 ¹Yá nacáí áiba wawàsi iwàwacutéeri píalíacawa ìwali yái: Ipíchawái-seca èeri imáalàacawa, yá cayéininéeri yùuwichàacáisi yàanàpináca èeri iriculé.

²Néenialípiná níái wenàiwicaca, máinípiná cáinináca naicáca níawawa áibanái fícha. Nawàwapiná nadèniaca nalíwa manuí palata, canùmaséeyéi, iyúunáidéeyéi cayába áibanái fícha, itàanfiyéipiná báawanama Dios ìwali, càmfíyéita yeebáidapiná isèenái yàalàanáwa. Càmita nacái nàapiná nalí cayábéeri. Yá nacái báawapináca namànica áibanái irí. ³Càmita cáininápiná naicáca áibanái. Càmita namàacapiná nawàwa áibanái ibáyawaná fícha, itàanfiyéi áibanái ìwali náinatawáisewa. Càmita nabàa namànica báawéeri áibanái irí. Càmita catúulécana naicáca áibanái yùuwichàacawa. Báawaca naicáca níái imànfiyéica cayábéeri. ⁴Nacháawàaca naicácalénáíwa nàuwidenái iríwa. Càmita náináidawa ipíchaca namànica wawàsi, canùmaséeyéi ìwalíse náaliéricawa ìwali. Cáinináca naicáca yái nasímáidáanaca níawawa èeri fiwítáise iyú Dios fícha. ⁵Quéwa càipiná naicácanáwade iyúwa níái yéeyéica Dios fímiétacaná. Quéwa nàyáaná iyú, yá náasáidaca càmita nàa Dios fímiétacaná. Iná picá píchawa níái càiyéi wenàiwicaca.

⁶Càica náiwitáise níái abénaméeyéi néenaca, iwàluèyéicawa capíi imànùbacata, namènìadacatená níái inanái càmfíyéica imàaca imànica ibáyawanáwa, imànfiyéica nacái càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁷Níái càiyéi inanáica, èeri imanùbaquéiyéi yéewáidacawa. Quéwa càicáa-níta, càmfíyéita yéewa yáaliacawa ìwali yái tàacáisi báisírica.

⁸Yá nacái càicata níade iyúwaté Janes, Jambres nacái, ibàluèyéicatéwa Moisés fipunita.^b Níái càiyéica wenàiwicaca idéca éeruca náiwitáise, càmicáiná náalimá neebáida báisíta Dios itàacái ìwali. ⁹Quéwa càmita náalimápiná namènìadaca wenàiwica quirínama. Macái wenàiwica yáaliápinácáiná nàwali, máiwitáiseeyéica nía càide iyúwaté ichàbáanáwa nalí níái pucháiba asianáica.

Pablo imáalàidaca ichùuliaca Timoteo ìwali yái imànfiiripináca

¹⁰Quéwa pía, idéeri yáaliacawa nùwali cayába. Píaliacawa ìwali yái nuéwáidáanaca. Píaliacawa nacái ìwali yái iicácanáwa nùyaca. Píaliacawa nacái ìwali yái nuwàwéerica numànica, manuínaca nuwàwa Jesucristo iwéré, cáini-náanaca nuicáca áibanái, nùidenianáca éeréeri iyú madécaná wawàsi. ¹¹Píaliaca nacái càmita numéyàawa éwita napiadáidaca núa, éwita nacái nùuwichàacawa càide iyúwaté ichàbáanáwa nulí Antioquíac^c iyacàlená iricu, Iconio^d néeni, Listra^e iyacàlená iricu nacái. Nùuwichàacatéwa manuí napiadáidacaalíte núa. Quéwa Wáiwacali ichùuliadaté núa náicha macáita. ¹²Báisíta wáaliacawa macáita níái iwàwéeyéica iyaca càide iyúwa Cristo Jesús iwàwáaná, iwàwacutápiná nàuwidenái ipiadáidaca nía ìwalíse.

¹³Quéwa níái báawéeyéica fiwítáise wenàiwicaca, níái imènìadéeyéica áibanái, báawapináca nàasu wawàsi yàacawa abemáidata. Iná namènìadacáiná áibanái, yá nacái áibanái imènìadapináca nía.

¹⁴Quéwa pía, yáta píya ìwali mamáalàacata, yái idéericaté péewáidacawa ìwali, píaliérica nacái báisíca. Yá nacái píaliacawa nàwali cayába níái yéewáidéeyéicaté pía.

¹⁵Yá nacái sùmàicatáiseta idé píaliacatéwa Dios itàacái ìwali, yái yéewéerica cáaliacáica imànica pía yéewacatená peebáidaca Jesucristo ìwali, yá pichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha.

¹⁶ Macáita yái Dios itàacáica, Dios yàasu Espíritucani, yái càité imàacaca náiwita iriculé níái itànèyécani. Iná yéewa wéewáidaca iyú, yéewa yàasáidaca walí yái báawéeri wawàsi wamànfirica, yéewa wamachacàníaca wáiwitáisewa iyú, yéewáida nacái wàyaca machacàníiri iyú, ¹⁷ idécáténá béeyéica náiwitáise níái Dios yàasunái wenàiwicaca, idécáténá nacái náalíacawa macái wawàsi ìwali, náalíanápiná namànica madécaná wawàsi cayábéeyéi.

Picàlida yái Dios itàacáica

4 ¹ Iná siùcái, nuchùulia pía Dios yáacúalicu, Wáiwacali Jesucristo yáacúalicu nacái, yái icháawèeripináca níái cáuyécáwaca, nía nacái idéeyéica yéetácawa macáita, yàanàapinácaalí iyúwa cáli icuèriná macáita. ² Iná iwàwacutá picàlidaca yái Dios itàacáica. Picàlidani èeri imanùbacata, néemiàcaténá piríni, éwita càmita nawàwa néemiàcani. Pimachacànía náiwitáise níái wenàiwicaca. Píalàa nía namànicaalí báawéeri, pichàiniada nawàwa, péewáida nacái nía éeréeri iyú. ³ Yàanàapiná áiba èeri, yái càmicatáipináca wenàiwica iwàwa yéemiàca quirínama yái tàacáisi báisífrica. Yá nawàwacáita néemiàca yái tàacáisi caséerica néemiàca isànaná. Yá nawàcáidapináca nalíwa níái icàlidéeyéipináca nalí yái nawàwéerica néemiàca. ⁴ Nawènúadapiná wenàiwica íiwitáise tàacáisi báisíiri íicha, néemiàcaténá yáawami béeyéimi icàlise mawèniyeyi.

⁵ Quéwa pía, picá píalimá matufbanáica pía náicha níái wawàsináica. Píidenà níái yùuwichàacáisica. Picàlida yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Pimàalàida pimànica macáita yái íibaidacalési Dios imàaquéericaté pirí.

⁶ Mawiénica yàacawa yái nuétácataípináca, nèepùadacatáipináca nucáuca càide iyúwa nanúacaalí abéeri cuwèesi Dios irí. ⁷ Idéca nufbaidaca cachàiníiri iyú, idéca numàalàidaca yái nufbaidacalécawa. Idéca nacái nucáuca cayába yái nuebáidáanaca Jesucristo ìwali. ⁸ Iná càide iyúwa nàaná iwèni yái ipièricawa cachàini áibanái íicha, yái Wáiwacali yùuwichàidéerica machacàníiri iyú wenàiwica, yàapináca nuwèni, nùyacáiná numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná numànica. Quéwa càmita abéeri núapináca yàa iwèni, nalípiná nacái macáita níái casíimáiyéica icùaca yàanàca àniawa.

Pablo imáidaca Timoteo

⁹ Iná iwàwacutá pimàacaca abénaméeyéi èeri piàcaténá piicáca núa mesúnamáita, ¹⁰ idécáiná Demas imàacaca núa abéerita, cáinináicáiná máiní íicáca yái èeri yàasu wawàsica. Yá yàacatéwa núicha Tesalónica iyacàlená néré. Yá nacái Crescente yàacatéwa Galacia yàasu cáli néré, Tito nacái yàatéwa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Iná abéerita Lucas yái iyamáawa núapicha. Pité píapichawa néese Marcos, yácáináta yéewéeripiná iyúudàaca núa Dios íibaidacalé ìwali. ¹² Yái Tíquico, nubànùacaténí Efeso iyacàlená néré piyacataléca.

¹³ Iná piàcanáamiwa néese, yá pitéca nulí yái nuèpùanáca núuquéeri nùwalíisewa, numàaquéericaté Troas iyacàlená néeni Carpo icapèe iricu, nía nacái nùasu cuyàlutanáica. Quéwa nía máiní nuwàwacutáca, níái natànèyéica cuwèesi fímami ìwali.

¹⁴ Yái Alejandro imàníirica wawàsinái sìeru iyú, idéca imànica nulí madécaná báawéeri wawàsica. Quéwa Wáiwacalita yái ipáyaidapiná irí iwèni yái

báawéeri imànírica nulí. ¹⁵Iná picùà píawawa ícha, madécaná yàawiríacáiná ibàlùacawa watàacái ípunita wéewáidacaalí.

¹⁶Iná idàbacaalíté nutàaníca nuwicáuwa, yáté namàacaca núa nulíwanáamitawa, macáitaté nàacawa nuícha. Quéwa càicáaníta, càmita nuwàwa Dios yùuwichàida nía ìwálíise. ¹⁷Quéwa Wáiwacalita yái yàacawéeridaté núa, ichàiniadaté nacái núa, yéewacaténá nucàlidaca nalí yái tàacáisi cayábée-rica, néemìacaténá nacái itàacái níai càmfíyéica judíonái. Yá càicaté Dios ichúuliadaca núa yéetácáisi ícha. ¹⁸Iná càipínáta nacái Dios ichúuliadaca núa àniawa macái báawéeri wawàsi ícha, icùapínáca núa iwéréta nùanàaca ìyacàle irìculé chènuniré. Iná irípináta wàa cayábéeri èeri icáalacata càiripínáta. Càicawani.

Pablo imáalàida iwàwalica níai yeebáidéeyéica Jesucristo ìwali

¹⁹Nuwàwali Priscila, Aquila nacái, macáita nacái níai ìyéeyéica Onesíforo icapèe irícu. ²⁰Yái Erasto iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená néenita. Yá nacái Trófimoca, numàaquéerité Mileto ìyacàlená néenita, cáuláicacáinaténi.

²¹Caquialénamata pimànica wawàsi, pìacaténá néese mesúnamáita ipícha-wáiseca uníabe yàanàaca. Eúbulo iwàwali pía, Pudente, Lino, Claudia, macáita níai wéenánái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

²²Nusutá Wáiwacali Jesucristo ícha pìwali, ìyacaténá píapícha. Nusutá nacái Dios ícha iicácaténá pipùalé mawènta cáininéeri iyú nacái. Càicawani.

TITO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Tito, “yáasáidaca walí nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús, cayábéeyéica íiwi-táise ìyaca yáapichawaca.”

Itànèerité cuyàluta:

Yácataté apóstol Pablo yái itànàani. Tit. 1.1.

Yáté cámíná yèepùadéeri cuyàluta Tito irí yái Apolos, Zena yáapicha. Tit. 3.13.

¿Càináté irí itànàa cuyàluta?

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca Tito irí, abéeri wenàiwica càmiiri judío, yeebáidéerité Jesús, néese yáté icàlidaca yèepunícawa yái Tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, máinírité nacái yáalíacawa Dios itàacái ìwali. Apóstol Pablo yàacawéerináté nacái íibaidaca. Gá. 2.3; 1 Ti. 1.2; Tit. 1.4.

Itànàacatáiseté cuyàluta:

Pablo itànàacaté Tito irí yái cuyàlutaca, síisàade Macedonia yàasu cáli néese, chábade camuí 65 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Cánápináté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté Tito iríni yéewáidacaténáni nàasu wawàsi ìwali níái icuè-yéica níái yeebáidéeyéica Jesús.

1. Icàlidacaténáté ancianonái irí wawàsi càinápinácaalí iicácanáwa iwàwacutá náibaidaca náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús.

2. Pablo ichàiniadacaté Tito iwàwa ìwali yái íibaidacalési càulenéerica, ìwali nacái yái iwàwacutáanáca Creta mìnáná ìyaca càide iyúwa níái yeebáidéeyéica Dios itàacái.

3. Pablo iwàwacaté yàanàa iicáyacacawa Tito yáapicha, Nicópolis néeni, Pablo íináidacatáica iyamáacatéwa unìabe íicha idècunitàacá nachàbacawa níái quéeri unìabecatáica. Tit. 3.12.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Tit. 3. 3-5.

Pablo iwàwalica Tito

1 ¹Núa Pablo, íibaidéeri Dios yáapicha, Jesucristo yàasu apóstol. Imáidacaté núa nuyúudàcaténá níái Dios yàasunái wenàiwica iníwèeyéicaté,

yéewacaténá manuúca nawàwa Cristo iwéré abémáidata, náalíacaténáwa ìwali yái tàacáisi báisírica yéewáidéerica wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²Wacùacaténá wàyapínaca yáapicha càiripínáta. Yái Dios idéericaté imàacaca itàacáíwa ìwali, yàanàapínáté walíni, ipíchawáiseté idàbaca yái èerica, yái Dios càmírica ichiwáida. ³Iná siùcade, idéca yéénaiwaná yàanàaca, yái fiméericaté ìwali ichùullerica nucàlidaca siùcade, yái Dios ichúu-liadéerica wía yùuwichàacáisi fícha.

⁴Pirí, pía Tito, nutànàa yái cuyàlutaca. Pía nuiquéerica nuirisíwa iyúwa, peebáidacáiná Jesucristo ìwali.

Nuwàwaca Wáaniri Dios imànica pirí cayábéeri mawènitá mamáalàacata, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuíbanáicaténá nacái piwàwa.

Pablo ichùulia Tito ibàlùadaca ancianonái, yàcalé imanùbaca

⁵Numàacaté pía iwàwata Creta finata, pimáalàidacaténá pimànica yái fibaidacalési càmíricaté idé numànica, pibàlùadacaténá ancianonái yàcalé imanùbaca càide iyúwaté nuchùulianá pimànica. ⁶Quéwa yái anciano-pináca, yátái càmírica caináwaná imànica ibáyawanáwa, abéechuéricata yàacawéetúá, yéenibenái yeebáidéerica Jesús ìwali, càmíyéica nacái caináwaná imànica càide iyúwa nawàwáaná, yeebáidéeyéi isèenái itàacáíwa. ⁷Yái ancianoca iwàwacutéeri canáca iináwaná imànica ibáyawanáwa, icuèripínaca Dios yàasu fibaidacalési, càmíríta canumasée, càmíri calúa mesúnamáita, càmíri nacái icàma, càmíri ipélia wenàiwica yáapicha, càmíri nacái yeedáca iríwa palata chìwái iyú. ⁸Yási iwàwacutéeri imànica ulámaca yái: casímáiri fipunitáidaca níái ipáchiyéycani, caséerica imànica cayábéeri wawàsica áibanái irí, imàníri wawási cáalíacáiri iyú, imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, icuèri nacái yáawawa báawéeri fícha. ⁹Iwàwacutá yeebáidaca báisíta yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali càide iyúwa wéewáidáanáni, yáalimácaténá yàalàaca wenàiwica iyú yái machacàníri yéewáidáanáca, yáalimácaténá nacái imawèniadaca níái yèeyéicawa fipunita.

¹⁰Cài núumaca pirí, manùbacáiná níái càmíyéica yéemia yàalàanáwa, yéewáidéeyéica mawèníri tàacáisica, ichiwáidéeyéica nacái wenàiwica. Quéwa nítá máiní càica fiwitáise, níái judíonái iwàwéeyéica “nadalúaca nàwalíise-sài ipùata fimamiwa” níái yeebáidéeyéi Jesús ìwali. ¹¹Iná picá pibatàa néewáidaca quirínama níái càiyéi wenàiwicaca, nacùalecáiná madécaná caplínái físa iméeràawa canánama tàacáisi báisíri fícha, néewáidacáiná namèniadawa nía yéewacaténá needáca náicha palata. ¹²Iná abéeri nàasu profetaté, cài fimacaté nàwali:

“Níái Creta mìnanáica, mayamáaca èerita cachìwaca nía,
cuwèsi caluéyéi nacáiyéi fiwitáise, ínuíyéi fibaidaca,
quéwa iwàwéeyéi iyáaca iyáacaléwa manuínama néeninamata.”

¹³Iná báisícata, càicaté fimaca nàwali. Iná yéewa iwàwacutá pialàaca nía chàinisi yéewacaténá neebáidaca yátái tàacáisi báisírica Jesús iináwaná ìwali, ¹⁴ipíchaná neebáida mamáalàacata judíonái icàlise mawèníri ìwali, yá nacái aslanái fiwitáise nachùulìerica iyú, níái iwènúadéeyéica wenàiwica fiwitáise méetàuculé tàacáisi báisíri fícha.

¹⁵Nalí, níái wenàiwica cayábéeyéica fiwítáise, macáita cayábaca nalí, yái wawàsi namànfirica. Quéwa níái báawéeyéica fiwítáise, càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, canácata wawàsiquéi cayábéerica naicáca, idécáiná báawaca náiwítáise macáita. Yá nayúunáidaca báawaca macáita yái cayábéeri wawàsica. ¹⁶Yá náimaca wenàiwica irí, wáalíacawa Dios ìwali. Quéwa nàyáaná iyú, càmita náasáida náalíacawa Dios ìwali. Namànica báawéeri wawàsica, báawéerica waicáca wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali. Càmita nacái neebáida Dios itàacái, yá nacái càmita náalimá namànica cayábéeri wawàsica.

Yái yéewáidáaná báisíirica

2 ¹Quéwa yáta iwàwacutá péewáidaca yái yèericawa abédanamata yáapicha yái tàacáisi báisíirica, imàaquéerica wàyaca machacànita.

²Níái béeyéi asianáica, péewáidaca nía nacùacaténá níawawa báawéeri fícha, namànicáicha nabáyawanáwa, wenàiwica yàacaténá náimiétacaná. Càmita nacái iwàwacutá nàira ìiracalési, neebáidacaténá báisíta Dios ìwali yéewacaténá cáinináca naicáca báisíta áibanái, nàidenìacaténá nacái báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía.

³Càita nacái níái béeyéi inanáica. Péewáida nía nàyacaténá càide iyúwa níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmicaténá natàaní báawanama áibanái ìwali, càmfíyéi ìira ìiracalési. Iwàwacutá néewáidaca áibanái imànica cayábéeri wawàsica. ⁴Iwàwacutá néewáidaca mànacanái níái cacàawéeríyéica, cáininácaténá naicáca nàacawéerináwa náalimáwanama, néenibenái nacái, ⁵nàyacaténá cáalíacáiri iyú, namànicáicha báawéeri nainá iyúwa, nacùacaténá cayába níái iyéeyéica nacapèe irícu, cayábacaténá náiwítáise, neebáidacaténá nàacawéeri itàacáwa, áibanái itàanícáicha báawanama Dios itàacái ìwali.

⁶Càita nacái iwàwacutá pialaca níái ùuculiyéica nacùacaténá níawawa bayáwanási fícha cáalíacáiri iyú. ⁷Píata, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái irí macái wawàsi ìwalita naicácaténá nawicáuwa pía. Iná péewáidacaalí, péewáida nía cáalíacáiri iyú píiwítáise masaquèeri yáapichawa, machacàníri iyú nacái, nàacaténá píimiétacaná. ⁸Pitàaní nalí yáawami cayábéeri tàacáisita, báisíiri nacái, áibanái itàanícáicha píwali báicaténá níái ibàluèyécawa píipunita, canácatená yéewa natàanica píwali báawanama.

⁹Níái fibaidéeyéica fiwacanánai iríwa, péewáida nía neebáidacaténá náiwacanánái itàacáwa càide iyúwa nachùullianá nía, namànicaténá nalí càide iyúwa nawàwáaná macái wawàsi ìwalita, neebácáicha náiwacanánái isànwawa lúasi iyú. ¹⁰Pialàa nía nayéedùacáicha náiwacanánái yàasuwa, náasáidacaténá cayábéeyéica fiwítáise nía macái wawàsi ìwalita, wenàiwicanái yàacaténá Dios itàacái píimiétacaná, yái wéewáidéerica iyú nía, yái ichùulia-déerica wía yùuwichàacáisi fícha.

¹¹Iná idéca yàanàaca walí yái tàacáisi yásáidéerica cáinináca Dios iicáca wía mawènita, yéewacaténá wachùuliacawa macáita yùuwichàacáisi fícha. ¹²Iná cáininácáiná Dios iicáca wía mawènita, yá yéewáidaca wía wamàacaténá yái wáiwítáisesi báawéerica, yái èeri fiwítáise, wàyacaténá cáalíacáiri iyú, machaníri iyú nacái, cháí èeri irícu càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca.

¹³Idècuntàacá wàyaca, yá wacùaca casfimáiwaca yái èeri waicácatái-pináca icamalá yái wàasu Dios ichàiníirica, yá nacái Wáiwacali Jesucristo

ichúuliadéeripiná wía. ¹⁴Yái imàaquéericaté yáawawa nanúaca wàwaliná, yéewacaténá yeedáca wía bayáwanási ichàini fícha, masacàcaténá nacái imànica wáiwitáise, wía yàasunái wenàiwicaca, wía iwàwéeyéica imànica irí yáawami cayábéerita wawàsica.

¹⁵Iná yái càì nucàlidaca pírí, yáta iwàwacutá péewáidaca, pìalàa nacái nía iyú, pimachacània nacái náiwitáise, pidèniacáiná yái chàinisica, pimànfiná-piná yái wawàsica. Picá nacái pimàaca náamàidaca pitàacái yái péewáidéerica iyú nía.

Iicacánáwa nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús iwali, nèewi níái èeri mìnanáica

3 ¹Níái wéénanáica Cristo ìwalíise, piwàwali nalí yái iwàwacutáanaca wàaca náimiétacaná níái icuèyéica wawicáu cáli, weebáidacaténá natàacái, nía nacái ichùulièyéica áibanái yàcalénái iwicáu. Iwàwacutá màulenáca nía namànicaténá yáawami cayábéeri wawàsita. ²Càmìta iwàwacutá natàanica báawanama áibanái iwali. Càmìta nacái iwàwacutá napéliaca wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá cáinináca naicáyacacawa, náasáidacaténá cawèniyéica nalí macáita níái wenàiwicanáica.

³Wía máiwitáiseeyéité bàaluité, càmìtaté weebáida wáiwitápu-nái ichùullacawa, Dios itàacái nacái. Waméeràacatécawa nacái fícha. Wamànicaté càide iyúwaté wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, madécaná báawéeri fiwítáaná nacái. Wàyacaté wamànica yáawami báawéerita, wacàmìacaté áibanái yàasu. Yá nacái báawacaté waicáyacacawa náapicha. ⁴Quéwa càicáaníta, yáté Wáiwacali Dios iwàwaca iicáca wapùalé, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, yáasáidacaté cáinináca iicáca níái èeri mìnanáica. ⁵Inaté yéewa ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa càmìta ìwalíise yátái cayábéeri wamànfiri áibanái irí. Iwalíiseta yái catúulécanánáca iicáca wía. Yáté yèepùaca ichùnìaca wía wabáyawaná fíchawa. Yá nacái iwàlisàidacaté wáiwitáise Espíritu Santo iyú, ⁶yái Dios imàaquéericaté wawàwalìcu, Jesucristo ìwalíisená, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ⁷Iicacaté wapùalé mawènitá yéewacaténá mabáyawanáca iicáca wía, yéewacaténá nacái imànica wía yéenibe iyúwa, wacùacaténá nacái matufbanáita yái wacáuca càmírica imáallàawa.

⁸Yácata tàacáisi báisfiri yái yéewéeri weebáidaca iwali. Iná nuwàwa picàlidaca nalí iwali abémáidata, namànicaténá cayábéeri áibanái irí níái idéeyéica yeebáidaca Dios iwali. Iná namànicaalí càì, yá cayàbacani. Yá nacái cayàbapínáca imànica walí macáita.

⁹Quéwa picùu píawawa náicha níái caséeyéica itàanica mawènfiri tàacáisi iwali, icàlidéeyéica nacái béeyéimi icàlise iwali, níái ipéliéyéica píapicha ìwalíise yái Dios tàacái ichùulièricaté Moisés itànàaca. Canácata iwèni walí wapéliacaalí ìwalíise, yá nacái càmìta iyúudàa wía.

¹⁰Yái caséerica iseríaca wenàiwica náichawáacawa tàacáisi mawènfiri iyú, iwàwacutá pìalàacani pucháiba yáawiría. Càmìcaalí yeebáida pírí, yá càmìta pibàtàa quirínama iwàlùacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesucristo iwali.

¹¹Iná idé píalíacawa yái càirica éeruca fiwítáise, idéerica iméeràacawa báisfiri tàacáisi fícha, idéca imànica ibáyawanáwa. Iná ibáyawanápináta icháawàani, imàníiricata iríwa.

Níái wawàsináí iwàwacutéeyéica Tito imànica

¹²Iná idéca nacáita Artemas yàanàaca pìatalé, càmicaalí Tíquico nacái, yái nubànuèripináca pìatalé. Yáta iwàwacutá pimàni chàinisi pìacaténáwa síisàara Nicópolis iyacàlená néré, nùatalépinácawa, nérépinácáiná nuyamáawa idècunitàacá uniabe ichàbacawa. ¹³Piyúdàa nacái yáara abogado Zenas, Apolos nacái. Píà nalf yái wawàsi namáapuèrica ipíchaná iwàwacutá-cawa nalf àyapulicubàa. ¹⁴Iná níái wàacawéeyéináca, iwàwacutá néewáida namànica cayábéeri áibanái irí, nayúdàacaténá níái máiníyéica imáapùaca wawàsi, càicaténá néewacawa áibanái irí ipíchaná nàyaca càide iyúwa níái canéeyéica yáaliéri imànica.

Nucàlidaca nuináwawa pírícué, Dios yàacué pírí cayábéeri

¹⁵Macáita níái iyéeyéica núapicha cháí, nawàwalica pía. Nuwàwali níái cáininéeyéica iicáca wía, manufyéica iwàwa Jesús iwéré.

Wasutá Dios íicha pìwalicué, ibànùacaténácué pírí cayábéeri wawàsica. Càicatáni.

FILEMON

Icàlìdacatái walí cuyàluta ìwali:

Filemón: “Yáasáidaca walí ìwali, yái iwàwacutáanáca wamàacaca wawàwa áiba ibáyawaná fícha.”

Yái cuyàluta Filemón, yácata máiníri màulenáca nèewíise níái áibanái cuyàluta apóstol Pablo itànèeyéicaté. Idèniaca 334 tàacáisi, griego itàacái irícu.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténí, yáasáidacatái nacái íiwitáiseawa amalá-nama yàacawéeyéiná iríwa. Flm. versículonái 1, 9, 19).

Néese, yáté Onésimo itécani, yèepùadaca nacáini Tíquico yáapicha, Filemón irí. Nèepùadacaté nacái áibanái cuyàluta iyúwa, Efesios, Colosenses nacái, nalí níái yeebáidéeyéica Jesús.

Camuí itànèerité irícuni, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Apóstol Pablo itànàacaténí, Roma iyacàlená néese, chábade camuí 61 néenibàa, asáica idenáamité Cristo. versículonái 1, 9, 10, 13, 23.

Yái cuyàluta Filemón, yácataté idàbéeri Pablo itànàaca, idàbacaalíté nacái namàacacani Abéechúa capíi irícu, càmícatáiseca yéewa imusúanicawa, Roma iyacàlená irícu.

Iná yácata nacái idàbéerité itànàaca náicha canánama níái áibanái cuyà-lutanái Pablo itànèeyéicaté.

Néese, yáté itànàaca nacái, Efesios, Filipenses, Colosenses nacái.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca Filemón irí, iicácaténá Onésimo càide iyúwa yéenasàiri Cristo iwalfisená, yèepùadacaténá nacáini icapèe iriculéwa, síisài ichúuliacatáiseecatéwa.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Abéeri wéenasàiri yeebáidéeri Jesús icàlida áiba irí ìwali yái báawéeri imànfíríca irí iimáichacaténá fíchani, yèepùadacaténá nacái báawéeri fícha yái yéenasàiricawa.

Versículo máiníri cawènica:

Filemón. 18

Iicácanáwapiná wàyaca:

Yái cuyàlutaca yáasáidaca walí iicácanáwapiná iwàwacutá wàyaca, wàacaténá wenàiwica fíimíetacaná, watàanícacaténá nacái cáalíacáiri iyú. Yáasáida walí cáinináté naicáca yái abéeri nàasu wenàiwica ichúuliéricatéwa fícha yái wéenásàirica Cristo ìwalíisená. Yái idènièricatè chàinisi imànínápináté írí cayábéeri, báawéeri nacái.

Yái cuyàluta, icàlida walí cáalíacáiri fiwítaisesi ìwali, yáasáidaca nacái walí Pablo fiwítaise ìwali, iyúwa wacuèriná, iicácanáwapiná nacái wachùnìaca yái càulenéeri wawàsica.

Namànicatè nàasu wenàiwicawa, áiba wenàiwica, Pablo yàasu èerité:

Bàaluité, Pablo yàasu èerité, máinícatè báawaca yái càasuíyéi imànínícatè yàasu wenàiwica áiba wenàiwica, fíibaidacaténá írí mawènitá. Yéewatè nacái nawènìaca abéeri wenàiwica nàasu wenàiwicacaténáni, imàníiripinácáita nalí wawàsi mawènitá. Yátè càmíta yéewa ichùuliaca yáawawa, canácatè nacái itàacái iwèni. Yéewatè nacái fiwacalí inúacani ichùuliacaalíwa fícha, iyéedùacaalí nacái yàasu.

Nuwàwalicué pía

¹Núa Pablo, presuíri nuíbaidacáiná Jesucristo írí, nuwàwalicué pía, nuénásàiri Timoteo yáapichawa, pía Filemón, cáininéerica waicáca, wàacawéerínáca wáibaidaca. ²Wawàwali nacái úái wéenásàatúa Apia, cáininéechúaca nuicáca, Arquipo nacái, wàacawéerínáca wáibaidaca cachàini, macáita níái Jesús ìwacáidéeyéica, ìwaquéeyéicawa picapèe irìcu.

³Nusutá Wáaniri Dios fícha, Wáiwacalí Jesucristo fícha nacái, nàacaténácué píri cayábéeri mawènitá, yéewacaténácué nacái piyaca matuíbanáita.

Pablo yàaca cayábéeri Dios írí Filemón ìwalíise

⁴Imanùbacata nutàaníca nàasu Dios yáapichawa, yá nùaca írí cayábéeri pìwalíise, ⁵idécáiná nuémìlaca piináwaná peebáidaca Wáiwacalí Jesucristo ìwali abémáidata. Yá nacái cáinináca piicáca macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo ìwali. ⁶Nusutáca Dios fícha pìwalíná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewáanápiná píalíacawa machacànita ìwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo ìwali. ⁷Nuénásàiri, casímáisiwata pimànica nuwàwa, cáininácáiná piicáca áibanái, pichàiniadacáiná nawàwa, níái Dios yàasunái wenàiwicaca.

Pablo itàaníca Onésimo iwicáu, Filemón yeedácaténá yàataléwani

⁸Ewita nudèniaca nuchàiniwa iyúwa apóstol, nuchùullánápiná pimànica nulí wawàsi, ⁹càicáaníta, càmíta numàni yái wawàsica. Nusutácaita pícha wawàsi cáininéeri iyú. Núa Pablo, idéca béerica núa, presuca nacái núa, nuíbaidacáiná Jesucristo írí. ¹⁰Nusutá pícha abéeri wawàsi peedácaténá píataléwa Onésimo, yái càirica nuicácade iyúwa nuìri, nucàlidacatè írí tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali, idècunitàcá presucatè núa. ¹¹Yái canéericatè iwèni píri quéecha, ipiacaalítéwa pícha. Quéwa siùcade, yá yéewapínáca iyúudàaca pía, núa nacái.

¹²Iná yápinatá nubànua pìatalé àniawa. Peedá pìataléwani càide iyúwa núacaalíta yái càì peedáca pìataléwa. ¹³Quéwa nuwàwata iyamáacawa núapicha pìalumíseca chátái, presunái icapèe irícu, iyúudàacaténá nucàlidaca tàacáisi cayábèeri Jesucristo iináwaná ìwalita. ¹⁴Quéwa càmita nuwàwa nuchùuliaca pimànica chàinisíiri iyú yái wawàsica, càmicaalí abédanama piwàwa núapicha ìwali, nuwàwacáiná pimànica nulí cayábèeri, quéwa pìasu wawàsitawa. ¹⁵Inaté cáminá ìwalíse, yái càité Onésimo yàacawa pìcha abénaméeyéi èerité, yéewacaténásí peedáca pìataléwani càiripináta. ¹⁶Iná siùcade, yá càmita iwàwacutá pidèniaca quirínamani càide iyúwa pìasu wenàiwica. Siùcade, cawènipiná piicáca quiríta pìasunái wenàiwica ichàbanísewani, cáininápiná piicácani iyúwa péenásàirisíwa, càide iyúwa cáini-náaná nuicácani. Quéwa pía, cáininápiná piicácani nuícha quiríta, pìasu wenàiwicani, yá nacái péenásàiricani Wáiwacali Cristo ìwalísená.

¹⁷Iná piacawéerinácaalí piicáca núa Wáiwacali fíibaidacalé ìwalísená, yá peedápináca pìataléwa Onésimo càide iyúwa peedácaalí núa pìataléwa. ¹⁸Imànicaalí pírí báawéeri quéechaté, imawèniacaalí nacái pìcha palata, yá pimàacaca nulíni, núacaténáta ipáyaida píríni. ¹⁹Núa Pablo, nutànàa pírí yái cuyàlutaca nucáapi iyúwa. Yá nacái núacata ipáyaidapíná pírí yái Onésimo imawèniacaléca. Quéwa picá piimáicha yái pimawènianáca nacái núa, nùwalísenácáiná yái càì pidèniaca picáuca wàlisàì càmfíríca imáalàawa, nuyúudàacáinaté peebáidaca Jesús ìwali. ²⁰Iná pía nuénásàiríca, pimàni nulí cayábèeri Wáiwacali fíipidená ìwali, pìsímáidacaténá nuwàwa iyúwa nuicácalé, nuénásàiri nacái Cristo ìwali.

²¹Iná nutànàa pírí yái cuyàlutaca, núalíapínácáiná pimànica yái wawàsica càide iyúwa nusutáaná pìcha. Yá nacái pimànipínáca quiríta ichàbaníse-nama.

²²Aiba wawàsi, pichùnàa nacái nulí abèeri yàalusi nùanàacatáipíná nùyaca píapichacué àniawa, nuwàwacáiná nùacawa pìatalécué càide iyúwa pìsutáanacué pìyaca Dios íícha nùwali.

Pablo iwàwali áibanái, yá nacái icàlida iináwawa nalí

²³Iná nawàwali pía, níai Epafra, yái nùacawéerináca presuca cháí, wacàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali, ²⁴Marcos nacái, Aristarco, Demas, Lucas nacái áiba, níai iyúudèeyéica núa Dios fíibaidacalé ìwali.

²⁵Nusutáca Wáiwacali Jesucristo íícha, imànicaténacué pírí cayábèeri mawèni, iyacaténacué imànicaawa pírí càide iyúwa iwàwáaná. Càicawani.

HEBREOS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Hebreos, “yáasáida walí Jesucristo yácata Sacerdotenái fiwítápu canánama, máiníiri cachàinica canánama íicha macái wawàsi iwicáubàa.”

Itànèerité cuyàluta:

Yái cuyàluta Hebreos, càmítatè náalíawa cayába càinácaalítè yái itànàatèni. Abéerita Diosca yái yáalíawa càinácaalítè asíaliquéi ichùulièricatè itànàacani.

¿Càinátè irípiná itànàawa?

Itànàacatéwa nalípiná níai judíonái, iwàwéeyéicatè imànica mamáalàacata càide iyúwatè Leví itaquénáinámi imànínátè culto Dios irí. He. 13.24

Níai càiyéicatè itànàaca irí yeebáidéeyéi Jesús ìwali macáitatè. He. 3.1

Nalípiná nacái níai iwàwéeyéitè iwènúacawa íicha yái neebáidáanacaté Jesús ìwali namànicaténá càide iyúwatè judíonái fiwítáise iyáaná. He. 13.22

¿Cánápinátè itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacatéwa ipíchanátè nawènúacawa tàacáisi báisíiri íicha níai judíonái iwàwéeyéicatè imàacaca yái neebáidéeyéicatè Jesús ìwali, máinícáinátè áibanái imànica yùuwidewa nía. Yá nacái nawàwacaté namànica càide iyúwatè judíonái fiwítáise iyáaná.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Yái Cristoca, yácata cachàiníiri canánama íicha, profetanái íicha, ángelenái íicha, Moisés íicha, sacerdote *Aarón íicha nacái.

Yái manuínáca wawàwa Dios iwéré, wacúanáca Jesús yàanàaca wàwaliná àniawa. Yá nacái cáinináanáca Cristo íicáca wía, yá máiníiri cawènica íicha yái judíonái fiwítáiseca.

Abéerita Cristoca yái máiníirica iwàwacutácawa walí canánama wawàsi íicha.

Tàacáisinái máiníiyéi cawènica:

“Cayábéeyéi áibanái íicha.” “Cayábasíwéeri.” “Chènuniséeri.”

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Hebreos 10.19-23.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Cáminátè natànàacani chábade camuí 65-69 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Dios itàaníca walí liri iricúisewa

1 ¹Bàaluité èeri, Dios idécaté itàaníca wàawirináimi irí madécaná yàa-wiría, madécaná wawàsi iyú nacái profetanái iricúise. ²Quéwa siùcade, mawiénicaalí èeri imáalàaca yàacawa, yá yèepùaca Dios itàaníca walí àniawa, quéwa liri itàacái iricúisewa, yái Dios imàaquéericaté èeri fiwacalínáca macáita, ichùulìericaté nacái imànica macáita yái wawàsi iyéerica cháì èeri iricu. ³Yái Dios lirica, yácata yáasáidéeri walí càinácaalí Yáaniri ichàini imanúica. Yáasáidaca nacái walí càinácaalí Dios fiwítáise, fiwítáise iicácanáwa iyúwa. Yáasáidaca nacái walí iicácanáwa icùaca macáita yái èerica itàacái ichàini iyúwa. Néese idécanáamité masacàaca imànica wáiwítáise wabáyawaná fícha yéetácaalítéwa wáichawalíná, yá iyamáacaté yáawinacawa Yáaniri yàalubái yéewápu néesemáwa, aléde chènuniré, ichùulia-caténá Yáaniri Dios yáapichawa macáita càide iyúwa rey.^a ⁴Yá nacái máinícaté cachàinicaní àngelnái ichàbanfíse, càita nacái máiníca chènunibàaca ípidená yái Dios yéerica irí, àngelnái ípidená fícha.

Yái Dios lirica idèniaca ichàiniwa àngelnái iwicáubàa

⁵Iná canácatáita Dios fímaté abéeri àngel irí:

“Píacata Nuìri,
Núacata yái píaniri siùcade.”^b

Càita nacái fímaca áiba cuyàluta iricu:

“Núapínacata Píaniri,
yá nacái píapínacata Nuìri.”

⁶Iná yàasu èerité Dios ibànùaca liri abéerisàiriwa iriculé èeriquéi, yá fímacaté:

“Iwàwacutá nàaca fímiétacaná macáita níái Dios yàasu àngelnáica.”^c

⁷Càicaté Dios fímaca àngelnái ìwali:

“Espírituca numànica níái nùasu àngelnáica,
níái fíbaidéeyéica nulí càica níade iyúwa quichái ipèrù.”^d

⁸Quéwa liri ìwaliwa, yá càicaté Dios fímacade:

“Yái pichùulianáca càide iyúwa rey, pía Diosca, iyacapináca càiripináta.
Yái chàinisi pidènièrica pichùulia iyú machacànita nawicáu níái wenàiwicaca.

⁹Bàalutésíwata pimàni cayábéeri áibanái irí,
íná càmita cayába piicáca yái báawéerica.

Iwalíse, yaté Dios iníwàaca pía, yái píasu Diosca, rey iyú,
casíimáicaténá pía.

Nachàbanfísenama macáita níái píacawéeyéináca.”^e

¹⁰Iimacaté nacái:

a 1.3 Sal. 110.1; Mr. 14.62; Hch. 2.33. b 1.5 Sal. 2.7. c 1.6 Dt. 32.43. d 1.7 Sal. 104.4.
e 1.9 Sal. 45.6-7.

“Pía Nuíwacali, bàaluité pidàbáidatè úái cálica,
níái iyéeyéica chènuniré, picáapiamicata nía macáita.

¹¹ Aiba èeripiná nachalíawa,
macáita isfamipináca nía càide iyúwa bàlesi.
Quéwa pía iyéeripiná càiripináta.

¹² Néese, yá pituwiapináca nía càide iyúwa watuwiacaalí wèepùanáwa,
yá pimàacapináca náalumíseca wàlisàita càide iyúwa wàwalicaalí
áiba bàlesita.
Quéwa pía càipináta iicacánáwa pìyaca mamáalàacata,
càiripináta pìyaca.”^f

¹³ Yá nacái canácatáita Dios íimaté abéeri ángel irí:

“Píawinawa núapicha nuéwápu néese,
iwéréta idéca numawèniadaca níái piùwidenáica.”^g

¹⁴ Níái ángelnáica, macáita espírituca nía íibaidéeyéi Dios yáapicha, ibànuèyéi
nacái aléi èeri iriculé naicácaténá wapùalé wía ichúuliéyéipinácawa yùuwi-
chàacáisi fícha.

Máiní cawènica yái wachúulianápinácawa yùuwichàacáisi fícha

2 ¹ Iná idécáiná Dios itàanáca walí liri itàacái irícuísewa, yái cachàinfi-
rica canánama ángelnái fícha, ìwalíse, yá iwàwacutá wàaca yùuwiná
cayába yái tàacáisi idéericaté wéemíaca ipíchaná wawènuacawa fícha mée-
tàuculé.

² Níái ley Dios ibànuèyéicaté Moisés irí ángelnái yáapicha, nadèniacaté
nachàiniwa israelnái iyacaténáté nachùuliaca machacànita.

Níái imàníyéicaté ibáyawanáwa, càmfíyéicaté yeebáida nataacái ichùu-
liaca, yátè nàuwichàidaca nía machacànita càide iyúwaté nataacáiná
íimáaná.

³ Máiní yáawanápiná yùuwichàidaca wía quiríta, càmicaalí cawèni
waicáca yái tàacáisi cayábéeri ichúuliadéeripináca wía iwàwéerica yàaca
walí. Yái tàacáisi Wáiwacali idàbéericaté icàlidaca ìwali, néese, yátè yèepùaca
nacàlidaca walí ìwali níái yéemièyéicaté icàlidacani. ⁴ Diosta áiba yèepùaté
icàlidaca ìwali madécaná yéenáiwánásiná iyú, níái càmfíyéicaté wenàiwica
idé imànica. Yá nacái Dios yàacaté nalí Espíritu Santo níái iwàwéeyéicaté
yàaca iríni càide iyúwa iwàwáaná.

Abédanamataté Jesús imànica yáawawa yéénánái yáapichawa

⁵ Càmita Dios imàacapiná ángelnái ichùuliaca yái èeri wáyéeripináca irícu
wapíchaléwa, yái càirica watàanáca wàyaca ìwali. ⁶ Càicaté áiba wenàiwica
íimaca itànàacaté Dios itàacái irícu:

“Dios, ¿Cáná máiní pínáidacawa nàwali níái wenàiwicaca?
¿Cáná máiní cawènica pírí níái wenàiwicaca, íná yéewa càì máiní
achúmaca piwàwa nàwali?

⁷ Yái pimàaquéericaté machàinica achúma èerita ángelnái fícha.
 Quéwa siùcade, idéca rey cachàinisíwéericani macái iwicáubàa.
 Dios idéca nacái ìiyaca íiwita ìwali abéeri corona, yái
 cáimiétacanáswéerica ìwalíiseni.

⁸ Macáitaté pimàaca wachùuliaca iwicáu yái wawàsica.”^h

Iná Dios imàacacaalíté ichùuliaca iwicáu macáita yái wawàsica, yá canácata áiba wawàsiquéi càmfiripiná ichùulia iwicáu. Quéwa càicáaníta, càmitàacá idé waicá ichùuliaca macái wawàsi iwicáu siùcade.

⁹ Quéwa waicáca yái Jesús machàiníricaté Dios imàacaca achúma èerita ángelnái fícha, siùcade, idéca rey cachàinisíwéericani macái iwicáubàa. Dios ìiyaca íiwita ìwali abéeri corona, yái cáimiétacanáswéerica ìwalíiseni, idéca-náamité yéetácawa wáichawallíná. Iná cáininácáináté Dios iicáca wía mawè-níta, yá iwàwacutácaté Jesús yùuwichàacawa, yéetácátéwa nacái yéewacaténá imànica cayábéeri macái wenàiwica íríta.

¹⁰ Dios ìwalíiseta, nàya macáita níai wawàsináica, yácáinátaté idàbáidéeri nía, yá nacái nàyaca mamáalàacata càita iicácanáwade iyúwata imànicaalíté nía. Iná iwàwacáináté caináwanáca macáita yáapicha níai yéenibeca iyacàle iriculé, yá iwàwacutácaté Dios imàacaca Jesucristo ichàbacawa yùuwichàacáisi iricubàa, yéetácáisi iricubàa nacái, yácáináta ichúuliadéeripiná nía yùuwichàacáisi fícha.

¹¹ Iná yái Jesús mabáyawanéerica, nía nacái mabáyawanéeyéica imànica, manuíféica iwàwa iwéré abéericata yái Wáanirica. Iná ìwalíise, càmita báí nuénánái Jesús íimaca wàwali. ¹² Càicaté Jesús íimaca Yáaniri íríwa wàwali:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nalí níai nuénánáica,
 nàwacáidacaalíwa píipidená ìwali, yá nùapináca pírí cayábéeri
 nèewi.”ⁱ

¹³ Càita nacái íimaca áiba írìcu:

“Manupíná nuwàwa Dios iwéré.”^j

Íimaca nacái ipùalé àniawa:

“Chácata nía nùapicha níai nuénibe Dios yèeyéicaté nulí.”^k

¹⁴ Iná càide iyúwa abémisàna wenàiwica idènnáná iináwa, náiranáwa nacái, càicaté nacái Jesús imànica yáawawa iyúwa abéeri wenàiwica, yéewacaténá imawèniadaca yéetácái iyúwa yái Camèniadacáirica, idènièricaté ichàiniwa yéetácáisica ìwali, ¹⁵ iwàsàacaténá nacái yéetácáisi ichàini fícha níai wenàiwica, cáalusíwéeyéicaté iicáca yéetácáisi idècunitàacá cáuca nía.

¹⁶ Quéwa báisíta, càmitaté Jesús yàanàa iicáca ángelnái ipùalé. Níataté yàanàaca iicáca ipùalé, níai Abraham itaquénáinámica. ¹⁷ Iná ìwalíise, iwàwacutáté Jesús imànicawa abédanamata náapicha níai yéénánáicawa macái wawàsi ìwalita, yéewacaténá sacerdotenái íiwacalicaní iiquéerica áibanái itúulécana, imàníríca nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewacaténá Dios

imàacaca iwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha, macáita níái yàasunái wenàiwicaca.

¹⁸ Yái Jesús yùuwichàacatéwa nacái, Camèniadacáiri yáalimáidaté nacái iicáwani madécaná yáawirí. Siùcade, idènia ichàiniwa yéewacaténa iyúudàaca níái Camèniadacáiri yáalimáidéeyéica iicáwa.

Jesús cachàiníri quiríta Moisés ichàbanfise

3 ¹ Iná píacué nuénánái, Dios iníwèyèité yàasunái wenàiwicawa, píacué Dios imáidéeyéicaté nacái náapicha chènuníse, píináidacuéwa cayába Cristo Jesús iwali, yái Dios yàasu apóstol, wáiwitápu sacerdoteca wía weebáidéeyéica iwali. ² Yái imànírica macáita càide iyúwaté Dios ichùulínaná imànica, càide iyúwaté nacái Moisés icùanaté cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca.¹

³ Quéwa, yá máiníri cawènica Dios imànica yái Jesús, Moisés fícha, càide iyúwa yái imànírica capii, yácata caináwanáca yái imànírica capii. ⁴ Yéewa capiínái iyaca, nàyacáináta níái imàníyéica nía. Quéwa macáita níái wawàsinái iyéeyéica cháí èeri írìcu, Diosta yái imànité nía.^m

⁵ Yái Moisés, báisítatè imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulínaná imànica, iyúudàacaté cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Yá nacái idécaté icàlidaca wenàiwicanái írì iwali yái tàacáisi icàlìdeeripinácawa áiba èeri.

⁶ Quéwa Cristo imànica macáita càide iyúwa Yáaniri iwàwáaná. Icùaca cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Wawàwalicata yái càì fímaca, quéwa wàyacaalíta iwali dàalanama abémáidata, yái manuínáca wawàwa iwéré, casímáináca nacái wawàwa iwéré yái Dios ichùuliadánápináca wía yùuwichàacáisi fícha.

Dios yàasunái wenàiwica iyamáidacawa

⁷ Iná càide iyúwa Espíritu Santo fímaáná:

“Siùcade, péemìacaalícué Dios itàacái,

⁸ picácué dàala pimànica piwàwawa

càide iyúwaté nachàbáanáwa níái càmfíyéicaté iwàwa yeebáidaca
Dios itàacái,

yàasu èerité náalimáidaca naicáwa núa máisawalíri yùucubàa.

⁹ Iná yéewa, yá Dios fímacaté: Néenialí níái piawirinámica

náalimáidacaté naicáwa núa,

éwitaté naicáca numànica wawàsi nuchàini iyúwa cuarenta camuí.

¹⁰ Iná iwalíse, yátè calúaca núa náapicha, níái wenàiwica iyéeyéicaté
néenialí,

yá númacaté: ‘Mayamáacata nawàwa iméeràacawa nuícha,

yá nacái càmita nadé náalíacawa nùasu àyapu iwali.’

¹¹ Iná, calúacáináaté núa, yátè númaca:

‘Níái càiyéi wenàiwicaca, càmfíyéita iwàlùapináwa quirínama aléde
nùasunái wenàiwica iyamáidacatalécawa.’ ”ⁿ

¹² Nuénánái, cayábacué píicha iyacáichacué piwàwalicu báawéeri fíwítáise-sica yái càmfírica imàaca manuíca piwàwa Dios iwéré, iwènúadacáichacué

pía Dios cáuri fícha. ¹³Pichàiniadayacacuéwa èeri imanùbaca, idècunitàacá piyacuéca siùcái, ipíchaná dàala bayáwanási imànicuéca piwàwa ichiwa iyúwa.

¹⁴Iná idécáiná wadèniaca wàasu wawàsiwa Cristo yáapicha, yá iwàwacutá wàyaca ìwali dàalanama abémáidata iwéréta wàasu èeri imáalàawa, càitáde iyúwaté manuícaalí wawàwa iwéré idàbacaalíté weebáidacani. ¹⁵Iná càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Siùcatái, péemiacaalícué Dios itàacái,
picácué dàala pimànica piwàwawa
càide iyúwaté israelnái imànicaalíté yùuwidewa Dios máisawali
irícu.”^o

¹⁶Iná, ¿Càináté níái yéemièyéicaté Dios itàacái, néese, yáté namànica nàuwidewani? Macáita níái Moisés imusúadéyéicaté Egipto yàasu cáli néese. ¹⁷Iná, ¿Càináté yáapicha calúa Dios cuarenta camuí? Náapichaté níái israelnái imàniiyéicaté ibáyawanáwa, ìwalíisená, yáté néetácawa, yá nacái nabàliacaté nachéecami máisawaliri yùucubàata. ¹⁸Néeni, ¿Càiyéináté níái Dios imàaqueyéicaté itàacáiwa irí, càmfínápináté nawàlùawa iriculé yái naya-máidacatalépinácawa? Níatái israelnái càmiyéicaté yeebáida itàacái.^p ¹⁹Iná báisíta wáalfacawa naináwaná ìwali, càmitaté nawàlùawa néré, càmicáináté neebáida Dios ìwali.

**Dios iwàwa wawàlùacawa aléde wayamáidacatalépinácawa
wía yàasunái wenàiwicaca**

4 ¹Iná ìwalíise, idècunitàacá iyaca mamáalàacata yái Dios itàacái, idéri-caté imàacaca walí itàacáiná wawàlùanápínácawa aléde wayamáidacatáipínácawa Dios idaní, iwàwacutá waicáca wáichawa cayába, isicúacáicha càmita abénaméeyéi péená iwàlùacawa néré. ²Càita nacàlidacaté walí yái tàacáisi cayábérica, càide iyúwaté nacái nacàlidáaná nalí Dios itàacái. Quéwa éwitaté néemiaca yái tàacáisica, càmitaté iyúudàaca nía, càmicáináté manuí nawàwa iwéré náapicha níái yeebáidéyéicaté ìwali. ³Quéwa wía idéeyéicaté yeebáidaca Jesús ìwali, wawàlùapínácawa néré aléde wayamáidacatalépinácawa càide iyúwa idéenáté Dios fímaca:

“Iná càicaté numàacaca nutàacáiwa, calúacaalíté núa:
‘Càmita israelnái iwàlùapínáwa quirínama, aléde
nayamáidacatalépinácawa nudaníta.’”^q

Ewita báisícata Dios idécaté ichùnìaca macáita yái nayamáidacatáipínacawata idàbacaalíté yá èeriquéi, ⁴càica Dios itàacái fímaca ìwali yái sietenáca èeri: Sietená èeri irícu, yáté Dios iyamáidacawa, idécaalíté imáalàida imànica macáita yái íibaidacalécawa.^r ⁵Yèepùacaté nacái fímaca àniawa: “Càmita numàacapíná nawàlùawa quirínama aléde numàacatalépináca naya-máidacawa níái nùasunái wenàiwicaca.”

⁶Quéwa càicáaníta mamáalàacata, iwàwacutá wenàiwicanái iwàlùacawa iriculé, yá nayamáidacatáipínácawa Dios idaní. Níacáiná idàbéyéicaté

nacàlidaca irí yái Dios itàacáica, càmítaté náalimá nawàlùawa néré, càmí-cáináté namàni càide iyúwaté Dios fímáaná nalí.

⁷Iná ìwalíise, yá Dios imàacacaté walí áiba èeri àniawa, yái èeri wàyéerica irícu siùcade. Yái èeri Dios imàaquéericaté rey David icàlidaca walí ìwali madécaná camuí idénáami, fímacaalíté:

“Iná péemiacaalfué Dios itàacái siùcade,
picácué dàala pimànica piwàwawa fícha.”^s

⁸Quéwa báisícaalíté idé Josué imàacaca israelnái iyamáidacawa matufba-náitatá,^t yá càmíta yèepùa Dios itàaníca áiba èeri ìwali àniawata.

⁹Iná siùcade, iyaca abéeri èeri àniawa, yái nayamáidacatáipínacawa níai Dios yàasunái wenàiwicawa. ¹⁰Iná càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa yàasu fíbaidalcalé fíchawa, càita nacái nayamáidacawa náibaidacalé fíchawa níai iwàluèyéicawa néré.^u ¹¹Iná iwàwacutá wachàiniadacawa quiríta wawàlùacaténáwa irículé yái wayamáidacatalépinácawa Dios idaní, ipíchaná abéeri wéená yúuwàacawa càide iyúwaté israelnái imàníná máisawaliri irícu, càmí-cáináté namàni càide iyúwaté Dios fímáaná nalí.

¹²Cáurica yái Dios itàacáica, cachàiníiri nacái, caserùníiri náicha quiríta níai machete caserùnfiyéica báipunitácanama. Yá nacái yáalimáca iwàlùacawa wáiwitáise irículé, wawàwa irículé, watùcule iricubàa, wabèracu iricubàa nacái, yáalimá iicáca càinácaalí wáiwitáise iicáanánáwa ìyaca, càinácaalí nacái wáináidaca wawàwalicuífewa.^v ¹³Iná canácata wawàsiquéi yáaliméeri ibàacawa Dios fícha, yéénaca yái idàbéericaté cháí èeri irícu. Canácata nabàlená irí macáita níai wawàsináica, yá nacái yáacúalícuta ichàbawa amalánama yái wawàsi wamànírica, yái Dios iwàwacutéeripínaca wacàlidaca wai-náwanáwa irí áiba èeri.

Jesús yácata náiwacali canánama níai sacerdotenáica

¹⁴Iná yái Jesús, Dios lírica, yácata wàasu Sacerdote cachàiníiri, náiwitápuca canánama níai sacerdotenáica, yái imichèericatéwa chènuniré, iwàwacutá manuíca wawàwa iwéré mamáalàacata, iyúwa weebáidáaná ìwali. ¹⁵Iná wadèniaca yái Sacerdotenái líiwacalica canánama, yácata yáaliméeri iicáca wapùalé, machawàacacaalí èeri fiwítáise imànica wáiwitáise. Yáalíacawa nacái nàwali, Camèniadacáiri yáalimáidacáináté iicáwani macái wawàsi ìwalita càide iyúwa wía, quéwa càmítaté imàni ibáyawanáwa Dios irí. ¹⁶Iná iwàwacutácué wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapícha watàacaténá macàalufínáta yáacúalícu, yái líiquéericaté wapùalé mawèniita, iicacaténá wapùalé ìwali yái wamápuèrica, iyúudàacaténá nacái wía cháí èeri irícu yàasu èeri wawàwacutácani.

5 ¹Macáita níai sacerdotenái líiwacanánáica iwàwacutéeyéité Dios iní-wàaca nèewíise macáita níai sacerdotenáica, Dios imàacaté náiwitápuni itàanícáténá wenàiwicanái iwícau Dios yáacúalícu, yéewacaténá yàanàidaca Dios irí wawàsinái, inúacaténá nacái cuwèesinái wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise. ²Iná wenàiwicacáiná nacái yái sacerdoteca, yéewéeri nacái

s 4.7 Sal. 95.7-8. t 4.8 Dt. 31.7; Jos. 22.4. u 4.10 Gn. 2.2. v 4.12 Yái watùcule, wabèracu nacái, yácata càì fímaca ìwali yái wáiwitáiseca.

machawàaca èeri fiwitàise imànica fiwitàise càide iyúwa canánama wía, yá iwàwacutá yàlàaca éérénamata níai càmfiyéicáwaca yáaliáwa Dios ìwali cayába, nía nacái iméerèeyéicawa Dios fícha. ³Iná ìwalíse, iwàwacutá nacái inúaca cuwèesinái ibáyawaná ìwalísewa, néese nabáyawaná ìwalíse nacái níai wenàiwicanáica.”

⁴Quéwa canácata yéewéeri yeedáca yáawawa yàasu wawàsítawa, yéewa-caténá fíbaídaca càide iyúwa sacerdotenái fiwacali. Yácata fíbaída yái Dios imáidéerica càide iyúwaté imàacáaná ^aAarón. ^x ⁵Càita nacái, càmítaté Cristo imàaca yáawawa sacerdotenái fiwacali iyú càide iyúwa iwàwáaná. Diosta yái fimaté irí:

“Píacata yái Nuìri.

Siùcade, núacata yái Píaniri.”^y

⁶Càita nacái fímaca áiba irícu:

“Píacata yái sacerdote càiripináta,

cài iicácanáwade iyúwaté Melquisedec ìyáaná.”^z

⁷Idècunitàacá Cristo ìyacaté iiná irícuwa cháí èeri irícu, yáté itàaníca Dios yáapícha cachàiníri iyú, fícháanínamaté isutáca fícha yái yáaliméeripínacaté ichúuliadacatani yéetácáisi^a fícha, ipíchanaté yéetácawa cruz ìwalita. Yáté Dios yéemiaca Cristo isutáaná, yàacáináté Dios fímiétacaná, yeebáídaté nacái itàacái. ⁸Iná éwítaté Ìiricani, yáté yéewáídaca yeebáídaté Yáaniri Dios itàacáíwa ìwalíse yái yúuwichàanácátéwa. ⁹Iná idécanáamité imáaláida imànica macáita càide iyúwaté iwàwacutáaná imànica, yáté yácata yái yéewéerica ichúuliadaca wenàiwica yúuwichàacáisi fícha càiripináta, macáita nacái níai yeebáídeeyéicani. ¹⁰Néese, yáté Dios imáídacani sacerdotenái fiwacali iyú càide iyúwaté sacerdote Melquisedec ìyáaná.

Cayábacué píícha piwènúacáichacuéwa fícha yái manuínaca piwàwa Jesús iwéré

¹¹Iyaca madécaná wawàsi nuwàwéericué núcàlidaca pírí sacerdotenái fíbaí-dacalé ìwali, quéwa càulenáca wacàlidacuéca pírí ìwali, ínucáinácué péemíacani. ¹²Báísíta madécaná camuí idé ichàbacawa peebáida idénáamicué Jesús, idécatáipínacué píalíaca péewáídaca áibanáita. Piwàwacué néewáídaca pía mamáalàacata iyú yái Dios itàacái màulenéerica iyúwaté quéechacáwa. Yá càicuéca píade iyúwa yái quírasii iwàwéerica ìiraca ìinisi ituní mamáalàacata, yá nacái càmítacué píalímáca piyáaca yái yàcàsi dàaléerica. ¹³Iná yái ìiréerica mamáalàacata ìinisi ituní, càicáaníde iyúwa quírasii, càmíricáwaca yáaliá imànica cayábéeri wawàsica áibanái irí, càinácaalí yái báawéerica, cayábéerica nacái, sùmàicáináni.^b ¹⁴Quéwa yái yàcàsi dàaléerica, nalípináta níai idéeyéica béeyéica fiwitàise Dios itàacái ìwali, yáaliyéica iicáca càiná-caalí yái cayábéeri wawàsica, báawéerica nacái.

6 ¹Iná ìwalíse, wamàacaca wéewáídaca níai tàacáisi idàbéeyéicaté néewáídaca wía ìwali, icàlidéeyéica Cristo iináwaná ìwali. Wàacué

w 5.3 Lv. 9.7; He. 7.27. x 5.4 Ex. 28.1. y 5.5 Sal. 2.7. z 5.6 Sal. 110.4. a 5.7 Mt. 26.36-46; Mr. 4.32-41; Lc. 22.39-46. b 5.13 1 Co. 3.2.

wapíchaléwa abémáidata béeyéicaténá wáiwitáise Dios itàacái ìwali. Wamàa-caca wéewáidaca nàwali níái tàacáisi idéeyéicaté wáalíacawa ìwali, iyúwa níái, wawènúadánaca wáiwitáisewa báawéeri fícha Dios irí, càmináca wáibàa wawàwa quirínama nawéré níái wawàsi itéeyéica wía yéetácáisi iriculé, yá nacái iwàwacutáanaca manuínaca wawàwa Dios iwéré, ²wéewáidánaca bautismo ìwali, wamàacáanaca wacáapiwa náiwita ìwali níái náiwitápunáipínaca, nacáucàanápinácawa yéetácáisi fícha níái yéetéeyéimi-cawa, yá nacái Dios yúuwichàidánaca càiripináta.

³Dios iwàwacanámi, yá wàapínaca wapíchaléwa abémáidata, wéewáidaca-téná níái Dios itàacái imàaquéeyéica béeyéica wáiwitáise Dios fiwitáise ìwali.

⁴Iná níái idéeyéicaté iwènúacawa Dios fícha, càulenápinaca nèepùapínacawa Dios yàatalé, níái idéeyéicaté yáalíacawa tàacáisi báisiiri ìwali, Dios yéeyéicaté nacái irí chàinisi chènunfiséeri, idéeyéicaté nacái idèniaca Espí-ritu Santo, ⁵nadécate nacái náalíacawa Dios itàacái cayábéeri ìwali, idécate nacái náalíacawa ìwali yái Dios ichùulianápinaca chàinisíiri iyú cháì èeri irícu, wapíchaléwa.

⁶Quéwa, yá yèepùacaté nacaláacawa ibáyawanási iriculé àniawa, yá nacái yèepùapínaca nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri fícha abéta àniawa Dios irí, yá càicáaníde iyúwa yèepùacaalí natatáaca yái Dios Iirica cruz ìwali, yá nacái namàacaca áibanái iicácanica iquíniná.

⁷Píináidacuéwa ìwali: Yái cálica lírèeri unía yúuwèericawa finatabàa madé-caná yàawírí, yá nacái cayábaca bànacalé imusúacawa nalí níái ibànèeyéica ibànacaléwa néenibàa, Dios imànicáiná irí cayábéeri. ^c ⁸Quéwa cáli idàwi-nàidacaalí tuírínái, áwa yúubanái nacái, yá canácata iwèni, yá mawiénica Dios yúuwichàidacani, ^dnéese, yá nacái yeemápinácani.

Idécaalí Dios imàacaca itàacáíwa, yá báisipínacata imànicani

⁹Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, éwita càica watàanícuéca pírí ìwali yái càulenéri wawàsica, càicáaníta wáalíaca Dios yàapínácuéca pírí níái cayábasíwéeyéi wawàsica, pichúulianácuécawa yúuwichàacáisi fícha.

¹⁰Yái Diosca cayábéeri fiwitáise, ínà càmita iimáicha yái íbaidacalési pimà-níricuéca. Yá nacái píasáidánácuéca cáininánaca piicáca áibanái Dios ípi-dená ìwalíise, yái idéénácuéca piicáca napulá macáita níái Dios iníwéeyéité yàasunái wenàiwicapínáwa, iyúwacué pimànfíná nalí mamáalàacata siúcade.

¹¹Quéwa wawàwa pichàiniadacuécawa píalimáwanama abémáidata iwéréta idéca pianáacuéca yàatalé, idécateénácué piicáca yái picuèricuéca yàanaca piwalíná àniawa.

¹²Ípíchanácué ínuca píá, iwàwacutácué pimànica ulíamaca càide iyúwa namànfíná níái manuýéicaté iwàwa Dios iwéré, iidenièyéicaté nacái yúuwichàanáwa, níacata yái Dios yéeyéipínaca irí yái imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali.

¹³Dios imàacacaalíte itàacáíwa Abraham irí, canácáináté quirínama áiba cachàiníiri fícha quiríta, yáté imàacaca itàacáíwa ípidená ìwaliwata.

c 6.7 Níái béeyéica fiwitáise Dios itàacái ìwali, yeebáidéeyéica nacái báisítani, càica níade iyúwa yái cáli inísaidéerica cayábanama masicái ìwalíise yái unía Dios imàaquéerica yúuwàa-cawa finatabàa. **d** 6.8 Gn. 3.17-18.

¹⁴ Càicaté ìmaca: “Báísíta numànipináca pírí cayábéeri manuísíwata, numàacapíná madécanáca pitaquénái.”^e

¹⁵ Yá càicaté Abraham icùaca ééréeri iyú, déecu èeri. Néese, yá Dios yàacaté irí yái imàaquéericaté itàacáíwa irí ìwali.

¹⁶ Níái wenàiwicaca nawàwacaalí áibanái yeebáidaca natàacái abéeri wawàsi ìwali, yá namàacaca natàacáíwa áiba ípidená ìwali, yái cachàiníiri náicha quiríta. Iná idécaalí namànica càì, yá idéca báisíca nàasu wawàsi náapichawáaca, yá nacái namáalàidaca tàacáisi.

¹⁷ Iná Dios iwàwacáínaté yáasáidaca nalí amalánama wawàsi níái yàasuíyèipináca, yái idéericaté imàacaca nalí itàacáíná ípidená ìwaliwa. Yái càimíripináca yáalímá iwènúacawa fícha, yá imàacacaté itàacáíwa báisíta ípidená ìwaliwata.

¹⁸ Nàyaca pucháiba wawàsi níái càimíyéi yéewa Dios imànica: Càmita yéewa imànica ichìwawa. Càmita iimáicha itàacáíwa. Idécaalí imàacaca itàacáíwa wenàiwica irí, yá iwàwacutá imànica càide iyúwa fímáaná nalí. Iná níái pucháiba wawàsica, yá manuíca namànica wawàwa iwéré, wía icutée-yéica Dios icùaca wía. Yá nacái nachàiniadaca wawàwa wacùacaténá mamáa-làacata yái Dios yèeripináca walí.

¹⁹ Iná weebáidaca ìwali dàalanama wacáuca yáapichawa càide iyúwa lancha icùacaalíwa dàalanama fíyaná ìwaliwa, icùacaténáwa wiúta. Yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré, wacùanáca nacái yàanàaca wàwalíná àniawa, iwàluè-riwa ichàbaníse yái wáluma icuèricawa Dios Icapèe imàdàaná irícu, iserié-rica yá imàdàaná mabáyawanásíwéerica aléde chènuniré,^f ²⁰ Jesús iwàlùacatalécatéwa wapíchalé Dios yàatalé wàwalíná, yéewacaténaté sacerdotenái fíwacalicaní càiripináta càide iyúwaté Melquisedec yàasu wawàsi ìyáaná.^h

Yái Jesús yácata sacerdote càiri iicácanáwade iyúwa Melquisedec

7 ¹ Yái Melquisedec, yácataté yàcalé Salem yàasu rey, yái sacerdote fíbai-déerica irí yái Dios chènuníseerica cachàiníirica canánama fícha. Yácataté ípunitáidéeri Abraham yèepùacaalíté yàacawa sísisàade imànicatáiseocaté ùuwicái, idécaalíté imawèniadaca níái reynáica, yá Melquisedec imàacacaté Abraham Dios icáapi irícu imànicaténá irí cayábéeri. ² Yá nacái Abraham yàacaté irí yééná macáita yái yàasusi itéericaté yàacawa, diezcatái imanù-baca, yeedéericaté náicha sísisàade imànicatáiseocaté ùuwicái.ⁱ Melquisedec fímáaná: “Rey imàníiri cayábéeri wenàiwica irí.” Yá áiba ípidená yái: Salem ìyacàlená yàasu Rey, fímáaná: “Rey imàaquéeri matuìbanáica wawàwa.” ³ Yái càimírica wenàiwica yáaliíwa yáaniri ìwali, yáatúa nacái. Canácataté nacái yàawirináimi. Canácataté nacái yáaliéri ìwali chácaalínaté idàbawa, chácaalínápiná nacái yéetáwa. Quéwa ìyaca càide iyúwa Dios Iiri ìyáaná. Ìyaca nacái sacerdote iyú càiripináta.

⁴ Iná píináidacuéwa Melquisedec ìwali cayába, máinícaté cawènicani wàawirimi Abraham fícha. Inaté yéewa yàaca irí diezcatái imanùbaca yééná macáita yái nàasumica níái reynáimi imawènièdeyéicaté, aléde imànicatalécaté náapicha ùuwicái.^j

e 6.14 Gn. 22.16-17. f 6.19 Lv. 16.2. g 6.19 Mt. 27.51; Mr. 15.38; Lc. 23.45.

h 6.20 Sal. 110.4. i 7.2 Gn. 14.17-20. j 7.4 Gn. 14.20.

⁵ Quéwa iwàwacutá wáalíacawa, càinácaalíté ley íimaca.^k Níatái Leví itaquénáinámica, níacata yéewéeyéi íibaidaca sacerdotenái iyú. Níacata nacái idènièyéi wawàsi needáanápíná wenàiwica íicha yàasusi yééná diezcatái imanùbaca, éwita néenánaíca nía, éwita nacái Abraham itaquénáinámica nía.

⁶ Quéwa yái Melquisedec, éwitaté càmita Leví itaquérinàmini, càicáaníta, yáté yeedáca Abraham íicha diezcatái imanùbaca yééná macáita yái yàasusica Dios írípíná. Yá nacái Melquisedec imàacacaté Abraham Dios ícáapi írìcu imànicaténá írì cayábéeri, éwitaté idéca Dios imàacaca Abraham írì itàacáíwa.

⁷ Iná macáita wáalíacawa, yátái máinírica caináwanáca áibanái íicha, yáta yéewéeri imàacaca Dios ícáapi írìcu áiba wenàiwica imànicaténá írì cayábéeri.

⁸ Chái èeri írìcu, níái sacerdotenái levitanáica, níacataté yéewéeyéi yeedáca diezcatái imanùbaca yàasusi. Quéwaté wenàiwicata nía yéewéeyéi nacái yéetácawa. Quéwa yái Melquisedec, càicáaníde iyúwa yái Dios imàaquéerí-cáwaca ìyaca mamáalàacata, càmicáiná wàanàa Dios itàacái írìcu yái iináwanáca yéetácawa.

⁹ Iná yéewa wáimaca, Abraham ìwalíise, yáté Leví itaquénáinámi idécaté ipáyáidaca diezcatái imanùbaca yàasusi Melquisedec írì, yéénáca yái needéericaté wenàiwicanái íicha.

¹⁰ Quéwa néenialí èeri, càmitaté idéca asáica Abraham ìiri Isaac, ínà canácatéca itaquéeri Leví, quéwa idéerité ìyaca Abraham iinà ìwalita, néenialí Melquisedec imusúacaalíté íipunitáidacani.

¹¹ Dios yàacaté israelnái írì ley, yàacaalíté sacerdote yái *Aarón, Leví itaquérinámícaté, nayúudàacaténáté nayú wenàiwicata. Quéwa càmitaté náalimá béeyéica náiwitáise Dios ìwali, iyú yái sacerdotenái íibaidáanacaté náapicha. Iná ìwalíise, yá iwàwacutácaté áiba sacerdote íiwitáanáta imichàacatéwa, quéwa càmita càitáde iyúwa *Aarón íibaidáaná, càiri iicácanáwade iyúwa Melquisedec ìyáanaté.

¹² Néese, yá Dios ícàmbiacaté sacerdotenái iicácanáwa íibaidacaté wenàiwicanái yáapicha, càita nacái iwàwacutácaté ícàmbiacawa yái leyca.

¹³ Wáiwacali Jesucristo ìwalica, yái càì Dios itàacái íimaca. Quéwa càmita Leví itaquérinámíta, áiba itaquérinámi írìcuíséerita imusúacawa, càmicatái-seca sacerdotenái imusúawata.

¹⁴ Iná idé wáalíacawa amalánama yái Wáiwacali Jesucristoca imusuérítéwa Judá itaquénáinámi írìcuíse. Quéwa càmitaté Moisés icàlida walí ìwali, itàanícaalíté sacerdote íibaidacalé ìwali.

¹⁵ Yái càirica wáimaca ìwali sìucade, idéeri wáalíacawa ìwali amalánama, yái wàlisài sacerdote càirica imichàacawa, Melquisedec nacáiri íiwitáise iicácanáwa, ¹⁶ càmfíricaté nabàlùada sacerdote iyú càide iyúwa ley íimáaná. Càmita nacái abéeri wenàiwica yàawírí ìwalíiseta. Ìyaca sacerdote iyú ìwalíiseta yái ícauca ichàini càmfírica yéewa imáalàacawa. ¹⁷ Càica Dios itàacái íimaca ìwali:

“Píacata Sacerdote ìyéerica càiripínáta,
càirita iicácanáwade iyúwa Melquisedec ìyáaná.”

¹⁸Iná ìwàlfiſe yá ley ichàini imáalàacatéwa, yáì idàbéericaté Dios yàaca nàlì, càmicáináté yáalimá ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha. Yá canácaté iwèni quirínama, ¹⁹càmicáináté ley yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwica. Iná ìwàlfiſe, yá ìwàlùacawa yáalumfiſeca yáì cayábée-rica náicha canánama, imàaquéerica wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáa-picha.

²⁰Dios imàacacaté itàacáíwa báisíta fípidená ìwaliwata, imàacacaalíté sacerdoteca Jesús. Quéwa níái áibanái sacerdotenáica, Leví itaquénáinámica, càmitaté Dios imàaca itàacáíwa nàlì fípidená ìwaliwa. ²¹Quéwa yáì Jesús, idécaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali báisíta, fimacaalíté:

“Wáiwacali idécaté imàacaca itàacáíwa fípidená ìwaliwa,
càmíta nacáì iwènúapináwa fícha quirínama:
‘Píacata Sacerdote càiripináta,
càide iyúwa Melquisedec iyáaná.’”¹

²²Jesús imàacaté yáawawa wàwaliná imànicaténáté walí wàlisàì wawàsi Dios yáapicha, cayábéeri quiríta fícha yáì yèericaté nàlì quéecha.

²³Níái áibanái sacerdotenái Leví itaquénáinámica, manùbacaté nía néeni-alí. Quéwa néetácáináté nàacawa, yáté iwàwacutáca áiba fíbaidaca yàacawa náalumfiſeca. ²⁴Quéwa Jesús iyaca càiripináta, yáì fíbaidáanáca sacerdote iyú, càmíta ichàbapináwa quirínama áiba irí. ²⁵Yá nacáì yéewaca ichúulíadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha càiripináta, níái iwàwéeyéica idèniaca yàasu wawàsiwa Dios yáapicha Jesús ìwalíſená. Yacáináta iyéeripiná càiripináta, yá yéewaca itàaníca wawicáu Dios yáapicha.

²⁶Yáì Jesús, yácata sacerdote iwàwacutéeriwa walí: Mabáyawanéeri, càmíri fínáidawa báawéeri ìwali, càmíri imàni ibáyawanáwa, iyéeri mée-tàucuta cabáyawanéeyéi fícha, yáì caináwanéerica máiní Dios imànica nawi-cáubàa canánama aléde chènuniré.

²⁷Yáì Jesús, càmíta càitáde iyúwaté níái áibanái sacerdotenái fíwacanánáica, iwàwacutéeyéicaté inúaca cuwéesinái èeri imanùbaca nabáyawaná ìwalíſewa quéecha, néese wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíſeté.^m Quéwa yáì Jesús càmíta iwàwacutá imànica càiri wawàsica. Abéeri yàawiríataté imàaca yáawawa nanúacani wáichawalíiná cruz ìwali, yàapináta abéerita càiripináta.

²⁸Ley imàacacaté nabàlùadaca sacerdotenái fíwacanánái aslanái, quéwa wenàiwica cabáyawanéeyéi nacáì nía, càide iyúwa wía. Quéwa idécanáamité Dios yàaca nàlì ley, néese, yá Dios imàacacaté nacáì nàlì itàacáíwa báisíta fípidená ìwaliwa, yàanàapináté Iiri fípidenáwa sacerdotenái fíwacali, yáì cayábasíwéerica canánama fícha càiripináta.

Jesús iwàlisàidaca wàasu wawàsi Dios yáapicha

8 ¹Péemiacué cayába. Yácata máiníri cawènica yáì watàanfírica wàyaca ìwali. Wadènianáca wàasu sacerdotewa, yáì idéericaté yáawinacawa Dios yéewápu néese ma aléde chènuniré,ⁿ ²fíbaidéerica siùcade báisíri Dios icapèema irícu mabáyawanásíwéeri, Wáiwacali imànfíricaté, càmírica wenàiwicanái imànita.

³ Macáita níai sacerdotenái fiwitápunáica, naníwàacaté nía cháí cáli finata yéewacaténá natéca cawèníyeyí yàasusica Dios irí, nanúacaténá nacái irí cuwèesinái. Iná yái Jesús, càita nacái iwàwacutácaté idèniaca cawèníyeyí yàasusica yèeyéipiná Dios irí.

⁴ Quéwa Jesús ìyacanáami chátái cáli finata, yá càmita íbaidapiná sacer-dote iyúta, idécáiná sacerdotenái ìyaca cháí itéeyéipináca Dios irí níai wawà-sica càide iyúwa ley fimáaná.

⁵ Iná yái sacerdotenái íbaidacalécaté cháí èeri iricu, yácataté càì namà-nica iicacánáwa batéwa yái wawàsi ìyéerica aléde chènuniré. Càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés irí ìwali, yái Dios icapèemaca, ichùuliapinácaalíté namànicani, fimacaté irí: “Péemia cayába, pimàni macáita níai wawàsináica càita iicacánáwade iyúwata iicacánáwa yái núsáidéerica pirí aléde dúli finatalé.”^o

⁶ Quéwa siúcade, idéca Dios imàacaca Jesús irí íbaidacalési máinfiri cawè-nica quiríta náibaidacalé fícha níai áibanái sacerdotenáimica. Yácata itàanfiri wawicáu ìwalíse yái wàlisài wawàsi Dios imànfiricaté wáapicha. Yá nacái imàacacaté walí itàacáíwa yàanàpinaté walí cayábéeyéi wawàsica.

⁷ Iná yàacaalíté máini cayábaca yátái wawàsi idàbéericaté Dios imànica israelnái yáapicha, yá càmita iwàwacutápiná imànica náapicha wawàsi abéta àniawata, yái pucháibáanàcani.

⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níai wenàiwicaca, yá fimacatéca nalí:

“Yàanápiná áiba èeri,
numàacatáipináca wàlisài iyú yái wawàsica
israelnái yáapicha, Judá itaquénáinámi yáapicha nacái.

⁹ Quéwa càmfírta càì wawàsicade
iyúwaté numànfiri piawirináimi yáapicha,
yàasu èerité numusúadaca nía Egipto yàasu cáli fícha.
Iná càmicáinaté namàni càide iyúwaté numànfíná náapicha wawàsi,
yáté numàacaca nía.”
Iimaca yái Wáiwacalica.

¹⁰ “Iná yácata wàlisài wawàsi numànfiri israelnái yáapicha yái, Wáiwacali
fimacaté:

Numàacapiná nawàwaca náalíacawa nutàacái ìwali.
Numàca nawàwa iriculé nutàacáíwa namànicaténá càide iyúwa
fimáaná.

Yá núapinácata nàasu Dios,
yá nacái nfápinácata nùasunái wenàiwica.

¹¹ Yá canácata iwàwacutéeripiná yéewáidaca áiba wenàiwica,
canácata nacái iwàwacutéeri fimaca yéenasàiri iríwa:

‘Iwàwacutá páfíacawa Wáiwacali ìwali.’
Macáipinácáináta náalíacawa nùwali,
púubanaméeyéi néeseta, béeyéinái nacái.

¹² Yá nacái numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná fícha,
yá càmita nuwàwalipiná quirínama yái nabáyawanáca.”^p

¹³Iná Dios itàanícaalí wàlisàí wawàsi ìwali, yá idécáiná éwisèimica yái quéechéerimica. Iná macáita yái wawàsi idéerica éwisèimica, yá nacái mawíénica ipícha imáalàacawa.

Yái Dios icapèema iyéerica cáli finata, yá nacái iyéerica chènuniré

9 ¹Péemiacué cayába. Yái idàbéericaté Dios imànica israelnáí yáapicha wawàsica, imàaqueericaté Leví itaquénáinámi irí, idènièrité yàasu wawàsiwa iicácanáwapináté náibaidaca iricu yái Dios icapèeca israelnáí imànfiricaté cháí èeri irícu.

²Yái Dios icapèe, ichùulièricaté namànica irí, càicaté iicácanáwade: idàbéeri imàdàanáca ípidenáté, Yàalusi Mabáyawanéeri, lámparanái yéetaná ibàlùacatáicawa, mesa, nía nacái panináí naseriéyéicaté Dios irípiná.^q

³Iinatawáise yái wáluma cáucufrica imàdàanáca iriculéwa, yá iyacaté yái ípidenéerica Yàalusi Mabáyawanásíwéeri.^r

⁴Iriculéwa, lyaté abéeri chàwita oro yáawamita, neeméericaté finata pumènfíri. Iyacaté nacái áiba yàalusi, baulà nacáiri iicácanáwa napusuéri finatabàa oro iyú macáita. Iriculé nàyaté abéechúa yàalusi oro yáawamita, maná iyéechúa irícu, abéeri àicu ^aAarón yàasumi, úái cáiwineechúacaté, pucháiba íba sàabadéeyéi, níái Dios itàacái itànèyeyécatéwa ìwali níái diez leyca Dios imàníiyéicaté ìwalíise wawàsi israelnáí yáapicha.^s

⁵Unùmabàalé finata úái baulà nacáichúaca, yácata Dios imàacacatái iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha, nabàlùacatáicawa báipunitácanama níái àngelnáí ípidenéeyéica querubín, níacata yáasáidéeyéi Dios iyaca néeni. Ibàlièyéi yàanabái iyúwa yàalusi inùmabàaléca. Quéwa càmitàacá iwàwacutá wataánica nàwali náalimáwanama siùcái.

⁶Iná idécanaámíté namàacaca Dios icapèe iriculé macáita níái wawàsináica, yáté sacerdotenái iwàlùacawa iriculé èeri imanùbaca yái idàbanéeri imàdàanáca, Yàalusi Mabáyawanéerica, namànicaténá néré wawàsi níái nèeyéipináca iyú Dios ímiétacaná.^t

⁷Quéwa iriculé yái pucháibáaná imàdàanáca, Yàalusi Mabáyawanásíwéerica, abéerita sacerdotenái íiwacalica yái iwàlùawa néré, quéwa abéeri yàawiríata camuí imanùbaca, itéeri cuwèsináí íranámi yàacaténá Dios íríní ibáyawaná ìwalíisewa, israelnáí ibáyawaná ìwalíise nacái, yái bayáwanási namàníirica càmfirica náalíawa ìwali.^u

⁸Iyú yái càirica idé wataánica ìwali, Espíritu Santo iwàwa yéewáidaca wía abéeri wawàsi ìwali. Idècunitàacá iyacaté yái Dios icapèemaca cháí cáli finata, yáté càmitàacá idé cáalíacáanáca wenàiwica irí yái àyapu itéerica wía aléde Dios icapèe mabáyawanásíwéeri iriculé.

⁹Iná macáita yái wawàsi càirica wacàlidaca ìwali, yéenáiwanasita walípiná, wía iyéeyéica siùca èeride. Macáitaté níái wawàsinái nèeyéicaté Dios irí, nía nacái cuwèsináica nanuéyéicaté irí néenialí, càmitaté náalimá masacàaca namànica wenàiwica íiwitáise, níái yéeyéicaté Dios ímiétacaná néenialí,
¹⁰yáawami yàacàsícáinátani, íiracalési nacái, madécánaté nacái iicácanáwa nàapidaníca náichawa yéewacaténaté masacàaca Dios iicáca nía, quéwaté

q 9.2 Ex. 26.1-30; Ex. 25.23-30; 25.31-40. r 9.3 Ex. 26.31-33. s 9.4 Ex. 26.31-33.

t 9.6 Nm. 18.2-6. u 9.7 Lv. 16.2-34.

náinatabàata yéewacaténá nacái nàaca Dios fímiétacaná. Yá nacái cawènicaté nía malééná èerita iwéréta Dios yèepùà ichùniaca nía wàlisàì iyú àniawa.

¹¹ Quéwa idécaalíté Cristo yàanàaca, yái sacerdotenái fiwacali, wadènièrica ìwalíisená macáita níai wawàsinái cayábéeyéica siùcade, wapíchaléwa nacái. Siùcade, fiibaidaca Dios icapèe manuíri irícu, quéwa máiníri cayábasíwaca quiríta fícha yái náibaidéericaté irícu cháì èeri irícu. Càmfírta wenàiwica-nái imànita, càmfírta nacái chásaitái irícu èeriquéi. ¹² Càmita nacái Cristo iwàlùacatéwa néré chivonái fíraná yáapichata, becerronái fíraná yáapicha nacáita. Iwàlùacatéwa néré Mabáyawanásíwéeri iriculé fíraná yáapichatawa, abéeri yàawiríata càiripináta, yéewacaténá ichúuliadaca wía wabáyawaná fíchawa càiripináta.

¹³ Iná báisícaalíté chivonái fíranámi, toronái fíranámi nacái, yá nacái vaca líri iballínámi neeméericaté, nacaséeyéicaté náinatabàa níai casaquèeyéicaté, nadèniacaté nachàiniwa masacàacaténá namànica wenàiwica fiwítáise, náinatabàawa nacái yéewacaténá nàaca Dios fímiétacaná.

¹⁴ Iná báisícaalíté càica cuwèesi fíranámi imànica nalí, ¡Máiní yáawanái cachàinica quiríta yái Cristo fíranáca! Yái yèepùadéericaté yáawawa iyú, yái Espíritu iyéerica càiripináta, càide iyúwa cuwèesi mabáyawanéeri Dios irípiná, yéewacaténá masacàaca imànica wáiwítáise fícha, yái bayáwanási wamàníricaté bàaluité, yéewacaténá wàaca fímiétacaná yái Dios cáurica.

¹⁵ Iná ìwalíisená, yái Cristoca, yácata itàaníri wawicáu Dios yáapicha, yácáinátaté imàníri walí yái wàlisàì wawàsica Dios yáapicha, yéewacaténá needáca nacáuca càmfíri imáalaawa níai yeebáidéeyéica Dios, yái idéericaté imàacaca walí itàacáiná bàaluité. Cristo yéetácaalítéwa wáichawallíná, yáté ichúuliadaca bayáwanási fícha níai càmfíyéicaté yáalimá mabáyawanáca ley imànica, yái idàbéericaté Dios imànica náapicha wawàsica.

¹⁶ Iná cháì èeri irícu, yéewacaténá abéeri asíali yàaca yàasumiwa áiba irí, yá iwàwacutá itànàaca abéeri cuyàluta imàacacaténá macáita yàasumiwa irípiná. Quéwa iwàwacutá idé yéetácawa yái itànèericani, yéewacaténá cawènica yái cuyàluta imàacatáica áiba irí macáita yái yàasumicawa. ¹⁷ Iná canácata cuyàluta iwèni, cáucaalíca mamáalàacata yái itànèericani. Idécanáamita yéetácawa yási cawènicani.

¹⁸ Iná ìwalíise, yái wawàsi idàbéericaté Dios imànica wenàiwica yáapicha, yáté iwàwacutáca nanúaca cuwèesínái, iwàwacutá nacái náiraná imusúacawa.

¹⁹ Iná quéecha, yáté Moisés icàlidaca wenàiwica irí macáita níai leynáica. Néese, yáté yeedáca becerronái fíranámi, chivonái fíraná nacái, yáté yèewiàdacani úni yèewisá. Yá nacái yeedácaté abéeri wawàsi cachùtéeri quíreeri, àicu Hisopo^v yàana nacái. Yá iyúcaté ichàdiadaca yái cuyàluta ley itànèericawa ìwali, wenàiwicanái ìwali nacái macáita. ²⁰ Yá fímacaté: Yá iráiquéi, yácata imàaquéeri báisíca yái Dios imàníricuécá píapicha wawàsica, yái Dios ichùulièricuécá pimànica ichùuliaca.

²¹ Yá nacái càicata Moisés ichàdiadacaté irái iyú yái Dios icapèemaca, macáita nacái níai wawàsinái náibaidéeyéicaté iyú irícu. ²² Càide iyúwa ley

v 9.19 Hisopo: abéeri àicu achúmèeri pumèníri ibáiná isàni, cachùtéeri ibáiná báipunitácanama.

fimáaná, iwàwacutá masacàaca macáita níái yàalusináica cuwèesinái íiraná iyú, càmicaalfcáiná nanúcuwèesi, náuca nacái fícha íiranámi, yá càmíta Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha.

²³ Iná ìwalíise, iwàwacutá masacàaca cuwèesinái íiranámi iyú níái wawàsinái ìyèeyéica Dios icapèe irícu, néenáiwana náái wawàsinái ìyèeyéica chènuniré. Quéwa níái báisíiyéi wawàsi ìyèeyéica chènuniré, máiní yáawanéeyéi iwàwacutá masacàaca quiríta náicha níái ìyèeyéicaté cháí èeri irícu.

²⁴ Càmitaté Cristo iwàlùawa irículé yái capíima wenàiwicanái imànicaléca, yéenáiwana yái báisíirica Dios icapèeca. Cristo iwàlùacatéwa chènuniré Dios yáacúaliculé, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha.

²⁵ Càmitaté nacái iwàlùawa néré madécaná yàawiríata, càide iyúwaté sacerdotenái fiwacali iwàlùanáwa Yàalusi mabáyawanásíwéeri irículé camuí imanùbaca, áiba íiranámi yáapichata. ²⁶ Càicaalí wawàsita, yá iwàwacutá-pináca Cristo yéetácawa madécaná yàawiríata, idàbaca nacáitaté ìyaca yátái èerica.

Quéwa siúcade, èeri imáalàacaalíwa ìyaca, yáté Cristo yéetácawa abéeri yàawiríata càiripináta, yeedacaténá wenàiwicanái fícha nabáyawaná, ìwalíise yái imàacáanacaté yáawawa yéetácawa náichawalfíná.

²⁷ Iná càide iyúwa idéená Dios imàaca ìyaca yái wenàiwica yéetáanápínacawa macáita abéeri yàawiríata, néese idénáami, yá yùuwichàidapínáca níái báawéeyéica, ²⁸ càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetácawa wáichawalfíná, abéeri yàawiríata, yéewacaténaté itéca ìwaliwa madécaná wenàiwica ibáyawaná. Néese, yá yàanàapínáca àniawa, ichùuliadacaténá níái icuèyéica yàanàaca. Quéwa càmíta yàanàa yéetácawa quirínama wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

10 ¹ Yái ley, yácata yéenáiwana samàwaca, yái cayábéeri wawàsi Dios yèeripínáca walí wapíchaléwa. Quéwa yái ley càmítaté yátái báisí-síwéerica wawàsi ìyèerica chènuniré. Yái ley càmítaté yáalimá mabáyawanáca imànica náiwitáise níái ichùulièyéicaté inúaca cuwèesi camuí imanùbaca, nàacaténaté Dios ìmíétacaná. ² Iná báisícaalíté Ley yáalimá masacàa imànica wenàiwica fiwitáise nabáyawaná fíchwata, càmicaténá cabáyawaná naicáca náfawawa quirínamata, yáté namàacaca nanúaca cuwèesinái Dios iríta.

³ Quéwa ìwalíise yái nanúacaté cuwèesinái camuí imanùbaca, yá quéwanáta imàacacaté nawàwalica nabáyawanáwa.

⁴ Quéwa níái toronái íiranámica, chivonái íiranámica nacái nanuéyéicaté, càmítaté náalimá natunúaca wenàiwica fícha yái nabáyawanáca.

⁵ Iná Cristo yàanàacaalíté irículé èeriquéi, yá fimacaté Dios irí:

“Càmíta piwàwa nanúaca pirí cuwèesinái,
càmíta nacái piwàwa yàasusi cawènfíyèi nèeyéicaté pirí.
Náalumíiseca, yá pimàacacaté nudèniaca nuináwa.

⁶ Càita nacái càmíta piwàwa neemáca pirí quirínama cuwèesinái.
Nanúaca nacái cuwèesinái nabáyawaná ìwalíisewa.

⁷ Iná yéewa núumacaté:

Pía Dios, yáca núa yái idéca màulenáca núa
numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná,

càide iyúwaté ímáaná natànàaca nùwali irìcu yái ley Moisés itànèricaté.”^w

⁸Càicaté idàba Cristo ímaca: “Pía Dios, càmita piwàwa nanúaca pírí cuwèesinái, càmita nacái piwàwa nàaca pírí yàasusi cawèniyí. Càmita nacái piwàwa neemáca pírí cuwèesinái quirínama”, éwitaté ley ichùuliaca namànica nía.

⁹Néese, yá ímacaté àniawa: “Yáca núa yái, idéca màulenáca núa numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná.” Yá càicaté Dios yeedáca náicha yái idàbéericaté imànica náapicha wawàsica, nanúanacaté cuwèesinái nabáyawaná ìwalíisewa. Yá iwènúadacaténí iyú yái imàacáanacaté Cristo yéetácawa wenàiwicanái fichawalíiná. ¹⁰Iwalíise yái Cristo imànínacaté càide iyúwaté Yáaniri iwàwáaná, yá idécaté mabáyawanáca imànica wía irípináwa, yéetá-cáinátéwa wáichawalíiná, abéeri yàawiríata càiripináta.

¹¹Quéechaté macáita níái sacerdotenáica náibaidacaté èeri imanùbaca, madécaná yàawiríá namànica yáasáirita wawàsica, nanúacaté cuwèesinái, níái càmfíyécaté yáalimá yeedáca wenàiwica ibáyawaná.^x

¹²Quéwa yái Cristoca, idécanáamité imàaca yáawawa nanúacani wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, abéeri yàawiríataté imànicaní càiripináta. Néese, idécanáamité imichàacawa chènuniré, yáté yáawinacawa Dios yéewápu néesema ichùuliacaténá yáapicha. ¹³Siúcade, yá icùacáita iyaca yái èeri Dios imawèniadacatáipináca níái Cristo yùuwidenáica. ¹⁴Abéeri yàawiríacáinátaté Cristo imàacaca yáawawa yéetácawa wáichawalíiná, yéewacaténá idéca mabáyawanáca imànica càiripináta níái idéeyécaté iseríaca irípináwa.

¹⁵Càita nacái Espíritu Santo icàlidaca walí iináwaná ìwali. Càicaté idàba ímaca ìwali:

¹⁶“Yácata wàlisài wawàsi numàníripiná náapicha níái nùasunái wenàiwicaca wapíchaléwa.

Wáiwacalí ímacaté:

Numàacapiná nawàwaca náalíacawa nutàacái ìwali.

Numàapiná nawàwa irìculé nutàacáiwa namànicaténá càide iyúwa ímáaná.”^y

¹⁷Néese, yá ímacaté àniawa:

“Càmita nuwàwalipiná nabáyawaná quirínama, yá nacái báawéeri namàníricaté.”^z

¹⁸Iná idécanáamité Dios imàacaca iwàwa wenàiwica ibáyawaná íicha, yá càmita iwàwacutá áiba yéetácawa quirínama nabáyawaná ìwalíise.

¹⁹Iná nuénánái, Jesús íraná ìwalíiseta siúcade, idé màulenáca wawàlùacawa irìculé yái imàdàaná Yàalusi Mabáyawanásíwéerica, ²⁰wàlisài àyapu irìcubàa, cáurica nacái, yái yàacuèricaté walí iquèquénácaalíté yái wáluma imàdàaná yáawàanáca. Íimáaná: Yàacùacaténí, imàacacaalíté yáawawa nanúaca iiná wáichawalíiná. ²¹Yá nacái wadèniaca abéeri sacerdote cachàiníri, yái ichùulìerica Dios icapèe irìcu.

²² Quéwa iwàwacutá wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapicha, báisíri wawàwa yáapichawa. Iwàwacutá nacái manuíca wawàwa iwéré báisita, wáiwitáise masaquèeri yáapichawa, canácataíca bayáwanási. Iwàwacutá nacái idé wáibaca wíawawa úni cuniéri iyú.^a

²³ Iná iwàwacutá wàyaca ìwali dàalanama yái wacuèri yàanàaca wàwaliná, weebáidéerica nacái ìwali, báisípinácáináta imànica càide iyúwaté idéená imàacaca itàacáíwa walf.

²⁴ Yá nacái iwàwacutá waicáca wapùaléwáacawa cayába, cáinináténá waicáyacacawa, wamànicaténá nacái cayábéeri áibanái irí.

²⁵ Càmita iwàwacutá wamàaca wàwacáidacawa wéenánái yáapichawa^b càide iyúwa namàníná níái áibanáica. Iwàwacutácáita wachàiniadayacacawa quéwanáta, wáaliacáiná mawiénica Wáiwacali yàasu èeri yàanàaca àniawa.^c

Wacàlida ìwali yái bayáwanási wáináidéerica wamànica

²⁶ Idéca idénáami wáaliacawa ìwali yái Dios itàacái báisírica, yá wáináidaca wamànica wabáyawanáwa mamáalàacata, yá canácata yéetèeripináwa quirínama wabáyawaná ìwalíise.^{de} ²⁷ Yá iwàwacutápináca wacùaca Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri, yái quichái ipucuéricawa càiripináta, icuèrica macáita níái Dios yùuwidenáica.^f

²⁸ Bàaluité, cawinácaalíta wenàiwicaquéi càmfirica imàni càide iyúwa ley fimáaná, yá iwàwacutátaté nanúaca yéetáwa. Quéwa natàacái ìwalíise níái pucháiba wenàiwica icháawèyeyéica iináwaná, máisiba nacái.

²⁹ Péemíacué. Máini yáawanáipiná yùuwichàacawa yái yáamàidéerica iicáca Dios Iri, mawènírica iicáca yái Cristo íraná iwàlisàidéericaté iyú wàasu wawási Dios yáapicha, yéetácaalítéwa wáichawalfíná, Dios imàaca-caalíté iwàwawa wabáyawaná íicha. Icuiséerica nacái báawéeri tàacáisi iyú Espíritu Santo, yái cáininéerica Dios iicáca wía ìwalíise mawènitá.

³⁰ Yá nacái wáaliacawa Dios ímacaté: “Núacata yèepùadéeripináca nalf ípui-nási, núacata yái yùuwichàidéeripináca nía.”^g Imacaté nacái àniawa: “Wáiwacalita yùuwichàidapiná níái yàasunái wenàiwicacawa.”^h ³¹ ¡Cayéininéeri yùuwichàacáisica, iwàwacutácaalí yùuwichàidaca wía, yái Dios iyéerica càiripináta!

³² Piwàwalicué níái èeri idàbacaalítécué píaliacawa ìwali, yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yáté pichàbacucéca madécaná yùuwichàacáisi iricubàa, quéwa, yáté piideníacuécani.

³³ Abénaméeyéi yàawiriaté nacuíacué pía báawanama wenàiwicanái yáacuésemi, yá nacái namànitécué pía nàuwide iyúwa. Aibàalíté nacái piicacué áibanái ipualé, níái càiyéicaté iicácanáwa yùuwichàacawade iyúwatécué pía.

³⁴ Càita nacái achúmacaté piwàwacué piicáca natúulécaná níái iyéeyéicaté presunái icapèe iricu. Ewitaté nacái needácuéca píasumi, yáté casímaicáité-cué piwàwa, píaliacáinácué pidèniaca píasu cawèniwa quiríta íicha yái iyéerica píricué càiripináta chènuniré.

a 10.22 Itàaníca ìwali yái bautismoca, nalf níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. b 10.25 Iwàwáaná fimaca: Càmicaalí áiba iwàwa imànica càide iyúwa namàníná níái yeebáidéeyéica Jesús, yá namànica càide iyúwa judíonái íiwitáise íyáaná mamáalàacata. c 10.25 Ez. 30.3; Am. 5.18; Hch. 2.20; 1 Ts. 5.2. d 10.26 Yái bayáwanási itàanfírica iyaca ìwali, yátái iwènuéricawa Cristo íicha, càmicáiná yeebáida ìwali quirínama. e 10.26 He. 2.1-5; 6.4-6. f 10.27 Is. 26.11. g 10.30 Dt. 32.35. h 10.30 Dt. 32.36; Sal. 135.14.

³⁵Iná picácué piméyàa manuíca piwàwa Dios iwéré, pidèniapinácàinacué manuí piwèniwa. ³⁶Iwàwacutácué piideniaca madécaná wawàsi. Pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewacaténacué peedáca yái Dios imàaquéericaté itàacáwa ìwali yèeripinácuéca pirí. ³⁷Iná achúma èerita:

“Yá yàanàapináca irìcuta, yá èeriquéi numàacatáipináca yàanàaca.

³⁸ Quéwa yái manuíríca iwàwa nuwéré abémáidata idècunitàacá iyaca cháí, yácata mabáyawanéeri Dios iicáca nùwalíisená.

Quéwa yèepùacaalí yáamiricubàawa,
yá càmita cayábpiná imànica nuwàwa.”ⁱ

³⁹Quéwa wía, càmita néená níatái, yèepuèyèicawa ichàbaléwa náucacaté-náwa, néenáta níai manuýéica iwàwa Dios iwéré, ichúuliadéeyéica icáu-cawa.

Iicácanáwa manuíca wawàwa Dios iwéré

11 ¹Manuúcaalí wawàwa Dios iwéré, yácata weebáidacaalí ìwali báisíta weedápináca yái wacuèrica yàanàaca. Yá nacái wáalíaca iyaca báisíta yái càmfíricáwa idé waicáca watuí iyúwa.

Icàlidacatái nàwali níai manuýéicaté iwàwa Dios iwéré

²Iná manuícáináté wàawirináimi iwàwa Dios iwéré, éwitaté càmita naicáni, yá cayábacaté Dios iicáca nía ìwalíise yái neebáidáanacaté ìwali.

³Manuícáiná wawàwa Dios iwéré, yá weebáidaca Dios idàbacaté itàacái iyúwa yái èerica.^j Iná macáita yái wawàsi waiquéerica siùcade, Dios idàbacatèni iyú yái wawàsi càmfíricaté asái waicáca watuí iyúwa.^k

⁴Manuícáináté Abel iwàwa Dios iwéré, yáté inúaca irí cuwèesi. Quéwa yái cuwèesi yèericaté Dios irí, máinírité cayábaca quiríta Caín ibànacalé iyacaná fícha. Yá ìwalíiseaca, mabáyawanáté Dios iicácani, yá nacái yeedácaté yái yèericaté irí. Iná éwita idécaté Abel yéetácawa, mamáalàacata yéewáidaca wía ìwali yái manuínáca wawàwa Dios iwéré.^l

⁵Manuícáináté Enoc iwàwa Dios iwéré, yá itécatèni iiná yáapichatawa chènuniré,. Yáté càmita yéetáwa, yá nacái càmitaté nàanàa quirínamani, Dioscáináté itèni. Quéwa ipíchawáiseté Dios itècani, yáté idéca cayábaca iiná-waná iyaca càide iyúwaté Dios iwàwáaná.^m

⁶Quéwa cawinácaalí càmita manuí iwàwa Dios iwéré, càmita yéewa casí-máica Dios iicáca yái imànífrica. Yái iwàwéerica idèniaca yàasu wawàsiwa Dios yáapicha, iwàwacutá yeebáidaca Dios iyaca, yá nacái iwàwacutáca yáalíaca yàapináca nawèni níai icutéeyéicani.

⁷Manuícáináté Noé iwàwa Dios iwéré icàlidacanáamité irí nàwali níai wawàsínai càmfíyèicatéca yáalimá iicáca. Yáté yàaca Dios itàacái fimiéta-caná. Yá imànicaté abéeri lancha manuíri ichúuliacaténáté yàasunái wenàiwica yáapichawa. Iná manuícáináté Noé iwàwa Dios iwéré, yá yásáidacaté wenàiwicanái irí yái iwàwacutáanacaté nàuwichàacawa macáita, càmi-cáináté manuí nawàwa Dios iwéré. Yá nacái Dios iicácatèni mabáyawanéeri iyú.

i 10.38 Hab. 2.3-4. j 11.3 Gn. 1.1. k 11.3 Gn. 1.1. l 11.4 Gn. 4.3-10. m 11.5 Gn. 5.21-24.

⁸Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré imáidacaalíténi, yáté yeebáidaca irí yàanàpinátéwa aléde yàacatalépinácaté irí yàasu cáli. Yá yàacatéwa yàasu cáli fíchawa, éwitaté càmita yáalíawa alénápinácaalíté yàawa.ⁿ

⁹Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yá ìyacaté càide iyúwa áiba cáli néeseéri, íinata yái cáli Dios imàaquéericaté itàacáiná irí. Yá nacái ìyacaté capliimanái iricubàa, Isaac yáapicha, Jacob nacái, Dios imàaquéeyéicaté irí itàacáíwa nàsunápináté yái cálica.^o

¹⁰Abraham icuácáináté yàanàca iriculé yái yàcalé ìyéerica càiripináta, yái yàcalé Dios imàníricaté iicacánáwa quéecha, yá nacái yácataté imàníriténi.

¹¹Manuícáináté nacái Sara iwàwa Dios iwéré éwitaté mawéecua úa. Yáté yàaca uiná uchàini yéewacaténáté quéenibeca úa. Yáté asáica uícha sùmai éwitaté idéca máini béerua úa, uebáidacáináté báisícata itàaníca yái càiricaté imàacaca itàacáíwa ulí.^p

¹²Ináté abéeri asiali ìwalíseta yái Abraham, éwitaté mawiénica ipícha yéetácawa, yáté yáalimáca manùbaca itaquénáinami càide iyúwa dùlupùtanái imanùbaca chènunibàa, iyúwa nacái càina imuluíná imanùbaca lamá idùlepibàa càmfíyéica wáalimá waputàaca.^q

¹³Níai wenàiwica càiyéica wacàlida ìwali, manuícaté nawàwa Dios iwéré iwérétaté néetácawa macáita. Càmitaté náalimá needáca nalíwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali. Quéwa náalimácaté naicáca déculéta napíchaléwa yái neebáidéericaté ìwali. Yá nacái neebáidacaté áiba cáli néeseeyéica nía, yèepuníyécáitawa achúma èerita cháí èeri irícu.^r ¹⁴Iná càicáináté neebáidaca, yá náasáidaca walí amalánama nèepunícaté naicáidaca áiba cáli ita nàyacatáipináca. ¹⁵Quéwa yàacaalíté càí nánáidacawa ìwali yátái nàasu cáli nàanàcatáiseocaté, yáté náalimápináca nèepuacawa néré àniawata. ¹⁶Quéwa nawàwacaté nàyaca abéeri cáli íinata, cayábasíwéeri quiríta yái ìyéerica chènuniré. Iná ìwalíse, càmitaté Dios ibáinia yáawawa nàasu Dioscani, yá imànicaté nalí abéeri yàcalé nàyacatáipiná.

¹⁷Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yá yáalimáidacaté iicáwani, yáté isutáca fícha yái inúanápinácaté irí Isaac, yái lìri abéerisàirica, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali. ¹⁸Ewitaté idéca Dios ímacaté irí: “Piiri Isaac ìwalíseta, yá namusúapináca nái pitaquénáinámica.”^s

¹⁹Quéwa Abraham yáalíacaté cachàinírica canánama fícha yái Dios, yáaliméerica imichàidaca wenàiwica, éwita níacani idéeyéica yéetácawa. Càicaté Abraham yeebáidaca, yáté Dios yèepuadaca irí lìri, quéwa càiri iicacánáwade iyúwa yái idéericaté icáuacacawa yéetácáisi fícha.^t

²⁰Manuícáináté Isaac iwàwa Dios iwéré, yáté imàacaca cayábéeri wawàsica Jacob irí Dios ípidená ìwali, Esaú nacái, ìwali nacái yái nàasu wawàsi ichàbéeripináca nalí napíchaléwa.

²¹Manuícáináté Jacob iwàwa Dios iwéré ipíchawáisetéca yéetácawa, yáté imàacaca nàwali cayábéeri wawàsica níai José yéenibeca Dios ípidená ìwali náalimáwanama. Néese, yáté ibàlùadaca ichaquéewa yàasu àicuwa, yá yàcaté Dios fímiétacaná.^u

n 11.8 Gn. 12.1-5. o 11.9 Gn. 35.27. p 11.11 Gn. 18.11-14; 21.2. q 11.12 Gn. 15.5; 22.17.

r 11.13 Gn. 23.4. s 11.18 Gn. 27.27-29,39-40. Gn. 21.12. t 11.19 Gn. 22.5,13.

u 11.21 Gn. 47.31-48.20.

²² Manuícáináté José iwàwa Dios iwéré ipíchawáisetéca yéetácawa, yá icàlidacaté nálí iwali yái israelnái imusúanápinácatéwa Egipto yàasu cáli fícha. Yá nacái ichùullacaté natéca níái yáapimica yàasu èeripínáté namusúacawa.^v

²³ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré níái Moisés isèenáimica asáicanáamiténi, yáté nabàacani máisiba quéeri. Yái rey Faraón, Egipto iyacàlená irícu, ichùullacaté nanúaca macáita níái sùmanái aslanái israelnái yéenibeca. Quéwa níái isèenáica, cayábacaté máiní naicáca sùmai iicacánáwa, yáté càmita cáalu néemiaca rey itàacái.^w

²⁴ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré idécanaáamité béericani, yáté càmita iwàwa Faraón fidu ìiricani.^x ²⁵ Yá iwàwacáitaté nàuwichàidacani abédanamata náapicha níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càmicáináté iwàwa isíimáidaca iináwa maléená èerita iyú yái bayáwanásica, ²⁶ yácáináté máiní cawèni iicáca yái yùuwichàanápínacawa Cristo iwalíisená, ichàbaníisenama yái Egipto mìnanaí yàasu yàasusi cawènfirica. Máinícáináté fináidacawa ìwalita yái iwèni cawènfirica Dios yèeripínacaté írí chènuniré.^y

²⁷ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré, yáté imusúacawa yàasunái wenàiwica yáapichawa Egipto yàasu cáli fícha macàaluínináta, éwitaté calúaca yáapicha rey Faraón, iyacáináté iwali dàalanama yái yeebáidéericaté iwali, iyúwa idéca nacáita iicáca Dios, yái càmírica asái waicáca.

²⁸ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré, yáté iwacáidaca israelnái namànicaténá Pascua, yàasu èeri yái namusúanápinácatéwa Egipto yàasu cáli fícha. Yá ichùullacaté napusúaca capíi inuma oveja íiranámi iyú, ipíchanáté àngel inúaca níái idàbàanéeyéicaté asáica israelnái yéenibeca.^z

²⁹ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré níái israelnáica, yáté nachàbacawa Lamá Quíréeri iwaaliabàa iyúwata wàacaalfwa churi cáli finatabàa. Yá nacái càicataté egipcionái iwàwaca ichàbacawa náami, yáté nàisicùmacawa úni yáaculé.^a

³⁰ Manuícáináté israelnái iwàwa Dios iwéré, yáté Jericó iyacàlená iwáiná imutúacawa, idécanaáamité israelnái icàpucúacawa itéesebàa yái yàcaléca abéeri yàawiría èeri irícu, siete èericatái.^b

³¹ Manuícáináté Rahab iwàwa Dios iwéré, úái inanái iwéndéechúacaté iináwa, yáté càmita uetáwa náapicha níái Jericó mìnanaí càmíyíecaté yeebáida Dios iwali, idécáináté uedáca ùataléwa matufbanáita níái yàanèeyéicaté iicáca ipíchalewa yàcalé.

³² Nàyacaté nacái áibanái manuíféité iwàwa Dios iwéré, quéwa càmita núalimá núcàlidaca nàwali pirícué, iyúwa níái: Gedeón,^c Barac,^d Sansón,^e Jefté,^f rey David,^g Samuel^h iwali nacái, nía nacái profetanáica. ³³ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré, yáté namànica cawènfíyeyi wawàsica: Abénaméeyéi imawèniadacaté reynái, yáté needáca nàasu cáli, áibanái imànicaté cayábéeri áibanái írí càide iyúwa Dios iwàwáaná, áibanái yeedaté nacái

v 11.22 Gn. 50.24-25; Ex. 13.19. w 11.23 Ex. 1.22; 2.2. x 11.24 Ex. 2.10-12.

y 11.26 Quéwa néenialí, càmítaté Moisés yáaliawa Cristo iwali, quéwa Cristo yàanàacaté madécaná camuf Moisés idénáami. z 11.28 Ex. 12.21-30. a 11.29 Ex. 14.21-31.

b 11.30 Jos. 6.12-21. c 11.32 Jue. 6.11-8.32. d 11.32 Jue. 4.6-5.31.

e 11.32 Jue. 13.2-16.31. f 11.32 Jue. 11.1-12.7. g 11.32 1 S. 16.1-1 R. 2.11.

h 11.32 1 S. 1.1-25.1.

iríwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nálí ìwali. Abénaméeyéi Dios icùatè cháwí caluéyéi fícha ipíchanaté nayáaca nía.ⁱ ³⁴ Aibanái manuífeyíté iwàwa Dios iwéré icùacaté nacái nía quichái manuírí fícha.^j Aibanái ichúuliatéwa ipíchanaté nàuwidenái inúaca nía machete iyú. Abénaméeyéi canéeyéité ichàini quirínama, yáté Dios yàaca nachàini, yá nacái cachàinícaté namànica ùuwicái, namawèniadaté nacái nàuwidenái áiba cáli néeséeyéiwa.

³⁵ Nàyacaté inanái bàaluité, manuífeyíté iwàwa Dios iwéré, ínáté yéewa needáca nàataléwa níai néenánái icáuquéeyéicatéwa yéetáními yèewíise. Aibanáité nàuwichàida cabèesi iyú, iwéretaté néetácawa, càmicáináté nawàwa áiba ichúuliadaca nacáucawa cháí èeri iricu, náalíacáináté nacáu-càpinácawa àniawa cayábanama Cristo yáapicha.^k

³⁶ Aibanái, manuífeyíté iwàwa Dios iwéré nàuwidenái iicánité naquíniná, nacapèedáídaté nacái nía, nadacùacaté nacái áibanái cadena iyú, áibanái naté presunái icapèe iriculé. ³⁷ Aibanáité nanúa fba iyú, nasiéráídaté áibanái iwaallabàa bálánamái, náalimáídaté naicáwa nía, nanúaté nacái nía machete iyú. Nabàanícaté nèepunícawa, oveja fímami yáawamita nàwalité, cabra fímami nacái, catúulécanácaté nía, achúmacaté nawàwa, namànicaté nacái nálí áiba báawéeri.

³⁸ Níai càiyéícaté namànica irí báawéeri, máinícaté cayábaca náiwitáise, ínáté càmita iwàwacutá nàyaaca èeri minanái báawéeyéi fiwítáise yáapicha. Nèepunícáitatéwa màasucanátàbàa máisawalíri iricubàa, dúlinái fínatabàa, utàwinái iricubàa, fbanái yéecalícubàa, iricubàa nacái.

³⁹ Quéwa éwítaté cayábaca naináwaná manuíca nawàwa Dios iwéré, càicáníta, càmitaté náalimá needáca nálíwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nálí ìwali, yèeripínácaté nalíta. ⁴⁰ Idécaté Dios fínáídacawa quéechawáiseté, áiba wawási ìwali máiníri cayábaca quiríta walípiná. Iwàwacaté nacái mabá-yawanáca imànica nía, quéwa abédanamata wáapicha.

Iwàwacutá waicáídacawa Jesús iríta

12 ¹ Iná ìwalíise, wía, iwàwacutá wáináídacawa ìwali cayába yái nàyáanácaté wapíchalé, níai madécaná wenàiwica manuífeyícaté iwàwa Dios iwéré. Siúcade, iwàwacutá wamàacaca wáichawa yái wawàsi càmfíríca imàaca wàaca wapíchaléwa, yá nacái bayáwanási imàaquéerica wamànica wabáyawanáwa néeninamata, iwàwacutácáiná wàaca wapíchaléwa abémáídata. ² Wáináídacuéwa Jesús ìwalita, yácáinátaté idàbèeri yái manuínápináca wawàwa iwéré, weebáidéerica nacái ìwali mamáalàacata. Yái Jesús fínáídasíwacatéwa ìwali yái casfímáinápináca iwàwa, idéca idé-náamipíná nàuwichàídacani cruz ìwali, yá nacái imàacacaté yáawawa náamàídáídacani iyúwa canéeri iwèni. Néese, yáté yáawinacawa Dios yàalubái yééwápu néesema.

³ Iná iwàwacutácué pínáídacawa Jesús ìwali, yái càmfírícaté achúma iwàwa fínáídacawa, éwítaté madécaná wenàiwica cabáyawanéeyéi yùuwichàídacani, báawa nacái naicácani, quéwa yáté ipíchaléwa mamáalàacata. Iná càmita iwàwacutá piméyàacuécawa, càmita nacái iwàwacutá achúmacuécwa piwàwa.

⁴Píacué imànfiyéi ùuwicái bayáwanási ípunita, quéwa càmita máiní idécué nanúaca pía ìwalfíse càide iyúwaté Jesús. ⁵Yá nacái idécuéca piimáichaca wiúnamáiwaca yái Dios yàlàanacatécué pía càide iyúwa yéenibenái. Càica Dios itàacái fímaca:

“Pía nuíríca, picá mawèni piicáca yái Wáiwacali yàlàanáca pía.

Picá nacái piméyàawa éwita yàlàaca pía cachàini.

⁶Wáiwacali yàlàaca macáita níai cáininéeyéica iicáca.

Yá nacái icapèedaca cachàini macáita níai yeedéeyéica yéenibenái iyúwa.”¹

⁷Iná piuwichàacaalícué yái Dios icapèedáanacuéca pía, piideníacué fíchani. Dios imànica càide iyúwa abéeri wániri yàlàacaalí wía, wía yéenibenáica. ¿Càina sùmàiquéi iyéeri càitáde càmfíríca yáaniri yàlàà? ⁸Quéwa càmicaalícué Dios yàlàà pía càide iyúwa yàlàaná macáita níai áibanái yéenibenáicawa, yá càmitacué yéenibesíwa pía.

⁹Macáita wadèniacaté nacái wasèenáiwa cháí èeri írícu yàlèeyéité nacái wía, yá wàacaté náimiétacaná. Quéwa, yá máiníri cawènica yái weebáidáanáca itàacái, yái Wáaniri chènuníseérica yéewacaténá cáuca wía. ¹⁰Níai wasèenáimicaté cháí èeri írícu, nàlàacaté wía achúma èerita càide iyúwaté cayábáaná naicáca wawàsi. Quéwa Dios yàlàaca wía imànicaténá walí cayábéeri, wàyacaténá nacái mabáyawanáta càide iyúwa iyáaná.

¹¹Báisiíta, canácata yàlàacáisiiquéi casimáiri imànica wawàwa, cáiwicáináni idècunitacá nàlàaca wía, achúméeri imànica wawàwa. Quéwa idénáami nàlàaca wía, yá imànica walí cayábéeri, yá nacái wàyaca matufbanáita, yá nacái wamànica cayábéeri áibanái írí.

Càmita yéewa wáamàaca Dios isàna

¹²Iná iwàwacutácué pimichàidaca píiwitáisewa abéta àniawa wàlisài iyúta, idécáinacué piméyàacawa.^m ¹³Piyacué machacàníri iyú napíchalé níai iquée-yéicuéca icùawa pía, ipíchaná naméeràacawa Dios fícha càiripináta nabáyawaná ìwalfísewa.

¹⁴Píalimáidacué piyaca matufbanáita macái wenàiwica yáapicha. Píalimáidacué nacái piyaca mabáyawanéeri iyú, càmicaalícué píalimá piyaca mabáyawanáta, yá càmita piicápinácué yái Wáiwacalica.

¹⁵Cayábacué pífícha. Aibacáicha iwènúawa isicúata fícha yái cáini-náanáca Dios iicáca wía. Picácué pimàaca wenàiwica caluéyéi báawaca imànica píiwitáise, ipíchaná nacái báawaca imànica náiwitáise níai áibanáica.

¹⁶Picácué pimàaca iyaca pèewi yái imànírica báawéeri iiná iyúwa, yá nacái càmfíri yà Dios fimiétacaná càide iyúwaté Esaú, yái iwéndéericaté fíchawa abéeri yàacàsi ìwalfíseta yái Dios yàanápinacaté írí cayábéeri, éwitaté yácata Jacob ibèeritatá.ⁿ ¹⁷Idécué píalíacawa áiba èerimité, yáte achúmaca iwàwa imáiwitáise ichùuliacawa. ¡licháaníté, fícháaníté manuísíwata! Quéwa càmitaté Dios yeedáni càide iyúwa nabèeri náiwitáaná írícu.^o

**Píacué càmfíyèita idé ichàbacawa iricubàa yái cayéininéeri
wawàsica piawirináimi ichàbéericatéwa iricubàa**

¹⁸ Pìanàacaalítécué Dios yàatalé wàlisàì wawàsi ìwalfise, càmitacué idé pichàbacawa iricubàa yái wawàsi nachàbéericatéwa iricubàa níái piawirináimica dúlì Sinaí néré. Namawiénidacatéwa abéeri dúlì yàatalé càmfíricaté Dios imàaca nadùnùaca ìwali. Namawiénidacatéwa nacái abéeri quichái ipucuéri iwéré, yá catámèeri ipuníadaca nawicáulè catáwaca. Iyaté nacái cáuli cachàiníiri ipùaca, ¹⁹ néemiakaté trompeta isàna, Dios isàna nacái, yái càmfíricaté piwàwacué itàaníca pírì quirínama, yá pisutacatécué Moisés fícha wawàsi manuísíwata, càmicaténá itàanicué pírì quirínama,^p ²⁰ càmicáináté náalimá nàideniaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté namànica, càiricaté fimaca: “Cawínácaalíta idunù ìwali yái dúlica, éwita cuwèesicani, iwàwacutá pinúacani íba iyú, pichàwidàacué nacáini ùlibàna iyú.”^q ²¹ Iná máiní-cáináté caiyéinináca yái wawàsi naiquéericaté ichàbacawa néeni, yáté profeta Moisés fimacaté: “Nutatácawa nùyaca nucalùniwa.”^r

²² Quéwa píacué, yebáidéeyéica Jesús, càiyéide iyúwa idéeyéi imawiénidacawa macàaluínináta dúlì Siòn iwéré, yái Jerusalén iyéerica chènuniré, Dios cáuri iyacàleca, náapicha níái manùbasíwéeyéi àngelnáica, nàacaténá cayábéeri Dios ìiri nàwalfise abéechúanama níái yàanèeyéica nàatalé yebáidéeyéica Jesús, ²³ nàwacáidacaténáwa nacái náapicha macáita níái Dios yéeni-beca, yebáidéeyéicaté ìwali, níái idéeyéica idèniaca fipidenáwa chènuniré. Píacué idéeyéi imawiénidacawa Dios yàatalé, yái idènièrica wawàsi yùuwichàidáanápíná macáita, nacáucami iyacatalé nacái níái wenàiwica idéeyéicaté mabáyawanáca Dios iicáca, idéeyéicaté nacái canásíwaca ìwali bayáwanási quirínama, ²⁴ píacué idéeyéi imawiénidacawa Jesús yàatalé, yái Dios imànfíricaté ìwalfísená wàlisàì wawàsi píapichacué, ìwalfísená nacái yái iráì yùuquéericaté wáichawalíiná, yái iráì fíbéericaté iyú wáiwitáise cayábéerica quiríta Abel fíranámi fícha.^s

²⁵ Cayábacué píicha, ipíchanacué píamàaca yái itàanfírica walí, càmicáináté nachúuliawa níái yámèeyéicaté yái yáalièricaté nía cháì cáli finata, máiní yáawanáipíná càmita wachúuliawa wáamàacaalí itàacái, yái yáalièrica wía chènuníse.

²⁶ Bàaluité, dúlì Sinaí néréte, Dios imàacaté cáli icusúacawa isàna iyúwa. Siùcade, idéca imàacaca itàacáíwa àniawa, càicaté fimaca: “Numàacapíná cáli icusúacawa abéta àniawa, càita nacái chènuniré.”^t

²⁷ Yái tàacáisi, “abéta àniawa”, iwàwáaná fimaca, macáipínáta Dios imùlimùliadaca níái idàbacalénáica. Yá nacái imáalàidapíná nía namàacaténáwa macáita níatái áibanái wawàsi iwàwacutéeyéicawa nàyacaténá mamáalàacata càiripínáta.

²⁸ Quéwa wía, idéca Dios imàacaca walí yái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yái càmfírica yéewa imùlimùliacawa quirínama. Iná iwàwacutá wàaca Dios irí cayábéeri. Iwàwacutá nacái wàaca irí cayábéeri, wàacué nacái fimiétacanà càide iyúwa iwàwáaná, wàacué nacái iyéininá.

p 12.19 Ex. 19.16-22; 20.18-21; Dt. 4.11-12; 5.22-27. q 12.20 Ex. 19.12-13. r 12.21 Dt. 9.19.
s 12.24 Gn. 4.10. t 12.26 Hag. 2.6.

²⁹Yácaínái wàasu Diosca, yùuwichàidéeri wía cachàini càide iyúwa yái quichái yéewéerica macáita wawàsi wiúnamáiwaca.”

Yái iwàwacutéerica wamànica, wía yeebáidéeyéica Jesús iwali

13 ¹Píacué wéenánaíca Cristo ìwalísená, picácué pimàaca cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa abémisàna.

²Picácué pimàaca peedáca picapèe iriculéwa casfímáiri iyú níái yàanèyeyé-
cuéca pìatalé. Càicaté áibanái imànica èeri imanùbaca, íná càicáináté namà-
nica, yáté needáca nacapèe iriculéwa ángelnái, càmfíyité náalíá ángelnáica.”

³Iwàwacutácué piwàwalica níái presunáica, piicácué napùalé càide iyúwa
piacaalítacué presu náapicha. Piwàwalicué nacái níái nàuwichàidéeyéica
càide iyúwa píacaalítacué nanúadáida náapicha.

⁴Macáita níái asianái càacawéetuéyéica, iwàwacutá nàyaca machacàníri
iyú nàacawéetúanái íríwa. ¡Macáita níái inanái càacawéeríyéica, iwàwa-
cutá nàyaca machacàníri iyú nàacawéerinái íríwa! ¡Macáita yéewa nàide-
nàca níawawa masaquèri iyú, càmicaalí namàni báawéeri nainá iyuwa áiba
wenàiwica yáapicha! ¡Diosca báisíta yùuwichàidapínáca macáita níái wenà-
wicanái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisca!

⁵Picácué achúma piwàwa píináidacawa iwali yái pidèñianápinácuéca
manuí palata. Yátacué casfímái pía yáapicha yái idéericuéca pidèniaca
siùcata. Càica Dios itàacái fímaca:

“Canácatáita numàacapíná pía,
càmita nacái numàacapíná pía pírinámitawa.”^w

⁶Iná yéewa wáimaca matuíbanáita:

“Wáiwacalita yái iicápiná nupùalé,
íná càmita iwàwacutá cáaluca núa,
fícha yái báawéeri wawàsi yéewéerica wenàiwicanái imànica nulí.”^x

⁷Piwàwalicué níái píasunái ancianonáica, yéewáidéeyéicatécué pía Dios
itàacái iwali. Píináidacuéwa iwali yái càinácaalíté náiwitáise iicacánáwa
nàyaca pípíchalécué. Cayábacaalíni, yácué iwàwacutá piyaca càide iyúwaté
iicacánáwa manuica nawàwa Jesús iwéré.

⁸Yái Jesucristoca, yácata yái iyéericaté bàaluité, iyéerica siùcái, iyéerica
nacái càiripináta.

⁹Picácué pimàaca píawawa áibanái imèniadaca pía áiba yéewáidáaná iyú,
yái càmfíricuéca píalfawa iwali. Yátacué pichàiniada píiwitáisewa iyú yái
cáinináanaca Dios iicáca wía, càmita iyú yátái iicacánáwaca wayáaca wayáa-
caléwa, chánaaalí càmfíri yéewa wayáaca, yái càiri fíiwitáisesica càmítaté
iyúudàa níái càiyéicaté imànica.

¹⁰Quéwa wía wadèniaca abéeri chàwita yái neemácatáica cuwèesi.^y Yái
càmícatáiseca yéewa nayáaca níái sacerdotenái fíibaidéeyéicaté Dios ica-
pèema írìcu bàaluité. ¹¹Néenialí èeri, Sacerdotenái fíiwacalicata yái yéewaté
itéca pírái fíranámica Dios icapèema imàdàaná mabáyawanásíwéeri írìculé

u 12.29 Dt. 4.24. v 13.2 Gn. 18.2; 19.1. w 13.5 Dt. 31.6,8; Jos. 1.5. x 13.6 Sal. 118.6,7.
y 13.10 Yái chàwita, yácata Jesucristo yái càí nàimaca iwali, yéetácaalítéwa wáichawalíná
wabáyawaná ìwalíse, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha.

wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise. Quéwa yái pìráinái iinámica, yáté iwàwacutá neemácani méetàuculéta yàcalé fícha. ¹² Càide iyúwaté Jesús yéetáanáwa méetàuculéta yàcalé fícha, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha, níái Jesús yàasunái wenàiwicaca masaquèyèicaté imànica ìiraná iyúwa.

¹³ Iná iwàwacutácué wamusúacawa Jesús yáapicha aléde méetàuculé yàcalé fícha,^z wàuwichàacaténáwa nacái néré yáapicha, càide iyúwaté yùuwichàanáwa, wenàiwicanái iicànicaalíté iquíniná mabáininánamata wenàiwicanái yáacúalícu.

¹⁴ Chái írìcu èeriquéi, canácata wadènièri wàyacàlecawa iyéerica walí càiripináta, iná ìwalíise wacùaca wàyaca yái yàcalé iyéerica wapíchaléwa.

¹⁵ Iná wàacué Dios írì cayábéeri abémáidata Jesucristo ìwalíisená, iyú yái wàuwichàanáca wàaca írì cayábéeri iyú nacái yái wacàlidáanáca iináwaná ìwali áibanái írì.

¹⁶ Picácué piméyáa pimànica cayábéeri wawàsica áibanái írì. Picácué nacái piméyáa piaca yéená áibanái írì yái wawàsi pidènièricuéca, càicaalí wàuwichàacawa nàwalíná, yásí cayábéeri Dios iicáca wamànica.

¹⁷ Peebáidacué piasu ancianonái itàacáíwa, pimànicué càide iyúwacué náimáaná pírì, níacáináta icuèyèicué pía. Aiba èeri, yá nacái iwàwacutápiná nacàlidaca naináwanáwa Dios írì, càinàcaalíté iicàcanáwa nacùacuéca pía. Iná peebáidacué nachùuliaca yéewacaténá nacái náibaidaca casímáiri iyú, cayábéeri nawàwa yáapichawa. Canácata pimàníricué cayábéeri wawàsica, càmicaalícué pimàni nachùuliaca.

¹⁸ Pitàanicué Dios yáapicha wàwali. Wáalíaca wàwaliwa, canácata walí báawéeri wawàsica. Iná wawàwacáita wamànica yáawami cayábéerita wawàsica. ¹⁹ Iná nusutácué pícha wawàsi manuúsiwata, pitàanicué Dios yáapicha nùwali yéewacaténá nùanàaca mesúnamáita pìatalécué àniawa.

Dios imànicué pírì cayábéeri, nuwàwalicué pía

²⁰ Yái Dios yéerica walí matuíbanáicaténá wáiwitáise, icáucàidéericaté Wáiwacali Jesucristo yéetáními yèewíise, yái báisíiricata icùaca macáita wía ìwalíise yái ìiranácawa imàníiricaté iyú wàlisàì wawàsi Dios yáapicha càiripináta. ²¹ Diosta yàacué pírì chàinisi pimànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. Càita nacái Jesucristo ìwalíisená, Dios imànicué pírì càide iyúwa iwàwáaná. Iná wàacué Jesucristo írì cayábéeri càiripináta. Càicawani.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha wawàsi manuúsiwata. Iwàwacutácué peedáca pírìwa níái tàacáisinái nùlànácuéca pía achúmáanata.

²³ Nuwàwacué píalíacawa yái wéenásàiri Timoteo, càmita presu quirínamani, idéca namàacacani. Yàanàacaalí mesúnamáita nùatalé, yá núaca nupáchiacuéca pía yáapichawa.

²⁴ Nuwàwali macáita níái piasunái ancianonáica, macáita nacái níara Dios yàasunái wenàiwicaca. Níái iyéeyéica Italia yàasu cáli ìinata, nawàwalicué pía.

²⁵ Nuwàwaca Dios iicáca pipùalécué mawènitá ìwali yái pimáapuèricuéca yàacaténácué píríni ichàbanamawa. Càicawani.

^z 13.13 Wamusúawa yáapicha ìmáanámi wamàaca wamànica yái quèechéeri wawàsi ìmáanáca, yá manuúsiwacata wawàwa Jesús iwéré.

SANTIAGO

Itàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Santiago yáasáida walí iicácanáwaca iwàwacutá wàyaca èeri imanùbaca wía manuíféica iwàwa Jesús iwéré.

Yáasáidaca nacái walí ìwali yái manuícaalí wawàwa báisita Dios iwéré.

Yái cuyàluta Santiago, yácata máiníri itàaníca judíonái íiwitáise ìwali, cháí Wàlisài Testamento irìcu.

Itànèerité cuyàluta:

Yái itànèerica cuyàluta, abéeri judíosàiri Palestina néeséeri, ípidenéri Santiago, íbaidéeri Dios írí, Wáiwacali Jesucristo írí nacái. Stg. 1.1; 2.21.

Yái Santiago, itànèerica cuyàlutaca, yácata Jesús yéenásàiri, José ìiri-caté María yáapicha, asáiricaté Jesús idénáami. Lc. 2.7; Mt. 1.25; Mr. 6.3; Mt. 13.55; Jn. 2.12; 7.2-8, 10; Mt. 12.46-50.

Itànàacaténí israelnái írí, nalí níai yeebáidéeyéica Jesús, ipièyecatéwa áibanái cálré Israel yàasu cáli íicha, nàuwidenái romanonái ipiadáidacáináté nía, nanúaca idénáamité Esteban íba iyú. Hch. 7. 54-60; 11.19

Camuí itànèerité irìcuni, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Yái cuyàlutaca Santiago itànàacaté cámináni Jerusalén iyacàlená néese, chábade camuí 48 néenibàa, asáica idénáami Cristo.

¿Càináté irípiná itànàani?

Itànàacaté yái cuyàlutaca nalípiná níai doce Israel itaquénáinámica, icalà-lièyecatéwa madécaná cálinái finatabàa, abénaméeyéi yùuwidenái ipiá-dáidéeyéité ìwalíise, yái manuícáináté nawàwa Jesucristo iwéré. Stg. 1.1

Ináté níai itànèeyecaté írí yái cuyàlutaca níawami judíonáita, yeebáidéeyéité Jesús. Imanuícatafé Roma yàasu rey ichùuliacaté yàasu cáli iwícuáwa.

¿Cánápináté itànàa yái cuyàlutaca?

Itàlidacaténá walí: “Ewita wáimaca manuíca wawàwa Jesucristo iwéré, càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái írí, yá canácata iwèni yái weebáidéerica ìwali.” Stg. 2.14-26.

Itàlidaca walí ìwali yái iicácanáwapináca wàyaca èeri imanùbaca, manuí-caalí wawàwa Dios iwéré.

Versículo máiníri cawènica:

Stg. 2.26.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa, Santiago,^{a b} fibaidéeri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Nuwàwalicué pía, piacué Israel itaquénáinámica docéeyéica fiwítáaná imanùbaca, Dios yàasunái wenàiwicaca, icàlàlièyécawa macái cáli finatabàa.

Manuicué piwàwa Dios iwéré báawéeri yáalimáidacaallicué iicáwa pía

²Nuénánái, báawéeri yàanàacaallicué pía, cawinácaalíta fiwita báawéericaní, yáalimáidacaténacué iicáwa pía, casímaicué pía, píalíacáinacué imànipiná pírí cayábéeri idénáamicué pichàbacawa yèewibàa. ³Iná idécué píalíacawa Dios yáalimáidacué iicáwa pía, yáalíacaténá báisícata manuicuéca piwàwa iwéré, yéewacaténacué píalimáca pìideniaca éeréeri iyú abémáidata yái báawéerica. ⁴Iná picacué píalimá piméyàacawa, yéewacaténacué bée-yéica piwítáise Dios itàacái ìwali, macái wawàsi ìwalita, càmicaténacué machawàca piwítáise quirínama.

⁵Iyacaallicué pèewi abéeri péená, càmfiri yáalía iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca, iwàwacutá isutáca Dios fíchani. Yá Dios yàapináca irí yái isutéerica fícha. Dios yàaca macái iríta yái wasutéerica fícha. Yàaca nacái walíni iwàwa yáapichawa, yá nacái càmita ibàiniada wía. ⁶Quéwa pisutácaalí Dios fícha yái piwàwacutéerica, iwàwacutá manuica piwàwa iwéré. Càmita iwàwacutá mapùtuca piwàwa píináidacawa ìwali. Yái càirica fínáidacawa, càicáaníde iyúwa cáuli ipùacaalí lamá ìwali, yá imànica màladàca, yá nacái iwesfacani alénacaalíta yàawa. ⁷Yái wenàiwica càirica fínáidacawa, càmita Wáiwacali yàapiná irí yái isutéerica fícha. ⁸Yái wenàiwica pucháibéerica fínáidacawa. Càmita yáalimá imànica yái fínáidéerica imànica, éwita abéeripiná macái èerita.

⁹Quéwa yái wéenasàiri catúulécanéerica, mawènírica áibanái iicáca, càmita yéewa báicani. Iwàwacutácaita casímaicani, idécáiná Dios iicácani càide iyúwa cáimietacanéeri naicáca. ¹⁰Yái wéenasàiri càasuírca, iwàwacutáta nacái casímaicani. Quéwa càmita iwàwacutá canùmaséecani ìwalíise yái yàasusi idènièrica, yáalíacáiná càmita déecupiná iyaca cháí èeri iricu. Iná yéetácaalíwa, yá ichàbapinácawa càide iyúwa abéeri masicái fiwiná ichàbáanáwa mísicaalíni. ¹¹Uái èerica, umusúacawa mapisái imanùbaca. Idécaalí chènuniréca úa, yá ùuleca báawanama. Yá uemáca ucùulecaná iyúwa yái masicái cayábanaméerica iicácanáwa, yá mísicani. Yá fiwiná icaláacawa, yá nacái ichùnica ichàcacawa macáita.^c Iná càipináta càasuíri yéetápinácawa isicúata yàasu fíchawa, fícha macáita yái iwacáidéericatè iríwa.

Yái wáiwitáise báawéeri iwàwéerica wamànica, càmita yàawa Dios néese

¹²Dios imànica irí cayábéeri yái wenàiwica manuírca iwàwa Dios iwéré, càmicáiná imàni càide iyúwa fiwítáise báawéeri ichùllianáni. Iná idécanáami ichàbacawa yèewíise, yá Dios yàapináca iwèni, yátái icáuca càmfiri imálàawa, yèeripináca nalí macáita níai cáininéeyéica iicácani.

a 1.1 Mt. 13.55; Mr. 6.3; Hch. 15.13; Gá. 1.19. b 1.1 Yái Santiago: Yácata fípidenéri nacái Jacobo, yái Jesús yéenasàirica. c 1.11 Is. 40.6,7; 1 P. 1.24,25.

¹³Pfiwítáise báawéeri ichùuliacaalí pimànica pibáyawanáwa,^{de} picá píma piriwa: “Dios néeséerita cáminá yàacawa yái báawéerica.” Canácata yáali-méeri imèniadaca Dios imànicaténá ibáyawanáwa. Yá nacái càmita Dios ichùulia wàatalé báawéeri wamànicaténáni. ¹⁴Càmìta càì ìyáaná. Wamàni yái báawéerica wáalimáwanama, wamàacaalíta wáiwitáise báawéeri itesíaca wía yàatalé, yái wawàsi waiquéerica, yéewacaténá canàinaca waicàcani, càita idéca wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná. ¹⁵Néese yái wáiwitáise báawéerica ichùuliaca wamànica báawéeri. Iná idécanáami wamànicani, yá cabáyawanáca wía. Yá nacái bayáwanási idàwinàacawa wawàwalicu. Idècuni ìwali wamànicani, yá inúaca wía, wàuwichàacaténáwa càiripináta.

¹⁶Píacué nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, picácué pimèniada píawawa. Càmita Dios imèniada wenàiwica namànicaténá báawéeri wawàsica. ¹⁷Macáita yái cayábéeri wawàsi Dios yèerica walí mawèni. Macáita nacái yái chàinisi yèerica walí, canéerita irí báawéeri wawàsica, chènunfíseerita yàacawa Dios néeseta, yáatanáise yái Wáaniri idàbèericatè èeri, quèeri, dùlupùtanái nacái, icanèeyéica chènunibàa. Iná nacàpucùacaalí nàacawa, yá nacamalá iwènúanicawa, natáaná nacái. Quéwa yái Diosca, càmita càini. ¹⁸Iná yàasu wawàsitawa, yáté icàlidaca walí yái itàacái báisíirica, yéewacaténá yàaca walí wacáuca wàlisàì. Yá nacái wíacata idàbèeyéipiná Dios iní-wàaca nèewíise macáita níai idàbáidacaléca.

Iwàwacutá wéemiaca Dios itàacái, yá nacái wamànica càide iyúwa fímáaná

¹⁹Iná ìwalíise, píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, iwàwacutácué màule-náca pía macáita, péemiàcaténácué áiba itàanícaalícué pírí. Píináidacuéwa quéecha, ipíchawáiseecu pítàaníca. Píináidacuéwa quéecha ipíchanácué calúaca pía ráunamáita. ²⁰Yái caluérica iyaca èeri imanùbaca, càmita yáalimá imànica cayábéeri wawàsica, yái Dios iwàwéerica wamànica. ²¹Iná ìwalíise, pimàaacuè píchawa macáita yái fiwítáisesi casaquèerica, macáita nacái yái báawéeri wawàsi iyéerica cháì èeri iricu, peedácaténácué píríwa yái itàacáisi idéerica Dios ibànaca piwàwa iriculé. Piicácué canùmasée pía. Yái Dios itàacáica idènièri ichàiniwa ichúuliadàanápínácué pía yùuwichàacáisi fícha.

²²Quéwa piicácué càì píade iyúwa níai yéemièyécáita yái tàacáisica, quéwa càmita namàni càide iyúwa fímáaná. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa fímáaná. Yái càmfírica imàni càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yá ichìwáidaca yáawawa. ²³Yái yéemièrica Dios itàacái, càmicaalí imàni càide iyúwa fímáaná, càicáanide iyúwa yái asiali iiquéerica inànliwa chapúalliculé. ²⁴Iná idécanáami iicáca cayába inànli iicácanáwa, yá yàacawa, yá nacái iimáichaca mesúnamáita càinácaalí inànli iicácanáwa. ²⁵Càmìta càì ìyáaná yái wenàiwica yèerica Dios yàasu ley yùuwiná, cayábéerica canánama fícha, yái iwàsèerica wáiwitáise báawéeri fícha, yái imàníirica càide iyúwa fímáaná, càmfírica iimáicha yái tàacáisi yéemièrica. Yácata Dios imàníiripiná irí cayábéeri macáita ìwali yái wawàsi imàníirica.

d 1.13 1 Co. 10.13. **e 1.13** Camèniadacáiri yàasu yanáisi, yácata tentación. Iyaca càide iyúwa waliadacaalí abéeri yanáisi cáli finata, uniàculé, yáta cubáì iyáacani o cuwèesi nacái. Càicata nacái Camèniadacáiri iriadaca o yásáidaca walí iyanáíwa: wawàsínái, yàacàsi, inanái, asianái, líracalési, péliacáisi, tàacáisi báawéeri, áibanái wawàsi nacái.

²⁶Iná cawinácaalí iyúunáida imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa itàanícaalí mamáalàacata báawéeri tàacáisica, yá ichiwáidaca yáawawa. Yá canácata iwèni yái iyúunáidéerica cawènica Dios iicáca. ²⁷Iná yéewacaténá wenàiwica ìyaca machacànìiri iyú Wáaniri Dios ipíchalé, yá iwàwacutá iyúudàaca níái sùutináica, nía nacái yàacawéerimi yéetéeeyéicawa, canácaalí yáalí iyúudàaca nía. Yá nacái iwàwacutá icùaca yáawawa báawéeri èeri fiwitáise fícha.

Càmita iwàwacutá cáininácuéca piicáca abénaméeyéita nèewíise

2 ¹Píacué nuénánái, manuíyéica iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré, yái wèerica fimiétacaná, càmita iwàwacutá cayábaca piicáca abénaméeyéi wenàiwicata, náicha níái áibanáica. ²Pfínáidacuéwa ìwali yái: Abéeri asiali iwàlùacaalíwa piwacáidacatáiwa, icáapi ìwalfiri abéechúa anillo yáawami orota, yái ìbàleca yáawami cawènírita. Yá nacái áiba asiali iwàlùacawa àniawa catúulécanéeri casaquèeri ìbàle. ³Yá píipunitáidacuéca cayába yátái asiali cayábéerica ìbàle. Yácué píimaca irí: “Quialé píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi fínata.” Quéwa yái catúulécanéerica, yácué píimaca irí: “Aléi pibà-lùawade, càmicaalí, yá píawinacawa cáli fínatata.” ⁴Càicaalícué pimànica, yácué càica píade iyúwa níái icháawèeyéica wenàiwica, iyúunáidéeyéica cayábaca áibanái fícha. Yá báawacuéca píiwitáise, picháawàacáinacué áibanái.

⁵Píacué nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, péemiacué: Dios iníwàacaté níái catúulécanéeyéica canéeyéica irí wawàsi, yéewacaténá neebáidaca Jesús, nadèniacaténá báisíta nàasupináwa, nawàlùacaténáwa nacái aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, idéericaté imàacaca nalí itàacáiná, níái cáininéeyéica íicacani. ⁶Quéwa idécué píamàaca níái catúulécanéeyéica. Níacata càasuíyéi, níái imàlùdacué píasumi. Níacata nacái icháawàacué píináwaná, yá nacái nachùuliacuéca píacawa chàinisíiri iyú aléde nacháawàacataléca wenàiwica. ⁷Yá nacái níacata itàaní báawanama Wáiwacali Jesucristo fipidená ìwali, yái yàasuíricuéca pía.

⁸Pimànicué cayábéerita, báisícaalícué pimànica càitáde iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yái wàasu rey. Càica Dios itàacái fímaca: “Cáininacué piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”^f ⁹Quéwa cayábacaalícué piicáca abénaméeyéi wenàiwicata nèewíise níái áibanáica, yá pimànicuéca píbáyawanáwa Dios irí. Yá nacái yàasu ley icháawàacuéca pía, cabáyawanacáinacué pía, càmicáinacué idé pimànica càide iyúwa itàacái fímáaná. ¹⁰Iná cawinácaalí imàni macáita càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, quéwa càmicaalí imàni abéeri ley ichùllaca, mayamáacata cabáyawanácani Dios yàasu ley irí macáita. ¹¹Báisíta càicaté Dios fímaca: “Càmita iwàwacutá pimàni báawéeri piiná iyúwa náapicha, níái càmfíyéica píacawéeyéisiíwa.”^g Yá nacái càicataté fímaca: “Picá pinúa wenàiwica.”^h Iná éwita càmita pimàni báawéeri piiná iyúwa áiba inanái yáapicha, càmfíchúaca píacawéetúa, quéwa pinúacaalí wenàiwica, yá cabáyawanácata pía, càmicáiná pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná.

¹²Iná iwàwacutácué pitàanáica cáalíacáiri iyú, píyacué nacái machacànìiri iyú Dios ipíchalé. Piicácué píimáicha áiba èeripiná Dios icàlìdacué píináwaná,

càmicaalícué pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley ímáaná, yái iwàsèerica wía yùuwichàacáisi quichái fícha. ¹³Yái càmírica iwàwa iicáca áibanái ipùalé, càmita Dios iicápiná nacái ipùalé, yàasu èeripiná yùuwichàidaca níái èeri mìnánáica. Quéwa yái iiquéerica áibanái ipùalé, càmipináta cáaluni néenialí èeri, càmicaíná Dios icháawàapiná iináwaná.

Manuúcaalí piwàwa Dios iwéré, iwàwacutá pimànica cayábéeri áibanái irí

¹⁴Nuénánái, wáimacaalí wàwaliwa, manuúca nuwàwa Jesús iwéré, quéwa càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái irí, yá canácata watàacái iwèni. Yái càirica iicacánáwa yeebáidaca, yá canácata yéewáanápíná ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ¹⁵Iná wáimacáita. Iyacaalí abéeri wéenásàiri, càmicaalí abéechúa wéenásàatúa nacái, canéeyéi ibàle, canéeyéi nacái irí yàacàsi nayéeripiná néenialí èeri. ¹⁶Iná abéeri péená ímacaalí nalí: “Cayábacué piacawa, piwalícué pibàlewa casalíníri fícha, pianácué nacái piríwa yàacàsi, piyáacaténácué cadénama, máapicáichacué pía.” Quéwa càmicaalícué pía nalí yái nawàwacutéerica néenialí, yá canácata pitàacái iwèni. ¹⁷Iná càita nacái ichàbacawa irí, yái manuúca nuwàwa Jesús iwéré, íméeri ìwaliwa. Canácaalí imàníri cayábéeri wawàsica áibanái irí, yáasáidacaténá báisícata manuúca iwàwa Jesús iwéré, yá canácata itàacái iwèni.

¹⁸Quéwa yéewa abénaméeyéi ímaca: “Abénaméeyéi manuúyéi iwàwa Jesús iwéré, áibanái nacái imàni cayábéeri wawàsica áibanái irí.” Quéwa núuma pirí, càmita yéewa píasáidaca nulí manuúca piwàwa Jesús iwéré, càmicaalí pimàni cayábéeri wawàsica áibanái irí. Quéwa núa, ìwalíse yái cayábéeri wawàsi numànírica áibanái irí, yá núasáidaca pirí báisícata, nuebáidaca Jesús. ¹⁹Peebáida nacái abéericata yái Dios báisírica. ¡Cayábacani! Níái espíritu báawéeyéica, neebáidata nacái abéericata Dios báisíri. Quéwa natatéeríwa icàaluíná, náalíacáiná Dios yùuwichàidapínáca nía.

²⁰¡Máinícué máiwitáiseca pía! Iwàwacutácué nucàlidaca pirí ìwali. Cawinácaalí manuú iwàwa Dios iwéré, quéwa càmicaalí imàni càide iyúwa yeebáidáaná, yá canácata iwèni irí yái yeebáidéerica ìwali. ²¹Piwàwalícué wàwirimi Abraham, Dios iicácaténi càide iyúwa mabáyawanéeri, ìwalíse yái imàníricaté, isutácaalíté fícha ìiri Isaac, inúacaténáténi Dios irí, fínata yái neemácatáica cuwèsi. ²²Siúcade, idécué piicáca iyáaná yái wawàsica. Manuúcaínaté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté imànica abédanamata cayábéeri wawàsi càide iyúwa yeebáidáaná. Iná iyú yái wawàsi imàníricaté, yásí yáasáidacaté cáalíacanásiwacaté yeebáidaca Dios. ²³Yá càicata ichàbacawa iyúwaté Dios itàacái ímáaná: “Abraham yeebáidacáinaté Dios ìwali, yá Dios yeedácaténi iyúwa ìiri mabáyawanéeri.”^j Yá nacái wenàiwicanái yàacaté Abraham ípidená, “Dios yàacawéeriná.”^k

²⁴Idécué píalíacawa ìwalíse yái cayábéeri wawàsi wamànírica áiba irí, weebáidacáiná Dios. Yá Dios iicáca wía càide iyúwa níái iyéeyéica machacàníri iyú ipíchalé. Càmita abéeri ìwalíseca, yátái weebáidáanácaíta Dios.

²⁵Càita nacái ichàbacatéwa ulí úái Rahab,^l inanái iwéndéechúacaté yáawawa. Dios iicácaté úa càide iyúwa úái iyéechúaca machacàníri iyú ipíchalé, ìwalíse yái cayábéeri umàníricaté nalí, níái israelnáí uedácaalíté

ùataléwa níái yàanèeyéicaté iicáca yàcalé mabàacanéri iyú. Néese, yá uchùuliacaté nèepùacawa áiba àyapulicubàata.^m

²⁶Iná càica ìyáaná. Idécaalí abéeri wenàiwica icáuca imusúacawa fícha, yá idéca yéetácawa. Càita nacái, éwita manuíca wawàwa Dios iwéré, quéwa càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái irí, yá canácata iwèni yái weebáidéerica ìwali.

Iwàwacutá wáalíaca wacùaca watàacáíwa watàanícaalí

3 ¹Nuénánái, càmita iwàwacutá pimànicuéca píawawa macáita càide iyúwa níái yéewáidéeyéica wenàiwica. Iwàwacutácué píalíacawa, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wamànica càide iyúwa fímáaná yái wéewáidéerica, máiní yáawanáipíná Dios yùuwichàidaca wía quiríta náicha, níái càmfíyéica yéewáidaca wenàiwica. ²Báísita macáita wía, madécaná yàawíríca wamànica manuí báawéeri áibanái irí. Cawínacaalí càmita itàaní báawéeri tàacáisica, yácata idéeri béerica fiwítáise Dios itàacái ìwali, yá nacái yáalimápináca icùaca yáawawa báawéeri fícha macáita.

³Iná wáalíacaténá weemíacani, yá watàaníca cawáyu ìwali. Yái cawáyuca, abéeri cuwèesi manuíri. Quéwa yéewacaténá yeebáidaca walí, yá wáiyàca inùmáliculé abéeri sièru achúméeri, cáiyanéeri, wáalimácaténá wachùuliacani alénacaalíta wawàwa yàacawa. ⁴Wáináidacuéwa nacái nàwali níái lancha nacáiyéi yèepuníyíeicawa lámá yáacubàa. Ewita manuínaméeyéica nía, éwita nacái cáuli cachàiníiri ipùaca nàwali, càicáaníta yáalimá nacàwadàaca yàapùca achúméeri téna iyú, yéewacaténá natéca lancha alénacaalíta nawàwa nàacawa. ⁵Iná càita nacái úái abéeri wenàiwica inèneca. Ewita wainá yéená achúméchúaca úa, càicáaníta úalimá utàaníca manuíri wawàsica ìwali, yái báawéeripínáca imànica áibanái fiwítáise. Pílnáidacuéwa abéeri yùucanási ìwali, éwita manuírìcani, càicáaníta yéewa weemácani achúméeri quicháiculf iyúta. ⁶Uái wanèneca, càica úade iyúwa abéeri quichái. Yéewa umàaca wamànica madécaná báawéeri wawàsica. Uái wanèneca wainá yéénacata úa. Quéwa éwita achúmáanaca úa, úalimáca úasáidaca wadèniaca madécaná fiwítáisesi báawéeri. Yácata yùuwichàacáisi yàasu quichái yái imàaca wanèni ipucúacawa. Càita nacái umàacaca wamànica báawéeri, macái wacáuca icáalacata. Umàaca nacái báawaca wáináidacawa càide iyúwa weemácaalíwa.

⁷Wía wenàiwica, wáalimáca wáibàaca cuwèesínái, macàaluínicaténá wamànica nía, píráipíná, macái fiwítáaná cuwèesi caluéyéi, cuípíranái, àapínái, nía nacái macáita iyéeyéica lámá yáacubàa. ⁸Quéwa canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri fíibàaca inèneca itàanícaalí. Càica úade iyúwa ipuniéchúawa báawéeri iyú, mayamáaca èerita ùacawa wáipunita, càmita uyamáidawa. Iná watàanícaalí báawéeri tàacáisica, yá báawaca wamànica áibanái úiwiwítáise càide iyúwa àapi iculále inúacaalí wenàiwica.

⁹Quéwa wanèni iyúta wàa cayábéeri Wáiwacali irí, yái Wáaniri Dios. Uyúta nacái wacúsa báawanama áibanái wenàiwica, níái Dios idàbéeyéicaté, yéewacaténá nàyaca càide iyúwa ìyáaná.ⁿ ¹⁰Iná abéeri inùmasi iricuíseta, imusúawa yái wàanàaca cayábéeri Dios irí, néeseta nacái imusúawa yái

tàacáisi báawéeri wacuísáanáca áibanái. Nuénánái, càmita cayába wamànica càiri wawàsica. ¹¹ Càmita yéewa puchicheca abéeri únibàa yééná, yá nacái ipísica yéénáta. Càmita yéewa càica yúunidená. ¹² Nuénánái, càita nacái càmita yéewa càamatàli yéetaná yàaca camuíru iyacaná. Yá nacái emàli yéetanáca, càmita yéewa yàaca maliatái iyacaná. Càita nacái, càmita yéewa ipísica abéeri únibàa yúunidená yéemata, yá nacái puchicheca yéénáta.^o Càita nacái càmita yéewa watàanica báawéeri wawàsi iwalí. Iwàwacutácàita watàanica yáawami cayábéeri wawàsi iwalita.

**Wenàiwica yéewáidáaná iyú, wáaliawa síisàanácaalí
yái yáaliacáisi nadènerica**

¹³ Iyacaalícué pèewi abéeri péená cáaliacáiri, yáaliéri iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca, yá iwàwacutá yáasáidaca yáawawa iyaca cáalíacáiri iyú, yáacáiná cáaliacáirica càmírita canumaséeta. ¹⁴ Quéwa pimàaca-caalícué ipísica yúudenisi imànicuécá piwàwa, pìyacaalícué nacái pipéliaca áibanái yáapicha, picácué piyúunáida cáaliacáica pía áibanái fícha. Picácué nacái pimàni pichìwawa tàacáisi báisíiri íipunita. ¹⁵ Yái càiri yáaliacáisica, càmírita yàawa Dios néese. Eeri mìnánái fiwítáiseta, níai canéeyéica írì Dios yàasu espíritu. Yái càiri yáaliacáisica, Camèniadacáiri néeséerita yàacawa. ¹⁶ Yáacáiná cáudenicatáica wenàiwicanái iicáyacacawa, napélicatáica nacái náipunitawáaca, càmícatáita cáaliacáaná náiwítáise náapichawáaca, yá nacái namànica néeni madécaná fiwítáaná báawéeri wawàsica.

¹⁷ Quéwa yái yáaliacáisi Dios néeséerica, yáawami masaquèerita. Iná níai Dios yèeyéica írì yái fiwítáisesi cáaliacáirica, yá nàyaca matuíbanáita áibanái yáapicha, naicá nacái áibanái ipùalé. Cayábéeyéi fiwítáise, yá namànica cayábéeri áibanái írì. Càmíyeyéi nacái pucháiba fiwítáise, càmíyeyéita nacái imèniada áibanái. ¹⁸ Iná wía wachàiniadacaalíwa wàyacaténá matuíbanáita, yásí wawàwaca nayúudàaca áibanái nàyacaténá nacái matuíbanáita. Néese áibanái iicácaalí iicácanáwa wàyaca, yá nacái nawàwapináca namànica cayábéeri áibanái írì.

Pimànicuécá càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmita pfiwítáise báawéeri ichùiliacata

4 ¹ Siùcade, nucàlidacué pírì cànínacaalí iwalíise pipéliacué píapichawáaca. Yái fiwítáisesi báawéeri iwàwéerica imànica càide iyúwacué piiná iwàwáaná, iyéericuécá piwàwalicu, yácata imànicuécá píipunita ùuwicái, yéewacaténá pipéliacuécá píapichawáaca. ² Píacué iwàwéeyéi idèniaca madécaná yàasuwa, quéwa càmita yéewacué peedáca píríwa yái piwàwéerica, yá iwalíise, yácué pinúaca wenàiwica. Piwàwacué pidèniaca cáiwínama piasuwa. Quéwa canácué pírì chàinisi yéewacaténácué pidèniaca yái piwàwacutéerica. Iná yéewa calúacuécá pía píapichawáaca, càitacué pipéliaca píapichawáaca. Yá càmita píalimácué peedáca píríwa yái piwàwacutéerica, càmíicáinácué pisutá Dios fíchani. ³ Iná éwita pisutácuécá Dios fíchani, quéwa càmitacué yàa pírì yái pisutéericuécá fícha, píináidacáinácué pimànica báawéeri. Piwàwacué pimànica càide iyúwa piiná iwàwáaná.

o 3.12 Griego itàacái írìcu, itàaní hígura puchichéeri iyacaná iwalí, acèituna iwalí nacái, yái càaméerica iyacaná. Quéwa càmita wáalí wacáca nía.

⁴¡Píacué càmfíyéita imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càide iyúwacué píimáaná irí quéecha! Iwàwacutácué píalíacawa abéeri wawàsi ìwali. Cawínácaalí iwàwa ìyaca càide iyúwa èeri mìnánái fiwítáise ìyáaná, yá yùuwideca imànica Dios. ⁵Píacué piyúunáida mawènfirica yái Dios itàacáica. Càica íimaca: “Cáininásíwaca Dios iicáca wía manuísíwata. Iná càmíta iwàwa wamànica báawéeri wawàsica, ìwalíisená yái yàasu espíritu imàaquéericaté ìyaca wawàwalicu.” ⁶Quéwa Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía manuísíwata, imànicaalíte walí cayábéeri mawènitá. Càica Dios itàacái íimaca:

“Dios ibàlùacawa náipunita níái canùmaséeyéica.
Quéwa iicáca napùalé mawènitá,
níái càmfíyéica cachàini iicácawa áibanái fícha.”^p

⁷Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pibàlùacuéwa Camèniadacáiri fipunita dàalanama. Píacué pimàni càide iyúwa ichùulianá. Càicaalícué pimànica, yásí yàapínacawa píchacué. ⁸Pidèniacué piasu wawàsiwa Dios yáapícha, yá nacái idèniapínaca yàasu wawàsiwa píapíchacué. Píacué cabáyawanéeyéica, yátacué pimànica báawéeri wawàsica. Píacué pucháibéeyéica fiwítáise, piyacué Dios fiwítáise yáapícha. Picàlidacué píchawa Dios irí yái báawéeri pimànfiricuéca, masacàcaténácué píiwítáise. ⁹Achúmacué piwàwa pibáyawaná ìwalíisewa. Pícháanícáitacué píchawa, achúmacáinácué imànica piwàwa. Yátacué piicáanica càide iyúwa níái casíimáiyéica, pícháanícáitacué, yátacué casíimáica piyaca, báawacáitacué piwàwa. ¹⁰Píacué cachàini piicáca píawawa Wáiwacalí ipíchalé. Càicaalícué pimànica, yásí caináwanápináca imànicuéca pía.

Píacué pícháawàa yái péenásàiricawa Cristo ìwali

¹¹Nuénánái, píacué pitàaní báawanama pìwaliwáaca. Yái itàaníríca báawanama yéénásàiri ìwaliwa, icháawèrica nacáini, imànicáiná báawéeri, yá itàaníca báawanama Dios yàasu ìwali, yá nacái icháawàaca Dios yàasu ley. Iná báawaca nía píimacaalí nàwali, yá càmíta pimàni càide iyúwa Dios ichùulianá pimànica. Yá piyúunáidaca, píacata idènièri wawàsi Dios yàasu ley ìwali, piicácaténáni báawacaalíni, cayábacaalí nacáini. ¹²Iyaca abéeri Dios, yái báisíríca, imàaquéericaté yàasu leywa walí, yái yéewéerica icháawàaca wenàiwica, yáaliméerica nacái ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Yácata nacái yáaliméeripíná yúucaca wía yùuwichàacáisi iriculé. Quéwa pía, canácata imàaquéeri píri wawàsi, yéewacaténá pícháawàaca áibanái.

Càmíta wáalíawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbawa walí táwícha èeri

¹³Péemiácué siúcade, píacué càiyéica íimaca: “Siúcái, càmicaalí táwícha nacái, yá wàacawa aléde yàcalé iriculé, wàyacaténá néré abéeri camuí, wawéndacaténá néré wàasuwa, wawènia nacái néré, weedácaténá walíwa manuí palata.” ¹⁴Píacué, càmfíyéita yáalíawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbapínacuéwa píri táwícha èeri. Píináidacuéwa cayába. Canácata wéenaca

yái iyéeripináca càiripináta cháí èri irícu. Càicuéca picáuca iyacade iyúwa samàna, iyaca achúmasíwata, yá nacái ráunamáita canácani. ¹⁵Iwàwacutácué càì píimacade: “Wáiwacali iwàwacanámi wàyaca quiríta, yá cáuca wía quiríta táwicha, yá wàacawa néré, wamànicaténá yái íbaidacalési wawàwée-rica wamànica.” ¹⁶Quéwa càmítacué pimàni càì. Piyúunáidacuéca, píacata idènia iwali wawàsi yái picáucaacawa pipíchaléwa, yácué canùmaséeca pía. Quéwa canùmaséecaalí wía, yá wamànica báawéeri. ¹⁷Iná macái wenàiwica idéeyéi yáalfacawa cayábéeri wawàsica iwali, quéwa càmicaalí namànnini, yá namànica nabáyawanáwa Dios ipíchalé.

**Níai càasufoyéi yùuwichàidéeyéi áibanái canéeri wawàsi
iwalíse, Dios yùuwichàidapináca nía**

5 ¹¡Péemiácué nulí, píacué càasufoyéica! Píacué iwàwacutéeyéi fícháánica, pimáidáidacué nacái, iwalíse yái yùuwichàacáisi yèeripinácuécawa platalé. ²Yái yàasusi pidènièricuéca, pìwacáidéericuéca yáawinawa abécatalé, idéca ibadácawa píchacué. Yái pibàle cawènífrica, idéca nacái chawádule iyáaca píchani. ³Càita nacái níai píasu oronáica, palata nacái, idéca dúudeca nánatabàa naliacawa. Iná dúudecáinácué píasu oro, pipalátani iriacawa, yá yáasáidaca Dios irí báawéeyéicuéca pía. Iná yàasu èri yùuwichàidaca níai èri mìnánáica, yácué yùuwichàidapináca pía yùuwichàacáisi quichái iriculé càiripináta. Máiní-cáinácué pìwacáidaca píriwa madécaná yàasusi, irícu yái èri mawiénífrica imáalàacawa. ⁴¡Péemiácué! Níai íbaidéeyéicuéca píri pibànacalé yàaluná irícu, nacháawàacuéca pía Dios irí, càmicáinácué pipáyaida náibaidacalé iwèni. Iná càmicáinácué pipáyaida nía, yácué idéca piyéedùaca nía. Quéwa yái Wáiwacali Cachàinífrica canánama fícha, icuèrica nacái macái wawàsi iwicáu, idécaté yéemiaca nasàna, namáidáidacaalíté irí cáiwina. ⁵Píacué idéeyéi isímáidaca yáawawa madécaná yàasusi iyú, canácata wawàsiquéi pimáapuèricuè irícu èri-quéi. Yá nacái idécuéca pimànica càide iyúwacué piwàwáaná. Càicuéca píade iyúwa abéeri cuwèsi iyéerica yàalu irícuwa, nèerica iyáa manuí iwéréta walíibàacani, néese, yá nanúacani. ⁶Idécué picháawàaca naináwaná, níai iyéeyéica machacàníri iyú càide iyúwa níai imàníyeyéica báawéeri. Yá nacái idécuéca pinúaca nía. Quéwa càicáaníta, càmita napélicuè pípunita náipuináwa.

Manuícaalí wawàwa Dios iwéré, iwàwacutá wàideniaca yùuwichàacáisi

⁷Iná píacué nuénánái, píideniácué matuíbanáiri iyú yái yùuwichàacáisica àta Wáiwacali yàanàacataléta. Píináidacuéwa nàwali, níai ibanéeyéica ibànacaléwa, nacúaca matuíbanáita madécaná èri, iwéréta cáli idàwinàidaca cayábanaméeyéi bànacalé iyacanáca. Nacúaca nacái matuíbanáita, iwéréta unía yúuwàacawa, bànacalé idàwinàacaténáwa, àta idécataléta béerica bànacalé iyacaná. ⁸Iná càita nacái píacué. Iwàwacutácué pichàiniadacawa abémáidata. Picácué piméyàawa. Picúacué matuíbanáita, mawiénicáiná Wáiwacali yàanàapináca. Càmita máiní idècuniacawa.

⁹Nuénánái, picácué máiní calúaca piicáyacacawa. Càicaalícué pimànica, yásí Wáiwacali yùuwichàidapinácuéca pía iwalíse yái pimàníricuéca. Iná núumacué píri, yàanàapináca mesúnamáita.

¹⁰Nuénánái, piicácué picáuwa níai profetanái, càinàcaalíté nàideniaca yùuwichàacáisi, níai icàlidéeyéicaté Wacuèrinásàiri itàcái wenàiwica irí.

¹¹ Iná càì wáináidacawa, casfímáica Dios imànica níái ìidenièyèica yái yùuwichàachàacáisica.

Idécué p'álíacawa Job iináwaná ìwali, càinácaalíté ìideniàca yùuwichàa-náwa. Yácué nacái p'álíacawa càinácaalíté Wáiwacali imànica irí manuí cayá-béeri yùuwichàaca idénáamitéwa. Yái Wáiwacalica, báisíta cáinináca iicáca wía, yá nacái iicáca wapùalé manuísíwata.

¹² Nuénánái, nuchàlidacué pírí áiba tàacáisi cawènfiri. Pitàanícaalícué abéeri wawàsi ìwali, “báisíta Dios”, picácué píima fípidená ìwali. Ewita Dios iyacàlè fípidená ìwali chènuniré, cáli fípidená ìwali nacái, áiba wawàsi fípidená ìwali nacái. Iná, ¡báisíta! píimacaalí áiba irí, yá báisícáináta píimaca. “Càmita”, píimacanáami nacái, yá càmicáináta yéewa pimànica wawàsi ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía ìwalíise.

**Peebáidacué Dios yàapínaca pírí yái písutéerica
fícha. Píacué nacái irí cayábéeri.**

¹³ Iyacaalícué pèewi abéeri báawéeri yàasu wawàsi, iwàwacutá itàaníca Dios yáapícha, isutácaténá fícha yái iwàwacutéerica. Iyacaalí nacái abéeri péená casfímáiri iwàwa, yá iwàwacutá icántàaca canciónái Dios irípiná.

¹⁴ Iyacaalí abéeri péená cáuláiquéeri, iwàwacutá ichùulla namáidaca irí, níái icuèyéica níái iwaquèyèicawa Jesús fípidená ìwali, natàanícáténá ìwali Dios yáapícha. Yá nacái napusúacani sèenási iyú, Wáiwacali fípidená ìwali.

¹⁵ Manuícaalí iwàwa Dios iwéré, yái itàanfíríca Dios yáapícha, yá Wáiwacali ichùniapínaca yái cáuláiquéerica. Yá nacái imichàapínacawa yàalubái fíchawa. Imànicaalí nacái ibáyawanáwa, yá Wáiwacali imàacapínaca iwàwawa ibáyawaná fícha. ¹⁶ Iná ìwalíise, picàlidacué píchawa amalánama yái báawéeri pimànfírícuéca áibanái irí. Yá nacái pitàanícuéca Dios yáapícha píwaliwáacawa, yéewacáténá ichùniacuéca pía uláicái fícha. Yái wenàiwica iyéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná, itàanfícaalí Dios yáapícha, yá yéewa ichàbacawa irí càinácaalíta wawàsica yái isutá Dios fícha.

¹⁷ Píwàwalícué yái profeta Elías, iyéericaté bàaluité. Wanacáiritaté wenàiwicaca, càiritaté nacái iicácanáwa iyacade iyúwa wía. Abéeri yàawiría, yaté itàaníca Dios yáapícha, ipíchanaté unía yúuwàacawa cáli ìwali. Yá càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí, áiba camuí iwalíabàa quiríta.^q ¹⁸ Néese, yaté itàaníca Dios yáapícha àniawa, yèepùacáténá unía yúuwàacawa. Yaté unía yúuwàacawa àniawa, yaté nacái cáli yèepùaca idàwináidaca bànacalénái nàycaná yáapíchawa.^r

¹⁹ Nuénánái, abéeri péenacaalícué iwènúada fiwítáisewa fícha yái Dios itàacái báisíríca, quéwa áibacaalí itàaní yáapícha, yèepùacáténá iyaca àniawa Dios itàacái báisírí ìwali, ²⁰ iwàwacutácué p'álíacawa, yái iyúudèerica cabáyawanéeri yèepùacawa àyapu báawéeri fícha, idéca ichúuliadaca cabáyawanéeri yéetácáisi fícha. Yá nacái Dios imàacapínaca iwàwawa náicha níái madécaná ibáyawaná imàníyèica.

1 PEDRO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

1 Pedro: Yáasáida walí yái nàuwichàanacatéwa níai yeebáidéeyéicaté Jesús. “Ewitaté áibanái yùuwichàidaca nía báawanama, càicáanítaté Pedro iwàwa ichàiniadaca nawàwa náalimácaténá nàyaca machacànfirí iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.”

Itànèerité cuyàluta:

Yái Pedro, yácataté néená níai Jesús yéewáidacalénáica. Iná Pedrotá yái itànàaté yéená yái cuyàlutaca Silas yáapicha. 1 P. 1.1. 1 P. 5.2; Hch. 1.20; 2.23; 4.5, 10.42.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Pedro itànàacaté cuyàluta chábade camuí 63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Camuí 67 néenibàa, yáté idéca rey Nerón imàacaca nanúaca Pedro.

¿Síisàanaté itànàa cuyàluta?

Babilonia ìyacàlená néeseté itànàa yái cuyàlutaca. 1 P. 5.13.

¿Càinaté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Pedro itànàacaté nalí cuyàluta níai yeebáidéeyéicaté Jesús, iyéeyéicaté nèewibàa yàcalé iricubàa, napiadáidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanacaté Jesús. 1 P. 1.1; 4.12; Hch. 8.2-4.

¿Cánápinaté itànàa nalí yái cuyàlutaca?

Pedro itànàacaté nalí yái cuyàlutaca, ichàiniadacaténá nawàwa, casímáicaténá nàyaca, éwita báawaca naicáca nía, náináidacaténáwa iwicáubàa yái yùuwichàacáisi, yái càirica ichàbacawa iyaca nalí.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Icàlida walí ìwali yái báisínácata cáinináanaca Dios iicáca wía mawènitá, éwita áibanái imànica yùuwidewa wía ìwalíise yái manuínaca wawàwa Jesús iwéré.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pedro, Jesucristo yàasu apóstol, nutànàacué pirí cuyàluta, píacué yéeyéica iyaca áibanái cáli ínatabàa yàasu cáli fíchawa: Ponto yàasu

cáli néré, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia yàasu cáli néré nacái. ²Píacué idéeyéicaté Wáaniri Dios iníwàaca bàaluité càide iyúwaté fináidáaná imànicaté píapichacué. Yáté iseríacuéca pía iríwa Espíritu Santo iyú yéewacaténacué pimànica irí càide iyúwa iwàwáaná. Yáté nacái íisapíacuéca pía Jesucristo íiraná iyú.^a

Nuwàwaca Dios yàacuéca pírí manùbanama mawènitá yái pimáapuèricuéca, piyacaténacué nacái matuñbanáita.

Wacúa Jesús yàanàaca èeri imanùbaca idècunitàacá wàyaca

³Wàacué cayábèeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, iicácaté wapùalé manuísíwata. Iná yéewa imàacacaté wamusúacawa wàlisài iyú ìwàlfiise yái Jesucristo imichàanacatéwa yéetácáisi fícha, yéewacaténá wacúaca yái Wáaniri Dios yèeripináca walí áiba èeri, ⁴yái wàasupiná idènièrica walípiná chènuniré, càmfíríca yéewa báawaca, càmfíríca nacái ibadáwa, càmfíríca nacái yéewa iicacánáwa ichàcacawa, cawènfíríca càiripináta. ⁵Píacué yeebáidéeyéi Dios ìwali, iná yéewa icùacuéca pía ichàini iyúwa yéewacaténacué ichúuliadaca pía yùuwichàacáisi fícha, idéerica màulenáca yáasáidacaténacué píríni èeri imáalàacaalíwa ìyaca.

⁶Iná ìwàlfiise, yéewacué casífmáica piwàwa éwita piùwichàacuéca madécaná íiwitáaná yùuwichàacáisi, achúmèeyéica imànicuéca piwàwa, quéwa achúma èerita.

⁷Iná yái manuínáca piwàwa Jesús iwéré, ìyaca càide iyúwa oro. Yái oro náalimáida naicáwani quichái iyú namusúadacaténá néese yáawami orota. Càita nacái Dios yáalimáidapínacué iicáwa pía yùuwichàacáisi iyú idècunita piyacuéca chái èeri írìcu, píasáidacaténacué manuíca piwàwa Jesús iwéré. Idècanáamicué yáalimáida iicáwa pía áiba èeri, yásí Dios itàanpínáca piwali cayába, icàlidapínáca nacái píiwitáise cayábèeri ìwali macái yáacúalicu, báisícata manuícuéca piwàwa Jesús iwéré, yàasu èeripiná Jesucristo yàanàaca àniawa,^b ⁸yái cáininéericuéca piicáca, peebáidéericuéca nacái ìwali, éwita càmitàacá piicácuéni. Yá nacái isífmáisíwacuéca piwàwa ìwàlfiise yái càmfírícuéca píalimá picàlidaca tàacáisi iyú, máinícáiná cayábacani ichàbanamawa. ⁹Casífmáicué piwàwa, manuícáinacué piwàwa Jesucristo iwéré, yái ichúuliadéeripínacuéca pía yùuwichàacáisi fícha.

¹⁰Iná ìwàlfiise, níái profetanái nacàlidacaté ìwali yái cáinináanápínacaté Dios iicáca wía mawènitá. Yá nacái néewáidacatéwa ìwali cayába yái Dios ichúuliadàanápínáca wía yùuwichàacáisi fícha. ¹¹Yá nawàwacaté náalíacawa ìwali yái èeri càirícaté Cristo yàasu Espíritu icàlidaca nalf ìwali, yái iyéerícaté nàwali, icàlidéerícaté nalf ìwali yái Cristo yùuwichàanápínacatéwa, nía nacái cayábanaméeyéi wawàsi ichàbéeyéipínacawa idénáami.

¹²Quéwa Dios imàacacaté profetanái icàlidaca yái tàacáisica, quéwa càmitaté náalimá néemìaca fimáaná, càmicáináté nalfpínáni, walípináta siùcade. Natàanícaté ìwali yái tàacáisi cayábèerica Espíritu Santo ibànuèrica

a 1.2 Bàaluité ipíchawáiseté Cristo yàanàaca, sacerdotenái inúacaté cuwèesínái wenàiwicánái ibáyawaná ìwàlfiise. Yáté náisapiaca nía náiraná iyú náalíacaténá idéca ibàliaca Dios fícha nabáyawaná ipíchaná yùuwichàidaca nía. Siùcade wía, weebáidacaalí Jesús, yá iicáca wía càide iyúwa canéeyéi ibáyawaná quirínama Jesús ìwàlfiise. Lv. 1.3-4 **b** 1.7 Mt. 25.21-23.

chènuníse, càiricuéca nacàlidaca pírí ìwali, yáí càmírica ángelnáí yáalíá yéemíaca ímáaná.

Dios imáidaca wía wàyacaténá méetàucuta báawéeri fícha

¹³Iná ìwalíse, ìwàwacutácué màulenáca pía, pìyacaténácué cáalíacáiri iyú. Picácué picàma, yátacué picúa yáí cayábéeri Dios yèeripínácuéca pírí mawènta Jesucristo yàanàacaalí àniawa. ¹⁴Piyacué càide iyúwa sùmanáí yeebáidéeyéí isèenái itàacáíwa. Picácué piya quirínama càide iyúwaté píwi-táise báawéeri ìwàwáaná quéecha, càmicaalítéca pialíacuéwa Dios ìwali. ¹⁵Piyacué mabáyawanáta macáí wawàsi ìwalita càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáta, yáí imáidéericuéca pía.

¹⁶Càica Dios itàacáí fimaca: “Piyacué mabáyawanáta càide iyúwa nùyáaná mabáyawanéeri iyú.”^c

¹⁷“Wáaniri”, pímacaalícué Dios ìwali, càmita iicácué pipùalé ìwalíse, icàlidapínacáiná wenàiwica iináwaná machacànita ìwalíse yáí namànfírica nálímáwanama. Iná ìwalíse, yá ìwàwacutácué piyaca cáimiétacanéri iyú idècunitàacá piyaca cháí èeri írìcu. ¹⁸Idécué pialíacawa Dios idécaté yeedá-cuéca pía fícha yáí èeri fiwitáise mawènfírica, càide iyúwaté nàyáaná níái piawirináimica, yáí nachàbáidéericatécúé pírí. Quéwa càmítaté ipáyaidacué piwèni iyú yáí wawàsi imáalèeripínacawa càide iyúwa oroca, palata nacáí. ¹⁹Dios ipáyaidacatécúé piwèni Cristo ííraná cawènfíri iyú, càiricade iyúwaté abéeri cordero^d wàlisàí, canéericata ìwalíse báawéeri wawàsica.^e

²⁰Yáí Cristo, idéericaté Dios imàacaca bàaluité yéetáanápínáwa èeri mìnánáí fíchawálííná, ipíchawáisetéca idàbáidaca yáí èerica. Quéwa, yáté yàanàaca yáasáidacawa pìtalécúé siuca èeride, cáininácáínaté iicáca wía.

²¹Iná Cristo ìwalíisenáta, yácué peebáidaca Dios, icáucàidéericaté Cristo yéetácáisi fícha, yá nacáí imàacacaté Cristo írì chàinisi canánama iwicáubàa. Iná ìwalíse, yá manuícúéca piwàwa iwéré, picùacué nacáí Dios imànica càide iyúwaté imàacáaná itàacáíwa walí bàaluité.

²²Iná siucade, idécáínácué pimànica càide iyúwa tàacáisi báisfíri ímáaná, yá yácata masacàacué imànica píwiwáise yéewacaténácué cáini-náca piicáca níái péenánáicawa Cristo ìwalíisená. Iná cáininácué piicá-yacacawa piwàwa yáapichawa, ²³idécáínácué pimúsúacawa wàlisáica iyú àniawa. Quéwa càmita pisèenái írìcuísewata níái yéewéeyéica yéetácawa. Iyúta yáí Dios itàacáí cáurica, yáí iyéerica nacáí càiripínáta. ²⁴Càica Dios itàacáí fimaca:

“Macáíta níái wenàiwicaca càica níade iyúwa masicáí,
macáíta yáí wawàsi nadènièrica cháí èeri írìcu, càicááníde iyúwa
masicáí fiwiná.

Chuicanáami yáí masicáica, yá fiwiná icaláacawa.

²⁵Quéwa yáí Wáiwacali itàacáica iyaca càiripínáta.”^f

c 1.16 Lv. 11.44,45; 19.2; 20.7; Is. 40.6. d 1.19 Cordero, oveja líiri, idènièri abéeri camuí. Yáí cordero ìwàwacutéeri masacàaca, macháunéeri nacáí yáí nanuèripínacaté Dios írì Pascua yaalí, áiba wawàsi yaalí nacáí. e 1.19 Ex. 12.5; 1 Co. 5.7; Ex. 29.38-42; Ap. 5.12; 13.8.

f 1.25 Is. 40.6-9.

Iná, yácata tàacáisi cayábéeri yái càì idé icàlidacawa pirícué.

Jesús, yácata íba cáuri, iwàwacutá yàasunáì wenàiwica iyaca mabáyawanéeri iyú

2 ¹Iná pimàacacué píchawa macáì báawéeri fiwítáaná: Mèniadacáisi, chìwáì, yúudenisi nacáì. Pimàacacué nacáì píchawa yái pitàaníná-cuéca báawanama áìbanáì ìwali náinatawáìsewa. ²Iná càide iyúwa quíra-siínáì icutáidáaná yáatúa òni ituníwa, nadàwinàcaténáwa, càita nacáì picutáidacuéca yái Dios itàacáì yáawami cayábéerica yéewacaténácué pidàwinàacawa, peebáidacaténácué Dios ìwali. Yásì ichúliadapínácuéca pía yúuwichàacáisi fícha, ³idécáínácué píalíaca cayábéerica fiwítáise yái Wáiwacalica, càide iyúwa cadàiníri yàacàsica.^g

Cristo, yácata íba cáuri

⁴Iná pimawíenidacuéwa Wáiwacalì Jesucristo irí, yái wacáuca yàabàlináca Dios iníwèericaté yàanápíná walí wacáuca Dios yáapícha, cawènírica nacáì Dios irí. Yá nacáì Jesucristo iyaca càide iyúwa íba cáuri cawèníri Dios icapèe irícu, quéwa èeri mìnánáì yáamàacatèni fíchawa. ⁵Iná píacué nacáì, càiyéita iyúwa íba cáuyéì, Dios imànica iyaca icapèe cáuriwa yàasu wenàiwicanáì iyúwa, càiride iyúwa capíi manuñi, wàlisàì nacáì irípináwa, píbaidacaténácué irícu iyúwa yàasu sacerdotenáì mabáyawanéeyéì. Iná ìwalísená, yácué píaca Jesucristo fímiétacaná, yái Dios yeedéeripínáca casfímáiri iyú. ⁶Càicaté Dios itàacáì fímaca:

“Siùcade, numàacaca Jerusalén^h néeni
yái íbaⁱ máinírica iwàwacutácawa capíi irí,
Dios iníwèericaté, yácáínátatè máiníri cawènica.
Iná cawínácaalí yeebáida ìwali, càmita ibáiniapínáwa ìwalíse yái
yeebáidáanáca Jesús.”

⁷Iná píacué yeebáidéeyéica Jesús, cawènírisíwacué píicáca.

“Quéwa mawèníri naicáca níai yáamèeyéicani.
Iná níacata yái yúuquèeyéicaté fíchawa yái íba cawènírica macáì íba
fícha.”^j

⁸Iná càmicáiná neebáida yái tàacáisi cayábéerica, yá nadùdùacawa ìwalíse,

“yá náuwàacawa íba cawèníri iwéré,
nàapínácaínáwa yúuwichàacáisi néré càide iyúwaté idééná Dios
imàacaca itàacáíwa.”

⁹Quéwa siùcade, píyacuéca càide iyúwa abéeri wenàiwica fiwítáanáta Dios iníwèeyéicaté irípináwa, sacerdotenáì íbaidéeyéica Dios irí, Dios yàasunáì

^g 2.3 Sal. 34.8. ^h 2.6 Siòn: Itàaníca Dios icapèe ìwali, Jerusalén ìyacàlená ìwali nacáì.

ⁱ 2.6 Yái íbaca, yáta Jesucristo, icàlidéerica tàacáisi báisíri. ^j 2.7 Yái íbaca, yácata Jesucristo yàabàlináca, yái Dios itàacáica.

wenàiwicaca siùcade,^k yéewacaténacué picàlidaca ichàini imanúfa iináwaná ìwali, yái imáidéericatécué pía catéeri iricuíse, piwàlùacaténacuéwa yàasu camalási cachùniquéeri iriculé.¹⁰ Bàaluité, càmitaté abéeri wenàiwica fiwítáanacué pía, quéwa siùcade, Dios yàasunái wenàiwicacuéca pía. Bàaluité, càmitaté Dios iicacué pipùalé, quéwa siùcade, idéca iicacuéca pipùalé mawè-nita.

Piyacué càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica

¹¹Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nusutacué pícha wawàsi manuísíwata, píacué iyéeyéica áiba cáli íinatabàa yèepuníyécawá chái èeri iricu. Piibàacué píawawa ícha yái píiwitáise báawéerica, ichùlliucuéca pimànica càide iyúwa piiná iwàwáaná, yái imànífirica ùuwicái wacáca wàlisái fipunita.¹² Piyacué machacàníri iyú nèewibàa níái wenàiwica càmfíyéica yeebáida Jesús. Iná éwítacué nacháawàacué piináwaná, pimànicasacué báawéeri, quéwa yàasu èeripiná, Dios yùuwichàidaca macáita níái wenàiwicaca. Níái càmfíyéica yeebáida Jesús, naicápinácaalí yái cayábéeri wawàsi pimànífiricuéca áibanái írí, néenialí, yá náalápináca báiscata Dios imànica machacànita wawàsi.

¹³Iná Wáiwacali ìwalíisená, yá piacuéca náimiétacaná macáita níái wenàiwica ichùlliyéica chái èeri iricu, éwita reycani, yácáináta ichùlliyéri nawicáu canánama.¹⁴ Níá nacái áibanái yàcalé fiwítapunái, rey imàaqueeyéica néenibàa nàuwichàidacaténá níái imànífíyéica báawéeri, icàlidéeyéica nacái naináwaná cayába níái imànífíyéica cayábéeri.¹⁵ Iná yácata Dios iwàwéeri wamànica yái: Wamànicaalí cayábéeri áibanái írí, yásí yéewaca masànaca wamànica níái càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali, canácaténá yéewa náimaca wàwali.¹⁶ Piyacué càide iyúwa níái idéeyéica Jesús iwasàaca báawéeri ichàini fícha. Quéwa idécáiná Wáiwacali iwasàacuéca pía, picacué píma piríwa, yásí yéewaca wabàaca wamànica wabáyawanáwa. Piyacué càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica.¹⁷ Píacué náimiétacaná macáita níái wenàiwicaca. Cáininacué piicáca macáita níái wéénanáica Jesús ìwalíise. Píacué Dios iyéininá. Píacué nacái íimiétacaná yái rey romanosàirica.

Iicacánáwa wàyaca náapícha, níái wáiwacanánáica, wía Dios yàasunái wenàiwicaca

¹⁸Píacué nàasu wenàiwicaca, píacué náimiétacaná níái píiwacanánáicawa. Càmita abéeri nfacatái cayábéeyéica fiwítáise, cayábéeyéica nacái píapíchacué, cayábatacué nacái píacué náapícha níái báawéeyéica fiwítáise.¹⁹ Cayábaca Dios iicáca níái idéeyéica màulenáca nàuwichàanápínáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, éwita nàideniaca yùuwichàacáisi canéeri ìwalíise.²⁰ Quéwa canácata iwèni pirícué, nacapèedacaalícué pía, pimànicáinácué báawéeri. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía cayábéeri wawàsi ìwalíise, píideniacaalícué nacáini, yásí cawènica Dios iicácani, cayábaca nacái iicácani,²¹ yácáináta Dios imáidéericué pía ìwalíná. Càicataté nacái Cristo yùuwichàacawa wàwalíná waicácaténá wawicáuwani, wàacaténáwa iricubàata yái imànífiricaté.

²² “Càmitaté Cristo imàni ibáyawanáwa, canásíwata.

Canácataíta nacái imèniadaté áibanái.”^l

²³ Nacuísacaalíté báawanama Cristo, càmitaté yeebá nasàna báawéeri tàacáisi iyú. Ewitaté nàuwichàidacani, càmitaté ibáulia inúaca nía. Imàacacáitaté yàasu wawàsiwa Dios icáapi iricu, yái yùuwichàidéerica báawéeyéi wenàiwica machacàníri iyú. ²⁴ Cristo itécaté wabáyawaná iiná ìwaliwa cruz ìwali yéewacaténá wéetácawa bayáwanási irí, wàyacaténá Dios ipíchale machacàníri iyú. Iná Cristo imàacacáinaté nàuwichàidaca iiná, yáté idéca iwasàaca wía wabáyawaná ichàini fícha.^m ²⁵ Wàyacaté quéecha càide iyúwa ovejanái iméeréeyéiwa.ⁿ Quéwa siùcade idéca wèepùacawa Ovejanái Iiwacaliná yàatalé, yái Pastor icuèrica wacáuca.

Iicácanáwa nàyaca níai idènièyéica yàacawéeyéiwa

3 ¹ Càita nacái píacué inanáica, pimàacacué píawawa pìyaca piacawéerínái ichàini yáawibàa, níacáinatá icuèyéicué pía^o yéewacaténá yeebáidaca Dios itàacái ìwali, yái piacawéericué càmfírira yeebáida, éwita càmita picàlidacué irí Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali. Iwalísepináta yeebáida yái iicácanáwaca cayábaca píiwitáise ìyaca, ² naicácaalí nacái ùyaca machacàníri iyú, ùyacaalí nacái cáimiétacanéri iyú. ³ Píacué inanáica, iwàwacutácué píalíacawa chánácaalí yái cachùniqueérica píacué ìwalíse. Càmita máini ìwalíseca yátái asáirica ichànácawa pìwalicué, iyúwa pípiacaalícué píiwita ibáináwa machàbacaanánama iicácanáwa, picuàdacaalícué pìwalísewa yáawami oro imànicanáta, pìwalicaalícué nacái bàlesi yáawami cachùniqueerita iicácanáwa.^p ⁴ Yáta cachùniqueéri píacué ìwalíse yái píiwitáise cayábérica imusuéricawa síisài piwàwalicuíse, yái píiwitáise cayábérica, casí-máirica, matuíbanáirica, càmfírira nacái yéewa imáalàacawa, yásí cawèníri Dios iicáca nacái. ⁵ Càicaté namànica bàlulité níai inanái mabáyawanéeyéica, fíbèyeyéicaté iwàwa Dios iwéré, imàaquéeyéicaté yáawawa ìyaca nàacawéerínái ichàini yáawibàawa, níacáinataté icuèyéi nía.

⁶ Píicácué picáuwa úai Saraca imàaquéechúacaté yáawawa ìyaca ùacawéeri Abraham ichàini yáawibàa, yáté nacái “Nuíwacali”, úumaca irí.^q Iná pimànicaalícué càide iyúwaté Sara imàníná, yá piyacuéca càide iyúwa uénibenái. Yá nacái canácata yéewanácué cáaluca pìyaca.

⁷ Píacué nàacawéerínáica, càita nacái iicácanáwa iwàwacutá piyacuéca piacawéetúanái yáapichawa cáalíacáiri iyú.^r Píacué uímiétacaná úai inanáica. Iwàwacutácué píalíacawa càmita udènia uchàiniwa càide iyúwacué pía. Quéwa càicàaníta, abédanamata Dios yàaca ulí piápichacué mawèníta yái ucáuca càmfírira imáalàawa. Iná piacué uímiétacaná ipíchaná càulenáca Dios yéemiaca píricué, pítàanicaalícué yáapicha.

Níai nàuwichàidéeyéi, namànicáiná cayábéeri áibanái irí

⁸ Imáalàidáaná nùalàacacuéca pía. Iwàwacutácué abédanamacata píiwitáise piápichawáaca. Péemiacué píriwáaca ìwali yái piasu wawàsi báawéericuéca imànica piwàwa. Cáininácué piicáyacacawa iyúwa yéenáiquéeyéiwa.

l 2.22 Is. 53.9. m 2.24 Is. 53.5. n 2.25 Is. 53.5. o 3.1 Ef. 5.22; Col. 3.18. p 3.3 1 Ti. 2.9. q 3.6 Gn. 18.12. r 3.7 Ef. 5.25; Col. 3.19; 1 Ts. 4.4-5.

Piicácué nacái áibanái ipùalé. Piicáyacacuéwa càide iyúwa piicacalénáisiwa.
⁹Iná cawinácaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pèepùada irí báawéeri nacái. Picácué pichùulia báawacatalé níai icuíséeyéicuéca pía báawanama. Pisutácaítacué nàwali Dios, yàacaténá nalí cayábéeri càitáde iyúwaté Dios imáidáanacué pía nacái, yàacaténacué pirí cayábéeri.¹⁰ Càica Dios itàacái fimaca:

“Yái cáininéerica iicáca icáucawa,
 iwàwacaalí nacái ìyaca casímáita cáala èeri,
 iwàwacutá icùaca inènèwa ipíchaná imànica báawéeri áibanái irí,
 ipíchaná imèniadaca áiba itàacái iyúwa, ichiwa iyú nacái.

¹¹Piwènúada piíwitàisewa báawéeri fícha, pimàni yáawami cayábéerita.

Picutáida cayábéeri piyacaténá matufbanáita.

¹²Wáiwacali iicáca níai imàníyéica cayábéeri áibanái irí,
 imàníyéica nacái machacàníri iyú wawàsi.
 Natàanícaalí nacái yáapicha, yá yéemíaca nalí, yàacaténá nalí yái nawàwacutéerica.

Quéwa ibàlùacawa náipunita níai wenàiwica imàníyéica ibáyawanáwa.”¹³

¹³Iná pimànicaalícué abémáidata cayábéeri áibanái irí, yá canácata yáaliméeripiná imànicuéca pirí báawéeri. ¹⁴Quéwa nàuwichàidacaalícué pía ìwalíse yái cayábéeri wawàsi pimàníricuécá áibanái irí, yá Dios isí-máidapínacuéca piwàwa. Iná picácué picalùadaníwa ìwalíse. Picácué nacái cáalu piicáca nía. Picácué achúma piwàwa ìwalíse yái piùwichàanácawa. ¹⁵Piacáitacué Cristo fímiétacaná piwàwalícuésewa, yái Píiwacalícuéca. Iwàwacutácué màulenáca pía mayamáacata peebácaténacué nasàna níai icháawèeyéicuéca pía, càinácaalí yái picùacué yàanàaca, píacué yeebái-déeyéica Cristo, quéwa casímáiri iyú, cáimiétacanéeri iyú nacái. ¹⁶Iná yái wawàsi píaliéricuécá cayábaca, yáta iwàwacutá pimànicuécá yéewacaténá báipínaca níai itàaníyéica báawanama piwalícué, pèepunicáinácuéwa Cristo yáapicha.

¹⁷Iná cayába quiríta piùwichàacaalíwa ìwalíse yái cayábéeri pimàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná, fícha yái piùwichàanácawa ìwalíse yái báawéeri pimàníríca. ¹⁸Iná càitaté nacái,

Cristo yéetácawa, abé yàawiríata càiripínata,
 wabáyawaná ìwalíse.
 Canácaté Cristo ibáyawaná,
 quéwa càicáaníta, yáté yéetácawa wàwalíná, wía
 cabáyawanéeyéica,
 itécaténá wía Dios yàatalé.
 Báisíta iiná yéetácatéwa,
 quéwa icáuàacatéwa ìyacaténá espíritu iyú.

¹⁹Iná espíritu iyú, yá yàacaté icàlidaca nálí níái espíritunái presoíyícaté ìyaca,^u ²⁰càmíyícaté yeebáida Dios itàacái bàaluité, Noé yàasu èerimité. Níái Dios icuèyícaté iwènúadaca íiwitáisewa báawéeri fícha déecu èeri, idècunitàacá Noé imànicaté yái lancha manuíríca. Yái Dios ichúuliadéericaté írícu ocho wenàiwica úni yéesacái manuírí fícha.^v

²¹Siùcade, yái úni yéesacái ìyaca càide iyúwa wabautizácaalíwa úni yáaculé.^w Quéwa yái bautismoca càmita fíba wenàiwica isacàa. Wabautizáwa wáasáidacaténá wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapícha, idécáiná wasutáca fícha imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha, ìwalíise yái Jesucristo icáucàanacátéwa yéetácáisi fícha.^x

²²Yái imichèericatéwa chènuniré, siùcade, ìyaca Dios yéewápu néesema. Iná yácata idènièri ichàiniwa nawicáuwa macáita níái ángelnáica, macáita níái espíritunái ichúulièyéica, nía nacái idènièyéica ichàiniwa.

Weebáidaca idénáami Dios, yá iwènúadaca wáiwitáise báawéeri fícha

4 ¹Iná càide iyúwaté Cristo yùuwichàaná yéetácawa iiná írícuwa cháí èeri írícu, càita nacái iwàwacutá màulenácuéca piùwichàacawa ìwalíná cháí èeri írícu, yácáináí idéerica yéetácawa. Yá càmita imàni íbáyawanáwa quirínama, ²càmicaténá piyacué quirínama càide iyúwa níái wenàiwica báawéyéica íiwitáise, imàníyéica càide iyúwa nainá iwàwáaná. Piyacaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, idècunitàacá piyacuéca cháí èeri írícu. ³Idécué piyaca déecu èeri, pimànica càide iyúwa níái càmfíyéica yeebáida Dios. Pimànicué báawéeri piiná iyúwa madécaná báawéeri íiwitáaná càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwáaná. Picàmanicué nacái, pimànicué píapichawáaca madécaná báawéeri íiwitáaná. Pisíimáidacué piináwa pilabàacaalícué. Yá nacái piacuéca yéenáíwanásináí báawéeyíi fíimíétacaná, yái báawéerica Dios iicáca.^y

⁴Iná ìwalíise, níái plàcawéeyínámica ipíchatéca peebáidaca Wáiwacalí ìwali, yá nacalùadaca naicácuéca pía, càmicáinácué piacawéerida quirínama nía, ìwali yái náiwitáise báawéeri namànírica máibàa canánama. Iná ìwalíise, yáté natàanícuéca pìwali báawanama. ⁵Quéwa áiba èeri, iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita icàlidacaténá nálí ìwali yái namàníricaté, idécáiná màulenàcani yùuwichàidacaténá níái cáuyéica, nía nacái yéetée-yéimicawa.^z

⁶Iná ìwalíise, yá Dios idécaté ibànùaca nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, níái idéeyéimicaté yéetácawa, plàcawéeyínámica yùuwichàidéeyéicaté nía iwérétaté néetácawa. Quéwa cáupiná nàyaca espíritu iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Iwàwacutá wáibaidaca cayába nayú níái chàinisi Dios yéeyéica walí

⁷Idéca mawíénica yái èeri yéenáíwaná imáalàacatáipínacawa macáita. Iná iwàwacutácué piyaca machacànita, cáalíacáiri iyú nacái, yéewacaténácué

u 3.19 Iwàwáaná fímaca yái versículoca: Jesús yàacaté icàlidaca nálí yái imawèniadàanáca yéetácáisi, báawéeri ichàini nacái, nálí níái ángelnái báawéeyéicaté imànica íiwitáisewa.

v 3.20 Gn. 6.1-7.24. w 3.21 Cf. Mr. 16.16; Hch. 2.38; Ef. 5.26; Tit 3.5. x 3.21 Ro. 6.3-4.

y 4.3 Ro. 1.29-31. z 4.5 Hch. 10.42; 2 Ti. 4.1.

pitàaníca Dios yáapicha. ⁸ Macái wawàsi iwicáubàa, iwàwacutácué cáininá-síwaca piicáyacacawa. Iná cáininácaalí waicáca áibanái, yá wáalímáca wamàacaca wawàwa áibanái ibáyawaná fícha. ⁹ Peedácué picapèe iriculéwa masànata níái yèepuníyíecawa déeculé icapèe fíchawa, nachàbáidacaténácué piataná catá. Peedácué pialaléwa nía casíimáiri iyú.

¹⁰ Iná nèewíise níái madécaná chàinisi íiwitáanáca, yá idéca Dios yàacuéca pírí abéeri píalimáwanama, píibaidacaténácué iyú, piicácaténácué áibanái ipùalé. Píibaidacué iyú cayába yái Dios yèericuéca pírí mawènitá. ¹¹ Iná cawinácaalí yáalía itàaníca cayába, yá iwàwacutá yéewáidaca machacànita càide iyúwa Dios itàacái fimáaná. Yái caséerica iyúudàaca áibanái, iwàwacutá íibaidaca cayába yéewacaténá macái wenàiwica yàaca cayábéeri Dios irí Jesucristo ìwalfísená, yái cayábéerica, cachàiníirica canánama fícha càiripínáta. Càicawani.

Níái yeebáidéeyéica Jesús, mayamáacata nàuwichàacawa

¹² Píacué nuénánái, cáininéeyéica nuicáca, piicácué picalùadawa ìwalíise yái yùuwichàacáisi piùwichèericuéca yáalímáida càitacué iicáwa pía. Picácué píináida càmfíricata iwàwacutá wàuwichàaca yái yùuwichàacáisica. ¹³ Iwàwacutácáita casíimáicuéca pía, piùwichàacáinácué càide iyúwaté Cristo yùuwichàanátéwa, yéewacaténácué casíimáica pía yàasu èeri Cristo yàanà-pináca àniawa, icamaláná ichàini yáapichawa.

¹⁴ Iná áibanái icúsacaalícué pía báawanama Cristo ìwalfísená, casíimái-cáitacué pía, Dios yàasu Espíritu cachàiníiricáiná ìyacué pìwali. [Báisíta, níacata yàasu wawàsi Cristo yáapicha yái nacúsáanáca báawanama iináwaná ìwali, quéwa píacué yéeyéi irí cayábéeri.] ¹⁵ Iná càmita iwàwacutá piùwichàacuécawa càide iyúwa inuényéi wenàiwica, iyúwa cayéedèeyéi, iyúwa nacái imàlùdéeyéi áibanái yàasu àyapulicubàa, iyúwa nacái ìyéeyéiwa áibanái yàasu wawàsi ìwali isicúata. ¹⁶ Quéwa cawinácaalí yùuwichàawa yeebáidacáiná Jesús ìwali, picácué píbáiniawa ìwalfíise, iwàwacutácáita píacuéca cayábéeri Dios irí, pèepunícáinácué picàlidaca iináwaná ìwali.

¹⁷ Idéca yàanàaca yái èeri Dios idàbacatáipínáca yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná ìwalfíise. Quéwa idàbapíná imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa. Iná càicaalí Dios imànica yàasunái wenàiwica iríwa, máiní yáawanáipíná yùuwichàidaca níái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi cayábéerica. ¹⁸ Dios itàacái fimaca walí:

“Iná achúmèeri wawàsi ìwalfísecaalíta nachúuliawa níái ìyèeyéica machacànfiri iyú,
¿Càinápínásica ichàbacawa nalí níái wenàiwica báawéeyéica íiwitáise, cabáyawanéeyéica nacái?”

¹⁹ Iná cawinácaalí yùuwichàawa, namànicáiná càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata. Yá nacái iwàwacutá namàacaca nacáucawa Dios icáapi iricu, yái càmfírica imèniada, idàbáidéericaté nía.

Pedro yàalàaca níái yeebáidéeyéica Jesús

5 ¹Iná píacué ancianonái, núa nacái ancianota náapicha. Núaca yái iiquéericaté càinácaalíté nàuwichàidaca Cristo. Iná Cristo yàanàa-pinácaalí àniawa, yá nacái nuicápinácata náapicha ichàini icamaláná ichùnìcaca, yáasáidapínacaalíwa waicá. Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata: ²Picùacué cayába níái Dios yàasunái wenàiwica,^b imà-quéeyéicuéca picáapi irìcu. Picùacué nía cayába. Pimàni yái íbaidacalésica piwàwacáiná pimànicani, càmita nachùuliacaíná pía chàinisíri iyúta. Càmita nacái palata ìwalínáta, caséecáináta píibaidaca Dios irí iyúwa iwà-wáaná. ³Picácué piicá píawawa náiwacanánái iyú. Picácué nacái pichùu-lla nía chàinisíri iyú, níái Dios imàaquéeyéicuéca picáapi irìcu. Pimànicuè napíchalé cayábéeri wawàsi naicácaténácué nawicáuwa pía, níái Dios yàasunái wenàiwicaca.

⁴Iná yàasu èeri yàanàaca yái Pastornái Iiwacalica, yá yàapínaca pirícué piwèni, úái corona cachùniquéechúaca, càmfíchúapínaca ibadáwa quirí-nama.

⁵Càita nacái píacué ùuculiyéica, iwàwacutácué peebáidaca natàacái níái ancianonáica. Macáitacué pía, picácué cáimacái piicáca píawawa pícha-wáaca. Píacué pímiétacanáwáaca, càica Dios itàacái ímaca:

“Dios yàacawa náipunita níái canùmaséeyéica,
quéwa iicáca napùalé mawènta níái càmfíyéica cáimacái iicáca
yáawawa áibanái ícha.”

⁶Iná picácué cachàini piicácaawa Dios ícha, peebáidacué ichùuliaca yái Dios cachàinírica. Iná yàasu èeri imànica pirícué cayábéeri, yá iicápinácuéca pía càide iyúwa wenàiwica cawèníyél.^c ⁷Iná pimàacacué Dios icáapi irìcu macáita yái wawàsi achúméericuéca imànica piwàwa, yácáináta yáaliéri icùacuéca pía.

⁸Iwàwacutácué pìyaca cáalíacáiri iyú. Picácué pìyaca matufbanáita, yácáináta wàuwidesàiri Camèniadacáirica, yèepunícawa watéesebàa càide iyúwa cháwi caluéri fícháaná yèepunícawa, icutáidaca yèepuníca iyáa-pináwa.^d ⁹Yái iwàwacutéericuéca pibàlùacawa fipunita, quéwa manuícué piwàwa Dios iwéré cáíwinama. Yá nacái idécué píalíacawa, càicata nacái nàuwichàacawa níái wéénanáica Jesús ìwalíisená macái cháí èeri irìcu.

¹⁰Quéwa Dios iicáca wapùalé mawènta, yái imáidéerica wía wàya-caténá abédanamata Jesucristo yáapicha càiripínáta, ìyacàle cachùniquéeri irìculé. Iná idécanáamicuè piùwichàacawa achúma èerita, yá yácata, imàacacué béeyéica píiwitáise pìyacaténácué dàalanama itàacái ìwali, cachàinícaténácué nacái píiwitáise. ¹¹Iná Dioscata yái wèerica fímiétacaná, cachàiníricáiná manuísíwatani icùacaténá macáita càiripínáta. Càicawani.

b 5.2 Jn. 21.15-17. **c** 5.6 Mt. 23.12; Lc. 14.11; 18.14. **d** 5.8 Iwàwáaná ímaca: Iwàwaca yeebáidéeyéi Cristo imànica càide iyúwa iwàwáaná, ipíchaná namànica càide iyúwa Dios iwà-wáaná.

Yácata imanùbaca nuwàwalicué macáita

¹²Nutànàacué pirí maléenéerita tàacáisica, yái nubànùacué pirí Silvano^ef yáapicha, yái núenásàiri núaliérica yeebáidaca báisíta Jesús. Nuwàwacué nuchàiniadaca piwàwa. Yá nacái nuchàlidacuéca pirí, ìwali yái Dios imànñiri-cuéca pirí. Iná iyú yáasáidacué pirí, báisícata, cáininácuéca iicáca pía. Iná peebáidacué ìwali mamáalàacata yái tàacáisi iicáanaca wapùalé mawènitá.

¹³Níái Jesús ìwacáidéeyéica, iyéeyéica cháí Babilonia^g ìyacàlená ìricu, nía nacái Dios ìníwèeyéicaté càide iyúwacué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos,^h yái nuiquéerica càide iyúwa nuìri, ìwàwalicué pía nacái. ¹⁴Pitài-dayacacuéwa cáininéeri iyú péenánái yáapichawa Jesús ìwalíise. Pisùsùacué nanànli ìwali nacái.

Nusutá Dios fícha pìwalicué, matuíbanáicaténácué piwàwa, píacué iyéeyéica Jesucristo yáapicha. Càicawani.

e 5.12 Aibaalí ípidená, Silas, griego iyú, ípidená Silvano. **f 5.12** Hch. 15.22,40.

g 5.13 Yácata Roma ìyacàlená yái càí Pablo íimaca ìwali, càicáináté náíwítáise níái iyéeyéica néeni càide iyúwaté níái Babilonia minanáica. **h 5.13** Hch. 12.12,25; 13.13; 15.37-39; Col. 4.10; Flm. 24.

2 PEDRO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

2 Pedro yáasáida walí ìwali yái Dios íiwitáise báisírica.

Néeni. ¿Càiná iicacánáwa iwàwacutá wàyaca wía yeebáidéeyéica Dios ìwali?

Itànèerité cuyàluta:

Yái Simón Pedro, fibaidéeri Dios irí, Jesucristo yàasu apóstol nacái. Píacué cáininéeyéi nuicáca, siúcade yáca pucháiba yàawiríanácué nutànàaca pírí yái cuyàlutaca.

Yácata apóstol Pedro yái itànàaté àniawa yái pucháibáanáca níai cuyàluta-náica.

Càicaté íimaca: núacata itànàa yái cuyàlutaca. 2 P. 1.1; 3.1.

Jesús icàlidacaté irí ìwali yái yéetáanápínacatéwa mesúnamáita. 2 P. 1.14; Jn. 21.18.

Yácataté ìya náapicha néeni, Jesús ibàle icámbiacaalítéwa, inànì, macáita nacái ìwalíise. 2 P. 1.16,17; Mr. 9.5-7; Mt. 17.4,5.

Càicaté íimaca: núacata Jesucristo yàasu apóstol. 2 P. 3.2.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Cáminaté Pedro itànàaca yái cuyàluta chábade camuí 64-68 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanaté itànàa cuyàluta?

Apóstol Pedro itànàacaténi Roma ìyacàlená néese.

¿Càinaté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípinaté macáita níai yeebáidéeyéicaté Jesús ìyeyéicaté Asia yàasu cáli finata. Pedro yéewáidacatalécaté nía quéecha.

Iricu yái idàbéericaté itànàaca cuyàlutaca, yàalàacaté nía náicha níai yèeyéicatéwa nàatalé, yèepuniyéicatéwa natéesebàa. Chái pucháibáanáca itànàaca yái cuyàlutaca, yàalàaca nía náicha níai ìyeyéica nèewita cachìwée-yéica, yéewáidéeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Yàalàacaté nía fícha yái cachìwéeyéi yéewáidáanáca méetàuculé Dios itàacái báisíiri fícha. Yá nacái ichùnìacaté yéewáidaca nía ìwali yái Jesucristo yàanàanápínáca pucháiba yàawiría.

Imacaté nalí: Picácué matufbanái pìyaca. Pìyacué nacái machanfiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Picácué matufbanái pìyaca fícha yái néewáidáanáca méetàuculé Dios itàacái fícha, níai cachìwéeyéica. Picùacué nacái èeri imanùbaca Cristo yàa-nàapináca wàwalinà àniawa.

Versículo máinfiri cawènica:

2 P. 3.11.

**Pedro iwàwalica níai itànèeyéica irí. Náiwitáise
iyáaná níai yeebáidéeyéica Jesús**

1 ¹Núacata Simón Pedro,^a íibaidéeri Jesucristo irí, yàasu apóstol nacái. Nutànàacué pírì cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo càide iyúwa weebáidáaná ìwali. Yái Jesucristo wàasu Dios, yá nacái ichúuliadéeripináca wía yùuwichàacáisi fícha, yái imànfirica càide iyúwa iwàwacutáaná imànica.

²Nusutá Dios fícha pìwalicué, cáininácaténácué iicáca pía manuísíwata, iicácaténácué pipùalé mawènitá, imàacacaténá nacái matufbanáicuéca piwàwa, idécáinácué píalíacawa Dios íiwitáise ìwali, Wáiwacali Jesús íiwitáise ìwali nacái.

³Iná ìwalíse yái chàinisi Dios idènièrica, yá nacái, yácata yái yàaca walí macáita yái wawàsica iwàwacutéericawa walí yéewacaténá wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Càicaté imànica walí, idécáináté wáalíacawa ìwali yái imáidéericaté wía yàasunái wenàiwicapináwa, wàyacaténá íiwitáise cayábéeri yáapicha, ichàiniri iricu nacái. ⁴Iná ìwalíse yái, yá idécaté imàacaca walí nataacáiná yàanàapiná walí níai cawèniyíyí wawàsica, cayábéeyéica nacái, yéewacaténá wadèniaca Dios íiwitáise, idécáináté wamusúacawa èeri báawéeri íiwitáise fícha, yái iwàwéerisíacawa wawàsi yàasupináwa.

⁵Iná idécáinácué imàacaca itàacáiwa pírì, iwàwacutácué pichàiniadacawa siùcade, pichùnìacaténácué píiwitáise. Iná idécué peebáidaca Jesús, quéwa píasáidacué nacái ipùalé píiwitáise cayábéeriwa, yá nacái píalíanácuéca Dios ìwali cayába. ⁶Picùacué píawawa macái báawéeri fícha. Pìideniácué ééréeri iyú píasu wawàsiwa. Piyacué càide iyúwa níai yèeyéica Dios fímiétacaná. ⁷Aiba àniawa, cáininácué píicáca níai péenánáicawa Jesús ìwalíisená, cáininácué nacái píicáca áibanái manuísíwata. ⁸Iná pidèniacaalí piwàwalicuwa níai wawàsináica, yá iwàwacutá pimànicuéca cayábéeri áibanái irí, ìwalíse yái píalíanácuéca Wáiwacali Jesucristo ìwali.

⁹Quéwa yái càmfirica imàni càì, yá càicáaníde iyúwa yái matuírica, càmfirica yáalimá asái iicáca déeculé, yácata idéeri fíimáichaca yái idéénacaté Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹⁰Iná píacué nuénánáica, Dios imáidacatécué pía, iníwàacatécué pía nacái. Pichàiniadacuéwa, píasáidacaténácué pìyáaná iyúwa yái píiwitáise

cayábéerica. Iná pimànicaalfué càì, yá caná ìwalíiscata pidùdùacuéwa quirínama. ¹¹ Yásí Jesucristo itàidapínacuéca pía cayába yàasu èeri piwàlùapínacuécawa aléde Wáiwacali icùacatáica yàasunái wenàiwicawa càiripináta, yái Jesucristo ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha.

¹² Iná ìwalíise, yá nuwàwalipínacuéca pírí nàwali abémáidata níái wawàsinaíca, éwitacué pialíacawa nàwali, éwitacué nacái piyaca dàalanama ìwali yái tàacáisi báisíríca siùcade. ¹³ Yá nacái nùalíaca nudèniaca piapichacué wawàsi, nuwàwalinápínacué pírí níái wawàsináica, idècunitàacá cáuca núa. Yá iwàwacutáca nucawàidacuéca píiwitáise, nùalàacué pía nacái, ¹⁴ idécáiná nùalíacawa mesúnamáipináta nuétácawa càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo idééná icàlidaca nulí ìwali. ¹⁵ Iná yéewa iwàwacutá nuchàiniadacawa yéewa-caténacué piwàwalica níái wawàsináica, éwita idéca nuétácawa.

Waicácaté Cristo ichàini

¹⁶ Iná wacàlidacaalíté pírícué ìwali yái Wáiwacali Jesucristo ichàinica, ìwali nacái yái yàanànapínáca àniawa, càmitaté wacàlidacué pírí wàwawirínáimi icàlise mawènfiri ìwali. Yéewaté càica wáimacuéca pírí, idécáínátaté waicáca watufí iyúwa yái Wáiwacali Jesucristo ichàini imanuícaca. ¹⁷ Wíataté áibanái ìya néeni Wáiwacali yáapichawa, cawènicaalíté Wáaniri Dios iicáca yái Wáiwacali fibaidacaléca. Yá yásáidacaté ichàini icamaláná ichùnìcawa waicá. Yáté nacái wéemìaca Dios cachàinfiri isàna itàaníca chènunfise, càicaté fimaca: “Yácata Nuiri yái, cáininéerica nuicáca, isfimáidéerica nacái nuwàwa.”^b ¹⁸ Iná wíacataté yéemìaca isàna chènunfise idècunitàacá wàyacaté Jesús yáapicha aléde dúli finatalé, méetàuculé macái wawàsi fícha, wenàiwicanái fícha nacái, wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.^c

¹⁹ Iná yéewa wáalfaca báisíríca yái Dios itàacái profetanái icàlidéericaté. Iná cayábacata piacuéca itàacáiná yùuwiná mamáalàacata, iyacáiná walí càide iyúwa camalási icànáanà catéeri iricu, iwéréta amaléeri yàanàaca. Iná càita nacái Cristo yàanàapínácaalí àniawa yá icànapínáca wawàwaliculé icamaláná iyú càide iyúwa dùlupùta manuífchúa imusúacaalíwa amaléeri ipùata ìwali.

²⁰ Quéwa macái wawàsi fícha, iwàwacutácué pialíacawa ìwali yái: Chái Dios itàacái iricu, canácata tàacáisi itànèeriwa càide iyúwa profeta fináidáanáwa. ²¹ Iná yái Dios itàacáica, càmita yàanàa walí wenàiwica fiwítáise iricuise. Níataté icàlidaca Dios itàacái ìwali, níái asianái idéeyéicaté iseríaca. Yá níacataté icàlida yái tàacáisica càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanaté nacàlidacani.

Asianái cachìwéeyéi yéewáidéeyéi méetàuculé Dios itàacái fícha

2 ¹ Bàaluité, éwitaté nàyaca profetanái báisíiyéi itàaníca, nàyacaté nacái profetanái cachìwéeyéi Dios yàasu wenàiwica yéewi, càide iyúwa nàyáaná pèewibàacué siùcade. Níacata yéewáidéeyéipínacué pía ibàacanéeri iyú, éeruiri yéewáidáaná iyú, itéeripínáca báawacatalé níái yeebáidéeyéica nalí. Yá nacái namàapínáca Cristo iyú Náiwacali, yái yàanèericaté iwènìaca nía báawéeri fícha yéewacaténá nàyaca irípiná. Quéwa càicanáami

namànica, yá namáidapínáca nalíwa mesúnamáita Dios ilúa yùuwichàidacaténá nía. ²Yá iwálíiseca, madécaná wenàiwica imànipínáca càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. Yá nacái nacùalécata, yá abénamée-yéi itàanípínáca báawanama iwali yái tàacáisi báisfirica. ³Iná máinícáiná nawàwaca nadèniaca nalíwa manuí palata. Yá natàanípínácuéca píapicha cayábéeri iyúta yéewacaténá needácuéca pícha pipalátani nachíwa iyúwa. Quéwa nalí níái càiyéi wenàiwicaca, Dios idéca idèniaca yùuwichàacáisi bàaluitésíwata. Iná càmita nachúuliapínáwa fícha yái yùuwichàacáisi inuérinínáca nía.

⁴Atasí càmítaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái àngelnái imàníiyéicaté ibáyawanáwa irí. Yá yúucacaté nía quichái iriculé. Yá nacái imàacacaté nía utàwi depuíféeri catéeri iriculé, nacùacaténá néré yái èeri Dios yùuwichàidacatáipínáca nía macáita.

⁵Càita nacái càmítaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái wenàiwica iyéeyéicaté bàaluité, Noé yaalíté. Imàacacaté manuíri yéesacái imàalàidaca macáita níái wenàiwica cabáyawanéeyéica. Yátaté ichúuliada nèewíise yái Noé, áibanái siete yáapicha, yéewáidacáináté wenàiwica iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná.^d

⁶Càitaté nacái Dios yùuwichàidaca níái Sodoma mìnánáica, Gomorra mìnánái yáapicha. Yáté yeemáca nía iwérétaté néenáimi imàacacawa balii iyú.^e Càicaté Dios yùuwichàidaca níái yàcalénáimica, yáasáidacaténá walí càipinácata ichàbacawa nalí níái iwàwéeyéica iyaca càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁷Quéwa ichúuliadacaté Lot, yái iyéericaté nèewi machacàníiri iyú, achúmacáináté iwàwa iicáca èeri imanùbaca yái báawéeri wawàsi namàníiricaté níái wenàiwica cabáyawanéeyéica.^f ⁸(Yái Lot cayábéerité fiwítáise, iyéericaté nèewi. Quéwa èeri imanùbacaté máiní yùuwichàacawa, achúmacaté iwàwa iicáca yái namàníirica. Yá nacái nasànaca natàaníca báawanama níái wenàiwica cabáyawanéeyéica).

⁹Iná Wáiwacali yáalíaca ichúuliadaca, Camèniadacáiri fiwítáise báawéeri fícha, níái iyéeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yáalíacawa nacái nàwali níái cabáyawanéeyéica, yùuwichàidéeyéipínáca macái èeri mìnánái yáapicha.

¹⁰Quéwa níái imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa nainá iwàwáaná, macái báawéeri fiwítáaná nacái, càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata yùuwichèeyéipínáwa quiríta áibanái fícha. Yá nayúunáidaca cachàiníca nía, yá càmita cáalu nacuíisaca báawanama níái náiwitápunáica, nía nacái àngelnáica.

¹¹Níái àngelnáica, éwita cachàiníiyéica nía cachìwéeyéi fícha, càicàaníta, càmita nacuíisa báawéeri tàacáisi iyú náiwitápunái cachàiníiyéiwa Wáiwacali yáacúalicu.

¹²Quéwa níái càmíiyéica cáalu icuíisaca báawanama náiwitápunái cachàiníiyéiwa, càmita náalí nánáidacawa. Càica níade iyúwa cuwèesinái càmíiyéi fináidawa asáiyéica néese, yá wanúaca wáucawa nía. Iná càipináta nacái cachìwéeyéi yéetácawa nabáyawaná iwálíisewa quichái iriculé. ¹³Iná namànicaalí báawéeri áibanái irí, yá nacái càipinácata nàuwichàacawa

ìwalfise yái báawéeri namànfirica áibanái irí. Casfímáica nawàwa namànic-aalí càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Iná nayáacaalí nayáacaléwa píapichacué, yá càica níade iyúwa casaquèeri ichanàcaalíwa cabalèeri wáluma ìwali. Yá nacái nabáiniadacuéca pía, yá nacái báawacuéca namànica piiná-waná macáita. ¹⁴ Càmita yéewa naicáca abéechúa inanái, yáta naináidaca namànica úapicha báawéeri nainá iyúwa. Càmita nacái chamàle namànica yái báawéerica. Nachùuliaca nacái namànica nabáyawanáwa níái macha-wàaquyéica fiwitáise. Yá nacái náalíaca namèniadaca yéewacaténá needáca nalíwa wawàsi quiríta áibanái fícha, ipùalé yái nadènièrica. Iná ìwalfise, Dios yùuwichàidapíná nía. ¹⁵ Idéca nawènúacawa Dios fícha, idéca nacái namée-ràacawa namànicaténá báawéeri càide iyúwaté Balaam,^{g h} yái Beor ìirimicaté, caséericaté iicáca napáyaidacani imànicaalí áibanái irí báawéeri. ¹⁶ Néese, yáté Dios yàalàacani ibáyawaná ìwalfisewa. Yáté ipìra burro itàanica irí wenàiwica isàna iyú, úái abéechúa cuwèesi fíisasi yàasunáca. Yáté càmita ubatàa imànica yái wawàsi fináidéericaté imànica máiwitáiseeri iyú.ⁱ

¹⁷ Níái cachìwéeyéica càica níade iyúwa úni yàaluma chuìri. Iná canáca yéewaná walsàapínáca wàirawa néese úni. Càica nacái níade iyúwa acalèe-nái cachàinfiri cáuli ipuèyéica yàawa, yá càmita yéewa unía yúuwàacawa nèewíise wenàiwica ibànacalé ìwali. Quéwa níái càiyéica, Dios imàaca-pináca nàuwichàacawa aléde máinícataléca cúllica catá càiripínáta.^j ¹⁸ Níái càiyéica, natàanica cayábanaméeyéi tàacáisica yéewacaténá wenàiwica iicáidaca nasàna ìwali. Quéwa yái tàacáisi càirica natàanica, canéerita iwèni. Iná báawacáiná náiwitáise, yá nachùuliaca namànica nabáyawanáwa níái wàlisànéeyéica imàacaca fíchawa yái náiwitáise báawéerica. ¹⁹ Yá náimaca wenàiwica irí, piyacué càide iyúwa piwàwáaná. Canácata ichùulièricué pía quirínima siúcade. Quéwa nía, nabáyawaná idacùaca náiwitáise mamáalàacata yái inuèripínáca nía. Iná càì núumaca, caséecaalí abéeri wenàiwica imànica abéeri wawàsi, yá yácata imàni ichùuliaca imawèniadacáiná fiwitáise.^k ²⁰ Iná báisicaalíté idé neebáidaca Wáiwacali Jesucristo, yá idécaté nachùuliacawa fícha yái báawéeri wawàsi ìyéerica cháí èeri irícu. Quéwa báawéeri imèniadacaalí nía mamáalàacata, yásí báawasíwapínáca náiwitáise ichàbaníise yái quéechéericaté. ²¹ Cayábaté cámíná càmita náalíacawa ìwali yátái Dios iwàwáanáca wàyaca machacànfiri iyú. Yácáiná idécaté náalíacawa ìwali, yáté yèepùaca nawènúadaca náiwitáisewa fícha àniawa. ²² Yá namànica càide iyúwaté náimáaná bàaluité: “Yái áulica, yeequitácaalí yèepùaca iyáaca yèeculèwa àniawa.^l Càita nacái yái marranuca, éwita idéca náibaca ìwalfise masacàawaca, yáta yèepùaca italíacawa casacàali iriculé àniawa.”

Wáiwacali Jesús yàanàapínáca àniawa

3 ¹ Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, yácata pucháiba yàawirífaná nutànàacuéca pírf cuyàluta yái, pucháiba yàawiríata nacái nùalàacuéca pía yéewacaténácué pínáidacawa machacànita. ² Píacué píimáicha natàacái

g 2.15 Nm. 22–24; 31.8. h 2.15 Balaam: Abéeri profeta cachiwéeri iyéerité Madián yàasu cáli néeni. i 2.16 Jud 11; cf. Ap 2.14. Icàlidaca Balaam iináwaná ìwali (Nm 22.4–35) itàanica nàwali níái imàniyéica báawéeri nacàncaténá naliwa palata. j 2.17 Iwàwáaná fímaca: Níái cachiwéeyéi yéewáidáaná, càmita yéewa nayúudàaca wía wàyacaténá càide iyúwa Dios iwà-wáaná. k 2.19 Ro. 6.17. l 2.22 Pr. 26.11.

níái profetanái Dios idéeyéícaté iníwàaca irípináwa bàaluité. Picácué nacái píimáicha yái Wáiwacali Jesucristo ichùulièrica wamànica, yái Wáiwacali ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, wía apóstolnái yéewáidéericatécué pía iyú, núa nacái.

³ Quéwa quéecha, iwàwacutácué píaliacawa abéeri wawàsi iwali. Ipíchawái-seca èeri imáalàacawa, nàypináca wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná, iicáníyépínácuéca piquíniná.^m ⁴ Náimapínácué pírí: “Píacué íiméeyéica wenàiwica irí, Jesús yàanàpináca àniawa. Néeni, ¿cáná càmitàacá Cristo yàanà? Idécaté wàawirináimi yéetácawa. Quéwa, yá càicata iicacánáwa mamáalàacata yái èerica càitáde iyúwataté Dios idàba-caalíténí quéecha.” ⁵ Quéwa níái iicáníyépínácuéca piquíniná nàasu wawà-sita, yá càmita nawàwa neebáidaca Dioscata yái idàbáidéerité itàacái iyúwa bàaluité níái chènuniréeyéica iyaca, yá nacái cáliquéi. Yá nacái itàacái iyúta imànité úái cálica uníacuta, yá nacái imùadacaténí úni yáacuíseta.ⁿ ⁶ Néese, yáté úni iyúcata Dios imàacaté nasawíacawa yéesacái manuírí iyú macáita níái wenàiwica iyéeyéimicaté néenialí èeri.^o ⁷ Quéwa macáita níái iyéeyéica chènuniré, yá nacái cáliquéi, càmítaté nacámbiawa Noé yaalíté. Nàyacáwaca mamáalàacata, quéwa Dios itàacái iyúta, iwéréta yàanàaca yái Dios yàasu èeri yùuwichàidapínáca níái èeri minanáica, yá yeemápinácawa quichái iyú. Yá nacái néenialípinácata imáalàida macáita níái wenàiwica imàníyéica báawéeri.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, picácué píimáicha: yái Wáiwacali Dios irí, yái abéeri èerica càmita ichàbawa ráunamáita càide iyúwa mil camuí. Nía nacái mil camuíca nachàbacawa ráunamáita Dios irí càide iyúwa abéeri èeri ichàbàanáwa walí ráunamáita.^p ⁹ Yái Wáiwacali, càmita idècunìapíná yàanàaca. Yàanàpináca àniawa iyúwaté íimáaná. Càmita càitáde iyúwa abé-naméeyéi wenàiwica fináidàanáwa. Icùaca áibanái iwènúadaca fiwítáisewa éeréeri iyú, càmíciná iwàwa néetácawa fícha éwita abéeripíná. Iwàwaca nawènúadaca náiwitáisewa namàacacaténá namànica nabáyawanáwa.

¹⁰ Quéwa yái Wáiwacali yàanàacatáipínáca iyaca càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàacaalí isicúata táiyápi.^q Iná níái iyéeyéica chènunibàa, macáita nachalíapínácawa abéeri sànasi cachàiníiri iyú. Yá nacái neemápinácawa macáita quichái iyú, cáli nacái, nía nacái iyéeyéica uínata, macáita neemá-pinácawa.

¹¹ Iná imáalàapínácináwa macáita yái wawàsica, yácué iwàwacutáca piyaca mabáyawanéeri iyú, pímanícué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹² Picùacué piyaca yàanàaca mesúnamáita yái Dios yàasu èeripínáca yùuwichàidaca macáita níái èeri minanáica. Néenialí, yá napucúapínácawa macáita níái icuèyécawa chènunibàa, yá namáalàapínácawa. Yá nacái nawalàapínácawa macáita icùulecaná iyú. ¹³ Quéwa wía, wacùaca wàyaca wàlisàì èeri, wàlisàì cáli nacái càide iyúwa Dios imàacáanaté itàacáíwa walí, aléde namànicataléca yáawami cayábéerita wawàsica.^r

¹⁴ Iná píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùacuéca ichàbacawa yái wawàsica, iwàwacutácué pichàiniadacawa, piyacaténácué

mabáyawanéeri iyú, áibanái icháawàacáichacué piináwaná pimànica báa-wéeri, piyacaténacué matuíbanáita Dios yáapicha. ¹⁵Iwàwacutácué pialíacawa yái Wáiwacalica icùaca wía déecu èeri éeréeri iyú yéewacaténá ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Càitáde iyúwa nacái itànàanácué pirí yái wéenásàiri Pablocá, iyúwa Dios imàacáaná yáalíacawa. ¹⁶Macáita nalicubàa níái cuyàluta Pablo itànèeyéica, itàaníca ìwali yái Jesucristo yàanàanápínáca àniawa. Yá nacái Dios yùuwichàidacatáipínáca macáita níái èeri mìnánáica. Quéwa áibaalí, nàyaca nèewibàa abénaméeyéi tàacáisi, càmfíyèi wáalía wéemìaca íimáaná. Níái càmfíyèica máiwitáiséeyéi yáalía yéemìaca íimáaná, náapicha níái machawàaquéyèica íiuitáise Dios itàacái ìwali, yá nawènúdaca íimáaná yái Pablo yéewáidáanáca, yá nacái áiba Dios itàacáica. Iná ìwalíise, yá Dios yùuwichàidapínáca nía.

¹⁷Iná piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idécué pialíacawa ìwali yái wawàsica. Iwàwacutácué picùaca píawawa náicha. Picácué pibatàa namèniadaca pía níái báawéeyéi íiuitáise ipíchanácué pimàacaca yái idéericuéca peebáidaca ìwali báisíiri iyú. ¹⁸Càiri wawàsi fícha, iwàwacutácué pidàwinnàacawa ìwali yái cáininánáca Dios iicáca wía mawènitá, pialíacaténacué Wáiwacalí Jesucristo ìwali cayába, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Wàacué írí cayábéeri siùcade, càiripínáta nacái. Càicawani.

1 JUAN

**Icàlidacatái walí nàwali, níái cuyàlutanái itànèeyéicaté, níái 1 Juan, 2 Juan,
3 Juan nacái:**

Juan yáasáida walí ìwali yái wàyanáca báisíta dàalanama Dios itàacái ìwali. Yá nacái càmíta cáalu waicáca yéetácáisi quirínama, idécáiná wadèniaca wacáuca càmíri imáalàawa.

Itànèerité níái cuyàlutanáica:

Yácata apóstol Juan, yái itànàaténí.

Camuí itànèerité irícu níái cuyàlutanáica:

Níái máisiba cuyàlutaca, itànàacaté nía chábade, camuí 85 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Idécanáamité itànàaca yái áiba Juan yàasu cuyàlutaca, itàaníríca tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

¿Síisàanáté itànàa níái cuyàlutanáica?

Cámináté itànàacani síisàade yàcalé Efeso néeseté.

1 JUAN

¿Càináté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaténí nalípináté macáita níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéicaté macáita Asia achúméeri yàasu cáli íinata.

¿Cánápináté itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaté nalí, icàlidacaténáté nalí wawàsi níái yeebáidéeyéica Dios ìwali, càinápinácaalí yéewaná wadèniaca wacáuca càmíri imáalàawa.

Ichàiniadacaténá nawàwa ìwali yái manuínáca nawàwa Dios iwéré, náibaidacaténá nacái náapichawáacawa, icàlidacaténáté nacái nalí nàwali níái cachìwéeyéicaté, yá nacái náináidéerica néewáidaca ibàacanéri iyú.

Versículo máiníri cawènica:

1 Juan 5.13

Tàacáisi máiníri cawènica:

Iwàwacutá wáalíacawa ìwali yái weebáidéerica ìwali.

Iwàwacutá wáalíaca ìwali yái wadènianáca wacáuca càmírica imáalàawa. Yá nacái iwàwacutá wàyaca càide iyúwa Dios yéenibe iyáaná.

Iwàwacutá nacái wàyaca machanfiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.
Iwàwacutá cáininá waicáca áibanái.
Iwàwacutá abéericata wáiwitáise wáapichawáaca.

Tàacáisi Cáuri

1 ¹Nutànàacué pírí Jesucristo iináwaná ìwali, yái iyéericaté bàaluité canánama ipíchalé.^a Yái wéemièricaté isàna yéewáidaca wía yéewáidacalénáica. Waiquéericaté watuí iyúwa, waiquéericaté nacái imànica macáita yái wawàsica, wáibèerité nacái ìwali wacáapi iyúwa. Yái Tàacáisi^b cáurica, yácata Jesucristo. ²Yái Tàacáisi cáurica yàanàcaté yáasáidacawa wèewiré iyúwa wenàiwica. Waicácaténi,^c Iná yéewa wacàlidacuéca pírí iináwaná ìwali báisíta. Wacàlidacué nacái pírí, yácata yái yèerica walí wacáuca càmíiri imáalàawa, yái iyéericataté Yáaniri Dios yáapichawa bàaluité. Yái càì idé yáasáidacawa walí siúcade. ³Iná yái idéericaté waicáca, idéericaté nacái wéemiaca itàacái, yácata yái wacàlida iináwaná ìwali pírícué, yéewacaténá abédanamaca píiwitáise wáapicha, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise Wáaniri Dios yáapichawa, liri Jesucristo yáapicha nacái. ⁴Iná càì watànàaca nàwali pírícué cháì cuyàluta iricu, yéewacaténá casímáisiwaca piwàwacué wáapicha abédanamata.

Piyacué Dios yáapicha, pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná

⁵Yácata tàacáisi Jesucristo yéewáidéerité wía, walí yái càì wacàlidacuéca pírí nacái: “Yái Dios canácatáita imàni báawéeri.” ⁶Quéwa wáimacaalí cayá-baca wàyaca Dios yáapicha, quéwa wamànicaalí wèepunícawa wabáyawanáwa mamáalàacata, yá wamànica wachìwawa. Yá càmìta wamàni càide iyúwa tàacáisi báisíiri íimáaná. ⁷Quéwa wàyacaalí camalási iricu càide iyúwa Dios iyáaná camalási iricu, yá abédanamaca wáiwitáise wáapichawáaca, idé-cáiná Dios liri, Jesucristo, íibaca wáicha macáita wabáyawaná íiraná iyúwa.

⁸Iná wáimacaalí: “Càmìta wamàni wabáyawanáwa”, yá wachìwáidaca wíawawa, yá nacái càmìta watàaní báisíta. ⁹Quéwa wacàlidacaalí wanùma iyúwa amalánama Dios irí yái wabáyawanáwa wamànírica, báisíta Dios imànica càide iyúwa íimáaná, imàacapínaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yá nacái masacàaca imànica wía macáita bayáwanási fícha. ¹⁰Canácatáita idé wamànica wabáyawanáwa wáimacaalí, yá cachìwaca wamànica Dios, yá nacái càmìtáacá idé itàacái iyaca wawàwalicu.

Cristo, yácata itàanfíri wawicáu Dios yáapicha

2 ¹Píacué, cáininéeyéi nuicáca càide iyúwa nuénibenái, nutànàacué pírí nàwali níái wawàsínáica càmìcaténácué pimàni pibáyawanáwa. Quéwa cawínácaalí imàni ibáyawanáwa, wadèniaca Jesucristo mabáyawanéeri, yái itàanfíripínaca wawicáu Yáaniri Dios yáapichawa. ²Yái imàaquéericaté yáawawa nanúaca wabáyawaná ìwalíise, Dios imàacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha. Quéwa càmíirita abéeri wabáyawaná ìwalíisecata, wía idéeyéica

a 1.1 Jn. 1.1. b 1.1 Yái Tàacáisi íiméerica ìwali cháì, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iricúise èeri mìnánái irí. c 1.2 Jn. 1.14.

yeebáidacani, nabáyawaná ìwalíisepiná nacái macáita níái èeri mìnanaí yee-báidéeyéipináca yàacawa ìwali.

³Wamànicaalí càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yá wáalíaca báisícata wáalíacawa Dios ìwali. ⁴Aibacaalí càì fímaca: “Núalíacawa Dios ìwali”, quéwa càmicaalí imàni càide iyúwa itàacái ichùulianá imànica, yá wáalíaca cachì-wéericani. Yá nacái wáalíaca càmita ìya tàacáisi báisiiri yáapicha. ⁵Quéwa yái imànírica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yácata yáasáidéeri cáinináca iicáca Dios báisita. Yá ìwalíiseca, wáalí wáyaca Jesucristo yáapicha. ⁶Yái càirica fímaca: “Núasí ìyéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná nùyaca.” Yá iwàwacutá ìyaca càide iyúwaté Jesucristo ìyáanaté cháí èeri irícu.

Dios itàacái wàlisài

⁷Nuénánái, càmitacué nutànàa pírí Dios itàacái wàlisài. Yácata nuèpua nucàlidaca pírícué ìwali, yái Dios itàacái idàbéericaté píalíacuécawa ìwali quéecha. Yátái Dios itàacái bàaluisàimica, yái tàacáisi idéericaté péemia-cuéca ìwali bàaluité. ⁸Quéwa càicáaníta nutànàacué pírí ìwali yái abéeri tàacáisi wàlisài pimànicaténácué ichùulíaca, yái idéerica Jesús yáasáidaca pírícué ìyáaná iyúwa, idéericuéca nacái píalíacuécawa ìwali. Iná ìwalíisenáca yái càì catéeri ichàbaca yàacawa, yá nacái icànaca quèwanáta yái camalási báisiirica.

⁹Yái càirica fímaca: “Núasí idéeri ìyaca camalási irícu.” Quéwa báawacaalí iicáca yéénàsàiriwa, yá mamáalàacata ìyaca catéeri irícu. ¹⁰Yái cáininéerica iicáca yéénàsàiriwa, yási idéeri yáalíacawa amalánama Dios ìwali. Yá nacái canácata irí báawéeri wawàsica yéewéeripiná imànica ibáyawanáwa ìwalíiseta. ¹¹Quéwa yái báawéerica iicáca yéénàsàiriwa, ìyaca mamáalàacata catéeri irícu, yá nacái yèepunícawa catéeri irícu. Iná càmita yáalíawa aléná-caalí yàawa, idécáiná matuíca catéeri imànica fiwítáise.

¹²Píacué nuiquéeyéica càide iyúwa nuénibenái, nutànàacué pírí nía tàacáisica, idécáiná Dios imàacaca iwàwawa píbayawaná íicha, ìwalíise yái Jesucristo imàníricaté píchawalíná.

¹³ Píacué idéeyéi béeyéica fiwítáise

Dios itàacái ìwali, nutànàacué pírí,

píalíacáinácué Jesucristo ìwali,

yái idéericaté ìyaca èeri ipíchawáiseté.

Píacué ùculliyéica, nutànàacué pírí,

idécáinácué pimawèniadaca píchawa yái Camèniadacáirica.

Píacué nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, nutànàacué pírí,

idécáinácué pidèniaca pìasu wawàsiwa Wáaniri Dios yáapicha.

¹⁴ Píacué idéeyéi béeyéica fiwítáise Dios itàacái ìwali, nutànàacué pírí,

píalíacáinácué Jesucristo ìwali,

yái idéericaté ìyaca èeri ipíchawáiseté.

Píacué ùculliyéica nutànàacué pírí,

cachàinicáinácué píwítáise,

yá nacái Dios itàacái ìyacuéca piwàwalícu,

yá nacái idécuéca pimawèniadaca

píchawa yái Camèniadacáirica.

¹⁵ Píacué cáininá piicáca yái èeri fiwitáiseca, nía nacái wawàsinái iyéeyéica cháí èeri iricu. Cawinácaalí cáininá iicáca èeri fiwitáise, yá càmíta cáininá iicáca Dios. ¹⁶ Macáita yái wawàsi iyéerica cháí èeri irícu: cáanánáca wamànica báawéeri wainá iyúwa, wawàwáanaca wadèniaca macáita yái waiquéerica watuf iyúwa, yái canumaséenaca wía, wadèniacáiná macáita yái wawàcutéerica, càmíirita yàawa Dios néeseta, èeri fiwitáiseta. ¹⁷ Quéwa yái èerica, macáita níái báawéeyéi wawàsi iyéeyéica iricu, imáalèeyéipíná yàacawa. Quéwa yái imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapínaca Dios yáapicha càiripínáta.

Tàacáisi báisíiri, chiwái nacái

¹⁸ Píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, siùcade idéca mawiénica èeri imáalàacawa. Càide iyúwacué nacái péemianá iináwaná, Cristo yùuwide yàacawa néese. Báisíta, siùcade, madécanáca níái idé namusúacawa níái Cristo yùuwidenáica. Iná ìwalíise, yá wáaliacawa idéca mawiénica èeri imáalàacawa. ¹⁹ Níái Cristo yùuwidenáica, nàyacaté wèewita quéecha, quéwa namusúacatéwa wáicha, càmíicáináte neebáida abédanama wáapicha Jesús. Quéwa abédanamacaalíte neebáidaca wáapicha, yá nàyacata wáapichata. Quéwa namusúacatéwa wáicha, náasáidacaténá càmíta abédanama neebáidaca wáapicha Jesús.

²⁰ Quéwa píacué macáita, idécué Cristo yàaca pirí Espíritu Santo, yéewacaténacué píaliacawa ìwali macáita yái báisíirica. ²¹ Nutànàacué pirí, quéwa càmíta càmíicáiná píaliacuéwa báisíiri ìwalita. Píaliacuéca ìwali yái báisíirica. Yá nacái píaliacuéca càmíta yéewa chiwái imusúacawa yáatanáise, yái yáaliéricawa tàacáisi báisíiri ìwali. ²² Néeni, ¿Cháná yái cachiwéerica? Yátái càmíirica yeebáida Cristoca, yái Jesús. Yá nacái, yácata Cristo yùuwide, càmíicáiná yeebáida Yáaniri Dios ìwali, Dios Iirica Jesús ìwali nacái. ²³ Iná cawinácaalí yáamàa Dios Iiri Jesús, yá nacái yáamàaca Yáaniri Dios. Quéwa yái yeebáidéerica Jesús ìwali, yá nacái yeebáidacata Yáaniri Dios ìwali.

²⁴ Mamáalàacatacué peeabáidaca ìwali yái tàacáisi idéericuécá iyaca piwàwalícu dàalanama, yái idéericatécué péemiaca quéecha. Iná càica-caalícué pimànica, yácué piyaca Iiri yáapicha, Yáaniri Dios yáapicha nacái. ²⁵ Jesucristo idécaté imàacaca itàacáíwa walí, yàanápíná walí yái wacáuca càmíirica imáalàawa.

²⁶ Iná nutànàacué pirí nucàlidacaténacué pirí nàwali níái abénaméeyéi iwàwéeyéica iméeràidacuéca pía. ²⁷ Quéwa píacué, idéeyéi Jesucristo yàaca irí Espíritu Santo, yá nacái iyacuéca piwàwalícu. Iná ìwalíise, càmíta iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía ìwali yái tàacáisi báisíirica. Yácáináta Espíritu Santo yái imàacapínacué píaliacawa macái wawàsi ìwali, càmíirita chiwáita. Iná piyacué Cristo yáapicha càide iyúwacué Espíritu Santo idéená yéewáidacuéca pía.

²⁸ Iná píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, siùcade, iwàwacutácué piyaca dàalanama Cristo yáapicha, yàasu èericáiná yàanàaca àniawa. Yá wacùacani matufbanáita, ipíchaná báica wawènúacawa íicha yáacúalícu.

²⁹ Idécué píaliacawa Jesucristo imànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa iwàwacutácué nacái píaliacawa, macáita níái imàníyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata Dios yéenibeca.

Dios yéenibenái

3 ¹Piicácué yái cáinináanáca máiní Wáaniri Dios iicáca wía, íná yéewa Dios yéenibe náimaca wàwali. Báisíta Dios yéenibeca wía. Quéwa níái èeri mìnánáica càmita náalíá Dios yéenibeca wía, càmicáináta nacái náalíawa Dios ìwali. ²Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, siùcade, idéca Dios yéenibeca wía. Quéwa càmitàacá yáasáida walí càinápínacaalí waicácanáwa wapíchaléwa. Quéwa yàasu èeri Cristo yàanàaca àniawa iriculé èeriquéi, yá waicápinácani càitáde iyúwa iicácanáwa. Iná càipínáta iicácanáwa waicácani, càitáde iyúwata iicácanáwa báisíta. ³Iná yái icuèrica Cristo yàanàaca, iwàwacutá icuaca yáawawa déecuta bayáwanási fícha, càide iyúwa càminá Cristo imàni ibáyawanáwa.

⁴Iná cawinácaalí imàni ibáyawanáwa abémáidata, yá càmicáináta iwàwa yeebáidaca càide iyúwa Dios yàasu ley fimáaná. Yácaínái imànírica ibáyawanáwa, yàacawa Dios yàasu ley íipunita. ⁵Idécué pialíacawa Jesucristo yàanàacaalíté iriculé èeriquéi, yàanàacaté yeedáca wáicha wabáyawaná, yái canéerica ibáyawaná. ⁶Iná cawinácaalí ìya Jesucristo yáapicha, yá càmita imàni ibáyawanáwa mamáalàacata. Quéwa yái imànírica ibáyawanáwa abémáidata, càmitàacá idé yáalíá yéemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá nacái càmita yáalíacawa ìwali.

⁷Piácué nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, picácué pimàaca áibanái imèniadaca pía. Yái imànírica cayábèeri áibanái írí, Dios iicácani càide iyúwa yái iyéerica machacàníiri iyú ipíchalé, càide iyúwa Jesucristo iyáaná machacàníiri iyú. ⁸Quéwa cawinácaalí imàni ibáyawanáwa abémáidata, yácata Camèniadacáiri yàasu wenàiwica, yácaínáta imàníiri ibáyawanáwa abémáidata ipichawáisetaté ìyaca yá èeriquéi. Iná yéewa Dios ibànùacaté Iri Jesucristowa, iriculé èeriquéi, imáalàidacaténá yái Camèniadacáiri iwàwéerica imànica walí. ⁹Yái idéerica Dios ìirica, càmita imàni ibáyawanáwa mamáalàacata, idécáiná idèniaca iwàwalicuwa yái icáuca wàlisài Dios yéerica írí. Iná càmita yéewa imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, idécáiná Dios ìiricani. ¹⁰Iyaca abéeri wawàsi yéewacaténá wáalfaca waicáca níái Dios yéenibeca, níái nacái Camèniadacáiri yàasunái wenàiwicaca. Macáita níái càmfíyéica imàni cayábèeri áibanái írí, càmfíyéica nacái cáininá iicáca áibanái wenàiwica, càmita Dios yéenibe nía.

¹¹Yácata taaçaisi idàbéerité péemiacuéca yái: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa.^d ¹²Iná càmita iwàwacutá càica wáiwitáise de iyúwaté Caín, yái Camèniadacáiri yàasu wenàiwicacaté. Inaté yéewa inúaca yéenasàiriwa.^e ¿Cánaté yéewa inúacani? Báawacáinaté íiwitáise, yá nacái imànírica. Quéwa yái yéenasàiri Abel, cayábèerité íiwitáise, yá nacái wawàsi imàníricaté, yáawami cayábèerita.

¹³Nuénánái, picácué picalùadawa báawacaalícué èeri mìnánái iicáca pía. ¹⁴Siùcade, idéca wáalíacawa càmita wàya quirínama càide iyúwa yéetéeyéimiwa, idécáiná wadèniaca wacáuca càmfíiri imáalàawa. Iná yéewa cáinináca waicáca níái wéenánáica Jesús iwalísená. Yái càmfírica cáininá iicáca yéenánáica ìyaca nacái mamáalàacata yéetácáisi irícu. ¹⁵Yái báawéerica iicáca

yéenasàiriwa, càicáaníde iyúwa yái inuérica wenàiwica. Yá nacái píalíacuécawa, yái inuérica wenàiwica, càmita yéewa idèniaca icáuca càmfiri imáa-làawa.

¹⁶Idéca wáalíacawa ìwali yái cáinináanacaté Jesucristo iicáca wía, imàaca-cáináté yáawawa nanúacani wàwalíná. Néese wía, yá nacái iwàwacutáca màulenáca wía wamàacáanápíná wacáuca wàwalíná, níái wéénánáica Cristo ìwalíisená. ¹⁷Cawinácaalí càasuíri irícu èeriquéi, éwita iicáca abéeri yéenasàiri imáapúaca wawàsi, yá càmita iwàwa iyúudàacani, yá ichiwacata yái fímáanáca Dios imàacáanácasa cáinináca iicáca áibanái. ¹⁸Píacué, nui-quéeyéica nuénibenái iyúwa, cáininácaalí waicáca áibanái, quéwa càmita iwàwacutá abéeri watàacái iyúcata. Cáininácaalí waicáca nía, yá iwàwacutá wayúudàaca nía wawàsi iyú, wáasáidacaténá nalí cáinináca waicáca nía báisíta.

¹⁹Iná càicaalí wamànica, yásí wáalíaca weebáidaca báisíta yái tàacáisi báisírica. Yá nacái matufbanáipínáca wàasu wawàsi Dios yáapicha. ²⁰Wáiwitáise éwisèimi icháawàacaalí wía mamáalàacata, ìwalíise yái wabáyawanámi wamàníricaté quéecha, idéericaté Dios imàacaca iwàwawa fícha, iwàwacutá wáalíaca manufrica yái Dios wáiwitáise éwisèimi fícha. Yá nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwalita. ²¹Píacué nuénánái, cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí cabáyawaná waicáca wàwalíise yái bayáwanási wamàníricaté, yásí wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapicha macàaluínínáca. ²²Iná càinácaalíta wawàsica yái wasutá Dios fícha, yá yàapínáca walíni, wamànícáiná càide iyúwa itàacái fímáaná, iyúwa nacái Dios iwàwáaná. ²³Iná yácata Dios ichùulièri wamànica yái: Iwàwacutá manuica wawàwa Dios Iiri Jesucristo iwéré. Iwàwacutá nacái cáinináca waicáyacacawa càide iyúwa ichùulláná wamànica. ²⁴Yái imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata iyéeri Dios yáapicha, yá nacái Dios ìyaca yáapicha. ¿Càiná yéewaná wáalíaca Dios ìyaca wáapicha? Iwalíise yái Espíritu Santo yèericaté walí.⁸

Dios yàasu Espíritu, Cristo yùuwide yàasu espíritu nacái

4 ¹Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, picácué peebáida natàacái níái, wadèniaca Dios yàasu Espíritu Santo, fíméeyéica. Quéecha iwàwacutácué píalimáidaca piicáwa nía cayába, píalícaténácué báisícata itàaníca Dios fípidená ìwali, idécáiná madécaná profetanái cachíwéeyéi imusúacawa cháí èeri irícu. ²Càinácaalí yéewáaná wáalíaca nàwali níái idènièyéica Dios yàasu Espíritu. Yái wenàiwica càirica fímaca: “Jesucristo yàanàacaté báisíta càide iyúwa abéeri wenàiwica aléi èeri irículé”, yá yácata idènièri Dios yàasu Espíritu. ³Quéwa yái wenàiwica càirica fímaca: “Càmita báisíta Jesucristo yàanàacaté càide iyúwa abéeri wenàiwica aléi èeri irículé”, yá càmita Dios yàasu wenàiwicani. Yácata nacái Cristo yùuwide, yái idéericuécua péemíaca iináwaná yàanàapínáca. Siùcade, idéca ìyaca cháí èeri irícu.

⁴Píacué nuiquéeyéi nuénibenái iyúwa, Dios yàasunái wenàiwicacuécua pía. Iná yéewa idécué pimawèniadaca níái cachíwéeyéica, cachàiníricáiná yái iyéericuécua piwàwalícu, fícha yái iyéerica cháí èeri irícu. ⁵Níái cachíwéeyéica, níacata wenàiwica càmfíyái yeebáida Dios. Iná yái tàacáisi

néewáidéerica èeri m̀nanáí fiwítáise cani. Yá nacáí èeri m̀nanáí yéemíaca nálí yáí néewáidéerica nía iyú. ⁶ Quéwa wía, Dios yàasunáí wenàiwica. Iná yáí yáaliéerica Dios ìwali, yéemíaca walí yáí tàacáisi wéewáidéerica. Quéwa yáí càmírica Dios yàasu wenàiwica, càmita yéemíaca walí yáí tàacáisi wéewáidéerica. Iná ìwalíise, yá yéewaca wáalíacawa waicáca yáí wenàiwica itàaníríca Espírítu báisíiri iyú, yá nacáí itàaníríca espírítu cachiwéeri iyú.

Dioscata yàabàliná yáí cáininánáca waicáyacacawa

⁷ Nuénánáí cáininéeyéí nuicáca, iwàwacutá cáininácuéca waicáyacacawa áibanáí yáapícha, Dioscáináta yáí imàaca cáininánáca waicáyacacawa, yáta nacáí yéewáida wía ìwali. Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, yácata Dios líri, yá nacáí yáalíacawa Dios fiwítáise ìwali. ⁸ Yáí càmírica cáininá iicáca áibanáí, càmítàacá idé yáalíacawa Dios fiwítáise ìwali, Dioscáináta yáí cáininéerica iicáca wenàiwica. ⁹ ¿Càiná yéewáaná wáalíaca cáininánáca Dios iicáca wía? Ibànùacáináte walí yáí líri abéerisàiríacawa aléí èeri írìculé, yéewacaténá wadènlaca wacáuca càmíri imáalàawa ìwalíisená. ¹⁰ Càica ìyáaná yáí cáininánáca Dios iicáca wía. Càmita wía, yáí cáininá iicáca Dios quéecha. Yácata Dios, yáí cáininá iicáca wía. Ináté yéewa ibànùaca walí líriwa, yéetácaténáwa wáichawallíná, ipáyaidacaténá ícauca iyúwa wabáyawaná Dios írí, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa wabáyawaná ícha.

¹¹ Nuénánáí cáininéeyéí nuicáca, iná càicaalí iicácanáwa cáinináca Dios iicáca wía, yá nacáí iwàwacutáca cáininácata waicáyacacawa áibanáí yáapícha. ¹² Canácata wenàiwicaquéí idéeri iicáca Dios ituí iyúwa, canásíwata. Quéwa cáininácaalí waicáyacacawa áibanáí yáapícha, yásí yéewa waicáca Dios fiwítáise iyaca wáapícha. Iná Dios iyacáiná wáapícha, yá wáasáidaca cáinináca waicáca áibanáí.

¹³ Yá wáalíaca wàyaca Dios yáapícha, yá nacáí iyaca wáapícha, idécáináte yàaca walí yàasu Espírítu Santo wawàwalliculé. ¹⁴ Iná wía, waicácatení watuí iyúwa. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali. Yácata Wáaniri Dios yáí ibànùacaté walí líriwa aléí èeri írìculé, ichúuliadacaténá wenàiwicanáí yùuwichàacáisi ícha. ¹⁵ Cawinácaalí icàlida inùma iyúwa wenàiwica írí, Dios lírica yáí Jesús, yácata Dios iyéeri yáapícha, yá nacáí iyaca Dios yáapícha. ¹⁶ Iná yéewa wáalíacawa ìwali, weebáidaca nacáí cáinináca Dios iicáca wía, Dioscáináta cáininá iicáca wenàiwica. Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, yácata iyéeri Dios yáapícha, yá nacáí Dios iyaca yáapícha. ¹⁷ Iná idécáiná cáinináca waicáyacacawa, yásí idéca wéewáanáca wamànicani, ipíchaná cáaluca wáasáidaca wíawawa Dios ipíchalé, yàasu èeripíná yùuwichàidaca macáíta nfáí èeri m̀nanáí. Iná càide iyúwaté iicácanáwa Jesús iyaca, yá nacáí càicata iicácanáwa wàyaca cháí èeri írìcu. ¹⁸ Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, càmita cáaluni. Iná idécaalí béeyéica wáiwítáise ìwali yáí cáininánáca waicáca áibanáí, yá càmita cáalu wía náicha. Yáí cáaluíríca iicáca yáawawa Dios yùuwichàidacani, yá càmíicáinátàacá idé idàwinàacawa ìwali yáí cáininánáca Dios iicáca yáí asíalíca.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, quéwa yácáináta idàbaté cáinináca iicáca wía.

²⁰ Iná cawinácaalí càí fímaca: “Núa, cáininéeri iicáca Dios”, quéwa báawacaalí iicáca yéenasàiriwa, yá cachiwacani. Iná yáí càmírica cáininá iicáca yéenasàiriwa, iiquéerica ituí iyúwa, càmita yéewa cáinináca iicáca Dios, yáí

càmírica idé iicáca ituí iyúwa. ²¹Iná yáca Jesucristo ichùulìeri wamànica yái: Yái cáininéerica iicáca Dios, iwàwacutá nacái cáinináca iicáca yéenasà-riwa, Jesús ìwalíisená.

Weebáidacaalí Jesús, yá wamawèniadaca èeri fiwitáise

5 ¹Cawinácaalí manuí iwàwa Jesús iwéré yái Cristoca, yá yácata idéeri Dios iirica. Yái cáininéerica iicáca Wáaniri Dios, yá nacái iwàwacutá cáinináca iicáca níái yéenibeca. ²Cáininácaalí waicáca Dios, yá wamànica càide iyúwa ichùullaná wía. Yá nacái wáalíaca cáinináca waicáca níái Dios yéenibenáica. ³Iná báisícaalí cáinináca waicáca Dios, yá iwàwacutá wamànica yái ichùullerica wamànica. Yá nacái càmita máiní càulenáca yái ichùullerica wamànica. ⁴Iná yái idéerica Dios iirica, yáalimáca imawèniadaca fíchawa yái èeri fiwitáise báawéerica. Iná manuñacaalí wawàwa Jesús iwéré, yásí wáalimáca wamawèniadaca wáichawa yái èeri fiwitáise báawéerica. ⁵Yái yeebáidéerica Dios Iirica Jesús, yácata yáaliméeri imawèniadaca fíchawa báawéeri, yái ìyéerica cháí èeri irícu.

Espíritu Santo icàlidaca Jesús iináwaná ìwali

⁶Yácata Jesucristo, yái yàanèericaté chènunfise iriculé èeriquéi, yáté Juan Bautista ibautizácani úni yáaculé. Néese yéetácaalítéwa, yáté yúucaca íiranáwa cruz ìwali. Yá nacái Espíritu Santo icàlidacaté walí iináwaná ìwali, báisícata Dios Iirica yái Jesús. Yái Espírituca, yácata càmfiri ichìwáida wía. ⁷Nàyaca máisiba níái icàlidéeyéica walí Jesús iináwaná ìwali báisíta: ⁸Espíritu, úni, irái nacái. Quéwa níái máisibaca, abédanamacata nacàlidaca iináwaná ìwali báisíta.^h ⁹Aibaalí weebáida báisícata yái wenàiwicanái itàcáica, nacàlidacaalí walí wawàsi ìwali, yái náaliéricawa ìwali. Máiní yáawanái iwàwacutá weebáidaca yái Dios icàlidéerica walí ìwali, yácaínáta Dios yái càì icàlidaca walí Iiri iináwaná ìwaliwa. ¹⁰Iná yái wenàiwica yeebáidéerica Dios Iirica yái Jesús, yá yeebáidaca báisícata yái wawàsi càirica Dios icàlidaca ìwali. Quéwa yái càmfirica yeebáida Dios, yá iyúunáidaca cachìwaca Dios, càmicáiná yeebáida yái tàacáisi Dios icàlidéerica walí Iiri iináwaná ìwaliwa. ¹¹Iná, yácata Dios icàlidéeri walí ìwali tàacáisiquéi: Dios idéca yàaca walí wacáuca càmfiri imáalàawa. Quéwa yái wacáuca càmfirica imáalàawa, yéewa wadèniacani Dios Iiri ìwalíisenáta. ¹²Iná yái ìyéerica Dios Iiri yáapicha, idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa. Yái càmfirica ìya Dios Iiri yáapicha, càmita idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa.

Wáalíacawa ìwali yái wacáuca càmfirica imáalàawa

¹³Nutànàacué pirí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica ìwali yái Dios Iirica, yéewacaténácué píalíacawa idéca pidèniacuéca picáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁴Yá nacái idéca manuñaca wawàwa Dios iwéré. Iná wasutácaalí fícha yái wamáapuèrica càide iyúwa iwàwáaná, yásí imànica walí càide iyúwa wasutáaná fícha. ¹⁵Iná wáalíacaalí imànica walí càide iyúwa wasutáaná fícha, cáinácaalíta wawàsica yái wasutá fícha, yá wáalíaca yàapínaca walí báisíta yái wasutéerica fícha.

h 5.8 Níái versículonái 7, 8, canáca nía nalícu níái cuyàlutanái, quéechéeyéicaté natànàaca, éwi-sèimicaté quiríta áibanái fícha.

¹⁶ Cawinácaalí iicá abéeri wéenásàiri imànica ibáyawanáwa, yái bayáwanási càmíripináca Dios imàaca yéetácawa ìwalíise càiripináta, yá iwàwacutá itàaníca Dios yáapicha ìwali, imàacacaténáca cáucani. Yá quéwa càì nùumaca ìwali, yái bayáwanási càmírica Dios imàaca wenàiwica yéetácawa ìwalíise càiripináta. Iyacáiná bayáwanási yái Dios yùuwichàidéeripináca ìwalíise wenàiwica càiripináta. Yásí càmìta yéewa wataáníca yáapicha ìwali. ¹⁷ Macáita yái báawéeri wawàsi wenàiwica imànírica, macáita bayáwanásicani. Quéwa iyaca nacái yái bayáwanási càmírica Dios imàaca wenàiwica yéetácawa ìwalíise càiripináta.

¹⁸ Idéca wáalíacawa macáita yái idéerica Dios ìirica, yá càmìta quirínama imàni ibáyawanáwa néeninamata, Dios Iiri Jesucristo icùacáináni báawéeri ícha. Yá nacái canácata yéewaná Camèniadacáiri imànica irí báawéeri. ¹⁹ Wía yeebáidéeyéica Dios, wáalíacawa yàasunái wenàiwicaca wía, éwita èeri mìnánái iyaca macáita Camèniadacáiri ichàini yáawibàa. ²⁰ Wáalíacawa nacái Dios Iiri yàanàcaté irìculé èeriquéi, yàacaténá walí yáalíacáisi, yéewacaténá wáalíacawa ìwali yái Dios báisírica. Siùcade, idéca wàyaca Iiri Jesucristo yáapicha. Iná yácata báisíiri Diosca yái, yácata nacái yèerica walí wacáuca càmíiri imáalàawa.

²¹ Píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, picùacué píawawa náicha níai wawàsinái iwàwéeyéica iyaca piwàwalicu, Dios báisíiri ícha. Càicawani.

2 JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

¿Càinápínaté írí itànàa yái cuyàluta?

“Itànàacaté nálí cuyàluta níái ìwaquéeyéicatéwa abécatáita, níái wéenánái yeebáidéeyéicaté Jesús, níái apóstol Juan iicacalénáica.”

¿Cánaté itànàa yái cuyàluta?

“Ichùniacaténaté nálí wawàsi níái yeebáidéeyéica Jesús, ìwali yái náipu-nitáidáanacaté cayába, needáanacaté nacái nàataléwa cayába níái yèepuní-yéicaté icàlidaca Dios itàacái, cachiwéeyéicaté.”

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Wamànicaalí machacànita càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná, yá áiba-cata iicacánáwa ícha yái namànírica níái cachiwéeyéica.

Versículo máiníiri cawènica:

2 Juan versículo 9

Tàacáisi máiníiri cawènica:

“Tàacáisi báisíiri.”

Nuwàwalicué pía

¹Núa, anciano Juan, nutànàacué pírí cuyàluta, píacué idéeyéicaté Dios iní-wàaca yàasunái wenàiwicawa yeebáidéeyéica Jesús,^a cáininéeyéica nuicáca báisíta. Quéwa càmita núa abéerita cáininácué iicáca pía. Macáita nacái níái idéeyéicaté yáallacawa tàacáisi báisíiri ìwali. ²Cáininácué waicáca pía ìwalíise yái tàacáisi báisíiri iyéerica wawàwalicu, iyéerica nacái wawàwalicu càiripínata.

³Nusutá Wáaniri Dios ícha, Iri Jesucristo ícha nacái, namànicaténácué pírí cayábéeri mawènitá, naicácaténácué pipùalé cáininéeri iyú, matuíbanáicatená nacái namànicuéca piwàwa, namàacacaténácué pitàaníca báisíiri iyú píapichawáaca, cáininéeri iyú nacái.

⁴Casfímáicaté nuwàwa manuísíwata, yàasu èerité nùanàayacacawa abé-naméeyéi péená yáapichacué, iyéeyéicaté machacànita càide iyúwa tàacáisi

a 1.1 Uái inanái, fímáaná: (Iglesia) Jesús ìwacáidéeyéi. Uénibenái, fímáaná: macáita níái yeebáidéeyéica Jesús. (Pílee versículo 13; 1 P. 5.13).

báisiiri íimáaná, càide iyúwa Wáaniri ichùulianá wàyaca. ⁵ Siùcade, nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué cáinináca waicáyacacawa áibanái yáapicha.^b Quéwa càmita nutànàacué pírí wàlisàì chùuliacáisi ìwali. Yátacué nutànàa pírí ìwali, yái idàbéericaté péemiácuéca ìwali bàaluité. ⁶ Iná báisícaalí cáinináca waicáca Dios, nía nacái wenàiwicaca, yá idéca wamànica càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná, yácaté Dios ichùulièri wamànica yái: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa áibanái wenàiwica yáapicha, càide iyúwaté idéenácué péemiaca ìwali quéecha, idàbacaalíté pèepunícuéca yáapicha.

⁷ Siùcade, nàyaca madécaná cachìwéeyéi cháì èri irìcu. Níái càmfíyéica yeebáida Jesús yàanàacaté càide iyúwa abéeri wenàiwica. Iná níái càiyéica yéewáidaca, níacata cachìwéeyéi, níacata nacái Jesucristo yúuwidenái. ⁸ Cayábacué pícha, ipíchanácué yúucacawa pícha yái píibaidacalé iwènica, iwèni nacái yái wéewáidéerica. Pichàiniadacuéwa, yéewacaténá peedácuéca píríwa macáita yái piwènicawa. ⁹ Cawinácaalí iwènúawa méetàuculé fícha yái Cristo yéewáidéerica wía ìwali, yá nacái càmita yeebáida ìwali quirínama, yá càmícaínáta idé ìyaca Dios yáapicha. Quéwa yái ìyéerica càide iyúwa Cristo yéewáidáaná, yásí ìyéeri Dios yáapicha, líri yáapicha nacái. ¹⁰ Iná áibacaalí yàanàacué pìatalé, yái càmfírica yéewáida machacànita yái Jesús yéewáidéerica wía ìwali, picácué peedá picapèe iriculéwani. Picácué nacái píima irí: “Cayába pìanàaca nùatalé.” ¹¹ Yái cayába pìanàaca nùatalé, íméerica cachìwéeyéi irí, imàaquéerica nacái nawàlùacawa icapèe iriculé, yá imànica ìyaca náapicha báawéeri càide iyúwa namàníiná.

Nùapínácué pìataléwa

¹² Ewita nudèniaca madécaná wawàsinái níái nuwàwéeyéica nucàlidacuéca pírí ìwali cuyàluta irìcutatá, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca pírí nía cuyàluta irìcu, nuwàwacáiná nupáchiacuéca pía, nutàanicaténáca píapicha núawáisewata, yéewacaténá casíimáica wawàwa wáapichawáaca macáita.

¹³ Nawàwalícué pía, níái áibanái wéénánái, ìwaquéeyéicawa nacái Dios ípídená ìwali, iníwéeyéica nacái, nawàwalícué pía macáita. Càicawani.

3 JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

¿Càináté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaté yái cuyàlutaca Gayo irí, yái Gayo griegonái ípidená máinírité náalíacawa ìwali néenialí èerité.

Itànàacaté Gayo irí càide iyúwa máiníri cáinináca apóstol Juan iicácaté. 3 Juan versículonái: 1, 2, 5, 11.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Yái yeebáidéerica Dios ìwali báisíta, imànipinácata càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná. Yá nacái iicápináca áibanái wenàiwica ipùalé, imànipiná nacái nalí cayábéeri.

Versículo máiníri cawènica:

3 Juan versículo 4.

Tàacáisinái máiníyeyí cawènica:

Níacaté máiníyeyí itàaníca ìwali níai: Tàacáisi báisíiri. Iwàwacutá wàyaca cayába càide iyú Dios iwàwáaná. Iwàwacutá wamànica cayábéeri áibanái irí. Iwàwacutá nacái wacùca wíawawa báawéeri íicha.

Cuyàluta iicácanáwa:

Apóstol Juan yáasáidacaté íiwitáise iicácanáwa áibanái yáapicha.

Nuwàwalicué pía

¹Núa anciano Juan, nutànàa pírí cuyàluta, pía nuénásàiri Gayo,^a cáininéerica nuicáca.

²Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, nutàaníca Dios yáapicha píwali cayábacaténá píasu wawàsica yàacawa macáita, càmicaténá cúláica pía, piyacaténá nacái cayába abémáidata Dios yáapicha. ³Casíimáicaté nuwàwa manuísíwata, nàa-nàacaalíté napáchiaca níai abénaméeyéi wéénánáica Cristo ìwalíisená. Yá nacái nacàlidacaté nulí piináwaná, piyacaté machacànita ìwali yái tàacáisi báisíirica. Yá nacái pimànicaté càide iyúwa fímáaná. ⁴Imanùbacata nuémíaca naináwaná, nèepunícawa machacànita tàacáisi báisíiri ìwali, níai nuiquéeyéica càide iyúwa nuénibenáywa. Yási isíimáidaca nuwàwa manuísíwata macái wawàsi fíchata.

a 1.1 Hch. 19.29; Ro. 16.23; 1 Co. 1.14.

⁵Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, cayábéeri fibaidacalésica yái pimàni pìyaca, piicácáiná napùalé níái áibanái yèepunfiyéica icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, éwita càmita píalíawa nàwali. ⁶Iná níái piiquéeyéicaté ipùalé, nacàlidacaté piináwaná nálí níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, cáininácaté piicáca áibanái. Iná nàanàacaalí piatalé àniawa, yá piicáca napùalé ìwali yái wawàsi nawàwacutéerica, ipíchaca nàacawa áibàalé àniawa. Quéwa pimànini casíimáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Iná nàacatéwa nèepunícaténá nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa càmita needá náicha wawàsi níái càmíiyéica yeebáida Jesús. ⁸Iná wía yeebái-deéyéica Jesús, iwàwacutá waicáca napùalé ìwali yái wawàsi namáapuèrica, yéewacaténá wáibaidaca náapicha abédanamata ìwali yái tàacáisi báisíirica.

Diótrefes ibàlùacawa náipunita

⁹Quéechatéca nutànàa nálí abéeri cuyàluta, níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, níái ìyéeyéica Gayo ìyacàle iricu. Quéwa càmita Diótrefes iwàwa yeebáidaca càide iyúwa wáimáaná, máinicáiná iwàwaca náiwitápucani, níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali. ¹⁰Iná nùapínacaalíwa aléera, yásí nùalàapínacani, ìwalíise macáita yái báawéeri wawàsi imànfírira. Yèepuníca itàaníca wàwali chiwái. Yá nacái càmita yeedáca yàataléwa níái wéenánáica Cristo ìwalíisená, yàanèeyéicaté néré. Càmita nacái ibatàa áibanái iyúudàaca nía. Iná níái iwàwéeyéica iyúudàaca nía, yá Diótrefes imusúadaca nía síisài nàwacáidacatáicawa Jesús ípidená ìwali, nawàwacáiná nayúudàaca nía.

Cayábaca Demetrio iináwaná

¹¹Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, picá pimàni báawéeri wawàsica iyúwa namànníná níái áibanái. Yáta pimàni yái cayábéeri wawàsica. Yái imànfírira cayábéeri wawàsica, yácata Dios yàasu wenáiwica. Quéwa yái imànfírira báawéeri yáasáidaca càmitàacá idé yáalíacawa Dios ìwali.

¹²Níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, macáita náimaca yái Demetrio, cayábéeri íiwitáise, ìyacáiná machacànfíri iyú càide iyúwa tàacáisi báisíiri íimáaná. Càita nacái wacàlidaca iináwaná ìwali cayába. Yá nacái píalíacuécawa báisícata yái càináca wáimaca ìwali.

Nuwàwa nùacawa piatalé mesúnamáita

¹³Iyaca nulí madécaná wawàsi nuwàwéeri nutàaníca píapícha ìwali. Quéwa càmita nuwàwa nutànàaca píri nía cuyàluta iricu. ¹⁴Nuwàwaca nùaca nupá-chiacuécua pía mesúnamáita. Nèese idécanáami nùanàaca piatalé, yásí nutàaníca píapícha núawáisewata.

¹⁵Nuwàwaca matufbanáica Dios imànicuécua piwàwa. Macáita níái piicácalénái ìyéeyéica wáapícha cháí, nawàwalicué pía. Nuwàwali macáita níái nuicácalénáica náalimáwanama, níái ìyéeyéica píapícha aléera.

JUDAS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

“Judas yáasáida walí ìwali yái iwàwacutáanáca wataáníca macàaluíni-náta ípunita yái náináidáanácawa níái áibanáica, ìwalíise yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré.”

Yái Judas, yácataté cáminá Jacobo yéenásàiri, Wáiwacali yéenásàiricaté nacái. Jud. 1; Mt. 13.55; Mr. 6.3.

Camuí itànèerité irícu cuyàluta:

Cáminaté itànàacani chábade camuí 67 o 68 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Càinaté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípinaté níái iicácalénái yeebáidéeyéicaté Jesús, ìyeyéicaté áibanái cáli néenibàa. Jud. 3.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Yàlàacaténá níái yeebáidéeyéica Jesús, náicha níái cachìwéeyéi yéewái-déeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha.

Isutácaténá nacái náicha wawàsi, níái iléeyéipinacaté yàasu cuyàluta, nataánícaténá cachàini macàaluínináta áibanái ípunita ìwalíise yái manuínáca nawàwa Jesús iwéré, yái idéericaté nadèniaca níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Judas 3.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Icàlidaca ìwali, yái iwàwacutáanáca wachàiniadacawa ìwali yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré. Yá nacái iwàwacutá wabàlùacawa áibanái ípunita ìwalíise yái tàacáisi báisíiri weebáidéerica, icàlidéerica walí tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Judas 3 o 24.

Nuwàwalicué pía

¹Núa Judas,^a íbibaidéeri Jesucristo yáapicha, núacata nacái Jacobo^b yéenásàiri. Nutànàacué pírí, píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca,

a 1.1 Mt. 13.55; Mr. 6.3. **b** 1.1 Jacobo: ípidená nacái Santiago.

imáidéeyéicaté nacái irípináwa Jesucristo icuèyéica nacái.

²Nuwàwaca Dios iicácuéca pipùalé, matufbanáicaténácué piwàwa, cáininácaténácué nacái piicáyacacawa manuísíwata.

Yéewáidéeyéi chiwái ìwali

³Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, máinícaté nuwàwaca nutànàacuéca pírí ìwali yái wachúulianácawa yùuwichàacáisi fícha, yái wadènièrica wáalimáwanama. Quéwa siúcade, iwàwacutá nutànàacuéca pírí áiba wawàsi ìwalita. Nusutácué pícha wawàsi, plàlàacué cachàini macàaluínináta níara cachìwéeyéica, piacué manuýéica iwàwa Dios iwéré, yái Dios yèericatécué pírí abéeri yàawiríata, càiripináta, piacué yàasunái wenàiwicaca. ⁴Idécáiná abénaméeyéi asianái iwàllucawa pèewirícué ibàacanéeri iyú, níái idéeyéicaté Dios itàacái icàlidaca ìwali, Dios yùuwichàidapínaca nía, asianái báawéeyéi fiwitáise. Yá náimaca: “Càmita Dios yùuwichàida wía ìwalfíse yái wawàsi wamànírica wainá iyúwa, cáininácáiná iicáca wía.” Càmita neebáida abéericata yái Dios idènièrica ichàiniwa wawicáu macáita. Càmita nacái neebáida Jesucristoca, yái Wáiwacalica macáita.

⁵Nuwàwacué piwàwalica abéeri wawàsi, yái idéericuéca píalíacawa ìwali. Wáiwacali idécaté imusíadaca yàasunái wenàiwicawa Egipto^c yàasu cáli fícha. Néese, yáté imáalàidaca wiúnamáiwaca níái càmíyéicaté yeebáida ìwali.^d ⁶Piwàwalicué nacái níái ángelnái càmíyéicaté iwàwa iyaca quirínama yàalu cayábéeri irícuwa, nachùulíacatáicaté. Yá namàacacaté yái nàyalé nàyacatáimicaté. Siúcade, Dios idacùaca nía cadena iyú càiripináta catéeri iriculé, iwéréta yàanàaca yái èeri yùuwichàidacatáipínaca nía quichái icàlisaníná yáaculé. ⁷Càita nacái yàcalé Sodoma mìnánáimi, nía nacái Gomorra yàcaléná mìnánáimica, nía nacái yàcaléminái iyéeyéicaté nalí mawiénibàa. Dios yùuwichàidacaté nía quichái iriculé càiripináta, namànicáinaté báawéeri nainá iyúwa. Asianái imànicaté yáapichawáaca báawéeri nainá iyúwa, càitaté nacái inanái. Iná càitaté iicacánáwa yùuwichàidaca nía àniawa, iyúwataté yùuwichàidáaná níái ángelnáimica, yéewacaténá yàalàaca wáicha yái càiri wawàsica.

⁸Iná càipináta nacái ichàbacawa nalí níái asianái iyéeyéicuéca píapícha, néewáidacáiná yái néemièricasa náamacani irícuísewa, quéwa namànicaténáta báawéeri nainá iyúwa. Càmita nawàwa Dios icùaca ichàini iyúwa nawicáu cháí èeri irícu. Yá nacái nacúsacáita báawéeri tàacáisi iyú níái ángelnáica, níái idènièyéica ichàiniwa chènunfíse. ⁹Yái Arcángel Miguel,^e éwítaté ángelnái fiwacalcani, càmítaté yáalimá icusaca tàacáisi báawéeri iyú Camèniadacáiri, ipéliacaalíté yáapícha Moisés^f ichéecami ìwalfíse, fímacàitaté irí: “Núiwacalita yùuwichàida pía, ìwalfíse yái Moisés ichéecami.”^{g h}

¹⁰Quéwa níái asianái cachìwéeyéica, natàaníca báawanama nàwali níái càmíyéica náalimá néemiaca. Yá nàyaca càide iyúwa cuwéesiná càmíyéica

c 1.5 Ex. 12.51. d 1.5 Nm. 14.29-30. e 1.9 Dn. 10.13,21; 12.1; Ap. 12.7. f 1.9 Dt. 34.6.

g 1.9 Zac. 3.2. h 1.9 Bàaluté Moisés yéetácalítéwa, yáté Camèniadacáiri ipéliaca Arcángel Miguel yáapícha, Moisés ichéecami ìwalfíse. Quéwa Arcángel Migueltaté ibàlia yái Moisés ichéecamica. Quéwa canáata wenàiwicaquéi yáaliériwa alénacaalíté ibàllani.

fináidawa wawàsi ìwali. Iná yái wawàsi náaliéricawa ìwali achúmana, yá yàapinácata namáalàawa iyú.¹

¹¹ ¡Catúulécánawacapínáta Dios yúuwichàidaca nía! Níai wenàiwica iyéeyéica càide iyúwaté Caín/ iyáaná, nawàwacáiná needáca naliwa palata, yá namànica nabáyawanáwa càide iyúwaté Balaam^k imànfínáté. Iná cachìwéeyéi imànicáiná úuwicái Dios ípunita,^l yá néetápinácawa méetàuculé Dios fícha càiripínáta, càide iyúwaté Coré yéetáanátéwa.

¹² Iná piicácué píchawa níai càiyéi wenàiwicaca, pìwacáidacaalícué péenánái yáapichawa piyáacaténácué, nayáacáiná nayáacaléwa píapichacué mabáiníináta, nacutáidaca wawàsi nalípinátawa. Càica níade iyúwa acalèenái canéeyéica yèewi unía, cáuli cachàiníiri ipuèyéica yàawa áibàalé. Iyúwa nacái àicunái mabáineeyéi, màyacanéeyéica camuí ipùata, càyacanácataípináca níata. Iná càica níade iyúwa àicunái yéetéeyéimiwa pucháiba yàawiría, idécáiná nacacàaca nía càide iyúwa nacacàacaalí àicunái napichu yáapichatawa.^m ¹³ Càica nacái níade iyúwa lamá imàladàcaná icàli casaquèeri. Iná yácata nabáyawaná namàníiri mabáiníinánama wenàiwica yáacuésemi. Càica nacái níade iyúwa níai dùlupùtanái ipièyéicawa ráunamáita chènuni-bàa catéeri iriculé càiripínáta.

¹⁴ Bàaluité yái Enoc, sietenácaté náiwitáaná imanùbaca níai Adán itaquénáinámica, icàlidacaté tàacáisi Dios néeséeri cachìwéeyéi ìwali, yúuwichàidáanápíná níai asianái cachìwéeyéica. Càicaté íimaca:

“¡Péemíacué cayába!

Wáiwacali yàanàapínáca yàasu ángelnái mabáyawanéeyéi manùbasíwéeyéi yáapichawa,ⁿ

¹⁵ icháawàacaténá náalimáwanama, níai wenàiwicaca nabáyawaná ìwalíisewa,

yúuwichàidacaténá nía ìwalíise macáita yái nacuísaanáca báawanama Dios ípidená ìwali.”

¹⁶ Níai càiyéi wenàiwicaca, canácata wawàsiquéi cayábéeri naicáca. Yá nacái nàyaca natàaníca wenàiwica ìwali. Nawàwacáita namànica báawéeri nainá iyúwa, càide iyúwa nawàwáaná. Cayábaca naicáca níawawa áibanái fícha. Iná natàanícaalí cayába áibanái yáapicha, quéwa needácaténáta nàasu.

Yàalàacáisi wàyacaténá machacàníiri iyú

¹⁷ Quéwa píacué nuénánáica, cáininéeyéica nuicáca, piwàwalícué níai tàacáisinái Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéeyéicátécué pírí. ¹⁸ Iná náimacatécué pírí néeninamata: “Eeri imáalàacaalíwa iyaca, yá nàypínáca abénaméeyéi wenàiwica iicáaníyéipíná Dios iquíniná, imàníyéipíná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.”^o ¹⁹ Níacata imàníyéicué pírí báawéeri,

i 1.10 Níai càiyéi wenàiwicaca, níacata càimíyéi manuí iwàwa quirínama Dios iwéré, canéeyéica írì Dios íiwitáise iwàwalícu, càimíyéicáwaca idé yeebáidaca Jesús. Iná canáca nawàwalícu Espíritu Santo, níacata yái càité yéewáidaca yái yéewáidáaná cachìwéerica méetàuculé Dios fícha. j 1.11 Gn. 4.3-8. k 1.11 Nm. 22.1-35. l 1.11 Nm. 16.1-35. m 1.12 2 P. 2.17; Pr. 25.14. n 1.14 Yái Enoc, yácata seisná náiwitáaná imanùbaca níai Adán itaquénáinámica. Quéwa Adán iyacáiná yáawawa néeni, yá sietecaté nía Adán iyú. o 1.18 2 P. 3.3.

yéewacaténácué piseríaca píchawáaca. Namànica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, èeri mìnánáicáiná nía. Yá nacái canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwa píacué nuénánáica, cáininéeyéica nuicáca, pichàiniadacué píawáacawa, piyacaténácué dàalanama ìwali yái manuínácuéca piwàwa Jesucristo iwéré. Pitàanícaalfícué Dios yáapicha, pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pitàanícaténácué càide iyúwa iwàwáaná. ²¹ Iná píacué iwàwacutéeyéi iyaca mamáalàacata, píalíacáinácué idéca cáinináca Dios iicácuéca pía. Picùacué Wáiwacali Jesucristo yàanàaca, yéewacaténácué pidè-nàaca picáuca càmfíríca imáalàawa.

²² Níái iyúunáidéeyéica wéewáidaca chìwái ìwali, càide iyúwa cachìwéeyéi, piyúudàacué nía, neebáidacaténá báisírica yái wéewáidéerica. ²³ Níái áibanái iwàwéeyéica yeebáidaca cachìwéeri yéewáidáaná, iwàwacutácué piyúudàaca nía mesúnamáita, ipíchaná nàacawa yùuwichàacáisi quichái iriculé. Achúmacué piwàwa piicáca níái áibanáica. Quéwa báawacué piicáca yái bayáwanási namànírica, yá nacái casacàanáca náiwitáise nàyaca.

Wàa Dios irí cayábéeri

²⁴ Iná yái Dios yáaliméerica icùacuéca pía ichàini iyúwa, ipíchanácué pimànica báawéeri. Idèniacata nacái ichàiniwa imàacáanápínácué piwàlùacawa mabáyawanáta yáacúalículé, cachùnícataléca icamaláana casímáiri iyú. ²⁵ Yái abéeri Dios báisírica, cáalíacáirica nacái, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, Jesucristo ìwalíisená. Yái yéewéerica wàaca irí cayábéeri ichàini manuíri ìwalíise, ichùuliacáiná èeri irícu, icùacáiná wawicáu canánama, yáaliméerica nacái imànica wawàsi yàasu wawàsitawa, yácata wàa irí cayábéeri bàaluité, siùcade, àta càiripínáta wapíchaléwa. Càicawani.

APOCALIPSIS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Apocalipsis yáasáidaca walí Jesús itàacái ìwali, càicaté ìmaca: “¡Péemíacué, nùanàapínaca mesúnamáita!”

Yáasáidaca walí. “Jesús iyaca càide iyúwa abéeri Cháwi Manuíri, iyúwa nacái abéeri Oveja wàlisài.” Ap. 5.5-6

Apocalipsis icàlidaca ìwali yái wawàsi ichàbéeripínácawa wapíchaléwa, quéwa yácata abéerita iyaca cháí Wàlisài Testamento írìcu.

Icàlidaca nacái báinúaca wawàsi ìwali:

- 1) Icàlidaca yéenáíwanásinái iicácanáwa ìwali, yáamacanisi ìwali nacái.
- 2) Yáasáidaca Dios yàasu wenàiwica yùuwichàacawa mawènitá.
- 3) Icàlidaca nàwali níái wawàsinái ichàbéeeyéipínácawa wapíchaléwa.
- 4) Waicáca Dios ichúuliadapínaca yàasunái wenàiwicawa, èeri ipíchaca imáalàacawa iyaca.

Itànèerité cuyàluta:

Yácataté apóstol Juan, càicaté ìmaca ìwaliwa. Ap. 1.1, 4, 9; 22.8.

Yácataté nacái itànàa, yái cuyàluta Juan, icàlidéericaté tàacáisi cayábéeri, Jesús iináwaná ìwali, nía nacái máisiba cuyàlutanái púubanaméeyéica.

Camuí itànèerité írìcu cuyàluta:

Itànàacaténi chábade camuí 95 o 96 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Néenialíté, Roma yàasu reynái imànité yùuwidewa macáita, níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

Máisiba reynái imànité nalí báawéeri níái yeebáidéeyéicaté Jesús Néenialí èerité:

- a)- Rey Nerón, yáté idàbéeri imànica nalí báawéeri.
- b)- Rey Domiciano, ichùuliacaté nàaca fímiétacaná càide iyúwa dios.
- c)- Rey Trajano, yáté namáalàidáaná imànica nalí báawéeri.

Natàtàacaté nía cruz ìwali, neemácaté nacái nía cáuta, nacànacaténá nayú càide iyúwa lámpara. Náucacaté nacái áibanái cháwinái ibànaliculé. Nachùuliacaté nacái nanúaca níawacatawa.

Sísisàanaté itànàa yái cuyàlutaca:

Juan itànàacaténi, iwàwata Patmos fínatáise, presocaalíté iyaca néré, 57 km, idècuni iyaca Asia yàasu cáli idùlepi fícha.

Yá nérécaté, Dios yáasáida írí Cristo, yái Dios icáucàidéericaté yéetácáisi fícha, yàanàidéericaté nacái idaníbàawa chènuniré. Ap. 1.9.

¿Càináté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaténí, nalípiná níái 7 iglesianái ìyéeyéicaté Asia yàasu cáli íinata, níacataté idàbéeeyéi iléeca nía. Ap. 1.4.

Idàbáanáté máiní nàyaca cayába, Pedro itànàacaalíté nalí, Pablo nacái. Quéwaté 30 camuí idénáami, yáté càaliuculéca nàasu wawàsi Dios fícha.

¿Cánáté itànàa yái cuyàlutaca?

Ichàiniadacaténá nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, náalíacaténá báisícata Dios yàasunái wenàiwicaca nía. Níái namàniyéicaté nàuwidewa, báawéeyéicaté nacái irí wawàsi.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Yáasáidaca walí Jesucristo íiwitáise ìwali, yá nacái fíbaidacalécasi imànfírica ìyaca siùcade, yá nacái imàníiripínaca wapíchaléwa. Ap. 1.1.

Versículo máiníri cawénica:

Ap. 1.7.

Yái cuyàluta Apocalipsis, yàacùacawa ibàliacawa nacái iyú, yái Jesucristo itàacái, càirica íimacade: “Nùanápináca mesúnamáita.” Ap. 1.1-8; 22.12-21.

Dios imàacaca Jesucristo yáasáidaca níái wawàsinái ichàbéeypínacawa

1 ¹Yácata Dios yáasáidacatái, yái wawàsi idènièricaté ibàacanéri iyú wenàiwica fícha, yá imàacacaténí Jesucristo irí yáasáidacaténáni yàasunái wenàiwica iríwa níái wawàsinái ichàbéeypínacawa mesúnamáita. Yá Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa imàacacaténá yàasu wenàiwica Juan yáalíacawa ìwali. ²Yá Juan icàlidacaté ìwali báisíta macáita yái wawàsi iiquéericaté, yá nacái Dios itàacáica icàlidacaté nacái Jesucristo iináwaná ìwali.

³Casímáirica yái iléerica wenàiwica irí yái tàacáisi ichàbéeripínacawa wapíchaléwa. Casímáiyéica nacái níái yéemièyécani, nía nacái imàníyéica càide iyúwa íimáaná, mawiénicáiná yéenáíwaná yàanàaca ichàbacaténacawa càide iyúwa íimáaná cuyàluta irícu.

Juan itànàaca nalí níái siete iglesia néeséeyéica

⁴Núa Juan, nutànàacué pírí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesús, ìyée-yéica siete yàcalénái irícu, Asia yàasu cáli íinata:

Nusutá Dios fícha pìwalicué, iicácaténácué pipùalé mawènitá, matufbanáicaténá nacái imànica piwàwacué yái Dios ìyéerica bàaluité, ìyéerica wáapícha siùcade, yàanèeripínaca nacái àniawa. Náicha nacái níái siete cáuyéica^a ìyéeyéica mawiénita Dios yàalubái irí, ⁵Jesucristo fícha nacái, yái icàlidéerica machacànita càide iyúwa tàacáisi báisíri íimáaná, yái idàbéericaté Dios

^a 1.4 Níái siete cáuyéica, itàaníca ìyaca Espíritu Santo ìwali.

icàucàidaca yéetánimi yèewiise, yái ichùullerica nacái nawicáu canánama níai reynái iyéeyéica cháí cáli finata.

Yái cáininéerica iicáca wía,
ibèericaté nacái wáicha wabáyawaná
íiraná iyúwa,

⁶ imàaquéeripináca nacái reynáica wía
wacùacaténá yáapicha wenàiwica,
imàaquéeripináca nacái sacerdotenáica wía wáibaidacaténá Yáaniri
Dios irípiná.^b

¡Iná írta wàa cayábéeri, icùacacáiná ichàini iyúwa macái iwicáu
càiripináta! Càicawani.

⁷ ¡Piicácué, Cristo yàanàapináca àniawa acalèe yèewi!^c
Macáita wenàiwica iicápinácani natuí iyúwa,
nía nacái isutéeyéicaté ibàlài iriculé ùlibàna iyú;^d

yá náicháanípináca macáita
níai wenàiwica íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri írìcu.
Iná báisíta, càipináca ichàbacawa. Càicawani.^e

⁸ Yái Dios Wáiwacali, càicaté íimaca: “Núacata yái idàbáidéericaté macáita, imáaláidéeripináca nacáini. Nùyaca bàaluité, siuca nacáide, nùanàapináca nacái àniawa.”^{fg}

Juan iicáca yái asiali Dios néeséerica

⁹ Núa Juan, péenàsàiricué, piacawéerinácué nacái yùuwichàacawa, idéerita nacái iyaca piápichacué cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, ìidenièrita nacái yùuwichàanáwa, wàyacáiná Cristo yáapicha. Nùyaca iwàwata Patmos finata, numànicáiná càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, nucàlidacáiná nacái Jesucristo iináwaná ìwali. ¹⁰ Abéeri domingo, yá Espíritu Santo itécaté nuíwitáise, yá nuémiacaté nuínatawáisewa abéeri wenàiwica isàna cachàiniwaca càide iyúwa abéeri trompeta isàna.

¹¹ Càirité íimacade:

“Pitànàa abéeri cuyàluta^h ìwali yái piiquéerica. Néese, yá pibànùacani nalí níai yebáidéeyéica Jesús ìwali iyéeyéica siete yàcalénái írìcu, Asia yàasu cáli finata, níai: Efeso iyacàlená, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea iyacàlená nacái.”

¹² Néese, yá nuwènuacaté nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàaníríca núapicha. Yá nuicácaté siete lámpara yéetanánái cáalanaméeyéi, níawami orota. ¹³ Iná bamuchúami nalí, níai siete lámpara yéetanánáica, yá nuicáca ibàlùacawa càiri iicácanáwade iyúwa yái asiali Dios néeséerica, ìwalíri cáaléeri bàlesica yàabàli nérénaméeri yàanàaca, idacuèri yùucutalicuwa abéeri oro iwálumalená iyú. ¹⁴ Níai íiwita ibáináca cabalèeyéi, càiyéi

b 1.6 Ex. 19.6; Ap. 5.10. **c** 1.7 Dn. 7.13; Mt. 24.30; Mr. 13.26; Lc. 21.27; 1 Ts. 4.17.

d 1.7 Zac. 12.10; Jn. 19.34,37. **e** 1.7 Zac. 12.10; Jn. 19.34,37. **f** 1.8 Ap. 22.13; Ex. 13.14.

g 1.8 Níai griegonái nàasu letra idàbacawa “Alfa” iyú, yá nacái imáalàacawa “Omega” iyú.

h 1.11 Cuwèesi íimami, nachùnìeri piníwaca, yá natànàaca ìwali.

iicacánawade iyúwa cabalèeri sàwali ichùtaca, iyúwa nacái casalínfiri isialená; níái ituíca, càiyéide iyúwa quichái ipèrùu.

¹⁵Níái yàabàlica càica níade iyúwa nawáilàidéeri bronceca¹ namusúadéeri quichái irìcuíse, yá mèlumèluca ìwalfise. Yái isànaca cachàiníri càiride iyúwa tiríricaalí úni isàna yùucùacawa yàawaliculé. ¹⁶Iná yéewápu néesea, yá idèniaca siete dùlupùtanái icáapi irìcuwa. Yái itàacái imusuéricawa inùmalicuíse càiride iyúwa machete caserùníri báipunitácanama. Yái inànlica icànaca càide iyúwa èeri, icànacaalí cachàini machacànicaalí ucùacawa.

¹⁷Iná nuicácaalíni, yá núuwàaca nullacawa yàabàli néré càide iyúwa yéeterimiwa. Quéwa íbaca nùwali yéewápu iyúwa.

Yá ímaca nulí:

“Picá cáalu pía. Núacata yái idàbáidéericaté macáita, imáalàidéeripináca nacáini. ¹⁸Núacata yái yèerica nacáuca macáita. Nùetácátewa, quéwa siúcade, yá nùyaca càiripináta. Nudèniaca nuchàiniwa yéetácáisi ìwali. Nudèniaca nacái inùma yàacùaná yái quichái yùuwichàacáisica.

¹⁹Pitànàa níái wawàsinái càiyéica piicáca, nía nacái ichàbèeyéicawa ìyaca siúcade, nía nacái wawàsinái ichàbèeyéipináca nadenáami níái áibanáica. ²⁰Nucàlida pirí cainácaalí náimáanaca níái siete dùlupùtanái piiquéeyéica nuéwápu néesea, nía nacái siete lámpara yéetanánái oro yáawamica, níái siete dùlupùtanáica, níacata siete ángelenái icuèyéi níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Níái siete lámpara yéetanánáica piiquéeyéica, níacata ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali, siete yàcalénái iricu.”

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús, Efeso ìyacàlená iricu

2 ¹Néese Jesús ímaca nulí àniawa: “Pitànàa irí yái ángel icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali, Efeso ìyacàlená iricu:

Yái icáapírica yéewápu néesea níái siete dùlupùtanáica, yèepuníricawa nèewi níái siete yàcalénáica, nàyacatáica níái yeebáidéeyéica Jesús, níacata nacái siete lámpara yéetanánái oroíyéica. Càica ímacade: ²Núalíaca ìwali macáita yái píibaidacaléca, píibaidáanacuéca cachàini, píideniacuéca nacái piùwichàanáwa. Núalíaca nacái báawacuéca piicáca náiwitáise níái wenàiwica imàníyéica báawéeri. Yá nacái idécuéca píalimáidaca piicáwa níái Jesús ichùuliyéica wía, ímèeyéica, quéwa càmita báisíyéi nía, yá píalíacuéca cachíwèeyéica nía. ³Núalíaca píideniacuéca yùuwichàacáisi píibaidacáinacué cachàini nuípidená ìwali. Iná nùwalfisená yái, càicué piùwichàacawa. Yá nacái càmita píalimacué piméyàacawa.

⁴Quéwa càicáaníta, pídeniacué píwaliwa abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cáininá piicáca núa siúcade, càide iyúwaté idàbacaalícué peebáidacuéca núa quéechaté. ⁵Iná iwàwacutácué píináidacawa càiná ìwalfisecaalícué pimàni píbáyanáwa. Píwènúadacué píiwitáisewa píbáyaná íchawa pímanícaténacué càide iyúwaté pímaníinacué quéecha. Càmicaalícué pimàni càì, yá nùacawa píatalécué, nuedátaténá níái lámpara yéetanánáica, síisài nàyacatáica/ ⁶Quéwa pídeniacué

i 1.15 Bronce: Abéeri hierro yéená, quéwa bàsabàséeri, éewéeri nacái iicacánáwa, namànírica iyú cable, yàalusinái nacái. j 2.5 Iwàwáaná ímaca: Canácata iwacáidéeripináwa néeni quirí-nama nuípidená ìwali.

naçáí piríwa cayábéeri wawàsica. Báawacué piicáca yáí báawéeri namànfírca níái nicoláitanáica,* yáí báawéerica naçáí nuicáca.

⁷Iná yáí idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yáí tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí, níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yáí imawènièrica fíchawa báawéeri, numàacapiná iyáaca àicu iyacanáca yéená yáí ibàluèricawa bamuchúami Dios iyacàle irí, yáí yèerica wacáuca càmfíri imáa-làawa.”

Tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Esmirna iyacàlená irícu

⁸“Pitànàa irí yáí icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Esmirna iyacàlená irícu:

Yáí idàbéericaté macáita wawàsi, imáalàidéeripiná naçáí macáitani, yéetéericatéwa, néese, yáté icáucàacawa àniawa, yáquéí càì fímacade: ⁹Núalíacawa ìwali yáí piùwichàanácucawa, catúulécanaçucéca pía naçáí. Quéwa píacué càasuýéí nuicáca, núalíacata naçáí ìwali yáí natàanínáca píwalicué báawanama, níái judfónáica, wía iméyèica, quéwa càmita Dios iicá nía càide iyúwa báisíyíéi judfónáica, nàwacáidacaalícáináwa, quéwa namànicaténáta càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná.¹ ¹⁰Iná picácué cáalu pía fícha yáí yùuwichàacáisi yèericawa píatalécué. Péemiacué cayába yáí Camèniadacáirica yúucapiná abénaméeyéi péenácué presunái icapèe irículé, yáalimáida-caténá iicáwa píacué. Yácué piùwichàapínacawa diez èeri. Quéwa manuícué piwàwa abémáidata Dios iwéré, éwita iwàwacutápináca nanúaca píacué ìwalíise néenialíta, yá nùaca píricué piwèni yáí picáuca càmfírca imáalàawa càide iyúwa abéechúa corona.

¹¹Iná yáí idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yáí tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí, níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yáí imawèniadéerica fíchawa báawéeri, canácata yáaliméeripiná yeedácani Dios fícha quirínama. Yá naçáí càmita yéetápináwa pucháiba yàawiría.”^m

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús Pérgamo iyacàlená irícu

¹²“Pitànàa naçáí irí yáí icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Pérgamo iyacàlená irícu:

Yáí idènièrica machete cáiréeri ipùata, caserúnfírca naçáí báipunitácanama, càì fímacade: ¹³Núalíaca píyacuéca aléde Camèniadacáiri icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa càicáaníta, càmitacué piméyaa pee-báidaca nutàacái, abémáidata manuícuéca piwàwa nuwéré. Ewitaté néenialí èrica nanúaté Antipas, yáí icàlidéericaté nuináwaná ìwali Pérgamo iyacàlená irícu, yáí yàcalé Camèniadacáiri iyacatáica.

¹⁴Quéwa càicáaníta, nudèniacué píipunita abénaméeyéi wawàsi yáí càmfírca cayába nuicáca. Pidèniacuéca pèewiwa níái yeebáidéeyéica Balaam

k 2.6 Nicoláitas: Nicolás yàasunái wenàiwicaté, abénaméeyéi asianái, yéewáidéeyéi méetaculé Dios itàacái fícha. Cachiwéeyéi. 1 2.9 Jn. 8.44. m 2.11 Wéetápinácawa cháì cáli fínata. Quéwa weebáidacaalí Jesús, yá wàacawa Dios néré. Càmicaaalí weebáida, yá Dios yúucapínáca wía, yá naçáí wéetápinácawa pucháiba yàawiría quichái icallsaniná yáaculé.

yéewáidáaná, yáí yéewáidéericaté Balac imànica báawéeri israelnáí irí càide iyúwa nàyaanáté icùaléta iinási nanuéricaté yéenáíwanásinái irí, namànníncaté nacái báawéeri nainá iyúwa càiná yáapichacaalítani. ¹⁵ Càita nacái nàyaca pèewicué níái yeebáidéeyéica nicoláitanái yéewáidáanáca, yáí báawéerica nuicáca. ¹⁶ Iná ìwalíise, iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri fícha macáita. Càmicaalí, yá nùanàapínaca piatalécué mesúna-máita, nuwichàidacaténá nía macáita nutàacái ichàini iyúwa.

¹⁷ Iná yáí idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yáí tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yáí imawèniadéerica fíchawa báawéeri, nùapínaca iyáa maná yéená yáí nubèericaté áibanái fícha. Yá nacái nùapínaca irí abéechúa íba cabalèechúa, natànèechúa ìwali abéeri ípidenási wàlisà, càmfírca áibanái yáalíawa ìwali. Yápináta yáalíawa ìwali yáí nèerica irí úa.”

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús Tiatira iyacàlená iricu

¹⁸ “Pitànàa nacái irí yáí icuèrica níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Tiatira iyacàlená iricu:

Yáí Dios Iiri, idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrù, idènièrica yàabàliwa càide iyúwa bronce pinírica, mèlumèluwaca, càica fímacade: ¹⁹ Nùalíaca ìwali yáí píibaidacalécuéca, cáinináanacuéca piicáca áibanái, manuínáca piwàwa nuwéré, càmináca nacái piméyàacuéwa. Siúcade, nùalíaca nacái píibaidacuéca cayába quiríta fícha yáí idàbacaalíté peebáidacuéca núa.

²⁰ Quéwa càicáaníta, nuicácué píwali áiba wawàsi quiríta. Pimàacacuéca ùyaca pèewi matuíbanáita úái inanái Jezabel, profetaca núa fíméechúaca, quéwa uméeràidaca nùasunái wenàiwica namànicaténá báawéeri nainá iyúwa, nayáacaténá nacái iinási nanuérica yéenáíwanásinái irí.

²¹ Idéca numàacaca ulí madécaná èeri, yéewacaténá uwènúadaca úfwitáisewa fícha, yáí umànínáca báawéeri uiná iyúwa. Quéwa càmita uwàwa uwènúadaca úfwitáisewa fícha. ²² Iná numàacapínaca ùuwichàacawa uláicái iyú, uàlubái fínatawa. Càita nacái níái yeebáidéeyéica uéwáidáaná, numàacapínáta nacái nàuwichàacawa máiní úapícha, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa fícha yáí namànínáca báawéeri nainá iyúwa. ²³ Níái uénibeca, nunúapíná néetáwa, náalíacaténáwa macáita níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali yàcalé imanùbaca, núacata yáí iiquéerica náiwitáise, nawàwa nacái. Yá nuwichàidapínaca nía ìwalíise yáí nabáyawaná namànírica náalimáwanama.

²⁴ Quéwa piacué, yeebáidéeyéica Jesús Tiatira mìnánica, càmfíyéica yeebáida Jezabel yéewáidáaná, càmfíyéica yeebáida ìwali yáí Camèniadacáiri fíwítáise càmfírca wenàiwica yáalíawa ìwali, núumacué pírf. Càmitacué nuchùulíla pimànica áiba wawàsi quirínama. ²⁵ Quéwa, yátacué iwàwacutá pìyaca ìwali dàalanama, yáí idéericuéca peebáidaca nutàacáica, iwéréta nùanàapínaca.

²⁶ Iná níái yeebáidéeyéica Jesús imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, imàníyéica nacái càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacapínaca nalí chàinisi nacúacaténá nawicáu macáita níái wenàiwicaca cháí èeri irícu, ²⁷ càide iyúwa nudèniáná nuchàiniwa Núaniri yèerica nulí.

‘Iná wachùulíapínaca èeri mìnánái iwicáu chàinisíri iyú.

Wamáalàapínáca nachàini, càide iyúwa ibaquíacaalí piníwaca ibái
icatùalená,
yái imànírica nía.’

²⁸Iná nái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, yá nacái nùapínáca nalí
úái dùlupùta icànéechúaca cacámalaléwa. ²⁹Iná nái idènièyéica yùuwiwa,
iwàwacutá nàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí nái
íwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Tàacáisi nalí, nái yeebáidéeyéica Jesús, Sardis iyacàlená iricu

3 ¹“Pitànàa irí tàacáisi yái ángel icuèrica nái íwaquéeyéicawa nuípidená
ìwali yacalé Sardis iricu:

Yái idènièrica nái siete espíritu Dios yàasunáica, nía nacái siete dùlu-
pùtaca, càica fímaca: Núalíaca ìwali yái píibaidacaléca. Caináwanácué pimà-
nica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa báisíta càmíta pimànicué nuchùliaca
quirínama.

²Iná picawàidacué píiwitáiseawa, pichàiniadacuéwa, pimànicaténácué yái
fíibaidacalési iwàwacutéerica pimànicuéca, càmícaínácué idéca pimáalàidaca
yái fíibaidacalési Dios ichùulièricuéca pimànica. ³Iná piwàwalicué yái idéeri-
cuéca píalíacawa ìwali, péemièricuéca nacái. Pimànicué càì iyúwa fímáaná.
Iná piwènúadacué píiwitáiseawa báawéeri fícha. Càmicaalí picawàida píiwi-
táiseawa, yá nùacawa píatalé isicúata càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàa-
caalí.”

⁴Quéwa nàyaca abénaméeyéi péenácué iyéeyéica Sardis iyacàlená iricu,
càmíiyéi imàni ibáyawanáwa náapicha. Iná nèepunípináwa núapicha caba-
lèeri nabàle yáapichawa, nàyacáiná càide iyúwa Dios iwàwáaná cháì èeri
iricu. ⁵Iná nái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, nadèniapínáca nabàle
cabalèeriwa. Canátáita nutunúapíná náipidená iricuíse yái cuyàluta, náipi-
dená iyacatáica macáita nái idènièyéica icáucawa càmíiri imáalàawa, nucà-
lidapínáca nacái náipidená ìwali Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái yáacúa-
licu nacái.”

⁶Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu
Santo icàlidéerica nalí nái íwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Tàacáisi nalí, nái yeebáidéeyéica Jesús Filadelfia iyacàlená iricu

⁷“Pitànàa irí tàacáisi yái ángel icuèrica nái íwaquéeyéicawa nuípidená
ìwali Filadelfia iyacàlená iricu:

Càica fímaca yái Mabáyawanéerica, Báisírica nacái. Nùacata yái idènièrica
yàacùaná yái rey David icùacatáicaté yàasunái wenàiwicawa.^p Yái imàaquéerica
wenàiwica iwàlùacawa, yá canácata yáaliméeri ibàliacani. Ibàliacaalíni, yá caná-
cata yáaliméeri yàacùacani.^q Càica fímacade: ⁸Núalíaca ìwali yái píibaidacaléca.
Péemiácué cayába. Idéca numàacaca picàlidacuéca nuináwaná ìwali áibanái irí,

n 3.3 Mt. 24.43-44; Lc. 12.39-40; Ap. 16.15. **o** 3.5 Ap. 13.8. **p** 3.7 Quéwa siùcade, Jesús
ichùullapínáca macái èeri mìnánái iwícaú. **q** 3.7 Is. 22.22.

íná canácata yáaliméeripiná imáisaníaca picàlidacuécani. Núalíaca càmítacué cachàini pía cayába, quéwa pimànicué càide iyúwa nutàacái fimáaná, yá nacái càmíta píbàacué nuínáwaná áibanái fícha. ⁹Nàyaca abenáméeyéi pèewicué, níai càmíiyéica Dios iicá càide iyúwa báisiyéi judiónáica, caséeyéica iwacáidacawa namànicaténá càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná, numàacapiná nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa pífpunitacué náalíacaténá cáininácuéca nuicáca pía. ¹⁰Iná peebáidacáinácué nutàacái, píideníacué nacái piùwichàanáwa, yá nucùapínacuéca pía nacái yùuwichàacáisi fícha, yái yàanèeripináca èeri minaná iwali núalimáidacaténá nuicáwa macáita níai iyéeyéica cháí cáli finata.

¹¹Mesúnamáita nùanàapínáca. Iná peebáidacué nùwali mamáalàacata caitáde iyúwacué piyáanáca siúcade, ipíchaná áiba wawàsi yàabáca pífícha yái picáuca càmírica imáalàawa Cristo yáapícha. ¹²Iná yái imawèniadéerica fíchawa báawéeri, numàacapínáca iyaca Nùasu Dios Icapèe írìcu càiripináta. Yá nutànàapínáca iwali nùasu Dios ípidenáwa, ípidená nacái yái wàlisàì Jerusalén iyacàlenáca, yái iricuèripínacawa chènunfise Dios néese. Nutànàapíná nacái iwali núpidená wàlisàìwa.

¹³Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níai iwaquéeyéicawa núpidená iwali.”

Tàacáisi nalí, níai yeebáidéeyéica Jesús Laodicea iyacàlená írìcu

¹⁴“Iná pitànàa írì nacái yái àngel icuèrica níai iwaquéeyéicawa núpidená iwali Laodicea iyacàlená írìcu:

Nùwalíisenáta Dios idé imànica macáita càide iyúwaté imàacáaná itàacáìwa bàaluité, siuca nacáide, wapíchalépiná nacái. Yái báisírica, icàlidéerica nacái báisíta Dios iináwaná iwali, imàníricatè nacái macáita Dios yáapícha yái iyéerica canánama cháì èeri írìcu, càì fimacade: ¹⁵Núalíaca iwali yái píibaidacaléca. Càmíta peebáidacué piwàwa yáapíchawa yái nutàacáica, peebáidacuéca achúmáanatani. Cayábasítani peebáidacaalícué piwàwa yáapíchawa yátái nutàacáica, càmicaalí nacái peebáidacuétani. ¹⁶Iná càmícáinácué peebáidaca piwàwa yáapíchawa yái nutàacáica, yá núucapínacuéca pía nuíchawa. ¹⁷Yácué píimaca píwaliwa: ‘Càasuíyéica wíaquéi, canácata wamáapuèri quirínama, íná canácata wawàwacutáaná áiba wawàsi quirínama.’ Quéwa Dios iicácuéca pía càide iyúwa catúulécaneeyéi, màasuíyéi, matuíyéi, iyúwa nacái mabàléeyéi wenàiwicaca. ¹⁸Iná nucàlidacué pírí, peedácué píríwa nuícha yái càasuíripínáca iyú píacué báisíta, cawèníri quiríta fícha, yái oro idéerica nachùnìaca quichái írìcu. Peedácué nacái píríwa nuícha bàlesi cabalèeri, piwalíripínacué píbàliacaténacué iyú, yái píbáinièrica ipíchanácué báica pía. Peedácué nacái píríwa nuícha tuísi icáicha idabéná, pídepiacaténacué pítuíwa iyú yéewacaténacué asáica piicáidaca. ¹⁹Iná macáita níai cáininéeyéica nuicáca, nùalàaca nía, numachacàníaca nacái náiwitáise. Iná piwènúadacué píiwitáisewa, peebáidacué nacái piwàwa yáapíchawa macáita yái nutàacáica.

²⁰Péemiácué cayába. Idéca nubàlùacawa picapèe inùmalícu numáidaca pía. Càinácaalí yéemia nusàna, yá yàacùaca nulí capíi inùma nuwàlùacaténáwa píatalé, wayáacaténá wáapíchawáaca wayáacaléwa.

²¹ Iná níái imawèniadéeyéica íchawa báawéeri, numàacapiná nacùaca núapicha wenàiwica càide iyúwa numawèniadacaalíté nuíchawa báawéeri. Siùcade, yá nucùaca Núaniri yáapichawa macáita.

²² Iná yái idènièrica yùuwíwa iwàwacutá yàaca yùuwíná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Nàaca Dios írí cayábéeri chènuniré

4 ¹ Néese idénáami, yá nuicáidaca chènuniré. Yá nuicáca abéeri capíi inúma yàacuèriwa néré. Iná yátái itàaníricáwaca nulí quéecha, càiri isánade iyúwa abéeri trompeta, yá ímacaté nulí:

“Quialé, píiríawa aléi nùatalé, núsáidacaténá piicá níái wawàsinái ichà-béeyéipínacawa, nadénáamita níái áibanái wawàsica.”

² Yá mesúnamáita Espíritu ichàini yùuwàacawa núwali. Yá nuicácaté abéeri yàalubáisi chènuniré nachùulièrica ínatáise, abéeri yáawinéeriwa ínata.

³ Yái yáawinéericawa ínata yái yàalubáisi nachùulièrica ínatáise, càirica iicacánáwade iyúwa íba jaspe,^s iyúwa nacái íba cornalina;^t iyaca nacái yàalubáisi itéesebàa macàpucuíwaca abéeri àrawàli, càiri iicacánáwade iyúwa íba esmeralda.^u ⁴ Iná itéesebàa yái idàbéerica nuicáca yàalubáica, nàyaca nacái áibanái veinticuatro yàalubáisinái. Yá nuicáca náawinacawa náinata níái veinticuatro ancianonáica, cabalèeyéica ibàle, íiwita ìwalíiyéi coronanái níawami orota. ⁵ Iná yáatanáise yái idàbanéeri yàalubáisica, yá néesea abéeri camalási imusúawa melùmelùwaca abémáidata, iyúwa énu icánáná-caalí. Yá nacái casànaca tiríriwaca. Yá nacái yàalubáisi ípunitaca nabàlùwawa siete lámpara ipucuéyiwa, níacata Dios yàasu Espíritu, siete namanùbaca. ⁶ Ipichalé nacái iriatéwa abéeri úni manuiri, quéwa cuniéri báawanama.

Iná bamuchúami ìwali yàalubáisi itéesebàa, yá nàyaca níái báinúaca cáuyéica, madécanéeyéi ituí ìwalíisewa naicácaténá napíchaléwa, náinata-léwa nacái. ⁷ Yái idàbáanéerica cáurica, càiri iicacánáwade iyúwa cháwi manuiri, ípidenéerica león. Yái pucháibáanáca nía, càiri iicacánáwade iyúwa abéeri toro wàlisài. Yái máisibáanáca nía, càiri inàniì iicacánáwade iyúwa asìali. Yái báinúacáanáca nía, càiri iicacánáwade iyúwa áwa, quéwa idécaalí yáalaacawa. ⁸ Níái báinúaca cáuyéica nadèniaca seis nàanabáíwa náalimáwanama, manùbéeyéi ituí ìwalíisewa, náinatawáisewa, napíchaléwa nacái. Iná èeríapinama, táiyápinama nacái, càmita nayamáida, náimaca:

“¡Mabáyawanéeri, mabáyawanéeri, mabáyawanéeri,

yái Wáiwacali Dios, Cachàinírica Canánama Iicha.

Yái iyéericaté quéecha, iyéerica nacái siùcade, yái yàanèeripínaca àniawa.”

⁹ Iná níái cáuyéica, càmita nayamáida nàaca Dios ímíétacaná, ichàini ìwalíisewa. Nàaca nacái írí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa, yái iyéerica càiripínata. Iná idècunitàacá namàni càì, ¹⁰ níái veinticuatro anciano-náica, náuwàaca náawinacawa nàululì ipùata iyúwa írí yái yáawinéericawa

s 4.3 Iba Jaspe: Càiride iicacánáwade iyúwa waicáca cuniéri íba cabalèeri. Aibaalí, yá madécanáca waicáca itáaná. t 4.3 Iba cornalina: Quíiréeri iicacánáwa iyúwa iráí, cuniéri nacái.

u 4.3 Iba Esmeralda: Iba ipùlèeri cuníawaca iicacánáwa.

yàalubái finatawa, nàacaténá ímíétacaná yái iyéerica càiripináta. Yá nacái naliadaca nàasu coronawa yàalubái iwéré, yá nàimaca irí:

¹¹ “Wáiwacali, wàasu Dios nacái,

Píacata yái yéewéeri wàaca irí cayábéeri, ímíétacaná nacái,
píacáináta yái cachàinírica.

Píacáináta idàbéerité macáita yái wawàsi iyéerica siùcade
càide iyúwa piwàwáaná.”

Yái cuyàluta càmfírica yéewa nàacùaca

5 ¹Néese yái yáawinéericawa yàalubái finatawa, nuicácaté icáapica yéewápu néesea abéeri cuyàluta natànèeri inàniwáisea, finatawáisea nacái, nachanàidéeri inùmabàa máaba ituní iyú siete yàawiría. ²Yá nacái nuicáca abéeri ángel cachàiníri itàaníca, càica fimaca:

“¿Cawínásica yái Dios imàaquéeripináca ichadàaca máaba ituníca cuyàluta inuma fícha, yéewacaténá yàacùaca níai cuyàlutanáca?”

³Quéwa canácata yáaliméeri yàacùacani, éwita níai iyéeyéica chènuniré, càita nacái níai iyéeyéica cáli finata, cáli yáapísewa nacái. Canácata yáaliméeri yàacùacani iléecaténáni.

⁴Yáté nuicháacáita manuísíwata, càmicáiná náalimá nàanàaca yái idènièri wawàsi yáaliméeripináca yàacùaca yái cuyàlutaca, iléeripináca nacáini, náaliacaténá ímáaná.

⁵Yá abéeri ancianonái yéena fimaca nulí:

“Yáta pícháaca. Piicáida irí yái León, Judá itaquérinámica, rey David itaquérinámica nacái, idéca imawèniadaca fíchawa báawéeri. Iná yácata yéewéeripiná ichadàaca máaba ituní inuma fícha yàacùacaténá níai cuyàlutanáica.”

⁶Néese, yá nuicáca abéeri Cordero^v ibàlùacawa mawiénita Dios yàalubái irí, bamuchúami nalí níai báinúaca cáuyéica, bamuchúami nacái nalí níai veinticuatro ancianonáica. Cacháunéeri ìwalíise càide iyúwa idéeri nanúaca. Idènièri siete ichàlewa, siete nacái ituí, níai siete ituíca níacata Espíritu Santo, níai idéeyéica ibànùaca macái cáli finatabàa. ⁷Néese, yá Cordero yàaca yeedáca yái cuyàlutaca icáapi yéewápu iricuíse, yái yáawinéerica yàalubái finatawa. ⁸Iná idécanáamité yeedáca icáapi iriculéwani, yá náuwàaca náawinacawa nàululú iyúwa Cordero ipíchalé, níai báinúaca cáuyéica, náapícha níai veinticuatro ancianonáica, nàacaténá ímíétacaná. Yá nacái nadèniaca arpa macáita, bacàanáí nacái níawami orota, ipuniyéyiwa pumèníri ituníná iyú. Níai pumèníri itunínáca, níacata nàasu tàacáisi níai yeebáidéeyéica Jesús, natàanícaalí Dios yáapícha. ⁹Yá nacántàaca irí yái wàlísàí canción, càirica fimacade:

“Píacata yái yéewéerica yeedáca yái cuyàlutaca,
pichadàacaténá nacái cuyàluta fícha níai máaba ituníca,
píacáináta yái nanuéricaté wáichawallíná
piwèniacaténáté píraná iyúwa Dios irípiná,
macái wenàiwica íiwitáaná, áibéeyéica itàcái iyéeyéica nacái áiba
cálìbàa.

^v 5.6 Cordero: Abéeri cuwèesi, oveja asilali. Quéwa cháí Apocalipsis irícu, yácata Jesús.

¹⁰ Yá idécaté pimàacaca nalí

fibaidacalési náibaidacaténá càide iyúwa reynái, sacerdotenái nacái,
wàasu Dios irípiná.

Iná nacùapiná wenàiwicanái iwicáu cháí cáli finata càide iyúwa reynái.”

¹¹ Néese, yá nuicáca, nuémìaca nacái madécaná ángelenái isàna, càmiyéica wáalimá waputàaca, iyéeyéica veinticuatro ancianonái itéesebàa, báinúaca cáuyéica itéesebàa nacái, yàalubáisi nachùulièri finatáise itéesebàa nacái. Níai ángelnáica máiníca manùbaca nía ichàbanama. ¹² Yáté ángelnái icántàaca ichàini iyúwa macáita:

“Yái Cordero nanuéríté wáichawalíiná,

yácata yéewéeri nàaca irí chàinisi, yàasusi cawènfíri macáita,

yáalfacáisi, macáita chàinisi,

yéewéeri nacái wàaca fimiétacaná, cawènfírica nacái waicáca.

Iná ìwalíise, yá yéewaca wàaca irí cayábéeri.”

¹³ Néese, yá nuémìacaté nasàna macáita níai Dios idàbacalé iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cáli finata, cáli yáapiré, iyéeyéica nacái manuírí úni yáacu. Yáté nuémìaca nasàna nacántàaca macáita:

“¡Yái yáawinéericawa yàalubái finatawa,

yá nacái Corderoca!

Níacata wàa irí canánama yái cayábéerica,

náimiétacaná nacái, wacàlida naináwaná ìwali,

nachàini ìwali nacái, càiripináta.”

¹⁴ Yá náimaca neebáca níai báinúaca cáuyéica:

“¡Càicatáni.”

Yá nayamáaca náawinacawa nàulúi ipùta iyúwa irí, níai veinticuatro ancianonáica nàacaténá fimiétacaná.

Cordero ichadàaca máaba ituní yàacùacaténá níai cuyàlutanáica.

6 ¹ Néese, Cordero ichadàacaalí yái idàbáanéeri máaba ituní ichanèerica cawa cuyàluta inùma ìwali, yá nuémìaca isàna tiríriwaca, yái néenáca níai báinúaca cáuyéica, yá fimacaté:

“¡Quialé!”

² Yá nuicáca abéeri cawayu cabalèeri imusúacawa. Yái yáawinéericawa finata idènièrité icáapi iricuwa abéeri demápu. Yá nàacaté irí abéechúa corona, idécáináté imawèniaca yùuwidenáíwa. Yáté yàacawa àniawa imawèniadacaténá abémáidata yùuwidenáíwa.

³ Néese Cordero ichadàacaalí níai pucháiba yàawirífanáca nachanàcawa cuyàluta ìwali níai máaba ituníca, yá nuémìacaté isàna itàaníca yái pucháibáanáca níai cáuyéica, fimaca nulí:

“¡Quialé!”

⁴ Yá áiba cawayu imusúacawa, quéwa quíiréeri, càide iyúwa irái. Yái yáawinéericawa finata idènièri chàinisi, càmicaténá ibàtàa nàyaca matuífbanáita níai wenàiwica iyéeyéica cáli finata, imàacacaténá nanúayacacawa, nàaca nacái irí abéeri machete manuírí.

⁵Néese, ichadàacaalí yái máisibáanáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali. Yá nuèmiaca isàna yái máisibáanáca níái Cáuyéica, yá ímaca nulí: “Quialé.”

Yá nuicáca abéeri cawayu cúulíiri imusúacawa.^w Yái yáawinéericawa íinata idènièri icáapi iricuwa úái náalimáidáanáca íimíaca yái wawàsi nawéndée-rica níái iwéndéeyéica. ⁶Yá nuèmiaca abéeri tàacáisi imusuériwa náatanáise níái báinúaca Cáuyéica, yá ímaca:

“Iwèni wáibaidaca abéeri èeri, yáalimápiná wawèniaca iyú abéeri kilo trigo, càmicaalí máisiba kilo cebadata. Quéwa picá piriada iwèni yái olivo iséenaca, yá nacái uva itunínaca.”

⁷Néese ichadàacaalí yái báinúacáanáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali, yá nuèmiaca isàna yái báinúacáaná níái Cáuyéica, yá ímaca nulí: “¡Quialé!”

⁸Yá nuicáca abéeri cawayu imusúacawa idèruíri iicacánáwa. Yái yáawinéeri-cawa íinata íipidená Yéetácáisi. Yá nacái yàacawa yáami mawiénita yái Nàaluca níái yéetánímicax. Yáté Dios imàacaca nalí chàinisi naseríacaténá nèewi macáita níái èeri mìnánáica báinúaca íiwitáaná iyú, nanúacaténá nía úuwicái iyú, máapicái iyú, uláicái iyú, cuwèesi caluéyéi iyú nacái, níái iyéeyéica cáli íinata.

⁹Néese Cordero ichadàacaalí yái cinconáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali, yá nuicáca abéeri yái neeméericaté íinata cuwèesi, yá yáawi-bàaca nuicá madécaná nacáucami, níái nanuéyéicaté ìwalíise yái nacàlídáanácaté Dios itàacái, cayábacáinaté nacái naináwaná ìwalíise. ¹⁰Yá namáidaca cachàini, náimaca:

“¡Wáiwacali Wacuèrinásàiri, mabáyawanéeri, báisíirica nacái, ¿Chácaalíná-piná piùwichàida níái èeri mìnánáica, nía nacái inuéyéicaté wía?”

¹¹Néese, yáté náaca nalí nabàle cabalèeri náalimáwanama, yá nachùuliacaté nacàica quiríta iwéréta idéca néetácawa abénaméeyéi nàacawéeyéiná, càì namanùbacáde iyúwa nía, níái néenánái íibaidéeyéica Cristo irí, càiyéi-pináta nacái iicacánáwa yéetácawa iyúwaté nía.

¹²Néese, yá nuicácaté imàdaca yái seisnáca cuyàluta ibápi. Yáté cáli icusúacawa cachàini. Yáté catáca cúulíiwaca úái èerica càide iyúwa wáluma cúulíiri, yái nàwalíirica níái yéená yeetéeyéicawa, yá nacái quíracaté úái quéerica càide iyúwa irái. ¹³Yáté nacaláacawa chènuníise níái dùlupùtanáica, cáli íinatalé càide iyúwa higuera ìyacanáca éemíiyéi icaláacaalíwa, cachàiníiri cáuli ipùacaalí nía. ¹⁴Yá nacái èeri inànii máisawaliri ichalíacatéwa wiúnamáiwaca càide iyúwa wawawanàacaalí abéeri cuyàluta. Yá nacái nasirúacawa nàalu fíchawa macáita níái dúlináica, iwàwatanáica nacái.

¹⁵Ináté níái reynáica, nía nacái náiwitápunái cachàiníiyéica, úwinái íiwanacánái, càasuíyéi, cachàiníiyéi úwináica, macáita nacái níái nàasunái wenàiwicaca, càimíiyéi nacái nàasu wenàiwica, yáté nabàacawa utàwi irícu-bàa, íbanái yéecalícubàa dúlinái yèewibàa.

¹⁶Yá náimacaté macáita dúlinái irí, íbanái irí nacái:

“Píuwàacúewa wáinatabàa, wabàacaténáwa ituí fícha yái yáawinéeri-cawa Yàalubái íinatawa, ilúa fícha nacái yái Corderoca. ¹⁷Idéca yàasu èeri

w 6.5 Zac. 6.2,6. x 6.8 Griego iyú íipidená Hades. Hebreonái itàacái iyú íipidená Sheol. Quéwa càide iyúwaté judfonái íiwitáise íyáanáté.

yéenáiwana yàanàaca yái yùuwichàidatáipiná wía, íná canácata yáali-méeripiná ichùuliacawa fícha.”

Níái 144.000 israelnáí itaquénáinámi

7 ¹Néese, yá nuicáca báinúaca ángelnái ibàlùacawa íinata, yái báinúaca cáli icùluwíca. Náibàaca macáita yái cáulica, ipíchaná napùaca cáli ìwali, lamá ìwali, ipíchaná nacái napùaca àicunái ìwali, éwita abéeri àicu ìwalipiná.

²Néese, yá nuicáca áiba ángel yàanàaca síisàade èeri imusúacatáiseacawa, idènièri icáapi irícuwa yái itànèeyéipiná iyú, níái Dios cáuri yàasu wenàiwicawa. Yá imáidacaté cachàini nálí níái báinúaca ángelnái, idéeyéica nàaca irí chàinisí nàuwichàidáanápíná níái cáli mìnánáica, lamá nacái.

³Yá íimaca nalí:

“Picácué pimànica irí báawéeri yái cálica, lamá nacái, ànalíma nacái, iwéréta idéca watànàaca napùdalicu macáita níái Wáiwacali yàasu wenàiwicawa.”

⁴Néese, yá nuémìaca nacàlidaca, càisimalénácaalí namanùbaca níái idéeyéica natànàaca ipùdalicu: Ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca, nèewíse macáita níái israelnáí itaquénáinámica, iyúwa nacái nàawiría íiwitáaná imanùbaca. ⁵Iná nía natànèeyéi ipùdalicu, níái:

Judá itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Rubén itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Gad itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁶Aser itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Neftalí itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Manasés itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁷Simeón itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Leví itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Isacar itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁸Zabulón itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

José itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Benjamín itaquénáinámi yèewíse, doce mil.

Manùbasíwéeyéi wenàiwicaca cabalèeyéi ibàle

⁹Néese idécanáami nuémìaca, yá nuicáca manùbasíwéeyéi wenàiwicaca, camíiyéi wáalimá waputàaca, macái cáli néeséeyéi, áibéeyéi itàacái, áibéeyéi nacái íiwitáaná wenàiwicaca. Nabàlùacawa íipunita yái Yàalubáisica, yáacúalicu nacái yái Corderoca, cabalèeyéi ibàle, icáapi irícuíyéi wisìri nacáiri ibáiná. ¹⁰Yá namáidaca cachàini, náimaca:

“Yái wàasu Dios, yácata ichúuliadéeri wía
yùuwichàacáisi fícha.

Yái yáawinéericawa yàalubái íinatawa,
yá nacái Corderoca.”

¹¹Iná níái ángelnáica, yá nabàlùacawa macáita yàalubáisi itéesebàa, anciano-nái itéesebàa nacái, natéesebàa nacái níái báinúaca Cáuyéica. Yá náawia-daca nàawawa cáli iwéré, yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios imiétacaná. ¹²Yá náimacaté:

“¡Càicawani!

¡Wàasu Dios iríta wàa cayábéeri iináwaná ìwalíise, yáaliácái ìwalíise,
yácáináta iwàwacutéeri wàaca irí cayábéeri,
wàaca nacái fimiétacaná, ichàini ìwalíisewa, icùacáiná wía,
íná wàaca wàasu Dios fimiétacanáwa nayú càiripináta. Càicawani.”

¹³ Néese abéeri néená níái ancianonáica, yá ímaca nulí:

“Níái càiyéica piicáca cháí cabalèeyéica ibàle, ¿sísàanásica nacái nàanàa?”

¹⁴ Yá núumaca irí:

“Núiwacali, càmita núalíawa, píata yái yáaliéricawa.”

Yá ímaca nulí:

“Níacata idéeyéi imusúacawa manuíri yùuwichàacáisi yèewíise níara,
idéca náibaca masacàawaca náiwitáisewa Cordero íraná iyú.

¹⁵ Iná siúcade nàyaca Dios yàalubái idaní.

Náibaidaca icapèe irícu èeríapinama, táiyápinama,

Yái yáawinéericawa yàalubái finatawa,

Yácata iyaca náapicha icùacaténá nía.

¹⁶ Iná càmita máapi nía, càmita nacái macàlaca nawàwa quirínama.

Càmita nacái èeri icamalá yeemáca nía, càmita nacái ùule nalí
quirínama.

¹⁷ Yái Cordero iyéerica bamuchúami yàalubáisi irí, yácata nàasu pastor.

Iná yápináta yàa nàira yéená yái úni cáurica,

yá nacái Dios itunúapiná náicha natuíyáa canánama.”

Nachadàaca yái sietenáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali

8 ¹ Néese Cordero ichadàacaalí sietená máaba ituní ichanèericawa cuyà-
luta ìwali. Yáté cháicháinamaca èeri iriculé, càmínáta abéeri hora
ìwaléta.

² Néese, yá nuicácaté siete ángelnái ibàlùacawa Dios ípunita. Yá yàaca nalí
abéechúa trompeta náalimáwanama.

³ Yá nacái áiba ángel yàanàaca, yá iyamáaca ibàlùacawa ípunita yái neemée-
rica irícu pumènfíri isàni. Icáapíri, abéechúa yàalusi yáawami orota. Yáté
nàaca irí manuí pumènfíri ituníná ipucúadacaténáni, abédanamata yáapicha
yái natàacáica macáita níái itàaníyéica Dios yáapicha yàasunái wenàiwicaca.
Yáté yeemácani ípunita yái yáawinéericawa yàalubái finatawa. ⁴ Yá pumènfíri
físalená imichàacawa yàalu irícuísewa, yái ángel icáapíricaté, yá yàanàaca
Dios yáacúaliculé yáapicha yái natàacáica, níái yàasunái wenàiwicaca.

⁵ Néese, yá ángel yeedáca úái pumènfíri yàaluca, yá ipuníadaca úa quichái-
culí iyú, yeedéerica sísài neemácatáica pumènfíri, yá yúucacaté nía aléi cáli
finatalé. Yáté casànaca natàaníca, tirírica nacái, mèlumèluca nacái énu, yá
nacái cáli icusúacawa abé yáawiría.

Siete ángelnái ipùliaca siete trompeta

⁶ Níái siete ángelnáica idènièyéi siete trompeta, yá idécaté màulenáca nía
nasànadacaténá nía.

⁷ Iná idàbáanéeri ángel isànadacaalí yàasu trompetawa, yáté nacaláacawa
cáli finatalé níái úni íbanácaná casalíníyéi, quichái nacái, irái yèewisá. Yáté

cáli yéema yeemácawa máisibacatái imanùbaca, ànalìma nacái, macáita nacái níái masicái ipùléeyéi iyéeyéica cáli finatabàa.

⁸Néese, yáté pucháibáaná ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yáté abéeri dúli nacáiri manuíri ipucuériwa quichái iyú, yúuwàacatéwa lamá yáaculé. Yá iráica lamá yéená máisibacatái imanùbaca. ⁹Yá nacái néená yéetácawa, níái iyéeyéica lamá yáacubàa. Càita nacái néená isawíacawa níái lanchaná yèepunfiyéicawa lamá yáacubàa.

¹⁰Néese, yá máisibáaná ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yá abéechúa dùlupùta manuíchúa icaláacawa chènuníise, ipucuéchúawa quichái iyú. Yá úuwàacawa inanábàaná yéená yáaculé, únibàaná yéená yáaculé nacái.

¹¹Uái dùlupùtaca, ípidenéechúa Ipiíiri. Yáté ipísica umànica inanábàaná, únibàaná yéená nacái. Iná ìwalíisená, yáté madécaná wenàiwicanái yéetácatéwa iyú.

¹²Néese, yá báinuácáaná ángel isànadacaté yàasu trompetawa. Yáté inúaca èeri inànli yéená, quéri nacái, dùlupùtanái nacái, yáté catáca nanànli yéemata. Iná càicaté catáca èeri ìwalé yéenáta, càita nacái catácaté táiyápi ìwalé yéenáta.

¹³Néese, yá nuicáca abéeri áwa yáaláanicawa chènunibàa, yá nacái nuémica isàna imáidaca cachàini:

“¡Yùuwichàacáisi. Yùuwichàacáisi! Yùuwichàacáisi, yái yàapináwa nàatalé níái wenàiwica cáli mìnanáica. Iná idàbapinácawa nasànadacaalí nàasu trompetawa, níái máisiba ángelnái iwàwacutéeyéicawa, idéeyéica màulenáca!”

Angel isànadaca cinconá trompeta

9 ¹Néese, yá cinconá ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca abéeri dùlupùta^a icaláacawa chènuníise cáli finatalé. Yá nàaca írí inùma yàacùaná, yái utàwi depuífwasíwéerica iyéerica cáli iriculé. ²Iná yàacùacaalí utàwi depuífwasíwéeri inùma, yá néeseica ísalená manuíri imusúawa càide iyúwa weemácaalí manuíri yùucaníasica. Yá ibàliaca ucamláná úái èerica, macái èeri inànli nacái. ³Yá ísa yèewíseca namusúawa níái camàapua nacáiyéica cáli finatabàapiná. Yá nàaca nalí chàinisi náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucacaalí. ⁴Quéwa càmita iwàwacutápiná namànica báawéeri masicái írí, macái níái ipùléeyéica, ànalímanái írí nacái. Wenàiwicapináta iwàwacutá nàuwichàidaca, níái canéeyéica írí Dios ípidená napùdalicu. ⁵Iimaca nacái nalí, càmita iwàwacutápiná nanúaca wenàiwica yéetáwa, iwàwacutácáita nàuwichàidaca nía cinco quéeripiná. Yái nàuwichàidéerica iyú nía càiri ícáiche ideiyúwa chália ícáicha yúucaca.

⁶Iná néenialí èeri, níái wenàiwicaca nawàwapiná néetácawa, quéwa càmita yéewapiná néetácawa.

⁷Níái camàapuanáica, càica naicacánáwade iyúwa cawáyunái, idéeyéica màulenáca nàacaténá namànica ùuwicái. Natéca náiwita ìwaliwa abéeri wawàsi càiride íicacánáwade iyúwa corona, yáawami orota. Yái nanànlica, càiri íicacánáwade iyúwa wenàiwica inànli. ⁸Yái náiwita ibáináca, càiride iyúwa inanái íiwita ibáiná. Yái nayéica, càiride iyúwa cháwi manuíri iyéi. ⁹Yái nàucuta ibàlenáca, càiride iyúwa yáawami sieru icamisaniná. Yái

nàanabáica, càiri isànade iyúwa wéemìacaalí manùbéeyéi cawáyu iwatáidaca yáamiwáisewa carreta ipíeyéiwa ùuwicái nérépiná. ¹⁰Nadèniaca nacái nasìpiwa càide iyúwa chálía isìpi, náíwi nacái. Iná náíwi idèniaca culáli nàuwichàidáanápíná wenàiwicanái cinco quéri. ¹¹Yá nacái nadèniaca nàasu reywa níai camàapuanáica ichùulìerica nía, yái ángel icuèrica utàwi depuì-wasíwéeri, ípidenéerica *Abadón,^a hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú nacái.^a

¹²Yá idéca ichàbacawa yái idàbáanéeri yùuwichàacáisica. Quéwa nawà-wacutáwa pucháiba yùuwichàacáisi quiríta, idénáami yái.

¹³Néese, yá seisná ángelnái isànadaca yàasu trompetawa. Yá nuémìaca abéeri tàacáisi yáatanáise, yái néenánáca níai báinúaca chàlesi nacáiyéica iicácanáwa, ibàluèyéicawa icùluwí imanùbaca yái neemácatáicaté cuwèesi, yáawami orofrica ìwalíise.^b

¹⁴Yái seisná ángel, yéemìaca abéeri tàacáisi fímaca irí:

“Pìwasàa níara báinúaca ángelnáica nadacuèyéica mawiénita irí yái inanábàa manuúri Eufateca.”

¹⁵Yá ángel iwàsàaca níai báinúaca ángelnái idéeyéica màulenáca càiná-pínacaalí hora, èeri, quéri, camuí nacái, nanúacaténá wenàiwica yéená máisiba yáawanáita, nèewíise nía wenàiwica iyéeyéica cháí iricu èeriquéi. ¹⁶Yá nuémìaca naináwaná imanùbaca, níai úwinái yèeyéipínacawa cawáyu fínata: docientos milloneca nía.

¹⁷Iná càica nuicáca yái yéenáiwánásica, níai cawáyunáica, níai nacái yáawinèeyéicawa náinata, nadèniacaté nabàle dàaléeri nàucutabàawa, quíiréeri pucùnamáiwaca, capiraléeri cùlituníwaca càide iyúwa íba zafiro, éewéeri nacái càide iyúwa azufre. Yái cawáyunái fíwita, càiri iicácanáwade iyúwa cháwi manuúri fíwita, yá nanùmalicuúse quichái imusúawa, ísa, azufre ùuléeri nacái. ¹⁸Iná nayú níai máisiba yùuwichàacáisi imusuéyéicawa cawayunái inùma iricuúse: quichái, ísa, azufre ùuléeri nacái, yá néetácawa wenàiwica yéená, máisiba yáawanáita nèewíise nía wenàiwica iyéeyéica cháí èeri iricu. ¹⁹Iná níai cawáyunáica nadèniaca nachàiniwa nanùma iricu, nasìpi ipùata ìwali nacái. Yái nasìpica, càica iicácanáwade iyúwa àapi, iná nasìpi fíwita iyú namàni báawéeri wenàiwicanái irí.

²⁰Quéwa níai wenàiwica càmfíyéicaté idé yéetácawa cawayunái ichàini iyú, quéwa càicáaníta, càmitaté náalimá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha. Càmitaté nacái namàaca nàaca demonionái fímiétacaná, nía nacái yéenáiwánási orofyéica, palata, bronce, íba, àicu fímiétacaná nacái, càmfíyéica asái iicáidaca, càmfíyéica nacái yéemí, càmfíyéica nacái yéewa ìpináníca. ²¹Yá mamáalàacata nanúaca wenàiwica, namàliaca nacái, mamáalàacata namànica báawéeri nainá iyúwa, nayéedùaca nacái.

Angel idèniaca abéeri cuyàluta achúméerfína

10 ¹Néese, yá nuicáca áiba ángel cachàiníri iricùacawa chènuníise abéeri acalèe yèewi, idènièri abéeri àrawàli fíwita itéseebàawa. Yá inàníica icànèeri càide iyúwa èeri icamalá, yái icuuchuíca yàabàlica, càiride

z 9.11 Abadón: fímáaná, yéetácáisi, imáalàidéeri wía wiúnamáiwaca. a 9.11 Job. 26.6; Sal. 88.11. b 9.13 Ex. 30.1-3.

iyúwa quichái ipucuériwa. ²Idènièri icáapi iricuwa abéeri cuyàluta achú-meéríina, quéwa yàacuèriwa. Yá ibawàaca yéewápu iyúwa lamá yáaculé, apáu iyú ibawàa chuitaliré. ³Néese, yá imáidaca cachàini, càì isànade iyúwa cháwi manuñri ficháacaalí. Iná idécaalí imáidaca, yá nuémiaca nasàna nataànica, níái siete tiríríyéica isàna càide iyúwa idunúacaalíwa. ⁴Iná idécanáami nataànica, yá nutànàapináca yátái nataacáica. Quéwa, yá nuémiaca abéeri tàacáisi chènunfise, fimaca nulí:

“Píibàa áibáaná fícha yái nataacáica, níái siete tiríríyéica isàna. Picá pità-nàani.”

⁵Néese yái ángel nuiquérica ibàlùacawa lamá yáacu, chuitali finata nacái, yá imichàidacaté icáapi yéewápu néeseema chènuniré, ⁶yá itàanica ípidená ìwali yái iyéerica càiripináta, idàbáidéericaté chènuniré, níái nacái iyéeyéica néré canánama, yá nacái cáliquéi, macáita nacái níái iyéeyéica finata, lamá nacái, nía nacái wawàsinái iyéeyéica yáacubàa macáita. Yá fimaca:

“Càmita Dios idècunìapiná quirínama èeri ìwali yái namáalàacatáipiná-cawa níái yùuwichàacáisica.”

⁷Iná sietená ángel ipùliacaalíté yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàida-pináca macáita yái wawàsica, yái ibèericaté wenàiwicanái fícha, càitáde iyúwaté icàlidáaná yàasunái wenàiwica iríwani níái profetanáica.

⁸Néese, yá itàanica nulí àniawa, yái nuémièrica isàna quéecha chènunfise, yá fimaca nulí:

“Pia peedáca yái cuyàluta achúméerica, yàacuèrica irìacawa icáapi iricu yái ángel ibàlùericawa lamá yáacu, chuitali finata nacái.”

⁹Yá nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca fícha yái cuyàluta achúméerica. Yá fimaca nulí:

“Peedáni, yá piyáacani. Iná idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùmalicu càide iyúwa máaba ituní, quéwa pidèe iriculé, yá ipísicani.”

¹⁰Néese, yá nuedáca yái cuyàluta achúméerica ángel icáapi iricuífse, yá nuyáacani. Yá báisi puchìchacani nunùma iriculé càide iyúwa máaba ituní. Quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipísicani nudèe iriculé.

¹¹Néese, yá fimacaté nulí:

“Siùcade iwàwacutá yèepùa picàlidaca àniawa yái Dios iwàwéerica imànica nalípiná níái madécaná wenàiwica íiwitáanáca, áibanái cáli néeseeyéica, áibéeyéica itàacái, nalí nacái macáita reynáica.”

Pucháiba asianái icàlidéeyéi èeri mìnanaí irí tàacáisi Dios néeseeri

11 ¹Néese, yáté nàaca nulí abéeri iwàwi cáaléeri, nualimáidéeripiná iyú. Yá Dios fimacaté nulí:

“Pia píalimáidaca icáalaca yái Dios icapèeca, yá nacái neemácatáica cuwèsinái. Néese, yá piputàaca namanùbaca níái yèeyéica Dios íimiétacaná iriculé. ²Quéwa picá píalimáida yái ibàacháwalenáca. Pimàaca iyaca càita, idécáiná yèepùadacawa nalí níái càmfíyéica judíonái, níái ichùulièyèipináca iwicáu yái Dios iyacàle Jerusalén cuarenta y dos quéeripináta.

³Quéwa nùapiná nalí chàinisi níái pucháiba asianáica, nùasunái wenàiwicaca, nacàlidacaténá èeri mìnanaí irí nuináwaná ìwali, nacàlidacaténá nutàacái mil doscientos sesenta èeri, ìwalíyèipiná bàlesi yái nàwalírica inàacalesi yaalí.”

⁴Níái pucháiba asianáí icàlìdèyèica nuináwaná, níacata càiyéide iyúwa pucháiba àicu olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara yéetaná ibà-luèyèicawa Wáiwacali yáacúalicu, yái icuèrica cáli canánama. ⁵Cawinácaalí iwàwa imànica nalí báawéeri, yá quichái imusúapínacawa nanùmalicúise, nanuácaténá náichawa nàuwidenáíwa. Iná càipíná iicacánáwa yéetácawa yái iwàwéerica imànica nalí báawéeri.

⁶Níái pucháiba asianáica, nadèniapíná nachàiniwa càmicaténá nabatàa unfá yúuwàcawa idècunitàacá nacàlidaca nuináwaná ìwali. Nadèniapínáta nacái nachàiniwa, iráicaténá namànica úni, nabànùacaténá nacái macái íiwitáaná yúuwichàacáisi cáli ìwali, càinácaalíta yàawiría nawàwa namàni-cani.

⁷Néese, idècanáami namáalàida nacàlidaca nuínáwaná ìwali, yá caluéri cuwèesi imusúacawa depuúwéeri utàwi iricúise imànicaténá náipunita úuwicái. Yá imawèniadapínáca nía, yá nacái inúapínáca nía. ⁸Yá yúucapínáca nachéecami iriawa yàcalé manuúri ibàacháwalená irícu, yái yàcaléca, yácata Jerusalén, natàtàatáicaté Wáiwacali cruz ìwali.

Iná níái iyéeyéica néeni, càica náiwitáisede iyúwaté Sodoma mìnánái, iyúwaté nacái Egipto iyacàlená mìnánái lyáanáté. ⁹Yá nachéecami iriápinácawa máisiba èeri, áiba èeri ìwaliabàa quiríta, càmfiyéita nabatàa áibanái ibàliaca. Yá áibanái yàcalé néeséeyéi yàanàaca iicáca nía, áibée-yéica nacái itàacái, áibanái cáli néeséeyéi nacái. ¹⁰Yá casímáipínáca níái cáli mìnánáica, ìwalíise yái néetánácawa, yá nàwacáidayacapínácawa, nabànùapínáca nacái nalíwáaca yàasusinái mawènitá, casímáicáiná nawàwa, níacáináí pucháiba profetamica, máinícaté nàuwichàidaca níái èeri mìnánáica.

¹¹Quéwa máisiba èeri idénáami, áiba èeri ìwaliabàa quiríta, yá Dios ibànùaca nalí nacáuca. Yá iwàlùacawa nàwali, yá cáuca nía àniawa, yá namichàaca nabàlùacawa. Iná níái wenàiwica iiquéeyéica nía, yá máinícaté naca-lùadacawa.

¹²Néese, yá néemiaca abéeri tàacáisi cachàiníri chènunfise, íimaca nalí: “¡Pimichàacuéwa síisàara aléi!”

Yá namichàacatéwa chènuniré acalèe yèewi, nàuwidenái yáacuesemita.

¹³Iná yáta horacani, yáté cáli icusúacawa cachàini. Yáté caplínái yéená yúuwàcawa. Yá nacái néetacatéwa siete mil wenàiwica. Iná níái cáuyéicaté néenámica, yáté máiníca naca-lùadacawa, yá náimacaté Dios:

“Pía iyéerica chènuniré, máiníca cachàinica pía.”

¹⁴Néese, yá pucháibáaná yúuwichàacáisi ichàbacatéwa, quéwa mesúna-máita yàanàaca yáami yái máisibáanáca yúuwichàacáisi.

Angel isànadaca yái sietenáca trompeta

¹⁵Néese, yá sietená ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yáté nuémíaca manuínaméeyéi sànasica chènunfise. Càiyéité íimaca:

“Siùcade, yái èerica idéca ichàbacawa Wacuèriná icáapi iriculé, Cristo yáapicha.

Yá icuàpiná nawicáuwa càiripínáta.”^c

¹⁶Néese níái veinticuatro ancianonái yáawinéeyéica yàalubái finatawa, Dios yàalubái ípunita, yá náawiadaca níawawa macáita cáli iwéré, yá nàaca Dios íimiétacaná.

¹⁷Yá náimacaté:

“Waa pírí cayábéeri, pía Wacuèriná Dios Cachàiníirica Canánama Iicha,
Pía iyéericaté bàaluité, iyéerica siùcade, yàanèripináca nacái àniawa.
Waa pírí cayábéeri, píasáidacáiná waicá yái pichàini manuíríca,
yá nacái pichùuliaca macái wenàiwicanái iwicáu iyéeyéica macái cáli
finata.

¹⁸Yá calúaca naicáca pía, níái càmfíyéica yeebáida pía.

Quéwa siùcade, idéca pilúa yéenáiwana yàanàaca.

Siùcade, yá piùwichàidapináca níái yéetéeyéimicawa.

Yá nacái piapináca nawèni níái líbaidéeyéica pírí, píasunái profetaca,
piacaténá nacái nawèni níái píasunái wenàiwica, idéeyéicaté piseríaca
piríwa,

níái yéeyéica píimiétacaná,

béeyéica, nía nacái sùmanáica.

Siùcade, yéenáiwana yàanàaca, yái

imáalàidacaténá macáita níái imànfíyéica báawéeri cáli finata.”

¹⁹Néese, yá nuicáca Dios icapèe yàacùacawa chènunfise, yá asáica uáwina-
cawa úái yàalusí Dios imànicatáica náapicha wawàsi, ípidenéechúaca arca.^d
Yá cáanáica mèlumèluca, casànaca nacái natàaníca, idunúacawa nacái tiríri-
waca, cáli nacái icusuériwa, yá nacái úni íbanácaná casalíníiri manuínamée-
yéi yúuwàacawa cáli finatalé.

Abéechúa inanái, abéeri Chàwaliwàli

12 ¹Néese, yá abéeri yéenáiwanaí imusúacawa chènunibàa: Yá nuicáca
abéechúa inanái yèpuèchúa yáawawa èeri iyú, ibàluèchúawa nacái
quéeri finata. Udèniaca nacái úiwita ìwaliwa abéeri corona, doce dùlupùtanái
ichanèyeyíwa ìwali. ²Quéwa úái inanáica idéericuíchúa, íná yéewa umáidái-
daca, cáiwicáiná úa, udáiwàacaténá.

³Néese, yá áiba yéenáiwanaí imusúacawa chènunibàa: Yá nuicáca abéeri
chàwaliwàli manuírí, quíiréeri, siete nacái íiwita, íná abéechúa diadema
ichanàawa, abéechúa íiwitanái ìwali náalimáwanama, yá nacái idèniacaté
diez ichàlewa.^e ⁴Iná isipi iyúwa, yá ìwacáidaca manùbéeyéi dùlupùta chèn-
nífise, yá yúucaca nía cáli finatalé. Yá chàwaliwàli iyamáaca ibàlùacawa
inanái ípunita, asáichúaca ìiri iyaca, iyáacaténái uícha yái ùirica, idéca
nacáita asáicani.

⁵Néese, yá asáica yái ùirica, abéeri asíali, yái icuèripináca macái èeri
mìnanái iwicáu chàinisíiri iyú. Quéwa, yá needáca uícha yái ùirica, yá naté-
cani Dios yàatalé, aléde yáawinacatalécawa yàalubái finatawa. ⁶Iná úái

d 11.19 Arca del pacto: “Dios imànicatái israelnái yáapichaté wawàsi.” Uái yàalusica, nèpuè-
chúa oro iyú ìwalífise, unùmabàléca yáawami orota, pucháiba àngelnái yéenáiwana íbàlùawa
finata náipunitawáaca. Sacerdote yeemacaté uínata toro íiranámi, abéeri yàawiríca camuí iman-
baca. Máisiba wawàsi ìya uliculé: Níái diez tàacáisi ichùuliyéica, pucháiba íba yéemaná ìwali.
Abéeri áicu, Aarón yàasumi. Abéeri maná yùulená, pani nacáiri. **e 12.3** Dn. 7.7.

inanáica, yá uchúuliacawa máisawaliré, aléde idécataléca Dios ichùniaca ulí abéeri yàalusí, nérécaténá naté ùya mil doscientos sesenta èeri.

⁷Néese, yá namànica abéeri ùuwicái manuúri chènuniré: Nuicáca ángel Miguel, imànica ùuwicái yàasunái ángelnái yáapichawa chàwaliwàli fípu-nita, yàasunái ángelnái yáapichawa nacái.

⁸Quéwa, yáté ángel Miguel imawèniadaca nía, yá càmita yéewa nàyaca chènuniré quirínama. ⁹Yá náucacaté chènuníse yái chàwaliwàli manuúrica, yái bàaluitéeri àapica,⁷ ípidenéerica Camèniadacáiri, ípidenéerica nacái Wàuwidesàiri, yái ichìwáidéerica macái èeri mìnánái. Yá náucacaté chènuníse cáli finatalé^s yàasu ángelnái yáapichawa.

¹⁰Néese, yá nuémìaca abéeri tàacáisi cachàiníri chènuníse.

Càiri fimacade:

“Wacuèrinásàiri idéca ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha.

Yá yásáidaca walí ichàiniwa, icùacáiná yàasunái wenàiwicawa.

Càita nacái yásáidaca Cristo ichàini,

idécáiná náucaca cáli finatalé

yái icháawèerica naináwaná èeri imanùbaca, catá imanùbaca,

níái wéénánáica, Dios ipíchalé.

¹¹Idéca wéénánái imawèniadaca fíchawani Cordero íraná iyú, yái

yéetéricatéwa wáichawalfíná,

nacàlidaca nacái náasáidaca naináwaná ìwaliwa yàasunáica nía.

Yá nacái càmita cáininá naicáca nacáucawa,

íná càmita cáalu néetácawa ìwalíná.

¹²¡Iná casímaicué pía, píacué chènuniréeyéica ìyaca macáita!

Píacué iyéeyéica néenibàa,

quéwa yùuwichàacáisi yàanàapíná níái iyéeyéica cáli finata, úni

yáacubàa nacái.

Máiníca calúaca yái Camèniadacáirica yáalíacáiná imàacacawa írì

achúma èerita yái Dios imáalàidacatáipínáca fícha yái imànínáca

báawéeri.

Iná yéewa máiníca calúaca iricùacawa pìatalécué.”

¹³Néese yái chàwaliwàlica yáalfacanáamité idéca náucacani cáli finatalé, yá idàbacaté iplàdàidaca úái inanái asáichúacaté ìiri asàli. ¹⁴Yá quéwa, nàaca inanái írì pucháiba yàanabáisi, càiyéide iyúwa áwa manuúri yàanabái, yéewacaténá ùalacawa chàwaliwàli fícha máisawaliré, udè-niacataléca ùaluwa, aléde nàacatalépináca uyáa máisiba camuí, áiba camuí ìwalé quiríta. ¹⁵Yá chàwaliwàli yàapisaca uámi úni inùmalicubàawa càide iyúwa abéeri inanábàa, yéewacaténá úni yàalàaca iwatáidaca yàatalé úata.

¹⁶Quéwa, yá cáli iyúudàaca úa. Yá yàacùaca inùmawa, yá iwetúaca yái úni chàwaliwàli yáapíseerica uámi.

¹⁷Néese, yá máiníca calúaca úapichani. Yá yàaca ipéliaca náipunita macáita níái utaquénnáinámí, imànniyéica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, icàlidée-yéica nacái mamáalàacata Jesús iináwaná.

13 ¹Yá chàwaliwàli iyamáacaté ibàlùacawa lamá idùlepita.

Cuwèesi caluéri imusúacawa lamá yáacuise

Néese, yá nuicáca abéeri cuwèesi caluéri imichàacawa lamá yáacuise, sietéeri fiwita, diez nacái ichàle. Ichàle ìwali idènià abéechúa diadema náali-máwanama. Iná fiwita ìwali idènià abéeri ípidenási, icuíséeri báawanama Dios ípidená ìwali.

²Yái cuwèesi caluéri nuiquéerica, càiri iicacánáwade iyúwa cháwi, níái yàabàlica, càiyéide iyúwa sálu yàabàli, yái inùmaca càiride iyúwa cháwi manuúri inùma. Yá Chàwaliwàli yàaca írí íwiwtáise ichàiniwa, yàalubái nacái, yéewacaténá ichùuliaca manùbéeyéi wenàiwica iwícau chàinisíri iyú. ³Yá máiníca cacháunáca nuicáca abéeri fiwita, càiri cháunásicade iyúwa yéetéri-pináwa iyú. Quéwa néese, yá icháuná yáawàacawa. Yá èeri mìnánái icalùadaca iicàcani macáita, yá nacái nàacawa cuwèesi caluéri yáami, ⁴yá nàacaté cuwèesi caluéri fímiétacaná, yái Chàwaliwàli yèerica ichàini.

Yá náimaca:

“Canácata áiba càiri ichàinide iyúwa yái cuwèesi caluérica, ¡Iná canácata yáaliméeri imawèniadacani!”

⁵Yá nacái Dios imàacacaté canùmaséecani, itàanícáténá báawéeri tàacáisi iyú Dios ìwali. Yá nacái imàacaca írí chàinisi ichùulliacaténá cuarenta y dos quéeri.

⁶Yá cuwèesi caluéri idàbacaté icuísaca báawanama Dios, itàaníca nacái báawanama ípidená ìwali, ìyacàle ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuniré. ⁷Dios imàacacaté nacái imànica ùuwicái yàasunái wenàiwica ípunitawa, càita imawèniadaca nía. Imàaca nacái írí chàinisi ichùulliacaténá nawicáu macáita níái áibéeyéica íwiwtáaná wenàiwicaca, áibéeyéica itàacái, áiba cáli néeséeyéica nacái. ⁸Yá nàapínáca caluéri cuwèesi fímiétacaná macáita, níái canéeyéica ípidená itànàacawa Cordero yàasu cuyàluta irícu, yái nanuéricaté. Yái cuyàluta natànèerica ipíchawáiseté Dios idàbaca yái èerica, náipidená ìyacatáica macáita níái idènièyéica icáuca càmfíri imáa-làawa.

⁹Iná cawinácaalí idènià yùuwiwa, yá iwàwacutá yéemiaca íríwa yái tàacáisica:

¹⁰ “Yái náyèeripínáca presunái icapèe iriculé,
iwàwacutá náyàaca yáawinawa presunái icapèe iriculé.

Yái nanuéripínáca machete iyú,
iwàwacutá yéetácawa machete iyú.”

Iwàwáaná fímaca, níái Dios yàasunái wenàiwicaca, iwàwacutá nàideniaca nàuwichàanáwa, iwàwacutá nacái manuíca nawàwa Dios iwéré.

Pucháibáaná cuwèesi caluéri imusuériwa cáli fínatabàa

¹¹Néese, yá nuicáca áiba cuwèesi caluéri imusúacawa cáli fínatabàa. Pucháibéeri ichàle càide iyúwa oveja asialí ichàle, quéwa càiri isàna itàanícade iyúwa Chàwaliwàli. ¹²Yáté idàbanéeri cuwèesi caluéri, imàacacaté írí chàinisi ichùulliacaténá yáacúalícuta. Yáté ichùuliaca macái èeri mìnánái yàaca fímiétacaná, yái idàbanéeri cuwèesi caluérica, yái idéericaté icháuná

yáawàacawa. ¹³ Imànica nacái madécaná wawàsi yái càmfírica wenàiwica idé imànica. Imàacaca nacái quichái yúuwàacawa chènunfise wenàiwicanái yáacúalícu. ¹⁴ Iná iyú yái càmfíricaté wenàiwica idé imànica, yáacúalícu yái idàbàanéeri cuwèsi caluérica, yá imèniadacaté macáita níái èeri mìnánáica. Yá nacái ichùullacaté namànica yéénáiwana, yái cuwèsi caluérica nasutéerica íiwita quéecha machete iyú, achúméericaté yéetácawa, néese, yáté idéca icháuná yáawàacawa àniawa. ¹⁵ Yá nacái Dios imàacacaté írí chàinisi imàacacatená cáuca úái yéénáiwana, yái idàbanéeri cuwèsi caluérica imàacacatená itàaníca, inúacatená nacái níái càmfíyéica yàa fimiétacaná. ¹⁶ Yá nacái ichùullaca natànàaca abéeri yéénáiwanasí macáita wenàiwica icáapi yéewápu ìwali, càmicaalí napùdalicu, éwita púubanaméeyéica nía, béeyéi, càasuíyéi, catúulécaneeyéi, máiwacalíyéi, íbaidéeyéi nacái íiwacananái íríwa. ¹⁷ Yá canácataté yáaliméeri iwèniaca, iwèndacaté nacái, canácaalí írí cuwèsi caluéri íipidená, càmicaalí yàasu número nacái.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáalíacáica wía. Macáita níái cáalíacáiyéica, yá iwàwacutá náalápinácawa càinacaalí fímáanaca yái cuwèsi caluéri yàasu número. Iná yái número, wenàiwica yàasu número. Yácata: seiscientos sesenta y seis.

Abéeri canción wàlisài nàasu, níái 144 mil wenàiwicaca

14 ¹ Néese, yá nuicáca Cordero imusúacawa. Yá ibàlùacatéwa dúli Sión^a finata, náapicha níái ciento cuarenta y cuatro mil wenàiwicaca, níái idéeyéica natànàaca Cordero íipidená ipùdalicu, Yáaniri Dios íipidená nacái. ² Yá nuèmiaca abéeri isàna itàaníca chènunfise, càiri isànade iyúwa úni manuíri yuucúacatáíwa, iyúwa nacái tiríricaalí. Càica nacái isànade iyúwa wéemiacaalí madécaná wenàiwica isànadaca yàasu arpawa. ³ Yá nacántàaca abéeri canción, wàlisài, Dios yàalubái íipunita, báiníaca ángelnái cáuyéica íipunita nacái, náipunita nacái níái ancianonáica. Yá càmita yéewa áibanái yáalíacawa ìwali yái canción nacántèerica. Níata yáalíawa ìwali, níái ciento cuarenta y cuatro mil idéeyéicaté iwèniaca nèewfise níái iyéeyéica cáli finata. ⁴ Níacataté càmfíyéi idé iyaca inanái yáapicha, éwita abéeri yàawirípiná. Iná níacata yèpuníyíwa Cordero yáapicha alénacaalíta yàawa, idéeyéicaté Dios iwèniaca wenàiwica yèewfise. Iná níacataté idàbéeyéité nàaca Dios írí, Cordero írí nacái. ⁵ Yá nacái càmitaté namàni nachìwawa, iná masacàacata nía Dios ipíchalé.

Máisiba ángelnái, nàasu tàacáisi nacái

⁶ Néese, yá nuicáca abéeri ángel yáalíacawa chènunibàa, idènièri yái tàacáisi cayábéerica íyèerica càiripináta, icàlidacatenáni macáita nalí níái cáli mìnánáica, náiwitáaná imanùbacata iyúwa nàawiríia imanùbaca, natàacái imanùbaca, nàyacalé imanùbaca nacái.

⁷ Yá fímaca cachàini:

“Piacué Dios fimiétacaná, piacué nacái írí cayábéeri, yéénáiwana yàanàacáiná yái yuuwichàidacatáipinaca macáita níái èeri mìnánáica. Iná piacué

h 14.1 Dúli Sión: Yácata áiba Jerusalén íipidená. Iwàwáaná fímaca: yácata Dios íyacatái yàasu-nái wenàiwicanái yáapichawa. **i 14.4** Ex. 23.19.

fimiétacaná yái idàbéericaté chènuniré, cáli, lámá, únínái íiwitami nacái macáita.”

⁸Néese, yá áiba ángel yàanàaca idénáami yái idàbánéeri ángelca.

Yá íimaca:

“Idéca imáalàacawa. Idéca imáalàacawa yái Babilonia ìyacàlená manufrica. Uyacàle mìnánái, imàacacáináté macái cáli mìnánái ìiraca ùasu uva ituní, yái caséericaté namànica ipuicáaná iyú báawéeri nainá iyúwa.”

⁹Néese, yáté áiba ángel yàanàaca, nadénáami níái pucháibaca, yá íimacaté cachàini:

“Cawinácaalí yàa cuwèesi cayéininéeri fimiétacaná, yéenáiwaná fimiétacaná nacái, imàacacaalí nacái natànàaca cuwèesi íipidená ipùdalicu, càmicaalí icáapi ìwali nacái, ¹⁰yá iwàwacutápiná yùuwichàacawa Dios ilúa iyú, idènièrica íripíná. Nàuwichàapínáwa nacái quichái iyú, azufre ipucuériwa iyú nacái, náacúalicu níái Dios yàasu ángelnáica, Cordero yáacúalicu nacái. ¹¹Yái quichái nàuwichèeripínacawa iyú, asáipínáca íisalená imichàacawa càiripínáta. Iná níái yèeyéica cuwèesi fimiétacaná, yéenáiwaná fimiétacaná nacái. Idènièyéica nacái íipidená napùdalicu, càmicaalí nacáapi ìwali nacái, nàuwichàapínacawa èeríapinama, táiyápinamapíná canácatáita nayamáida-pináwa.”

¹²Iná níái Dios yàasunái wenàiwicaca, iwàwacutá nàideniaca nàuwichàanáwa, níái imàniyéica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái nacái iwàwacutá manuica nawàwa Jesús iwéré.

¹³Néese, yá nuèmiaca abéeri tàacáisi chènuníise càiri íimaca:

“Pitànà: ‘Casíimáica níái yéetèyéica yàacawa Wáiwacalí íipidená ìwali siùcade.’”

Yá Espíritu íimaca:

“Báisíta, siùcade càmita iwàwacutápiná nachàbacawa quirínama càulenéeri wawàsica iricubàa, quéwa càmita náimáichapínáca nía ìwalíise yái cayábéeri wawàsi namàniiricaté.”

Idéca ìyacaná idécawa yái bànacaléca

¹⁴Néese, yá nuicáca abéechúa acalèe cabalèechúa, abéeri asiali yáawinéechúawa íinata càiri iicacánáwade iyúwa yái Asiali Dios néeséerica, idènièri íiwita ìwaliwa abéechúa corona yáawami orota, yá nacái icáapica abéechúa machete macàpucuíchúaca yéecuaaná. ¹⁵Néese, yá áiba ángel imusúacawa Dios icapèe iricuíse, yá imáidaca cachàini írí yái yáawinéericawa acalèe íinata.

Íimaca írí:

“Pisla pimachetani macàpucuíri iyúwa yái bànacaléca pìwacáidacaténá ìyacaná, idécáiná yéenáiwaná yàanàaca yái bànacalé ìyéerica cáli íinata.”

¹⁶Néese, yái yáawinéericawa acalèe íinata, yá ipiada imachétani macàpucuíriwa cáli ìwali, yá ìwacáidaca bànacalé ìyacaná.

¹⁷Néese, yá áiba ángel imusúacawa Dios icapèe iricuíse ìyéerica chènuniré, icáapíiri nacái abéechúa machete macàpucuíri, caserùniri nacái. ¹⁸Yá áiba ángel imusúacawa yáatanáise yái neemácatáica pumèniri isàni, idènièrica quichái ìwali wawàsi. Yáté imáidaca cachàini írí yái ángel idènièrica machete macàpucuíri caserùniri.

Imacaté irí:

“Piwichùá níara uva ìyacaná ìyéeyéica cáli ìinata, idécáiná béerica níái ìyacanáca.”

¹⁹Yá ángel ipiádaca imachétani macàpucuúriwa cáli ìwali, yá ìwacáidaca níái uva ìyacanáca, yá nacái yúucaca nía manuúri yàalusi iriculé, nabaquíacatáica uva ìyacaná ituní. Yái yàalusica íimáaná, yácata Dios yàasu yùuwichàacáisi. ²⁰Yáté nabaquíaca níái uva ìyacanáca méetàuculéta yàcalé fícha, yáté manuúri irái imusúacawa síisài iricuise yái yàalusi nabaquíerica iricuise nía, càita yàanàaca cawayu fiwita ichènunica néenibàa, idepuíwaca, trescientos kilómetro nacái icáalaca iwatácawa.

Siete ángelnái idènièyèi nacái siete yùuwichàacáisi

15 ¹Néese, yá nuicáca áiba yéenáiwánási chènuniré manuúri, nucalùadéeri nuicáca: Nuicáca siete ángelnái, idènièyèi siete yùuwichàacáisi imáalàidáanápínáca. Iná idécánáami namáalàacawa níái yùuwichàacáisica, yá àtata Dios yàasu yùuwichàacáisi imáalàacawa canánama cháí èeri irícu.

²Nuicáca nacái abéeri lamá nacáiri iicacánáwa, cuniéri yáaculé yéewièriwa quichái yèewisá. Yá nacái nuicáca nabàlùacawa lamá idùlepi níái idéeyéicaté imawèniaca fíchawa yái cuwèesi caluérica, yéenáiwáná nacái, yái idènièricaté ípidenáwa número iyú. Nacáapica nacái arpanái, níái Dios yèeyéicaté nalí.

³Yá nacántàacaté yái Moisés icántèericaté Dios irí, Dios yàasu wenàiwicacaté. Yá nacái nacántàacaténi Cordero ìwalíisená.

Náimacaté:

“¡Máiní manuúca yái pidàbacaléca, cayábanaméeyéi nacái,

Pía Wacuèriná Dios, Cachàinírica Canánama lícha.

Machacànita pimànica wawàsi báisfiri iyú nacái,

Píacata nàasu rey canánama níái èeri mìnánáca.

⁴Wacuèriná, macái wenàiwica yàapínáca píimiétacaná,

Macái wenàiwica íwítáaná yáalfapínáca cachàinírica pía,

Píacáináta abéerita mabáyanéeri.

Iná ìwalíise macái wenàiwica íwítáaná yàapínacawa píatalé,

nàacaténá píimiétacaná,

náalfacáiná píacata yái imànírica machacànita wawàsi.”

⁵Néese idénáami, yáté nuicáca Dios icapèe yàacùacawa chènuniré, yái imàdàaná mabáyananásíwacatáica Dios ìyacatáica. ⁶Yá Dios icapèe iricuiseca namusúatéwa níái siete ángelnáica, idènièyèica siete yùuwichàacáisi, ìwalíiyéi wáluma lino ibàlená masaquèeri, mèlumèluíri nacái, idènièri yùucutallicubàawa cintaná yáawami orófríta. ⁷Néese abéeri néená, níái báinúaca cáuyéica, yá yàacaté siete ángelnái irí abéechúa bacàa náalimáwanama yáawami oróchúata, ipuniyéiwa Dios ilúa iyú, yùuwichàidacatái báawéeri, yái Dios ìyéerica càiripináta. ⁸Yáté Dios icapèe ipuníacawa ísa iyú imusuéricatéwa Dios yáatanáise, icamaláná mèlumèluíri ìwalíise, yái Dios máinírica cachànica. Yá canácata yáaliméeri ìwàlùacawa Dios icapèe iriculé iwéréta

idéca namáalàacawa níái siete yùuwichàacáica, siete ángelnái yàanàidéeyéica.

Siete bacàanái Dios yàasu yùuwichàacáisi

16 ¹Néese, yá nuémíaca abéeri isàna itàaníca cachàini Dios icapèe iri-cuise, yá íimaca nalí níái siete ángelnáica:

“Piacuéwa, picasáacué cáli finatalé níái siete bacàa isànaca, Dios ilúaca yùuwichàidacaténá yái báawéerica.”

²Néese, yá idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli iwéré. Yá cháunási báawéeyéi, cáiwíyeyéi imusúacawa wenàiwicanái íwali, níái idènièyéica cuwèesi caluéri yàasu número, nía nacái yèeyéica yéenáiwaná ímíétacaná.

³Néese, yá pucháibáaná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa lamá yáaculé. Yá iráica yái yúnidenáca càide iyúwa yái yéetáními íiraná idéerica ibanácawa ibadéericawa nacái. Yá néetácawa macáita níái cáuyéica iyéeyéicaté lamá yáacubàa.

⁴Néese, yá máisibáaná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa inanábàa yáaculé, macái únibàa yáaculé nacái, yá iráica macáita nía. ⁵Yá nuémíaca càica íimaca irí yái ángel idènièrica ichàiniwa úni iwicáu:

“Wáiwacali, Píacata yái iyéerica siùcade, iyéericaté nacái bàaluité, iyéerica nacái càiripináta.

Píacata yái mabáyawanéerica.

Píacata nacái yéewéeri yùuwichàidaca níái imàníyeyéica báawéeri.

⁶ Níacata inuéyeyéicaté píasunái wenàiwica, profetanái nacái.

Siùcade, yá piaca nalí yái iráica nàiracaténáni.

Yácata iwàwacutáaná piùuwichàidaca nía íwalíise yái namàníiricaté.”

⁷Néese, yá nuémíaca áiba tàacáisi yáatanáise yái neemácatáica cuwèesi, yá íimaca:

“¡Báisíta, píacata Wáiwacali, yái Dios Cachàiníirica Canánama Iicha!

¡Iná píacata, yái yéewéerica yùuwichàidaca machacànita nía!”

⁸Néese, yá báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa èeri íwali. Yá imàaca èeri uemácaténá níái wenàiwicaca ùuléeri iyú. ⁹Yá neemácawa macáita ùuléeri iyú báawanama níái wenàiwicaca. Quéwa càicáaníta, yá càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná fícha, yá nacái iicácanáwa nàyaca. Càmita nacái nàa Dios ímíétacaná, yá nacuísacáita Dios íipidená íwali, yái idènièrica ichàiniwa yùuwichàacáisi íwali.

¹⁰Néese, yá cinconá ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa, cuwèesi caluéri yàalubái iwéré, yá catáca cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná yàasunái wenàiwica yaamíaca inènewa yùuwichàacáisi icáicha iyú. ¹¹Quéwa càicáaníta, yá càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná fíchwawa, yá namànica mamáalàacatani. Iná cáiwicáiná nalí nacháuná, yá nacuísacáita Dios báawanaméeri tàacáisi iyú.

¹²Néese yái seisná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa yáaculé, yái inanábàa manuírí íipidenéerica Eufrates, yá chuica yúunidená yéewacaténá màulenáca nalí àyapu níái reynái yèeyéicawa oriente néese.^k

k 16.12 Is. 11.15-16.

¹³Néese, yá nuicáca máisiba espíritu báawéeyéi imusúacawa, bàisi nacái-yéi iicacánáwa. Abéeri imusúawa inùmalicuise yái cuwèesi báawasiwéerica ííwitaíse, áiba imusúawa inùmalicuise yái cuwèesi caiyéininéerica, yái áibaca imusúawa profeta cachíwéeri inùmalicuise. ¹⁴Níacata espíritu báawéeyéi, níái idènièyéica ichàiniwa imàniyéica yái càmfírica wenàiwica idé imànica. Yáté namusúacawa nàacaténá nàwacáidaca macáita níái reynái iyéeyéica cháí cáli íinata, nàwacáidacaténá napéliaca iricu yái èeri Dios Cachàiníri Canánama Iicha, inúacatáipináca nía canánama.

¹⁵“¡Iná cayábacué pífcha! Nùanápínaca àniawa càide iyúwa abéeri cayéedéeri. Iná cawinácaalí yái icuèrica nùanàanáca, idéerica nacái màulenáca, yá casfímáipinacani, ipíchaná ibáiniacawa, càmicáiná fináidawa iyaca nùwali.”

¹⁶Néese, yá espíritu báawéeyéi iwacáidaca níái reynáica abécataléta, aléde íipidenácataléca Armagedón,^m hebreo itàacái iyú.

¹⁷Néese, yá sietená ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa máisawaliri iriculé. Yá nuémíaca abéeri sànasi cachàiníri, íinatáise yái yàalubáisi nachùulièrica íinatáise Dios icapèeca iricuise.

Càiri íimaca:

“¡Idéca imáalàidaca macáita!”

¹⁸Néese, yá énu icànaca mèlumèluwaca, casànaca nacái madécaná wenàiwica isàna itàaníca, tiríríca nacái. Yá nacái cáli icusúacawa cachàini, quéwa cachàini náicha canánama níái waiquéeyéica icusúacawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu. ¹⁹Yái yàcalé Babilonia manuíríca, iseríaca yèewiwa máisibawaca. Yá nacái namáalàacawa macáita níái áibanái yàcalénái iyéeyéica cháí cáli íinata. Iná càmita Dios iimáicha yùuwichàidaca yái Babilonia iyacàlená manuíríca. Yá yàaca líra yééná yái ilúacawa, yùuwichàidaca yái báawéerica iyú yái idènièrica ibacàale iricuwa. ²⁰Néese, yá canáca wiúnamáiwaca macáita níái iwàwatanáica, nía nacái manuínaméeyéi dúlináica. ²¹Yá nacaláacawa chènunfise wenàiwicanái íinatabàa, manuínaméeyéi úni íbanacánáca, batéwa cuarenta kilonaméeyéi íimíaca náalimáwanama. Yáté wenàiwicanái icuísaca báawanama Dios, máinícáiná manuíca yái yùuwichàacáisica.

Dios yùuwichàidaca úái inanái iwéndéechúaca iináwa

17 ¹Néese, yá abéeri ángel yàacawa nùatalé, néenáca níái siete ángelnái idènièyéica siete bacàanái.

Yá íimaca nulí:

“Quialé síisàara, núsáidacaténá piicá yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca ùwali úái inanái iwéndéechúaca iináwa, yáawinéechúacawa madécaná úninái iwicáubàa. ²Iná macáita níái reynái icuèyéica cáli, nadéca namànica uápícha báawéeri nainá iyúwa. Macáita nacái níái èeri mìnánáica, nadéca nacámaca úasu ìiracalési ipuírí, umàaquéerica nàiraca namànicaténá uápícha báawéeri nainá iyúwa.”

³Néese, iyú yái yéénáiwanási Espíritu imàaquéerica nuicáca, yáté ángel itéca núa máisawaliré. Yá nérécaté nuicá abéechúa inanái yáawinéechúawa abéeri cuwèesi caluéri quífiréeri íinata, idènièri siete ííwítawa, diez nacái

ichàle. Yái cuwèesica idèniaca madécaná ípidenási ìwalísewa macáita, càiri fimacade:

“Núacata Dios.”

⁴Uái inanáica ùwalica abéeri náawa cúulitunfiri, quíréeri nacái iicáca-náwa, oro yáawamita ichíliná, íba cawèníyéi, perla nacái. Udèniaca nacái ucáapi irícuwa abéechúa bacàa, oro yáawamíchúata, ipuniéchúawa iyú yái madécaná bayáwanási umànfiricaté, yá nacái báawéeri umànicaté uiná iyúwa. ⁵Iná upùdalicu, udèniaca abéeri ípidenási, càmfiri wáalía càinácaalí fimaca:

BABILONIA YACALE MANUIRI,

PIWALIISENATA NAMANI BAAWEERI NAINA IYUWA, NIAI

WENAIWICACA.

YA NACAI NAMANICATE MACAI CASAQUEERI WAWASI IIWITAANA

CHAI CALI IINATA.

⁶Yá nuicáca ucàmaca úái inanáica nàiranámi iyú níái Dios yàasunái wenàiwica, níái nanuéyéicaté nacàlidacaalíte manuica nawàwa Jesús iwéré.

Iná nuicácaalíte úái inanáica, yáté nucalùadacawa manuísíwata.

⁷Yá ángel fimaca nulí:

“¿Cáná picalùadawa? Siùcade, yá nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsi piiquéerica, cawinácaalí úái inanáica, cawinácaalí nacái yái cuwèsi uáwinéericawa finata, sietéerica íiwita, nía nacái diez ichàleca. ⁸Yái cuwèsi caluéri idéerica piicáca cáuca quéecha, néese, yátéca canácani.

Siùcade, mawiénica imusúacawa àniawa utàwi depuúwéeri irícuíse. Quéwa néese, yá Cristo yúucapínácani quichái iriculé càiripináta, níái èeri minanái càmfíyéica natànàa ípidená iricu yái cuyàluta náipidená iyacatáica, níái idènièyéica icáuca càmfiri imáalàawa, èeri idàbacatáiseta ìyaca, yá nacalùadapínáca naicáca yái cuwèsi caluérica. Cáuricaté quéecha yái achúméericaté nanúaca yéetáwa. Néese, yáté yèepùaca yàanàaca àniawa.

⁹Iná iwàwacutá cáalíacáica wía wáalífacaténá wéemiaca yái wawàsica: Níái siete íiwitaca, níacata siete dúlinái inanái yáawinéeyéicawa finata. ¹⁰Níái siete dúlináica, níacata siete reynái. Iná cinco néená níái idé yéetácawa. Abéerita néenáca yái cáu siùcade. Yái áibaca, càmfiritàcá yàanàa. Quéwa yàanàacaalí, yá ichùullapínáca maléená èerita. ¹¹Yái cuwèsi caluéri cáuricaté piicáca quéecha, néese, yáté canáca àniawani, yácata ochoná níái reynáica. Quéwa néenáta níái siete reynáica, yá Cristo yúucapínácani càiripináta quichái iriculé.

¹²Níái diez ichàleca, níacata diez reynái, canéeyéicáwaca ichàini nacùanápíná nàasunái wenàiwicawa. Quéwa nadèniapíná nachàiniwa nachùulliacaténá cuwèsi caluéri yáapicha, quéwa abéeri horapináta.

¹³Níái diez reynáica, abédanamata nawàwa náináidacawa abéeri wawàsi ìwalita: Yái nèepùadánápínáca nachàiniwa cuwèsi caluéri írí icùacaténá nacái nàasunái wenàiwica iwicáu. ¹⁴Yá namànipínáca Cordero ípunita ùuwicái, quéwa Cordero imawèniapíná nía, yácáináta Náiwacali canánama, níái iwacáiyéica. Yácata nacái nàasu Rey canánama níái reynáica.

Iná níái ìyèeyéica yáapicha, níacata idéeyéi imáidaca, iníwèeyéi nacái, níacata nacái imàníyéi càide iyúwa íimáaná.”

¹⁵ Néese, yá ángel ímaca nulf:

“Níái únínái piquéeyéica inanái yáawinacawa finata úái iwéndéechúaca iináwa, níacata wenàiwicanái íiwitáaná macáita, nàawiría, natàacái íiwi-táaná nacái macáita.

¹⁶ Yái cuwèesi caluérica, nía nacái diez ichàleca, piquéeyéica ichanàacawa ìwali, yá cáudenipináca naicáca úái inanái iwéndéechúaca iináwa. Iná needá-pináca uícha yái ùasumica, yá nacái namàacapináca úa mabàleta. Yá nayáa-pináca uinámi. Néese, yá neemápináca uchéecami quichái iyú.

¹⁷ Quéwa Diosta yái càité imàacaca abédanamaca nawàwa náapichawáaca níai diez reynáica, yéewacaténata ichàbacawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yá nacái nàacaté nachàiniwa cuwèesi caluéri irí, nachùuliacaténaté yáapicha iwéréta ichàbacawa macáita càide iyúwa Dios fináidáaná imànica.

¹⁸ Uái inanái piquéechúaca, yácata yàcalé manuúri ichùulìerica nawicáu canánama, níai áibanái reynái iyéeyéica cáli íinata.”

Nanúaca namáalàidawa Babilonia iyacàlená

18 ¹ Néese idenáami, yá nuicáca áiba ángel iricúacawa chènunfise, máiníri cachàinica. Yá icàna canánama cáli ìwali icamaláaná iyúwa.

² Yá imáidaca cachàini, càica ímaca:

“¡Idéca imáalàacawa!

Yái Babilonia, yàcalé manuúri, caináwanéerica, idéca nanúaca namáalàidawani!

Siùcade, espíritu báawéeyéi yàalucani,

imàacacawa abéeri yàalusí iyú nalí, macáita níai báawanaméeyéi espírituca.

Macái íiwitáaná cuipíra casaquèeyéi ipuníacawa iyú,

níai nacái cuwèesínái caluéyéi, cachèequéeyéica waicáca.

³ Uwalíisenácáiná macái èeri mìnánái ìira

yái ìiracalési ipuúri namànicaténá báawéeri nainá iyúwa.

Níai reynáica, macáita namànicaté báawéeri nainá iyúwa.

Nía nacái iwéndéeyéica, càasuca nía ùasumi cawènfíri iyú, ùacacáiná nalíni umáalécani iyúwa.”

⁴ Néese, yá nuémíaca Dios itàacái chènunfise. Càiri ímaca:

“Píacué nùasunái wenàiwicaca, pimusúacuéwa yàcalé fícha

ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa náapicha níai yàcalé mìnánáica,

ipíchaná nacái yàanàacuéca pía yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca nàwali.

⁵ Máinícáiná manuúca yàcalé ibáyawaná,

quéwa càmita Dios iimáicha macáita yái bayáwanási namànfirica néeni.

⁶ Iná càitacué nacái pimànica nalí iyúwaté namàníná áibanái irí.

Pipáyaidacué nalí pucháiba yàawiría yái namànínacaté áibanái irí báawéeri.

Ipuúcué pimànica pucháiba yàawiría,

yái ìiracalési namànfiricaté áibanái ìirapiná.

⁷ Iná pìuwichàidacué nía manuúri yùuwichàacáisi iyú,

máinícáináté nasíimáidaca nawàwawa iyú yái nàasu cawènfirica.

Máinícaté náimaca náináidaca nawàwa iricuísawa:

‘Idéca wáawinacawa wàalubái íinatawa wachùuliacaténà càide iyúwa nàasu reynái.

Yá nacái canácata wáliéri wáicháaníca ìininá, càmicáináca wàacawéeyéi yéetáwata.’

⁸ Iná yéewa abé èri iricuta, yá yùuwichàacáisi yàanàapínáca nàwali macáita:

uláicái, yéetácáisi, ìininácalési, máapicái nacái.

Yá neemápinácawa quichái iyú,

Wáiwacali Dios cachàiníiri canánama íicha, yùuwichàidapínácáiná nía.”

⁹ Iná macáita níai reynái icuèyéica cáli, macáita namànica báawéeri nainá iyúwa iricu yái yàcaléca. Macáita nacái càasuca nía néeseta, quéwa, yá náicháapínáca cáiwina naicácaalí ísalená imichàacawa yeemácaalíwa yái yàcaléca. ¹⁰ Yá nabàlùapínácawa déecuíseta uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàacawa. Yá náimapínáca ulí:

“¡Yùuwichàacáisi, yùuwichàacáisi manuíri pirí, pía Babilonia yàcalé manuíríca.

Pía cachàiníiricaté yàcaléca,

quéwa abéeri hora iricuta, yá yùuwichàacáisi yàanàaca pía.”

¹¹ Càita nacái náicháapínáca yàcalé ìwali cáiwina níai iwéndéeyéica yàasuwa, canácáiná iwèniéripíná náicha quirínama yéená yái nawáluma-léca iyúwa níai: ¹² Wawàsinái namàniyéicaté oro iyú, palata iyú, íba cawè-níyéi iyú nacái, íba perla iyú nacái, wáluma lino, wáluma cúulituníri, wáluma seda quíréeri. Macái fiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, madécaná wawàsi namàníri elefante ichàle iyú, macái àicu cayábanaméeri. Macái wawàsi namànírica cobre iyú, siero iyú, íba napiníidéeyéi melùmelùwaca nacái. ¹³ Nawéndacaté nacái néré àicu canelaⁿ íimami, áiba camalaníri isàni, séenási pumèníri, ùlucái nacáiri, quéwa pumèníri isàni, pumèníri ituníná, uva ituní ipuíri, manteca, trigo íinaná nacái. Pirái nacái: pacánái, ovejanái, cawáyunái, carretanái nacái. Nawéndacaté nacái wenàiwicanái, nachùulìè-yéipíná íibaidaca nalí.

¹⁴ Yá náimapínáca:

“¡Canáca quirínama pirí macáita

níai cayábéeyéi wawàsica, máiníyéicaté iwàwacutácawa pirícué.

Macáita níai cayábéeyéi, cachùniquéeyéi wawàsica, idéca canáca nía.

Iná càiripínáta càmita wàanàa quirínama néré nía.”

¹⁵ Iná níai iwéndéeyéicaté, càasuíyéicaté nayú níai wawàsinái nawéndéeyéi-caté yàcalé minanái irí, yá nabàlùapínácawa déecuíseta, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàacawa. Yá náicháanícáita, máiníca achúmaca nawàwa.

n 18.13 Canela: Abéeri àicu, nàiréeri íimami ituní, íbáiná ituní nacái càide iyúwa wàiracaalí café.

¹⁶ Yá náimaca:

“¡Piùwichàapináwa, piùwichàapináwa manuísíwata yùuwichàacáisi iyú,
pía yàcalé manuíríca!

Piyacalé mìnánái, nàwalicaté yáawami wáluma lino cayábéeri, wáluma
cúulituníiri, quíiréeri iicacánáwa nacái,
idènièyèité ichílináwa yáawami orota, íba cawèníiyéi, perla nacái.

¹⁷ Quéwaté abéeri hora irícuta, yáté imáalàacawa macáita yái yàasusi
cawènírica.”

Macáita níái yèepunidéeyéica lancha lamá yáacubàa, nía nacái wenàiwica
nèepunidéeyéicawa, nía nacái íibaidéeyéica irícu, canánama níái íibaidéeyéica
lamá yáacubàa, yá nawesíacawa déecuta Babilonia íicha. ¹⁸ Naicácaalí
íisalená imichàacawa, yá náimaca;

“¡Canácata áiba yàcalé caináwanéeri càiri iicacánáwade iyúwa yàcalé
manuíríquéi!”

¹⁹ Néese, yá nacasáacá náiwita ìwaliwa cáli ichùmalé, yá náimaca náicháa-
níca:

“¡Yùuwichàacáisi, yùuwichàacáisi manuírí pirí, pía yàcalé manuírí,
caináwanéerica!

Macáita níái idènièyéica yàasu lanchanáiwa, càsucaté nía ùwalíisená.

Quéwa abéeri hora irícuta, yáté imáalàacawa yái yàcalémica!

²⁰ ¡Iná casímaícué piwàwa, píacué iyéeyéica chènuniré!

casímaícué piwàwa, píacué apóstolnái, profetanái nacái,
náapícha níái Dios yàasunái wenàiwicaca,

idécáiná Dios yùuwichàida úái yàcalé Babiloniamica,
ìwalíise macáita yái umàníricaté píricué!”

²¹ Néese, yá abéeri ángel cachàiníiri imichàidaca abéechúa íba manuíchúa
macàpucuíchúa, càichúa iicacánáwade iyú úái namuluéchúaca iyú trigo
ituíná, yá yúucaca úa lamá yáaculé, yá íimacaté:

“Càipíná imáalàacawa ráunamáita yái yàcalé manuírí, caináwanéeri
Babiloniaca.

Yá càmita waicápiná quirínamani càiripínáta.

²² Canácata nacái isànadéeripíná quirínama

yàasu arpawa irícu, flauta, trompeta nacái, canácata nacái icántèeri
quirínama.

Càmita wàanàapíná quirínama níái imàníiyéica yéewawa.

Càmita nacái wéemiapíná quirínama isàna namulúaca trigo ituíná.

²³ Càmita waicápiná quirínama

lámpara icamaláná.

Càmita nacái wéemiapíná quirínama

nasàna namáidaca níái icasèeyéicawa.

Níái iwéndéeyéica yàasuwa, níataté máiníiyéi cawènica pirí cáli finata.

Macáitaté pimèniadaca maliacáisi iyúwa, níái èeri mìnánáica.

²⁴ Babilonia iyacàle mìnánáita, níái inúaté, profetanámica, nía nacái Dios
yàasunái wenàiwicacaté,
macáita níái wenàiwica nanuýéicaté cháí cáli finata.”

Nàaca cayábéeri Dios irí Chènuniré

19 ¹Néese idénáami, yáté nuémìaca madécaná sànasi càide iyúwa wenàiwica itàanícaalí namanùbaca iyúwa abéericuíseta aléde chènuniré, náimacaté:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!”^o

Yái ichùuliadàanàca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha,
nàanàaca ímíétacaná,
nàalíanàca iináwaná ìwali macáita,
yá nacái chàinisica, wàasu Dios yàasucata nía.

² Yùuwichàidacaalí, yá imànicani machacànita, báisíta nacái.

Iná yácata yùuwichàidaté yái yàcalé manuíríca,
yàcalé minanái icùalécáináté namàni báawéeri nainá iyúwa níái èeri mìnanaíca.

Dios yùuwichàidacaté yái yàcalé manuíríca,
yèepùadacaténáté náipuiná níái yàasunái wenàiwica nanuényéicaté néré.”

³ Yá náimacaté àniawa:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!

Idécáiná uemácawa, yá nacái uísalená imichàacawa chènuniré càiripináta.”^p

⁴ Néese níái veinticuatro ancianonáica, náapicha níái báinúaca cáuyéica, yá náawíadacaté níawawa cáli iwéré, yá nàacaté Dios ímíétacaná, yái yáawí-néericawa yàalubái fínatawa. Yá náimacaté:

“¡Càicawani!

Wàacué cayábéeri Dios irí!”

⁵ Néese, yá abéeri tàacáisi imusúacatéwa Dios yàalubái yáatanáise. Càirité fimacade:

“¡Píacué Dios irí cayábéeri,
macáita wía yàasunái wenàiwicaca,

níái yèeyéica ímíétacaná,
níái cachàiníyéica iicácawa, nía nacái mawèníyéica naicáca.”^q

Nàwacáidacawa Cordero yáapicha chènuniré

⁶ Néese, yá nuémíacaté madécaná wenàiwica isàna càide iyúwa úni manuírí yùucùacatáíwa, iyúwa nacái tiríricaalí manuífaca isàna.

Yá náimacaté:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!

¡Wacuériná Dios idàbacáiná ichùuliaca macái wenàiwica iwicáu,
yái Dios Cachàinírica Canánama lícha!

⁷ ¡Casíimáicué wía, wayanídacuéwa,
wàacué nacái irí cayábéeri,

idécáiná yéenáíwaná yàanàaca yái Cordero icàsàacatáipinácawa.

Idéca nacái màulenáca úái yàacawéetúaca!”

⁸ Idéca Dios yàaca ulí yái wáluma lino, ùwalicaténáni, masaquèeri, mèlumèluíri nacái.”

Yái wáluma lino fímáaná: yái cayábéeri wawàsi namànfírca níái Dios yàasu-nái wenàiwicaca.

Nayáaca Cordero yáapicha aléde icàsàacatalécawa

⁹ Néese, yá ángel fímaca nulí:

“Pitànàa yái: Casíimáiyéi wenàiwicaca, níái Cordero imáidéeyéica iyáa yáapichawa aléde icàsàacatalécawa.”^s

Imaca nacái nulí àniawa:

“Níacata báisíiyéi Dios itàacáica níái.”

¹⁰ Yá nubàlùaca nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá fímiétacaná.

Quéwa fímacaté nulí:

“Picá pimàni càiri wawàsica, pìnacáirita nacái íibaidaca Wáiwacali irí núaquéi, iyúwa nacái níái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata Jesús iináwaná ìwali. Abéerita Diosca yái yéewa piaca fímiétacaná.”

Níái tàacáisi càiyéica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, Dios néeséeyéita nacái yàacawa.

Yái yáawinéericawa cawáyu cabalèeri fínata

¹¹ Néese, yá nuicáca yàacùacawa chènuníise, yá imusúacawa néese abéeri cawáyu cabalèeri. Yái yáawinéericawa fínata fípidenéri:

“Imànfíri Càide Iyúwa Nachùulianáni, Báisíiri nacái,” imànicáiná machacànfíri iyú yùuwichàacáisi báawéeyéi irí, càita nacái imànica náipunita ùuwicái.’

¹² Níái ituíca, càiyéide iyúwa quichái ipèrùa,” madécaná diadema nacái ichanàacawa fíwita ìwali.

Abéeri fípidenási nacái ichanàawa ìwali, quéwa càmfírta áibanái yáaliawa fímáaná, yáta abéerita yáaliacawa ìwali.

¹³ Iwalica abéeri bàlesi caléeri, isàbéeri irái iyú. Iipidená nacái: “Dios Itàacái.”

¹⁴ Yáté nàacawa yáami níái úwinái chènuníiséeyéica, yáawinéeyéiwa cawáyunái cabalèeyei fínata, ìwalíiyéi wáluma lino cabalèeri cayábéeri, masaquèerica nacái.

¹⁵ Inùmalicuise imusúawa abéeri machete caserúnfíri,” yùuwichàidéeri-piná níái èeri mìnanaíca. Yá calúapiná manuísíwata yái Dios Cachàinfírca Canánama Iicha. Càipiná imànicade iyúwa nabawàidacaalí nabaquíawa uva iyacaná, ituní imusúacaténáwa yàalusi iriculé. Yá ichùulipiná nía chàini-síiri iyú.

¹⁶ Ináawani ìwali, icuuchuí ìwali nacái, ichanàawa yá fípidenásiquéi:

r 19.7 Yàacawéetú fímáaná: wíata canánama yeebáidéeyéica Jesús. Wía ìwacáidéeyéicawa fípidená ìwali. (Iglesia) **s 19.9** Mt. 22.2-3. **t 19.11** Ez. 1.1. **u 19.12** Dn. 10.6.

v 19.15 Machete caserúnfíri, yácata Dios itàacái.

“Reynái Yàasu Rey,
Náiwacanánái Iiwacali Nacái Canánama.”

¹⁷Néese, yá nuicáca abéeri ángel ibàlùacawa èeri finata. Yá imáidaca cachàini nalí macáita níái cuipìranái yáaláanfiyéicawa chènunibàa, íimaca nalí:

“Quialécué, pìwacáidacuéwa, piyáacaténácué manuíri yàacàsica yái Dios yèeripinácuéca pírí, ¹⁸piyáacaténácué reynái iinámi, úwinái íiwitápunái iinámi, cachàinfiyéi wenàiwica iinámi, cawáyunái iinámi, nainámi nacái, níái yáawinéeyéimicawa cawáyu íinata. Macái wenàiwica íiwitáaná iinámi: nàasunái wenàiwica iinámi, càmíiyéi nacái nàasu wenàiwica iinámi, caináwanéeyéi iinámi, catúulécanéeyéi iinámi nacái.”

¹⁹Néese, yá nuicáca yái cuwèesi caluérica, nía nacái reynái icuèyéica cáli, nàasu úwinái yáapichawa, nàwacáidacawa namànicaténá íipunita úuwicái yái yáawinéericawa cawáyu cabalèeri íinata, yàasu úwinái íipunita nacái.

²⁰Quéwa, yáté náibàaca yái cuwèesi caluérica, profeta cachìwéeri yáapicha, imàníricatè cuwèesi caluéri yáacúalicu yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidéericatè iyú níái idènièyéicatè cuwèesi yàasu número, nía nacái yèeyéicatè yéénáíwaná íimiétacaná. Yá náucacatè nía pucháibanama nacáuca yáapichatawa quichái icalisaníná yáaculé, yái ipucuéricawa azufre iyú.

²¹Níái nàasunái úwináimica, yáté inúaca nía iyú yái machete imusuéricawa inùmalicuise, yái yáawinéericawa cawáyu íinata. Iná macáita níái cuipiránáica, yáté nayáaca nayáacaléwa cadénama nainámi iyú.

Mil camuínái

20 ¹Néese, yá nuicácatè abéeri ángel iricùacawa chènuníise. Itéeri icáapi iricuwa yàacùaná, yái utàwi depuíféerica, abéeri nacái cadena manuíri. ²Yá ángel íibàacatè yái chàwaliwàlica, yái àapi bàaluisàimica íipidenéerica “Camèniàdacáiri”, íipidenéerica nacái “Wàuwidesàiri”, yáté ángel idacùacani mil camuíná. ³Yá yúucacatèni utàwi depuíféeri iriculé, yá nacái ibàliacatè néré inùma dàalawaca, ipíchaná ichìwáidaca mamáalàacata níái èeri mìnánáica iwéréta nachàbacawa níái mil camuíca. Néese mil camuí idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàacani, quéwa achúma èerita.

⁴Néese, yá nuicácatè madécaná yàalubáisinái, yá náinatata náawinatéwa níái idéyéicatè nàaca írí chàinisi nàuwicháidáanápíná wenàiwica cabáya-wanéeyéi.* Yá nacái nuicácatè nacáucami níái nadaluéyéicatè icanápi, nacàlidacáinatè Jesús iináwaná ìwali, Dios itàacái ìwalíise nacái, níái càmíiyéicatè yàa cuwèesi caluéri íimiétacaná, yéénáíwaná íimiétacaná nacái, càmíiyéicatè natànàa ipùdalícu, icáapi ìwali nacái, cuwèesi caluéri íipidená. Yá yèepùacatè cáuca nía àniawa nachùullacaténá wenàiwica Cristo yáapicha mil camuíná. ⁵Yácata idàbacatái nacáucaacawa àtata yéetácáisi íícha níái yéetée-yéimicawa. Níái áibanái yéetée-yéimicawa càmítatéca nacáucaawa iwéréta nachàbacawa níái mil camuíca. ⁶Casíimáica níái idéyéicatè Dios iseríaca

méetàucuta irípináwa. Níacata idàbéeyéipiná imichàacawa yéetácáisi fícha. Níacata nacái ichúulíeyéipináwa fícha yái néetáanápínacawa pucháiba yàawíríata. Dios yàasu sacerdotenáipínaca nía, nachùuliapínaca nacái Cristo yáapícha iyúwa reynái mil camuúpiná.

Namawèniadacatái yái Camèniadacáirica

⁷Néese idécanáami nachàbacawa níai mil camuíca, yá nawasàapínaca yái Wàuwidesàirica, síisài utàwi depuúwéeri iricuúse nabàliacatalécate inúma dàalawaca, nadacùacatalécate. ⁸Yá yàapínaca ichìwáidaca níai wenàiwica iyéeyéica náinata macáita níai cálináica, iwacáidacaténa nía Gog, Magog néré,^y namànicaténa úuwicái. Iná manúbasiwápináta nàwacacawa néré níai wenàiwica càide iyúwa yái càina imulúf irìericawa lamá idulèpibàa. ⁹Yá nàapínacawa chinamáinama cáli iwali, níai Camèniadacáiri yàasu úwináica. Yá nàapínaca nayamáacawa Dios yàasu wenàiwica iyacàle itéesebàa, yái yacalé cáininéerica Dios iicáca. Quéwa Dios imàacapíná quichái yúuwàacawa chènuníse, yá yeemápináca macáita níai úwinámica.

¹⁰Yái Camèniadacáiri ichìwáidéericaté nía, yá náucapínacani quichái icalìsaníná yáaculé ipucuéricawa azufre iyú. Aléde idécataléca nacái náucaca yái cuwéesi caluérica, profeta cachiwéeri yáapícha. Yá nérépináca nàuwichàawa èríapinama, táiyápinama nacái càiripínata.

Jesús icháawàapíná cabalèeri yàalubáisi íinatáise níai yéetéeyéimicawa

¹¹Néese, yá nuicáca abéeri yàalubáisi manuúri cabalèeri, yá nacái yáawinéericawa íinata. Yá napiacawa yáacualicuúse macáita níai icuéyéicawa chènunibàa, cáli nacái, macáita níai iyéeyéica néenibàa, yá canáca nía quirínama.

¹²Néese, yá nacái nuicácaté nabàlùacawa Dios yàalubái fípunita macáita níai wenàiwica yéetéeyéimicatéwa, càasuíyéimi, catúulecanéeyéimi nacái. Yá nàacùacaté abénaméeyéi cuyàlutanái. Nàacùacaté nacái áiba cuyàluta àniawa, yái náipidená iyacatáica níai idènièyéica icáuca càmfíri imáalàawa. Yá Wáiwacali yúuwichàidacaté nía iwalíse yái namàníricaté cáucaalítéca nía, càitáde iyúwa ichanàanáwa cuyàluta iricu.^z ¹³Yá lamá yèepùadacaté níai yéetéeyéicatéwa yáaculé, nía nacái yéetácáisi idènièyéicaté, nía nacái iyéeyéicaté càliculii iriculé. Yá Wáiwacali yúuwichàidacaté nía náalimáwanama, iwalíse yái namàníricaté idècunitàacá cáucaté nía.

¹⁴Néese, yáté náucaca yái yéetácáisica, yá nacái càliculíca, aléde quichái icalisaníná yáaculé, yái quichái icalisanínáca, yácata néetácataléwa pucháiba yàawírí.

¹⁵Iná cawinácaalí níai canéeyéica fípidená ichanàacawa iricu yái cuyàluta náipidená iyacatáica, níai idènièyéica icáuca càmfíri imáalàawa, yá náucaca nía quichái icalisaníná yáaculé.

Wàlisài èeri, wàlisài cáli nacái

21 ¹Néese núa Juan, yáté nuicáca wàlisài èeri, wàlisài cáli nacái,^a yácáinái quéechéeri èerimica, quéechéerimica nacái cálica idécate

nachàbacawa, càita nacái canáca quirínama yái lamáca. ²Yá nacái nuicácaté yàcalé mabáyawanéeri iricùacawa chènunfise, Dios yáatanáise yái wàlisài Jerusalén,^b úái yàcaléca idéechúa màulenáca càide iyúwa idécaalí abéechúa inanái ichùnìacawa cayába ùacawéeri irípináwa, ucásàacaténáwa yáapicha.^c

³Néese, yá nuémìaca abéeri itàaníca cachàini chènunfise, yá ìimacaté:

“Siùcade, idéca Dios icapèe iyaca wenàiwicanái yèewi, iyacaténá náapicha. Yàasunái wenàiwicacaténá nía, iyacaténá nacái náapicha iyúwa nàasu Dios. ⁴Yá Diospinácata ichuìda náicha natufyáa canánama. Canápináca quirínama yéetácáisi. Canácata nacái fícháaníripiná quirínama. Canáca nacái inàacalesi. Canáca nacái quirínama néré cáiwfiri yùuwichàacáisica, idécáiná nachàbacawa macáita níái wawàsi idàbéeyéicaté iyaca quéechaté.”

⁵Néese yái Dios yáawinéericawa yàalubái fínatawa, yá ìimacaté:

“Siùcade, wàlisàica numànica macáita níái wawàsináica.”

Yá nacái ìimacaté nulí àniawa:

“Pitànàa nía, níacáiná tàacáisi nutàanfiyéica, báisíta nachàbapínacawa càitáde iyúwa númáaná.”

⁶Yá nacái ìimacaté nulí:

“Idéca numáalàida numànica macáita yái wawàsica. Núacata yái idàbáa-náwa, núacata nacái yái imáalàidáaná canánama. Macáita níái macàléeyéica iwàwa, nàapínáca nàira mawènta yáacuise yái únibàa yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa.

⁷Níái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, nàapínáca nalí macáita níái wawàsi càiyéica númaca ìwali. Yá núapínacata nàasu Dios, yá nacái níapínacata nuénibe.^d

⁸Quéwa níái cáalufyéica yùuwichàacawa nùwalíná, càmfíyéica iwàwa yee-báidaca nutàacái, casaquèeyéica fiwitáise, inuèyéica wenàiwica, imànfiyéica báawéeri iiná iyúwa, camàliquéeyéica, yèeyéica yéenáiwánasinái fimiétacaná, macáita níái cachìwéeyéica, nàapínacawa quichái icalìsaníná yáaculé, ipucuéricawa azufre iyú, yái néetacataléwa pucháiba yàawiría.”

Wàlisài Jerusalén

⁹Néese, yá abéeri ángel yàacawa nùatalé, néenáca níái siete ángelnái idè-nièyéica siete bacàanáí írìcu, siete yùuwichàacáisi, namáalàidéeyéipínáca iyú macáita wawàsi.

Yá ìimacaté nulí:

“Quialé, núasáidacaténá pírì úái Cordero yàacawéetúaca.”

¹⁰Yá ángel imàacacaté Espíritu itéca núa abéeri dúli manuírì fínatalé, chènunfiri nacái. Yá nérécaté, yáasáida nulí yái yàcalé Jerusalén mabáyawanéerica, iricuéricawa chènunfise Dios yáatanáise.

¹¹Yái yàcaléca icànéeri mèlumèluwaca Dios icamaláná iyúta, yái ucamalánáca càiride iyúwa íba cawèníchúaca icamalá, iyúwa úái íba jaspe cabalèechúaca icamalá cuníawaca, ¹²idènièri iwáiná chènunfiriwa, manuírì nacái itéesebàawa. Iwáiná ìwali idènia doce inùmawa, inùma imanùbacata ìya abéeri ángel. Yá nacái inùma imanùbacata ichanàawa yái abéeri Israel

b 21.2 Yái Jerusalén: Yácata wàlisài Jerusalén, yái Dios iyacàle, iyacataléca yàasunái wenàiwica yáapichawa. **c 21.2** Is. 61.10. **d 21.7** 2 S. 7.14; 1 Cr. 17.13.

itaquénáinámi ípidenáca, iyúwata nàawiría imanùbaca. ¹³Máisiba inùma ìya sísiàmade èeri imusúacatáiseçawa, máisiba nacái ìya sísiàmade èeri iwàlùacataléwa, máisiba nacái yéemawáise, máisibata nacái áiba yéemawáise.

¹⁴Yái yàcalé iwáiná ibàluèricawa íinata, idènièri doce íiwitáaná íbanái yàapísewa, irièyéiwa báinatácanama. Nàwali níái doce íbanáica, yá náipidená ichanàacawa níái doce apóstolnáica, Cordero yàasunáica.

¹⁵Yái ángel itàanfíríca núapícha, idènièri icáapi iricuwa abéechúa vara yáawami orota, yáalimáidacaténá uyú yàcalé macáita, inùma, iwáiná nacái.^e

¹⁶Yái yàcaléca, abédanaméerita ibàlài icáalaca, yùucu, ichènunica nacái. Yá yáalimáidacaté yàcalé icáalaca iwàwi iyú: dos mil docientos kilómetros yùucu, icáalaca, ichènunica nacái.^f ¹⁷Yá nacái yáalimáidacaté yàcalé iwáiná, sesenta y cinco metro ichènunica. Yái càiríca ángel yáalimáidacaté iyú, yátái èeri mìnánái yáalimáidáanáca yàasu wawàsiwa.^g

¹⁸Yái yàcalé iwáináca yáawami yátái íba jaspeca, yá nacái yàcalé ìyacàlénaca yáawami orota, càiri iicácanáwade iyúwa yái cuniéri wawàsica watu-núacaalí ìwalíise masacàawaca.

¹⁹Níái íbanái yàcalé iwáiná ibàluèyéicawa íinata, nachanàidéeyéi ìwalíise madécaná íiwitáaná íba cawèniyéi. Yái idàbéerica iriacawa iwáiná yáapíse, yácata íba jaspe:^h pucháibáaná zafiro, máisibáaná ágata, báinúacáaná esmeralda, ²⁰cinconá ónice, seisná cornalina, sietená crisólito, ochoná berilo, nuevená topacio, diezná crisoprasa, oncená jacinto, yái docenáca nía amatista.

²¹Níái doce yàcalé inùmabàleca, níawami íba perlata náalimáwanama. Yái yàcalé ibàacháwalenaca, yáawami orota, cuniéri yèewibàa masacàawaca.

²²Quéwa aléde yàcalé iriculé, canáca nuiquéeri néré Dios icapèeca, yácáináta capii néré yái Wacuèriná Dios Cachàiníríca Canánama íícha, Cordero yáapícha.

²³Yái yàcaléca, càmita iwàwacutá èeri icamalá, quéeri icamalá nacái icànéeyéipiná néré, Dios icamalánácáináta icàna néré, Corderoca nacái áiba icàna néré. ²⁴Iná macáita níái wenàiwica íiwitáaná idéeyéicaté ichùuiliacawa yùuwichàacáisi íícha, naipínáinipináca yàcalé icamalá irícu. Níái reynái cáli mìnánáica, nàanàidapiná nàasu yàasusi cawèníriwa néré.

²⁵Níái yàcalé inùmaca càmíiyéita nabàlìapináwa èeríapi, canácáináta néré catá quirínama. ²⁶Yá nérépináca naté nàasu yàasusi cawèníriwa, cayábanaméeyéi wawàsi nacái níái áiba cáli néeséeyéica.ⁱ

²⁷Quéwa càmita nawàlùapináwa yàcalé iriculé, níái casaquèeyéica íiwi-táise, yèeyéica yéenáiwánási fimiétacaná, cachìwéeyéi nacái.

Níata iwàlùapináwa néré, níái ípidená ìyèeyéica Cordero yàasu cuyàluta irícu, níái Dios yèeyéipináca irí icáuca càmíiri imáalàawa.

e 21.15 Ez. 40.3. **f 21.16** Doce mil estadio fímáaná: Siùcade wàasu èeri, watàaníca kilómetro iwali. Iná yái Dios ìyacàleca idèniaca 2.200 kilómetros ibàlài icáalaca báipunitácanama, yùucu, ichènunica nacái. **g 21.17** Bàaluité, yái abéeri codo, yàacawa vacáapi ipùata néese, yàanàaca wàana iticule néré. Iná níái 144 codos, wàasu èeri siùcade, 65 metros. **h 21.19** Yái íba Jaspe, yácata nacái esmeralda, quéwa cuniéri cabalèewaca. **i 21.26** Is. 60.11.

Uni cáuri

22 ¹Néese, yá ángel yáasáidacaté nuicá abéeri úni masaquèeri, yá yèrica wacáuca càmfiri imáalàawa.^j Cuniéri yáaculé melùmelù-waca, sísèeri imusúacawade Dios yàalubái néese, Cordero yáatanáise nacái.

²Yái única, irièriwa yàcalé ibàacháwalená bamuchúamibàa. Idùlepibàa ibà-lùawa báipunitácanama yái áicu yèrica wacáuca càmfiri imáalàawa,^k docée-rica iyacaná camuí imanùbaca, abéechúata quéwa iyacaná quéeri imanùbaca. Níái ibáináca, dabépiná nalí níái macái wenàiwica íiwitáanáca.

³Aléde yàcalé iriculé canápináca néré quirínama yái báawéerica Dios iicáca,^l néenipinácáináta Dios yàalubái iya, Cordero yàalubái nacái. Níái Dios yàasunái wenàiwicaca nàapináca fimiétacaná. ⁴Naicápiná nacái inànii, yá nacái nadèniapináca fipidená napùdalicuwa. ⁵Càmita nacái catápiná quirí-nama yàcalé iricu. Iná càmita lámpara icamaláná iwàwacutáwa néré, èeri icamalá nacái, yácáináta Wáiwacali Dios yái icànapiná nalí, yá nacái nachùu-làpináca yáapicha néeni càiripináta.

Mawiénica Jesucristo yàanàaca

⁶Néese, yá ángel fimacaté nulí:

“Níái tàacáisi càiyéica nutàaníca, báisíta nachàbapinácawa càide iyúwa núumáaná. Yái Wáiwacalica, yái Dios imàaquéericaté yàasu espírituwa profetanái irí, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacaténá yàasunái wenàiwica iríwa níái wawàsinái ichàbéeyéipinácawa mesúnamáita.”

⁷“¡Péemiacué, nùanàapináca mesúnamáita! Casíimáirica yái imàníirica càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi ichanèericawa cháí cuyàluta iricu.”

⁸Núa Juan, núacata yái iiquéericaté macáita yái wawàsica, yéemièricaté nacái isàna. Néese idécanáamité nuicácani, idécanáamité nacái nuémìaca isàna, yáté nubàlùaca nùulù ipùata iyúwa ángel yàabàli iwéré, nùacaténá fimiétacaná, yái yáasáidéericaté iyaca nulí macáita yái wawàsica.

⁹Quéwa íimaca nulí:

“Picá pimàni yái càiri wawàsica! Pinacáirita nacái fíbaidaca Dios yáapicha núaquéi, iyúwa nacái péenánái profetanái, macáita nacái níái imàníiyéica càide iyúwa itàacái fímáaná yái cuyàluta. Yáta pía fimiétacaná, yái Diosca, núa càmita.”

¹⁰Iimaca nacái nulí:

“Picá píibàa yái tàacáisi ichanèericawa cháí cuyàluta iricu, icàlidéerica yái wawàsi ichàbéeripinácawa wapichaléwa, mawiénicáiná yái èeri ichàbacatái-pinácawa.

¹¹Cawinácaalí iwàwa imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, pibatàa imànica ibáyawanáwa. Yái iwàwéerica casacàaca íiwitáise, pibatàa casacàaca íiwitáise. Yái iwàwéerica iyaca machacànita, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái irí. Yái imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutá imànicani abémáidata.”

¹²Yá Jesús íimacaté:

“¡Péemiacué, nùanàapináca mesúnamáita. Yá nacái nùanàidapináca núapichawa nawèni níái wenàiwicaca, nùacaténá nawèni náalimáwanama,

cayábéeri wawàsi nálí níái imànfíyéica cayábéeri, yùuwichàacáisi nacái nálí níái imànfíyéica báawéeri wawàsica. ¹³Núacata yái idàbáidáanáwa, núacata nacái yái imáalàidáaná. Núacata yái idàbáidéericaté macáita yái wawàsica, núacata nacái yái imáalàidéeripinácani.”

¹⁴Casíimáiyéica níái manuífíyéica iwàwa Jesús iwéré, imàacacáiná iwàwa nabáyawaná fícha, níacata yái idènièyéi wawàsi nayáacaténá ìyacaná yái àicu yèeripináca nacáuca càmfíri imáalàawa, yéewacaténá nacái nawàlùupiná-cawa yàcalé inùmanái iricubàa.

¹⁵Quéwa níái áulinái caluéyéi nacáiyéica íiwitáise, bàacháwáisePINÁta namàacawa, camàliquéeyéi, imànfíyéica báawéeri iiná iyúwa, inuéyéica wenàiwica, yèeyéi yéenaiwanási íimíetacaná, macáita nacái níái caséeyéica imànica ichiwawa.

¹⁶“Núa Jesús, idéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidadacaténácué pírí iiná-waná macáita yái wawàsica, píricué píacué yeebáidéeyéica nùwali. Núacata rey David itaquérinámi. Núacata nacái yái càiride iyúwa dùlupùta icànéerica mèlumèluwaca cacámalaléwa.”^m

¹⁷Yái Espíritu Santoca, úa nacái Cordero yàacawéetúaca, yá náimaca: “Quialé.” Macáita níái yéemièyéicani, yá nacái pímacuéca: “Quialé.” Cawinácaalí nacái macàle iwàwa, yá iwàwacutá nàacawa néese, nàiracaténá mawènitá yái úni yèerica wacáuca càmfíríca imáalàawa.”

¹⁸Iná macáita níái yéemièyéica itàacáiná yái ichàbéeripináca wapíchaléwa, nutànèeyéica cháí cuyàluta irícu, nùlàacué pía fícha: Cawinácaalí itùculiada ipùalé yái tàacáisi nutànèerica, yá nacái Dios itùculiadapináca irí níái yùuwichàacáisi nutànèeyéica ìwali cháí cuyàluta irícu. ¹⁹Cawinácaalí nacái yeedá yéená yái tàacáisi nutànèerica cháí cuyàluta irícu, ichàbéeripiná-cawa wapíchaléwa, càmita Dios imàacapiná iyáaca ìyacaná yéená yái àicu yèerica wacáuca càmfíri imáalàawa. Càmita nacái imàacapiná ìyaca irículé yái Dios ìyacàle mabáyawanéerica, càide iyúwa ichanàanáwa cháí cuyàluta irícu.

²⁰Yái Jesús, yácata icàlidéeri walí nàwali báisíta níái tàacáisi ichanèeyéi-cawa cháí cuyàluta irícu, càica íimacade: “Báisíta, nùanàapináca mesúna-máita.”

Càicawani. “¡Aquialé sfísàara, Wáiwacali Jesús!”

²¹Nusutá Wáiwacali Jesús fícha, yàacaténácué pírí mawènitá yái pimáa-puèricuéca, ìyacaténácué nacái píapícha càiripináta. Càicawani.

Glosario

A

Aarón Yái Moisés yéenasàiri, yái idàbéerité íibaidaca iyúwa Sacerdotenái ííwítápu israelnái yèewi, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese.
Ex. 4.14; 7.1-2,7; He. 5.4.

Abadón, hebreo itàacái iyú, Apolión, griego itàacái iyú Abéeri ángel camàapuanái yàasu rey, icuèri utàwi depuífweeri, yéetácáisi íiwacali nacái.

Ap. 9.11; Lc. 16.26.

Abismo Utàwi depuífweeri.

Ro. 10.7; Ap. 9.1; 17.8; 20.3.

Abogado Abéeri wenàiwica yáaliéri iicáca cayába wawàsi, chánácaalí yái cayábéerica, báawéerica nacái. Itàanfíríca nacái áiba iwícaú imusúadacaténáni báawéeri wawàsi íícha, càmicaalí, yá nacái icháawàacani, presocaténáni.

Hch. 24.1; 1 Jn. 2.1.

Abortivo / Abortado Abéeri sùmài asáiri ipíchawáise iquéere yàanàaca.
1 Co. 15.8.

Abominación Wamànicaalí báawéeri, cháí wamànicatáica cayábéeri Dios irí.

Mt. 24.15; Ap. 21.27; Lc. 16.15; 2 Ts. 2.3-4.

Abrogar Íimáaná: Wamáalàidáanácaalí o weedácaalí abéeri wawàsi ichàini.
Mt. 5.17; Gá. 3.17; He. 7.18.

Abstenerse Wáibàacaalí wíawawa abéeri wawàsi íícha ipíchaná wamànicani.

Hch. 21.25; 1 Co. 9.25; 1 Ts. 5.22; 1 Ti. 4.3; 1 P. 2.11.

Acepción Wamànicaalí cayábéeri wawàsi abénaméeyéi wenàiwica íríta, quiríta náicha níái áibanáica càide iyúwa nuwàwáaná.

Hch. 10.34; Stg. 2.1,9; 1 P. 1.17; Col. 3.25; Ef. 6.9; Gá. 2.6; Ro. 2.11.

Acusador Caséeri icháawàaca áiba wenàiwica iináwaná abéeri bayáwanási ìwalíise.

Hch. 23.30; 25.16; Ap. 12.10.

Adivinación Yácata abénaméeyéi wenàiwica iwàwacatái yáalíacawa ìwali yái ííwítáisesi càmfíríca wenàiwica yáalfawa ìwali, iicáca càinácaalí wawàsica yái ichàbéeripinácawa áiba wenàiwica irí.

Hch. 16.16.

Adorar Wàacaalí fímiétacaná yái abéeri wawàsica o wenàiwica nacái, cáininásiwacáiná waicàcani.

Mt. 2.2; Jn. 4.20,24; 9.38; Hch. 10.25; 17.23; 1 Co. 14.25; He. 1.6; Ap. 4.10.

Adulterio Abéeri asiali imànicaalí báawéeri iiná iyúwa abéechúa inanái yáapicha càmfíchúaca yàacawéetúa ibàacanéeri iyú, inanái nacái áiba asiali yáapicha.

Mt. 5.27; 5.32; Mr. 10.11; Jn. 8.3; Gá. 5.19; Stg. 2.11.

Adversario Abéeri watàlima o wàuwidesàiri, icháawèerica wía èeri imanùbaca. Yácata nacái Camèniadacáiri.

1 Ti. 5.14; 1 P. 5.8; 1 Co. 16.9.

Alabar Watàanícaalí cayába áiba ìwali, o áiba wawàsi ìwali nacái. Chènunìbàacaténá wamànica iináwaná wàacatái cayábéeri Dios irí.

Lc. 16.8; 24.53; Hch. 5.13; Ro. 15.11; Ef. 5.19; He. 2.12; Ap. 19.5.

Alabastro Abéeri yàalusi namànfíricaté íba bàsabàséeri iyú, pumènfíri cawènfíri yàalupínaté.

Mt. 26.7; Mr. 14.3; Lc. 7.37.

Aleluya Wáasáidáaná casíimáica wía. Wàacatái Dios irí cayábéeri. Ap. 19.1,4,6.

Alfa / Abéechúa “A” Griegonái yàasu letra idàbáanáwa iyúwa abéechúa “A” wawáimi itàacái iyú, watàacái iyú nacái.

Ap. 1.8; 21.6; 22.13.

Altar Iba nalièdéeyéi finatabàawacawa neeméericaté finata cuwèesi, pumènfíri nacái Dios iripíná.

Lc. 1.11; Mt. 5.23; Ap. 6.9; 11.1; He. 13.10.

Apóstol Nachùulièri yàaca imànica abéeri íbaidacalési. Abéeri wenàiwica Jesucristo iníwèeri, idènièri ichàiniwa áibanái ícha, nèewi níái yeebáidéeyéica Jesús, yá ichùuliacani yàacaténá icàlidaca itàacái wenàiwicanái irí.

Mt. 10.1-4.

Arras Yácata Espíritu Santo, Dios imàaquéerica wawàwalicu idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, idècunitàa nacái yàanàpináca yeedáca wía, yàacaténá walí níái yàasusi cawènfíyéica wapíchaléwa.

Ef. 1.14; 2 Co. 1.22; 5.5.

Armagedón Abéeri abédéeri cáli, camínata Israel yàasu cáli néenipíná, Dios imànicatáipíná ùuwicái náipunita macáita, imáalàidacatáipíná nacái níái báawanaméeyéica ipíchawáiseca èeri imáalàacawa.

Ap. 16.16.

Amonestar Nàalàacaalí wía ipíchaná wamànica abéeri wawàsi.

Ro. 1.14; Hch. 20.31; 27.9; 1 Co. 4.14; 10.11; Col. 1.28; 1 Ts. 5.2; 2 Ts. 3.15; 1 P. 5.12.

Ángel Dios icàlidéeri irí tàacáisi, yàacaténá icàlidacani wenàiwica irí. Abéeri Espíritucani Dios imàaquéeri nacái icùaca wía wáalimáwanama.

Mt. 1.20; 4.6,11; Mr. 1.13; Lc. 1.11; Jn. 1.51; Hch. 5.19; 10.13.

Anticristo Yácata Cristo yùuwide yèericawa Cristo itàacái ípunita.

1 Jn. 2.18; 4.3; 2 Jn. 7.

B

Baal Cananeonái yàasu dios, unía íiwacalinátésa nálí, yácata imàaquéeritésa bànacalé idàwinàacawa nálí cayába, wenàiwicanái nacái. Abéeri yéenaiwanási nèerité fimiétacaná bàaluité.

Ro. 11.4.

Bautismo Wáapúdacaalí macáita abéeri wenàiwica uníaculé. Wabautizácaalí abéeri wenàiwica uníaculé yáasáidacaténá idéca yeebáidaca Jesús ìwali.

Mt. 13.3,11,13,20,22; 28.19; Mr. 1.4; 16.16; Lc. 12.50; Hch. 1.5; 2.38.

Beelzebú Yácata áiba Camèniadacáiri ípidená.

Mt. 3.10; 12.24; Lc. 11.15.

Bendición / bendecir Watàanicaalí Dios yáapicha o wamáidacaalí Dios ípidená ìwali yéewacaténá imànica áiba wenàiwica írí cayábéeri. Càita nacái ípidená bendición macáita yái wawàsi Dios yéerica walí.

Ro. 15.29; Gá. 3.14; He. 12.17; Stg. 3.10; 1 P. 3.9

Blasfemar Watàanicaalí báawéeri tàacái iyú Dios ípidená ìwali, Dios yàasu wawàsi ìwali nacái.

Hch. 13.45; 26.11; Ro. 2.24; 1 Ti. 1.20; Tit. 2.5; Ap. 13.6; 16.9.

C

Caifás Sacerdotenái íiwacali nabàlùadéericaté níái romanonáica, Anás íisimalecaté nacái, sacerdotenái íiwacali cachàiníri yàasu wawàsi quiríta.

Lc. 3.12; Jn. 18.3; Mt. 26.3-5; Hch. 4.6-21.

Calumniar Watàanicaalí báawanama áiba ípidená ìwali, báawacaténá wamànica iináwaná.

Lc. 3.4; Ro. 3.8; 1 P. 3.16; 1 Ti. 3.11; 2 Ti. 3.3; Tit. 2.3.

Cebada Abéeri bànacalé trigo nacáiri iicacánáwa, iyúwa nacái arroz namuluérica nacái iináná namànicaténá iyú pan. Yái Cebada mawènírité quiríta trigo íicha.

Ap. 6.6; Jn. 6.9.

Circuncisión / circuncidar: Yácata náiríacaalí abéeri asíali ìwalíisesài íimami ipùata yéená.

Hch. 7.8; Jn. 7.22; Gá. 2.3; 5.2; 6.12; Fil. 3.5; Col. 2.11.

Cizaña Masicái báawéeri, imusuéricawa bànacalé yèewibàa yái iyacanaca idènièri culáli, càmfiri yéewa wayáaca. Yácata Camèniadacáiri yàasu wawàsi imànírica nálí báawéeri níái yeebáidéeyéica Dios itàacái.

Mt. 13.25; 13.38.

Codicia / Codiciar, Envidia Yácata wawàwacaalí o canàinacaalí waicáca máiní abéeri wawàsi o áiba yàasu nacái càmfirica yéewa wàasuca.

Mt. 5.28; Ro. 7.7; 1 Co. 10.6; Ap. 18.14.

Coheredero Wàasuca abédanamata Cristo yáapicha níái wawàsinái cawèníyéi iyéeyéica chènuniré.

Ro. 8.17; Ef. 3.6; 1 P. 3.7.

Comunión Abédanamacaalí wàasu wawàsi, wáiwitáise nacái, wáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali, náapicha níái waicácalénái, wéénánáica, wàyaquéewéeyéi nacái.

Hch. 2.42; 1 Co. 1.9; 10.16; 2 Co. 13.13; Fil. 1.5; 1 Jn. 1.3,6.

Concilio/Sanedrín Níacata judíonái ííwítápunái idènièyéica chàinisi nachùnìanápíná wawàsi yàcalé irícu, 71 namanùbacaté.

Mt. 10.17; Mr. 13.9; 14.55; Lc. 23.50; Hch. 5.21; 22.30.

Cristo, griego itàacái iyú / Mesías, hebreo itàacái iyú Yácata Dios ínwèerité, yàacaténá imànicaté abéeri íbaidacalési aléi èeri iriculé. Jn. 1.41; 4.25.

D

Dádiva Yácata wawàsi wèerica mawèníta áiba irí.

Mt. 7.11; Lc. 11.13; Ro. 6.23; Fil. 4.17; Stg. 1.17.

Deidad Yácata Dios ííwítáise íicácanáwa iyaca. Càmita wáalimá waicáca Dios, yàasu wawásinái nacái, iyúwa ichàini, ííwítáise nacái. Quéwa wáalimá waicáca amalánama níái wawàsi imàníféicaté cháí èeri irícu, idàbacaalíté yá èeriquéi.

Ro. 1.20; Col. 2.9

Denario Abéechúa palata ituíná, romanonái ipalátani, napáyaidáanaté abéeri asiali iwèni íbaidaca abéeri èeri.

Mt. 18.28; 20.2; 22.19; Lc. 7.41; 10.35; Jn. 6.7; Ap. 6.6.

Diablo, griego itàacái iyú, Satanás, hebreo itàacái iyú, Arameo itàacái iyú nacái Yácata espíritu báawéeri, cacháawàcáiri, Dios yùuwide, wàuwide nacái wía yeebáidéeyéica Dios. Yácata báawéeri imànica wáiwítáise yéewacaténá wamànica báawéeri.

Mt. 4.10; Mr. 1.13; 4.15; Lc. 10.18; 13.16; 22.3; Hch. 5.4; Ro. 16.20; 1 Co. 5.5; 2 Co. 2.11; 11.14; 1 Ts. 2.18; 2 Ts. 2.9; 1 Ti. 1.20; Ap. 2.9; 12.9; 20.2,7.

Disciplina / disciplinar Yácata wàalàacaalí wéenibewa cáininéeyéica waicáca ipíchaná namànica báawéeri. Dios yàalàacaalí nacái wía ìwalíise yái wabáyawaná wamànírica, imachacàniacaténá wáiwítáise. He. 12.5,6,9; Ef. 6.4.

Dispensación Yácata Dios ìwacáidacatáipíná macáita yái wawàsica, yàasu èeri yéenáíwaná yàanàca irí, iyúwaté idéená fínáida imànica, imàacacaténá Cristo icùaca macáita níái idàbacaléca ìyèeyéica chènuniré, macáita nacái níái ìyèeyéica cháí cáli finata.

Ef. 1.10; 3.9.

Doctrina Yácata abéeri yéewáidáanási, yéewáidéerica wía Dios ìwali, itàacái ìwali nacái.

Mt. 7.28; 22.33; Mr. 1.22; Lc. 4.32; 15.9; Mr. 7.7; Ap. 2.14.

E

Enseñorear Imànírica yáawawa náiwítápu iyú, náiwacali iyú nacái.

Mt. 20.25; Mr. 10.42; Lc. 22.25; Ro. 6.9; 7.1; 2 Co. 1.24.

Escriba Yácata itànèeri cuyàluta, ichàbáidéeri nacái Dios itàacái wàlisài cuyàluta ìwali, yáaliéri nacái ley íimáaná.

Mt. 5.20; 7.29; 8.19; 13.52; Mr. 2.16; 12.38; Lc. 6.7; 22.2; 1 Co. 1.20.

Estéril Abéechúa inanái o asiali nacái, càmfíyí yéewa quéenibeca, àicu nacái canéeri iyacaná.

Lc. 1.7; 23.29.

Eterno / Eternidad Iyéerica càiripináta, càmfíríca imáalàawa quirínama.
Mt. 18.8; 25.46; Mr. 3.29; 2 Co. 4.17,18; He. 5.9; 9.12,15; 2 P. 1.11;
Ap. 14.6.

F

Faraón Náipidená níái reynáí icuèyéícaté Egipto yàasu cáli bàaluité.
Hch. 7.10,21; He. 11.24.

Fariseo Yái wenàiwica néenacaté níái judíonái yéewáidéeyéícaté
méetàuculé Dios itàacái íicha, Cristo yàasu èerité. Cachìwéeyéité.
Imànfíyéité iicáwa càide iyúwaté ley íimáaná, nía nacái áibanái ley
namànfíyéité nalíwa càide iyúwaté náiwitáise iyáaná.
Mt. 3.7; 9.11; 12.14; 15.12; 16.1; 23.13; Mr. 2.18; 8.11; Lc. 5.17;
Jn. 7.32; Hch. 15.5; Fil. 3.5.

Fe Manúícaalí wawàwa Dios iwéré, weebáidacaalí weedápináca walíwa
báisíta yái wacuèrica wàyaca. Weebáidacaalí nacái báisícata iyaca yái
càmííríca wáalímá waicáca watuf iyúwa.
Mt. 6.30; 8.26; 9.22; 15.28; Mr. 4.40; Lc. 7.50; Hch. 3.16; Ro. 1.5;
1 Co. 2.5; 2 Co. 1.24; Gá. 2.16; Ef. 1.15; Fil. 1.27; Col. 1.4; 1 Ts. 1.3,8;
1 Ti. 1.2; 2 Ti. 1.5; Tit. 1.1; Flm. 5; He. 4.2; 6.1; Stg. 1.6; 1 P. 1.5;
2 P. 1.1; Jn. 5.4; Jud. 3.20; He. 11.1; Ap. 2.19.

Filactería Yácata fariseonái ichanàidéerité ipùda ìwaliwa abéechúa yàalusi
manuíchúa quiríta áibanái yàasu íicha, cuwèesi íimami ìwali, Dios
itàacái iyéerité irícu. Aiba nacái nachanàidatè nàana ìwaliwa apáu
néesema, natàanícaalíté Dios yáapicha.
Mt. 23.5.

Fornicación Wamànicaalí báawéeri wainá iyúwa abéechúa inanái
yáapicha, càmfíchúaca wacásàawa yáapicha.
Mt. 5.32; 19.9; Hch. 15.20; Ro. 1.29; 1 Co. 5.1; 6.13,18; 7.2;
2 Co. 12.21; Gá. 5.19; Ef. 5.3; Col. 3.5; 1 Ts. 4.3; Ap. 2.14; 18.3.

G

Gamaliel Abéeri asíali cáalíacáiri, yéewáidéerité nacái Dios itàacái
wenàiwicanái irí, yáaliéeritéwa nacái cayába ley ìwali.
Hch. 5.34; 22.3.

Gloria Hebreo itàacái iyú “shekinah.” Yácata Dios iyacatái, ichàini
icamaláaná imanuíca. Wàacaalí nacái irí cayábéeri, yá wáimaca,
¡Gloria a Dios! Aibaalí itàaníca wenàiwica iináwaná ìwali,
namànicaalí cayábéeri wawàsica.
Mt. 16.27; 24.30; Lc. 2.9; 14.32; Jn. 1.14; 2.11; 5.41; Hch. 12.23;
Ro. 2.7; 3.23; 8.18; 1 Co. 9.15; 2 Co. 1.14; Ef. 1.6; 3.21; Fil. 1.26;
Col. 1.27; He. 3.3; Jud. 24,25; Ap. 4.11; 7.12; 14.7; 19.7; 21.23.

Gracia Yácata Dios imànfíri walí mawèníta, éwita càmfíríca walípinátani,
cabáyawanácáiná wía. Càicáaníta, yá yàaca walíni mawèníta.
Mt. 10.18; Lc. 1.30; Jn. 1.14; Hch. 4.33; Ro. 1.5; 3.24; 1 Co. 15.10;
2 Co. 1.15; Gá. 2.21; Ef. 1.7; Fil. 1.7; 1 Ti. 1.14; 2 Ti. 2.1; Tit. 2.11;
He. 4.16; Stg. 4.6; 1 P. 1.13; 2 P. 3.18; Jud. 4.

Granizo Uni casalínfiri íbanácaná dàaléeyéi, icaléeyéiwa chènuníse.
Ap. 8.7; 11.19.

H

Hades, griego itàacái iyú / Seol, hebreo itàacái iyú Yácata utàwi depuífweeri. Yácata nacái yùuwichàacáisi quichái, nacáucami iyacataléca níai càmfiyéicaté yeebáida Jesús ìwali. Aibaalí itàaníca càliculli ìwali.
Mt. 11.23; 16.18; Lc. 16.23; Hch. 2.27; Ap. 1.18; 6.8; 20.14.

Herencia / heredad, heredero Náaniri yàasumi imàaquéerica yéenibenái iríwa, nàwacuérípináca nàwaliwa.
Lc. 12.13; Hch. 20.32; 26.18; Ef. 1.11,14,18; 5.5; Col. 1.12; He. 9.15; 10.34; 11.8; 1 P. 1.4.

Hipócrita / hipocresía Abéeri wenàiwica càmfiiri yáasáida íiwitáisewa machacànita càide iyúwa íiwitáise iyáaná báisíta. Iyúwa nacái íináidáanáwa, iicacánáwa nacái itàaníca wáapicha, quéwa càmita báisíta. Càicáanide iyúwa wáyàacaalí wanànì ìwaliwa áiba wenàiwica yéenáiwánáwa.

Mt. 6.2,5,16; 7.5; 15.7; 16.3; 22.18; 23.13; 24.51; Lc. 13.15; 1 P. 2.1.

Holocausto Israelnáí yeemácaalíté wiúnamáiwaca yái abéeri cuwèesi, nèericaté Dios irípiná. Nanúacaalí nacái manùba wenàiwica.
Mr. 12.33; He. 10.6.

Hospedar / hospitalidad, hospedador Weedácaalí wàataléwa cayába níai wenàiwica ipáchiyéica wífa, wamàaca nacái nalí yàalusi naimácatáipíná.
Hch. 28.7; He. 13.2; Ro. 12.13; 1 Ti. 5.10; 1 P. 4.9.

Huérfano Sùmài canéeri yáaniri, yéetácáinátéwa íicha.
Jn. 14.18; Stg. 1.27.

I

Ídolo / idolatría Yácata wàacaalí yéenáiwánásináí fímiétacaná Dios íicha. Aiba wawàsi nacái máiníiri cáiníná waicáca, cayábéeri nacái waicáca.
Hch. 17.16; 1 Co. 10.14; Gá. 5.20; 1 P. 4.3; 1 Ts. 1.9; 1 Jn. 5.21; Ap. 2.14.

Iglesia Macáita níai wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús ìwali.
Mt. 16.18; 18.17; Hch. 2.47; 5.11; 8.3; 9.31; 11.22,26; Ro. 16.5; 1 Co. 10.32; 11.18,22; 12.28; 14.4; 2 Co. 8.1,23; 11.8; Gá. 1.3; Ef. 1.22; 3.21; 5.23,27; Fil. 3.6; Col. 1.18; 4.15; 1 Ti. 3.5; 3.15; 5.16; 3 Jn. 10; Ap. 1.4.

Incorruptible Yái wawàsi càmfiiripínáca yéewa ibadácawa.
Ro. 1.23; 1 Co. 9.25; 15.52; 1 P. 1.4; 3.4; 5.4.

Indigno / indignamente Càmfiirica yéewapíná numànica. Yácata wenàiwica càmfiiri yàa Dios yàasu wawàsi fímiétacaná, càmíicáiná nacái cawèni iicáca íimáaná.
1 Co. 11.27.

J

Juramento Yácata watàanícaalí Dios íipidená ìwali áiba irí, yéewacaténása yeebáidaca walí yái wawàwéerica yeebáidaca walí. Quéwa càmita cayába Dios iicácani.

Mt. 5.33; 14.9; 26.72; Lc. 1.73; He. 6.17; 7.20.

Justicia Wamànicaalí cayábéeri machacànita áibanái irí càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica nalí.

Mt. 3.15; 5.6,20; 6.1,33; 21.32; 23.23; Lc. 11.42; Hch. 8.33; Ro. 1.17; Ef. 4.24; Fil. 1.11; Tit. 3.5; He. 1.9; Stg. 1.20; 3.18; 1 P. 2.24; 2 P. 3.13; 1 Jn. 2.29; Ap. 18.20; 19.11.

Justificación / justo Yácata mabáyawanácatái Dios iicáca wía Jesucristo iwalfíse.

Ro. 4.25; 5.16,18; 1 Co. 1.30; 2 Co. 3.9.

L

Levadura Aicu yùuwi iináná yéewéeri inísàidaca o imùlucáidaca nacái íbesi. Iimáaná nacái, áiba yéewáidáanási cachiwéeri yéewáidéeri méetàuculé Dios itàacái fícha.

Mt. 13.13; 16.6; 26.17; 1 Co. 5.6,7,8.

Leví Itaquérinamité Yái Moisés, yéenasàiri Aarón nacái, yái idàbéerité íbaidaca iyúwa Sacerdotenái íiwitápu israelnái yèewi, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese.

Ex. 4.14; 7.1-2,7; He. 5.4.

Leví Jacob o Israel iirimité Lea yáapicha. Néese pinátaté namusúawa macáita níái sacerdotenái levitanáica íbaidéeyéica Dios icapèe iricu.

Lc. 10.32; Jn. 1.19; Hch. 4.36; He. 7.3,4,10.

M

Maldecir / maldición Wataànicaalí báawéeri tàacáisi iyú abéeri wenàiwica iwali.

Mt. 5.44; 15.4; 26.54; Mr. 11.21; Hch. 23.5; Ro. 12.14; 1 Co. 4.12; He. 6.8; 1 P. 2.23.

Maná Abéeri yàacàsi pan nacáiri iicacánáwa Dios yèerité israelnái iyáa nèepunicaalíté máisawalfíri yùucubàa.

Jn. 6.31; He. 9.4.

Mandamiento / Ley Níacata tàacáisinái ichùulièyéicaté israelnái iyaca machacànita. Níacata nacái Dios yàasu ley ichùulièricaté Moisés itànàaca.

Mt. 5.19; Mr. 10.19; Jn. 12.49; Hch. 1.2; Ro. 7.12; 1 Co. 7.6; Ef. 6.2; Col. 2.22; 1 Ti. 1.5; He. 7.5; 2 P. 2.21; Ap. 14.12.

Milagro Jesús imànfíricaté ichàini iyúwa yái wawàsi càmfírica wenàiwica yáalimá imànica.

Mt. 7.22; 11.20; 13.54,58; Mr. 9.39; Hch. 19.11; 1 Co. 12.10; He. 2.4.

Mirra Aicu icáina, pumènfíri isàni, ùlucái nacáiri, cawènfíri nacái. Judíonái ipusuéríté iyú níái yéetánímica. Aiba cáli néeséeyéi needáca yái íipidenéerica Arabia.

Mt. 2.11; Mr. 15.23; Jn. 19.39.

Misericordia Catùlénácaté Dios iicáca wía, càmicáináté wáalimá wachùuliadaca wíawawa wàasu wawàsitawa.

Mt. 5.7; Mr. 1.41; Lc. 1.50; Ro. 9.15; 2 Co. 1.3; Ef. 2.4; Col. 3.12; Stg. 2.13; Jud. 21,23.

Misterio Abéeri wawàsi Dios idènièríté ibàacanéeri iyú wenàiwica fícha.

Mt. 13.11; Ro. 11.25; 1 Co. 2.7; 13.2; Ef. 1.9; Col. 1.26; 2 Ts. 2.7;
1 Ti. 3.9; Ap. 1.20.

Murmuración / Murmurar Watàanícaalí áiba wenàiwica ìwali
ínatawáise.

Hch. 6.1; Fil. 2.14; 1 P. 4.9; Stg. 4.11.

N

Neófito Abéeri wéenásàiri wàlisài yeebáidaca Jesús ìwali.

1 Ti. 3.6.

Nicolaita Abénaméeyéi wenàiwica yèeyéité yéenáiwánási ímíétacaná, yá
nacái namànicaté càide iyúwa nainá iwàwáaná. Abénaméeyéi ímaca,
níacatatésa Nicolás yàasu wenàiwicami.

Ap. 2.6,15.

O

Obispo, griego iyú episkopos Càiri fíbaidacalé iicácanáwade iyúwa yái
anciano o pastor icuèrica iglesia.

Hch. 20.17,28; 1 P. 2.25.

Ofender / Ofensa Calúacaalí wamànica áiba, báawacaalí nacái wamànica
áiba iwàwa, watàacái iyúwa, áiba wawàsinái iyú nacái.

Mt. 17.27; Jn. 6.61; Stg. 2.10; 3.2.

Ofrenda / ofrendar Abéeri wawàsi wawàwéeri wàaca wawàwa yáapichawa
Dios irí, abéeri wenàiwica irí nacái.

Mt. 5.23; Mr. 12.41; Lc. 21.1; Jn. 8.20; Ro. 15.26; Ef. 5.2;

He. 5.1; 8.3.

P

Pacto Yácata abédanamacaalí pucháiba o máisiba wenàiwica iwàwa
yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali.

Mt. 26.26,27; Mr. 14.24; Lc. 22.20; 1 Co. 11.25; Hch. 3.25; Ro. 11.27;
2 Co. 3.6; Gá. 3.15; Ef. 2.12; He. 7.22; 12.24; 13.20.

Pápa Arameonái itàacái iyú Abba, ímáaná: Pápa.

Mr. 14.36; Ro. 8.15; Gá. 4.6.

Parábola Wacàlidacaalí abéeri wawàsi ìwali wenàiwica irí, náaliéricawa
ìwali, yéewacaténá náalíaca néemíaca yái wawàwéerica wéewáidaca
nía ìwali.

Mt. 13.3,13,35; 24.32; Mr. 4.11; 13.34.

Pergamino Cuwèesi ímami nachùnièri cayábwaca pinfwaça irícuíse,
ínatabàa nacái, yéewacaténá natànàacaté ìwali bàaluité.

2 Ti. 4.13; Ap. 6.14.

Pesebre Cuwèesinái iyáacàaluma yàalu càiri iicácanáwade iyúwa abéeri
cajón.

Lc. 2.7.

Potestad Abéeri chàinisi. Abéeri wenàiwica ichàini ichùulianápiná
yàasunái wenàiwica iwícaúwa.

Mt. 9.6; 20.25; Lc. 4.6; Jn. 1.12; Hch. 4.7; Ro. 8.38; Col. 2.15;
2 P. 2.10.

Predestinar / predestinación Yácata idécatái Dios imàacaca càinápínacaalí iicácanáwa ichàbaca yàacawa, yái wawàsica ipíchawáiseca ìyaca cháí èeri irìcu.

Ro. 8.29; 1 Co. 2.7; Ef. 1.5,11.

Prójimo Yácata abéeri wenàiwica iyéerica walí mawiénita, wéenásàiri, waicácalé, éwita nacái áiba wenàiwica fiwítáanácani. Yácata wenàiwica iwàwacutéeri wáicha yái wawàsi imáapuèrica.

Mt. 5.43; Lc. 10.20; Ro. 15.2; He. 8.11.

Propiciatorio Yácata Unùmabàalé úái baulà nacáichúaca iicácanáwa cháí Dios imàacatáica iwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha, pucháiba ángelnái càanabáiyéi ibàlùacatáicawa báipunitácanama, ípidenéeeyéica querubín. Níacata yáasáidéeyéi Dios icamalá ichàini. Iná nàanabái iyú nabàlia yái yàalusi inùmabàaléca.

He. 9.5.

Promesa Yácata wàacaalí wataacáíwa áiba irí abéeri wawàsi ìwali yái wèeripínaca irí, wamànfínápínaca nacái irí cayábéeri wàasu wawàsitawa.

Lc. 24.49; Hch. 1.4; Ro. 4.13; 2 Co. 1.20; Gá. 3.14; Ef. 1.13; He. 4.1; 2 P. 1.4; He. 10.23; Stg. 1.12.

Publicano Yácata abéeri wenàiwica iwacáidéeri palata Roma yàasu rey irípiná. Yácata nacái iyéeduéeri níai yéénánái wenàiwicaca, yeedácáiná náicha ichàbanfisenama.

Mt. 5.46; Lc. 3.12; 7.29; 18.10; 19.2.

Q

Querubín Níacata abéeri fiwítáaná ángelnái iyéeyéica mawiénita Dios yàalubái irí.

He. 9.5.

R

Reconciliación / reconciliar Yácataté Dios ichùnìacatái wàasu wawàsi yáapichawa líri Jesucristo ìwalíisená.

Ro. 5.11; 11.15; 1 Co. 7.11; 2 Co. 5.18; Ef. 2.16; Col. 1.20,21.

Redimir / redención limáaná: Jesucristo iwènìacaté wía fíraná iyúwa, Camèniadacáiri ichàini fícha, yéewacaténá wàyaca yáapicha, yá nacái wáibaidaca irípináta.

Lc. 21.28; Ro. 3.24; 1 Co. 1.30; Ef. 1.7; He. 9.12.

Revelación / revelar Yácata Dios yáasáidacatái yái wawàsi idènièricaté ibàacanéeri iyú, o ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité.

Lc. 2.32; Ro. 16.25; 1 Co. 14.6; 2 Co. 12.1; Gá. 1.12; Ef. 1.17; 1 P. 4.13; Ap. 1.1.

S

Sacrificio Yácata Dios imàacacaalíté nanúaca líri Jesucristo wáichawalíiná, yéewacaténaté imàacaca iwàwa wabáyawaná fícha.

Mt. 9.13; Mr. 12.33; Lc. 13.1; Hch. 14.13; Ro. 12.1; Fil. 2.17; He. 5.1; 1 P. 2.5.

Saduceo / escriba, fariseo Níacata áibanái fariseonái íiwítáaná càmíyíecaté yeebáida iwali yái wamichàanápínacawa yéetácáisi fícha wainá yáapichawa.

Mt. 3.7; 16.1; 22.23; Hch. 4.1; 5.17; 23.6.

Salvación Yácata wachúuliacaalíwa asáiri wawàsi fícha. Yácata nacái Jesucristo imànfírité walí mawèníta, manuícaalíté wawàwa iwéré, yáté ichúuliadacaalí wía yùuwichàacáisi quichái fícha, yàacaténá walí wacáuca càmíiri imáalàawa, wàyacaténá yáapicha càiripínáta paraíso iriculé.

Lc. 19.9; Jn. 4.22; Hch. 4.12; 8.28; Ro. 1.16; 10.1,10,11; 2 Co. 1.6; Ef. 1.3; Fil. 2.12; Tit. 2.11; He. 2.3; 2 P. 3.15; Jud. 3; Ap. 7.10; 12.10; 19.1.

Satanás, hebreo itàacái iyú, arameo itàacái iyú nacái, Diablo, griego itàacái iyú Yácata espíritu báawéeri, cacháawàacáiri, Dios yùuwide, wàuwidesàirita nacái. Yácata báawéeri imànica wáiwitáise yéewacaténá wamànica báawéeri.

Mt. 4.10; Mr. 1.13; 4.15; Lc. 10.18; 13.16; 22.3; Hch. 5.4; Ro. 16.20; 1 Co. 5.5; 2 Co. 2.11; 11.14; 1 Ts. 2.18; 2 Ts. 2.9; 1 Ti. 1.20; Ap. 2.9; 12.9; 20.2,7.

Samaritano Níacataté judíonái yéenáimi imàaquéeyíecatéwa náamiricubàa Samaria ìyacàlená iricu. Rey Sargón II itécaalíté Asiria yàasu cáli néré níái manùbéeyíecaté. Néese níái imàaquéeyíemicatéwa, yáté nacásàacawa asirionái yáapicha, áibanái íiwítáaná wenàiwica yáapicha nacái. Yáté càmíta judíosiwa nía, ínáté ìwalíise, yáté báawaca judíonáisiwa iicáca nía, nàacáínaté yéenáiwánásínái fímiétacaná.

Mt. 10.5; Lc. 9.52; 10.33; 17.16; Jn. 4.9; 4.39; 8.48.

Santificar Yácata waseríacaalí abéeri wawàsi wamànicaténá iyú abéeri wawàsi íiwítáanáta. Dios yeedácaté wía báawéeri fícha, yàasunái wenàiwicacaténá wía, wamànicaténá irí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná.

Mt. 6.9; Jn. 17.17; 1 Co. 6.11; Ef. 5.26; 1 Ti. 4.5; He. 2.11; 1 P. 3.15.

Santo Yácata mabáyawanéeri, masaquèeri nacái wawàsica, iyéerica méetàucuta bayáwanási fícha.

Mt. 4.5; Mr. 1.24; Lc. 1.35; Hch. 2.27; Ro. 1.7; 1 Co. 1.2; 2 Co. 9.1; Ef. 1.4; Fil. 4.21; Col. 1.12; 1 Ts. 2.10; 2 Ts. 1.10; 1 Ti. 5.10; 2 Ti. 1.9; He. 13.24; Jud. 3; Ap. 4.8.

Señor / Amo, Jesucristo, Dios, dueño Yácata Wacuèrinásàiri, yácáináta icuèri wawicáu canánama.

Mt. 4.10; 7.21; 9.38; Mr. 5.19; Lc. 1.46; Jn. 11.21; Hch. 2.25; Ro. 10.9; 1 Co. 1.31; Gá. 4.1; Ef. 4.5; Fil. 2.11; 1 Ts. 4.6; 2 Ts. 2.2; 1 Ti. 6.15; 2 Ti. 3.11; He. 8.11; Stg. 5.11; Jud. 14; Ap. 1.10; 16.5.

T

Tabernáculo Abéeri capíima nacáiri iicácanáwa, Dios yáasáidéerité yéenáiwaná Moisés irí, iicácanáwapínaté ichùullaca imànicani. Icapèená cuwèesi fímami, yéewéeripínaté nacái nacaláaca natéwa. Jn. 7.2; 2 Co. 5.1; He. 8.2; 9.11,21; 13.10; Ap. 15.5; 21.3.

Tentación / prueba Yácata wamànicaalí yái báawéerica wáalimáwanama, wamàacaalíta wáiwitáise báawéeri itesíaca wía yàatalé yái wawàsi waiquéerica, yéewacaténá canàináca waicácani, càita idéca wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná.

Mt. 6.13; Lc. 4.13; 1 Ti. 6.9; He. 3.8; Stg. 1.12; 2 P. 2.9.

Todopoderoso Dios cachàiníri canánama fícha.

Ap. 1.8; 4.8; 11.17; 16.7; 19.6; 21.22.

Tribulación Yùuwichàacáisi, càmfíri imàaca matufbanáica wawàwa.

Mt. 24.9,21,29; Mr. 4.17; 13.19; Hch. 14.22; Ro. 5.3; 8.35; Ef. 3.13;

Fil. 4.14; Stg. 1.27; Ap. 1.9; 2.22; 7.14.

Tribunal Abéeri yàalubáisi chènuníri, náawinacatáicawa níai náiwitápunáica nachùnìacaténá wawàsi wenáiwica irí o nàuwichàidacaténá nía.

Jn. 19.13; Ro. 14.10; Stg. 2.6.

U

Ungido / ungir, unción Yácata Cristo, Dios iseriéricaté yàacaténaté imànica abéeri fíbaidacalési aléi èeri iriculé.

Lc. 2.26; 1 Jn. 2.20,27; He. 1.9; Stg. 5.14; Ap. 3.18.

V

Velar Càmita iwàwacutá matufbanáica wàyaca. Iwàwacutá wacùaca èeri imanùbacata yái yàanèeripináca wàwaliná.

Mt. 24.42,43; Mr. 13.37; Lc. 2.8; 1 Co. 15.34; Ef. 6.18; 1 Ts. 5.6;

He. 13.17; 1 P. 4.7; 5.8; Ap. 16.15.

Voluntad Wíacata idènia wawàsi, wáiwitáise nacái wamànfínápiná, yái wawàsi wawàwéerica wamànica, càmita áibanáita, alénápinácaalí wawàwa wàacawa.

Mt. 6.10; 18.14; 21.31; Lc. 2.14; Jn. 1.13; Hch. 21.14; Ro. 2.18;

1 Co. 7.37; 2 Co. 8.12; Ef. 1.9; He. 10.7; 13.21; Stg. 1.18; 2 P. 1.21;

1 Jn. 5.14; Ap. 4.11.

Y

Yelmo / coraza, escudo, armadura Yácata càì fímaca ìwali, yái Dios ichúuliadáanáca wía yùuwichàacáisi fícha, yá yápinácata icùa wía báawéeri wawàsi fícha càide iyúwa sièru icàyuwaniná icùaná úwisàiri fíwita fímisi fícha, áiba wawàsi fícha nacái.

Ef. 6.17; 1 Ts. 5.8.

Yugo Yácata abéeri àicu nadacuèri báipunitácanama pucháiba cuwèesinái iwéré, natesíacaténá abédanamata, yái abéeri àicu cáiréeri, nacunuèripiná iyú cáli, nabànacatabàapiná bànacalé. Yácata nacái abédanamacaalí wáiwitáise, wáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali.

Mt. 11.29,30; Hch. 15.10; 2 Co. 6.14; Gá. 5.1.

Z

Zarandear Yácata wáibàacaalí abéeri wawàsi, yá wacúsúacani, walabàtáidaca nacáini cachàini ráunamáinama.

Lc. 22.31.

Zarza Abéeri àicu manùbéeri yàanàa, catuíréeri nacái, càmfírta máiní chènuníca, yéewéeri wayáaca ìyacaná. Yácata yái Moisés iiquéericaté ipucúacawa quéecha, quéwa càmfíritaté yáalimá yeemácawa.

Mt. 12.26; Lc. 20.37; Hch. 7.30.

Zelote Abénaméeyéi judíonái capéliacáiyéi, càmfíyéité iwàwa Roma yàasu rey ichùuliaca, nàasu cáli iwicáu nacái, imáisaníeyéité yàasu cáliwa náicha.

Lc. 6.15; Hch. 1.13; 5.37.

Índice temático

Icàlìdacatái wálí nàwali níái tàacáisinái càulenéeyéica, waníwèeyéica cháí Wàlìsàì Testamento írìcu. Waléecaalí Dios itàacái, yá iyúudàapínáca wía, yá nacái wáalíapínáca nàwali níái abénaméeyéi tàacáisi càmfíyéica wáalíawa ìwali iyúwa níái tàacáisinái càiyéicuéca watànàaca pirícué cháí.

A

Adoración

Yácata wàacatái cayábéeri Dios írí, yácata nacái wàacaalí fimiétacaná, wía imàníyéica càide iyúwa iwàwáaná.

Fil. 2.10-11

Yéewacaténá macái wenàiwica ibàlùapínáca wà yùulù ipùata iyúwa írí, yái Jesús ípídená Dios yèeripínáca írí, macáita níái iyéeyéica chènuniré, nía nacái iyéeyéica cháí cáli íinata, macáita nacái níái idéeyéicaté yéetámicawa.

Macái wenàiwica icàlìdacaténá inùma iyúwa,

“yái Jesucristoca yácata Wáiwacali canánama”

yéewacaténá nacái wàaca cayábéeri Wáaniri Dios íríwa.

Mt. 18.20; Lc. 4.8; 24.52; Jn. 4.23-24; 1 Ti. 2.8; He. 10.25; 1 P. 2.5;

Ap. 4.11; 14.6-7; 15.4.

Alabanza

Yácata wàanàa Dios írí cayábéeri, càinácaalí wawàsica yái càì wàaca iyú cayábéeri Dios írì: Cancionái iyú, sànasínái isàna iyú nacái, versí-culonái iyú nacái, watàanícaalí Dios yáapicha nacái.

Lc. 2.13-14; Ap. 4.8.

Amor a Dios

1 Co. 8.3

Quéwa càinácaalí cáininá iicáca Dios, yá idécáináta Dios yáalíacawa ìwali.

Mr. 12.12-33; Lc. 11.42; Jn. 16.27; Ro. 5.5; 8.28; 1 Co. 16.22;

2 Ts. 3.5; 2 Ti. 1.7; 1 Jn. 3.17-18; 4.12,16-21; 5.1-3; Jud. 21.

Amor de Dios

Yái Dios Wacuèrinásàirica, cáininéeri iicáca wía yàasu wawàsitawa mawènitá, càmita nacái ìwalíse yátái cayábéeri wawàsi wamàníríca áibanái írí.

Ef. 2.4-5.

Quéwa éwitaté càica wía, càicáaníta, yáté Dios iicáca wapùalé manuísíwata, máníicáináte cáinináca iicáca wía, éwitaté wéetácawa

wabáyawaná iwálísewa ipíchale, yá yàacaté walí wacáuca wàlisàì abédanamata Cristo Col. 2.13. yáapicha. (Dios ichúuliadacaté wía mawè-nita yùuwichàacáisi fícha, cáininácáínaté iicáca wía).

1 Jn. 3.1.

Piicácué yái cáinináanaca máiní Wáaniri Dios iicáca wía, íná yéewa Dios yéenibe náimaca wàwali. Báisíta Dios yéenibeca wía. Níái èeri mìnánáica càmita náalí Dios yéenibeca wía, quéwa càmicáínata nacái náalíawa Dios iwali.

Jn. 14.21-23; 16.27; 17.10,23,26; Ro. 1.7; 5.8; 2 Ts. 2.16; Tit. 3.4-5;

He. 12.6; 1 Jn. 4.8-19; Jud. 21.

Amor a otro

Weebáidacaalí Dios iwali, cáininácaalí nacái waicáca Dios, iwàwacutá cáininá waicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa.

Jn. 15.12.

Iná yácata nutàacái yái iwàwacutéericué pimànica: 'Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca píá.'

Ef. 5.2.

Cáininácué piicáyacawa càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá nacái imàacacaté yáawawa nanúacani wáichawalíná càide iyúwaté nanúacaalíte abéeri cuwèesi, néese, yáté neemácani cadàiniwaca isàni Dios irí.

Ex. 29.18.

Arrepentimiento

Yácata wawènúacaalíwa fícha yái wáiwitáise báawéerica, wàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca.

1 Jn. 1.9.

Quéwa wacàlidacaalí wanùma iyúwa amalánama Dios irí yái wabáyawanáwa wamànírica, yái Dios báisíta imànica càide iyúwa fímáaná, imàacapínaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yá nacái masacàaca imànica wía macáita bayáwanási fícha.

Lc. 5.32; 15.7; 24.47; Hch. 3.19.

B

Báawéeri yàanàacaalí wía

Chái Dios itàacái irícu, Dios fíma walí, níái yáaliyéicawa nùwali càinásica wawàsica yái iwàwacutá namànica báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía:

1) Dios icàlida walí iwali càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica cáalucaalí wía.

Jn. 14.1

2) Dios icàlida walí itàacái irícuwa, ¿càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica, áibanái wenàiwica imànicaalí walí báawéeri, weebáidacáiná Jesús iwali?

Mt. 5.11-12

3) Dios icàlida walí itàacái irícuwa càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica mawiènicaalí wamànica wabáyawanáwa.

1 Co. 10.13

- 4) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa chánácaalí íiwitáisesica yái imàaquéerica wamànica wabáyawanáwa.
Gá. 5.19-21
- 5) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica idécaalí wamànica báawéeri ipíchalé, càínásica iicáca wía.
1 Jn. 1.8-9
- 6) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca yéewacaténá wasíimáidaca Dios iwàwa.
Col. 1.10
- 7) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná yéewáaná wáalíacawa báisíta ìwali.
2 Ti. 3.16-17
- 8) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá watàaníca yáapicha.
He. 4.16
- 9) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca náapicha níái áibanái wenàiwicaca.
Mt. 7.12
- 10) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca náapicha níái áibanái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.
Gá. 6.10
- 11) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa ìwali yái iwàwacutáanáca wacàlidaca ìwali yái Jesucristo imichàanácátéwa yéetácáisi fícha.
1 Co. 15.1-8

Bendición

Macáita yái cayábéeri wawàsi Dios yèerica walí: wacáuca, wàacawéetúa, wéenibenái, wàasu wawàsi wadènièrica, wayáacalé, wabàle, wéenánái, madécaná áibanái wawàsinái.

Fil. 4.19.

Yái Dios nuíbaidéerica irí, yàapínacué pirí macáita, yái wawàsi pimáapuèricuéca, idèniacáiná ichàbanama yái yàasusi cachùnuquéerica yàapínacué piríni, ìwalíisenái yái Cristo Jesús imànfíricatécué pirí.

Stg. 1.12; Ap. 2.10; Fil. 1.6; 2.13; Col. 1.11; 1 Jn. 1.9.

Bondad / bondadoso

Iiwitáisesi cayábéeri. Yácata abéeri wenàiwica cayábéeri íiwitáise, imànfírica nacái cayábéeri áibanái irí.

Mt. 5.42.

“Aibacaalí isutá píficha abéeri wawàsi, pífa íríní. Yái ichàbéerica píficha abéeri wawàsi, picá pimáisaná fíchani, pífa nacái ichàbani.”
Ef. 4.32.

Iwàwacutacué pimànica piríwáaca cayábéeri wawàsica. Piicacué áibanái ipùalé. Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawaná fícha càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa pibáyawaná fíchacué Cristo ìwalíisená. Col. 3.13.

Mt. 5.7; 25.34-36; Hch. 20.35; Ro. 15.1-5; He. 5.2; 13.2; 1 P. 4.8.

C

Cáalucaalí wía

Dios icàlida walí itàacái irìcuwa ìwali quiríta yái cáalucaalí wía.

1) Cáalucaalí wía, Dios iyúudàapínáca wamawèniacani.

Lc. 12.32; 14.1,27; Ro. 8.15; 1 Jn. 4.18

2) Cáalucaalí wía fícha yái wéetáanápínácawa, Dios iyúudàapínáca wamawèniacani.

Ro. 14.7-9; 1 Co. 15.26,56-57; 2 Co. 5.1-10; Fil. 1.21; 1 Ts. 4.13-18; He. 2.14-15

3) Cáalucaalí wía fícha yái yéewéeripínáca inúaca wía.

Lc. 12.4-7; Ro. 8.31; He. 13.6; 1 P. 3.13-15

4) Cáalucaalí wía, báawacáiná wáamacanica.

Mr. 1.27; Ro. 8.31-39; 1 Jn. 4.1-3

5) Cáalucaalí wía, áiba wenàiwica idécáiná imànica wawàsi espíritu báawéeri ichàini iyú.

Lc. 4.33-36; Hch. 16.16-18; Ro. 8.31-39; 1 Jn. 3.8

6) Cáalucaalí waicáca espíritu báawéeyéi.

Mr. 1.27; Lc. 4.1-13; 8.27-36; 22.31-32; Ef. 6.10-18; Col. 2.15; Stg. 4.7

Cielo

Macáita yái máisawaliri iyéerica chènuniré, macáita nacái cháí èeri irìcu, acalèenái nacái. Yácata nacái Dios ìyacàle, icapèe nacái iyéerica chènuniré.

Mr. 16.19.

Néese idécanaámíté Wáiwacali Jesús imáalàidaca itàaníca yéewái-dacalénái yáapichawa, yá Dios imichàidacaténí chènuniré. Yá nérécaté yáawinawa Dios yéewápu néese. 2 P. 3.13.

Quéwa wía, wacúaca wàyaca wàlisàì èeri, wàlisàì cáli nacái càide iyúwa Dios imàacáanáté itàacáíwa walí, aléde namànicataléca yáawami cayábéerita wawàsica. Is. 65.17; 66.22; Ap. 21.1.

Mt. 3.17; 5.3; 6.9,20; Lc. 12.32; 16.22; 23.43; 2 Co. 12.4; 1 Ts. 4.17; Ap. 7.9; 8.1; 21.1,25-27.

Codicia

Yácata máinícaalí wawàwaca wadèniaca o weedáca walíwa yái áibanái yàasuca.

Mt. 16.26.

Ewita abéeri wenàiwica idèniaca iríwa macáita wawàsi cawènfirica cháí èeri irìcu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa yùuwichàacáisi quichái irìculé. Canácata áiba cawènfiri wawàsica yéewéeri wàaca Dios irí wawènipínáwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmfiri imáalàawa.

Comunión

Griegonái itàacái iyú, “Koinonía”, yácata abédanamacaalí wenàiwica fiwítáise yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali. Yácata nacái

abédanamacaalí nawàwa Dios yáapicha náí yeebáidéeyéica ìwali, náapichawáaca nacái náí yeebáidéeyéica Jesús ìwali, Jesucristo ìwalíisená.

Jn. 13.34

Numàacacué pirí abéeri tàacáisi wàlisài, pimànicatécué càide iyúwa fímáaná: ‘Ìwàwacutécué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáini-náanacué nuicáca pía. Càita nacái ìwàwacutécué cáinináca piicáca áibanái.’

Mt. 18.20; Mr. 9.37; Jn. 15.4-7; Ro. 8.9; 1 Co. 3.16; Gá. 6.2; 1 Ts. 5.11; He. 10.24; Stg. 5.16; 1 P. 2.17; 1 Jn. 1.3.

Conciencia

Yácata wáiwitáise, wáináidacatáicawa wàasu wawàsi ìwaliwa, yái wamànírica, ìwàwacutéeripináca nacái wamànica. Yácata nacái imàaquéeri wáináidacawa ìwali yái wamànírica, báawéericaalí wawàsicani, cayábéericaalí nacáini.

Tit. 1.15.

“Nalí náí wenàiwica cayábéeyéica fiwitáise, macáita cayábaca nalí yái wawàsi namànírica. Quéwa náí báawéeyéica fiwitáise, càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, canácata wawàsiquéi cayábéerica naicáca, idé-cáiná báawaca náiwitáise macáita. Iná nayúunáidaca báawaca macáita yái cayábéeri wawàsica.”

Ro. 7.15; 9.1; Jn. 8.9; 1 Co. 8.7; 1 Ti. 4.2; He. 10.22; 1 Jn. 3.20.

Contentamiento

Ìwàwacutá casfímáica wawàwa ìwalíise yái wàasu wawàsi wadènièrica, idéerica Dios yàaca walí.

He. 13.5.

Picácué achúma piwàwa píináidacawa ìwali yái pidèniánápinácuéca manuí palata. Yátacué casfímái pía yáapicha yái idéericuéca pidèniaca siùcata. Càica Dios itàacái fímaca:

“Canácatáita numàacapiná pía, càmita nacái numàacapiná pía pirí-námitawa.” Dt. 31.6,8; Jos. 1.5.

D

Dios, Creador

Hebreonái itàacái iyú, Elohim, El, Elyon, Shadday, Yahweh. Griegonái itàacái iyú, Theos. Espírituca yái Dios, Iyéerica càiripináta, Càmfírita icámbianiwa, Wenàiwica nacáiri fiwitáise, Cáalíacáiri, Cachàiníri, Mabáyawanéeri, Imàníri machacànita wawàsi, Cayábéeri fiwitáise, Báisírita itàaníca. Yái Diosca wenàiwica nacáirita fiwitáise, quéwa càmfírita asái waicáca, càmfírita nacái yéewa wáibàaca ìwalita. Yáaliéri ìwali yáawáisewata yái yàasu wawàsicawa, yá nacái imànica càide iyúwa iwàwáaná.

Yái Dios cachàiníri canánama fícha. Yái Dios cáalíacáiri canánama fícha. Yái Dios yáaliméeri iyaca macái cháí èri irícu abéericúseta.

Hch. 14.15

“Piacué wenàiwicanái, picácué pimàni càiri wawàsica. Wenàiwicanáita nacái wíaquéi, càiyéitáde iyúwacué pía. Càicáinacué píiwitáise, yá wàanaca wacálidacuéca pirí yái tàacáisi cayábéerica, pimàacacaténacué

píchawa yái píwítáise éwisèimi canéerica iwèni, piwènúadacaténacué píwítáisewa Dios cáuri írí, imànírica yá èeriquéi, cáli nacái, lámá nacái, macáita níái iyéeyéica nalicubàa.

Ef. 3.9

Disciplina

Yácata wàyacaalí machacànita, wàacawéetúa yáapichawa, wéenibenái yáapichawa nacái, áibanái ipíchalé. Yácata nacái wàalàacaalí áibanái yéewacaténá nàyaca machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. Yácata nacái Dios yàalàacaalí wía, wamáidacaalí itàacái.

Ef. 3.9; 1 Co. 5.1-5; Jn. 15.2; Ro. 5.3; Gá. 6.1; 1 Ts. 5.14; 2 Ts. 3.6; 1 Ti. 5.1-2; Tit. 3.10-11.

Discipulado

Yácata wéewáidacaalí wenàiwica Dios itàacái ìwali yéewacaténá Jesús yéewáidacalénáica nía, neebáidacaténá nacái itàacái, nàacaténáwa nacái yáami.

Mt. 4.19

Yá Jesús íimacaté nali: “Aquialécué, piacuéwa núami,” nuéwáidacaténacué picutáidaca níái wenàiwicaca, pitécaténacué nía nùatalé, yéewacaténá nuéwáidacalénáica nía.”

Mt. 28.19.

Iná iwàwacutácué piacawa, macái wenàiwica íiwitáaná yàatalé cháí èeri irícu, pimànicaténacué nuéwáidacalénái iyú nía. Níái yeebáidéeyéica nùwali, pibautizácué nía, Wáaniri íipidená ìwali, líri íipidená ìwali, Espíritu Santo íipidená ìwali nacái.

Mt. 10.32-39; Lc. 14.27-28,31,33-35; Jn. 21.15-17

Divorcio

Yácata abéeri asiali imàacaalí yàacawéetúawa. Quéwa umànicaalíta báawéeri uiná iyúwa áiba asiali yáapicha, o asiali imànicaalí nacái báawéeri iiná iyúwa áiba inanái yáapicha, càmfíchúacaalí nacái yeebáida Dios ìwali úa, càmfírícaalí nacái yeebáida Dios ìwalini, yá cayábacata namàacayacacawa.

Mt. 5.31-32.

“Quéwa siúcade, núumacué pírí yéewa abéeri asiali imàacaca yàacawéetúawa, quéwa umànicaalíta báawéeri uiná iyúwa áiba asiali yáapicha. Iná imàacacaalí úa áiba wawàsi ìwalíise, yá umànipiná ubáyawanáwa icùaléta, uimácaalí áiba asiali yáapicha. Yá nacái asiali icàsèericawa úapicha, imànita nacái ibáyawanáwa, íimácáiná áiba asiali yàacawéetúa yáapicha.”

Mt. 19.3-9; Lc. 16.18; 1 Co. 7.10-17.

Duda

Yácata pucháibacaalí wáiwitáise abéeri wawàsi ìwali, wáináidacaalíwa nacái méetàuculé fícha yái báisíiri wawàsica.

Mt. 8.26.

Yá Jesús íimacaté nali:

“¿Cánácué máiní cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí piwàwa nuwéré?” Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá yàalàacaté cáuli, màlàdàa nacái. Yáté wiúca macáita.

Jn. 20.25,27; Mt. 14.29,31; 17.14-21

E

Egoismo

Yácata máinícaalí cáinináca waicáca wíawatawa, wíata máiní imànica íríwa wawàsi, néese, yá waimáichaca nàasu wawàsi níái áibanáica.

1 Co. 10.24.

Càmíta cayába wáináidacawa máiní wàasu wawàsi ìwalitawa, iwàwa-cutá nacái wáináidaca wamànica nalí cayábéeri níái áibanáica.

Fil. 2.4,20-21; 1 Jn. 3.17; Mt. 19.21-22; Ro. 14.15; 2 Co. 5.15;

Gá. 6.2; 2 Ti. 3.2-4; Stg. 2.15-16.

Envidia

Yácata wáiwitáise báawéeri, imusuéricawa lúasi iyú wawàwalicuise, waicácaalí, wéemíacaalí nacái áibanái iináwaná idèniaca yàasuwa wáicha.

Stg. 3.14,16.

Quéwa pimàacacaalícué ipísica yúudenisi imànicuéca piwàwa, piyacaalícué nacái pipéliaca áibanái yáapicha. Picácué piyúunáida cáalíacáica pía áibanái íicha. Picácué nacái pimàni pichìwawa tàacáisi báisiíri íipunita. ¹⁶Yácáinái cáudenicatáica wenàiwicanái iicáyacacawa, napélicatáica nacái náipunitawáaca, càmícatáita cáalíacáaná náiwitáise náapichawáaca, yá nacái namànica néeni madécaná íiwitáaná báawéeri wawàsica.

Ro. 13.13; 1 Co. 13.4; 1 P. 2.1

Esperanza

Yácata wacùacaalí áiba wenàiwica yàanàaca wàatalé, wacùacaalí nacái áiba yàaca walí wawàsi.

Col. 1.5.

Iwalíise yái, picùanáuéca Dios yàapínaca pírcué yái wawàsi idènièricuéca pírf aléde chènuniré, yái idéeritécué píalíacuécawa ìwali, péemíacaalítécué yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi íicha,

Ro. 12.12; 1 Co. 15.19; He. 11.1; 1 P. 3.15.

Espíritu Santo

Yácata áiba Dios yéená máisibáanáca nía, yácata Wacuèrinásàiri Dios yàasu Espíritu. (Is. 61.1)

Jn. 15.26

“Quéwa yàanàacanáami yái ichàiniadéeripínaca piwàwacué, yái Espíritu itàaníríca báisíta Dios iináwaná ìwali, nubànuèripínaca pírcué Núaniri íipidená ìwaliwa, Núaniri néeseérica yàacawa. Yá, yácata icàlidapíná nuináwaná ìwali pírcué.

Mt. 1.18; Jn. 14.16-17; Hch. 1.5-8; Ro. 5.5; 1 Co. 3.16; Gá. 4.6;

Ef. 4.30; 1 Ts. 5.19.

F

Familia

Abéeri familia íima ìwali, níái: Abéeri náaniri ìyacatáica, náatúa, née-nibenái.

Péewáidacué yái Dios itàacáica, péenibenái iríwa, pitàanicué nalí ìwali piyacaalí picapèe iricuwa, pèepunícaalíwa àyapu iricubàa, ipíchaca píimaca, picawàcaalíwa nacái. Yá nacái pitànàacani capli icàwa ìwali, picapèe inùma ìwali nacái.

Dt. 11.19-20

Ef. 5.22-24; 1 Ti. 3.2-5.

Fe

He. 11.1.

Yácata manuícaalí wawàwa Dios iwéré, yá imàacaca màulenáca wía yàanàacaténá walí yái wacuèrica wàyaca. Yá nacái imàacaca weebáidaca iyaca báisita yái càmíricáwa idé waicáca watufí iyúwa.

Mr. 11.22.

Jesús fimacaté nalí: “Iwàwacutácué manuíca piwàwa Dios iwéré.”^a

Ro. 5.1-2; Gá. 2.16; Ef. 2.8; Mr. 9.23; Lc. 17.6; Jn. 1.7; Ro. 3.26;

Ef. 3.12; 1 Ts. 4.14; 1 Ti. 4.10; 2 Ti. 4.7-8; He. 11.1-40; Stg. 1.3;

1 P. 1.7; 1 Jn. 3.23.

Felicidad

Yácata casfímáicaalí wawàwa, o casfímáicaalí abéeri wenàiwica iwàwa ìwalíse yái wawàsi idènièrica.

1 P. 3.14; 1 P. 4.12-13.

Fidelidad

Yácata wamànicaalí macáita càide iyúwa nachùulianá wamànica.

1 Co. 10.13.

Yái Camèniadacáirica yácata yáalimáidacué iicáwa pía iyú, yái macái wenàiwica idéerica ichàbacawa yèewibàa. Quéwa mayamáacata Dios imànica càide iyúwa fimáaná walí. Iná càmíta imàacapiná wáuwàacawa iriculé yái càmíripináca wáalimá wàideniaca. Yàasu èeri yàanàaca wía, yá Dios yàapináca walí wachàini wáalimácaténá wàideniàcani.

G

Galardones

Yácata íbaidacalési iwèni Dios ipáyaidapináca náibaidacalé iwèni macáita níai wenàiwica, càinácaalíta wawàsica yái namànfiricaté idè-cunitàacá cáucaté nàyaca cháí èeri irìcu.

Ap. 22.12.

Yá Jesús fimacaté: “¡Péemíacué! Nùanàapináca mesúnamáita, yá nacái nùanàidapináca nùapichawa nawèni níai wenàiwica, nùacaténá nawèni náalimáwanama, cayábéeri wawàsi nalí níai imàníyèica cayábéeri, yùuwichàacáisi nacái nalí níai imàníyèica báawéeri wawàsica.

Ro. 2.10; Mt. 10.32; Ap. 2.10.

H

Hijos

Itàaníca nàwali níai wéenibenáica.

^a 11.22 Fe: Yácata manuícaalí wawàwa Dios iwéré: Iwàwacutá weebáidaca Dios báisiri iyú wawàwallícuísewa. Yá imànica walí càide iyúwa wasutáaná ícha.

Ef. 6.1-2.

Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáíwa, càica Wáiwacali iwàwaca peebáidacuéca nálí, yácáináta machacàníiri wawàsica. Col. 3.20.

²Càica Dios itàacái fímaca: “Píà píaniri fímiétacanáwa, píatúa fímiétacanáwa nacái.” Ex. 20.12; Dt. 5.16. Yácata ley idàbéerité Dios imàacaca itàacáíwa ìwali nálí imànfínápiná cayábéeri nálí, níái yèeyéica isèenái fímiétacanáwa:

Mt. 18.4-5; Mr. 9.36-37; Hch. 2.39; Ef. 6.4; Col. 3.21; 2 Ti. 2.22.

Honestidad

Yácata wamànicaalí machacàníiri iyú wawàsi áibanái irí, wàyacaalí nacái machacàníiri iyú napíchalé. Càmita iwàwacutá wamèniadaca nía, càmita nacái wayéedua nía wawèniacaalí náicha nàasu.

2 Co. 8.21.

Wáalimáidaca wamànica machaníiri iyú macáita wawàsi, càmita abéeri Wáiwacali ipíchalécata, napíchalé nacái macáita níái wenàiwicaca.

Lc. 6.31; 1 Ts. 4.11-12; Hch. 24.16; He. 13.18.

Humildad

Yácata càì fímaca ìwali yái càmicaalí cawèni waicácawa áibanái fícha, càmicaalí nacái canùmasée wía.

Ro. 12.3.

Núumacué pirí macáita: Iwalíise yái cayábéeri Dios imànfíríca nulí mawèniita, canácata iwàwacutéeri cawènica iicáca yáawawa áibanái fícha. Iwàwacutácué piicáca píawawa píalimáwanama quéecha cáalíacáiri iyú, càinacaalí imanúfíca yái chàinisi Dios imàaqueéricuécaca pirí píalimáwanama.

Ro. 12.3; 1 Co. 10.12; Gá. 5.26; Stg. 4.6,10.

I

Iglesia

Iglesia fímaaná: Níái wenàiwica iwaquéeyéicawa abecatáita Jesús fípi-dená ìwali. Níacata iglesia fíma ìwali macáita níái yeebáidéeyéica Jesús. Hch. 20.28.

Iná iwàwacutácué picùaca píawawa, picùacué nacái macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, píacué Espíritu Santo imàaqueeyéica ancianonái^b iyú, picùacaténácué níái yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesús ìwali, níái iwè-nièyécaté íraná iyúwa.

Hch. 20.28; 1 Co. 12.5,28; Col. 3.11,15; Ef. 2.20-22; Col. 2.10; 1 Ts. 5.12; 1 Ti. 3.1-13; He. 13.17; Stg. 5.14-15.

Infierno

Yácata càì fímaca ìwali yái abéeri yàalusi yùuwichàacáisi quichái ipucúacatalécawa càiripináta, nàuwichàacatalépinácawa níái càmiyéica yeebáida Jesús ìwali.

Lc. 16.23-24.

^b 20.28 Anciano fímaaná, níatái pastornáica.

“Yá yàacatéwa quichái iriculé yái asiali càasufrimica, yá idàbacaté yùuwichàacawa néré manuísíwata. Yá imichàidacaté íiwitawa, yá iicácaté déeculé Abraham, Lázaro ìyacatáica nacái yáapicha. ²⁴Néese, yá asiali càasufrimi imáidacaté cachàini, fimacaté:

‘ìNùawiri Abraham, piicá nupùalé! Pichùulia Lázaro yáapúadaca icáapi ipùatawa úni yáaculé yàacaténá isalínidaca nunène, máinícáiná nùuwichàacawa cáiwina chái quichái ipèrùà iricu.’

Mt. 3.12; 7.13; 8.12; 16.18; 2 Ts. 1.9; Ap. 19.20; 21.8.

Ira

Yácata lúasi yái cài fimaca ìwali.

Stg. 1.19-20.

²⁰Yái caluérica èeri imanùbaca, càmita yáalimá imànica cayábéeri wawásica yái Dios iwàwéerica wamànica.

Ef. 4.26,31; Col. 3.8; 1 Ti. 2.8.

J

Jesucristo / Deidad

La Deidad de Jesucristo, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata Dios.

Jn. 1.1.

Ipíchawáiseté idàbacawa yá èeriquéi, yá idécaté ìyaca yái Tàacáisica.^c

Yái Tàacáisica ìyacaté Dios yáapichata.

Yái Tàacáisica, yácata nacái Dios.

Mt. 1.23; 3.17; Jn. 5.17,22-23; 10.30; 20.28; Fil. 2.6; He. 1.8; 13.8; Ap. 1.8.

Jesucristo / Salvador

Jesucristo el Salvador, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata yáaliméeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi quichái fícha.

Lc. 2.11

Siùcatàacá, idé asáica pirícué abéeri sùmài, David ìyacàlemi iricu, yácata ichúuliadéeripínacué pía piùwidenái fíchawa. Yácata Cristo, yái Wáiwacalica.

Mt. 1.21; Hch. 5.31; 15.11; 16.31; Ro. 6.23; Lc. 1.68; 19.10; Ro. 4.25.

Jesucristo / Señor

Jesucristo es el Señor, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata icuèri canánama chái èeri iricu. Iná yéewa ípidenáca Wacuèrinásàiri, yácáináta Wáiwacali canánama.

Fil. 2.11.

Macái wenàiwica íiwitáaná icàlidacaténá inùma iyúwa, “yái Jesucristo yácata Wáiwacali canánama”, wàacaténá nacái cayábéeri Wáaniri Dios iríwa.

Lc. 1.46; 2.11; 6.46; Jn. 13.13; Ro. 14.8-9; 1 Co. 1.31; 7.32; 12.3; Ef. 4.5; 6.7; 1 Ti. 6.15; 2 Ti. 4.8; Jud. 14; Ap. 4.11; 17.14.

c 1.1 Yái Tàacáisi íiméerica ìwali chái, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iri-cuése èeri mìnánái irí.

Juicio

Limáaná: áiba èeri o wéetácaalí nacái wàacawa, Dios icháawàapíná waináwaná ìwalfise, yái wamànfirica idècunitàacá wàyacaté cháí èeri irícu. Wamànicanáami cayábéeri, yá imàacapínáca wàacawa cayába-catalé. Báawéericaalí wamàni, yá wàapínáca wàacawacatalé.

Mt. 12.36.

Quéwa núumacué pirí. Aiba èeri, Dios yùuwichàidacaalí níai èeri mìnánáica. Macáita iwàwacutápiná wacàlidaca Dios irí néenialí, cánaté yéewa watàaníca báawanaméeyéi tàacáisica wéénánái ìwaliwa.

Mt. 25.41; Jn. 5.22; Hch. 10.42; Ro. 2.5-16; 1 Co. 3.13; 4.5; 2 Co. 5.10; 2 Ti. 4.1; 2 P. 2.4; 3.7-12; Ap. 6.15-17; 22.12.

Justicia

Limáaná: Yácata wamànicaalí cayábéeri áibanái irí, wàacaalí nalí náli-máwanama yái wawàsi iwàwacutéerica wàaca nalí.

Mt. 5.6.

“Níai iwàwéeyéica imànica yáawami cayábéerita wawàsica áibanái irí, Dios iyúudàapínáca namànicani. Iná casímáipínáca nawàwa yáapicha.

Ef. 3.17-19; Col. 1.12-13; 2 Ti. 2.22; 4.8.

L

Ley

Níacata càì fimaca ìwali, níai Dios yàasu ley. Níai diez tàacáisi Dios ichùulièyèicaté Moisés itànàaca íba sàabadéeyéi ìwali dúli Sináí ínatalé. Níai diez tàacáinái, ichùulièyèipínaté israelnái ìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutápinaté nacái israelnái imànica nachùuliaca càide iyúwa náimáaná.

Mt. 5.17-18.

Jesús fimacaté nalí: “Picácué piyúunáida nùanàaca aléi nùanàacaténá numáalàidaca yái ley, yá nacái profetanái yéewáidéericaté wía ìwali. Nùanàaca numànica càide iyúwaté náimáaná natànàaca nùwali. Báisíta-cué núumaca pirí: “Idècunitàacá ìyaca èeriquéi, yá nacái cálica, càita nacái càmita ichàbapínáwa yái ley itàacáináca, éwita abéechúa lettapíná, éwita nacái itàacáiná achúméeripíná, iwéréta idéca ichàbacawa macáita càide iyúwaté náimáaná.

Mt. 5.18-19; Jn. 1.17; Ro. 8.3; Col. 2.14; He. 13.4; 1 Jn. 5.3.

M

Matrimonio

Yácata càì fimaca ìwali, yái abéeri asiali yeedácaalí yàacawéetúapínáwa abéechúa inanái, ìyacaténá úapicha.

Mr. 10.6-8;

Quéwa idàbáanáté Dios imànica yái èerica, ‘Dios idàbacaté abéeri asiali, abéechúa nacái inanái.’ Iná ìwalfise, yá iwàwacutá asiali ìyaca méetàucuta isèenái íchawa, ìyacaténá yàacawéetúa yáapichatawa. Yá níai pucháiba wenàiwicaca, abéeri wenàiwicacata Dios iicáca nía.

Mr. 10.9; 1 Co. 7.1-40; 11.11; 1 Ti. 3.2; He. 13.4.

Moralidad

Yácata cài fimaca ìwali, yái bayáwanási wamànfirica wainá iyúwa. Càinácaalí nacái iicácanáwa wàyaca èeri irícu, wía yee-báidéeyéica Jesús, wàyacaalí wamànica wabáyawanáwa, càmicaalí nacái.

2 Ti. 2.21-22

Càita nacái ichàbacawa walí. Cawinácaalí idé masacàa imànica fiwítáisewa báawéeri wawàsi fícha, yá Dios imàacaca írí fíbaidacalési cayábéeri, fíbaidacaténá nacái írípináta. Yá nacái idéca màulenàcani fíbaidàanápíná Wáiwacali írí, càita nacái màulenàcani imànicaténá macái cayábéeri wawàsica. Picá nacái pimàaca itéca píiwitáise yái báawéeri wawàsi isíimáidéerica nawàwa níái ùuculiyéica. Pichàiniadawa piyacaténá machacànfíri iyú. Manuí piwàwa Dios iwéré. Cáininá piicáca áibanái, pìyaca matuíbanáita náapicha níái icutáidéeyéica fiwítáise masaquèeri yáapichawa Wáiwacali.

Mt. 5.8; Fil. 4.8; 1 Ti. 1.5; 3.9; Stg. 4.8; 1 Jn. 1.3.

Muerte

Yácata cài fimaca ìwali, yái yéetácáisica.

Ro. 5.12.

Bàaluité, yái bayáwanásica yàanàcaté èeri iriculé Adán ìwalíisenátaté. Iwalíisená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, wamànicaíná wabáyawanáwa macáita.

Lc. 12.20; Jn. 11.26; 1 Co. 15.21-22,26,55-57; Ap. 20.14

Mundanalidad

Yácata cài fimaca ìwali, yái wawàsi ìyéerica cháí èeri irícu, yá nacái èeri fiwítáise wenàiwicanái imànfirica.

1 Jn. 2.15.

Picácué cáininá piicáca yái èeri fiwítáise, nía nacái wawàsinái ìyée-yéica cháí èeri irícu. Cawinácaalí cáininá iicáca èeri fiwítáise, yá càmita cáininá iicáca Dios.

Mt. 10.39; 16.26; Lc. 12.19; Jn. 5.44; 12.43; 15.19; Ro. 12.2; Col. 3.2; 1 Ti. 5.6; Stg. 4.4; 1 P. 2.11; 1 Jn. 2.15-17.

O

Oración

Yácata cài fimaca ìwali, yái watàanícaalí Dios yáapicha. Wasutácaalí Dios fícha, yái wamápuèrica, icùacaténá wía báawéeri fícha, wàacaténá nacái írí cayábéeri ìwalíise yái yèerica walí.

1 Ti. 2.8.

Nuwàwaca asianái itàaníca Dios yáapicha alénacaalíta nàwacáidawa. Quéwa náiwitáise masaquèerica yáapichawa, càmfíyéica calúa áibanái yáapicha, càmfíyéica nacái ipélia ùulenaméeri tàacáisi iyú áibanái fípu-nita.

Mt. 6.6; 7.7-8; 12.22; Jn. 14.13-14; 15.7; Ro. 8.26; Ef. 3.20; He. 4.16; 11.6; Stg. 5.17-18.

Orgullo

Yácata cài fímaca ìwali, yái canùmaséecaalí wía, cayábacaalí nacái waicáca wíawawa áibanái fícha. Isicúata wadèniaca wawàsi náicha quiríta, wasèenái ìwalísewa, wéewáidawa nacái náicha.

Stg. 4.6.

Quéwa Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía manuísíwata, imànicaalíté walí cayábéeri mawèni. Càica Dios itàacái fímaca: “Dios ibàlùacawa náipunita níái canùmaséeyéica. Quéwa iicáca napùalé mawèni, níái càmfiyéica cachàini iicácawa áibanái fícha.” Pr. 3.34.

Mt. 23.6-12; Mr. 12.38-39; Lc. 1.51-52; Ro. 1.3,16; 1 Co. 1.29; 3.18; 4.6-10; 2 Co. 10.5; Gá. 6.3; 1 Ti. 2.9; 2 Ti. 3.2; Ap. 3.17-18.

P

Paciencia

Yácata wadèniacaalí wachàiniwa wáalimácaténá wàideniaca càule-néeri wawàsica, yùuwichàacáisi nacái.

Ro. 5.3

Quéwa ìya áiba wawàsi quiríta, yéewata nacái casfímáica wawàwa, éwita wàuwichàacawa, wáalíacáiná idécaalí wachàbacawa yùuwichàacáisi iricubàa, yásí wáalíaca wáalimápináca wàideniaca madécaná wawàsi.

Ro. 8.25; 12.12; 15.4; 1 Co. 13.4; 2 Co. 6.4-6; 12.12; Gá. 6.9; Ef. 4.1-2; Col. 1.10-11; 1 Ts. 1.3; 2 Ts. 3.5; 1 Ti. 3.2-3; 2 Ti. 2.24-25; Tit. 2.1-2; He. 6.12; Stg. 1.3; 1 P. 2.19-23; 2 P. 1.5-6; Ap. 14.12.

Palabra de Dios

Yácata cài fímaca ìwali, yái Dios itàacáica, Dios ichùulìericaté profeta-nái itànàaca bàaluité yéewacaténá wáalíacawa Dios ìwali.

2 Ti. 3.16

Macáita yái Dios itàacáica, Dios yàasu Espíritucani yái càité imàacaca náiwita iriculé níái itànèeyéicani. Iná yéewa: wéewáidaca iyú, yéewa yáasáidaca walí yái báawéeri wawàsi wamànífirica, yéewa wamachacàníaca wáiwitáisewa iyú, yéewáida nacái wàyaca machacànífiri iyú.

Mt. 22.29; Lc. 1.37; 11.28; 24.45; Jn. 1.14; 2.22; 10.35; Ro. 1.2; 1 Co. 15.3-4; Gá. 3.8; Col. 3.16; 2 Ti. 3.15-16; 1 P. 2.2-3; 2 P. 1.20; 3.16; Ap. 22.18-19.

Pecado / Bayáwanási

Yácata bayáwanási yái càmicaalí wamàni càide iyúwa Dios ichùullianá wamànica. Macáita yái báawéeri wawàsi wamànífirica wàasu wawàsita, wáináidéerica nacái wamànica, macáita bayáwanásicani Dios irí.

Ro. 5.12.

Bàaluité, bayáwanási yàanàacaté iriculé èeriquéi Adán ìwalíisenáta, càmícaínaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullianá imànica. Iwalíisená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, idécáiná wamànica wabáyanáwa macáita.

Mt. 1.21; 26.28; Gá. 6.7-8; He. 9.22; 1 Jn. 2.1-12.

Perdón

Yácata wamàacacaalí wawàwa ibáyawaná fícha yái imànfíríca walí báawéeri, waimáichacaténá wáichawáacawa yái báawéeri wawàsi wadè-nièricaté wáapichawáacawa.

Mt. 18.21-22.

Néese, yá Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yái nuénásàiri imànfíríca nulí báawéeri? ¿Siete yàawiríasica?” Jesús fímacaté irí: “Càmita siete yàawiría. Iwàwacutá pimàacaca piwàwa péenásàiri ibáyawaná fícha madécaná yàawiría, setenta yàawiría siete.” Lc. 17.3-4.

Mt. 5.7; Mr. 11.25; Lc. 6.35; Ro. 12.14-21; 1 Co. 4.12-13; Ef. 4.32; 1 P. 3.9.

R

Resurrección

Yácata càì fímaca ìwali, yái yèepùacaalí cáuca wía àniawa, idéca idé-náami wéetácawa.

Jn. 11.25.

Jesús fímacaté ulí:

“Núacata yái yèepuèrica icáucàidaca níai yéetéeyéimicawa, núacata nacái yái yèerica nacáuca. Cawinácaalí yeebáida nùwali báisíta, éwita yéetácawa, yá iyapínaca càiripínata.

Mt. 22.23-32; Lc. 20.35-38; Jn. 5.21-29; Hch. 2.26-31; Ro. 4.16-21; 1 Co. 6.14; 2 Co. 4.14; Fil. 3.10-11; 1 Ts. 4.14-16; 2 Ti. 1.10; He. 6.2; Ap. 1.18; 20.4-13.

S

Salvación

Yácata càì fímaca ìwali, yái wachúulianácawa asáiri wawàsi fícha. Dios itàacái irícu, Wáiwacali Jesucristo ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi quichái fícha càiripínata.

Hch. 4.12.

Canácata áiba wenàiwica yáaliméeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha cháì èeri irícu. Abéerita Jesús, yái Dios imàacaté yéewéeripiná ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.

Ef. 2.8.

Cáininácáinacué Dios iicáca pía, yacué iicáca pipùalé yàasu wawàsitawa, yá nacái ichúuliadacatécué pía yùuwichàacáisi fícha, manuícáinacué piwàwa Jesús iwéré. Quéwa càmita ichúuliadacué pía ìwalíise yái cayábéeri wawàsi pimànfírícuéca. Dios ichúuliadacué pía yùuwichàacáisi fícha mawènfíri iyú.

Mt. 18.3; Lc. 19.10; Jn. 3.14-17; 5.24; 6.44; Ro. 5.1-2; 11.6; 1 Co. 1.21; Ef. 2.1-9; Col. 1.19-20.

Yái Dios itàacáica yéewéeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha

Chái Dios itàacái irícu, càì Dios fímaca nalí níai wenàiwica càmfiyéica yáalíawa ìwali:

- 1) Níái wenàiwicaca nadéca namànica nabáyawanáwa macáita Dios irí.
Iná iwálíise, yá canácata nalí wawàsi Dios yáapicha.
Ro. 3.23
- 2) Canácata yáaliméeri idèniaca yàasu wawàsiwa cayába Dios yáapicha.
Ro. 3.20; Gá. 2.16; Stg. 2.10
- 3) Abéerita Jesucristoca yái yáalimá ichùniaca piasu wawàsi càulenéerica,
yéewacaténá pidèniaca piasu wawàsiwa cayába Dios yáapicha.
Jn. 3.16; 14.6; Gá. 3.13; Col. 1.13-14; He. 9.28; 1 P. 2.24; 3.18
- 4) Macáita níái wenàiwicaca iwàwacutá nasutáca Dios ícha yái,
imàacáanápínaca iwàwawa nabáyawaná ícha, iwálíise yái báawéeri
namànírica.
Mt. 4.17; Lc. 13.3; 2 Co. 7.10; 2 P. 3.9
- 5) Macáita níái wenàiwicaca iwàwacutá manuíca nawàwa Jesucristo
iwéré, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa nabáyawaná ícha.
Jn. 3.15-18; 6.47; Hch. 16.30-31; Ro. 3.28; 10.9; Gá. 2.16; Ef. 2.8-9
- 6) Macáita níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo yéetácawa
íchawaliná, níacata imàaquéeyéi Dios yéenibenáica.
Jn. 1.12; 3.16; 20.13; Ro. 5.6-11; 2 Co. 5.17-19; Gá. 2.21; Ef. 1.7;
1 Jn. 5.11-13
- 7) Macáita níái wenàiwica idéeyéica Dios yéenibeca, náaliacawa Dios
ìwali cayába.
Jn. 1.10-13; 3.1-21; 14.6; 1 Jn. 5.20
- 8) Càiná yéewáaná wáaliacawa abéeri wenàiwica yeebáidaca Dios ìwali.
Ro. 5.5; 8.14-16; 1 Co. 2.14-15; Gá. 5.22-24; 1 Jn. 2.3-6,20,27;
3.10,18-19,24; 5.10-12,20
- 9) ¿Càiná wawàsi ichàbacawa walí idéca idénáami manuíca wawàwa
Jesús iwéré?
Jn. 5.24; 14.27; Hch. 10.43; 13.39; Ro. 3.28; 5.1; 8.1; 1 Co. 1.30;
6.19; 2 Co. 5.17; Gá. 1.4; 4.7; Ef. 1.3-14; 2.4-6,11-13.

Santidad

Ìimáaná: iyúwa waseríacaalí abéeri wawàsi méetáucuta áiba irípiná.
Iyúwa wía, idéca Dios iseríacaté wía irípináwa, èeri íiwitáise ícha, wee-
báidacáiná ìwali. Aiba ìimáaná, mabáyawanéeri.

He. 12.14.

Píalimáidacué piyaca matuíbanáita macái wenàiwica yáapicha, píali-
máidacué nacái piyaca mabáyawanéeri iyú, càmicaalícué píalimá piyaca
mabáyawanáta, yá càmita piicápinácué yái Wáiwacalica.

Hch. 24.16; Ro. 11.16; 12.1; 1 Co. 3.16-17; 5.7; Fil. 4.8;
2 Ti. 2.19-22; 3.17; He. 12.1; 2 P. 1.5-8.

Satanás

Ìimáaná: Espíritu báawéeyéi íiwacali. Dios yùuwide, wàuwide nacái.
Chìwái yáaniri. Camèniadacáiri. Abéeri wenàiwica máiníri báawaca
íiwitáise.

Jn. 8.44.

Ef. 6.11-12.

Pitàsacué píawawa nayú macáita níái tàacáisinái Dios imàaquéeyéi-
cuéca pírí itàacái iricuwa, yéewacaténácué pibàlùacawa dàalanama

Camèniadacáiri ichíwa íipunita. Wamànica ùuwicái, quéwa càmita wenàiwicanái íipunita. Wamànica ùuwicái náipunita, níái càmfíyéica waicá watuf iyúwa, ichùulièyéica chái èeri irìcu, cachàiníyéica nacái. Níái catéeri íiwacanánáica. Náipunita macáita níái espíritu báawéeyéi icuèyéica chènunibàa.

Mt. 12.14; 13.19,38; Jn. 12.31; 14.30; 16.11; Ro. 16.20; 2 Co. 4.4; Ef. 2.2; 4.27; 1 Ts. 3.5; 1 P. 5.8; Ap. 9.11; 12.10.

Seguridad

Imáaná: Weebáidacáiná Jesús ìwali, yá weebáidaca nacái wàyaca yáapicha matufbanáita, yàacáiná walí wacáuca càmfíri imáalàawa, wàya-caténá yáapicha càiripináta iyacàle irìculé.

Ef. 3.12.

Iwalíise yái weebáidáanáca Cristo ìwali, yá wáalíaca wàyaca yáapicha matufbanáita, yá nacái yéewaca watàanica Dios yáapicha macàaluínináta.

Ro. 8.16,38,39; Fil. 3.21; Col. 2.2; 1 Ts. 1.5; 2 Ti. 1.12; He. 6.11,19; 12.28; 1 Jn. 3.14,19; 4.4,18; 5.13.

Sexo

Imáaná: Abéeri asíali iimácaalí abéechúa inanái yáapicha, yá namànica náapichawáaca càide iyúwa nainá iwàwáaná.

Mt. 19.5.

Càica Dios itàacái íimaca: “Abéeri asíali yeedácaalí yàacawéetúawa, yá iwàwacutá iyaca méetàucuta yáaniri íichawa, yátúa íichawa nacái, yàacaténá iyaca yàacawéetúa yáapichawa. Níái pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca, nàypináca càide iyúwa abéeri wenàiwicata.”

Leer el Nuevo Testamento diariamente

Enero

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Mateo 1.1-2.12	17	Mateo 12.1-21
2	Mateo 2.13-3.6	18	Mateo 12.22-45
3	Mateo 3.7-4.11	19	Mateo 12.46-13.23
4	Mateo 4.12-25	20	Mateo 13.24-46
5	Mateo 5.1-26	21	Mateo 13.47-14.12
6	Mateo 5.27-48	22	Mateo 14.13-36
7	Mateo 6.1-24	23	Mateo 15.1-28
8	Mateo 6.25-7.14	24	Mateo 15.29-16.12
9	Mateo 7.15-29	25	Mateo 16.13-17.9
10	Mateo 8.1-17	26	Mateo 17.10-27
11	Mateo 8.18-34	27	Mateo 18.1-22
12	Mateo 9.1-17	28	Mateo 18.23-19.12
13	Mateo 9.18-38	29	Mateo 19.13-30
14	Mateo 10.1-23	30	Mateo 20.1-28
15	Mateo 10.24-11.6	31	Mateo 20.29-21.22
16	Mateo 11.7-30		

Febrero

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Mateo 21.23-46	15	Marcos 1.1-28
2	Mateo 22.1-33	16	Marcos 1.29-2.12
3	Mateo 22.34-23.12	17	Marcos 2.13-3.6
4	Mateo 23.13-39	18	Marcos 3.7-30
5	Mateo 24.1-28	19	Marcos 3.31-4.25
6	Mateo 24.29-51	20	Marcos 4.26-5.20
7	Mateo 25.1-30	21	Marcos 5.21-43
8	Mateo 25.31-26.13	22	Marcos 6.1-29
9	Mateo 26.14-46	23	Marcos 6.30-56
10	Mateo 26.47-68	24	Marcos 7.1-23
11	Mateo 26.69-27.14	25	Marcos 7.24-8.10
12	Mateo 27.15-31	26	Marcos 8.11-9.1
13	Mateo 27.32-66	27	Marcos 9.2-29
14	Mateo 28.1-20	28	Marcos 9.30-10.12

Marzo

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Marcos 10.13-31	17	Lucas 2.36-52
2	Marcos 10.32-52	18	Lucas 3.1-22
3	Marcos 11.1-26	19	Lucas 3.23-38
4	Marcos 11.27-12.17	20	Lucas 4.1-30
5	Marcos 12.18-37	21	Lucas 4.31-5.11
6	Marcos 12.38-13.13	22	Lucas 5.12-28
7	Marcos 13.14-37	23	Lucas 5.29-6.11
8	Marcos 14.1-21	24	Lucas 6.12-38
9	Marcos 14.22-52	25	Lucas 6.39-7.10
10	Marcos 14.53-72	26	Lucas 7.11-35
11	Marcos 15.1-47	27	Lucas 7.36-8.3
12	Marcos 16.1-20	28	Lucas 8.4-21
13	Lucas 1.1-25	29	Lucas 8.22-39
14	Lucas 1.26-56	30	Lucas 8.40-9.6
15	Lucas 1.57-80	31	Lucas 9.7-27
16	Lucas 2.1-35		

Abril

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Lucas 9.28-50	16	Lucas 18.1-17
2	Lucas 9.51-10.12	17	Lucas 18.18-43
3	Lucas 10.13-37	18	Lucas 19.1-27
4	Lucas 10.38-11.13	19	Lucas 19.28-48
5	Lucas 11.14-36	20	Lucas 20.1-26
6	Lucas 11.37-12.7	21	Lucas 20.27-47
7	Lucas 12.8-34	22	Lucas 21.1-28
8	Lucas 12.35-59	23	Lucas 21.29-22.13
9	Lucas 13.1-21	24	Lucas 22.14-34
10	Lucas 13.22-14.6	25	Lucas 22.35-53
11	Lucas 14.7-35	26	Lucas 22.54-23.12
12	Lucas 15.1-32	27	Lucas 23.13-43
13	Lucas 16.1-18	28	Lucas 23.44-24.12
14	Lucas 16.19-17.10	29	Lucas 24.13-53
15	Lucas 17.11-37	30	Juan 1.1-28

Mayo

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Juan 1.29-51	8	Juan 5.24-47
2	Juan 2.1-25	9	Juan 6.1-21
3	Juan 3.1-21	10	Juan 6.22-40
4	Juan 3.22-4.3	11	Juan 6.41-71
5	Juan 4.4-42	12	Juan 7.1-29
6	Juan 4.43-54	13	Juan 7.30-52
7	Juan 5.1-23	14	Juan 7.53-8.20

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
15	Juan 8.21-30	24	Juan 13.31-14.14
16	Juan 8.31-59	25	Juan 14.15-31
17	Juan 9.1-41	26	Juan 15.1-27
18	Juan 10.1-21	27	Juan 16.1-33
19	Juan 10.22-42	28	Juan 17.1-26
20	Juan 11.1-53	29	Juan 18.1-24
21	Juan 11.54-12.19	30	Juan 18.25-19.22
22	Juan 12.20-50	31	Juan 19.23-42
23	Juan 13.1-30		

Junio

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Juan 20.1-31	16	Hechos 10.34-48
2	Juan 21.1-25	17	Hechos 11.1-30
3	Hechos 1.1-26	18	Hechos 12.1-23
4	Hechos 2.1-47	19	Hechos 12.24-13.12
5	Hechos 3.1-26	20	Hechos 13.13-41
6	Hechos 4.1-37	21	Hechos 13.42-14.7
7	Hechos 5.1-42	22	Hechos 14.8-28
8	Hechos 6.1-15	23	Hechos 15.1-35
9	Hechos 7.1-29	24	Hechos 15.36-16.15
10	Hechos 7.30-50	25	Hechos 16.16-40
11	Hechos 7.51-8.13	26	Hechos 17.1-34
12	Hechos 8.14-40	27	Hechos 18.1-21
13	Hechos 9.1-25	28	Hechos 18.22-19.12
14	Hechos 9.26-43	29	Hechos 19.13-41
15	Hechos 10.1-33	30	Hechos 20.1-38

Julio

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Hechos 21.1-16	17	Romanos 4.1-12
2	Hechos 21.17-36	18	Romanos 4.13-5.5
3	Hechos 21.37-22.16	19	Romanos 5.6-21
4	Hechos 22.17-23.10	20	Romanos 6.1-23
5	Hechos 23.11-35	21	Romanos 7.1-14
6	Hechos 24.1-27	22	Romanos 7.15-8.6
7	Hechos 25.1-27	23	Romanos 8.7-21
8	Hechos 26.1-32	24	Romanos 8.22-39
9	Hechos 27.1-20	25	Romanos 9.1-21
10	Hechos 27.21-44	26	Romanos 9.22-10.13
11	Hechos 28.1-31	27	Romanos 10.14-11.12
12	Romanos 1.1-17	28	Romanos 11.13-36
13	Romanos 1.18-32	29	Romanos 12.1-21
14	Romanos 2.1-24	30	Romanos 13.1-14
15	Romanos 2.25-3.8	31	Romanos 14.1-23
16	Romanos 3.9-31		

Agosto

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Romanos 15.1-21	17	1 Corintios 11.2-16
2	Romanos 15.22-16.7	18	1 Corintios 11.17-34
3	Romanos 16.8-27	19	1 Corintios 12.1-26
4	1 Corintios 1.1-17	20	1 Corintios 12.27-13.13
5	1 Corintios 1.18-2.5	21	1 Corintios 14.1-17
6	1 Corintios 2.6-3.4	22	1 Corintios 14.18-40
7	1 Corintios 3.5-23	23	1 Corintios 15.1-28
8	1 Corintios 4.1-21	24	1 Corintios 15.29-58
9	1 Corintios 5.1-13	25	1 Corintios 16.1-24
10	1 Corintios 6.1-20	26	2 Corintios 1.1-11
11	1 Corintios 7.1-24	27	2 Corintios 1.12-2.11
12	1 Corintios 7.25-40	28	2 Corintios 2.12-17
13	1 Corintios 8.1-13	29	2 Corintios 3.1-18
14	1 Corintios 9.1-18	30	2 Corintios 4.1-12
15	1 Corintios 9.19-10.13	31	2 Corintios 4.13-5.10
16	1 Corintios 10.14-11.1		

Setiembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	2 Corintios 5.11-21	16	Gálatas 2.17-3.9
2	2 Corintios 6.1-13	17	Gálatas 3.10-22
3	2 Corintios 6.14-7.7	18	Gálatas 3.23-4.20
4	2 Corintios 7.8-16	19	Gálatas 4.21-5.12
5	2 Corintios 8.1-15	20	Gálatas 5.13-26
6	2 Corintios 8.16-24	21	Gálatas 6.1-18
7	2 Corintios 9.1-15	22	Efesios 1.1-23
8	2 Corintios 10.1-18	23	Efesios 2.1-22
9	2 Corintios 11.1-15	24	Efesios 3.1-21
10	2 Corintios 11.16-33	25	Efesios 4.1-16
11	2 Corintios 12.1-10	26	Efesios 4.17-5.2
12	2 Corintios 12.11-21	27	Efesios 5.3-33
13	2 Corintios 13.1-14	28	Efesios 6.1-24
14	Gálatas 1.1-24	29	Filipenses 1.1-26
15	Gálatas 2.1-16	30	Filipenses 1.27-2.18

Octubre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Filipenses 2.19-3.6	8	Colosenses 3.18-4.18
2	Filipenses 3.7-4.1	9	1 Tesalonicenses 1.1-2.9
3	Filipenses 4.2-23	10	1 Tesalonicenses 2.10-3.13
4	Colosenses 1.1-20	11	1 Tesalonicenses 4.1-5.3
5	Colosenses 1.21-2.7	12	1 Tesalonicenses 5.4-28
6	Colosenses 2.8-23	13	2 Tesalonicenses 1.1-12
7	Colosenses 3.1-17	14	2 Tesalonicenses 2.1-17

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
15	2 Tesalonicenses 3.1-18	24	2 Timoteo 2.22-3.17
16	1 Timoteo 1.1-20	25	2 Timoteo 4.1-22
17	1 Timoteo 2.1-15	26	Tito 1.1-16
18	1 Timoteo 3.1-16	27	Tito 2.1-14
19	1 Timoteo 4.1-16	28	Tito 2.15-3.15
20	1 Timoteo 5.1-25	29	Filemón 1.1-25
21	1 Timoteo 6.1-21	30	Hebreos 1.1-14
22	2 Timoteo 1.1-18	31	Hebreos 2.1-18
23	2 Timoteo 2.1-21		

Noviembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Hebreos 3.1-19	16	Hebreos 13.1-25
2	Hebreos 4.1-13	17	Santiago 1.1-18
3	Hebreos 4.14-5.14	18	Santiago 1.19-2.17
4	Hebreos 6.1-20	19	Santiago 2.18-3.18
5	Hebreos 7.1-19	20	Santiago 4.1-17
6	Hebreos 7.20-28	21	Santiago 5.1-20
7	Hebreos 8.1-13	22	1 Pedro 1.1-12
8	Hebreos 9.1-10	23	1 Pedro 1.13-2.10
9	Hebreos 9.11-28	24	1 Pedro 2.11-3.7
10	Hebreos 10.1-18	25	1 Pedro 3.8-4.6
11	Hebreos 10.19-39	26	1 Pedro 4.7-5.14
12	Hebreos 11.1-16	27	2 Pedro 1.1-21
13	Hebreos 11.17-31	28	2 Pedro 2.1-22
14	Hebreos 11.32-12.13	29	2 Pedro 3.1-18
15	Hebreos 12.14-29	30	1 Juan 1.1-10

Diciembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	1 Juan 2.1-17	17	Apocalipsis 8.1-13
2	1 Juan 2.18-3.2	18	Apocalipsis 9.1-21
3	1 Juan 3.3-24	19	Apocalipsis 10.1-11
4	1 Juan 4.1-21	20	Apocalipsis 11.1-19
5	1 Juan 5.1-21	21	Apocalipsis 12.1-18
6	2 Juan 1.1-13	22	Apocalipsis 13.1-18
7	3 Juan 1.1-14	23	Apocalipsis 14.1-20
8	Judas 1.1-25	24	Apocalipsis 15.1-8
9	Apocalipsis 1.1-20	25	Apocalipsis 16.1-21
10	Apocalipsis 2.1-17	26	Apocalipsis 17.1-18
11	Apocalipsis 2.18-3.6	27	Apocalipsis 18.1-24
12	Apocalipsis 3.7-22	28	Apocalipsis 19.1-21
13	Apocalipsis 4.1-11	29	Apocalipsis 20.1-15
14	Apocalipsis 5.1-14	30	Apocalipsis 21.1-27
15	Apocalipsis 6.1-17	31	Apocalipsis 22.1-21
16	Apocalipsis 7.1-17		